

3 1761 07846428 6

Digitized by the Internet Archive
in 2010 with funding from
University of Toronto

16

(22)

17

71

17

DE SACROSANCTO
M I S S A E
SACRIFICIO
DECISIONES

AUCTORE

JOANNE CLERICATO
PRÆPOSITO PATAVINO,

uris utriusque Doctore, olim in Curia Episcopali Patavina Advocato, &
Promotore Fiscali, deinde Auditore, ac demùm Vicario Generali.

IN QVIBVS

Ex Studio, & Responsis Cleri Patavini Anno 1690.

Non solum præcipue Quæstiones concernentes veritatem, essentiam, fructum, adionem, applicationem, & stipem Sacrificii Eucharistici explicantur: sed etiam de Sacrificiis, ac Sacerdotibus Legis naturæ, & Moysæ: plenè differitur, de Tabernaculo, Temploque Judæorum, de cunctis Levitarum ordinibus; de Prophetis, Prophetissis, ac Sybillis; & demùm de Ecclesiis, ac Altaribus Christianorum, Campanilibus, Campanis, Horologiis, deque Tonfura, Veste Talari, ac aliis Ornamentis, & obligationibus Sacerdotum.

OPUS

Episcopis, Vicariis, Animarum Rectoribus, Confessariis Monialium, Religiosis, ac Sæcularibus, aliisque eruditionum studiosis, utile, ac jucundum.

Illustrissimo, ac Reverendissimo DD.

JOANNI BADUARIO

PATRIARCHÆ VENETIARVM, AC DALMATIÆ PRIMATI &c.

DICATUM.

V E N E T I I S, M. DCC.

Apud Gasparem de Stortis.

SVPERIORVM PERMISSV, ET PRIVILEGIO.

Ante litem in Curia Patavina S. Caroli in anno 1690

BY
2230
CC

LIBRARY
SEP 5 1968
UNIVERSITY OF MICHIGAN

Illustrissimo, ac Reverendissimo DD.

IOANNI BADVARIO

Venétiarum Patriarchæ, ac Dalmatiæ Primati &c.

Ioannes Clericatus Præpositus Patavinus D. D. D.

Multiplici jure, Illustrissime, ac Reverendissime Primas, Decisiones has de Sacrosancto MISSÆ Sacrificio, Religiosissimo Nomini tuo inaugurare convenit; siquidem, cum inter ceteras disputationes Sacras, hæc de Liturgia sit prorsus

divina, securius sibi Asylum asciscere non poterat, quàm apud Primatem Patrum, & intra tuum Patriarchium, quod undique redolet Sanctitatem. At pietatis tuæ in quocun-

Ad
Rom.
12. 1.

Pfal.
140. 2.

Com.
in
Pfal.
25.

que Sacrificiorum genere splendor refulget; si enim mihi loqui liceat de mortificatione corporis, quam Apostolus vocat *Hostiam viventem, Sanctam, Deo placentem*, sive de Orationis frequentia, quæ à Regio Psalte dicitur *Elevatio manuum*, *Sacrificium Vespertinum*; aut de Misericordia in pauperes, quæ à Divo Chrysofomo describitur, *Sacrificatio munda, & immaculata*, aliisque heroicis tuis virtutibus, quæ per metaphoram Sacrificia nuncupantur, hanc de SACRIFICIO, etsi tenuem tractatum, humanitas tua benignè susceptura creditur, quæ in hac præcipua Religionis virtute cunctis se admirabilem, & venerabilem reddit. De Sacrificiis autem Legis naturæ, ac Mosaycæ, eorumque Sacerdotibus, Victimis, Templis, Ritibusque discursus in his Decisionibus inserti haud dedecet eruditionem tuam, quæ in Sacrorum revolutione librorum enutrita, singularis intelligentiæ, universalisque cognitionis gratia præcellit. Porrò quæ de EVCHARISTICO Legis gratiæ SACRIFICIO quæstiones Theologicæ examinantur, circa ejus veritatem, essentiam, fructum, actionem, & applicationem, fas est, ut delectent Illustrissimam, ac Reverendissimam Amplitudinem tuam, in Scholasticis disputationibus versatam; prout etiam quæ de Ecclesiarum ædificatione, consecratione, benedictione, reconciliatione, cultu, ac munditia traduntur, tanquam eximiæ devotioni tuæ conformia, opus est, ut illam illiciant; alliciant verò quæ de Musica, Organis, cantu Gregoriano, aliaque ad solemnem immolationem spectantia, ob animi tui spirituales comitatem. At, quæ de Sacerdotum ornatu in doctrina, moribus, tonsura, modestia, sacrorumque Ritum observantia exponuntur; non minorem sunt plausum consecutura ab Illustrissima, ac

Reve-

Reverendissima Dominatione tua ; cujus præcipuus scopus est, non nisi pios, doctosque Clericos promovere, nullumque ad Mystrarum gradum admittere, quem bonitas, disciplina, & scientia non exornet. Sed & alia accedit inaugurationis libri hujus ratio ; has scilicet Decisiones esse partus, ac partes egregii illius Zeli ; quo, Venerabilis memoriæ, Eminentissimus, ac Reverendissimus GREGORIVS S. R. E. Cardinalis BARBADICVS Episcopus Patavinus fervebat ; cujus jussu ; ego, inter ejus ministros minimus, per plures continuatos annos, Parochis, ac Confessariis insignis hujus Paduanæ Diœcesis illas proposui, quarum studio Clerus omnis valdè profecit in morali, prudentialique Theologia, summa cum laude, ac merito ejusdem Eminentissimi Præfulis, cujus Spiritum Tu Sapientissime PRIMAS, ejus manibus PATRIARCHA consecratus, attraxisti ; & subindè illius Sanctitatem vitæ, Pastoralem sollicitudinem, Vigilantiam, pauperum levamen, ac solamen mirificè imitaris.

Hæc sunt argumenta, Religiosissime Antistes, quæ meam adegerunt humilitatem, ut libellum hunc ad Tronum celsitudinis tuæ deferret, præter certam in me scientiam tuarum omnium Virtutum, quibus dum in hoc augusto Patavinorum Canonorum Collegio aggregabar, coruscabas ; quarum fragrantia Serenissimus VENETÆ REIPUBLICÆ DVX excitatus Te ad Infulam Primicerialem Ducalis Basilicæ SANCTI MARCI, vocavit ; & non multò post Gravissimus, ac Sapientissimus SENATUS ad Pastoralem curam istius inclytæ Metropolis pro-
vexit, in qua magis, ac magis Patriarchalis sublimitas eandem pietatem tuam sollicitam reddidit, ut juxta præceptum Apostoli, Civitas Venetiarum agnosceret Pasto-

1. Th. rem suum *sobrium, prudentem, ornatum, pudicum, hospita-*
2. 3. *lem, Doctorem, non vinolentum, non litigiosum, non cupi-*
dum, sed domui suae bene praepositum.

Hunc itaque exilem librum, & in ipso, ac cum ipso non exiguum Auctoris obsequium, Illustrissime, ac Reverendissime PATRIARCHA, ac PRIMAS, benevolo excipe affectu; dum TIBI à DEO OPTIMO MAXIMO felicem, ac perennem vitam deprecor, condignaue tuis præmia Virtutibus, in quarum admiratione, ac veneratione obsequiosus sisto.

Patavii Oct. Cal. Novembris 1699.

A U C T O R I S
AD VEN. PATAVINVM CLERVM,
aliosque eruditos Lectores.

P A R Æ N E S I S.

Ardè quidem in lucem prodeunt hæc de SACROSANCTO MISSÆ SACRIFICIO Decisiones, in quibus novem ab hinc annis studia vestra impendistis, eaque mihi, tunc in Episcopali Curia Præsidenti, mandastis; sed veniam meretur & opus, & Auctor, pluribus aliis occupatus laboribus, inter quos
EROTEMATVM liber, qui ad instantiam plurimorum huic antecessit. Ceterum tarditatem Decisionum harum compensabunt eruditiones, quibus politæ reperientur: ita tamen, ut adinstar monilium, & inaurium, quibus cum Annulis, & Mitra, aureaque veste ornata incessit Regina Esther, in nihilo Sanctitati huius materie sit derogatum. Subiectum presentis operis est Sacrosanctum MISSÆ Sacrificium, in quo Victima, quæ immolatur, est CHRISTVS DOMINVS, & de eodem iuxta Scholasticam, & Moralem Theologiam exponuntur, quæ eiusdem Sacrificii veritatem, essentiam, fructum, actionem, applicationem, aliaque intimiora ipsius Sacri operis concernunt. Ad ornatum verò eiusdem congesta est non inutilis, nec iniucunda notitia Mystrarum, ac Sacrificiorum Legis Naturæ, ac Mofaycæ, Tabernaculi, ac Templi descriptio, Levitarum omnium ordinum declaratio, aliarumque plurium religiosarum personarum ad Divinum cultum spectantium expositio; ut studiosi Lectores, quæ longa serie annorum, & verborum Chronologi sacri disputant, compendiosè in harum Decisionum lectura comprehendant. Sequuntur

quantur postea plurima, quæ nunc in Lege gratiæ necessaria sunt ad dignè litandum, *Templa, Altaria, eorum ædificatio, consecratio, & dum polluantur reconciliatio, aliaque accessoria, quæ sunt Campanæ, Campanilia, Horologia, Suppellectilia Sacra, in quarum provisione, ac manutentione ad quem spectent expensæ, iuxta Sacros Canones, & forensium doctrinam breviter, sed lucidè demonstrantur. Tandem de ornatu Sacerdotum disseritur, videlicet de conscientiæ puritate, Tonsura, Veste talari, eiusque colore, de Matutini, ac Laudum præmittenda recitatione; observatione Rubricarum, nec non de Sacrarum Vestium mysteriis, tali methodo, ac forma, ut Lector mysta absque tædio instruat, atque erudiat exemplis, ac Historiis non iniucundis. Quod verò ad me attinet, benignitas studiosorum, qua præteritas Decisiones amplexati sunt, ab omni censura non benevola securum facit. Quod si quis aut opus, aut Auctorem operis mordere præsumpserit, plurimos futuros spero defensores, à quibus ensis, de quo in Decis. 45. num. 63. contra criticos impugnabitur. Restat, ut in lucem dentur aliæ Decisiones, quibus Vos Virtuossissimi de eximio hoc Patavino Clero iam studuistis, scilicet de Pœnitentiâ, Extrema Vnctione, atque Ordine Sacro, ut integra de Sacramentis habeatur expositio. Vestris Orationibus, ut vestris expectationibus satisfaciam, eam mihi vitam incolumem à DEO OPTIMO MAXIMO mihi intercedite; quam vobis omnibus sincero corde exopto.*

I N D E X

ARGUMENTORVM

DECISIONUM

DE SACRIFICIO MISSÆ.

DECISIO I. DECISIO IV.

ARGUMENTUM.

Agitur de Etymologia Sacrificii, & de multiplici ejusdem Denominatione. Voces *Litäre*, *Litania*, & *Liturgia* undè dicantur.

DECISIO II.

ARGUMENTUM.

Differitur de duplici Sacrificii acceptione, & de decem generibus Sacrificiorum metaphoricè nominatorum.

DECISIO III.

ARGUMENTUM.

Ostenditur, Quæ, & Quot sint de essentia Sacrificij.

ARGUMENTUM.

Quid sit Sacrificium? Et de ejus vera, atque propria definitioe, completente omnia, quæ concernunt actum Sacrificandi. Et præcipuè materiam oblationum. De oblatione filiorum Religionis. A quibus non sint recipiendæ oblationes? Quomodo eas Parochus recipere possit in Missa?

DECISIO V.

ARGUMENTUM.

Quare in Definitione Sacrificium dicitur oblatio externa? Cur omnes oblationes non sint Sacrificia?

DECISIO VI.

ARGUMENTUM.

Explicantur illa verba definitionis, *Soli Deo facta*. Ostenditur Sacrificium nulli deberi præter Deum. Quæ

Index Argumentorum Decisionum.

Queritur an saltem Christo Domino offerri possit Sacrificium ut homini? Narrantur actus latrię interni, & externi, & quę sint Adorationis signa? Ostenditur, quàm grave sit scelus eorum, qui Demonibus sacrificant; & quibus penis sint plestendi?

DECISIO VII. ARGUMENTUM.

Sequitur declaratio definitionis Sacrificii circa illa verba: *Qua in testificationem ejus supremi Domini*. Nec non illa, quę sequuntur, videlicet: *A legitimo Ministro*. Et docetur quid sit Religio, ac Divinus cultus? Religionem non esse virtutem Theologicam, sed moralem. Non cuique Homini litare licere; sed tantum Sacerdotibus. Hi quinam fuerint in lege Nature, Mosaycę, & Gratię, ac apud Gentiles? Queritur, & ostenditur, quomodo Caro Christi propagata fuerit tum ex Regia stirpe David, tum ex Sacerdotali Aaron?

DECISIO VIII. ARGUMENTUM.

Redditur ratio, ob quam dictum est in definitione Sacrificii, quod in eo *Res aliqua sensibilibus, & permanens consecratur*, nempe *Hostia*, vel *Victima*. Quę sit horum nominum Etymologia? Quęvę, & quot essent essent Hostię, & Victimę, quibus litabani antiqui tam veri, quàm falsi adoratores? eleganter declaratur.

DECISIO IX. ARGUMENTUM.

Explicantur sequentia definitionis verba: *Ritu Mystico consecratur*. Declaratur, qui & Quot sint Ritus Sacrificandi in Sacrificio Missę? De Origine, Varietate, Necessitate, & Utilitate Uniformitatis Sacrorum Rituum. Et an in Ecclesia sit potestas discernendi Sacros Ritus, & imperandi eorum uniformem observantiam? De Ritibus in Missa vetustis PP. Ord. Predicatorum, Carmelitarum, & Carthusiensium.

DECISIO X. ARGUMENTUM.

Exponitur Verbum *Transmutatur* positum in definitione Sacrificii; de cuius essentia demonstratur esse *Transmutatio*, id est interemptio, destructio Victimę Oblatę. Objecta non in iucunda proponuntur, & resolvuntur.

DECISIO XI. ARGUMENTUM.

Agitur utrũ Martyria sint Sacrificia? & an Sancti Martyres, qui obierunt in odium fidei, Victimę vocari possint, & Hostiæ Deo immolatę?

DECISIO XII. ARGUMENTUM.

Occasione Verborum, *In loco & super Altari sollemniter ad hoc deputato*, quę in definitione sunt posita; agitur de Templis Deo Sacris; in quibus, & non extra, offerenda sunt Sacrificia; Plura traduntur in materia Templorum ab origine Mundi usque ad presens. Et exactę describitur Taberna-

Index Argumentorum Decisionum.

bernaculum Moysis, & Templum Salomonis. Differitur de facultate celebrandi in Oratoriis privatis, & de extincta Religione Templariorum.

DECISIO XIII. ARGUMENTUM.

Quia in definitione Sacrificii, ultra necessitatem Templi, dicitur esse necessarium etiam ALTARE; agitur de quidditate, & necessitate ALTARIUM ad celebrandam Missam.

DECISIO XIV. ARGUMENTUM.

Exponuntur ultima Verba in definitione Sacrificii posita: scilicet, *Pro remissione peccatorum*; nec non *pro presenti, æternaque felicitate populi obtinenda*. Et ostenditur Sacrificium Missæ prodesse ad obtinendam remissionem tum culparum; tum poenarum, & ad consequendas gratias, & favores etiam temporales.

DECISIO XV. ARGUMENTUM.

De Sacrificiis factis in lege Naturæ; & primò de Sacrificiis Adæ, Caini, & Abelis. An Adam sciverit scientiam cabalisticam? Et quid, & quotuplex sit Cabala Hebræorum?

DECISIO XVI. ARGUMENTUM.

De Sacrificio Patriarchæ Noë. Quid significet ejus nomen? Quare Deus susceperit ejus Liturgiam in odorem suavitatis? Quid importet benedictio eidem à Deo data? Et de his, quæ vel concessa, vel vetita fuerint Noë, & posteris ejus, dubia curiosa.

DECISIO XVII. ARGUMENTUM.

De Sacrificiis Patriarchæ Abrahami; & plura de ejus exitu de Ur Chaldeorum; descensuque in Ægyptum. De ejus Sara, Agar, & Cetura; ac de filiis Ismaele, Isaaco, aliisque. De præcepto Circumcisionis, & an fuerit Sacramentum? De Immolando Isaaco. Cujus fuerit major virtus Isaaci, vel Abrahæ circa dictam immolationem? Compendium annorum, & vitæ Abrahami. Dubia quædam de Limbo, nuncupato *Sine Abrahæ*.

DECISIO XVIII. ARGUMENTUM.

De Sacrificio Melchisedech Regis Salem; & de his, quæ ejus personam, dignitatem, & figuram concernunt, disputationes plurimæ, non injucundæ.

DECISIO XIX. ARGUMENTUM.

De Sacrificiis, tum Isaaci, tum Jacobi ejus filii. De cæcitate ejusdem Isaaci Patriarchæ; de Primogenituræ privilegiis; & an intercesserit Simonia, in cessione ejus facta ab Esau Jacobo? Quando liceat redimere venerationem in beneficiis, & electionibus absque simonia? Et utrùm Esau sit damnatus?

DECISIO XX. ARGUMENTUM.

De Sacrificiis patientissimi Jobi: & plura de ejus ortu, vita, atque temptationibus.

Index Argumentorum Decisionum.

DECISIO XXI.

ARGUMENTUM.

De Sacrificiis Paganorum, Gentilium, atque Idololatrarum. De initio Idololatriæ, ejusque progressu. An dari possit Idololatria absque peccato? Quot, & qualia Sacrificia profana, horrenda, & impia olim immolarentur Idolis, ac Diabolo?

DECISIO XXII.

ARGUMENTUM.

De Clero in lege Moysis. Cur Deus elegerit pro rebus Sacris potius Levitas, de Tribu Levi, quàm Rubenitas, de Tribu Ruben primogeniti Jacobi? De divisione Cleri Levitici; & primùm de Summo Pontifice Aarone; ejusque descendentibus. An Moyses quoque fuerit Sacerdos, & Pontifex? Quibus Cæremoniis, & Ritibus Aaron sit consecratus? Quo Oleo Sancto unctus? Quibus vestibus indutus? Quæ officia, & quæ prærogativæ Summi Pontificis? Quomodo tempore Christi essent plures Summi Pontifices; & præcipuè Annas, & Caiphas? Quæ eorum Potestas judiciaria? Catalogus omnium Pontificum Hebræorum.

DECISIO XXIII.

ARGUMENTUM.

De Sacerdotibus Aaronicis, & eorum divisione in 24. Vices, seu Classes. Qui, & Quot essent Principes Sacerdotum? Relatio, cujusdam Hebræi quod CHRISTUS Adolefscens fuerit à Senioribus scriptus in numero Principum Sacerdotum. Quibus cæremoniis consecrarentur Sacerdotes Hebræi? Quibus, & quot Vestibus iidem uterentur, in Sacrificiis? Vestes CHRISTI cujuscoloris essent,

& quantæ? Quæ officia, & munia Sacerdotum Aaronicorum? Quo tempore, qua ætate, quibus requisitis ministrabant in Templo? Cur recto capite, & nudis pedibus? Quid esset *Scindere Vestes*? Alimenta Pontificum & Sacerdotum Hebræorum unde desumpta?

DECISIO XXIV.

ARGUMENTUM.

De aliis Levitis, Caathitis, Gersonitis, & Meratitibus, qui inserviebant Tabernaculo, ac Templo, & de eorum ministeriis. De Urbibus Levitarum, atque eorum agris suburbanis, emptitiis, & votivis. De Nathinæis servis Tabernaculi, & Templi; ac de Religiosis sectis Scribarum, Pharisæorum, Sadducæorum, Nazaræorum, Rechabitarum, Essenorum, Assideorum, Dositheorum, Hemerobaptistarum, & Herodianorum. Circa quos omnes Origo, Virtutes, ac Vicia demonstrantur.

DECISIO XXV.

ARGUMENTUM.

De Prophetis Legis naturæ, Moysæ, & Evangelicæ. Quid sit Prophetia? A Quo detur hoc donum, & Quibus? An Dæmones possint revelare futura? Et an cognoscant occultas hominum cogitationes? Quot, & quibus modis fiant revelationes hominibus tum externæ, tum internæ; tam in somnis, quàm in extasi, & raptu? Signa cognoscendi revelationes veras à falsis? Compendiosa relatio sexdecim Prophetarum, de quibus in Sacra Scriptura. Quæ sita plura curiosa circa materiam Prophetiæ.

Index Argumentorum Decisionum.

D E C I S I O XXVI. D E C I S I O XXVIII. A R G U M E N T U M. A R G U M E N T U M.

De Mulieribus Prophetissis, quæ fuerunt tum in lege naturæ, scilicet Eva, & Rebecca; tum in Lege Mosayca, nempe Maria Sorore Moylis, Debora, Rahab, Holda, & Anna Matre Samuelis; tum etiam in Lege Evangelica; videlicet DEIPARA, Elisabeth eius cognata, Anna filia Phanuelis, Samaritana, Uxore Pilati, Maria Magdalena, ac aliis SS. Mulieribus, filiabusque quatuor Philippi Diaconi. Item de Sibyllis; hoc est Virginibus gentilibus, quæ à Deo dono Prophetiæ ditatæ, Vitam, Mortem, ac Resurrectionem Salvatoris Nostri, ejusque finale iudicium vaticinatæ sunt.

D E C I S I O XXVII. A R G U M E N T U M.

De Sacrificiis Hebræorum. De Victimis quadrupedibus, Volucris, & rebus inanimatis, quæ ab eis litabantur. De Holocausto, Hostiis pacificis, & pro peccato, immolationibus, libaminibus, & iuge Sacrificio. De Festis Hebraicis; & de Sacrificiis præscriptis in quocunque die festo. De Sacrificiis secundum varietatem personarum, quarum intuitu offerebantur; & præcipue pro consecratione Sacerdotum, & Nazarorum; expiatione leprosum, & laborantium legalibus immunditiis. De Mulieribus menstruatis, & diversitate menstruorum. De Sacrificio Zelotypiæ, Vaccæ Rusæ, & Vitulæ pro homicidio occulto. De Ritibus, cæremoniis, atque causis totius Liturgiæ legis Mosaycæ. Atque de Sacrificiis pro Defunctis.

Quodnam sit verum, & proprium Sacrificium in Lege gratiæ? Eucharestia non solum est Sacramentum, sed etiam Sacrificium. CHRISTUS obtulit Corpus, & Sanguinem suum in cœna sub speciebus panis, & vini. Utrum etiam seipsum communicaverit? Vocis Missæ multiplex significatio. Oblatio Corporis, & Sanguinis CHRISTI sub speciebus panis, & vini in Missa est Sacrificium verum, & proprium in Lege gratiæ. Hæc veritas per annos 1500. à nemine fuit impugnata, nisi à Lutero, Calvino, & aliis hereticis. Rationes, & fundamenta veritatis Sacrificii Missæ. Apostoli, & ejus Successores semper Missam celebrarunt. Hereticorum objectiones, & solutiones earum. Sacrificium Crucis est sufficientissimum pro salute omnium; si tamen applicetur per media à Christo instituta; inter quæ unum est Sacrificium Missæ.

D E C I S I O XXIX. A R G U M E N T U M.

Veritas Sacrificii Missæ comprobatur ex facto Apostolorum, nec non Pontificum, & Sacerdotum primi, secundi, tertii, & sequentium seculorum, qui omnes semper Missam celebrarunt; & in ea Corpus, & Sanguinem JESU CHRISTI sub speciebus Panis, & Vini obtulerunt. Apostoli quando cœperint celebrare? Et quis eorum primus Missam dixerit? Adhibebant in Missa lumina, & Vestes Sacras. S. Paulus Apostolus, & S. Barnabas ubi, & quando consecrati sint Sacerdotes, & Episcopi? Liturgia quid sit? Et de Liturgiis Apostolorum, ac in specie de Liturgia S. Petri Apostoli, S. Matthæi, S.

Indax Argumentorum Decisionum.

Marci, S. Jacobi, S. Barnabæ, S. Clementis, ac S. Dionysii Areopagitæ. De Planeta pro Missa donata à Deipara S. Hildelfonso Toletano Archiepiscopo, quæ servatur Ovienti.

DECISIO XXX.

ARGUMENTUM.

De Victima, & Hostia, quæ immolatur in Missa. CHRISTUS proprie, & principaliter offertur in Sacrificio Missæ. Utrum etiam Suppositum Divinum cum Humanitate ejusdem CHRISTI? Panis, & Vini substantia an habeat rationem Victimæ in Missa? Et num etiam Species Sacramentales? Referuntur Theologorum dicta; & solvuntur objecta.

DECISIO XXXI.

ARGUMENTUM.

Essentia Sacrificii Missæ in qua actione consistat? An in oblatione ante, vel post Consecrationem? vel in ipsa Consecratione, aut fractione, sive sumptione Hostiæ? Tres Sententiæ Theologorum referuntur, quorum aliqui essentiam Sacrificii ponunt in Consecratione; alii in Sumptione, alii in utraque simul. Fundamenta, & rationes harum opinionum, & præcipue pro tertia, quæ eligitur. Quid sit Missa sicca? An licita? An audienda de præcepto? Sacerdotes consecrantes in Missa alta voce, an moraliter peccent?

DECISIO XXXII.

ARGUMENTUM.

Utrum in Sacrificio Missæ, de ejus essentia sit consecrare utramque speciem, Panem scilicet, ac Vinum? Argumenta septem pro negativa, & totidem pro affirmativa. Hujus ratio

præcipua quæ sit? Missa nunquam celebrata cum una sola specie. Fabulosum, quod Innocentius VIII. concesserit Norvegiis, celebrare sine Vino. Quis fuerit Cleophas vadens in Emmaus, & an ibi Christus consecraverit Eucharistiam? Celebrare cum una sola specie nunquam licitum, neque ex dispensatione Papæ. Rubrica Missalis declarata circa plures defectus specierum.

DECISIO XXXIII.

ARGUMENTUM.

Celebris Theologorum Controversia. *An fructus, seu valor Sacrificii Missæ sit infinitus, vel finitus?* breviter, sed clarè examinatur, & resolvitur. Fructus Missæ triplex, generalissimus pro tota Ecclesia Catholica, Medius pro dantibus stipem; & Specialissimus pro celebrante. Utrum una Missa tantum pro sit applicata uni, quantum si pluribus applicetur? Omnes cooperantes Sacrificio Missæ, magnam fructus partem reportare auctoritatibus, & exemplis comprobatur. Stipendia plura pro una Missa an licitè recipiantur?

DECISIO XXXIV.

ARGUMENTUM.

Utrum fructus Missæ Laureticus, Satisfactorius, Propitiatorius, & Impetratorius sint separabiles, & independentes à se, itaut in una Missa possint diversis personis, & ad diversos fines applicari? Prædicti fructus an semper dentur infallibiliter ex opere operato? Sacerdotes non celebrantes an graviter peccent? Exempla apparitionum Animarum duarum Purgatorii de anno 1640. & 1638. Æs alienum solvendum in hac vita. Pœnalitates juvant mortuos.

Index Argumentorum Decisionum.

DECISIO XXXV. DECISIO XXXVII.

ARGUMENTUM.

Disputatur, An fructus specialissimus Missæ, propius Sacerdotis celebrantis, possit per eum, accepto stipendio, alteri applicari? Referuntur argumenta pro utraque opinione: & eligitur Affirmativa, quo ad validitatem applicationis: Negativa, quo ad receptionem stipendii, quæ est illicita, & prohibita tum ab Urbano VIII. anno 1626. tum ab Alexandro VII. anno 1659: Avaritiam ab omnibus Ecclesiasticis evitandam esse, auctoritatibus, & exemplis modernis Sacerdotum luentium penas in Purgatorio confirmatur.

DECISIO XXXVI.

ARGUMENTUM.

Agitur de applicatione Sacrificii necessario faciendâ a celebrante. Circa illam resolvuntur undecim dubia; & docetur, an sufficiat intentio habitualis? In qua parte Missæ sit faciendâ applicatio? Antiquorum Diptycha quid essent? Anticipata Missa an dicenda pro eo, qui primùm daturus est stipem? An superior possit applicare Missam Sacerdotis sui subditi? An applicandâ Missa pro Sanctis? pro infidelibus? pro catechumenis? pro excommunicatis? pro peccatoribus? Et utrùm viventes possint sibi celebrare facere Missas de Requiem? De hoc exempla B. Alberti Magni, & aliorum; præcipuè Caroli Quinti Imperatoris.

ARGUMENTUM.

Inquiritur, An sit major fructus Missæ solemnæ, quàm Missæ privatæ? Docetur Missam solemnem esse, quæ celebratur cum Ministris, Musica, & cantu. Exponitur, Quid, & Quotuplex sit Musica? Quis? Auctor? Quo tempore introducta sit in Ecclesiâ ràm Vocalis, quàm Instrumentalis? Organorum usus quando cepit? Quomodo Organa sonandâ? Ubi sint Organa famosa? Musica laudata. Item censurata. Quæ approbata? Gregoriani cantus commendatio. Tonorum Regulæ. An Monialibus Musica expediat? Tandem, Majorem esse fructum Missæ solemnæ, quàm privatæ tum ex opere operantis, tum ex opere operato rationibus demonstratur.

DECISIO XXXVIII.

ARGUMENTUM.

Disceptatur de obligatione cantandâ quotidie unam, vel plures Missas in Ecclesiis Cathedralibus; & Collegiatis. Usus Missarum Solemniū fuit semper in Ecclesia. Canonico-rum origo, & institutum. Quibus horis sint cantandæ Missæ in Choro, & quale ob mysterium? Christus qua hora fuerit Crucifixus? An sit culpa gravis non cantare Missas diebus à Rubrica Missalis præscriptis? An hæc afficiat Regulares? Celebrans an teneatur legere in Missa solemnâ, ea quæ cantantur à Choro, vel à Ministris?

Index Argumentorum Decisionum.

DECISIO XXXIX.

ARGUMENTUM.

Differitur de tempore, quo licitum est privatis Missas celebrare. Docetur, olim fuisse in usu Missas Nocturnas, & Vespertinas; & Quid sit Missa Præsanctificatorum? Missæ nunc debent esse diurnæ, idest ab Aurora ad Meridiem. Quid, & Quotuplex sit Dies? & quid sit Nox? Varia Horarum computatio ad constituendum diem. Dies Indulgentiæ consequendæ quando incipiat, & desinat? Agitur de diebus Naturalibus, Ecclesiasticis, Artificialibus. Intercalariis, Canicularibus, & Criticis. Quid sit Aurora, & quanto tempore nascatur ante Solem? Casus plurimi, in quibus licet Litare ante Auroram, & post Meridiem. De Privilegiis Regularium circa horam celebrandi. Habitantes sub Polo, habentes diem longissimum per sex Menses, deinde consimilem noctem, quomodo cognoscant Auroram, & Meridiem pro Sacrificio?

DECISIO XL.

ARGUMENTUM.

Quia Sacrificium Missæ in Ecclesia est offerendum, agitur de Ecclesiarum ædificatione; & de quatuor generibus causarum in ea per Episcopos attendendis. Ecclesia debet respicere ad Orientem, & habere locum separatum mulierum à viris. Ecclesia non est ædificanda sine Dote; (idem de Altaribus) aliàs Episcopi, & eorum hæredes tenentur supplere in propriis bonis. Licentia Ordinarii est omnino necessaria pro fabricandis Ecclesiis. Quibus de causis possit erigi nova Parochialis? Regulares sine licentia Papæ novas Ecclesias, & Conventus facere non possunt. Finis

ædificandi Ecclesias Divinus cultus; non lucrum temporale.

DECISIO XLI.

ARGUMENTUM.

Consecrationis Ecclesiarum materia, ad quatuor capita redacta, plenissime explicatur. Et quia Consecratio Ecclesiæ dicitur Encœnia, Dedicatio, Inauguratio, & Sacramentum, plures de his vocibus dantur eruditiones, & præcipue de Encœniis Judæorum, ac de auguriis Romanorum. Essentialia Consecrationis Ecclesiæ declarantur: Persona consecrans, ejus jejunium, Vigiliæ ante SS. Reliquias; ablatio ossium hæreticorum, & infidelium; atque hos inter an sit fœtus mortuus in ventre Matris? Utrumvè Materni uteri Sectio sit licita pro salute fœtus? Ablutionis parietum, Alphabeti Græci, & in cineribus impressi, Litaniarum, Altaris consecrationis, Crucium unctiois, mysticæ causæ, & rationes redduntur; eruditionesque dantur circa litanias Judæorum, & Paganorum, Alphabeti, & eorum litteras numerales, cum pluribus curiosis quæsitis. Tandem exempla Ecclesiarum à cælitibus miraculose consecratarum indigantur.

DECISIO XLII.

ARGUMENTUM.

Quia non omnes Ecclesiæ possunt de facili consecrari, sed solent tantum benedici; idè hinc agitur de earum benedictione. Hujus vocis *Benedictionis* variæ significationes, & divisiones. Definitio Benedictionis Ecclesiasticæ, & explicatio Rituum, ejus, quorum præcipuum signum, *Crucis*, de quo plures Theologicæ, & Historicæ eruditiones. De exorcismis in res inanimas, & animalia nociva. De Ensalimis. De fructu benedi-

Index Argumentorum Decisionum.

nedictionum SS. Virorum. De benedictionibus Rosæ aureæ, & Agnorum Dei cereorum, quas facit Papa. De aliis spectantibus ad Cardinales, ad Episcopos, ad Parochos, ad Abbates, & ad Prælatos Regulares. De Parentum in filios benedictione, & maledictione. Tandem de necessariis ad benedicendas Ecclesias, Oratoria, & Cæmeteria; de quibus omnibus quæstiones plures Canonice, & Legales, utiles, & curiosæ.

DECISIO XLIII.

ARGUMENTUM.

Agitur de Ornamentis Ecclesiarum, & Altarium, quæ sunt Ecclesiastica, Regalia, Moralia, & Legalia. Prima nempe Ecclesiastica sunt Mappæ, Pallia, Crux, Candelabra, Lucernæ, & alia prout in Rubrica Missalis, circa quæ variæ difficultates solvuntur, & eruditiones dantur, præcipue circa Lucernas perpetuas, & inextinguibiles antiquorum. Regalia ornamenta sunt donationes Principum. De his Historiæ plures, illaque donationis Constantini Imperatoris. Moralia sunt devotio, & reverentia plebis in Ecclesia. De his multa scitu digna; & de Diaconissarum officio. Legalia tandem ornamenta Immunitas loci Sacri. Agitur de Jure Asyli pro confugientibus ad Ecclesiam juxta Bullam Gregorii XIV.

DECISIO XLIV.

ARGUMENTUM.

Declaratur, ad quos spectet provisio ornamentorum Ecclesiæ, vel Altaris? An ad Rectorem, vel Capellanum? aut ad populum? Regulæ octo, iuxta quas decidendæ difficultates circa reparationem Ecclesiarum, & Altarium, Cæmeterii,

Campanarum, Domus Parochialis, nec non quorumcunque Ornamentorum Ecclesiasticorum?

DECISIO XLV.

ARGUMENTUM.

Quia ad convocandum populum ad Sacrificium opus est Campanili, & Campanis, de his agitur historicè, mysticè, legaliter, & supernaturaliter. De Turri Babel, & David; de Pyramidibus, & Campanilibus famosiss. Differitur de origine Campanarum tum apud Gentiles, tum apud Christianos. Turcæ Campanas abhorrent. Exponuntur mysticæ significationes Campanarum. Tractatur de Horologiis solaribus, aqueis, & cum rotis. De eorum initio, usu, & commodo. De trina pulsatione ad salutationem Angelicam, & de ejus Indulgentia plenaria. Campanarum quæstionum finis, tempus, numerus, & ministri, Quis teneatur ad expensas, & salarium pro Campanis? Utilitates ex sonitu Campanarum. Aliquæ miraculosè Campanæ. Duæ maximè molis; *Erfordiensis* & *Pekincensis*.

DECISIO XLVI.

ARGUMENTUM.

Quia nun licet Sacrificium Missæ peragere in Ecclesia profanata, violata, seu polluta: agitur de Ecclesiarum profanatione, violatione, & pollutione. Docetur, quid sit Pollutio Ecclesiæ? Quæ loca sint pollutionis capacia? Quæ actiones Ecclesiam polluant? Et latè differitur de homicidio facto in Ecclesia, de effusione sanguinis, & seminis humani, & de sepultura infidelium, atque

Index Argumentorum Decisionum.

que excommunicatorum . Decla-
rantur effectus pollutionis , & que
functiones sint prohibite in Ecclesia
polluta ? Reconciliare Ecclesias pol-
lutas quis possit ? Quidquid dispu-
tant DD. de Ecclesiis pollutis , hic
recensetur ; additis historiis , & eru-
ditionibus multis .

DECISIO XLVII. ARGUMENTUM.

Post ornatum Altarium , & Ecclesia-
rum agitur de Sacerdotum ornamen-
tis , que triplicia sunt , Interiora ,
Exteriora , & Mystica . Ornatus in-
terior Sacerdotis stat in conscientia
pura , sobrietate , & castitate . Cur ,
& quando Uxores prohibite mini-
stris Sacris ? Milites in castris an ex-
pediat , ut habeant uxores secum ?
Rationes tam contra , quam ad fa-
vorem cœlibatus Sacerdotum . Qua-
re Græci habeant uxores , & ex quo
tempore ? Exempla ministrorum
Altaris incontinentium punitorum .
Cautele tres pro servanda castitate .
Lapsus Virorum Sanctorum ob fa-
miliaritatem cum mulieribus . Eru-
ditiones , & monitiones plurimę pro
hoc interiori ornatu Sacerdotum .

DECISIO XLVIII. ARGUMENTUM.

De Tonsura Clericali , que est orna-
mentum exterius Sacerdotum , agi-
tur in hac Decisione . Ostenditur in
quibus consistat , quibusvè de causis
sit introducta ? Ejus antiquitas , &
Privilegia . Sacerdotes intonsi mor-
taliter peccant . De usu tonsurę
apud Hebręos , Gręcos , Romanos ,
& Ecclesiasticos Latinos , ac Grę-
cos , Quid de Barba antiquarum na-
tionum ; & ministrorum utriusque
Ecclesię Gręcę , & Latine ? Plu-

res eruditiones de Barba ; & exem-
pla non injucunda de mulieribus
barbatis .

DECISIO XLIX. ARGUMENTUM.

Agitur de alia parte Ecclesiasticę Ton-
surę , consistentis in Habitu ad for-
mam Sacrorum Canonum . Tres
conditiones Vestis Clericalis , ut sit
Talaris , Nigricoloris , & Lana .
Plura de Origine , & usu Vestis Ta-
laris . De colore albo , ac violaceo
ejusdem ; atque de prohibitione ves-
tium Sericarum . Sex accessoria ha-
bitus Clericalis , Zona , Collaria ,
Manicę , Calcei , Pileus , & An-
nulus ; que omnia quomodo Clerici
deferre possint ? Annulorum plures
usus , & mysteria , præcipuè in co-
niugiis , & Sigillis . Papę Sigilla
tria ; Annulus Piscatorius , Plum-
beum , & subscriptio cum aliquo
versu Sacrę Scripturę . Digitorum
nomina , & cur in quarto digito
Annulus ponatur ? De Annulis spon-
salitiis S. Annę , ac Deiparę . Qui-
bus Ecclesiasticis licitus sit Annulus
aureus , & quibus prohibitus ? Quid
sit Vestis dicta Birrus ? Qui infantu-
li olim Lectores ? Et cur Regula-
ribus detur habitus solemniori ritu , non
etiam Clericis secularibus ? Et laici
sepeliantur induti Habitu Regulari
S. Francisci ?

DECISIO L. ARGUMENTUM.

Mysticum ornatum , quo Sacerdos li-
taturus indutus esse debet , continet
præfens Decisio : & est , recitare
Matutinum cum Laudibus ante ce-
lebrationem , ac Sacras Vestes indu-
ere . Mortale esse non recitare Matu-
tinum , ac Laudes ante Missam , (ju-
sta

Index Argumentorum Decisionum.

Ita causa cessante) juribus, atque rationibus contra Neotericos probatur, ad mentem antiquorum Doctorum. Sacrarum vestium numerus, nomina; mysteria, ususque necessarius in Sacrificio ostenditur. Pileolus, ac Perucha celebrantibus Missam pro-

scripti. Color in vestibus Sacris Servandus iuxta Rubricas. Clerici sepeliendi cum vestibus sacris suorum ordinum. Calix ad manus Sacerdotis mortui non ponendus. Vestes lugubres, vulgò di *Scorruzzo* à Clericis in morte parentum non induende.

NOI REFORMATORI

Dello Studio di Padoa.

HAvendo veduto per la fede di revisione, & approbatione del Padre F. Ambrosio Lifotti Inquisitore, nel libro intitolato: *Decisionis super Sacrificium Sanctæ Missæ Ioannis Clericæ Præposito &c.* non vi esser cosa alcuna contro la Santa Fede Cattolica, e parimenti per attestato del Segretario nostro niente contro Principi, e buoni costumi; concediamo licenza, che possa esser stampato, osservando gl'ordini in materia di Stampe, e presentando le solite copie alle Publiche Librarie di Venetia, & di Padoa.

Dat. 6. Luglio 1699.

(Lorenzo Soranzo Cau. Ref.
(Ferigo Marcello Proc. Ref.

Agostino Gadaldini Segret.

DE SACROSANCTO MISSÆ SACRIFICIO.

DECISIO I. ARGUMENTUM.

Agitur de Etymologia Sacrificii, & de multiplici ejusdem Denominatione. Voces Litare, Litanix, ac Liturgiæ unde dicantur.

SUMMARIUM.

- 1 Etymologia hujus Vocis Sacrificium?
- 2 Sacrificii multiplex denominatio.
- 3 Lita, e undè dicatur?
- 4 Litanix quare sic vocentur?
- 5 Liturgia quid significet?
- 6 Oblatio differt à Sacrificio.
- 7 Sacrificium cur dicatur Mysterium, atque Sacramentum?

Actum est anno proxime præterito de Sacrosanctæ EVCHARI-
STIÆ Sacramento; In præsentì agendum est de eadem, quatenus est Sacrificium; ideoque primum Quæsitum propositum per me Parochis, Confessariis, & aliis studiosis hujus Patavinæ Diæceseos expetivit Etymologiam, ac variam Sa-

crificii Denominationem. Pro respon-
sione dictum fuit, quod Etymologia
hujus vocis *Sacrificium* appellatur quasi
Sacrum factum. Melchior Canus de locis
Theol. lib. 12. cap. 13. Vers. illud deinde: ubi
advertit, non omne opus Sacrum esse
Sacrificium; quamvis è contra omne
Sacrificium sit sacrum opus; nam omnia
Sacramenta sunt opera sacra, &
nihilominus non sunt Sacrificia. Porro
Sacrificii multiplex est denominatio;
solet enim dici *Mactatio*, *Immolatio*, *Liba-
tio*, *Litatio*, *Oblatio*, *Mysterium*, atque *Sa-
cramentum*. Sacrificium per *Mactatio-
nem* erat, quando Victimam occidebatur.
Per *Immolationem*, quando res inanimis,
& solida frangebatur, disgregabatur,
aut comburebatur, ut panis, manipu-
lus Spicarum, thus, & similia. Per *Li-
bationem*, dum liquida effundebantur,
ut aqua, vinum, oleum. Per *Litatio-
nem* quando omnia prædicta fiebant ad-
junctis precibus ad placandum Numen;
dicitur enim *litare* quasi *lutare* à
verbo *luo*, quod est *solvo*; nam qui sol-
vit debitum, placat creditorem. *Vossius
in Etymolog. linguæ latinæ. Verb. litare.*
Vel quasi *Precatio* à *λυω*, quod est sup-
plicare; unde Litanix dicuntur suppli-
ces. Non autem hinc deducitur *Liturgia*,
quæ significat munus publicum; licet
hoc nomine utantur Patres pro EU-
CHARISTIA, ac Sacrificio Missæ
demon-

demonstrando, quia mysticè deducitur ex ea voce *Liturgia*, cum Sacrificium sit quid publicum, & institutum publica auctoritate, ut infra demonstrabitur. *Vossius ibidem, & Magr. in Hierolex. Verb. Liturgia.* Pari modo Oblatio tanquam nomen genericum denotat Sacrificium; quia omne Sacrificium est oblatio; sed non è contra; dantur enim plures oblationes Deo factæ, quæ non sunt sacrificia, ob non confectionem, seu immutationem rerum oblatarum; de quibus non multò post loquemur. Tandem Sacrificium appellatur etiam *7* *Mysterium*, atque *Sacramentum*; quia secretum continet, & significat aliquid sanctè accipiendum. *cap. Multi sæcularium. 1. q. 1. quod notat etiam Emin. Card. de Laurea in Epitome Canon. in verbo Sacrificium.*

DECISIO II.

ARGUMENTUM.

Differitur de duplici Sacrificii acceptione, & de decem generibus Sacrificiorum metaphoricè nominatorum.

S U M M A R I U M.

- 1 *Sacrificium dupliciter sumitur; propriè, & translato.*
- 2 *Sacrificiorum metaphoricorum decem genera.*

Plures autem in hoc Clero doctissimi scripserunt, quod Sacrificium dupliciter sumitur *propriè, & translato.* Primo modo, cum res oblata Deo immutatur; secundo modo, cum aliquid Deo gratum exercetur, quod per allegoriam, & translationem dicitur Sacrificium. *Canus D. lib. 12. cap. 13. Vers. Illud deinde. Et Collegium Salmantien. tom. 10. De Sacramen. in genere. tract. 5. cap. 1. num. 1.* Et in hoc allegorico, & metaphorico sensu S. Jo: Chrysostronus *Commentar. in Psal. 95.* ponit decem sequentia genera Sacrificiorum; videlicet: I. Imi-

tationem Christi, juxta illud Pauli Apostoli: *Estote imitatores Dei sicut filii charissimi, & ambulate in dilectione sicut & Christus dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis oblationem, & hostiam Deo in odorem suavitatis. Ephes. 5. 1. II. Mortificationem carnis, de qua idem Apostolus ad Rom. 12. 1. Obsecro itaque vos fratres per misericordiam Dei, ut exhibeatis corpora vestra hostiam viventem, sanctam, Deo placentem. III. Orationem, de qua sic loquitur Regius Psalter in Psal. 140. 2. *Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo: elevatio manum mearum Sacrificium vesperinum. IV. Laudem divinam, quam canunt Levitæ in Templis. Immola Deo Sacrificium laudis. Psal. 49. 14. Et Psal. 106. 22. Et Sacrificium Sacrificium laudis. V. Rectitudinem in operando cum justitia. Tunc acceptabis Sacrificium justitiæ. Psal. 50. 21. VI. Eleemosynas elargitas pauperibus. Religio munda, & immaculata (Sacrificatio ponitur à S. Doctore) apud Deum, & Patrem hæc est: *Visitare pupillos, & viduas in tribulatione eorum. Jac. 1. 27. VII. Jubilationem cordis ob celsitudinem Humanitatis Christi, & ejus supremam potestatem, de qua totus Psalmus 46. Omnes gentes plaudite manibus. &c. ut interpretatur Thomas le Blanc in Analysis. Psalterii Davidici: quæ quidem jubiliatio experitur ab animabus piè passionem Domini meditantibus; quarum meditatio vocatur Sacrificium; juxta illud: *Circuivi, & immolavi in tabernaculo ejus hostiam vociferationis. Psal. 26. 6. VIII. Contritionem cordis penitentis, & jugiter lacrymantis ob commissa peccata; quæ gratissimum dicitur Sacrificium. Sacrificium Deo spiritus contribulatus. Psal. 50. 19. IX. Prædicationem Evangelii in gentes, & earum conversionem ad agnitionem veritatis, quam pariter vocat Sacrificium Apostolus ad Rom. 15. 16. dicens: *Ut sim Minister Christi Jesu in gentibus; Sanctificans evangelium Dei, ut fiat Oblatio gentium accepta. X. Beneficentiam, gratique animi demonstrationem erga benefactores; juxta ejusdem Apostoli monitum ad Hebr. 13. 16. Beneficentia.*****

tia autem, & communionis nolite oblivisci: talibus enim hostiis promeretur Deus. Omnia igitur supradicta opera pia appellan- tur Sacrificia, quia Deo sunt gratissima; & quoniam propria sunt populi Christiani; eundem in ipso sensu Allegorico, Sacerdotem appellavit Apostolorum Princeps dicens: Et ipsi tanquam lapides vivi, superedificamini Domus spiri- tualis, Sacerdotium Sanctum, offerre spiri- tuales hostias, acceptabiles. Et rursus. Vos autem genus electum regale Sacerdotium, gens Sancta. 1. Petr. 2. & S. Joannes in Apoc. 5. Fecisti nos Deo regnum, & Sacerdotes. Quod bene declarat idem Collegium Salmanticen. in tomo de Incarnatione tract. 21. disp. 31. dub. 1. num. 3.

D E C I S I O III.

A R G U M E N T U M.

Ostenditur, Quæ, & Quot sint de essentia Sacrificii?

S U M M A R I U M.

- 1 Sacrificium aliud in se, aliud in opere.
- 2 Sacrificium ut in se duo requirit, protestationem Divinæ excellentiæ, & destructionem rei oblatæ.
- 3 Sacrificium ut in actione, tria requirit: 1. Ut illa actio sit instituta per Publicam auctoritatem. 2. Ut fiat pro toto populo. 3. Ut fiat per legitimum Ministrum.
- 4 Ozias Rex quare à Deo punitus?

Adverterunt nostri scribes, quod non levis est Theologorum labor in assignandis ijs, quæ sunt de essentia Sacrificii, ut videre est apud Card. de Lugo. De Euchar. disp. 19. sect. 1. Valentiam tom. 3. disp. 6. q. 4. Punct. 1. & 2. Porro pro faciliiori intelligentia dixerunt, distinguere oportere Sacrificium in se, & circa intrinsecam suam naturam; atque Sacrificium in opere, idest actionem ipsam sacrificandi, & litandi. Quatenus Sacrificium consideratur in se, duo sunt

de ejus essentia. Unum est protestatio, quam facere debet homo Divinæ excellentiæ, & supremæ potestatis, à cujus nutu pendet omnis creatura. Alterum est, destructio rei oblatæ, vel in totum, vel in parte, ad significandum, quod Majestas Divina prohibito potest res nostras, & vitam nostram destruere. Card. de Lugo d. disp. 19. sub num. 7. ubi D. D. allegat, & est doctrina S. Thomæ 2. 2. q. 86. art. 1. Quatenus verò Sacrificium consideratur in actione, tria sunt de ejus essentia. Primum. Ut actio illa sit instituta per publicam auctoritatem, ad denotandum illud summum opus Divini cultus, quod appellatur Sacrificium. Secundum. Ut actio illa fiat nomine totius populi, vel ad impetrandam remissionem peccatorum ejus, vel ad obtinendam eidem populo gratiam in hac vita, & gloriam in futura. Tertium. Ut fiat per legitimum Ministrum, idest per personam ad tale opus faciendum legitime deputatam. Colleg. Salmanticen. de Sacram. in genere d. tract. 5. cap. 1. num. 2. & Gonet. tom. 4. disp. 3. art. 3. num. 11. Hinc est, quod tam in vera Religione, quam apud gentiles Sacrificia erant instituta non ad uniuscujusque placitum, sed ab auctoritate publica Victimarum immolationes fiebant pro incolumitate populi; & nemo poterat ea offerre, nisi essent assumpti ad Sacerdotium; idcirco Ozias Rex cum non esset Sacerdos, & tamen Sacrificium offerre vellet, punitus est à Deo, & lepra percussus. 2. Paralip. 26. Sed de his omnibus plenè in sequentibus Decisionibus.

D E C I S I O IV.

A R G U M E N T U M.

Quid sit Sacrificium? Et de ejus vera, atque propria definitione, complectente omnia, quæ concernunt actum Sacrificandi. Et præcipuè materiam oblationum. De obligatione filiorum

Religioni . A quibus non sint recipiendæ oblationes ? Quomodo eas Parochus recipere possit in Missa ?

S U M M A R I U M .

- 1 Sacrificii vera definitio.
- 2 Sacrificium est Oblatio.
- 3 Oblatio tria significat.
- 4 Oblationis nomine veniunt quæcumque res Deo exhibitæ pro ejus cultu.
- 5 Infantes olim à parentibus Divino cultui offerebantur.
- 6 Infantes per parentes Religioni oblatis, eam non tenebantur ingredi, nisi adulti ratam habuissent paternam oblationem.
- 7 Hebræi ter in anno aliquid Deo offerre tenebantur.
- 8 Christiani antiquitus oblationes frequenter faciebant Ecclesiis rerum mobilium, & immobilium.
- 9 Caroli Magni Imperatoris donationes factæ Romanæ Ecclesiæ.
- 10 Scotatio quid esset ?
- 11 Oblationes, quæ non recipiebantur ab Ecclesiâ ?
- 12 Oblatio tria requisita habere debet.
- 13 Oblatio facta Capellæ existenti intra Parochiam, vel Ecclesiam, cui debeatur ?
- 14 Oblationes ab adstantibus Missæ olim ponebantur in Altari post recitationem Symboli.
- 15 Offertorium cantabatur, donec fideles dabant suas oblationes.
- 16 Organus hodie est loco Offertorii, quod cantabatur olim cum multis Psalmis.
- 17 Oblationes eorum, qui non erant communicaturi in Missa non recipiebantur in Altari.
- 18 Nomina eorum, qui oblationes fecerant in Missa, publicè legebantur, & pro eis Celebrans orabat.
- 19 Memento tam pro vivis, quam, pro defunctis in Missa quare secretò fiat ?
- 20 Consuetudo rusticorum post Offertorium faciendi eleemosynam celebranti,

osculando manipulum.

- 21 Decreta S. Congr. servanda in recipiendis oblationibus tempore Missæ.
- 22 Celebrans potest accedere ad locum mulierum in Ecclesiâ pro oblationibus recipiendis.
- 23 Vvæ, lac, & mel non offerebantur in Altari.
- 24 Oblatio, pressa significatione, innuit Sacrificium Missæ.
- 25 Christus bis Sacrificium obtulit, primò incurtuum in Cœna : Secundò cruentum in Cruce.
- 26 Particulæ si portentur in Altari post oblatam Hostiam, an licitè consecrentur ?

VT sciamus ea omnia, quæ necessaria sunt ad actum Sacrificii ritè explendum, oportet ejus definitionem proponere, & diligenter examinare, ex ea enim resultat scire, Quid sit Sacrificium ? Et quæ teneatur facere, qui ritè, & rectè intendit Sacrificare. Cæterum cum plures legantur definitiones tum apud Scholasticos, tum apud Moralistas, placet hic ponere illam, quam selegit . *Abelly in Medula Theol. part. 2. tract. 1. cap. 4. sect. 11. S. 1.* additis tamen aliquibus verbis pro complemento totius quidditatis Sacrificii in actu. Est autem hujusmodi. *Sacrificium est* 1 *oblatio externa, soli Deo facta, qua in testificatione ejus supremi Domini à legitimo ministro res aliqua sensibilis, & permanens, ritu mystico consecratur, & transmutatur, in loco, & super altari solemniter ad hoc deputato, pro remissione peccatorum, nec non præsentis, æternaque felicitate populi obtinenda.*

Singula verba sunt singillatim exponenda; ex eis enim constabit, Sacrificium in opere; seu actionem ipsam sacrificandi requirere condiciones quatuordecim, ut ritè, ac rectè peragatur.

Primò itaque dicitur, quod *Sacrificium est oblatio*; hoc enim verbum oblatio est tanquam genus, quia est verbum 2 genericum, & complectitur plures actiones, & varias species rerum, quæ

Deo solent ab hominibus offerri, & non sunt Sacrificia; præcipue autem tria significat: Primò ea munera, quæ non Altari, sed Ecclesiæ extra Missam afferbantur. Secundò oblatio arctatur ad ea, quæ intra Missarum solemniam Altari inferuntur, sive ad Sacrificium pertineant, sive ab eo sint aliena. Et tertio magis pressa significatione Oblatio innuit ipsum Sacrificium à Sacerdote Deo oblatum. De unoquoque sensu plura tùm eruditionis, tùm doctrinæ causa veniunt observanda.

Circa primum sensum, & quatenus oblatio significat ea munera, quæ non altari, sed Ecclesiæ extra missam offerbantur, observare oportet. Primò quod nomine oblationis veniunt res quæcumque Divino cultui exhibitæ.

4 *Sorus de Justitia, & Jure lib. 9. q. 3. art. 1. Sive sint immobiles, sive mobiles, sive ipsæ personæ; ipsaque donatio facta sit Deo, & Ecclesiæ vel inter vivos, vel causa mortis, vel in testamento, vel alio modo. cap. Cum inter. De Verbor. signific. cap. Qui obligationes, & cap. Clerici. 13. qu. 2. Barbosa de Appellativis Verb. Verb. Oblationes. Et de Jure Eccles. Univ. lib. 3. cap. 23. n. 1. 2. & 3.* Secundò est observatu dignum, quod antiquitùs non solum personæ sui juris se offerrebant Deo; sed etiam infantes à suis

5 Parentibus. Exemplum esse potest Samuel, qui Deo oblatus fuit per Annam Macrem suam cum dixerit: *Si dederis servæ tuæ sexum virilem, dabo eum Domino omnibus diebus vitæ ejus. 1. Reg. 1. 11.* De Sancto Bonaventura sic legitur in Breviario Romano *lect. 4. die 14. Julii. Cum infans incidisset in vitæ periculum; Mater ejus vocit, si inde evasisset; se eum Religioni B. Francisci dicaturam. Et de Sancto Andrea Corsino die 4. Februarii lect. 4.* Sic pariter legitur. *Eum parentes precibus à Deo impetrarunt; & Beatæ Virginis sponderunt.* Hi tamen filii sic oblato non tenebantur assumere statum Religiosum, nisi ratam habuissent paternam oblationem postquam ad annos discretionis pervenissent. *cap. Illud autem 20. q. 2. Et cap. Cum simus. De Regu-*

larib. ut plenius demonstravi in tractatu de Eucharistia. Decis. 62. num. 16. & 17. Tertio sciendum, quod apud Hebræos erat præceptum de offerendis ter in anno rebus mobilibus in Divinum cultum, ut legitur in *Deuter. cap. 16. num. 17.* His verbis. *Tribus vicibus per annum apparebit omne masculinum tuum in conspectu Domini Dei tui. Non apparebit ante Dominum vacuus, sed offeret unusquisque secundum quod habuerit.* Qui mos transivit in populum Christianum, à quo pluribus seculis servatum fuit Templis, & Ecclesiis donationes facere tùm pro Divino cultu exercendo, tùm pro Ministris Ecclesiasticis sustentandis; quarum usus ad solos Ecclesiasticos spectare decernitur in *cap. Hanc consuetudinem 10. q. 1.* Et quemadmodum pauperes offerebant panes, oleum, vinum, mel, ceram, & alia hujusmodi. *Barbosa de Jure Eccl. d. lib. 3. cap. 23. num. 4. Magr in Hierolex. Verb. oblatio.* ità Reges, Principes, ac personæ nobiles offerebant possessiones terrarum, sylvas, campos, vasa aurea, argentea, atque pecuniam; ut notat *Mabillon. in Liturgia Gallicana Append. 5.* ubi ponit testamentum S. Remigii Remorum Episcopi donantis vineas, & vasa argentea, Ecclesiæ suæ; nec non testamentum illustris Matronæ Ermentrudis, in quo donaria multa. Et de donatione Caroli Magni facta Romanæ Ecclesiæ, aliisque disserit *Emin. Card. Bona Rer. Liturgic. lib. 2. cap. 8. sub n. 8.* ubi observat, quod chartas oblationum antiqui Christiani ponebant super Altaria in signum irrevocabilis donationis; vel modicum terræ possessionum oblatarum; ut legitur in *cap. Ex litteris 2. de Consuetudine.* ubi quod dicta ceremonia vocabatur scotatio; idest perpetua oblatio.

Quarto, sed nec illud est ignorandum; 10 quod Ecclesia refutabat plurimarum personarum oblationes. Videlicet I. Hæreticorum. *Card. Bona d. lib. 2. cap. 8. nu. 5.* referens exemplum Eusebii, 11 Constantii Imperatoris Ariani Eunuchi, qui munera B. Petro obtulerat sub Liberio Papa, à quo tanquam illicita,

& execranda fuerunt rejecta: nec non Marcionis, cujus ducenta festertia, valoris quinque aureorum millium donata S. Petro Eleutherius Papa retinere noluit. II. Respuuntur oblationes disfidendum fratrum. *cap. Oblationes, 90. dist. III. Opprimentium pauperes. S. Thom. 2. 2. q. 86. art. 3. I V. Sacrilegorum. cap. Divino 12. q. 2. V. Extrahentium servos suos ab Ecclesia. cap. Minor. 17. q. 3. VI. Raptorum. cap. Super de Raptoribus. VII. Usurarium. Cap. Quia in omnibus. De Usur. VII. Publicarum. Meretricum. Glos. in c. 2. Verb. Dona. dist. 90. Barbos. d. lib. 3. cap. 23. à num. 14. & seqq. qui num. 21. advertit, supradictas prohibitiones procedere in oblationibus voluntariis, & quæ fiunt ad Altare; nam si quæ sunt jure debite, vel ratione prædiorum, vel Parochialitatis, seu habitationis; sunt etiam à prædictis exigendæ extra Ecclesiam, ne supradictæ personæ sint melioris conditionis, quàm piè viventes. Ricciull. de Personis, quæ in statu reprobo. versantur. lib. 2. cap. 36. & Barbosa d. lib. 3. cap. 23. num. 13. ubi considerat tria requiri, ut oblatio sit vere oblatio. Unum quod res detur Ecclesiæ. Alterum quod detur à Fidei. Tertium de re licite acquisita. *cap. Causa. de Verb. signific. cap. Quia in omnibus. De usuris, & cap. Ex transmissa. de decimis.* Quintò tandem est sciendum, inter Canonitas esse celebrem quæstionem illam; ad quem spectent oblationes factæ alicui Capellæ, vel Imagini Sacræ existenti intra Ecclesiam Parochialem; vel intra Parochiam. In qua tres sunt opiniones. Una tenet, eas spectare ad Parochum. Altera, quod pertinent ad Capellanum. Tertia, quod sint administrandæ per Patronum, etsi laicum, ejusdem Capellæ, vel Imaginis. Ita D. D. moderni, qui antiquos cumulant. *Barbos. de Jure Eccl. d. lib. 3. cap. 13. num. 22. Bellettus de Bonis Cler. part. 1. 2. 3. n. 3. Nicol. in Lucubrat. Can. lib. 5. tit. 39. n. 181. Rochus de Jure patr. Verb. Onerosum. n. 2. Fagnan. in cap. Pastoralis à num. 14. & seqq. De his quæ fiunt à Prælat. Card. de Luca de Paroch. disc. 32. &**

Rota part. 5. rec. decis. 37. ubi concordantur opiniones, dicendo in hac materia oblationum, esse attendendam mentem offerentium, & si hæc non sit cognita, servandam esse consuetudinem Regionis, qua non extante, Parocho esse concedendas ipsas oblationes, expendendas tamen in ornamentis ejusdem Imaginis, vel Capellæ.

In secundo sensu oblatio arctatur ad ea, quæ intra Missarum solemnia Altari inferuntur; sive ad Sacrificium pertineant, sive ab eo sint aliena; & de his oblationibus differunt *Emin. Card. Bona Rer. Liturgic. lib. 2. cap. 8. num. 4. Magr. in Hierolex. Verb. Oblatio. & in Verb. Offeritorium, & Gaspar Iuenin in Commentar. Historico Dogmatic. de Sacramentis tom. 1. dissert. 5. quæst. 8. cap. 8. art. 2. §. 2. pag. 477.* Ex quarum scriptis hæc notanda veniunt. Primum, quod per integra decem primitiva sæcula mos fuit in Ecclesia Catholica, ut fideles, qui Missæ adstabant, recitato per celebrantem symbolo, accederent ad Altare, & offerent tùm panem, & vinum pro Sacrificio; tùm alios fructus pro usu Ecclesiæ, & Ministrorum, nempe oleum, incensum, legumina, novas spicas, vuas, lac, mel, agnos, & similia. De hoc usu loquitur textus in *cap. Omnis Christianus. de Consecr. dist. 1. S. Augustinus epist. 122. & Durant. lib. 2. cap. 26.* Secundum, quod interim dum fiebant oblationes, cantabatur offertorium, quod erat compositum ex pluribus versibus, & psalmis, & diù durabat, usquequò terminarentur oblationes, hodie verò refecata longitudine offertorii, successit Organus, qui sonat usque ad Præstationem. Tertium, quod ipsæ oblationes recipiebantur coram Altari, & Celebrante per Ecclesiasticos Ministros, à quibus deligebatur panis, & vinum pro Sacrificio, & in tanta quantitate, quæ sufficeret pro communione cleri, & populi. Quartum; quod non admittebantur ad oblationem qui non erant communicaturi; & idèd Pœnitentes consistentes appellati, idèd quibus indulgebatur, ut totam Missam audirent,

dirent, quia prohibiti erant communi-
care, non offerebant. Multò minus reci-
piebantur oblationes aliorum publi-
corum peccatorum, ut dictum est supra.
Quintum, quod laici, & ed minus femi-
næ non ingrediebantur Sanctuarium
pro oblatione inferenda; sed extra sep-
ta Altaris recipiebantur oblata. Sex-
tum, quod completa oblatione, lege-
bantur nomina eorum, qui obtulerant;
pro quibus specialiter celebrans Deum
orabat; ut legitur in LXXX. exempla-
ribus antiquissimi Missalis Gothici, re-
latis per *Mabillon de Liturgia Gallicana*
lib. 3. & ibid. in Missali Gallicano pag. 333.
Quæ quidem nominum publica recita-
tio degeneravit in aliorum ambitio-
nem, quam reprehendit *S. Hieronymus*
in cap. 18. Ezechiel. & lib. 2. in Hierem.
capit. 11. Quare statutum ut secre-
tò fieret mentio offerentium in canone,
ante consecrationem pro vivis, post con-
secrationem pro Defunctis; ut fit etiam
hodie à Sacerdote in utroque Memento.
Septimum; quod post sæculum deci-
mum diminuta devotione populi erga
Eucharisticam Communionem, reces-
serunt ab aula oblationes pro Sacrificio
Missæ; ad quarum similitudinem in-
pagis, & villis remansit consuetudo, ut
finito offertorio, Parochus se vertat ad
populum, & ab eo pecuniariam elee-
mosynam pro oblatione recipiat; porri-
gendo illi osculandum vel manipulum,
vel Crucifixi Imaginem, ut hscæ tem-
poribus videmus. Octavum; ad tollen-
dos autem abusus modernos circa has
oblationes cum osculo pacis, vel mani-
puli, emanarunt sequentia decreta S.
Congregationis Concilii, ac S. Rituum,
relata per *Gavant. in Rubr. Miss. part. 2.*
tit. 7. n. 5. & Bissum in sua Hierurgia tom.
2. Verbo Oblatio pag. 149. videlicet: quod
celebrans non circumeat Ecclesiam pro
oblatione recipienda; sed aliquantulum
se retrahat à medio Altaris. Quod non
porrigat patenam populo osculandam.
Quodque in Oratoriis privatis non reci-
piantur oblationes. Potest tamen Paro-
chus accedere ad infimum locum Eccle-
siæ, ubi mulieres manent separatæ à vi-

ris, & ibi earum oblationes in Missa
recipere. *Fagnan. in cap. Pastoralis. nu.*
40. & 41. De his, quæ sunt à Prælat.
tom. 4. pag. 267. Nonum, In nonnullis
Ecclesiis Occidentalibus, & præcipuè
Gallicanis mos adhuc viget, ut in certis
Missis solemnibus, certisque aliis die-
bus festivis populi offerunt panem &
vinum in Missa, ut advertit *Iuenin d. S.*
2. in fin. pag. 479. Decimum tandem no-
tandum est, quod antiquis temporibus,
quando frequentes erant fidelium obla-
tiones in Missa, vetitum fuit offerre ad
Altare tùm vuas, tùm lac, & mel; 23
ob abusus, qui irreplebant in eorum
consumptione; ideoque extra altare,
cum aliis rebus oblati ponebantur, ut
deservirent vel pro ministrorum ali-
mentis, vel pauperum elemosynis; ut
ex vetustioribus Patribus, ac Synodis
notat *Emm. Card. Bona d. lib. 2. cap. 3. n.*
4. & Card. de Lauræa in Epitome Canon.
Verb. Oblatio.

In terrio sensu, de quo supra, Oblatio
magis pressa significatione innuit ipsum
Missæ Sacrificium per Sacerdotem Deo 24
oblatum; siquidem antiqui Patres fre-
quenter, quando Sacrum Missæ Sacri-
ficio nominare volebant, illud Obla-
tionem vocabant; ut ostendit *Pamellius*
ad lib. Tertullian. de Cultu fæmin. cap. 11.
Ennodius Ticinen. S. Augustinus, Optatus,
& alii relati per Cardin. Bona Rer. Litur-
gic. lib. 1. cap. 3. num. 2. Vers. Quinto. Et
hoc pluribus causis, & rationibus. Pri-
ma, quia sic Missam Spiritus Sanctus de-
signavit per os Melachix, appellando
eam Oblationem mundam. *In omni loco*
significatur, & offertur nomini meo Oblatio
munda. Malach. 1. 11. ut doctè considerat
Emin. Card. Bellarm. lib. 1. de Missa. cap.
10. Secundò, quia Christus Dominus
ideò carnem mortalem induit, ut eam
offerret pro nobis æterno Patri in obla-
tionem. Unde *S. Jo. Chrysostr. ait, In-*
carnatus est ex nostra substantia, & factus
est nobis Summus Pontifex, & obtulit car-
nem suam. quod habetur *in cap. Semel*
immolatus est. De Consecr. dist. 2. in cap.
Firmiter. De Summa Trinit., & Concil.
Trid. sess. 22. cap. 1. Tertia, quia Chris-
tus

25 stus Dominus bis hanc Oblationem fecit, incruentam unam, quando in cœna cum discipulis consecravit panem, & vinum, & in suum corpus, & sanguinem conversum obtulit æterno Patri; cruentam alteram, quando crucifixus fuit à Judeis. *Emin. Card. de Lauressa de Incarnat. disp. 2. n. 18; & ead. disp. 22. art. 5. per totum. Et novissimè Ivenin. in Comment. Histor. Dogmat. tom. 1. Dissert. 5. cap. 2. pag. 402.* Et ex his omnibus clare patet, jure optimo Sacrificium definiri, & vocari *Oblationem*; non solum quia verbaliter Oblatio bis fit in Missa; una antè consecrationem, dum Sacerdos offert Hostiam positam super patena dicendo. *Suscipe Sancte Pater &c.* Et vinum in Calice cum illis verbis. *Offerimus tibi Domine &c.* Altera statim post consecrationem, recitando Orationem illam. *Unde & memores Domine, in cujus fine dicitur, offerimus præclaræ Majestati tuæ de tuis donis, ac datis, Hostiam puram & Hostiam Sanctam & Hostiam immaculatam, & Panem sanctum & vitæ æternæ & Calicem & salutis perpetuæ.* Sed præcipue quia ipsa consecratio, quam facit Sacerdos in personam Christi habet rationem Oblationis, ut dicemus infra *Decis. XXXI.* Sed dicit aliquis, si post factam Oblationem Hostiæ, & Calicis prima vice, deferantur ad Altare particulæ consecrandæ, poteruntne licitè consecrari? Negat *Bonacin. de Sacrific. disp. 4. q. ult. punct. 6. n. 6.* Affirmat *Possevin. de Officio Curati cap. 2. n. 2. Diana part. 2. tract. 14. resol. 71. & part. 6. tract. 6. ref. 7.* Quæ sunt collocatæ in *Coordinato tom. 2. tract. 1. resol. 214; & ref. 215.* ubi ex D. D. ibi allegatis tenet, posse licitè consecrari quocumque tempore deferantur ante consecrationem Hostiæ majoris, si aliqua justa causa intercedat; & satis sit, si mente offerantur Deo; & hoc idem concedit *Quarus in Rubr. Missal. part. 2. tit. 7. dub. 2; & 3. nec non Tamburin. de Sacrific. Missæ libr. 2. cap. 5. §. 2. num. 6.*

D E C I S I O V.

A R G U M E N T U M .

Quare in Definitione Sacrificium dicatur oblatio externa? Quare omnes oblationes non sint Sacrificia?

S U M M A R I U M .

- 1 *Cultus Divinus tripliciter offerri potest Deo.*
- 2 *Homo tenetur Deum colere Anima, Corpore, & Rebus externis.*
- 3 *Homini convenit recognoscere Superiores suos cum oblatione rerum externarum.*
- 4 *Sacrificia quare peracta cum rebus externis?*
- 5 *Oblationes omnes factæ in honorem Dei, quare non sint Sacrificia?*

Non solum definitur Sacrificium, quod sit *Oblatio*, sed ulterius, quod sit *Oblatio externa*; quocirca in præsentem querendæ sunt rationes, ob quas addita est hæc vox *Externa*. Quæ quidem sunt quatuor. *Primo* per actus homines naturali lege ad colendum Deum ob summam ipsius excellentiam, & supremum omnium dominium, tenentur. Hic autem cultus exhiberi potest tripliciter. *Primo* per actus merè internos, quibus credimus Deum esse; ipsumque reveremur, & diligimus. *Secundo* per actiones externas imperatas à Religione, & ordinatas ad ejus reverentiam, ut per Psalmodium, & alias orationes vocales, genuflexiones, & adorationes. *Tertio* per res externas nobis à Deo datas, & quas possidemus; quarum aliquas offerimus ad cultum ipsius Dei, & in protestationem suæ excellentiæ; & hujusmodi erant Sacrificia, in quibus offerbantur Deo res pretiosiores ad prædictum finem; juxta illud 1. *Paralipom. cap. 29. Tuasunt, & de iis, quæ de manu tua accepimus, dedimus tibi.* Secunda ratio est, quoniam homo

homo recipit à Deo sicut à primo, & supremo omnium principio animam, corpus, & res externas. Ergo tenetur Deum colere anima, corpore; & rebus externis. Tunc autem per res externas Deum colit, quando eidem illas offert pro ejus Divino cultu, præcipuè in Sacrificio. Igitur in definitione Sacrificii dicitur, quod est *Oblatio externa*. Tertia ratio est. Homo tenetur Deum colere, & ei se subdere tanquam primo, & supremo principio secundum modum convenientem, & naturalem eidem homini. *S. Thom. 2. 2. q. 85. ar. 1.* Sed modus homini connaturalis, & proprius est uti rebus externis, & sensibilibus ad recognoscendum Superiores suos, & eis honorem exhibendum, prout faciunt vassalli, & subditi, qui offerunt res Dominis suis in signum supremæ potestatis, seu domini super ipsis. Ergo etiam ad exercendum cultum Divinum, & protestandum, Deum esse omnium supremum, Dominum, conveniens fuit, ut Sacrificium perageretur in rebus externis; & sic in definitione dicitur, *Sacrificium esse Oblationem externam*. Quarta tandem ratio est, propter quam Sacrificium appellatur Oblatio externa; ut scilicet distinguatur ab aliis actibus Religionis, & latriæ internis, qui per homines eliciuntur in protestationem excellentiæ Divinæ, & ejus supremi Domini, & exercentur per fidem, spem, & charitatem. Ita Colleg, *Salmanticens. De Incarnatione to. 1. tract. 21. disp. 31. dub. 1. §. 1. & Mastrius in Theol. Mor. disp. 19. num. 31.*

Sed dicit aliquis, si Sacrificium distinguitur ab aliis actibus internis Religionis, quia est oblatio externa; ergo convenit, & est idem cum aliis actibus externis, & præcipuè cum aliis oblationibus, quæ sunt D. o; & secundum hanc rationem omnes oblationes erunt Sacrificia; præcipuè si consumuntur, & destruantur in honorem Dei, ut incensum, thimiama, candelæ, & similia?

Respondetur negando consequentiã; & ratio diversitatis est, quia ad essentiam Sacrificii non sufficit, quod res externa offeratur Deo, & immutetur, seu

destruatur in protestationem ejus supremi Domini; sed opus est, quod illa oblatio, & rei immutatio sit divinitus ordinata ad significandum supremum actum latriæ in protestationem Divinæ excellentiæ; idcirco combustio thimiatis, incensi, olei, & cujuscunque alterius rei oblatæ in Divinum cultum, non possunt dici Sacrificia, quia non sunt divinitus ordinatæ ad significandam Dei excellentiam supremam, ut doctè explicat *Baldellus tom. 2. Theolog. moral. lib. 3. disp. 3. n. 10.*

DECI SIO VI. ARGUMENTUM.

Explicantur illa verba definitionis *Soli Deo facta*. Ostenditur Sacrificium nulli deberi præter Deum. Quæritur an saltem Christo Domino offerri possit Sacrificium ut homini? Narrantur actus latriæ interni, & externi, & quæ sint Adorationis signa? Ostenditur, quam grave sit scelus eorum, qui Dæmonibus sacrificant; & quibus penis sint plectendi.

S U M M A R I U M.

- 1 Sacrificium non potest offerri nisi soli Deo.
- 2 Sacrificium visibile exterius est essentialiale signum Sacrificii invisibilis interni.
- 3 Deus est principium omnium rerum, & eas potest ad libitum destruere.
- 4 Homini nefas est, se submittere alteri; quam Deo.
- 5 Adoratio quid sit? Et undè dicatur? Et quotuplex sit?
- 6 Adoratio est triplex. Interna, Externa, & Mixta.
- 7 Mardocheus quare recusabat adorare Amapum?

- 8 Adoratio alia civilis, quæ competit hominibus; alia sacra, quæ Deo, & Sanctis præstatur.
- 9 Adoratio Sacra Triplex est; Latriæ, Hyperdulæ, & Dulæ.
- 10 Adorationis internæ signa, quæ sint?
- 11 Adoratio interna distinguitur ab actibus fidei, spei, & charitatis.
- 12 Adorationis Sacræ, & externæ actus qui sint? & n. 26.
- 13 Genusflexio quare sit actus adorationis?
- 14 Delectio capitis quare sit adorationis signum?
- 15 Hebræi quare orent capite cooperto?
- 16 Mulieres quibus de causis procedere debeant velato capite?
- 17 Manuum elevatio signum adorationis.
- 18 Manibus iunctis orare quid significet?
- 19 Brachiis expansis orare quid innuat?
- 20 Manus extollunt multi erga Hostiam elevatam; & Cur?
- 21 Luna recenter visa Mahometani extendunt ad eam manus, & sibi trahunt oculos.
- 22 Pagani elevabant manus ad Solem, & oculos sibi tangebant, in signum adorationis.
- 23 Osculatio est signum Adorationis. Et quare?
- 24 Papæ pedes quare catholici deosculentur?
- 25 Manus nostræ deosculatio cur fiat, dum alium salutamus?
- 26 Sacrificium incommunicabile est cuicunque creaturæ; & non licet eoni erga Angelos, vel erga Sanctos.
- 27 Sacrificium an Christo Domino possit offerri tanquam Homini? Negativa sententia. 28. Affirmativa. 29.
- 30 Sacrificium dirigitur etiam Christo ut homini in Missa de septem doloribus Deiparæ.
- 31 Sacrificium offerre dæmonibus, ut faciebant Judæi Idolo Moloch, quam impium, & inhumanum.
- 32 Strygæ, lamie, ac magi Sacrificia offerunt Dæmonio; à quo summè desiderantur.
- 33 Sacrificantes Dæmoni sunt denunciandi S. Officio Inquisitionis, & ibi puniendi.

Sacrificium esse oblationem *Soli Deo* factam dictum est in definitione; est enim de fide, quod Sacrificium nõ potest offerri nisi Deo, cum sit cultus latriæ omninõ supremus: & Sacrificium visibile, quod offertur exterius, est essentialè signum Sacrificii invisibilis, quod offertur interius in ipsis cordibus offerentium; & quod esse debent ipsi offerentes, ut docet S. August. lib. 5. de Civit. Dei cap. 5. & lib. 10. cap. 19. 10. 5. Siquidem Sacrificium res oblatæ immutatur, & consumuntur, ut infra dicemus; & hoc modo significatur, Deum esse supremum rerum principium, qui res produxit; potestq; eas destruere, transmutare, & in nihilum redigere, inter quas res se constitutum protestatur Sacrificans; & magna cum proportionè significat internam animi sui submissionem erga Deum, tanquam celsissimum Dominum excellentiæ incomparabilis, cui propterea, & non alii hoc signum submissionis internæ, & externæ convenit; & sic Sacrificium soli Deo offertur, qui solus est primum principium omnium rerum creaturarum; & ultimus finis beatificationis hominum, quibus nefas esset alteri se submittere, dare, aut offerre, ut latius probant S. Thom. 2. 2. q. 85. art. 1. & 2. Suar. in 3. p. tom. 3. disp. 72. sect. 1. & 2. Baldell. in Theol. Mor. tom. 2. lib. 1. disp. 62. nu. 7. Colleg. Salmanticens. tom. 10. De Incarnat. disp. 35. nu. 21. ubi Sacrificiore collocat inter celebriora signa Adorationis latriæ, quæ soli Deo præstatur. Et Emin. Card. de Lauræa eod. tract. de Incarnat. disp. 29. nu. 36. & seqq.

Sed dicet aliquis quæ sunt signa Adorationis Latriæ? Respondetur Adorationem, (quæ est honor exhibitus alicui cum nota submissionis; & quæ derivat non ab oro, sed ab ador, frumentum scilicet Sacrificio destinatum; nam etiam apud gentiles actio Sacrificandi erat actus adorationis in signum supremæ adulationis. Card. de Lauræa de Incarnat. d. disp. 29. num. 1.) triplicem esse; Internam tantum, Externam tantum, & utroque modo internam, & externam simul. Interna consistit in actibus intellectus, & vo.

& voluntatis, quibus homo judicat, & existimat, quod alicui propter ejus excellentiam honor, ac reverentia supra ceteros debeat; & vult ei actus reverentiæ, & obsequii præstare, tenendo eum ut talem, illum diligendo, & præferendo ceteris. Adoratio externa tantum consistit in obsequiis visibilibus honorationis, submissionis, & proferentiæ sine interna existimatione, quod illi debeantur, de qua dari potest exemplum Judithæ, quæ *Holofernem adoravit, prosternens se super terram*: ut in ejus libro cap. 10. *Vers. 20.* Et de Aman, coram quo *Cuncti servi Regis, qui in foribus Palatii versabantur fledebant genua; & eum adorabant.* *Esther. cap. 3. Vers. 2.* Quamvis eum non crederent adoratione dignum, sed illum in eorum cordibus despicerent; & tantummodo adulare; ut faciunt (ait *Emin. Card. de Lauræa d. disp. 29. nu. 2.*) major pars aulicorum; quibus addere possumus omnes fictos amicos, adultores, & assætatores, quibus plenus est mundus. De unoquoque eorum verificatur, quod legitur in *Isaja cap. 2. nu. 13.* *Populus iste ore suo, & labiis suis glorificat me; cor autem ejus longe est à me.* Mardocheus autem recusabat supra dictum Amanum adorare. *ut ibid. cap. 3. Vers. 2.* Sed cur ita? Respondetur, vel quia Aman habebat in vestibus nictas Deorum Imagines, & Mardocheus timebat idololatriam committere, si ante eas genuflecteret. Vel quia Aman volebat adorari cultu latræ, qui soli Deo debetur; unde ait Mardocheus; *Timui ne honorem Dei mei transferrem ad hominem.* *Esth. cap. 15. Vers. 14.* Interna autem, & externa simul Adoratio importat utrosque actus de quibus infra. Porro Adoratio alia iterum est Civilis, & profana, quæ puris hominibus fieri potest. Alia est Sacra, quæ Deo, & Sanctis debetur; & hæc subdividitur in *Latræam, Duliam, & Hyperduliam.* Prima soli Deo præstatur; secunda Sanctis, tertia Deiparæ; cui excellentior adoratio, quàm aliis Sanctis debetur; ut latè Theologi, & præcipue *Collegium Salmantic. dict. tom. 10. De Incarnatio-*

ne disput. 35. His prænotatis.

Signa Adorationis internæ secundum aliquos erga Deum, quæ dicitur *Latræa*, 10 sunt actus fidei, spei, & charitatis quos homo elicit in corde suo reflectendo ad Deum, in ipsiisque credendo, ac sperando; atque illum diligendo. *Ita præter ceteros Alex. de Ales 3. p. q. 30. memb. 1. art. 2. Cordub. lib. 1. q. 5. not. 2. & Gabriel in 3. dist. qu. 9. unica art. 3. Et in Canonem Missæ lect. 49. pag. mibi 426. ubi ita ait: Interior latræa dicitur actus fidei, spei, & charitatis secundum B. August. in Enchir. cap. 2. & seq. Hi enim soli in Religione, quæ Deus colitur, sequendi sunt; ut ibid. dicit c. 3. Harum namque virtutum actibus debita Deo reverentia exhibetur. Unde quoties actum fidei, spei, aut charitatis elicio, toties Deum colo, Deum veneror. Deum adoro.* Contrarium tamen docet *Colleg. Salmanticen. cit. tom. 10. De Incarnatione disput. 35. num. 7. 8. & 9.* ubi fuse probat, adorationem esse actum Religionis distinctum à fide, spe, & charitate; quæ quidem adoratio interna consistit in mentali submissione ad Deum, & locutione interiori, ad modum Angelorum, qui sine expressione vocum externarum loquuntur, & Deum adorant, ac benedicunt, ut fufius docet idem *Colleg. Salmantic. tom. 3. de Angelis tract. 7. disp. 15. dub. 2.* Idcirco tunc Deum colit homo adoratione interna, quando eum in corde suo benedicunt, adorant, laudant; & mente ejus excellentiam, ac eminentiam reveretur, ac suspicit. Externæ autem Adorationis simul cum interna (ut de illa ficta Adulatorum nihil dicamus) signa sunt sequentia. I. Est Sacrificium, de quo in præfenti agimus; & soli Deo debetur. II. est genuflexio, cujus exempla plurima habentur in scriptura Sacra, ut *Gen. 41. Isa. 45. Luc. 22. Act. 21. ad Rom. 14. & alibi sæpe.* Et ratio est, quia qui genuflectit, illa actione fit alio minor, & sic se constituit inferiorem respectu illius, quem adorat. III. Signum est Prostratio, idest humilis procubitus ad terram; quæ importat eandem inferioritatis, & depressionis figuram. Ità oravit Chri-

14 stus in horto Patrem suum; sic orat Ec-
clesia in Parasceve; & ubi agitur de
implorando auxilio Divino in magna
calamitate. IV. Signum est detectio cap-
15 pitis; qui enim ita facit coram alio, qua-
si præsentat, & offert nobilissimam sui
partem, in qua omnes sensus vigent;
undè protestatur sui subjectionem, &
indicat se paratum ad alterius obsequi-
um; nosque Christiani utimur hoc signo in
Templis, & in functionibus Sacris. Con-
trarium servabant olim Hebrei in Sa-
cificiis; prout etiam hodie faciunt, cum
orant, nam capita cooperiunt, ut vide-
mus in praxi; & notat *Abulens. in cap.*
13. Levit. q. 10. Et Torre q. 84. art. 2. disp.
5. num. 15. & illi quidem ad imitationem
Moyſis, qui ut vidit Deum in Rubo ab-
scudit faciem. Nos secus ad exem-
plum Apostolorum; dicente Paulo 1.
Cor. 11. Omnis vir orans, aut prophetans
velato capite, deturpat caput suum. Et
infra: Vir quidem non debet velare caput
suum. Et ita decet nos Christianos ad
distinctionem Judæorum; nam tegu-
mentum capitis signum est servitutis;
16 & detectio libertatis. Mulieres autem,
ut ait Apostolus, eodem loco, debent
orare velato, & cooperto capite; ob
pudicitiam, & honestatem; & propter
Angelos, id est Sacerdotes, & Ministros
templi; ut explicat *Colleg. Salmantic. d.*
q. 35. num. 22. ubi invehit contra im-
modestiam feminarum, quæ non solum
procedunt revelato capite, & facie, sed
etiam scapulis, pectore, & brachiis,
quas iam pridem reprehendebat *Clemens*
Alexandr. in Pedagogolib. 2. cap. 10. V. Si-
gnum Adorationis est manuum eleva-
17 tio juxta illud 1. *Thim. 2. Volo viros orare*
in omni loco, levantes puras manus. Quod
de Moyſe habetur *Exod. 17.* Et in *Pfal.*
140. 2. Elevatio manuum mearum Sacrifi-
cium Vespertinum. Et denotat indigen-
tiam Superioris virtutis, & auxilii, quod
expostulat, qui manus elevat, & quasi
18 porrigit, ut accipiat: & qui manibus
iniunctis sic orat, ostendit se subditum,
& infimum: at qui brachiis expansis, de-
19 notat Crucem, & passionem Christi ob
cujus merita præstolamur exaudiri.

Antiquitus in elevatione Hostiæ conse-
cratæ fideles attollebant manus. *Tertull.*
de Spectaculis cap. 25. & in Melita, mul-
tisque Italiæ locis solent rustici extende-
re palmas versus Hostiam elevatam; 20
& tangere postea proprios oculos, quem
actum faciebant gentiles oriente Sole
& Mahometani faciunt, Luna recen-
ter visa; undè inter Christianos mos iste 21
creditur, quod tempore S. Leonis Papæ
introductus fuerit; nam Romani sole-
bant ejus tempore, more paganico hos
actus in reverentiam Solis agere; quos
idem Papa *serm. de Nativitate* increpat. 22
Magri in Hierolexic. Verb. Hostia. In princ.
VI. Adorationis signum est osculatio, 23
sive reverentis osculi impressio; ideo
Crucem, Sacrasque reliquias oscula-
mur in signum adorationis. Congruen-
tia hujus signi in eo consistit, quod dum
os, quo spiritum trahimus, & emitti-
mus, applicamus alterius manibus, aut
pedibus, significamus, totam vitam no-
stram à potestate ejus, quam indicat
manus, pendere; subdique illi, cujus
pedes osculamur. Et ita Sunamitis oscu-
labatur pedes Elisei; & Maria Magda-
lene pedes Christi; & Catholici osculan-
tur pedes Papæ, juxta antiquissimum
Ecclesiæ usum, de quo *Magri in Hiero-*
lex. Verb. Sandalia; ubi notat Papam
deferre crucem in collo pedis; ad osten-
dendum, humilitatis causa, quod talis re-
verentiæ actus non sibi, sed Cruci Christi de-
feratur. In civilibus autem salutationi-
bus solemus manum nostram osculari,
& ad eum, quem honoramus, extende-
re; cum enim osculatio sit signum ado-
rationis; & non semper possumus ac-
25 dere ad rem adoratam: aut illam in se
osculari non deceat, loco ejus consueve-
runt homines manum propriam oscula-
ri; & per eam quasi osculum mittere. Ita
Colleg. Salmantic. d. tom. 10. De Incarnat.
disp. 35. num. 23. Vers. sextum ubi num. 24.
advertit, omnia supradicta signa, cum
pendeant ab interna intentione hominis
esse communia tam latriæ, quam dulciæ;
ideoque adhiberi posse tam in adoratio-
ne Dei, quam in honore Sanctorum; ex-
cepto tamen Sacrificio, quod est pecu- 26
liari

uari adorationi Dei appropriatum; & est incommunicabile cuicumque creaturæ; ita ut non liceat eo uti erga Angelos, vel erga Sanctos, ut ex autoritatibus SS. Patrum demonstrat Gonzalez in *Commentar. ad cap. Quidam 2. n. 9. de Celebrat. Missar.* VII. Alia etiam signa adorationistam latriæ, quàm Duliæ communia sunt constructio Templorum, & Altarium; Lampadarum accensio, Thuris combustio, Laudum recitatio; Fessorum dierum celebratio, Processionum, & publicarum orationum institutio; quibus juxta fidelium intentionem Deus, & Sancti adorantur, & coluntur; ut eruditè probat *Emin. Card. de Lauræa in d. tract. de Incarnatione disp. 29. art. 3.* ubi n. 51. iterum excipit Sacrificium, quod soli Deo debetur.

27 Sed dicet aliquis, cum Sacrificium nulli creaturæ Angelis, aut Sanctis conveniat, poterit nè saltem Christo Domino offerri tanquam Homini?

28 Pro negativa facit. Primò quia Sacrificium offertur Deo, quia est primum rerum principium, & ejus dominium est supremum. Sed Christus Dominus, ut homo non est tale. Ergo etsi ratione Verbi, & Deitatis ei sacrificium conveniat; tamen ut homini offerri non potest. *Secundò* res oblata debet esse alia ab eo, cui offertur. Sed Christus est res oblata. *Conc. Trid. sess. 22. cap. 2.* Ergo ipsum offerri non potest. *Tertiò*: Ecclesia numquam offert Sacrificium Christo; sed æterno Patri, dum in Missa ait, *Suscipe Sancte Pater &c.* & Toti SS. Trinitati, ut in illa ratione *Suscipe Sancta Trinitas hanc oblationem.* Ergo. Hanc opinionem tenet *Vasquez disp. 96. n. 61. & 62. Et Emin. Card. de Lauræa de Incarnatione d. disput. 29. n. 84.*

29 Pro affirmativa facit. Primò quia Christus adorandus est adoratione latriæ, nõ solum ut Deus, sed etiam ut Homo; quia Humanitas Christi ut unita Verbo, includit ipsum Verbum, & dicit totum Christum. *Emin. Card. de Lauræa de Incarnatione D. disp. 29. num. 68. & seqq. & Mastrius in 3. disp. 2. num.*

206. Sed Sacrificium est actus latriæ. ergo offerri potest Sacrificium etiam Christo. *Secundò* per communicationem idiomatum ea, quæ conveniunt Deitati, conveniunt etiam Humanitati. *Mastr. d. disp. 2. num. 206.* Sed Deitati convenit Sacrificium. Ergo & humanitati; & sic ipsi Christo. *Tertiò* majus beneficium est Redemptio, quam creatio; juxta illud in *Præf. Exultet. Quid enim nasci profuit, nisi redimi profuisset.* Sed Sacrificium offertur Deo tanquam Creatori, à quo esse habemus. Ergo offerri poterit etiam Christo, à quo redempti sumus.

Hanc affirmativam opinionem tuetur *Colleg. Salmanticen. d. tom. 10. de Incarnat. disp. 25. num. 50.* ubi allegat autoritatem S. Athanasii *lib. 1. de Incarnat. Verb. parùm à principio*, qui de Corpore Christi agens inquit: *Et quia Increatum corpus factum est, idèd ejus Corpus dicitur, cujus factum est. Ac proinde illi sacra offertis, adhibetisque vestram adorationem; eaque de causa ritè, legitimaque ratione adoratur, & divina adoratione colitur.* Quibus verbis Sanctus Doctor ostendit pari parsu ambulare oblationem sacram; idest Sacrificium, ac divinam adorationem, scilicet latriæ. Nec dissimilis est sententiâ S. Gregorii Nasseni, ita dicentis: *Christus est Sacerdos in æternum, qui est ovis sacrificii, est sacerdos sacrificans, & est susceptor sacrificii cum Patre suo.* Ita in *lib. de Fide ad Simplicium*, & refertur à *Mandefio in Theologia Catechetica lib. 5. cap. 24. num. 264.* Et hac retenta opinione resolvuntur rationes contrariæ, per idem *Colleg. Salmanticen. d. num. 50.* dicendo ad primam, quod licet Humanitas Christi non sit primum omnium principium, tamen tanquam unita Verbo æqualiter coadoratur cum Verbo in ipso Christo; & sic etiam ei offerri potest Sacrificium. *Ad secundam*, quod cum in Christo sint duæ naturæ, non implicat, ut respectu unius, (scilicet humanæ) sit res oblata, ac victima; & respectu alterius, (nempe Divinæ) sit ille, cui fit oblatio; rectè enim tali pacto idem Christus exercere potest

potest officia creditoris, & debitoris; Domini, ac servi; Superioris, & inferioris. *Ad tertiam*, quod quæstio non cadit in factum esse, sed in fieri posse; certum est enim quod Ecclesia offert Sacrificium non Christo, ut homini, sed Trinitati Sanctissimæ. Sed si offerretur etiam Christo Domino, non esset illicitum; quod non obscure indicavit S. Augustin. lib. 10. de Civit. cap. 20. his verbis: *Cum in forma Dei Sacrificium cum Patre sumat; tamen in forma servi sacrificium maluit esse, quam sumere, ne vel hac occasione quisquam existimaret cuilibet sacrificandum esse creaturæ.* Quibus verbis supponitur, non esse repugnantiam intrinsecam ex parte objecti, quin Christo ut homini possit etiam Sacrificium offerri, etsi ob humilitatis virtutem noluerit; ut considerat Emin. Card. de Lugo de Incarnat. disp. 34. n. 46. qui hanc opinionem approbat, & cum eo Suarez in p. p. S. Thomæ disp. 62. sect. 2. Neque contra, est Aversa ead. quæst. sect. 1. §. Nonò demum In factum tamen soli Deo Sacrificium offertur; non Christo, ut homini, neque Deiparæ, neque Angelis, neque Sanctis; etsi Missæ celebrentur in eorum honorem, ut declaravit Concil. Trident. d. sess. 22. cap. 3. ubi Barbosa colligit Theologos de hac re tractantes; & advertit idem Card. de Lauræa d. disp. 29. n. 55. & num. 265.

30 Est tamen notatu dignum, quod in Missa in Festo Beatæ Mariæ Virginis de septem Doloribus, quæ celebratur feria 6. ante Dominicam Passionis, in oratione secreta sic Ecclesia loquitur. *Offerimus tibi preces, & Hostias Domine Jesu Christe humiliter supplicantes &c.* Hostias autem offerre, est offerre Sacrificium, ut supra demonstratum est. Ergo etiam Christo, ut homini offertur: subdit enim ibi Ecclesia; *Meritum passionis tuæ*, quæ passio non in Christo tanquam Deo, sed tanquam homine consideratur.

31 Ex his comprehendere licet, quam magnum fuerit facinus hebræorum demonio sacrificantibus; de quibus scriptum est in Psalm. 105. vers. 37. & 38. *Quod immolaverunt filios suos, & filias*

suas dæmonibus, & effuderunt sanguinem innocentem, sanguinem filiorum suorum, & filiarum suarum; quas sacrificaverunt sculptilibus Chanaan. Videlicet, ponebant infantes suos in statua area Idoli Moloch; deinde igne sub ea accenso & ignita facta, pueruli cremabantur inexplicabili cruciatu; consentientibus genitoribus eorum, ita Sacrificium offerentibus Idolo, ac dæmoni; ut futius scribunt Torriell. ad Mundi annum 3406 n. 2. Salian. ad annum 3139. num. 78. & ad annum 3406. num. 12. Nec non Lyan. & Abulen. & alii quos allegat Menochius in Storeis Centur. 4. cap. 59.

32 Æqualis est impietas Strygium, magorum, ac lamiarum, qui sacrificia offerunt diabolo, illa enim postulanti ob superbiam suam; ut legitur apud Delrium Disquis. Magic. lib. 2. q. 16. *Guacium in Compend. Malefic. lib. 1. cap. 12.* & Gasp. Schottum in Physica Curiosa lib. 1. cap. 23. ubi plurima exempla. Quam gravis autem sit culpa eorundem magorum, docent Sanchez in Decal. lib. 2. cap. 40. & Lessius de Justitia, & Jure lib. 2. cap. 44. Et de eorum denunciatione, & punitione tractant Baldell. in Theol. Mor. tom. 2. lib. 1. disp. 62. num. 6. & 7. Scaccia de Judic. lib. 1. cap. 12. à num. 23. & seqq. Carena de Offic. S. Inquisit. part. 2. tit. 12. num. 26. Torreblanca in Epitome delictor. lib. 3. & Barbosa in cap. Episcopi 26. q. 5. ubi alios cumulat.

DECISIO VII.

ARGUMENTUM.

Sequitur declaratio definitionis Sacrificii circa illa verba: *Qua in testificationem ejus supremi Dominij.* Nec non illa, quæ sequuntur, videlicet: *A legitimo Ministro.* Et docetur quid sit Religio, ac Divinus cultus? Religionem non esse virtutem Theologicam, sed moralem. Non cuique homini litare licere; sed

sed tantum Sacerdotibus; Hi quinam fuerint in lege Naturæ, Mosaycæ, & Gratix, ac apud Gentiles? Quæritur, & ostenditur, quomodo Caro Christi propagata fuerit tum ex Regia stirpe David, tum ex Sacerdotali Aaron?

S U M M A R I U M.

- 1 Sacrificium cur offeratur, Deo in testificationem ejus supremi Domini?
- 2 Religio erga Deum quid sit?
- 3 Religio in Deum non est virtus Theologica, sed Moralis spectans ad Justitiam.
- 4 Cultus divinus in quibus consistat?
- 5 Cultus, & honor quomodo differant inter se?
- 6 Pietas, & gratitudo quid sint?
- 7 Religionis virtus præstantior est cæteris.
- 8 Sacrificium non spectat ad virtutes Theologicas, sed ad Religionem tanquam Moralem virtutem.
- 9 Sacrificare non licet cuique homini; sed solis legitimis ministris, idest Sacerdotibus.
- 10 Sacerdotes quinam essent in lege naturæ?
- 11 Sacerdotium in lege naturæ poterat à parentibus dari etiam filiis non primogenitis.
- 12 Sacerdotium in lege Mosayca positum in descendantibus à Patriarcha Levi filio Jacob.
- 13 Ozias Rex quare lepra percussus?
- 14 Levitarum tres ordines in lege Mosayca; Leuitæ, Sacerdotes, & Pontifices.
- 15 Gentilium Sacerdotes publica auctoritate dedicati.
- 16 Sacerdotum Ethnicorum farrago, & nomina.
- 17 Joannes Baptista Cessis Primarius Juris Civilis Interpres in Publico Gymnasio Patavino laudatus.
- 18 Christus Dominus Summus Pontifex, & Sacerdos in æternum.

- 19 Apostoli ordinati Sacerdotes, & Episcopi in ultima cæna à Christo Domino.
- 20 Sacerdotium legis Evangelicæ à quatuor sectis hæreticorum impugnatum.
- 21 Christus Dominus, ut Homo sicut fuit à Regia Stirpe David, an sic fuerit ex stirpe Sacerdotali Aaron?
- 22 Maria Deipara descendit ex Regia Stirpe David.
- 23 S. Joseph Sponsus Deiparæ erat de eadem Regia Stirpe David.
- 24 Maria Deipara an etiam descendat ex Stirpe Sacerdotali, & Aaronica; & quomodo! ubi septem opinionones.
- 25 Matrimonia Hebræorum registrabantur in libris, qui servabantur in Templo, cum nomine Parentum sponforum, & de qua Tribu forent.
- 26 Christus Dominus etsi propagatus ut homo ex utraque Tribu Regia, & Sacerdotali; non fuit unctus Sacerdos more Hebræorum; sed Unctione Divina per unionem Humanitatis cum Deitate.
- 27 Sacerdos non erat in lege Mosayca, qui per lineam maternam tantum descendebat ex Tribu Levitica.

Hucusque demonstratum est, Sacrificium esse oblationem externam, soli Deo factam. Nunc declarare oportet, quare in definitione subjungatur; quod Sacrificium offertur Deo in testificationem ejus supremi Domini!

Pro intelligentia scire oportet. Sacrificium, ut supra diximus, esse præcipuum actum Religionis. Religio autem est virtus debitum cultum Deo tribuens, tanquam primo omnium principio. Ità Gonet. tom. 4. tract. 11. disput. 3. num. 1. Dicitur Virtus, idest Habitus bonus, & principium operationis laudabilis ad exclusionem superstitionis, & falsæ Religionis, quæ non est virtus, sed vitium rectæ rationi oppositum, quia superstitio vel falsum Deum colit, ut faciunt Ethnici, & Pagani; vel licet verum Deum colat, non tamen honesto, & convenienti modo; sed vel superfluis cæremoniis à Deo rejectis, ut faciunt hæc

hisce temporibus ipsi Judæi; vel inu-
 tilibus; & cum errore; ut agunt
 Turcæ, Hæretici, & similes. Dicitur
 3 *debitum* idest conveniens; hæc enim vir-
 tus non est Theologica, sed Moralis
 spectans ad Justitiam, ut docent omnes
 Theologi, quatenus reddit Deo jus,
 4 quod illi debetur, idest *Cultum*. Cultus
 autem, qui Deo redditur, importat
 duo. Unum est protestatio Divinæ ex-
 cellentiæ: Alterum est submissio, &
 subjeçtio nostra ad Deum. Unde no-
 tanda est differentia inter cultum, &
 5 honorem. Nam cultus est circa excel-
 lentiore[m] Honor verò potest esse etiam
 circa æquales, ac etiam inferiores. Ideò
 qui alium colit, illum superiore[m] de-
 clarat, & ei se subditum profitetur.
 Non ita qui alium honorat; Deus enim
 honorat Sanctos suos, & Princeps po-
 test honorare suos ministros, atque sub-
 ditos, quamvis inferiores sibi. Tandem
 dicitur, *tamquam primo omnium principio*,
 6 ad differentiam *Pietatis*, qua honoramus
 Deum tanquam Patrem nostrum; atque
gratitudinis, qua illum veneramur
 ob beneficia recepta; sed cultus,
 quo per Religionem Deum colimus, est
 ob singularem, & infinitam ejus excel-
 lentiam in omni genere perfectionis; &
 ob illius primum principium, & supre-
 mum omnium Dominium, cui nosmet-
 ipsos subjeçtos profite[m]ur. Et ex his
 deprehendimus quanta sit præstantia,
 7 virtutis Religionis supra alias morales;
 nulla quippè earum habet objectum ita
 elevatum, sicut est Divinus cultus;
 ratione cujus ipsa Religio Deum quo-
 dammodo attingit, ut docet *S. Thom. 2.*
2. q. 81. a. 6. in corp.

Hinc fit, ut supra tetigimus, quod
 8 Sacrificium, non spectat ad virtutes
 Theologicas, sed ad Religionem, tan-
 quam moralem virtutem; licet enim
 qui Deum colit adorando, & sacrifi-
 cando, Deum credat; in Deum speret,
 & Deum diligat; tamen ejus objectum
 non est immediatè Deus, sed actus ser-
 vitudinis, subjeçtionis, & honoris, qui
 debentur Deo; sicut objectum justitiæ
 est jus debitum alicui; non autem is,

cui jus illud debetur, ut docent *Gonet d.*
disp. 3. nu. 3. Et Emin. Cardin. de Lauræa
de Incarnatione d. disput. 29. num. 42. Et
Colleg. Salmant. tom. 3. in Arbore Prædic.
Virtutum num. 60. Igitur in definitione
 dicitur Sacrificium fieri Deo in *testifica-*
tionem ejus supremi Domini, quia exer-
 cetur ille cultus à Sacerdotibus, tanquam
 Deo debitus ob ejus supremum Domi-
 nium; quod populus testificatur, pro-
 fitendo in Sacrificiis suam subjeçtionem
 ipsi Deo.

Sequitur in definitione Sacrificii, quod
 ejus oblatio fit à *legitimo Ministro*. Quæ 9
 verba nos docent; non cuique homini
 licitum esse sacrificare, & Deo sacrificia
 offerre; sed tantummodò legitimis mi-
 nistris Ecclesiæ, nempè illis, qui sunt
 ordine Sacerdotali insigniti, juxta illud
D. Pauli ad Hebr. 5. Nec quisquam sumit
sibi honorem, sed qui vocatur à Deo tanquam
Aaron. Quod quidem servatum esse in
 omni lege, & in omni tempore desumit-
 tur ex scriptoribus tam Ecclesiasticis,
 quàm profanis. In lege naturæ omnes 19
 Primogeniti erant Sacerdotes, & jus à
 nativitate offerendi Deo Sacrificia con-
 sequebantur. Idcirco, quod Adam, &
 alii justi ab eo descendentes obtulerint
 Sacrificia Deo, docet *S. Thom. 2. 2. q. 85.*
art. 1. ad 2. Gonet tom. 5. disp. 2. de Sacra-
mentis art. 10. §. 4. nu. 48. Collegium Sal-
mantic. d. tom. 10. de Incarnat. tract. 21.
disp. 31. dub. 1. num. 3. & Emin. Card. de
Lauræa eodem tract. de Incarnatione disp.
29. num. 37. Hinc *Mendesius* in sua Theo-
 logia catechetica *lib. 7. cap. 6. num. 20.*
 loquens de Sacerdotibus legis naturæ
 ita ait: *Omnes filii natu majores tunc à*
Parentibus cum hæreditaria portione Sa-
cerdotium, & Sacra illius ornamenta acci-
piebant. Quæ sunt illa primogenita, &
vestes optimæ, quibus Jacob à matre indu-
tus Patris benedictionem est suffuratus. Et
 idem antea scripserunt *S. Hieronymus in*
Epist. 126. quæ est ad Evagrium; Sali-
anus in Annalibus ad Annam Mundi 2223.
num. 3. & Tholosan. in Syntag. Jur. Univ.
lib. 16. num. 22. ubi tamen observat cum
Pererio in Genes. cap. 25. num. 76. quòd
 lege naturæ durante Jus erat majoribus,

ac Parentibus concedere ex privilegio potestatem Sacerdotalem etiam filiis non primogenitis; quam consecuti sunt Abel, & Abraham, qui quamvis non essent primogeniti, propterea Sacrificia Deo offerebant.

In lege autem Mosayca, & scripta, Sacerdotium collocatum fuit à Deo in Tribu Levitica, idest in descendantibus à Levi Patriarcha filio Jacob, ut habetur in libro Numeri cap. 3. num. 5. *ibi: Locutusque est Dominus ad Moysen dicens; applica tribum Levi, & fac stare in conspectu Aaron Sacerdotis, ut ministrent ei.* Et paulò post. *Externus, qui ad ministrandum accesserit, morietur.* Quapropter Ozias Rex, qui non erat ex tribu Levi, neque Sacerdos, quia *adolere voluit incensum super Altare thymiamatis, statim orta est lepra in fronte ejus, ut fufius narratur 2. Paralip. cap. 26. num. 26. & describitur ab eodem Saliano ad Anno. Mundi 3278. num. 2. & seqq.* Et ex hac tribu Levi assumebantur Sacerdotes ad Sacrificia peragenda, prævia unctioe. *Emin. Card. de Lauræa d. disp. 22. n. 15. & n. 120.* ubi doctè advertit, quod in lege Mosayca in Tribu Levi tres ordines ministrorum erant in templo ordinati pro Sacrificiis; scilicet Levitæ, Sacerdotes, & Pontifices: quorum sicut diversa erant ministeria; sic unctioes, & consecrationes. Sed de his latius infra Decif. 22. 23. & 24.

Apud Gentiles tùm Ægyptios, tùm Græcos, ac Romanos, Sacerdotes ordinabantur publica auctoritate, ad hoc ut idolis sacrificia possent offerre; & quoniam falsorum Deorum multiplex erat copia, pariter Sacerdotum multa erat farrago, qui variis nominibus vocabantur, videlicet *Flamines, Diales, Martiales, Quirinales. Potitii, Pinarii, Arnales, Salii,* & hujusmodi plures, quos refert idem *Tholosan. d. lib. 16. num. 29.* Etegregius Juris Civilis in hoc Publico Gymnasio Patavino Primarius Interpres *Joannes Baptista Cessis in ejus Opusculis de Urbe Roma, & ejus Magistratibus impressis ad Vesembecii Institutiones in principio.*

In lege gratiæ Christus Dominus ordinatus fuit à Deo Summus Pontifex, ac Sacerdos in æternum unctioe Spiritus Sancti in primo instanti suæ Incarnationis, in quo Divinitas copulavit sibi ejus humanitatem, ut probat idem *Emin. Card. de Lauræa in d. tract. de Incarnatione disp. 22. art. 1. & 2.* transtulitque Sacerdotium cum lege in Ecclesiam, ut legitur *1. Petr. 2. Et ad Hebr. 7. Ac Apocal. 1. 3. & 10.* ordinavit enim Apostolos in ultima cœna Sacerdotes, ac Episcopos; à quibus, & ab eorum successoribus alii ordinarentur, & consecrarentur; quod de fide est, & legitur definitum in pluribus Conciliis; ac novissimè in *Tridentino sess. 7. can. 1. sess. 22. cap. 1. & can. 2. & sess. 23. cap. 1.* ut latius demonstrat idem *Emin. Card. de Lauræa de Sacramento Ordinis disp. 6. art. 7.* ubi sub num. 140. notat, à quatuor sectis hæreticorum fuisse impugnatum Sacerdotium legis Evangelicæ. *Primi hæretici fuerunt Paulianistæ, qui vixerunt circa annum à Nativitate Domini CCC. dicentes, Sacerdotium nullam importare potestatem. Secundi fuerunt Hussitani, qui asserbant, Sacerdotes per ordinationem nihil aliud accipere, nisi officium prædicandi. Tertii fuerunt Albigenfes, qui docebant, bonos Sacerdotes habere potestatem faciendi Eucharistiam; malos verò nequaquam. Ultimi fuerunt Lutherani, qui opinati sunt, Sacerdotium non esse aliquid Sacrum; & idèò à sæculari Magistratu posse homines Sacerdotes fieri. Quos errores plura Concilia Oecumenica damnarunt, ut novissimè notat etiam *Richardus Ardekin tom. 1. in Notitia Generali Dogmat. Damnat. Verb. Sacerdotium.**

Hic autem quæri potest, Utrum Christus Dominus tanquam Homo, & secundum carnem non solum fuerit ex Regia Stirpe David; sed etiam ex Stirpe Sacerdotali, Levitica, & Aaronica?

Hæc quæstio est insignis tùm apud SS. Patres, tùm apud Theologos, & expositores Scripturæ Sacræ; & plurimorum torfit ingenia, ut videri potest

apud *Suarez tom. 2. in 3. p. D. Thom. disp. 2. sect. 3. & ut novissimè scribit Eminent. Card. Capisucchius in suis selectis Controversiis. Controv. 17. de Genealogia Christi Salvatoris*, ubi hanc quæstionem examinat per §§. XXV.

Pro resolutione duc dantur responsa. **Unum**, quod absque dubio Christus Dominus tanquam Homo, & secundum humanam carnem fuit à Regia Stirpe David, juxta divinam promissionem ei factam; de qua ipse David testatus est dicens: *Furavit Dominus David veritatem, & non frustrabitur eam: de fructu ventris tui ponam super sedem tuam. Psal. 131. 11.*, & repetitum fuit ab Angelo in Annuntiatione Deiparæ, cui dixit: *Dabit illi Dominus Deus sedem David Patris ejus. Luc. 1.* & ab Apostolo ad *Rom. cap. 1. ibi: Qui factus est ei ex femine David secundum carnem.* Quod pluribus aliis auctoribus probat *Barrad. in Evang. tom. 1. lib. 5. cap. 4. Torniiell. ad Annum Mundi 4051. num. 20. & Ricciol. in Chronolog. Refor. tom. 1. lib. 8. cap. 18. num. 12.* Et ex his sequitur; cum Christus Dominus non sit genitus ex virili femine; sed conceptus ex purissimis sanguinibus Beatæ Mariæ Virginis, cooperante Spiritu Sancto; & sic ex ea humanam natutam, carnemque suam traxerit, (de cujus mirabili conceptione differit *Zaccbias in Q. Q. Medicolegal. tom. 1. lib. 7. tit. 3. quest. 1. num. 37.*) sequitur, (inquam) quod & ipsa Beatissima Virgo Maria ejus Mater, & Genitrix descenderit ex eadem prosapia Regia Davidis; ut profitetur Ecclesia in officio ejus Nativitatis, dicens: *Nativitas gloriosæ Virginis Mariæ ex semine Abrabæ, orta de tribu Judæ, clara ex Stirpe David.* & infra. *Regali ex progenie Maria exortare fulget.* Quamvis enim Sancti Evangelistæ non descriperint ejusdem Deiparæ genealogiam, neque demonstraverint, eam esse ex Stirpe David, tùm quia apud Hebræos id non erat in usu, tùm etiam quia id apud illos erat notorium, ut bene observat idem *Torniiell. ad Annum Mundi 4037. sub n. 3.* Nihilominùs id pro indubitato

est admittendum, ex ea potentissima ratione, quam allegat *S. Hieronymus lib. 1. in Matth.* videlicet, quia *S. Joseph ejus Sponsus, & de Regia Stirpe David. ex lege eam cogebatur accipere, ut propinquam; & quia simul censeretur in Bethelem, tanquam de vna, eademque stirpe generati.* Lex autem erat scripta in libro *Numer. cap. 36. Vers. 7.* his verbis: *Omnes viri ducent uxores de tribu, & cognatione sua; & cunctæ feminæ de eadem tribu maritos accipiant; ut hereditas permaneat in familiaribus; nec sibi misceantur tribus, sed ita maneant, ut à Domino separatæ sunt.* Igitur tam Sanctus Joseph Sponsus Deiparæ, quàm ipsa Sanctissima Virgo Maria, idèd simul matrimonium contraxerunt, quia erant de Regia Stirpe David; ut probant *S. S. Patres, quos allegat Azor. d. part. 2. lib. 1. cap. 19. Quest. 4. Et S. Thom. in Catena aurea in Matth. cap. 1.* undè fit, ut absque dubio Christus Dominus, qui *Incaratus est de Spiritu Sancto ex Maria Virgine fuerit ex eadem Stirpe David.*

Secundum responsum est. Christus Dominus non solum traxit originem, tanquam homo ex Regia Stirpe David, sed etiam ex Sacerdotali Stirpe Aaron, ut scribunt omnes *SS. Patres, & præcipuè S. Ambrosius super Luc. cap. 3. S. Hilarius super Matth. cap. 1. & S. Augustinus l. 83. questionum q: 61. nec non lib. 2. de consensu Evangelistarum cap. 2.* his verbis. *Firmissimè tenendum est, Carnem Christi ex utroque genere propagatam, & Regum scilicet, & Sacerdotum.* Quod quidem ut fieret, necesse fuit, ut utraque Stirps Regia scilicet David, & Sacerdotalis Levitica in Deiparam, ex qua Redemptor noster, ut diximus, carnem sumpserit, derivasset. Quomodo autem stirps Sacerdotalis, & Aaronica attigerit Beatissimam Virginem Mariam, & ad eam pervenerit, sunt variæ *SS. Patrum, & Theologorum opiniones, quarum hic sex breviter ego recensabo.*

Prima opinio est, quod stirps Sacerdotalis sociata sit cum stirpe Judæ (ex qua descendit David Rex) in matrimonio.

monio contracto ab Aarone Summo Sacerdote cum Elisabeth filia Aminadab, de linea ejusdem Patriarchæ Judæ, ut legitur in *lib. Exodi cap. 6. vers. 23.* Quæpuidem sociatio stirpium, & permixtio duravit semper in omnibus descendentiis à Rege David; & sic pervenit in Sanctum Joachim, ac in Deiparam ejus prolem. Ita S. Thom. 3. part. q. 31. art. 2. ad 2. Et Dionysius Carthusianus in *Evang. Matth. cap. 1. art. 2. vers. se. primo* quæritur.

Secunda opinio est, quod ipse Rez David duxit in uxorem Bethsabeam, quæ fuerat Uriæ; ipsa autem Bethsabea erat de stirpe Levitica; cumque ex Davide, & Bethsabea natus sit Salomon; in eo unitæ remanserunt hæ duæ stirpes, Regia scilicet, & Sacerdotalis; prima ex parte Patris, secunda ex parte Matris; & sic utraque stirps propagata est in descendentiis ipsius Salomonis, & pervenit tùm in S. Joseph Sponsum Deiparæ; tùm in ipsam Deiparam; ex qua Christus carnem sumpsit. Quod David duxerit in Uxorem Bethsabeam, quæ fuerat uxor Uriæ, habetur expressè in 2. Reg. 11. 26. *Audivit autem uxor Uriæ, quod mortuus esset Urias vir suus; & planxit eum. Transactoque Luctu misit David, & introduxit eam in domum suam; & facta est ei Uxor.* Ex qua paulò post genitum esse Salomonem testatur ibidem textus Sacer. cap. 12. nu. 24. dicens: *Et consolatus est David Bethsabeæ uxorem suam; ingressusque ad eam dormivit cum ea; quæ genuit filium, & vocavit nomen ejus Salomon.* Quod autem Bethsabeæ Mater Salomonis fuerit de stirpe Levitica, etsi Torniell. ad *annum Mundi 4051. num. 17.* dicat, id probari non posse; tamen pacetanti viri deducitur ex his, quæ scribit idem Torniell. ad *Annum Mundi 2987. num. 6.* ubi probat, Uriam ejus primum Maritum fuisse Sacerdotem, & ex stirpe Levitica; tùm quia ipse tantopere sollicitus erat de Arca Dei, quæ cum in castris, & sub papilionibus esset posita, ob ejus reverentiam noluit ipse declinare in domum suam, ut habetur 2. Reg.

11. 11. tùm verò evidentiùs, quia de ejus filiis genitis cum Bethsabea, & postmodum adoptatis à Davide, legitur scriptum 2. Reg. 8. in fine, *quod Sacerdotes erant, & intet ipsos Nathan.* (alius tamen, & diversus à Nathano Propheeta; ut doctè etiam probat Torniell. ad *Annum Mundi 2990. num. 7.*) & quem nominat S. Lucas cap. 3. num. 31. dicens: *Qui fuit Nathan, qui fuit David; idest filius adoptivus; nam verè erat filius naturalis Uriæ Sacerdotis, & frater uterinus Salomonis; ob quam causam omnes Interpretes testantur, S. Lucam describere stirpem Sacerdotalem, ex qua Christus carnem suscepit. Itaque cum Bethsabeæ fuisset in primis votis uxor Uriæ Hethæi Sacerdotis; sequitur & ipsam fuisse de stirpe Sacerdotali, Levitica, & Aaronica; siquidem Urias tanquam vir justus, ut obtemperaret legi Numerorum, de qua supra, de accipienda uxore Tribus suæ; non duxisset Bethsabeam in uxorem, oisi fuisset de sua Tribu Levitica. Idcirco fuerunt in Salomone unitæ hæ duæ stirpes; Regia scilicet ex parte Patris, atque Sacerdotalis ex parte Matris; ex utraque per descendentes pervenit in Deiparam; quæ à Salomone, & Davide ortum ducebat; & sic Christi Domini caro ex utraque stirpe Regia, ac Levitica est propagata.*

Neque obstat si dicatur, quod si Bethsabeæ fuisset de stirpe Sacerdotali, & Levitica, non potuisset nubere Regi Davidi, qui erat de stirpe Juda, ut ex S. Mattheo cap. 1. constat. Nam dupliciter respondetur. Primò quod erat licitum Regibus ducere uxores ex quacunque tribu, ut advertit S. Thom. in 4. diff. 30. quæst. 2. a. 1. quæst. 3. ad 8. & notat Collegium Salmant. d. tom. 10. de *Incarnatione disp. 31. num. 19.* & Serlogus in *Canonic. tom. 1. Anteloquio 5. sect. 2. num. 12.* & ibi Tostatus q. 8. in cap. 36. num. & Serarius in *libr. Judic. q. 3. cap. 21.* Respondetur secundò, quod mulieres de Tribu Levitica, quia non dabant in dotem bona stabilia, poterant nubere Viris cujuscumque Tribus; immò quæcum-

que mulieres, quæ renunciabant hereditati paternæ, vel ob existentiam fratrum, non erant heredes patris sui; poterant ducere maritum ex Tribu non sua, quia cessabat finis legis; quæ id eis prohibebat; scilicet, ne confunderentur bona stabilia, quæ à Deo divisa fuerant, & cunctis Tribubus assignata; ut ex pluribus S. S. Patribus demonstrat *Serlogus dist. Anteloq. 5. sect. 2. num. 11. P. Stephanus Menochius in Historia Sacra lib. 1. cap. 3. num. 2.* Et novissimè *Emin. Card. Capisuccius Controv. 17. §. 2.* ubi cumulat antiquorum Hebræorum exempla. Igitur absque scrupulo Bethsabee potuit nubere Regi Davidi, & ex hoc conjugio unire in filio Salomone utramque stirpem Regiam, & Sacerdotalem; cujus unionis, & mixtionis respectu pertransiit utraque stirps in descendentes usque ad S. Joseph; & ad Deiparam, de qua natus est Christus; & hæc opinio mihi magis arridet, quia ultra supradictam demonstratorem, fulcitur auctoritate S. Hilarii, qui *Commentar. in Matth. can. 1.* ita scribit: *Gressus, quem Matthæus in ordine Regiæ successionis ediderat, & quem Lucas per Sacerdotalem ordinem dinumerat, uterque agnationem in Domino utriusque Tribus significat; & rectæ generationis gradum ponit: quia Sacerdotalis, & Regiæ Tribus Societas, per David ex conjugio inita, jam à Salathiel in Zorobabel confirmatur ex genere.* Notentur illa verba: *Sacerdotalis, & Regiæ Tribus Societas per David ex conjugio inita; Si enim Societas Sacerdotalis, & Regiæ Tribus inita est per David ex conjugio; utique ex illo contracto cum Bethsabee, ut dictum est supra.* Prædicta verba S. Hilarii leguntur etiam in Breviario in *Homilia diei 11. Septemb.* quarta die infra octavam Nativitatis Beatæ Mariæ Virginis; ubi quilibet de facili potest ea intueri.

Tertia opinio est, quod Uxor Jechoniæ, & Mater Salathielis, quæ erat de Regali stirpe David, mortuo marito; nupsit in secundis votis Neri, qui erat de Tribu Sacerdotali, de quo lo-

quitur S. Lucas *cap. 3. num. 27.* dicens; *qui fuit Resa, qui fuit Zorobabel, qui fuit Salathiel, qui fuit Neri.* Et hoc pacto sociatæ sunt ambæ stirpes Sacerdotalis; & Regiæ; siquidem Salathiel fuit filius carnalis Jechoniæ, & Zorobabel filius pariter carnalis Salathielis; sed postquam mater Salathielis nupsit Sacerdoti Neri, Salathiel Pater, Zorobabel filius, & Abiud Nepos ejusdem Salathielis, & filius carnalis ipsius Zorobabelis fuerunt adoptari ab eodem Neri, & evaserunt ejus filii adoptivi. Qua adoptione facta ex Patre Neri, natus est Resa ex eadem Uxore, quæ fuerat Jechoniæ, & hic frater Uterinus Abiudi, propagavit Lineam Sacerdotalem paternam; Regalem autem Maternam; & è contra Abiud Nepos Salathielis, & pronepos adoptivus Neri Sacerdotis, fuit propagatur utriusque stirpis, Regiæ scilicet, & Sacerdotalis in descendentibus suis, intra quorum numerum postea fuerunt S. Joachim Pater Almæ Virginis Mariæ; & S. Ioseph ejus Sponsus. Hinc S. Matthæus describit Regiam genealogiam Christi ex Abiudo filio carnalis Zorobabelis; S. Lucas verò deducit genealogiam Sacerdotalem ex Resa fratre uterino ipsius Abiudi; sibi ad invicem communicantibus prerogativas stirpis utriusque Paternæ; & Maternæ. Ita ex Euthimio, (qui ex *Card. Bellarmino de Scriptoribus Eccles. floruit anno 1128.*) philosophatur *Torniellus ad Annum Mundi 4051. num. 19.* Cujus opinionem teneri etiam à *Lyra. no.* & *Carthusiano ait Ricciolus d. lib. 8. cap. 18. num. 23. Chronologiæ Reform.* Porrò non est tacendum; plures Auctores sacros opinari, Salathielem, Zorobabelemque nominatos à S. Luca esse diversos ab illis, quos nominat S. Matthæus, ut notat *P. Steph. Menochius in Historia Sacra d. lib. 1. cap. 3. nu. 60.* & *P. Ricciol. cap. 28. num. 23.*

Quarta est opinio, quod Nathan filius David, de quo supra, fuerit filius nō adoptivus, sed naturalis ejusdem David, qui quidē Nathan Uxorem de Tribu Levitica dixit; & ex ejus descendencia. (quam descri-

describit S. *Lucas*. 3. Levi ortus est, qui genuit Melchi, & Pantherem. Panther autem genuit Barpantherem; & Barpanther rursus genuit S. Joachim, qui fuit Pater Beatissimæ Virginis Mariæ. Ita pluribus S. S. Patribus citatis differit P. *Ricciolius* in *d. Chronolog. Reform. to. 1. lib. 8. cap. 19. num. 11.* Igitur ad S. Joachim, & ad Deiparam provenerat utraque stirps Regia, & Sacerdotalis ex Nathano filio naturali Davidis, copulato in Matrimonio cum aliqua muliere de Tribu Levitica. Hanc opinionem proficitur etiam *Card. Toletus* super *Luc. cap. 3. Annot. 58. in fine.* Et illum refert *Torniell. ad Annum mundi 2987. num. 6.*

Quinta est opinio; quod mortuo Mathano patre Jacobi, & Avo Sancti Josephi Sponsi Deiparæ; ejus Uxor, quæ vocabatur *Estha* nupsit *Melchi*, cum quo genuit *Heli*; itaut *Heli*, & *Jacob* pater Sancti Josephi, erant fratres uterini, nati ex eadem Matre *Estha*. *Heli* duxit uxorem, sed mortuus est sine prole; quare *Jacob* ejus frater uterinus juxta legem Hebræorum eandem mulierem in uxorem accepit ad suscitandum semen fratris; & ex ea generavit S. Josephum Sponsum Deiparæ, qui quidem fuit carnalis filius Jacobi, prout eum describit S. *Matthæus*; sed fuit filius legalis prædicti *Heli*, ut eum nominat S. *Lucas*. Igitur, vel quia *Estha* uxor Mathani fuit de tribu Sacerdotali, & Levitica, vel quia de hac eadem Tribu fuerat uxor tum *Heli*, tum *Jacobi*, Mater S. Josephi; sequitur in eum diffusam esse utramque stirpem Regiam, & Sacerdotalem, & utraque tanquam agnatum, condecoratum fuisse S. Joachimum. Hæc opinio innitur auctoritati Iulii Africani, nobilis, & antiqui scriptoris de anno scilicet 222. qui in Epistola ad Aristidem, (cujus fragmentum habetur apud *Eusebium Eccles. Hist. lib. 1. cap. 3.*) refert, quæ de Matrimonio *Esthæ* in primis, & secundis votis supra diximus; eundemque Africanum commendari à multis SS. Patribus advertit *Emin. Card. Capucinus D. Converterf. 17.* & de eodem lo-

quitur S. *Tho. in 3. p. q. 31. ar. 3 ad 2. Ricciolus d. tom. 1. Chronolog. Reform. lib. 8. c. 18. n. 26.* & *Azor. Instit. Moral. part. 2. lib. 1. cap. 19. quæst. 6.*

Sexta opinio est, Jacobum naturalem Patrem fuisse S. Josephi; *Heli* autem non Patrem, sed Socerum, quia S. Josephus duxit filiam *Heli*, idest Sanctissimam Mariam Virginem; Soceri enim dicuntur etiam Patres, & generi dicuntur etiam Filii. *Heli* autem, & *Joachim* sunt idem nomen, ut probat ipsemet *Ricciolius* in *Chronolog. Ref. d. tom. 1. l. 8. cap. 18 n. 28.* ubi pro hac opinione citat viginti Auctores; ex qua sequitur S. Joachimum, & S. Josephum esse de iisdem Tribubus Regia David per lineam Paternam, & Sacerdotali per lineam Maternam, & utramque ex S. Joachimo Patre in se traxisse Deiparam, & ex ea Christum Dominum.

Septima tandem opinio, quæ clarior, verior, & probabilior ceteris mihi videtur, ea est; quod utraque stirps collata est in Santissimam Virginem Matrem Dei MARIAM ex ejus Sanctis genitoribus Joachimo, & Anna; quandoquidem ipse Sanctus Joachimus fuit de Regia stirpe David, ut testatur S. Joannes Damascenus, & probatum est supra in prima opinione; Sancta verò Anna fuit de Sacerdotali stirpe. Prò intelligentia sciendum; quod, ut scribit S. Hippolytus Martyr, (qui obiit anno 220.) relatus à *Nicephoro Eccles. Histor. lib. 2. cap. 3.* & à *Torniell. ad Annum Mundi 4037. n. 4.* Mathan Sacerdos de Maria uxore sua genuit tres filias *Mariam*, *Sobam*, & *Annam*. Prima nupsit *Cleophæ*, ex quo genuit aliam *Mariam*. Secunda nupsit alteri Sacerdoti, & peperit S. *Elisabeth*; ex qua, & *Zaccharia* ejus conjugis natus est S. Joannes Baptista. Tertia, idest *Anna*, nupsit S. Joachimo, & ex eis nata est *Deipara*. Idcirco, quia S. Joachimus erat de Tribu Judæ, & de Regia familia David; Sancta autem *Anna* orta erat de Sacerdotali, & Aaronica stirpe; utraque stirps transfusa fuit à prædictis Sanctis Genitoribus in Beatissimam Virginem Mariam ejus filiam; de qua natus

natus est Jesus Christus; cujus propterea caro propagata fuit, tam è Regia, quàm è Sacerdotali stirpe. Ità ex S. Hyppolito Episcopo Portuensi, & Martyre tradit Njcephor. lib. 2. Hist. Eccl. cap. 3. Bar-
radas tom. 1. in Evangel. lib. 5. cap. 2. Azor. part. 2. cap. 19. q. 4. & Ricciolius d. lib. 8. c. 19. num. 1. 2.

25 Duotamen sunt corollaria notanda pro conclusione præsentis Decisionis. Unum, quod apud Hebræos mos erat in libris publicis ad hoc deputatis, & servatis in Templo, describere, & notare omnia Matrimonia, quæ inter ipsos celebrabantur, exprimendo nomen conjugum, eorum genitorum, & Tribuum, de qua nati erant. Ita Card. Baronius in Apparatu ad Annal. pag. 33, ubi citat Josephum Flavium contra Appionem lib. 1. sic testantem: *Mittunt Hierosolyman conscribentes à patre nomen nuptæ, & antiquorum progenitorum.* Et idem notare Abulens. in cap. 1. Matth. quæst. 26; asserit Serlogus d. tom. 1. in Cantic. Anteloqu. 5. sect. 2. num. 14. Subdens quod Breviculi generationum in Templi Sacro asservabantur, ut habetur 1. Esdr. 2. nec non, 2. Esdr. 7. ex quibus facile erat Scribis, & Doctoribus cognoscere lineam, ac prosapiam cujuscumque familiæ.

26 Alterum Corollarium est, quod Christus Dominus etsi, ut homo, propagatus sit etiam ex Tribu Levitica per lineam maternam; tamen non fuit Sacerdos, aut Pontifex unctus sicut Sacerdotes Mosaycæ legis; sed alio singulari, & supernaturali modo, unctio-
 ne Divina, per Unionem Verbi cum Humanitate; ut optimè disputat Apostolus ad Hebræos cap. 7. 8. & 9. & doctè probat idem Emin. Card. de Lauræa de Incarnat. d. disp. 22. art. 1. & 2. & eruditè Collegium Salmanticens. eodem tract. de Incarnat. tom. 10. disp. 31. dub. 2. §. 1. ubi ex auctoritate SS. Patrum ibidem citatorum concludit, Christum Dominum fuisse quidem ex linea Materna etiam de Tribu Levitica, sed hæc non satis erat ad constituendum Sacerdotem; & dat exemplum Regis Ozia;

qui cum esset de Tribu Judæ ex patre; sed secundum lineam Maternam fuisset de gente Sacerdotali, graviter à Deo fuit percussus, quòd exercuit munus Sacerdotis adolendo incensum; quod etiam observavit Suarez in 3. part. S. Thom. tom. 1. disp. 46. sect. 3. §. dico secundo.

D E C I S I O VIII.

A R G U M E N T U M.

Redditur ratio, ob quam dictum est in definitione Sacrificii, quod in eo Res aliqua sensibilibus, & permanens consecratur. nempè Hostia vel Victimæ: Quæ sit horum nominum Etymologia? Quæve, & quot essent Hostiæ, & Victimæ, quibus litabant antiqui tam veri, quàm falsi adoratores? eleganter declaratur.

S U M M A R I U M.

- 1 Hostia, quæ maculabatur in Sacrificio, cur sic dicta?
- 2 Focolaris undè sic appellatus?
- 3 Victimæ, quæ nam esset?
- 4 Dies festi quare apud Romanos dicti sint feriæ?
- 5 Sacrificium in quo differat ab aliis actibus adorationis latriæ?
- 6 Victimæ quæ nam litarentur in lege naturæ à veris adoratoribus?
- 7 Victimæ in lege Mosayca quæ nam essent pro Sacrificiis?
- 8 Judæis non erat licitum Sacrificare homines.
- 9 Sepht Filia an metaphoricè, vel realiter litata?
- 10 Hostiæ inanimes quæ namerant apud Hebræos?
- 11 Ægyptii non Sacrificabant pecudes.
- 12 Romani quam multiples Victimæ sacrificarent?
- 13 Gentiles etiam humanas Victimæ maculabant.

- 14 *Victima in Sacrificio legis gratiæ est Corpus, & Sanguis Jesu Christi Filii Dei sub speciebus panis, & vini.*
 15 *Eucharistiæ Sacrificium nullus hæreticorum impugnavit usque ad duodecimum seculum, præter Manichæos, & Berengarium.*

Victima, quæ dextra cecidit victrice, vocatur.

Ita ut secundum Gellium hoc esset discrimen inter *Hostiam*, & *Victimam*; quod à quovis Sacerdote *Hostia* mactari posset; *Victima* verò tantùm ab eo, qui hostes vicisset. Et quoniam *victimæ*, ut plurimum feriebantur festivis diebus; & quo die solemne *Victimarum* Sacrificium fiebat, erat dies festus; indè factum est apud Romanos, ut dies festi dicerentur feriæ, à Feriendis *Victimis*, quod observat *Forestus in Mapamundo tom. 2. lib. 15. cap. 9. §. 2. ex Macrobio lib. 2. Diar. Saturnal. cap. 16.* Sed, & aliam differentiam notat *Vossius*, ubi supra in *Verb. Victimæ*; quod *Victima* erat *Hostia* magna, ut *Vitulus*; *Hostia* verò erat minor, ut *Agnus*; quare *Cornelius Fronto* sic ait:

Victima major est, Hostia minor.

quod etiam affirmat *Isidorus* ibidem citatus.

Igitur hæc *Hostia*, seu *Victima* intelligitur per illa verba in definitione Sacrificii posita. *Res aliqua sensibilis, & permanens*; quæ quidem constituit essentialem differentiam inter hunc præcipuum actum latriæ, & adorationis Dei, vocatum *Sacrificium*; & alios actus adorationis latriæ, qui verè, & propriè non sunt *Sacrificia*; eo quia non consistunt in *Re sensibili permanente*; sed in actibus transitoriis, non permanentibus; ac de sui natura evanescentibus, & transeuntibus, quales sunt illi, quos enumeravimus supra in *Decif. 6. num. 13. & seqq.* videlicet *Genuflexiones*, *Prostrationes*, *Detectiones capitis*, *Elevationes manuum*; *piæ osculorum impressiones*, *Laudationes*, *Processiones*, & similia; quæ quidem sunt actus *Latriæ*, & Deo exhibentur, sed non sunt *Sacrificia*; hæc enim de sui essentia requirunt, ut fiant in *re, & cum re sensibili, ac permanente*, qualis est *Hostia, & Victimæ*; ut subtiliter differit *Mastrius* in 4. *Sent. disp. 4. num. 68. & in sua Theolog. Morali disp. 19. num. 31.*

Sed dicet aliquis; quænam erant *Hostiæ*

Post hucusque explicatas particulas definitionis Sacrificii, sequitur in ea, quod dum sacrificatur, *Res aliqua sensibilis, & permanens Deo consecratur.* Hæc autem res ex inveterato usu loquendi vocata semper fuit vel *Hostia*, vel *Victima*; & erat animal illud, quod mactabatur in Sacrificio; & dicebatur *Hostia*, vel quia immolabatur à Ducibus, ad bellum proficiscentibus pro impetranda victoria contra hostes: aut quod jam profligatis hostibus mactari solebat ab eo, qui potitus erat victoria, juxta id, quod cecinit *Ovidius* in lib. 1. *Fastor. Hostibus à domitis Hostia nomen habet.*

Festus autem arbitratus est, *Hostiam* propriè dictam fuisse Sacrificium, quod à Romanis immolabatur Laribus Diis, eò quod hostes ab illis arceri putabant; undè & ipsi Dii *Lares Hostioli* dicti sunt, videlicet familiares, domestici, & tùm in viis, tùm in domibus, & in quacumque parte domus ad ejus tutelam insidentes, undè etiam hæc vox *Foculare* ita dicebatur, quasi *Focus laris*. Alii verò putant *Hostiam* denominari à verbo antiquo *Hostire*, quod significat *ferire*; eo quia *Hostiæ* litandæ super Altare feriebantur; ut observat *Vossius* in *Etymologicon. lingue Latinæ in Verb. Hostiæ, & in Verb. Hostio*; ubi id auctoritate, & carminibus Poetarum veterum confirmat. & plura notat etiam *Magr. in Hierolexic. Verb. Hostia*.

Sed vocabatur etiam animal sacrificandum *Victima*; à manu victrice, quæ Sacrificium offerendo illam litabat; & idè propriè illa erat, quam *Dux exercitus* post triumphum dextra *Victrice* immolabat; quod innuit idem *Qvid. d. lib. 1. Fastor.* dicens.

Hostiæ, & *Victimæ*, quas adhibebant antiqui, dum sua Sacrificia offerrent? Respondetur, distinguendo veros adoratores Dei à profanis, illosque considerando vel in lege naturæ, vel in lege Mofayca.

Victimæ, atque Hostiæ litatæ Deo in lege naturæ à veris adoratoribus, fuerunt oves, & agni, & quidem pulcherrimi, quas, & quos obtulit Abel, ut legitur in *Genes. cap. 4. num. 3.* Et Fructus terræ, quos in Sacrificium dedit Caim, ut ibidem habetur; de quibus ego locutus sum in libro *primæ ætatis Mundi serm. 12.* ubi hæc carmina signavi, primum de Abele; alterum de Caim; videlicet:

Sacrum pingue dabo: macrum non sacrificabo:

Sacrificabo macrum: non dabo pingue Sacrum.

Post diluivium Noë sacrificavit pecora munda, & volucres, ut legitur *Gen. 8. 20.* Abraham, loco Isaaci filii sui, obtulit arietem *Gen. 22. 2.* antea verò Vaccam triennem, arietem, columbam, & turturem. *Gen. 15. 9.* Melchisedech obtulit pro Sacrificio Panem, & Vinum. *Genes. 14. 18.* De reliquis autem Patriarchis, Isaaco, Jacobo, Josepho, ac Jobo; etsi scriptura Sacra referat, eos pluries sacrificasse, non tamen exprimit hostias, victimasque, quas mactaverint.

In lege autem Mofayca Hostiæ, Victimæque pro Sacrificiis dividebantur in duo genera; aliæ enim erant animatæ; aliæ inanimatæ. Victimæ, quæ habebant animam, pariter erant aliæ de volatilibus; aliæ de quadrupedibus. Volatilia erant duo tantum, quæ possent pro Sacrificio offerri; nempe *Turtures*, & *Columbæ*, ut legitur in libro *Levit. cap. 1. num. 18.* His tamen addebantur *Passeres* præscripti pro Sacrificio leprosis mundatis *ead. lib. Levit. cap. 14. 49.* Quadrupedia erant vel de majoribus, videlicet *Bos, Taurus, Vitulus*, tam masculi, quàm femina; vel erant de minoribus; & in his computabantur *Oves, Arietes, Agni, Hirsi,*

Capræ, & Hædi; Quibus tantum fas erat hebræis uti pro Sacrificiis; eò quia omnia quadrupedia prædicta munda erant; & eorum mundities consistebat in unguibus divisis, & in ruminatione, de quibus pariter locutus sum in *eodem lib. primæ ætatis Mundi serm. 15. pag. 124.* Sed neque pisces immolare licitum erat Hebræis. *Abulen. in Levit. cap. 1. q. 13.* vel quia diu vivere extra aquam non valent, vel quia eos capere ad suum libitum homo non potest; vel quia muti, aut nimis luxus causa; ut disserit *Andr. Cirinus de Piscibus lib. 2. part. 1. cap. 15.* Porro de Volatilibus, & quadrupedibus Victimis, quibus utebantur Hebræi in Sacrificiis doctè tractat in suo eleganti tractatu *De Via fidei ostensa Judæis Julius Maurenus tom. 1. part. 2. cap. 21. pag. 379.* ubi advertit iisdem Judæis minimè licuisse mactare hominem, illumque victimam facere pro Sacrificio. Idcirco Historiam filia Jephthæ, quam ejus Pater sacrificavit; metaphoricè esse intelligendam ait, non autem de reali ejusdem filia occasione, & mactatione; sed plenius de hac filia Jephthæ stategendi sunt *Serarius in lib. Judic. cap. 11. quæst. 17. Sallianus ad Annum Mundi 2850. & Menochius in Storcis Centur. 1. cap. 45.*

Hostiæ tandem inanimes apud hebræos erant similia, idest flos Farinæ, Panis azymus, & diversimodè coctus, Sal, Oleum, Vinum, Incensum, primitiæ frugum, ac fructus arborum, de quibus *Tirinus in Levit. cap. 2. idem Julius Maurocenus cit. cap. 21. pag. 379.* & nos infra *Decif. XXVII.*

Apud falsos Adoratores, idest apud Ethnicos, Paganos, & Idololatrias multò plures fuerunt Hostiæ, ac Victimæ, quas falsis Idolis suis litabant; exceptis Ægyptiis, apud quos permissum non erat pecudibus, aut sanguine Deos placare, sed solis precibus, & thure, si credimus eidem *Macrobio lib. 1. Saturnal. cap. 5.* relato per *Tholofan. Syntagm. Jur. lib. 1. cap. 8. n. 7.* Et exceptis Pythagoricis, qui à sacrificandis animalibus abstinebant, ob creditam animæ rationalis

nalis transmigrationem in corpora animalium; ut eruditè demonstrat *Andr. Cirinus de Natura Animal. lib.1. cap.14. cap.15. & cap.16.* Apud Romanos verò, à quibus totius orbis superstitiones amplexatæ eant, nec pluralitatem Deorum gentilium, nec cultum simulachrorum, & Sacrificia, ac victimas ullam habuisse rationem ex Varone, Platone, & aliis scribit *Matth. Uvesembec. in Hsagoge in lib.1. Institut. num.4.* adedut, præter animalia, quibus pro victimis utebantur hebræi, immolabant Romani, alique gentiles; (inter quos Persæ, Massagetæ, & Græci) etiam canes, cervos, equos, capros, fues, verres, lupos, & afinos; nec non ex volucris anferes, gallinas; & gallos, præter alia plurima recensita ab *Ovid. lib.1. Fastor; & à Franc. Serra de Synonymis verb. Sacrificia veterum.* ubi tradit, consuevisse eosdem gentiles Hostias, & Victimias jugulandas super altaribus, si Diis supernis erant offerendæ, candidis, & rubicundis floribus coronare; quod si litandæ fuerant Diis Marinis, aut infernis; ceruleis floribus decorare. Porro alias gentes consuevisse Sacrificare Thynum, Anguillam, variosque pisces tradunt *Athenæus lib.7. & M. Varro Reirusticæ. lib.3.* At horrendum dictu, aded gentilium cæcitas excreverat, ut pietatis titulo impia Sacrificia Idolis suis offerrent, scilicet victimas humanas, & inter hæc etiam proprios filios; de quibus videndus *Salianus ad Annum Mundi 3139. num.78. Schol.5. & Alexander ab Alex. lib.6. cap.26.* & tales erant Phenices, & Rhodii, Blemmye, Cimbri, Galli, Druidæ, & Germani, quorum crudelitate imitati etiam sunt Romani; sed eam proscripsit *Senatus Anno ab Urbe condita 656. Coss. Cneo Cornelio Lentulo, & Publ. Licinio Crasso;* ut refert *Plinius Natural. Histor. lib. 30. cap.1. Salian. ad Annum Mundi 3957. num.6. & Narbona de Etate hominum Anno primo quæst. 10.* Sed de his nefariis Sacrificiis loquar inferiùs *Decif. XXI. n.28.* ubi lector curiosus recurret.

In Lege autem gratiæ; in qua ex Dei ineffabili clementia nos Christiani vivimus; Victimam incruenti Sacrificii, quod quotidie Sacerdotes Sanctissimæ Trinitati offerunt, est Corpus, & Sanguis Domini Nostri Jesu Christi; sub speciebus Panis, & Vini; juxta potestatem ab eodem Christo tanquam Pontifice, & Sacerdote Summo, à Deo Patre constituto in æternum, Ecclesiæ suæ traditam; de quo Sacrosancto, & incruento Sacrificio in his Decisionibus agimus, atque de eo, præter *Concil. Trid. sess.22. & sess. 23. cap.1.* ubi ita definitum est de fide, agit *S. Thom. 3. p. quæst. 83. plenèque disserunt Mastrius in 4. sent. disp. 4. q. 4. per totam. Et in Theologia Morali disp. 19. qu. 3. art. 1. Emin. Card. de Lugo de Eucharistia disp. 19. sect. 1. Et novissimè Richardus Ardekin in Theologia Tripartita tom. 1. tract. 2. cap. 5. Alphonsus Mendezius tom. 2. lib. 11. cap. 1. in suo opere lux Fidei: nec non Gregor. Ivenin in eruditissimo Commentario Historico, & Dogmatico de Sacramentis Disert. 5. quæst. 1. ubi observat; nullum è Christianis, qui Manichæismo, aut Berengariano errore non laborarit, aante duodecimum sæculum negasse, sacram Eucharistiam esse verum legis novæ Sacrificium, aded ut neque hæreticos Valdenses, neque Joannem de Hus, etsi alios errores professos, Sacrificii Eucharistici veritatem impugnasse; ut ex antiquis, & probatissimis Doctoribus, ac Historiis demonstrat ipse *Ivenin. d. cap. 1. num. 1. 2. & 3.* ubi subdit Anno 1523. Lutherum omnium primum Eucharistiæ Sacrificio infestissimum bellum indixisse in variis libris, quos in lucem edidit; & apud Helvetios, fuadente Zuinglio, Magistratum Civilem, sacrarum litterarum scientia vacuum, Missam penitus abrogasse; quod actum est etiam apud Genevenses, insligante Calvino. In Anglia verò, licet Rex Henricus VIII. ab Ecclesia Catholica discessisset; & sibi primatum Ecclesiasticum arrogasset; nihil tamen immutavit in Liturgia, & Sacrosancto Missæ Sacrificio:*

cio. Porrò ipso defuncto, & regnante Eduardo VI. circa annum 1549. à Proceribus Regni, ad Comitia generalia, adunatis, etsi laicis hominibus, definitum fuit, Eucharistiam Sacramentum quidem esse, non verò Sacrificium novæ legis; quamvis contrarium contestentur tot, & tanta testimonia utriusque Testamenti, innumera Conciliorum, ac SS. Patrum decreta, & dicta, & usus incommutabilis tam apud Latinos, quàm apud Græcos offerendi Deo Sacrificium in Missa; in qua Hostia, & Victima pretiosa, ut dixi, est Corpus, & Sanguis Christi; quod concludentissimè probat *Emin. Card. Bellarm. in Controvers. fidei tom.3. lib.5. de Eucharist. & lib.1. de Missa. Asdekin d. tract.2. cap.5. Et Ivenin d. Dissert. 5. quæst. 1. cap.2. per plures Articulos, ac Paragraphos.*

DECISIO IX.

ARGUMENTUM.

Explicantur sequentia definitionis verba; *Ritu Mystico consecratur*; Declaratur, qui & Quot sint Ritus Sacri servandi in Sacrificio Missæ? De origine, Varietate, Necessitate, & Utilitate Uniformitatis Sacrorum Rituum. Et an in Ecclesia sit potestas decernendi Sacros Ritus, & imperandi eorum uniformem observantiam. De Ritibus in Missa vetustis PP.ord. Prædicatorum, Carmelitarum, & Carthusiensium.

S U M M A R I U M.

- 1 Sacerdos quilibet in celebrando debet servare Sacros Ritus ab Ecclesia præscriptos.
- 2 Ritus Sacer quid sit?
- 3 Ritus, & Caremonia in quo differant inter se?

- 4 Ritus in Missa alii Parascevastici, alii Parergi; & quales sint; & in quibus consistant?
- 5 Lumina, & Vestes sacræ adhibebantur ab Apostolis in celebratione Missæ.
- 6 Idioma, quo Apostoli Missam celebrabant.
- 7 Idioma tria pro Missis, ac divinis Officiis Chaldaicum, Græcum, & Latinum;
8. Idiomate Illyrico Missam celebrant Slavi ex privilegio Joannis Papæ VIII.
- 9 Gregorius Papa III. negavit privilegium Uratislao Duci Bohemiæ celebrandi Missam in illa lingua.
- 10 Dalmatiæ in pluribus partibus Missa celebratur latino idiomate.
- 11 Orationes, & preces semper adhibentur in Sacrificio Missæ; etiam ab Apostolis.
- 12 Agnus Paschalis non edebatur, nisi prius recitatis pluribus Psalmis, & Orationibus.
- 13 Tempus, & locus celebrandi Missam semper fuit ab Ecclesia præscriptus.
- 14 Ritus Sacri in Missa varii fuerunt in Ecclesia Orientali ob ejus vastitatem.
- 15 Græci Orientales antiquiores quibus Liturgiis utebantur?
- 16 Moscovitæ, ac Tartari Christiani Missam celebrant ritu Græco; atque adjacentes Provinciæ.
- 17 Scutorum Archiepiscopus celebrat Missam Romano Ritu.
- 18 Armeni, Nestoriani, & Jacobitæ ritu proprio litant; & sermone Chaldaico.
- 19 Maronitæ sunt Catholici, viventes sub obedientia Romani Pontificis.
- 20 Liturgiæ variarum nationum, etsi varie circa preces, concordant in pluribus cum Romana, præcipuè in oblatione, consecratione, & communionem.
- 21 Spiritus Sanctus adstuit semper Ecclesiæ Catholicæ circa ritum Liturgicos.
- 22 Varietas SS. Rituum in Ecclesia Orientali processit ab hæresibus, & Schisma-

Schismatibus.

- 23 S. Congregatio de Propaganda Fide instituta à Gregorio XV. pro bono regimine Ecclesiarum Orientalium.
- 24 Liturgiæ quatuor, quæ in se differunt quoad Orationes tantum, servatæ sunt in Ecclesia Latina; idest Romana, Mozarabica, Gallicana, & Ambrosiana.
- 25 Liturgia Romana ortum habuit à Divo Petro Apostolo; deinde à Gelasio Papa, & à S. Gregorio Magno reformata.
- 26 Mozarabica, & Gothica Liturgia quæ fuerit? & cur sic dicta?
- 27 Mozarabica Liturgiæ quis fuerit Autor?
- 28 Romanus Ritus in rebus sacris introductus in Hispania tempore Gregorii Papæ Septimi.
- 29 Missa Mozarabica quibus precibus, & forma consisteret?
- 30 Gallicana Liturgia qualis esset?
- 31 Differentiæ duæ inter Liturgias Romanam, Gallicanam, & Mozarabicam.
- 32 Ambrosiana Liturgia à quo instituta?
- 33 Ambrosianæ Missæ ordo.
- 34 Ritus Sacri quando redacti sint ad unitatem, & uniformitatem in Ecclesia Latina?
- 35 Gallicana Ecclesia quo tempore receperit Ritus Romanum in Missa, & Officiis Divinis?
- 36 Mozarabica mutata in Romanam sæculo undecimo;
- 37 Hibernia quando receperit Liturgiam Romanam.
- 38 Ambrosianus ritus adhuc servatur; sed Mediolani plures Ecclesiæ utuntur Romano.
- 39 Ambrosiani non celebrant Missam feriis sextis Quadragesimæ etiam funeris, vel exequiarum, cujusvè rei occasione.
- 40 Ritus Sacrorum uniformitas quantum sit utilis, & necessaria Catholice Ecclesiæ?
- 41 Facultas est in Ecclesia determinandi Sacros Ritus.

- 42 Romana Ecclesia, omnium Magistra, & Mater tres libros edidit pro Sacris Ritibus, nempe Rubricas Missalis, Rituale Romanum, & Cæremoniales Episcoporum.
- 43 Rituale Romanum, Cæremoniales Episcoporum, & Rubricæ Missalis habent vim legis, & obligant sub mortali.
- 44 S. Rituum Congregatio instituta à Sixto V. quam habeat auctoritatem?
- 45 Regulares plurimi quare discordent à communi Ritu in Missa?
- 46 Regulares quare non celebrent juxta Missale Romanum, attenda Bulla B. Pii Quinti in eo impressa?
- 47 Ritus PP. Ordinis Prædicatorum in Missa.
- 48 Ritus PP. Carmelitarum in Missa.
- 49 Ritus PP. Cartusensium in Missa.

CUM hucusque viderimus, quænam fuerint Victimæ, & Hostiæ in Sacrificiis legis naturæ, ac Mosaycæ, nec non apud Paganos, & Ethnicos; dixerimusque in Lege gratiæ, in qua nos Christiani vivimus, Hostiam, & Victimam esse Corpus, & Sanguinem Christi Domini sub speciebus Panis, & Vini; declarare oportet Verba, quæ sequuntur in definitione; & quæ concernunt consecrationem ipsarum specierum in Sacrificio Missæ, videlicet Ritu Mystico consecratur: ex quibus verbis erudimur, Divinum Missæ Sacrificium ad eum esse Sacrum, & Venerabile; ut peragi à nullo Sacerdote debeat, nisi Ritu Mystico; videlicet servatis Sacris Ritibus, & cæremoniis ab Ecclesia præscriptis; & nimium esset piaculum vel ommittere, vel pervertere Ritus Sacros, quos Ecclesia Catholica ordinavit, tum in celebratione Divinorum Officiorum, ac administratione Sacramentorum; tum præcipue in Sacrosancto Missæ Sacrificio. Quæ omnia, ut melius intelligantur, quinque veniunt examinanda.

I Qui, & quot sint Ritus Sacri servandi in Sacrificio Missæ?

D 2 2 Per

- 2 *Per quot sæcula fuerint varii ipsi Sacri Ritus in Ecclesiis, tum Orientalibus? tum Occidentalibus?*
- 3 *Quando, & à quibus Sacri Ritus reddelli sint ad unitatem, & uniformitatem in Ecclesia Latina?*
- 4 *Quæ, & quanta sit necessitas, & utilitas hujuscemodi uniformitatis Sacrorum Rituum?*
- 5 *An in Ecclesia sit Potestas decernendendi Sacros Ritus, & earum uniformem observantiam imperandi?*
- 2 Quo ad Primum. Ritus est Modus ab Ecclesia præscriptus, quo actio ipsa sacra faciendæ est. Ita definitur à Magrio in Hierolexic. Verb. Cæremonia. ubi advertit Ritus & Cæremoniam indifferenter usurpari; etsi strictè hæc nomina si accipiantur, Cæremonia potius significet actus reverentiales, quos gerunt Sacerdotes in Divinis Officiis, puta stando, genuflectendo, thurificando, & similia; Ritus verò comprehendat totum ordinem servandum ab initio usque in finem actionis sacræ, tum in cæremoniis personalibus, tum in recitatione precum, accensione luminum; indumentis sacris, & in his similibus; qui quidem ordo dicitur præscriptus ab Ecclesia ad servandam majestatem, ac decorem Divini cultus, tam in Psalmodia, horisque Canonicis, quàm in Sacrificiis; itaut non liceat privatis personis eundem ordinem deferere, vel mutare; & hic ordo verè appellatur Sacer Ritus.
- 4 Quod si queramus quot sint Ritus Sacri servandi in Sacrificio Missæ? scire oportet, alios Ritus concernere essentiam Sacrificii; alios esse *Perascervaticos*, idest præambulos ad Sacrificium, & alios *Parergos*; videlicet subsequentes Sacrificium. Ritus primi generis sunt Panis, & Vini præparatio, Oblatio, Consecratio, Consummatio, & ipsius Sacramenti communicare volentibus distributio. Ita *Emin. Card. Bona Rev. Liturgic. lib.1. cap.6. num. 1.* Ritus secundi generis reducuntur ad sex species, scilicet ad Vestes, ad Lumina, ad Idioma, ad Preces, ad Tempus,

& ad Locum. *Pignatell. Consultat. Canon. tom.8. consultat. 42. num.26.* Siquidem supradictæ sex species rerum, continentium in se Ritus sacrum pro Sacrificio Missæ celebrando, fuerunt quancumque, & ubicumque in usu; incipiendo ab ipsis Sanctis Apostolis; per ipsos enim adhibita fuisse lumina in celebratione Missæ, nec non Vestes Sacras eruditè probat *Casalius de Veterib. Sacris Christ. Ritib. cap.9. vers. juxta Romanum Ordinem. nec non Emin. Card. Bona d. lib.1. cap. 5. num.2.* ubi refert testimonium Planetæ S. Petri, ab Antiochia delatæ Parisios, & in templo S. Genovesæ collocatæ, ut scribit in vita S. Hugonis Cluniacensis alter Hugo ejusdem Monasterii Monachus apud *Surium die 29 Aprilis*. Item Sacram Vestem S. Joannis Evangelistæ transmissam fuisse S. Gregorio Magno refert *Joannes Diaconus in ejus vita lib.3. cap. 59.* Et Penulam S. Pauli Apostoli, Troade relictam, fuisse ejus planetam, seu casulam, qua utebatur in Missæ celebratione, plurimi opinantur, ut videre est apud eundem *Emin. Card. Bonam d. lib.1. cap.24. num.8.* apud *Emin. Card. Baronium Anno Christi 58. num.67.* apud *Octavium Ferrarium* hujus nostri Lycæi Patavini eruditissimum olim linguæ Græcæ professorem. *De re Vestiviaria lib.1. cap.37. in fine.* Apud *Stephan. Menochium in Storeis Centur.2. cap. 60;* & apud *Alexandr. Sperellum in Taranesi Teleturgica cap.38. nu.1c.* ubi ulterius notat; Planetam S. Jacobi Apostoli conservatam fuisse summo cum honore Jerosolymis usque ad annum nostræ salutis 870. quo per Theodosium Episcopum Jerosolymitanum donata fuit S. Synesio Patriarchæ Constantinopolitano; & à Macario pariter Jerosolymorum Episcopo dono datam fuisse S. Helenæ Matri imperatoris Constantini Magni Dalmaticam S. Stephani Prothomartyris; ex quibus satis probatum remanet, eosdem S. Apostolos usos fuisse vestibus sacris in Sacrificio Missæ ad imitationem Pontificum legis Moysey, qui absque illis Sacrificia non

non offerebant juxta præceptum Domini: *Faciunt vestes Aaroni, quibus sanctificatis mihi ministret. Exod. 28. 3.* De luminibus autem in Missa agemus infra Decis. XLIII.

Idioma verò, quo in Missa utebantur ipsi Sancti Apostoli, & Episcopi, Sacerdotesque eorum Successores; quamvis *Joannes Echius lib. 2. de Sacrificio. Missæ cap. 2.* affirmaverit fuisse Hebraicum; veris tamen videtur, fuisse juxta morem regionum, in quibus fides prædicabatur. Porrò in principio Ecclesiæ tria fuisse idiomata pro celebranda Missa, ac Divinis Officiis; videlicet *Chaldaicum* pro converfis à Judaismo, *Græcum* pro Ecclesiis orientabilibus, *Latinum* pro occidentalibus disse-
 rit *Emin. Card. Bona Rer. Liturgicar. d. lib. 1. cap. 5. num. 4.* advertens ferè per totum orbem ex causa bellorum, & mutationem Principum interiisse linguas, & idiomata naturalia populorum; sed conservata fuisse in Rebus Sacris *Græca, & Latina*, etsi incognita plebi, id exigente earumdem Sacrarum rerum dignitate, & majestate; itaut vix permissum sit hisce temporibus, ut inter populos Slavos Missa celebraretur, aliaque Divina officia decantentur Illyrico Idiomate juxta privilegium ad instantiam S. Methodii primi illius gentis Apostoli concessum à Joanne Papa VIII. de quo *Emin. Card. Baron. Anno 880. num. penult. Card. Bona d. lib. 1. cap. 9. num. 4. & Pax Jordanus Elucubr. divers. tom. 1. lib. 4. tit. 1. num. 334. qui num. 335. subdit, hujuscemodi privilegium petutum fuisse Anno 1080. etiam per Uratislaum Bohemiæ Ducem; sed ei negatum à Gregorio Papa III. ac in pluribus Dalmatiæ partibus nunc Missam celebrari latino idiomate; quod explicatur vernacula lingua quoad Epistolam, & Evangelium pro populorum instructione.*

Præcum verò, & Orationum non mediocris numerus semper fuit adhibitus in Missa; quamvis enim non desint Patres, & auctores antiqui; qui opinati sint, brevissimam fuisse Apostolorum

Liturgiam, & sola oratione Dominica præmissa solitos fuisse Apostolos consecrare, & Hostiam consecratam sumere; pro ut feria sexta in Parasceve adhuc practicaretur; probabilior est contraria sententia, de qua *S. Joannes Chrysostomus in Homil. 27. in prim. ad Corinth.* ita scribit: *Cum sacras illas cœnas accipiebant Apostoli, quid tum faciebant? Nonne in preces convertebantur, & hymnos. Nonne in sanctas vigiliis?* Et certè mihi absque hæsitacione asserendum venit, etiam Apostolorum tempore Liturgiam Missæ constasse ex recitatione Psalmorum, ac lectiõnum Scripturæ Sacræ, multarumque aliarum precum; cum enim in cœna Agni Paschalis, qui erat figura Immaculatæ Hostiæ, quam hodie sacrificamus, solerent Hebræi, antequam illum comederent, plurimos Psalmos, aliaque preces recitare; ut ostendi in *Decisionibus meis de Eucharistia Anno 1689. decis. 17.* in qua descripsi omnes ritus, & cæremonias Hebræorum in usu Agni, & adverti, Redemptorem nostrum in ultima cœna antequam ad consecrationem sui Corporis, & Sanguinis deveniret, plures Psalmos, benedictiones, atque orationes recitasse; ita quidem asserendum venit ad exemplum Divini Magistri decrevisse Apostolos, quod antequam Oblatio, & consecratio in Sacrificio Missæ fieret, preces, & orationes plurimæ recitarentur, quibus, & Sacri-
 cii dignitas clarius elucesceret; & major ipsi veneratio conciliaretur; pietasque fidelium, ac fervor magis accenderentur; quod fusiùs profequitur *Emin. Card. Bona d. lib. 1. cap. 5. nu. 2. & Alex. Sperellus in D. Parænesi Theleturgica à cap. 40. & seqq.*

Tempus tandem, & locus continentur in Sacris Ritibus; quia licet antiquitùs variæ essent consuetudines circa tempus celebrandi Missam, & circa loca, de quibus inferiùs agemus; semper tamen fuit Ritus certus præscriptus, itaut non esset licitum ab eo recedere; quod multò magis in præsentis est servandum, ut docuimus in *Decisioni-*

tionibus de *Eucharist. decif. 3. num. 3. c.* 4. *Decif. 13. num. 1.* & pluries repetendum erit in his Decisionibus de Sacrificio Missæ.

Quo ad secundum. Si quærimus per quot sæcula ipsi Sacri Ritus fuerint varii in Ecclesiis tum Orientalibus, tum Occidentalibus? In primis notare oportet, quod in Ecclesia Orientali ob eus vastitatem; multiplicemque numerum Sanctorum Episcoporum; à quibus ante hæreses, & schismata gubernata fuit, multiplices pariter fuerunt Liturgiæ, & Ritus Sacri, quibus diversimodè à diversis nationibus, & provinciis Divina Officia, & Sacrificium Missæ peragebatur; adedut, referente *Abrahamo Ecchellenfi in notis ad Catalogum Hebediesu pag. 124.* quem citat *Emin. Card. Bona d. lib. 1. Rer. Liturgic. cap. 9. num. 9.* apud orientales Christianos fuerint supra quinquagintæ Liturgiæ, partim communes; partim propriæ singularum gentium; quæ difformes erant in ritibus concernentibus preces, & orationes Sacrificii; etsi concordarent in materia, & forma ejusdem. Hinc 15 Græci, qui quondam per Orientem longè, latèque dominati sunt, in primis utebantur Liturgia S. Jacobi, deindè illa, quam S. Basilius Magnus composuit; quia Missam à S. Jacobo editam, fidei fervore deficiente, homines terrenis negotiis immerfi, nimie prolixitatis accusabant; teste *Procco in Opuscul. de Traditione Divinæ Missæ* relato ab eodem *Emin. Card. Bona d. lib. 1. cap. 9. num. 1.* Basiliana Liturgia adhuc utuntur Græci in Dominicis Quadragesimæ, (illa Palmarum excepta) in feria quinta Cœnæ Domini, in Sabbato Sancto, in Vigilia Nativitatis Christi, & Epiphaniæ; ac in die festo ipsius Sancti Basillii; reliquo autem anni tempore utuntur Liturgia, & ritu S. Joannis Chrysostomi, qui in pluribus illam S. Basillii abbreviavit; ut ait idem *Proclus ejus discipulus apud eundem Card. Bonam d. cap. 9. num. 3.* Iisdem Græcorum ritibus utuntur Moscovitæ, ac Tartari 16 Christiani circa Tauricam Chersonesum, Circassi, & Ponticæ nationes; nec non adjacentes Provinciæ Servia, Mysia, Bosnia, Bulgaria, Russia minor, Regi Poloniæ subiecta, Volhinia, Podolia, aliæque finitimæ regiones; quod intelligendum est de Christianis Ritum Græcum in Divinis Officiis sequentibus; negari enim non potest, inter easdem nationes plures quoque esse Christi fideles Romanum Riturum profitentes; ut mihi testatus est, decem ab hinc circiter annis, *Reverendissimus Petrus Bogdanus Archiepiscopus Scuporum in Servia*, (qui hospitatus est per annum in hoc Episcopio Patavino, dum fugisset Turcarum persecutionem, in Vienne bellum inferrentium) Prælatum 17 quidem eximie pietatis, & ritu Romano devotè celebrans. Eodem ritu Græco utuntur Colchi, & Iberi, inter mare Caspium, & Pötum Euxinum siti, nunc Mengrellenses, & Georgiani disti, nec non Melchitæ. Porro Armeni habent 18 proprium ritum; quemadmodum Nestoriani, ac Jacobitæ per Syriam, Assyriam, Persidem, & Indiam, aliasque finitimas Asiæ regiones disseminati, qui omnes utuntur propriis Liturgiis, sermone Chaldaico, non multum à Græcis discrepantibus. Copti verò suam Liturgiam in lingua Coptica servant. Æthyopes, seu Abassiniam 19 in lingua Æthyopica. Maronitæ tandem, Libani montis juga, & vicinas planities incolentes, tanquam Christiani Catholici, & sub obedientia Romanæ Ecclesiæ viventes, quamvis Arabicè loquantur, Sacras tamen functiones peragunt lingua Chaldaica, seu Syriaca; & habent peculiarem Liturgiam, eamque prolixam; quam manuscriptam, & in Latino conversam vidisse in Maronitarum Romano Collegio affirmat idem *Emin. Card. Bona d. lib. 1. cap. 9. num. 8.* ubi prudenter observat, quod licet tot, & tantæ Liturgiæ diversarum gentium differant in 20 singularum partium collocatione, & in verbis, quibus orationes concipiuntur, concordant tamen in partibus principalibus, videlicet, in peccatorum

rum ante omnia confessionem, in introitu, in lectione Sacræ Scripturæ, & potissimum Evangelii, in recitatione Symboli, lotionem manuum, in invocatione Sanctorum, in precibus pro vivis, & defunctis, gratiarum actione, & benedictione; præter ea, quæ, ut diximus, essentialia sunt, videlicet oblationem, consecrationem, & communionem.

21 Ex his omnibus manifestè apparet Spiritum Sanctum adstitisse jugiter Ecclesiæ Catholicæ, etsi exor, & tantis barbaris nationibus coadunatæ; cujus influxu non dissimili modo, quamvis difformi idiomate, ac cæremoniis Sacrosanctum Missæ Sacrificium fuit semper celebratum. Cæterùm tantam varietatem Rituum, & Liturgiarum ad uniformitatem redigere impediterunt hæreses, & schismata, quæ deinde Orientalem Ecclesiam dilacerarunt, & ab obedientia Romani Pontificis, & Universalis Christi Vicarii retraxerunt; paucis exceptis nationibus, de quibus dictum est supra; quarum curam gerit Ecclesia Romana; & tanquam benigna Mater ad eas mittit Doctores, & Pastores; immò pro earundem distantium Ecclesiarum regimine
22 à Gregorio XV. instituta fuit Congregatio de Propaganda Fide; de qua *Emin. Card. de Luca in Opusculo*, cujus titulus *Il Cardinale*, Cujus Congregationis præcipuum munus est, ut in iisdem orientalibus nationibus Sacri Ritus tum in administratione Sacramentorum, tum in celebratione Sacrosancti Missæ Sacrificii serventur. *Pignatell. tom. 6. Consult. 41. à num. 65. & seqq. & tom. 8. Consult. 42. à n. 26.*

In Ecclesia autem occidentali res non ita se habet; quandoquidem, etsi per aliqua sæcula fuerint varii Ritus Sacri, variæque Liturgiæ pro celebratione Missæ; tamen non longè post redacti fuerunt ad uniformitatem; quæ hodie viget ubique. Sciendum est igitur, quod in Ecclesia Latina, sive occidentali,
24 cursu sexdecim sæculorum, quatuor Liturgiæ pro Missa inter se diversæ

quoad orationes, preces, & cæremónicas (non autem, quoad essentiam Sacrificii) à Scriptoribus Ecclesiasticis tum antiquis; tum modernis referuntur, videlicet Liturgia Romana, Mozarabica, Gallicana, & Ambrosiana; de quibus breviter hic agendum venit. Romanæ Liturgiæ triplex veluti ordo, seu status est notandus. Unus primigenius ab Ecclesiæ nascentis exordio, 25 compositus à Beato Petro Apostolo, quo usa est Ecclesia Romana, nonnullis precibus adjectis per Romanos Pontifices D. Petri Successores, ut notat *Vuafridus Abb. lb. de Rebus Ecclesiast. cap. 22. Isidor. lib. 1. de Eccles. Offic. cap. 15. & Gavant. in Rubr. Missal. part. 2. cap. 15.* usque ad tempora Gelasii Papæ primi. Alter dictus fuit *Ordo Gelasianus*; quia idem Papa Gelasius anno 494 reformavit, & in elegantiore formam reduxit omnes Ritus sacros, & Liturgiam, quibus Missa, & Divina officia celebrabantur. Tertius postea appellatus fuit *Gregorianus*, nam à S. Gregorio Papa Anno 600. Liturgia ipsa fuit reformata, ipse enim Sanctus Pontifex, ut scribit Ioannes Diaconus in ejus vita; ex Ritu Gelasiano multa subtraxit, *pauca convertit, & nonnulla adiecit*; sicque firmavit ordinem Romanum pro Divinis Officiis, ac Sacrificio Missæ; & hic ordo est Ritus Romanus, quo usque in præsentem diem nos utimur. *Emin. Card. Bona Rer. Liturgic. d. lib. 1. cap. 7. num. 5. & Joannes Mabillon. de Liturgia Gallic. lib. 1. cap. 2. num. 4. & 5. & cap. 4. num. 3.* ubi advertit, quod Romanus Canon ante S. Gregorium idem erat, qualis est modò usitatus, pauculis verbis exceptis; quæ sunt illa, *Diesque nollros in tua pace disponas &c.* quod notat etiam *Emin. Card. Baronius Anno 604. num. 23.*

Mozarabica Liturgia, quæ etiam Gotthica dicebatur, illa erat, quæ utebantur Hispani sæculo quinto in, 26 celebranda Missa, & Divinis Officiis peragendis, & dicebatur *Gotthica*, quia originem habuit eo tempore, quo Reges Gotthi Hispaniis dominabantur; &

Mozarabica, quia cum Arabes Hispaniam penes omnem occupassent, Christiani *Mixtarabes*, & corrupto vocabulo *Mozarabes*, idest mixti cum Arabibus disti sunt; ut scribit idem *Eminent. Card. Bona d. lib. 1. cap. 11. num. 1.* ubi aliam etymologiam notat. De auctore hujus Liturgiæ *Mozarabicae* non concordant scribentes; alii enim philosophantur, fuisse S. Isidorum Hispalensem; alii S. Leandrum; alii S. Idelfonsum, alii alios Sanctos Episcopos, & Abbates Hispanos. Illud est certum, quod licet hoc Officium à viris Sanctis, & orthodoxis compositum fuerit, Hispania tamen ab infidelibus devastata; deforme satis evaserat, & erroribus scatebat; quare eo derelicto introductus fuit ordo, & Ritus Romanus tempore Gregorii Papæ Septimi; ut mox dicemus; & testantur *Emin. Card. Baronius anno 633. Card. Bona d. cap. 11. n. 1. & 2. & Joan. Mabillon d. lib. 1. cap. 2. num. 10.* ubi compendiosè refert Liturgiam, & Ritus Missæ *Mozarabicae*, qui consistebat quidem in Confessione, in Introitu, in Epistola, Evangelio, & Præfatione ante Canonem, sed quam plurimis Psalmis, & orationibus interpositis. In canone autem præter invocationem plurium Sanctorum, duo sunt observatione digna; Unum; quod in consecratione Hostiæ Verba formæ erant, *Hoc est Corpus meum, quod pro vobis tradetur*. Alterum, quod elevabatur Hostia, non autem Calix; & deinde recitato Symbolo Apostolorum frangebatur Hostia in novem partes; quæ ponebantur in patena in forma crucis cum suis expressis nominibus; ut videri plenius potest in Icone apud *Emin. Card. Bonam d. lib. 1. cap. 11. num. 4.*

Gallicana Liturgia in pluribus similis erat *Mozarabicae*; ut post longam disquisitionem concludunt *Emin. Card. Bona d. lib. 1. cap. 12. & Joan. Mabillon de Liturg. Gallicana d. lib. 1. cap. 14.* qui disputant, quænam ex dictis Liturgiis sit antiquior? & incerta est sententia, deficientibus certis, & præcis auctori-

bus, qui earundem originem registrarint; aded ut hujuscemodi notitia è ruderibus antiquitatis, veluti à tumulo nisi per conjecturas possiterui, & ad lucem revocari. Sed quidquid sit de earum origine, quam satis probabile est incœpisse ab initio receptæ fidei, ut ait *Hilduinus*, qui floruit anno 830. in sua Epistola Areopagitici præfixa; duæ sunt notandæ differentiæ, inter Liturgiam Gallicanam, & inter Liturgiam Romanam, & *Mozarabicam*. Una erat quod in Gallicana legebantur duæ Epistolæ; prima ex Prophetis, secunda ex Apostolis. Altera, quod in oratione Sanctorum Martyrum passiones, sanctorumque Pontificum, & Confessorum gesta strictim referebantur; ut pluribus ex observationibus deducunt *Card. Bona d. lib. 1. capit. 4. & capit. 5. & Mabillon d. libr. 1. capit. 4. & 5.* apud quos Missæ juxta antiquum ordinem Gallicanum exemplaria extenduntur; & singulæ partes ipsius Missæ, examinantur, & ad invicem conferuntur; quos antiquorum Rituum studiosos legisse non pigebit.

Ambrosianam tandem Liturgiam plures volunt institutam à S. Barnaba Apostolo, auctam postea à S. Mirocleto, & illustratam à S. Ambrosio; ideoque post ejus obitum Ambrosianam esse appellatam, ut ex *Josepbo Vicecomite* Ambrosiani Collegij Doctore, qui de Ritibus Mediolanensis Ecclesiæ multa scripsit, notat *Emin. Card. Bona d. lib. 1. cap. 10. & ante eum. Vualafrius Strabus in cap. 22. & novissimè Joan. Mabillon de Liturgia Gallicana d. lib. 1. cap. 1. n. 7.*

„ Hic Auctor summam refert ordinem Missæ Ambrosianæ his verbis.

„ Liturgia Ambrosiana, seu Mediolanensis plures habet partes. Præmittitur Oratio secreta; antequam Sacerdos procedat ad Altare; itemque alia, cum ad illud accedit. Deinde post Ingressam, quæ Introitui nostro respondet. Sequitur populi salutatatio cum oratione super populum.

„ lum. Rursus alia salutatio; tum Hymnus Angelicus; postea Kyrie elei.

„ eleison, & præmissa Salutatione le-
 „ ctio Prophetæ, & Psalmus, quale
 „ est nostrum *Graduale*. Subsequitur
 „ cum Salutatione Lectio Epistolæ;
 „ deinde *Alleluia* cum suo versu; tum
 „ alia Antiphona; mox Evangelium
 „ præmissa benedictione. Finito Evan-
 „ gelio rursus salutatio; tum *Kyrielei-*
 „ *son*, item salutatio, tum Antipho-
 „ na post Evangelicum; quam nos
 „ *Offertorium* vocamus. Post hæc Pax,
 „ & Salutatio; Oratio super Sindonem,
 „ seu corporale, ut loquimur;
 „ Oblatio panis, & vini, Orationes
 „ secretæ, & *offerenda*: tum previa
 „ salutatione Symbolum, rursus salu-
 „ tatio, & oratio super oblata; de-
 „ inde Præfatio, Trisagion, Canon
 „ Romano perquam similis, nisi quod
 „ lotis manibus Sacerdos verba consec-
 „ rationis sic effert: *Hoc est enim Cor-*
 „ *pus meum, quod pro multis confringe-*
 „ *tur. Et Hic est Sanguis meus; nec plu-*
 „ *ra. Post canonem Hostiæ contractio,*
 „ & comistio in Calice; dum interim
 „ canitur, *Confractorium*, sive Anti-
 „ phona ad Confractionem. Deinde
 „ Oratio Dominica; Pacis nunciatio,
 „ Communio, postmodum Orationes
 „ post communionem: quibus dictis
 „ Communio præbetur adstantibus his
 „ verbis: *Corpus Christi: & responde-*
 „ *tur. Amen.* Sub hæc Antiphona
 „ *Transitorium* dicta; postea Salutatio,
 „ & Oratio post Communionem. Ite-
 „ rum Salutatio, *Kyrieleison*: Benedi-
 „ ctio populi, ejusdemque dimissio his
 „ verbis *Procedamus in pace.* Respon-
 „ detur *In nomine Christi.* Hucusque
 „ *Mabillon* cujus verba volui transcribere;
 „ ut ex his non sit difficile legentibus
 „ comprehendere formam, & Riturum
 „ Missæ Ambrosianæ, & videre in quibus
 „ concordet, & differat à nostro Ritu
 „ Romano.

34 Quoad Tertium. Si quærimus quan-
 do, & à quibus Sacri Ritus redacti sint
 ad unitatem, & uniformitatem in Ec-
 clesia Latina? Facilis est responsio; si-
 quidem tam Historiographi, quam scri-
 ptiores Ecclesiastici testantur, cum in-

Germania fides Christi esset dilatata;
 cumque S. Bonifacius fundato Mogun-
 tino Episcopatu Evangelium pluri-
 mum propagasset, Romanum etiam
 Riturum ibidem ipsum constituisse, de
 qua re extant Litteræ Gregorii secundi,
 qui Ecclesiam gubernabat *Anno 715.* ad
 eundem Bonifacium teste *Emin. Cardin.*
Bona d. lib. 1. cap. 7. num. 3.

Eodem sæculo octavo; imperante
 Carolo Magno; veteribus Ritibus in
 Gallicana Ecclesia abrogatis, Roma-
 nam Liturgiam fuisse ibi introductam, 35
 pluribus Auctoribus, & testimoniis
 allegatis, demonstrat idem *Eminen. Card.*
Bona d. lib. 1. Rer. Liturgicar. cap. 12. nu.
1. cui concordat Joan. Mabillon de Litur-
gic. Gallic. d. lib. 1. cap. 3. num. 2. ubi
refert verba Hadriani Papæ ad eundem
Carolum Magnum in Epistola, qua ad
eum misit Sacramentarium S. Gregorii
Papæ; subdens prædictus Auctor: Inde
postmodum Carolus edicto sancivit, ut
unusquisque Presbyter Missam celebraret
Ordine Romano; ut legitur in capitularium
lib. 5. cap. 371. novæ editionis, aliàs 219.
ab eo tempore quotquot scripti sunt in
Gallia Missales (quos vocant) libri; ad
illum Gregorianum Codicem exacti sunt ferè
omnes. Hinc patent eximia merita Gal-
licanæ Nationis apud Romanam Sedem,
 „ quam Reges Christianissimi sem-
 „ per summo obsequio venerati, ac tuta-
 „ ti sunt, & ejus mandatis se obedientes
 „ præbuerunt.

Mozarabicam verò Liturgiam multò
 tardius mutata fuit in Romanam; vi-
 delicet sæculo undecimo, opéra, & 36
 studio Gregorii Septimi Summi Ponti-
 ficis, qui litteris suis ad hanc mutatio-
 nem faciendam, hortatus est Alfonso
 Castellæ, & Sancium Aragoniæ Re-
 ges, nec non Episcopos in eorum ditio-
 ne constitutos; qui cognita relevantia
 uniformitatis in Liturgia, ac Sacris
 Ritibus cum Ecclesia Romana, explo-
 so ordine *Mozarabico*, amplexati sunt
 Riturum Romanum; quod pariter factum
 fuit in Catalonia, & in Regno Navar-
 ræ circa annum millesimum octuogesi-
 mum, ut narrat *Petrus de Marca in Hi-*
 stor.

For. Bearnii lib. 2. cap. 9. Emin. Card. Bona d. lib. 1. cap. 11. num. 2. Et Joan. Mabillon. d. lib. 1. cap. 3. num. 2. Illud tamen subdit Emin. Card. Bona ubi supra num. 3. in Sacello majoris Ecclesiæ Toletanæ adhuc Rîtum Mozarabicum servari; quia ægrè homines divelluntur à consuetudinibus, quas à majoribus receperunt.

37 Apud Hybernos tandem seculo XII. Ritus Romanus introduçtus fuit, ut testatur *Mabillon d. lib. 1. cap. 2. num. 14. op e S. Malachiæ Episcopi.*

Ritus autem Ambrosianus Mediolani permansit usque in presentem diem, etsi ibi plures sint Ecclesiæ, in quibus more Romano Sacrum peragitur. De hoc ordine Missæ Ambrosianæ differit plenè *Emin. Card. Bona. d. lib. 1. cap. 10. num. 2. ubi inter cætera sub num. 3. notat, quod Ambrosiani nunquam dicunt Agnus Dei, nisi in Missa pro Defunctis; & per totam Quadragesimam nullam habent Missam pro feria sexta, nec celebrant ea die; idque omninò prohibuit*

39 S. Carolus in tertia Synodo Diçcesana *Decret. 20. etiam funeris, vel exequiarum, sive alterius cujusvè rei occasione; & in Synodo XI. reddit rationem hanc, quod illa dies plena mœroris sit ob acerbissimam Christi passionem; Sacrificium verò prefeferat spiritualem populi lætitiã. His addere possumus, quæ notantur à Bisso in Hierurgia Sacra. Verb. Ambrosiani; videlicet, quod hi induunt Albam ante amictum; dicunt Missam longiorem, quàm Romani; & incipiunt Adventum à Dominica illa, quæ statim sequitur post festum S. Martini; quare illorum Adventus habet sex hebdomadas; sexta tamen hebdomada non est semper integra. Novissimè de Ritu Ambrosiano differit Carolus Septala Episc. Tortona. in lib. de Missæ Mysteriis, ac Sensib. Mystic. per totum.*

40 Quoad Quartum. Necessitas autem, ac Utilitas hujuscemodi uniformitatis Sacrorum Rituum resultat ex sequentibus motivis. *Primò* ad servandam unitatem fidei; cujus respectu necessaria est identitas, & uniformitas Sacrorum

Rituum in Divino Sacrificio, quod est præcipuum opus ejusdem fidei, peragendo: siquidem siubique Sacri Ritus essent diversi, non posset Sacerdos Italus in Gallia, aut in Germania, nec Germanus, aut Gallus in Italia sacris operari; & sic tolleretur communicatio Ecclesiarum; quæ hoc vinculo neçuntur; ut piè considerat *Emin. Card. Bona d. lib. 1. cap. 5. num. 4. propè finem.* Et scripsit *Layman. lib. 5. tract. 2. cap. 8. n. 2. & 3. Hinc dicimus in Missa Kyrie-eleison Græcè, & etiam Hebraicæ Amen, Alleluia, Sabbaoth, & Osanna ad ostendendum, unam esse Ecclesiam, quæ ex Hebreis, & Græcis primùm, deindè ex Latinis coadunata est, quod observat idem *Emin. Card. Bona lib. 2. cap. 4. sub num. 1. Secundò* ad servandam gravitatem Ecclesiasticam, & decorem sacram functionum necessaria est uniformitas Sacrorum Rituum; quandoquidem si unicuique licitum foret mutare Ritus sacros, & alios ad beneplacitum introducere, multa prorsùs insulsa; immodè indigna infererentur, ut transactis sæculis occurrisse constat, nam in multis Missalibus, & Codicibus antiquis adhuc extant Officia, Missæ, Hymni, Orationes, quæ sine risu, vel potius indignatione legi non possunt. *Emin. Card. Bona d. lib. 1. cap. 6. num. 3. & cap. 7. num. 6. Quod ego quoque observavi in Rituali manuscripto, antè quingentos circiter ab hinc annos composito, pro Ritibus Missarum, & Divinorum officiorum hujus Ecclesiæ Cathedralis Patavine, quod servatur in Archivio Illustrissimi Capituli; in quo multe ceremoniæ præscribuntur, quæ quidem satis leves erant, & ridicule; præcipuè in solemnioribus festivitatis, & nimium derogant majestati sacrarum functionum. Tertiò* ad impediendas dissensiones, & scandala, quæ ex diversitate Rituum, ac ceremoniarum fomenta hauriebant. Hinc in Concilio *Epaunensi Anno 509. cap. 27. & in Gerundenfi Anno 517. cap. 1. Statutum fuit, ut idem Missæ ordo in universa Provincia servaretur, quem Ecclesia Metropolitana servabat. Anno autem**

autem 563. *Concil. Bracarense l. cap. 22.* constituit, ut eodem ordine Missæ celebrarentur ab omnibus, quem Profuturus ejus Ecclesiæ Archiepiscopus à Sede Apostolica susceperat, equidem ad evitanda dissidia, & alterationes, ut observat *Joann. Mabillon de Liturgia Gallic. d. lib. 1. cap. 4. num. 11. & Emin. Card. Baron. anno 633.* Quartò ad tollendos errores, quos vel hæreticorum astutia; vel Presbyterorum ignorantia in Sacris Ritibus potest inferere. Sectariorum enim semper hoc proprium fuit, ut cum à fide deficerent, libros quoque Rituales, vel suis erroribus inficerent, vel privata auctoritate immutarent, teste *D. Augustino Episc. 18.* ubi loquitur de Donatistis. & *Leontio Brzantino lib. 3.* adversus Nestorium, de quo ita scribit: *Alia Missam effutivit, præter illam, quæ à Patribus tradita est Ecclesi; in qua blasphemias, non præcationibus Eucharistiæ Mysterium oplevit.* Quod cunctis sæculis Misoliturgi, idest inimici Sacrificii Missæ, fecerunt; quorum plura exempla refert idem *Emin. Card. Bona d. lib. 1. cap. 7. n. 2.* Sed, & ignorantia Presbyterorum potest esse errorum causa, si Ritus veteres in Missa immutandi illis facultas esset; quod comprobatur ex Præfationibus, quas Galliarum Episcopi emendandas miserunt Pelagio Papæ Secundo, Anno 590. tanquam à privatis Sacerdotibus ob vilem mercedem compositas, ut refert *Illustrissimus, ac Reverendissimus Dominus Marcus Bapraglinus Nucernus Antistes* in sua Eruditissima *Historia Universalis Conciliorum Anno Christi 590. Ad Concil. Romanum.* Ex hisigitur facile conspicitur, quanta sit necessitas servandi uniformitatem Sacrorum Rituum in Ecclesia Catholica ad tollendos errores, & abusus; quos impossibile est evitare in eorum discrepantia; ut non absque lacrymis intuemur in Ecclesiis Orientalibus; & idcirco Summi Pontifices Romani, & Oecumenica Concilia semper infudarunt, ut uniformes essent Liturgiæ, ac Ritus Sacri in omni Regno Christiano; ob eximias utilitates ex eadem uniformi-

tate resultantes ad tutamen fidei; & charitatis inter fideles manutentionem.

Quoad quintum. Nefas esset dubitare, an in Ecclesia sit potestas decernendi Sacros Ritus, & eorum uniformem observantiam imperandi. Hæc enim comprobatur, tum ex Apostolorum exemplo, à quibus traditi sunt Ritus, & Liturgiæ pro incruento Missæ Sacrificio; quod nemo inficiari audebit, ut ait *Emin. Card. Bona d. lib. 1. cap. 3. num. 1.* tum ex continuis præceptis, & Decretis per Concilia, ac Summos Pontifices pro observantia Sacrorum Rituum in omni sæculo promulgatis; de quibus copiosè disputat *Emin. Card. Bellarminus de Sacramentis in genere lib. 2. cap. 31.* tum etiam ex naturali ratione, quæ nos docet; ad excitandam pietatem in cordibus fidelium erga Divinum cultum; & ad servandam reverentiam debitam rebus sacris, opus esse Cæremoniis; & Ritibus; sine quibus Religio evanesceret; has autem cæremonias, & Ritus Ecclesia ipsa debet ordinare, & instruere; ad quam spectat custodire Religionem, & ea, quæ ad cultum Divinum attinent, disponere; ut plurimorum SS. Patrum dictis probat idem *Emin. Card. Bellarm. d. lib. 2. capit. 31.* & novissimè *Gaspar Fuenin in Commentar. Historic. & Dogmatico de Sacramentis Disert. 1. quæst. 8. cap. 3.* & *Emin. Card. Bona d. lib. 1. cap. 7. num. 7.* ubi subdit hæc verba: *Olim in Concilio Milevitano, seu potius Carthaginensi, ut citatur in codice Ecclesiæ Africanæ capit. 103. sancitum fuit, ne quid publicè in Ecclesia recitaretur, nisi prius in Synodo approbatum foret.* Quod clariùs expressit *Concil. Trid. sess. 22. cap. 5.* docens Sacros Ritus, & Cæremonias ex Apostolica traditione in Sacrificio Missæ semper Ecclesiam adhibuisse ad commendandam tanti Mysteriorum Majestatem, & ut mentes fidelium, per hæc visibilia Religionis, & pietatis signa ad rerum altissimarum, quæ in hoc Sacrificio latent, contemplationem excitarentur.

Idcirco idem Trid. Concil. in decreto de Observand. & evitand. in celebratione Missæ ead. sess. 22. strictè injunxit Episcopis, cavere, ne Sacerdotes Ritus alios, aut alias Cæremonias; & preces in Missarum celebratione adhibeant; præter eas, quæ ab Ecclesia probatæ, ac frequenti, & laudabili usu receptæ fuerint.

Hinc Ecclesia Romana, tanquam aliarum omnium Mater, & Magistra, edidit tres libros, in quibus Sacri Ritus pro Missa, pro Sacramentis administrandis, & pro Divinis Officiis peragendis continentur; videlicet Rubricas Missalis, Rituale Romanum, & Cæremoniale Episcoporum; quorum quilibet habet vim legis, & obligat servare Ritus, & Cæremonias in iisdem præscriptas sub culpa mortali; ut tradunt Grattan. Discept. forens. cap. 112. num. 7. Loterius lib. 1. quæst. 16. num. 123. Spevellus decif. 179. num. 23. Rota Romana part. 4. recent. decif. 647. tom. 3. & part. 17. decifion. 87. numero 23.

Et quoniam frequentes sunt casus, in quibus dubia emergunt tangentia Ritus, & Cæremonias Sacras; idè jure optimo à Summo Pontifice Sixto V. instituta est Romæ Sacra Rituum Congregatio; in qua summa sapientia & prudentia deciduntur controversiæ, tangentes Ritus Sacros; & examinantur Officia, quæ particulares Ecclesie sibi concedi petunt; de cujus Congregationis auctoritate, tractat Coronius Controvers. Celebr. lib. 3. Controv. 8. à num. 44. & seqq. Et Eminent. Card. de Luca in suo Libello inscripto. Il Cardinale cap. 29. Eiusdemque decreta plurima, servanda in celebratione Missarum, cum ulavit Spevellus in fine Parænesis Teleturgicæ ab omni Neomistria necessariò legenda.

Corollarii loco aliquis me interpellabit; qua de causa Regulares Carmelitæ, Dominicani, & alii discordent, dum celebrant, à Ritu Romano in principio Missæ; & in quibusdam aliis cæremoniis intra, & extra Canonem; ut quotidie videmus? Pro

Responione afferam verba Emin. Card. Bonæ lib. 1. Rer. Liturgic. cap. 7. num. 6. quæ sunt: Ordines autem Religiosi illum Riturum ab initio susceperunt, qui vigebat in ea Provincia, in qua prima Ordinis cujusque fundamenta jacta sunt. Successe verò temporis, tam generalia Comitria; quam Supremi Ordinum Moderatores potestatem sibi arrogarunt, plura mutandi, & innovandi; quod manifestum cuique erit, si antiqua, & nova, & medii temporis Ritualia inter se conferre voluerint.

Quod si Lector insistat, quare Regulares ipsi non se conforment in omnibus, & per omnia sacris Ritibus in Missali Romano statutis; cum Bulla B. Pii Quinti Incipien. Quo primùm tempore: Anno 1570. Pridie Idus Julii. Eidem Missali præposita; asseveret, Quod Unum in Ecclesia Dei psallendi modum; unum Missæ celebrandæ ritum esse maxime deceat? Respondeo, eosdem Regulares non fuisse in eadem Bulla obligatos, sed exceptos, attenda eorum consuetudine supra ducentos annos celebrandi cum aliquo particulari Ritu; ut denotant illa ejusdem Bullæ Planæ Verba: Nisi ab ipsa prima institutione à Sede Apostolica approbata; vel consuetudine, quæ, vel ipsa Institutio super ducentos annos Missarum celebrandarum in eisdem Ecclesiis assidue observata sit; à quibus, ut præfatam celebrandi constitutionem; vel consuetudinem nequaquam auferimus; sic si Missale hoc, quod nunc in lucem edicuravimus, iisdem magis placeret, de Episcopi, vel Prælati, Capituli que universi, juxta illud Missas celebrare possint, permittimus. Equidem digni commendatione forent, si etiam prædicti in omnibus Riturum Romanum in celebratione Missæ amplecterentur, prout illum amplexati sunt tot Illustrissimi Ordines tum Monachorum, tum Mendicantium. De hac re scribens, erudito quidem calamo, P. Marcèllus de Cavalieriis Ordinis Predicatorum in Statera Sacra tit. 2. Preliminar. num. 48. in fine, ait, quod in Comitriis generalibus sui Ordinis, licèt de assumendo Missali Romano pluries sermo

sermo fuerit , pravaluit semper votum renuentium dimittere morem Patrum suorum. Quis autem sit mos tum eorum Patrum, tum Carmelitarum, & Carthusiensium, discat lector ex sequentibus.

47 Patres Ordinis Prædicatorum, qui appellantur Dominicani à Sancto Dominico eorum Patriarcha; per quem eorum Ordo fundatus fuit anno 1216. ut dixi de Eucharistia Decif. 10. n. 6. quamvis in essentialibus, & præcipuè in Epistolis, Evangeliiis, atque in Canone concordent, dum celebrant, cum Romano Ritu; has, quæ sequuntur, differentias ab eodem retinent, tanquam antiquissimas, & sibi permissas à Bulla prædicta Beati Pii Quinti, ut potè supra ducentos annos præscriptas, & ab eis usitatas.

Primò: Acceptis Sacerdotalibus indumentis in Sacrificia cum solitis Orationibus, quas recitant etiam Presbyteri sæculares, accedunt ad Altare; & ibi statim ponunt vinum in Calice; cum parva aqua; illam benedicentes his verbis: *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.* Et cooperto Calice cum velo in medio Altari; & aperto Missali in medio Epistolæ; accedunt ad medium ejusdem Altaris, ubi ambabus manibus caput discooperiunt, & secretò orantes dicunt: *Actiões nostras, quæsumus Domine, aspirandos præveni; &c.*

Secundò: Descendunt ad primum gradum Altaris, signant se secretò signo Crucis, deindè alta voce dicunt: *Confitemini Domino, quoniam bonus. Resp. Quoniam in sæculum misericordia ejus.* Postea inclinati subdunt statim: *Confiteor Deo, & beatæ Mariæ semper Virgini, & Beato Dominico Patri nostro, & omnibus Sanctis; & vobis fratres: quia peccavi nimis, cogitatione, locutione, opere, & omissione: mea culpa Precor vos orare pro me.* Responsoque à Ministris *Misereatur tui, & Confiteor;* celebrantes dicunt: *Misereatur vestri omnipotens Deus, & dimittat vobis omnia peccata vestra, liberet vos ab omni malo;*

salvet, & confirmet in omni opere bono, & perducatur ad vitam eternam. R. Amen. Absolutionem, & remissionem omnium peccatorum vestrorum tribuat vobis omnipotens, & misericors Dominus. R. Amen. Adiutorium nostrum in nomine Domini. R. Qui fecit cælum, & terram. Postea appropiant ad Altare, ubi inclinati dicunt: *Aufer à nobis Domine cunctas iniquitates nostras etc.* omittunt autem illam Orationem: *Oramus te Domine etc.* & osculato Altare signant se signo Crucis, dicentes alta voce: *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti Amen.* Et incipiunt Introitum Missæ, quem vocant *Officium;* concordant autem ipsa Officia, seu Introituscum nostris, prout faciunt Epistolæ, & Evangelia totius anni ad præscriptum Bullæ Pauli Papæ Quinti diei 20. Januarii Anni 1608. de qua infra.

Tertio: Ipsi Patres Prædicatores habent plures sequentias post Epistolam, quàm Presbyteri sæculares. Nos enim habemus quatuor sequentias tantùm, scilicèt, in die Resurrectionis Domini, Pentecostes, in festo Corporis Christi; & in Missa Defunctorum. At prædicti Patres, præter prædictas, habent alias viginti octo sequentias in suo Missali; & sunt: 1. In tertia Missa Natalis Domini, quam repetunt in festo S. Stephani, S. Joannis Evangelistæ, in Epiphaniæ, & Purificationis Beatæ MARIÆ Virginis. 2. In festo Ascensionis Domini. 3. In festo Pentecostes longiorem nostram; & eam recitant ipso die Pentecostes; nostram verò duabus sequentibus feriis, & in Missa votiva de Spiritu Sancto. 4. In festo Sanctissimæ Trinitatis. 5. In dedicatione Ecclesiæ. 6. In festo S. Raymundi Confessoris. 7. In festo S. Vincentii Martyris. 8. In festo Annunciationis Dei paræ. 9. In festo S. Vincentii Ferrerii. 10. In festo S. Catharini Senensis. 11. In festo S. Antonini. 12. In festo Nativitatis S. Joannis Baptistæ. 13. In festo SS. Apostolorum Petri, & Pauli. 14. In Visitatione Beatæ MARIÆ Virginis. 15. In festo S. Mariæ Magdale.

dalene. 16. In festo S. Dominici. 17. In festo Assumptionis ejusdem Deiparę. 18. In festo S. Hyacinthi. 19. In festo B. Rosę Limanę. 20. In festivitatem S. Augustini. 21. In festo Nativitatis Beatę MARIÆ Virginis. 22. In solemnitate S. Michaelis Archangeli. 23. In illa Sanctissimi Rosarii. 24. In illa omnium Sanctorum. 25. In festo S. Catharinę V. & M. 26. In Missa B. Pii Quinti. 27. In illa S. Gundislavi Confessoris. 28. In festo omnium Sanctorum Ordinis Prædicatorum. Quod si quis querat; à quibus Auctoribus emanarint prædictę Sequentię? Respondetur, quod illa Paschę, scilicet *Vidimę Paschali*, fertur composita à Notgero Abbate S. Galli in Theutonia; altera solemnitatis Pentecostes *Veni Sancte Spiritus*, à Roberto Galliarum Rege. Tertia pro festo Corporis Christi *Lauda Sion Salvatorem* à S. Thoma Aquinate. Quam illustravit eruditissimo Commentario Carolus Bouquin anno 1677. cujus titulus est. *Solis Aquinatis Splendores*. Quarta pro Missis Defunctorum *Dies irę, dies illa*. à Fr. Latino Cardinali Ursino Ord. Prædicatorum; quam vsualii opinentur, eam à S. Gregorio Magno, vel à D. Bernardo, aut ab aliis piis viris esse compositam, ut differit Emin. Card. Bona *Rerum Liturgicar. lib. 2. cap. 2. num. 6.* & ibi Cornelius Schultingus *tom. 1. part. 2. cap. 6. & 7. Biblioth. Eccles.* ac alii plurimi; novissimè P. Marcellus de Cavalieriis ord. Prædic. in *Statuta sacra tit. 12. num. 192. & seqq.* atque Carolus Septala de *Masteriis Missæ cap. 23. num. 5.* advertens; Sequentiam illam, *Incipien. De profundis tenebrarum*, quam recitant *Augustiniani*, ac *Dominicani* in festo S. Augustini Episcopi, & Doctoris, factam fuisse ab eodem S. Thoma Aquinate. Nuper Ordo Prædicatorum restrinxit supradictas Sequentias ad sex tantum; ut in eorum Missali novissimo; non absque spe amplexandi in omnibus Ritum Romanum. Prædictis addere convenit novissimam sequentiam *Stabat Mater dolorosa*, quam

in Missa de Septem doloribus Reginę Cęli, nuper Sedes Apostolica pro omnibus illam celebrantibus approbavit, & apposuit.

Quartò: iidem PP. Dominicani ante Evangelium non dicunt *Munda cor meum*. Sed per celebrantem delato Missali in cornu Evangelii dicunt secretò, *Dominus sit in corde meo, & in labiis meis ad pronuntiandum Sanctum Evangelium pacis*. Deinde pollice dextrę manus impresso signo Crucis Evangelio, fronti suę, ori, ac pectori, majori Crucis signo manu se signant à fronte ad pectus; & sic totum Evangelium legunt; quo finito, iterum manu se signant, & parvum Crucis signum iterum imprimunt Evangelio; illudque osculantur, dicentes; *Per Evangelica dicta deleantur nostra delicta*.

Quintò: post recitatum *Credo*, & *Offertorium*, Calicem discooperiunt dicentes: *Quid retribuam Domino pro omnibus, quę retribuit mihi? Calicem Salutaris accipiam, & nomen Domini invocabo*. Subindè elevantes usque ad suum pectus Calicem cum Patena faciunt eodem contextu oblationem utriusque, his verbis: *Suscipe Sancta Trinitas hanc oblationem, quam tibi offero in memoriam passionis Domini nostri Jesu Christi: & præsta, ut in conspectu tuo tibi placens ascendat; & meam, & omnium fidelium salutem operetur æternam*. Et deposito Calice, atque Hostia ad ejus pedem super corporali, vadunt ad lavandas manus, dicentes *Lavabo etc.* Sed tantum usque ad illa verba: *Et locum habitationis glorię tuę*; recitant in medio Altaris *In spiritu humilitatis, & in animo contrito suscipiamur Domine à te; & sic fiat Sacrificium nostrum, ut à te suscipiamur hodie; & placeat tibi Domine Deus*. Et conversi ad populum proferunt alta voce *Orate fratres*, secretò autem *Ut meum, ac vestrum pariter in conspectu Domini fiat acceptum Sacrificium*. Subindè secretò dicunt *Domine exaudi Orationem meam; & clamor meus ad te veniat*. *Oremus*. Et recitant *secretam* prout in Missali, & Præfationem. Sunt autem Prę-

Præfationes omnes concordantes cum Ritui Romano tam in diebus ferialibus, quam festivis, & habent easdem *Communicantes*, quas Presbyteri sæculares.

Sextò: A principio Canonis usque ad *Pater noster*, & secretam Orationem *Libera nos quæsumus Domine* etc. inclusivè concordant cum Missali Romano: at discrepant in divisione Hostiæ super Calicem; nam ea divisa in duas partes, ambas retinent in manu sinistra; & detracta particula ex parte, dextera ejusdem Hostiæ, eam pariter tenentes in manibus dicunt *Per omnia sæcula sæculorum*. etc. *Pax Domini sit semper vobiscum*. etc. statim subdunt ter *Agnus Dei, qui tollis peccata mundi etc.* & postea immittunt particulam illam Hostiæ in calicem, dicentes secretò: *Hæc Sacrosancta commixtio Corporis, & Sanguinis Domini nostri Jesu Christi fiat mihi, & omnibus sumentibus, salus mentis, & corporis; & ad vitam æternam promerendam, atque capeßendam præparatio salutaris per eundem Christum Dominum nostrum Amen.* Retinent autem in sinistra manu super Calicem alias duas majores partes Hostiæ; & in Missa solemni celebrantes osculantur extremum labium Calicis; & dant pacem Ministro tenenti patenam, dicentes *Pax tibi, & Ecclesiæ Sanctæ Dei.*

Septimò: Ante Communionem dicunt illam solam Orationem *Domine Jesu Christe Fili Dei vivi*, etc. quæ est etiam in Missali Romano; qua complectitur; omisso *Domine non sum dignus* etc. inclinatio capite, dextera manu tenentes Calicem, de sinistra sumunt ore Sacrum Christi Corpus dicendo: *Corpus, & Sanguis Domini nostri Jesu Christi custodiant me in vitam æternam. Amen.* Mox Calicem cooperiunt; & post pusillum genuflectunt, detegunt, & dextera manu pedem Calicis accipientes, Sanguinem sumunt, nihil dicentes; recipiunt postea primam-ablutionem Calicis ex solo vino, deinde alteram super digitis ex vino, & aqua; dicentes: *Quod ore sumpsimus Domine*

pura mente capiamus, ut de Corpore, & Sanguine Domini nostri Jesu Christi fiat nobis remedium sempiternum. Amen. Abstergunt autem Calicem purificatorio; & reposito velo, ac bursa sine corporali, super illo, vadunt ad Missale in cornu Epistolæ jam à ministro delatum dicturi Communionem, & Post Communionem juxta Romanum Ritum.

Cur autem Patres Dominicani communicent seipsos sinistra manu? Plures rationes mysticas considerat Cavalerius in *d. Statera Sacra tit. 27. à num. 102. & seqq.* ubi refert, & confutat fabellam illam; quod in penam faciunt ob venenatam Hostiam exhibitam per Generalem Ordinis Henrico Septimo Imperatori in festo Assumptionis Deiparæ, quo die obiit. Veritas enim est, quod Cæsar ille acuta febris laborans vini nigri potentis cyathos quatuor bibisse fertur; undè mors contigit ipsi. Communicant autem Dominicani manu sinistra, quia dexteram occupatam habent ad Calicem firmum tenendum; & ad mysticè demonstrandam eorum cordialem charitatem in Deum; & ad innuendum sacrum hoc Convivium institutum esse pro præsentis mortali vita, quæ per sinistram designatur. Idem Cavalerius *d. cap. 27. num. 113. & seqq.* Bozius in *Annal. ad annum 1313* Margri in *Hierozelic verb. Communio*. Et Odoricus Raynald. in *Annal. anno eodem 1313.*

Octavò: Pro fine Missæ in hoc differunt iidem PP Ordinis Prædicatorum; quod in benedictione populi post Orationem *Placeat tibi Sancta Trinitas*; dicunt: *Benedictio Dei omnipotentis Patris, & Filii, & Spiritus Sancti descendat super vos, & maneat semper. Amen.* Et dictò *In principio erat Verbum*. pliant Corporale; quod ponunt in bursa; & hanc superimponunt Calici, velum ejusdem in anteriorem partem reflectendo; & cooperientes suum caput amictu ambabus manibus; revertuntur cum Calice in Sacristiam.

Carmelitæ autem in pluribus concordant cum Missali Romano; in multis

48 tis autem cum ritibus PP. Prædicato-
rum supradictis . A Romano Missali
non discedunt in toto Canone ; excep-
tis nonnullis Orationibus brevisus ad
Communione . Similes sunt PP. Do-
minicanis ponendo Vinum, & Aquam,
in Calicem ante initium Missæ ; in
Missâ incipiendâ . In omittendo *Munda
cor meum* . In unica Oblatione Calicis
cum Patena . Singulares sunt in reci-
tandâ *Salve Regina* post benedictionem
datam populo . Habent plures Missas
proprias, nempe, de S. Elia prophe-
ta ; B. Mariæ de Monte Carmelo ; &
Mulieribus prægnantibus, & in partu
laborantibus . Alias quoque Missas fe-
stivas cum sequentiis devotis .

49 Carthusiani verò in Canone sunt
uniformes Missali Romano, sed ab eo
in pluribus discordant ; & præcipue in
sequentibus . 1. Non habent Sacristiam,
sed de cella procedunt ad Altare,
coram quo prostrati orant, deinde
ibi sumunt vestes sacras, ponunt Ho-
stiam super Patena, vinum in Cali-
cem, & aperto Missali in cornu Epi-
stolæ, descendunt de Altari in cornu
Evangelii, & ibi faciunt Confessio-
nem ; deinde ascendunt ad medium
Altaris, ubi inclinati dicunt *Pater no-
ster*, & *Ave maria* ; & facto sibi signo
Crucis, vadunt ad Missale, & dicunt
Introitum ; *Kyrie*, *Gloria*, *Dominus Vo-
biscum* . *Orationes*, & *Epistolam* . 2.
Sacerdos portat librum in Cornu Evan-
gelii, non dicit *Munda cor meum*, sed
Dominus sit in corde meo . Ad Credo, in-
clinat se ad *Incarnatus est*, sed non ge-
nuflectit ; quia cum sint induti vestibus
sacris Carthusiani numquam genufle-
ctunt in Missâ, sed tantùm se incli-
nant, quod notat etiam Magrius in
Hierolexic. Verb. Genuflectio . 3. Dicto
Offertorio discooperiunt Calicem, &
cum chocleari infundunt in eum unam,
aut duas guttas aque ; faciunt obla-
tionem cum Patena, & Calice simul,
dicentes *In spiritu humilitatis etc.* Et fa-
cto signo Crucis, deponunt Hostiam
ad pedem Calicis, quem operiunt,
non palla, seu animula, ut nos faci-

mus, sed parte posteriori Corporalis am-
pli, ut mos erat apud antiquos, teste
Magrius in *Hierolex. Verb. Calix. col. 1.*
& *Verb. Corporale. 4.* Post Lavabo, &
Orate fratres, dicunt Orationes secre-
tas, tenentes manus expansas super Ca-
licem, & Hostiam . Deinde Præfatio-
nem, & Sanctus, ac Canonem more
Romano, non genuflectentes ad Sacra-
mentum, sed se tantummodò inclinan-
tes . 5. Non dicunt *Agnus Dei* ante
Communione, sed dicta unica Ora-
tione *Domine Jesu Christe Fili Dei vivi.*
se communicant, fumentes utramque
speciem ; deinde bis dicunt, *Agnus Dei,*
qui tollis etc. Et plicato Corporali, ac
cooperto Calice legunt Communio-
nem, & post Communione, ut in
Missali Romano, Dominus vobiscum,
Ite missa est, Placeat tibi Sancta Tri-
nitas, sed non benedicunt populum,
neque dicunt Evangelium *In principio
erat Verbum* . quod pariter observat
Magrius. *Verb. Benedictio col. 2.* Sed fa-
cto sibi signo Crucis, cooperiunt Alta-
re, exiunt, & deponunt in eo para-
menta Sacra, & prostrati ad gradus
Altaris orant dicentes *Pater, & Ave*,
mox ad cellam revertuntur . In Missis
infra annum variant sæpè in Epistolis,
ac Orationibus à Missali Romano ; &
habent diversas Missas particulares .
Duo tandem sunt singularia in Car-
thusiensibus . Unum, quod non si-
gnant se manu expansa, ut facimus
nos, sed tribus primis digitis tantùm,
pollice, indice, & medio, reliquis du-
bus digitis contractis, in symbolum
SS. Trinitatis . Magrius in *Verb. Crux
col. ult.* Alterum, quod in Missâ so-
lemni non utuntur Subdiacono, sed Dia-
cono tantùm ; Epistola enim cantatur
in Choro à Lectore . Idem Magrius
Verb. Epistola . Et hæc dicta sint de Li-
turgiis & Ritibus vetustis harum Re-
ligionum, quibus magis elucet Ritûs
Missalis Romani, & constat, antiquitûs
eundem Canonem Missæ fuisse adhibi-
tum, quo etiam nunc nos, & ipsi uti-
mur .

D E C I S I O X.

A R G U M E N T U M.

Exponitur verbum *Transmutatur* positum in definitione Sacrificii; de cuius essentia demonstratur esse Transmutatio, id est interemptio, & destructio Victimæ Oblatæ. Objecta non injucunda proponuntur, & resolvuntur.

S U M M A R I U M.

- 1 *Victima est transmutanda, & destruenda in Sacrificio ad differentiam rerum oblatarum Deo, quæ remanent in suo esse.*
- 2 *Vita hominum esset offerenda pro Dei cultu; cuius loco offertur, alia victima in Sacrificio.*
- 3 *Sacrificia tam legis naturæ, quam Mosaicæ fiebant per destructionem Victimæ.*
- 4 *Melchisedech an destruxerit oblatum panem Deo? & n. 9.*
- 5 *Panes Primitiarum an destruerentur? & n. 10.*
- 6 *Hircus, Oblatus in Sacrificio pro peccatis populi, dimittebatur vivus ad desertum. Et cur? n. 9.*
- 7 *Passer, sacrificatus pro purganda domo Leprosi, vivus remanebat. Et cur? d. num. 9.*
- 8 *Corpus Christi in Sacrificio Missæ non destruitur realiter; sed mysticè. Et nu. 10. & 12.*
- 11 *Panis, & Vini substantia destruitur in Missa.*
- 12 *Species Sacramentales in Missa quomodo immutentur?*
- 13 *Sacrificii Missæ essentia in qua actione consistat?*

Diximus in definitione Sacrificii, quod Victimam debet esse res aliqua sensibilis, & permanens, quæ consecratur Ritu Mystico: & subindè, quæ

Transmutatur; undè cum in præterita Decisione docuerimus, qui, & quales sint Ritus Mystici, & Sacri servandi in Sacrificio Missæ; nunc oportet, ut exponamus, quid denotet verbum illud *Transmutatur*; & loquamur de Transmutatione Victimæ, quæ Sacrificatur.

Pro intelligentia repetenda sunt ea, quæ diximus in Decis. III. videlicet duo esse de essentia Sacrificii considerati in se; protestationem, quam facit homo, dum Sacrificat, Excellentiam Divinæ, supremæquæ Potestatis Dei, à cuius nutu pendet omnis creatura; & destructionem rei Oblatæ in Sacrificio, ad significandum, quod Divina Majestas potest pro libito res nostras, & vitam nostram destruere. Igitur in definitione Sacrificii positum est verbum illud *Transmutatur*, tum ad differentiam simplicis Oblationis alicujus rei, factæ pro Divino cultu exercendo, quæ non transmutatur, sed remanet in suo esse, ut donatio Lampadis, Calicis, ædificatio Templi; & hac de causa, non potest dici Sacrificium; tum ut evidentius intelligamus, requiri ad essentiam Sacrificii, ut Victimam Oblatam mactetur, transmutetur, & destruat vel in totum, vel in partem, ad demonstrandum supremum Dei principatum; & dominium vitæ nostræ; & ad significandum, dignum esse Deum, in cuius honorem, & cultum omnes homines propriam vitam, & quidquid possident, consument, & destruant. Sed quia regulariter id non licet, neque à Deo permittitur; offerunt homines pro propriis bonis, & pro propria vita Victimam illam, id est entitatem alterius rei; illam transmutando, mactando, & destruendo cum protestatione, quod si liceret, & oporteret, eodem modo destruerent, transmutarent, & sacrificarent, quidquid possident, ac etiam propriam vitam in honorem, & cultum Dei. Ita docent Theologi post *S. Thom. 2. 2. q. 85. art. 1. Emin. Card. de Lugo de Sacram. Euchar. disp. 19. sect. 1. & Gonet tom. 4. tract. 11. disp.*

disp. 3. de Religione, & actibus ejus art. 3. num. 11.

Hinc iidem Theologi observant, quod omnia Sacrificia tam legis naturæ, quam legis Moysaycæ fiebant non simplici Oblatione rei, seu victimæ ad Altare Domini, neque sola elevatione; sed perficiebantur per ipsius rei, & victimæ destructionem; nam si erat animata, ut animalia quadrupedia, vel volabilia, hæc occidebantur, & eorum carnes, vel in toto, seu in parte cremabantur; si verò res erat inanimis, tunc vel erat solida, ut Simila, Sal, Thus, & pariter cremabatur in Sacrificio; vel erat fluida, ut Sanguis, Vinum, Oleum, Aqua; & effundebatur; juxta præscriptum Domini, de quo in *Libro Levitici cap. 1. & 2.*

Cæterum contra prædicta videntur ob stare infra scripta argumenta.

Primo. In Sacrificio quod peregit Melchisedech offerens Panem, & Vinum; nulla facta fuit transmutatio, seu destructio ejusdem panis, & vini Oblati; ait enim textus. *Gen. 14. 18. At verò Melchisedech Rex Salem proferens panem, & vinum (erat enim Sacerdos Altissimi) benedixit ei. etc.*

Secundo: Dum offerebatur in Sacrificio Panes primitiarum, & cum eis septem Agni, nulla eorum fiebat destructio, aut transmutatio; ait enim Dominus ad Moysen in *Levit. cap. 23. num. 20.* de illis: *Cumque eleverit eos Sacerdos cum panibus primitiarum coram Domino, cedent in usum ejus.*

Tertio: Idem dicendum venit de Hircu, qui offerabatur pro peccatis populi; ait enim de illo Dominus, quod vivus demittatur in desertum. *Tunc offerant hircum viventem, & posita utraque manu super caput ejus, confiteatur omnes iniquitates filiorum Israel; & universa delicta, atque peccata eorum; que imprecat capiti ejus, emittet illum per hominem paratum in desertum. Levit. 16. 21.*

Quarto: Simile habetur de Sacrificio pro purificanda domo Leprosi; in quo præceptum erat, ut inter cetera immo-

larentur duo passeret, unus quorum dimittebatur vivus avolare in agrum; ut legitur *Levit. 14. 53. ibi: Cumque dimiserit passerem avolare in agrum liberè, orabit pro Domo, & jure mundabitur.* Ergo non semper macerabatur, & transmutabatur Victimæ in Sacrificiis, ut ex prædictis exemplis.

Quinto: In nova lege, in celebratione Missæ Christus offertur Deo in Sacrificium; & tamen cum Corpus ejus sit gloriosum, & impassibile; non destruitur, nec immutatur; juxta illud Apostoli: *Christus resurgens ex mortuis jam non moritur; mors illi ultra non dominabitur. Ad Rom. 6.* Ergo ad Sacrificium non requiritur vera, & realis immutatio Victimæ; sed sufficit ejus Oblatio.

His tamen non obstantibus affirmandum venit, immutationem Victimæ, ejusque destructionem in sacrificio esse necessariam ad essentiam Sacrificii; ut significetur supremum Dei dominium; & protestetur nostra subjectio, & promptitudo sacrificandi omnia bona nostra, ac etiam nostram vitam, si oporteret, pro ejus cultu, & gloria. Ad exempla autem in contrarium adducta responderetur.

Ad primum enim de sacrificio Melchisedech omnes sacræ Scripturæ Interpretes, & Expositores in *cap. 14. Genesis* docent, ipsum tunc Sacerdotem Melchisedech igni tradidisse aliquid panis, & aliquid vini libamine consumpsisse; ut fieri solebat in Sacrificiis pacificis, id est ad gratiarum actionem institutis. Ita *Gonet d. tom. 4. tract. 11. disp. 3. num. 15. & Emin. Card. de Lugo de Sacramento Eucharistiæ disp. 19. num. 9.*

Ad secundum pariter respondetur; quod licet *Azor tom. 1. cap. 17. qu. 2.* opinatus fuerit, oblationem Panum primitiarum non fuisse verum sacrificium, sed simplicem oblationem; & *Vasquez de Eucharist. disp. 220. num. 28.* eorundem Panum aliquam destructionem factam fuisse vel per coctionem in clibano, vel per frixuram in sartagine; nihilominus verius est, quod earum aliqua pars igne

comburebatur super Altari; quod deducitur ex textu Hebraico *Levitic. 24. vers. 9.* ubi pro eo, quod vulgatus interpretis ait de Panibus propitiacionis, *Sanctum Sanctorum est de Sacrificiis Domini*, sic habet: *Sanctitas Sanctitatum hoc est de ignitionibus Domini*. Ignitio autem propriè significat combustionem, & non coctionem panum; ut advertit *Gonet. d. tom. 4. tract. ij. disp. 3. nu. 15.* subdens, quod etiam duo illi agni, de quibus fit mentio *Levitic. cap. 23.* non tantùm elevabantur coram Deo; sed etiam occidebantur in Dei honorem, & postea in esum Sacerdotum cedebant; ut ibidem docent Interpretes. Nec obest, quod Scriptura non faciat mentionem hujusmodi omnium actionum; quia non omnia semper exprimit, ut patet ex eo, quod Apostolus ad *Hebr. 9.* refert, Moysen accepisse sanguinem vitulorum, & hircorum, & aspersisse librum cum aqua, & lana coccinea, & hyssopo; & tamen in *Exodo cap. 24.* de hyssopo, & lana coccinea, neque de aqua, & asperzione libri scriptum est; sed hoc sola traditione constabat, & notum erat Judæis; ita ut Apostolo nulla probatione opus fuerit.

Ad Tertium, & Quartum itidem respondetur, quod cum in illis Sacrificiis offerentur duo Hirci, & duo Passeres, satis erat ad eorum integritatem, ut unus Hircus, & unus Passer occideretur; alter verò vivus demitteretur; nimirum ad representandam Christi mortem per hircum, & passerem occisum; ejus verò resurrectionem per hircum, & passerem vivum. Vel quod Christus qua homo tantùm passus, & mortuus sit; manens qua Deus impassibilis, & vivus. Ita *Gonet d. disp. 3. nu. 16.*

Ad Quintum respondetur; quod licet in Sacrificio Missæ non fiat cruenta immolatio; neque realis occisio Victimæ, sed mystica tantùm; nihilominus satisfit essentia Sacrificii per immutationem rei Oblatæ, & Mysticam Hostiæ occisionem; hoc est Sacramen-

talem Christi desitionem sub speciebus. Pro clariori autem intelligentia scire oportet; quod tria sunt in Sacrificio, quæ concurrunt, & obtinent locum Victimæ, seu Hostiæ immolandæ; scilicet substantia panis, & vini: Christus ipse, qui fit sacramentaliter præfens sub speciebus: & Species Sacramentales, quæ permanent cum substantia Christi, & prius erant cum substantia panis, & vini.

Materia panis, & vini, etsi propriè, & principaliter non sit res, quæ immolatur, & sacrificatur, aliquo tamen modo est materia hujus Sacrificii; de qua Ecclesia dicit *Suscipe Sancte Pater Omnipotens Eternæ Deus hanc immaculatam Hostiam etc. Et Offerimus Tibi Domine Calicem salutaris etc.* Illud autem, quod tunc Sacerdos in manibus tenet, est substantia Panis, & Vini; unde licet illa oblatio non sit formaliter immolatio, saltem indicat; illud, quod tunc offertur, esse materiam Sacrificii, quatenus constat ex pane, & vino, tanquam ex termino à quo; & materia, 11

Secunda res est ipse Christus, qui propriè, & principaliter in hoc Sacrificio offertur, ut docet *Concil. Trid. sess. 22. cap. 1. & cap. 2.* & ipse verè est Victimæ, & Hostiæ, quæ immutatur in Communionem; quia licet non destruat quoad esse simpliciter, sicut in antiquis Sacrificiis Victimæ macerabatur, & cremabatur; tamen destruit quoad esse Sacramentale, & quamvis non desinat quoad substantiam, bene tamen quoad præsentiam Sacramentalem; idque prorsus sufficit, ut propriè dici possit in Eucharistia Sacrificari; quia hoc Sacrificium sic Deus instituit; & hoc modo extraordinario, & singulari, aliis victimis, & Sacrificiis non communi. 12

Tertia res sunt Species Sacramentales, quæ & ipsæ pertinent ad rationem Victimæ immolatæ in hoc Sacrificio;

13 dum faciunt illam sensibilem, & humano usui accommodatam, & ideo ipsæ quoque valdè immutantur tùm in consecratione, perquam abstrahuntur à subiecto; tùm in sumptione, perquam totaliter consumuntur, & destruantur; & hoc est, quod habetur in *Can. Hoc est. De Consecr. dist. 2.* ubi dicitur: *Hoc Sacrificium duobus constare, visibili elementorum specie; & invisibili Domini nostri Jesu Christi carne, & sanguine.* Ut subtiliter, sed piè, ac doctè differit *Mastrius in 4. Sent. disp. 4. quæst. 4. art. 1.* ubi sub num. 73. respondet *Vasquezio, Coninchio, Meratio,* & aliis contententibus rem immolatam esse solum Corpus, & Sanguinem Christi; non autem species Sacramentales; concedendo eorum doctrinam, si de Hostia, & Victima substantialiter sumpta intelligatur; secus si secundariò, & ut quid minùs principale; ut dictum est de speciebus Sacramentalibus; quæ concurrunt ad rationem Hostiæ, & Victimæ Oblatæ accidentaliter, quatenus reddunt eam sensibilem.

14 Ex his colligere debemus, quod cum plures sint actiones in Sacrificio Missæ; videlicet Oblatio antè, & post Consecrationem; ipsa Consecratio, fractio Hostiæ consecratæ; & sumptio Sacramenti, ipsarumque specierum Sacramentalium; quamvis Theologi discrepent inter se, demonstrando in qua ex prædictis actionibus consistat essentia Sacrificii; verior tamen, & probabilior est opinio, essentiam ipsam Sacrificii Missæ consistere in consecratione, & sumptione simul; ità ut neque sola consecratio; neque sola sumptio dicat perfectum Sacrificium; sed utraque sit necessaria; quia in consecratione immutatur, & destruitur substantia Panis, & Vini; & ponitur separatio mystica Sanguinis à Corpore Christi; quæ realiter facta fuit in Cruce; & in sumptione destruitur Victima, idest Christus quo ad esse Sacramentale. Undè sequitur, quod si Sacerdos celebrans moriatur antè

sumptionem, debeat alius etiam non jejunus sumere Sacramentum, ne Sacrificium remaneat imperfectum. *cap. Nihil & cap. Illud. 7. q. 1.* Sola autem sumptio non sufficeret, nisi præcederet consecratio in eodem Sacrificio, aliàs sequeretur, quod dum Laici, vel Sacerdotes se communicant extra Missam, Sacrificium facerent, quod dici non potest; ut fusè demonstrat *Mastrius d. disp. 4. q. 4. art. 2. in 4. Sentent. & in Theolog. Morali disp. 19. qu. 3. art. 1.* Et de hoc videndi *Emin. Card. de Lugo de Sacramentis Euchar. disp. 19. sect. 3. Lessius de Jussit. & Jure lib. 2. cap. 38. à num. 14. & seqq. Et in Opere Posthumo Quæst. 83. dub. 6. à num. 31.* Et novissimè *Collegium Salmanticense. tom. 11. de Sacramentis in genere tract. 5. de Missæ Sacrificio cap. 1.*

D E C I S I O XI.

A R G U M E N T U M .

Agitur utrum Martyria sint Sacrificia? & an Sancti Martyres, qui obierunt in odium fidei, Victimæ vocari possint, & Hostiæ Deo immolatæ?

S U M M A R I U M .

- 1 Martyres Christi an dici possint vera Victimæ, & eorum Martyria fuerint vera sacrificia?
- 2 Rationes pro affirmativa.
- 3 Eleazari Machabei fortitudo laudata, tanquam Victima oblata Deo.
- 4 SS. Innocentes Martyres Victimæ vocati.
- 5 S. Sympborosa, & septem ejus filii Martyres Hostiæ nuncupantur.
- 6 Martyria Sanctorum non sunt sacrificia ex pluribus rationibus hic relatis.
- 7 Martyria Sanctorum dici possunt Sacrificia in sensu translato, & metaphorico; secus autem in sensu proprio, & strictè accepto.

- 8 *Sacrificium verum, & proprium fuit Passio, & Mors Redemptoris nostri in Cruce.*
 9 *Sacrificium cruentum Redemptoris in Cruce potest dici etiam Martyrium.*

Cum in superiori Decisione probatum sit, esse de essentia Sacrificii, ut Victimam, seu Hostiam Oblatam tranſmutetur, vel per internecionem, vel quamcumque aliam destructionem; cumque Sancti Martyres occisi, & necati fuerint in odium fidei; dubitari contingit, An eorum Martyria vocari possint Sacrificia? Et videtur respondendum affirmative.

- 1 Primò, quia illud est Sacrificium, in quo Victimam mactatur, & occiditur ob Dei honorem, in protestationem ejus Supremi Dominii, & nostræ subjectionis eidem Deo, Auctori, & Domino omnium rerum, ac etiam nostræ vitæ. Sed Sancti Martyres passi sunt se occidi, & interimi ob Dei honorem, & gloriam; protestantes, se nolle adorare Idola falsa; sed recognoscere solum Deum verum; cui soli cultus, & adoratio debetur; & obcurus gloriam propriam vitam tradiderunt; consistentes Deum esse eorum principium, & finem; ac Auctorem suæ vitæ. Ergo eorum passiones, & Martyria verè fuerunt Sacrificia.

- 2 Secundò; & hoc confirmari posse videtur auctoritate S. Gregorii Nazianzeni; qui commendans fortitudinem Eleazari Machabæi eligentis potius mori, quàm carnem porcina manducare, ut habetur 2. Machab. 6. ita loquitur de illo Orat. 20. de Machabæis. *Is vir, & Sacerdos, & senex, canus capillis, canus & prudentia; prius quidem pro populo sacrificabat, & orabat: nunc autem semetipsum Hostiam obtulit Deo perfectissimam ad totius populi expiationem. Quid clarius scribi potest? sed ulterius ita prosequitur de aliis septem Fratribus Machabæis jussu Antiochi Regis occisis, quia legem Dei transgredi noluerunt. Obtulit autem, & filios septem,*

suæ fructus disciplinæ, hostiam viventem; sanctam, beneplacitam Deo, omni Legali Sacrificio splendidiorē, & superiorem. Ergo secundum doctrinam S. Gregorii Nazianzeni, omnium Theologorum Principis; Martyria, & passiones Sanctorum sunt Sacrificia.

Tertiò confirmatur ex Breviario Romano in festo SS. Innocentium; in quorum hymno ad laudes sic de eis canit Ecclesia:

*Vos prima Christi Victimam,
 Grex immolatorum tener,
 Aram sub ipsam simplices
 Palma, & coronis luditis.*

In quibus verbis fit expressa mentio Victimatum, Immolationis, & Altaris. Sed ubi est Victimam, & ejus immolatio super Altare, est Sacrificium. Ergo Sanctorum Martyria sunt Sacrificia.

Quartò his addi possunt, quæ recitantur in eodem Breviario die 18. Julii in festo SS. Symphorosæ, & septem eorum filiorum Martyrum, videlicet; post relata eorum tormenta, & mortem in odium fidei; subduntur hæc verba: *Ita octo Hostiæ Deo gratissima sunt immolatae.* Sed immolare Hostias Deo est sacrificium facere. Ergo mortes Martyrum sunt sacrificia.

Pro contraria autem negativa opinione sequentes rationes ex gravissimis Theologis decerptæ probant, Martyria Sanctorum dici non posse Sacrificia.

Primò: Quia ad essentiam Sacrificii requiritur publicus Minister, idest Sacerdos legitimè deputatus ad immolandum. *Lessus de Just., & Jure lib. 2. cap. 28. num. 17.* Sed Martyrum interneciones non fiebant per manum Sacerdotis ad tale opus legitimè deputati. Ergo non erant Sacrificia.

Secundò; Ut victimæ occisio sit Sacrificium; oportet quod talis occisio sit instituta per publicam auctoritatem ad significandum Dei cultum, & in protestationem supremæ Dei potestatis in vitam, & mortem. *Emin. Card. de Lugo de Sacramento Euchar. disp. 19. n. 14.*
 sed

fed talem institutionem non habent. Sanctorum Martyria, quæ immò processerunt à sola tyrannide, & barbarie infidelium. Ergo non fuerunt Sacrificia.

Tertiò: ad conficiendum Sacrificium requiritur, ut qui Victimam offert, activè concurrat ad ejusdem Victimæ immolationem. *Gonet. d. tom. 4. tract. 11. disp. 3. de Religione nu. 13.* Sed Martyres nè indirectè quidem activè concurrerant ad immolationem suorum corporum; sed merè passivè sustinendo tantùm passionem, & mortem à tyranno illatam: quia cum non habeant dominium suæ vitæ, non possunt illam activè destruere; sed tantùm illius destructionem pati. Ergo eorum Martyria non possunt dici vera Sacrificia.

Nec turbat, si dicatur, plures Sanctos comparuisse coram tyrannis, ut occiderentur; immò multos se ultrò iniecisse in tormenta; nam responderetur, ex speciali instinctu Spiritus Sancti eos tunc fecisse; quo cessante, non sunt commendabiles, sed reprehensibiles; ut docet. *Emin. Card. de Lauræa in 2. sent. part. 2. tom. 3. de Martyrio disp. 20. num. 190. & num. 241.* ubi plura exempla.

Quartò accedit, & hæc ratio; quod ad essentiam Sacrificii requiritur, ut fiat hostiæ immolatio pro salute totius populi. Idem *Emin. Card. de Lauræa in tract. de Incarnatione disp. 22. num. 32.* Sed Martyres patiebantur; pro eorum particulari salute; non pro totius populi. Ergo eorum passiones non erant sacrificia.

Neque obstat doctrina S. Gregorii Nazianzeni loco supracit. dum ait. Eleazarum obtulisse semetipsum Hostiam ad totius populi expiationem; quia manifestum est, non loqui de expiatione ex meritis ejusdem Eleazari, sed ex ejus exemplo, quo populus confortabatur in observantia Divinæ Legis etiam cum propriæ vitæ discrimine.

Solvitur præsens quæstio cum distin-

ctione. Nam vel sacrificium sumitur 7 in sensu translato, methaphorico, aut per allegoriam, ut docuimus supra in *Decis. 2.* Et Martyria possunt dici Sacrificia; ipsique Martyres hostiæ appellantur, ac victimæ, ut supra in argumētis pro prima opinione; & in hoc sensu loquitur Spiritus Sanctus *Sap. cap. 3. num. 6.* dicens de illis; *Tanquam aurum in fornace probavit illos; & quasi holocausti hostiam accepit illos.* Vel Sacrificium accipitur in sensu propriè, & strictè accepto, quod à nobis est definitum *Decis. 4.* & secundum hanc acceptionem Martyria non sunt sacrificia ex rationibus supra in secunda opinione consideratis: & de iisdem plenè agit *Emin. Card. Bellarmin. lib. 1. De Missa cap. 3. per totum.*

Ex quibus postea colligere licet Passionem, & Mortem Redemptoris Nostri Jesu Christi in Cruce fuisse verè, & propriè Sacrificium; siquidem in ea habentur omnes quatuor conditiones ex Theologorum doctrina supra consideratæ; ut demonstrat *idem Card. Bellarm. d. cap. 3.* Primò enim Christum Dominum erat Sacerdos ab æterno Patre desinatus ad illud sacrificium peragendum, juxta illud *Psal. 109. Tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech.* Immod erat Summus Pontifex, de quo *Apostolus ad Hebr. cap. 4. num. 14. Habentes Pontificem, qui penetravit cælos, Jesum Filium Dei, & cap. 9. num. 11. Christus assistens Pontifex futurorum bonorum &c.* Et de hoc nefas esset dubitare, est enim conclusio de fide, ut habetur in *Concil. Trid. sess. 22. cap. 1. & tenent SS. Patres, quos longa manu cumulant Collegium Salmaticen. tom. 10. de Incarnatione tract. 21. disp. 31. §. 2. num. 4. & Emin. Card. de Lauræa eod. tract. disp. 22. art. 1., & 2.* Secundò hoc Sacrificium Crucis fuit ab æterno Patre præordinatum pro satisfactione injuriæ sibi illatæ ab Adamo; & ab aliis hominibus cum peccatis; & ad illud se obtulit Christus Dominus obsequens voluntati paternæ; juxta illud *Christus factus est pro nobis obediens usque ad mortem,*

tem, mortem autem Crucis. Ad Philipp.
 2. 8. Ac etiam ad Hebr. 5. 8. *Et quidem cum esset Filius, didicit exiis, quæ passus est, obedientiam. Tertio quia Christus Dominus voluntariè obtulit se morti; quam licèt effugere, & impedire poterit, tamen noluit, juxta illud; Nemo tollit animam meam à me; sed ego ponam eam. Joan. 10. Quod latius explicat S. Thom. 3. p. 9. 47. art. 1. & 2. Et Collegium Salmanticens. d. tom. 10. De Incarnatione disp. 31. dub. 1. sub n. 7. Et quartò Christus Dominus passus est pro redemptione omnium hominum; Et consummatus factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis æternæ: ait Apostolus ad Hebr. cap. 5. num. 9. Et Evangelista Joannes in prima epist. c. 1. n. 7. Et Sanguis Jesu Christi Filii ejus emundat nos ab omni peccato, & cap. 3. nu. 16. In hoc cognovimus charitatem Dei, quoniam ille animam suam pro nobis posuit. Quod latè demonstrat Emin. Card. de Lauræa d. tom. de Incarnatione disp. 20. art. 4. §. 1. 2. 3. & 4.*

Utrùm autem Sacrificium cruentum, quod de se Christus obtulit in Cruce, possit etiam appellari Martyrium, nullam videtur continere implicantiã; immò S. Thom. 2. 2. q. 124. art. 1. ad Primum, Passionem Christi nominavit Martyrium, quod continet in se talem excellentiam, & perfectiõnem; quæ adaptari potest etiam Sacrificio Crucis, ut docet Collegium Salmanticens. de Incarnatione d. disp. 31. dub. 1. num. 8. in fine.

D E C I S I O X I I.

A R G U M E N T U M.

Occasione Verborum, In loco & super Altari solemniter ad hoc deputato, quæ in definitione sunt posita; agitur de Templis Deo Sacris; in quibus, & non extra, offerenda sunt Sacrificia; Plura traduntur in materia Templorum ab origine Mundi

usque ad præsens. Et exactè describitur Tabernaculum Moysis, & Templum Salomonis. Disseritur de facultate celebrandi in Oratoriis privatis, & de extincta Religione Templariorum.

S U M M A R I U M.

- 1 Orare licet in omni loco; sed sacrificare tantùm in Loco Sacro.
- 2 Templi Sacri definitio.
- 3 Tempus pluribus nominibus appellatur.
- 4 Delubra unde dicta?
- 5 Fana quare sic nominabantur?
- 6 Templi etymologia.
- 7 Domus, & Dominicum cur vocetur Ecclesia? Item Memoria Martyrum, Oratoria, Basilicæ, & Tituli?
- 8 Ecclesiæ nom. nis significatio.
- 9 Gentiles nudis pedibus Tempia sua ingrediebantur.
- 10 Hebræi irrabant Templum depositis calceis, quod hodie servant etiam Turcæ.
- 11 Libri an fuerint conscripti ante diluvium?
- 12 Adam, & ejus posterii an ante diluvium Tempia Deo dedicaverint?
- 13 Mosayca lege durante tria fuerunt Tempia pro Sacrificiis, Tabernaculum Moysis, Templum Salomonis, & Templum Samaritanorum.
- 14 Tabernaculum Moysis quid esset, quando & quomodo factum, & quanto tempore duraverit?
- 15 Arca Domini custodiebatur in interiori parte Tabernaculi, dicta Sancta Sanctorum. Et quomodo esset facta ipsa Arca?
- 16 Altare thimiamatis in qua parte Tabernaculi Mosayci esset situm?
- 17 Mensa pro panibus propositionis in exteriori parte Tabernaculi erat. Item Candelabrum aureum, cum lucernis.
- 18 Altare Holocausti coopertum ære staba

- bat extra Tabernaculum pro victimis cremandis.
- 19 Labrum æneum erat apud Altare holocausti.
- 20 Sacerdotes hebræi nudis, & lotis pedibus ingrediebantur Tabernaculum.
- 21 Atrium circa Tabernaculum Moysis quid esset?
22. Atrium Tabernaculi an viri, & femine ingredi possent?
23. Sacrificia sua quando cœperint offerre Hebræi in Tabernaculo Moysis.
- 24 Annis quadringentis, octoginta quinque, duravit usus Tabernaculi Moysis.
- 25 Stationes Tabernaculi ejusdem.
- 26 Arca Dei recuperata de Philistinorum manibus, servabatur à David in Jerusalem.
- 27 Tabernaculum Moysis, Arca, & alia Vasa Sacra, imminente desolatione Jerusalem, anno Mundi 3446. fuerunt abscondita à viris Religiosis, & deinde à Jeremia in speluncam occlusa, ubi steterunt annis 163.
- 28 Arca fœderis à Tito Vespasiano auferri translata Romam, desolato Templo, ac Jerusalem?
- 29 Templum Salomonis pro sacrificiis apertum Anno Mundi 2020.
- 30 Templi Salomonici structura.
- 31 Templum Salomonis non dabat ingressum populo, sed tantum Sacerdotibus.
- 32 Templi Salomonis divisio per longitudinem, & per altitudinem.
- 33 Templi ejusdem pulchritudo interior.
- 34 Templum Salomonis quæ, & quot contineret in se?
- 35 Templi Salomonis fabrica quot annis duraverit?
- 36 Templum Salomonis destructum à Nabuzardano.
- 37 Templi Salomonici secunda constructio.
- 38 Templi ejusdem sub Herode ædificatio tertia.
- 39 Templum Ierosolymitanum à prima sua ædificatione usque ad ultimum excidium duravit annos mille nonaginta tres.
- 40 Samaritanorum Templum, ubi, quando, & quomodo ædificatum?
- 41 Tempia plurima per Ethnicos Idolis dedicata, & n. 43.
- 42 Palestini tria Idola colebant, Beelzebub, Ashtaroth, & Dagon.
- 43 Dianam adstitisse Olympiadi parturienti Alexandrum Magnum fabularunt Græci.
- 44 Pantheonis Templi pulchritudo. Hodie S. Maria Rotunda.
- 45 Sineses paulò post diluuium Tempia Angelis Tutelaribus erexerunt.
- 46 Tempia in Lege gratiæ erecta Deo ab Apostolis, statim recepto Spiritu Sancto, in die Pentecostes.
- 47 Domus Lauretana in Nazareth fuerat consecrata in Ecclesiam à SS. Apostolis; & aliæ in honorem Dei paræ.
- 48 Apostoli in toto orbe, ubi Evangelium prædicabant, erigebant Deo Tempia, & Ecclesias consecrabant.
- 49 S. Prosdocus primus Episcopus Paduæ, in ea Tempia Deo sacravit Anno 47. à Christi Nativitate.
- 50 Basilicæ ubique Deo dicatæ à tempore Constantini Magni Imperatoris.
- 51 Templorum Christianorum antiqua forma.
- 52 Quæstuarie in Ecclesia antiquitatis non permixtum.
- 53 Missam celebrare extra Ecclesiam an olim liceret? quatuor jura consideranda sunt.
- 54 Honorius Papa III. concessit Fratribus Prædicatoribus, ac Minoribus celebrare extra Ecclesiam in Altare portatili.
- 55 Bonifacius VIII. indulgit omnibus Episcopis celebrare Missam in omni loco decenti cum Altare portatili.
- 56 Concil. Irid. Sess. 22. in Decret. de Celebr. Miss. prohibuit Sæcularibus, & Regularibus celebrare Missam extra Ecclesiam.
- 57 Paulus V. anno 1615. abtulit quibuscunque Episcopis facultatem concedendi licentiam celebrandi Missam in Oratoriis privatis.
- 58 Litteræ S. Congr. Concilii continen-

tes dictam prohibitionem.

- 59 Urbanus VIII. renovavit prohibitionem celebrandi in Oratoriis privatis de licentia Episcoporum. Procuratorum S. Marci Venetiarum Privilegium pro Oratorio privato ibid.
- 60 Romanus Pontifex tantum concedit licentiam Nobilibus personis celebrare faciendi Missam in Oratoriis privatis.
- 61 Privilegium Honorii III. pro Regularibus celebrandi cum Altare portatili extra Ecclesiam an sit revocatum?
- 72 Constitutio posterior tollit anteriorem, etsi de ea mentionem non faciat.
- 63 Regulares possunt Celebrare Missam in capellis existentibus intra sua claustra, si tamen ab Episcopo visitentur, & approbentur.
- 65 Missa celebrari potest in capellis existentibus in Seminariis, & Hospitalibus de licentia Episcopi.
- 66 Episcopi an hodie possint concedere licentiam celebrandi Missam extra Ecclesiam in aliquo casu necessitatis? Alii affirmant in septem casibus hic recensitis. Sed contrarium est in praxi servandum.
- 66 Missam Siccam celebrare non licet. Et quæ sit?
- 68 Templarii Milites qui nam fuerint? quomodo suppressi, & perempti?
- 68 Judices an timere debeant citationem, quam de se ipsis faceret Reus in patibulo ad comparandum intra certum tempus ante Tribunal Dei pro sua causa discutienda?

idè Moyfes in medio maris Deum exoravit; Job in sterquilino; Ezechias in lectulo; Jeremias in luto; Jonas in ventre ceti; Daniel in lacu leonum; Tres pueri in fornace; Latro in cruce; Petrus, & Paulus in carceribus; & hi omnes exauditi à Deo fuerunt; ut considerat Casalius de Vet. Christ. Sacr. Ritib. cap. 33. Nihilominus in Templis præcipuo quodam cultu Deus adoratur; & ad ejus honorem Sacrificium offertur; ut docet Casalius ibid. & Emin. Card. Bona Rer. Liturgicar. lib. 1. cap. 19. num. 1. Idcirco (dilatata Altarium materia ad decisionem sequentem) in præsenti dissendendum est de Templis, sive Æde Sacra; in qua tantummodo litare licet; & septem videbimus

- 1 Quid sit Templum Sacrum, & quot nominibus nuncupetur?
- 2 An ante diluvium, & in lege naturæ fuerint Tempia Sacra?
- 3 An in lege scripta, & Mosayca, & quæ?
- 4 An apud Ethnicos, & Paganos fuerint Tempia?
- 5 In lege gratiæ, & Evangelica quando cæperint Tempia Deo sacrari, & dedicari?
- 6 An licitum sit extra Tempia Sacra Sacrificium Missæ offerre?
- 7 Qui nam fuerint Milites Templarii in Ecclesia Catholica, & quomodo esse deserint?

Quo ad Primum. Templum est Locus publicus, Sacer, & Deo consecratus; in quo orationes, & Sacrificia Deo offeruntur; cum enim in his consistat maximus Dei cultus; & Sacrificium obeundum sit per publicum Ministrum, ad hoc munus legitime deputatum, dedecet, ut tantum Mysterium, sortitudo peragatur, ubicunque Sacra acti libitum fuerit; sed requiritur Locus ritè consecratus; & hic vocatur Templum, & est Domus Numini Sacra; ad quam omnes statis horis conveniunt, tum ut sacrificio intersint, tum ut alias Religionis functiones sanctiùs & congruentiùs in ea exercent. Ita

PRæter ea, quæ hucusque tradita sunt, esse de essentia Sacrificii; scire oportet, etiam locum, & locum loci intervenire debere; videlicet Templum, & Altare: quamvis enim Deus ubique sit; neque alicujus loci ambitu cultus ejus circumscribi debeat; immò licitum sit Orare in omni loco, & pias manus ad Deum levare, ut ait Apostolus 1. Thim. 2. 8. Nam non locus, sed affectus, & intentio exigitur; &

Emin. Card. Bona d. lib. 1. cap. 19. num. 1. Pluribus autem nominibus hæc Sacra Domus vocatur. Ethnici dicebant eam

3 I. *Delubrum* à diluendo; quia ante templum constituebant fontes, in quibus homines ante ingressum diluebantur, *ita Isidor. Etymol. lib. 15. cap. 4.* Quod adhuc est in usu apud Turcas. Vel à lignis delibratis, qualia erant simulacra Deorum, ut Idola posita in Templis; *Vossius in Etymolog. Lingue Latine Verb. Delubrum.* Vel à consuetudine Dei in ipso sacro loco, ut cogitavit *Varro apud Macrobi. lib. 3. cap. 4.* ita ut sicut locus, in quo figitur candelabrum dicitur candelabrum; ita ille in quo Deus consistit, appellatur *Delubrum.* II. Gentiles vocabant tuas ædes Sacras *Fana*; vel à fando, quia eis dæmones ex ore Idolorum effabantur; vel ex verbis, quæ Pontifices litantes proferebant; vel à Deo *Fauno* cui primum Tempia sunt extructa; ut diserit *Idem Vossius ubi supra Verb. Fanum.* Et notat *Emin. Card. de Laurea in 2. sent. tom. 2. De Virtutibus in genere disp. 25. num. 35.* III. Pagani easdem suorum Deorum ædes sacras vocabant *Templa* quasi *Tecta ampla*; in quibus suas cæremonias, & sacrificia offerebant. *Idem Emin. Card. de Laurea d. num. 35.* & in suo dictionario *Albericus de Rosate in Verb. Templum.* Et hac tertia nominatione etiam nos Christiani utimur ad innuenda loca Deo dicata, quas appellamus *Ecclesias*, atque *Templa.* *cap. Ex multis 1. q. 3.* & à duabus primis tanquam à gentilitiis vocibus abstinemus; & earum vice sequentes usurpamus, videlicet: IV. *Domus* nuncupatur *Ecclesia* principalis, idest *Domus orationis*, ac *Domus Dei.* *Mola lib. 3. de Canonici 7 cap. 3.* *Frances de Eccles. Cathedr. cap. 15. num. 75.* ubi quod sic vocavit *Jacob* locum, in quo ædificavit *Altare Genes.*

37 V. Appellabatur *Dominicum* ab ipso omnium Domino; quemadmodum *Græci Ecclesiam* dicebant *Kyriacam.* VI. Vocabantur *Ecclesiæ Memoria Martyrum*, & *Martyria*; quia erigebantur in memoria *Martyrum*, vel ubi

Martyrum corpora, & reliquæ reponerentur. VII. *Oratoria*, & *Basilicæ*; hæc si in forma augustiori, & ampliori; illæ si in minus ampla condebantur. VIII. *Tituli* etiam *Templa* denominabantur, ut apud *Anastasium* in *Marcello Papa.* *Hic vigintiquingue Titulos* (idest *Templa*) in *Urbe Romana* constituit propter *Baptismum*, & *Pœnitentiam*, & propter *Martyrum sepulchras*, & apud *Prudentium Hymn. 12. de Coronis: Parte alia Titulum Pauli via Jervat Hostiensis.* De quibus omnibus nomen claturæ testimonium cumulat ex scriptis *Sanctorum Patrum Emin. Card. Bona d. lib. 1. cap. 19. num. 4.* IX. Tandem *Templum* appellatur *Ecclesia*; quæ vox significans adunationem populi, juxta communem sermonem accipitur pro loco, in quo Christiani conveniunt ad cultum Divinum exercendum. *Magr. in Hierolexic. Verb. Ecclesia* ubi alias denominationes colligit, & in *Verb. Templum*, ubi observat gentiles pedibus nudis *Templa* solitos fuisse intrare; à quibus id accepit *Moyles*, ideoque *Judæi* non adibant *Templum* induti *pedes calceis* examinatorum animantium pelle confectis; reputabant enim hoc immunditiæ genus. *S. Cyrill. Alexandr. lib. 2. de Adorat.* Quem ritum observant etiam hodie *Mahometani.*

Quo ad Secundum; in quo quaeritur, *An ante diluvium; & in lege naturæ fuerint Tempia Sacra?* Respondendum videtur *Affirmativè*; licet enim non habeamus libros, qui consecrati sint ante diluvium, ex quibus hujus assertio- nis testimonium possimus deducere; & quatenus etiam scripti fuerint; ut conatur probare *Athanas. Kircherus in Arca Noetica lib. 3. cap. 6.* ubi quædam fragmenta ex antiquissimis scriptoribus excribit, tamen in ipsis nulla habeatur mentio de *Templis* Deo dicatis; nihilominus non est verisimile, *Adamum*, ejusque filios, & descendentes defecisse in hac parte *Divini cultus*; suæque sacrificia semper aperto cælo, & in agris immolasse; hoc enim nimis repugnat naturali ratio- ni;

ni; qua homines semper sibi suaerunt, *Ædes sacras, & Templâ Deo dicare, & consecrare; quod non latuit Aristotelem Politicor. lib. 7. cap. 12. ubi Magistratus & Principes monet, ædes Deorum in locis conspicuis constructas habere; & de hac re Plutarchus advers. Color. ita scribit: Si terras obeas, invenire possis Urbes muris, Litteris, Regibus, Domibus, opibus numismate carentes; Urbem Templis, Disque carentem nemo usquam vidit.* Quocirca tot, & tantos pios viros, qui vixerunt in prima ætate mundi; & eximio zelo Divinum cultum sunt professi in precibus, & sacrificiis; credibile non est; neglecto rationis lumine, Templâ Deo non erexisse, & consecrasse; quare hanc opinionem amplexus Eminent. Card. de Lauræa d. tom. 2. in 3. sent. disp. 15. num. 35. ita de illa testatus est. *Usus Templi ab initio mundi esse debuit, quia ex tuuc cœperunt Sacrificia Abelis, & Cain; idèdque in loco peculiariter ad hoc deputato, fieri oportuit. Et cum à principio Mundi usque ad legem scriptam fuerint Sacerdotes veri Dei; immò Primogeniti omnes, ut aliàs dixi, erant Sacerdotes; fiebantque Sacrificia, ut specialiter de Melchisedech legitur Gen. 14. 19. qui erat Sacerdos Dei Altissimi; oportuit locum aliquem Deo sacratum adesse, in quo fieri possent.* Huic opinioni favet etiam *Sahan. in Epitome ad Annum Mundi 2218. num. 12. ubi examinans id, quod habetur Genes. 25. 27. Jacob autem vir simplex habitabat in Tabernaculis.* Quærens quanam essent illa Tabernacula; ita scribit. *Existimo ego, hic Tabernacula numero multitudinis usurpata tria illa comprehendere, domum privatam, domum doctrinæ, & Ecclesiam, Sacram Orationi destinatam.*

Quoad Tertium Si quærimusque, & quot Templâ Deo dicata fuerint tempore legis scriptæ, seu Moysaycæ? Sciendum est, ea lege durante, tria fuisse diversa Templâ pro Divino cultu exercendo, & Hostiis immolandis, videlicet Tabernaculum Moysis, Templum Salomonis, & Templum Sa-

maritanorum, de quibus qua majori potero brevitate, quæ magis digna sunt scitu, hic referam.

Tabernaculum erat Templum portatile ex ligneis tabulis fabricatum, & cortinis quatuor tectum, quod sibi fieri Dominus præcepit, ut in eotribueretur Divinæ suæ Majestati specialis cultus; & quod esset portatile; ut ubicumque populus esset, sive in deserto, sive in civitatibus illi tradendis, vel in terra Promissionis eidem concedenda, haberet statim specialem locum, ubi coleret Deum. Talis autem erat structura Tabernaculi. Viginti tabulæ lignæ efficiebant latus, sive parietem australem; viginti aliæ latus septentrionale; occidentalem autem Tabernaculi parietem octo claudebant; pars verò orientalis patebat, & velo tantum tegebatur. Singulæ tabulæ longitudinem, seu altitudinem decem cubitorum, latitudinem cubiti unius, & dimidii habebant; crassitudinem digitorum quatuor. Copulabantur autem hæ tabulæ per incrassaturas, per quas una in alteram infigebatur, illique adhærebat. Stabant innixæ basibus argenteis; & unaquæque tabula habebat duas bases, easque infixas terræ ut totum Tabernaculum, quod ex illis constabat, firmum atque immobile consisteret.

Igitur Tabernaculum erat longitudinis triginta cubitorum; decem altitudinis, & decem latitudinis, quia duæ tabulæ laterales ex illis octo in occidentalem plagam erant ex medio cubito sectæ, ut ex Josepho offendunt *Barradas in Itinerario Filiorum Israel. lib. 5. cap. 4. num. 6., & Torriell. ad Annum Mundi 2544. num. 60.* Laminæ aureæ cooperiebant intus, & extra omnes prædictas tabulas sectas ex lignis Sethim, quæ erant ligna imputribilia. Operimentum verò Tabernaculi erat quadruplex. Primum de cortinis quatuor colorum, scilicet Byssu retorta, Hyacintho, Purpura, & Coccobistincto. Secundum operimentum erant Saga cilicina facta de pilis caprarum.

Tertium erat de pellibus arietum rubricatis, quod operiebat tectum Tabernaculi. Quartum erat de pellibus Hyacinthinis, quæ cum funibus, & paxillis erant fortiter affixa terræ, ne à ventis & imbribus moverentur. Vestibus etiam pluribus ipsæ tabulæ colligabantur.

Dividebatur longitudo Tabernaculi in duas partes, in domum interiorem, quæ dicitur *Sancta Sanctorum*; & erat quadrata, decem cubitorum longitudinis, latitudinis, & altitudinis; & in domum exteriorem quæ dicebatur *Sancta*; viginti cubitorum longitudinis, decem latitudinis, & totidem altitudinis; & utraque pars separabatur Velo de hyacintho, & purpura, coccoque bis tincto, & bysforetorta, opere plumario, & pulchra varietate contexto, quod ante *Sancta Sanctorum* appendebatur in quatuor columnis ex Lignis Sethim fabricatis, & deauratis. Introitus verò Tabernaculi erat apertus; sed coopertus alio velo consimili, quod nominabatur *Tentorium*; quinque columnis aureatis appensum.

In *Sancta Sanctorum*, idest in interiori parte Tabernaculi, erat Arca Domini, quasi scrinium sine pedibus de lignis sethim, vestita laminis aureis foris, & intus, longa duos cubitos, & dimidium; lata unum cum dimidio; & alta cubitum unum, & semissum; & in Arca repositæ erant Tabulæ legis, Virga Aaron, & Manna; super Arca verò erat *Propitiatorium* ejusdem longitudinis, & latitudinis, tanquam operculum Arcæ; totum de auro mundissimum; & in eo duo Cherubim pariter ex auro regentes alis suis ipsum
 15
 16 Propitiatorium. Utrum autem in hac interiori parte, & in *Sancta Sanctorum* esset etiam Altare Thymiamatis, vel esset extra velum in altera parte, quæ dicebatur *Sancta*? Est controversia grandis inter scriptores sacros, quorum plurimi pro una opinione stant, & plurimi pro alia, quos Lector videre poterit apud *Torniell. ad Annum Mund. 2544. numer. 66.* &

67. qui fusè de hac quæstione agit.

In parte exteriori ejusdem Tabernaculi, quæ dicebatur *Sancta*, stabat Mensa longitudinis duorum cubitorum, & latitudinis unius, circumdata lamina aurea; & in ea ponebantur panes propositionis; & vasa aurea, continentia incensum, & alia pro Sacrificiis, ac Thuribulum pariter ex auro confectum. Item in hac parte erat Candelabrum factum per malleationem de auro purissimo, ponderis centum viginti librarum; cum tribus pedibus; hastile autem, seu stipes procedebat directè in altum, & ex eo egrediebantur sex calami, tendentes sursum oblique, & in quocumque calamo quatuor scyphi figuris elaborati; & ibidem septem lucernæ ardentes cum suis emunctoriis pariter aureis.

Tandem extra Tabernaculum erat aliud Altare de lignis Sethim opertum ære, quinque cubitorum per longitudinem, & latitudinem, altum verò cubitis tribus; & dicebatur *Altare Holocausti*, in quo Victimæ cremabantur, & non erat intra Tabernaculum, sed extra tum ob munditiam Sanctuarii, tum ne Cortinæ inflammarentur, dum animalia, & Hostiæ ardebant. Et non longè ab Altari præter alia vasa, & instrumenta pro sacrificiis erat Labrum æneum, hoc est lavarum ex ære fabricatum in modum conchæ, basi suffultum, quo continebatur aqua ad ablendas manus, pedesque Sacerdotum; nudis enim, & lotis pedibus Sacerdotes
 18
 19
 20 Tabernaculum ingrediebantur, & in atrio ministrabant.

Sed præter Altare constructum erat Atrium, quo circumdabatur totum Tabernaculum, eratque Atrium ipsum quædam platea magna sub aperto Cælo, habens centum cubitos in longitudine, & quinquaginta in latitudine; & ipsa platea erat clausa columnis, in quibus pendebant cortinæ de byno retortæ usque ad terram, ubi cum paxillis & funibus figebantur, ne à ventis moverentur. In latere Aquilonari erant viginti columnæ, &
 21
 22
 toti-

totidem in Australi. In latere verò occidentali decem; & tot in orientali; undè in totum erant sexaginta columnæ de ære, & omnes vestitæ laminis, & cælaturis argenteis, quæ circumdabant columnas in modum flosculorum. Similiter capitella columnarum erant tota argentea; bases autem æneæ. Cortinæ erant factæ cum acu reticulato opere; ita quod vulgus manens extra atrium poterat videre sacrificia, & oblationes, quæ fiebant in Altari Holocaustorum per Sacerdotes.

22 Sed, an feminis, & viris, præter Levitas, licuerit ingredi in atrium Tabernaculi? Non est expositorum concursus opinio; affirmat *S. Thom. 1. 2. qu. 102. art. 4. ad 6.* nam David ajebat. *Lava bo inter innocentes manus meas; & circumdabo Altare tuum Domine Psal. 25.* Nec non: *Circuivi, & immolavi in tabernaculo ejus Hostiam vociferationis. Psal. 26.* Alii negant, quia jubebat Dominus, *Hostiam offerri ad Ostium Tabernaculi. Levit. 1.* Cæterum concordari possunt hæ opiniones dicendo, quod qui offerebant hostias, poterant Atrium ingredi, & accedere usque ad Altare; alii verò non offerentes stabant extra Atrium; in quo regulariter morabantur Levitæ, & Sacerdotes. Ità *Barradas d. lib. 5. cap. 7. num. 8.* existente à longe populari multitudine ob reverentiam Tabernaculi.

Hæc itaque in summa erat structura Tabernaculi fœderis, omiſſis pluribus aliis ornamentis, brevitatis causa; ac dubiis, & quæſtionibus spectantibus ad ipsum Tabernaculum, de quibus curiosi poterunt se instruere apud *Lyran. Abulens. Cornel. à Lapide* & alios Interpretes Scripturæ Sacræ; quos cumulant *Torniell. & Salian. ad Annos Mundi 2544.* ubi fusè de hoc Tabernaculo tractant; & novissimè *Petr. Paulus Ponticellus. Reflex. literal. in Pentateuchum Moysis cap. 25. Reflex. 138. & seqq.* nec non *Barradas in Itinerario Filiorum Israel lib. 5. per totum*, ubi de Oblato auro, & argento per Israelitas ad fabricandum dictum Tabernacu-

lum: & de ejus mystica significatio-
ne.

Igitur Anno à creatione Mundi 2544. cum à Deo fuisset ordinata structura dicti Tabernaculi fœderis, existentibus tunc temporis Israelitis in deserto post egressum ab Egypto, & transitum maris rubri; spatio ferè sex mensium à selectis artificibus structura ipsa completa fuit, & ut legitur in *Exod. cap. ult.* mense primo anni sequentis (qui erat 2545.) jussu Domini peracta consecratione Tabernaculi, Altarium, & Sacerdotum, ceperunt hebræi sacrificia sua offerre, & Victimam immolare in hoc Templo portatili, idest in hoc Tabernaculo; in quo visibiliter apparuit gloria Domini multis diebus per illapsum lucidæ nubis, & splendoris ignis, ut legitur *Exod. d. cap. ult.* Et adeo sibi Dominus complacuit in dicto Tabernaculo honorari, & sibi cultum patriæ exhiberi, ut non permiserit, in manus hostium illud unquam pervenire; & concesserit in ipso sibi sacrificia offerri per annos quadringentos, octuaginta quinque; idest usquæ ad annum Mundi 3030. in quo fabricato, dedicatoque 24 Templo Salomonis in Jerusalem, divinus cultus, libamina, & sacrificia translata fuere de Tabernaculo ad dictum Templum; ut testimonio Scripturæ sacræ, & Doctorum notant *Torniell. & Salianus in Annalib. Testam. Veter. ad d. Annum Mundi 3030.*

Cōcludamus hujus ambulantis Templi narrationem, notando ejus stationes, & diversitatem locorum, in quibus fuit erectum. Primò namque fuit erectum in deserto annis trigintanovem; 25 modò huc, modo illuc, prout populus movebat castra sua, & iter agebat, mutando mansiones; ut expressè advertit *Salian. ad Annum 2590. num. 8.* Secundò cum Hebræi transissent Jordanem sicco pede, Arcam de Tabernaculo educam portantes, ut habetur *Josue cap. 3.* transfulerunt secum etiam Tabernaculum; illud figentes, & erigentes in Galgalis, ubi sex annos permanſit, ut notat idem *Salian. d. Ann. 2590. n. 8.* Tertiò de

Galgalis translatum fuit à Josue Tabernaculum, erectumque, ac fixum in Silo; quæ erat Urbs assignata in sortem Tribu Ephraim in divisione terre promissionis, & parum distabat à Bethel, & Sichimam, ut habetur *Judic. cap. ult. num. 19.* In Silo autem permansit Tabernaculum annis trecentis quinquaginta, idest usque ad mortem Heli Summi Sacerdotis; ut testantur *Salian. d. Ann. Mundi 2590. num. 8. & Torniell. Anno 2591.* Quartò: Anno Mundi 2940. Tabernaculum eductum de Silo positum fuit in Civitate Nobe; nam tunc temporis Philistiim cæperant Arcam Domini; quare Israelitæ timentes ne caperent etiam Tabernaculum, deduxerunt illud in Nobem Civitatem remotiorem, & securiorem; & hæc est Urbs, ad quam accessit David fugitivus ob persecutionem Saulis, & habuit ab Abimelech Sacerdote panes propositionis ad vescendum, ut legitur *1. Reg. 21. 6.* Et dicebatur Urbs Sacerdotalis ob magnum numerum Sacerdotum, qui multiplicium Sacrificiorum causa, quæ ob existentiam Tabernaculi ibi fiebant, in ea morabantur; ut disserunt *Torniell. d. Anno Mundi 2940. num. 6 ac Anno Mundi 2974. n. 4. & Salian. ad Annum Mundi 2941. n. 6. & 7.* Quintò: Verum quia Nobe destructa fuit à Saule, ex ea transportatum fuit Tabernaculum in Gabaon; & ibi stetit toto tempore, quo regnavit David Rex, etsi Arcam Dei recuperatam à Philistiim ipse teneret summa cum veneratione in Jerusalem. Tabernaculum denique translatum fuit à Salomone (præviis Sacrificiis hostiarum mille ut habetur *2. Paralipom. 1. Vers. 3. & seqq.*) in Templum à se fabricatum, & Deo dedicatum in Jerusalem Anno Mundi 3030. quod pariter *ibid.* observant *Torniell. & Salian.* ad dentes fuisse posita in Templo Altaria, Mensam propositionis, Candelabrum, Arcam, & alia Vasa Sacra; non autem totam Tabernaculi structuram; quæ in aliquo cubili templi autumant repositam. Sextò: Anno Mun-

di 3446. imminente desolatione Jerusalem, quam Chaldæi obsidebant, 27 Tabernaculum, Arca, & alia Vasa Sacra à religiosis viris abscondita fuerunt subter terram; factaque Urbis, & Templi desolatione; Jeremias liberatus à carcere anno sequenti 3447. transfudit è ruinis prædictum Tabernaculum, Arcam, & Vasa Sacra, & includit in speluncam Montis Nebo; eamque bene occlusit; vaticinans, ea non amplius reperienda, nisi rædificato Templo, ac Civitate; ut legitur *2. Machab. cap. 2. Vers. 4.* & notat ad supradictos annos *Torniell. & Salian. Septimò.* Tandem anno Mundi 3610; hebræis postliminio Jerusalem reversis; & annuente Cyro Persarum Rege; cum esset rædificatum Templum; à Nehemia ignem Sacrum, Tabernaculum, Arcam fœderis, aliaque ad cultum Divinum spectantia fuisse reperta, ubi Jeremias jam annos centum sexaginta tre sante absconderat; eaque omnia denuò intulisse in Templo, concors est ferè omnium sacrorum Interpretum traditio; ut videre est apud *Salian. in Annalib. Ann. Mundi. 3609. num. 85. & in Epitome eod. Anno num. 20. nec non apud Torniell. Anno Mundi 3610. nu. 14. & 15.* qui confutat asserentes Arcam fœderis, & Tabernaculum adhuc remanere abscondita ubi à Jeremia, fuere collocata; neque, nisi in fine Mundi, invenienda esse. An verò Tabernaculum, & Arca steterint in eodem Templo usque ad ultimam ejus desolationem, factam à Tito Vespasiano? & an Arca fuerit ducta Romam in Triumpho? disputat idem *Torniell. Anno Mundi 3885. à nu. 5. usque ad nu. 14.* ad quem curiosum Lectorem remittimus. Et hæc de Tabernaculo Moyfis.

Templum Salomonis successit pro exercitio Divini cultus; & Sacrificiorum inter Hebræos; nam per Salomonem constructo in Jerusalem Templo, eoque solemniter dedicato, ut legitur *3. Reg. cap. 8. & 2. Paralip. cap. 3. & seqq.* cœperunt in eo Sacrificia, & Vi-

Aimas immolare, anno videlicet à creatione mundi 3030. ut ad illum notant. *Torniell. & Salian.* & sic cessavit usus Tabernaculi Moyfis. Porro non pigeat Lectorem hic audire aliqua magis digna scitu, quæ concernebant Templum ipsum. *Et primò* venit consideranda ejus magnitudo; siquidem totum Templum erat in longitudine cubitorum sexaginta, in latitudine viginti cubitorum; altitudo autem ipsius Templi cubitorum centum viginti, à pavimento usque ad fastigium exterius; quod notandum duximus ad tollendam antynomiam textus Sacri 3. *Reg. 6.2. Et 2. Paralip. 3.3.* ubi enim alitudo dicitur cubitorum triginta, intelligitur de interiori, & inferiori parte ipsius Templi, quod erat divisum in tria solaria, ut infra notabimus: non verò de exteriori altitudine à summo usque deorsum. Ante ostium in parte Orientali ejusdem Templi erat porticus longa ad mensuram latitudinis Templi, lata cubitis decem; & dicebatur Templi Vestibulum; quod quidem Templum, uno verbo, erat duplo majus Tabernaculo Moyfis. Sed dicet aliquis, quare nec æquale eidem Tabernaculo; nec amplius, & majus duplo? Respondetur; non æquale, quia Tabernaculum tanquam portatile satis parvum erat. Non majus, & amplius duplo, ut nostra Tempia sunt Romæ, Mediolani, Venetiis, & alibi, quia nostra facta sunt pro ingressu Sacerdotum, & populi; in Salamonicum autem Sacerdotes tantum, non etiam populi ingrediebantur. *Secundò* consideranda est divisio ejusdem Templi; & hæc, vel per longitudinem, vel per altitudinem. Quo ad longitudinem, primò erat Vestibulum, seu Porticus jam dicta, lata decem cubitis. *Secundò* erat prima pars Templi interior, dicta *Sancta* longitudinis quadraginta cubitorum. *Tertiò* erat secunda pars interior, quæ dicebatur *Sancta Sanctorum*; viginti cubitorum in longitudine, & totidem in latitudine. Dimensio respectu altitudinis Templi pariter est tri-

plex; nam habebat duo solaria, ad quæ ascendebatur per choceam positam in crassitie muri lateralis ejusdem Templi. Prima dimensio à pavimento Templi usque ad primum solarium, cubitorum triginta. Solarium medium erat altitudinis aliorum triginta cubitorum. Alterum solarium supremum erat cubitorum sexaginta; & hæc solaria appellabantur aulæ, & cœnacula, ut 3. *Reg. 6.8.* Ceterum hæc duo solaria erant tantummodo super partem Templi anteriorem, quæ appellabatur *Sancta*; non enim se extendebant super partem posteriorem vocatam *Sancta Sanctorum*, quia hæc erat tota vacua, & inanis usque ad summum, sic exigente reverentia debita Arcæ Testamenti, cum Propitiatorio, quæ, ut infra dicemus, ibi consistebat. *Tertiò* est consideranda exterior pulchritudo Templi, quæ in tribus erat posita. Primò in ejus altitudine tùm centum viginti cubitorum; tùm collocationis in vertice altissimi montis Moriæ, ad quem non modicus erat ascensus à civitate Jerusalem, etsi ipsa fabricata esset in monte, adeo ut à culmine, seu domate Templi tota fere Judæorum regio commodè videri poterat. *Secundò* ejus pulchritudo consistebat in lapidibus ex marmore albo, & electo; mirificè elaboratis. *Tertiò* quia summitas Templi non erat fastigiata, sed plana; ut mox erat cooperire domos in Palestina; & circumcirca habebat cancellos, seu podiolos cum intermediatis Turricellis, ita eleganter dispositis, ut aspectum producerent pulcherrimum. His accedebat tria lignea ædificia penes parietes templi, infimum, medium, & supremum constituta; quæ vel erant tria podia, inferiora tamen fenestris Templi, ad deambulandum; vel erant cellulæ pro usu ministrorum Templi, vel pro habitatione viduarum mulierum, & Virginum, quæ ibi manebant, Deo, & Templo servientes, qualis fuit Anna Prophetissa filia Phanuel, de qua *Luc. 2. 36.* unà cum Deipara usque ad annum pubertatis, ut differit

Canisus de Despara lib. 1. cap. 12. Suarez in 3. p. D. Thom. tom. 2. disp. 7. in princ. & Tirinus in Exod. cap. 38. Vers. 8. Uterius in circuitu Templi constructa fuerant Atria, ad instar platearum; Porticus coopertæ, sub quibus, se recipere pluvio, æstusque tempore, populus poterat; Exedrae, Gazophilacia, & Passiphoria; idest cameræ, in quibus Sacerdotes habitarent, & oblationes populi reciperent; ut 3. Reg. 6. 36. & 1. Paralipom. 28. 6. & 12. & de his intelligebat Psaltes dicens: In atriis Domus Dei nostri. Psal. 133.

33 *Quartò consideranda est ejusdem Templi interior pulchritudo. Hæc autem consistebat in tabulis cedrinis variis cum figuris elaboratis, quibus vestiebantur parietes; ipsæ autem tabulæ, ac earum figuræ in iisdem sculptæ, omnes tegebantur laminis aureis; & hæc affixæ erant asseribus cum clavis pariter ex auro factis. Item trabes, laquearia, & portæ erant auro coopertæ; itaut nihil in Templo videretur, quod auro purissimo non esset tectum. Pavimentum erat ex marmore nitidissimo, strato decore multo, ut ait textus 2. Paralip. 3. 7. Anterior Sanctuarii facies tota velo pretiosissimo operiebatur, quod ex hyacintho, purpura, cocco, bissoque mira varietate intextum, picturas Cherubim, aliasque varietate, & pulchritudine admirabiles referebat. Cenacula, sive solaria superiora, pariter Salomon, textit auro ut dicitur d. lib. 2. Paralip. 3. 9.*

34 *Quintò videndæ sunt res collocatæ in unaquaque parte Templi. In Vestibulo, seu atrio exteriori erat basis ænea, idest sumptuosus suggestus, in quo Salomon orabat. Item Altare æneum holocaustatum, positum in medio atrii, quater amplius illo facto per Moysen. Item Vasa magna pro ablutionibus Sacerdotum, & Victimarum. Labium, quod mare æneum dicebatur, amplissimum, & pluribus ornatum figuris. Item duo columnæ æneæ cū suis capitellis, & basibus ornatissimæ, atque inauratæ. In parte anteriori*

Templi, quæ dicebatur Sancta, positum erat Altare thymiamatis, decem mensuræ pro panibus propositionis, auro contextæ; Decem candelabra magna ex auro; præter alia plurima infimiora, ac Lucernæ omnes aureæ. In interiori parte Templi, idest in Sancta Sanctorum, quæ ampliissimo & pretiosissimo velo tegebatur, stabat Arca fœderis Domini cum suis vectibus auro vestitis. Idem Propitiatorium cum parvis illis duobus Cherubim aureis, factis jussu Moysis, quibus ob venerationem nihil additum fuerat. At Salomon collocavit penes Arcam duos alios Cherubim proceræ magnitudinis, de ligno Olivarum, auro tectos, quorum alæ tegebant Arcam, in qua nihil aliud positum erat, nisi tabulæ lapideæ Legis, quas Moyses tulerat de monte; ut expressè docet Scriptura Sacra. 3. Reg. 8. 9. & lib. 2. Paralip. 5. 20. In cœnaculis verò, seu superioribus solaris reposita erant Vasa plurima pro ministerio Templi necessaria, Vestes Sacerdotum, Tabernaculum Moysis, (cujus cessaverat usus) quod hic tanquam in Sacratio reconditum fuit. Item aliud Tabernaculum factum jam à David pro veneratione Arcæ; Urna cum Manna, Virga Aarionis, Liber Deuteronomii, & alia Sanctiora instrumenta, de quibus latè differunt Torniell. d. Anno Mundi 3023. à num. 4. & seqq. & Anno 3030. Sallian. ad eundem Anno 3023. & Anno 3024. nec non Cornel. à Lapide in 3. lib. Reg. cap. 8. & in lib. 2. Paralip. cap. 3. & seqq. præter Lyran. Abulens. & alios.

Hæc in summa fuit structura Templi à Rege Salomone spatio septem annorum fabricati, in cujus Dedicatione per quindecim continuos Dies (juncto Festo Tabernaculorum, eidem Dedicationis solemnitati immediatè sequente) immolata fuere, boum, ac vitulorum vigintiduo millia, & deinde continuata sunt Sacrificia per annos quadringentos, decem & septem: videlicet usque ad annum Mundi 3447-

in quo sic exigentibus peccatis Regis Sedeciaë, capta à Nabuzardano, duce exercitus Nabuchonosoris, Urbe Jerusalem, tota fuit eversa, & ipsum

36 Templum Sacrum omninò destructum; absconditis per Jeremiam Prophetam in spelunca quadam Igne sacro, Arca Dei, & Tabernaculo Moysis, ut diximus supra. Post annos verò septuaginta captivitatis, quam in Babylone, passa est gens Hebræa, annuente, & adjuvante Cyro Persarum Rege, Judæi reversi Jerosolyman, ac Zorobabel eorum Dux, ceperunt reædificare Templum, & superatis pluribus impedimentis, ejus secundam constructionem perfecerunt Anno Mundi 3540. factumque fuit ad exemplar primi; sed minùs ornatum; ut *Torniell. & Sallian.* demonstrant *ad d. Annum.* Tandem Herodes Alcalonita, declaratus Romæ Rex Judæorum anno Regni sui decimo quinto, qui erat à creatione

38 Mundi Annus 4032; idem Templum Jerosolymitanum, vetere à fundamento sublato, cœpit novum ædificare, ampliori ambitu, majori altitudine; & augustiori forma, quod etiam perfecit, suadens Judæis, & sibi, se esse Messiam promissum à lege, cum jam defecissent omnes Reges Juda. In quibus autem differret Templum hoc Herodianum à Salomonico, demonstrat *Torniell. ad Annum 4032.* ac etiam *Sallianus ad Ann. 4035. & Azor. Inst. Moral. tom.1. lib.6. cap.54. q.3; & Menoch. in Storeis part. 2. Centur. 4. cap. 36.* ad quos Lector recurat. Illud unum tantùm advertimus; hoc idem Templum, anno à Nativitate Christi septuagesimo, & à prædicta Herodis reædificatione octogesimo, fuisse incensum, & devastatum à Militibus Romanis, capta per eos, sub Tito Vespasiano Duce, ipsa Urbe Jerusalem; in qua undecies centena millia Judæorum mortua sunt; Sic Divina Justitia scelus Judaicum ulciscente, mortem scilicet Redemptoris nostri; ut notat *Ricciolus in Chronolog. tom.2. in Chronic. Magn. ad Annum Christi 70.* & hic est fi-

nis Templi Jerosolymitani, quod à primo initio sub Salomone, usque ad hoc ultimum excidium sub Tito Vespasiano, duravit annos mille nonaginta tres; ut evidenter resultat ab anno Mundi 3030; in quo Salomon illud ædificavit; usque ad annum 70. à Nativitate Christi, in quo Romani illud destruxerunt.

Templum Samaritanorum fuit tertium, in quo Israelitarum plurimi Sacrificia offerebant Deo; & erat ædificatum in Samaria supra montem Garizim dictum. Talis autem fuit occasio ædificandi hoc Templum. Cum Alexander Magnus Syriam occupasset, concessit gubernium Samariæ cuidam Satrapæ, cujus nomen Sanabeletes; genere Cutheo. Hic dedit in uxorem Nicafo filiam suam cuidam Manassi, fratri Jaddi summi Pontificis Jerosolymitani. Judæi volebant excommunicatione ferire eundem Manassem, nisi uxorem alienigenam dimitteret. Ipse recurrit ad Socerum, qui ratus auge- re decorem Generis sui, & posteritatis ejus, fabricavit Templum prædictum in monte Garizim simile Jerosolymitano, & declaravit Pontificem prædictum Manassem; ad quem accesserunt plures alii Sacerdotes Judæi habentes uxores alienigenas, & freti protectione Sanabaletis ceperunt Sacrificia Deo offerre in prædicto monte; undè orta est contentio inter Judæos, & Samaritanos de vero, ad legitimo adorationis loco; quæ adhuc vigeat Christi temporibus, juxta illud quod dixit ei Mulier Samaritana. *Joan. 4. 20. Patres nostri in monte hoc adoraverunt; & vos dicitis, quia Jerosolymis est locus, ubi adorare oportet.* Fuit autem hoc Templum Samaritanum fabricatum Anno Mundi 3721, ut ibi notat *Torniell.* videlicet ante Nativitatem Christi *Ann. 332.* & scribit *Joseph Hebræus Antiquit. lib. 11. cap.8.* & hæc satis sint de Templis Sacris, Deo vero dicatis, lege Mosayca durante.

Quo ad Quartum. Si quærimus, an apud Ethnicos, & Paganos fuerint
H Tem-

Templa, per eos erecta, ad Sacrificia Idolis suis in illis immolanda; nemo est, qui ambigat, ea quidem plurima, & antiquissima fuisse; primum autem
 41 ipsorum fabricatorem *Apollon. lib. 3. facit Deucalionem*, ita scribens:

Inde Prometheus filius Japeti bonum genuit Deucalionem:

Qui primus condidit urbes, & Templa ædificavit.

Siquidem, non multo post diluivium Idololatria introducta, cæperunt Idololatræ construere fana, & delubra Diis suis; & certum est, in Ægypto, antequam populus Hebræus inde per Moysen educeretur, per multa Templa Idolorum exitisse, de quibus ita scribit *S. Hieronymus in Epist. ad Fabiolam*, quæ est de 42. mansionibus in mansione prima. *Autumant Hebræi, quod nocte, qua egressus est populus, omnia in Ægypto Templa destructa sunt, sive motu terræ; sive istu fulminum.* Quod ex aliis etiam Autoribus comprobat *Salian. ad Annum Mundi 2544.* In Scriptura autem Sacra habemus, quod tempore Abimelech, anno scilicet *Mundi 2801.* Sichimitæ ingressi Fanum Dei sui, inter epulas, & pocula maledicebant Abimelech, ut in *libro Judicum cap. 9. Vers. 27* undè deducendum est, solitos fuisse Ethnicos, & Paganos in eorum Templis, post immolata Sacrificia, epulari, & bibere; quod asserit etiam *Virgil. Æneid. 7. Hæc illis curia Templum:*

Hæc Sacri sedes Æpulis: hic ariete cæso.

Perpetui soliti Patres considerare mentis.

42 Apud Palæstinos autem idololatræ tres erant Dii præcipui; Beelzebub, Astaroth, & Dagon; primus quorum porrigebat oracula, sicut Apollo in Græcia; quem Ochozias Rex ægrotans consulere iussit de sua infirmitate. 4. *Reg. 1.* alii duo erant præpositi bellicis rebus; idèd Saule cæso, Philisthæi arma ejus collocarunt in Templo Astaroth, quasi gratias agentes. 1. *Reg. 31. 10.* Et in Templo Dagon posuerunt Arcam fœderis, quam pugnantes he-

bræi amiserant. 1. *Reg. 5. 2.*

Et ut aliqua ex insignioribus Ethnicorum Templis recenscamus; liceat innuere sequentia. I. Templum Apollinis Delii, quod Erysiethon filius Cæcropis fabricavit anno *Mundi 2535.* ut ibi *Salian.* notat. II. Templum Diane Ephesinæ, summæ magnificentiæ, & pretiosissimis columnis ornatum, à mulieribus Amazonibus Anno mundi 3007. Ephesi constructum; quod quidam Herostratus, ut ob aliquod facinus mundo nominaretur, incendit eadem nocte, qua Olympias peperit Alexandrum Magnum; undè nata Græcis adulatione dicentibus; desertum à Dea Templum, ut Olympiadi parturienti tantum Principem assisteret; quod ex *Strabone*, & *Plinio* observat *Serra de Synonymis Verb. Ephesus.* III. Romæ autem duo, & octoginta Templa Diis erecta describit *Augustin. Mannus in Selectis Histor. cap. 19.* quorum præcipuum erat illud Jovis Capitolini structum in Monte Capitolino à Tarquinio Prisco, deinde à Tarquinio Superbo spoliis hostilibus exornatum. Nunc est Templum Sacrum Ara Cœli appellatum, pænes quod sunt Palatia Senatoris Romæ, & Conservatoris Urbis. IV. Templum Pacis, Romæ pariter à Tito Vespasiano magnificentissimè erectum, in quo inter cetera ornamenta ea erant, quæ deduxerat è Templo Hierosolymitano. V. Erat Pantheon, 48 Templum scilicet omnibus Diis sacrum, quo nullum admirabilius, est enim altum pedes 146. totidem latum; figuræ Sphericæ; cujus testudo laqueata, vacuis circumquaque spaciis relicta, ne nimio pondere ædificium premeretur. In eo nulla fenestra penitus inest; nisi in medio foramen sphericum, æneis inauratisque trabibus sustentum, quod lumen præbet. Hoc Templum Bonifacius Tertius Pont. Max. Beatæ Mariæ Virgini, Sanctisque Martyribus dicavit; & hodie appellatur Basilica Divæ Mariæ Rotundæ; ut pluribus profequitur *Serra in Synonym. Verb. Pantheon.* Immò tanta erat Paga-

Paganorum devotio erga falsos Deos, ut in castris Militaribus semper erigent eis Tempia, ut demonstrat Tholosanus in *Syntax. Art. Mirabil. libr. 25. cap. 8. VI.* Tandem sub silentio non prætereundum, etiam Sinenses paulò post diluvium magnifica Tempia Angelis Tutelaribus urbium extruxisse, ut narrat *Martinius in Sinica Histor. lib. 1. in princ.* ubi subdit: Nullum in iis Templis antiquitùs Idolum visebatur; sed simplex tabella, in qua, Sinesi lingua, litteris aureis exaratum erat: *Spiritualis Custodis Urbis Sedes. At non multo ab hinc tempore tabellæ loco substituerunt Idola, quæ geni tutelaris personam representarent, quò plus terroris incuterent jurantibus.* De magnificentia autem templorum Sinensium advertit idem Auctor *lib. 8. propè finem* unum existisse *Camboyanum* dictum, constans sexies mille lapideis columnis. Et hæc satis de Paganorum Templis.

47 Quod ad Quintum: In lege gratiæ, & Evangelica, quando cæperint Tempia Deo sacrari, & dedicari? Absque ulla hæsitatione asseverandum venit, statim post Festum Pentecostes sanctos Apostolos cepisse Ecclesias consecrare, in quibus Divinum Missæ Sacrificium offerrent, & Verbum Dei prædicarent; nec non fideles orationes suas Deo facerent; ut abundanter probant *Eminentiss. Cardinales Baronius anno 57. num. 100. Bona Rer. liturgic. lib. 1. cap. 19. n. 1. De Lauræain 2. Sent. tom. 2. De virtutib. in genere disp. 25. num. 26. & Casalius de Veterib. Sacris Christianor. Ritib. cap. 33.*

Hujus veritatis testis est irrefragabilis Apostolus Paulus, qui scribens ad Corinthios ait: *Convenientibus vobis in Ecclesiam, audio scissuras esse inter vos: & paucis interjectis: Nunquid domos, non habetis ad manducandum, & bibendum, aut Ecclesiam Dei contemnitis? 1. Cor. 11.* Scribit etiam S. Evodius successor S. Petri in Cathedra Antiochena, relatus à *Nicephoro lib. 2. cap. 2.* quod Domus illa, in qua Christus Dominus Eucharistiam instituit, & in

qua Spiritus Sanctus aduenit, fuit ab Apostolis in Ecclesiam consecrata; & in ea pariter consecratus S. Jacobus primus Jerosolymorum Episcopus; ac septem Diaconi ordinati. Romæ pariter S. Petrus primam Ecclesiam deputavit Domum Pudentii Senatoris, quæ in Ecclesiam conversa, dicta fuit *Tirulus Pastoris*; præter alias multas, ut demonstrant supracitati *Emin. Card. Baronius, Bona, & de Lauræa.* Sanctam similiter Deiparæ Domum, fabricatam in Civitate Nazareth ab ejus genitore S. Joachimo, fuisse consecratam in Ecclesia à SS. Apostolis, ex pluribus Auctoribus refert *Mosin. in Schola Christi. cap. 2. pag. 17.* quam postea SS. Angeli anno 1290. transfulerunt in Dalmatiam, & post annostres iterum in Lauretum, ubi nunc nomine Lauretanæ Domus fruitur, & summa veneratione colitur. Sanctam Martham Anno Christi *XLI.* erexisse Avenione Ecclesiam Deiparæ adhuc viventis, dicemus infra *Decif. 41. num. 74.* ac S. Jacobum Apostolum Hispaniam ingressum adiisse Cæsaraugustam Anno Christi 37. & Deiparæ apparitione dignatum, in illa urbe erexisse, & consecrasset Ecclesiam Sanctissimæ Mariæ Virginis del *Pilar* scribit *Frances de Eccles. Cathedr. cap. 24. num. 117.*

49 Et quod SS. Apostoli in toto terrarum orbe, ubi Evangelium prædicaverint, etiam loca sacra, & Ecclesias consecratas reliquerint; idemque fecerint Episcopi eorum Successores; præter alia veterum Patrum testimonia, confirmant Edicta Imperatorum Romanorum, qui adhuc Pagani præceperunt everisionem Ecclesiarum, in quibus Christiani conveniebant ad divina officia persolvenda; ad Missæ Sacrificium celebrandum; & ad Sacram Communionem suscipiendam, de quibus *Eusebius in sua Histor. Ecclesiastic. lib. 3. cap. 2.*

Hoc idem Historici Patavini scribunt, anno quadragesimo sexto à 50 Christi nativitate, S. Prodocimum primum hujus Urbis Antenoreæ Episcopus

pum in hac eadem Civitate expurgatum Apollinis Templum ab Idolorum immunditia consecrasse in Ecclesiam, & dedicasse Sanctæ Sophiæ, idest Divinæ Sapientiæ, nec non domum Vitaliani Principis, principalisvè inter Patavinos Cives, Templum Deo Sacrum fecisse, ut legitur apud *Portenar. lib. 2. cap. 2.* & *Ursatum lib. 1. ad Annum Christo 46. Urbis autem Patavii Ann. 1228. pag. 51.* Simili modo legitimus in actis S. Cæciliæ, quæ Romæ Martyrium passa est Anno Christi 232. quod à Deo inducias petierat, ut domus sua in Ecclesiam consecraretur *Antiph. 5. ad laud.*

51 Reddita autem pace Christianitati, tempore Constantini Magni Imperatoris, ad ejus exemplum ubique magnifica Tempa Christiani erigere studuerunt; idemque successivis temporibus sunt prosequuti; adeò ut quodlibet Regnum, & quælibet Provincia gloriatur ob excellentissimas Basilicas, quas Altissimo consecratas possidet; videlicet Roma ob illas SS. Apostolorum Petri, & Pauli, & alias multas. Florentia ob Basilicam Sanctæ Mariæ à Flore. Mediolanum, Pisæ, ac Senæ ob suas Cathedralas. Venetiæ ob Templum divi Marci. Gallia ob illud Sancti Dionysii. Hispania ob Templum S. Laurentii ab Escuriali cognominatum; & alibi alia innumera; de quibus *Gyrald. Syntagm. 17. Chaffanæus in Catalogo glor. mund. part. 12. consider. 62. atque 63.* & *Rosin. lib. 2. cap. 2.*

52 Tempa verò antiqua Christianorum, ut plurimum versa erant ad Orientem; ante fores erat porticus pro pœnitentibus, quibus non erat licitus ingressus in Ecclesiam; & pro egenis, ubi expectabant eleemosynas; intùs enim quæstare non permittebantur, ne orantibus essent molesti, ut hodie faciunt ex incuria Ecclesiasticorum. Intùs penes Januam Ecclesiæ erat locus Cathecumenorum, & aliorum Pœnitentium. Deinde locus pro mulieribus distinctus ab illo virorum. Ultimò erat Presbyterium, seu San-

ctuarium, sive Sacrarium, cancellis, conclusum, & in eo Altare majuseminebat; ibique Sacerdotes, & clerici tantùm stabant; exclusis omninò laicis, quamvis dignitate fulgentibus, ut pluribus decretis SS. Patrum probat *Emin. Card. Bona d. lib. 1. cap. 20. num. 6. in fine,* & *Casalius de Vet. Christ. Sacris. Vitib. cap. 33. pag. 135.*

54 Quo ad sextum. An licitum sit extra Tempa Sacra Sacrificium Missæ offerre? Pro recta hujus quæstii resolutione, quatuor Jura sunt distinguenda, & consideranda: scilicet Jus antiquum, Jus medium, Jus novum, & Jus novissimum.

Jus antiquum est illud, quod habetur in Decreto *Gratiani cap. 1. cap. 2. cap. sicut 11. cap. Missarum 12. capit. Hic ergo 14.* & *cap. Nullus. 15. De Consecrat. dist. 1.* Quorum Canonum Auctores partim fuerunt Sancti Clemens, Felix, & Sylvester Summi Pontifices Romani; partim Concilium Laodicenum, celebratum anno Domini 364. ut notat *Illusterrimus Baptaglinus Episcopus Nucernus, in Histor. Concil. ad d. Annum in quibus Sacris canonibus, & decretis sancitum fuit; quod divinum Sacrificium Missæ celebretur tantummodo in Ecclesiis Deo dedicatis, & sacratis; excepto casu magnæ necessitatis, vel alterius convenientiæ, juxta prudentiam, & arbitrium Diæcesani Episcopi, præcipuè erga Magnates, & alios Laicos Jurisdictionem exercentes, in quorum privatis domibus, permittebatur Missæ celebratio, teste Divo Gregorio Magno Papa lib. 5. Epist. 42. ad Venantium Patricium Exmonarchum. Et Epist. 43. Ad Joannem Episc. Syracusan.* Cessante autem licentia Episcopi ex prædictis causis, prohibitum erat celebrare extra Ecclesias cum comminatione suspensionis ab officio Sacerdotibus, distis decretis non obtemperantibus; quod idem statutum fuit etiam in Gallia in Concilio celebrato in Civitate Cabilloni; anno Domini 813. ut advertit laudatus *Illusterrimus Baptaglinus ad dictum annum 813. regnante Carolo*

rolo Magno Imperatore *Can. 49.*

Jus medium est illud quod promulgatum fuit sæculo duodecimo per Honorium Papam Tertium ad favorem Fratrum Prædicatorum, & Minorum; & per Bonifacium Papam Octavum ad favorem omnium Episcoporum. Honorium concessit Privilegium prædictis Fratribus, ut cum Altari viatico, seu portatili possent celebrare Missam, etiam extra Ecclesiam; in loco tamen decenti; & hoc absque alia licentia Episcoporum Diæcesanorum; ut legitur in *capit. In his 30. de Privileg.* Fuit autem creatus Papa Honorius Tertius anno 1216. & obiit anno 1227. Ad favorem autem Episcoporum omnium idem Privilegium concessit Bonifacius Octavus, quod habetur in *cap. fin. de Privileg.* Fuit autem creatus Papa ipse Bonifacius Octavus anno 1254. & solvit naturæ debitum anno 1302.

Jus novum, est illud, quod fuit promulgatum à Sacro Tridentino Concilio *sess. 22. in Decreto de observandis, & evitandis in celebratione Missæ;* ubi cum multa jam, sive temporum vitio, sive hominum incuria, & improbitate irrepressibile viderentur, quæ tanti Sacrificii dignitate aliena erant; & ut ei debitus honor, & cultus restitueretur; sancta Synodus inter cetera, quæ ibi præcepit fienda, & observanda; injunxit Episcopis: *Ne patiantur privatis in domibus, atque omnino extra Ecclesiam, & ad divinum tantum cultum dedicata oratoria, ab eisdem Ordinariis designanda, & visitanda, sanctum hoc Sacrificium à secularibus, aut Regularibus quibuscumque peragi.* Quoniam verò in executione hujus Conciliaris Decreti Episcopi vel parùm solliciti, vel plurimum desides reperti sunt; emanavit.

Jus novissimum, videlicet Decretum Pauli Papæ Quinti diei 10. Martii 1615. intimatum singulis Episcopis per litteras Sacræ Congregationis Concilii infra scripti tenoris; quæ leguntur apud *Novarium in Summa Bullar. par. 1. Com.*

mentar. 80. & apud Nicolium Lucubrat. Canonic. tom. 2. lib. 5. tit. 33. num. 7. Videlicet:

Per Illustris ac Reverendissime Domine uti frater. Tametsi Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, optimis innixa rationibus, sæpissime responderit, celebrandi licentias in privatis Oratoriis non nisi à Sede Apostolica esse concedendas; compertum est tamen per plures Antistites, ejusdem Concilii verba in alium sensum detorquentes passim illas, ac nullo propè delectu impertiri; qua quidem facilitate, ne dum ipsi Pontificiam sibi auctoritatem assiscunt; aliarumque Ecclesiarum, & frequentiam minuunt, & dignitatem; verum etiam; quod summè dolendum est, tremendum illud Mysterium, quo nullum aliud opus aded sanctum, atque Divinum à Christi fidelibus tractari potest, intra domesticos parietes plerumque tanta cum irreverentia peragitur, ut nihil ferè inter profanam, & divinam domum interesse videatur; quod sanè terribrium exemplum, ut de Christiana Republica exellant Illustrissimi Patres Amplitudini tuæ, cæterisque Archiepiscopis, atque Episcopis universis, Sanctissimi Domini Nostri jussu significandum duxerunt, facultatem hujusmodi licentias dandi ipsius Concilii decretis unicuique adeptam esse; solique Beatissimo Romano Pontifici esse reservatam; proindeque Amplitudini tuæ abstinentum esse ab illis unicuique tribuendis, ac si quas hæcenus, vel à se ipsa, vel à suis antecessoribus, aut alias quoquomodo, quàm ab ipso Summo Pontifice concessas repererit, nullas, atque irritas esse quam primum decernendas; atque enixè curandum; ne ulla illarum ratio in posterum habeatur; quam quidem Sacræ Congregationis, atque aded Sanctitatis suæ voluntatem libenter amplitudo Tua perficiet; Harum litterarum exemplum in acta publica primo quoque tempore referendum; ac deinde ad singulos istius Provinciæ Episcopos deferendum curabit. Romæ die 10. Martii 1615.

Amplit. Tue Perill. ac Rever.

*Uti frater studiosissimus
Hor. Card. Lancellottus.*

HIS

48 His addendum, quod scribit ex Portello, & Garzia *Diana part. 9. tract. 1. resol. 42. num. 4.* quæ reportata est in opere coordinato tom. 4. tract. 2. resol. 19. supradictam prohibitionem renovatam fuisse etiam per Urbanum Papam VIII. à quo iterum injunctum fuit Episcopis, ne sub quovis prætextu licentiam darent alicui celebrandi, vel celebrare faciendi in Oratoriis privatis.

49 Porro hîc non est omittendum speciosum quidem Privilegium, quo donati sunt Procuratores Sancti Marci Venetiarum à Summo Pontifice Paulo Quinto Anno MDCV. ut scilicet statim ac Dignitate Procuratoriâ à Serenissima Republica sunt ornati; possint in propriis suis domibus Oratorium habere, in quo ex sola Episcopi Diæcesani approbatione, cum totæ eorum familia quotidie Sacrosanctum Missæ Sacrificium audiant, tribustantum diebus exceptis in toto anno, videlicet Paschatis, Pentecostes, & Nativitatis Domini, prout ex tenore Brevis Apostolici, tenoris hujusmodi.

PAULUS PAPA QUINTUS.

Ad futuram rei memoriam. Volentes pro paterna nostra erga dilectos Filios modernos, & pro tempore existentes Procuratores Sancti Marci nuncupatos Republicæ Venetiarum dilectione, illorum spirituali consolationi opportunè prospicere, ac illos specialibus favoribus, & gratiis benignè prosequi; Supplicationibus dilectorum Filiorum ipsius Republicæ Oratorum ad præstandam nobis obedientiam novissimè destinatarum, super hoc Nobis humiliter porrectis, inclinatis; eisdem modernis, & pro tempore existentibus Procuratoribus Sancti Marci. ac cuilibet eorum, ut in propriis illorum domibus, in privato quisque ipsorum Oratorio, ad hoc decenter extructo, & ornato, ab omnibus domesticis actibus libero, ab Ordinario loci prius visitando, & approbando, Sacrosanctum Missæ Sacrificium per Sacerdotes sæculares, aut de ipsorum Superiorum consensu quorumvis Ordinum Regulares, in eorum, ac familiæ, familiarium-

que ipsorum præsentia celebrare facere, sine tamen præjudicio Iurium Parochialium, & exceptis diebus Paschatis Resurrectionis Dominicæ, ac Pentecostes, & Nativitatis ejusdem Domini Nostri, liberè, & licitè valeant, Auctoritate Apostolica, tenore præsentium, licentiam concedimus, & impartimur. Non obstantibus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis; cæterisque contrariis quibuscunque. Volumus autem, ut alii præter familiares ipsorum Procuratorum, Missæ in eorum Oratoriis privatis celebrandæ interessentes diebus festis de Præcepto, ab obligatione audiendi Missam in Ecclesia minimè liberi esse censeantur. Datum Romæ apud S. Petrum die prima Decembris 1605. Pontificatus Nostri Anno Primo.

Igitur ex inspectione Juris Canonici, tum antiqui, & medii, tum novi, ac novissimi satis evidenter patet; non esse licitum Sacrosanctum Missæ Sacrificium offerre extra Ecclesiam, & loca sacra Deo per Episcopos ritè, & rectè dedicata; & soli Romano Pontifici reservatam esse facultatem concedendi licentiam nobilibus personis celebrare faciendi in Oratoriis privatis; de quibus ego satis attentè tractavi in Decisionibus meis *De Venerabili Eucharistiæ Sacramento Decis. 8.*

Ceterum, quamvis clara, & manifesta sit Concilii Tridentini prohibitio; nec non subsequens Pauli Papæ Quinti; excitata adhuc fuerunt duæ quæstiones per Moralistas; Una an Privilegium Honorii III. concessum Regularibus celebrandi ubicumque cum Altari portatili, sit verè revocatum? Altera, Utrùm in casu necessitatis possint hodie Episcopi concedere licentiam celebrandi extra Ecclesiam, sicut iisdem per mittebant canones antiqui?

Circa Primam; Pasqualigus de Sacrificio Missæ quæst. 474. & alii plurimi DD quos allegat Pignatell tom. 6. Consult. 12. num. 1. conati sunt probare, prædictum Privilegium Honorianum non esse revocatum, ea ratione quia clausum est in corpore juris; quo casu ei non

non derogatur per clausulas generales. *Rota part. 3. rec. decis. 645. num. 5.* Sed necessaria est specialis mentio, quam non fecit *Concil. Trid. d. sess. 22. in Decreto de observ. & evitan. in celebrat. Missar.* Eò minus quia non fuit revocatum consimile Privilegium concessum Episcopis per Bonifacium Papam octavum, ut pluries declarasse Sacram Congregationem, testantur *Pignatell. d. tom. 6. Consult. 12. num. 12. Pax Jordan. tom. 1. lib. 4. tit. 1. num. 173. & aliquos cumulari in Decis. de Euchar. d. decis. 8. num. 18.*

Nihilominus veritas stat in contrarium; siquidem omnia Privilegia concessa Regularibus de celebrando extra Ecclesiam in Altare Portatili ante Concilium Tridentinum fuerunt revocata ab eodem Concilio Tridentino *d. cap. Unic. sess. 22.* Primò, quia fuerunt eis concessa, quando carebant propriis Ecclesiis, & habebant necessitatem celebrandi in propriis habitaculis; quæ necessitas hodiè cessat; cessante autem causa, ob quam fuit concessum Privilegium, cessat ipsum Privilegium. *cap. Etsi Christus. De Jurejur. cap. Cum cessante. De Appellat. Secundò, quia Concilium Trid. d. Decret. Unic. sess. 22. in prohibitione nominavit etiam Regulares, ut subdit, non obstantibus Privilegiis, & exemptionibus quibuscumque.* Neque obstat, quod sit clausum in corpore Juris; quia non habet majorem vim, quam Jus commune; sed Juri communi non est opus derogare per posteriorem constitutionem, quia hæc tollit anteriorem contrariam, licet de illa mentionem non faciat. *cap. 1. ubi DD. de Constit. lib. 6. Felin. in cap. 1. num. 11. De Rescript.* Eò magis quia ex stylo S. Concilii Trid. in derogationibus generalibus non consuevit fieri mentio talis insertionis in corpore Juris; & si aliter prætenderetur, feret subversio totius Concilii, ut ex pluribus exemplis, & decretis ejusdem Concilii Tridentini demonstrat idem *Pignatell. d. tom. 6. Consult. 12. num. 11. in quibus juri communi derogatum est sola clau-*

sula decogatoria generali.

Neque juvat Regulares exemplum Privilegii Episcoporum; illud enim non est revocatum à Concilio Tridentino, tanquam concessum personis in sublimiori gradu Hierarchiæ Ecclesiasticæ constitutis; quibus convenit, ut possint ubicumque celebrare; ne absque Missa in itinere cogantur remanere; ut docet *Pignatell. d. Consult. 12. num. 15.* Quare Regularium Privilegia de Altare portatili esse prorsus revocata constanter tenuerunt *Navar. in Man. cap. 25. num. 82. in fine Barbof. alleg. 24. nu. 4. Passerin. de Pollut. Eccles. disp. 2. cap. 11. num. 1. & ex Regularibus alii Theologi viginti celsioris nominis, quos congerit ipse Pignatell. d. tom. 6. Consult. 12. num. 8.* Quorum opinio fit irrefragabilis ex Breve Greg. XIII. quo concedit de novo Societati Jesu consimile Privilegium in Missionibus, & ibi dicit: *Usus Altaris Viatici Societati Vestræ à s. r. Paulo Papa III. concessum, deinde à Concilio Trid. universè sublatum, vobis eatenus restitimus &c.* Quod quidem Breve registratur à *P. Augustino à Virgine Maria Carmelita Striccionis Observantiæ de Privileg. Omn. Religios. Verb. Altare. num. 18.*

Aliud verò dicendum venit de Capellis, & Altaribus fixis, existentibus in claustris Regularibus; in his enim, quia dici non possunt esse in domibus privatis, sed in locis Religiosis, siab Episcopo visitentur, & approbentur, poterunt Regulares Missam celebrare; prout de facto celebrant in Altaribus, & Capellis constructis penes suas infirmarias; quibus non resistit Concilium Trid., ut doctè concludit *d. Pignatell. in cit. tom. 6. Consult. 12. num. 25.* ubi idem dicendum advertit de similibus Oratoriis constructis in Seminariis, & Hospitalibus, sive ordinaria, sive Apostolica auctoritate; quod advertere debent Episcopi, & eorum Vicarii pro bene exercendo munere suo.

Circa secundam Quætionem: An hodiè in casu necessitatis possint Episcopi

copi concedere licentiam celebrandi extra Ecclesiam; sicut iisdem permittentibus Canones antiqui? Affirmant Theologi longa manu citati per *Quart. in Rubric. Missal. part. 3. tit. 10. num. 1. dub. 5.* & per *Dianam Veterem part. 9. tract. 1. resol. 43.* quæ est reposita in opere Coordinato d. tom. 4. tractat. 2. resol. 20. 21. & 22. ubi examinat hos casus necessitatis, videlicet: I. Quando exercitus, seu classis ad multum temporis spatium Missam non audit, & ad locum appulit, ubi sub dio potest commodè Missa in Altare portatili celebrari. II. Si exercitus moretur in castris, vel sub tentoriis, ne Christiani milites Missa priventur. III. Si infirmus sit communicandus per Viaticum, vel ex Præcepto; & obdistantiam Ecclesiæ, vel vias pravas non absque maxima difficultate possit ad eum Sacra Eucharistia deferri? IV. Si, ubi extat Oratorium privatum pro unica Missa, illa celebrata adveniat Dominus Oratorii, qui Missam non audit die festo? V. Si pestis grassetur in Civitate, & Cives petant ab Episcopo licentiam Missæ celebrandæ, vel in privatis domibus, vel in publica via? VI. Si longa sit navigatio in mari; & navis sit magna; mare autem quietum? VII. Si fiat Processio, vel sit concursus populi ad aliquam parvam Ecclesiam, quæ illum capere non possit, & expediat erigere Altare extra Ecclesiam, & ibi coram omni populo celebrare? In his omnibus casibus, attenta necessitate, affirmant Moralistæ plurimi apud supradictos *Quartum*, & *Dianam* licitum esse celebrare tum sub dio, tum in domo privata; & idem concedunt *Gobat in Theol. Experim. tract. 3. à num. 238.* & 240. *Franc. de Lugo lib. 5. de Missa cap. 6. n. 6.* *Barbosa de Jure Ecclesiastico Univ. lib. 2. cap. 7. num. 33.* & *Byssus in Hier. Sacra. tom. 1. Litter. L. nu. 119.* & *tom. 2. Litter. M. num. 211. §. 12.*

Salva tamen reverentia tantorum virorum, contrarium est tenendum in omnibus supradictis casibus; in qui-

bus absque Sedis Apostolicæ dispensatione nulli licitum esse debet celebrare; neque Episcopis permittitur licentiam concedere, ut pluribus rationibus, & auctoritatibus comprobatur *Pignatell. tom. 3. Conf. 39.* ubi loquitur in casu communicandi infirmum per Viaticum; cui bis proposito S. Congregationi Concili, tum per Cardinalem legatum Portugalliæ, tum per Cardinalem Paleottum, semper respondit negativè. Et idem *Pignatell. tom. 3. Consult. 124.* examinat casum navigationis longæ; & allegat pro negativa plures, eosque gravissimos Theologos; nec non responsum *Sacr. Congreg. S. Officii diei 31. Julii 1607.* Quibus ego addo aliud responsum *Sacræ Rituum Congreg. diei 12. Feb. 1633.* impressum apud *Dianam Coordinatum d. tom. 4. tract. 2. Resol. 22. num. 3.* cujus vigore ipse videtur recedere ab opinione contraria; cui favere non potest praxis navigantium ad Indias, siquidem illis concessam fuisse licentiam ab Apostolica Sede testatur *Byssus d. litt. L. num. 119. §. 3.* & *litt. M. num. 211. §. 12.* nos autem disputamus, ubi facultas Apostolica non habeatur.

Porrò in dictis casibus, an saltem Missa sicca recitari possit à Sacerdote vestibus sacris induto, omiſſa tamen oblatione, consecratione, totoque Canone? Respondendum est negativè, quia est contra Ritus Ecclesiæ Catholicæ induere vestes sacras, & celebrare Missam, omiſſis essentialibus ejusdem Missæ, & qui sic ageret, graviter peccaret, ut doctè probat *Pignatell. tom. 4. Consult. 135.* Sed de Missa Sicca dicemus infra *Decisio n. 31. num. 36.*

Quoad Septimum. *Quinam fuerint Milites Templarii in Ecclesia Catholica, & quomodo esse deserunt? Templorum materia quam hucusque examinavimus, motivum præbet recensendi Milites Templarios, qui suam habuerunt originem in Jerusalem Anno Domini 1118. & Religionem eorum approbavit Apostolica Sedes sub Honorio Pa-*

pa Secundo, Anno 1127. dato eis habitu albo cum Cruce rubea; emittebant autem tria solita vota Religiosa, ac ulterius defendendi Peregrinos euntes in Terram Sanctam ab insidiis latronum, & Saracenorum; cumque crevisset opibus, & divitiis maximis, gloriosissimas expeditiones militares fecerunt in defensionem fidei contra Saracenos. Cumque diu se servassent in honesto proposito, professioni suæ laudabiliter satisfaciens; tandem neglecta humilitate, quæ omnium virtutum est custos, evaserunt superbi, ac molesti non solum privatis personis, sed etiam Principibus, & diffamati de enormitatibus, ac pessimis vitiis, etiam de hæresi, & Apostasia; Anno 1307. Philippus Rex Francorum illos judicialiter accusavit coram Clemente Papa Quinto; qui anno sequenti convocato Concilio Viennensi, in eo iussit eorum causam pertractari; & pluribus ex iisdem Templariis militibus carceratis, aliisque fatentibus delicta, aliis negantibus; tandem tanquam Rei prædictorum gravissimorum criminum fuerunt condemnati; & eorum multi tanquam impœnitentes igne combusti; suppresso toto Templariorum Ordine; cuius magna pars bonorum, & possessionum data fuit Militibus Hierosolymitanis; ut fusè narrat Chassanæus in Catalogo Glor. Mundi part. 9. confid. 5. Bzovius ad Annum 1210. Salelles de S. Inquisition. lib. 3. cap. 16. Reg. 280. à num. 76. & seqq. Azor. Instit. Moral. tom. 1. lib. 13. cap. 6. Raynald. in Annal. Ecclesiast. Anno 1308. & 1312. Albericus in Dictionar. Verb. Templarii. Sanct. Antoninus in Histor. 3. part. titul. 21. cap. 3. Novissime Forrestus in Mappamundo. tom. 3. part. 2. in Vita Clementis Papæ Quinti: ubi observat, non ita certum fuisse apud homines, quod omnes Templarii essent Rei mortis, & excidii totius Ordinis; cuius hæsitationis ansam præbuisse ferunt, mortem tùm Clementis Papæ Quinti, tùm Philippi Regis Francorum intra annum; juxta citationem

de ipsis, quam fecerat existens in patibulo Joannes Mula Magnus totius Ordinis Magister, ad comparandum ante Tribunal Dei; quæ quidem citationes? Utrum timendæ sint à Judicibus ritè, ac rectè procedentibus, demonstrat *Martin. Delvius Disquis. Magic. lib. 4. cap. 4. quæst. 4. Et Stephan. Menochius in Storeis Centur. 1. cap. 28. quos Lector curiosus percurrat.* 69

D E C I S I O XIII.

A R G U M E N T U M.

Quia in definitione Sacrificii, ultra necessitatem Templi, dicitur esse necessarium etiam ALTARE; agitur de quidditate, & necessitate ALTARIVM ad celebrandam Missam.

S U M M A R I U M.

- 1 Altare sacrum est necessarium pro celebranda Missa.
- 2 Altare est duplex Immobile, & Portatile.
- 3 Altare immobile quid sit?
- 4 Altaria olim lignea, & argentea, nunc lapidea tantum.
- 5 Epaurum est Urbs Apamiæ, vulgò Pamiers.
- 6 Altare quasi alta Ara, & elevatum à terra.
- 7 Altaris altitudo quanta esse debeat?
- 8 Altare in Areopago Athenarum cui Deo ignoto dicatum?
- 9 Altaris mensa quantæ latitudinis, & longitudinis esse debeat?
- 10 Altaria consecrare semper Ecclesia consuevit.
- 11 Peccatum mortale est celebrare Missam sine Altare.
- 12 Sacerdos celebrans sine Altare est suspendendus à Divinis. & n. 32.
- 13 Altare non consecratum non acquirat consecrationem per celebrationem Missæ in eo.

- 14 *Altarium fixorum antiquitatis formæ diversæ.*
- 15 *Altare portatile cur dictum Viaticum? ejus usus antiquissimus. Ejus forma quæ?*
- 16 *Antimensis utuntur Græci pro Altare portatili.*
- 17 *Altaria consecrantur ab Episcopis. Sed utrum ab Abbatibus, & simplici Presbytero?*
- 18 *Abbatibus de jure non consecrant Altaria; sed tantum ex privilegio.*
- 19 *Pontificalium usus usque ad annum millesimum ab Incarnatione Domini non fuit concessus Abbatibus.*
- 20 *Abbatibus Casinensibus concessa facultas consecrandi Altaria portatilia pro usu suarum Ecclesiarum à Pio Papa IV. anno 1565.*
- 21 *Abbatibus an possint consecrare Altaria etiam pro Ecclesiis extraneis? est quæstio; in qua negativè respondendum; etiam circa calices, campanas, & Suppellectilia Sacra.*
- 22 *Abbatibus non posse consecrare Altaria pro usu alienarum Ecclesiarum decisum est à S. Rit. Congregatione anno 1644.*
- 23 *Abbatibus potestas circa usum Pontificalium, & circa consecrationes restricta fuit Anno 1659. sub Alexander Papa VII. in Decretis XXI. quorum XVIII. nec non XIX. sunt prohibitiva consecrationum, & collationis ordinum minorum pro non subditis, etiam de licentia Ordinariorum.*
- 24 *Papa ad libitum potest restringere, ac etiam revocare Privilegia quibuscumque concessa per Apostolicam Sedem.*
- 25 *Mendicantium Ordinum Prælati non possunt consecrare Altaria, aut calices, vel paramenta benedicere pro alienis Ecclesiis, vel personis.*
- 26 *Presbytero potest à Papa dari facultas consecrandi Altaria, & Calices.*
- 27 *Reliquiæ Sanctorum an sint de essentia consecrationis Altarium? Quæstio famosa. Rationes pro affirmati-*
- va num. 28. Pro negativa n. 29.*
- 30 *Lipšana non sunt de essentia reponeuda in Altari consecrando; sed tantum ex consuetudine generali Ecclesiæ.*
- 31 *Altaria quando perdant Consecrationem?*
- 32 *Altare non perdit consecrationem, si exeat de suo loco operculum SS. Reliquiarum; sed statim ibi gypso firmetur, repositis in suo loco ipsis SS. Reliquiis.*
- 33 *Excommunicatus Sacerdos, vel degradatus si celebret, non reddit Altare execratum.*
- 34 *Altare deficiente non licet celebrare ex quacunque causa; & celebrans graviter puniendus esset.*
- 35 *Papa concedere potest celebrationem Missæ sine Altare.*
- 36 *Exempla tria antiqua Missæ celebratæ sine Altare; idest S. Luciani Martyris, Theodoretæ Cyri Episcopi, & S. Apollonii Episcopi Brixianus.*
- 37 *Mulieres prohibitæ ministrare Altari.*
- 38 *Mulieres in Ecclesia stent separatæ à Viris.*
- 39 *Presbyteri non celebrant eo die in Altare, in quo celebravit Episcopus, vel Legatus Apostolicus absque eorum licentia.*
- 40 *Christi omnis actio debet esse nostra instructio.*
- 41 *Crux fuit Altare Sacrum, in quo Christus Dominus; cruentum Sacrificium obtulit. Templum verò totus mundus.*
- 42 *Christus Dominus fuit Sacerdos, Hostia, Templum, & Altare.*

NON solum in Templis sacris Deo tremendum Missæ Sacrificium est offerendum; sed illud super Altaribus pariter sacris immolari debet, ut ex auctoritate SS. Canonum, & Conciliorum probat Emin. Card. Bellarminus lib. 2. de Missa cap. 24. §. De Templis, & Aris; Tamburini de Sacrificio Missæ lib. 1. cap. 5. §. 1. Lezana tom. 3. Verb. Al.

Altare num. 10. & Collegium Salmantic. de Sacram. in genere tract. 5. cap. 4. punct. 3. nec non Doctores omnes infra citandi. Idcirco pro hujus necessarii requisiti, ad ritè litandum, intelligentia, quinque sunt breviter examinanda, & videnda.

- 1 *Quid, & Quotuplex sit Altare?*
- 2 *Ad quos spectet consecratio Altarium?*
- 3 *An Reliquiæ Sanctorum sint de essentia consecrationis Altarium?*
- 4 *Quando Altaria dicantur perdidisse consecrationem?*
- 5 *An liceat aliquando celebrare sine Altari consecrato?*

Quo ad Primum. Cum omne multiplex, secundum Philosophum sit prius dividendum, & postea definiendum,

- 2 *Arist. lib. 2. Poster. cap. 9.* Scire oportet, quod duplex est Altare; aliud Immobile, & firmum; Aliud verò Portatile, & Movibile. Primum appellatur etiam *Mensa, fixa, & stabilis*. Secundum dicitur *Altare Viaticum*, quo per viam peregrinantes utuntur, item *Ara, Lapis, & Tabula*; ut advertit *Bordon Var. Resolut. part. 2. resol. 83. nu. 17.* & *Barbos. de Jure Eccl. Univers. lib. 2. cap. 7. num. 2. 3. & 4.* Altare firmum, & fixum est fabrica de muro, elevata à solo *Ecclesiæ*, cum mensa lapidea, figuræ quadratæ oblongæ; ritè consecrata, supra quam Sacerdos legitime sacrificare potest. Dicitur esse fabricam de muro;
- 4 quia, licet olim in primitiva Ecclesia fierent Altaria lignea, ob eorum magis expeditum usum, & ut facilius de loco in locum transferri possent tempore persecutionum, ut notat *Eminen. Card. Bona Rev. Liturg. lib. 1. cap. 10. sub num. 1.* cujusmodi erat Altare Principis Apostolorum, repositum postea à S. Sylvestro Papa in Ecclesia Lateranensi; ut in *Dedicat. Basil. Salvatoris die 9. Novemb. lect. 6. Brev. Rom. & celsata persecutione Constantinus Magnus fecerit in Basilica Constantiniana Altaria Septem de argento purissimo, pensans singulum libras 260. Et Sixtus III. obtuleris Basilicæ Sanctæ*

Mariæ Altare argenteum purissimum pensans libras 300; ut ibid. scribit Emin. Card. Bona; postea sancivit Ecclesia, ut nemini liceat celebrare, nisi in Altari Lapideo consecrato, & Chriſmate delibuto!; cum sit figura Domini Nostri Jesu Christi, de quo ait Apostolus 1. Cor. 10. Petra autem erat Christus. cap. Fundamenta. de Elect. in 6. tum etiam quia sepulchrum Christi, quod repræsentat Altare, fuit excisum de Petra. Barbos. d. lib. 2. cap. 7. num. 5. Est autem incertum, qui primus præceperit, Altaria debere esse Lapidea; etsi communis opinio hoc referat ad eundem Sanctum Sylvestrum. *Ivenin in Histor. Dogmat. de Sacram. Dissert. 5. quest. 8. cap. 3. Emin. Card. Bona d. n. 1.* Id tamen legitur in cap. *Altaria. 31. de Consecrat. dist. 1.* sumptum ex Concilio *Epaunensi; cap. 26.* quod fuit celebratum Anno 509. in Urbe Galliæ, tunc dicta *Epaunum*, quæ secundum *Ortelium* est Urbs *Apamiæ*, vulgò *Pamiens. Ferrar. in Diction. Geographic. Verb. Epaunum. & Emin. Card. Bona d. lib. 1. cap. 20. num. 1.* Porro Altare Ligneum cum Ara Lapidea non est prohibitum, & super eo licitum est celebrare. *Barbos. ubi supra num. 6. Lezana tom. 3. Verb. Altare num. 2. & Nicolius in Floſcul. Verb. Altare num. 5.* Dicitur in definitione *elevata à solo Ecclesiæ*; spectat enim ad decorem, & majestatem Altaris, ut sit altum, & elevatum à terra; immò vocatur Altare quasi alta Ara. *Lezana d. Verb. Altare num. 1. & Pax Jordanus tom. 1. lib. 5. tit. 10. num. 4.* nam etiam Ethnici Diis superis sacrificabant in ædificiis à terra elevatis; in terra autem Diis terrestribus, & in effossa Diis infernalibus. *Lezana ibidem.* Eius autem altitudo debet esse à Scabello ligneo, seu bradella ipsius Altaris, *cubitis duobus, & unciis octo*, ut præscriptum fuit à S. Carolo in *Conc. 4. Provinc. quævis si paulominus deficiat, sit tolerandum, juxta instructionem ejusdem Sancti ad suos Vicarios Foraneos, de qua in Act. Eccl. Mediolan. pag. 801. & cujus meminit Jo-*

seph Crispin. in tract. Visti. Pastoral. part. 2. §. 6. n. 6. Hinc Altare de Lignis Sethim, quod fecit Moyses jussu Domini, habebat tres cubitos in altitudine, Exod. 27. 1. Et tale erat Altare, ab Atheniensibus dicatum *Ignoto Deo*, de quo ait ad illos Apostolus Paulus *Act. 17. 23.* Præteriens enim, & videns simulacra vestra, inveni & Aram, in qua scriptum erat: *Ignoto Deo*. Quibus autem de causis dictum Altare erectum fuisset Athenis, & de quo *Deo ignoto* intelligerent Sapientes illi, plures recenseret opiniones *Nicolius d. Verb. Altare num. 3.* probabilior tamen est, quod illud ad Deum Judæorum referretur, cujus cum nullum extaret simulacrum, seu sculptura; à quo manifestaretur, illum appellabant *Deum ignotum*; nam & ipsos Judæos *Juvenalis Satyr. 14.* irrifit tanquam nubium adoratores, dicens:

*Quidam sortiti metuentem Sabbata
Patrem,
Nil præter nubes, & Cæli Numen
adorant.*

Idemque sentisse videtur *Lucanus*, qui Deum Judæorum incertum appellavit, quia non erat visibilis:

*Nam dedita Sacris
Incerta Judæa Dei.*

Nisi velimus asserere, quod Athenienses, cum audissent *S. Dionysium Areopagitam*, loquentem de Eclypsi visa in die mortis Christi, & dicentem, *Aut Deus naturæ Auctor patitur; aut mundi machina dissolvitur*; sive, ut refert *Michael Singellus*, Auctor Græcus: *Deus ignotus in carne patitur; idedque universum hisce tenebris obscuratur; & concutitur*; voluerint huic patienti Deo ignoto erigere illud Altare, ut latius prosequitur *Stephan. Menochius in Histor. Sacra in Act. Apostolor. lib. 2. cap. 22.* ubi alios adducit.

Sequitur in eadem definitione Altaris: *Cum Mensa Lapidea seu quadratæ oblongæ*. Quia, ut dictum est, Altare debet habere mensam ex lapide expansam, cujus latitudo sit saltem duorum cubitorum; longitudo autem cu-

bitorum ad minimum quatuor; ut idem *Sandus Carolus præscripsit in suo Conc. IV. Prov. & notat Joseph Crispinus d. part. 2. §. 6. num. 6.* Subjungitur in definitione *Ritæ consecrata*; sicut enim Moyses, Domino præcipiente; consecravit Tabernaculum, Mensam, & Altare ejus; sic Ecclesia Catholica semper solita fuit non solum Templo, sed etiam Altaria sacrare pro usu Divini Sacrificii, ut habetur in *cap. Tabernaculum. 2. de Consecr. dist. 1. de cuius consecrationis effectu ita loquitur S. Thom. 3. p. 2. q. 83. art. 3. Consecratio Altaris representat Sanctitatem Christi; consecratio vero Domus Sanctitatem totius Ecclesiæ. Ecclesia, & Altare consecrantur, quia hac consecratione adipsificantur quandam spirituales virtutes, per quam apta dicuntur Divino cultui; ut scilicet homines devotionem quandam exinde percipiant, ut sint paratiores ad Divina. De ceremoniis autem, quibus consecrantur Altaria, de ablutionibus, ac Unctionibus cum Sacro Chrismate disserit *Gulhelm. Durand. in Rational. Divinor. Officior. lib. 1. cap. 7.* ubi earundem Mysticas significationes explicat; & novissimè *Hugo Menard. in Notis ad lib. Sacramentor. S. Gregor. Papæ pag. 195. 196. & Aphons. Mendezius in Theologia Cathæctica tom. 2. lib. 11. cap. 1. num. 3. & 4.* qui advertit in Ethiopia, usum Altaris Lignei, Zabor vocati, prævalere; ac promanasse ab exemplo Divi Petri, qui tempore persecutionum, ut dictum est, in ligneo Altari, concavo in speciem Aræ celebrabat.*

Tandem subdit definitio; *Supra quam Sacerdos legitime Sacrificare potest*; quia concors est Theologorum, & Canonistarum sententia. esse mortale peccatum litare extra Altare consecratum, sive fixum; sive portatile. (hoc enim sufficit, illo deficiente) *cap. Sicut non alii. 11. Cap. Altaria il. 2. De Consecr. dist. 1. S. Thom. 3. p. 2. q. 83. art. 3. Layman lib. 5. tract. 5. cap. 6. num. 3. & Quart. in Rubr. Missal. part. 1. tit. 20. ad idubia conscient. dub. 1. Adeo Sacerdos, qui celebraret*

- lebraret in Altari non consecrato, ut infra diceretur, esset plectendus suspensione à Divinis . *Bordon. Var. Resolut. part. 2. resol. 83. nu. 24.* Qui opinatus est *ibid. num. 19.* Altare nondum consecratum, vel etiam consecratum, evadere consecratum per celebrationem in eo factam sive bona, sive mala fide ; prout communiter docetur de patena, & calice non consecratis adhibitis in celebratione : sed contrarium tenent *Quart. d. part. 1. tit. 20. dub. 4. & Biffus in Hierurg. Sacra Verb. Altare 6. 5. & in verb. Vestes: idest Paramenta Sacra §. 4.* quibus ego adhæreo ; nam, quidquid sit de patena, & calice (de quibus etiam dissentit *Quart. part. 2. tit. 1. sect. 2. dub. 3.*) magnum est discrimen, si quidem Corpus, & Sanguis Domini immediatè tangit, & delibat patenam, & calicem ; secus autem Altare ipsum ; quod ulterius majoribus orationibus, & ceremoniis, quàm calix, & patena consecratur ; ut resultat ex Pontificali Romano *tit. de Consecrat. Altar. & ex his, quæ tradet Duran. d. lib. 1. cap. 7. & Menard. d. pag. 175. & 196.*
- Non est autem ignorandum pro Altarium fixorum intelligentia, eorumdem antiquitùs diversas fuisse structuras, nam aliquando Mensa lapidea superiacebat uni tantùm columnæ ; aliquando columnis duabus, aliquando quatuor, ut adhuc videtur Romæ in cryptis, & cæmeteriis: invaluit demum usus, ut Mensa ipsa lapidea collocetur super edificio quadrato, ex muro confecto, ad tumuli formam, ut nostris temporibus praxis communis servat : de quibus omnibus structuris mentionem facit *Emin. Card. Bona d. lib. 1. cap. 20. num. 1. in fine.* Et hæc de Altaribus firmis, & fixis.
- Alia sunt Altaria portatilia, mobilia, & Viatica ; sic dicta, quia Episcopi iter agentes illa secum olim ferebant, ut in eis possent extra Ecclesiam in locis remotis celebrare ; & vulgò appellantur *Petra Sacra* quorum usus est antiquissimus ; de quo meminit *Ven. Beda lib. 5. Hist. cap. 11.* qui vivebat An-

no Domini 700. nec non *Hicmarus Remensis*, qui illam regebat Ecclesiam Anno 860. & in capitulis editis anno XII. sui Episcopatus, sic sancivit : *Tabulam quisque Presbyter, cui necessarium fuerit, de marmore, vel nigra Petra, aut litio honestissimo. secundum suam possibilitatem, honestè affectatam habeat ; & nobis ad consecrandum afferat, quam secum cum expedierit, deferat, in qua Sacra Mysteria secundum ritum Ecclesiasticum agere valeat.* Est igitur Altare portatile *Lapis consecratus, quadratæ figuræ, tantæ latitudinis, ut in eo consistere possit Calix, & Patena ; nec non alæ particule, quas simul contingeret consecrari ; & super ipso licitum est Missam celebrare.* *Cap. Concedimus. 30. De Consecr. dist. 1. & cap. fin. de Privileg. in 6.* Sed prædictus Sacer lapis debet esse unus physicè ; non autem compositus ex duobus, vel pluribus ; sic enim non representaret unam Christi personam . *Tamburin. de Sacrif. Missæ lib. 1. cap. 5. §. 1. num. 6.* Non est tamen prohibitum, si ligno circumdetur ad ornatum, vel in capsula lignea inseratur ad conservationem ; dummodò superior planities ejus lapidea sit aperta, super qua litatio fiat . *Quart. d. part. 1. tit. 20. dub. 1. in fin. & Tamburin. d. §. 1. num. 3.* De hoc autem Altare portatili, seu *Petra Sacra* ita ordinavit S. Carolus in *cit. Conc. 4. Prov. Petra Sacrata ita Mensæ Altaris inseratur, ut nullum offensionis Calicis periculum adeatur ; tactu tamen digiti dignosci possit . Quæ quidem Petra longitudine ne minor sit unciarum viginti, latitudine sexdecim.* Quamvis quod tanta latitudo, & longitudo *Petræ Sacræ* sufficiat, quæ possit sustinere majorem partem Calicis, & Hostiæ, *Sylvest. Verb. Altare. Tolet. lib. 2. cap. 2. num. 6. & Azor. part. 1. lib. 10. cap. 27. qu. 7.* docuisse reperiantur . Debet etiam tegi tela cerata ; ut immunitis servetur à pulvere ; & ne à laicis tangatur . *Joselph. Crispin. Vist. Pastor. d. part. 2. §. 6. num. 8.*

Porro in Ecclesia Orientali Altaria portatilia non habentur ; sed eorum vice

vice Græci utuntur Antimensiis, quibusdam scilicet pannis, Ritu, & vice Altarium consecratis; de quibus in *Euchologio Græcorum* pag. 648. & ibi *Jacob. Goar in notis*; & de iisdem Theodorus Balsamon in expositione *Can. 31. Concilii Trullani*, Idèd, inquit, *reperta sunt Antimensia, & sunt à Pontificibus, quo tempore celebrant declinationem Ecclesie, ut ponantur in Sacris Mensis, quando permissu Antistitis Oblatio Liturgie fit in Oratoriis*. Plures eruditiones de Antimensiis, & Græcorum Altaribus leguntur apud *Magrium in Hierolex. Verb. Altare*: & præcipuè, quod eodem die ad unicum Altare duo Presbyteri nequeant Sacrum facere; ipsaque Altaria erant à muro separata, ut devotionis causa possent fideles illa circuire. Altarium custodiam à Deo Angelis demandari, ut habetur ex *Sophon. in Prat. Spir. cap. 4. & refert Jo. Bapt. Mattheol. in Sylva Histor. part. 1. lib. 3. cap. 7.* ac tanta veneratione à Græcis Altaria coli, ut jure invehant contra nostratum abusum, à quibus irreverenter apud Altaria, etiam dum Sacrificium tremendum offertur, insinuitur. Et hæc de primo Quæsito.

Quo ad Secundum; in quo quæritur, *Ad quos spectet Consecratio Altarium?* Inspectio cadit circa tres Personas, *Episcopos* scilicet, *Abbatès*, & *Simplices Sacerdotes*. De Episcopis nulla est dubitatio; quin possint Altaria tum fixa, tum portatilia consecrare; spectat enim de jure hujusmodi consecratio ad ipsos. *cap. Interdicimus. 16. qu. 1. cap. Ministrare. 26. qu. 6. cap. Nullus Presbyter. cap. Concedimus. cap. Quod in dubiis. De Consecrat. dist. 1.* Et ita tradunt concorditer omnes Doctores, tam Theologi, quam Canonistæ. *Suares de Eucharisti. disp. 81. sect. 5. Reginald. in Praxi lib. 29. num. 190. Bordon. Var. Resol. d. part. 2. resol. 83. num. 18. Barbosa. alleg. 27. num. 23. Pignatell. alios cumulans tom. 3. Consult. 68. num. 2. Et Crispin. in Vist. Pastor. part. 2. §. 15.* ubi monitos facit Episcopos, ne desides sint in consecratione Ecclesiarum, atque Alta-

rium, immò imitentur sollicitudinem Pastoralem Sancti Caroli, qui tercentum Ecclesias cum suis Altaribus consecrasset dicitur.

Circa Abbatès, certum est de Jure eos non posse Altaria consecrare, ut docet *Mar. Antonin. resol. lib. 1. resol. 112. Casu 3.* Idcirco iisdem hæc potestas convenire non potest nisi ex privilegio Apostolico, ut fatetur *Ascanius Tambur. de Jure Abb. tom. 1. disp. 23. quæst. 4. num. 3.* Quando autem hoc Privilegium Abbatès obtinuerint? sunt variæ opiniones; siquidem certum est, usque ad annum Millesimum ab Incarnatione Dominica, Jus Pontificalium, eorumque usus nulli Abbati fuisse concessum, ut eruditè probat *Illustrissimus Pompejus Sarnellius* Vigiliarum Episcopus Vigilantissimus, in *suis Epistolis Ecclesiasticis Epist. 3.* ob eorum Abbatum eximiam modestiam, & humilitatem, de qua plura *S. Bernardus in Epist. 42. ad Henricum Senonensem Episcopum; & Petrus Blesensis Epist. 90. Ad Villelm. Blesensem. Abbatem Machinen. Fratrem suum.* Verùm, prædicto Millesimo transacto, & usu Pontificalium per plures Summos Pontifices, in *d. Epist. 3. Sarnelliana* recensitos Regularibus Prælatibus attributo; successivè aliquibus Abbatibus concessa fuit simul potestas consecrandi Altaria fixa in propriis Ecclesiis, ut ostendit *Tamburin. d. disp. 23. Quæst. 4.* subdens *ibidem num. 3.* quod tandem Pius Papa IV. anno 1565. die 6. Junii concessit Congregationi Casinensi, ut singuli illius Abbatès quoscunque *Lapides marmoreos, porphyricos, aut alios ad usum Altarium portatilium pro servitio Ecclesiarum eidem Congregationi subiectarum, consecrare, & benedicere possint; Ordinariorum locorum facultate minimè requisita; quæ quidem Plana Constitutio, relata ibidem à Tamburino, legitur etiam apud Laertium Cherubin. in Bullario Romano tom. 2. inter Bullas Pii Quarti Constit. 97. pag. mibi 114.*

Non est igitur inficiandum, quin Abbatès Casinenses possint ex Privilegio

gio Apostolico Altaria tam fixa, quam mobilia consecrare pro usu suarum Ecclesiarum. Sed an etiam pro aliis Ecclesiis extraneis? Affirmare contendit
 21 *Ascan. Tambur. d. disp. 23. quæf. 4. quæf. 5. & quæf. 13.* tùm ex Communicatione Privilegiorum cum Congregatione Cistercii, cujus Abbatibus id concessisse, ait, Innocentium Octavum; tùm ex præscriptione & possessione; in qua Abbates Cassinenses reperiuntur consecrandi Altaria portatilia ad instantiam quarumcunque personarum, & Ecclesiarum, etiam non sibi subjectarum; & cum eodem Tamburino sentit *Bordon. d. part. 2. resol. 83. num. 18.* Contrarium tamen est verius; quia pro extraneis personis, & non suis Ecclesiis, Abbates cujuscunque Congregationis non possunt Altaria consecrare, neque Calices, neque Campanas, neque suppellectilia sacra benedicere; sed solummodo pro suarum Ecclesiarum usu, ut concludenter tenent, & probant *Maceraten. d. lib. 1. resol. 112. cas. 3. Riccius in Praxi tom. 1. resol. 461. num. 2. Piassecius part. 1. cap. 2. art. 4. n. 19. & Pignatell. tom. 3. Consult. 68.* Primò quia in Privilegio Pii Quarti, est dictio *Dumtaxat suarum Ecclesiarum*; quæ inducit negationem circa Ecclesias alienas. *Barbos. Diel. 97. num. 3.* Secundò, quia Privilegium Innocentii Octavi ad Cistercienses comprehendit solum Generalem, & quatuor principales Abbates illius Religionis, non autem alios; idè non est Communicabile ad omnes, potissimum diversæ Congregationis. Tertiò, quia in materia consecrationis Privilegia non communicantur, neque extenduntur ad alios Abbates præter nominatos. *Diana part. 3. tract. 2. resol. 15.* Quæ in Coordinato est *tom. 7. tract. 1. resol. 23. num. 4.* Quartò quia Præscriptio, vel possessio, aut consuetudo non intrat, neque suffragatur
 71 inferioribus in his, quæ sunt Ordinis Episcopalis, ut declaravit. *S. Rituum Cong. 18. Augusti 1629.* de qua *Pignatell. d. Consult. 68. num. 3.* Quintò, quia in contradictorio Judicio, & in termi-

nis hujus quæstionis sic decisum fuit anno 1644. ab eadem S. Rituum Congregatione; ut refert idem *Pignatellus* 22
ibid. num. 7. his Verbis: *In causa Placentina benedictionis inter Episcopum Placentinum ex una; & Abbatem S. Sixti ejus Civitatis, Ordinis S. Benedicti, Congregationis Cassinensis partes ex alia, sit per jure consecrandi quæcunque Altaria fixa, aut portatilia. Die 16. Augusti 1644. S. Rituum Congregatio, proponente Eminentiss. & Reverendiss. Cardinali Franciotto, auditis partibus, & attentis Privilegiis Ordini prædicto ab Apostolica Sede concessis, Censuit, Non licere Abbatibus consecrare Altaria, nisi pro usu propriarum Ecclesiarum, & Religiosorum ejusdem Ordinis tantum, & ita servari mandavit.* Ultimò, quia ad tollendos abusus, circa Privilegia Abbatibus Concessa; per viam legis universalis eadem *Sacra Rituum Congregatio die 27. Septembris 1659.* approbante Summo Pontifice Alexandro Septimo, compilavit XXI. decreta, in quibus præscriptis 23
 Abbatibus, & declaravit ea, quæ sibi facere licent; inter illa autem sic legitur. XVIII. *Ecclesiasticam Suppellectilem pro servitio tantum suarum Ecclesiarum, vel Monasteriorum benedicant.* XIX. *Reliqua Pontificalia extra loca ipsius Abbatibus subjecta, vel pro servitio alienæ Ecclesiæ, aut in subditos pariter alienos, etiam de licentia Ordinariorum, exercere non valeant; puta Campanarum benedictiones, Calicum, & similibus, in quibus Sacra adhibetur Unctio, nec non minorum Ordinum collationes.* Hæc & alia Decreta, de quibus supra, extensa leguntur apud *Nicolium Lucubrat. Canonic. lib. 5. tit. 33. num. 17. pag. mihi 226.* Ex quibus evidenter constat, non licere Abbatibus cujuscunque Congregationis, & Religionis consecrare Altaria, Calices, vel Campanas; neque Vestes Sacras benedicere, aut minores Ordines conferre, vigore Privilegiorum, nisi personis sibi subditis, & pro Ecclesiis sibi subjectis. Talis enim est 24
 voluntas Summi Pontificis, declarata per organum Sacræ Rituum Congregatio-

gationis, quæ de mandato Papæ in prædictis Decretis generalibus reformavit Privilegia Abbatum; & nefas esset dubitare de validitate prædictæ Reformationis; quia sicut Papa concessit dicta Privilegia Abbatibus, sic ad libitum potest ea restringere, moderare, & revocare. *Peregr. de Jure fisci lib. 1. tit. 3. sub num. 20. Gloss. in cap. Decet. in Verb. Permansurum. De Reg. Jur. in 6. Decian. cons. 25. num. 3. vol. 1. Paul. Rubens in Annot. ad Rotam part. 3. rec. Decis. 2. à num. 238. & seqq.* Et quæ hucusque dicta sunt de Abbatibus, quod non possint Aras, vel Calices consecrare, aut paramenta benedicere, nisi pro suis Ecclesiis, multò magis locum habent in Superioribus Religionum mendicantium; ut respondit eadem S. Rituum Congr. in Cameracen. 13. Martii 1631. quam referunt per extensum *Barbol. Apostol. Decis. Verb. Abbas nu. 14. Novar. in Lucern. Regular. Verb. Benedicere. Et Lezana in Summ. tom. 3. Verb. Altare num. 3.*

Circa verò Simples Sacerdotes, extra controversiam est, quod Sedes Apostolica potest illis eandem facultatem delegare consecrandi Altaria, & Calices; etsi rarò concedatur; & nisi in remotissimis regionibus, in quibus penuria est Episcoporum. *Quart. in Rubr. Missal. part. 1. tit. 20. Dub. 2. Vers. Dico Secundò. Lezana d. tom. 3. Verb. Altare num. 3. ubi Suarez in 3. part. D. Thom. tom. 3. disp. 81. sect. 5. affirmans anno 1549. concessam fuisse à Paulo Tertio Presbyteris Societatis Jesu pro locis Indiarum. Thom. Tambur. de Sacrific. Missæ lib. 1. cap. 1. §. 2. & cap. 5. §. 1. & Barbosa de Jure Eccl. Univ. d. lib. 2. cap. 7. num. 17.*

Quo ad Tertiam. An Reliquiæ Sanctorum sint de essentia consecrationis Altarium? est controversia famosa inter Theologos, Canonistas, & Moralistas; quos cumulat *Enin. Card. Brancatius in Opuscul. de Altarium Consecratione*; ubi vigintiduo stant pro Affirmativa; inter quos *Gloss. in Can. De fabrica, & in Can. Placuit. De Consecr. dist. 1. Abb.*

Butr. Joan. Andr. & alii in cap. 1. De Consecrat. Eccl. Barbosa de Jur. Eccl. Univ. d. lib. 2. cap. 7. num. 7. & Jordan. tom. 1. lib. 5. tit. 10. num. 19. Pro negativa verò numerantur ibidem Theologi quadraginta; quorum primarii sunt Emin. Card. de Lugo de Eucharistia disp. 20. num. 75. Reginald. lib. 29. num. 190. Lezana d. tom. 3. Verb. Altare nu. 6. & Frances de Eccles. Cathedr. cap. 5. num. 167.

Affirmantes, Sanctorum Reliquias esse de essentia consecrationis Altaris moventur hisce argumentis. Primò *ex cap. Placuit 26. De Consecr. dist. 1.* in quo mandatur, everti Altaria, in quibus Reliquiæ Martyrum conditæ non probantur. Secundò *ex Can. De fabrica 24. & ibi Gloss. de Consecr. ead. dist. 1.* ubi Vigilius Papa mandat, ablata reliquias Sanctorum iterum reponi in Altaribus, eaque iterum consecrari. Tertio, quia S. Felix Papa, ut habetur in ejus Actis apud Anastasium Bibliothecarium, constituit *supra sepulchra Martyrum Missas celebrandas esse*, forsitan ex eo, quod in Apocalypsi legitur, *Vidi subrus Altare animas interfectorum propter Verbum Dei.* Quarto ab exemplo Divi Gregorii Magni, qui, ut habetur *lib. 3. Dial. cap. 30.* Consecravit Ecclesiam, (intellige & Altare) impositis in eo Reliquiis SS. Sebastiani, & Agathæ. Quintò, quia in Septima Synodo Generali, sive Nicæna Secunda anno 787. decernitur, quod qui *Templum consecraverit sine Sanctis Reliquiis, deponatur.* Sextò; nam etiam Alexander Papa Tertius in *cap. 1. De Consecr. Eccl. vel Altar.* ita disponit. *Si Altare motum fuerit, aut lapis ille solommodò suprapositus, qui sigillum continet, confractus; aut etiam diminutus, debet denuò consecrari.*

Negantes, quod ad essentiam consecrationis Altaris, in eo ponendæ sint Reliquiæ Sanctorum ducuntur hisce rationibus. Primò, quia ab initio nascentis Ecclesiæ usque ad quartum seculum, & saltem in tertio usque ad S. Felicem Papam, Sacerdotes Missam celebra-

lebrabant super ligneas Aras consecratas absque Sanctorum Reliquiis, quæ tunc delitebant aut in arenariis, aut in prædiis fidelium, aut in Catecumbis. Secundò, ex eo quod Concilium Epaunense *can. 26.* relatum in *cap. Altaria 31. De Consecr. dist. 1.* decernit, ea si lapidea sint, chrismatis unctiōne consecrati, nihil loquens de Reliquiis Sanctorum. Tertiò, Nam idem Concilium in *Can. 35.* præcipit quod *Sanctorum Reliquie in Oratoriis Villaribus non ponantur, nisi forsitan Clericos cujuscunque Parochiæ vicinos esse contingat.* Et tamen in iisdem Oratoriis Missæ habebantur, ut probat *Dom. de Maître De Bonifet possess. Eccles. lib. 2. cap. 5. pag. 180.* Quartò, Auctoritate D. Augustini, qui loquens de consecratione Altaris per se factæ, solam mentionem facit de benedictione, & unctiōne: & nihil de Sanctorum Reliquiis, sic enim ait *Serm. 255. de Temp. Consecrationem Altaris hodie celebramus: & justè, ac meritò gaudentes celebramus festivitatem; in qua benedictus, vel unctus est lapis; in quo nobis diuina Sacrificia consecrantur.* Quintò ex Rabano Mauro Episcopo Moguntino, qui vivebat anno 835. scribens namque de modo consecrandi Aras, ita loquitur *lib. 2. De Instit. Cleric. cap. 45.* Post asperisionem aquæ Ara Chrismate perungitur ad imitationem Patriarchæ Jacob. Et paulò post: *Benedecet, ut res sacrificandæ Sacro Chrismatis liniantur unguento; ut demonstretur, quod omnis Sanctificatio constat in Spiritu Sancto, cujus virtus invisibilis Sancto Chrismate ad Sanctificationem præbendam permixta est.* Sextò ex *Concil. Agathen. Can. 14.* relato in *cap. Altaria 22 de Consecr. dist. 1.* in quo nihil de Sanctorum Reliquiis, sed subditur: *Altaria placuit non solum unctiōne Chrismatis, sed etiam Sacerdotali benedictione sacrari.* Septimò ex monitione veterum Missalium; in quibus notatum est, quod dum ascendit Sacerdos ad Altare, illud osculaturus, dum dicit Orationem *Oramus te Domine* etc. relinquere debet verba illa, *Quorum Reliquiæ hic sunt: si de facto*

in Ara Sacra non sint Reliquiæ Sanctorum; quod advertit *Angel. in verb. Altare n. 3. Gavant. in Rubric. Missal. part. 2. tit. 4. De Introitu.* Item *Bavidry in Manual. Sacr. Cæremon. part. 3. cap. 7. De Ritib. servand. in celebrat. Missæ tit. 4. n. 1. Et Bissus in Hierurg. Sacratio. 2. verb. Sacerdos num. 20. §. 18.* Octavò, quia, ut ex *Pasqualigo colligit Emin. Brancatius in d. opuscul. De Altar. Consecr. at. pag. 341. vers. Sed rationem.* Sacræ Reliquiæ ex natura sua non habent vim sanctificandi, neque sunt aliquid Sacramentale, ab Ecclesia institutum ad sanctificandum, sicut est Chrisma, Aqua benedicta, & similia; & idcirco ipsæ Sacræ Reliquiæ non sunt de substantia consecrationis Altaris; aut ad Liturgicum opus omninò prærequiritæ.

Quare pro resolutione Quæsti dicendum est, Lipsana non esse de essentia reponenda in Altari consecrando; sed tantum ex decentia, & ex consuetudine generali Ecclesiæ; quam Episcopi servare tenentur: ut bene considerat *Quartus in Rubr. Missal. part. 1. tit. 20. dub. 2. difficult. prima. Pasqualig. Decis. 46. & Decis. 47. Thomas Tamburin. de Sacr. Miss. d. lib. 1. cap. 5. §. 1. num. 10. Reginald. in Praxi fori Penit. lib. 29. nu. 19.* & allegatus *Emin Card Brancatius d. Opuscul. in cujus fine refert; Sacram Rituum Congregationem die 21. Aprilis 1668. censuisse, concedi posse Episcopo Augustano, in cujus Civitate, & Diocesi à Svecis militibus supra duodecim millia Altarium eversa fuerant, cum Sacrarum Reliquiarum direptione; ut absque nova eorumdem Altarium Consecratione; Reliquias Sacras in iisdem reponeret; & hoc summo Pontifice Clemente Nono approbante; undè fit, Altaria prædicta etsi Sacris Reliquiis spoliata, non perdidisse consecrationem.*

Quo ad Quartum. Si quærimus, Quando Altaria perdam Consecrationem? Distinguere oportet Altare fixum ab Altare portatili. Fixum execratum dicitur, si mensa amoveatur à suo stipite;

te, cui tanquam quid unum stabat collocata. Item si enormiter frangatur; super qua enormi fractura attendendum erit arbitrium Episcopi. *Lezana d. tom. 3. Verb. Altare num. 20. ubi DD. Quod si cornua ejusdem mensæ rumpantur, quæ erant Chrismate inuncta, Altare secundum Barbof. alleg. 27. num. 19. amittit consecrationem; at non amittit secundum Thom. Tamburin. de Sacrific. Missæ d. lib. 1. cap. 5. §. 1. num. 14.* Altare autem Portatile execratur, si adeo frangatur, ut non valeat sustinere Calicem, & Patenam. *Emin. Card. de Lugo de Euchar. disp. 20. num. 67. & 75* Sed quid dicendum; si tamen Altare fixo, quàm in portatili frangatur Sepulchrum Sacrarum Reliquiarum? & equidem secundum opinionem negativam tertii superioris quæsiti, non esset deperdita consecratio. *Lezana d. tom. 3. Verb. Altare num. 20. Layman. de Sacrific. Missæ lib. 5. tract. 5. cap. 6. num. 9. & Tamburin. d. lib. 1. cap. 5. §. 1. num. 15.* Verumtamen, cum *S. Rituum Congr. die 5. Martii 1633.* responderit, non posse celebrari super Altare, à quo subtractæ sunt Reliquiæ, ut refert idem *Barbosa in Summ. Apostol. Decis. Verb. Celebrans. num. 6.* dicendum est, ipsam Aram vel iterum consecrandam, juxta opinionem DD. quos citat ipse, *Barbof. de Jure Ecclesiast. Univers. lib. 2. cap. 7. num. 20.* vel impetrandam ab Apostolica Sede repositionem aliarum Reliquiarum, juxta casum Episcopi Augustani decimum ab eadem *Sac. Rit. Congr. Anno 1668.* de quo supra.

Porrò quid Juris, si dum portatur Altare Viaticum de uno ad alium locum, soluto gypso ex vetustate, operculum, seu taxellus cavæ, in qua sunt Sacræ Reliquiæ, amoveatur, & separetur ab Ara, & decidant ipsæ Reliquiæ; sed statim ab aliquo Ministro Ecclesiæ reponantur in suum locum, & novo gypso appposito operculum prædictum firmetur, & in eadem Ara portatili stabiliat? Poterit ne super hoc Altare portatili celebrari absque scrupulo? Hunc casum non fictum,

sed factum, apud nullum Audorem reperi; ego autem dicerem, salvo meliori judicio, quod licitum esset super ipso celebrare; ipsamque Aram non posse dici execratam; ea ratione quia, quæ incontinenti fiunt, videntur inesse. *l. Lecta §. dicebam. ff. Si cert. pet. Maceraten. lib. 1. resol. 69. num. 5. & cum absque dilatione temporis Reliquiæ fuerint repositæ in loco, in quo jacebant, & operculum fuerit illicò juxta primam formam firmatum; videtur semper ita firmum extitisse, nam momentaneum intervallum temporis non inducit diuersitatem actuum, vel locorum; & facit supponere eandem rerum identitatem. *Cap. Pojunt de Locato. l. Et si post tres. ff. Si quis cautionib. Unde dici solet, quod modicum tempus est quædam continuatio. l. Penult. ff. de Act. & obl. Gonzal. ad Reg. 9. Cancell. gloss. 43. num. 52.* Exemplo divortii, quod non dicitur fieri, si brevi reversa sit uxor. *l. Divortium 3. ff. de Divort. l. Quidquid 49. ff. de Regul. Jur.* Et ad similitudinem illius, qui promisit stare in domo, loco carceris; qui si discedat, sed citò revertatur, non dicitur fregisse promissionem, nec fidejussor incurrit aliquam pœnam. *Roman. conf. 193. per totum. Farinac. Quæst. 30. num. 70. & Caball. resol. Crimin. casu 112.* Ideò neque Altare portatile afficitur pœna execrationis, & inhabilitatis pro Sacrificio, si absque mora taxellus reponatur suo loco, & gypso novo firmetur; tantò minus quia non est de forma consecrationis, ut prædictas Taxellus stabiliat manu Episcopi consecrantis; siquidem, ut concedit Pontificale Romanum *sub Rubr. de Consecratione Altaris: Cæmentarii cum cemento benedicto firmant ipsam tabulam, seu lapidem super Sepulchrum.* quod absque scrupulo esse practicandum, ait *Pax Jordan. lib. 5. tit. 10. num. 25.* ubi allegat *Hostien.* etsi decentiùs sit adhibere operam Sacerdotum, vel Clericorum in iisdem operculis figendis, ac firmandis. Quocirca si fuissent malè firmata tempore consecrationis; & post aliquod*

aliquod tempus exirent de loco suo ; arbitror, lapidem Sacrum Portatile non incurrere execrationem, si stantibus Sacris Reliquiis in suo Sepulchro, à quocunque pio viro prædictum operculum absque mora in eodem loco reponatur, & gypso firmetur, prout prius erat positum tempore consecrationis.

Illud autem est hic notandum, quod non execratur Altare sive firmum, sive portatile, ex eo quod in ipso celebraverint Sacerdotes excommunicati, vel interdicti, vel degradati. *Cap. 2. de Sacram. non iteran. Ascan. Tambur. de Jure Abb. tom. 1. disp. 23. Quæsit. 6. & Lezana d. tom. 3. Verb. Altare num. 23.*

34 Quo ad Quintum: Petentibus, An liceat aliquando celebrare sine Altare consecrato? Respondendum est negativè; non obstante quavis magna necessitate. *Suarez in 3. part. disp. 81. sect. 5. Lezana d. Verb. Altare num. 10. Bissus in Hierurg. Sacra ecd. Verb. § 6. & Quartus in Rubric. Miss. d. part. 1. tit. 10. dub. 8. Quod si quis Sacerdos absque Altare Sacro, sive firmo, sive portatili ausus esset sacrosanctum Missæ Sacrificium peragere, ut dictum est supra, peccaret mortaliter. Cast. opal. tract. 22. disp. Unic. punct. q. 6. & Colleg. Salmanticens. De Sacrament. in genere tract. 5. cap. 4. num. 77. & esset graviter ab Episcopo puniendus vel suspensione à Divinis, vel alia arbitraria. Cap. Litteras 23. De Tempor. Ordin. Cap. Cum olim. 23. De Offic. Deleg. cap. An sit. 42. De Appell. Bordon. d. part. 2. resol. 83. num. 24. Excepto casu dispensationis Sedis Apostolicæ; à qua licet rard concedatur, attamen aliquando elargitur Missionariis, qui ad infideles properant, ut testantur *Magr. in Hierolexic. eod. Verb. Altare col. 4. in fine.**

36 Tria tamen antiquitatis exempla, dignissima scitu, in hoc loco sunt referenda; in quibus absque Ara Sacra, ex speciali Spiritus Sancti impulsu; Sacrosanctum Missæ Sacrificium litatum fuisse reperitur. Primum exem-

plum est S. Luciani Martyris Presbyteri Antiocheni, qui cum detineretur in carcere ob Confessionem fidei, visitatus à fidelibus in festo Epiphaniæ, & rogatus, ut Liturgicum opus faceret, deficiente Altare portatili; super pectus suum Sacrosanctum Missæ Sacrificium peregit; & sumpto Corpore, & Sanguine Domini, eodem etiam ipsos fideles communicavit, ut narrant *Emin. Card. Baronius ad Annum Christi 311. num. 7. Card. Bona Rer. Liturgic. lib. 1. cap. 19. num. 3. Et illustrissimus Episcopus Sarnellius in suo eruditissimo Speculo Cleri Secularis tom. 2. lib. 8. in Vita ejusdem S. Luciani pag. 110.*

Secundum exemplum est Theodoretii Cyri Episcopi, qui cum transisset in desertum locum ad invensidum senem quemdam Anachoretam, nomine *Marce*, isque rogasset eundem Episcopum, ut ibi Divinum Missæ Sacrificium offerret, volens eidem satisfacere; & Divini Misterii illum participem reddere; cum Ara Sacra deficeret, litavit in manibus Diaconorum; quos itineris sui comites habebat, ut ex Vitis Patrum transcribit *Magr. in Hierolexic. cit. Verb. Altare col. 5. & narrat Hieronym. à Basilica Petri in Ephemerid. Sacr. tom. 1. die 2. Januarii. num. 3. & nos innumis in Decis. de Eucharistia Decis. 62. sub num. 44.*

Tertium exemplum est S. Apollonii Episcopi Brixientis, qui cum detineretur in carcere; desiderioque celebrandi divina Mysteria flagraret; in Sindone eidem coelitus demissa Missam ibi celebravit, ut refert *Bollandus die 15. Februarii. Et Emin. Card. Bona d. l. 1. cap. 19. num. 3.*

37 Corollarii loco duo hic remanent notanda. Unum, quod mulier ad Altare accedere prohibetur, & multò minus ministrare. *Cap. 1. in fin. De Cobabit. Cleric. & mulier. Bellet. Disquis. Cleric. par. 1. tit. de Disciplin. Clericor. §. 8. num. 6. & Barbosa. de Jur. Eccl. Univ. d. lib. 2. cap. 7. num. 24. aded ut apud Hispanos olim neque ad recipiendam Communionem licitum eis esset accedere ad Altare,*

ut ex *Concil. 4. Toletan. can. 17.* observat
 38 *Mabyllon. de Liturg. Gallicana lib. 1. cap. 5. num. 24.* Immodò in Ecclesia stabant separatæ à viris; ut ex pluribus SS. Patribus demonstrat *Emin. Card. Bona d. lib. 1. cap. 20. num. 6.* Alterum notandum est, quod in Altari, in quo Episcopus celebravit, Presbyter eodem die Missam celebrare non debet. *Cap. fin. de Consecr. dist. 2. Barbof. d. lib. 2. cap. 7. num. 25.* *Et Bissus in Hierurg. Sacra tom. 1. d. Verb. Altare num. 244* ubi id multò magis servandum esse ait, si celebrasset Summus Pontifex, aut ejus Legatus à latere; excepto tamen, si ipse Prælati licentiam concedat, vel aliqua urgens necessitas contrarium suadeat.

Porrò, quia in Altare ultra consecrationem requiruntur ornamenta, mappæ, Crux, candelabra, & alia plura; ideo de his agemus infra *Decis. XLIII.*

Pro conclusione autem præsentis Decisionis occurrendum est objectioni, quam aliquis facere potest contra hucusque dicta de necessitate Templi, & Altaris, ita arguendo. Omnis Christi actio debet esse nostra instructio. *Cap. Significasti. Vbi Gloss. De Elect. Fagnanus in cap. Accipimus nu. 18. de Pactis tom. 2.* Sed Christus Dominus obtulit seipsum Hostiam, & Sacrificium cruentum non in Templo, neque super Altare; sed in Golgotha, idest Calvariæ loco; ut habetur in *Evangel. Joan. cap. 19. Vers. 17.* Ergo Missæ Sacrificium fieri potest extra Ecclesiam, & extra Altare.

Ad hoc argumentum respondetur dupliciter. Primò, quod illud Sacrosanctum, & cruentum Sacrificium non fuit oblatum sine Altare; sed in Altare; scilicet Cruce, quæ consecrata fuit ejus pretioso, & divino Sanguine; ut canit Ecclesia in Hymno Dominicæ Passionis ad laudes, dicens de eadem Cruce:

*Sola digna tu fuisti
 Ferre mundi Victimam:
 Atque portum præparare
 Arca mundo naufrago,
 Quam Sacer Cruor perunxit,*

Fusus Agni corpore.

Idcirco ipsa Crux vocatur Ara à Concilio Tridentino *sess. 22. cap. 1. in princ. in illis Verbis: Is igitur Deus, & Dominus noster, etsi semel seipsum in Ara Crucis, morte intercedente, Deo Patri oblaturus erat.* Pro Templo autem Christus Dominus elegit sibi totum mundum; quia sicut obtulit Sacrificium illud pro omnibus hominibus, sic decuit, illud offerre in loco universalissimo & cunctis aperto, ac exposito; ut plenius differit *Collegium Salmanticens. d. tom. X. de Incarnatione tract. 21. disp. 31. dub. 1. num. 8. in fine.* 42

Respondetur Secundò: quod Christus Dominus, quemadmodum fuit Sacerdos, & Hostia in passione sua; sic etiam fuit Templum, & Altare. Templum quidem; nam in eo specialissimè habitavit Divinitas; idcirco legitur in *Apoc. cap. 21. vers. 22. Et Templum non vidi in ea; Dominus enim Deus Omnipotens Templum illius est, & Agnus.* Et ipse Salvator de se ipso dixerat: *Joan. cap. 2. vers. 19. Solvite Templum hoc; & ego in tribus diebus excitabo illud. Ille autem dicebat de Templo Corporis sui. Et de eodem hæc habet S. Ambrosius in Psal. 47. Verè Templum Dei Corpus est Christi, in quo nostrorum est purificatio peccatorum. Verè Templum Dei est caro illa, in qua nullum peccati potuit esse contagium; sed ipsa pro delictis mundi totius fuit Sacrificium. Verè Templum Dei caro illa; in qua Dei imago fulgebat: & corporaliter plenitudo Divinitatis habitabat.* Fuit etiam Altare Humanitas illa Sacrosancta, linita Sanguine suo divino; quem abundè fudit pro nobis; & hac de causa, dictum est supra, quod Altaria fiunt de petra ad representandum Altare prototypum Sacratissimi Corporis Christi: de quo ait Apostolus: *Petra autem erat Christus 1. Cor. 10. 4.* Quas responsiones latius prosequitur, & exornat *Colleg. Salmanticens. d. tom. X. De Incarnatione tract. 21. disp. 21. dub. 1. §. 2. num. 8.* quod legisse studiosum non pigebit.

D E C I S I O XIV.

A R G U M E N T U M .

Exponuntur ultima Verba in definitione Sacrificii posita : scilicet : *Pro remissione peccatorum* ; nec non : *pro præsentî* , *æternaque felicitate populi obtinenda* . Et ostenditur Sacrificium Missæ prodesse ad obtinendam remissionem tum culparum ; tum poenarum & ad consequendas gratias , & favores etiam temporales .

S U M M A R I U M .

- 1 *Causarum genera septem concurrunt in Sacrificio , & quæ ?*
- 2 *Causa finalis in Sacrificio est duplex . Una Protestatio Supremi Domini ipsius Dei . Altera utilitas populi .*
- 3 *Sacrificium Missæ obtinet remissionem tum culparum , tum poenarum .*
- 4 *Sacrificiorum tria genera apud Hebræos .*
- 5 *Holocaustum quodnam Sacrificium esset ? Et quod Hostia pro peccato ? Et Hostia pacifica ?*
- 6 *Sacrificium Missæ comprehendit omnia Sacrificia Mosayca .*
- 7 *Sacrificium Missæ est Propitiatorium remittens culpas mortales . At non immediatè ; sed mediatè concedendo auxilia ad obtinendam gratiam per Pœnitentiam .*
- 8 *Guilielmus Dux Aquitanie conversus à mortalibus culpis virtute Sacrificii Missæ pro eo oblatus à S. Bernardo Abbate .*
- 9 *S. Brinulphus Episcopus celebrando Missam obtinuit conversionem Ladala Regis Succorum .*
- 10 *Sacrificium Missæ remittit ex opere operato peccata venialia immediatè .*
- 11 *Vincula capivorum , pro quibus Missa offerebatur , cadebant .*
- 12 *Sacrificium Missæ ex opere operato auget gratiam habitualementem ; non immediatè , sed mediatè .*
- 13 *Baraca nauta naufragus sustentatur in undis pane miraculosè ei delato .*
- 14 *Petrus Puteus Panormitanus virtute Missæ S. Philippi Nervi convertitur ad vitam spiritualem .*
- 15 *Sacrificium Missæ delet poenas vivorum , ac defunctorum existentium in Purgatorio .*
- 16 *Purgatorii animæ etiam in primitiva Ecclesia adjunctæ Sacrificio Missæ .*
- 17 *Balnei quidam Dominus , defunctus petiit à Presbytero se ibi lavante suffragium Missæ .*
- 18 *Iustus Monachus proprietarius in Monasterio S. Gregorii Magni liberatur à poenis Purgatorii celebratione triginta Missarum .*
- 19 *S. Gregorii Missæ triginta quomodo celebrandæ pro anima cuiuslibet Defuncti ?*
- 20 *S. Malachie Soror defuncta sacrificio Missæ à Purgatorio liberata .*
- 21 *Exempla diversorum existentium in Purgatorio , quibus Sacrificium Missæ profuit .*
- 22 *Offeritorium Missæ defunctorum declaratur , in illis verbis : De poenis inferni , & de profundo Lacu : Et ne absorbeat eas Tartarus , & ne cadant in obscurum .*
- 23 *Sacrificium Missæ Deum placat , tempore tribulationum , & flagellorum pestis , famis , belli &c .*
- 24 *Belli tempore Suffragia ex Missæ Sacrificio .*
- 25 *Tentationes , & pericula evitantur ope Liturgici operis . Exempla hic , & num 26 .*
- 27 *Bona temporalia impetrantur Sacrificio Missæ .*
- 28 *Pauperum ditatorum ob devotionem erga Missam exempla .*
- 29 *Sacrificio Missæ redduntur Deo condignæ gratiæ pro ejus beneficentis .*
- 30 *Francisca Farnesæ à Deipara puerum JESUM dono datum .*

Pro intelligentia dicendorum in præsentī decisione, in qua Sacrificium esse *Propitiatorium*, & *Impetratorium* breviter demonstrabimus, præmittere, & prænotare oportet, in Sacrificio Missæ concurrere septem genera causarum, videlicet *Efficientem*, *Instrumentalem*, *Materialem*, *Ritualem*, *Formalem*, *Localem*, & *Finalem*; de quibus aliqua recenset *Lessius de Justitia*, & *Jure lib. 2. cap. 38. à num. 11.* & *seqq.* *Causa Efficiens* est Christus Dominus, qui tanquam Hostia, & Sacerdos offert *Æterno Patri* Sacrificium sui ipsius per manus Sacerdotum ministrorum Ecclesiæ; ut docet *Trid. Concil. sess. 22. cap. 2.* in illis verbis: *Una enim eademque est Hostia, idem nunc offerens Sacerdotum Ministerio, qui seipsum tunc in Cruce obtulit*; & tradunt omnes Theologi Scholastici, & Morales. *Emin. Card. de Lugo de Euchar. disp. 19. sect. 9. num. 112.* & *123. Magistrus in 4. Sent. disp. 4. quæst. 6. nu. 112.* & *in Theolog. Morali disp. 19. num. 54.* *Gonet tom. 5. disp. 11. de Sacrificio Missæ art. 5. num. 95.* *Tamburin. de Sacrificio Missæ lib. 2. cap. 2. §. 1. num. 1.* & *2.* & habetur in *cap. Firmiter. §. Una. De Summa Trinit.* & *fid. Cathol.* & dicemus infra, *Decis. XXXIII.* ubi agemus, qui, & quot sint fructus Missæ. *Causa Instrumentalis* est persona legitime deputata ad sacrificandum, nempè Sacerdos ritè, & rectè ordinatus, ut demonstratum est *supra Decis. VII.* *Causa Materialis* est res externa, & sensibilis, quæ offertur, videlicet *Victima*, & *Hostia*, de qua latè in *Decis. VIII.* *Causa Ritualis* sunt Cæremoniæ ab Ecclesia præscriptæ pro Liturgica actione; à quibus aberrare non licet, ut docuimus in *Decis. IX.* *Causa Formalis* est ipse rei, seu *Victimæ* peremptio, vel aliqua ejus conveniens mutatio; & de hac pariter locuti sumus plene in *Decis. X.* *Localis* causa sunt *Templum*, & *Altare*; sine quibus dedecet Sacrificium offerre; ut disputatum est in *Decis. XII.* & *XIII.* *Causa verò Finalis* duplex reperitur in Sacrificio,

Una primaria, nempè *Honor*, & cultus Dei ad protestandum ejus absolutum dominium in omnibus creaturis, de qua differuimus *supra Decis. VI.* & *Decis. VII.* Altera secundaria; & est *Utilitas populi*, quatenus ex Sacrificio provenit eidem populo tum felicitas æterna per remissionem culparum, & pœnarum; atque gratiæ sanctificantis augmentum; tum prosperitas temporalis, per obtentum Divinæ opis, dum afflictiones in hac vita nos ingruunt; & de hac secundaria finali causa in præsentī est agendum.

Igitur in definitione Sacrificii posita sunt verba hæc: *Pro remissione peccatorum*; *nec non pro præsentī, æternaque felicitate populi obtinenda*; ad inveniendum quod Sacrificium Missæ prodest ad obtinendam à Deo remissionem tum culparum, tum pœnarum, pro æterna felicitate consequenda; & ad ipsum placandum, quando ejus justitia pœnis, & flagellis peccatores percutit; vel dum justī gratias temporales ab ipso flagitant; ad quorum omnium probationem, memoria est recolendum; tria fuisse genera Sacrificiorum apud Hebræos, *Holocaustum*, *Hostiam pro peccato*; & *Hostiam pacificam* vel ad impetrandum beneficium aliquod, vel pro impetrato ad gratiarum actionem de quibus agit *S. Thom. 1. 2. q. 102. art. 2. ad ost.* *Emin. Card. Be larmin. lib. 1. de Missa cap. 4. Card. Tolet. in Summa lib. 2. cap. 4. num. 2.* & *3. Lessius in 3. p. D. Thom. q. 83. art. 1. dub. 3. num. 9.* & *Tornell. in Annal. Ad Annum Mundi 2545. num. 21.* *Holocaustum* erat Sacrificium; quod specialiter offerebatur Deo ad reverentiam Majestatis suæ, & amorem bonitatis ejus, & dicebatur *Holocaustum*, quia in eotota *Victima* comburebatur; hoc enim verbum latinè significat *totum combustum*; & idè tota *Victima* cremabatur, ut resoluta in vaporem tota sursum ascenderet, in signum quod, quidquid habemus, Dei est. *Hostia pro peccato* erat illa, quæ pro expiatione peccati offerebatur, cujus una

pars cremabatur, & pars altera à Sacerdotalibus in ipso atrio Sancto manducabatur; ad denotandum, quod Deus est causa nostræ salutis, sed mediis ministris suis. Variabantur autem *Hostiæ pro peccato* pro varietate peccati, & personarum; alia enim offerebatur pro perjurio, alia pro aliis peccatis; alia pro peccato Pontificis, alia pro Regis, alia pro Synagogæ, alia pro peccatorum hominum. *Hostiarum Pacificarum* duæ erant species, Una pro beneficio accepto, altera pro beneficio accipiendi offerrebat; & earumdem tres fiebant partes; prima cremabatur, secunda manducabatur à Sacerdotibus; tertia ab illis, qui eas obtulerant; ad hoc, ut sciremus, à Deo nobis gratias elargiri mediantribus ejus ministris; sed nobis etiam cooperantibus.

Hæc omnia sacrificia Legalia, & 6 antiqua in umbra figurabant Sacrosanctum Missæ Sacrificium à Christo Domino institutum; in quo per oblationem sui Corporis, & Sanguinis comprehenduntur omnes supradictæ Legales Hostiæ, ut profitetur Ecclesia, quæ in *Secreta Dominicæ VII. post Pentec.* ita orat: *Deus, qui legalium differentiam hostiarum, unius Sacrificii perfectionem sanxisti: & advertit Conc. Trid. d. sess. 22. cap. 1. in fine, ibi: Hæc denique (oblatio) illa est, quæ per varias Sacrificiorum, naturæ, & legis tempore, similitudines figurabatur; ut porè quæ bona omnia, per illa significata, velut illorum omnium consummatio, & perfectio complectitur.* Igitur omnes causæ finales prædictorum Legalium Sacrificiorum vigent eminentiùs in Sacrosancto Missæ Sacrificio; Missa enim est pretiosum Holocaustum, quod Deo Patri offerimus tanquam supremo Domino; & de quo ipse summoperè delectatur juxta illud, quod antea dixerat per os Malachiæ cap. 1. *Vers. 6. Ab ortu enim solis usque ad occasum magnum est nomen meum in gentibus; & in omni loco sacrificatur, & offertur nomini meo Oblatio munda.* utique in honorem, reveren-

tiam, & protestationem supremi Dominii Divinæ Majestatis suæ; quod fufusè prosequitur *Suarez in 3. p. Div. Thom. tom. 3. disp. 76. sect. 2.* Et quemadmodum est Missa Sacrificium Holocaustum; ita est Propitiatorium, & Impetratorium; conferens populo fidei felicitatem æternam per remissionem culpæ; & pœnarum relaxationem; ac eidem populo elargiens gratiæ augmentum; & prosperitates temporales; sicque bona tum animæ, tum corporis; ut evidenter constat ex sequentibus octo conclusionibus; quibus declarabuntur supradicta Verba in definitione posita.

Conclusio prima: Sacrificium Missæ est Propitiatorium, quo ad culpam mortalem, quia illam remittendi vim habet ex opere operato. Probatum conclusio. I. Quia spectat ad rationem Sacrificii remittere peccata; nam munus Sacerdotis est, ut offerat dona, & sacrificia pro peccatis, ut ait Apostolus ad *Heb. 5.* Hinc etiam Sacrificia in Lege naturæ proficiebant adultis ad expiandum aâuale peccatum, ut ait *Mastrius in 4. sent. disp. 1. num. 42.* II. Quia Ecclesia ita petit in oratione tertia, *Sit ablutio scelerum, sit fortitudo fragilium.* III. Quia Sacerdos cum Hostiam offert, orat dicens: *Suscipe Sande Pater Omnipotens æternæ Deus hanc immaculatam Hostiam, quam ego indignus famulus tuus offero tibi Deo meo, vivo, & vero, pro innumerabilibus peccatis, & offensionibus, & negligentis meis: & pro omnibus circumstantibus &c.* IV. In Canone post illa Verba. *Et omnium circumstantium,* subjungitur: *Vel qui tibi offerunt hoc Saccificium laudis, pro se, suisque omnibus; pro redemptione animarum suarum; pro spe salutis, & incolunitatis suæ.* V. Cæteris auctoritatibus omissis, quas plurimas refert *Suarez d. tom. 3. disp. 79. sect. 3.* expressa sunt verba Tridentini Concilii d. *sess. 22. cap. 2. ibi: Hujus quippè oblatione plucatur Dominus, gratiam, & donum pœnitentiæ concedens; crimina, & peccata, etiam ingentia dimittit.* Porro
ex

ex communi Theologorum sententia supradicta conclusio, atque Concilii Tridentini verba ita intelligenda sunt, ut per Missæ Sacrificium remittantur peccata mortalia non immediatè quo ad culpam; sed mediatè, videlicet quatenus Deus hoc sacrificio placatus non confert illicò primam gratiam, etiamsi is, pro quo Sacrificium offertur, attritus sit; sed tantùm concedat auxilia, quibus homo disponatur ad veram pœnitentiam; & peccatorum remissionem; idèdque Concilium Tridentinum, ubi supra, non intellexit de gratia habituali, & formaliter justificante: sed de gratia præveniente cum actualibus auxiliis, quibus peccatores dum pro illis sacrificium offertur, excitantur ad pœnitentiam, & peccatorum detestationem; vel eliciendo actum perfectæ contritionis, vel se disponendo ad Sacramentum Pœnitentiæ dignè, & fructuosè recipiendum; & ita desumitur ex Doctrina S. Thom. in 4. dist. 12. q. 2. art. 2. *questiunc. 2. ad 4. ac etiam ex doctrina Scoti in 4. dist. 23. quam prosequuntur Gonet d. tom. 5. disp. 11. de Sacrific. Missæ art. 4. nu. 77. & seqq. Mastrius in Theo'. Moral. d. disp. 19. num. 48. Colleg. Salmanticens. in Cursu Theolog. Moral. tom. 1. De Sacramentis in genere tract. 5. cap. 3. punct. 1. Quartus in Rubr. Missal. in Appendice de Sacrific. Missæ quest. 2. punct. 1. ubi alios cumulat, & Brognolus in Speculo Clericor. tract. 10. cap. 6. resol. 1. 2. & 3.*

Conclusionem primam hanc duobus exemplis confirmo. Primum est Guilielmi Ducis Aquitanix viribus, exercitiis; & audacia formidabilis, qui adhæserat Antipapæ Anacleto; & rebellis, ac inobediens erat Summo Pontifici Innocentio Secundo, vero, ac legitimo Christi Vicario. Post plura remedia inutiliter adhibita pro conversione ejusdem Ducis Aquitanix, ipse Summus Pontifex Anno 1135. misit ad eum Legatos suos Gaufridum Episcopum Carnotensem; & S. Bernardum Abbatem Clarevallensem; sed

hi inflexibilem invenerunt antedictum Ducem Guilielmum; tanquam & Schismatis culpa, & aliarum gravissimarum iniquitatum vinculis detentum. Igitur ad Divinam opem S. Bernardus recurrit; & Sacrosanctum Missæ Sacrificium pro Duce obtulit; ductusque Spiritus sancti speciali impulsu Sanctus Abbas ad illum accessit, habens patenam cum Hostia in manibus consecrata; & de ejus obstinatione redarguens Ducem, tanta fuere interna cœlestis gratiæ auxilia, ut ad pedes Sancti Bernardi procumbens, se ei, Summoque Pontifici Innocentio statim professus sit obedientem; & à Schismate, suisque pessimis moribus conversus, exemplarem egerit pœnitentiam, pœnitentissimam aggressus peregrinationem; de qua testantur omnes Historiæ illius temporis; & de præmissis memoriam facit Emin. Card. Baronius in Annalibus Ecclesiasticis ad annum Christi 1135. Surius die 10. Febr. & novissimè Hieronym. à Basilica Petri in Metamorphos. Sacris Centuria 4. Convers. 57. Ecce propitiatio in hunc Ducem Aquitanix proveniens à Sacrificio per S. Bernardum Abbatem Oblato, cujus Sacrificii Sacrosancti virtute meruit à viis pravis converti, & remissionem gravissimarum culparum obtinere.

Alterum exemplum, à supradicto non dissimile, est Sancti Brinulphi Episcopi Scarenfis in Suecia, de quo Bollandus die 6. Februarii; & Anted. Hieronym. à Basilica Petri in Ephemeric. Sacris ead. die, inter cetera narrant; quod cum tanquam Pastor optimus omnium virtutum luce fulgeret, Ladalaus Magnus Suecorum Rex, pessimis consiliariis eum suadentibus, tanto odio prosequi cœpit Sanctum Episcopum: ut ejus sacrilegam intercessionem decreverit in corde suo; ac quibusdam sicariis exequendam mandaverit. De hac impia Regis voluntate monitus Sanctus Antistes se Deo commendavit, & proximo die festo Assumptionis Deiparæ solemnia Missarum

farum agens in Ecclesia, in qua & Rex Ladalaus cum proceribus Regni aderat, pro eodem Rege Sacrificium obtulit; tantaque fuit Sacrosanctæ oblationis Virtus, ut tactum dolore cordis intrinsecus pœnituerit eum delibitionis suæ; & statim Missa completa, se ante Sanctum Brinulphum prostraverit, summisque lacrymis iniquum animum suum, ac peccata sua confessus veniam, & absolutionem petierit, quam illi pius Episcopus benignè impertivit; ac deinceps eximia charitate ab eodem Rege fuit semper dilectus. Est igitur Liturgicum opus Propitiatorium, delens culpas mortales, & crimina ingentia, præviis Divinæ gratiæ auxiliis, excitantis ad pœnitentiam peccatores.

10 Conclusio secunda. Sacrosanctum Missæ Sacrificium multò magis est propitiatorium respectu culparum venialium; illas enim ex opere operato delet, atque remittit. In hac veritate concordant omnes Theologi. *Lesfius in 3. p. D. Thom. d. quæst. 83. art. 1. num. 22. Gonet d. disp. 11. de Sacrif. Missæ num. 79. tom. 5. Emin. Card. de Lugo de Euchar. disp. 19. nu. 152. Gobat in Theol. Experim. tract. 3. num. 123. & Mastrius in Theol. Moral. d. disp. 19. num. 49.* ubi advertit, quod licet plures ex Theologis ibi per eum citatis hanc conclusionem admittant ad normam præcedentis, scilicet non remitti venialia immediatè quo ad culpam per Sacrificium, sed tantùm mediatè; nimirum impetratione auxiliorum, quæ ad contritionem perfectam excitent; vel ad susceptionem Sacramenti Pœnitentiæ; nihilominus plurimi alii insignes Theologi, inter quos *Canus, Henriquez, Nugnus, Diana, & Gavatius* tenent, veniales culpas immediatè per Sacrificium Missæ deleri ex opere operato, dummodo ille, pro quo Sacrificium offertur, obicem non ponat, hoc est affectum, & complacentiam non habeat ad peccata venialia, sivè illa non continuet; idque probant ex *Concil. Trid. sess. 14. cap. 5.* ubi docet peccata

venialia non esse materiam necessariam Sacramenti Pœnitentiæ; sed multis aliis remediis expiari posse; inter quæ efficacissimum reputari debet Missæ Sacrificium, quod fuit à Christo Domino Ecclesiæ suæ sponsæ relictum; quo virtus Salutari Sacrificii cruenti Crucis applicaretur in remissionem eorum peccatorum, quæ à nobis quotidie committuntur, ut subdit *idem Concil. Trid. sess. 22. cap. 1.* His addi potest Scholasticorum doctrina, de remissione peccatorum venialium, quæ fieri potest per meram extrinsecam Dei condonationem absque ulla infusione gratiæ habitualis, aut formæ retractatione peccati venialis, quod non includit privationem gratiæ, sed est cum illa impossibile; ut latius *idem Mastrius in 4. sent. disput. 5. quæst. 9. in Theol. Mor. d. disp. 19. n. 49.* Et facit dictum S. Augustini, de quo *in can. Utrum. 72. De Consecrat. dist. 2.* videlicet: *Iteratur quotidie hæc oblatio, licet Christus semel passus sit, quia quotidie peccamus, saltem peccatis, sine quibus mortalis infirmitas vivere non potest; & ided quia quotidie labimur, Christus quoque mysticè pro nobis immolatur.*

Confirmari potest hæc secunda conclusio de remissione culparum venialium per virtutem Sacrificii Missæ 11 exemplo, quod narrat S. Gregorius Magnus *Dialog. lib. 4. cap. 57.* his verbis: *Hoc quoque quod audivimus; quemdam apud hostes, & in vinculis religatum fuisse; pro quo sua conjux diebus certis Sacrificium offerre consueverat; qui longo post tempore ad conjugem reversus; quibus diebus ejus vincula solverentur, innotuit; ejusque conjux illos fuisse dies, in quibus pro eo Sacrificium offerebat, cognovit.* Consimile exemplum narrat *Beda lib. 4. Hist. Gentis Anglor. cap. 22.* De Juvene milite, qui captus ab exercitu hostili, ibi Dux eum vinciri præcepit; sed vincula de se cadebant; habebat enim germanum fratrem Sacernotem, qui pro ipso Missam celebrabat, putans eum esse mortuum. Vincula

cula nostra utique sunt passiones nostræ; & inclinationes ad vitia, quibus alligati quotidie venaliter peccamus, juxta illud *Isaia* 5. 18. *Væ, qui trahitis plaustrum in funiculis vanitatis.* Igitur sicut vincula corporis dissolvebantur prædictis hominibus captivis, quod die pro ipsis celebrabatur Sacrosanctum Missæ Sacrificium; ita ejusdem Divini Sacrificii virtute destruantur funiculi animæ; quæ sunt culpæ veniales; de quibus dicebat *Psalmes*: *Dirupisti vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis.* *Psalm.* 115. 7. Et ideò fuerant disrupta; quia *Calicem salutaris accipiam;* idest propitiationem ex incruenta Oblatione Christi manantem spiritu suscipiebam.

12 Tertia Conclusio. Sacrosanctum Missæ Sacrificium ex opere operativum, & efficaciam habet augendi gratiam habituales in hominibus justis, pro quibus offertur, vel qui devotè illi sunt adstantes; etsi non immediate, sed mediatè tantùm; quatenus virtute ejusdem Sacrificii conferuntur justis auxilia actualia, & efficacia ad bona opera exercenda; quibus crescunt per meritum in sanctitate, & justitia; & mereantur de condigno augmentum gratiæ, & gloriæ. Ita Scholastici supracitati *Conet d. tom. 5. disp. 11. De Sacrific. Missæ nu. 81. Suarez in 3. p. tom. 3. disp. 79. sect. 4. Emin. Card. de Lugo de Eucharistia. disp. 19. num. 150. Colleg. Salmanticen. De Sacramen. in genere tract. 4. cap. 4. num. 112. & 31. Et Mastrius in sua Theolog. Morali. d. disp. 19. num. 50.*

13 Exemplum. Confirmatorium satis aptum est illud, quod refert idem S. Gregor. Magnus *Dialog. d. lib. 4. cap. 57. De Nauta, Baraca nomine, qui conducebat Romam in propria navi Agathum Panormitanum Episcopum, de quo etiam meminit ipse Gobat d. tract. 3. num. 126. Orta enim tempestate magna; & eodem Baraca nauta existente in carabo, videlicet in cymbula comitante navim, rupto fune, quo navi alligabatur, inter undarum*

cumulos repente disparuit. Navis post multa pericula ad Usticam Insulam fluctibus quassata pervenit; carabus verò jactatus undis; cum à superiori parte deorsum fuisset conversus; nauta, vi facta, supersevit carinæ; sed labore, terrore mortis, ac fame oppressus ampliùs se ibi regere non poterat. Interim Episcopus credens eundem nautam mortuum, voluit in eadem Insula Sacrosanctum Missæ Sacrificium offerre; quod dum litaret, ipse nauta ab undis cum carabo converso, jactatus vidit quemdam sibi mirabiliter porrigentem panem; quem mox ut comedit, vires recepit, nec longè post alia navis, transiens affluit, quæ illum ab undarum periculo suscepit, atque ad Portum Romanum deduxit; ubi cum deinde Episcopus apulisset, eundem vivum, & incolumem invenit. Ex hac narratione deducitur, quod sicut, dum Sacrificium fieret pro eodem naufrago nauta, Panis miraculosus, quo vires auctæ sunt illi ad se vivum in medio mari servandum, fuit illi porrectus; ita ejusdem Sacrificii virtute animæ fideles augmento gratiæ per impetrationem Divinorum auxiliorum ditantur; quibus valent actus bonos, & meritorios elicere ad consequendum de condigno tantùm gratiæ in hac vita, tùm gloriæ in futura augmentum.

Sit aliud exemplum Petrus Puteus Nobilis Panormitanus, in juvenili ætate, & in habitu laicali accesserat Romam, mundanos honores quæsiturus. Casualiter ingressus in Ecclesiam, & in Sacristiam, ubi S. Philippus Neri paratus erat pro celebranda Missa; ab ipso Sancto vocatus, ut Missæ suæ deserviret, promptè obediit; & Sacra illa actione durante; ac divina gratia in corde Petri crescente, desinit statim in eo affectus terrenarum rerum; & exarsit Amor cœlestium; adeò ut consilio ejusdem Sancti vitam Clericalem amplexus meruerit esse, fundator Congregationis Oratorii Panormi; & in ea ad apicem perfectionis

nis Christianæ pervenire ; ut piè , ac doctè scribit *Joannes Marciatus in Memor. Hist. Congregat. Oratorii tom. 2. lib. 5. cap. 24.*

Quarta Conclusio . Missæ Sacrificium ex sui institutione ; & ex opere operato habet vim remittendi pœnas peccatorum tàm pro vivis , quàm pro defunctis existentibus in Purgatorio . Probat *ex Trid. Conc. d. sess. 22. cap. 2. & Can. 5. in quibus definit , hoc Sacrificium non solum prodesse sumentibus , sed etiam iis pro quibus offertur tàm vivis , quàm defunctis pro peccatis , pœnis , & satisfactiõibus .* Hæc autem pœnarum remissio , ubi culpa obicem non ponat , provenit ex efficacia Passionis Christi , cujus cruenti Sacrificii hoc incurmentum est repræsentatio , ac veluti renovatio ; & fit immediatè ex ipsa hujus Sacrificii institutione , atque Christi promissione , independentè à merito , & probitate operantis ; atque idèd pœnæ prædictæ , debitæ pro peccatis remissis , relaxantur certò , & infallibiliter , ac statim ; ut concorditer docent omnes Theologi . *S. Thom. 3. p. 2. q. 79. art. 5. in corp. Scotus Quod lib. 20. Suarez d. tom. 3. in 3. part. disp. 79. sect. 6. Vasquez disp. 224. cap. 4. Colleg. Salmanticens. d. tract. 4. De Sacram. in gen. cap. 3. num. 11. & num. 18. Lessius in d. 3. part. quest. 82. num. 40. Gonet d. tom. 5. disp. 11 num. 38. Emin. Card. de Lugode Eubar. d. disp. 19. num. 153. Emin. Cardinalis de Lauræa in 4. sent. tom. 4. disp. 26. art. 11. ubi innumeras auctoritates Sacræ Scripturæ , SS. Patrum , Conciliorum , Canonum , & Theologorum cumulat . Et denique Mastrius Scotistarum splendor , & ornamentum , in 4. sent. disp. 4. quest. 6. & quest. 7. nec non in Theol. Morali d. disp. 19. num. 47.*

His addere liceat testimonia antiquitatis circa remissionem pœnarum pro defunctis ex Liturgica actione , provenientem juxta Apostolicam traditionem usque ab initio Ecclesiæ semper custoditam , de qua *Emin. Cardin. Baronius in annalib. Eccles. ad Annum*

Christi 257. nu. 15. & 16. & Anno 389. num. 5. ubi refert factum Divi Augustini , qui Missam de Requiem celebrare fecit pro anima S. Monicæ Matris suæ defunctæ , antequam ejus corpus sepeliretur , prout ipsa petierat , priusquam expirasset , dicens ; Tantum illud vos rogo , ut ad Domini Altare meminertis mei , ut idem Sanctus scribit Confession. lib. 9. cap. 12. & cap. 13. nec non Anno 1056. num. 9. ubi ex S. Petro Damiano ostendit usum Ecclesiæ celebrandi Missam feria secunda defunctis ; quod latius prosequitur Emin. Card. Bona Ker. Liturgic. lib. 1. cap. 15. num. 4. Gasp. Schottus in Physica Cur. tom. 1. lib. 1. cap. 42. §. 2. & Sperellus in Parenæsi Teleturgica cap. 52. ac etiam cap. 95. §. 1.

Porrò nonnulla exempla ad ornatum doctrinæ subjiciamus . Primum sit illud , quod narrat S. Gregorius Magnus *Dialog. lib. 4. cap. 55. de Domino balnei jam defuncto , cujus anima in figura humana servierat Presbytero , ibi pro infirmitatibus ad se lavandum accedenti : nam cum grati animi ergo obtulisset panem ; anima illa sic respondit . Ego , quem vides , hujus loci Dominus aliquando fui , sed pro culpis meis hic post mortem deputatus sum . Si autem mihi prestare vis , Omnipotenti Deo pro me offer hunc panem ; ut pro peccatis meis intervenias . Et tunc te exauditum esse cognosces , cum huc ad lavandum veneris ; & me minime repereris . In quibus verbis disparuit ; & is , qui homo esse videbatur , evanescendo innotuit , quia spiritus fuit . Idem verò Presbyter hebdomada continua se pro eo in lacrymis afflixit , salutarem HOSTIAM quotidie obtulit ; & reversus post ad balneum , eum jam minime invenit . Quæ ex re quantum profuit animabus immolatio sacræ Oblationis ostenditur ; quando hæc & ipsi mortuorum spiritus à viventibus petunt ; & signa indicant , quibus per eam absolvi videantur . Secundum exemplum sit Justus Monachi proprietarii , qui obiit in Monasterio ejusdem S. Gregorii Magni , & ejus jussu in ster-*

quilio cum tribus aureis, quos occultos tenebat, sepultus fuit, cui Sanctus, misertus iussit per dies 30. continuos pro ejus anima celebrari. Dein Anima Justii apprensus Copiosogermano suo, exposuit à pœnis, quas hucusque perpessa erat, se absolutam; ut

19 *eod. Dial. lib. 4. cap. 55.* fusius narratur. Hinc invaluit Ritus triginta Missarum S. Gregorii pro defunctis; quæ prohibita non sunt, si dicantur de Requiem in diebus ferialibus, & semiduplicibus; in Dominicis autem, & duplicibus festis recitentur de officio currente, per dies triginta vel continuos, vel interpolatos, ut respondisse *Sac. Rit. Congr. die 28. Octobris 1628.* testantur *Gavant. in Rubr. Miss. part. 1. tit. 5. num. 3. in fine. Bissus in Hierurg. Sacra Verb. Missæ prohibita. num. 262. Pasqualig. de Sacrific. Missæ q. 293. & seqq. & Bordonus de Legatis c. 6. num. 121.* Tertium sit exemplum S. Malachiæ Episcopi Hybernensis, de quo in ejus vita *Joan. Petrus Maffei Soc. Jesu, & Petrus Ribadeneira in Vitis Sanct. tom. 2. die 3. Novembr.* Defuncta enim sorore eiusdem S. Malachiæ; & visione per eum habita, quod ipsa luctu induta extra Ecclesiam staret, cepit pro eius anima quotidie Sacrosanctum Sacrificium offerre; & non multò post vidit eam in vestibus albis ad cælum ascendere. Quarto loco videantur exempla, quæ narrat *Daniel Bartoli in Historia Anglicana lib. 5. cap. 7.* De Joanne Cornelio Sacerdote eiusdem Societatis Jesu, cui in Anglia laboranti pro defensione fidei Catholicæ apparuit Harrisius eius præceptor defunctus, petens suffragium nonnullarum Missarum, ut à pœnis Purgatorii liber exiret. Ulterius idem Joannes Cornelius dum Sacrum faceret pro Barone Sturtonio, post consecrationem usque ad Memento defunctorum, vidit sylvam magnam ignis ardentis, & in eo prædictum Baronem Sturtonium, qui flagitabat auxilium. Quintò legatur id, quod scribit in *Stoanis Stephan. Menochius centur. 2.*

cap. 11. ex Tilman. Brendebac. lib. 8. Relationum cap. 4. videlicet anno 1588. Herum quemdam paulò ante defunctum famulæ tuæ apparuisse igneo pallio coopertum; & ab ea instantissimè postulasse certorum votorum adimplementum; & trium Missarum celebrationem, ut à pœnis Purgatorii absolveretur. Sextò tandem observandum eximium exemplum illud relaturn à Sancta Teresia in suis operibus spiritualibus *tom. 2. cap. 25.* nimirum, Vallisoleti sibi dono datam domum amplam cum vinea à quodam Equite generosi animi, ut ibi Monasterium fundaret. Post mensem à donatione prædicta circiter donator ipse, gravi infirmitate correptus, usu linguæ perditò obiit inconfessus. Sollicita Sancta Teresia de eius æterna salute orabat ad Dominum, à quo monita fuit, illius animam elicitò contritionis actu, adjuvante Deipara, pro cuius honore domum, & vineam donaverat, esse in loco salutis, nempe in Purgatorio; à quo tamen non exiret, nisi in prædicta domo construeretur Ecclesia, & Sacrosanctum Sacrificium Missæ in ea litaretur. Studuit pia donataria, omni possibili celeritate, Ecclesiam ibi edificare; qua edificatione completa, & necessariis licentiis habitis ab Ordinario, ubi prima Missa celebrata fuit, vidit S. Teresia Equitem donatorem, & benefactorem suum penes Altare, luminosam habentem faciem; & sibi gratias agentem; siquidem ejus anima soluta à Purgatorii pœnis ad gloriam evolabat Paradisi. Verè igitur Incruentum Missæ Sacrificium est Propitiatorium, & Satisfactorium pro pœnis, causa culparum commissarum debitis persolvendis, tum in hac vita mortali degentibus; tum in alia his, qui in Purgatorio sunt demandati.

Sed dicit aliquis, quare Ecclesia in offertorio Missæ Defunctorum rogat Redemptorem, ut liberet animas omnium fidelium Defunctorum *de Pœnis Inferni, & de profundo lacu; & ne absorbeat*

forbeat eas Tartarus, nec cadant in obscurum? Quisnam est sensus dictorum Verborum? Respondetur, ea verba de penis Inferni significare penas Purgatorii; vox enim Infernus significat omnem locum subterraneum, sive ubi stant damnati, sive ubi sunt animæ Purgatorii, vel degentes in limbo; & ideò in symbolo dicimus *Qui descendit ad inferos*. Verba de profundo lacu pariter denotant Purgatorii locum; qui cum sit in profundo terræ, venit hoc nomine; lacus enim appellatur carcer profundus; juxta illud *Jerem. 38. 6. Et projecerunt eum in lacum, idest in carcerem*; de quo etiam intelligendus est *Psaltes Psal. 87. Vers. 5. & seqq.* ubi de Passione, morte, ac sepultura Redemptoris, atque de descensu Animæ ejus Sanctissimæ ad limbum loquens, in spiritu dicit: *Estimatus sum cum descendentibus in lacum: factus sum sicut homo sine adiutorio inter mortuos liber. Sicut vulnerati dormientes in sepulchris, quorum non es memor amplius; & ipsi de manu tua repulsi sunt. Posuerunt me in lacu inferiori; in tenebris; & in umbra mortis*. Verba sequentia: *ne absorbeat eas Tartarus, nec cadant in obscurum; innuunt eundem locum Purgatorii, à quo censentur animæ educatæ; quia durante divino Sacrificio tormenta non sentiunt, sed refrigerium, secundum ipsam opinionem Sancti Hieronymi, quæ in aliquibus Defunctorum Missilibus imprimi solet; nimirum. Anime, quæ in Purgatorio torquentur, pro quibus solet Sacerdos in Missa orare, interrim nullum tormentum sustinent, dum Missa celebratur*. Igitur hæc Offertorii oratio ad supplicandum dirigitur, ne iterum cadant in tormenta post Missam, à quibus pro interim sublevatæ sunt animæ illæ, pro quibus rogatur; & ne amplius ibi detineantur. Ita Magrius in Hierolex. Verb. Offertorium. nec non Menochius in Storeis Centur. 6. cap. 78. ac etiam Azorius tom. 1. lib. 10. cap. 22. quæst. 8. & Fagundez de Præceptis Ecclesiæ lib. 4. cap. 21. num. 6. & seqq.

Quinta Conclusio. Sacrificium Missæ in publicis tribulationibus belli, pestis, penuriæ, aliorumvè divina Justitiæ flagellorum, Deum placatum reddit, & opem opportunam obtinet. Probat ex usu antiquo Ecclesiæ, quæ pro tempore prædictarum tribulationum instituit proprias Missas celebrandas; videlicet ad pacem obtinendam, ad petendam pluviam, vel serenitatem; & consimiles, prout in Missali Romano; ideò hoc notant *Henriquez in Summa lib. 9. cap. 15. num. 2. Collegium Salmanticen. de Sacram. in genere d. tract. 4. cap. 4. num. 19. & Masfrus in Theol. moral. d. disp. 19. num. 51*. Et hæc est potissima causa, ob quam Deus in præsentis misericordem reddit, & peccata dissimulat, etsi in veteri testamento tanta severitate peccatores puniret. In penam unius adulterii, ut habetur *Judic. cap. 20. Vers. 46. perjerunt viginti quinque millia hominum*. Ob vanæ gloriæ culpam in Rege David, ut legitur *in lib. 2. Regum cap. 24. num. 15. ceciderunt ex pestilentia virorum septuaginta millia*. Propter curiosam irreverentiam in aspectu Arcæ, quam commiserunt Bethsamitæ, ut scribitur *lib. 1. Reg. cap. 6. num. 19. Dominus Deus percussit de populo septuaginta viros; & quinauginta millia plebis*. Nostris autem temporibus innumera propè flagitia, adulteria, vanitates, & irreverentias tolerat Divina justitia; quia redditur placabilis Hostiæ immaculatæ oblatione. Sint exempla.

Justinus successor Justiniani in Imperio, cum bellum gereret contra Persas, quo die erat pugnaturus contra illos, Missam cum militibus devotè audit, deinde inito prælio gloriosam de inimicis victoriam reportavit, divini Sacrificii virtute, ut refert in *Annalibus Eccles. Emin. Cardin. Baronius Anno 556. num. 43*.

Consimilem triumphum de Danis, Angliam invadentibus assequutus est Rex Etelredus; qui excitatus ad pugnam, dum Sacræ Liturgiæ adstaret, à militibus suis, respondit iisdem, non

non discessurus, nisi Divinum Sacrificium completum esset. At eo finito hostes aggressus, illos omnes fugavit ejusdem Divini Sacrificii ope. *Idem Emin. Baron. Anno 871. num. 101. Et Matthæol. in Sylva Historial. tom. 2. lib. 7. cap. 1. tit. 13. Exempl. XI.*

25 Sexta Conclusio. Prodest libatio Hostiæ sacræ ad effugienda pericula, quibus nostra subjacet humanitas; idcirco *Trid. Conc. cit. sess. 22. cap. 2. & can. 3. in fine* ait, Missæ Sacrificium offerri pro quibuscumque necessitatibus; videlicet tam animæ, quam corporis. Famulos est exemplum relatum ab *Aenea Silvio in descript. Europæ cap. 21.* de Nobili Viro, qui cum gravissima tentatione de se suspendendo opprimeretur, monitus fuit à Religioso viro, ut quotidie Missam audiret; idque per annum jugiter fecit, neque suspendii tentationem amplius audivit. Postea in die festo, cum tardasset ire ad Ecclesiam, obviam habuit rusticum, qui testatus est ei, completa esse omnia Sacrificia. Dolenti nimirum de hoc Nobili prædicto obtulit rusticus cedere Missam à se auditam; si pallium rubeum suum sibi daret. Consentit Vir nobilis, & dato Pallio peregit ad Ecclesiam; in qua diu moratus in recitatione orationum, dum revertitur domum, vidit rusticum antedictum in arbore suspensum; & cognovit virtute Missæ sibi attributæ illud suspendii periculum evasisse. Idem narrat *Bagatta in Admirand. Orb. Christ. tom. 2. lib. 2. cap. 2. § 9. nu 3. & Segnerius in Christiano Instructo part. 1. Serm. 12. nu. 17.*

26 Celebre est etiam exemplum illud Nobilis juvenis ab aula Sanctæ Elisabeth Reginæ Portugalliæ; quem calumniosè ab alio aulico accusatum de incontinentia apud Regem, Rex ipse in calcaris ignis medium proici jussit artificii. Cumque innocens accusatus pergeret jussu Regis ad artificem fornacis, audito signo celebrandæ Missæ in quadam Ecclesia, introgressus adstirrit Divino Sacrificio; & interim Rex scire cupiens, an jussa sua adimpleta forent,

misit accusatorem ad fornacem; quem artifex arreptum in ignem conjecit. Quo casu Deus punitam voluit malitiam calumniatoris; defensam innocentiam acculati; & manifestatam virtutem Divini Sacrificii in angustiis, & necessitatibus hominum. Ita in *Chron. Ordinis S. Francisci tom. 2. lib. 8. cap. 28. & Rodriguez in Exercit. Perfect. Christ. part. 2. tract. 8. cap. 16.* nec non *Bagat. eod. lib. 3. cap. 3. num. 9.* qui alia exempla narrant eorum, quibus devotio erga Sacrosanctum Missæ Sacrificium in magnis vitæ periculis mirificè profuit.

27 Septima Conclusio. Virtute hujus Sacrificii conceduntur nobis à Deo plura bona temporalia; quatenus tamen ordinantur, & conducunt ad Spiritualitya. Ita *Mastrius in cit. disp. 11. Theol. Moral. num. 51.* ubi reddit rationem dicens, quia hujus Sacrificii effectus nituntur meritis Sacrificii cruenti à Christo in Cruce oblati; at nobis non promeruit Christus in Cruce bona temporalia, nisi in ordine ad Spiritualitya; & prout ad illa conducunt, & ordinantur. Et hinc est, quod effectus hujusmodi non semper, & infallibiliter obtinentur; quia non semper deserviunt animæ saluti; quod suaderi potest exemplo Extremæ Unctionis; cujus effectus est etiam Sanitas corporalis, non tamen absolutè; sed prout expedierit salutis animæ, ut docet *Conc. Trid. sess. 14. cap. 2. de eod. sacram. extr. Unct.*

28 Cæterum & hanc conclusionem duobus ornemus exemplis. Unum narrat *Surius in Vita S. Joannis Eleon. sinarii Alexandrini Episc. die 23. Januar.* de duobus Sutoribus, quorum unus quotidie audiebat Missam, & ejus familia comode vivebat ob lucra, que ex arte sua Sutor ille reportabat. Alter die, ac nocte laborabat, vix Dominicis diebus ad Ecclesiam accedens, & nimia egestate opprimebatur. Petiit à primo quomodo omnia sibi prospera evenirent? Et audita devotione ejus erga tremendum Missæ Sacrificium, cepit & ipse jugiter illi adstare; & in
tem.

temporalibus ditatus fuit.

Alterum satis lepidum describitur in *Storeis Menochii Centur. 2. cap. 72.* ubi inter cetera notabilia S. Antonini Archiepiscopi Florentiæ refertur, quod honestus Vir paupertate, & filiarum multitudine pressus. quotidie, summo mane, ibat ad Ecclesiam, audienſque Sacrum Sacrificium Missæ egestatem suam Domino commendabat. Aliquando ivit ita diluculò, ut ostium Ecclesiæ nondum esset apertum. Stetit tamen ibi expectans, & orans. Interim venire cæci duo mendici, qui elemosynam quæritabant, & reperto ostio clauso, cæperunt adinvicem conferre; quantum unusquisque reconditam pecuniam teneret? Unus ait, habeo in hoc capuccio, reposita scuta ducenta. Alter dixit, ego verò trecenta scuta in pileo reporto. His auditis Vir ille devotus, credens hanc notitiam sibi datam, ex speciali providentia Dei, abstulit capuccium ab uno, & pileum ab altero, veloxque aufugit; cæcis, præ nimio dolore ob amissam pecuniam ejulantibus. At timens, ne offenderetur Deus, accessit homo ille ad Sanctum Antoninum Archiepiscopum, & eidem omnia narravit, & pecuniam consignavit; qui ascitis cæcis prædictis, eos redarguit de furto, in petenda stipe tanquam mendici, & tantam pecuniam retinentes. Cumque eoshortatus effecit, ut suo arbitrio factum remitterent, uni dedit scuta vigintiquique; alteri triginta; reliquum verò illius pecuniæ concessit ei, qui illam abstulerat; ut filias suas nobiles in Matrimonium daret, & suæ paupertati subveniret. Est igitur hoc Divinum Missæ Sacrificium prærium inexhaustum, à quo nobis omnia bona veniunt, tum spiritualia, tum temporalia, si & hæc ad animæ salutem dirigantur; juxta illud *Primum quærite regnum Dei, & Justitiam ejus; & hæc omnia adiciuntur vobis. Matth. 6. 33.*

His adde bovem ferocem factum domitum, ex voto Missæ ad honorem S. Francisci Xaverii, ut narrat Gobat in

Theol. Exper. d. tract. 3. num. 118.

Octava conclusio. Sacrificium Missæ est verè Eucharisticum, idest aptissimum ad gratias. agendas Deo pro im-
29
mensis beneficiis, quæ jugiter ab ipso accipimus. *Gonet. d. tom. 5. disp. 11. de Sacrific. Missæ num. 94. Brognolus tract. 10. cap. 8. resol. 1. Vers. Secundo. Layman lib. 5. tract. 5. cap. 2. num. 1. Paul. Segner in Christiian. Instruct. part. 1. Sermon. 12. num. 10. & 11.* ubi piè differendo ait, innumeras esse beneficentias, quibus à Deo cumulamur in bonis naturæ, & gratiæ, in liberatione à malis, & in præparatione æternæ felicitatis, nec non quod ipſius Dei Filius, propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cælo, & incarnatus sit de Spiritu Sancto ex Maria Virgine, & homo factus fuerit obediens usque ad mortem; mortem Crucis. Idcirco, ut ajebat Thobias de Angelo. ad patrem suum: *Quid dignum esse poterit beneficiis ejus? Job. 12. 2.* Et nihilominus gratias reddere, & divinas beneficentias compensare obligamur, juxta illud: *Da Altissimo juxta datum ejus. Eccl. 35. 12.* Satisfacimus autem huic debito, dum Æterno Patri immaculatam Hostiam, Corpus scilicet, & Sanguinem dilectissimi Filii sui offerimus, & donamus in Liturgica actione; de qua ita ait S. Ireneus lib. 4. *contra hæres. cap. 32. Divinum hoc Sacrificium, idè institutum, ne nos ingrati sumus erga Deum.* Legitur in Vita Ven. Franciscæ Farnesæ, eidem à Deipara in visio e datum fuisse puerum JESUM his verbis: *Accipe, tuus est.* Hoc idem omnes fideles de se ipsis dicere possunt, prævio Missæ Sacrificiis; in quo *Parvulus datus est nobis*, ut illum pro gratiarum actione Divinæ Majestati offeramus; ut ipse Christus cuidam animæ devotæ pariter inuisse testatur *Sanctiure part. 3. cap. 10.*

30
Ex his concludamus, Sacrificium Missæ continere in se omnes, effectus Sacrificiorum; quibus quovis tempore homines usi sunt; est enim Missa Sacrificium *Lautreuticum*, sive *Holocaustum*,

sum, seu honorarium, & protestativum Divini Dominii, & sic refertur ad colendum Deum; & ad protestandam ejus Supremam Excellentiam; atque Superioritatem super omnes res creatas. Est *Eucharisticum*, quia fit ingratium actionem de summo beneficio Passionis Dominicæ, & immensis aliis beneficiis, quibus à Deo donamur. Est *Impetratorium*, quia per Christum Deo Patri Oblatum, & præsentatum; ejus misericordias obtinemus. Est *Meritatorium*, quia justis hominibus viatoribus augmentum gratiæ obtinet. Est *Propitiatorium*, sive *Expiatorium* pro peccatis vivorum, & mortuorum; virtute Dominicæ Passionis. Est *Satisfactorium*, quia pœnas debitas pro peccatis remittit, delet, & extinguit. Ita *Fraxinell. de Oblig. Sacerdotum sect. 3. prænot. 1. Layman. d. lib. 5. tract. 5. cap. 2. & Brognol. in Specul. Cleric. d. tract. 10. cap. 8. resol. 1.*

Utrùm autem supradicti omnes effectus Sacrificii sint finiti, vel infiniti, tùm quo ad intensionem, tùm quo ad extensionem, examinabimus infra in *Decisione XXXIII.* ubi de valore, & fructu Missæ sumus loquuturi.

DECI S I O XV.

ARGUMENTUM.

De Sacrificiis factis in lege Nature; & primò de Sacrificiis Adæ, Caini, & Abelis. An Adam sciverit scientiam cabalisticam? Et quid, & quotuplex sit Cabala Hebræorum?

S U M M A R I U M.

- 1 Adam fuit primus, qui Deo obtulit Sacrificia.
- 2 Adam superavit in Scientia Salomonem.
- 3 Adam habuit fidem distinctam, & explicitam Unitatis, & Trinitatis Dei, ac Verbi Divini futuræ Incarnationis.

- 4 Adam omnes scientias possidebat, ac etiam Medicinam, & Cabalam.
- 5 Cabala quid sit?
- 6 Cabalistica scientia alia bona, alia mala, & quot ejus species?
- 7 Hebræi, & Græci non utuntur numeris arithmeticis, sed litteris Alphabeti.
- 8 Aleph continet nomen Dei, & quare?
- 9 Aleph habet in se Mysterium Unitatis, & Trinitatis Divinæ.
- 10 Cabala mala quænam sit?
- 11 Adam scivit, esse Deo Sacrificia offerenda; & id ipse docuit filios, ac posteros suos.
- 12 Adam fabricavit Tempa pro cultus Divini exercitio.
- 13 Cain, & Abel pluries sacrificaverant Deo.
- 14 Abelis Sacrificia comburebantur igne cœlesti. Non etiam illa Caini.
- 15 Sacrificia Deo grata sæpè igne cœlesti combusta.
- 16 Caini Sacrificia non grata Deo ob quatuor causas? Et quæ?
- 17 Genitores, qui offerunt Religioni filios peiores, sunt similes Caino.
- 18 Sacerdotes celebrantes Missam sine devotione sunt similes Caino.
- 19 Cain res oblatas in Sacrificio convertebat in suum usum.
- 20 Abel utrùm fuerit Martyr?
- 21 Abel occisus fuit in loco, ubi nunc est Damascus, & ibi terra ad huc rubra est ob ejus Sanguinem.
- 22 Abel occisus fuit die 25. Martii.

Hucusque explanavimus quidditatem Sacrificii; & ea, quæ spectant ad actionem Liturgicam ritè, atque rectè exercendam; sequitur, ut præterita tempora percurrentes, & diversitatem Legum observantes, scilicet Naturæ, ac Mosaycæ; referamus personas, à quibus consuetum fuit Hostias Deo immolari in utraque prædictis Legibus, ac statibus; ut deinde ad plenam tractationem incruenti Missæ Sacrificii, quo in Lege gratiæ, in qua vivimus, à Christo Domino donati,

nati, & ditati fumus, descendere possimus.

1 Igitur in lege naturæ primus, qui Sacrificia Deo obtulit, fuit Protoplastus, ipse scilicet Adam; quem à Deo Sacerdotio initiatum fuisse deducunt Auctores, quos allegat eruditus Fr. Marcellus de Cavalariis Ordinis Prædicatorum in eximio Opusculo *Statæ Sacra tit. 1. num. 3.* Et quoniam Scriptura Sacra expressè non loquitur de Sacrificiis, & Liturgiis Adæ; hanc assertionem probare licet ratione, & auctoritate. Ratio desumitur à concordi Theologorum, Sanctorumque Patrum consensu, affirmantium, quod Deus in primum Parentem Adam non solum liberaliter infuderit scientiam omnium rerum naturalium, & cognitionem Astrorum, & elementorum, ita ut ipse Adam superaverit sapientiam Salomonis, ut docent *Pererius, Serarius, Cornelius à Lapide*, & alii, quos cumulat *Stephan. Menochius in Storeis Centur. 12. cap. 50.* Sed etiam eum prædixisse fecerit omni supernaturali virtute, ut posteros suos posset instruere in his præcipuè quæ ad Religionem, & Divinum Cultum spectarent; ut considerat *S Thom. 1 p. 9. 94. art. 3.* & idè Adam habuit fidem de Deo, scivitque ipsum Deum esse Auctorem naturæ, & gratiæ; atque remuneratorem bonorum operum; immò obtinuit fidem distinctam, & explicitam Mysterii Unitatis, & Trinitatis Dei; ac revelationem futuræ Incarnationis Verbi Divini pro redimendo genere humano; ut differunt *Valentia tom. 1. disp. 7. quæst. 2. punct. 1. Ludovic. Molina in Opere Sex dierum disp. 25. Salian in Annalib die sexto à num 58. & seqq.* Novissimè *Mendezus in Theol. Catechetica lib. 8. cap. 4.* Undè non est dubitandum, eundem Adam ornatum fuisse hac Religionis virtute, quæ consistit in Sacrificio; & scivisse, Deum esse colendum, atque honorandum immolatione Hostiarum.

Et equidem plura sunt, quæ leguntur apud Auctores de scientia Adæ; tum in scientiis naturalibus, quibus

omnibus ipse callebat, etiam Medicina, ut eruditè pluribus Auctoribus citatis probat *Zacchias in Quæst. Medicoleg. tom. 1. lib. 6. tit. 3. quæst. 4. num. 2.* & 3. tum etiam *Kabala*, seu *Cabala* (utroque enim modo scribitur) quæ dicitur scientia Symbolica, per quam aliquod vocabulum cum altero, seu per numerationes arithmeticas aliquid aliud mysticè designatur; ut scribit *Magr. in Hierolexic. Verb. Kabala*, ubi subdit, hanc scientiam ab Angelis traditam fuisse ex Rabbiorum traditione; & successive ad posteros Patriarchas, & Dei amicos pervenisse; apud quos tantummodò conservabatur; nec vulgò communicabatur; sed ea abusum esse Cham Noemi filium, qui eam Ægyptios docuit, & ipsi in Idololatriæ cultu illam adhibere eperunt. Hæc autem scientia Cabalistica dividitur in bonam, & malam secundum Auctores infra citandos. Prima habet tres species; Una declarat verba Scripturæ Sacræ in aliquo sensu mystico; & est veluti Theologia mystica Hebræorum. *Julius Maurocenus*, Neophitus, (antea verò Rabbinus) in suo opere *Via fidei Hebræis ostensa part. 2. cap. 69. pag. 1132.* & *Stephan. Menochius in Storeis Centuria prima cap. 14.* ubi hanc propositionem pro exemplo ponit: *Cum fiet lux speculi non lucentis, sicut speculi lucentis, erit nox sicut dies.* Quæ indicat corporum resurrectionem, & glorificationem in cælis juxta illud Apostoli: *Reformabit corpus humilitatis nostræ configurationem corpori claritatis suæ. ad Phipp. 3.* Item exemplificat in Verbis illis, *Manna, Thecel, Phares*, quæ fuerunt interpretata per *Danielem cap. 5.* Et in Verbo *Sesach* apud *Jeremiam cap. 25. num. 26.* quæ significat *Babel.* Secunda species Cabalæ bonæ consistit in mutatione verborum alicujus vocabuli pro relevando aliquo sensu recondito, vel mystico, ut nos facimus, cum aliquod Anagramma componimus; & de hac *Jul. Maurocenus* ubi supra dat exemplum de verbo מלאכי *Malachi*; idest Angelus meus, de quo fit מיכאל *Michael.*

Tertia verò est computatio Arithmetica super litteris Alphabeti; nam Hebræi, ac Græci non utuntur numeris, ut nos facimus, sed eorum vice adhibent litteras; *Aleph* enim significat unum, *Beth* duo; *Ghimel* tria, & sic de singulis; quare qui Cabala pollent, numerant litteras alicujus vocabuli; idest observant, quem numerum faciant eadem litteræ; ut inde sumant sensum reconditum illius vocabuli. *Menochius d. Centur. prima cap. 14.* dat exemplum ex S. Irenæo sumptum de nomine Antichristi; de quo cum scriptum sit in *Apocalypsi cap. 13. Vers. 18.* Numerus enim hominis est; & numerus ejus sexcenti sexaginta sex. Arbitratus est, nomen Antichristi futurum esse **TEITAN**; ea ratione quia in numeris græcis **T** significat 300. undè cum sint duo **TT**. faciunt 600. **N** facit 50. **I** facit 10. **E** facit 5. **A** facit 1. adeò ut hæc tota numerorum series compleat numerum 666. & de hoc latius agit *Malienda lib. 8. de Antichristo cap. 8.*

Aliud exemplum deducere licet ex *S. eod. Julio Mauroceno d. libr. Via della fede part. 3. cap. 2. pag. 1239.* ubi refert, Hebræos Cabalistas docere, quod *N Aleph* prima littera Alphabeti Hebraici continet in se Nomen Ineffabile Dei **יהוה** *Jebova*; propter hanc numericam rationem; quia tam *Aleph*, quam *Jebova* important numerum vigesimum sextum. Ecce probationem. *Aleph* componitur ex duobus *Jod*; unum supra, aliud subtrus, & ex uno *Vau* transverso: ita: *N*. Modo *Jod* numericè valet **X**. cumque sint duo *Jod* faciunt **XX**. *Vau* valet **VI**. idcirco hæc omnes summæ relevant **XXVI**. Idem importat vox **יהוה** *Jebova*: siquidem *Jod* importat **X**. littera *N* **Hè** importat **V**. cumque sint duæ faciunt **X**. Item *Vau* importat **sex**; quare si sumantur omnes, ascendunt ad numerum **XXVI**. prout dictum est de littera *Aleph*.

Sed ex eadem littera *N Aleph* prædictus *Jul. Maurocenus* deducit *d. part. 3. cap. 2. pag. 1239.* pulcherrimam observationem, videlicet Mysterium Unitatis,

& Trinitatis Divinæ; ait enim quod sicut prædicta littera *N Aleph* componitur ex tribus Litteris, ex *Vau*, & duobus *Jod*; similiter Deitas, & Divina essentia consistit in tribus Personis, Patre, Filio, & Spiritu Sancto; quarum una est natura; prout unica est littera *N Aleph* ex tribus composita. Hæc igitur sunt tres species Cabalæ bonæ, quæ cum non repugnet Canonibus Ecclesiasticis, & Dogmatibus Christianis; immò contineat nonnulla antiqua, jucunda, & ingeniosa, non est damnabilis, ut ait *Pignatellus tom. 5. consult. 24. num. 82.* & *Menochius in Storeis d. Centur. prima cap. 14.*

Cabala verò mala est illa; ex qua Hebræi ex punctis, lineis, accentibus, & spiritibus conantur deducere operationes mirabiles; & ea utuntur ad ligandos Dæmones; & ad præstigia facienda; adeò ut in effectu sit vera Necromantia, ars diabolica, continens non solum multas ineptias, sed plures res impias, & omnium hæresum fursure conflata; ut loquitur idem *Pignatell. d. tom. 5. Consult. 14. num. 7. & 8.* contra quam gravi censura insurgunt *Genebrard. lib. 12. Chronol. Cornel. Agrippa lib. de Vanit. Scient. cap. 47. Nicol. Serarius lib. 1. de Rabbinis cap. 13.* & in *cap. 10. Josue quest. 2. Galatin. lib. 1. de Arcanis cap. 7. Martin. Delrius lib. 1. cap. 4. quest. 3. Baldellus in Theol. Moralit. tom. 2. lib. 4. disp. 16. num. 5.* & *Gaspar. Schottus in sua Physica Curiosa tom. 2. lib. 12. cap. 1. num. 1.* ubi sic loquitur: *Errant, qui Cabalam, Judeorum Philosophiam omnium rerum doctrinam mysticè, & symbolicè calere putant. Fætet illa, jam satis vanitatis promissorum tantorum; & falsitatis convicta.*

Revertentes itaque ad scientiam, Protoplasti Adæ, sive calluerit, sive non Cabala in bono sensu accepta; certum est, eum omni scientia fuisse à Deo eminenter dotatum, ut suos posteros erudiret, ac dirigeret in iis, quæ Religionem, & cultum veri, ac summi Dei concernebant, prout docet *S. Thom. in cit. part. 1. q. 94. art. 3.* & per consequens

sequens, eum non latuisse, esse Deo Hostias immolandas, & Sacrificia offerenda in protestationem supremi dominii ipsius Dei; ac subjectionis hominum; nec non pro consequenda felicitate tum temporali, tum æterna; quam assertionem confirmat Auctoritas SS. Patrum Athanasii, Cyrilli, Joannis Chrysostomi, Lippomani, Lyrani, Tostati, & aliorum, quoscumulat, & sequitur *Salian. in Annalib. ad Annum Mundi 100. num. 3.* ubi Hugo à S. Victore sic ait: *Credimus Deum docuisse Adam cultum Divinum, quo ejus benevolentiam recuperaret; quam per peccatum transgressionis amiserat; ipsumque docuisse filios suos dare Deo decimas; & primitias: quibus hæc addit Salian. ibid. Cum legamus etiam Cainum Deo Sacrificasse; quis dubitabit idem de Adamo confiteri; à quo verbis, & exemplis ad omnem virtutem, maximèque pietatem in Deum informabatur? Idem testatur Torniel, in iisdem Annalib. ad annum Mundi 236. num. 4. his Verbis: Credendum est etiam ante Enos, non modo Seth Patrem suum, quem diximus propter eximias ejus virtutes Deum fuisse appellatum; sed alios quoque, & primum omnium ipsum Adamum Sacrificia, oblationesque, & preces rationes Deo fecisse; posterosque suos eadem facere docuisse. Cumque vixerit Adam annos 930. & fabricaverit plures domus, & palatia ad habitandum pro se, filiis, & descendentes, probabilissimum quoque est ab eodem erecta, & constructa fuisse Tempia pro Orationibus, & Sacrificiis Deo offerendis; 12 & hanc opinionem amplecti ur etiam Emin. Card. de Lauræa in 2. Sent. tom. 2. disp. 25. num. 35. ita scribens: Usus Templi ab initio Mundi esse debuit, quia ex tunc cœperunt Sacrificia Abelis, & Cain: idèdque in loco peculiariter ad hoc deputato fieri oportuit.*

Secunda Sacrificia fuere illa, quæ obtulerunt Deo primi fratres Caim, & Abel; de quibus sic ait Scriptura Sacra: *Factum est autem, ut offerret Caim de fructibus terræ munera Domino. Abel quoque obtulerit de primogenitis gregis sui,*

*& de adipibus eorum. Genes. 4. 3. Circa quæ Sacrificia sunt tria observanda. Primum, quod Caim, & Abel non 13 semel tantum, sed pluries uterque sacrificaverat Domino, ut notat *Salian. ad Annum Mundi 100. num. 1.* Secundum, quod Sacrificia Abelis Deo grata fuerunt; secus autem illa Caini; undè ait sacer textus: *Respexit Dominus ad Abel, & ad munera ejus; ad Caim autem, & ad munera illius non respexit. Genes. 4. 5.* Tertium, quod ex eo cognovit Caim, Sacrificia sua non 14 esse grata Deo; quia non fuerunt combusta ab igne descendente de cælo, quem admodum vidit fieri de Sacrificiis Abelis fratris sui; quod scribit S. Hieronymus in *Quæst. Hebraic.* his verbis: *Et inflammavit Dominus super Abel, & super Sacrificium Cain non inflammavit. & ex aliis DD. probat Torniel. ad Annum Mundi 130. num. 3. & Ponticell. in Reflexionib. Litteral. in Pentateuch. in Reflex. 27. in Genes. Quippè Divina clementia hoc signo sæpè usa est ad denotandum sibi grata fuisse Sacrificia per Sanctos viros sibi oblata; ut constat in Scriptura Sacra de Arone *Levit. 9. in 15 fine, ibi: Et ecce egressus ignis à Domino devoravit holocaustum; & adipem, qui erant super Altare. Item de Gedeone Judic. 6. 21. Ascenditque ignis de petra; & carnes, azymosque panes consumpsit. Pariter de Rege David, pestilentia grassante, dum ad Deum placandum offerre fecit Sacrificium; nam invocavit Dominum; & exaudivit eum in igne de Cælo super Altare holocausti; ut habetur. 1. Paralip. 21. 26. Consimile signum super Sacrificia Salomonis, super quæ Ignis descendit de Cælo & devoravit holocausta, & victimas. 2. Paralip. 7. 1. Hoc idem Sacrificante Elia; siquidem Cecidit ignis Domini & devoravit holocaustum, & ligna; & Lapides. 3. Reg. 18. 38. Et aliis omnibus par signum expertus est Nehemias, cum enim Sacrificia imposuisset super Altare, Accensus est ignis magnus, ita ut omnes mirarentur. 2. Machab. 1. 22.***

Verùm, quibus de causis non respo- 16

xit Deus ad Sacrificia Caini; prout fecit ad illa Abelis? Respondeo, per quatuor causas. Prima est, quia Abel obtulit primogenita, & pretiosiora ovium suarum; Caim verò deteriora de fructibus terræ. Ita S. Jo. Chrysof. Hom. 18. in Genes. quod supra notatum est Decif. 8. num. 6. ubi illa duo carmina de Abele, & Caino sacrificantibus. Sacrum pingue dabo. etc. Caino autem similes esse videntur illi Patresfamilias, qui filios suos magis aptos, & idoneos retinent in vita mundana; miserabiliores autem, & pejores offerunt Deo in Religione; de quibus differit, & exempla refert Hieron. Piatti de Bono Status Religiosi lib. 3. cap. 35. Secunda causa fuit, quia Abel erat sollicitus, & diligens in sacrificando; Caim autem tardus, & piger. Sic S. Ambrosius notat in Psal. 15. & hoc faciunt illi, qui in negotiis temporalibus peragendis sollicitudinem summam habent; in concernentibus autem salutem animæ pigerrime evadunt. Tertia fuit, quia Abel unà cum victimis cor suum Deo offerebat; Caim verò nequaquam; sed absque devotione cordis sacrificabat, ut mos est plurimorum, & præcipuè Sacerdotum, Sacra exterius agere absque interiori devotione; ut notat Rupert. Abbas lib. 4. in Genes. cap. 2. & Cassiodor. in Psal. 65. Hinc dicitur in textu sacro, quod prius respexit Dominus ad Abel, deinde ad munera ejus; quia Deus magis acceptat devotionem offerentis, quam oblationem; idcirco grata fuit Deo devota voluntas Abelis; omnia enim exteriora sunt Dei; solam voluntatem reliquit nostræ potestati, quam vult ei offerri devotè, ac obsequenter. Quarta tandem causa fuit, quia Abel perficiebat Sacrificium, victimam interimendo, & totam cremando in honorem Dei, quod esse de essentia Sacrificii demonstravimus Decif. 3. num. 2. & Decif. 8. At Caim convertebat Sacrificium suum in simplicem oblationem, retrahendo ab Altari resoblatas, & easdem in usum suum convertendo: ut obser-

vat Aresius in tract. de Tribulatione Lect. 28. num. 17. adinstar eorum, qui se offerunt Deo, spondentes vitam immaculatam servare; sed paulò post recedunt, & ad prima flagitia revertuntur.

Et quoniam prædictorum Sacrificiorum causa occisus fuit Abel à Caino, disputant SS. Patres, Utrum Abel verè fuerit Martyr? Quæstionem hanc examinat Emin. Card. Capisuccibus in Controversiis Theolog. Controv. 27. de Martyrio §. 21. ubi concludit affirmativè; & pluribus cum Doctoribus demonstrat, Abelem fuisse primum Martyrem in mundo tanquam occisum in odium Divini cultus, quem ipse Deo exhibebat piè, ac devotè sacrificando; subdens, quod ideò à Christo Domino Matt. 23. & Luc. 11. dictum est Judæis, *Ut veniat omnis Sanguis, qui effusus est à Sanguine Abel iusti, usque ad Sanguinem Zachariæ*: quia isti duo sunt primus, & ultimus, qui nominantur in Scriptura tanquam pro Religione occisi.

Corollarii loco hic notare liceat id, quod scribit Ant. Masinus in Schola Christi. cap. 36. post initium: Vide licet locum, in quo fuit occisus Abel, esse illum, in quo nunc ædificata est civitas Damasci; ubi adhuc terra rubescere conspicitur, quam Saraceni vendere solent Indis. Contigit autem execrabile fratricidium die vigesimo quinto Martii; ut esset figura Redemptoris nostri, tùm in invidia Judæorum, à quibus fuit occisus; tùm in tempore, quia crucifixerunt eum die 25. Martii. Idem Masin. ibid. cap. 26. pag. 260. & Emin. Card. Baron. Anno Christi 34. num. 153.

D E C I S I O XVI.

A R G U M E N T U M.

De Sacrificio Patriarchæ Noë.
 Quid significet ejus nomen?
 Quare Deus suscepit ejus
 Liturgiam in odorem suavita-
 tatis? Quid importet benedi-
 ctio eidem à Deo data? Et de
 his, quæ vel concessa, vel ve-
 rita fuerint Noë, & posteris
 ejus, dubia curiosa.

S U M M A R I U M.

- 1 Noë sacrificavit statim post dilu-
vium.
- 2 Noë significat requiem; & fuit re-
quies ob sex causas.
- 3 Noë sacrificium an primum fuerit
illud post diluvium?
- 4 Noë sacrificavit etiam ante dilu-
vium.
- 5 Altare Noeticum ex qua materia
compactum?
- 6 Noë quorū Victimæ sacrificaverit sta-
tim post diluvium?
- 7 Odoratus quomodo sit Deus Sacrifi-
cium Noë?
- 8 Figura Antropaspathos, quæ sit?
- 9 Sacrificia animalium cur Deo essent
grata?
- 10 Christi virtutes figuratæ in Victimis
antiquorum.
- 11 Benedictio quid importet in Divina
Scriptura?
- 12 Noetica benedictio quot bona conti-
nuerit?
- 13 Carnes utrū comedebantur ab ho-
minibus ante diluvium?
- 14 Sanguinis comestio prohibita post di-
luvium. Item in lege Moysæ; &
ab Apostolis in primitiva Ecclesia ad
tempus. Et cur?
- 15 Noë an peccaverit se inebriando?

Post Sacrificia primi parentis Adæ,
 primorumque fratrum, filiorum

ejus, differendum venit de Sacrificio
 Patriarchæ Noë; de quo testatur tex-
 tus Sacer, quod finito diluvio, cum
 egressus esset de Arca cum filiis, & eo-
 rum uxoribus, statim *ædificavit Alta-*
re Domino, & tollens de cunctis pecori-
bus, & volucribus mundis obtulit holo-
causta super Altare: odoratusque est Do-
minus odorem suavitatis. Genes. 8. 20.
 Circa quod Liturgicum opus exerci-
 tum à Noë plura dubia sunt breviter
 proponenda, examinanda, & resolu-
 venda.

Primum est: quid significet hoc no-
 men Noë? Respondetur, quod signi-
 ficat *Quietem, Cessationem, & Consola-*
tionem, ut legitur in indice versionum
 nominum Hebræorum in fine Bibliæ
 posito; idcirco statim nato Noë, La-
 mech ejus pater dixit: *Iste consolabitur*
nos ab operibus, & laboribus manuum
nostrarum Gen. 5. 29. Quæ verba septua-
 ginta Interpretes sic verterunt: *Hic re-*
quiescere faciet nos ab operibus, & tristiti-
is manuum nostrum. Et equidem Noë
 fuit consolatio, & requies ob sex cau-
 sas. I. Quia quiescere fecit peccato-
 res ab offensis Dei in diluvio. II. Quia
 invenit aratrum in levamen agricola-
 rum. III. Quia plantavit vites, ex
 quibus Vinum lætificans cor homi-
 num. IV. Quia reportavit, terram à
 Deo benedicti post diluvium, ut esset
 fecunda. V. Quia ei, & posteris ejus
 concessum, ut carnes comederent, &
 vinum biberent. VI. Quia reportavit
 promissionem, quod non amplius veni-
 ret diluvium super terram. Ira *Are-*
fusus in tract. de Tribulat. Lect. 44. num. 15.
Menoehius in Storeis Centuria XII. cap.
 32.

Secundum dubium. An hæc Noe-
 tica Altaris erectio fuerit prima? Et
 qua ex materia factum à Noë fuerit
 Altare? Respondetur, nequaquam
 fuisse primam hanc Noeticam Altaris
 erectionem; quia cum jam transissent
 Mundi anni sexcenti, quinquaginta
 sex supra millesimum; & tot Patriar-
 chæ, religiosique homines præcesse-
 rint Noemum, credibile est, ut dixi-
 mus

mus supra de Adamo; quod ab iisdem plurima Altaria, & Tempa Deo erecta fuerint ad orandum, & ad immolandas victimas; & præcisè ab ipso Noemo ante diluuium ob ejus longævam ætatem; & sic notat *Salian. ad annum Mundi 1657. num. 10. Torniell. ad eundem annum num. 6. Et Emin. Cardin. de Lauræa d. tom. 2. in 3. sent. disput. 25. num. 35.* Quo verò ad fabricam ejusdem Altaris, qua materia usus sit Noe? Cum tempus non permitteret opportunitatem sculpendi, aut poliendi lapides, vel lateres coquendi, credibile est, quod formaverit Altare ex terra aggerata, & compressa tabulis, vel ramis arborum; super ea lapides ponens vel ex montibus evulsos, vel ex ruinis domorum collectos, ut autumat *Torniellus d. num. 6. & Athanasius Kircher. de Arca Noe lib. 3. part. 1. cap. 2.*

Tertium dubium. Quæritur quot Victimæ sint immolatæ à Noemo in hoc suo Sacrificio? Respondetur, incertum esse numerum; quemadmodum incerta est quantitas animalium in Arca receptorum ante diluuium; siquidem, ut monuimus in nostro libello *De prima Mundi ætate serm. 15.* alii ex Sacris Interpretibus volunt mundorum animalium Septem individua tantum recepta fuisse in Arcam, alii verò tenent septem paria cujuscunque speciei. Igitur juxta hanc opinionem duas Victimas de quacunque munda specie, masculum, & fœminam, esse Deo per Noemum immolatas super Altare credere oportet. At juxta primam opinionem, unum tantum animal, & ipsum masculum ex quacunque specie munda obtulisse dicendum venit; relicta paria tria pro speciei propagatione ad tradita per eundem *Torniell. d. Anno 1657. num. 6. & Salian. ibidem num. 10.*

Quartum dubium est hujusmodi. Dicit Scriptura de Sacrificio Noetico, quod *Odoratus est Dominus odorem suavitatis.* Quomodo hoc est intelligendum? Deus non odorat, cum non sit

corporeus; & dato quod odoraret, talis odor non esset suavis, sed magis infestus, ut potè carniū combustarum cum adipibus suis? Respondetur, supradicta Verba *Odoratus est Dominus odorem suavitatis* non esse intelligenda ad sensum litteræ, sed ad mysticum intellectum, videlicet Sacrificium Noeticum Deo placuisse; sicut placet homini aliqua res boni odoris; & est figura, quæ vocatur *Antropaspathos*, quando humana passio attribuitur Deo. *Ponticell. cit. libr. in Genes. Reflex. 42.* Erant autem grata, & odorosa Sacrificia animalium Deo in lege naturæ, & Moysis ob tres causas. Prima propter fidem, & devotionem offerentium, qui profitebantur, Deum esse Dominum supremum eorum, accinctarum rerum, cui seiplos subjectos mysticè protestabantur per sacrificia. Secunda, quia impediabant Idololatriciam. Tertia, quia figurabant, & representabant cruentum Sacrificium Crucis, in quo Filius Dei erat immolandus; quapropter ipsa animalia oblata, & aliæ hostiæ erant symbolum virtutum Domini Nostri Jesu Christi. Vitulus enim significabat ejus labores; Agnus innocentiam, Aries principatum; Hircus similitudinem carnis peccati; Turtur, & Columba conjunctionem duarum naturarum; nec non Turtur castitatem; Columba charitatem; Ovis patientiam, & obedientiam; Panis, farina, & spicæ frumenti totum Christum, qui de se ait, *Ego sum panis vivus. Jo. 6.* Vinum ejus sanguinem; Oleum ejus gratiosam mansuetudinem, Sal ejus Sapientiam, Thus ejus devotionem, & orationem. Igitur propter has figuras odoriferæ erant Deo Victimæ mactatæ in Sacrificiis antiquorum Patrum. Ita *S. Antonius in Summa part. 1. tit. 14. cap. 5. S. 2. nec non S. Thomas 1. 2. quæst. 102. art. 3.*

Quintum Dubium. Completo Noetico Sacrificio subdit textus Sacer: *Benedititque Deus Noe, & filiis ejus. Gen. 9. 1.* Quæritur, quid importaverit

rit dicta benedictio? Respondetur, quod Benedictio in Divinis Scripturis importat multiplicationem tum in spiritualibus, tum in temporalibus. Ponticell. in Genes. Reflex. 43. & utramque reportarunt Noe, ac ejus filii; spiritualement quidem, idest gratiæ augmentum eo modo, quo supra docuimus Decif. 14. num. 12. Temporalem verò, quæ se extendebat ad tria bona; videlicet; I. ad singularem quandam fecunditatem pro specie conservanda; individuisque multiplicandis; idem subjunxit Deus ad illos: *Crescite, & multiplicamini, & replete terram. Gen. 9. 1.* II. Ad largam alimentorum copiam, ac varietatem pro comoda vitæ sustentatione; de qua illud: *Cæpitque Noe Vir Agricola exercere terram. Et illud: Omne, quod movetur, & vivit, erit vobis in cibum; quasi olera viventia tradidi vobis omnia. Genes. 9. 3.* III. Ad dominium, & principatum super cuncta alia animantia, pro ostendenda, & commendanda ipsius hominis dignitate; *Et terror vester, ac tremor sit super cuncta animalia terræ; & super omnes volucres cæli, cum universis, quæ moventur super terram: omnes pisces maris manui vestræ traditi sunt. d. Genes. 9. 2.* De quibus omnibus fusè scribunt Torriell. ad d. Annum Mundi 1657. num. 9. & Salian. ad. eumd. Annum num. 14.

Sextum Dubium: Cum ex illis verbis: *Omne, quod movetur, & vivit, erit vobis in cibum:* data sit licentia Noe, & posteris ejus vescendi carnibus, & Quæritur, an ante diluvium Homines soliti essent comedere carnes? Pro negativa facit; quia licentia hæc concessa supponit antecedentem prohibitionem. Pro affirmativa verò urgent verba Redemptoris in cap. 24. *Matth. Vers. 38. Erant in diebus ante diluvium comedentes, & bibentes;* utique non solum olera, & lacticia; sed carnes, more epulorum, ut considerant SS. Patres, quos citat Pererius in Genes. lib. 14. cap. 9. num. 12. *Sotus de Just. & Jur. lib. 5. q. 1. art. 1. & Ste-*

phan. Menoch. in Storeis centur. 5. cap. 74. Resolutionem dubii dat *Cornel. à Lapide in Genes. d. cap. 9. pag. 124.* dicendo, homines pios, & Religiosos ante diluvium abstinuisse à carnibus, & à vino: non etiam epulones, ac alii carnales, & mundani; qui comestiones, & potationes sectantes neque ab esu carnum, neque à potu vini se continebant.

Septimum dubium requirit, quid prohibeant verba illa: *Excepto quod 14*
carnem cum Sanguine non comedetis? Genes. 9. 4. Respondetur, per illa verba fuisse prohibitum omnibus hominibus esum Sanguinis cujuscunque animalis; quæ prohibitio reiterata fuit in lege Moysis *Levit. cap. 17.* & fuit ad tempus commendata etiam ab Apostolis in primitiva Ecclesia, ut legitur *Act. 15. ibi: Visum est Spiritui Sancto, & nobis, nihil ultra imponere vobis oneris, quàm hæc necessaria. Ut abstineatis vos ab immolatis Simulachrorum; & Sanguine, & suffocato, & fornicatione.* Dixi ad tempus; quia nunc cessant causæ ob quas olim esus Sanguinis, & suffocati vitæ fuerat; statim enim post diluvium fuit facta prohibitio ad arcendos homines ab homicidio, quod in principio mundi cæperat fieri. In lege Moysayca fuit renovata; quia Sanguis victimarum reservatus erat ad aspergendum Altare pro Divino cultu, ut legitur *Levit. 17.* A Sanctis postea Apostolis reiteratum fuit interdictum predictæ Sanguinis comestionis, ne Judæi, qui convertebantur ad fidem, scandalizarentur, videntes alios fideles sanguinem, vel suffocatum manducare. Cum igitur nunc ex Decalogo sit plenius prohibitum homicidium, & evacuata sit Legis Moysaycæ cæremonialis observantia, ac cesset timor scandalî neophytorum, absque peccato licet comedere Sanguinem animalium, ut doctè, ac eruditè demonstrat *Turrian. In explanatione lib. 6. S. Clementis de Schismatib. cap. 12.* Quæ legitur in primo Tomo Concilior. pag. mihi 227. & *Menochius*

nochius in *Act. Apostol. lib. 2. cap. 13.*

15 Octavum, & ultimum dubium sit; Dicente Scriptura Sacra de Noemo, quod: *Bibens vinum inebriatus est, & nudatus jacuit in tabernaculo suo. Genes. 9. 21.* Utrum ob dictam ebrietatem Noe peccaverit? Respondetur negativè, tum quia ebrietas fuit sine advertentia; nesciebat enim Sanctus Patriarcha fumositatem vini, de quo antea nullam habebat experientiam; tum etiam quia ebrietas processit ex stomachi debilitate ob senectutem, quæ non potuit liquori illi resistere; & ided excusant Noemum à culpa SS. Patres, quos allegat *Bonfrerius in Genes. d. cap. 9. & Gobat in Quinario tract. 5. de Ebrietate cap. 7. num. 14.* Præterquàm quod Senex fuit figura Christi Redemptoris amore nostrum inebriati, & in Cruce denudati, ut contemplatur S. Laurentius Justinianus de *Triumphali Agone cap. 7. his verbis: Amore ebrius Mediator suam coram omnibus exhibuit nuditatem, alter equidem Noe præfiguratus.*

DECISIO XVII.

ARGUMENTUM.

De Sacrificiis Patriarchæ Abrahami; & plura de ejus exitu de Vr Chaldeorum; descensuque in Ægyptum. De Uxoribus ejus Sara, Agar, & Ceturā; ac de filiis Ismaele, Isaac, aliisque. De præcepto Circumcisionis, & an fuerit Sacramentum? De Immolando Isaac. Cujus fuerit major virtus Isaac, vel Abrahæ circa dictam immolationem? Compendium annorum, & vitæ Abrahami. Dubia quædam de Limbo, nuncupato sinu Abrahæ.

S U M M A R I U M.

- 1 Abraham quot sacrificia Deo obtulit, et?
- 2 Abraham ubi, & quando natus?
- 3 Abraham descendebat à Sem filio Noe; cui erat in decimo gradu; & vidit Noe viventem.
- 4 Quo anno natus sit Abraham?
- 5 Noe obiit, dum Abraham esset in ætate annorum 58.
- 6 Vr Chaldeorum fuit patria Abrahami.
- 7 Chaldei adorabant ignem. Et cur?
- 8 Abraham reprehendens Idololatrias, fuit ab eis in ignem projectus, & miraculosè à Deo liberatus.
- 9 Sara Uxor Abrahami erat ejus nepotis ex fratre Aran.
- 10 Sara quo anno Mundi nata?
- 11 Abraham anno 75. ætatis suæ jussus exire de Patria sua.
- 12 Abrahæ exeunti de Patria sua Deus promisit tria beneficia; & quæ?
- 13 Haran Urbs Mesopotamiæ penes Euphratem.
- 14 Thare pater Abrahæ mortuus est in ætate annorum 205.
- 15 Abrahæ primum Sacrificium ubi factum?
- 16 Abraham quando descenderit in Ægyptum? Et Cur?
- 17 Sara quomodo esset pulchra in ætate 66. annorum?
- 18 Mendacium an fuerit docere Saram dicere, quod non esset Uxor, sed soror Abrahæ.
- 19 Amphibologia cum restrictione mentali damnata ab Innocentio XI.
- 20 Veritatem tacere, & uti verbis æquivocis quando liceat?
- 21 Sara dicebatur Soror Abrahami ob duas rationes.
- 22 Patruelles, Consobrini, & Amitini qui sint?
- 23 Pharaones primum, deinde Prolo-mei appellati sunt Reges Ægypti.
- 24 Flagella quæ fuerint, missa in Pharaonem?

- 25 *Abrahæ secundum Sacrificium.*
 26 *Elamitarum Regis pugna contra Regem Sodomorum.*
 27 *Abraham pugnât, & vicit Regem Elamitarum.*
 28 *Abrahæ tertium Sacrificium.*
 29 *Vacca, Capra, Ariës annorum trium, Turtur, & Columba Victimæ litatæ Deo ab Abrahamo quid significarent?*
 30 *Abrahæ quartum Sacrificium.*
 31 *Ismael filius Abrahæ ex Agar Ægyptia.*
 32 *Circumcisio data in præcepto Abrahæ cum esset annorum. 99.*
 33 *Sodomitæ igne lapsa de cælo consumpti.*
 34 *Sara nonagenaria concepit Isaacum ex Abrahamo centenario.*
 35 *Circumcisio urinum fuerit Sacramentum pro delendo peccato originali? Vel tantummodò signum distinctivum populi electi?*
 36 *Fœminæ, quomodo expiabantur ab originali tùm in lege naturæ; tùm in lege scripta, in qua ipsæ non circumcidebantur?*
 37 *Præputij ablationem quare Deus præceperit potius, quàm aliud signum? Rationes multæ. num. 38.*
 39 *Abrahæ an major virtus fuerit in sacrificando Isaac? An Isaaci permittendo se Sacrificari? Rationes pro Isaac num. 40. Rationes pro Abrahamo num. 41.*
 42 *Abrahæ tunc revelata futura Passio, & mors Redemptoris, quando ipse paratus erat in monte sacrificare Isaacum.*
 43 *Abrahæ annorum, & totius vitæ compendium.*
 44 *Limbus locus subterraneus quare dictus sit sinus Abrahæ?*
 45 *Abrahæ sinu cur S. Martinus dicatur exceptus?*
 46 *Ecclesia cur oret, ut animæ defunctorum portentur ab Angelis in sinum Abrahæ?*

Patriarchæ Abrahami: quem quidem quater Hostias Deo immolasse, notatur. Primò, dum egressus de terra sua pervenisset in terram Chanaan, in qua cum ei apparuisset Dominus, ipse statim *Ædificavit ibi Altare Domino, qui apparuerat ei. Genes. 12. 7. & 8.* Et Sacrificium obtulit. Secundò, dum reversus de Ægypto ingressus esset eandem terram Chanaan; *In loco Altaris, quod fecerat prius, invocavit ibi nomen Domini. Genes. 13. 4.* Deinde juxta convallem Mambre quæ est in Hebron, iterum *Ædificavit Altare Domino Genes. 13. 18.* scilicet victimas cremando. Tertiò, habitata à Deo promissione, quod semen suum multiplicandum esset sicut Stellæ Cæli, iterum sacrificavit Domino *Vaccam triennem, & Capram trimam; & Arietem annorum trium, Turturem quoque, & Columbam. Genes. 15. 9.* Quartò dum iussus sacrificare filium suum Isaacum, & ab ejus immolatione retardatus: *Vidit post tergum Arietem inter vepres herentem cornibus, quem assumens obtulit holocaustum pro filio. Genes. 22. 13.* De singulis hisce Liturgicis actibus liceat nonnulla fatis curiosa ex fontibus Sacrorum Interpretum haurire, & pio Lectori exhibere.

Circa Primum Sacrificium Oblatum ab Abrahamo post egressum de terra sua; & ingressum in terram Chanaan, ut *in d. Gen. cap. 12. Vers. 2. 7. & 8.* Quæritur, ubi natus sit Abraham? Ex quo patre? Quo Mundi anno? Quot uxores habuerit? Quando iussus à Deo Patriam deserere? Respondetur, Sanctum Patriarcham Abrahamum fuisse filium Thare, descendentem à Semo Filio Noemi; & quidem in decimo gradu ab ipso Noemo, ipsum Noemum imitatum, qui fuit decimus post Adam. *Cornel. à Lapide in Genes. cap. 11. Vers. 29. Torniel. ad Ann. Mundi 2026. & 2027. & Salian. ad Annum Mund. 2029.* Porò sicut omnes Interpretes concordant, ex Thare tres fuisse natos Filios, *Abram, Nachor, & Aran;* sed ipsum Abrahamum

Post Noemi Sacrificium in Scriptura Sacra mentio fit de Sacrificiis

hamum, etsi primo loco nominatum, tamen natum esse ultimum, & extimise natu minimum, ex S. Augustinus 4 *quæst. 25. in Genes.* ita discordes sunt in definiendo anno, in quo ipse Abraham natus est: alii enim volunt, eum editum anno à diluvio 292. & sic à creatione Mundi Anno 1948. ut opinatur Cornel. à Lapide in *Genes. cap. 11.* 5 *Vers. 26.* ubi notat Noemum obiisse, quando Abraham erat in ætate annorum 68; adedut ipse Abraham viderit decem suos ascendentes usque ad eundem Noemum inclusivè, scilicet Thare patrem; Nachor Avum; Sarug Proavum; Reu Abavum; Phaleg Atavum; Heber Tritavum; Sale patrem Heberi; Arphaxad patrem Sale; Sem genitorem Arphaxadi; & Noe genitorem Semi. Idemque de anno natiuitatis Abrahami reiterat ipsemet Cornel. à Lapide in *Genes. cap. 25. Vers. 8.* Nota: natus est Abraham. Econtra alii sustinent, Abrahami natiuitatem fuisse post diluuium Anno 383. & sic anno Mundi 2039. ut ad dictum annum scribunt Torniell. & Salius, plures rationes adducendo, quas Lector ibidem legere poterit.

Locus autem, in quo editus est Abraham., fuit *Ur Chaldæorum*; idest Civitas Chaldææ regionis, sub Babylonia, in Arabiæ desertæ confinio, vocata *Ur.* Ferrarius in *Lexic. Geograph. Verb. Ur.* Quæ vox significat ignem, & hinc est, quod dicitur 2. *Esdr. 9. 7.* Deus, qui elegisti Abraham, & eduxisti eum de igne Chaldæorum; idest de eorum Civitate *Ur*, in qua adorabatur ignis; timentes enim populi Chaldæi, quod destructio generis humani ventura esset non per aquam, ut antea, sed per ignem; ceperunt ignem colere, ut sibi propitius esset. Ponticell. in *Genes. cap. 12. Reflex. 51.* Cornel. à Lapide *ibid. cap. 11. Vers. 6.* subdens, quod sicut *Heliopolis* sic dicebatur à cultu Solis, sic *Ur* ab adoratione ignis; vel quia Abraham reprehendens, populum Chaldæum, à quo adorabatur ignis, fuerit in ignem injectus, sed

miraculosè à Deo præservatus; unde Ecclesia in precibus commendationis animæ agonizantium rogat Deum, & eorum animas liberari à gehenna ignis, sicut liberatus fuit Abraham de *Ur*, id est de igne Chaldæorum; quamvis etiam pro igne Chaldæorum intelligi possint tribulationes, & vexationes, quas ipse Abraham patiebatur ab eis tanquam contemptor idololatriæ; iuxta verba *Psal. 16. 3.* *Igne me examinasti, & non est inventa in me iniquitas.* & *Psal. 65. 12.* *Transivimus per ignem, & aquam;* idest per multas penalitates. & afflictiones.

Quidquid sit de hoc, certum est, Abrahamum natum, & educatum in hac urbe Chaldæica *Ur*, Ætatis suæ Anno trigésimo, ut volunt Torniellus 9 & Salius ad *Ann. Mundi 2068.* accepisse sibi in Uxorem Saram, quæ sua Neptiserat, filia scilicet Arani fratris defuncti ejusdem Abrahami; & Soror Lothi; ut plenè examinata, & concludit Torniell. ad *Ann. Mundi 2049. n. 10.* 10. & Salius *ibid. num. 7. & seqq.* quæ quidem Sara orta erat anno Mundi prædicto 2040. ideòque Abraham senior erat; & illam præcedebat annis decem. Sara sterilitate laborabat, & per annos 45. conjugii prolem non pepererat, videlicet usque ad annum 75. vitæ ipsis Abrahæ; quo tempore Deus illi apparuit, & iussit discedere de *Ur Chaldæorum* patria sua, ut legitur *Genes. 12. 1.* his verbis. *Dixit autem Deus ad Abraham egredere de terra tua, & de cognatione tua, & de domo Patris tui, & veni in terram, quam monstrabo tibi; faciamque te in gentem magnam, & benedicam tibi, & magnificabo nomen tuum, erisque benedictus. Benedicam benedicientibus tibi; & maledicam maledicentibus tibi; atque in te benedicentur omnes cognationes terræ.* Et de eadem apparitione, & iussione locutus est S. Stephanus ad Sribas *Act. 7. Vers. 2.* In quibus tria beneficia fuerunt à Deo promissa Abrahæ; primum fuit promissio possessionis terræ Chanaan; ibi: *Veni in terram, quam:*

monstraverō tibi . Secundum : Ampliatio suæ posteritatis ; ibi : *Faciamque te in gentem magnam* . Tertio Redemptio totius orbis per Christum nasciturum ex ejus semine ; ibi : *In te benedicentur omnes cognationes terræ ;* idest in semine tuo, ut *Genes. 22. 18* . ibi : *Et benedicentur in semine tuo omnes gentes terræ :* de quo sic Apostolus ad *Galat. 3. 16* . *Abrahæ factæ sunt repromissiones, & semini ejus : non dicit & seminibus quasi in multis, sed quasi in uno, & semini tuo, qui est Christus.*

Itaque Abraham statim Deo obediens, assumpta Sara Uxore, ac tota familia sua, discessit ex Ur Chaldæorum ; quod cum intellexisset Thare ejus pater, & Loth ejus Nepos sequuti sunt eum cum familiis suis, & omnes pervenerunt in Haran ; Urbem scilicet Mesopotamiæ penes Euphratem, dictam etiam Charan, apud quam sub anno Mundi 4001. Marcus Crassus cum exercitu Romano fuit cæsus à Parthis, ut scribit *Ptolomæus Geograph. lib. 5. cap. 18* . Manserunt omnes in Haran per annum circiter, ubi supervenit & Nachor alter frater Abrahamæ, forsan ob auditam infirmitatem Thare communis parentis, qui ibidem mortuus est, cum esset annorum quinque supra ducentos. *Torniell. d. Ann. Mundi 2113. num. 6.* & *Salian. ibid. num. 1.* disputantes, an Thare aliquando fuerit Idololatra . Abraham verò, Patris funere completo, & paterna cura solutus, initio anni septuagesimi sexti ætatis suæ discessit Haran cum familia sua, & Loth nepore suo : (remanebant ibidem dicto fratre Nachore) & transmissio Euphrate venit in terram Chanaan, ad civitatem Sichem, quæ & Salem dicta est *Genes. 33. 18* . totumque territorium illud appellatum est Sichima, & habitatores ejus Sichimitæ, & posita erat Urbs prædicta penes montem *Gerizim, & Hebal*; quæ tempore Salvatoris nuncupabatur *Sichar*; mons verò prædictus *Ephraim*; ubi cum pervenisset Abraham apparuit ei secundò Dominus, & dixit ei : *Semini*

tuo dabo terram hanc . Qui ædificavit ibi Altare Domino, qui apparuerat ei ; offerens scilicet victimas, & hostias in Sacrificium, quod etiam reiteravit, cum tetendisset ibi tabernaculum suum montem versus ; & hoc est primum de Sacrificiis Abraham, de quibus mentionem facit Scriptura Sacra ; & de Liturgia exercita per Abrahamum super hoc Altare meminit *Torniell. ad Ann. Mundi 2114. num. 2. Salian. ibid. num. 13. Ponticell. in Genes. d. Reflex. 52. & Cornel. à Lapide Commentar. in Genes. cap. 12. Vers. 7.* ubi ait : *Ædificavit ibi Altare, in quo scilicet Abraham Victimam Deo obtulit in gratiarum actionem pro Chanaanæ suis posteris à Deo promissa . Utrum verò Abraham duxerit alias Uxores & quas ? dicemus infra . Hæc de primo Sacrificio .*

Secundum Sacrificium est illud, quod Abraham peregit, postquam reversus est ex Ægypto . Quare sciendum, quod eo anno, quo Sanctus Patriarcha pervenerat in terram Chanaan ex Haran ; & fixerat suum Tabernaculum penes Bethel, facta est ibi fames magna ; qua angustiatum cum omni familia sua, *Descendit Abraham in Ægyptum, ut peregrinaretur ibi : Genes. 12. 10.* Qua in regione duo sunt notanda ; quæ dicta fuerunt ab Abrahamo Saræ Uxori suæ his Verbis : *Novi, quod pulchra sis mulier ; & quod cum viderint te Ægyptii, dicturi sint, Uxor illius est ; & interficient me, & te reservabunt . Dic ergo, obsecro te, quod Soror mea sis . Genes. cap. 12. Vers. 12.* Notandum primum, quomodo pulchra Sara, quæ annos sexaginta sex habebat ? Forsan pulchra, quia nunquam conceperat, pepererat, lactaverat ? Vel comparata feminiis Ægyptiis, quæ sunt cute nigerrimo, capillo crispo, ac brevi, fimo naso, prominentibus labris, felleis oculis, carne durissima, toto corpore ad servitutum nato ? Certè illis temporibus sicut vita longior erat, ita pulchritudo corporis diù durabat . Notandum secundum ;

dum; quomodo Abraham hortatus est Uxorem Saram, necideret, esse uxorem; sed Sororem. Nonne hoc erat mendacium, & manifesta falsitas? Nonne semper malum? For san-
 18 utebatur amphibologia cum restrictione mentali? Sed nonne hanc amphibologiam, & restrictionem damnavit Innocentius Papa XI. Proposit. 27. quæ sic agebat: *Causa utendibus amphibologus est, quoties id necessarium, aut utile est ad salutem corporis, honorem, res familiares tuendas, vel ad quemlibet alium virtutis actum, itaut veritatis occultatio censeatur tunc expediens, & studiosa.* Si igitur malum est amphibologicè loqui, etiam propter prædictos fines tam necessarios; et malum est semper malum; quomodo, id fieri potuit, & doceri ab Abrahamo?

Respondet S. August. lib. 16. de Civ. Dei cap. 19. *Uxorem tacuit, non negavit.* Ex quibus verbis docemur, non esse malum aliquando tacere veritatem. Quando autem, & quomodo licitum sit tacere veritatem; etsi malum sit negare veritatem inter Moralistas, & Theologos modernos exactè declarat Cardenas in *Crisi Theologicæ Dissertat.* 16. cap. 2. ubi tresdecim casus ponit, in quibus licitum est, veritatem tacere, & uti verbis æquivocis, vel loqui in sensu metaphorico; quos observasse Lectorem studiosum non pigebit. Assertio autem Abrahami, ac Saræ, quod hæc esset ejus Soror, vera fuit duplici ratione.
 20 Una, quia mortuo Arano Patre Lothi, & Saræ, habuerunt pro Patre ipsum Thare Avum suum, Patrem etiam Abrahami; quem propterea fratrem appellare jure poterant; & ipse dicere Saram Sororem suam. Altera, quia mos semper fuit apud Hebræos, ut filii fratrum, quos nos dicimus germanos, vocarentur ad invicem fratres; nec non neptes respectivè dicerentur Sorores; quod advertunt Interpretes omnes Scripturæ Sacræ; inter quos Cornel. à Lapido in *Genes. cap. 20. vers. 12.* Torniiellus ad *Ann. Mundi 2114. nu.*

7. *Salian. ibid. num. 34. Ponticell. in Genes. cap. 12. Reflex. 2. & Menochius plures cumulans in Storeis centur. 2. cap. 71.* Latine autem loquendo, & propriis vocabulis utendo, non est ignorandum, quod filii duorum fratrum dicuntur *Patruales*. Filii duarum Sororum appellantur *Consobrini*. Quando autem unus est filius Fratris, & & alter Filius Sororis nuncupantur *Amitini*. ut observat Laurent. in *Amalthea Onomastica Verb. Amitini*; quod in gratiam studiosorum dictum sit.

Igitur Ægyptii visa Sara, eam raperunt, & duxerunt ad Pharaonem; Regem scilicet Ægypti; quo nomine usi sunt Monarchæ illi usque ad Ptolomeum; à quo deinde, & ipsi Ptolomæi vocati sunt, quemadmodum Imperatores Romani dicti sunt Cæsares, post C. Julium Cæsarem Augustum; ut disserit Torniiell. d. Anno Mundi 2114. num. 7. Porro Abrahamo fiduciam in Deo habente; qui *custodit advenam, pupillum, & viduam.* Psal. 145. Deus *Non reliquit Pharaonem nocere eis, & corripuit pro eis Regem.* Psalm. 104. num. 14. nam ut ait Textus Sacer *Flagellavit Dominus Pharaonem plagis maximis, & domum ejus.* Genes. 12. 17. Quæ quidem flagella fuerunt secundum Rabbinos tum fluxus feminis, quo coire impediabantur, tum sterilitatem mulierum, ac animalium. Secundum verò Doctores sacros fuerunt infirmitates, & dolores gravissimi in persona Pharaonis, & fervorum ejus, quibus illuminatus intellexit Saram esse Uxorem Abrahamæ; & statim intactam illam dimisit; ac Abrahamum ipsum donis pluribus locupletatum jussit abire: qui cum Loth & numerosa familia sua, servis, ovibus, aliisque quadrupedibus reversus est in terram Chanaan, & cum pervenisset Bethel; *In loco Altaris, quod fecerat prius, invocavit ibi nomen Domini.* Genes. 124. scilicet litando, & holocausta offerendo in gratiarum actionem pro reditu; & cum à Patruo suo se Loth separasset ad iurgia vitanda inter servos, & pastores utrius-

utriusque; ac iterum Dominus apparuisset Abrahæ, & promississet se daturum totam terram illam posteris suis, & venisset Abraam juxta convallem Mambre in Hebron; etiam ibi *Ædificavit Altare Domino Genes. 13. 18.* reiterans Sacrificium, victimas cremando.

- 26 Tertium Sacrificium factum per Abrahamum jussu Domini fuit completo bello contra Regem Ælamitarum, & liberato Loth nepote suo de manu ejus; cum enim Loth divisus à Patruo cum omni familia sua adhæssisset Regi Sodomorum: & contra hunc Rex Ælamitarum movisset bellum causa denegati tributis, & vicisset; non solum abstulit omnem substantiam Sodomorum, sed etiam ipsius Loth, quem pariter captivum abduxit cum tota ejus familia; ut legitur *Genes. cap. 14.* Hoc cum ad aures Abrahami pervenisset, eximio valore disposuit in bellum trecentos, decem, & octo vernaculos suos, & irruit super exercitum Regis Ælamitarum; ac dispersit,
- 27 *Reduxitque omnem substantiam, & Loth fratrem suum* (intellige Nepotem filium fratris) *cum substantia illius, & oves quoque, & populum. Genes. 14. 16.* Hac habita victoria apparuit Dominus Abrahamo de nocte, & ait illi: *Suspice cælum, & numera stellas, si potes: & dixit ei, Sic erit semen tuum. Credidit Abram Deo; & reputatum est illi ad justitiam. Genes. 15. 5.* Deinde præcepit ei Dominus: *Sume mihi vaccam triennem, & capram trimam; & arietem annorum trium; turturem quoque; ac columbam; qui tollens universa hæc; obtulit Sacrificium, easdem victimas mactando, & cremando super Altare, ut antea erecto, siquidem; Divisit ea per medium, & utrasque partes contra se altrinfecus posuit; aves autem non divisit. Descenderuntque volucres super cadavera; & abigebat eas Abram. Genes. 15. Vers. 9. & 10.*

Tale fuit Liturgicum opus tertio loco factum. Videamus, quale Mysteriorum in se contineret. *Vacca triennis*

indomita significabat primam generationem Hebræorum, eorumque libertatem in Ægypto tempore Joseph; tunc enim liberè, & lautè, instar Juvençæ pascebantur Hebræi opibus Ægypti. *Capra trimâ* figurabat secundam generationem eorundem, quam post Josephum instar Capræ Ægyptii mulgere cœperunt; ditantes se operis, & servitute Hebræorum. *Aries durus*, & cornutus innuebat tertiam generationem ipsorum numerosissimam, & fortissimam, ac proinde oppressam durissima servitute ab Ægyptiis, Moyse nascente. *Duæ Aves* non divisæ, uti cætera; sed integræ in Sacrificium oblata; prænunciabant, quod post quadringentos annos Hebræi liberi, & integri essent evoluturi ex Ægypto, ut Deum colerent tum in deserto, tum in Chanaan. *Turtur* autem gemebunda innuit 40. annos luctus in peregrinatione per desertum. *Columba* socialis demonstrat tempus Josue, quo Hebræi lætè, ac placidè habitarent in terra promissa. *Dissedio quadrupedum* erat Symbolum diversarum afflictionum Hebræorum in Ægypto, earum verò finis aves integræ. *Volucrum volatus* ad cadavera erat signum *Og*, seu, *Amalec*, & hostium aliorum invadentium, & vellicantium populum Israeliticum peregrinantem in deserto. *Abraham abigens volucres* ostendebat providentiam Dei, Hebræos protegentis ob merita Abrahæ. Ita ex doctrina SS. Patrum *Cornel. à Lapide in Genes. d. cap. 15. Vers. 9.* ubi alios sensus explicat prædictarum Victimarum, & Sacrificii Abrahæ, Tropologicè, Mysticè, & allegoricè, quos Lector scrutari poterit; valdè enim deserviunt pro moralitate, atque sermonibus Pastoralibus ad populum; & concinunt, quæ de iisdem sensibus scribunt *Torniell. ad Ann. M. 2118. num. 15. & Salian. ad Annum M. 2119. num. 16.*

30 Quartum tandem Sacrificium Abrahamiticum est illud, quod litavit Sanctus Patriarcha in monte nuncupato *Dominus videbit* post ei injunctam, dein-

dè revocatam filii Isaaci immolationem; siquidem *levavit Abraham oculos suos, viditque post tergum Arietem inter repres hærentem cornibus, quem assumens obtulit holocaustum pro filio. Gen. 22. 13.* Circa quod Sacrificium notanda sunt quatuor, quæ præcesserunt. *Unum, quod ad suasionem Saræ sterilis, & spe habendæ prolis destitutæ Abraham copulavit sibi ancillam suam Ægyptiam Agar, ex qua genuit Ismaelem; & tunc erat in ætate annorum sex, & octoginta, ut legitur in Genes. cap. 16. Alterum, quod cum pervenisset Abraham ad annos nonaginta novem, reiteratis ei à Domino promissionibus super amplitudine, excellentia, ac felicitate posteritatis suæ; fuit illi data in præceptum Circumcisio his verbis: Circumcidetur ex vobis omne masculinum; & circumcidetis carnem præputii vestri, ut sit in signum fœderis inter me, & vos. Infans octo dierum circumcidetur in vobis. ut latius in Genes. cap. 17. Vers. 10. & 11. Hoc præceptum extenditur etiam ad servos vernaculos, & emptitios; quod statim adimplevit in se Abraham; ac etiam in puero Ismaele annos tresdecim habente, ac in famulis suis quibuscunque. Tertium, quod pluit ignis de Cælo super Sodomam, & Gomorram, deducto prius indè per Angelum Loth, uxorem ejus, ac familiam omnem; ipsaque Uxor, quia respexit retrò, conversa fuit in statuam Salis; quare duæ filiæ Loth dubitantes se remansuras absque marito, ac prole ob destructionem Sodomorum, & Gomoræorum, inebriaverunt eorum Patrem, & cum eo carnaliter se commiscentes conceperunt, atque pepererunt, una Moabum auctorem gentis Mohabitæ; alia Ammonem patrem Ammonitarum.*

34 *Genes. cap. 19.* Quartum, quod Deus benedixit Saræ, quæ nonagenaria concepit ex Abrahamo centenario; & peperit ei puerum Isaacum; quem octavo die circumcisum, anno quinto ablatum, & in ætate annorum viginti-quinque constitutum jussit Deus sibi Sacrificari pro comprobanda fide, & obe-

dientia Abrahæ, qui devenerat ad actum Sacrificii ejusdem, sed ab Angelo impeditus immolavit pro filio Arietem, ut dictum est supra, & iterum promissiones à Deo recepit de propagatione posteritatis suæ, quæ ex Isaac erat proventura adinstar Stellarum Cæli, & ex ea Christus Dominus Rex Regum, & Dominus Dominantium; cujus Imperium sempiternum; & de præmissis omnibus *Genes. cap. 21.*

Hic autem, attento præcepto Circumcisionis injuncto Patriarchæ Abrahæ, liceat percurrere aliquas difficultates à Theologis Scholasticis agitatas. Prima est: *Utrum Circumcisio in lege scripta fuerit verum Sacramentum, pro delendo peccato originali; vel tantummodò fuerit signum quoddam corporale distinctivum solum carnaliter populi Judaici à cæteris nationibus?*

Et prima facie videtur dicendum non fuisse Sacramentum; sed tantummodò signum distinctivum.

Primò ex doctrina Divi Pauli ad Roman. 3. Vers. 1. ubi ait: *Quid ergo amplius Judæo est? aut quæ utilitas Circumcisionis? Et in Epist. 1. ad Corinth. cap. 7. Vers. 19. Circumcisio nihil est.*

Secundò, ex eodem Apostolo in Epist. ad Galatas cap. 4. Vers. ubi ait ad illos: *Quomodo iterum Convertimini ad infirma, & egena elementa, quibus iterum servire vultis? Ergo Circumcisio erat infirma, & egena.*

Tertiò, quia ex eodem Divo Paulo Sacramenta legis antiquæ erant umbra futurorum; corpus autem Christi. *Ad Coloss. cap. 2. Vers. 16.* Sed umbra nihil in se continet; virtus autem est in corpore. Ergo Circumcisio nullam virtutem Sacramentalem continebat.

Quartò. Ex Concilio Florentino *sess. ult. ad Armen. in Decr. fidei* ubi sic: *Novæ legis Sacramenta multum differunt à Sacramentis legis antiquæ: hæc enim non causabant gratiam, sed solum per Passionem Christi dandam figurabant: nostra verò continent gratiam, & dignè suscipientibus eam conferunt.*

Quintò. Si Circumcisio fuisset verum, &

& proprium Sacramentum contra Originale peccatum, prætermiffa non fuiffet cum tanta negligentia à Judæis revertentibus ex Ægypto, & perambulanti- bus in deserto per annos. 40. ut legitur in lib. *Jofue cap. 5.*

Sextò. S. Justinus Martyr. in *Dialog. cum Tryphone* sic ait: *Abraham cum nondum efferet circumciffus; propter fidem, qua Deo credidit, justificatus est; & benedictionem accepit. Circumciffionem verò accepit, non ad justificationem, sed tantummodò in signum.* Ergo Circumciffio non fuit Sacramentum deletivum culpæ originalis, sed merum signum distinctivum Hebræorum.

Contrarium tamen est verius juxta doctrinam Scoti in *4. dist. 1. q. 6.* & *S. Thom. part. 3. q. 70. art. 1. in responsione ad quartum*, quos sequuntur S. Bonaventura, Alensis, & Scotiffæ, ut affirmant Mastrius in *4. sent. disp. num. 9.* Et Emin. Card. de Lauræa De Sacramentis in genere *disp. 5. num. 5.* Probationes sunt.

Primò ex *Genes. cap. 17. Vers. 14.* ubi dicitur: *Masculus, cujus præputii caro circumciffa non fuerit; delebitur anima ejus de populo.* Ergo Circumciffio erat ad delendum peccatum originale, ratione cujus animæ pueri periiffet, nisi ipse efferet circumciffus.

Secundò Ex *cap. Majores. 3. De Baptismo*, ubi Innocentius Papa Tertius, expressè dicit, quod *originalis culpa remittebatur per Circumciffionis myfterium; & periculum damnationis vitabatur.* Ergo erat non solum signum distinctivum; sed etiam Sacramentum.

Tertiò ex Ven. Beda super illud *Luc. 2. Postquam consummati sunt dies octo. etc.* ubi hæc scripsit: *Idem salutaris Crucis auxilium Circumciffio in lege agebat, quod Baptismus tempore gratiæ agere consuevit.* Et S. Bernardus *Serm. 2. de Assumpti.* ait: *Sola aqua lavat hanc maculam, quam prius rasit petra Circumciffionis.* Idem docent S. Augustinus, S. Gregorius Magnus, S. Cyprianus, & alii apud eundem Emin. Card. de Lauræa. *d. disp. 5. art. 1.*

Quartò. Sic. Nullo tempore Deus reliquit genus humanum absque remedio necessario ad salutem. Ergo cum dederit in lege Circumciffionem pro parvulis; sequitur fuiffet Sacramentum deletivum culpæ Originalis. Ita concludit Enim. de Lauræa *d. art. 1. num. 5.* & ante eum Durand. in *4. dist. prima quæst. 5. num. 9.* & *ibid. proposit. 15.* & post omnes Mastrius in *4. disp. 1. num. 68.* & *seqq.*

Neque obstant adducta pro contraria opinione. Non primum, quia Apostolus tum ad Romanos, tum ad Corinthios loquitur de Circumciffione post publicatum Evangelium, quo tempore facta erat inutilis; secus autem antea; tunc enim erat Sacramentum necessarium ad delendum originale. Non Secundum; nam etiam ad Galatas Apostolus ita scribebat, reprehendens illos, qui etiam post baptismum susceptum volebant ritus Mosaycos servare, quos vocat *infirma, & egena elementa.* Neque obstat Tertium; Siquidem; etsi Circumciffio appellata sit umbra futurorum Sacramentorum, non sequitur quod & ipsa non fuerit Sacramentum. Non Quartum; nam ex Scoto in *4. dist. 1. Quæst. 6. l. respondet Emin. Card. de Lauræa*, Verba illa Concilii Florentini intelligi de Sacramentis Mosaycæ legis sic improprie dictis, excepta Circumciffione instituta tunc ad delendam culpam originalem, quæ propterea gratiam verè causabat, & dictam culpam debebat. Non Quintum, quia omissio Circumciffionis per desertum ex incredulitate, & duritia cordis Hebræorum processit, etsi efferet necessaria ad salutem, ut demonstrat *Abulens. in For. cap. 5.* Non sextum; ea ratione quia S. Justinus Martyr loquebatur de Circumciffione individuali Abrahamæ, qui non fuit justificans per illam; cum multò antè obtiniffet justificationem per Sacramentum legis naturæ, quod erat proestatio fidei; qua erat expurgatus à culpa originali, idcirco subdit Scotus in *4. dist. 1. q. 6. M.* quod Abraham, quando seipsum

psum circumcidit, potuit per modum meriti habere augmentum gratiæ. Concludunt ergo Theologi, Circumcisionem fuisse non tantum signum discretivum populi Judaici, sed etiam Sacramentum delens culpam originalem, & concedens gratiam justificantem.

36 Secunda difficultas est. Esto, quod Circumcisio fuerit Sacramentum ad delendum originale peccatum in masculis, quomodo ipsa illud debebat in feminis? Respondent communiter Sancti Patres, ac Theologi, quod femine justificabantur, & ab originali culpa liberabantur non per Circumcisionis Sacramentum; sed per Sacramentum à Deo institutum in lege naturæ ad originalem maculam tollendam: quod quidem Sacramentum erat externa, protestatio fidei in venturum Messiam, eliciendum vel ab adultis; vel parvulis applicandum à parentibus, ut fuse differit *Emin. Card. de Laurea de Sacramen. in genere disp. 4. art. 2. & 3.* Et novissimè *Masfrus in 4. sent. d. disp. 1. q. 2. art. prim.* Hanc autem explicitam fidei protestationem Deus voluit perdurare pro salute, & justificatione feminarum, quæ non erant capaces Circumcisionis; quod probat *Hugo de S. Vidore lib. 1. de Sacramentis part. 10.* ubi ita scribit: *Porro femine in populo Circumcisionis sola fide salvabantur; & oblationibus, aliisque cæremoniis purificationis, ipsam quoque circumcisionem fide suscipientes; & in eis, qui carnem illam susceperunt, venerant participantes.* Et idem latius explicat *part. 15. cap. 6.* & proseguitur ipse *Emin. Card. de Laurea d. disp. 5. num. 15.*

37 Tertia est difficultas. Quare voluerit Deus præcipere Circumcisionem, & præputii ablationem, potius quàm ordinare aliquid aliud signum distinctivum, quo possent caracterizari etiam femine? Respondent DD. sic fuisse Divinum beneplacitum. Cæterum multæ sunt congruentiæ circa præputii Circumcisionem Judaico populo tunc inunctam. I. Quia Adam primò inobedientiæ suæ effectum, & carnis re-

bellionem sensit in ea corporis parte. II. Quia in eo membro generantur homines, & inde inficiuntur originali culpa. III. Quia sicut in eodem membro est delectatio, ex qua insurgit originale peccatum, sic in eodem esset mortificatio. IV. Quia, ut ait Apostolus, *per unum hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors, conveniens fuit, ut ipse homo magis læderetur, & sentiret dolorem.* V. Ut clariùs innotesceret pactum à Deo susceptum cum Abrahamo, ex ejus scilicet femine nasciturum Christum. VI. tandem in odium obscæni cultus Ægyptiorum, qui venerabantur Simulacrum membri virilis ex *Diodor. Siculo lib. 1.* cujus indignitatis Historiæ faciunt auctorem Isidem uxorem Osiridis; & habetur mentio in *2. Paralipomenon cap. 15. Vers. 16. agitque S. Thom. 1. 2. q. 102. art. 5. ad primum. Cornel. à Lapid. in Genes. cap. 17. Vers. 11.* Et alii, quos citat *Emin. Card. de Laurea de Sacram. in genere disp. 5. num. 64.*

39 Quarta difficultas est (ut ad Sacrificium Abrahamæ revertamur) an fuerit major virtus ipsius Abrahamæ in immolando filio suo Isaaco; vel ejusdem Isaaci permittentis, se immolari? Pro majoritate virtutis Filii faciunt.

Primò, quia majoris fortitudinis est, mortem pro Deo subire, quàm eam aliis inferre; fortiores enim sunt Martyres militibus. Isaac autem verè fuit Martyr, quia pro actu virtutis, scilicet ut obediret Deo, certæ morti se obtulit; esto fuerit ab ea liberatus, sicut Daniel, & S. Joannes Evangelista liberati fuerunt.

Secundò, nam dolor Abrahamæ stabat tantum in animo; at ille Isaaci, & animus, & corpus attingebat.

40 Tertiò, ex eo quia jacula prævisa minùs feriunt; ipse nutem Abraham jam per tres dies intellexerat Dei voluntatem, & se illi conformaverat; sed Isaaco ex improvise denunciata fuit mors à Patre; & sic fuit ipsi Isaaco majoris terroris ex doctrina Philosophi *lib. 3. Ethic. q. 8.*

Quarto, quia Isaac erat juvenis 25. annorum, sperans vivere saltem centum annos, & habere prolem, ac familiam, delectationes, & solatia, quibus omnibus repudiavit, ut Deo obediret. E contra Abraham erat senex annorum 125. Mors autem est tolerabilior senibus, quàm juvenibus.

E contra, quod major fuerit virtus ipsius Abraham in hoc certamine, deducere possumus ex sequentibus.

41 Primò, quia Abraham plus diligebat vitam filii sui Isaaci, quàm suam propriam; præcipuè quia erat unigenitus ex dilectissima uxore; erat amantissimus, & obsequentissimus; procreatus à patre Sene, & in quo omnes promissiones à Deo factæ nitebantur.

Secundò, quia Abraham per totum triduum excruciatuſ est, mente revolvens futuram filii immolationem, & occisionem.

Tertiò, quia idem Abraham passus est tentationes maximas à diabolo circa fidem, itaut verteret in dubium, an verè Deus hoc opus sibi præcepisset? ideò ait Apostolus ad Hebr. 11. *Vers. 17. Fide Abraham obtulit primogenitum suum Isaac, cum tentaretur.*

Quartò, quia dolor Isaaci uno ictu, & quasi in puncto temporis cessasset, si immolatus fuisset; sed dolor Abraham futurus erat perennis tum in occisione filii; tum in eo membratim concidendo, sacrificiali ritu, totumque cremando, & in cineres redigendo; & perpetua memoria recolendo, & talem filium jugulasse, ac perdidisse.

Quare S. Joannes Chrysostomus *Homil. 48. in Genes.* exclamat: *O Religiosam animam? O fortem mentem? O ingenis robur animi? O rationem, omnem humanæ naturæ affectum vincentem? Et nescius hanc difficultatem decidere subdit: Utrum admirer, fortemne spiritum Patriarchæ, an tam constantem pueri obedientiam, quod neque reluctatus est, nec factum ægrè tulit; sed cessit, & obtemperavit iis, quæ à patre fiebant; & sic ut agnus cum silentio super Altare decubuit, expectans Patris dexteram?*

Utique heroica fuit obedientia tum geniti, tum genitoris; cui, tradunt DD. fuisse tunc revelatam passionem, & mortem futuram Redemptoris nostri ob redemptionem omnium gentium; & de illa exultavit Abraham juxta verba ejusdem Redemptoris *Joan. cap. 8. Vers. 56. Abraham pater vester exultavit, ut videret diem meum. Vidit, & gavissus est.* Fuit enim jussio illius Sacrificii obtestatio divinæ charitatis, qua Pater cælestis dignatus est tradere morti Unigenitum Filium suum; ut piè disserit S. Augustinus in *Serm. 71. de tempore his verbis: Videte Deum cum hominibus magna pietate certantem: Abraham mortalem filium non moriturum obtulit Deo; & Deus immortalem Filium pro hominibus tradidit morti. Potest tamen & de beato Isaac, & de illo Ariete sic intelligi, ut in B. Isaac significata sit Divinitas, in Ariete Humanitas Christi; & quia in passione non Divinitas crucifixæ creditur, idèd non Isaac, sed Aries immolatur.* Et de his latius Torniel. in *Annal. ad Annum M. 2163.* & novissimè Mendezius in *Theolog. Catechetica tom. 1. lib. 6. cap. 8. num. 17.*

Ut autem concludamus præsentem decisionem de Sacrificiis Abraham cum 43 ejus vita, ac morte; notetur hic omnes dies vitæ ipsius; quandoquidem Sanctus Patriarcha Abraham anno ætatis suæ 75. ex Chaldæa à Deo evocatus, profectus est in Haran. Anno ætatis suæ 85. duxit Agar, & anno 86. natus est ei Ismael. Anno 99. fuit circumciscus; eodemque anno igne cælesti cremata est Sodoma. Anno 100. nascitur ei Isaac; & anno 105. ablaçtatur; Ismael verò è domo eiicitur Anno 125. Isaac jubetur immolari. Anno 135. moritur Thare ipsius Abraham pater; & anno 137. defuncta est Sara. Anno 140. dat Rebeccam uxorem Isaaco ipse Abraham, qui Ceturam tertiam, Uxorem accepit, quæ peperit ei sex filios, ut legitur in *Genes. cap. 25. Vers. 1.* Anno 160. ætatis ejusdem Abraham nati sunt ei Nepotes Jacob, & Esau ex filio suo Isaaco. Anno tandem 175.

O

mori-

moritur Abraham in senectute bona, ac plenus dierum; & sepultus est apud Saram uxorem suam; & congregatus est ad populum suum ait *Genes. 25. 8.* idest ivit ad limbum Sanctorum Patrum anima ejus, locum scilicet subterraneum, sed altiorem Inferno; ac Purgatorio, ubi animæ aliorum Sanctorum detinebantur extra omnem penam, expectantes liberationem à venturo Messia, cum quo ascenderent ad gloriam; & hic locus deinceps dictus est Sinus Abrahamæ, eo quia ipse fuerit Pater multarum gentium, ut ait *S. Augustin. De Anima, & ejus Orig. lib. 4. cap. 16.* & in hunc locum portatus fuit mendicus Lazarus ab Angelis, ut legitur in *Evang. Luc. cap. 16. Vers. 22.* ubi Lyranus ait: *In sinum Abrahamæ, idest in Limbum SS. Patrum, ubi descendebant iusti morientes, antequam impedimentum generale gloriæ per Christi passionem esset amotum.*

Sed dicet aliquis, si sinus Abrahamæ est Limbus locus subterraneus, quomodo canit Ecclesia de S. Martino *Martinus Abrahamæ sinu lætus excipitur?* Et quomodo in exequiis defunctorum orat dicens ad animam defuncti, & *in sinum Abrahamæ Angeli deducant te?* Respondetur, quod in prædictis verbis pro sinu Abrahamæ non intelligitur Limbus locus subterraneus; sed Cælum, locus quietis æternæ; idcirco de Sancto Martino subditur in eadem Antiphona: *Cælum dives ingreditur, hymnis cælestibus honoratur.* Et in prædicta oratione pro defunctis dicit Ecclesia: *Subvenite Sancti Dei, occurrere Angeli Domini suscipientes animam ejus, offerentes eam in conspectu Altissimi:* Ita ex *S. Augustino lib. 9. Confession. cap. 3.* exponit *Emin. Card. de Lauræa in tractatu de Incarnatione disp. 24. num. 40.*

D E C I S I O XVIII.

A R G U M E N T U M.

De Sacrificio Melchisedech Regis Salem; & de his, quæ ejus personam, dignitatem, & figuram concernunt, disputationes plurimæ, non injucundæ.

S U M M A R I U M.

- 1 Melchisedech Sacrificium obtulit Panis, & Vini, in gratiarum actionem, dum Abraham revertèretur cum victoria de pugna contra quinque Reges.
- 2 Melchisedech quisnam fuerit? & quomodo dicatur fuisse sine patre, & sine matre? opiniones quatuor.
- 3 Melchisedech fuit purus homo Chamaeus; & Chanaanæus, Rex Salem, adorans verum Deum; atque Sacerdos Altissimi. Et num. 4.
- 5 Salem Urbis an fuerit Sichem, vel Jerusalem?
- 6 Melchisedech Rex, & Sacerdos.
- 7 Decimæ solvebantur Sacerdotibus, etiam à gentilibus de bello revertentibus.
- 8 Melchisedech quomodo factus Sacerdos?
- 9 Melchisedech Sacrificasse panem, & vinum est de fide.
- 10 Hereticorum objecta contra Sacrificium Melchisedechi.
- 11 Benedicere possunt etiam illi, qui non sunt Sacerdotes.
- 12 Melchisedech figuravit Christum venturum quatuordecim signis.
- 13 Panis, & Vinum offerebatur etiam in lege Mosayca; sed vel simul cum Victimis; vel panis separatus à vino, ad differentiam Sacrificii Melchisedechi.

INter cætera Sacrificia legis naturæ, de quibus adhuc egimus, præcipuum locum tenet illud, quod obtulit

tulit Melchisedech Rex Salem . Hic enim, cum audisset, devictos fuisse ab Abrahamo Reges illos, à quibus in captivitatē redūctus erat Loth, totaque ejus familia; occurrens eidem Abrahamo revertenti de prælio cum victoria; congratulatus est cum eo; & statim litavit Hostiam pacificam pro gratiarum actione ad Deum; Panem scilicet, & Vinum; ut narrat Scriptura Sacra in *Genes. cap. 14. Vers. 18.* his verbis; *At verò Melchisedech Rex Salem proferens panem, & vinum, erat enim Sacerdos Dei Altissimi, benedixit ei, & ait: Benedictus Abram Deo excelso, qui creavit Cælum, & Terram. Et benedictus Deus excelsus, quo protegente hostes in manibus tuis sunt. Et dedit ei (Abraham) decimas ex omnibus.*

Quapropter occasione hujus Sacrificii quatuor sunt breviter examinanda.

- 1 Quis fuerit Melchisedech?
- 2 An verè fuerit Rex, & Sacerdos?
- 3 An occurrens Abrahæ verè obtulerit Sacrificium panis, ac vini?
- 4 In quibus fuerit figura Christi Redemptoris Nostri?

Quo ad Primum . Non videtur facilis responsio, attentis verbis Apostoli, ad *Hebræos cap. 7. Vers. 1.* Hic enim *Melchisedech Rex Salem, Sacerdos Dei summi, qui obviavit Abrahæ, regresso à cæde Regum, & benedixit ei; cui & decimas omnium divisit Abraham; primum quidem, qui interpretatur Rex justitiæ, deinde autem & Rex Salem; quod est Rex pacis, sine patre, sine matre, sine genealogia, neque initium dierum, neque finem vitæ habens.* Si enim Melchisedech fuit sine Patre, & sine Matre, atque sine Genealogia, quomodo scire possumus, quisnam fuerit? Hinc apud Sacros Interpretes quatuor habentur opiniones de persona Melchisedech. Una fuit hæreticorum Melchisedecianorum, qui opinati sunt, fuisse Spiritum Sanctum, à quo assumpto corpore humano, factus sit occurfus prædictus Abrahæ revertenti de prælio.

Sed hæc hæresis est, ut advertit *S. Hieronymus, Epist. 126. ad Evagrium. Suarez de Incarnatione disp. 46. sect. 4. Emin. Card. Baronius ad. Annum 196. num. 12. Et de Lauræa eod. tract. de Incarnat. disp. 22. num. 70. Novissimè Sebastian. Salettes in tractatu de S. Inquisitione tom. 2. lib. 3. Regul. 227. num. 308.* Opinio secunda fuit Origenis, ac Didymi, qui dixerunt, Melchisedech fuisse Angelum de Cælo in humana figura apparentem, ut refert *Cornel à Lapide in Genes. d. cap. 14. Vers. 18.* Sed hæc quoque est erronea. Tertia est Abulensis, Lyrani, Lippomani; Ruperti, & aliorum, quos citat, & sequitur *Suarez d. disp. 46. sect. 4. §. Aliorum verò, asserentium, Melchisedech fuisse ipsum Sem primogenitum Noe, & nonum Avum ipsius Abrahæ; & hi DD. se fundant in traditione Hebræorum, ac Samaritanorum; & confirmantur in hac asseritione ex eo, quia omnes Annalistæ asserunt, quod Sem vivebat tempore Abrahæ, ut videri potest apud *Torniellum apud Annum M. 2118. num. 8. & Salianum ibid. num. 18.* Immo Sem supervixit Abrahæ annos 35, ut notat *Cornel. à Lapid. in Genes. Cap. 25. vers. 8.* Ad verba autem D. Pauli Apostoli in Epistola ad Hebræos respondent, quod ipse Sem potitus est duplici nomine, vocatusque fuit Sem, atque Melchisedech. Sub primo nomine scriptum narrat ejus patrem, matrem, atque genealogiam: hoc autem non facit, dum secundo nomine nuncupatur; & sub flexione hujus secundi nominis, ajunt, locutum fuisse Apostolum Paulum dicentem: Melchisedech extitisse sine Patre, sine Matre, sine genealogia, neque initium dierum, neque finem vitæ habuisse. Quarta est opinio plurimorum SS. Patrum Hieronymi, Epiphani, Irenæi, ac aliorum, quos cumulat *Salian. ad d. Annum M. 2118. n. 22.* asserentium, Melchisedech fuisse hominem gentilem, sed probum, ac timentem Deum, qualis erat etiam Sanctus Job; qui quidem Melchisedech erat unus ex pluribus Regulis, qui principabatur in ter-*

ra Chanaan ; & descendebat ex Cham filio Noe ; siquidem Sem cum suis posteris occupavit terram Orientem versus ; Cham verò cum descendentibus à se occupavit terram Chanaan, in qua condita fuerat Civitas Salem ; cujus Melchisedech Rex erat ; & idèd Melchisedech erat verus , & purus homo Chamæus , & Chananeus , videlicet ex linea Chami , & Regulus , dominusque Urbis Salem in terra Chanaan ; Deum verum adorans, unà cum subditis suis, ut plenè probat Tena in cap. 1. ad Hebræos . diffic. 1. Et Collegium Salmanticens. tom. 10 De Incarnatione disp. 31. dub. 2. § 2. num. 25. Salian. ad d. Annum M. 2118. à num. 24. & segg. & Cornel. à Lapide in Genes. d. cap. 14. vers. 18. & in Epist. ad Hebræos d. cap. 7. vers. 1. ubi advertit , quod idèd appellatus est ab Apostolo Rex justitiæ ob ejus rectitudinem , atque sanctitatem . Melchisedech enim interpretatur homo justus ; quem etiam S. Ignatius Martyr. in Epist. ad Philadelphios vocavit hominem Virginem in tota vita sua ; & S. Dionysius Areopagita in libr. de Cælesti Hierarch. cap. 9. illum recenset inter gentiles , qui veram Dei fidem habuerunt . Eatenus autem Apostolus scripsit , eum non habuisse Patrem , neque Matrem , neque Genealogiam , quatenus de ea nihil loquitur Scriptura Sacra ; & mens D. Pauli fuit differere illa phrasi ad Hebræos ad contuncendam eorum superbiam ; ipsi enim se extollebant ob descendentiã ab Abrahamo , & ob dignitatem Sacerdotii Aaronici ; & ipse Apostolus obiicit iisdem hominem gentilem , sed sanctum , videlicet Melchisedech , qui major fuit eodem Abrahamo ; cui impertitus fuit benedictionem ; ad majorem namque spectat benedicere minorem ; & fungebatur Sacerdotio , immolans non bestias terre , ut faciebant Aaronici Sacerdotes ; sed incruentum Sacrificium Panis . & Vini in typum & figuram venturi Messie , tali Sacerdotio , & ritualitandi functuri ; ut plenè profequitur Collegium Sal-

manticen. d. tom. 10. disp. 31. num. 26. Et Salianus ad d. Annum M. 2118. num. 24. & segg. Igitur Melchisedech fuit vir gentilis veram fidem Dei habens ; ac illam custodiens in subditis suis , qui habitabant in Salem , ubi Rex, sive Regulus ipse erat .

Quo ad secundum . Nefas esset dubitare , quod Melchisedech fuerit Rex , & Sacerdos ; cum de utraque dignitate testimonium reddat textus Sacer in Genes. d. cap. 14. vers. 18. ibi : At verò Melchisedech Rex Salem proferens panem , & vinum , erat enim Sacerdos Dei Altissimi . Et in Epist. ad Hebr. d. cap. 7. vers. 1. ibi : Hic enim Melchisedech Rex Salem Sacerdos Dei summi . Quapropter loquentes de prima dignitate , scilicet Regia , dubitare tantummodò possumus ; quænam fuerit Urbs Salem , cujus Rex erat Melchisedech ? Et duæ sunt antiquorum opiniones . Una , quod Salem fuerit Urbs Sichimorum , quæ etiam dicebatur Sichem , ad quam transivit Jacob revertens de Mesopotamia , ut legitur in Genesi cap. 33. vers. 18. ibi : Transiit in Salem urbem Sichimorum , quæ est in terra Chanaan . & sic tenere videtur S. Hieronym. Epist. 126. de ocis Hebraic. Altera opinio est , quod Salem fuerit ipsa Urbs Jerusalem ; quæ interpretatur Urbs pacis , de qua intellexit David , dum dixit ; Et factus est in pace locus ejus , & habitatio ejus in Sion. Psal. 75. 3. ubi textus Hebraicus legit : Et factus est in Salem locus ejus . Pariterque Apostolus Paulus vocavit eundem Melchisedech Regem pacis , ad Hebr. 7. 2. Hanc opinionem tutantur plurimi ex SS. Patribus quos congerit Solian. ad d. Annum M. 2118. num. 28. & 29. cujus hæc sunt verba . Hæc posterior sententia & multitudine testium præponderat , & mysterii dignitate ; ut non persona solum , & dignitas , & officium , & virtus Melchisedechis Christum representet : sed locus etiam ipse , in quo uterque & Regnum , & Sacerdotium exercuit .

Circa verò Sacerdotalem dignitatem , concludens habetur probatio de

6 ea (ultra irrefragabile Sacri textus testimonium) tùm quia, ut infra probabimus, Melchisedech opus Liturgicum peregit, & Sacrificium pro gratiarum actione obtulit Deo, panem, & vinum immolando, cum Abraham reverteretur de bello; tùm etiam quia ipse eidem Abrahamo benedixit, quod est officium Sacerdotis; ac etiam quia ab ipso Abrahamo Decimas excepit de his, quæ in bello lucratus fuerat; mos enim fuit apud Gentiles quoque, solvere Decimas de manubiis in bello collectis, religionis impulsu; ut factitasse Posthumium obrenta belli Latini victoria, ac alios Romanorum Duces narrat *Dionysius Halicarnass. lib. 6. Livius, ac Xenophon*, quos adducit *Cornel. à Lapide in Genes. d. cap. 14. Vers. 20.* A quo autem acceperit Melchisedech Sacerdotium? non est à veritate alienum, si dixerimus vel à natura, quia fuerit filius Primogenitus; vel à Patre, qui & ipse habuerit Regiam dignitatem; vel à populo; de cuius communi consensu potuit accepisse facultatem litandi; ad Deum placandum, & ad beneficia spiritualia, & temporalia impetranda eidem populo; siquidem ex his fontibus, & radicibus, in lege naturæ prodibat dignitas Sacerdotalis, ut colligere licet ex doctrina *S. Thom. 1. 2. q. 103. art. 1. ad 3. Lessii de Just. & Jure lib. 2. cap. 28. num. 12. Collegii Salmanticens. d. tom. 10. de Incarnat. disp. 31. num. 3. & num. 27. atque 10. Nec non Emin. Card. de Lauræa eodem tract. de Incarnatione disp. 22. num. 62. ac etiam Saliani ad Annum M. 2223. num. 2. Et diximus supra decis. 7. num. 10. & 15.*

Quo ad Tertium, in quo quæritur, an Melchisedech occurrens Abraham revertenti cum victoria de prælio verè obtulerit Sacrificium panis, & vini? 9 Responsio est affirmativa; est enim de fide, quod tunc Melchisedech obtulerit panem, & vinum in Sacrificium Deo; Liturgiam exercendo in gratiarum actionem; partem scilicet panis cremando, & partem vini libando; &

de utroque participem faciendo eundem victorem Abrahamum, ut moris erat in immolatione Hostiæ pæcificæ. Et quod tunc verè Melchisedech litaverit, probatur. Primò, quia id proficitur Ecclesia in Canone Missæ, in oratione *Supra quæ propitio: ibi: Et Sacrificium, quod tibi obtulit Summus Sacerdos tuus Melchisedech.* Secundò, quia idem canit in solemnitate Corporis Christi in Antiphona ad Vesperas, *Sacerdos in æternum Christus Dominus secundum ordinem Melchisedech panem, & vinum obtulit*, idest secundum ritum, quo Melchisedech offerebat in Sacrificium panem, & vinum. Tertio, quia Scriptura Sacra nominans oblationem prædictam panis, & vini factam à Melchisedech, subdit statim: *Erat enim Sacerdos Dei Altissimi. Genes. 14. Vers. 18.* cuius proprium officium est sacrificare. Quarto, quia tùm in *Psalmo 109. & in Epist. ad Hebr. cap. 7.* commendatur Sacerdotium, atque Sacrificium Melchisedech; & nullibi legitur, ipsum litasse, nisi in supradicto occurso Abraham, cum pane, & vino. Quintò, quia D. Paulus in *cir. cap. 7.* opponit Sacrificium Melchisedech in pane, & vino Sacrificiis Aaronicis in victimis cruentis; & sic quemadmodum hæc erant vera sacrificia, ita & illud. Sextò, quia sic pro indubitato admittit Conc. Tridentinum, *sess. 22. de Sacrificio Missæ cap. 1.* Septimò, quia sic semper docuerunt omnes Sancti Patres antiqui tùm Latini, tùm Græci, quos cumulat, eorum verba referens *Emin. Card. Bellarminus lib. 1. de Missa cap. 6. Suarez de Incarnatione disp. 46. sect. 4. §. Tertio Loco. Lessius in 2. p. D. Thomæ q. 83. num. 13. Collegium Salmanticens. d. tom. 10. De Incarnat. disp. 31. num. 28 & Eminen. Card. de Lauræa, eodem tract. disp. 22. num. 63.*

Opponent Calvinus, Kemnitius, & alii Misoliturghi, ut destruant Sacrosanctum Missæ Sacrificium, primò, quod Scriptura Sacra in *Genes. d. cap. 14. Ver. 18.* ait de Melchisedech, quod

Pro-

Proferens panem, & vinum benedixit Abraham: At proferre non est litare, vel sacrificium facere; sed exhibere, & ad expellendam famem dare tum ipsi Abraham, tum ejus militibus. Respondetur; frivolum esse hoc objectum. Primò, quia Abraham, ac ejus milites non adgebantur fame, immò saturi erant ex alimoniis repertis apud devictos Reges, ut legitur in eadem *Genes. cap. 14. vers. 24.* Secundò, quia apud Hebræos *ly Proferens* significat litare, ac sacrificium offerre; ipsi enim utuntur verbo *חָרַץ Hofsi* quod in *libr. Judic. cap. 6. vers. 18.* exponitur *Sacrificium*. Hinc in *Genesi cap. 4. Vers. 3.* ubi nos legimus, quod Caim offerret de fructibus terræ munera Domino; in Hebræo est dictum verbum *Hofsi*, videlicet *proferret*, & certum est, quod ibi loquebatur de Sacrificio. Tertiò, quia textus Sacer statim post Verba *Proferens panem, & vinum* reddit rationem dicens, *Erat enim Sacerdos Dei Altissimi*; quod frustra, vel ineptè dictum esset, si de Sacrificio, tamque proprio Sacerdotis munere non intellexisset; poterat enim aliàs Scriptura dicere, *quia erat Astrologus, vel Piator*, quod est ridiculum asserere.

Secundò opponunt hæretici, quod illa verba *Erat enim Sacerdos Dei Altissimi* referenda sunt benedictioni, quam Melchisedech dedit Abraham; ita ut ibi sint posita ad denotandam causam ejusdem benedictionis, non autem Sacrificii. Sed respondetur, hanc pariter interpretationem esse impropiam, atque inconcludentem; ea ratione, quia addandam benedictionem non est necessarium simpliciter Sacerdotium; cum & illi, qui Sacerdotes non sunt, possint benedicere, ut plurima exempla habentur in Scriptura Sacra. Josue non erat Sacerdos, neque Levita, sed Princeps Politicus, & benedixit populo. *Jos. cap. 8. Vers. 32. & cap. 22. Verb. 6.* Idemque fecit David Rex 2. *Reg. cap. 6. vers. 18.* Stant igitur verba illa ad innuendum Liturgicam actionem in pane, & vino per-

actam à Melchisedech tanquam Sacerdote Dei summi; qui typum, & figuram gessit Redemptoris nostri JESU CHRISTI, à quo fuit in Ecclesia Catholica relitum Sacrificium sui Corporis, & Sanguinis sub speciebus panis, & vini; ut doctè comprobatur *Emin. Card. Bellarminus d. lib. 1. de Missa cap. 6.* ubi alia Novatorum objecta refert, & evacuat: ac novissimè *Salian. ad Annum Mundi 2118. num. 31.* atque *Collegium Salmanticens. d. tom. 10. de Incarnat. disp. 51. num. 29.*

Quo ad Quartum. Melchisedech fuit typus, & figura venturi Messæ, ac Redemptoris nostri JESU CHRISTI in sequentibus quatuordecim parilitatibus.

Primò, quia Melchisedech interpretatur Rex Justitiæ, ut ait Apostolus *ad Hebr. 7. 2.* & de Christo ait Jeremias *cap. 23. vers. 5. & faciet judicium, & justitiam in terra.*

Secundò, quia Melchisedech fuit Rex Salem, id est Rex pacis. *d. cap. 7. ad Hebr. Vers. 3.* & Christus vocatus fuit *Princeps Pacis* ab Isaia *cap. 9. vers. 6.*

Tertiò. Fuit Melchisedech Rex, & Summus Sacerdos; & in Christo Redemptore fuit utraque Dignitas Regia, & Pontificia, quia Deipara ejus Genitrix, à qua carnem sumpsit, descendebat à Stirpe Regia, ac Sacerdotali, ut probavimus supra in *Decif. 7. num. 24.* Ideò de eo scriptum est, quod sit *Rex Regum, & Dominus dominantium*, in *Apocal. cap. 19. Vers. 16.* Ac etiam *Pontifex Sanctus, innocens, impollutus.* *Ad Hebr. d. cap. 7. Vers. 26.*

Quartò Melchisedech non fuit unctus Sacerdos per manus hominum; prout ungebantur Sacerdotes Aaronici; dicente S. Hieronymo in *Epist. 126. ad Evagrium.* *Non fuit unctus oleo Sacerdotali, ut Moysis præcepta constituunt; sed oleo exultationis, & fidei puritate.* Sic Christus Dominus non à Pontificibus Hebræorum, sed à Deo Patre fuit unctus Summus Sacerdos, juxta illud, *Unxit te Deus Deus tuus oleo lætitiæ*

titia præ consortibus tuis . Psalm. 48. vers. 7. & notavimus in d. Decis. 7. num. 26.

Quintò . Quia sicut Sacerdotium Aaronis fuit typus Sacrificii cruenti , quod Christus de se oblaturus erat in Cruce; sic Sacerdotium Melchisedech figuravit Sacrificium incruentum; quod in ultima cœna obtulit ipse Christus sui Corporis, & Sanguinis sub speciebus panis, & vini; & offerendum reliquit jugiter in Ecclesia sua.

Sextò . Quia Melchisedech litans in solo pane, & vino comprehendebat in suo Sacrificio Holocausta, Hostias pro peccatis, & Hostias pacificas . Et Christus Dominus in Sacrificio Missæ omnia Sacrificiorum genera continet, ut latè ostendimus supra Decis. 14. num. 6.

Septimò . De Melchisedech ait Apostolus: *Neque initium dierum, neque finem vitæ habens . Ad Hebr. d. cap. 7. vers. 3.* Et de Christo JESU pariter dixit idem Apostolus: *JESUS CHRISTUS veri, & hodie ipse, & in sæcula . Ad Hebr. cap. 13. vers. 8.*

Octavò . Melchisedech in suo Sacerdotio neque prædecessorem, neque successorem habuit . Sic Christus habet quidem in terris Vicarium, & Ministros sui Sacerdotii, non autem Successores; ea ratione, quia ipse *Mæneat in æternum, & sempiternum habet Sacerdotium; undè & salvare in perpetuum potest; semper vivens ad interpellandum pro nobis . Hebr. 7. 22.*

Nonò . Representatur Melchisedech ab Apostolo *Sine Patre, sine Matre, sine Genealogia d. cap. 7. ad Hebr. vers. 3.* Et de Redemptore dictum est ab Isaia *Generationem ejus quis enarrabit? Isaia cap. 53. vers. 8.* Natus enim est in terra sine Patre; genitus in cœlo sine Matre; & utraque generatio superat linguam, & intellectum tum hominum, tum Angelorum.

Decimò . Apostolus vocavit Melchisedech maiorem Abrahamo ob benedictionem per ipsum eidem datam; quia *sine ulla contradictione quod minus*

est à majore benedicitur . Ad Hebr. cap. 7. vers. 7. Et Christus Dominus acclamatur Abrahamo major in illis verbis, *Antequam Abraham fieret, ego sum . Joan. cap. 8. vers. 58.* respectu scilicet Divinitatis; & respectu omnis benedictionis, quæ nobis provenit per Christum ab æterno Patre; ut testatur Apostolus *ad Ephes. cap. 1. vers. 3. Qui benedixit nos in omni benedictione spiritali in cœlestibus in Christo.*

Undecimò . Melchisedech recepit per Abrahamum decimam populi Judaici, qui tunc in ejus lumbis erat, ut differit idem Apostolus *d. cap. 7. ad Hebr. vers. 9. & 10* Sic Christus Dominus decimam partem Hebraeorum videtur consequutus per conversionem illorum ad fidem; juxta mysticam numerum Leprosorum, quos à lepra mundaverat; eorum enim pars decima ad Christum rediit, idest ex decem unus. *Nonne decem mundati sunt? & novem ubi sunt? Luc. cap. 17. vers. 17.*

Duodecimò . Melchisedech Virgo fuit; non etiam Sacerdotes Hebræi, qui uxores ducebant . Sic Christus *Pontifex, Sanctus, innocens, impollutus, Virginitatis, & continentia consecrator, Melior Angelis effectus, ministros quoque suos ab omni voluptate carnis alienos esse voluit; de quibus scriptum est; Qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt . Joan. 1. 13.*

Decimò tertio . Regnavit Melchisedech in Salem, quæ creditur fuisse Jerusalem, vocata *Domina gentium, Princeps provinciarum, gaudium universæ terræ . Thren. 1. 1.* Et Christus Dominus regnaturus est in æternum in caelesti Jerusalem, quam videns Joannes in spiritu, de ea dixit *Vidi Civitatem sanctam Jerusalem novam, descendentem de Cœlo à Deo, paratam sicut sponsam ornataam viro suo. Et audiri vocem magnam de Throno dicentem; Ecce tabernaculum Dei cum hominibus, & habitabit cum eis. Et ipsi populus ejus erunt, & ipse Deus cum eis erit eorum Deus . Apoc.*

Apoc. cap. 21. vers. 2.

Decimò quartò. Sacerdotium Melchisedech fuit excellentius Sacerdotio Aaronis, ut deducit idem Apostolus *in cit. cap. 7. ad Hebr.* & docent omnes Theologi. Idcirco præcipuè in hoc Christus Dominus assimilatur Melchisedech, & dicitur Sacerdos secundum ejus ordinem, quia Sacerdotium Christi, & Sacrificium, quod reliquit in sua Ecclesia, est excellentius, atque præstantius Aaronico Sacerdotio in dignitate, sanctitate, & fructu; ut plenissimè probant tres Eminentiss. Theologi Purpurati, videlicet Bellarminus *lib. 1. de Missa cap. 6. per totum. De Lugo in tract. de Incarnat. disp. 29. num. 40. & de Lauræa eod. tract. disp. 22. art. 4.* quibus meritò est addendum Collegium Salmanticense *in d. tom. 10. de Incarnatione disp. 31. dub. 2.*

Sed dicit aliquis etiam in Sacrificiis Aaronicis litabatur Panis, & Vinum. Ergo etiam Sacerdotium Christi potest dici Sacerdotium secundum ordinem Aaronis. Respondetur primò cum eodem Eminen. Bellarmino *d. lib. 1. de Missa cap. 6. in resp. ad arg. quartum;* Quod in Sacrificiis Aaronicis offerebatur quidem aliquando panis, & vinum; sed non de per se principaliter; at simul cum vitulis, agnis, aliisque hostiis; neque erat purus panis; sed ut plurimùm aspersus oleo, ex quo fiebant lagana, ut legitur *in Exod. cap. 29. & in Levit. cap. 7.* Porro Melchisedech obtulit in sacrificium Panem, & Vinum purum; & sic perfectè figuravit Sacrosanctum Missæ Sacrificium, sub speciebus panis, & vini à Christo Domino institutum.

Respondetur secundò cum Collegio Salmanticen. *d. disp. 32. num. 31. in fine* quod Sacerdotes Levitici offerebant panem separatam à vino; non autem panem, & vinum simul, sicut obtulit Melchisedech; undè non potuit representari Sacrificium Eucharisticum per Sacrificia Aaronica, seu Levitica; prout fuit repræsentatum in Liturgia peracta ab eodem Melchisedech.

D E C I S I O XIX.

A R G U M E N T U M.

De Sacrificiis, tùm Isaaci, tùm Jacobi ejus filii. De cæcitate ejusdem Isaaci Patriarchæ; de Primogenituræ privilegiis, & an intercesserit Simonia, in cessione ejus facta ab Esau Iacobo? Quando liceat redimere vexationem in beneficiis, & electionibus absque simonia? Et utrùm Esau sit damnatus?

S U M M A R I U M.

- 1 Isaac obtulit Sacrificium Deo in Ber-sabee.
- 2 Isaac quotannis fuerit cæcus?
- 3 Cæcitas oculorum pœnossissima infirmitas.
- 4 Isaac cæcitatem mentis passus, volens benedicere Esau.
- 5 Spirituales viri sæpè ignorant Dei voluntatem in rebus dubiis: quam humiliores attingunt.
- 6 Prælati in rebus arduis debent consulere suos ministros etsi humiles; & eorum consilium sequi.
- 7 Isaaci annorum, atque vitæ compendium.
- 8 Esau qua die vendiderit Primogenituram fratri suo Jacob?
- 9 Lenticulæ quare dentur in cibo in commemoratione omnium Defunctorum?
- 10 Jacobi Patriarchæ Sacrificia plura.
- 11 Primogenituræ Hebræorum Privilegia octo.
- 12 Siclus, nummus Hebraicus, cujus figuræ, & valoris esset?
- 13 Jacob an dixerit mendacium, asserendo, esse Esau, ut haberet paternam benedictionem?
- 14 Esau vendendo Primogenituram, cui erat annexum Sacerdotium, an commiserit simoniam?

- 15 *Rebecca à Deo revelatum, Primogenituram dandam Jacobo filio suo, non autem Esau.*
 16 *Vexationem redimere in beneficiis, & electionibus quando non sit simonia?*
 17 *Esau tria peccata commisit, vendendo Primogenituram.*
 18 *Esau utrum sit salvus, vel damnatus?*

Sequitur, ut breviter videamus de Sacrificiis tum Isaaci, tum Jacobi ejus filii; uterque enim functus esse Mystarum officio, & pluries sacrificasse Domino in illa lege nature constat propriæ devotionis impulsu, atque ex instructione, exemplo majorum suorum.

Isaac obtulisse Sacrificium in Bersabee testatur Scriptura Sacra *Genes. cap. 26 vers. 24. & 25.* ibi enim recepit à Domino sibi apparente novam promissionem de semine suo propagando, ac benedendo, idcirco ipse Isaac *Edificavit ibi Altare, & invocato nomine Domini litavit Hostias,* ut notat *Eminentissimus Card. de Lauræa in tractat. de Incarnatione disp. 29. num. 37.*

Hic autem de Patriarcha Isaaco duo sunt breviter observanda; ejus caligo oculorum; ejusque vitæ, & annorum cursus. Quo ad oculos, ait textus Sacre: *Senuit autem Isaac, & caligaverunt oculi ejus, & videre non poterat. Genes. cap. 27. Vers. 1.* contraxerat enim cæcitatem, quam patienter sustinuit annis quadraginta quatuor; siquidem ea affligebatur anno, quo impertivit benedictionem filiis suis Jacob, & Esau; qui quidem annus erat trigessimus septimus supra centesimum ætatis suæ, ut firmant *Cornel. à Lapide ad d. cap. 27. vers. 1. Torniiell. ad Annum M. 2276. n. 1. & Sallian. ad eundem annum num. 1.* Complèvit autem idem Isaac annos centum octoginta; adedut ab anno 136. inclusivè usque ad annum 180. decurrerunt anni 44. in quibus usura lucis, oculisque caruit. Non mediocris fuit tanti Viri patientia; est

enim inter alias corporis infirmitates penosissima cæcitas oculorum, ut scribit *Fagnanus* (quem eadem infirmitate laborantem Romæ ego visitavi Anno 1667.) in *cap. Cum percussio. num. 14. De Clerico ægotan. tom. 4. pag. 19.* Hinc de Didymo, qui octoginta annos cæcus fuit, & totam Scripturam sacram memoriter retinebat, & à S. Hieronymo ob summam rerum cœlestium intelligentiam vocabatur *Videns*, fertur, quod interrogatus à S. Antonio, an patienter suam cæcitatem toleraret? negativè respondit, ut in *Vitis Patrum part. 2. § 205.* undè à prædicto Sancto fuit leniter reprehensus, quod tristaretur de damno rei illius, qua & formicæ, & pulicēs carebant.

Porrò de cæcitate corporis transeamus ad illam intellectuam, quam passus fuit ipsemet Sanctus Patriarcha 4 Isaac, volens suam benedictionem impertiri filio Esau, ignorans contrariam esse Dei voluntatem; qua benedictio decreta erat, & præordinata ad favorem filii Jacobi; quod mirum est considerare; virum scilicet aded spiritualem, & intimum Deo, in tenebris ambulasse in retanti momenti, neque scivisse scrutari, & videre beneplacitum Divinum; quod rectè cognovit Mater Jacobi Rebecca; cujus suasionibus, & industria filius Jacob benedictionem obtinuit. Causam refert *Cornel. à Lapide in Genes. cap. 27. vers. 19.* his verbis: *Disce hic quod Deus subindè istos sinit aliquantulum ignorare, falli, cadere, & decipi, ut se agnoscant. Sic Isaac Sanctus putavit benedictionem Dei in Esau implendam esse, sed fallebatur. Secundò quod Deus aliquando parvulis revelat, quæ magnis abscondit: sic Rebecca possent exempla referri circa hanc spiritualem hominum cæcitatem, etsi sanctitate, ac dignitate sublimium; quæ brevitatè causa omitto; satis esse credens, quod ego in praxi observavi, Sanctos Viros, ac etiam pios Antistites eximie bonitatis, & excellæ orationis, non præbentes ministris suis*

6 aures, sed propriam voluntatem sequutos, in rebus arduis deceptos non semel fuisse; & malum exitum certaminum ostendisse, eos non secundum divinam voluntatem operatos esse; quapropter jure optimo, Prælatos Ecclesiasticos scrutari debere in rebus ambiguis consilium ministrorum suorum, et si humilium, illudque sequi docet erudita calamus Jo: Pauli Olivæ in *Concionibus Sacri Palatii part. 1. conc. 32.* ubi plurima digna scitu.

7 Quo verò ad cursum vitæ Isaac hęc est summa annorum ejus. Prævia Dei promissione de eo facta Abraham, conceptus fuit à Sara anno Mundi 2138. & natus est anno 2139. Ablatus fuit à Matre sua cum esset quinquennis. Sacrificandus ductus fuit à Patre ad montem, cum esset ipse Isaac in ætate annorum viginti quinque. Quadragenarius duxit Rebeccam in uxorem; quæ sterilitatem passa est viginti continuos annos. Pro illa oravit Isaac, & exauditus est, itaut Rebecca conceperit gemellos sætus Esau, & Jacob anno Mundi 2198. & anno sequenti 2199. nati sunt prædicto Isaac iidem filii duo; & tunc Isaac erat sexagenarius. Educavit filios suos, qui attingebant annum septuagesimum octavum, quando eorum pater Isaac deliberavit impertiri benedictionem suam; sed ejus oculi caligaverant, erat enim in ætate annorum 137. Post datam Jacobo, & Esau benedictionem vixit Isaac alios annos 43. & exactis centum octoginta vitæ suæ annis mortuus est, atque sepultus in spelunca, ubi jacebant ossa Abraham, & Saræ genitorum ejus. Commoratus est vivens Isaac cum Atavis suis Semo, & Sale annis decem, & octo: & cum Patre suo Abrahamo annis 75. Ipso vivente nati sunt omnes filii Jacob, nepotes ejus, ac etiam pronepotes ex Josepho, qui tunc erat pro Rex Ægypti, ignotus tamen & Patri, & Avo, à quibus credebatur à fera occisus; ut exactè tradunt Torniel. & Salian. ad *DD.* annos Mundi.

Sed nec illud ignorandum, quod qua die mortuus est Abraham, reversus de agro Esau lassus vendidit fratri suo Jacobo primogenituram pro edulio lentis, ut legitur *Genes. cap. 25. 30.* Hinc mos invaluit apud Hebræos, ut in die mortis patris familias, & in die exequiarum, præparentur lenticulæ in cibum, ut notat *Ponticell. in Genes. d. cap. 25. Reflex. 31.* Quod servatur à Regularibus, & aliis facientibus eleemosynam in die Commemoracionis omnium Defunctorum.

Quo verò ad Liturgias Patriarchæ Jacob, filii ejusdem Isaac; plura reperuntur sacrificia ab ipso facta. Primum in monte Galaad pro pace inter ipsum, & Socerum suum Laban composita, de quo in *Genes. cap. 31. vers. 54.* Secundum prope Sichem pro benevolentia cum fratre Esau, dum rediret à Mesopotamia. *Genes. cap. 33. vers. 20.* Tertium in Bethel ex eadem causa. *Genes. cap. 35. vers. 14.* Et Quartum ad puteum juramenti, cum audivit Filium suum Joseph, quem credebatur devoratum à feris, adhuc vivere; & felicem, atque potentem esse in Ægypto.

Cæterum frequenter sacrificasse Jacobum, ultra prædictas vices, credendum est; cum vir pius, & religiosus esset; & sacerdotium ad ipsum spectaret, tum vigore benedictionis Paternæ sibi impertitæ ex industria, & suasionibus Rebeccæ Matris suæ, ut narratur in *Genes. cap. 27.* tum ex Primogenitura sibi vendita à fratre suo Esau, ut legitur in *eod. libr. Genes. capit. 25. vers. 32.* cujus quidem Primogenituræ octo erant Privilegia; Nam, I. Sacerdotali officio, ac dignitate Primogenitiungebantur, ut probavimus supra *Decif. 7. num. 10.* II. Antecedebant alios fratres in mensa, & lautius tractabantur, quod notatur in *Genes. cap. 43. in fine.* III. Benedicebant alios fratres genuflexos coram se; juxta illud, quod enunciaverat Isaac ipsi Jacobo, in benedictione ei data: *Et incurventur coram te filii Matris tuæ. Genes. capit. 27. vers.*

vers. 29. IV. Primogeniti veste pretiosiore in festivitatis, & actionibus publicis utebantur; undè Rebecca induit Jacobum *Vestibus Esau valde bonis, quas apud se habebat. Genes. cap. 27. vers. 15.* V. Exercebant dominium quoddam in fratres, quasi Principes eorum; idcirco adjunxerat Isaac in benedictione ad eumdem Iacobum, quem credebatur Primogenitum, *Esto Dominus fratrum tuorum. Genes. d. cap. vers. 29. Et vers. 37.* Esau ejulanti dixit: *Dominum tuum illum constitui; & omnes fratres ejus servituti illius subjugavi.* VI. Primogeniti duplices partes hereditatis paternæ consequentur, ut habetur in *Deuteronom. cap. 21. vers. 17. Ponticell. in Genes. d. Reflex. 81.*

12 VII. Speciali ratione ad Deum pertinebant, cum propterea offerrebantur; & redimebantur quinque Siclis, ut præceptum erat in *lib. Numer. cap. 3. vers. 47.* Hic autem notare liceat ex *Pignatell. tom. 9. Consult. 3. nu. 87.* quod in Siclis Hebræorum ab una parte erat impressa imago Urnæ, in qua Manna fuit recondita, cum hac inscriptione: *Siclus Israel.* In altera verò Virga Aaronis florens cum hac Epigrapha: *Jerusalem Sancta.* Valor autem Sicli erat mediæ tatis unius Imperialis. VIII. Benedicebantur à Patre, ejus mortis tempore instante; propter quod Isaac jusserat Esau tanquam filio suo primogenito sibi prandium parari; subdens: *Ut benedicat tibi anima mea antequam moriar. Genes. d. cap. 27. vers. 4.* Et de his privilegiis differunt *Salian. ad Annum Mundi 2223. num. 3. Abulens. Pererius, & Cornel. à Lapid. in Genes. cap. 25. nec non Canonistæ, atque Juristæ Glossa in cap. Quam periculosum. in verb. Primatus: 7. q. 1. & ibi: Cardin. Archid. Alex. & alii. Hostien. Joan. Andr. & Abbas in cap. Licet. De Voto. Tiraquellus in tract. de Primogen. in Præfat. num. 17. & 18. ac etiam Baldus in l. Cum antiquioribus. col. 4. vers. Modo queritur. C. de Jure liberan.*

13 Duo autem dubia agitant Scripturistæ de Patriarcha Jacobo. Unum est,

An reus fuerit mendacii, dum rapturus paternam benedictionem, Patri suo interroganti, quis esset? respondit: *Ego sum primogenitus tuus Esau: feci, sicut præcepisti mihi; surge, sede, & comede de venatione mea, ut benedicat tibi anima tua. Genes. cap. 27. vers. 19.* Ipse enim neque Esau erat, neque venatum ierat. *Salian. ad Annum M. 2276. num. 7.* allegat plures è Sanctis Patribus; quos etiam congerit *Pererius in d. cap. 27.* asserentes inexcusabilem esse Jacobum à mendacio. Cæterum tenenda est opinio *S. Augustini in libr. contra mendac. cap. 10.* ubi ostendit, mendacem non fuisse Jacobum; cum enim ejus pater de his egisset cum Esau tanquam cum Primogenito; meritò potuit Jacob, cui jure divino, & humano Primogenita debebantur, eadem sibi applicare; & verè dicere, *Ego sum Esau primogenitus tuus:* non personaliter, sed virtualiter ex divina dispensatione: quemadmodum Salvator vocavit Baptistam Eliam *Matth. cap. 11. vers. 14.* idem, ut exponit *S. Gregorius* non in persona, sed in spiritu, & virtute. Venatum quoque fuisse poterat asserere per metaphoram; venatio enim verificatur non tam in leporibus, sed etiam in hœdis, & piscibus, ut scribit *Plinius lib. 16. cap. 1.* quod profequitur *Salian. ad Annum M. 2276. num. 8.*

Alterum dubium est, An in emptione, & venditione respectivè facta per Jacobum, & Esau de Primogenitura, cui annexum erat Sacerdotium, peccaverint peccato Simonia? Et respondendum est negativè ob duas rationes. Prima est, quia Primogenitura de se erat pretio æstimabilis ob privilegia, de quibus supra; idcirco respectu temporalium commoditatum vendi poterat; etsi annexum haberet Sacerdotium; exemplo hereditatis, seu fundi, cui annexum est Jus patronatus Ecclesiasticum; in cujus emptione, & venditione Simonia non committitur, ut *DD. apud Tiraquell. de Primog. quest. 29. & Giballin. de Simonia quest. 1. Consectar.*

sectar. 4. Secunda ratio est, quod Iacob erat jam electus à Deo ad Primogenituram; qua privatus Esau remanserat juxta illud *Ma ach. cap. 1. Vers. 3. Iacob dilexi, Esau autem odio habui;* idque Rebecca revelatum fuerat, ut notat *Ponticell. in Genes. d. cap. 27. Reflex. St. Idcirco licite potuit Iacob ad redimendam vexationem, quam de facto ab Esau patiebatur, vel pati poterat, illum adigere per edulium lentis, ad sibi Primogenita vendenda; & venditionem cum juramento firmandam; juxta opinionem Gloss. in can. Quæsitum. verb. Redemptione. 1. qu. 3. & in can. Decimas 3. 16. q. 6. & in cap. Dilectus 1. de Simonia. S. Thom. 2. 2. qu. 100. artic. 4. ad 3. Cornel. à Lapide in Genes. cap. 25. vers. 34. Et novissimè Eminent. Card. de Luca in tract. de beneficiis disc. 70. & Jacobi Pignatelli tom. 10. Consult. 44. à num. 56. & seqq. à quibus doctè demonstratur, quando licitum sit redimere vexationem pecunia tùm in electionibus, tùm in consequentione beneficiorum.*

Porro Esau tria peccata commisisse observant Sancti Patres; scilicet peccatum Gulae; non refrenando appetitum comedendi per breve spatium temporis. Peccatum Prodigalitatæ, alienando Ius pretiosum ob vilissimum pülmentum. Et peccatum Irreligiositatis, flocci facièdo Ius Sacerdotii conjuncti suæ Primogenituræ. Ita S. August. de Civit. Dei lib. 16. cap. 3. S. Gregor. lib. 3. Moral. cap. 27. & alii allegati à Lippomano in Catena aur. ad Genes. cap. 25. quibus addendus Cornelius à Lapide in Genes. eod. cap. 25. vers. 31. ubi subdit: Peccavit Esau, quia prætulit ventrem virtuti; cibum honori, gulam Sacerdotio, & benedictioni.

Vtrùm autem Esau damnatus sit, vel pœnitens objerit, & salutem æternam sit consequutus? Dissertit Menoch. in Storeis Cent. 6. cap. 96. ubi coniecturas colligit pro utraque opinione, desumptas ex Bonfrerio super Gen. cap. 36. & ex Corn. à Lap. in Epist. ad Rom. cap. 9. Quos curiosus Lector poterit percurrere.

DECISIO XX. ARGUMENTUM.

De Sacrificiis patientissimi Iobi:
& plura de ejus ortu, vita,
atque tentationibus.

S U M M A R I U M.

- 1 Job Sacerdos erat, & sæpè sacrificabat.
- 2 Jobi liber an sit vera Historia? vel Parabola? Rationes pro Parabola. ibi. Pro veritate Historiæ n. 3. resolvuntur contraria num. 4.
- 3 Jobi libri quis fuit Auctor, & Scripior?
- 6 Job quis fuerit? ubi? & quando natus? quatuor opiniones.
- 7 Job quotannis vixerit?
- 8 Ætas, & Anni Thare, Abrahami, Isaaci, Jacobi, Josephi, e usque fratrum; nec non Moyfis.
- 9 Job fuit agnatus Abrahami, & de ejus parentela.
- 10 Job fuit Rex, & Sacerdos.
- 11 Hus patria Jobi ubi sita erat? Urbes duæ nominatæ hoc nomine Hus.
- 12 Hus una superior citrà Jordanem. Alia Hus inferior propè Idumæam, in terra Edom.
- 14 Jobum regnasse in Hus superiori, prope Siagnum Genesareth verior opinio.
- 14 S. Francisci Seraphici iter per Terram Sanctam.
- 15 Job an fuerit dives? Et an ejus subditi idololatræ?
- 16 Job quo anno Mundi sit natus? Opiniones duæ. & n. 17.
- 38 Jobi Pietas, ac Virutes.
- 19 Bosorra Arabissa Uxor Jobi.
- 20 Jobi mala alia interna fuerunt in anima; alia externa in corpore.
- 21 Filii Dei, inter quos apparuit Satan tentaturus Job, qui fuerint?
- 22 Satanæ intensum desiderium videndi faciem Dei.

- 23 *Jobi dolores, & infirmitates multiplices.*
 24 *Pediculari morbo affliclus Philippus Rex Hispaniarum Secundus in sua ultima infirmitate.*
 25 *Job annos trigintaquinque continuos sustulit in corpore suo multiplices dolores. ac ulcera.*
 26 *Job an impatientia notandus?*
 27 *Jobi maledictiones referuntur ad culpam originalem, à qua procedunt miseris hujus vitæ.*
 28 *Job verum exemplar patientiæ.*
 29 *Jobi patientia remunerata per sanitatem, divitias, atque numerosam prolem.*

Inter cætera Sacrificia, durante lege naturæ, veniunt quoque illa, quæ litabat patientissimus Job; testatur enim Scriptura Sacra, hunc Sanctum Virum Sacerdotio functum; & non semel ab eo Sacrificia Deo oblata, prout legitur in ejus libro *cap. 1. Vers. 5.* ibi: *Confurgensque (Job) diluculo offerebat holocausta per singulos (filios). Et sic faciebat Job cunctis diebus.* Idcirco Sanctum Jobum fuisse Sacerdotem; atque consuevisse Sacrificia Deo offerre, ex plurimorum SS. Patrum auctoritate demonstrat *Pineda in Job. cap. 1. Vers. 5. num. 16.* & novissimè *Emin. Card. de Lauræa in tomo de Incarnatione disp. 29. num. 37.* Quapropter hic quatuor sunt breviter disquirenda.

- 1 *An liber Jobi sit vera Historia; an verò sit Parabola, conficta ad moralitatem, & exemplum Patientiæ?*
 2 *Quis fuerit Job? ubi, & quando natus?*
 3 *Quæ, & Qualia fuerint ejus mala, ulcera, atque infirmitates?*
 4 *An Job fuerit semper patiens in afflictionibus tuis? vel aliquoties laxaverit Patientiam?*

Quo ad Primum. Non defuerunt **2** Judæi in libro Talmud, atque hæretici moderni Anabaptistæ, atque Lutherus, qui asseruerunt, librum hunc Jobi esse argumentum scenicum, non autem veram Historiam ex sequenti-

bus præsumptionibus. *Primo* ex nominibus Jobi, ejus filiarum, & amicorum; quæ videntur esse Parabolica, & inventa ad significandam moralitatem: nam *Job* interpretatur *dolens*. *Hus* consilium, ex dolore enim mens nostra aptatur ad bona consilia eligenda. *Filiæ Jobi* vocatæ fuerunt *una Dies*; altera *Cassia*; tertia *Cornulibium*, de quibus sic ait *S. Greg. Nissenus Hom. 9. in Cant.* Cum *Diei* nomen audimus, honestatem: quemadmodum & *Apostolus* filios lucis, ac *diei* appellat eos, qui vitam puram agunt. *Cassie* appellatione puritatem, ac fragrantiam studiorum. *Cornu* verò *Amaltheæ* laudem omnis generis virtutum significantes. Sic nomina amicorum ejusdem Jobi non videntur esse propria, sed scenica, videlicet *Eliphaz*, *Baldae*, & *Sopbar*, de quibus in *cap. 2. Job. Vers. 11.* *Secundo*, quia liber iste scriptus est carmine, ut solent scribi comediæ, atque Tragediæ. *Tertio*, quia *Josephus Hebræus*, qui texuit ab initio totam Historiam gentis Judaicæ, numquam nominavit Jobum. *Quarto*, quia liber incipit: *Vir erat in terra Hus, nomine Job*; qua methodo dicendi utuntur, qui narrant aniles fabellas; aliter autem incipit Scriptura de aliis viris, de quibus non est dubium, eos verè extitisse; ut de *Elcana 1. Reg. 1. Fuit. Vir unus etc.* De *Josue cap. 1. Et factum est etc.* Et sic de aliis. *Quinto*, quia non pauca sunt in hoc libro Jobi, quæ videntur intelligi non posse historicè, sed parabolicè tantum. Exempli gratia. Concilium Angelorum, Præsidente Deo. Colloquium Satanæ coram Deo. Interrogationes ad illum, & responiones. *Sexto*, quia plura reputantur impossibilia; puta, quod tres amici Jobi sederint immoti cum illo septem diebus, & septem noctibus sine cibo, & sine potu. Quod Jobi locupletissimus inter Orientales repente nudus sederit in sterquilinio. Quod ejus Uxor in proprio regno objerit munus ancillæ; & stipem coegerit; ut latius discurret *Pineda in Præfatione ad eundem librum Jobi cap. 1. nu.*

1. *Et Menochius in Storeis Centuria Prima cap. 99.*

3 Nihilominus his, & similibus minime obstantibus, tenendum, & credendum est; librum Jobi; & ejus vitam esse veram Historiam; & continere ea, quæ ex divina permissione Jobo acciderunt: quod probatur. *Primo*, Auctoritate Sacræ Scripturæ in libro Tobix cap. 2. *Vers. 15.* ubi relatis ærumnis, & cæcitate illius Sancti Viri, textus Sacer facit comparationem patientiæ Tobix cum patientia Jobi dicens: *Nam sicut beato Job insultabant Reges, ita isti Parentes, & cognatie ejus irridebant vitam ejus.* Igitur sicut verè fuit Tobias, sic verè fuit Job, ut argumentatur D. Chryostomus de mendico Lazaro in *Hom. de Divite Epulone tom. 2.* dicens: *Si verus est Abraham, verus est Lazarus.* Non enim convenit veritati textus Sacri miscere falsa cum veris. *Secundo*, quia per Ezechielem cap. 14. bis Deus nominat hostres Sanctos viros simul; scilicet Noe, Danielem, & Jobum, subdens in d. cap. 14. *Vers. 16.* *Tres viri isti si fuerint in ea etc.* Ergo sicut verè fuerunt Noe, & Daniel; sic verè fuit & Jobus. *Tertio*, auctoritate Sancti Jacobi Apostoli, qui in sua Epistola Canonica cap. 5. *Vers. 11.* sine hæsitatione testatur de veritate vitæ ejusdem Jobi, dicens: *Sufferentiam Job audistis, & finem Domini vidistis; quoniam misericors Dominus est, & miserator.* Hoc idem quarto firmatur consensu omnium Sanctorum Patrum, adeo contrarium sentire, esset error, atque hæresis, ut advertunt S. Thom. Lyran. Caietan. Bellarmin. & alii citati apud Pinedam ubi supra num. 8.

4 Neque offiunt, aut offuscant hanc veritatem argumenta contraria. Non *Primum*, ex nominum significatione; hæc enim sæpè reperitur in antiquis viris; unde *Abel* interpretatus est *Luctus*; & *Noè Quies, vel cessatio*; quia primus fuit genitoribus suis causa lacrymarum, secundus verò requiei descendentibus suis: & idem practicum fuit sæpè apud Gentiles, juxta illud:

Conveniunt rebus nomina sæpè suis. Idcirco Protefilaus interpretatur *Primus*; quia primus Græcorum obiit in bello Trojano; & de eo cecinit Ausonius: *Protesilæ tibi nomen sic Fata dedere;*

Victima quod Trojæ prima futurus eras.

Non obstat *Secundum*, quod scriptus sit liber carmine; prima enim capita sunt soluta oratione, quæ continent historiam; reliqua, quæ affectibus sunt plena, ut meliùs explicentur, scripta sunt carmina. At non est novum etiam historias versibus narrare, ut fecit Lucanus de bellis civilibus. Non *Tertium* de silentio Josephi hebræi; quia plura alia omisit in sua historia, quæ narrantur in Scriptura Sacra; & alia ipse addidit de suo, ut Sancti Patres testantur. *Quartum* est irrelevant; sive enim incipiat Liber per Verbum *Fuit*; sive per Verbum *Erat*; nefas esset dubitare de existentia illius Viri, de quo Sacra Scriptura loquitur; & inter cætera exempla sufficiat Unum, quod est omnibus excellentius; nempe Verbi Divini; de quo ait Evangelista Joannes cap. 1. *In principio erat Verbum.*

Non obstat *Quintum* objectum; si quidem inconveniens non est, quod Sancti Angeli simul substantialiter congregentur; & quod Dæmon ad eorum præsentiam accedat: prout etiam in conspectu Dei ubique existentis per suam immensitatem; non quidem, ut revelata facie videat Essentiam Divinam; sed ab Angelo superioris ordinis, vices Dei gerente, audiat Divinam Voluntatem, & promissionem; prout sæpiùs factum esse Sacra Scriptura testatur.

Non obstat *Ultimum* de sessione in sterquilino, de silentio amicorum Jobi per septem dies, de inopia ejus Uxoris, & aliis; quia hæc omnia sunt benignè accipienda; & interpretanda juxta communem usum humani colloquii; quo attentio non est illicitum figuratè loqui; neque derogatur veritati; sed magis explicatur res, de qua agitur.

Exem-

Exempli gratia; qui valdè vexatur à frigore; dicere consuevit; *mortuus sum frigore*; & tamen mortui non loquuntur; sensusque est, ipsum pati magnum frigus. De his latius agit *Pineda in d. cap. 1. Jobi Vers. 6. & cap. 2. Vers. 12. & Salianus ad annum Mundi 2398. num. 7. & ad Annum M. 2405. num. 7. Torniell. ad Ann. M. 2399. & Menochius in Storis d. Centur. prima cap. 99. & Centuria octaua cap. 74. ubi plures SS. Patrum Auctoritates.*

5 Sed dicet aliquis; si liber Jobi est historicus; & continet veritatem eorum, quæ acciderunt in ejus vita; quis fuit Auctor illius libri? Quis illum composuit? Quis exaravit? Respondet ad hoc quæsitum *Emin. Card. Bellarminus in libro de Scriptoris. Ecclesiast. cap. de Job his verbis; Auctorem libri Job Sanctus Isidorus lib. 6. Origin. cap. 2. scribit fuisse Moysen, aut ipsum Job, aut alium ex Prophetis. Et quidem non pauci contendunt, auctorem libri fuisse Job; sed non pauciores volunt, fuisse Moysen. Mibi utraque sententia videtur vera, si ita dicamus; ab ipso Job fuisse annotatas res ejus gestas lingua Arabica; sed à Moysè fuisse postea ex volumine Job compositum librum, quem nunc habemus, lingua Hebraica; addito principio, & fine; idest additis illis verbis. Vir erat in terra Hus nomine Job, simplex, & rectus, & timens Deum, & recedens à malo. Et ad finem addita morte ipsius. Prosequitur deinde idem Emin. Card. Bellarminus diversas coniecturas, pro comprobanda supradicta ejus opinione; quas apud ipsum legendas relinquimus curioso Lectori, nec non apud *Salianum Anno 2398. num. 2. & 3. apud Torniellum Anno 2530. num. 3. & apud Pinedam in Prefat. ad eundem lib. Job. cap. 3. & novissime apud Mendezium in Theolog. Catechetica lib. 1. cap. 12. num. 4.**

6 Quo ad Secundum. *Quis fuerit Job? Ubi? Quando natus?* Respondeo, quod circa genus, & prosapiam Jobi quatuor sunt opiniones. Una, quod fuerit Chanaanæus, descendens à Cham filio Noe. Secunda, quod fuerit Israelita,

nempè filius Isaacar, & nepos Jacobi. Tertia quod fuerit Nachorita, idest natus ex Hus filio primogenito Nachoris fratris Abrahami, de quo *Genes. cap. 22. Vers. 21. & sic quod extiterit Nepos Abrahami. Quarta, quod fuerit Idu-mæus descendens ab Esau; siquidem Esau filius Isaaci genuit Rachuelem; Rachuel genuit Zaram, Zara genuit Jobab, ut legitur Genes. cap. 26. Vers. 9. & seqq. dictus autem Jobab idem sit ac Job; unde ejus amicus fuit Eliphaz The-manites, primogenitus Esau. Ita Cornelius à Lapide in Genes. cap. 26. Vers. 33. ubi allegat plures SS. Patres ita sentientes. Et *Salian. ad annum Mundi 2319. num. 4. nec non Pineda in Job. cap. 1. Vers. 1. nu. 31. qui fatentur; primam, & secundam opinionem paucos habere sectatores; at pro tertia, & quarta plurimos reperiri Auctores, quos ibidem cumulatim studiosus quisque inveniet. Quartæ opinioni tanquam probabiliori, ultra Cornelium à Lapide, adhaerent Pineda, Salianusque ubi supra: & Torniellus ad Annum Mundi 2319. nu. 12. nec non Jean. Baptista Ricciolius in Chronolog. Reform. tom 1. lib. 6. cap. 5. in Appendice de S. Job. ob plura argumenta; sed præcipue ob additionem positam in fine libri Job à septuaginta Interpretibus; ubi notant, Jobum descendere ab Esau, & esse quintum ab Abrahamo. Sed hanc additionem esse apocrypham opinatur Emin. Card. Bellarminus d. libr. de Scriptoris. Ecclesiast. cap. de Job addens sibi, sibi videri magis veram tertiam opinionem, quam tenuit, præter alios, S. Hieronymus; videlicet, S. Jobum fuisse filium Hus, filii Nachoris, fratris Abrahami; ea ratione, quia Job fuit multò antiquior Moysæ; quod evidenter constat ex ejus longæva vita, & multitudine annorum; quorum numerum homines non attingebant, dum Moyles viveret. Vixit enim Job annos ducentos, & decem, ut notat Cornel. à Lapide d. cap. 36. in Genes. Vers. 33. & Salianus ad Ann. M. 2398. num. 1. tempore autem Moysis, cui proximus fuit Jobab pronepos Esau, nullus homo ad**

tantam ætatem perveniebat; ut ex Scriptura Sacra facile demonstratur: nam Thare Pater Abrahami vixit annos 205. Ipse Abraham vixit annos centum septuaginta quinque. Isaac mortuus est in Ægypto annorum creatura præcedenti. Jacob in Ægypto obiit annorum 147. Joseph vero filii Jacobi & fratres Josephi citius vitam suam commutaverunt. Simcon quidem præterea regnum agens annos 120. Dabon 124. Dan 123. Isaacar 123. Moyses autem obiit hæc ætate annos 120, adeo ut nullus, præter Thare Patrem Abrahami vixerit per duo secula in hac vita. Ex qua argumentatione affirmandum venit, Sanctum Jobum fuisse, prædictis omnibus antiquiorem; cum ejus vita excederit ducentissimum annum, & vixerit etiam alios non paucos, ut testantur omnes Scripturistæ.

Quidquid sit de hac questione; certum tamen est, quod Job fuit agnatus Abrahami, & de ejus parenteja; vel quia descenderit ex ejus fratre Nachore; vel ex ejus Nepote Esau.

Quo vero ad Jobi conditionem, seu dignitatem; omnes scribentes faciunt eum Regem, atque Sacerdotem. Fuit Job Rex, quia se ipse enarrat de se cap. 29. Vers. 7. & seqq. Et quia Amicitii tres, qui eum visitarunt infirmum, erant & ipsi Reges, ut legitur in Tobia cap. 2. Vers. 15. ibi *Nam sicut beato Job insultabant Reges*; & deducitur ex eo, quod visitatio illa fieri non poterat, nisi fuissent in dignitate pares; ut observat etiam *Barradas in Concord. Evangel. tom. 1. lib. 9. cap. 8. verb. Ecce Magi.* Fuit etiam Sacerdos, tum quia eo tempore Dignitas Pontificia unita erat Regiæ celsitudini; tum quia Job erat primogenitus, cui in lege naturæ, ut sepe diximus, competebar Sacerdotium; idcirco pro filiis suis Sacrificia offerebat, & holocausta, ut legitur Job. cap. 1. vers. 5. & post recuperatam sui ipsius sapientiam litavit etiam pro amicis suis ad eis veniam impetrandam juxta monitum Divinum; de quo in cap. ult.

Job num. 3. quod pluribus demonstrando prosequitur *Pineda d. cap. 1. Vers. 5. num. 26.*

Porrò sciscitanti *Ubi natus? Ubi vixerit, & Ubi regnaverit Job?* respondemus, non esse sine difficultate hæc quæsitæ. Eius patria fuit *Hus*, ut legimus in *Isaia lib. 1. Vers. 11. Erat in terra Hus, non de Job.* Sed disputabile est, ubi sita fuerit hæc terra *Hus*? *Pineda* profiteretur, eam demonstrare; & promittit tabulam geographicam ponere ad d. cap. Job. Vers. 1. Sed ipsa tabella deest in meo Codice; & dictus Auctor sic obscure loquitur, ut à se solo sit intelligendus. In meis chartis Geographiæ antiquæ, Auctore *Sanfonè Abbavilleo*, in tabulis Terræ Promissæ, temporibus Abraham, & Moysis reperio duas Urbes *Hus* nominatas. Unam superius citra Jordanem, contiguam stagno *Genesareth*; aliam inferius prope *Idumæam*, in terra *Edom*, & tam in una, quam in altera non est inconveniens asserere, quod Job regnaverit, juxta diversitatem opinionum circa ejus genealogiam. Si enim dicere velimus, Jobum fuisse pronepotem *Esau*; congruit affirmare, quod vixerit in Terra *Hus*, quæ est in *Edom* prope *Jumeam*; ubi *Esau* habitavit. Si vero assentiamus illis, qui opinantur, eum fuisse nepotem *Nachoris* fratris *Abrahami*, verissimum videretur, quod regnaverit in superiorem terram *Hus*, parùm distantem à prædicto stagno *Genesareth*, ubi peregrinabatur *Thare* cum *Abrahamo*, & aliis filiis suis. Hoc unum certum est, Sanctum Jobum natum esse, atque regnasse in *Palæstina*, quæ postea fuit appellata *Terra Promissionis*; & à Deo fuit concessa *Israëlitibus* post eorum exitum de *Ægypto*, ac longam peregrinationem in deserto; in ea enim tempore *Abrahami*, & *Isaaci* plures Reguli, & Duces principabantur.

Verùm, quod Sanctus Job habitaverit in *Hus Superiori*, & vicina Stagno *Genesareth*, novissimè sentire videtur *Pater Joannes de Calaguri*, vulgo de *Calabor-*

laborra in sua Historia Chronologica Provinciarum Syriæ, ac Terræ Sanctæ, typis data Venetiis ab Antonio Tivano anno 1694; in qua *lib. 1. cap. 11.* loquens de itineribus Seraphici Patriarchæ Sancti Francisci per ipsam Terram Sanctam, ita Auctor prædictus scribit:

14 *Terminato, che hebbe il Serafico Padre la peregrinatione de Santi luoghi, nella quale per sua estrema povertà, e per andare senpre frà barbari patì innumerabili travagli, senza alleggerimento veruno: entrò nel Regno di Soria, per vedere, se poteva conquistare frà la barbarie de Soriani quello, che non haveva potuto conseguire nella perfida ostinatione degl'Egizii. Passando con questo Santo fine il Giordano, entrò nel paese di Traconita; del quale fà mentione S. Luca nella sua Evangelica Historia; e lasciando à mano destra, (notantur hæc Verba) la Terra di Hus, da dove fù quel raro esemplare di pazienza invitta Giob; & alla sinistra le acque di Miron, caminando per la Siria Damascena, giunse alla nobilissima Città di Damasco, capo, e Metropoli di quel Regno. Certum est autem, Civitatem Damasci esse in Provincia Syriæ, in superiori parte, versus Asiam minorem; & ita Terram Hus existentem in hac superiori parte propè Jordanem, fuisse patriam Sancti Jobi juxta placitum hujus Chronologi Religionis Seraphicæ; cui multum deferendum cenfeo, quia personaliter invisit regionem illam eam pluries peragravit, ac diu inhabitavit ipsam.*

15 *Plurima ipsam Scripturistæ disputant, & disputantes quærunto de S. Jobo, videlicet, An fuerit dives auri, & argenti? An possederit agros, domus, & palatia? An fuerit Sanctior Abrahamo, Isaaco, & Jacobo? An ejus subditi fuerint Idololatraræ, vel verum Deum colentes? & alia, quæ brevitate gratia hic non assumuntur, sed videri poterunt à Lectoribus apud Auctores, quos congerit Pineda in d. suo Commentar. in Job. ubi supra. Quo verò ad annum nativitatis ejusdem Sancti patientissimi; Annalistæ, qui opinan-*

tur, eum fuisse Idumæum, & nepotem Esau, volunt illum natum fuisse Anno Mundi 2329 & subindè ante 16 Moysen annis 135. & ante Christum annis 1724. Ita *Salianus, & Torniiellus ubi supra:* nec non *Cornelius à Lapide in Genes. d. cap. 36. Vers. 33.* subdens, ipsum S. Jobum vixisse unâ cum Moysese annis 75. & defunctum esse annis quinque ante egressum Moysis, & Hebræorum ex Ægypto.

E contra illi, qui sequuntur tertiam opinionem, & tenent S. Jobum fuisse nepotem Nachoris fratris Abrahami, sicque eum multò ante natum fuisse; ponunt ejus nativitatem Anno Mundi 2029. cum enim Nachor ortus sit Anno Mundi 1979. si addantur anni 25. necessarii Nachori ad generandum Hus; & alii anni 25. eidem Hus ad generandum Jobum; clarè patet, ipsum S. Jobum natum esse anno Mundi 2029; & fuisse coetaneum ejusdem Abrahami; & hoc computo retento, magis, atque magis elucet ratio considerata ab Emin. Card. Bellarmino; eo tempore Jobum vixisse; quo homines ad annos ducentos vitæ suæ perveniebant, ut dictum est supra.

Hæc autem, quæ certa sunt, de Beato Jobo breviter perstringamus; videlicet, ipsum fuisse pium erga Deum, & misericordem erga pauperes: ait enim *cap. 31. Vers. 16. & seqq. Si negavi, quod volebant, pauperibus; & oculos viduæ expectare feci. Si comedi bucellam meam solus; & non comedit pupillus ex ea. Quia ab infantia mea crevit mecum miseratio; & de utero Matris meæ egressa est mecum.* Excelluit enim in omni virtute; & circa annum trigessimum vitæ suæ duxit Uxorem (non Dinam filiam Jacobi, quæ suprum passa erat à Sichem) sed *Eosorram*, genere Arabissam; ex qua suscepit septem filios, & tres filias, ut legitur *cap. 1. Job. Vers. 2. & 3.* ubi etiam narrantur ejus divitiarum his verbis: *Et fuit possessio ejus septem millia ovium; & tria millia Camellorum; quingenta quoque juga boum; & quingentæ Asinæ; ac familia multa nimis;*

Q

erat-

eratque vir ille magnus, inter omnes Orientales, Et de his omnibus eruditè agit Pineda d. cap. 1. Vers. 2. & 3. & Salianus ad Annum Mundi 2398. ubi eum omni felicitate potitum astruit usque ad annum ætatis suæ septuagesimum; quo tempore Deus permisit Satanæ, ut illum affligeret, ad heroicæ patientiæ perpetuum exemplar.

Quo ad Tertium. Si quærimus,
 20 Quæ, & Qualia fuerint Jobi mala? ulcera? atque infirmitates? Respondendum venit; alia fuisse mala animi, alia verò corporis. Animi mala, & dolores interni fuerunt, quando audivit consumptionem armentorum, & mortem filiorum, sequutam ex industria Satanæ, ob permissionem Divinam, & licentiam ei à Deo elargitam, ut legitur in d. cap. 1. Vers. 6. ibi: *Quadam autem die cum venissent Filii Dei, ut assisterent coram Domino, affuit inter eos etiam Satan.* ubi Sancti Patres hunc textum explicantes advertunt, appellatione Filiorum Dei intelligendos esse sanctos Angelos Custodes Jobi, filiorum ejus; ac populorum Terræ Hus, cujus Job Rex erat, & Princeps. Coram istis sanctis Angelis comparuit Satan, dum ipsi agerent de pietate, & sanctitate Jobi; cujus patientia, ut magis splendesceret, Angelus superior, Dei jussu, elargitus est potestatem Satanæ, ut Jobum affligeret citra mortem; non enim Divina facies à diabolo visa fuit, vel videri potest, etsi id à se summo perè desiderari eundem aliquando dixisse, narrent P. Eusebius Nierimberg in *Statera Tempor. & Æternitatis lib. 4. cap. 1.* Mannus in *tract. Paradisi pag. 67.* & Carol. Lombardus Presbyter Congregat. Oratorii Neapol. in *Serm. Dom. 4. Quadrag. Vers. ad. Quarzum.* Et de præmissis latius disserunt Salianus ad d. Annum M. 2398. num. 6. Pineda d. cap. 1. in *Job Vers. 6.* & Menochius in *Stoicis Centur. 8. cap. 74.*

Corporis autem dolores fuerunt multiplices, ac intensissimi; non enim
 32 unice morbo Satan eum impetivit, sed

pluribus, teste Pineda d. cap. 2. Vers. 7. & 8. sect. 2. num. 2. ubi sic loquitur: *Habuit (Job) morbos ex specie, & ratione sua acutos, & qui aliis brevi dierum periodo exitium afferre solent; ut si pleuritidem dicas, aut febres ardentes; anginam, fauciumque Phlegmonem: tumetiam quos diuturnos appellant, tabem, venum morbum, marcorem.* Et paulò post: *Nervorum, musculorum, aliarumque partium internarum contusionem, atque dolorem.*

Quæ omnia mala comprehenduntur sub illis scripturæ verbis: *Egressus Satan à facie Domini percussit Job ulcere pessimo à planta pedis usque ad verticem capitis.* Itaque corpus S. Jobi his simul malis torquebatur; videlicet: I. Lepra ut *ly ulcere pessimo.* II. Podagra, & Chiragra; *ly In nihilum redacti sunt omnes artus mei. cap. 16. Vers. 8.* III. Morbo Phthiriasi, idest pediculari, itaut devoraretur à pediculis; *ly Qui comedunt me, non dormiunt: in multitudine eorum consumitur vestimentum meum. Cap. 30. vers.*

qua infirmitate consumptum quoque fuisse Philippum Hispaniarum Regem Secundum, qui ajebat, utinam rusticus, & non Rex natus essem? scribit Petrus Matthejus in *Histor. Henrici Quarti Regis Francor. lib. 1. Narrat. 4. pag. 57.* IV. Dysenteria, cum doloribus viscerum: ibi *Convulneravit lumbos meos; non pepercit, & effudit in terra viscera mea. Cap. 16. Vers. 14.* V. Febre ethica, qua ejus caro consumpta erat, & exficcata; undè ajebat: *Pelli meæ consumptis carnibus adhestit os meum. Cap. 19. Vers. 20.* Et nunc autem in memetipso marcescit anima mea. *cap. 30. Vers. 16.* VI. Pluribus aliis morbis, doloribus, & fetoribus, quos enumerat Menochius in *Stoicis Centur. 9. cap. 47. & cap. 48.* & latissimè Pineda d. cap. 2. Vers. 6. atque 7. per decem integras sectiones; ubi sect. 5. probat etiam patientissimum hunc Virum vexatum fuisse lue Venerea; ex ejusque corpore per septennium continuum fetidissimum putredinem exisse;

cujus causa ab uxore, & servis suis projectus fuit Job extra domum in sterquilinum; & concordat Salianus Anno
 Mundi

Mundi 2398. à num.17. & seqq. & An-
no M. 2405. num.2. & 3.

25 Illud autem est mirabile dictu ; &
auditu horribile , quod de hoc sancto
Viro scribit S. Athanasius in Vita
Sanctę Syncretice cap.14 num.105. apud
Bollandum die 5. Januarii; videlicet , su-
pradictas infirmitates patientem Jobum
sustinuisse annos trigintaquinque con-
tinuos ; in quibus derelictus fuit ab
omnibus amicis , & conjunctis ; &
passus est inenarrabiles anime , & cor-
poris afflictiones ; adeo ut non absque
causa obtinuerit nomen Patientissimi .

26 Quo ad Quartum . An Sanctus Job
fuerit semper patiens in infirmitatibus suis ;
vel aliquando prævaricatus sit contra Pa-
tientiam? Videbatur dicendum , non
fuisse immunem ab ira ; siquidem Ma-
ledixit diei suo , & nocti , in qua dictum est,
conceptus est homo ; cum aliis impreca-
tionibus , de quibus toto cap.3. Certum
est enim , quod non est licitum maledi-
cere neque creaturis irrationabilibus ,
ut docet S. Thom. 2.2. q.76. art.2. quare
censetur lapsus S. Job. in impatientiam ;
cujus penituerit , dum dixit : *Leviter lo-
cutus sum : manum meam ponam super os
meum . Unum locutus sum , quod utinam
non dixissem . cap. 39. Vers.37.*

27 Ceterum omnes Sancti Patres libe-
rum faciunt hunc patientem Virum à
quacunque labe impatientię , & ma-
ledicentię , ut examinando prædicta
verba demonstrat Pineda in d. cap.3.
Vers.7. Sect. 5. & seqq. ubi plures respon-
siones offert ad ipsa ; quarum principa-
lis est , quod Job maledixerit peccato ori-
ginali , ex quo procedunt tot pœnali-
tates , ac miserię in præsentī vita ; quod
confirmat Salian. ad Annum Mundi 2544.
num.770. apud quem sic loquitur Seve-
rius in Catena Olymp. Peccati diem Jobus
optat extinguī , quo se scelere obligavit
Adamus : totius enim humane naturę per-
sonam suscipit : dicitque dies pereat , quo
à virtute ad scelus homo migravit , atque
ad ærumnas , & interitum ruit , munere
immortalitatis amisso .

Concludendum est igitur , quod San-
ctus Jobus fuit verum exemplar patien-

tię cunctis hominibus , constanter suf-
ferendo tot calamitates in persona sua,
non per unum , duos , vel tres annos ;
sed trigintaquinque , ut diximus ; in-
quibus non peccavit Job labiis suis , ne-
que stultum quid contra Deum locutus est ,
ut ait Scriptura Sacra cap.1. Job. Vers.
22. Sępe enim repetiisse credendum est
aurea illa verba , à quocunque fideli 28
mente retinenda : *Nudus egressus sum
de utero Matris meę ; & nudus revertar
illuc . Dominus dedit , Dominus abstulit ;
sicut Domino placuit , ita factum est . Sit
nomen Domini benedictum . Nec non illa :
Si bona suscepimus de manu Dei ; mala
quare non suscipiamus . cap.2. Vers.10.
Quare coronata fuit ejus patientia à
Domino ; nam Addidit Dominus omnia ,
quęcumque fuerant Job duplicia . Et
vixit post hæc centum quadraginta annis ,
& vidit filios suos ; & filios filiorum suo-
rum usque ad quartam generationem , &
mortuus est senex , & plenus dierum ; ut
habetur cap.42. Vers.10. & Vers.16. Et
hęc sufficient de Sancto Jobo , uno ex
Sacerdotibus , in lege naturę , vero at-
que Altissimo Deo Sacrificia offeren-
tibus .*

D E C I S I O XXI.

A R G U M E N T U M .

De Sacrificiis Paganorum , Gen-
tiliū , atque Idololatrarum .
De initio Idololatrię , ejusque
progressu . An dari possit Ido-
latria absque peccato? Quot,
& qualia Sacrificia profana ,
horrenda , & impia olim im-
molarentur Idolis , ac Diabo-
lo?

S U M M A R I U M .

- 1 Idololatria accipitur Metaphoricę ,
& Proprię . Et quę sit metapho-
rica?
- 2 Idololatrię proprię sumptę defini-
tio .

- 3 *Idololatria alia expressa, alia tacita. Et de utraque hic.*
- 4 *Idololatria Ethnicorum triplex, Physica, Civilis, & Fabulosa.*
- 5 *Idololatria an inceperit ante diluuium? Rationes pro affirmatiua.*
- 6 *Idololatria habuit originem post diluuium; & à quo?*
- 7 *Polytheismus, ac Idololatria emanavit è radicibus sex hic enumeratis.*
- 8 *Idololatria post diluuium facti sunt homines ut plurimum ex ignorantia.*
- 9 *Idololatria an dari possit sine peccato, ob ignorantiam veræ fidei invincibilem?*
- 10 *Infidelitas est triplex. Positiva, Privativa, & Negativa. Harum specierum declaratio hic.*
- 11 *Ignorantia non excusat infideles ab igne æterno. Rationes pro hac opinione hic.*
- 12 *Ignorantiam invincibilem non posse dari inter infideles; Alia opinio. hic.*
- 13 *Idololatria alia peccata committentes, ob ignorantiam fidei invincibilem non effugient infernum.*
- 14 *Idololatria ex ignorantia invincibili servantes legem naturalem effugiunt infernum; & solam penam damni in Limbo patientur.*
- 15 *Infideles servantes legem naturalem non permittuntur mori in infidelitate.*
- 16 *Infidelitatem negativam in his, in quibus Christus non est prædicatus, esse peccatum; est propositio Baii la 64. damnata à B. Pio V. & Gregorio XIII.*
- 17 *Exempla infidelium viventium sine peccatis, miraculosè vocatorum ad veram fidem.*
- 18 *Epbemerides Sacrae, atque Metamorphoses Hieronymi à Basilica Petri, sunt vitæ Sanctorum valde utiles Parochis pro instruendis*
- plebibus in fide, atque moribus.*
- 19 *Fides vera tam ante diluuium, quam post, ac semper subsequentibus sæculis prædicata fuit Infidelibus.*
- 20 *Fidei Catholicae nunc sufficiens notitia habetur in universo mundo.*
- 21 *Romana Respublica exercebat quæcunque Sacrificia aliarum nationum infidelium.*
- 22 *Romæ Idolorum Sacrificia alia publica, alia privata.*
- 23 *Sacerdotum Polythistarum varia nomina.*
- 24 *Jurapatronata instituebantur à Paganis pro eligendis Mystis idololatriæ.*
- 25 *Sacrificia Paganorum alia profana, alia impia, alia horrenda.*
- 26 *Victimæ feræ diversæ, quæ litabantur Diis, ac Deabus Gentilium.*
- 27 *Immolationes, & libamina, præter victimas feræ, offerebantur etiam Idolis de farina, vino, oleo, incenso.*
- 28 *Victimæ humanæ immobabantur Idolis per Gentiles, & Paganos, ac etiam proprii filii, & filia.*
- 29 *Israëlitæ, atque Romani Sacrificabant proprios filios Idolis.*
- 30 *Moloch Idolum erat Statua ærea, in qua accensa ponebant Hebræi filios suos cremandos pro Sacrificio.*
- 31 *Senatus Romanus, ac Imperatores prohibuerunt litare victimas humanas Idolis.*
- 32 *Indorum, ac aliarum barbararum nationum Sacrificia de Victimis humanis. De his Historia plurimè hic.*
- 33 *Sacrificia horrenda facta Diabolo à Strigibus, lamiis, & aliis peruersis hominibus.*
- 34 *Apostata à fide est Sacrificans Idolis; vel demoni; & punitur ab Inquisitoribus.*
- 35 *Pene contra Apostatas à fide.*
- 36 *Sacrificare Idolis fidè non licet.*

- 37 *Libellatici Christiani quinam essent?*
- 38 *Mandarinis in India an liceat sacrificare Idolis fictè, tenendo Crucem in manu, & dirigendo intentionem ad illam? Damnavit hanc assertionem S. Congreg. de Propagan. Fide Romæ die 12. Septembr. 1645.*
38. *Pœnitens, qui fictè sacrificavit Idolis, non est absolvendus, sed remittendus S. Inquisitioni, ut ibi prius abiuret.*

PRæter sacrificia vero, & Altissimo Deo oblata in lege naturæ à Sanctis Viris, de quibus hucusque egimus; alia sunt quæ Idolis litabantur, ac dæmonibus per Ethnicos, & gentiles Idolatras; de quibus hic brebiter est agendum; & pro clariori intelligentia quatuor sunt explicanda.

1. *Quid, & Quotuplex sit Idololatria?*
2. *Quando incæperint gentes adorare Idola?*
3. *An dari possit Idololatria sine peccato?*
4. *Quæ, & Qualia fuerint Sacrificia olim Idolis oblata?*

Quoad Primum. Advertere oportet, quod Idololatria dupliciter accipitur, *Metaphoricè, & Propriè.* Primò modo omnis amor inordinatus alicujus rei creatæ solet appellari Idololatria, sed per metaphoram; quatenus significatur aversio à vero Deo, & conversio ad creaturam, ut contingit in omni peccato. Hinc Apostolus scribens ad *Ephef. cap. 5. vers. 5.* vocat avaritiam Idolorum servitutem; innuens avarum esse quodammodò Idololatram, sicut etiam illos, qui nimis amant semetipsos, ut aiebat ad *Philip. cap. 3. vers. 19. Quorum Deus venter est.* Propriè verò accipitur Idololatria, quatenus importat adorationem Idoli, & definitur, quod sit *Honor divinus exhibitus creaturæ representatæ per aliquam sensibi em formam, seu figuram, quæ dicitur Idolum.* Ita *Simanca de Catholic. Instit.*

tit. 32. num. 2. Vel alio modo potest defini, quod sit *Idololatria superstitiosa observantia, quæ cultum Creatori debitum in creaturam traducit.* Ita *Mendezius in Theologica Cæthetica lib. 10. cap. 3. n. 2.* ubi observat, Idololatriam esse compositam à voce græca *Εἰδωλον*, quod est simulacrum, & *λατρεία*, quod est servitus; quasi simulacrorum servitus; etsi enim omne peccatum contineat ignominiam servitutis; *A quo enim quis superatus est, hujus & servus efficitur*, ait Princeps Apostolorum in *Epist. 2. cap. 2. vers. 19.* peculiari tamen ratione Idololatria dicitur servitus, juxta illud *D. Pauli ad Roman. cap. 1. vers. 25. Coluerunt, & servierunt creaturæ potius, quàm Creatori.*

Multiplex autem est divisio Idololatriæ: nam, secundum Theologos Morales, Una est *expressa*: alia *tacita*. Idololatria expressa est, cum id, quod ³ Deus non est, apertè ut Deus colitur, vel cum errore intellectus, credendo Idolum esse Deum verum; ut faciebant idiotæ, & ignorantes inter populum paganum; vel absque errore intellectus; sed vel ex sola prava voluntate; qualis erat Philosophorum gentilium, de quibus ait Apostolus: *Qui cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt. Ad Roman. cap. 1. Vers. 21.* Vel ex sola urbanitate erga Principes, vel amicos, ut fecisse Senecam, & Ciceronem notat *S. August. lib. 8. de Civit. Dei cap. 12. & Lactant. de Orig. error. cap. 3. Tacita Idololatria est, quando quis facit pactum cum Dæmone sive explicitum, sive implicitum, de eo venerando tanquam domino; & hanc impietatem committunt Pythones, Magi, Strygæ, & alii, qui dant operam Necromantiæ, de quibus fusè idem *Mendezius in d. Theolog. Catechet. lib. 10. cap. 4.**

Secundum verò Theologos Scholasticos; Idololatria triplex erat apud Ethnicos, & Paganos. Vna *Physica*: qua adorabant Sydera, Planetas, atque ⁴ Elementa; putantes ea esse Numina, Entia necessaria, & intelligentias motrices,

trices, à quibus mundus gubernaretur; ideoque iisdem Sacrificia litabant. Ægyptii autem præter Sydera, Planetas, & Elementa, adorabant etiam animalia; quod exprobrasse Moysem Pharaoni testatur textus Sacer in *Exod. cap. 8. vers. 26*. Altera erat Idololatria *Civilis*, per quam adorabant simulacra, & Idola à Sacerdotibus, & Pontificibus in templis erecta; in quibus Dæmones responsa dabant; & prodigia ostendebant. Tertia erat Idololatria *fabulosa*; quæ ut Deos colebat homines, quos Poetæ fabulabantur esse divinitatem assecutos, etsi fuissent scelestissimi; quales erant Jupiter, Venus, Mercurius, Bacchus; & similes, de quibus ultra *S. Thom. in 2. 2. q. 94. art. 1. agit S. August. lib. 6. de Civit. Dei. cap. 5. lib. 7. cap. 6. & 16. & lib. 8. cap. 23. Valentia 2. 2. disp. 6. q. 11. punct. 2. Baldellus tom. 2. lib. 4. disp. 2. num. 2. & novissimè Collegium Salm. in Cursu Theologico tom. 10. De Incarnat. disp. 37. num. 26.*

Quo ad secundum. Circa Idololatriæ originem, & principium duæ sunt opiniones. Vna vult, quod Idololatria incæperit ante diluvium, & probatur duplici augmento. Primum tale est. In libro Sapientiæ Idolorum inventio, & adoratio vocatur corruptio vitæ. *Initium fornicationis est exquisitio Idolorum; & adinventio illorum (notetur) corruptio vitæ est. Sap. cap. 14. vers. 12.* Sed ante diluvium provocata fuit Divina indignatio super homines ob corruptionem vitæ; ait enim textus Sacer in *Genes. cap. 6. vers. 11. Cumque vidisset Deus terram esse corruptam, omnis quippè caro corruperat viam suam super terram.* Ergo ante diluvium homines sibi fabricaverunt Idola, & ea adorantes facti erent Idololatræ. Secundum argumentum tale est. Infiectio gravissimæ penæ supponit præcessisse gravissimam aliquam iniquitatem. *cap. Felicis. §. Illud autem. ubi Prob. ad Monach. num. 12. de Pænis lib. 6. Menochius de Arbitr. Judic. lib. 1. q. 90. num. 30.* Sed diluvium universale fuit gra-

vissima pena; quæ non pepercit infantibus, pupillis, viduis, neque animalibus irrationabilibus. Ergo dicendum est, eam à Divina Justitia inflictam fuisse ob aliquam maximam iniquitatem. Porrò talis est Idololatria, ut probat *S. Thom. 2. 2. d. q. 94. art. 3.* et enim crimen læsæ Majestatis Divinæ; auferens divinitatem Creatori, & illam transferens quantum in se est, creaturæ. *Lessius de Justit. & Jure lib. 2. cap. 43. num. 10.* Igitur dicendum videtur ob Idololatriam venisse diluvium; & sic ante diluvium homines fuisse Idololatræ. Hanc opinionem tenent *Torniell. ad Annum Mundi 236. n. 2. Granata in Introduct. ad Symbolum Fidei part. 12. cap. 12. in princ. Cassian. collat. 8. cap. 21. Serlogus in Cantic. Vestigat. 7. Explanat. Mystica sect. 1. n. 38. Tosius de India Orientali Vol. 1. disc. 7. pag. mibi 221. ubi concordantes allegat, & Athanasius Kircher de Arca Noetica part. 1. cap. 4. ubi ostendit ante diluvium inter cætera facinora fuisse in usu artes Magicas, & Idolorum cultum.*

Altera opinio docet, Idololatriam, inventam esse tantummodò post diluvium; vel à Nino filio Nembrodi nepotis Chami, filii Noe nuncupati etiam Beli, de quo testatur Scriptura Sacra in *Genes. cap. 10. vers. 8. & seqq.* quod regnaverit in Babylone; mortuo enim eodem Rege Nembrodo, seu Belo, Ninus ejus filius eum solemini pompa Apotheosi donavit; ac ipsi & Flamines, & Templum, & Statuam dedicavit; & hæc fuerunt Polytheismi initia; qui mordicè defendit *Salianus in Annalib. ad Annum Mundi 250. à num. 8. & seqq.* ubi plurimos allegat hujus opinionis assertores, quod etiam facit *Serlogus in Cantica d. Vestig. 7. num. 39. & ex modernis idem docent Salles de S. Inquisitione lib. 3. cap. 4. Regula 210. num. 22. Paul. Segneri in Incredulo part. 1. cap. 3. num. 1. Forestus in Mappamundo Histor. lib. 1. cap. 2. Mendezius in d. Theolog. Catechetica lib. 10. cap. 3. num. 8. & Emin. Card. de Lauræa de Incarna-*
tio-

atione disp. 29. num. 314. Quamvis non defint, qui originem Idololatriæ deducant à contemplatione Planetarum, ac Syderum; cui Babylonii, atque Chaldei vacabant; hi enim moti tùm à pulchritudine Stellarum, Solis, ac Lunæ; tùm ab eorum motibus, atque influxibus; Solem, Lunam, ac Stellas; & subinde elementa, & præcipuè ignem adorare tanquam Deos cœperunt; omnium autem primus fertur Zoroaster; ut scribunt SS. Patres; quos cumulat *Salian. ad d. Annum 250. in Scholiis num. 11. anno Mundi 1694. n. 10.* notans à pluribus traditum esse, quod Zoroastres idem fuerit, ac Nembrod.

In hac opinionum diversitate mihi dicendum videtur, Polytheismum à sequentibus, motivis, tanquam è fontibus, & radicibus, paulò post diluvium, scaturisse. Primò ab inordinato amore erga aliquam creaturam. Hinc Ninus Rex Assyriorum statuam Patris sui Nembrodi, aliàs Beli nuncupati, erexit, ut mox dicebamus, ac consecravit ob nimium affectum erga ipsum; & tanquam Deum gentes illum adorare cœperunt, ut scribit *Eusebius in princ. sui Chronic.* Sic Alexander Magnus deificavit Ephestionem amicum suum, quem maximoperè diligebat; ut ait *S. Cyill. lib. 6. in Julian. tent. 8.* Et Adrianus reposuit in numero Deorum Antinuum dilectum suum, teste *Lampid. in eius vita.* Secundò, Idololatria processit apud multos ex adulatione. Ægyptii declamarunt Alexandrum Magnum esse Deum, illum adulantem. Idem fecerant Cretenses cum Jove. Arcades cum Mercurio. Indicum Baccho; Senatusque Romanus in hoc genere ita fuit proclivis, ut non solum Apotheosi insigniret Imperatores; sed etiam mulieres non boni nominis, inter quas Floram, & Faustinam, ut latè disserunt *Theodoretus. lib. 3. advers. Græcos. & Lactantius lib. 1. Iustit. cap. 22.* Tertiò, prorupit adoratio Idolorum ex motivo gratitudinis; hinc Triptolemus divinis honoribus affectus,

quia docuit serere bladas. Bacchus, quia inventor vini. Sterculinus, quia docuit stercore arva, ut notat *S. August. lib. 18. de Civit. Dei. cap. 15.* Pari modò Deæ nominatæ fuerunt Virtutes ipsæ, ut Justitia, Concordia, Pax, cui Vespasianus templum Romæ erexit; ac etiam Sors, seu Fortuna, de quo ait *Plinius lib. 2. cap. 7. Adèd obnoxii sumus sorti, ut sors ipsa pro Dea sit.* Quartò, eadem Idolomania ortum habuit à timore, cujus intuitu gentiles adorabant tanquam Deos Eumenides, nempe furias Averni; nec non Febrim, Tonitrua, Ventos, Rubiginem, atque consimilia, de quibus *S. Cyprian. de Vanitate Idolor. S. Cyrill. Cateches. 6. S. Clemens Alexandr. lib. 6. Stromat. cap. 1. & S. Augustin. lib. 4. de Civit. Dei cap. 21.* Hinc etiam Ægyptii adorare cœperunt ranas, ut earum vexationem effugerent, quæ inducta fuerat à Moysè, Dei jussu; ut tradit *Salles de S. Inquist. Officio lib. 3. cap. 4. Regul. 201. num. 70.* ubi duodecim sectas Idololatriæ notat, quas etiam Hebræi amplexati fuerunt. Quintò ab Interesse, & utilitate; cujus respectu tot, & tanti Dei fabulosi reperti sunt apud Gentiles, quos Pennates, & Lares appellabant, Deosque tutelares, de quibus *Arnobius libro quarto ac etiam Cicero libro secundo de Natur. Deor.* ubi ait: *Itaque tum illud, quod erat à Deo natum, nomine ipsius Dei nuncupabant; ut cum fruges Cererem appellamus; vinum autem Liberum, ex quò illud Terentii sine Cere, & Libero friget Venus.* Sextò tandem Idololatria erupit à voluptatibus; ut enim homines absque rubore possent voluptates suas, etiam turpissimas exercere, inter Deos numerarunt tùm Viros, tùm scæminas flagitiis celebres, quales fuerunt Venus, & Cupido in luxuria; Mars in iracundia, atque vindicta; Mercurius in fraudibus, & furtis; Iupiter in adulteriis; Hercules in furore; & alii similes, de quibus doctè agit *Theodor. Oyat. 1. de Providen.*

Ex his colligere debemus, adèd crevisse.

vise malitiam hominum, eorumque tenebras, & ignorantiam post dilu-
vium; ut veri, & Altissimi Creatoris
8 Dei cultu derelicto, quilibet ad libi-
tum sibi Deos adorandos proponeret,
ac formaret, ut eruditè obseruat etiam
*Emin. Card. de Nores in Cœnoraphia Pi-
sana Dissertat. 1. cap. 5. propè finem.*
Cumque ab initio cœpissent adorare
Solem, Lunam, atque Stellas, teste
Origene contra Celsum, & Cicerone lib.
2. de Legibus; deinde elementa tan-
quam res Divinas venerati sunt, &
præcipuè Ignem, tanquam cœteris po-
tentiorè, à quo reliqua consumeban-
tur; & cujus erant Chaldæi devotissi-
mi; tandem statuashominum, etiam
impiorum sibi confecerunt adorandas;
Dæmone in ipsis frequenter residente,
& respondente; de quibus ajebat Psal-
tes: *Omnes Dii gentium Dæmonia. Psal.*
*95. ver. 5. Deuter. cap. 32. Vers. 17. Im-
molaverunt Dæmoniis, & non Deo, Diis,
quos ignorabant.*

Quo ad Tertium. Gravissimum est
Quæsitum istud: *An dari possit Idolo-*
9 *latria sine peccato?* & pendet ab illa
quæstione, quam agitant Scholastici,
seu à qua Scholastici agitantur; *An*
detur Infidelitas, quæ non sit peccatum,
ob ignorantiam invincibilem veræ fidei?
de qua *Eminent. Card. de Lauræa in 3.*
*Sent. tomo III. part. 2. de Fide, & Pro-
pagatione ejus, disp. 12. Theodorus Gen-
nari Episcop. Vegensis in Præludio Sym-
boli Apostolici, Vers. An possit dari pag.*
*9. & novissimè Philippinus de Privile-
giis Ignorantiæ tom. 1. cap. 6. Privileg. I.*
ubi DD. cumulat.

10 Pro resolutione dubii præmittendum
est; quod Infidelitas est Triplex. *Posi-*
tiva, Privativa, & Negativa. Prima
est eorum infidelium; qui sortiti sunt
sufficientem notitiam veræ fidei Chri-
stianæ, vel per lectionem scriptura-
rum, vel per prædicationem, aut dis-
putationem; & nihilominus obstinatè
resistunt, & nolunt credere; prout
faciunt Judæi, Pagani, Hæretici. A-
postatæ, & alii infideles infidelitate *Posi-*
tiva. Privativa autem infidelitate

detinentur illi, qui ad instructionem
veræ fidei non resistunt, sed non con-
descendunt; & remanent dubii, qua-
les fuerunt Athenienses, qui audita
Divi Pauli Apostoli prædicatione, ei-
dem dixerunt: *Audiemus te de hoc ite-*
rum. Act. cap. 17. vers. 32. Supradiçti
omnes infideles positivi, & privative
infidelitatis sunt in statu damnationis,
atque inexcusabiles à peccato, juxta
illud: *Qui non credit, jam judicatus est.*
Joan. cap. 15. Vers. 18. Et illud: *Si non*
venissem, & locutus eis fuisset, pecca-
tum non haberent; nunc autem excusa-
tionem non habeat de peccato suo. Ioan.
cap. 15. vers. 22. Infidelitas *Negativa*
est eorum, qui nati inter infideles
numquam audierunt Apostolicos vi-
ros, qui eos veram fidem Christianam
docerent; neque eis fuit facultas vel
dubitandi de eorum infidelitate, vel
inquirendi veritatem; & de his quæ-
ritur, an talis ignorantia, dicta invin-
cibilis circa veram fidem, excuset eos
à peccato Idololatriæ; itaut si in ea
moriantur, absque commissione ali-
cujus alterius peccati, effugiant ignem
æternum?

Quatuor circa hanc quæstionem sunt
opiniones. Prima, quod tales infide-
les, & idololatræ non effugiunt ignem
æternum; tùm quia *sine fide impossi-*
bile est placere Deo. Hebr. cap. 11. ver. 6.
Et qui ignorat, ignorabitur, *1. Cor. cap.*
14. vers. 38. tùm quia videntur inex-
cusabiles; eò quod solo lumine natu-
rali homines possunt cognoscere, unum
solum Deum esse, Creatorem, &
Gubernatorem omnium; & de existen-
tia unius solius veri Dei dari non po-
test ignorantia invincibilis, ut probant
Theologi, quos allegat *Carena de Offic.*
Sand. Inquisit. in Anteludjo num. 2. & 3.
Hinc Paganos, atque Ethnicos esse
Dei inimicos dixit Psaltes *in Psal. 78.*
vers. 6. ibi: Effunde iram tuam in g-ntes,
quæ te non noverunt. Et de illis fertur
hęc gravissima sententia D. Augustini
in libr. de Gratia, & liber. arb. cap. 3.
Videlicet: *Sed & illa ignorantia, quæ*
non est eorum; qui scire nolunt (ut sunt
Iudæi)

Judæi) *sed eorum, qui tanquam simpliciter nesciunt, neminem sic excusat, ut sempiterno igne non ardeat; si propterea non credidit, quia non audivit omnino, quod crederet, sed fortassis ut minus ardeat. Et hujus opinionis Auctores refert, ac alia argumenta adducit Comitulus in Responf. Moralib. lib. 5. quæst. prima.*

12 Secunda opinio tenet, non dari in facto ignorantiam invincibilem in Idololatria, seu infidelitate negativa; quia *Deus vult omnes homines salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire; ut ait Apostolus in epist. 1. ad Thimot. cap. 2. Vers. 4. idcirco dat omnibus infidelibus gratiam sufficientem ad salutem, illos excitando aut externis, aut internis illuminationibus, & motionibus, ut inquirent loca, in quibus vera fides prædicatur, & hoc ex professo disputando probat Emin. Card. de Lauræa d. disp. 12. art. 4. per totum. Et in suis ultimis Opusculis De Gratia Actuali Opusc. 3. cap. 19. à num. 443. & seqq. nec non Genet tom. 1. disp. 1. art. 3.*

13 Tertia opinio invincibilis, & infidelitas omnino negativa; qualis supponi potest in Mexicanis, & Americanis Terræ Australis, in qua forsan non pervenit prædicatio Catholicæ fidei; sed in hoc casu supponit, quod hujusmodi Idololatræ alia plura peccata commiserunt contra legem naturæ; & idem non effugiunt ignem sempiternum; siquidem: *Quicumque sine lege peccaverunt, sine lege peribunt, ait Apostolus ad Roman. cap. 2. Vers. 11. & hoc docet S. Thom. 2. 2. quæst. 10. art. 3. Et Episc. Veglen. d. Prælod. in Symb. Apostol. pag. 9.*

14 Quarta opinio tenet, quod si prædicti Idololatræ innocentem vitam duxerunt, & à quocunque alio peccato abstinuerunt; & hi si sic moriantur, non incurrunt damnationem æternam in igne infernali ob peccatum Idololatriæ; eos excusante ignorantia invincibili; sed ob culpam originale sunt passuri in Limbo tantummodò penam

damni, sicut infantes carentes baptismo & hoc defendit Mucedo in libr. de Clarib. Petri lib. 3. de Fide dogmat. cap. 3. & docuit Cominch de Moralitate Aetuum Supernatur. disp. 14. dub. 11. sub num. 227. Vers. ad Tertium. Et novissime astruunt Philippin. d. tom. 1. de Privileg. Ignorantiae cap. 3. Privil. 2. num. 65. & antedictus Gennari Episc. Veglen. ubi supra pag. 11. col. 2. Vers. Secundo dico. Qui addunt, quod si iisdem Idololatræ aliquas veniales culpas commissent, ultra penam damni, & carentiam visionis Dei, aliquam penam sensus, sed levem essent passuri.

15 Porro supposita invincibili ignorantia, & totali vitæ innocentia in prædictis Infidelibus, atque Idololatræ, verior est opinio Emin. Card. de Lauræa, quod Deus non permetteret eos mori in infidelitate; siquidem vel per efficaces illuminationes, de quibus supra; vel per miraculosam notificationem veritatis eos ad fidem veram, vocaret ex absoluta sua potentia; dat enim semper auxilia sufficientia ad salutem unicuique facienti, quod in se est; quod fusè prosequitur idem Emin. de Lauræa tum in tract. de Incarnat. disp. 20. art. 50. per totum, tum de Fide, & Propagat. ejus d. disp. 12. art. 4. ubi num. 86. advertit, hanc propositionem: *Infidelitas negatvæ in his, in quibus Christus non est prædicatus, peccatum est. fuisse damnatam à B. Pio V. & à Gregorio XIII. cum aliis heretici. Baii, cujus illa erat La 64. Et insuper* 16 *respondet, ad supradictam auctoritatem S. Augustini, ostendens, locutum fuisse Sanctum Doctorem non de ignorantia omnino invincibili; sed aliquo modo culpabili, in illis scilicet infidelibus, qui notitiam aliquam habuerunt de Fide Christi, & ex negligentia non curarunt inquirere de veritate, & eam credere. Quare hæc est dubii propositi resolutio; vel non dari ignorantiam invincibilem in facto, cum jam in toto mundo divulgatum sit Evangelium, ac Fides Christi; & quatenus daretur aliqua pars terræ in-*
R cognitæ,

cognitæ, ad quam nulla fidei Christianæ notitia pervenisset; & ibi infideles Idololatræ viverent absque ullo alio peccato; hi non permitterentur mori in infidelitate; sed miraculosè vocarentur à Deo ad agnitionem veritatis; at si de facto morerentur, ignem sempiternum effugerent; & solam penam damni in Limbo adinstar puerorum non baptizatorum subirent.

Comprobari autem potest sperata conversio etiam per viam miraculosam Polytheorum innocentem vitam ducentium, si invincibili ignorantia excusentur, sequentibus exemplis. I. Conversione mirabili Divi Pauli Apostoli, cui eunti Damascum de cælo apparuit Dominus dicens: *Saule, Saule, quid me persequeris? Act. cap. 9. Vers.* II. Illuminatione Eunuchi Candacis Reginae Æthyopum; cui Philippus Diaconus ductus ab Angelo evangelizavit Christum, & baptismum dedit, ut haberetur *in eod. libr. Act. cap. 8. Vers. 26.* III. Monitione facta per Angelum Cornelio Centurioni, ut mitteret viros in Joppen ad Divum Petrum, à quo instructus, & baptizatus fuit. IV. Vocatione S. Eustachii nobilis Romani ad fidem, quidum in venatione; *fugientem miræ magnitudinis Cervum insequeretur, vidit repente inter consistentis feræ cornua excelsam, atque fulgentem Christi Domini à Cruce pendentis Imaginem, cujus voce ad immortalis vitæ prædam invitatus, una cum uxore Theopista, ac duobus parvulis filiis, Agapito, & Theopisto Christianæ malitiæ nomen dedit, ut in Breviario Romano die 20. Septembris.* V. Confimili apparitione, qua vocatus fuit ad Fidem Catholicam Ubertus filius Bertrandi Ducis Aquitanicæ, cum adhuc esset Paganus, & Idololatra, tempore Regis Pipini, ut narrat *Lippelous in Vitis Sanctorum die 3. Novembr.* VI. Monitione per Desiparam facta genitoribus sancti Angeli Carmelitæ Martyris, ut irent ad Ecclesiam Cathedralē, (erant enim Judæi) & audirent in ea Patriarcham Ierusalem; à quo in fide

instructi baptizati sunt, ut legitur *in Vita ejusdem sancti Angeli, auctore F. Alberto Angelini impressa Venetiis 1662.* VIII. Cœlesti vocatione tum S. Ephesii Martyris ad instar Saulis, dum Idololatra mitteretur à Diocletiano, Antiochia Romam; ad fovendam persecutionem Christianorum: tum Sancti Menigni pariter Martyris, qui erat idololatra tempore Decii Imperatoris: uterque enim celsitus ad amplectendam christianam Religionem vocatus, Polytheismum abjuravit; ut in eorum *Vitis die 15. Januarii, & die 15. Martii narrat Hieronym. à Basilica Petri Sacerdos Congregationis Oratorii Neapolis in Ephemeridibus Sacris; idest Vitis Sanctorum extravagantium è Bolland. desumptis.* VIII. Conversionibus ferè miraculosis centum, viginti tribus Paganorum, Iudæorum, atque Turcarum ad Catholicam Fidem, quas narrat idem *Hieronym. à Basilica Petri in quatuor libris Metamorphoseon Sacrarum* quas legere Parochos valdè juvaret pro instruendis plebibus tum in fide, tum in moribus; ex quibus deprehendere licet, Divinam Pietatem exuberasse omni tempore in illuminandis, & excitandis infidelibus ad cognitionem veritatis, & ad veram fidem amplectendam: & confimiles mirabiles conversiones refert, in inferiori Æthiopia sequutas, *P. Cavatius de Montecucolo Capuccinus in Historia trium Regnorum Congi, Matambæ, seu Benguelæ, atque Angolæ, impressa Bononiæ, Italico Sermone Anno 1687.*

Et ex his duo notanda veniunt. Unum, quod sicut à duobus hinc sæculis manifestata est affluenter Fides Christiana per Apostolicos viros infidelibus, ut testantur Historiæ; sic ante, & post diluviū, atque subsequentibus sæculis numquam defuerunt homines Sancti, qui commonefacerent Idololatræ, ut falsis Idolis derelictis verum Deum adorarent; prout differit *Emin. Card. de Lauræa d. Opusculo tertio de Gratia cap. 19. à num. 443. & seqq.* ubi discurretur per omnes ætates, &

& per quasunque nationes. *Alterum* quod nunc absque hæsitatione asseverare possumus, sufficientem notitiam de Christiana Religione haberi in qualibet parte Orbis terrarum; quia, esto
 20 quod Prædicatores Apostolici adhuc ingredi non potuerint aliquam Provinciam Idololatram; nihilominus ex vicinitate locorum, in quibus Evangelium Christi promulgatum est; & ex commercio eorum, qui ejusdem Fidei Christianæ prædicationem audiverunt, nullus infidelium reperiri potest, qui saltem dubitare non possit de falsitate Idolorum; & non teneatur indagare veritatem fidei pro salvanda anima sua, ut concludit *idem Emin. Card. de Laurea d. Opusc. 3. num. 448.* Et latius de Fidei Propagatione disp. 17. art. 8. §. 2. à num. 516. usque ad num. 540. ubi ponit Catalogum omnium Religiosorum, quos Sedes Apostolica indefinenter mittit in universum mundum ad prædicandam Christianam Religionem Paganis, Turcis, Judæis, Hæreticis, atque Schismaticis.

Quo ad Quartum. Tandem si querimus, *Quæ, & qualia fuerint Sacrificia olim Idolis facta?* Ea depromere licet è Romana Republica; quæ, cum
 12 *penè omnibus dominaretur gentibus, omnium gentium serviebat erroribus,* teste S. Leone Papa *serm. 1. de Natal. Apost.* & hæres facta omnium antiquorum Idololatrarum, eorundem sacrificiorum ritus omnes custodiebat, & observabat. Igitur apud Romanos sacrificia alia erant publica, quæ pro toto populo fiebant vel ludis, & spectaculis diversorum generum; vel epulis,
 22 & conviviis in Templis Deorum, vel de die, aut de nocte, de quibus agunt *Tbolosan. Syntagm. Iur. part. 2. lib. 16. num. 5. Mamus in Select. Histor. cap. 19. Forestus in Mappamundo tom. 2. lib. 15. cap. 9. §. 2. & eruditè Eminent. Card. Noris in Cenotaph. Pisan. dissert. 3. cap. 6.* Alia verò erant privata, & gentilitia, quæ pro singularibus personis, ac familiis litabantur à Pontificibus, & Sacerdotibus, quorum in-

gens erat numerus, & tituli varii, alii enim (ut innuimus supra in *Decis. 23* 7. num. 16.) dicebantur *Luperti*, alii *Augures*, alii *Aruspices*, alii *Flamines*, alii *Vestales*, de quibus *idem Forestus in cit. lib. 15. cap. 9. §. 3. & seqq.* Tantaque erat sollicitudo apud eosdem gentiles de honorandis Idolis per Sacrificia; ut non omiserint instituire Jurapatronata, videlicet Sacerdotia,
 24 habentia annuos redditus pro suis sacrificulis ad electionem heredum, & eorum, qui erant de familia fundatoris, de quibus meminit *Cicero de Auruspicum Responsis*, & notam facit eruditissimus *Jacobus Pignatellus tom. 9. conf. 82. n. 147.* ubi exemplum Michæ, de quo in *lib. Iudic. cap. 17. & 18.*

Cæterùm ne sub tanta generalitate nobis remaneant ignota Infidelium sacrificia, dicendum est illorum alia
 25 fuisse *Profana*, alia *Impia*, alia *Horrenda*. Sacrificia *profana* erant, quæ immolatione bestiarum Idolis, ac Diis offerebantur. Variæ autem, & multiplices erant hujusmodi Victimæ secundum varietatem Deorum; siquidem Ethnici litabant Proserpinæ exta canum, Dianæ cervas, Soli equos,
 26 Inacho anseres, Nocti Deæ gallos, Baccho capros, Cereri porcas, & Priapo Afinos; de quibus omnibus *Quidius 1. pastor.* sic cecinit:

*Extæ canum Trivia vidi libare
 Sabæos;*

*Quæ semel est triplici pro Virgine
 cæsa Dianæ;*

*Nunc quoque pro nulla Virgine
 Cervæ cadit.*

*Placat equo Persis radiis hyperiona
 cinctum,*

*Næ detur celeri Victima tarda
 Deo.*

*Nec defensa juvant Capitolia, quo
 minus Anser*

*Det jecur in lances Inachi lauta
 tuas.*

*Noctæ Deæ Noctis cristatus caditur
 ales,*

*Quod tepidum vigili provocat
 ore diem.*

*Rode Caper vitem ; tamen hæc cum
stabis ad aram,
In tua quæ spargis cornua pestis,
erit.*

*Prima Ceres avida gavisa est san-
guine Porca.*

*Cæditur & rigido custodi ruris A-
sellus.*

Sed præter has victimas aliæ pluri-
mæ immolabantur Idolis , juxta eo-
rumdem ritum , & cultum , de qui-
bus differit Cicero de *Natur. Deorum*
lib. 3. & S. Augustinus de *Civitat. Dei*
lib. 6. cap. 7. & seqq. & quascumulat
Franciscus Serra in *Synonimor. Appa-
ratu Verb. Sacrificia Veterum.* ubi doctè
advertit, quod præter sacrificia anima-
lium , offerebantur etiam Idolis im-
molationes, & libamina farinæ, vini,
olei, incensi, ac aliarum rerum, quas
recenset *Forcellus in Mupamundo cit. lib.*
15. cap. 9. §. 2. omittis, honestatis cau-
sa, aliis sacrificiis immundis, & in-
honestis, de quibus *Juvenalis Satyr. 6.*
Theodoretus libr. 2. & 7. contra Græcos.
Ponticellus in Deuteron. cap. 7. Reflex.
330. & *Ludovicus Granata Introduciti.*
ad Symbolum Fidei part. 4. tractat. 1.
cap. 10.

Sacrificia *Impia* illa erant, in quibus:
Ethnici, ac Pagani immolabant Idolis
suis victimas humanas, ut testa-
tur *Porphyrius De antiqua hominum im-
molandorum consuetudine* relatus à Sa-
liano sub Anno Mundi 3139. num. 78.
Schol. 5. Hinc *Tarquinienses* trecen-
tos, & septem captivos Romanos Idolis
sui litarunt. *Salianus Ann. Mundi*
3696. num. 5. *Xerxes Rex Persarum* no-
vum pueros, totidemque Virgines in
sacrificium obtulit ; & ejus Uxor A-
mestris quatuordecim illustrium Per-
sarum liberos in gratiarum actionem
sacrificavit. Idem *Salianus Anno 3574.*
num. 5. *Arelatenses* quoque immola-
bant annuatim tres pueros. *Bouquin*
in Solis Aquinat. Splendor. lib. 2. text.
10. num. 170. Et non solum Deis ho-
mines litabant, sed etiam proprios filios,
tùm ad impetrandam veniam ab
Idolis in publicis calamitatibus, tùm

ad sibi benevolam reddendum Satur-
num ; & hanc impietatem exercebant
annuatim Rhodii, & Phœnices, Cim-
bri, Galli, Druidæ, Germani, Car-
thaginenses, atque Æthyopes, ut vi-
dere est apud *Plinium lib. 30. cap. 1.*
Solinum cap. 33. Lactantium libr. 1.
cap. 25. Et *Tirinum Comment. in Sa-
pien. cap. 12. Vers. 5. & cap. 14. Vers.*
23. Et quod magis est, etiam Israeli-
tæ, atque Romani ab his impiis Li-
turgiis non abstinerunt ; nam de istis
intellexit *Prudentius lib. 2. advers. Sim-
machum, dicens:*

*Cadibus Infantum fument Saturnia
Sacra ;*

*Flebilibusque truces resonent va-
gitibus aræ.*

Nec non *Silus Italicus Punicor. lib. 4.*
ad finem

*Mos fuit in populis, quos condidit
advena Dido,*

*Postcere cæde Deos veniam, ac fla-
grantibus aris,*

*Infandum dictu! parvos imponere
natos.*

Romanorum quoque exempla refe-
runt *Orosius, Zonaras, & Livius*
apud *Salianum, Anno Mundi 3828.*
num. 4.

De illis autem, scilicet Israelitis,
locutus est *David in Psalm. 105. vers.*
37. dicens: *Immolaverunt filios suos, &
filias suas Dæmoniis. Et effuderunt san-
guinem innocentem ; sanguinem filiorum
suorum, & filiarum suarum, quas sacri-
ficaverunt sculptilibus Chanaan.* Illud
autem sculptile eræ: Idolum *Molo-
chum, statua nempè ænea, intus con-
cava, referens figuram Regis in thro-
no sedentis; de quo sic ait Torniell. ad
annum Mundi 3406. num. 2. (& nos in-
nuimus supra in Decif. 6. numero 31.)*
*Eras autem ritus immolandi huic Idolo
puerulos talis. Ignem in simulacri con-
cavitate supponentes accendebant ; &
ubi æs urendi vimjam bene contraxisset,
tum impiissimi parentes, incredibili cru-
delitate, proprios filios, aut filias, cha-
rissima pignora, detestandis hisce Idoli
complexibus concremanda tradebant.*

Abhorrui tandem Senatus Roma-
 31 nus tantum scelus, ut scribit *Alex. ab Alex. lib.6. Dierum Genial. cap.26.* Et ponit in annalibus suis *Salianus Anno Mundi 3957. num.6.* & subindè tantam impietatem detestati Romani Imperatores statuerunt penam mortis contra quoscunque sacrificantes Victimis humanas sub eorum Imperio. I. Si quis §. Cod. Ad leg. Cornel. de Sicariis. Cap. Si quis II. de Pœnitent. dist. I. Sed inimicus humani generis non omisit inhumana hæc Sacrificia sibi procurare extra Romanum Imperium, in Indiis præcipuè Orientalibus, & Occidentalibus, juxta relationem, & attestationem sequentium Historiarum, ac Auditorum; quorum verba hîc non me piget transcribere.

Ludovicus Granata in d. part.4. In-
 32 troduçt. ad Symbol. fidei tract. I. cap. 10. ita scribit: Nella Città di Heliopoli, che era in Egitto, sacrificavansi ciascun giorno tre Huomini. Così anco i Lacedemoni sacrificavano un Huomo al Dio Marte; e l'istesso facevano in Laodicea, & in Cartagine. Et paulò post. Infino al di d'oggi nelle Indie Orientali sacrificavansi huomini à malvagi Dei; e nelle Occidentali, avanti, che vi giungesse la luce del Vangelo, si usava questa medesima beccaria.

Joannes Boterus in relatione Univers. Mundi part.4. lib.1. tit. de Sacrificiis, confirmat supradictas impias immolationes hominum, ita scribens. Nel Perù sacrificavano fanciulli di quattro sino à dieci anni; e ciò massime per la prosperità dell'Inga nelle imprese di guerra. Nel giorno della sua incoronazione il numero de fanciulli sacrificati arrivava à ducento. Et infra: Mà passava ogni segno la beccaria de Messicani, primieramente non si sacrificavano, se non huomini presi in guerra.

Clemens Totius Abbas Sylvestrinus in descriptione Geographica, & Historica Indiæ Orientalis Volum.2. Dicurs. 12. in princ. sic loquitur: Nel Regno Peruvano riferisce l'Acosta nel libro quinto dell' Historie dell' Indie al cap. 15. che v'era con grandi spese fabricato un Monastero. & d

più tosto un serraglio capacissimo per l'ampiezza del suo recinto, dove si faceva conservare de Vergini, che di tempo in tempo erano da quegl'empii Ministri sacrificate à loro falsi Numi. Et infra: Nel Messico Città Regia, e capo di quella parte, che hoggi nuova Spagna si appella, era spaventevole la Carneficina, che vi si faceva delle Vittime humane, sacrificate à quegl'empii simulacri. Offerroa il Torquemada nel tom.4. de Monarchia Indorum lib.4. in Prologo fol 374. che nell'anno 1486, in cui nacque Ferdinando Cortese, con l'occasione d'una festa, ne furono sacrificati ottantamille. Et paulò inferius. Il Bozio lib.7. de Signis Ecclesiæ cap.4. in fine, e nel lib.12. cap.21. favellando della detta Città del Messico scrive, che per uso già introdotto per molto tempo, vi si sacrificavano da settanta mille huomini in circa per ciascun'anno; ricevendo quei miserelli maggiore strage da Ministri dentro de Tempii, che da gl'inimici nelle guerre campali.

P. Vincentius Maria à S. Catharina de Senis, Missionarius Apostolicus, & Carmelica discalceatus in suis Itineribus ad Indias Orientales lib.3. cap.25. de Sacrificiis Indorum hæc inter cetera refert: Per cancellare i peccati vi agiongono il sangue di qualche animale; è quando il sangue sîi humano, suppongono, che riesca piugrato: perciò li Prencipi, ed'altri, che hanno libera potestà, e giurisdizione, per offerirlo sicuro, e con minor discapito proprio, mandano talvolta, massimamente nel Novilunio, e Plenilunio, ad incendiare di notte qualche casuppolo de suoi vassalli, quando sono sopiti nel sonno; abbrugiando le famiglie intiere per sodisfare à questa osservanza.

P. Joannes Antonius Cavatius Supracit. Missionarius Apostolicus, & Capuccinus in Æthiopia l.5. n.111. referens Lusitanorum bella contra Zingham Reginam Matambæ Æthiopiassam, subdit de illa, quod ad implorandam opem ab Idolis, ut effugeret à Lusitano exercitu: mediante il Sacrificio di quatordecì Donzelle di sua Corte, ringratiato lo Spirito, e varcaute nel bujo della notte,

notte, per la parte meno guardata, l'acqua del fiume, ricorrandosi nella Provincia-di-Oaxo deluse il disegno de nemici. Et successivè in libr.6. num.32. cum jam mortua esset prædicta Zingha Regina, narrat, immolatas fuisse plures Virgines, & alias humanas victimas ad ejus sepulchrum: idemque confirmat P. Dionysius Carolus Placentinus, Missionarius & ipse Capuccinus in Regnis Æthiopiæ in suis Relationibus lib.1. cap.9. in fine; præter alios Historicos, qui brevitas causa omittuntur.

33 Horrenda demum Sacrificia sunt illa, quæ fiebant à Lamiis, Strigibus, & aliis perversis hominibus, adorantibus Dæmonem in specie visibili; & ei victimas immolantes, de quibus Gaspar. Schottus in *Physica curiosa* lib.1. cap.23. §.6. ita narrat: *Ad illum (nempe Dæmonem) accedunt adorandi gratia, non eodem modo omnes, & semper; sed interdum complicatis genibus supplices, interdum obverso tergo stantes; interdum cruribus etiam in altum jactis; nec capite in anteriorem partem prono; sed respiciendo; adedut mentum ad cælum feratur. Tum candelis piceis oblatis, vel umbilico infantuli, (ecce Sacrificium) ad signum homagii eum in pedice osculantur.* Alia enormissima narrat, quæ calamus præ horrore transcribere detrectat; & quæ leguntur etiam apud Comitulum in *Respons. Moral.* lib.4. q.7. & apud Guaccium in *Compendio Maleficarum.* lib.1. cap.13.

34 Ex quibus omnibus colligere debemus duo corollaria. Unum, quod Sacrificans Dæmoni, vel Idolis, si sit baptizatus, dicitur Apostata à fide, ut docet S. Thom. 2.2. q.12. art.1. *Decian. tract. Crimin.* lib.5. cap.72. num.3. & *Ricciullus de Jure personar.* lib.6. cap.2. nu.3. Ideoque contra tales procedit Sancta Inquisitio sicut contra hæreticos. *Cap. Contra. De Hæretic.* in 6. *Menochius de Arbitr. Judic. casu* 557. num.6. Penes autem contra Apostatas à fide sunt Excommunicatio, Infamia, Irregularitas, privatio omnium bonorum, & aliæ statutz contra hæreticos, de quibus Sanchez in *Decalog.* cap.7. num.18. & *Theaur.*

de Pœnis part.2. Verb. *Apostasia à fide* cap. 1. Alterum est, non esse licitum sacrificare Idolis fidei, retinendo scilicet in corde veram fidem; talis enim fida immolatio est ejusdem fidei exterior negatio; quam commiserunt in primitiva Ecclesia Christiani illi, qui timore tormentorum, vel penarum ab Imperatoribus Paganis indictarum contra non sacrificantes Idolis;ungebant sacrificare; vel emebant à Judicibus libellum, in quo scriptum erat, eos sacrificare; vel emebant à Judicibus libellum, in quo scriptum erat, eos sacrificasse; undè ceperunt appellari Christiani Libellatici; contra quos invehit S. Cyprianus Martyr *Epist.* 52. mittebant namque grave facinus, ut ostendit Mendezius in *d. Theol. Catechetica* lib.10. cap.3. num.5.

35 Hinc cum in præfenti sæculo nonnulli Missionarii Apostolici in Indiis Orientalibus docerent, ibidem esse licitum Mandarinis Christianis, qui sunt publici Rectores, ac Governatores Urbium, offerre Sacrificia Idolis, tenendo occultè Crucem in manu, & dirigendo intentionem ad illam, ne caufetur tumultus in populis, & ne ipsi Mandarinis, aliique Litterati baptizati cogantur apostatare à fide: *Sacra Congregatio de Propaganda Fide Romæ die 12. Septembris 1645.* prædictam doctrinam damnavit; & declaravit, nullatenus præmissa fieri licere; quia sunt contra præceptum confessionis Fidei; prout ex decretis ipsius Sacræ Congregationis ad diversos casus circa prædictam fictam Sacrificationem resultat; quæ per extensum leguntur apud *Hurtadum* tom.1. *resol. moral. tract.* 5. cap.5. *resol.* 40. & apud *Collegium Salmanticense.* tom.7. in *tractatu De Fidei Confessione disp.* 7. à num. 58. & *segg.* ubi affirmat, Decreta ipsa fuisse confirmata ab Innocentio Papa Decimo tunc regnante. Idcirco, si quis accederet ad Confessionem; & in foro secreto se accusaret, sacrificasse fidei Dæmoni, vel Idolis, retinendo in corde suo veram fidem; non esse absolvendum; sed remittendum

dum ad Sanctum Officium Inquisitionis, ut ibi prius abjuret; docet contra Dianam *Tesaurus de Pœnis d. Part. 2. Verb. Apostasia à fide cap. 1.* Et hæc satis sint de Sacrificiis Ethnicorum, & Paganorum, Idolis cultum Divinum ex ignorantia, seu malitia exhibentium.

D E C I S I O XXII.

A R G U M E N T U M.

De Clero in lege Moyfis. Cui Deus elegerit pro rebus Sacris potius Levitas, de Tribu Levi, quàm Rubenitas, de Tribu Ruben primogeniti Jacobi? De divisione Cleri Levitici; & primùm de Summo Pontifice Aaronè; ejusque descendantibus. An Moyfes quoque fuerit Sacerdos, & Pontifex? Quibus Ceremoniis, & Ritibus Aaron sit consecratus? Quo Oleo Sancto unctus? Quibus vestibus indutus? Quæ officia, & quæ prærogativæ Summi Pontificis? Quomodo tempore Christi essent plures Summi Pontifices; & præcipuè Annas, & Caiphas? Quæ eorum Potestas judiciaria? Cathalogus omnium Pontificum Hebræorum.

S U M M A R I U M.

- 1 Clerus in lege Moyfis qualis esset?
- 2 Hebraus populus totus erat servitio Dei mancipatus.
- 3 Meum est dictio denotans dominium.
- 4 Levitæ, idest descendentes à Levi fuerunt specialiter electi à Deo pro servitio Tabernaculi, & Templi.
- 5 Levitæ quare electi à Deo pro Sacerdotio, non autem Rubenitæ?

- 6 Levitis datum ministerium Tabernaculi ob tres causas.
- 7 Ruben perdidit Sacerdotium, ac Principatum ob incestum commissum cum Bala Uxore Patris sui.
- 8 Incestuosi sunt infames, irregulares, ac deponendi.
- 9 Levitarum ordines alii maiores, alii minores.
- 10 Pontificatus Dignitas suprema Cleri Mosayci collata Aaroni iussu Dei.
- 11 Primogeniti de stirpe Aaronis ius habebant ad Summum Pontificatum.
- 12 Moyfes fuit Summus Pontifex, & Sacerdos una cum Aaronè fratre suo, figuravitque Christum; Aaron verò fuit figura Petri, & Romanorum Pontificum.
- 13 Ritus, & Ceremoniæ, quibus Aaron fuit consecratus in Summum Pontificem.
- 14 Oleum Sanctum, quo fuit consecratus Aaron, cur dicebatur Unquentum; & qualiter compositum?
- 15 Vestimenta Aaronis Summi Pontificis decem: & quæ?
- 16 Pontifex Romanus loco Ephod utitur Fanone. Et quid sit Fanon?
- 17 Officia Summi Pontificis Hebræorum quinque. Et quæ.
- 18 Sinedrim Concilium convocabatur à Summo Pontifice pro indicandis causis Religionis.
- 19 Summus Pontifex Hebræorum non plorabat mortuos, neque ducebat uxorem, nisi Virginem, & nobilem.
- 20 Prærogativæ octo Summorum Pontificum Hebræorum; quarum una, quod ipse solus ingrediebatur in Sancta Sanctorum.
- 21 Pontifices Hebraici an tenerent illam dignitatem tota eorum vita durante?
- 22 Anna, & Caiphas quomodo essent simul Summi Pontifices?
- 23 Pontificatus Hebræorum factus erat venalis tempore Herodis, ac

Præsidum Romanorum.

- 24 *Sacerdotes Hebræi tempore David divisi fuerunt in vigintiquatuor Vices, sive Clases.*
- 25 *Principes Sacerdotum quinam essent?*
- 26 *S. Zaccharias pater S. Ioannis Baptistæ erat Sacerdos de Vice, idest de Classe, & familia Abia.*
- 27 *Sacerdotes unius Vicis, qua hebdomada serviebant in Templo, sorte dividebant sibi ministeria sacra.*
- 28 *Pontifici Hebræorum dabatur Coadiutor ante festum Kepur, & dicebatur Pontifex anni illius.*
- 29 *Annus Summus Pontifex anno post Resurrectionem CHRISTI.*
- 30 *Pontifices Hebræi non poterant damnare aliquem ad mortem tempore Herodis, ac Præsidum Romanorum.*
- 31 *Catalogus omnium Pontificum Hebræorum.*

bo, ac cæteris eorum posteris, esset specialiter servitio Dei Altissimi, ac ejus cultui mancipatus; etenim quilibet eorum circumcissione obsignabatur, tanquam signo distinctivo, quo populus ipse denotaretur à Deo electus, & servituti suæ appositus, ut diximus supra Decif. XVII. nu. 35. & hac de causa Moyfes, & Aaron dixerint Pharaoni: *Hæc dicit Dominus Deus Israel, dimitte populum meum, ut Sacrificet mihi in deserto; Exod. cap. 5. Vers. 1.* Iy autem 3 Meum denotat dominium; & dicitur id, quod ex re nostra provenit; & est propriè nostrum. *Menoch. consil. 106. n. 182. & consil. 456. num. 6. Rota coram Durano Decif. 82. nu. 4.* Et licet Dominus voluerit esse sibi consecratos omnes Primogenitos tam de hominibus, quam de jumentis, ut legitur in *Exod. cap. 13. Vers. 12.* Nihilominus voluit Deus ex eodem Israelitico populo seligere sibi speciales Ministros, qui consecrati possent primùm Tabernaculo, deinde Templo deservire, victimas mactando, & Divinum Cultum præcipuè Sacrificiis exercendo; & hi fuerunt Levitæ; 4 scilicet descendentes à Levi, tertio filio Patriarchæ Jacobi; & de ejusdem Levi Tribu generati, juxta id, quod legitur in *lib. Numeri cap. 3. Vers. 5.* videlicet: *Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: applica Tribum Levi, & fac stare in conspectu Aaron Sacerdotis, ut ministrent ei; & excubent, & observent quidquid ad cultum pertinet multitudinis coram Tabernaculo testimonii: & custodiant vasa Tabernaculi, servientes in ministerio ejus. Et Vers. 10.* subdit: *Aaron autem, & filios ejus constitues super cultum Sacerdotii. Externus, qui ad ministrandum accesserit, morietur.*

Explicatis hucusque Sacrificiis Deo oblatis, dum sola lex naturalis vigeat, & Sacerdotum præcipuorum illius temporis summaria notitia data; unà cum Idolorum Sacrificiis, ac immolationibus; superest, ut verba faciamus de Liturgiis, atque Sacerdotibus legis Moysaycæ, antequam descendamus ad specialem tractatum Sacrosancti, ac incurrenti Missæ Sacrificii, in lege gratiæ à JESU CHRISTO DEI FILIO instituti; cujus explanatio præsentium Decisionum objectum concernit. Porro, antequam varietatem, ritus, ac mysteria Sacrificiorum Moysaycæ legis aggrediamur, necesse est, summam Lectorem docere, & instruere; qualisnam esset Clerus in lege Moysis? quivè Ministri Deo consecrati, ut ei litare; Sacrificiaque, & libamina ritè, ac rectè possent offerre? Nec non quæ Sectæ religiøsæ institutæ, & Divino cultui dicatæ?

Sciendum est igitur, quod licet totus 2 populus Hebræus, & Israeliticus, descendens ab Abrahamo, Isaaco, Jaco-

Hic autem non spernenda oritur dubitatio; nam diximus supra Decif. XIX. 5 num. 11. quod inter cetera Primogenitorum privilegia præcipuum erat Sacerdotium; inter filios autem Patriarchæ Jacobi primogenitus fuit Ruben, ut legitur in *Genes. cap. 29. num. 32.* Igitur quæ de causa Deus non firmavit Sacerdotium in Tribu Ruben; & in descen-

descendentibus ab eo ; & non elegit Rubenitas ad servitium Tabernaculi, atque Templi ; sed hæc jura Sacerdotalia transfudit ad Levitas, descendentes, à Levi, tertio fratre ejusdem Ruben ?

6 Respondetur id factum esse ob tres causas. Primò ob Zelum, quo Tribus Levitica ulta est injuriam Dei, occidendo Idololatræ vituli aurei, ut legitur in *Exod. cap. 32. Vers. 26. & 29.* Secundò, quia Tribus Levitica erat cæteris minor, ideoque facilius alii poterat à populo, nam ipsa non possidebat campos, & erat expers omnis hereditatis. Tertio, quia Ruben reus fuit carnalis peccati, & quidem scandalosus, nempe incestus; nam *dormivit cum Bala concubina Patris sui; quod illum minime latuit*; ut ait Scriptura *Genes. cap. 35. Vers. 22.* & ideo ob tantum facinus perdidit potiora jura Primogenituræ suæ; siquidem Jus Regni, & primatus inter fratres translatum est in Judam; de cujus Tribu CHRISTUS DOMINUS voluit carnem sumere, ut probavimus *Decif. VII. num. 21. & seqq.* Jus autem Sacerdotii transmissum fuit in Levi, atque in ejus progeniem Leviticam; & jure optimo, cum Incestuosus sit infamis. *l. 1. ff. de His, qui notant. infam. Farinac. de delictis carnis quest. 149. num. 1.* atque efficiatur irregularis. *ibid. num. 136.* qui non solum prohibetur promoveri ad ministerium, sed ulterius si sit promotus, venit deponendus. *Diaz in Praxi cap. 37. Barbosa alleg. 110. num. 10. & Thesaur. de Pœnis part. 2. Verb. Incestus pœnæ. Cap. 1.* ex quibus Ecclesiastici, qui sunt Levitæ in lege gratiæ, discere debent, magnam Dei offensam ab illis committi, si Sacerdotali insigniti dignitate, seipsos carnalibus culpis commaculant; de penis autem, quibus plectendi sunt incestuosi, videndus est *Bellertus Disquisit. Clerical. part. 2. de Pœnis Clericor. §. 7.* ubi Canonistas cumulat, atque Criminalistas.

Itaque Tribus Levitica fuit à Deo elevata ad ministerium Tabernaculi,

ac Templi, & ad exercendum Divinum cultum, præcipuè in Sacrificiis peragendis; quapropter varii ordines ejusdem Tribus sunt hic explanandi; 9 alii enim erant majores, & alii minores, & de singulis sunt tria breviter declaranda, Consecratio, Vestimenta, & Officia.

Ordines majores Levitarum erant tres; idest Summus Pontificatus; Principatus Sacerdotum; & Sacerdotium simplex. De Summo Pontifice agemus in presenti.

Summus Pontificatus erat prima, ac suprema Dignitas Levitarum, seu Cleri Mosayci, & Aaronici; quam Deus jussit conferri per Moysen Aaroni fratri suo; & successivè filiis primogenitis, ex ejusdem Aaronis stirpe nascituris; itaut Primogeniti de recta ipsius Aaronis linea propagati, successivè unus post alterum, ordinariè Pontificatum tenerent (nisi aliqua deformitate, maculavè affecti essent ex his, quæ notantur *Levitic. cap. 21. Vers. 17. usque ad fin.*) Quanquam aliquando justis, gravibusque de causis, & interdum etiam impiorum Regum potentia, iste ordo non fuerit observatus, ut disserit *Torniell. ad Annum Mundi 2545. num. 16. & Ricciolus in Chronologia Reform. tom. 1. lib. 6. cap. 13. & tom. 3. part. 1. Catalogo V.* qui utrobique ponit seriem omnium Summorum Pontificum Hebræorum.

Fuit itaque Aaron primus omnium Summus Sacerdos, & Pontifex Levitarum, jussu Dei electus, atque à Moyse consecratus, ut mox dicemus: ita tamen ut cum eo etiam Moyses possederit eandem dignitatem Summi Pontificatus, & Sacerdotii, juxta illud *Psal. 98. Vers. 6. Moyses, & Aaron in Sacerdotibus ejus*, cum hac differentia, quod Moyses fuit electus immediatè à Deo, & invisibiliter ordinatus Summus Sacerdos; ut probat *Emin. Card. Bellarmin. lib. 3. De Verbi Dei interpretatione cap. 4. Controv. 1. Cornel. à Lapid. in Exod. cap. 29. Vers. 11.* Et inter Canonistas *Fagnanus in cap. Henricus. num. 31.*

De Cleric. Pugnantis. in duello tom. 6. pag. 279. ubi alii allegantur (& ideo ipse Moyses, juxta Dei mandatum obtulit Sacrificium *Exod. cap. 29. Vers. 1. & seqq.* & passim ingrediebatur Sancta Sanctorum ad Deum colloquendum, & ibidem ad responsa Divina recipienda, quod proprium erat solius Summi Sacerdotis & Pontificis. *Exod. cap. 25. Vers. 22.*) Aaron verò Deo præcipiente, per Moysen visibiliter constitutus, & consecratus fuit, ut notat *Torniel. d. num. 16.* subdens ipsum Moysen præfigurasse in hoc Christum, qui est verus, ac Summus Pontifex, sempiternusque Sacerdos, non tanquam Aaron, ab hominibus consecratus, sed ab æterno Patre Divinitatis oleo unctus; & electus, juxta Divi Pauli testimonium *ad Hebr. cap. 7. Vers. 21.* Aaron verò fuit figura Petri, & Romanorum Pontificum, qui vices Christi gerunt in terris; iisdemque traditæ sunt claves Regni Cælorum; & Sancta Ecclesia gubernanda est commendata. Sacerdotium autem Moysis non transivit in ejus filios, ac posteros, etsi essent Levitæ; sed descendentibus ab Aarone tantum, ut dictum est, fuit hæc prærogativa concessa.

Ceterum videamus, quo ritu, & quibus cæremoniis fuerit Aaron consecratus Summus Sacerdos, & Pontifex à Moysè; nam ad ejus exemplar futuri Pontifices consecrabantur. In
 13 Aaronis consecratione novem fuerunt ritus, & cæremoniæ observatæ, quæ plenius enarrantur in *Exod. cap. 29. & in Levit. cap. 8.* Siquidem I. Aaron vocatus fuit ad Sanctuarium à Moysè ex Dei expresso mandato; undè Apostolus Paulus desumpsit illam regulam: *Nec enim quisquam sumit sibi honorem; sed qui vocatur à Deo tanquam Aaron.* *ad Hebr. cap. 5. Vers. 4.* II. Congregatus fuit populus universus ante fores Tabernaculi, ut consecrationem conspiceret, & eam solemnizaret. III. Ad introitum Atrii Tabernaculi Moyses applicavit Aaronem, spectante tota multitudine, quæ applicatio fuit quæ-

dam oblatio in ministrum Sanctuarii. IV. Moyses lavit totum corpus Aaronis denudati; in aliquo angulo Atrii, ut est credibile, quod aliquo velo tectum erat, ad honestatem servandam. V. Ablutum Aaronem Moyses induit sacris vestibus, de quibus infra verba habebimus. VI. Deinde illum unxit Oleo Sancto; fundens ipsum Oleum super caput ejusdem Aaronis; de qua unctioe copiosa cecinit David in *Psal. 132. Vers. 2. Sicut Unguentum in capite, quod descendit in barbam, barbam Aaron; quod descendit in oram vestimenti ejus.* Vocatur autem Unguentum, quia Oleum illud Sanctum, jussu Dei compositum fuerat à Beseleel opere unguentarii, ut dicitur in *Exod. cap. 30. Vers. 22. & seqq.* & in eo commiscebantur aromata plura, videlicet Myrrha, Cinnamomum, Calamus, & Casia, de quorum identitate, & qualitate, differit *Menochius in Storeis part. 6. Cent. 12. cap. 94.* VII. Subinde tria Sacrificia fuerunt à Moysè facta; Unum vituli pro peccato; ad expiationem omnis culpæ, quæ in ipso Aarone reperiretur. Alterum Arietis in holocaustum. Tertium alterius Arietis in Hostiam pacificam; de cujus Sanguine sumens Moyses inunxit extremum auriculæ dexteræ Aaronis; pollicem manus ejus dexteræ; & similiter pedis. VIII. Asperfit Moyses ipsum Aaronem, & vestes ejus Unguento Sacro antedicto permixto cum sanguine ejusdem Arietis. IX. Imposuit in manibus Aaronis adipem, interiora, & armum dexterum prædicti Arietis, ac tertiam panis, cum aliis, de quibus *Exod. cap. 29. Vers. 24. & Levitic. cap. 8. Vers. 27.* & ea omnia Aaron elevavit coram Domino; quæ rursus, suscepta de manu ipsius, Moyses adolevit super Altare holocausti; & hic fuit finis consecrationis Summi Sacerdotis, atque Pontificis Hebræorum; de qua latius scribunt *Salian. ad Annum Mundi 2545. nu. 15. & seqq. Cornel. à Lapide in Exod. d. cap. 29. Barradas in Itiner. filior. Israel libro 5. capitulo 15. & Ponticell. in Exod.*

Exod. d. capitulo 29. Reflex. 199.

Vestimenta autem Summi Pontificis erant decem. *Primum*, femoralia linea ad operiendam turpitudinem carnis suæ; scilicet verenda, forsan casu quo Victimæ feriendo, aut Sacrificando ipse Pontifex, aut Sacerdotes (qui & ipsæ induebant) cecidissent in terram. *Secundam* erat Tunica de Byssō, non crispatā, sed strictā, & talaris; ad instar tunicarum, quæ hoc tempore *Ovatæ* appellantur. *Tertium* erat Baltheus; idest cingulum de diversis coloribus, latitudinis quatuor digitorum, cujus extremitates pendebant in parte anteriori Pontificis, & habebant de auro, aliisque coloribus mira varietate contextis. *Quartum* erat Tiara, sive Mitra de bysso in capite, habens pileoli formam, quæ ligabatur cum bindello submento, ne caderet in ministerio Sacrificii. *Quintum* erat Tunica talaris hyacinthina, dicta *Tederis*, habens circa collum, & in extremitatibus manicularum oras contextas ex diversis coloribus, & lapidibus pretiosis: in margine autem inferiori habebat melogranata facta de hyacintho, purpura, & bysso retorta; & tintinnabula aurea sic intermixta, quod inter duo malogranata erat unum tintinnabulum; & è converso inter duo tintinnabula unum malogranatum. *Sextum* erat Superhumeralē, quod ponebatur super dictam Tunicam hyacinthinam; cujus materia erat de panno contexto quinque generibus filorum factis de auro, hyacintho, purpura, bysso retorta, coccoque bis tincto, cum pulchra varietate ob flores in eo figuratos. Forma autem erat ad instar *Mozzette Prælatitiæ*; quia dorsum operiebat usque ad renes; & pectus; cum duobus Onychinis, lapidibus scilicet pretiosis super humeros; & in medio pectoris habebat foramen quadratum magnitudinis unius palmi, in quo ponebatur *Septimum* ornamentum, & erat Rationale; quod vocabatur *Rationa'e iudicii*, quia in ipso quærebatur iudicium illarum rerum,

quas Summus Sacerdos scire desiderabat, præmissa oratione ad Deum. In eo erant duodecim lapides pretiosi, habentes sculpta in se nomina duodecim filiorum Israel; annectebaturque Superhumerali quatuor anulis aureis; & utrumque vestimentum denominabatur *Ephod*. Cognoscebatur autem Dei voluntas ex splendoribus dīctorum lapidum, quorum fulgorem omnino cessasse, testatur Iosephus Flavius per ducentos annos antequam scriberet suum librum Antiquitatum Judaicarum; & sic annos 160. ante Christi nativitatem ut videri potest in lib. 3. *Antiq. cap. 3. & 9.* Alii tamen dicunt in ipso Rationali fuisse scriptum nomen Domini *Tetragrammaton*, virtute cujus manifestabatur veritas requisita à Pontifice in oratione. *Octavum* ornamentum erat *Baltheus*; sive cingulum contextum quinque coloribus, pulchra varietate sicut Superhumeralē; cujus extremitates auro contextæ pendebant in parte anteriori Sacerdotis. *Nonum* ornamentum erat *Mitra Hyacinthina* posita in capite Summi Pontificis, super aliam Mitram byssinam habens in inferiori parte semicirculum aureum. *Decimum* erat *Lamina aurea* pendens in fronte Summi Sacerdotis, ligata cum Mitra filis hyacinthinis, in qua inscriptum erat Nomen Domini *Tetragrammaton*. De his vestibus, atque ornamentis Pontificis fusius agit *S. Hieronym. Epist. 128. ad Fabiolam. Torriell. ad Annum Mundi 2544. à num. 78. & seqq. Salianus ad eundem annum num. 517. cum pluribus sequentibus. Cornel. à Lapide in Exod. cap. 28. Ponticell. in Exod. cap. 28. Reflex. 197. & Magri in Hierolexic. Verb. Ephod*; ubi in fine notat, quod Summus Pontifex Romanus loco *Ephod* utitur *Facone*, 16 Velo scilicet serico, subtilissimo, & variegato; quod induit Papa quando Pontificaliter celebrat, post Albanum; & ligatur circa collum ad modum capucii, ac supra caput ejus imponitur usquequo accipiat Planetam; supra quam deinde ad modum *Mozzettæ*

adaptatur ; & Pallium superimponitur ; ut latius idem Magri in *Verb. Fa- non*. Et hæc de Vestibus Pontificiis , quarum mysticam significationem declarat *Durand. de Divin. Off. lib. 3. cap. 19.*

- 17 Quo verò ad munus, seu officium Summi Pontificis Hebraici, erat quintuplex. *Primum* introire in Sancta Sanctorum semel dumtaxat in anno ; in solemnibus scilicet die Expiationis , seu Propitiationis , quæ celebrabatur die decimo Mensis septimi ; & ibi peragere ea , quæ describuntur *Levit. cap. 16.* per totum . *Secundum* Pontificis officium erat initiare , & consecrare Sacerdotes , & Levitas , illos promovendo , & applicando ad ministeria Tabernaculi , atque Templi , ritibus , ac ceremoniis à Domino præscriptis ; de quibus in *Exod. cap. 29. in Levitic. cap. 8. & in numer. cap. 8. Vers. 6.* usque ad finem capituli . *Tertium* munus erat in rebus dubiis , & gravibus consulere Dominum in Ephod. & Rationali scrutando ejus Divinam voluntatem ; & causas Religionis iudicare . Hinc cum David timeret Saulem venientem contra se , *Dixit ad Abiathar Sacerdotem ; (Summum scilicet , & Pontificem)* *Applica Ephod. 1. Reg. 13. 9.* & iterum irruentibus in se Amalecitis idem David *Aut ad Abiathar Sacerdotem filium Achimelech ; applica ad me Ephod. Et Applicavit Abiathar Ephod. ad David ; & consulvit David Dominum (mediante scilicet ipso Summo Sacerdote , Abiathar) dicens ; persequar latrunculos hos , & comprehendam eos , an non ? Dixitque ei Dominus , persequere : absque dubio enim comprehendes eos , & excuties prædam. 1. Reg. 30. 7.* Pro judicandis autem causis ad religionem pertinentibus tam civilibus , quam criminalibus Summus Sacerdos erat Judex , & convocabat Concilium dictum *Sanedrim* , quod constabat ex Senioribus septuaginta ; & horum alii erant Scribæ , alii Pharisei , & alii Principes Sacerdotum , de quibus sæpè mentionem faciunt Evangelistæ ; & differit
- 18

ex professo *Barradas in Itiner. filior. Isyael lib. 7. cap. 1. num. 12. Et in Concord. Evangelist. tom. 4. lib. 1. cap. 3* (& nos paulò infra loquemur) . De supradicta autem Judiciaria Potestate Summi Pontificis videri potest *Cornel. à Lapide in Deuteron. cap. 17. Vers. 8. & 9.* ubi plura dubia examinat , & resolvit . Et antedicta officia recenset etiam *Emin. Card. de Lauræa in tract. de Incarnat. disp. 20. nu. 20.* *Quartum* officium , seu obligatio Summi Sacerdotis erat abstinere à lacrymis , & à funeribus quorumcumque mortuorum . *Levit. cap. 21. Vers. 10. & 11. & ibi Cornel. à Lapide* , ostendens hoc idem prædicatum etiam à Pontificibus Gentilibus . *Quintum* munus erat non ducere Uxorem , nisi nobilem , & Virginem . *d. cap. 21. Levit. Vers. 13. & seqq.* ad servandam excellentiam suæ dignitatis , cujus causa poterat sibi copulare etiam mulieres ex Tribu non Sacerdotali , dummodo essent nobiles ; & sic *Joadas* Summus Sacerdos duxit *Josabet* filiam *Joram* Regis Juda , ut testatur *Josephus lib. 9. Antiq. cap. 7.*

Ex hucusque dictis , & deductis circa consecrationem , Vestimenta , ac Officia Summorum Pontificum Hebræorum notare debemus octo prærogativas . quibus ipsi differant ab aliis Sacerdotibus , & Levitis . Siquidem I. Summus Pontifex erat Primogenitus , seu senior de stirpe , & progenie Aaronis . II. Ipse solus ingrediebatur in Sancta Sanctorum . III. Utebatur majori ornatu in vestibus , tum respectu numeri , tum respectu excellentiæ earum . IV. Obtinebat amplissimas divitias , nam ut ait *Cornel. à Lapide Commentar. in Numer. cap. 18. Vers. 27. & cap. 25. vers. 13.* secundum opinionem *Lyrani* , & *Abulensis* , Summus Sacerdos capiebat Decimam omnium decimarum , primitiarum , & oblationum ; adeò ut ex communi opinione ipse solus percipiebat centesimam partem omnium fructuum totius Judææ . V. Non impediabatur munera inferiorum Sacerdotum obire , ac pro libito poterat

poterat Sacrificia, aliasvè functiones minores peragere. *Torniell. ad Ann. M. 2545. numero 17. ubi refert Josephum lib. 6. de Bello capitulo 6. in fin. testantem, quod singulis festivis diebus Summus Sacerdos interveniebat cum aliis ad sacrificia. VI. Ejus familia æqualis erat familiis Regum; cum quibus jungebat connubia; immò Pontifices prædicti adepti sunt Sceptrum; nam Machabei fuerunt Pontifices, atque Duces; at paulò post Reges Israel, ut ex *Josepho lib. 12. Antiquit. cap. 19. probat Cornel. à Lapid. loco supra cit. VII. Ipse Pontifex Summus solus erat in eadem dignitate Pontificis; quam retinebat tota sua vita durante. VIII. Moriente Summo Pontifice homicidæ fugitivi obtinebant libertatem, & redibant ad suos, quod non fiebat in morte aliorum Sacerdotum; ad tradita per *Cornel. à Lapid. in Levit. cap. 8. vers. 7. & novissimè per Jacobum Pignatellum tom. 9. Consult. 141. num. 17.***

²¹ Difficultatem autem non levem quis promovere potest circa septimam prerogativam; quod scilicet Summus Pontifex esset solus in ipsa Pontificia dignitate; & eam tota sua vita durante retineret; quandoquidem ex Sanctis Evangelistis habemus, plures fuisse Summos Pontifices eodem tempore; eisdemque non extitisse perpetuos, sed temporales. Exempli causa. Sanctus Lucas agens de prædicatione S. Joannis Baptistæ ait: *Sub Principibus Sacerdotum Anna, & Caipha factum est verbum Domini super Joannem Zachariæ filium in deserto. Luc. 3. vers. 2* Ergo tunc erant duo Summi Pontifices simul *Anna, & Caiphas*. Item Sanctus Johannes incipiens agere de Passione Christi, dicit: *Collegerunt ergo Pontifices & Pharisei concilium, & dicebant Quid facimus, quia hic homo multa signa facit. Joan. 11. 47. & vers. 57. Dederant autem Pontifices, & Pharisei mandatum; ut si quis cognoverit, ubi sit, indicet, ut apprehendat eum.* Et cum Pilatus vellet dimittere Jesum, & dice-

ret Judæis: *Regem vestrum crucifigam? Responderunt Pontifices, non habemus Regem, nisi Cæsarem. Joan. 19. 15.* Igitur eodem tempore plures erant Pontifices, non unus tantum? Ulterius erat ad tempus, & non durabat tota vita; nam cum Iudæi comprehendissent JESUM, adduxerunt eum ad *Annum primum: erat enim Socer Caiphæ; qui erat Pontifex anni illius. Joan. d. cap. 18. vers. 13.* Si ergo Pontifex illius anni; non in tota vita.

Pro resolutione hujus difficultatis dantur quatuor responsiones. *Prima* est Sancti Augustini *tract. 49. in Joan.* ad illa Verba: *Cum esset Caiphas Pontifex anni illius: ubi sic dicit: Potest movere, quomodo Caiphas dicatur Pontifex anni illius; cum Deus unum constituerit Summum Sacerdotem, cui mortuo unus succederet? Sed intelligendum est, per ambitiones, & contentiones inter Judæos postea constitutum, ut plures essent Summi Sacerdotes, & per annos singulos, vicibus ministrarent.* Et hanc responsionem placere Cajetano, Jansenio, & Maldonato ait *Barradas in Concordan. Evangel. tom. 2. lib. 1. cap. 1.* Etenim omnes scriptores testantur; quod tempore Herodis; ac Præsidum Romanorum in Judæa, Pontificatus Hebræorum factus erat temporarius, & venalis, illum Sacerdotibus ope pecuniæ occupantibus. *Salian. ad Annum M 4071. num. 2.* *Secunda* responsio est, quod plures erant Pontifices non actus, sed nomine; eò quia qui habuerant Pontificatum, eo dimisso, retinebant nomen Pontificis, & remanebant assistentes in Concilio; & sic dicebantur Pontifices etiam illi, qui Pontifices esse jam desierant. Ita *Euthymius in Joan. cap. 11. quem refert Barradas in Evangel. tom. 3. lib. 6. cap. 6. Tertia* responsio est, quod tempore Regis David divisi fuerunt omnes Sacerdotes in viginti quatuor familias, quæ vices, & sortes vocabantur; nam sorte fuerunt sic distributi; ad hoc ut unaquæque familia, & fors per integram hebdomadam staret in Templo ad Sacrificia, alias.

23

aliaque functiones sacras explendas ,
 ut legitur in *lib. 1. Paralipom. cap. 24.*
 25 & dicemus infra *Decif. XXIII. num. 4.*
 His autem familiis, sortibus, & vicibus
 Sacerdotum fuerunt constituti sui
 Principes; tanquam capita, & directores
 totius sortis, vicis, ac familiæ
 subditorum sibi Sacerdotem; qui quidem
 Principes vocabantur etiam Pontifices;
 idcirco de his intelligendus est *S. Joan. cap. 18. vers. 3.* dum ait: *Judas ergo cum accepisset cohortem, & à Pontificibus, & Pharisæis ministros &c.*
 videlicet à vigintiquatuor Pontificibus,
 qui erant Principes sortium, & familiarum
 Sacerdotalium; ut eruditè declarat *Barradas in Evang. tom. 2. lib. 3. cap. 53.* ubi observat duo notata
 digna. *Unum*, quod inter ceteras sortes,
 & vices octava vocabatur *Abia*;
 & de hac vice, & familia erat *S.*
 26 *Zacharias Pater S. Joannis Baptistæ*
juxta illud S. Lucæ cap. 1. vers. 5. *Fuit in diebus Herodis Regis Judææ Sacerdos quidam nomine Zacharias, de vice Abia.*
 Alterum est, quod Sacerdotes unius
 27 vicis, seu sortis, qua hebdomada ministrabant
 in Templo, per sortes dividebant functiones
 ab eis peragendas; videlicet uni committebatur
 sorte oblatio thymiamatis, alteri compositio
 lucernarum; alteri ignis accensio; alii
 sacrificium unius generis, alii alterius,
 ex quibus patet intellectus verborum
 ejusdem *S. Evangelistæ Lucæ*, dum *d. cap. 1. vers. 8. & 9.* de
 eodem *S. Zacharia* subjunxit: *Factum est autem cum Sacerdotio fungeretur in ordine vicis suæ ante Deum; secundum consuetudinem Sacerdotii, sorte exiit, ut incensum poneret ingressus in Templum Domini.* Sorte namque obvenit *Zachariæ*
 oblatio incensi, hoc est thymiamatis ea die,
 qua monitus fuit ab Angelo de futura
 nativitate *S. Joannis Baptistæ.* Quarta
 tandem responsio est, quæ desumitur
 ex *Petro Cuneo de Republica Hebræorum lib. 2. cap. 6.* quod
 scilicet solitum erat apud Hebræos, septem
 dies ante *Kepur*, idest diem Expiationis,
 separare Pontificem, il-

lumque instruere cæremoniis, quibus
 ingredi debebat Sancta Sanctorum; sed
 quia aliquando contingebat, ipsum
 Summum Pontificem eo tempore pol-
 28 lui, ac reddi immundum; idè elige-
 bant alium Pontificem coadiutorem,
 quem vocabant Pontificem anni; ne
 prætermitteretur illa solemnitas, qui
 assistebat in eadem functione; & si ipse
 offerebat illud Sacrificium propter
 aliquam immunditiam Summi Pontificis,
 remanebat toto eo anno in gradu
 Pontificali. Et de hac re loquitur
Joseph lib. 17. Antiquit. cap. 4.
 & nos infra *Decif. 47.* Applicando hanc
 responsionem *Annæ, & Caiphæ* Summis
 Pontificibus; lucidè intelligi potest,
 quomodo ambo essent Pontifices eodem
 tempore: Siquidem *Annas* erat actualis
 Pontifex; *Caiphæ* verò erat Pontifex
 anni illius, idest coadiutor substitutus
 Annæ in casu immunditiæ, & impedi-
 menti pro die festo *Kepur*, seu Expiationis.
 Comprobantur prædicta ex Actis Apostolorum *c. 4. vers. 6.*
 ubi sic scribitur: *Factum est autem in crastinum, ut congregarentur Principes eorum, & Seniores, & Scribæ in Jerusalem. Et Annas Princeps Sacerdotum, & Caiphæ, & Joannes, & Alexander, & quotquot erant de genere Sacerdotali,*
 ut scilicet judicarent Apostolos carceratos,
 qui prædicabant *JESUM* resurrexisse à
 29 mortuis. Nam in prædictis verbis nominatur
 primùm *Annas*, tanquam Summus Pontifex
 actualis. Deinde *Caiphæ* tanquam Pontifex
 illius anni, idest substitutus, & Coadiutor;
 successivè *Joannes*, & *Alexander* tanquam
 Principes sortium, seu familiarum; qui
 comitabantur Summum Sacerdotem, &
 interveniebant in Concilio. Ita *Dominicus Magri in Opuscul. de Apparentibus Sacræ Scripturæ Contradictionib. in Evangel. S. Lucæ cap. 3.*
 ubi prædictam doctrinam desumptam esse
 ait ex Cæremoniali Hebræorum, de quo
 ipsi testatus fuit *Joannes Baptistæ Jonas*
 in Romano *Sapientiæ Archigymnasio*
 Hebræicæ Linguæ professor, olim inter
 Rabbinos Archisynagogus

gogus celeberrimus.

30 Quod si quis quærat, Utrùm Pontifices Hebræi possent damnare reos ad mortem? Respondetur affirmativè in causis ad Religionem spectantibus, ut docet *Cornel. à Lapide in cit. capit. 17. Deuteron. Vers. 9.* quàmvis tempore Herodis, & aliorum Gubernatorum Judææ sub Imperatoribus Romanis, eis non liceret sententiam exequi; Ideò dixerunt de Christo ad Pilatum: *No-bis non licet interficere quemquam. Joan. 18. Vers. 31.* Neque obstat, quod de facto ipsi Pontifices Judæorum lapidaverint Sanctum Stephanum, & præcipitaverint Sanctum Jacobum; quia tumultuario, atque subito furore prædictos Sanctos interfecerunt; dissimulante Præside Romano: eorum facinus; etsi *Josephus lib. 20. Antiquitat. eap. 8. aliàs 16.* asserat, Ananum privatum fuisse Pontificatu, eò quod iussisset occidi Sanctum Jacobum; quod notat etiam *Magri in d. opuscul. Contradictionum S. Scripturæ in Joan. cap. 18. vers. 31.*

31 Tandem pro complemento materiæ tangentis dignitatem Pontificiam Hebræorum, placet hic annexere Catalogum Summorum Pontificum; qui eam obtinuerunt ab Aarone usque ad desolationem Templi, & Jerusalem factam à Tito Vespasiano anno 67. à Nativitate Christi.

CATALOGVS PONTIFICVM

H E B R Æ O R U M.

- 1 Aaron frater Moysis, & filius Caath de Tribu Levi.
- 2 Eleazarus filius Aaronis.
- 3 Phinees filius Eleazari.
- 4 Abisue filius Phineæ.
- 5 Bocci filius Abisue.
- 6 Ozi filius Bocci.
- 7 Zararias filius Ozi.
- 8 Merajoth filius Zarariæ.
- 9 Amarias filius Merajoth; post quem Pontificatus ablati fuit à posteris ejus, & à progenie Elea-

zari filii Aaronis, & transfatus fuit in posteritatem Ithamari alterius filii Aaronis, ob negligentiam descendentium ab Eleazaro in erudiendo Populo legem Dei. Itaque

- 10 Heli descendens è stirpe Ithamari secundi filii Aaronis.
- 11 Achitob Nepos Heli.
- 12 Achias, dictus etiam Achimelech filius Achitobi.
- 13 Abiatar filius Achiaz; quem Salomon deposuit ob negligentiam in suo munere; substituto *Sadoch* de stirpe Eleazari filii majoris Aaronis.
- 14 Sadoch de stirpe Eleazari prædicti.
- 15 Achimaas filius Sadochi.
- 16 Azarias filius Achimaati.
- 17 Joannam filius Azariæ.
- 18 Isus filius Joannami.
- 19 Axioramus filius Isu.
- 20 Phideas filius Axiorami.
- 21 Jojadas filius Phidæ.
- 22 Zacharias filius Jojadæ.
- 23 Joannam II. filius Zachariæ.
- 24 Azarias II. filius dicti Joannami.
- 25 Amarias filius Azariæ.
- 26 Achitob II. filius Amarizæ.
- 27 Sadoch II. filius Achitobi.
- 28 Sellum, dictus etiam Salom, & Saldus filios Sadochi.
- 29 Elcias filius Sellumi, cujus loco se intrusit Sobnas.
- 30 Eliacim filius Elciæ, pulso Sobna intruso.
- 31 Azarias III. filius secundogenitus Helciæ, defuncto Eliacimo absque liberis.
- 32 Sararias, seu Sareas filius Azariæ, occisus à Nabuchodonosor anno excidii Jerosolymitani.
- 33 Josedech filius Sarariæ, mortuus in exilio.
- 34 Jesus, seu Josue filius Josodechi, sub quo cœpit reëdificari Templum.
- 35 Joacim filius Josue.
- 36 Eliasib filius Joacimi.

- 37 Jojadas II. filius Eliafibi.
 38 Jonathan filius Jojadæ.
 39 Jeddoo, seu Jodus filius Jonathani. Hic obviam ivit Alexandro Magno; eumque Judæis conciliavit; ejusque frater Manasses fuit primus Pontifex Templi Samaritani in monte Garizim; de quo diximus supra Decif. XII. num. 40.
 40 Onias Priscus filius Jeddoo.
 41 Simon Oniæ filius, cognominatus Justus.
 42 Eleazarus II. frater Simonis; quia ejus filius erat puerulus. Hic misit 72. Interpretes ad Ptolemæum Regem Ægypti.
 43 Manasses Patruus Eleazari.
 44 Onias II. filius Simonis Justi.
 45 Simon II. filius Oniæ.
 46 Onias III. filius Simonis II. cognomento Sanctus; qui impetravit veniam Heliodoro flagellato ab Angelis.
 47 Jason frater Oniæ III. qui ab Antiocho emit Pseudopontificatum.
 48 Menelaus Onias, non soluta pecunia jussus cedere Pontificatum fratri.
 49 Lysimachus frater Menelai, qui pecuniam solvit.
 50 Mathathias Sacerdos de Vice Joarim, de Assamogorum Profapia; de eadem stirpe Eleazari, & Aaronis. 1. *Mach.* 2. 1.
 51 Judas Machabeus filius Mathathia.
 52 Jonathas frater Judæ.
 53 Simon frater Jonathæ.
 54 Joannes Hyrcanus filius Simonis: Sequentes fuerunt Pontifices, ac Reges.
 55 Aristobulus filius Joannis Hyrcani, qui primus Diadema sumpsit.
 56 Alexander Jannæus frater Aristobuli.
 57 Hyrcanus II. primogenitus Alexandri.
 58 Aristobulus I I. Secundogenitus Alexandri, qui spoliavit Hyrcanum Pontificatu; sed Hyrcanus auxilio Romanorum Pontificatum recuperavit.
 59 Antigonus Secundogenitus Aristobuli II. Hic tenuit Pontificatum, & Regnum per annos quatuor; deinde jussu M. Antonii securi percussus, Regnum transiit ad Herodem Idumæum, Pontificatus autem ad Ananelum.
 60 Ananelus, Sacerdos quidem de stirpe Aaronis; sed conditione ignobilis, ab Herode promotus, *Salian. ad annum Mundi 4018. num. 4. & 5.* Sed paulò post depositus.
 61 Aristobulus III. nepos Hyrcani; contra quem iterum insurrexit, & Pontificatum obtinuit Ananelus.
 62 Jehu Phabetis, ignotæ originis. *Salian. Ann. 4030. n. 8.* quem Herodes deposuit, ut promoveret Simonem Patrem Mariamne ab eo desponsatæ.
 63 Simon Socer Herodis, sub quo Pontifice natus est Christus.
 64 Matthias filius Iosephi ad annum.
 65 Ioazarus filius Simonis ad annum.
 66 Iesus filius Się ad annum.
 67 Ioazarus iterum ad biennium.
 68 Ananus Sathi filius annis decem.
 69 Ismael Fabi creatus à Valerio Grato Præside Iudę ad annum.
 60 Aleazarus filius Anani ad annum.
 71 Simon filius Camithi ad annum.
 72 Iosephus Caiphas promotus ab eodem Præside Valerio Grato.
 73 Ionathas Anani filius substitutus Caiphę à Vitellio Præside.
 74 Simon filius Boethi.
 75 Matthias filius Anani promotus ab Agrippa.
 76 Eliogus filius Cithæi.
 77 Simon Boethi iterum.
 79 Ananias filius Nêbedęi, de quo *Actor. c. 23. & 24.*
 80 Ismael Fabej.
 81 Iosephus Canæi iterum.

- 82 Ananus filius Anani.
 83 Iesus filius Damnæi.
 84 Iesus filius Gamalielis.
 85 Matthias filius Theophili.
 86 Phanasius Rusticus, qui fuit ultimus inter Hebraicos Pontifices; siquidem ejus Pontificatus anno quarto capta fuit Ierofolyma à Tito; anno à Nativitate Christi 70. & sub ruinis Urbis, & Templi sepulta est Dignitas illa Pontificia in penam tot, & gravium facinorum; quibus rei facti erant, qui ea fungebantur, tum in transgressione Divinæ legis, tum in Deicidio in Crucifixione CHRISTI; de quibus omnibus Torniel. & Salian. in suis Annalibus; & Ricciolius in Chronolog. Reform. d. tom. 1. lib. 6. ca. 13. & tom. 3. part. 1. Catalog. V.

D E C I S I O XXIII.

A R G U M E N T U M.

De Sacerdotibus Aaronicis, & eorum divisione in 24. Vices, seu Classes. Qui, & Quot essent Principes Sacerdotum? Relatio cujusdam Hebræi, quod CHRISTVS Adolefcens fuerit à Senioribus scriptus in numero Principum Sacerdotum. Quibus cæremoniis consecrarentur Sacerdotes Hebræi? Quibus, & quot Vestibus jidem uterentur, in Sacrificiis! Vestes CHRISTI cujus coloris, essent, & quantæ? Quæ officia, & munia Sacerdotum Aaronicorum? Quo tempore, qua ætate, quibus requisitis ministrabant in Templo? Cur tecto capite, & nudis pedibus? Quid esset scindere Vestes? Alimenta Pontificum, & Sa-

cerdotum Hebræorum unde desumpta?

S U M M A R I U M.

- 1 Sacerdotes Aaronici alii erant majores, & dicebantur Principes Sacerdotum; & alii erant minores.
- 2 Nadab, & Abiu filii Aaronis cur occisi à Deo intra Tabernaculum? & num. 34.
- 3 Sacerdotium Aaronicum erat in descendentibus ab Eleazaro, & Ithamaro filiis Aaronis.
- 4 Sacerdotes divisi in 24. classes, seu vices à Rege David.
- 5 Historia cujusdam Theodosii Hebræi tempore Justiniani Imperatoris, qui assererat vidisse Codicem perveterustum, in quo Christus notatus fuerat, dum esset juvenis, inter Principes Sacerdotum.
- 7 Cæremoniæ, quibus consecrabantur minores Sacerdotes Hebræorum.
- 8 Episcopi dum consecrantur, oleo Sacro liniuntur in capite.
- 9 Sacerdotum Aaronicorum manus an Oleo Sancto ungerentur in eorum consecratione?
- 10 Cæremoniæ in consecratione Sacerdotum predictorum. Vtrum reiterarentur omnes singulis septem diebus?
- 11 Vestes quasnam induerent Sacerdotes Aaronici in eorum consecratione?
- 12 Tunica Sacerdotum Hebræorum pro sacrificio an esset albi coloris?
- 13 Vestes CHRISTI Domini cujus coloris fuerint?
- 14 Emanuel Palcologus Imperator Orientis donavit partem Vestis Salvatoris nostri anno 1400. Henrico Regi Castiliæ. Eadem ubi nunc servetur?
- 15 Christophorus Columbus magnus

T

Argo

- Argonauta, ubi, & quando mortuus, & sepultus?*
- 16 *Epitaphium Christophori Columbi.*
- 17 *Coloris violacei quare sint Vestes Episcoporum; & clericorum Seminariorum? aliorum autem nigri?*
- 18 *Vestium Sacerdotum Hebræorum numerus, & forma.*
- 19 *Vestes Redemptoris nostri quæ, & quot essent?*
- 20 *Femoralia an portarentur à Judæis?*
- 21 *Officia, & munia Sacerdotum Hebræorum quæ, & quot? ubi sexdecim eorum obligationes.*
- 22 *Docere populum Dei non solum spectabat ad Sacerdotes, sed etiam ad Levitas.*
- 23 *Doctrinam Christianam docentibus pueros concessæ sunt Indulgentiæ multe à Summis Pontificibus.*
- 24 *Summus Pontifex Hebræorum exercere poterat omnia ministeria aliorum Sacerdotum.*
- 25 *Sacerdotes Hebraici pro libito, sed in sua hebdomada tantam ministrabant in Templo.*
- 26 *Sacerdotibus prædictis sorte assignabantur ministeria explicanda in Templo in eorum hebdomada.*
- 27 *Sacerdotes Aaronici septem continuis diebus stabant in Templo, morantes in exedris, & cubiculis ejus.*
- 28 *Sacerdotes in lege Moysis non ministrabant in Templo, nisi initiati, & consecrati.*
- 29 *Ætas triginta annorum requirebatur in consecratione Sacerdotum, & in Predicatoribus.*
- 30 *Christus, ac S. Joannes Baptista cur cæperint predicare solum in ætate annorum triginta?*
- 31 *Ætas pro Summo Pontificatu Hebræorum erat annorum 40.*
- 32 *Irregularitates Sacerdotum Aaronicorum quales.*
- 33 *Irregularitas ex defectu corporis à quo tempore sit introducta in Ecclesia?*
- 34 *Castitas necessaria in Sacerdotibus Hebræis ingressuris Tabernaculum, ac Templum; atque abstinentia à Vino.*
- 35 *Sacerdotes Hebræi sacrificabant aperto capite. Et cur nostri capite aperto?*
- 36 *Capite cooperto non licet celebrare Missam, neque ex dispensatione Episcopi.*
- 37 *Pileolus in celebratione Missæ à solo Papa concedendus.*
- 38 *Perucca an possit teneri à sacerdote Missam celebrante?*
- 39 *Chinenses sacerdotes celebrant tecto capite. Et cur nostri cum calceis?*
- 40 *Vestes scindere erat prohibitum Sacerdotibus, ac Pontificibus Hebræis.*
- 41 *Vestes scindere erat signum magni doloris.*
- 42 *Vestes scindere quomodo erat possibile apud Hebræos? Et quid esset scindere Vestes?*
- 43 *Alimenta Pontificum, & Sacerdotum, Hebræorum à sex fontibus desumebantur. Et qui?*
- 44 *Primitiæ in quo differant à Decimis?*
- 45 *Primitiarum quota pars daretur Sacerdotibus?*
- 46 *Primogenita omnium animalium, atque hominum erant Deo offerenda in lege Moysæ.*
- 47 *Siclus Hebræorum valebat libras quinque de nostratibus.*

Declaratis iis, quæ spectabant ad personam Summi Pontificis Hebraici; oportet explicare ea, quæ attingebant tum ad alios Principes Sacerdotales, tum ad inferiores Sacerdotes. Quapropter sciendum est, omnium Sacerdotum Aaronicorum hanc fuisse divisionem, ut alii essent Principes Sacerdotum, seu Sacerdotes majores; alii verò Sacerdotes minores, & ordinarii. Pro intelligentia repetendum est, Aaronem habuisse quatuor filios,

- filios. *Nadab, Abiu, Eleazarum, &*
2. *Ithamarum*. Duo primi igne alieno thurificantes, à Deo igne afflati occisi sunt in Tabernaculo. *Levit. cap. 10. vers. 1. & 2.* in pœnam inobedienciæ, quam commiserunt: sive temulenti à vino, sive ex inconsideratione, aliavè de causa, quam examinat *Cornel. à Lapid. ibid.* Remanserunt alii duo filii Aaronis *Eleazarus, & Ithamar*, in quorum stirpe, & descendentibus Deus voluit Sacerdotium permanere; exclusis ab eo cæteris de-
3. Tribu Levitica. Ab his duobus stipibus propagati omnes Sacerdotes, tempore Regis David, dividebantur in duos columnellos, seu familias; alii enim vocabantur *Eleazarei*, descendentes scilicet ab Eleazaro, quorum Princeps erat *Sadoc*; & alii dicebantur *Ithamaritæ*, proficiscentes ab Ithamaro; horumque caput erat *Achimelech* filius *Abiatharis* tunc temporis Summi Pontificis. Verùm quia ob multiplicem numerum Sacerdotum confusio oriebatur in sacrificiis, & functionibus sacris, David Rex, ex Dei instinctu, fecit numerare omnes Sacerdotes per eorum Principes *Sadochum, & Achimelechum*; illosque distribuere, ut innuimus supra *Decis. XXII. num. 24.* in vigintiquatuor Classes, seu Sortes, familias, & vices; quarum sexdecim fuerunt de descendenti Eleazari numerosiori; & octo de propagine Ithamari minùs fœcunda; & his omnibus classibus, fortibus, vicibus, & familiis vigintiquatuor deputatus est proprius Præful, videlicet unus Sacerdos ex nobilioribus; qui assumpsit nomen Principis; itaut in posterum semper fuerint vigintiquatuor Principes Sacerdotum,
5. ut legitur *1. Paralipom. 24. vers. 5. ibi: Porro divisit utrasque inter se familias fortibus; erant enim Principes Dei tam de filiis Eleazar; quam de filiis Ithamar. Quo loci sic commentatur Cornel. à Lapide: Erant 24. familiæ Sacerdotales: & quæque suum habebat Principem, puta Primogenitum, qui in Vice sua omni-*

bus præerat; omniaque in Templo dirigebat: quare erat ipse Summus classis sue Sacerdos; idèdque vocabatur Pontifex. Erant ergo vigintiquatuor Pontifices, sive PRINCIPES Sacerdotum; de quibus in Evangeliiis crebra est mentio, sed his omnibus eminebat, & præerat Summus Pontifex; scilicet Sadoc. Et idem ex Abulensi, Tostato, & Serario referunt Tornell. ad Annum Mundi 3020. num. 5: & Salianus ad Annum 3021. num. 24. & nos diximus supra in antecedenti Decis. XXII. num. 24.

Hi igitur erant Sacerdotes majores, & Principes Sacerdotum; à quorum nutu, & directione pendebant Sacerdotes minores, tum in sacrificiis, tum in aliis functionibus spectantibus ad Templum, & ad Divinum, cultum; & ipsi Principes assidebant in Conciliis unà cum Summo Pontifice; exercentes auctoritatem, & Jurisdictionem in concernentibus Legem, & traditiones Seniorum: Sed præter supradictos, erant etiam alii Sacerdotes, qui Principes vocabantur, videlicet septem Sacerdotes, à quibus claves Templi custodiebantur, adeò ut nemo eorum illud aperire posset, nisi unà omnes adessent. Item tres alii Præfecti sacro ærario, qui Thesaurarii vocitabantur, ac alii, de quibus juxta Talmudicorum relationes differit *Petrus Cumeus de Republica Hebræorum d. lib. 2. cap. 6. & cap. 7.* ubi alios quoque fuisse Principes Sacerdotum ostendit, qui ob eminentem scientiam in *Sanedrum*, idest in Concilio septuaginta duorum Judicum assumebantur; ultra alia capita primarum quarundam familiarum, quibus nomen Principis erat concessum, ut notat etiam *Tirinus in Matth. vers. 4.*

Horum Principum Sacerdotum occasione fas mihi sit hoc in loco referre narrationem quandam, existentem penes *Chassanæum in Catal. Glor. Mund. part. 4. consider. 6.* excerptam; ut ipse ait, ex *Lactantio, & ex Petro de Lesuanderie in suo tractatu de Doctoribus. part. 4. quæst. 86.* videlicet, tempore *Ju-*

stiniani Imperatoris, fuisse quemdam Hebræum nomine Theodosium, ut afferebat, Principem Sacerdotum, Rabbinum in sua lege doctissimum; qui hortatus à quodam Christiano Philosopho de Aula Imperatoris, ut fidem Christianam amplecteretur, cujus veritatem ipse Theodosius ob suam scientiam ignorare non poterat; respondit, eam non amplectere non ex incitia, sed ne divitias, & honores perderet; quippè certus erat, Christum Dominum esse verum Messiam, & Filium Dei, conceptum de Spiritu Sancto, atque natum de Maria Virgine; idque legisse in codice pervetusto, occultè, & diligenter servato Tyberiadè apud Hebræos; qui quidem Codex, & liber erat in Jerusalem apud Summum Pontificem, dum viveret JESUS CHRISTUS Dominus noster; & in eodem scribebantur, & norabantur nomina omnium Principum Sacerdotum, qui pro tempore erant electi; inter quos numeratus etiam erat ipse CHRISTUS. Siquidem defuncto, dum ipse CHRISTUS esset juvenis, uno ex Principibus Sacerdotum, cum in Concilio Seniorum esset dissidium circa electionem alterius, fuit ab uno eorum nominatus, & propositus JESUS CHRISTUS tanquam adolescens nobilis, pius, & omnium virtutum genere eximius; & in eum omnium electorum vota convenerunt. Pro describenda autem ejus parentela; vocarunt Deiparam Mariam; à qua juxta interrogationes sibi per eos factas circa Tribum, & Patrem, intellexerunt, CHRISTUM Dominum non ex Josepho procreatum; sed de Spiritu Sancto ab ipsa genitum; prævia Archangeli annunciatione, sine suæ Virginitatis detrimento; & ita annotarunt tunc Seniores in illo codice; & sic in eodem annotatum reperisse; & vidisse testabatur antedictus Theodosius Judæus; subdens, sublatum fuisse scrupulum Seniorum Templi, quod CHRISTUS non esset de stirpe Aaronica; sed de Tribu Juda; ex eo quia

hæc duæ Tribus Sacerdotalis, & Regia à multis annis ante fuerant simul commixtæ; itaut illicitum illis tunc non foret, describere JESUM CHRISTUM inter Principes Sacerdotum: Hæc fusiùs narrat Chassanæus, ubi supra, & novissimè *Donatus Calvi in Propriinomio Evangelico Resolut. 8.* Quibus quanta fides sit præstanda, prudenti Lectori relinquimus decidendum; quem recogitare non pigebit ea, quæ scripsimus supra *Decis. VII. à n. 21. & seqq.* circa genealogiam Redemptoris; qui quidem non fuit Sacerdos Aaronicus, neque de stirpe Aaronis; sed Sacerdos secundum ordinem Melchisedech de Regia stirpe Judæ, & David, unctus ab æterno suo Patre oleo Divinitatis, ut ex professo differimus supra in d. *Decis. 7. num. 24. & num. 26.*

His de Principibus Sacerdotum notatis; videndum est de Sacerdotibus inferioribus; & circa istos tria sunt breviter examinanda, videlicet eorum, consecrationem, vestimenta, & officia. Quo ad consecrationem servabantur omnes ritus, & cæremoniæ, quibus Summus Pontifex consecrabatur, de quibus diximus supra *Decis. XXII. num. 13.* excepto quod Summus Pontifex ungebatur oleo, & unguento sacro in capite, ibidem illo profuso per consecratorem; inferiores verò Sacerdotes hanc unctionem non recipiebant, quia eorum caput non ungebatur; sed lotis corporibus, induebantur femoralibus, tunica linea, cingulo; atque tiara; & immolatis tribus sacrificiis Vituli pro peccato; Arietis unius in holocaustum, & alterius Arietis pro hostia pacifica; cum sanguine hujus hostiæ ungebatur extremum auriculæ dexteræ Sacerdotum; nec non eorum pollex manus dexteræ, & pollex pedis dexteri, factaque asperzione vestimentorum Sacerdotalium cum eodem Sanguine mixto cum oleo, & unguento sacro; & per manus eorundem Sacerdotum oblatis Deo interioribus, & carnibus Sacrificii, com-
plebatur

plebatur eorum consecratio; ad cujus exemplar Ecclesia Catholica à Spiritu Sancto erudita in consecratione minorum Sacerdotum, solas eorum manus oleo Sacro unungit; in consecratione verò Episcoporum etiam eorum caput Sacro Christophate mandat liniri. *cap. Unico. De Sacr. Unct. ubi Hostien. Butr. Joan. Andr. & Abbas. Et de earundem unctionum mystica significatio agit Durand. in Ration. Divin. offic. lib. 2. cap. ult. Barbosa de Offic. Episc. par. 1. tit. 1. cap. 5. à num. 10. & seqq. & Pax Jordan. tom. 1. lib. 5. tit. 1. à num. 24. & seqq.*

Porro circa prædicta Sacerdotum consecrationem duo oriuntur dubia. **Unum** est; an in eorumdem Sacerdotum consecratione manus ipsorum oleo Sacro ungerentur? Pro affirmativa facit textus Sacer in *Exod. cap. 29. Vers. 36.* ubi Deus dixit Moyfi: *Septem diebus consecrabis manus eorum.* Quo loci ait Cornelius à Lapide: *Præcipitur hic, ut in consecratione Sacerdotum per septem dies hæc quatuor quotidie fiant. Primò ungantur manus Sacerdotum. Secundò immoletur vitulus. Tertiò mundetur Altare. Quartò Altare ungetur.* Ergo manus Sacerdotum ungebantur oleo Sacro in consecratione; & ita sentit Cajetan. in *3. Reg. cap. 13. & in Judith. cap. 17.* Pro negativa facit, quod in textu hebreo *d. cap. 29. Exod. Vers. 36.* legitur *מלח מלח*, quod versio latina dicit *consecrabis*; propriè tamen significat *implebis*; ideo iussit Deus Moyfi consecranti Sacerdotes, ut septem diebus *impleret manus eorum*, scilicet ponendo super illas adipem, & carnes victimarum tunc immolatarum; ut eas Domino offerrent, non autem ut ungeret eorum manus oleo Sacro; nam manus Sacerdotum dicebantur consecrari per superimpositionem carnum oblatarum in Sacrificio; ut legitur *Numer. cap. 3. Vers. 3. Judic. cap. 17. Vers. 5. & Vers. 12. nec non 3. Reg. cap. 13. Vers. 23.* Ergo Sacerdotum manus consecrabantur per impletionem oblationum; sicut enim incipiebant novelli Mystæ Sacrificia of-

ferre, & mittebantur in possessionem Sacerdotii, ut ajunt *Lyran. Abulen. Oleaster, & Lippomanus*, quos citat, & sequitur *Barradas in Itinerar. filior. Israel lib. 5. cap. 15.* ubi in fine subdit: *Hæc opinio mihi videtur probabilior, quam verbum ipsum Impleo indicat. Implebantur namque manus Sacerdotum carnibus Sacrificiorum. Nunquam autem legitur, impletas esse oleo; prima enim die, qua maximè oleo essent implendæ, unctus tantum est pollex dextræ manus, ut diximus.*

Alterum dubium est, an omnes prædictæ cæremoniæ, lotionis scilicet totius corporis, unctionis auriculæ, & pollicis tum manus, tum pedis, nec non aspersio Vestium cum Sanguine Arietis, fierent reiteratò omnibus septem diebus, vel tantummodò die prima? Cajetanus in *Levit. cap. 8.* ait: *Relege caput vigesimum nonum, & invenies, quod omnes cæremoniæ peractæ pridie consecrationis, repetendæ erant singulis diebus; & idem sentire videtur Joseph. lib. 3. Antiquit. cap. 9.* Contrarium tamen tenent *Abulen. in Exod. cap. 29. post quæst. 18. Barrad. d. lib. 5. cap. 15. & Salian. ad annum Mundi 2545 num. 22.* advertentes, quod sola prima die fiebat unctio Sacerdotum prædicta; reliquis autem sex diebus maestabantur victimæ; in quarum oblatione novi Sacerdotes adhibebantur; & ex hoc colligunt iidem Doctores, quod Sacerdotes initiandi stabant continuis septem diebus in atrio Tabernaculi, sive Templi, commorantes in exedris, cubiculisve ibidem fabricatis; ad quos ferebantur cibi quotidie; & inde vasa cum sordibus efferebantur, ne contaminaretur locus sacer. Et hæc de Sacerdotum Aaronicorum consecratio-
ne.

Quo ad Vestes, quibus Sacerdotes induebantur in eorum consecratione; erant quatuor primæ, quibus vestiebatur etiam Summus Pontifex, nempe *Femoralia, Tunica stricta, Zona, sive Baltheus, & Tiara*; de quibus tractat *Barrad. in Evangel. tom. 2. lib. 3. cap.*

49. & *Torniiellus ad Annum Mundi 2544. à num. 78. & seqq.* ubi disputat, utrum Tunica prædicta fuerit omnino alba, vel potius, quibusdam velut oculis; colorum varietate distincta? Et concludit, credibile esse quod fuerit omnino alba, ut sæpius lavari posset; eo quia Sacerdotes in cædendis victimis, frequenter earum sanguine aspergerentur. Concordat *Ivo Carnotensis de Rebus Ecclesiasticis* sic scribens: *Minoribus Sacerdotibus neque duplex Tunica datur, neque humerale, neque Rationale, neque lamina aurea; sed tantum Poderis, & Mitra, & Zona, qua stringatur Tunica byssina; quæ verba referens Obiau. Ferrarius de Re Vestiaria. part. 1. lib. 3. cap. 5.* subdit: *Hæc tunica linea πρὸς ὕψος, quod talaris esset, dicebatur; & Alba à colore.* Nam antiqui utebantur Vestibus albis, ut demonstrat *idem Ferrarius d. par. 1. lib. 1. cap. 35. & lib. 3. cap. 10.* Quod confirmatur, quia Hebræi solebant frequenter lavare vestes suas, ad expiandas legales immunditias, quas de facti contrahebant; & ideo apud ipsos magna erat multitudo fustionum; quorum ars erat lavare Vestes, easque albas, & nitidas reddere; & de his mentio habetur in 4. Reg. cap. 18. & in *Isaja cap. 7. & cap. 36. atque in Evang. Marci cap. 9.*

Porro vestes Domini nostri JESU CHRISTI fuisse coloris cœrulei, & quasi violacei deducitur ex particula halthei, quo ipse Redemptor utebatur, custodita Vefontii; (quæ est Urbs Galliæ Lugdunensis, nunc Comitatus Burgundiæ) in Ecclesia S. Joannis Evangelistæ; & ex alia particula Vestis ipsiusmet SALVATORIS, qua donatus fuit Henricus Rex Castiliæ anno Domini 1400. ab Emmanuele Paleologo secundo, Imperatore Constantino-politano; in cujus litteris patentibus ita legitur. *Dedimus enim ipsi Illustrissimo Regi particulam vestimenti Nostri REDEMPTORIS, quasi blavi coloris; ex eo scilicet vestimento, cujus fimbriam tangens mulier à fluxu Sanguinis est sanata.* Color blaveus idem est ac cœruleus;

ut testatur S. *Birgitta in lib. 1. Revelat. cap. 31.* ubi vidit *Reginam Cæli, Matrem Dei, habentem prætiosam coronam inestimabilem in capite suo; & capillos extensos super spatulas. admirabilis pulchritudinis. Tunicam auream splendore indicibili coruscantem; & Mantellum blaveum de lazuro, seu sereni cæli coloris.* Antedictam partem Vestis Redemptoris servant Patres Carthusiani; (referentibus Magrio in suo *Hierol. exic. Verb. Birrus. Col. 4. & Serlogo tom. 3. in Cantic. Vestigat. 32. sect. 3. num. 33. & Menocchio in Storeis Centur. 9. cap. 69.*) in eorum Ecclesia Sanctæ Mariæ de Arriago Diecæsis Vallisoletanæ. Est autem Vallisoletum Urbs Castellæ veteris; in qua anno 1506. die Jovis 20. Maii obiit Christophorus Columbus, magnus ille Argonauta, qui primus Indiam occidentalem, seu Americam detexerat anno 1492. cujus corpus translatum fuit Domenicopolim in America ex ipsius mandato; ubi later Epitaphium ad ejus sepulcrum (ut refertur a Joanne de Castellanis in suo tractatu de Viribus Illustribus Indiæ) fuit incul-

Hic locus abscondit præclari membra Columbi,

Cujus præclarum nomen ad astra volat.

Non satis unus erat sibi mundus notus; at Orbem.

Ignotum præcis omnibus ipse dedit.

Divitias summas terras dispersit in omnes,

Atque animas Cælo tradidit innumeras.

Invenit campos divinis legibus aptos.

Regibus & nostris prospera Regna dedit.

Et quoniam cœrulei coloris erant Vestes Redemptoris, hinc est quod in primitiva Ecclesia omnes Clerici vestibus coloris violacei utebantur, juxta observationem *Emin. Card. Baronii Anno 392;* at successit color niger postquam Monachi ad ordines, & ad Sacerdos

cerdotium cęperunt promoveri, sic eorum modestia, & mundi contemptu dictante, ut ait S. Hieronymus in *Epist.*

22. *Et in Epitaph. S. Marcellæ.* Retentus autem fuit color violaceus in vestibus Episcoporum; nec non familiarum Papæ; & in clericis Seminariorum, ne omnino usus perverustus aboleretur. Magrius in *Hierolexic. d. Verb. Bivrus.*

Occasione autem Vestium Sacerdotum Hebraicorum investigabit curiosus Lector, an ipsi antedictas tantum quatuor Vestes induerent; vel etiam alias? Et an ubique eas deferrent? Respondetur, dum litarent, & in actuali ministerio Sacrificiorum Tabernaculi, atque Templi essent Sacerdotes Aaronici, necessarii induebantur femoralibus, tunica, balteo, & Tiarâ, de quibus supra. Extra autem functiones Sacerdotales, certum est, quod utebantur etiam pallio; illud supra tunicam deferentes; nam legimus in libro *Numeri cap. 15. Vers. 37.* quod *Dixit Dominus ad Moysen, loquere filiis Israel, & dices ad eos, ut faciant sibi simbrias per angulos palliorum; ponentes in eis vittas hyacinthinas.* Igitur sicut exteriùs portabant pallium; ita subtrus tunicam credendum est, eisdem induisse interulam, seu camisiâ, thoracem, braccas cum calceis; & ideo scriptum est, quod iussu Nabuchodonosoris Regis tres pueri, *vincli cum braccis, & tiaris, & calcæamentis missi sunt in medium fornacis ignis ardentis.*

19 *Dan. cap. 3. Vers. 21.* Et Redemptorem nostrum præter tunicam inconsutilem, quam sibi Deipara Virgo, ejus Mater illi submaverat suis manibus in modum subuculæ, (ut est communis Patrum traditio, & ipsa revelavit S. Birgittæ *lib. 7. Revel. cap. 8.*) & præter Tunicam, & Pallium, solitum fuisse portare thoracem laneum, sive lineum, & femoralia cum calceis, opinatur *Barradas in concordan. Evangel. tom. 4. lib. 7. cap. 12.* ad illa Verba: *Diviserunt sibi vestimenta ejus.* Quod congruit Verbis Evangelistæ Joannis *cap. 19. Vers.*

23. *dicentis: Milites ergo cum crucifixissent eum, acceperunt vestimenta ejus, & fecerunt quatuor partes; unicuique militi partem, & tunicam. Erat autem Tunica inconsutilis, desuper contexta per totum. Dixerunt ergo ad invicem, non scindamus eam, sed fortiamur de illa ejuis sum.*

Quatuor partes vestium esse potuerunt 1. Pallium. 2. Tunica exterior. 3. Thorax. 4. Femoralia cum calceis. Præter has postea Tunica inconsutilis, idest interula, seu subucula, aut camisia fabricata per Deiparam, ut dictum est supra.

Cæterùm Aaronicos Sacerdotes extra Sacrificium non habuisse femoralia; sed tunicam solummodo, ac pallium, more aliorum hebræorum, ac Gentilium videtur sentire *Menochius in Storeis centur. 2. cap. 59.* ubi præter exempla ex Homero desumpta, ex Plutarcho, & ex Svetonio de Ulysse, Philippo Macedone, & Julio Cæsare, adducit illud Noe, qui dormiens vino sopitus, partes verendas non operas habebat; ex defectu scilicet femoralium; & illud Regis Ammonitarum, qui Legatis Regis David præscidit vestes medias usque ad nates. 2. *Reg. 10.* scilicet, in contumeliam; ut deficientibus femoralibus ostenderentur partes, quas verecundia tegit; & sic à populis irriderentur; quare utraque opinio habet probabilitatem; nisi velimus eas concordare dicendo; quod usque ad tempora Davidis, & Salomonis non essent in usu femoralia, præcipuè in Syria, & Palestinâ, regione calida: at deinceps tùm ob mutationem antiquæ consuetudinis in vestimentis (quæ nostris temporibus tam variabilis est, experientia teste) tùm ob diversitatem regionum, braccas, & femoralia etiam apud Hebræos, Levitas, & Sacerdotes usum obtinuisse.

Quo verò ad officia, & munia Sacerdotum veteris testamenti erant sexdecim sequentia. I. Sacrificia cuiusvis generis facere super Altare holocaustorum, quod stabat in atrio ante vestibulum Tabernaculi, vel Templi.

II. Libamina à populo oblata recipere , eaque offerre coram Domino , ut præcipiebatur in *Levit. cap. 1. 2. 3.* & 7. III. Diligenter inspicere hostias , victimasque offerendas , illas scrutando , & disquirendo ; & si quid vitii in eis deprehendissent , reiiciendo ; immaculatas verò ad Sacrificia admittendo . IV. Easdem Victimam admissas mactare , excoriare , in partes secare , abluere , cremare ; & nonnullas etiam coquere , atque comedere juxta naturam , & qualitatem Sacrificiorum , de quibus infra agemus . V. Ignem sacrum alere , ac nutrire , subiiciendo ei quotidie ligna , ut jugiter , perpetuòque arderet super antedictum Altare holocaustotatum ; ut legitur in *Levit. cap. 6. Vers. 12.* VI. Bis quotidie introire in anteriorem partem Tabernaculi , Templivè , quæ *Sancta* dicebatur , & ibi ponere thymiana , & illud adolere super Altare incensi manè , & vespere ; quod dicebatur *fuge Sacrificium* . Quomodo autem adoleretur , explicabimus infra , agentes de Sacrificiis in specie . VII. Pariter bis ingredi in *Sancta* ad accendendas lucernas , idest Vespere , quia tota nocte ardere debebant ; nec non Mane ad illas extinguendas , ut notat *Cornel. à Lapide in Levit. cap. 24. Vers. 2. in fine* . VIII. Singulis Sabbatis , hoc est septima quaque die , ponere duodecim panes calidos super Mensam Propositionis existentem in *Sancta* ; & inde veteres removere , & comedere . IX. Conservare olea Sacra , tam ea , quæ pro Sacris vñtionibus necessaria erant , quàm illa pro lucernis accendendis ; nec non thymiana , seu compositionis incensum , vasa Sanctuarii , & quidquid ad usum Tabernaculi , Templivè interioris usum pertineret . X. Involuere velaminibus Arcam , aliasque res sacras portandas à Levitis , quando movebatur Tabernaculum . *Num. cap. 4. Vers. 5.* sed hoc officium cessavit ædificato Templo . XI. Clangere buccinis corneis , & argenteis in casibus descriptis *Numer. cap. 10. à Vers. 1.* & seqq. XII. Adjurare mulieres in casibus

Zelotypiæ . *Numer. cap. 5. à Vers. 11. usque ad finem* . XIII. Discernere inter lepram , & lepram ; inter mundum , ac leprosum , ut in *Levit. cap. 13.* & in Evangelio *S. Lucæ cap. 17. Vers. 14.* ubi Redemptor ait leprosis verbo suo mundatis : *Ite , ostendite vos Sacerdotibus* . XIV. Facere expiationes , seu purificationes leproforum , puerperarum , mulieris menstruosæ , viri seminisflui , & aliorum hujusmodi , de quibus in *Levit. cap. 12.* XV. Orare pro populo tum in universali , tum in particulari ; de quo officio ait Dominus , in *Ose. cap. 4. Vers. 8.* *Sacerdotes peccata populi mei comedent* , videlicet precibus suis , & oblationibus ea delebunt , atque consumunt , ut exponitur in *cap. ipsi Sacerdotes* . 1. qu. 1. XVI. & ultimum ; sed præcipuum Sacerdotum officium , atque munus erat , studere continuo scientiam Divinæ Legis , ut eam populum docere possent , juxta illud *Malach. cap. 7. vers. 7.* *Labia Sacerdotis custodient scientiam ; & legem requirent ex ore ejus* . Unde non immerito Sacerdotibus ignorantibus comminatus fuit Dominus dicens : *Quia tu scientiam repulisti , repellam te ; ne in Sacerdotio fungaris mihi* . *Ose. cap. 4. Vers. 6.* 22 Quamvis hæc obligatio sciendi Legem Divinam , & instruendi populum in ea extenderetur etiam ad alios Levitas inferiores Sacerdotibus , & eorum adiutores ; immò etiam ad Scribas doctores laicos , ut dicemus infra *Decis. XXIV.* Quemadmodum nunc in Ecclesia Catholica etiam personæ laicæ adhibentur ab Episcopis , & Parochis in educendis pueris Doctrinam Christianam ; ac iisdem laicis se exercentibus in prædicta instructione puerorum concessæ sunt amplissimæ Indulgentiæ à B. Pio V. in Constitutione *Ex debito diei 6. Octobris* 1582. nec non à Gregorio XIII. & à Clemente VIII. 23 & deindè à Paulo V. in Bulla , *Ex credito diei 6. Octobris* 1607. de quibus *Barbosa de Parocho cap. 15. in fine* . Et *Pax Jordanus tom. 1. libro sexto tit. secon-*

secundo. De Doctrina Christiana.

Ex hucusque dictis circa personas Sacerdotum Aaronicorum duodecim, sunt recolligenda, atque notanda.

24 *Primum*; quod supradicta omnia muna, & officia poterant exerceri pro libito etiam à Summo eorum Pontifice; qui immò, in diebus festis, nec non in Calendis per singulos menses, vel quando aliqua festivitas, aut anniversaria solemnitas à populo celebrabatur, obligatus erat, personaliter ad Templum accedere; & unà cum aliis Sacerdotibus interesse Sacrificiis. *Secundum notandum* est; quod prædicti Sacerdotes non turmatim, & pro libito se intrudebant in functionibus Sacris, ac Sacrificiis peragendis; sed in sua hebdomada tantum; cum enim essent distincti in vigintiquatuor vicibus, seu classibus, ut demonstratum est supra; unusquisque Sacerdos per duas hebdomadas annuatim; quæ contingebant vici, & classi suæ, sub suo Principe cum eadem classe Sacerdotali accedebat ad Tabernaculum, Templumvé, ut ibi deserviret. In anno sunt hebdomadæ 52. Vices autem, & classes Sacerdotum erant 48. Itaque per circum una Classis serviebat per integram hebdomadam; & expletis hebdomadis 24. iterum prima Classis revertebatur ad actuale ministerium Templi; & post eam aliæ juxta ordinem suum; ut scribunt *Barradas in Evangel. tom. 2. lib. 3. cap. 53.* & *Salianus ad Annum Mundi 3021. à num. 26.* & *seqq. Tertium notandum*: Et quoniam in unaquaque classe, seu vice plures erant Sacerdotes; ne qua contentio inter ipsos existeret, vel confusio fieret in aggrendis functionibus, & Sacrificiis; pridie initii suarum hebdomadarum, fors mittebatur etiam inter ipsos, & sorte extrahantur ad quæcunque ministeria obeunda in sua hebdomada; exempli gratia, forte extraheretur quis deberet incensum adolere, quis afferre, & auferre Panes propositionis; quis lucernarum curam habere; qui victimas seligere, eas mactare comburere, & alia

in sacrificando facere. Hinc est, quod scripsit S. Lucas *cap. 1. Vers. 8.* de S. Zacharia Patre Præcursoris (ut supra inuimus) *Factum est autem cum Sacerdotio fungeretur in ordine VICIS SUÆ ante Deum, secundum consuetudinem Sacerdotii, SORTÈ exiit, ut incensum poneret ingressus in Templum Domini. Quartum notandum*: Toto septiduo commorabantur Sacerdotes in exedris, & cubiculis Tabernaculi, ac Templi; tum quia tota nocte aderant Altari, in quo Sacrificium Vespertinum paulatim consumabatur. *Levit. cap. 6. Vers. 9.* tum quia non poterant deserere Sacrificium Matutinum, quod perdurabat usque ad Vesperam; Et ideò non revertebantur ad domos suas, nisi expleta hebdomada, prout fecisse S. Zachariam notavit pariter Evangelista dicens: *Et factum est, ut impleri sunt dies officii ejus, abiit in domum suam. Luc. cap. 1. Vers. 24. Quintum notandum*: Quamvis omnes descendentes ab Aaronis stirpe, & à duobus filiis ejus Eleazaro, & Ithamaro dicerentur Sacerdotes; non tamen admittebantur ad sacra facienda in Tabernaculum, Templumvé; nisi essent initiati, & à Summo Pontifice consecrati; at non initiabantur, nisi in ætate annorum triginta; ut ex auctoritate S. Hieronymi *Epist. 62. ad Thophil. & in proœmio lib. 1. in Ezechielem* docent *Salianus ad Annum Mundi 2849. num. 8.* & *Barradas tom. 4. in Evangel. lib. 5. cap. 9.* Quæ æta triginta annorum requirebatur etiam ut quis posset alios docere. *Cornel. à Lapide in Numer. cap. 4. Vers. 3.* ubi notat, S. Joannem Baptistam, atque ipsum CHRISTUM expectasse eandem ætatem, antequam inciperent prædicare; quia apud Hebræos id non erat licitum, alicui ante annum trigessimum. Porrò ad obtinendum Summum Pontificatum attendebatur ætas quadraginta annorum. *Salian. d. Anno 2849. num. 9.* quod si Hyrcani filius eo sanctus fuit anno ætatis decimo octavo; ut refert Josephus, egit contra legem. *Cornel. à Lapide d. cap. 4. Numer. Vers. 2. Sex-*

rum Notandum . Non tamen initiabantur Sacerdotes irregulares; scilicet irregularitate corporis . Describuntur autem irregularitates in libro *Levitic. cap. 21. Vers. 18.* his verbis: *Si cæcus fuerit; si claudus; si vel parvo, vel grandi, vel torto naso: si fracto pede, si manu; si gibbus, si lippus: si albuginem habens in oculo, si jugem scabiem; si impetiginem in corpore, vel herniosus . Omnis, qui habuerit maculam de semine Aavon Sacerdotis, non accedet offerre hostias Domino, nec panes Deo suo.* Et de iisdem differit *Cornel. à Lapide dicto loco:* & novissimè eruditus *Vir Gaspar Iuenin in Commentar. Historico, Dogmat. de Sacramentis tom. 2. Dissertatione XIII. quæst. 5. cap. 5. §. 8.* ubi irregularitates corporis etiam in Sacerdotibus Ecclesiæ Catholicæ servatas fuisse ait à tempore Apostolorum; quamvis à duodecimo sæculo tantum postæ fuerint sub præcepto, & in Jure Canonico relatæ . *Cap. 1. & cap. 2. De Corpor. Vit. & cap. 2. De Clerico ægrot. Septimum Notandum:* Prædicti Aaronici Sacerdotes ingredi non poterant Tabernaculum, vel Templum, nisi saltem ab uno integro die ante ab uxoribus abstinuissent; & à quacunque seminis effusione mundi fuissent; quam munditiam multò magis obligati erant servare per totam hebdomadam, in qua actualiter sacras functiones peragebant, ut ex *Abulensi* notant *Salian. ad Annum Mundi 3021. num. 31. Tornieil. ad Annum 2545. num. 17.* aliàs fiebat immundi, & egebant expiatione præscripta in *Levitic. cap. 15. & in Nûmer. cap. 19. Octavum notandum:* Abstinerere debebant à vino, & à quocunque potu, qui inebriare potest, quousque ministrabant prædicti Sacerdotes in Tabernaculo, & in Templo . *Levitic. cap. 10. Vers. 9.* Et ibi *Cornel. à Lapide,* ubi rationem reddit hujus prohibitionis, subdens; *Nadab, & Abiu* credi occisos fuisse ab igne in Tabernaculo, quia ebrii erant . Et *Salian. ad d. Annum 2545. num. 46.* ubi advertit, quod non erat dura prædicta vini abstinentia; quia multiplicatis

Sacerdotibus, fatis infrequens erat eorum ministratio . *Nonum notandum .* Sacerdotes Hebraici sacrificabant, & orabant non nudocapite, sed tiara tecto; vel causa ornatus, & majestatis . *Cornel. à Lapide in Exod. cap. 28. Vers. 40. & 41.* vel quia eorum mentes potiùs ad terrena, quàm ad cælestia dirigebantur . *Durand. de Divin. Offic. lib. 3. cap. 3. & cap. 13. nu. 5.* vel in signum subiectionis, & servitutis . *Garant. in Rubric. Missal. part. 2. tit. 2. num. 2.* Verùm Sacerdotes novi testamenti, & in Ecclesia Catholica orant, & celebrant detecto capite, quia eorum mentes tendunt ad contemplandum Deum facie ad faciem; & fruuntur libertate, qua Christus eos donavit; ut ajunt prædicti DD. Et quia nostrum caput est Christus . *1. Cor. 11. Vers. 3.* Christus autem in novo testamento est nobis manifestus, ac conspicuus; at Judæis in lege veteri erat velatus; & absconditus . Idcirco si quis celebraret Missam operto capite, peccaret mortaliter, & esset excommunicatione plendus . *Cap. Nullus Episcopus. De Consecr. dist. 1.* Et quamvis *Sà in Aphorism. Verb. Missa num. 17.* dicat, quod Episcopus potest dare licentiam, si justa sit causa, & cesset scandalum, ut Sacerdos Sacrum faciat capite cooperato usque ad consecrationem; contrarium tamen est tenendum, tum quia Episcopus non dispensat contra Canones, & decreta Conciliorum generalium . *Jo. Andr. & Hestien. in cap. 1. de Supplen. neglig. Prælat. Sylvester Verb. Dispensatio quæst. 11.* tum etiam quia soli Papæ reservatum est concedere usus Pileoli in Missa, ut ex pluribus Decretis S. Congreg. relatis à *Garant. d. part. 2. tit. 2. num. 2. à Byssio in Hierurg. Eccles. tom. 1. Verb. Biretum num. 109. à Barbosa de Parocho cap. 11. num. 36. & à Quarto in Rubric. Missal. eadem part. 2. tit. 2. dub. 3.* ubi in casu urgentis necessitatis, in quo recursus non sit facilis ad Sedem Apostolicam, atque scandalo cessante, videtur concedere non esse peccatum uti pileolo usque

usque ad consecrationem; immò Gobat in Theolog. Experiment. tract. 8. num. 680. ait, non esse illicitum patienti debilitatem capitis sacrum facere cum capillitio assumptio, vulgò *Perucca*, si ita sit capiti Sacerdotis conformatum, ut ab aspicientibus habeatur pro naturali, ob eam rationem; quod *Perucca* non deponitur nec coram ullo Rege terreno; nec coram Rege sæculorum, quando Hic vel attollitur, vel sumitur in Sacramento. Cogitet pius Lector, an in Italia talis opinio sit ad praxim reducenda? & videat, quæ scribam infra *Decis. 50. num. 38.*

39 Chineses quidem tototempore Liturgiæ tenent caput tectum; quia apud ipsos stare cooperto capite est signum honoris, & reverentiæ. Idem Gobat tract. 3. n. 385. *Decimum Notandum*: Sacerdotes legis antiquæ nudis pedibus in Tabernaculo, atque in Templo ministrabant. *Cornel. à Lapide in Exod. cap. 30. vers. 19. & 20. Salian. ad Ann. Mundi 2544. num. 573.* vel ad imitationem

40 Moylis, qui collocaturus cum Deo in monte Sina iussus est deponere calceamenta. *Exod. cap. 3. Vers. 5.* vel ad servandam munditiam pavimenti Sacri; ad quem effectum tenebantur lavare manus suas, ac pedes, quando ingressuri erant Tabernaculum; & accessuri ad Altare *Exod. d. cap. 30. Vers. 20.* ad quorum exemplum etiam nunc Turcæ, & Saraceni deponunt calceos, dum ingrediuntur Meschitas. Nostri verò Sacerdotes celebrant calceati, non nudipedes, tum ob verecundiam, tum quia sunt milites Christi, quos decet esse calceatos; immò ocreatos, ut parati semper sint ad bellum contra demones, & ad evangelizandum, juxta illud Apostoli ad *Ephef. cap. 6. Vers. 15. Calceati pedes in præparationem Evangelii pacis*; quamvis secluso contemptu, vel scandalo, nullum esse peccatum litare nudis pedibus, quia de hoc nullum reperitur præceptum, docent *Suarez part. 3. disp. 82. sect. 3. Emin. Card. de Lugo de Euchar. disp. 20. num. 102. & Layman. lib. 5. tract.*

5. cap. 6. num. 15. *Undecimum notandum*: prohibebantur Summi Pontifices, & Aaronici Sacerdotes suas vestes scindere. *Levit. cap. 10. Vers. 6. & cap. 21. Vers. 10.* quocirca Caiphæ, qui eas scidit, dum CHRISTUM interrogaret, peccavit in legem; & de eo sic notat *Emin. Card. Baronius ad annum Christi 34. num. 73. Caiphæ, lege contempta, quo ceterorum astantium animos in Christi perditionem magis, ac magis concitaret, furore quodam percitus, primus Summorum omnium Pontificum (quorum sit memoria) sic sua vestimenta concidit. Erat enim* 42

mos apud Hebræos ad ostendendum dolorem animi vehementem scindere vestes; ut fecit Jacob, cum sibi dictum fuisset, Josephum filium suum à fera pessima esse devoratum; *Genes. cap. 37. Vers. 34.* & David, cum sibi nunciata esset mors Saulis, & Jonathæ. 2. *Reg. cap. 1. Vers. 11.* Et alii plures, etiam Gentiles, de quibus *Menochius in Histor. Sacra lib. 7. cap. 10. num. 3.*

Sed dicit aliquis. Quomodo Judæi scindebant unico ictu sibi vestes? 43

Nonne sive lineæ, sive lanæ sint; ita fortes sunt; ut manibus hominis, teste experientia, frangi, rumpi, & scindi non valeant? Curiosæ huic interrogationi respondetur tripliciter. Primò, quod scindere vestes nil aliud erat, nisi eas à pectore ad talos aperire. Sive enim claudantur globulis, ut sunt vestes Prælatorum, & Presbyterorum; sive conglutinentur strophis; impetu manuum non est grave illas aperire; prout opinatus est *Jean Hieronymus Soprani de Re Vestiarum cap. 2. §. 12.* Vel secundò, quod Vestes erant è Serico pertenui, ut absque difficultate in frustra possent disrumpi. Vel tertio, quod in crumena cultros parvos, aut forcipes tenebant, quibus adhibitis vestes etsi lanæ, fortes, & duplices scindebantur.

Duodecimum tandem Notandum concernit eorundem Summi Pontificis & 44

Sacerdotum alimenta, quibus sustentabantur; in defectu agrorum, quos possidere non poterant. Erant autem

alimenta sequentia . I. Decimæ universalis totius terræ Promissionis ex quibuscunque bladis, uvis, oleis, fructibus, herbis, lignis, ac artificiiis; sed hæ decimæ exigebantur à Levitis non Sacerdotibus, apud quos remanebant pro eorumdem Levitarum sustentatione; soluta tamen decima parte earumdem decimarum ipsis Sacerdotibus; qui secundum veriores opinionem, de eadem decima decimæ competentem, magnamque portionem Summo Pontifici refundebant. *S. Hieronym. in cap. 45. Ezechiel. Josephus lib. 4. Antiquit. cap. 4. Ribera lib. 3. de Templo cap. 2. Et Cornel. à Lapide in libro Numer. cap. 18. vers. 27.* II. Stipendium erant Victimæ omnes, quæ de præcepto mactabantur in Sacrificio, boves, vituli, capræ, oves, agni, columbæ, & turtures; de his enim, etsi quæ in holocaustum sacrificabantur, integræ comburentur in altari, quæ litabantur pro peccatis, cedebant pro medietate in cibum Sacerdotum; & quæ erant hostiæ pacificæ concedebantur comedendæ etiam uxoribus, ac filiis eorumdem Sacerdotum. *Levit. cap. 10. vers. 14. & Deuteron. cap. 12. vers. 18. & cap. 16. vers. 11.* III. Ultra victimas mactandas de præcepto fruebantur Sacerdotes hostiis, quæ ex devotione populorum, vel ex voto spontè erant ipsis ad sacrificandum elargitæ. *Numer. cap. 18. vers. 11. & ibi Cornel. à Lapide.* 45 IV. Habebant Primitias omnium fructuum. Differebant autem Primitiæ à Decimis; nam Primitiæ erant primi fructus. Decimæ erant decima pars omnium fructuum. Quadrupliciter autem solvebantur Primitiæ. Primitiæ spicarum die secunda Azymorum. *Levit. cap. 23. cap. 10. Primitiæ panum in Pentecoste. d. cap. 23. vers. 17. Primitiæ aliorum panum, quos dabant Sacerdotibus per singulas hebdomadas. Numer. cap. 15. vers. 21. Et Primitiæ in mense septimo in festo Tabernaculorum de omnibus frugibus, tam ex granis, quàm ex uvis. Cornel. à Lapide. d. cap. 18. Numer. vers. 12. ubi doctè ad-*

advertit, quod licet harum Primitiarum quantitas non esset à Deo definita; tamen ex universali consuetudine erat inter quadagesimam, & sexagesimam partem; itaut nisi Primitiæ essent majores quadagesima parte, non possent esse minores sexagesima. *S. Hieronym. in Ezechiel. cap. 45. Abulens. in cap. 18. Numer. qu. 14. & Ribera de Templo lib. 3. cap. 2. V. Stipendium Sacerdotum erant quæcunque Oblationes, de quacunque re, quæ sive ex voto, sive ex mera devotione Laicorum fiebant Templo, & ministris ejus. Numer. cap. 18. vers. 14. VI. tandem Stipendium Aaronici Cleri erant Primogenita tùm quorumcunque animalium, tùm ipsorum hominum; cum his tamen differentiis; quod Primogeniti hominum redimebantur à genitoribus suis quinque siclis; unus autem siclus erat libræ quinque; ut diximus supra *Decis. 19. num. 12. & notat Salianus ad Annum 2545. num. 38.* Primogenita animalium non immundorum, nempe Bovis, Ovis, & Capræ, non redimebantur; quia litabantur Deo in Sacrificio, cum combustione Sanguinis, & adipis; at carnes cedebant pro alimento Sacerdotum. Cætera autem Primogenita quorumcunque animalium immundorum, nempe Equi, Asini, & similibus redimebantur pecunia juxta æquivalentem eorum valorem; Et cum hæc primogenita essent multiplicia; magna etiam erat summa denariorum, quam Sacerdotes ex eis colligebant; & sibi ipsis appropriabant; ut differit *Cornelio à Lapide d. capitulo 18. Numer. vers. 16. & sequentibus.* Et hi omnes erant redictus, quibus sustentabantur Levitæ, & Sacerdotes veteris Testamenti.*

D E C I S I O XXIV.

A R G U M E N T U M.

De aliis Levitis, Caathitis, Gersonitis, & Meraritis, qui inserviebant Tabernaculo, ac Templo, & de eorum ministeriis. De urbibus Levitarum, atque eorum agris suburbanis, emptitiis, & votivis. De Nathinæis servis Tabernaculi, & Templi; ac de religiosis sectis Scribarum, Pharisæorum, Sadducæorum, Nazaræorum, Rechabitarum, Essenorum, Assidæorum, Dositheorum, Hemerobaptistarum, & Herodianorum. Circa quos omnes Origo, Virtutes, ac Vitia demonstrantur.

S U M M A R I U M.

- 1 Primogenita omnia à Deo sibi reservata. Et cur?
- 2 Tribus Levi mancipata à Deo in ministerium sibi.
- 3 Levitæ numerati in deserto erant vigintiduo millia.
- 4 Primogenitorum numerus maior, quam Levitarum in deserto.
- 5 Levitæ destinati ad Divinum servitium, & quomodo consecrati?
- 6 Ritus, & Cæremonia octo in consecratione Levitarum.
- 7 Levitæ per desertum deferebant totum Tabernaculum sacrum.
- 8 Levi habuit tres filios Caath, Gerson, & Merari.
- 9 Tres familie, seu Columnelli Levitarum, Caathitæ, Gersonitæ, & Meraritæ.
- 10 Moyses, & Aaron erant de progenia Caath filii Levi.
- 11 Sacerdotium Hebræorum firmatum

fuit à Deo in progenie Aaronis; idè omnes Sacerdotes erant de Tribu Levi; sed non omnes Levitæ erant Sacerdotes.

- 12 Delatio Tabernaculi, & Arcæ fæderis pro parte divisa inter Levitas?
- 13 Caathitæ tanquam nobiliores portabant sanctiora de Tabernaculo: sed velis involuta.
- 14 Gersonitæ portabant operimenta Tabernaculi.
- 15 Mecarita deferebant tabulas, & columnas Tabernaculi.
- 16 Levitæ per desertum excubias circa Tabernaculum tota nocte faciebant. Et laudes Deo canebant.
- 17 Levitæ ab anno trigesimo usque ad quinquagesimum serviebant Tabernaculo.
- 18 Levitarum munia sex post adificatum Templum.
- 19 Levitis civitates 48. datæ ad habitandum; cum campis suburbanis passuum mille per gyrum.
- 20 Levitæ habebant agros emptitios, vel ex voto, aut piis legatis relictos.
- 21 Levitarum divitiæ, & opes magnæ.
- 22 Nathinæi qui nam essent, & cur Levitis servirent?
- 23 Fædera ab antiquis fiebant prævio cibo, & potu.
- 24 Georgius Cornelius Episcopus Patavinus anno 1644. quomodo pacificaverit homines septem Communium suæ Diæcesis?
- 25 Cardinalis Cornelius anno 1697. è Legatione Lusitana vocatus à Papa Innocentio XII. ad Purpuram, & ad Episcopatum Patavinum.
- 26 Scribæ quinam essent in lege Moysayca?
- 27 Scribæ erant de omni Tribu, & quamvis laici poterant explicare legem divinam populo, & n.

- 28 Tribus Simeon quare dispersa inter alias Tribus?
- 29 Scribæ, & Rabbini secundum aliquos erant de Tribu Issachar.
- 31 Templum an intrarent Scribæ, ut docerent populum?
- 32 Synagogæ erant ampla ædificia, in quibus Scribæ explicabant Legem Divinam.
- 33 Scribæ, & Rabbini in porticu Templi docebant populum.
- 34 Discipuli sedebant ad pedes Magistri, eo docente.
- 35 Scribarum ambitio, & vanagloria.
- 36 Concupiscere mulierem innuptam, peierare, & vindictam sumere, non esse peccatum Scribæ docebant.
- 37 Talmudici Rabbini appellantur Chachamin.
- 38 Talmud liber quid contineat ex Deciano Criminalista, & publico Lectore in Archigymnasio Patavino?
- 39 Rabbinarum errores, & deliramenta 38. contenta in libro Talmud. & n. 40.
- 41 Talmudicos libros igne consumptos Venetiis anno 1533. ex Decreto Excellent. Magist. contra Blasphemias.
- 42 Constitutiones Pontificiæ contra libros Talmudicos.
- 43 Pharisei quinam essent? Qui adoptarentur inter illos?
- 44 Collegia DD. Juristarum, & Philosophorum Paduæ non aggregant in se nisi Doctores Nobiles.
- 45 Phariseorum vitia, & errores.
- 46 Phariseorum secta subdivisa in aliis sectis.
- 47 Phylacteria Phariseorum, quid essent?
- 48 Sadducei quinam essent? Unde sic dicti? Quinam eorum errores?
- 49 Sadduceorum secta amplissima, nam vergebat in Epicureismum, & Atheismum.
- 50 Nazareni quinam fuerint?
- 51 Nazareni scribabant quinque regulas. Et quas?
- 52 Chenebre qui sint?
- 53 Nazareni fuerunt figura nostrorum Regularium.
- 54 Joseph Patriarcha an fuerit Nazareus?
- 55 Absalon an fuerit Nazareus?
- 56 Christus an fuerit Nazareus? An sibi aliquando tonderet capillos?
- 57 Rechabiti quinam essent? Quæ eorum tria vota?
- 58 Monastica, & Regularis vita an ortum habuerit à S. Eliæ?
- 59 Rechabitarum mirabile experimentum iussu Dei factum.
- 60 S. Elias, & Eliseus emiserunt tria vota Religiosa.
- 61 Esseni quinam essent? Quando incæperint?
- 62 Eunuchos facere prohibitum erat Hebræis tum homines, tum animalia.
- 63 Esseni erant Monachi Christiani à S. Marco instituti.
- 64 Essenorum classes duæ.
- 65 Astidæi quinam essent?
- 66 Dosithei qui?
- 67 Dosithei nautæ exemplum curiosum de observatione Sabbati.
- 68 Hemerobaptistæ quotidie corpus suum lavabant.
- 69 Herodiani quinam essent?

Post notitiam datam Lectoribus de Summis Pontificibus, ac Sacerdotibus Aaronicis tum Principibus, tum inferioribus; oportet verba facere de aliis Levitis, qui Tabernaculo, ac Templo serviebant, nec non de aliis personis, quæ se Divino servitio applicabant, quales erant Nathinæi, Scribæ, Pharisei, Sadducei, Nazareni, Rechabiti, Esseni, Astidæi, Dosithei, Hemerobaptistæ, & Herodiani; de quibus omnibus hic agendum.

Quod

Quod ad Levitas in universum at-
 1 tinet, sciendum est, In exitu Israel
 de Ægypto Deum sibi reservasse om-
 nia primogenita Hebræorum, ut legi-
 tur in *Exod. cap. 13. vers. 12.* eo quod
 ad Israelitarum favorem cuncta Ægy-
 ptiorum primogenita occidisset. No-
 luit autem Deus dicta Primogenita in-
 suo servitio pro Sacrificiis, & ministe-
 riis in Tabernaculo, atque Templo
 retinere; sed eorum loco assumere,
 sibi in ministros Tribum Levi; ut in-
 2 nuimus supra *Decif. XXII. num. 3.* id-
 circò post peractam consecrationem
 Aaronis, & Sacerdotum filiorum ejus,
 præcepit Dominus numerari omnes de
 Tribu Levi ab uno mense, & supra;
 & inventi sunt Levitæ vigintiduo
 3 millia. Deinde pariter ab uno mense,
 & supra collecta fuit summa omnium
 Primogenitorum populi Israel; quæ,
 quia ad vigintiduo millia ducenta se-
 ptuaginta tria ascendere deprehensa
 est; pro æqualitate constituenda; pro-
 4 tinus illa ducenta septuaginta tria
 Primogenita fuerunt redempta, pretio
 siclorum quinque per singula capita;
 & tota hæc pecunia data fuit Aaroni;
 & filiis ejus; ut differit *Torniell. ad An-
 num Mundi 2545. nu. 8.* & *Salianus ad
 eundem Annum num. 85. & 86.* ubi do-
 ctè advertit, quod Levitæ fuerunt ve-
 rè vigintiduo mille trecenti; sed illi
 trecenti non fuerunt computati, eo
 quia tot erant Primogeniti viventes
 de Tribu Levi, quos tanquam suos
 Dominus noluit unà cum aliis Le-
 viticis sibi à populo offerri, & dono-
 dari.

Destinati igitur fuerunt Levitæ ad
 5 Divinum servitium, & ad hunc effe-
 ctum fuerunt consecrati; & iidem
 propria munia, & officia imposita.
 Eorum consecratio describitur in *libro
 Numeror. cap. 8. vers. 5.* & *seqq.* his
 verbis: *Et locutus est Dominus ad Moy-
 sem dicens: Tolle Levitas de medio filio-
 rum Israel, & purificabis eos juxta hunc
 ritum: Aspergantur aqua lustrationis,
 & radant omnes pilos carnis suæ. Cum-
 que laverint vestimenta sua, & mundati*

fuerint, tollent bovem de armento &c.
*Deindè, & applicabis Levitas coram
 Tabernaculo fœderis, convocata omni
 multitudine filiorum Israel. Cumque
 Levitæ fuerint coram Domino, po-
 nent filii Israel manus suas super eos, &
 offeret Aaron Levitas munus in conspe-
 ctu Domini à filiis Israel, ut serviant in
 ministerio ejus. Levitæ quoque ponent
 manus suas super capita boum; è quibus
 unum facies pro peccato, & alterum
 in holocaustum Domini, ut depreceris pro
 eis. Statuesque Levitas in conspectu Aa-
 ron, & filiorum ejus, & consecrabis ob-
 latus Domino, ac separabis de medio fi-
 liorum Israel, ut sint mei; & postea in-
 gredientur Tabernaculum fœderis, ut ser-
 viant mihi. In qua quidem Levitarum
 consecratione octo ritus, seu cæremoni-
 næ fuerunt præceptæ; ac in omni eo-
 rumdem initiatione observandæ. Pri-
 mò, ut Pontifex aspergeret eos aqua lu-
 strationis, quæ mixta erat cineribus
 vitulæ rufæ, de quibus Apostolus *ad
 Hebr. cap. 19.* mentionem fecit. Sec-
 undò, ut ipsi Levitæ raderent sibi om-
 nes pilos carnis suæ; cujus actionis
 mysterium explicat *S. Gregor. lib. 5.
 Moral. cap. 23.* Tertio, ut lavarent Ves-
 tes suas. Quarto, ut fieret immolatio
 duorum boum; unus in holocaustum;
 alter pro peccato. Quintò, ut iidem
 Levitæ offerrentur Deo in Taberna-
 culo coram toto populo; à quo cen-
 sebantur oblatis, & donati Deo. Sext-
 tò, ut filii Israel suas manus eis impo-
 nerent in signum abdicationis domi-
 nii. Septimò, ut aliquantulum elevati
 de terra agitentur modicè ad qua-
 tuor plagas mundi adinstar oblatarum
 rerum Deo, per cæremoniam dictam
Tenuphi, de qua *Levit. cap. 7. vers. 30.*
 Octavò, Levitæ ipsi imponerent man-
 us super dictis duobus bovis im-
 molandis; quarum Cæremoniarum si-
 gnificationem declarat *Cornelius à La-
 pide d. cap. 8. Numer. Vers. 7.* & *se-
 quentibus.**

Quo verò ad Levitarum munia, &
 officia distinguendum est tempus iti-
 neris, ac delationis Tabernaculi us-
 que-

quequò populus Hebræus possideret Terram promissam ; & tempus , in quo fabricatum erat Templum , & cessaverat deportatio Tabernaculi .

7 Primo tempore præcipuum munus Levitarum erat delatio Tabernaculi ; quæ quidem delatio fuit tripliciter distributa Levitis , prout eorundem tres erant columnelli , seu familiæ descendentes à tribus filiis Levi .

8 Quapropter hic memoria repetendum , quod Patriarcha Levi , filius Jacob , habuit tres filios *Caath* , *Gerson* , & *Merari* . *Genes. cap. 46. vers. 11.* ex

quibus tribus filiis prodierunt omnes Levitæ per tres columnellos , seu familias ; quæ nominabantur *Caathite* ,

9 *Gersonitæ* , & *Meraritæ* , ipseque *Moyfes* , & *Aaron* erant de columnello , & familia *Caathita* ; nam *Caath*

10 genuit *Amran* ; *Amran* verò genuit *Aaron* , *Moysem* , & *Mariam* sororem eorum . *Numer. cap. 26. vers. 59.* & sic *Moyfes* , *Aaron* , & *Maria* erant *Ne-*

11 *potes Caath* . In *Aarone* postea , & ejus filiis , ac descendentibus *Deus* constituit *Sacerdotium* ; & hinc est , quod omnes *Sacerdotes* erant *Levitæ* ; sed

non è contra omnes *Levitæ* obtinebant *Sacerdotium* . Idcirco , cum *Levitæ*

essent in triplici differentia ; quia alii descendebant à *Caath* , & dicebantur *Caathitæ* ; alii prodibant à *Gerson* ;

& nuncupabantur *Gersonitæ* ; & alii proveniebant à *Merari* , & appellabantur *Meraritæ* ; itinerantibus filiis *Israel* ,

quando opus erat deferre *Tabernaculum* , *Arcam fœderis* , & alias res sacras per desertum ; fuerunt partita

12 munia , atque onera iisdem omnibus *Levitis* per *Moysem* , & *Aaron* hoc pacto .

Caathitis tanquam nobilioribus propter *Moysem* , & *Aaron* , qui erant

13 de eodem columnello , data est cura ferendi nobiliora , & sanctiora , videlicet *Arcam fœderis* ; mensam propositionis , candelabrum aureum , & *Altare*

incensæ cum omnibus ad singula pertinentibus ; hac tamen conditione , ut illa non tangerent ; sed nec ulla

curiositate inspicere attentarent ; quæ in *Sanctuario* erant , antequam involuta essent ; alioquin scirent , se morituros .

Propterea namque mandatum fuerat *Sacerdotibus* , idest *Aaroni* , & filiis ejus , ut quotiescunque movenda forent castra , ipsi dumtaxat ingrederentur *Tabernaculum* , & singula

concinne composita velamentis involuerent , mitterentque vestes , & efferrent ; & deinde filii , & descendentes

Caath ; ac etiam filii ipsius *Moyfis* eadem bajularent .

Gersonitis assignatum fuit munus , & onus asportandi cortinas *Tabernaculi* ; & alia ejus operimenta ; & item

14 cortinas *Atrii* , & omnia , quæ ad *Altare holocausti* pertinebant .

Meraritis fuit datum onus deferendi tabulas *Tabernaculi* , & *Vestesejus* , & columnas , earumque bases ; nec

15 non *atrii columnas* , cum *basibus* , & *paxillis* , & *funibus suis* . Et quia filii *Caath* , quibus sacratoria , eademque

leviora onera obtigerant , propriis ea humeris bajulare debebant : onera verò *Meraritarum* duplo graviora erant

oneribus *Gersonitarum* : propterea *Moyfes* , de sex plaustris , & duodecim bobus , quæ *Principes Tribuum*

obtulerant . *Num. cap. 7. vers. 2.* nihil dedit *Caathitis* , sed *Gersonitis* duo tantum plaustra , & quatuor boves ; *Meraritis*

verò elargitus est plaustra quatuor , & boves octo ; quibus suas *Tabernaculi* portiones vehere per desertum possent .

Hæc fuerunt munia præcipua *Levitarum* in itinere ; de quibus agit *Torniellus ad Annum Mundi*

2545. uum. 8. & *Salian. ad eundem Annum numer. 90. & seqq.* ubi addit duo alia munia , & officia ; videlicet ,

excubare tota nocte in custodia *Tabernaculi* , more militum fidelium , dividendo noctem in quatuor vigilias , ut una

cohorte vigilante ; aliæ requiescerent : & psallere laudes *Deo* in eodem *Tabernaculo* ; juxta testimonium *Psalmitæ*

dicentis : *Ecce nunc benedicite Dominum omnes servi Domini . Qui statis in domo Domini , in atriis domus Dei nostri :*

In

16

In noctibus extollite manus vestras in Sancta, & benedicite Domino. Psalm. 133. vers. 1. & seqq. Ad præmissa autem onera Levitæ non obligabantur, nisi ab anno trigesimo suæ ætatis usque
 17 ad annum quinquagesimum; quo completo, tanquam jubilati ab oneribus cujuscunque muneris, & officiis vacabant, etsi stipendiis Tabernaculi viverent. Et hæc de tempore itineris ad terram promissam, & ante fabricationem Templi in Jerusalem.

Secundo autem tempore; scilicet fabricato, vel mox fabricando Templo, quando amplius non erat Tabernaculum circumferendum; jisdem Levitis ab anno vigesimo absque alio termino senectutis imposita sunt sequentia munia, onera, & officia. I. Ut servirent Sacerdotibus in his, quæ concernebant Sacrificia, & functiones sacras. 1. *Paralipom. cap. 13. vers. 24.* II. Ut per ordinem Ostiarii essent; idest custodes quatuor portarum Templi. III. Ut custodirent Gazophilacium, & thesauros repositos in Templo, sive jure proprietatis ipsius Templi, sive jure depositi. IV. Ut quotidie canerent, & psallerent Divinas laudes in Templo; quando mane, & Vespere offerebatur jure Sacrificium; & in Sabbatis, ac Neomenijs, aliisque solemnitatibus; pulsantes musica instrumenta. Ad hunc effectum à Samuele Propheta fuerunt instituti Cantores, & ab eo instructi in cantu Hymnorum, & Divinarum laudum, ut notat *Salianus ad Annum Mundi 2962. num. 101.* Cumque ingens factus esset numerus Levitarum canentium tempore David; hi fuerunt divisi in 24. Vices, seu classes, ut ordinatim psallerent in Templo, & in aliis locis deputatis ad Divinas laudes, ut habetur in *lib. 1. Paralipom. cap. 25. Qui* quidem Cantores dicebantur etiam Prophetæ, ut dicemus infra *Decis. XXV. n. 47.* V. Ut prædicarent populo, ipsi quæ docerent legem Dei, & servare præcepta tam moralia, quam

judicialia, & cæremonialia; & VI. Ut judicarent causas minores ad Religionem spectantes; ad quem effectum in omnibus Civitatibus terræ Promissæ deputabantur Judices jisdem Levitæ; à quorum sententiis dabatur appellatio ad Summum Pontificem, & Concilium *Sanedrim* quod erat in Jerusalem; ut fusiùs scribit *Torniell. ad Annum M. 3020. à num. 3. & seqq. & Salian. ad Annum M. 3021. à num. 15. & seqq.* ubi putat, Levitas in omnibus urbibus fuisse Judices Assessores dati singulis Laicis Magistratibus, ut unà secum quascunque causas judicarent.

Illud autem est notatu dignum circa Levitarum personas; quod licet 19 ipsis in divisione terræ promissionis non fuerint assignatæ possessiones terrarum, sic Deo præcipiente, qui voluit esse eorum possessio, & hæreditas. *Num. cap. 18. vers. 20.* Nihilominus, cum Israelitæ terram Promissionis occupassent, voluit Deus, ut Levitis darentur quadraginta octo Urbes ad habitandum; nec non suburbana earum, spatio mille passuum per circuitum, pro pascuis suorum pecorum, & jumentorum, ut legitur in *libr. Num. cap. 35. vers. 3. & seqq.* Idcirco Levite erant domini proprietarii, & possessores omnium domorum, quæ constitutæ erant in prædictis 48. Civitatibus, in una quarum servabant Tabernaculum fœderis, antequam fabricaretur Templum in Jerusalem; ubi conveniebant per vices, & hebdomadas suas ad ministrandum Sacerdotibus, deinde revertebantur ad suas Urbes, & domos; quas illis prohibitum non erat vendere, ac redimere; atque anno Jubilæi recuperare; prout faciebant Laici de possessionibus suis; quod docet *Torniellus ad Annum Mundi. 2583. 2583. num. 31. & Anno 3552. num. 9. & 10. Salianus ad Annum 2583. num. 140. & ad Ann. 2590. num. 27. Cornel. à Lapid. in d. cap. 35. lib. Numer. Vers. 2. & 3.* Addens, quod Levitæ, & Sacerdotes præter Urbes, domos, & agros

20 agros suburbanos antedictos, poterant alios agros; ac vineas propria pecunia emere; nec non ex voto, oblatione, vel piis legatis sibi relictos retinere; adeo ut eis vetitum fuerit tantummodo jure hæreditario bona aliarum Tribuum capere in Judæa; extra Judæam verò passim hereditare stabilita, ac possidere valebant; & hinc est illud, quod Salomon dixit Abiatharo Sacerdote 3. Reg. 2. *vers.* 26. *Vade ad agrum tuum.* Et de Jeremia Sacerdote, quod emerit, & possederit agrum. *Jerem. cap. 32. vers.* 9. Et quod Sanctus Barnabas Levites, Cyprius genere, vendiderit agrum, quem habebat. *Act. cap. 4. vers.* 37. Ex quibus resultat, 21 magnas fuisse opes, ac divitias Levitarum, pensatis simul Decimis Universalibus, Oblationibus, Primitiis, ac Victimis. Et hæc de jisdem Levitis dicta sint satis.

Porro præter Levitas, non pauca aliarum personarum genera erant mancipata Divino servitio in lege Mosayca. De quibus breviter oportet hic agere; ut totius Cleri Aaronici sæcularis, & Regularis; ordinarii, & extraordinarii sufficiens notitia habeatur. Et quidem in primo loco veniunt.

22 Nathinæi. Hi ducebant originem à Gabaonitis, qui cum audissent, Israelitas è deserto properare, & in se irruere ad internecionem; nec sperarent viribus, aut precibus se tueri, ad astutiam se converterunt, fumentes duri panis frustra, & utres vinarios scissos, & calceamenta peranti qua; & fingentes se de longe venire, accesserunt ad Josue Principem populi, & coram eo, ac Summo Pontifice Eleazaro, ac aliis principalibus populi Israel dixerunt, se missos à Senioribus, & habitatoribus terræ suæ; & narrantes magnalia Dei Israel, rogarunt, ut eos, ac suos omnes in servos acciperent, & secus fœdus inirent. Quod misericordia moti fecerunt Josue, & alii Duces exercitus, jurantes se eis non nocituros, ut legitur in *Josue cap. 9. vers.* 11. & seqq. & narrat

Josue lib. 5. Antiquitat. cap. 1. & 2. ubi scribit, quod Eleazarus Pontifex cum Senatu juravit, habituros se eos pro amicis, ac sociis, & nihil contra eos injustum molituros; & in signum initi fœderis, de cibariis eorum susceperunt. Hanc cæremoniã in stipulanda amicitia, & reconciliandis animis hostium manducandi, & bibendi simul, observant Sacri Interpretes relati circa hos Nathinæos à *Salian. ad Annum Mundi 2584. num.* 152. ubi eam pluribus antiquorum Patriarcharum exemplis confirmat; quibus addere liceat, quod obvenit Illustrissimo, ac Reverendissimo Georgio Cornelio Episcopo Patavino anno 1644. in initio sui regiminis Episcopalis; cum enim esset in Visitatione septem Communium; Montium scilicet altissimorum, ubi bellicosos homines, teutonico idiomate loquentes degunt sub Patavina Diocesi; & ibi quamplures inter se discordes ad pacem induxisset, firmatis concordiz articulis, exhibuerunt ipsi magnam Trullam mero plenam, poscentes, ut Dominatio ejus Illustrissima, ac Reverendissima, ex ea biberet, atque cæteri omnes in signum sinceræ amicitiz; quod benignè fecit Antistes, cujus memoria sit in benedictione æterna ob ejus egregias dotes, roburque in Ecclesiæ Juribus tuendis; cujus merittissimus Nepos tùm in Prosapia, tùm in regimine tanti Episcopatus est Eminentissimus, ac Reverendissimus Georgius Cornelius ex Legatione Lusitana à SS. D. N. Innocentio XII. ad Cardinalitiam Dignitatem; & ad spirituale connubium cum hac Patavina Ecclesia nuper est electus. Gabaonitarum autem fraude detecta ab Israelitis, fremuit Exercitus universus, voluitque eos delere; sed Principes, & Duces ob jusjurandum servarunt eos innocuos; at damnarunt eos, ut ligna caderent, & aquas comportarent in servitium Levitarum; pro usu Sacrificiorum, & dicti sunt *Nathinæi*, quasi dati, & donati in Templi famulatum; quomodo Religiosi Laici etiam nunc

nunc appellantur, qui se sponte suaque dedicant ad opera servilia in Dei, & Religionis obsequium, ut differunt *Torniell. ad Annum Mundi 2545. num. 15.* & *Salianus Annum 2584. à num. 149. seqq.* ubi refert dissepantiam Scripturarum circa prædicti Jurisjurandi Josue, ac Principum Israelitici populi obligationem, & validitatem.

26 *Scribæ* erant pariter princ' pales Ministri in Dei servitio: nempe Legisperiti, Doctores, Magistri, & communiter titulo vocati *Rabbini*; nam Rabbi est vox hebraica, quæ interpretatur Magister meus. *Magri in Hierolexicon Verb. Rabbi.* & *Barradas in Evangel. tom. 3. lib. 8. cap. 19.* ubi disputat de origine, ac derivatione hujus vocis *Scribæ*, & concludit ita dici à Litteratura, & Sapientia; erant enim *Scribæ* *Rabbini*, & homines Sapientes apud Judæos, ad instar Magorum apud Chaldæos; Philosophorum apud Græcos; & Jurisperitorum apud Latinos; ad quos spectabat difficultates Sacræ Scripturæ tum in scriptis, tum viva voce exponere. *Tirinus in lib. 1. Esdræ cap. 7. vers. 6.* & *Barradas d. cap. 19.* Idcirco cum Magi venissent Jerosolymam querentes, ubi esset, qui natus erat Rex Judæorum? Herodes congregans omnes Principes Sacerdotum, & Scribas populi, sciscitabatur ab eis, ubi Christus nasceretur? *Matth. cap. 2. vers. 4.* attinebat enim ad eosdam Scribas scire, quod Lex Mosayca diceret, idest Scriptura Sacra de loco, & tempore ortus futuri Messæ. Eodem modo ubi Evangelistæ *Matthæus cap. 22. vers. 35.* & *Lucas cap. 10. vers. 25.* narant, quod unus Legis Doctor, & Legisperitus interrogavit Salvatorem, quodnam esset mandatum magnum in lege? idem referens *Marcus cap. 12. vers. 28.* vocat illum Doctorem, & Legisperitum *Scribam* dicens: *Et accessit unus de Scribis, & interrogavit eum, quod esset primum omnium mandatum?*

27 Erant autem hi *Scribæ* non de sola Tribu Levitica, & Aaronica; sed etiam de aliis Tribubus Israel; tunc

enim non solum obligatio docendi populum Legem Dei incumbere Sacerdotibus, & Levitis, ut diximus supra *Decif. XXIII. num. 22.* sed transibat pariter in Laicos Litteratos, & Legisperitos de qualibet Tribu juxta observationem *Saliani ad Ann. Mundi 3123. num. 2.* & *Barradæ in Evangel. tom. 2. lib. 3. cap. 51. Vers. Docet tamen, & ibi Abulens. in lib. 2. Paralipom. cap. 15. quest. 4.* Immo videtur communis opinio Scripturarum, quod *Scribæ* essent de Tribu Simeonis; ea ratione quia; sicut Levitæ receperunt quadraginta octo Civitates ad habitandum, ut paulò ante innuimus *num. 19.* non quidem omnes simul unitas, sed dispersas in omnibus, & singulis possessionibus aliarum Tribuum; ex Dei speciali providentia, ut commodius possent ipsi Levitæ, ac Sacerdotes populos instruere in Divinis mandatis; ut notat *Tormellus ad Annum Mundi 2591. num. 9.* ita, sic Deo permittente, Tribus Simeonis coacta fuit deserere suas primas possessiones, & habitare intra terminus Tribus Judæ ob causas relatas in *libr. Josue cap. 19. à num. 1. & seqq. ubi Cornel. à Lapide, & Magri in Hierolexicon Verbo Scriba.* & in *Opusculo de Contradictionibus Sacræ Scripturæ cap. 49. Genesis. Vers. 7.* ubi sic ait: *Judicæ Tribui, quæ prima erat, plus spatii contigerat errore Geometricorum: qui error correctus fuit jussu Principum; tunc filii Simeon prima possessione privati, & inter possessionem filiorum Juda excepti in alterius Tribus terminis habitaverunt. Ita Abulens. Insuper cum postea crevissent Tribus Simeonis novas sedes, & possessiones sibi quæsit, ut habetur *Paralip. 4.* Denique *Scribæ*, ac *Legisperiti* erant ex ista Tribu oriundi, qui per omnes Tribus dispersi sunt, ut populum in lege instruerent. Ita *Cornelius à Lapide, & Rabbi Salomon.* De hac autem dispersione Tribus, & filiorum Simeonis loquitur his verbis *Cornelius à Lapide in Genesi cap. 49. Vers. 7.* explanans scilicet illam prophetiam Patriarchæ Jacobi: *Dividam eos in Jacob,**

Et dispergam eos in Israel. Ne scilicet rursus capita conferant, & suo consilio alii perniciem machinentur. Id impletum est in Levi, quia Levitis nulla sors obtigit in Chananaea: sed fuisse per omnes Tribus dispersi. In Simeone quoque, quia ei data fuit Sors, & sedes in medio Tribus Juda. *Jos. 19. vers. 2. & 9.* Rursum cum Tribus Simeon excrevisset, novas sedes quaesivit, & pars in Gador, pars in monte Seir abiit. 1. *Paralipom. 4. vers. 27. 39. & 42.* Denique Scribae, & Legis periti, ex Simone oriundi, qui ut Sacerdotes, sparsi fuerunt per omnes Tribus, ut populum in Lege instruerent.

Ceterum praedictos Scribas, Legis Doctores, ac Rabbinos fuisse de Tribu Issachar, ob illa Verba: 1. *Paralip. 29. cap. 12. vers. 32.* De filiis Issachar viri eruditi &c. voluit ibi *Gloss. Ordin. atque Lyran. & Abulens. in Genes. 49.* quos allegat *Barradas d. tom. 3. in Evangel. lib. 8. cap. 19.* Sed verius est, quod Scribae praedicti erant de omni Tribu; nam unicuique Sapienti licebat de lege differere, disputare, & erudire plebem; & sic David, qui erat de Tribu Juda, fatetur, se hoc munere functum, dum dixit: *Ego autem constitutus sum Rex ab eo super Sion montem Sanctum ejus: Praedicans (notetur) praeceptum ejus. Psal. 2. vers. 6.* Et Apostolus Paulus, qui erat de Tribu Benjamin ingressus Synagogam Antiochiaë Pisiidiae, fuit invitatus à Principe Synagogaë ejusdem habere sermonem exhortationis ad plebem; cui proinde statim praedicavit Christum, ut legitur *Act. cap. 13. vers. 15.* Immo Christus Dominus de praedicta Regia Tribu Juda, & Davidica praedicabat, & docebat, vocabaturque Rabbi, ut pluries legitur in Evangelio; & de se testatus fuit coram Caipha: *Ego palam locutus sum mundo: Ego semper docui in Synagoga, & in Templo, quo omnes Iudaei conveniunt. Joan. cap. 18. vers. 20.*

Sed dicet aliquis; si in Templo interiori erat Altare propositionis, nempe in Sancta, ubi non ingrediebantur, nisi Sacerdotes; & Altare cum Arca,

in Sancta Sanctorum; ubi non intrabat, nisi solus Summus Pontifex semel in anno; extra vero in Atrio Templi erat Altare holocaustotum, pro Sacrificiis Hostiarum, & animalium, ubi in Templo erat locus aptus ad docendum, & praedicandum? Respondetur, quod licet Scribae, & Rabbini Hebraeorum soliti essent explicare Legem Divinam in Synagogis, quae erant ampla edificia facta; ut populus doceretur in eis, quorum immensus numerus erat tum in omnibus Civitatibus Iudeorum, juxta illud; quod de scribit de Redemptore nostro *S. Matth. cap. 4. vers. 13.* scilicet: *Circuibat IESUS totam Galileam, & docebat in Synagogis eorum;* tum in eadem urbe Ierosolyma, in qua 480. numerantur à *Genebrardo in Chronol. relatum à Menochio in Storeis part. 1. Centuria 1. cap. 91.* de quibus dicitur, quod Scribae amabant primas Cathedras in Synagogis *Matth. cap. 23. vers. 6.* Et quod, *Salvator noster Intravit secundum consuetudinem suam die Sabbati in Synagogam, & surrexit legere. Luc. cap. 4. vers. 17.* Nihilominus praeter Synagogas praedictas mos erat Scribarum, & Rabbinarum docere populum, & explicare Legem etiam in Templo Ierosolymitano; non intra Templum in Sancta, vel in Sancta Sanctorum; sed in porticu Templi, ut advertit *S. Antonin. 1. p. iit. 5. c. 1. §. 5.* ibi enim erat Aula, & locus dispositus cum Cathedris, & subfelliis ad sedendum, & ad docendum, de quo Templi loco, idest Porticu, & Atrio intelligendus est *D. Paulus, dum dixit Act. cap. 24. vers. 12.* *Neque in Templo invenerunt me cum aliquo disputantem.* Et idem docent *Montanus, & alii allegati per Barradam in Evangel. tom. 1. lib. 10. cap. 14. vers. Invenerunt illum in Templo.* ubi eruditè advertit, quod Scribae sedebant in Cathedris tanquam Doctores, & Magistri; discipuli autem in pavimento super stercoras humi stratas ad eorum pedes, juxta illud ejusdem *D. Pauli, Act. 22. vers. 3.* *Nutritus sum in ista Civitate,*

34 *tate*, (idest Jerusalem) *secus pedes Gamaliel*, eruditus juxta veritatem paternæ legis . Et juxta morem Mariæ Magdalenzæ , de qua S. Lucas cap. 10. vers. 30. quæ *Sedens secus pedes Domini, audiebat verbum illius*.

35 Porro eorundem Scribarum , tempore Redemptoris nostri , excessiva erat superbia, vanagloria, & ambitio ; cujus causa cum facturi essent eleemosynam , faciebant sonare tubam, & ad illius sonitum convocare pauperes ; quod à Christo dicebatur non esse faciendum, his verbis : *Cum facis eleemosynam, noli tuba canere ante te, sicut Hypocritæ faciunt in Synagogis, & in vicis, ut honorificentur ab hominibus. Matth. cap. 6. Vers. 2.* Quo loci sic ait Tirinus. *Quod faciebant Scribæ prætextu quidem, ne quis egenus beneficium excluderetur ; sed revera ut multos haberent beneficentiæ suæ spectatores . Et ad innuendam Scribarum nequitiam, & elationem valdè conferunt illa alia verba Redemptoris, in Matth. cap. 23. Vers. 5. legq. Dicunt, & non faciunt: Omnia verò opera sua faciunt, ut videantur ab hominibus . Amant autem primos recubitus in cœnis, & primas Cathedras in Synagogis, & salutationes in foro, & vocari ab hominibus Rabbi . Non enim operabantur ex motivo virtutis, & ex amore Dei ; sed propter vanam gloriam . Hinc subjunxit Redemptor ad discipulos suos. Nisi abundaverit justitia vestra plusquam Scribarum, & Phariseorum, non intrabitis Regnum Cœlorum. Matth. cap. 5. Vers. 20. Nam, ut ajebat S. Augustinus in libr. de fide, & oper. cap. 26. Justitia Scribarum erat, dicere, & non facere . Siquidem Scribæ docebant, sed non faciebant ; & si quid faciebant, propter solam humanam laudem faciebant . Barradas in Evangel. tom. 2. lib. 7. cap. 14. in fin. Sed plures alii erant errores Scribarum, Inter quos, quod non esset peccatum concupiscere mulierem in nuptam ; sed tantummodò actus carnales exteriores, ut notat idem Tirinus in Matth. cap. 9. Vers. 28. qui subindè Vers. 34. & 39.*

ostendit, eisdem Scribas docuisse, non esse peccatum pejerare, neque de injuria vindictam sumere .

36 Quod si Scribæ, ac Rabbini eo tempore, quo Salvator vivebat in terris, ita reprehensibiles, & mali erant ; quanto nequiores sunt Rabbini Judæorum hisce temporibus viventes ? qui ab iisdem appellantur *Chachamin*, idest sapientes Talmudici ; illi nempe qui student scelestissimo libro Talmud ; de quo Tiberius Decianus in tractat. Criminal. lib. 5. cap. 12. num. 3. sic scribit : *Liber iste, qui Hebraica lingua vocatur Talmud, latina dici potest disciplina, vel doctrina ; in quo libro collecta sunt decreta omnia Magistrorum suorum ; quos Rabbinos vocant, & omnes traditiones eorum, & divinarum, atque humanarum legum interpretationes, quibus nuuc tota Judæorum natio regitur . Qui liber, ut ipsi Hebræi sunt auctores, initium habuit anno 150. post ultimam Jerosolymæ desolationem, à Juda quodam Simonis filio, qui omnia decreta Prædecessorum Interpretum, & Rabbinarum, qui ad ea usque tempora vixerant, in unum coegit volumen . Post id etiam tempus, annis 150. lapsis, idem liber iterum recognitus, & auctus à quodam Joanne Rabbi, Talmud Jerosolymitanum vocatus est . Postremò, anno à Christo nato 476. & sic anno 136. post præfatam secundam compilationem tertio compositus à quodam Asse, & quodam Hama Rabbini, Babylonici appellatum est ; in quo multas hæreses conscripserunt, & docuerunt contra ipsam, quam profitentur, Moysis legem quinindè contra ipsam naturæ legem ; & contra omne Jus gentium ; nec non multas, & execrandas blasphemias in Christum Salvatorem nostrum . Hucusque Tiberius Decianus, olim hujus nostri Publici Gymnasii Patavini, Lector in prima Sede, & Juris Cæsarei Professor .*

Immodò Marquardus in tract. de Judæis part. 3. cap. 1. num. 49. affirmat, in eodem libro Talmud contineri deliramenta

menta non solum falsa, & irrisibilia; sed impia, & inhonestia; quorum catalogum summavit *Salles de Offic. S. Inquisitionis lib. 3. cap. 10. Regula 210. à num. 105. & seqq.* Et sunt sequentia .
 1. Quod Deus ante creationem mundi se exercuerit in creandis diversis aliis mundis; quibus postea destructis, ad hujus creationem descendit . 2. Deum expendere tres cujusque diei primas horas in lectione legis Moysæ, & Moysen aliquando celum ascendisse, & reperisse Deum inscribentem accentus in Scriptura Sacra . 3. Primo die novæ Lunæ Septembris Deum universum orbem judicare . 4. Quod singulis diebus Deus preces, & orationes fundat . 5. Quod certis temporibus Deus ploret, eo quod permiserit Templi Hierosolymitani destructionem, & populi sui dispersionem . 6. Quod in omni novilunio Deus præceperit sacrificium expiationis propter scelus ab eo commissum in spolianda Luna lumine suo . 7. Quod certis diebus, & horis Deus ludat cum magno quodam pisce, Leviathan vocato . 8. Elementum ignis esse creatum die Sabbati . 9. Quod quidam Rabbinus Deum excommunicaverint . 10. Quemdam Rabbinum se fecisse deferri à diabolo ad portam Paradisi, quam citò ingressum jurasse, non inde exire; Deumque ibi eum retinuisse, ne perjurus evaderet . 11. Quemdam Angelum peccato coinquinatum flagello igneo à Deo fuisse cesum . 12. Ab Adam, & Noe spurcitas carnales plurimas esse commissas . 13. Historiam S. Jobi esse meram fabulam . 14. Davidem non peccasse in adulterio, & homicidio Uriæ . 15. Nullam honestatem in Matrimonio servandam . 16. De inimicis vindictam sumendam . 17. Gravioribus penis esse plectendos eos, qui contradicunt Scribis, & Rabbinis, quam qui contradicunt legi Moysis . 18. Falsos testes nulla pena afficiendos . 19. Reum damnatum in concilio, ubi aliquis contradixit, esse ultimo supplicio afficiendum . Si nul-

lus contradixerit, esse liberandum . 20. Crumenam repertam cum nummis non esse restituendam vero domino, si hic spem eam inveniendi amiserit . 21. Judæos omnes teneri ter in die Christianos maledicere, atque pro eorumdem Regum, & Principum extirpatione quotidie orare . 22. Judæos habere præceptum à Deo convertendi in suos usus bona Christianorum, qua via poterunt; dolo, vi, sænore, furto, & similibus . 23. Jisdem Judæis à Deo mandatum esse, ut habeant omnes Christianos in numero bestiarum; & illos tractent tanquam bruta animantia . 24. Quod si quadrupes Judæi occidat quadrupedem Christiani; nihil reficiendum . Secus si quadrupes Christiani occiderit illum Judæi . 25. Gentilibus, & Paganis per Judæos nullam offensam faciendam . Christianis mortem omni studio procurandam . 26. Quod si Judæus animo occidendi Christianum occidat Judæum, sit venia dignus . 27. Quod Judæus videns Christianum præcipitantem, teneatur nulla interposita mora eum in præcipitium impellere . 28. Quod Imperium Christianorum est execrabilius Imperio Ethnicorum . 29. Judæos obligatos esse evertere, si possint, Tempia Christianorum, tanquam domicilia Idololatricæ . 30. Evangeliorum librum igne comburendum . 31. Animas transmigrare de corpore in corpus; ita tamen ut si peccaverint tùm in primo, tùm in secundo, tùm etiam in tertio corpore, dimittitur postea in infernum . Hinc animam Abelis transmigrasse in Seth; Sethi autem animam in Moysem . 32. Animas rudium, & ignorantium non reddituras in resurrectione ad sua corpora . 33. Duos è suis Rabbinis die Veneris cujusque hebdomadæ creare duos Vitulos, eosque paulò post ab eis devorari . 34. Vitam æternam habituros comedentes saltèm ter in die Sabbati . 35. Esse comedendas res impares, quia Deus impari numero gaudet . 36. Orantem versus meridiem adepturum esse

esse sapientiam : versus verò Septentrionem divitias . 37. Transeuntem inter duos Camelos; vel duas inter seminas numquam esse intellecturum hunc Talmud librum . 38. Dubitare de veritate Talmud esse negare Deum . Hæc Salelles deprompsit ex probatis Autoribus .

40 His alia deliramenta addit *Marquar. de Judæis d. part. 3. cap. 1. num. 49.* Videlicet, Adamum fuisse ita magnum in corpore, ut cælum tangeret. Deum reservare piscem sale conditum pro convivio faciendo Messæ, cui dabit vinum factum de vineis suis à principio mundi . Deum equitare super Cherubim causa visitandi decem, & octo millia mundos, quos creavit . Maledicentem Deo nulla pœna afficiendum, nisi Dei nomen *Tetragrammaton* protulerit . Alia etiam sœda, & nefanda doceri; à quibus calamus præverecundia abstinet; subdens *Masquardus* ubi supra, anno 1553. Venetijs per Illustrijs, ac Excellentijs. Magistratum contra blasphemias fuisse incendio consumpta innumerabilia volumina Talmudica; contra quæ, tanquam continentia tot, & tantos errores, atque contumelias in Deum, ac 41 Redemptorem Nostrom emanarunt quamplures Summorum Pontificum Constitutiones; nempe Innocentii IV. *La seconda Incip. Impia.* Item Julii III. *la 24. Incipien. Cum sicut.* Pauli IV. *la 3. Incip. Cum nimis.* Clementis VIII. *la 20. Incip. Cum Hebræorum malitia.* 42 Et præcipue Gregorii XIII. *la 70. Incip. Antiqua Judæorum improbitas.* In qua referuntur multa Judæorum flagitia in contemptum Religionis nostræ, juxta suorum Scribarum, & Rabbitorum iniqua documenta; contra quæ Officium Sanctæ Inquisitionis tenetur procedere; ut latissime docent *Carena in tractatu de eodem S. Inquisit. Officio part. 2. tit. 14. §. 13.* & *Salles tom. 3. lib. 5. cap. 5. Regul. 387.* & *lib. 6. cap. 8. Reg. 504.* ubi num. 160. advertit, inflictam esse pœnam Excommunicationis contra Christianos tenentes,

legentes, aut typis excudentes libros Talmudicos, Cabalistas, aliosve nefarios codices, vel scripta Rabbitorum Judæorum . Et hæc satis sint de eorum Scribis .

Pharisæi quoque spectabant ad Clerum, & Religionem Mosaycam . Erant autem Pharisæi Judæi profitentes se sanctè vivere, & austeram vitam facere; propter quam erant apud plebem in magna existimatione . Dicebantur autem *Pharisæi* à verbo *Pharas*, quod significat separare, & dividere; ea ratione quia vivebant separati ab alijs hominibus habitu, cibo, & moribus, ut differit *S. August. serm. 15. de Verbis Domini*; & notat *Barradas in Evang. tom. 3. lib. 8. cap. 17. Tirus in Matth. cap. 3. vers. 7.* & *Magr. in Hierolexic. Verb. Pharisæus* . Subdens ibidem, varias esse opiniones scriptorum circa tempus, quo cœperit hæc Pharisæorum secta; quamvis de ea credatur, quod habuerit ortum tempore Jonathæ Machabæi; scilicet centum, & triginta annis ante adventum Christi . In eam ingrediebantur tum Laici, tum Sacerdotes, & Levitæ, dummodo non essent plebei, sed nobiles conditione, literis, aut opibus; ad instar Collegiorum DD. Juristarum, & Philosophorum Paduæ; in quæ non recipiuntur nisi Cives nobiles, vel eminenti doctrina præclari . Ideò multi de Scribis, & Legisperitis Hebræorum intrabant hanc sectam, & erant Pharisæi de quacunque Tribu; ut testatur S. Paulus de seipso sic scribens ad Philipenses *cap. 3. vers. 5. Circumciscus octavo die, ex genere Israel, de Tribu Benjamin, Hebræus ex Hebræis, secundum legem Pharisæus* : nam huic sectæ se adjunxerat zelo majoris observantiæ Legis Divinæ, quam Pharisæi profitebantur, ut explicat *Tirus dicto loco* . Major autem pars Pharisæorum erat de Sacerdotibus, ac Levitis, quales fuerunt illi missi à Judæis ad Joannem Baptistam, qui erant *ex Pharisæis*, ut habetur *Joan. cap. 1. Vers. 19.* & 24.

At progressu temporis secta hæc Pharisæorum in varia vitia relaxata est, & precipuè in hypocrisis, & varias superstitiones; nec non in varios errores, docentes omnia ex facto accidere; arbitrium non esse liberum in homine, animasque piorum hominum in alia corpora transmigrare; qua de causa dixerunt, Christum Dominum esse vel Eliam, vel Jeremiam, vel Joannem Baptistam; quia ipsi Pharisæi putabant animas eorundem Proghetarum transmigratas in Christum, ut observat *Emin. Card. Baronius in Apparatu Annalium à num. 8. & seqq. Menochius in Storeis Centur. prima cap. 92. & Magri in Hierolexic. d. verb. Pharisæus*, referens prædicta vitia, & errores, de quibus frequenter à Christo Domino distringebantur. Et Tiranus in *Verb. Pharisæi* subdit, eos fuisse collegas in vitiis, & erroribus cum Scribis, & quod totum eorum studium in exteriori pietatis specie versabatur.

Hinc cum Religio Pharisæica cursu temporis à vera sanctitate defecisset, divisa fuit in varias species Pharisæorum; quarum septem narrat Julius Maurocenus Neophitus, olim Rabbini Hebræus in suo opere *Via della fede mostrata à gl' Ebrei par. 2. cap. 14. pag. 239.* desumptas ex libro Talmud in tractatu *Votta*, & sunt hujusmodi. Prima *Pharisæorum Sichimitarum*, qui se circumcidebant, non ut Deo obtemperarent, sed ut hominibus placerent. Secunda *Pharisæorum impingentium*, qui simulantes abstractionem mentis in Deum, dum ambularent, pedibus impingebant in saxa. Tertia *Pharisæorum Sanguinolentorum*, quia (ut docet etiam *Magr. in Hierolexic. in Verb. Pallium.*) Ponebant spinas in pallii extremitatibus, à quibus eorum pedes puncti sanguinem effundebant. Quarta *Pharisæorum incurvantium*, qui stultè credentes illidere ad divinos pedes, ob Dei immensitatem, toto corpore curvo incedebant. Quinta *Pharisæorum interrogantium*; à quibus fla-

gitabatur apud omnes, *Quid faciam?* ut ostenderent, se legis observatores. Sexta *Pharisæorum amantium*, qui amore præmii pœnitentiam agebant. Septima tandem *Pharisæorum timentium*; qui ex timore pene dicebant, se bene agere. Hæc ex Talmudicis eruditionibus. His addenda est Octava secta, *Pharisæorum jejunantium*, qui jejunabant bis in hebdomada, ut dicebat Pharisæus ille in templo. *Luc. cap. 18. Vers. 11. Jejuno bis in Sabbato.*

Omnia autem opera sua Pharisæi dirigebant ad eum scopum, ut ab hominibus laudarentur, ut aiebat Saluator *Matth. cap. 22. Vers. 5.* idcirco dilatabant Phylacteria sua, & magnificabant fimbrias. *Phylacteria* est nomen græcum *φυλακτήρια*, nempe *custoditoria*, sive *conservatoria*, & desumitur à verbo *φύλαττω*, quod idem est ac custodia, custodiebant enim Pharisæi præcepta Decalogi scripta in chartis, seu membranarum, quas irrigatas auro, & complicatas portabant quasi coronam capitis ante oculos. *Magr. in Hierolex. verb. Phylacteria. Tirin. in cap. 23. Matth. vers. 5. & Barrad. d. tom. 3. in Evangel. lib. 8. cap. 24. vers. 6.* ubi alias interpretationes ponit de *Phylacteriis*, ac *fimbriis*; Sed omnes tenebant ad demonstrandam superbiam, ambitionem, & hypocrisis eorundem Pharisæorum; quos acriter redarguebat S. Joannes Baptista, vocans eos, *progeniem, & genimina Viperarum. Matt. & Luc. cap. 3. vers. 7.* ex eo quia lacerabant, & rodebant falsis doctrinis eorum Matrem Synagogam sicut viperæ lacerantur à filiis, quos pariunt, teste Plinio in *Histor. Nat. lib. 10. cap. 62.* & Aristotele *lib. 6. de Nat. Anim. cap. 34.* Eosdem Pharisæos Christus Dominus fortiter increpabat, ut in *Matth. cap. 23.* ubi ostes ipsis interminatur damnationem æternam, cum interjectione illa *Væ?* ob scilicet multiplices, in quibus vivebant, iniquitates; nam ut idem Saluator revelavit Sanctæ Brigitte in *Revelat. Extravag. tom. 2. cap. 60. Lavabant se jugiter, ut viderentur*

tur mundi; jejunabant, & orabant in aperto, ut vocarentur Sancti; docebant, & præcipiebant multa, quæ ipsi minime faciebant. Sed modicum profuit eis apud Deum; quia intentio eorum erat corrupta, & anima immunda. Et hæc de Pharisæis. Post quos veniebant

48 Sadducæi, quorum inter Hebræos erat secta peculiaris, quæ gloriabatur justitiam colere, & legem Mosaycam observare; & nominabantur Sadducæi vel ab Hebraica voce *Tsaddic*, seu *Tsedech* quæ significat justitiam; ut ait S. Epiphanius *Hæres. 14.* S. Hieronymus in *cap. 22. Matt.* & Abulensis ibid. *quæst. 125.* vel à quodam *Sadoc* eorum institutore, qui cum fuisset discipulus Antigoni Pharisæi magni nominis, eo derelicto, se coniunxit cuidam Dositæo, apostatæ Judæo, facto Samaritano; ut ex Tertulliano *lib. de Præscriptionib. cap. 45.* scribit *Menochius in Storis d. part. 1. Centur. 1. cap. 93.* & *Magr. in Hierolexic. verb. Sadducæus.* Hi negabant tum libros Prophetarum, tum ceteros veteris testamenti; & solum Pentathevum admittebant. Reputabant quascunque traditiones Seniorum, & negabant resurrectionem mortuorum, Animæ immortalitatem; Angelos, & Spiritus, ut legitur in *Matth. cap. 22. Vers. 23.* nec non æterna bonorum præmia, & malorum supplicia; & eorum doctrina vergebat in
49 Epicureismum, atque Atheismum; & hos Sadducæos sectabantur multi Principes Sacerdotum, & ferè Optimates Judæorum, libertati carnis præ aliis inhiantes. *Tirinus in Matth. cap. 3. Vers. 7. Menochius d. Centur. 1. cap. 93.* Idcirco contrarii, atque infensi erant Christo Domino, à quo de errore doctrinæ, & de iniquitate morum reprehendebantur, & convincebantur. *Matth. cap. 16. Vers. 1. & cap. 22. Vers. 23.* eorumque crudelitas sevit in Apostolos, & discipulos Christi, & præcipuè contra Divum Paulum; ut legitur in *Actib. Apost. cap. 4. Vers. 2. cap. 5. Vers. 17. & cap. 23. Vers. 6. & seqq.* Satis autem sit de his referre, quæ scribit *Emin.*

Card. Baronius in apparatu Annal. cap. 9. his verbis. *Sadducæos inter se feris moribus discrepasse; & erga externos iliberales, & inhumanos fuisse; quam ob causam averfatum eos populum, Pharisæorum potius audientes fuisse Josephus de Bello Judaico lib. 2. cap. 7. in fin. & lib. 18. Antiquit. cap. 2. tradit: additque ejus sectæ fuisse paucos; sed ferè dignitate præcipuos.* At relictis his vipersarum genimibus, loquamur de sanctis, & religiosis viris, qui in lege Mosayca vivebant, quorum præcipui

Nazaræi. Hi erant viri, & mulieres de quacunque Tribu, à quibus 50 emittebatur votum de serviendo Deo sub certis regulis vel ad tempus limitatum, vel in tota vita; ut habetur in *libro Numeri cap. 6.* & *ibi Tirinus Vers. 2.* observans hos Nazaræos dici à verbo Hebræo *Nazir*, quod significat *Segregatum*; quia Nazaræi segregabantur à communi aliorum hominum statu, peculiari professione sanctimonix, ac Religionis. *Menochius d. Centur. 1. cap. 94.* & *Magr. in Hierolexic. Verb. Nazareus.* Addentes, quod Nazareatus incepit tempore Moysis, & duravit usque ad Apostolorum ævum; nam Divus Paulus cum aliis suscepti ex voto Nazareatum ad tempus, ut legitur in *Actib. Apost. cap. 18. Vers. 18.* & in *cap. 21. Vers. 25.* quemadmodum tota eorum vita durante fuisse, Nazaræos Sampsonem, Samuelem, S. Joannem Baptistam, S. Jacobum minorem, & alios registrat *Tirinus in lib. Numer. cap. 6. Vers. 2.*

Regulæ autem servandæ à Nazaræis, toto tempore, quo eorum votum durabat, erant quinque. *Prima:* Abstinebant à vino, sicera, uvis, ac etiam aceto, sola aqua contenti. *Secunda:* Capillos intonsoferebant. *Tertia:* Intervenire non poterant exequiis mortuorum, neque cadavera tangere, etsi Patris, ac Matris, neque sepulchra defunctorum; aliàs remanebant polluti, & contaminati; opusque erat tondere comam, offerre Sacrificium pro expiatione; & reassumere à principio

cipio tempus Nazareatus; & sic fecisse Apostolum Paulum, qui in Chenchris sibi caput totondit, (*Chenchræ* est portus Corinthi, ad orientem, ut inquit Strabo) forsitan ob contractam aliquam legalem immunditiam ex contactu alicujus morticini, vel ex aliquo funere, putat *Tirinus in cit. cap. 18. Actor. Vers. 18. & Menoch. in iisdem Actib. lib. 2. cap. 25. num. 4.* Quarta: Completo Nazareatus tempore offerebant ad portam Tabernaculi tres Victimæ; Agnum scilicet pro holocausto; Ovem pro hostia peccati; & Arietem pro Hostia pacifica; quæ litabantur à Sacerdotibus. Quinta: Tondebant sibi capillos, quos Deo oblatos Sacerdos comburebat; & sic finem habebat Votum, & observantia assumpta Nazareatus; ut latius scribunt. *Tirinus in d. libr. Num. cap. 6. Vers. 2. & ibidem Cornelius à Lapide Vers. 9 Salius ad Annum Mundi 2860. num. 14. Tornell. ad Annum 2545. num. 13. Barradas in Evangel. tom. 1. lib. 10. cap. 11. & Menochius d. Centur. 1.*

53 ubi eruditè probat, antiqui testamenti Nazareos fuisse umbram Religiosorum novæ legis: hi enim separati vivunt à laicis habitu, habitatio, & professione. Abstinent à delitiis per votum paupertatis, sicut illi abstinebant à vino, & ab omni potu, ex quo causari posset ebrietas. Cavent à culpisetiam venialibus; sicut prædicti cavebant ab immunditiis legalibus. Spoliantur omni affectu Parentum. Nutriunt bona desideria, quemadmodum illi comam. Complent tandem Nazareatum, idest Religionis cursum triplici Sacrificio, scilicet holocausto, hostia pro peccato, & pro gratiarum actione per mortem Sanctam, quam obeunt Religiosi, ac Moniales, quorum vita, bona opera, atque penalitatis in iisdem Sacrificiis continentur.

Hic autem tria dubia possunt excitari. Unum est, an Joseph Patriarcha, atque ProRex Ægypti fuerit Nazareus? De eo enim Moyse benedicens illius progeniem, ait: *Benedi-*

54

ctio illius, qui apparuit in Rubo, veniat super caput Joseph, & super verticem Nazareæi inter fratres suos. Deuter. cap. 33. Vers. 16. Respondetur, Josephum non fuisse Religiosum Nazareum, quippè hæc Religio Nazareæa cepit tantummodo tempore Moysis; sed sic appellari per antonomasiam; nam fuit separatus ab aliis suis fratribus in venditione; fuit sanctus, & impollutus resistendo illecebris Heræ suæ; & fuit intonsus toto tempore, quo stetit in carcere. Ita ex Ruperto Abbate, *Cornel. à Lapide d. cap. 33. Vers. 16. Deuter. Secundum* dubium est, An Absalom fuerit Nazareus? siquidem semel in anno tondebat capillos. *2. Reg. 14. 26.* Respondetur, non fuisse Nazareum; tonsio autem capillo:rum fiebat ab eo, quia sibi erant oneris, & à mulieribus Hebræis emebantur ducentis siclis, ut ait ibi scriptura. *Ter-*

55

tium dubium est; an Christus Dominus hanc professionem Nazareatus fecerit? Et respondetur, non fuisse legalem Nazareum; tùm quia vinum potabat, tùm etiam quia caput suum non radebat, & cæsariem subflavam, capillosque prolixiores portabat; quos tamen aliquando rescidisse, ne nimium longi evaderent, verisimile esse affirmat *Barradas d. tom. 1. in Evang. lib. 10. cap. 11. in fine.* Vocatur autem Nazareus Salvator noster juxta dictum *Matthæi cap. 2. Vers. 23.* vel à Civitate Nazareth in qua educatus est; vel quia separatus ab aliis hominibus, *Sanctus, innocens, impollutus, & segregatus à peccatoribus* fuit, ut ait *Apostolus ad Hebr. cap. 7. Vers. 26.* Vel etiam quia Nazareus interpretatur *flavidus*; idèd verba illa *Isajæ prophetæ cap. 11. vers. 1. Egredietur Virga de radice Jesse; & flos de radice ejus ascendet.* Ita declarantur à SS. Patribus. *Virga*, idest *Deipara* egredietur de progenie David filii Jesse. *Et flos de radice ejus ascendet*; idest *Christus Nazareus, floridus omni virtute, gratia, & scientia*; ut ex *Divo Hieronymo*, aliisque Doctoribus Sacris differunt

Barradas d. tom. I. lib. 10. cap. 11. & Tirinus in Isajam cap. 11. vers. 1. Hæc de Nazareis; quibus succedunt

Rechabitæ, idest Religiosi vitam Monasticam tenentes, ita appellati à *Rechab* patre *Jonadab*; institutoris, qui tria iisdem Religiosis præcipua commendavit. *Unum*, quod abstinerent à vino. *Alterum*, quod domos non fabricarent, sed degerent tanquam peregrini in hoc sæculo sub tentoriis. *Tertium*, quod agros non fererent, neque vineas plantarent; sed in summa paupertate viverent, ut latius scribit *S. Hieronymus in Epist. 13. ad Paulinum. Becanus in Analogia Veter. ac novi Testam. cap. 9. Menochius in storeis d. Centur. 1. cap. 94. Magr. in Hierolex. verb. Recabiti, & Tirinus in libr. Numer. cap. 10. vers. 29.* ubi advertit, Recabitas descendere à *Madianitis*, eorumque fundatorem fuisse *Hobab* filium *Jetro Medianitæ*, socii ipsius *Moyfis*, & per consequens ejusdem *Moyfis* cognatum, à quo hi Religiosi piam vitam ducere edocti sunt, abstemii à vino, & ab aliis deliciis; & occupati in continua meditatione, ac contemplatione divinæ legis; idemque auerunt *Serarius in Trib. hereseo lib. 3. cap. 9. & 10. nec non Corneius à Lapide in Jeremia cap. 35. vers. 2.* addentes ibid. probabilius esse, quod vita Anachoretica, & Monastica derivata ad Christianos initium sumpserit non à *S. Elia*, sed à prædicto pio, ac sancto Viro *Hobab* cognato *Moyfis*, *Cinæo* etiam vocato. Cæterum *Salianus ad Annum Mundi 3151. num. 52.* innixus auctoritate *Joannis Hierosolymitani De Institut. Monachor. cap. 5.* docet, auctorem, & fundatorem Rechabitarum fuisse, prædictum *Jonadabum* discipulum *Elisæi Prophetæ*, ex quo is suscitavit à mortuis filium *Sunamitidis*; amplexum omne institutum vivendi ejusdem *Elisæi*; quamvis concedat, Rechabitas oriundos à *Cingis* cognatis *Moyfis*; & idem sentire videtur *Torniellus Anno Mundi 3151. num. 2. & Anno 3428. num. 7.*

Sed mirabile fertur experimentum factum, jussu Dei, ab *Jeremia de Rechabitis* propinando iisdem Calices mero plenos, ut biberent; & eorum constantiam in non bibendo; à quorum exemplo *Jeremias* cepit redarguere populum *Israëliticum* de ejus inobedientia erga Dei præcepta: quæ omnia, quia clarè habentur in textu sacro *Jerem. cap. 35. à num. 5. & seqq.* idè non me piget Scripturæ verba transcribere; & sunt ista. *Et posui (ait Jeremias de se) coram filiis domus Rechabitarum scyphos plenos vino, & calices, & dixi ad eos: Bibite vinum. Qui responderunt, non bibemus vinum; quia Jonadab filius Rechab, pater noster, præcepit nobis, dicens: Non bibetis vinum vos, & filii vestri usque in sempiternum. Et domum non edificabitis, & sementem non seretis, & vineas non plantabitis, nec habebitis: sed in tabernaculis habitabitis cunctis diebus vestris, ut vivatis diebus multis super faciem terræ, in qua vos peregrinamini. Obedivimus ergo voci Jonadab filii Rechab, patris nostri, in omnibus, quæ præcepit nobis: ut non biberemus vinum cunctis diebus nostris, nos, & mulieres nostræ; filii, & filia nostræ: & non edificarem domos ad habitandum, & vineam, & agrum, & sementem non habuimus: sed habitavimus in tabernaculis; & obedientes fuimus juxta omnia, quæ præcepit nobis Jonadab Pater noster.* Ex hoc textu Sacro tria collige. *Unum*, quod fundator Rechabitarum fuit *Jonadab*, qui vivebat tempore *Elisæi*, nam ab iisdem vocatur *Pater noster*. *Alterum*, quod Rechabitæ etiam Religiosi, ac Monachi non servabant continentiam, quia habebant mulieres, filios, & filias. *Tertium*, quod *Elias*, & *Elisæus* miserunt tria vota Religiosa Paupertatis, Castitatis, & Obedientiæ; ut ex innumeris antiquis, & modernis auctoribus deducit, ac firmat *Collegium Salamanticense tom. 3. tract. 20. de Statu Religioso disp. 3. dub. 2. §. 1. & seqq. ac dub. 3. cum aliis sequentibus*, in quibus contrarium sentientes allegat, & conatur

convincere, quos studiosus ibi poterit videre. Post prædictos Rechabitas veniunt.

- 61 Essenii, qui ex universali Scriptorum placito erant Monachi, seu Anacoretæ, servitio Dei mancipati, vitam rigidissimam agentes; castitatemque. paupertatem, ac obedientiam ex voto servantes, ut pluribus auctoribus demonstrat *Collegium Salmanticense d. tom. 8. de Statu Religioso tract. 20. disp. 3. dub. 3. & seqq.* Ceterum quo tempore Secta Essenorum instituta sit? non est facile diffinire; tres enim reperio de Essenorum antiquitate opiniones. Una *Saliani ad Annum Mundi 3021. num. 8.* qui auctoritate S. Hieronymi fretus putat eos viguisse tempore Regis David; & propter eorum egregiam vitæ probitatem, fuisse præceptores nobiliorum adolescentium, ac etiam filiorum ejusdem Regis, à quo honoris causa vocati fuerunt ad generalia comitia per ipsum Regem David convocata, ut legitur *1. Paralipom. cap. 28. vers. 1.* ubi, appellantur Eunuchi; non ob virilium abscissionem; id enim erat prohibitum inter Judæos tum viris, tum brutis. *Deuter. cap. 23. vers. 1. & Levitic. cap. 23. vers. 24.* Sed obvoluntariam castitatem, & abstinentiam à nuptiis, ut fusiùs prosequitur idem *Salianus in Schol. 1. ad d. Annum.* Secunda opinio est antedicti Collegii Salmanticensis *d. tom. 8. de Statu Religioso. tract. 20. disp. 3. à num. 22. usq. ad num. 60.* ubi mordicus tuetur, Essenos extitisse discipulos Elisæi; & ab eo vitam Monasticam, & Religiosam recepisse; & per consequens tempore Elisæi, & Elisæi eorum Sectam ortum habuisse. Tertia est *Eminentissimi Cardinalis Baronii ad Annum Christi 64. à num. 3. & seqq.* ubi abundanter probat, ex *Cassian. lib. 2. cap. 5. de Institut. Cœnob. ex Sozomeno lib. 1. cap. 12. in fine,* ex
- 63 *Beda in Præfat. in Marcum.* Essenos fuisse Christianos Monachos, à S. Marco Evangelista institutos in Ecclesia Alexandrina; quorum vita erat austerissima, & tantæ Sanctitatis, ut me-

ruerit laudari tum à Josepho, & Philone hebræis; tum à Plinio, ac aliis Scriptoribus profanis, de quibus Cardinalis Baronius antedictus; & *Serlogus in Cantic. tom. 2. Vestig. 24. sect. 1. num. 15.* ubi plurimos DD. cumulat sic opinantes.

Quidquid sit de origine, ac initio Essenorum Anachoritarum, dicendum videtur, eorundem fuisse classes duas; quia præter supradictos religiosissimos, ac exemplares, de alia Essenorum classe sic scribit *Magr. in Hierolexic. verb. Esseni, una ex Hebræorum sectis, quæ nimia austeritate, & à reliquis segregatè vivebat; & ideo à ceteris hebræis tanquam Schismatici habebantur.* *Esseni, tum ex hoc, tum etiam quia noblebant sacrificare in Templo, asserentes sanctioribus cærenoniis eos uti, ac teste S. Epiphanio, tantum Pentateuchon ex Sacra Scriptura admittebant; reliquos vero ejusdem sacræ pagine libros reiciebant; non credebant in mortuorum resurrectionem; nihilominus quo ad mores ab omnibus laudabantur, Quem fidei defectum in Essenis obiicit etiam Suarez tom. 3. de Relig. lib. 3. cap. 1. à num. 8. & novissimè Salles de S. Inquisitione lib. 3. cap. 4. Regul. 212. num. 111. & seqq.* Nihilominus Collegium Salmanticense *d. disp. 3. num. 62.* ab hac nota vindicat Essenos Elisæi discipulos; & demonstrat schismaticos Essenos fuisse Samaritanos, qui videntes Essenorum institutum apud Judæos florere, conati sunt illud imitari; sed cum defectibus, de quibus supra; ut latius apud idem Collegium Salmanticense, non levem pugnam ingressum ad sustinendam sobolem Elisæi Monasticam contra tot, & tantos Auctores, qui scriperunt, verum statum Religiosum cum tribus solemnibus votis, qui in Ecclesia Christiana habetur, non fuisse in veteri Testamento.

Assidei post prædictos Essenos aliam speciem Cleri Regularis Mosayci videntur conficere, de quibus mentio habetur *in lib. 1. Machabeor. cap. 7. vers. 13. & in lib. 2. cap. 14. vers. 6.* de quib.

sic

sic differit *Tirinus d. lib. 1. cap. 7. vers. 13.* *Affidæi* sic dicti à radice *Cassid*, id est *Misericors*, *Sanctus*, *pius*, quales hos fuisse restatur *Joseph*; tùm professione religionis, & fidei, tùm præstantia operum. Præ cæteris enim majorem Religionis Zelum, & sanctitatis studium præferrebant; speciali Societatis vinculo inter se devincti, & specialibus institutis non minùs, quàm nomine à reliquo populo distincti, ferè ut nunc *Religiosi*. Subdens ibidem, quod *Judas Machabeus* erat Prepositus generalis hujus Ordinis, ut legitur in *d. lib. 2. Machab. cap. 14. vers. 6.* & quod herbis nutriebantur, de resurrectione carnis, & animæ immortalitate piè sentiebant; uxores vel numquam, vel non nisi tardè ducebant; & quod zelo religionis, & animi fortitudine fuerunt præclari. Alii tamen arbitrantur, *Affidæos* non fuisse Religiosos; sed Hebræos magnum Zelum observantiæ legis habentes; de quibus sic ait, *Magri in Hierolex. in verb. Affidæi.* *Hæc non fuit secta inter Hebræos, ut aliqui autumant: sed ita Mosaycæ legis observatores, ad distinctionem Apostatarum; Vox enim Cassidim, bebraicè sonat justos, ac pios.* His annectendi sunt

Dositthæi; de quibus scribit *idem Magri in Hierolex. eod. Verb.* quod erat quædam Samaritanorum secta religiosa, quæ abstinebat ab esu rerum animaliarum, credebat mortuorum, resurrectionem; observabat Sabbata, sed ita, & taliter ut ipsi *Dositthæi* remaneret immoti toto eo die festivo in illo situ, ac positione, in quibus præventi ab eodem die reperiebantur; quod etiam affirmat *Emin. Bard. Baronius in Apparatu ad Annal. Eccles. cap. 67* 10. ubi curiosum refert exemplum, desumptum ex *Epistola 4. Sinesi* Episcopi Cyrenensis ad *Evoptium*; narrat enim ipse *Sinesius* Episcopus navigasse ex *Africa* in navi cujusdam *Judæi Dositthæi*, cujus nomen *Amarantus* erat; orraque tempestate die *Veneris* cum evidenti periculo naufragii, *Amarantus* constanter rexit

navim usque ad occasum Solis; at inchoante tunc *Sabbato*, *Amarantus*, relicto clavo, prosternit se; ratiq; navigantes id ex desperatione eum fecisse, omnes consternabantur; sed cum intellexissent, sic eum stare ex superstitiosa observatione *Sabbati*, non obstante prædicto periculo naufragii, evaginatis ensibus, eum cogere tentarunt, ut ad clavum, & ad regimen navis assurgeret: at ille imperteritus immobilisque remansit, tota nocte, ac *Sabbato* sequenti, quo expleto spontè surrexit, & clavum omissum recepit navis, quæ ex Dei misericordia naufragium non fecerat, orantibus cum lacrymis omnes *Christiani* in ea existentes. Idem exemplum fufius narrat *Menochius in Storeis part. 1. Centur. 1. cap. 11.* ad confusionem fidelium nostri temporis, quorum parùm videtur interesse dies festivos sanctificare; & à servilibus operibus abstinere.

Hemerobaptistæ erat alia classis religiosorum hominum apud *Judæos*; sic dicti, quia quotidie lavabant totum corpus suum ad sanctitatem acquirendam; affirmantes, hominem vivere non posse, absq; quotidiano lavacro; quorum exemplum nunc *Mahometani* imitantur. Hi autem *Hemerobaptistæ* fuerunt illi, qui exprobarunt discipulos *Christi*, quia non lotis manibus panem manducabant, ut ex *S. Epiphanio in Panar. lib. 1. cap. 17. & cap. 18.* scribit *Emin. Card. Baronius in d. Apparatu cap. 11. & Ann. 33. num. 14. Salelles de S. Inquisit. lib. 3. cap. 4. regula 212. num. 115.* ubi plures Auctores citat. Et novissimè *Magri in Hierolex. eod. Verb. Hemerobaptistæ.*

Herodiani tandem constituebant aliam sectam religionis in lege *Mosayca*; & hi adorabant *Herodem* tanquam *Messiam*, talem illum existimantes; quia intrusus erat in regnum *Judaicum* tempore, quo ablatum erat sceptrum de *Juda* juxta prophetiam *Jacobi Patriarchæ Genes. cap. 49. Vers. 10.* Ideò *Herodes* hac opinione allectus fabricavit de novo *Templum Jerusalem*.

rosolymitanum, ut diximus supra. *Decis. XIII. num. 38. & differit Menochius in Histor. Sacra lib. 4. cap. 4. num. 3. ubi Auctores antiquos cumulat. Quamvis alii dissentiant, autumantes Herodianos fuisse de familia Herodis; vel sic nominatos, quia celebrabant annuale Herodis diem; sive quia ad Herodis complacentiam solvebant tributum Romanis; à quibus ipse Regnum obtinuerat; quod satis verisimile apparet; quia hi Herodiani cum Pharissæis accesserant ad Christum, tentantes eum, an liceret tributum dare Cæsari? ut legitur in *Matth. cap. 22. ver. 17.* De his autem videndus *Barradas in Evang. tom. 3. lib. 8. capit. 12. & Magri in Hierolexic. Verb. Herodiani*, ubi de supradictis opinionibus copiosè discurrunt.*

D E C I S I O XXV.

A R G U M E N T U M.

De Prophetis Legis naturæ, Moysaycæ, & Evangelicæ. Quid sit Prophetia? A Quo detur hoc donum, & Quibus? An Dæmones possint revelare futura? Et an cognoscant occultas hominum cogitationes? Quot, & quibus modis fiant revelationes hominibus tum externæ, tum internæ; tam in somnis, quàm in extasi, & raptu? Signa cognoscendi revelationes veras à falsis. Compendiosa relatio sexdecim Prophetarum, de quibus in Sacra Scriptura. Quæsitæ plura curiosa circa materiam Prophetiæ.

S U M M A R I U M.

1 Prophetæ nomen quid significet? & unde eius Etymologia?

- 2 Prophetiæ definitio, ac eius declaratio.
- 3 Prophetare an quis possit rem, quam ipse non intelligat?
- 4 Dei solius est scire futura, & occulta.
- 5 Dæmones an possint revelare futura, & occulta?
- 6 Oracula gentilium, in quibus dabantur responsa.
- 7 Oraculum Gerionis in Villa Apponi Diæcesis Patavinæ, ubi Diabolus revelabat futura.
- 8 P. Jacobus Salomonius è familia Prædicatorum laudatus.
- 9 Cogitationes hominum an cognoscantur à demonibus?
- 10 Dæmoniæ revelationes incertæ, & æquivocæ.
- 11 Deus cognoscit omnia futura contingentiâ, non solum libera, sed etiam contingentiâ. Et quomodo?
- 22 Exempla futurorum contingentium.
- 13 Præterita repetere est proprium Prophetarum.
- 14 Prophetarum est manifestare præsentia, quæ sint occulta.
- 15 S. Benedictus Abbas dono prophetiæ ditatus. B. Pius V. S. Philippus Nerius, & S. Catharina Senensis revelantes res præsentis, sed occultas.
- 16 Prophetia datur in utilitatem populorum.
- 17 Prophetæ quot, & quibus modis recipiant Divinas revelationes?
- 18 Revelationes fiunt vel immediatè à Deo, vel eius jussu ab Angelis.
- 19 Adamo, & Evæ Deus immediatè, & per se loquebatur.
- 20 S. Ignatio Loyolæ Deus Pater est immediatè locutus.
- 21 Deus an videri possit in sua essentia ab homine viatore?
- 22 Angeli revelabant ut plurimum futura hominibus.
- 23 Revelationes cælestes alię sunt claræ, alię enigmaticæ. Exempla

de utrisque.

- 24 *Revelationes fiunt vel per locutionem externam, vel in somnis, vel in extasi.*
- 25 *Quid, & Quotuplex sit Extasis?*
- 26 *Demon quomodo illudat phantasia hominum?*
- 27 *Raptus quid sit?*
- 28 *Exempla Sanctorum, qui in spiritu etiam cum corpore elevabantur à terra.*
- 29 *Revelationes interna fiunt vel per species imaginarias in phantasia; vel per species intelligibiles in intellectu. Et quomodo?*
- 30 *Revelationes, & Visiones merè intellectuales an dentur?*
- 31 *Prophetiæ qui sint capaces?*
- 32 *Infantium exempla, qui miraculose prophetarunt.*
- 33 *Plebis Sacci Castri Paduani infans disertè locutus.*
- 34 *Templum D. Antonii Patavini cur dicatur Il Santo?*
- 35 *Ethnici, & Gentiles aliquando prophetarunt.*
- 36 *Animalia irrationabilia prophetarum officio functa.*
- 37 *Canis Beatæ Margaritæ Cortonenfis indicat ei Amasium occisum.*
- 38 *Prophetia utrum sit qualitas habitualis?*
- 39 *S. Philippo Nerio subtractum donum cognoscendi spiritum Ursule Benincasæ.*
- 40 *Prophetia an sit à Deo, & Angelo bono, vel à demone quomodo cognoscatur? Signa decem & septem.*
- 41 *Bonitas Prophetæ an satis sit pro certitudine Prophetiæ?*
- 42 *Revelationes à quibus examinandæ ex Conc. Lateranensi?*
- 43 *Urbanus VIII. quid decreverit circa impressionem librorum cum revelationibus, & miraculis servorum Dei?*
- 44 *Protestatio Scriptoris facienda in principio libri circa revelationes,*

& miracula servorum Dei ex alio Decreto Urbani VIII.

- 45 *Revelationes, & miracula scripta in Vitis Sanctorum & Servorum Dei à privatis auctoribus an sint necessariò credendæ?*
- 46 *Prophetæ in Lege Naturæ qui, & quot fuerint?*
- 47 *Prophetarum duo genera in Lege Moysæ. Vnum predicentium futura. Aliud cantantium divinas laudes.*
- 48 *Prophetæ in Lege scripta predicentes futura qui, & quot fuerint?*
- 49 *Prophetæ alij majores; & qui, & quot?*
- 50 *Isajæ Prophetæ compendiosa vitæ narratio.*
- 51 *Jeremie vita breviter relata.*
- 52 *Ezechielis vitæ summaria notitia.*
- 53 *Danielis Prophetæ brevis narratio vitæ.*
- 54 *Daniel in lacu leonum liber insculptus in sepulchris Christianorum in Symbolum resurrectionis futuræ.*
- 55 *Osee Prophetæ Vita.*
- 56 *Joelis Prophetæ Vita compendium.*
- 57 *Amos pastor ovium, deinde Prophetæ; & Martyr.*
- 58 *Abdias Prophetæ quisnam fuerit, & quo tempore?*
- 59 *Jonæ Prophetæ vita breviter narrata.*
- 60 *Micheæ Prophetæ ortus, vita, & Martyrium.*
- 61 *Nabum quid significet? ubi, & quando prophetaverit?*
- 62 *Habacuc Prophetæ an fuerit ille, qui prandium detulit Danieli in lacu leonum? Brevis notitia ipsius vitæ.*
- 63 *Sophonie Prophetæ Vita, & revelationes.*
- 64 *Aggæi Prophetæ, & labores in reedificatione Templi.*
- 65 *Zaccharias Prophetæ quis, & quando fuerit?*
- 66 *Malachiæ prædictiones, & Prophetiæ.*

- 67 *Prophetæ innumeri in Lege Evangelica.*
 68 *Christus Dominus Prophetiæ dono semper ditatus, ut homo.*
 69 *S. Zacharias Pater S. Joannis Baptistæ, Simeon Senex, S. Ioannes Evangelista, & Agabus Prophetæ fuerunt, præter alios innominatos.*
 70 *Prophetæ quare non sunt accepti in Patria sua?*

VLtra Levitarum personas, & alias religiosas sectas, sive bonas, sive malas hominum Divino servitio mancipatorum in lege Mosayca, considerandi etiam veniunt Prophetæ, à quibus Synagoga continuis temporibus fuit illustrata; & quorum ministerio Deus frequenter utebantur in reprehendis peccatoribus; & in comminandis penis, ac flagellis, ob eorumdem culpas infligendis; quapropter ad plenam notitiam Cleri Mosayci, & Aaronici, antequam ad ejusdem sacrificia descendamus, oportet breviter, quæ principaliora sunt de Prophetis explicare; & de his in præsentis Decisione videbimus.

- 1 *Quid sit Prophetia?*
- 2 *Quot, & Quibus modis Prophetæ recipiant Divinas revelationes de rebus futuris, & arcanis?*
- 3 *Qui sint capaces Prophetiæ, & Divinarum Revelationum?*
- 4 *An Prophetia sit qualitas habitus?*
- 5 *Quomodo cognoscatur, an Prophetia sit à Deo, seu ab Angelo bono? vel ab Angelo malo?*
- 6 *Qui, & Quot fuerint Prophetæ in Lege Naturæ? In Lege Mosayca? & in Lege Evangelica?*

Quo ad primum. Prenotare oportet etymologiam hujus nominis *Propheta* provenire, vel à *procul* fando, ut ait *Lyrannus in libr. Num. cap. 22.* quia qui prophetat, fatur ea, quæ à nobis sunt procul, vel loco, vel tempore; vel à verbo græco *προφητῆς*, quod est *profari*, scilicet prædicere, ut ex au-

toritate *Vulpiani* observat *Vossius in Etymolog. Linguae Latinae verb. Prophe-ta*; addens ibidem multiplicem fuisse significationem hujus nominis apud Gentiles; apud quos ita vocabantur tum Sacerdotes Idolorum, tum Antistites Fanorum. Porro apud Auctores Sacros Prophetas innuit tria genera personarum; nempe Cantores, divinas laudes psallentes, ut notat *Cornelius à Lapide in lib. 1. Reg. cap. 10. vers. 5.* & nos diximus supra *Decis. 24. num. 13.* Personas operantes miracula, prout de *Eliseo* jam mortuo, ad cujus contactum mortuus suscitatus fuit, dicit *Scriptura Eccl. 48. 14. Mortuum prophetavit corpus ejus: in vita fecit monstra; & in morte mirabilia operatus est.* Et de Salvatore nostro, quando suscitavit filium Viduæ in Civitate *Naim*, dixerunt populi: *Propheta magnus surrexit in nobis. Luc. 7. 16.* Sed communiter significat aliquem prædicentem futura, vel abscondita; scilicet habentem donum Prophetiæ, ut bene advertit *Tirinus in Prolog. Idiotis. mor. Linguae Hebr. num. 11. Emin. Card. de Lauræa in 3. lib. Sent. tom. 4. De Virtutib. Theolog. & aliis gratis gratis. disp. 19. num. 160.*

Igitur Prophetia sic definitur. *Prophetia Spiritus est externa manifestatio ex Dei revelatione futurorum contingentium principaliter; & aliquando etiam præteritorum, ac præsentium occultorum, sive distantium, sive instantium, & vicinorum, in utilitatem personarum.* Et est desumpta ex scriptis ejusdem *Emin. Card. de Lauræa d. disp. 19. num. 168.* Quæ verba singillatim, sed breviter sunt ponderanda, & exponenda.

Dicitur *Prophetia Spiritus*, quia Prophetia est donum spirituale, & gratia gratis data; quam quis sola sua industria non potest acquirere; nisi à Spiritu Sancto sibi benignè elargiatur; juxta illud Apostoli. *1. Cor. 22. vers. 4. Nemo potest dicere Dominus Jesus, nisi in Spiritu Sancto.* Et *Vers. 8. Alii quidem per Spiritum datur sermo sapientiæ.* Et paulò post. *Alii operatio virtutum;*
alii

alii Prophetia, nam ut ibi concludit Apostolus *vers. 11. Hæc autem omnia operatur unus atque idem Spiritus, dividens singulis, prout vult.*

Dicitur, quod *Prophetia* est *manifestatio*, proprium enim est illius, qui prophetat, manifestare prædicando ea, quæ sunt ventura; ut fecerunt omnes Prophetæ in Lege naturæ, Mosayca, & Evangelica; qui inter cætera manifestarunt aduentum Messia, eius conceptionem ex Virgine; prædicationem, miracula, persecutionem, passionem, mortem, resurrectionem, & cætera omnia ad eum, & Ecclesiam Sponsam suam pertinentia; vnde *S. Petrus in Epist. 1. cap. 1. vers. 10.* ait: *De qua salute exquisierunt, atque scrutati sunt Prophetæ, qui de futura in vobis gratia prophetauerunt; scrutantes in quod, vel quale tempus significaret in eis Spiritus Christi; prænunciantes eas, quæ in Christo sunt passiones, & posteriores glorias; quibus reuelatum est &c.* Et quamvis *Prophetia* includat etiam in Prophetante cognitionem eorum, quæ ab eo prædicantur; nemo enim potest loqui de aliqua re, nisi eam agnoscat; & idè olim *Propheta* vocabatur *Videns*; & *Saul* sollicitus de *Asinis* deperditis dixit foris: *Uo: Eamus ad Videntem* quia subdit *Scriptura 1. Reg. cap. 9. vers. 9.* *Qui enim Propheta dicitur hodie, vocabatur olim Videns.* sciebant namque *Prophetæ*, & intelligebant res, de quibus prophetabant: Nihilominus in definitione dicitur tantùm, quod *Prophetia* sit *manifestatio*; & non *cognitio*; quandoquidem *Deus* potest committere manifestacionem futurorum, vel arcanorum alicui illa non intelligenti; exempligratia si faciat loqui aliquod iumentum, ut in *libr. Num. cap. 22.* ubi num 23. *Aperuit Dominus os Asinæ Balaam, & dixit Asina.* Vel pueros, ut de illis acclamantibus *Saluatori. Hosanna filio David, Benedictus, qui venit in nomine Domini, Matth. cap. 21. vers. 9.* Vel si committeret *Deus* alicui *Italo* ignaro linguæ Græcæ, vel Hebraicæ, ut manifestaret aliquod *Divinum secretum* ver-

bis Græcis, aut Hebraicis ipsi reuelatum, ut latè differit, alias de hac reationes allegando, *Emin. Card. de Laureæ d. disp. 1. De Gratia gratis data à num. 185. & seqq.* in his enim, & similibus casibus esset *Prophetia* per solam manifestationem futurorum, vel occultorum; etsi ille, qui prophetaret, aut loqueretur, non haberet cognitionem de rebus sibi reuelaris, & manifestatis.

Dicitur in definitione *ex Dei reuelatione*; quia proprium est solius *Dei* scire futura; & cognoscere arcana, & quæ sunt alijs occulta; juxta *vers. 5. Psalm. 138. Ecce tu Domine cognouisti omnia novissima, & antiqua.* Et *Isa. cap. 41. vers. 23.* *Anunciate, quæ ventura sunt in futurum; & sciemus, quia Dij estis vos.* Quare *Redemptor* noster optimè docuit Apostolos hanc veritatem, dicens: *Non est vestrum nosse tempora, vel momenta, quæ Pater posuit in sua potestate; Act. cap. 1. vers. 7.* Et de quolibet *Prophetante* legitur in sacro Textu, quod *ex Dei locutione* vel interna, vel externa, (ut postea declarabimus) manifestaverit futura: Vnde *Petrus in Epist. 2. cap. 1. vers. 21.*, ait: *Non enim voluntate humana allata est aliquando Prophetia; sed Spiritu Sancto inspirati, locuti sunt sancti Dei homines.*

Hic autem obijciat aliquis. *Manifestatio futurorum*; nec non arcanorum fieri potest virtute *Dæmonis*. Ergo non ex sola *Dei* reuelatione. Antecedens probatur. In *Deuter. cap. 18. vers. 11.* *Deus* prohibet consulere *Pythones*, ac diuinos, maleficos, & incantatores. Ergo dantur isti, qui possunt futura prædicere, & sic *Saul* cum accessisset ad mulierem *Pythonissam*: ait illi: *Divina mihi in Pythoue, 1. Reg. 28. vers. 8.* Et *Ochozias* Rex *Israel* cum esset infirmus misit *Nuncios* ad consulendum *Deum Accaron*, an viuere posset de infirmitate sua? quem reprehendit *Elias* *Propheta*, ut legitur *4. Reg. 1. vers. 16.* Ex historijs autem prophanis notorium est, *Gentiles* habuisse quædam *Idola*, quæ *Oracula* dicebantur; à quibus petebant *vaticinia*; & recipiebant

responsa futurorum. Hujusmodi fuerunt Oraculum Dodonæum in Epiro; Iovis Ammonis in Lybia; Delphicum, sive Pythium in Delphis; Lycium, Dyndimæum; & alia plura, de quibus *Franciscus Serra in Apparatu Synonymor. Verb. Oraculum*, ubi notat ritus, quos adhibebant, pro vaticinio habendo, & reuelatione futurorum. Et magistraliter de prædictis omnibus Oraculis *Martin. Delrius Disquisit. Magicar. lib. 4. cap. 2. quæst. 6.* Et ad horum normam in hac Diœcesi Patavina, ab ipsa Vrbe Antenorea condita Anno 1188. à Natiuitate autem Christi sexto, in Villa Apponi extabat Oraculum Gerionis, à quo responsa futurorum dabantur; ad quod teste *Suetonio in Tiberium cap. 14.* accessit Tiberius ipse, qui de mandato Cæsaris Augusti cum militibus ibat contra Dalmatas; ac illud consuluit de sua successione in Romanum Imperium; & affirmatiuum responsum reportavit; ut enarrant *Portenarius de felicitate Paduæ lib. 9. cap. 1. Sertorius Vrsatus Eques in Histor. Patav. libr. 1. part. 1. pag. 46.* Et nouissimè eruditissimus Theologus, ac antiquitatum Cæli Antenorei diligentissimus investigator *P. Jacobus Salomonius Ordinis Prædicatorum in Inscriptionib. Agri Patavini, De Villa Apponi pag. 59.*

Crescit autem obiectio, quia non solum videntur Dæmonia posse vaticinari, & manifestare futura, vel abscondita ex traditis per *Bartol. Sybillam in Speculo Peregrinar. Q. Q. Decade tertia cap. 9. quæst. 1. per Martin. Delrium d. cap. 4. cap. 2. q. 2. & Schottum in Physica Curiosa tom. 1. lib. 1. cap. 5. § 2.* Sed etiam secreta cordium, & occultas cogitationes manifestare; ut innuit idem *Delrius eod. cap. 2. quæst. 1. vers. 5. ibi: De solis cogitationibus in animo manentibus controuertitur, an eas Dæmon cognoscat? Experientia sæpè probauit, illum non esse mendacem indicem; sed per energumenos veris infamiæ jaculis confgere.* Cui ad stipulatur *Gasp. Schottus in d. tom. 1. Physic. Curiosæ lib. 1. cap. 5. §. 1. in fine his verbis: Scio, ante non multos annos dæ-*

monem ex quadam persona energumena loquentem reuelasse multas accedentium cogitationes occultissimas; & nullo externo signo proditas.

Respondetur, obiectiones has non officere definitioni Prophetiæ, quatenus firmat, manifestationem futurorum, vel arcanorum venire ex Dei solius reuelatione; quia intelligenda est de reuelatione vera, & certa; non autem de incerta, dubia, & æquivoca; qualis esse solet dæmoniaca. Ita *Emin. Card. de Lauræa d. disp. 19. num. 183.* Si quidem dæmon dum futura prædicat, vel reuelat; argumentis, & præsumptionibus utitur ad divinandum; vel à motu Cælorum, ac Syderum, propluvia, serenitate, tempestate, messis abundantia, vel penuria prædicenda. Vel à complexionem hominum, eorumque moribus, & naturali propensione; nec non à phantasmatibus in eorum mentes excitatis; ex quibus futuras rixas, amores, vel alios humanos actus prænunciat, antequam sequantur; ut doctè *Delrius, & Schottus* locis proximè allegatis; & *Bart. Sybilla d. Decad. 3. cap. 9. §. 1.* Quo verò ad cognitionem occultarum hominum cogitationum; quamvis sit famosa quæstio inter utramque Scholam Theologorum, an Angeli solis viribus naturalibus eas videre, & scire valeant? de qua *Collegium Salmanticen. in Cursu Theologic. tom. 2. part. 2. De Angelis tract. 7. disput. 7. dubio 5. & Mastrius in 2. libr. Sent. disp. 2. quæst. 8.* à quibus diuersæ Sententiæ propugnantur, & ad invicem impugnantur; nihilominus illas procedere, aiunt, de Angelis bonis; siquidem de malis, & sic de dæmonibus; concordant omnes Scholastici, quod internas hominum cogitationes iidem non vident, ut ex *Auctore de Eccles. dogmatib. apud S. Augustinum cap. 81.* comprobatur ipse *Mastrius d. tract. de Angelis quæst. 5. disp. 2. num. 236.* Testimonia autem contraria relata à *Delrio, & Gaspare Schotto*, procedunt ex conjecturis, vel alijs signis per hominem datis de eorum internis cogitationibus, ut prædicti Auctores declarant, & pro-

& prosequitur *Bart. Sybilla d. Decad. 3. cap. 7. q. 2.* omnino videndus; & novissime *Colleg. Salmanticen. de Angelis d. tract. 7. disp. 7. num. 65.*

Sequitur in definitione : *Futurorum contingentium principaliter.* Quia talis, & tanta est scientia Dei, ut omnia futura contingentia clarè cognoscat, non solum libera, sed etiam conditionata; de qua scientia exclamat Apostolus: *O altitudo divitiarum sapientiæ, & scientiæ Dei. ad Rom. 11. 33.* Hoc autem probatur ratione; & exemplis. Rationes multæ afferuntur à Theologis, sed illa præcipua, quia omnia futura contingentia sunt ab æterno realiter, & physicè præsentia Deo; & ratione hujus præsentia à Deo certè cognoscuntur. Hinc scriptum est in *libr. Ecclesiast. cap. 29. Vers. 24. Opera omnis carnis coram illo à seculo, & usque in seculum respicit; & nihil est mirabile in conspectu ejus.* Et in hac conformitate scripsit S. Gregorius *lib. 20. Moral. cap. 23. Ante Dei oculos præterita nulla sunt; præsentia non transeunt; futura non veniunt; quippè quia omne, quod nobis fuit, & erit, in Dei prospectu præstò est.* Et concordanter dixit S. Augustinus *lib. 15. De Trinitate cap. 7. Quis hominum potest istam capere sapientiam, quæ Deus novit omnia, ita ut nec ea, quæ dicuntur futura, quasi desint, expectentur, ut veniant; sed & præterita, & futura cum præsentibus sint cuncta præsentia.* Et de hac veritate copiosè disputant, & rationes cumulant tam Thomistæ, quàm Scotistæ in *tract. de Scientia Dei*; inter quos *Colleg. Salmanticen. in d. cursu Theologico tom. 1. de Deo. tract. 3. disp. 8. per totam. Gonet tom. 1. tract. 3. disp. 4. & disp. 5. ubi de scientia simplicis intelligentiæ, ac de scientia Visionis; nec non de scientia mediæ; quam disp. 6. acriter impugnat. Abelly in Medulla Thologica tom. 1. part. 1. tr. 1. cap. 3. sect. 1. 2. 3. & 4.* Et inter doctos doctissimus *Masfrus in 1. Sent. disp. 3. ubi per decem articulos totam hanc subtilissimam, & altissimam simul materiam Scientiæ Dei futurorum con-*

tingentium examinat, & declarat; quomodo nihil officiat humanæ libertati, ad explodendum errorem *Vviclesi*, qui fuit damnatus in *Concilio Constantiæ sess. 8.*

Exempla autem sunt innumera de Dei scientia, & præscientia circa futuros eventus; de quibus plena est Scriptura Sacra. Noe enim præter diluvium ex Dei revelatione prædixit Cham futurum servum Semi fratris sui. Jacob prænunciavit duodecim filiis suis, quæ illis contingere debebant. Samuel prædixit, regnum transferendum à Saule *1. Reg. 15. 18.* Abdias prophetavit, quod Regnum Israel scindendum erat in duas partes. *3. Reg. 11. 31.* & alia plurima in veteri Testamento de peculiaribus eventibus futuris, quæ Prophetæ prænunciarunt. Pariter in Testamento novo à Zacharia prædicitur, quod eius filius Joannes parabit viam ante faciem Domini. Simeon prophetavit persecutionem Christi. Ipse verò Christus tot, & tanta prædixit, prout in Evangelio; & præcipuè traditionem Judææ *Mscariotæ*; ac trinam negationem Petri.

Subditur in definitione. *Et aliquando etiam præteritorum.* nam proprium est Prophetiæ etiam præterita repetere, ostendere, ac demonstrare. Hinc Moyses tanquam Propheta, Deo revelante, conscripsit Pentateuchum, Seriem scilicet ordinatam, & distinctam eorum, quæ per tot annorum millia præcesserant; quod notat *S. Greg. hom. 1. in Ezech. Sic de Esdra*, qui post reditum de Babylonia, Legem jam perditam, Deo inspirante cunctis Judæis audientibus, in scriptis rededit, Propheta dicitur, teste S. Augustino *lib. 17. de Civit. Dei cap. 24.* Salvatore autem nostro dicente Samaritanæ: *Quinque viros habuisti, & nunc quem habes, non est tuus vir. Joan. 4. 20.* ipsa ad eum dixit: *Domine, ut video, Propheta es tu.*

Additur in definitione: *Ac presentium occultorum, sive distantium, sive indistantium, & vicinorum.* Prophetæ enim

dicuntur etiam illi, qui præsentia, sed incognita denunciant. Ita fecit Sanctus Joannes Baptista, vocatus Propheta; qui de Messia jam in humanis agente, sed nondum cognito, ait: *Ego baptizo in aqua; medius autem vestrum fiet, quem vos nescitis. Ipse est, qui post me venturus est, qui ante me factus est.* Et cum vidisset Jesum exclamavit. *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi.* Jo. 1. 29. Hac de causa donum Prophetiæ habuisse dicuntur Sancti illi in Ecclesia Catholica, qui indistantia occulta agnoverunt. De Sancto Benedicto Abbate; sic in Breviario Romano lect. 5. legitur. *Augebatur in dies magis divina gratia Benedictus, ut etiam prophætico spiritu ventura prædiceret. Quod ubi accepit Totila Gothorum Rex, exploraturus an re ita esset; Spatharium suum regio ornatum, & comitatu præmittit, qui se Regem simularet. Quem ut ille vidit, deponere, inquit, deponere fili, quod geris, nam tuum non est.* Pari modo de Beato Pio Quinto legitur, quod de Classe Turcica maritima Victoriam ea ipsa hora, qua obtenta fuit, Deo revelante cognovit; suisque familiaribus indicavit. Brev. Rom. lect. 6. Item de Sancto Philippo Nerio: *Prophetiæ donum fuit illustri, & in animorum sensibus penetrandis mirificè enituit: nam, eos, qui puritatem colerent, ex odore; qui verò secus ex fetore dignosceret ejusdem Brev. Rom. lect. 6.* Et in ædificatione Ecclesiæ Sanctæ Mariæ in Vallicella murum sub terra absconditum cognovit, & Architecto indicavit; ut in ipsius Sancti Philippi Nerii vita scribit Jacobus Baccius lib. 1. cap. 17. num. 6. ultra plurimas alias arcanorum revelationes. His concors est etiam id, quod recitatur in eodem Breviario lect. 6. de Sancta Catharina Senensi, scilicet: *Avenionem ad Gregorium Undecimum Pontificem Maximum profecta est: cui etiam votum ejus de petendo Urbe, soli Deo notum, sese divinitus cognovisse monstravit.* Plura autem testimonia, & auctoritates Sacras de prædicatione rerum præsentium occultarum conge-

rit Emin. Card. de Lauræa d. disp. 19. num. 178.

Tandem dicitur in definitione Prophetiæ, *In utilitatem personarum.* quia hæc est causa finalis, ob quam Divina Clementia dignatur, revelare futura, aut præterita, vel præsentia abscondita; videlicet, ut fideles, & alii reportent utilitatem, salutemque animarum; undè ait Apostolus 1. Cor. 12. 7. *Manifestatio spiritus ad utilitatem.* Et de futuro Prophetiæ omnem gratiam, donumque Prophetiæ eminenter habituro ait Isaia cap. 61. vers. 1. *Spiritus Domini super me, et quod Dominus unxerit me; ad annuncianum mansuetis misit me, ut mederer contritis corde, &c.* Quod de se dictum fuisse ostendit Salvalor Judæis, ut habetur in Lucæ cap. 4. vers. 18. Omnes autem Prophetæ ut plurimum jussi sunt prophetare, ut peccatores agerent pœnitentiam; & Sancto Joanni in Apocalypsi dictum fuit: *Quod vides, scribe in libro, & mitte septem Ecclesiis, quæ sunt in Asia.* Apoc. 1. vers. 11.

Quo ad secundum; in quo queritur, *Quot, & quibus modis Prophetæ recipiant divinas revelationes, de rebus futuris, & arcanis?* distinguere oportet tria, *Revelantes, Res revelatas; & formalitatem Revelationum.* 17

Circa Revelantes scire oportet, quod revelationes fiunt Prophetis, ac Sanctis Viris vel immediatè ab ipso Deo, quia non repugnat, quod Deus immediatè loquatur Prophetæ, docens eum; quæ debet revelare, vel manifestare; siquidem potest Deus vel humano modo, sicut alius homo, loqui Psophetæ sensibilibiter; vel apparens in forma hominis; vel non apparens, sed tantùm formans vocem, & ei dicere res manifestandas; quod enim Deus potest facere per Angelum, vel per aliam creaturam, potest etiam facere per se ipsum immediatè; ut disserit Eminen. Card. de Lauræa d. tract. de Gratia gratis data disp. 19 num. 204. & seqq. & docuerunt S. Cyprianus lib. 2. contra Judæos cap. 5. S. Hilarius lib. 4. de Trinitate; 18

19 *S. Gregor. Nazianzenus tract. de fide;* quos refert *Cornelius à Lapide ante Genes. Canon. 16.* Probari autem potest hoc dictum exemplis Scripturæ Sacre; nam cum Adamo; & Eva Deus immediatè est locutus, secundum opinionem prædictorum SS. Patrum, & Doctorum, nec non *S. Augustini in lib. 8. de Genes. ad Litter. cap. 18.* Sic cum Abrahamo, & Jacobo, qui testatur vidisse *Dominum innixum scalæ dicentem sibi; Ego sum Deus Abraham patris tui. Genes. 28. 13.* Idem pluries legitur de Moyse; nec non de Itaja; qui *cap. 6. Vers. 1. ait, Vidi Dominum sedentem super solium excelsum, & elevatum.* Et paulò post *Vers. 8. Et audivi vocem Domini dicentis. Vade, & dices populo huic &c.*

20 Hys addere licet, quod *S. Ignatio Loyola* scribit *Maffeus in ejus Vita lib. 2. cap. 5.* quem refert etiam *Bagatta in Admirand. Orbis Christ. tom. 2. lib. 8. cap. 1. num. 43.* videlicet eunti Romam prædicto Sancto, & non longè ab Urbe Templum ingresso, ut oraret, abstrahito à sensibus, atque alta quadam animæ contemplatione defixo, clarissima in luce per speciem illi se se *Deus Pater ostendit, JESU Filio bajulanti crucem; & eru delisissim affecto supplicii, præsentem Ignatium sociosque commendans: quos ille cum in fidem, ac patrocinium libentissimè recepisset, ad Ignatium placido, ac sereno vultu conversus, hæc ipsa affari verba dignatus est. Ego vobis Romæ propitius ero*

1 Sed utrùm Deus permiserit se videri à prædictis Sanctis Prophetis, atque Sancto Ignatio in sua essentia, & sicuti est? Quæstio est difficilis, pendens ab illa controversia Scholasticorum, an de potentia Dei absoluta possit intellectus creatus elevari sine lumine gloriæ, per solum auxilium extrinsecum ad beatam visionem? In qua quidem disputatione negativam partem tenent Thomistæ; affirmativam verò Scotistæ; & utroque assertores allegat *Maffius in 1. sent. tom. 1. disp. 5. quæst. 5. num. 153. & num. 154.* Et in puncto, quod *Moyfes, & Divus Paulus* in hac vita viderint

Deum, ut est in se, & secundum substantiam, asseruerunt *S. Ambrosius in Hexamer. cap. 2. S. Basilius in Hexamer. Hom. 1. & S. Augustinus lib. 12. de Genes. ad Litter. cap. 26. & 27.* quorum verba transcribit *Emin. Card. de Lauræa in 4. sent. tom. 4. in tract. de beatitudine disp. 14. à num. 359. & seqq.* ubi tamen se declarat inhabilem ad hanc controversiam decidendam; stante auctoritate contraria Sacre Scripturæ *Exod. 33. 20.* ubi *Moyfi*, petenti videre faciem divinam, fuit à Deo responsum: *Non poteris faciem meam videre: non enim videbit me homo, & vivet.* Ibiq; Glossa declarat, id est *per incircumscriptam essentiam.* Et in Evangelio *S. Joannis cap. 1. Vers. 18.* *Deum nemo vidit unquam, nec non in 1. Epist. ad Thimot. cap. 6. Vers. 16.* *Deum nullus hominum vidit.* Nihilominus prælaudatus *Emin. Card. de Lauræa* in alio tom. 4. in 3. Sent. in prædicta disp. 19. de Gratia gratis datam. 229. concordat supradictas discrepantes Theologorum opiniones, dicendo; posse intelligi Scripturam Sacram, quod neque Prophetæ, neque aliquis Sanctus in hac mortali vita viderint Deum, immediatè in essentia; & prout est in sua substantia; at ipsum Deum viderint in aliqua imagine, & similitudine; aut alia forma sensibili juxta Divinæ Voluntatis, cui nihil est impossibile, beneplacitum; & in hoc concordat auctoritas *S. Dionysii Areopagitæ in libro de Cælesti Hierar. cap. 4.* sic dicentis: *Deum verò Sanctis visum, ac ostensum esse; illum quidem, sed enunciationibus, quæ Deo dignæ sint, per quasdam sacras, & eorum, quibus ostenduntur, captui accommodatas visiones.*

22 Ab Angelis autem jussu Dei, ut plurimum fiunt etiam revelationes hominibus de rebus futuris, vel absconditis; ea ratione quia Angeli sunt ministri Dei, facientes voluntatem ejus, ut ait *Psal. 102. Vers. 21. Ex omnes sunt administratori Spiritus, in ministerium missi propter eos, qui hereditatem capiunt salutis. Hebr. 1. 14.* ac idem *S. Dionysius d. cap. 4.* subdit: *Per Angelos ad*

nos perveniunt eâ, quæ naturam nostram superant patefactiones. Atque de hac veritate habemus innumera exempla; nam Angelus loquitur ad Agar. *Gen. 7.* Ad Loth. *Gen. 19.* Ad Tobiam, ut in ejus libro. Ad Danielelem *cap. 3.* & *cap. 6.* & *cap. 12.* & *14.* & alibi, ac aliis sæpè. Sic in novo testamento Angelus apparuit Zacchariæ, eique prædixit conceptionem Joannis, & ministerium Præcursoris Messiæ; atque Deiparæ revelavit altissima mysteria Incarnationis Verbi Divini, & Redemptionis humani generis. *Luc. cap. 1. per tot.* Præter alia exempla considerata ab ipso Emin. *Card. de Lauræa d. disp. 19. num. 212. & 213.* Et centena, ac millena collecta ab Historiis Ecclesiasticis per Bonifacium Bagattam in *Admiran. Orbis Christ. tom. 1. lib. 1. cap. 2. præcipuè §. 5. & 6. nec non lib. 4. cap. 1.* ubi de pane, vino, aliisque eduliis per Angelos hominibus porrectis; ac etiam *tom. 2. lib. 3. cap. 3. §. 4.* ubi exempla illorum, qui Sacra Eucharistia ab Angelis passi fuerunt.

23 Circa verò res *revelatas* scire oportet, has aliquando continere sensum expressum, apertamque significationem, aliquando verò obscurum, & in enigmate. Primo modo factæ sunt omnes revelationes tam in veteri, quam in novo testamento, in quibus Deus vel per se, vel per Angelos explicitè manifestavit ventura; ut de promissionibus factis Abrahamo, Isaac, Jacobo, Moyse, & aliis de terra promissionis concedenda Israeliticæ genti. Item de punitione danda Heli Summo Sacerdoti ob malè educatos filios, manifestata adolescenti Samueli. *1. Reg. 3. 11.* De electione, & unctione faciendâ per ipsum Samuelem de Saule in Regem. *1. Reg. 9. 15.* De alia unctione David in Regem, reprobato Saule. *1. Reg. 16. 1.* De Templo ædificando non à David, sed à Salomone filio ejus. *2. Reg. 7. 5.* Et de aliis plurimis in testamento veteri; prout etiam in novo, quando manifestata est nativitas Joannis Baptistæ, Incarnatio Filii Dei; ad-

monitus Joseph, quod Deipara grvida esset virtute Spiritus Sancti. Quod fugeret in Ægyptum; deindè revertetur in terram Israel, defuncto Herode; & his similia. Altero modo factæ erant revelationes non expressæ; sed obscuræ; & in enigmate. Exempli gratia; quando Deus apparuit Moyse in rubo; & dixit Moyses; *Vadam, & videbo visionem hanc magnam; quare non comburatur rubus. Exod. 2. 3.* significabat enim in enigmate, tum *Divinitatem in humanitate Christi*, ut ait ibi *Glossa ordin. vel Virginitatem illibatam Deiparæ*, ut canit Ecclesia: *Rubum, quem viderat Moyses incombustum; conservatam agnovimus tuam laudabilem virginitatem.* Quando Pincerna Regis Ægypti, & Pistor viderunt somnia in carcere, à Joseph ibi interpretata. *Genes. 40. 5.* Nec non somnium Pharaonis de septem bovis pulchris, & septem macie confectis. *Genes. 41. 2.* Quando Deus jussit Abiæ prophetæ; ut scinderet pallium suum novum, & daret decem scissuras Jeroboamo, denotans scindendum esse Regnum Salomonis, & decem Tribus subdendas Jeroboamo; duasque tantum remanuras sub regimine Roboami filii Salomonis. *3. Reg. 11. 30.* Quando Isajas multa de futuro Messia dixit, ejusque virtutes, ac passionem, sed sub enigmate prophetavit, prout in toto ejus libro. Quando Deus ostendit Jeremiæ *Virga vigilantem*; deinde *ollam succensam Jer. 17. 1.* Quando jussus est Jeremias à Domino. *Facere sibi vincula, & catenas, & ponere eas in collo suo. Jer. 28. 2.* ad denotandam populi futuram captivitatem. Quando Ezechiel vidit quatuor illa mystica animalia. Datum est ei comedere volumen; ac dormire super latus sinistrum 390. diebus; super dextrum verò 40. atque vilem cibum, & sedè confectum sibi præparare; ad designandam calamitatem filiorum Israel. & afflictionem habitantium Jerosolymis. *Ezech. cap. 1. cap. 3. cap. 4.* ac plurima alia enigmatica tum in hoc propheta, tum in aliis; ac

ac etiam in novo testamento; præcipuè quando Divo Petro eürienti, atque oranti ostensum est linteum magnum immissum de cælo, *in quo erant omnia quadrupedia, & serpentina terre, & volatilia cæli, & facta est vox ad eum; Surge Petre, occide, & manduca.* Act. 10. 11. innuendo eidem, ut se converteret ad prædicandum Egangelium Ethnicis, atque paganis. Et quando Sancto Joanni in Apocalypsi tot, & tantæ visiones obscuræ revelatæ sunt, quarum intelligentia non habebitur completa usque ad adventum Antichristi, & ad finem mundi, ut Scripturistæ testantur.

24

Tandem circa *formalitatem revelationum*; hæc sunt multis modis. *Primò* in forma sensibili, & ad sensus externos, præcipuè per locutionem. Patet de locutionibus Dei ad Adamum, & Evam; ad serpentem, ad Cainum, ad Noe, & alios; ut diximus supra. Item de locutionibus externis, & sensibilibus Angelorum ad Loth, ad Balaam, ad Tobiam, ad tres pueros in fornace ignis ardentis, ad Abacuch, ad Zachariam Prophetam, ad Machabæos, ad patrem Joannis Baptistæ, ad Deiparam; ad Salvatorem in ejus agonia in horto, ad mulieres penes sepulchrum; ad Apostolos in Ascensione Domini, ad Petrum in carcere; ad Cornelium Centurionem; & ad alios multos. Secundò modo in somnis; exemplum de Jacob, qui in somnis vidit scalam *Gen. 28. 12.* De Labano, cui in somnis dixit Dominus, *Cave ne quidquam asperè loquaris contra Jacob.* *Gen. 31. 24.* De Salomone, cui apparuit Dominus per somnium nocte, *dicens postula à me &c.* 1. Reg. 3. De Sancto Jobo dicente: *Per somnium loquitur Deus, per somnium visione nocturna, quando irruit sopor super homines.* *Job. 33. 14.* De Sancto Joseph, cui Angelus Domini, apparuit in somnis dicens: *Noli timere accipere Mariam conjugem tuam, quod enim in ea natum est, de spiritu sancto est.* *Matth. 1. 20.* Et iterum, cum eum monuit fugere cum puero, & Matre ejus in

Ægyptum; ac deinde reverti in terram Israel. Ac denique de Sanctis Magis, qui *in somnis acceperunt responsum, ne redirent ad Herodem;* *Matth. 2. 12.* Tertiò modo per *Extasim*. Est autem *Extasis* nomen græcum significans stuporem, excessum, seu alienationem mentis à sensibus; & est passio, qua quis intentus vehementi considerationi alicujus rei alienatur à sensibus. *Emin. Card. de Lauræa d. tom. 4. in 3. Sent. disp. 20. de Miraculis art. 23. num. 934.* Et in Opusculo de Oratione Christiana *Opusc. 5. cap. 6.* Triplex autem est *Extasis*. Naturalis, Dæmoniaca, & Divina. Illa, quæ naturalis dicitur, vel est morbosa, proveniens vel à spasmo, vel ab ebrietate, vel à somnifero medicamento, vel à phrenesi, qua apprehensi manent penitus immoti; sive etiam ex obstinatione melancholici delirii, ut ex Rhoderico Lusitano *de Asiria cap. 26.* notat idem *Emin. Card. de Lauræa d. disp. 20. de Miraculis num. 936.* subdens ibi, hac ultima correptum fuisse Nabuchodonosorem, qui delirans, mente captus, à regno pulsus, in campis cum bestiis per annos octo commoratus est, & senum ut bos comedit, deinde in sanam mentem restitutus. *Dan. 4. 30.* Alia *Extasis* naturalis non morbosa est, sed sana; & est illa, quæ ex vehementi consideratione alicujus rei summæ dilectæ; vel vehementi applicatione in contemplatione alicujus veritatis; vel ex magno, & inopinato eventu, ac stupore oritur; ex eo quia confluunt ad cerebrum omnes spiritus animales, destinati internis, ac externis sensibus, atque motivæ potentiæ; & idè sic alienati non operantur; & videntur sibi multa conspicerè, & loqui cum aliis, ut disserit *Zacchias in Quest. Medicolegal. lib. 4. q. 6.* Hinc cum Isaac benedixisset Jacob pro Esau, *Expavit stupore vehementi; & ultra quàm credi potest.* *Genes. 27. 33.* Ipse autem Jacob audiens, quod Joseph, quem per annos 23. tenebat mortuum laceratum à fera, vivebat ProRex Ægypti, *Quasi de gra-*

25

gravi somno evigilans, ait *Genes. 25.*
 Et de Regina Sabba vidente magnificientiam Salomonis, & experiente ejus sapientiam, dicitur, quod *Non erat præ stupore ultra in ea spiritus. 2. Paral. 9.4.* Dæmoniaca Extasis est alienatio mentis, inducta à dæmone obstupefaciente sensus; & de hac gloriantur magi, & lamie potentes dementare, & obstupefacere homines, de quibus scribit *S. Augustinus in Epist. 56. 1. lib. 8. de Civit. Dei cap. 14.* Dæmon enim, sic Deo permittente, aliquando illudit Dei servos, inserendo in eorum phantasia aliquas species rerum, quæ in re non sunt; vel impediendo sensus externos, ne operentur, & ne concurrant spiritus vitales in illos, & sic causat excessum, & alienationem à sensibus; ut cum pluribus fecisse Simonem Magum legitur in *Act. Apost. cap. 8.* & demonstrat, pluribus exemplis, ac *Auctoribus allegatis, Gaspar Schottus in Physica Curiosa lib. 1. capitulo 35.* ubi casus Sagarum extatim habentium adducit. Et *Martinus Delvius lib. 2. Disquisit. Magic. q. 25.* Et de his tractat idem *Emin. Card. de Laurea d. disp. 20. in 2. sent. tom. 4. art. 23. num. 948. 1. 949.* Divinæ autem Extases sunt alienationes sensuum, à Deo mentem à sensibus alienante, inductæ. Talis fuit extasis, quam habuit Adam, quando Deus misit soporem in eum; & ex ejus costa formavit Evam *Genes. 2. 21.* Sic enim appellat eum soporem *Terrullian. in libr. de Anima cap. 21. 1. 44. 46. 1. S. Augustin. lib. 9. Genes. ad Litter. cap. 19.* Pari modo dicuntur extases passivi non solum Moyse, & alii Prophetæ, dum in spiritu elevabantur ad visiones supernaturales; sed etiam Petrus, dum vidit linteam cum animalibus missum de cælo, de quo supra; Paulus, quando raptus fuit usque ad tertium cælum; & Joannes Evangelista, quando fuit in spiritu; eaque vidit, de quibus in sua Apocalypsi; & de his omnibus reflexiones Theologicas facit *Emin. Card. de Laurea d. disp. 20. à num. 950. 1. seqq. Et*

in eodem opusc. 5. de Oratione cap. 6. Quarto tandem modo fiunt revelationes Prophetis, ac Sanctis viris per Raptum, seu in raptu. Est autem Raptus alienatio mentis in sensibus ad instar extasis, sed cum aliqua violentia; ut ait *S. Thom. 2. 2. qu. 175. art. 1. 1. art. 2.* Ideo etiam corpus aliquando abstrahitur, & rapitur; sursumque elevatur, ut docet *Ferdin. à Diano in Coruscatione Divin. Grat. Fulgore primo Rad. S. 1. Consalvus Durant. de Visionib. 1. Revelat. cap. 3.* Et de hoc Raptu, seu elevatione mentis, & corporis concessa Sanctis viris plurima exempla congerit *Bonifacius Bagatta in Admirand. Orbis Christiani tom. 1. lib. 2. cap. 3. § 2. 1. tom. 2. lib. 2. cap. 3. § 6.* inter quæ illa Sanctæ Mariæ Magdalensæ, quæ quotidie ab Angelis efferebatur sublimis ad audiendos Paradisi concitus. Sancti Francisci, cujus anima ita aliquando ad cælum evolabat, ut etiam corpus totum ita elevarer, ut vix videri posset; eoque modo multo tempore morabatur. Idem de S. Dominico, cujus mens cum in Cælum se se attolleret, etiam corpus suæ molis, ac ponderis immemor in sublime ferebatur; & plurima alia; quæ ibi Lector poterit videre.

Porrò Visiones, quæ habentur à Prophetis, atque revelationes, quæ ipsis fiunt tum in somnis, tum in extasi, tum in raptu dupliciter fiunt, vel per species sensibiles imaginarias in Phantasia: vel per species intelligibiles in intellectu; concordēs sunt enim omnes Sancti Patres, & Doctores; quod tria dantur visionum genera, aliæ scilicet corporales, quæ per oculos, & sensus exteriores habentur; aliæ spirituales, quæ per sensum internum in imaginativa fiunt; & aliæ intellectuales; quæ solo intellectu percipiuntur. Ita *Consalvus Durant. in d. tract. de Visionibus. Cap. 2. Vers. Nunc pergimus.* ubi plurimos Sanctos Patres cumulat. *Emin. Card. de Laurea d. tom. 4. in 3. Sentent. disp. 19. num. 218. 1. disp. 20. num. 640. 1. 649.* Et in opusculis de Oratio-
 ne

ne d. *Opusc. 5. cap. 8. Vers. Adverte ter-*
tid. Et iterum ex professo in *t. m. 4 in*
4. sent. disp. 25. Art. c. 4 § 4 § 5. & §. 6.
 ubi materiam hanc doctè pertractat;
 & revelationes, atque visiones tam per
 species imaginarias, quàm per species
 intelligibiles explicat, & exemplis il-
 30 lustrat. Sed utrùm dentur Visiones,
 seu revelationes merè intellectuales,
 quibus scilicet intelligantur à Prophetis,
 Sanctisque viris intuitivè, & absque
 speciebus intelligibilibus? Respondet
 idem *Emm. Card. de Laurea in 3. Sent.*
d. tom. 4. disp. 19. num. 222. se ignorare;
 quàmvis concedat, illas scitari posse;
 nihilominus subdit, se existimare;
 quod regulariter revelationes, & vilitio-
 nes fiant per species imaginarias, &
 sensibiles; quibus homo viator indiget,
 ut possit intelligere, & de auditis
 recordari, & ea per sensus aperire;
 ut repetit *num. 227.* & est doctrina *S.*
Thomæ 1. p. 9. 84. art. 7. nec non Philosopho-
 rum, ut docet *Collegium Compluten.*
lib. 3. de Anima quest. 6. quàmvis contra-
 rium teneant *Albertus Magnus 3. de*
Anima tract. 2. cap. 19. *Dionysius Carthusi-*
an. & alii ibi citati.

31 Quo ad Tertium, in quo quæritur;
Qui sint capaces Prophetiæ, & d. vinarum
Revelationum? Respondetur, quod
 omnis creatura rationalis est capax
 Prophetiæ; atque Revelationis Divinæ:
 Idcirco: Primò Angelus habet hanc
 capacitatem; nam potest Deus revela-
 re Angelis, quæ sibi placet, futura,
 præterita, ac præsentia; eisque com-
 mittere, ut hominibus ea manifestent.
 Hoc probatur communi opinione Do-
 ctorum, docentium, quod antiquis
 Patriarchis, & Prophetis Deus sem-
 per locutus sit per Angelos. *Cornel. à*
Lapide in Prefat. ad Genes. Can. 16. Se-
 cundò, etiam Dæmones sunt capaces
 Prophetiæ; si velit Deus aliqua per
 eos manifestari; nulla enim est impli-
 cantia; & de facto pluries à dæmoni-
 bus revelatum fuisse Christum habemus
 in *Evang. Lucæ cap. 8. Vers. 28.* &
 in *Act cap. 16. Vers. 17.* Tertio, Homi-
 nes esse prophetiæ capaces, non est

opus probatione; cum ab initio mundi usque nunc Deus concesserit hominibus hoc donum. Quarto, etiam Mulieres; multæ enim ex sexu muliebri fuerunt Prophetissæ, de quibus in Decisione sequenti. Quintò, Pueri quoque sunt capaces hoc eodem dono, juxta *Psal. 8. Vers. 3. Ex ore infantium, & lactentium perfecisti laudem propter inimicos tuos.* Talesque fuerunt Pueri Hebræorum, qui portantes ramos Olivarum obviaverunt Christo Domino, clamantes, & dicentes, *Hosanna filio David; Benedictus, qui venit in nomine Domini.* Quæ verba fuisse ore prophético prolata, probat *Lyranus* ibidem. Sed & *Samuel* cum esset puer, vocatus à Domino, cepit habere revelationes, & esse Propheta: nec non *Jeremias*, ut probat *in ejus cap. 1.* *S. Hieronymus*, ac etiam *Daniel* in pueritia ceperunt prophetare.

His addere convenit nonnulla ex pluribus miraculosis revelationibus, 32-
 ex ore infantium prodita, ac recensita per *Bonifac. Bagatta cit. tom. 2. de Admiran. Orbis Christ. lib. 1. cap. 3. § 1.* Plures enim infantes, & loquelæ nondum usum habentes ad repellendam calumniam, qua Sancti Homines inurebantur de re venerea cum eorum matribus habita; clara voce testati sunt eorumdem innocentiam. Ita de quodam *Diacono SS. Apostolorum, Simonis, & Judæ*; de *S. Britio Episcopo Turonensi*; de *S. Brono Episcopo*, discipulo *S. Patritii*; de *S. Sergio Papa*; de *Daniele Abbate*; de *S. Joanne à Capistrano*, & aliis. In castro *Plebis Sacci*, hujus *Patavine Diocesis* anno 1486. duo fratres contendebant, divisa hereditate parerna, de quadam *Imagine Deiparæ* dividenda; cumque in furorem, & ad arma venissent, infans, qui papillas matris sugebat, dièrte locutus, hortatus est eos arma deponere, & in proximam Ecclesiam *Imaginem illam sacram* deferre; prout fecerunt; & nunc est *Ecclesia Minorum Conventualium.* Ita *Bzovius in Annal. Eccles. anno prædicto*

1486. num.17. Apud Cracoviensem urbem puerum vix semestrem prophetaffe superventuros Tartaros, & Polonorum capita præcisuros, refert Odo-ricus Raynald. in Annal. Eccles. anno. 1275. Florentinis furtim asportantibus de Tuderto Corpus B. Philippi Benitij, Tudertinorum infantium clamores id indicarunt, ut in *Annal. Servor. Cent. 1. lib. 7. cap. 3.* At non est silentio obvoluendum id, quod legitur in lectionibus in festo Translationis S. Antonij de Padua Protectoris nostri; videlicet ejus Templum per antonomasiam vocari Ecclesiam Sancti; eo *mirum vocabulo, quo Pueri, non sine Divino instinctu usi sunt; cum Sancti Viri ex hac vita discessum (quem Fratres, ne populi tumultus feret, celabant) turmatim evulgarunt, dicentes: Mortuus est Sanctus Pater: mortuus est Sanctus Antonius.*

33 Sexto etiam Ethnici, & Gentiles sunt prophetiæ capaces; siquidem horum aliqui, Deo inspirante, prophetarunt, ut fecit Balaam *Numer. 24.* qui, loco maledictionis requisitæ à Rege Balaac super populum Israeliticum, prædixit eisdem multas felicitates, deinde prophetizavit ortum Messiæ in illis verbis: *Orietur Stella ex Jacob; & consurget. Virga ex Israel, & percutiet duces Moab &c. Numer. 24. 17.* Unde canit, Ecclesia in officio Deiparæ *post Adv. Germinavit radix Jesse; orta est Stella ex Jacob, Virgo peperit Salvatorem &c.* Et de hoc differit Emin. Card. de Lauræa *in d. lib. 3. sent. tom. 4. disp. 19. num. 247. & num. 304.* ubi inquit de modo, quo ipsi Gentiles apti facti sint prophetare, & occulta, seu distantia cognoscere. Plures autem extitisse Vates gentiles, tum apud Græcos, tum apud Romanos, qui Augures nuncupabantur, habemus in Historiis; è quibus non me piget unicum exemplum referre, atinens ad hoc Patavinum solum; scilicet Caji Cornelii Auguris Patavii commorantis, qui in spiritu vidit pugnam, & victoriam Cæsaris contra Pompeum pugnan-

tis in Pharsalia, ut scribit Aulus Gellius *Noct. Atticar. lib. 15. cap. 18.* his verbis: *Quo C. Cæsar, & Gn. Pompejus die per civile bellum signis callatis in Thesalia confixerunt, res accidit Patavii in Traspadana Italia memorari digna. Cornelius quidam Sacerdos, & loco Nobilis, & Sacerdotii religionibus venerandus, & castitate vitæ sanctus, repente mota mente conspicere se procul dixit, pugnam acerrimam pugnari, ac deinde cedere alios, alios urgere, cædem, fugam, tela volantia, instaurationem pugnae, impressionem, gemitus, vulnera, proinde, uti ipse in prælio versaretur, coram videre se se vociferans est, ac postea subito exclamavit, Cæsarem vicisse. Idipsum narrat Plutarcus in Vita Cæsaris de Prodigijs lib. 7. cap. 27, in illis verbis: Patavii Cajs Cornelius augurali scientia præditus. Et Lucanus quoque de eodem Pharsal. lib. 7. sic cecinit:*

*Euganeo (Si vera fides memorantibus) Augur
Colle sedens Aponus terris, ubi fumi-
mifer exit,
Aque Antenorei dispergitur unda
Timaui,
Venit summa dies; geritur res maxi-
ma, dixit:
Impia concurrunt Pompei, & Cæsaris arma.*

Sed etiam Sybillæ, etsi essent gentiles, habuerunt donum prophetiæ, ut in sequenti Decisione demonstrabimus.

36 Septimo animalia etiam irrationabilia, Deo sic volente, Prophetarum officio functa sunt. Notum est de antedicto Balaamo proficiscente ad maledicendum populum Israeliticum, quod *aperuit Dominus os Asinæ, & locuta est. Numer. 22. 28.* Asina hæretici cujusdam, etsi triduo jejuna, ad stante divo Antonio Patavino cum Sacrosancta Eucharistia; pabulo post habito Divinissimum Sacramentum agnovit, & adoravit. *Surius in Vita D. Ant. 13. Junii.* Consimile propheticum lumen habuisse, & exercuisse Asinam, adstante cum Eucharistia S. Fructu Eremita

mita Hispano, refert *Torellus in Hist. Augustin. anno 725.* Et in Annalib. Minorum legitur de S. Francisco, quod habebat agniculam, quæ cum elevaretur Sanctissimum Christi Corpus inter Missarum solemnias, flexis curvabatur poplitibus, illud adorans. Plura his exempla consimilia congerit *anted. Bagatta tom. 1. lib. 7. cap. 3. §. 1.* nec non §. 2. de iisdem irrationabilibus obsequium exhibentibus rebus Sacris. Et subinde *cap. 4.* alia prodigia patrantibus; & præfagia indidentibus; quibus mihi libet illud adnectere; quod legitur in vita B. Margaritæ Cortonenfis; videlicet: Crudeliter occiso Amasio, cui antequam converteretur, infeliciter adhærebat Margarita; canis, qui crudelissimæ adfuerat neci, custodito aliquot diebus cadavere; tandem domum reversus, Margaritæ ululatus, mæstisque latratibus imperfecti Domini mortem aperire nitebatur; illamque vestibus attrahens, ad locum jacentis occisi Heri ducere tentabat. Secuta est Domina canem; qui cadaver putridum mulieri ostendit; quo viso spectaculo ad meliorem frugem conversa est. Ita *Bagatta d. tom. 1. lib. 7. cap. 1. §. 16. num. 11.* Si ad propheticum munus spectat revelare occulta; prophetæ officium Canis iste peregit, revelando B. Margaritæ ignotam Amasii sui internecionem.

38 Quo ad Quartum. *Utrum Prophe-
tia sit qualitas habitualis?* Dicendum, venit, quod gratia Prophetiæ in puris creaturis non est quid habituale; sed tantummodo actualis quædam qualitas; & dixi in puris creaturis; ut excipiam Christum Dominum, qui cum esset comprehensor, videbat in Verbo, & in proprio genere omnia futura; & poterat quovis tempore ea manifestare. Ratio autem, quare Prophe-
tia non sit qualitas habitualis, est manifesta; quia quilibet Propheta, caret facultate prædicendi ad libitum futura, vel abscondita; sed dependet à revelatione divina; quæ juxta beneplacitum Altissimi datur, & limi-

tatur ad res, ad tempus, & ad personas. Hinc est, quod Daniel nesciebat interpretari somnium Regis Nabuchodonosoris; nisi prævia oratione ejus intelligentiam à Deo obtinuisset. *Dan. 2. 18.* Eliseus consultus à Joram Rege Israel in periculo captivitatis posito, quid sibi esset agendum? nescivit ei respondere. *4. Reg. 3. 15.* Samuel justus ungere in Regem unum ex filiis Isai, nesciebat quis esset unendus ex illis, donec Deus indicavit illi Davidem parvulum. *1. Reg. 16. 12.* Immo S. Joannes Baptista, qui fuit plusquam Propheta non cognoverat Messiam Christum; nisi quando fuit illi à Deo specialiter ostensus; undè ait: *Qui misit me baptizare in aqua, ille mihi dixit; super quem videris Spiritum descendentem, & manentem super eum, ille est qui baptizat in Spiritu Sancto. Joan. 1. 32.* Quare scripsit S. Gregorius Magnus *lib. 2. Dial. cap. 21. Propheciæ Spiritus mentes Prophetarum non semper irradiat; quia sicut de Sancto Spiritu scriptum est, ubi vult spirat; ita sciendum est, quia & quando vult spirat.*

Mirabile circa hoc est exemplum Sancti Philippi Nerii, de quo ait Ecclesia in lectionibus Breviarii; quod *Prophecia dono fuit illustris, & in animorum sensibus penetrandis misericèdit enituit.* Et nihilominus, cum à Gregorio Papa XII. ei consignata fuisset Ursula Benincasa Virgo Neapolitana, quæ mirabiles extases patiebatur, ut probaret, an essent à Deo, vel à demone? ut retulimus in Decisionibus de Eucharistia *Decif. 50. num. 36.* nullo supernaturali lumine potuit S. Philippus certum reddere; sed opus fuit, ut experiretur de ea per varias mortificationes, & humanas industrias, ut legitur in vita ejusdem Ursulæ *cap. 16. & seqq.* & ostendimus *d. num. 36.*

39 Quo ad Quintum; in quo requiritur; *Quomodo agnoscat, an Prophe-
tia sit à Deo, seu ab Angelo bono? vel potius ab Angelo malo?* Respondetur, opus esse lumine supernaturali, ut discernatur bona Revelatio à mala; nam

Satanas transfiguratur se in Angelum lucis . 2. Cor. II. 14 ut decipiat fideles; quos monuit S. Joannes dicens: Nolite omni spiritui credere; sed probate spiritus si ex Deo sint 1. Joan. 4.1. Idcirco difficillimum est discernere, an Revelationes, & apparitiones sint à Deo, & Angelo bono; vel à dæmone? ut ait Emin. Card. de Lauræa in 4. sent. tom. 4 disp. 25. art. 4. num. 290. & seqq. usque ad finem art. ubi hæc sequentia signa præscribit. I. Revelatio erit à Deo, & ab Angelo bono, si nihil contrarium divinæ legi contineat; dæmoniaca autem si immediatè, vel mediatè illam solvat. II. Si Revelatio dirigat ad gloriam Dei, erit à Deo; secus si ad applausus mundanos, & gloriam vanam. III. Si operetur secundum charitatem; secus si discordias gignat. IV. Si is, cui fit apparitio, & Revelatio in principitimeat; deinde confortetur, & consolatione profundatur, & illustretur; Revelatio erit bona; secus si è contra. V. Si humilitas magis, atque magis remanet in eo, qui revelationem habet; erit à Deo; secus si ille inflatur per inanem gloriam, & complacentiam. VI. Si ille, cui revelationis gratia facta est, eam sub silentio custodit, de ea non differens, nisi ex mandato, aut consilio superiorum, creditur quod sit à Deo; secus si eam ubique decantet. VII. Si ea, quæ in revelatione tradita sunt, miraculo confirmentur, erit à Deo. VIII. Si revelatio est de futuro; & eventus succedat, & verificetur cum circumstantiis præenunciatis; bona reputanda est. IX. Si apparitio, seu revelatio non sit cum inordinatione naturæ, ut sit in furiosis, & arreptitiis; credenda est à Deo; secus si cum tali inordinatione. S. Thom. 2 2. q. 173. art 3. in corp. X. Si revelatio aliquid contineat, vel doceat, quod offendat modestiam, castitatem, aut puritatem vitæ, erit dæmoniaca, non autem à Deo, vel Angelo bono; quia ait S. Jacob in Epist. Can. cap. 3. Vers. 17. Quæ autem desursum est Sapientia, primum quidem pudica est, deinde

pacifica, modesta, suadibilis, bonis consentiens, plena misericordiæ, & fructibus bonis. Idcirco quæ carnalia docet, vel habenas conscientiæ relaxat, dlaboli doctrina est, ut vidimus nostris temporibus in pseudomagistris spirituales ab Ecclesia juridicè correptis. XI. Signum dæmoniacæ revelationis est, si præcipiat mutilationem membrorum, aut mortem, aut aliud damnatum vel in ipso, cui fit revelatio; vel in alia persona. XII. Si revelationes fiant pueris, vel mulieribus, suspectæ censendæ; ac multo examine virorum prudentum indigent; ut advertit Carena de S Officio part. 2. tit. 17. §. 21. XIII. Si revelatio continens instructionem, seu directionem spirituaalem vel illius, cui facta est, vel Superioris, aut populi; aliquid ordinaret contra præcepta Ecclesiæ, spernenda tanquam dæmoniaca: secus si conformis sit regulis Ecclesiæ. XIV. Si illi, à quo propalatur revelatio, magnus applausus fiat à populo; dubitandum magnoperè est, an sit à Deo; nam Jeremias ait cap. 5. Vers 31. Prophetæ prophetabant mendacium: & Sacerdotes applaudebant manibus suis, & populus meus dilexit talia. XV. Si à Magnatibus, & Principibus honorentur; & ipsi, quibus revelationes dicuntur factæ; mensis, & Epulis eorum delectentur; non est signum bonum; nam Prophetæ Baal 150. in mensa Jezabel comedebant. 1. Reg. 18. 19. Elias verò in maximis periculis versabatur, & cum fame conflictabatur. XVI. Si his revelationibus dignati præmia, munera, pecunias. vel alia temporalia à divitibus, & à Magnatibus recipient, malum est signum; dicente Isaja cap. 6. Vers. 10. & 11. Speculatores ejus cæci omnes. Omnes in viam suam declinaverunt, unusquisque ad avaritiam suam. XVII. Tandem si mores, disci, & facta istorum, quibus revelationes fiunt, sanctitate non fulgeant; pariter est signum malum; cum nos Salvator monuerit his verbis. Attendite à falsis prophetis, qui veniunt ad

vos in vestimentis ovium; intrinsecus autem sunt rapaces; à fructibus eorum cognoscetis eos. *Matth. 7. 15.* Et quamvis aliquando Deus permittat, etiam malis donum prophetiæ dari, quales fuerunt Saul, Balaam, Caiphaz, Judas Iscariotes, & plures alii, qui prophetarunt, & tamen damnati sunt, ut legitur *Matth. cap. 7. vers. 21.* Nihilominus, ut plurimum Revelationes à Deo fiunt Servis suis, ac viris Sanctis, juxta illud *Sap. 7. 27. Sapientia Dei per nationes in animas Sanctas se transfert; & amicos Dei, & prophetas constituit.*

41. Hinc ad cognoscendum, an Revelationes sint à Deo, Angelovè bono? an potius à Dæmone? tria esse examinanda, Res revelatas, circumstantias revelationis; & qualis sit vita, quales mores, & quæ sanctitas illius, cui facta est revelatio, advertunt gravissimi Doctores, quos cumulat Pignatellus tom. 1. consult. 246. num. 17. Salelles tom. 3. lib. 5. Regul. 403. Et Emm. Card. de Lauræa in 3. Sem. d. tom. 4. disp. 19. nu. 264. & seqq. nec non in 4. Sent. tomo pariter quarto disp. 25. art. 4. toto §. 7. & §. 8. ubi tamen piè, ac sapienter advertit cum Emm. Card. Baronio tom. 8. Anno 604. non satis esse bonitatem vitæ habentis revelationem, ut ipsa credatur à Deo provenire; quia Diabolus multoties decepit viros Sanctos; idcirco in his materiis notat, servandum esse Decretum Concilii Lateranensis Quinti sess. 11. const. 1. sic loquentis,

42. & præcipientis: *Et quoniam res magni momenti est, eò quod de facili non credendum sit omni spiritui; sed sint probandi spiritus ex Apostolo, an ex Deo proveniant? Volumus, ut lege ordinaria tales assertæ inspirationes antequam publicentur, aut populo prædicentur, ex nunc Apostolicæ Sedis examini reservate intelligantur. Addit insuper. Quod si sine moræ periculo id fieri non valeret, aut urgens necessitas aliud suaderet; tunc eodem ordine servato, Ordinario loci notificetur, ut ille adhibitis secum tribus, aut quatuor doctis, & gravibus viris,*

& hujusmodi negotio cum eis diligenter examinato, quando id expedire videbunt (super quo eorum conscientias oneratum) licentiam concedere possint. Supradictum Decretum Lateranensis Concilii legitur, & habetur etiam in Constitutione XXI. *Supernæ Majestatis &c.* Leonis Papæ Decimi, qui præfuit prædicto generali concilio; & est in tom. 1. Bullarii Laertii Cherubini pag. 430. inter Constitutiones Leonis Decimi la 21. in §. 7. Anno 1516.

Nec ignorandum, quod hujusmodi Lateranensis Constitutio confirmata fuit ab Urbano Papa Octavo, qui in sua Bulla. *Incipien. Sanctissimus. diei 13. Martii 1625.* (Quæ in Bullario Romano est tom. 4. la 37.) §. 2. sic ordinavit: *Ac pariter imprimi de cetero inhibuit libros eorundem hominum, qui Sanctitatis, sive Martyrii fama, vel opinione (ut præfertur) celebres è vita migraverint, gesta, miracula, vel revelationes, seu quæcunque beneficia, tanquam eorum intercessionibus à Deo accepta continententes, sine recognitione, atque approbatione Ordinarii, qui in iis recognoscendis, Theologos, aliosque pios, ac doctos Viros in consilium adhibeat: & ne deinceps fraus, aut error, aut aliquid novum, ac inordinatum in re tam gravi committatur; negotium instructum ad Sedem Apostolicam transmittat; ejusque responsum expectet.*

Porro cum multi jam scripti fuissent libri continentes gratias, ac revelationes famulorum, ac famularum Dei; pluresque in diem scriberentur, emanavit alia declaratio ejusdem Summi Pontificis Urbani Octavi diei 5 Junii 1631, per quam declaravit, non debere admitti elogia Sancti, aut Beati absolvent, ea quæ cadunt super personam: bene tamen posse admitti per Magistrum Sacri Palatii ea, quæ cadunt supra mores, & opinionem; cum protestatione in principio, quod iis nulla adsit auctoritas ab Ecclesia Romana; sed fides sit tantum penes Auctorem; ut refert Baldellus in Theolog. Mor. tom. 2. lib. 3. disp. 13. num. 21. & legitur in Bibliotheca Scriptorum

Societ. Jesu, in admonitione apposita pag. 11. à *Philippo Alegambe Auctore*; ubi ponit seriem examinis facti à Prælatiſ, per eundem Summum Pontificem Urbanum Octavum deputatis anno 1640. occasione impressionis ejusdem Bibliothecæ; à quo tempore citra invaluit usus, ut in scribendis Vitis Servorum Dei, ponantur protestationes Auctorum in principio, seu in fine operis, quod dictis circa revelationes, & miracula non sit præstanda alia fides, seu credulitas, quam illa, quæ homini privato debetur.

Et ex his sequitur, quod Revelationes, quæ habentur in his libris, & vitiſ Servorum Dei, scriptæ à privatis auctoribus, non sunt necessariò credendæ; etsi pium sit iisdem nihil detrudere; & expectare judicium, atque approbationem Sedis Apostolicæ; cui reservata est eorum authenticatio. *Baldellus d. tom. 2 lib. 2. disp. 37. num. 3. & ibi Suarez de Fide disp. 3. sect. 10. num. 7. Emin. Card. de Lauræa in 4. Sent. d. tom. 4. disp. 25. num. 314.*

Quo ad Ultimum, in quo recensendi veniunt: Qui, & quot fuerint Prophetæ in Lege naturæ? Qui in Lege Moſayca? Et qui in Lege Evangelica? Breviter responderetur, quod in Lege naturæ primus Prophetæ fuit Adam, qui enigmaticè prophetavit inquiring *Genes. 2. Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea; & erunt duo in carne una*: tunc enim prædixit conjunctionem Christi cum Ecclesia, juxta verba Apostoli *ad Ephes. 5. 32. Sacramentum hoc magnum est. Ego autem dico in Christo, & Ecclesia*. Secundus Prophetæ fuit Enoch, qui prophetavit ita ex epist. *Judæ Vers. 14. Prophetavit nrem, & de his septimus ab Adam Enoch, dicens: Ecce venit Dominus in Sanctis millibus suis facere judicium contra omnes, & arguere omnes impios de omnibus operibus impietatis eorum*. Tertius fuit Noe, qui faciens Arcam prædixit diluvium. Quartus fuit Abraham, de quo dixit Deus Abimelech Regi Geraræ: *Redde viro suo (Abrahæ) uxorem*;

quia Prophetæ est. *Genes. 20. 7. Quintus fuit Isaac, qui eiulante Esau ob deperitam benedictionem, raptus est in exstasim magnam vehementer; ut legunt 60. Interpretes, & ei revelavit Dominus voluntatem suam, quod in Jacob verificarentur promissiones factæ Abrahæ, & sibi: ut notat Cornel. à Lapide in Genes. cap. 27. vers. 33. Sextus fuit Jacob, qui multa prophetavit de filiis suis; & præcipue Messiam futurum de Tribu Juda; & quod erit expectatio gentium; Regnumque firmandum in eadem Tribu Juda, duraturum usque ad Messie adventum. *Genes. 48. & 49. Septimus fuit Joseph, cui datum fuit interpretari Somnia; & prædicere Pharaoni ventura. Octavus fuit Melchisedech, qui à Deo edoctus offerre Sacrificium increatum panis, & vini; prophetavit enigmaticè Sacrosanctum Missæ Sacrificium Legis Evangelicæ: in quo offertur Hostia incruenta Corporis, & Sanguinis Christi sub speciebus panis, & vini; juxta vaticinium *Psal. 109. 4. Tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech* & epistolam Divi Pauli *ad Hebr. cap. 7. Et Nonus fuit Job; qui de se ipso ait: In horrore visionis nocturnæ stetit quidam, cuius non agnoscebam vultum, & vocem quasi auræ lenis audivi. Job. 4. 13.***

In lege Moſayca, plures fuerunt Prophetæ, pro quorum clariori cognitione hic repetendum est, quod supra diximus, Decif. XXIV. num. 18. duo fuisse genera Prophetarum. Unum eorum, quibus Deus futura revelabat; & hi prædicabant populis. Reges arguebant, miracula perpetrabant; & tanquam oracula, & spirituales Patres ab omnibus communiter habebantur. Alterum erat illorum Prophetarum, qui non prædicebant futura, nec alia mirabilia faciebant; sed à Deo divinis rebus illustrati arcanos Scripturarum sensus aperiebant, & divinis laudibus vacabant, psallentes hymnos, psalmos, & cantica spiritualia, etiam cum musicis instrumentis, de qui-

quibus 1. Reg. cap. 10. 5. & cap. 19. 20. & 1. Paralipom. cap. 15. Vers. 22. & cap. 25. vers. 1. 2. & 3. Et hi omnes dum psallebant, & cantabant, dicebantur prophetare, ut ostendit *Torniellus ad Annum Mundi 2545. num. 14. & Saliannus ad Annum 3021. num. 36.* verè tamen, ac propriè erant Cantores, quorum filii vocabantur filii Prophetarum, ut 4. Reg. cap. 2. vers. 3. Idem *Salianus Anno 2973. num. 36.*

48 Igitur si loquamur de primo genere Prophetarum in Lege scripta, præcipui fuerunt Moyses, & Aaron, nec non filii Zare, & filii Chore; Josue, & Samuel, Gad, Nathan, Ahias Silonites, Elias, Elisæus, David, & Salomon: quibus omnibus præclaræ visiones, ac revelationes factæ sunt à Deo de futuris eventibus in Regno, atque populo Israelitico; & singulari modo datum fuit Regi David prædicere in Psalmis vitam, passionem, mortem, Resurrectionem, ac Ascensionem Salvatoris; qui propterea de se dixit discipulis suis: *Quoniam necesse est impleri omnia, quæ scripta sunt in lege Moysi, & prophetis, & psalmis de me. Luc. ult. 44.* Præter autem prædictos fuerunt alii sexdecim Prophetæ, qui suas revelationes, visiones, ac prophetias scripserunt, & scriptas reliquerunt; quorum quatuor vocantur Prophetæ majores, quia proluxiora volumina conscripserunt; nempe *Isaias, Jeremias, Ezechiel, & Daniel.* Alii verò duodecim dicuntur Prophetæ minores, nimirum quia breviores sermones reliquerunt: videlicet *Osee, Joel, Amos, Abdias, Jonas, Micheas, Nabum, Habacuch, Sophonias, Aggeus, Zaccharias, & Malachias;* de quibus breviter aliqua delibabimus juxta ordinem, quo inserti sunt in Scriptura Sacra.

49 Isaias cœpit prophetare anno Mundi 3253. anno 25. Regis Ozia; & antequam Roma fabricaretur. Habuit visiones magnas; inter quas illa, in qua ait, *Vidi Dominum sedentem super solium excelsum, & elevatum. Isa. 6. 1.* Ejus

scripta non habentur omnia; nam ejus vaticinia fuerunt facta sub quatuor regibus Juda, Ozia, Joatham, Achaz, & Ezechia. Prænuñciavit Virginitatem esse parituram; atque prædixit natiuitatem, vitam, & passionem Redemptoris ita manifestè, ut potius videatur loqui de rebus præteritis, quàm de futuris; & non solum Prophetæ, sed etiam Evangelistæ nomen mereatur. Anno 14. Regni Ezechia; jussu Dei per tres dies, detractis sibi calceis, & sacco, quoerat indutus, nudus incessit, ad denotandam ignominiosam servitutem, quam Ægyptii, atque Æthiopes erant passuri sub Rege Assyriorum. *Isa. cap. 20.* Tandem factus senex, assumpto ad Regnum Manasse filio Ezechia; cum arguisset eum de gravissimis tribus sceleribus, Idololatria, Magia, & Homicidiis, fuit jussu ipsius Manasses crudelissimo supplicio necatus; scilicet secatus in duas partes serra lignea, ut tradunt *S. Epiphanius in Vita Isaia; & S. Isidor. in libr. de Vita, & morte Sanctor. cap. 39. & S. Hieronymus super. Isa. cap. 57. & alii SS. Patres, quos cumulat Emin. Card. Baronius in adnotat. ad Martyrol. Rom. pridie Nonas Julii, ubi sic canit Ecclesia: In Judæa Sancti Isaia; Prophetæ, qui sub Manasse Rege seclus in duas partes occubuit.*

Jeremias prophetare cœpit anno Mundi 3407. decimo tertio Regis Josia. In visione vidit ollam succensam, & virgam vigilantem; & prædixit excidium Templi, & Jerusalem in adventu Nabuchodonosoris Regis Babylonis, ubi Judæi erant captivi abducendi. Arguebat Regem, & populum de eorum peccatis. Ter mittitur in carcerem. Prophetavit de temporibus Messia;. Multas passus est calamitates, & persecutiones. Adhibuit socium Baruch conscriptorem suarum revelationum, & lamentationum. Tandem quadriennio post desolationem Jerusalem, cum sancto zelo accensus. constantissimè perseveraret in increpandis peccatis populorum, in *Tabnis* (quæ erat Me-
tropa-

tropolis Ægypti) à populo suo lapidibus obrutus occubuit anno Mundi 3448. Vir eximie Sanctitatis, sanctificatus in utero materno, & virginitatis flore illustris, ut ex S. Epiphano, ac S. Hieronymo demonstrat *Torniellus ad Annum 3448. num. 4. & 5.* Celebratur in Martyrologio Romano Calendis Maii his verbis: *In Ægypto S. Hieremie Prophete, qui à populo lapidibus obrutus, apud Taphnas occubuit, ibique sepultus est: ad cuius sepulchrum fideles (ut refert S. Epiphanius) supplicare consueverunt, indeque sumpto pulvere, aspidum morsibus medentur.*

52 Ezechiel de Tribu Levitica, & Sacerdos natus est Anno Mundi 3411. & tempore Jeremie Prophete ductus fuit captivus cum aliis Judæis de Jerusalem in Babylonem anno 3436. ubi cepit habere visiones, & revelationes; vidit enim curram Cherubim *cap. 1.* cum quatuor animalibus, quorum facies erant Hominis, Leonis, Bovis, & Aquilæ, typus Sanctorum quatuor Evangelistarum. Devorato libro cælitus emisso *cap. 3.* jubetur domui suæ concidi quasi vinctus, & mutus, & in tabula depingere obsidionem Jerusalem; nec non cubavit diebus 390. super latus sinistrum; & diebus 40. super latus dextrum. *cap. 4. vers. 4. 5. & 6.* & hoc publicè Babylone in oculis Judæorum; & sic portendebat, & representabat dies 390. obsidionis Jerusalem à Chaldæis faciendæ; & dies 40. devastationis ejusdem civitatis. In rapto vidit Idololatricas Judæorum abominations in Templo Jerosolymitano, & omnes non notatos signo Thau occidendos; & Sedeciam Regem oculis privatum in Babylonem ducendum. Prophetavit contra Regem Ægypti, contra Tyrum, & Sidonem, & habuit longam visionem de Templo reedificando. Defunctam ejus uxorem prohibetur eam flere, in symbolum non desendi destructionem Jerusalem, à Deo decretam ob nimios Regis Sedecie, & populi excessus. Demum fuit ab impiis, quos redargebat, oc-

cifus; ut legitur in Martyrologio Romano 4. Idus Aprilis his verbis. *Ezechielis Prophete, qui à Judice populi Israel, quod eum de cultu idolorum argueret, apud Babyloniam interfectus, in sepulchro Sem, & Arphaxad, Abrahæ progenitorum sepultus est: ad quod orationis causa multi confluere, consueverunt.*

Daniel Propheta natus est anno Mundi 426. de Regia Tribu Judæ; & cum adhuc puerulus esset ductus est captivus in Babylonem anno tertio Regis Joachim, ubi ipse, cum aliis pueris hebræis litteris, ac disciplinis fuit imbutus. Abstiniuit cum sociis à vino, & à cibus regiis, & inventi sunt pulchrioris, & sapientiores. Anno 2453. explicavit Nabuchodonosori mysterium Statuæ visæ in somnis; nec non arboris magnæ, & socii ejus illæsi de fornace educuntur. Bel destruxit, & Draconem interfecit. Bis fuit missus in lacum Leonum. Ei quatuor Regna ostensa in visione. Explanavit Balthasari per manum portentosam scripta in pariete. Didicit tempus venturi Messie; post hebdomadas septuaginta; & ab Angelis de multis futuris eruditus. Mortuus est in captivitate, cum esset annorum centum, & decem; vixitque in summa abstinentia, & continuâ castitate. De eo mentionem facit Martyrologium Romanum die 21. Julii dicens: *Babylone Sancti Danielis Prophete: ubi Emin. Card. Baronius notat ex S. Epiphano, quod Humatus est in angusta caverna honoribus magnis.* Deinde subdit, Reliquias S. Danielis, ac trium puerorum sociorum ejus translatas esse Alexandriam à Babylone, deinde Venetias: at Crus etiam S. Danielis Vercellis asseruari. Illud etiam notatu dignum addit. *Antiquum movem Christianorum fuisse, ut in suis sepulchris inter alia Resurrectionis symbola, Daniele in lacu inter Leones liberum stantem sculperet; & hujus rei in veteris lapideis sepulchris complura exempla extare.*

Osee primus fuit aliorum Prophetarum,

53

54

rum, & cœpit prophetare Anno Mundi
 55 3226, sub initia regni Oziz, seu Azaria Regis Juda, ante initium Olympiadum, quæ cœperunt anno quinto Oziz. Fuit filius Beerî de Tribu Issacar, natus in Bethleem ex nobili prole. Jussus est à Deo sumere sibi uxorem fornicationum; idest mulierem publicam meretricem, & ex ea filios procreare, ad denotandum sœdum statum Synagoge, tùm etiam gentilium ob Idolatriam; à quo omnes liberare, & tanquam sponsam Ecclesiam sibi copulare Christus Dominus passione sua volebat. Prædicavit Osee populo, & reprehendit illum de peccatis suis; præcipuè de Idololatria; prænuñtians captivitatem, & punitionem totius populi. Vaticinatur Resurrectionem Christi tertia die futuram ab ejus morte. *cap. 6. vers. 3.* Mortuus est in senectute bona; & de eo memoriam facit Martyrologium Romanum die 4. Julii.

Joel fuit contemporaneus Osee. Hic prophetavit *cap. 2. vers. 28.* largam illam Sancti Spiritus effusionem, quæ quidem decimo post Domini Ascensionem die, qui erat primus Pentecostes, cœlitus facta fuit, quemadmodum S. Petrus contestatur *Act. 2. 7.* Deinde ipse Joel, qui fuit de Tribu Ruben, multa prædixit de postremo Judicii die, de æterna damnatione impiorum; ac Sanctorum beatitudine. De eodem mentio habetur in Martyrologio Romano die 13. Julii.

Amos fuit eodem tempore, quo Osee, & Joel. Pascebat oves, quas relinquere jussus est à Deo, & prænuñciare mala superventura populo hebraico ob ejus enormes iniquitates. Prædixit Evangelicam futuram Christi prædicationem; vocationem gentium, & affluentiam bonorum spiritualium, quibus nunc fruitur Ecclesia Sancta Dei. Denunciavit extremum interitum Jerosolymæ à Romanis faciendum. Martyrio coronatus est; nam, ut ait Martyrologium Romanum die 31. Martii: *Tacue in Palestina*

S. Amos Propheta, quem Amasias Sacerdos frequenter plagis afflixit; & filius ejus Ozias veste per tempora transfixit: qui postea semivivus in patriam devectus, ibidem expiravit, sepultusque est cum Patribus suis.

Abdias fuit Propheta; sed de tempore, & loco, in quibus prophetavit, tres sunt opiniones differentes. Nam 58 alii putant Abdiam fuisse dispensatorum domus Regis Achab; & cum impia Jezabel quæreret ad necem Prophetas Domini, ipse abscondit eos, & clam pavit in speluncis. *3. Reg. 18. 4. & 13.* Alii tenent, Abdiam fuisse illum quinquagenarium Principem, quem Ochozias Rex Israel, filius Achabi defuncti, misit ab accersendum Eliam. *4. Reg. 1. 13.* Alii opinati sunt, fuisse Abdiam maritum illius paupercule viduæ, quæ à creditoribus pressa recurrit ad Elisum, à quo multiplicato oleo fuit adjuta. *4. Reg. 4. 1. usque 8.* Quidquid sit fuit Abdias synchronus, & contemporaneus Osee, ut scribit *Abulensis super 4. Reg. 15. quæst. 31.* & prophetavit adversus Idumæos, eo quod adjuvissent hostes Judæorum; quorum deinde prædixit, transacta captivitate Babylonica, prosperitatem. De eo Martyrologium Romanum die 19. Novembris sic ait: *Samariæ S. Abdie Prophete.* Sepulchrum ejus in Samaria coruscum multis miraculis visitavit S. Paula ex auctoritate S. Hieronymi, ut notat *Tirinus in Proem. ad Abdiam in fin.*

Jonas prophetavit ferè ab initio regni Oziz Regis Juda, & continuavit usque ad posteriora tempora Jeroboami secundi Regis Israel. Fuit natione Gethæus; & gessit typus Christi tùm quia missus fuit ad gentes prædicare, pœnitentiam; tùm ex reditu suo die tertia è ventre ceti. Recusavit ire in Niniven, sed descendit in Joppen portum celebrem totius Judæe, nunc *Jassa* dictum, hospitio S. Petri, & resurrectione Thabitæ celebrem. *Act. 9. 40.* Inde navigans, orta tempestate à nautis projectus est in mare: & receptus

in ventrem ceti magni; à quo fuit tertia die reiectus in littus; inde accessit ad Civitatem Ninive, & prædicavit excidium post 40. dies, nisi ageret Penitentiam; ut in ejus prophetia. Vitæ sanctitate fuit illustis, & catalogo Sanctorum adscriptus, ut in Martyrologio die 21. Septembris.

60 Michæas ortus est *Morasthi* viculo de Tribu Juda juxta Eleutheropolim, & etate suppar præcedentibus Prophetis. Invehitur in Idololatriam, & in alia inde enata scelera, tam duarum, quam decem Tribuum; unde utriusque excidium, & captivitatem, his per Assyrios, illis per Chaldæos prænuñciat. Promisit tamen jisdem lætum reditum è Babylonia per Cyrum, & lætorem ex servitute peccati, mortis, & diaboli per Christum, quem prædixit nasciturum in Bethalem. Occisus gladio Martyr occubuit: & de eo ita legitur in Martyrologio Romano die 15. Januarii: *In Judæa SS. Habacuch, & Michææ Prophetarum, quorum corpora Theodofio seniore divina revelatione reperta sunt.*

61 Nahum Propheta, cujus nomen idem sonat ac *Nogè*, nempe consolator; natus in *Elkesi* viculo Galilææ trans Iordanem versus *Begabar*, in Tribu Simeon; vixit post Ionam annis nonaginta circiter: & renovavit minas Ionæ contra Niniven, quæ sub novis Regibus in priora, immò majora scelera redierat. Sed cum parùm, aut nihil prædicando Nahum profecisset; patienter sustinuit Divina justitia annis 85. quibus transactis expugnata, & excisa fuit à Nabuchodonosore seniore Chaldæo. Sanctè vixit, & obiit Nahum; & de eo Martyrologium Romanum die 1. Decembris.

62 Habacuc Propheta oriundus de Tribu Simeon prophetavit post Nahum; antè, vel unà cum Sophonia, & Jeremia; & de eo quæstio est disputabilis, an alius fuerit, vel idem cum illo, qui per aerem ab Angelo è Iudæa in Babyloniam tractus prandium tulit Danieli conjecto in lacum leonum?

Prædixit excidium Ierosolymæ, & Iudææ per Chaldæos; ac deinde Chaldæorum everfionem; & Iudæorum liberationem per Cyrum, & Persas: & totius humani generis per Christum; cuius nativitatem, vitam, passionem, resurrectionem, & extremum judicium insigni carmine pangit; ac depingit. Vita sanctè peracta, Sanctorum Catalogo adscriptus legitur die 15. Januarii, & corpus ejus sub Theodosio seniore, ut dictum est, divina revelatione repertum fuit.

Sophonias è nobili profapia, & Tribu Simeon oriundus, tempore Josiæ 63 Regis Juda, convixit Jeremiæ, & prophetavit ad Judæos, ut relicta Idololatria, aliisque sceleribus, ad penitentiam, & veri Dei cultum redirent; aliàs inevitabile eorum excidium, æquè ac aliarum nationum prædixit. Vita sanctè traducta obiit, & sepultus est in agro proprio; & adscriptus est Catalogo Sanctorum in Martyrologio Romano die 2. Decembris.

Aggeus secundo Darii Regis anno cepit prophetare & cum Judæis sub Cyro 64 Ierosolymam prius ibidem cecinit *Alleluia* in Templo, quod ipsius maximè, & Zachariæ hortatu restauratum fuit. Principi Zorobabeli fabricam Templi reassumentis promisit Messiam ex ejus stirpe nasciturum; qui ipsum Templum sua præsentia, doctrina, & miraculis condecorabit; thronum quoque regni sui supra omnium gentium regna, illis subactis extollet. Fuit eximie innocentia, ac puritatis, ac magno spiritu excelluit in fabrica Templi promovenda adversus Cambysis Regis Persarum, atque Samaritanorum contradictiones. Sanctis est adscriptus unà cum Osee Propheta die 4. Julii.

Zacharias oriundus de Tribu Levi Sacerdos, & Doctor populi, synchronos, & coævus fuit, cum quo insu- 65 davit pro restauratione Templi. Monuit Iudæos, ne Idola, & vitia majorum imitarentur, quorum viderent acer-

acerbam punctionem, excidium, & captivitatem. Per hieroglyphica, parabolæ, & enigmata prædixit varios eventus Iudæis obventuros usque ad Christum; maximè quatuor Monarchiarum successiones, quæ desinerent in Regnum Christi, cuius vitam, ac passionem, penè instar Evangelistæ recensuit. Gravis virtutibus, & ætate obiit in Iudæa, lapidatus à populo tumultuante inter Templum jam instauratum, & Altare; ut ait Christus *Matth. 23. 35.* De eo *Martyrolog. Rom. die 6. Novembris.* ubi; quod ejus corpus, ipsomet revelante, detectum fuit sub Theodosio Imperatore juniore, notat *Emin. Card. Baronius, & in Annalib. ad Ann. 415.*

66 Malachias è Tribu Zabulon post reditum populi è Babylonia, natus in *Sopha*, instaurato per Zorobabel Templo, & florente iterum Synagoga prophetavit; & 1. arguit Iudæos ingratitude in Deum tantorum bonorum auctorem. 2. Sacerdotes negligentiam, & impietatis. 3. Prædixit abolendum Sacerdotium, & Sacrificium Aaronicum; eique substituendum aliud Eucharisticum. 4. Reprehendit Iudæos ob repudiatas uxores. 5. Promisit adventum Christi, ejusque Præcursorem Joannem Baptistam. 6. Sterilitatem agrorum nunciavit ob defraudatas Decimas. Ultimò denunciavit diem extremi Iudicii, ejusque prodromum Eliam, qui reliquias Iudæorum convertet ad Christum. Obiit adhuc juvenis, & Catalogo Sanctorum adscriptus est in *Rom. Martyrol. die 14. Januarii.* Hæc breviter de Sanctis prophetis antiquis; de quibus latius *Tirinus in Chronic. Sacr. cap. 20. Ricciolius in Chronol. Reform. tom. 1. lib. 6. cap. 10. TornieLL. & Salian. in annalib. ad eorum nomina. Cornel. à Lapid. in Commentar. ad ipsos. & Villiegas in Flore Sanctor. part. 2. in Vitis prædictor. S. S. Prophetarum.* Et *Emin. Card. de Lauræa in cit. tom. 4. in 3. lib. Sent. disp. 19. num. 166.* Ubi præter recensitos Prophetas, alios plurimos asserit in lege Moysayca fuisse his ver-

bis: In Lege scripta præter 18. qui libros scripserunt, alii 16. nominati reperiuntur Prophetæ in textu Sacro, qui aliqua prædixerunt: præter alios innominatos; incipiendo à Moysè usque ad Joannem Baptistam; inter quos & septuaginta duo Seniores Moysi assistentes; quibus de Moysi spiritu dabatur, ut prædicerent. Eisdem autem Prophetas inferiores cumulat *Barradas in Evangel. tom. 1. lib. 5. cap. 23.* ubi curiosus Lector eos feligere, & conspiciere poterit.

In Lege tandem Evangelica innumera-
67
biles existunt Sancti, dono Prophetie à Deo diti. Primus omnium est Christus Dominus, qui cuncta præterita, præsentia, atque futura; nec non hominum cogitationes, etiam tanquam homo cognoscebat: ideoque appellatus est pluries Propheta; nempè *Luc. 7. 16. 68*
Propheta magnus surrexit in nobis. Et à Samaritana *Joan. 4. 20. Domine, ut video, Propheta es tu.* Et ab ipsis discipulis Domini *Luc. 24. 19. Fuit Vir Propheta.* Immo ipse Dominus de se ipso ait: *Non est Propheta sine honore, nisi in patria sua. Luc. 4. 24.* Quod quidem probat *S. Thomas 3. p. 2. q. 7. art. 8. Suarez ibid. disp. 21. sect. 1.* Collegium Salmanticum. in *Cursu Theolog. tom. 9.* qui est primus de Incarnatione tract. 21. *disp. 14. art. 7.* & ceteris magis præ, ac doctè *Emin. Card. de Lauræa in 3. lib. Sent. tom. 1. Qui est de Incarnatione Verbi, disp. 16. art. 8. §. 4.* ac etiam in eod. lib. 3. tom. 4. d. *disp. 19. num. 167.* Secundus Propheta fuit *S. Zacharias Pater Joannis Baptistæ.* Tertius ipse *S. Ioannes Baptista.* Quartus *Simeon Senex.* Quintus *S. Ioannes Evangelista* ob tot, & tantas Visiones, de quibus in sua Apocalypsi. Præter hos autem in sacro textu novi Testamenti pauci vocantur Prophetæ in particulari; sed multi in genere: siquidem *Act. 11. 28.* sic habetur: *In his autem diebus supervenerunt ab Ierosolymis, Prophetæ Antiochiam; & surgens unus ex eis nomine Agabus significabat per spiritum famem magnam futuram in uniuerso orbe terrarum, quæ facta est sub Claudio.* Et idem *Agabus*
69
B b 2 (qui

(qui fuerat unus ex 70. Discipulis Christi; & de quo meminit Martyrologium Romanum die 13. Februarii) cum esset Cæsareꝝ, *habens Zonam Pauli, & alligans sibi pedes, & manus dixit; hæc dicit Spiritus Sanctus; Virum, cujus est Zona hæc, alligabunt in Jerusalem Judæi, & tradent in manus gentium.* Act. 21. 11. Et ibidem cap. 13. 1. dicitur: *Erant in Ecclesia, quæ erat Antiochiæ Prophetæ.* Et Divus Paulus scribens ad Corinthios *Epist. 1. cap. 12. ver. 18.* ait: quod Christus Dominus in sua Ecclesia *primum posuit Apostolos, secundò Prophetas &c.* Et alibi sepè de Prophetis, qui tunc erant in Ecclesia Christiana mentionem facit; & hoc donum Prophetiæ abundanter diffusum est à Spiritu Sancto inter fideles à primitiva Ecclesia usque ad hæc tempora, ut ex Vitis Sanctorum unicuique manifestè patet.

Corollarii loco posset quis interrogare, qua de causa dici soleat: *Quod nemo Prophetæ acceptus est in Patria sua?* Respondetur ob quatuor causas. 70 Prima est, quia si Prophetæ, quorum nomine veniunt Viri docti, & Sapientes, non sint de Profapia nobili, in sua patria despiciuntur, non ita in aliena. Sic Nazarethani, qui credebant, Christum esse filium Joseph, qui fabrilem artem exercebat; eum spernebant. Secunda est, ob malam inclinationem insitam in hominibus, magnificiendi res exteras, & peregrinas; parvipendendi res domesticas, & suæ Civitatis. Hinc homines advenæ, etsi mediocri virtutis, æstimantur plurimi: nostrates summæ eruditionis pro nihilo habentur. Tertia est invidia, qua cives odio habent suos, à quibus se superari in sapientia vident, vel in bonitate. Ita Joseph odio habitus à fratribus, & Christus Dominus à Judæis. Quarta denique causa est aversio, quam homines habent veritati. Omnes Prophetæ arguebant homines de peccatis: idcirco quia veritas odium parit, eos populi odio prosequabantur; & tot, ac tanti Prophetæ

martyres fuerunt. Sic de viris doctis; ac Deum timentibus, quos adhibent Prælati sancti in regimine Diæcesum. Hi corrigunt, arguunt, puniunt male viventes: & ab iisdem implacabili aversione impetuntur. Experientia ejusdem ponderis cum Historia monumentum fecit de hac veritate, de qua abundanter differunt *Barradas in Evangel. tom. 2. lib. 4. c. 13. Tirin. in Matth. 13. 57. & Menochius in Storeis part. 3. Centur. 6. cap. 91. ubi hæc pulchra sententia Sancti Augustini lib. 11. super Genes. ad Litteram cap. 14. Invidet par pari, quia ei coequatur: invidet inferior majori, quia ei non coequatur: invidet Superior inferiori, ne ei coquetur.* Et hæc fatis de Prophetis.

DECI S I O XXVI.

ARGUMENTUM.

De Mulieris Prophetissis, quæ fuerunt tùm in lege naturæ, scilicèt Eva, & Rebecca; tùm in Lege Mosayca, nempe Maria Sorore Moyssis, Debbora, Rahab, Holda, & Anna Matre Samuelis; tùm etiã in Lege Evangelica; videlicèt DEIPARA, Elisabeth ejus cognata, Anna filia Phanuelis, Samaritana, Vxore Pilati, Maria Magdalena, ac aliis SS. Mulieribus, filiabusque quatuor Philippi Diaconi. Item de Sibyllis; hoc est Virginibus gentilibus, quæ à Deo dono Prophetiæ ditata, Vitam, Mortem, ac Resurrectionem Salvatoris Nostri, ejusque finale judicium vaticinatae sunt.

S U M M A R I U M.

1 Prophetissæ aliæ fuerunt in lege naturæ, aliæ in lege Mosayca, aliæ

- aliæ in lege Evangelica .*
- 2 Eva prima Prophetissa ob tres causas . Et quæ ?
 - 3 Rebecca fuit Prophetissa . Et cur ?
 - 4 Rebecca , & Jacob ejus filius ex Revelatione divina primogenituram paternam assecuti .
 - 5 Maria soror Moysis Prophetissa .
 - 6 Debhora Prophetissa fuit .
 - 7 Rabab meretrix inter Prophetissas numerata .
 - 8 Holda mulier Prophetissa , regnante Josia Rege Juda .
 - 9 Anna mater Samuclis fuit Prophetissa .
 - 10 MARIA Virgo , Mater Dei Prophetissa fuit , & Prophetissarum Regina .
 - 11 Deipara in hac vita an interdum elevata sit ad videndum clarè Divinam essentiam ?
 - 12 MARIA Virgo Mater Dei an in hac vita scripserit Epistolam ?
 - 13 Elisabeth Mater S. Ioannis Baptistæ Prophetissa fuit .
 - 14 Anna filia Phanuel fuit Prophetissa . Fuit Vidua ab anno 20. usque ad annum 84. Habitabat in cellulis apud Templum .
 - 15 Samaritana mulier dono Prophetiæ ditata .
 - 16 Samaritana quomodo vocaretur ? Coronata martyrio . Ejus caput Roma in Basilica S. Pauli .
 - 17 Claudia Procula Uxor Pilati inter Prophetissas ponenda .
 - 18 Pilatus ubi obiverit ?
 - 19 Maria Magdalene , ac aliæ sanctæ mulieres Prophetissæ .
 - 20 Vespere autem Sabbati , quæ lucefcit in prima Sabbati . Matth. 28. sensus , & expositio .
 - 21 Philippi Diaconi quatuor filie Prophetissæ . Earum cellulæ visitatæ à S. Paula Romana .
 - 22 Prophetiæ dono innumeræ Sanctæ in lege Evangelica ditatæ .
 - 23 Prophetiæ donum argumentum Sanctitatis .
 - 24 Sibyllæ numerandæ inter Prophetissas .
 - 25 Sibyllæ quæ , & quot fuerint ?
 - 26 Sibyllini libri diligenter Romæ custodiebantur . Et nu 37 .
 - 27 Delphica Sibylla quæ ; & quando fuerit ? Quæ prædixerit de CHRISTO ?
 - 28 Erithræa Sibylla nativitatem , passionem , mortem , resurrectionemque Christi enunciauit , ac Iudicium finale .
 - 29 Cimmerica Sibylla , sive Cumæa ; aut Italica quando fuerit , & quæ prophetizaverit ?
 - 30 Samia Sibylla ubi orta ? Prædixit triumphum Christi cum palamis Oliværum .
 - 31 Cumana Sibylla ubi fuerit ? Incarnationem Dominicam vaticinata .
 - 32 Hellepontica Sibylla ubi nata ? Nativitatem , & doctrinam Salvatoris prænuñciavit .
 - 33 Lybica Sibylla fuit annis 480. ante Christum . Ejus miracula edixit .
 - 34 Persica Sibylla floruit sub Alexandro Magno . Prophetizavit baptismum , & predicationem Precursoris Christi .
 - 35 Phrygia Sibylla mortem Salvatoris pauxit .
 - 36 Tiburtine Sibylle nomen ; ejus carmina de Christi Resurrectione , atque Ascensione in Cælum .
 - 37 Libri Sibyllini Romæ custoditi .
 - 38 Libri Sibyllini à Cæsare Augusto recogniti .
 - 39 Europæa Sibylla prædixit Messiam de Virgine nascituram .
 - 40 Ægyptia Sibylla de Christo locuta .

Rationi consentaneum est , ut etiam de mulieribus , quæ Prophetiæ dono fuerunt illustres , verba faciamus , antequam ad Sacrificia Moysæcæ legis iter arripiatur , ut plenè de personis utriusque sexus , quæ in universum Divino cultui , ac ministeriis Sacris mancipatæ erant , summariam notitiam Studiosi nostri ex lectura præ-

feren-

sentium Decisionum percipiant . Igitur de Prophetissis , ac de Sibyllis oportet verba facere .

1 Quod attinet ad mulieres Prophetissas , aliæ fuerunt in lege Naturæ : aliæ in lege Mosayca : & aliæ in lege Evangelica .

2 Inter Prophetissas legis Naturæ primarius locus debetur progenitrici nostræ Evæ , quæ hoc titulo triplici de causa meretur decorari . Primò ob ejus formationem : quæ revelatam in se habebat , (etsi sub enigmate) tum divinitatem , tum humanitatem Redemptoris Mundi ; siquidem Eva formata fuit ex costa Adami ; & consistere cepit ex costa ossea , & carne molli . In fortitudine costæ continebatur divinitas Christi ; in carnis infirmitate ejusdem Christi humanitas prænunciabatur , juxta considerationem Mendezii in Theologia Catechetica lib. 5. cap. 22. num. 2. Secundò Eva prophetiam gerebat in nomine ; si enim in verso ordine legatur , non Eva , sed Ave ejus nomen prædicat , illud scilicet Ave , quo salutanda erat Deipara Maria ab Archangelo Gabriele , enunciante Divini verbi Incarnationem ; ut doctè idem Mendezius lib. 9. cap. 3. n. 2. Tertiò autem Eva facta est Prophetissa , quando de ea dixit Deus ad Serpentem : *Inimicitias ponam inter te , & mulierem , & semen tuum , & semen illius ; ipsa conteret caput tuum . Genes. 3. 15.* Revelatum tunc enim est Evæ , ipsaque nostra prima Mater cognovit , & intellexit , tum ab ea per penitentiam conterendum esse caput diaboli ; tum à Deipara , ac Christo filio Dei , ex ejus femine nascituro ; quam quidem revelationem ipsamet Eva filiis , ac posteris suis tradebat , ut penitentiam diligerent , & in futuro Messia , ac Virgine ejus Genitrice sperarent : quod non obscurè docet Cornel. à Lapide in commentar. ad Genes. d. cap. 3. Vers. 15. his verbis . *Mulier est Eva , quæ diabolum contrivit , quando penitentiam egit : vel potius mulier est Beata Maria Evæ filia ; semen ejus est Jesus ,*

*& Christiani ; serpens est diabolus ; semen ejus sunt infideles , omnesque impii . Ergo Beata Maria contrivit Serpentem ; quia ipsa semper plena , & gloriosa fuit victrix diaboli , omnesque hereses (quæ caput sunt serpentis) in universo mundo contrivit , ut canit Ecclesia . Quod autem ipsamet Eva didicerit ex divina revelatione , Divinum Verbum carnem induturum ex ejus semine , ut contereret caput serpentis , idest diaboli ; resultat ex illis aliis verbis : *Ipsa conteret caput tuum , & tu insidiaberis calcaneo ejus .* Quæ quidem verba idem Cornelius à Lapide ibidem sic declarat : *Christi caput est Divinitas ; calcaneus est humanitas : hanc dum offendit , & occidit demon , occisus est : tunc enim Christus contrivit caput illius ; idest ejus superbiam dejecit : atque omnem ejus impetum prostravit .* Hæc primæ omnium matri Evæ cum fuerit à Deo revelata ; & per eam à se descendentibus manifestata ; insolubile argumentum faciunt , Evam ipsam dono prophetiæ ditatam , merito Prophetissam inter mulieres esse appellandam .*

Altera Prophetissa in lege naturæ fuit Rebecca uxor Patriarchæ Isaac ; cui Dominus revelavit , dum appropinquaret tempus pariendi gemellos duos filios Esau , & Jacob , quos portabat in utero ; quod inferior , nempe Jacob erit Dominus majoris , videlicet Esau ; qui propterea subditus evasurus erat eidem Jacobo in eorum posteritatibus . Idcirco sic de ipsa Rebecca legitur in Genes. 25. 22. *Sed collidebantur in utero ejus parvuli , quæ ait : si sic mihi futurum erat , quid necesse fuit concipere ? Perrexitque ut consuleret Dominum . Qui respondens , ait : (ecce Revelatio divina) Duæ gentes sunt in utero tuo ; & duo populi ex ventre tuo dividuntur ; populusque populum superabit ; & major serviet minori .* Quo loci sic differit Cornelius à Lapide in suis Commentariis : *Theodoretus , Diodorus , & Procopius censent , Rebecca animo coherantem ad vicinum , & domesticum ,*
Alia

Altare iuisse, ibique Deum orasse; qui per Angelum respondit id, quod sequitur, Duæ gentes in utero tuo sunt, & major serviet minori. Ex quo intellexit Rebecca, quod Jacob preferretur Esau; eique Primogenituram, & benedictionem paternam præcipere: quod tamen maritum suum Isaacum celavit, ut mysterio Prophetico locus daretur, de quo Genes. 27. 23. Igitur jure optimo Prophetissa vocanda est Rebecca, quæ à Deo per Angelum instructa fuit de futura majoritate filii sui Jacobi, ac ejus posteritatis super illam Esau: quia Prophetia per ipsam intellecta, non levitate, sed Dei spiritu, & dictamine mota fuit, ut hortaretur Jacobum accipere benedictionem Patris; atque illum adjuvit, coquendo hædum, & circumvestiendo Jacobi manus, & collum pellicibus; ut diximus supra Decis. XIX. n. 15. Et ex his resultat manifesta ratio; quæ excusat à mendacio in actione illa tùm Jacobum, tùm ipsam Rebeccam; uterque enim operabatur, & loquebatur juxta revelationem habitam à Deo; atque prophetico spiritu; scientes, Primogenituram, & majoratum esse à Deo translatum in Jacobum, & ejus posteris; quibus servituri erant descendentes ab Esau.

In lege autem Mosayca fuerunt Prophetissæ sequentes mulieres. I. Maria Soror Aaronis, & Moyse, quæ appellatur Prophetissa Exod. 15. 20. triplici de causa secundum Cornelium à Lapide in Comment. *ibid.* Deus enim cum ea colloquebatur, & ei arcana pandebat, ut patet Num. 12. 2. Erat quoque doctrix, & Magistræ aliarum mulierum: & ulterius erat quoque præcentrix, & Virgo sapiens, & litteris erudita. Hinc in transitu maris rubri post exitum ex Ægypto, ita de illa loquitur textus Sacer Exod. 15. 20. *Sumpsit ergo Maria Prophetissa soror Aaron tympanum in manu sua: egresæque sunt omnes mulieres post eam cum tympanis, & choris; quibus præcinebat dicens: Cantemus Domino, gloriosè enim magnificatus est; equum, &*

Ascensorem ejus dejecit in mare. Tirinus autem commentans eundem textum, subdit, quod licet plures Scriptores sacri doceant, prædictam Mariam Prophetissam fuisse Virginem, & similem Sybillis; nihilominus Serario, ac aliis visum, quod nupserit Hur avo Beseelis, cujus mentio fit Exod. 24. 14. tunc enim rarum erat studium virginitatis, & laudi non dabatur. II. Prophetissa fuit Debbora; de qua in libro Judicum cap. 4. narratur, quod cum Sifara Princeps exercitus Regis Jabin aggrederetur populum Israel; ipsa Debbora à Deo responsum habuit de ejusdem Sifaræ internecione; & ideò vocavit Barac militem Israeliticum, eique ordinavit, ut viros bellatores sumeret, & contra Sifaram iret, & pugnaret; Deus enim victoriam ei elargiretur, prout factum fuit, & dicit ibi Sacer textus.

Et quia hæc mulier ob donum Prophetiæ erat sapientissima; hac de causa in suis controversiis hebræi consueverunt ad illam, ut eas judicando dirimeret. Hinc S. Hieronymus in Epist. 10. ad Furiam sic ait: *Nobis ad hoc Debbora nominabitur, quod Prophetissa fuerit, & in ordine Judicum supputetur. Et quia dicere poterat: quam dulcia gutturi meo eloquia tua: super mel, & favum ori meo. Apis nomen accepit: scripturarum floribus pasta, Spiritus Sancti odore perfusa; & dulces Ambrosiæ succos prophetali ore componens.* Plura de laudibus magnæ hujus mulieris, ac Prophetissæ Debboræ referunt Origen. Hom. 5. Salius ad Annum Mundi 2723. Et Cornelius à Lapide in Comment. *Judic. d. cap. 4. Vers. 4. & seqq.* III. Prophetissa fuit Rahab; quæ licet meretrix esset in civitate Jericho, seu cauponaria, hebræos exploratores hospitio apud se recipiens, habuit revelationem à Deo, de futuro excidio Urbis, quare penitens & sibi, & cognatis suis vitam obtinuit: ut legitur in Josue cap. 2. Vers. 1. ubi sic Cornelius à Lapide scribit: *Exceptit Rahab exploratores Hebræorum; illuminata, & impulsæ*

pulsa à Deo, quasi divini consilii in Chanaanæ fidei populo subigenda procuratores. Intellexit enim Deum in hac revelle uti sua opera; ac proinde velle, ut ipsa eos exciperet, absconderet, & dirigeret. Et cum ipsa Rahab dixisset exploratoribus *ibid. Vers. 9.* Novi, quod Dominus tradiderit vobis terram. Subdit idem Cornelius à Lapide: *Noverrat hoc Rahab partim ex miraculis, & portentis, quæ Deus pro Hebræis pugnans operatus erat; partim ex Dei ipsius instinctu, & revelatione.* Fuit igitur dono revelationis prophetiæ ditata Rahab, quæ deinde nupta Salmoni de stirpe Juda meruit generare Booz Atavum Regis David, & numerari inter mulieres, & quibus nasciturus erat Christus. IV. Prophetissa fuit Holda; quæ Anno mundi 3457. regnante Josia Rege Juda non solum prophetabat in Jerusalem; sed, ut ait Torniellus *ad d. Annum. num. 3.* In tanta erat Sanctitatis opinione, ut ad ipsam consulendam Rex ipse miserit Helciam summum Pontificem, & proprium Scribam, aliosque Optimates civitatis, ut patet in 4. Reg. 22. 14. & *segg.* De hac eadem egregia muliere ita scribit Tirinus in 4. Reg. 22. 14. *Ferunt ad Holdam Prophetidem uxorem Sellum, sed tùm verosimiliter viduam, vel saltem thoro viri jam abstinentem: nam quæ thoro ad huc uterentur (una dempta Anna Samuelis Matre 1. Reg. 2. 20.) nullas legimus spiritu prophetico afflatas.* Et concordat Cornelius à Lapide in eodem textu sic subjungens: *Holda hæc & senio, & prudentia, & sanctitate, & oraculis apud omnes erat celebris, & venerabilis; æquè ac Debhora Jud. 4. & Anna mater Samuelis.* V. Tandem Prophetissa in lege Mosayca fuit ipsa Anna Mater Samuelis prophetæ, quæ cum peperisset, & obtulisset illum Domino, cecinit canticum illud, *Exultavit cor meum in Domino &c. 1. Reg. 2.* in quo prophetavit nasciturum Christum juxta id, quod scribit S. Augustinus *lib. 11. de Civit. Dei cap. 4.* undè Theodoretus, & Procopius dixerunt; *quia*

Anna prophetam concepit, prophetiæ quoque gratiam participavit; sicut & Elisabeth, & Beata Virgo. Cornelius autem à Lapide in fine dicti Cantici 1. Reg. 2. 10. ait: *Hoc est Annæ oraculum de Christo, post mille, & trecentos annos nascituro; quo illi eminus quasi applaudit; & gratulatur; ubi adverte, Annam esse primam in Scriptura, quæ hic exprimat nomen Messiæ, sive Christi.* Hucusque enim in Pentateucho, Josue, & Judicum nomen Christi non audivimus. Hæ sunt Mulieres, quæ præfulserunt Prophetiæ dono tempore legis Mosaycæ, de quibus etiam mentionem facit Emin. Card. de Lauræa in *d. tom. 4. in libr. 3. Senten. disp. 19. numero 239. & 240.*

In lege autem Evangelica plures habentur in Sacro textu mulieres Sanctæ Divino Spiritu afflatæ, ac Prophetia insignes: innumeræ autem in Historiis, Chronicis, & Vitis Sanctorum. Quo ad illas, quæ nominantur in Scriptura Sacra principem locum tenet Regina Cælorum, Serenissima DEIPARA; tùm quia, ut scribit Suarez in 3. par. d. Thom. tom. 2. disp. 29. *sect. 4.* 10 Piè, ac probabiliter credi potest, beatam Virginem in hac vita interdum elevatam fuisse ad videndum clarè Divinam essentiam, ut ex Auctoritate 11 S. Antonini, S. Bernardi, & aliorum Patrum ibi comprobatur: tùm etiam quia DEIPARAM verè, ac propriè fuisset Prophetissam, & habuisse gratiam Prophetiæ, Spirituque prophetico pronunciaffe Canticum *Magnificat*; & aliorum sublimium Mysteriorum notionem, revelationem, & instructionem à Spiritu Sancto, & à dilecto Filio suo Deo, & Homine Christo habuisse, ex plurimis Sanctorum Patrum testimoniis comprobatur idem Suarez *disp. 20. sect. 1. in eod. tom. 2.* ubi 12 subdit: non constare, an Beata Virgo aliquid scripserit; nam Epistola quædam ad Ignatium, quæ nomine ejus circumfertur, incertæ est auctoritatis. Si tamen Ecclesiæ constaret; illam, vel aliquam aliam fuisse à Beata Vir-

Virgine scriptam, inter canonicas Scripturas esset annumeranda. Hinc in revelationibus S. Birgittæ in *Sermone Angelico cap. 17.* dicitur: *Et verè procul dubio est credendum, quod ex inspiratione Spiritus Sancti ipsa Deipara perfectiùs intellexit, quidquid Prophetarum eloquia figurabant, quàm ipsi Prophetæ, qui ex eodem Spiritu verba oretenus protulerunt. Et cap. 19. ibidem hæc subnectuntur. Tertia quippè die, de Christi Resurrectione discipulis hesitantibus, & mulieribus in sepulchro ejus corpus sollicitè inquirentibus, ipsisque Apostolis præ maxima cordis anxietate, & pavore se pariter includentibus, tunc Virgo Mater, quamvis Scriptura eo tempore ipsam aliquid locutam non commemorat; sine dubio tamen credendum est, quod ipsa Dei Filium in carne ad æternam gloriam resurrexisse testificata est; & quod mors de cetero illi nunquam posset ampliùs dominari. Et paulò post subiunguntur sequentia. Ipsa Virgo Maria erat Magistra Apostolorum; confortatrix Martyrum, Doctrinx Confessorum, clarissimum speculum Virginitatis, consolatrix Viduarum; in conjugio viventium saluberrima monitrix, atque omnium in fide catholica perfectissima roboratrix. Apostolis namque ad se venientibus omnia, quæ de suo Filio perfecte non noverant, revelabat, & rationabiliter declarabat. Et hinc factum est, ut in Litanis ab Ecclesia laudetur, & dicatur Sedes Sapientiæ, nec non Regina Prophetarum.*

13 Sanctæ Elisabeth Matri Sancti Joannis Baptistæ secundus debetur locus inter Prophetissas legis Evangelicæ; fuit enim hoc munere insignita, cum ad eam visitandam DEIPARA accessisset; tunc enim: *Ut audivit Salutationem MARIE Elisabeth, exultavit infans in utero ejus; & repleta est Spiritu Sancto Elisabeth, & exclamavit voce magna, & dixit: Benedicta tu inter mulieres; & benedictus fructus ventris tui. Et undè hoc mihi, ut veniat Mater Domini mei ad me? Ecce enim ut facta est vox salutationis tuæ in auribus meis, exultavit in gaudio infans in utero meo:*

& Beata quæ credidisti; quoniam perficiuntur ea, quæ dicta sunt tibi à Domino. Luc. 1. 41. In quibus verbis notant Sancti Patres, & Doctores Ecclesiæ, quod Elisabeth prophetavit de præsentibus; nam à Spiritu Sancto illuminata Virginem, quam præsentem cernebat, Christum in utero gestare cognovit, & ipsa prima fuit, quæ nominavit Sanctissimam Virginem Matrem Dei; Item prophetavit de præteritis; dicens enim, *Beata, quæ credidisti*, apertè indicavit in Spiritu agnovisse verba, quæ Deiparæ fuerant dicta ab Angelo. Prophetavit etiam de futuro, quando subjunxit; *Perficiuntur ea; quæ dicta sunt tibi à Domino: ut considerat Baradas in Evangel. tom. 1. lib. 7. cap. 12. Vers. Unde hoc mihi; ubi Sanctos Doctores allegat.*

Annæ filiæ Phanuel de Tribu Aser tertius locus debetur inter Prophetissas; sic enim appellatur à S. Luca cap. 14. 2. Vers. 36. ubi eam laudat dicens: *Hæc processerat in diebus multis, & vixerat cum viro suo annis septem à virginitate sua. Et hæc vidua usque ad annos octoginta quatuor, quæ non discedebat de Templo, jejuniis, & obsecrationibus serviens nocte, ac die. Et hæc ipsa hora superveniens constelatur Domino; & loquebatur de illo omnibus, qui expectabant Redemptionem Israel.* Ubi de hac Prophetissa Anna tria sunt notanda. Unum, quod vixerat in viduitate annos sexagintaquatuor; cum enim septem annis fuisset in matrimonio: illudque contaxerit à prima pubertate, quæ puellis est anno duodecimo, sequitur maritum obiisse, ea existente in anno vigesimo circiter ætatis suæ; & deinceps raro exemplo vidua perpetuò manserit usque ad annum 84. Alterum notandum est, quod non discedebat de Templo; quia habitabat in cellulis prope muros ejusdem Templi, ut notavimus supra Decif. XII. nu. 22. & docet Tirinus in Exod. cap. 38. Vers. 8. Canisius de Beata Virgine lib. 1. cap. 12. & Serarius in lib. 2. Machabæor. cap. 3. Tertium est, quod licet in Evan-

gelio non exprimentur ea, quæ prophetizaverit Anna de Christo; sed quod *Confitebatur Domino, & loquebatur de illo omnibus, qui expectabant Redemptionem Israel*; est tamen probabile, quod ipsa testata fuerit; puerum illum esse Messiam, & Salvatorem mundi in lege, & à prophetis promissum: quod bene notant idem Tirinus in *Luc. d. cap. 2. Vers. 38.* & Menochius in *Histor. Sacra lib. 1. cap. 13. nu. 10.*

- Samaritanæ quartus sit locus inter
- 15 Prophetissas; siquidem ex sermone habito cum Redemptore Nostro, dum *fatigatus ex itinere sedebat supra fontem Joan. 4. 6.* illuminata à Spiritu Sancto intellexit, & cognovit, Dominum JESUM esse Messiam, & Christum; ideo subdit Evangelista *d. cap. 4. num. 28. Reliquit ergo hydriam suam mulier, & abiit in civitatem; & dicit illis hominibus: Venite, & videte hominem, qui dixit mihi omnia quæcumque feci. Numquid ipse est Christus?* Sic enim locuta est ex motivo modestiæ; nam certè noverat ipsum esse Christum, & Messiam; ut ait S. Joannes Chryostomus his verbis: *Procul dubio enim intelligebat, modo fontem illum gustarent, eadem de eo, quæ & ipsa, sensuros.* Idem refert ipse Menochius in *Histor. Sacra lib. 3. cap. 5. num. 11.* subdens ibidem, nomen Samaritanæ hujus mulieris ex
- 16 Martyrologio Romano die 20. Martii, Photinæ fuisse; quæ martyrio ob Christi confessionem coronata fuit; & ejus caput Romæ apud S. Paulum à Monachis Cassinensibus asservari notat Eminen. Card. Baronius ad *Martyrol. prædictum.*

- 17 Claudiæ Proculæ Uxori Pilati quintus locus assignandus est inter Prophetissas; quæ dum Christus Dominus vincus ad Pilatum ductus esset à Judæis, *Misit ad eum Uxor, dicens: Nihil tibi, & justo illi; multa enim hodie per visum passa sum propter illum: Matth. 27. 19.* Est enim communior SS. Patrum opinio; quos cumulat Tirinus in *d. loco*; & Menochius in *Histor. Sacra lib. 7. cap. 15. num. 2.* quod ipsa Clau-

dia Procula Uxor Pilati ab Angelo suo custode per visum didicerit innocentiam Redemptoris; & minas, ac punitiones ob facinus Judeorum in ipsos, atque in eundem Pilatum venturas; & ideo miserit ad ipsum Pilatum; ut se innoxium fervaret; sed ipse pluris æstimavit instantiam Principum Judæorum, quàm terculamentam uxoris; unde innocentem Dominum condemnavit; & se reum tum Divinæ Jüstitiæ fecit, tum Imperatori Romano, à quo postea jussus fuit exulare Viennam Galliæ, ubi miserimus obiit.

19 Mariæ Magdalene, aliisque Sanctis Mulieribus, quæ ab Angelo revelatam resurrectionem Redemptoris nunciaverunt Apostolis, sextus locus inter Prophetissas legis Evangelicæ datur. De his notanda verba SS. Evangelistarum. S. Matthæus *cap. 28. Vers. 1.* ita scribit: *Vespere autem Sabbati, quæ lucefcit in prima Sabbati, venit Maria Magdalene, & altera Maria videre sepulchrum.* Et descripto terremotu, ac Angeli fulgido vestimento, subdit *Vers. 5. Respondens autem Angelus dixit mulieribus; nolite timere vos, scio enim, quod JESUM, qui crucifixus est, queritis; non est hic; surrexit enim, sicut dixit. Et Vers. 8. Et exierunt eisdem monumento cum timore, & gaudio magno, currentes nunciare discipulis ejus. Et ecce JESUS occurrit illis, dicens, Ave. Illæ autem accesserunt, & tenuerunt pedes ejus, & adoraverunt eum.*

S. Marcus narrat eandem revelationem his verbis *cap. 16. Vers. 1. Et cum transisset sabbatum, Maria Magdalene, & Maria Jacobi, & Salome emerunt aromata, ut venientes ungerent JESUM.* Et cum accessissent ad monumentum, & Angelum de resurrectione loquentem audissent. *Vers. 9.* subdit: *Apparuit (IESUS) primò Mariæ Magdalene.*

S. Lucas pariter describit accessum harum sanctarum Mulierum ad monumentum Summo mane; inter quas, ait, *cap. 24. Vers. 10. Erat Maria Magdalene,*

lene, & Joanna, & Maria Jacobi, & ceteræ, quæ cum eis erant.

S. Joannes quoque cap. 20. Vers. 1. ita idem factum narrat: *Una autem Sabbati, Maria Magdalene venit mane, cum adhuc tenebræ essent, ad monumentum.* Et post visum lapidem monumenti revolutum, apparuit JESUS eidem Mariæ Magdalene in forma hortulani; & eo cognito, ait: *Rabboni (quod dicitur Magister)* Et subindè *Venit Maria Magdalene annuncians discipulis, quia vidi Dominum; & hæc dixit mihi.*

Igitur inter Prophetissas numerandæ sunt Maria Magdalene, & aliæ mulieres; quæ viderunt tum Angelos revelantes sibi resurrectionem Domini; tum ipsum Dominum, qui gloriosus à mortuis resurrexerat; & subindè ab ipsis mulieribus revelata fuit Dominica Resurrectio Sanctis Apostolis, & aliis discipulis.

Sed hic dicit aliquis, quomodo intelligenda sunt verba illa Divi Matthæi, *Vespere autem Sabbati, quæ lucefcit in prima Sabbati venit Maria Magdalene, & altera Maria videre sepulchrum?* Nonnè per illa verba Vespere autem Sabbati intelligenda est hora vespertina Sabbati, cum Sol die Sabbati occumberet? Respondetur negativè. Siquidem verba illa innuunt, quod Maria Magdalene, & aliæ mulieres die Dominico, quæ erat prima dies Sabbati, idest dies Dominica, prima dies hebdomadæ; (Sabbatum enim hebdomadam significat,) accesserunt summo mane ad monumentum. Idcirco secundum aliquos auctores ly *Vespere* denotat Stellam Dianam vocatam mox *Vesperam*, mox *Luciferam*; quæ solet splendescere adveniente die. Secundum alios verò *Vespere autem Sabbati* idem sunt, ac transacto Sabbato; & aurora diei Dominicæ lucefcente: nam in textu græco habetur *ἡ ἑσπέρα τῆς σαββάτων* *Opsè Sabbaton*; scilicet post Sabbatum; post totam hebdomadam; eò quia *ἡ ἑσπέρα* non tantum significat *tardè*; sed etiam *post*. Sabbatum verò, ut dixi, indicat heb-

domadam; ut doctè Tirinus in *Comment. Matth. 28. 1.* & Menochius in *Histor. Sacra libr. 8. cap. 1. num. 3.* ac Barradas *tom. 4. in Euangel. lib. 8. cap. 9.*

Filiabus quatuor Philippi Diaconi ultimis tandem locum figitur inter Prophetissas, de eis enis in *Act. Apostol. cap. 21. Vers. 8. & 9.* sic legitur: *Et intrantes domum Philippi Evangelistæ quia scilicet prædicabat Evangelium, & converterat Eunuchum Candacis Reginæ) qui erat unus de Septem, manus apud eum. Huic autem erant quatuor filie Virgines prophetantes.* Unarum Virginum vocabatur Hermione, quæ ut habetur in Menologio 4. *Septembr.* gravissima passa est sub Trajano, & quievit in Domino. Tirinus *d. cap. 21. Vers. 9.* De aliis autem, prout de Philippo earum patre sic scriptum est in *Martyrol. Rom. die 6. Junii. Cæsareæ in Palæstina natalis B. Philippi, qui fuit unus de septem primis Diaconis. Hic signis, & prodigiis clarus, Samaritanam ad fidem Christi convertit, & Candacis Æthiopum Reginæ Eunuchum baptizavit; ac denuum apud Cæsaream requievit; juxta quem tres Virgines ejus filie Prophetissæ tumulatæ jacent; nam quarta filia ejus plena Spiritu Sancto Ephesi occubuit.* Earundem quatuor Virginum Prophetissarum cellulas visitasse S. Paulam Romanam testatur S. Hieronymus in *Epist. 27.* verbis istis: *Mirata est Stratonis turrim, ab Herode Rege Judææ in honorem Cæsaris Augusti Cæsaream nuncupata; in qua Cornelii domum, Christi videlicet Ecclesiam, & Philippi ædiculas, & cubicula quatuor Virginum Prophetarum &c.* Et hæc de Prophetissis in textu Sacro nominatis.

De aliis Sanctis Mulieribus Christianis tum Virginibus, tum Viduis; ac coniugatis, quibus Spiritus Prophetiæ à Deo donatus fuit, superfluum est Catalogum texere; cum tot, & tanta testimonia de his habeantur in Chronicis, ac Vitis Sanctorum; quæ numerari ob eorum multitudinem non valent. Satis sit dicere, quod donum

Prophetiæ, quod habuit S. Birgitta, S. Catharina Senensis, S. Francisca, & aliæ Sanctæ; est signum, & argumentum validum Sanctitatis earum, ut firmavit Rota in relatione B. Paschalis Baylonis *tit. de dono Prophetiæ*, & docent Cantilorus *de Canonizat Sanctor. cap. 14. num. 20. Emin. Card. Bona de discret. Spirit. cap. 10. Pignate'll. tom. 4. consult. 69. num. 4. & tom. 5. consult. 30. num. 9. ubi alios cumulat.*

Sibyllæ quoque merentur inter Prophetissas numerari; siquidem preclara ab eis scripta sunt præcipuè de Incarnatione Filii Dei, de eius Vita, Passione, Morte, Resurrectione, Ascensione, & ad universale Judicium adventu; voluit enim Deus, qui redempturus erat tùm Israeliticum populum, tùm etiam Ethnicos, & gentiles, ut oracula de tanto opere essent non solùm apud Hebræos, sed etiam apud ipsos gentiles; nam ut ait Apostolus, *Multifariam multisque modis locutus est Deus Patribus in prophetis. Ad Hebr. 1.* Ad gentiles autem voluit loqui per Sibyllas, ut idem Apostolus Paulus dicebat, dum gentilibus evangelizabat Christum, teste Clemente Alexandrino *lib. 6. Stromatum*, his verbis: *libros quoque græcos sumite, agnoscite Sibyllam, quomodo unum Deum significet, & ea, quæ sunt futura. Hidasphem sumite, & legite; & invenietis Dei Filium multò clarius, & apertius esse scriptum.* Et in oratione ad gentes idem Clemens Alexandrinus sic ait: *Prophetissa itaque Sibylla nobis prima canat canticum salutare.* Et carmina subnectit, quibus Deum in terras venturum prænunciat. His ad stipulatus est S. Hieronymus *lib. 1. adversus Iovinianum* dicens: *Quid referam Sibyllas Erithræam, atque Cumanam, & octo reliquas; nam Varro decem fuisse autumat, quarum insigne Virginitas est, & Virginitatis præmium divinatio.* Et de iisdem Sibyllis plura differuerunt S. Augustinus *lib. 18. de Civit. Dei cap. 23.* Lactantius *lib. 4. Institut. cap. 15. & seqq.* Arnobius *lib. 1. contra Gentes & San-*

ctus Clemens Papa *lib. 5. Constit. Apostol. cap. 8.* sic scribens: *Si Græci derident nos, non credentes nostris Scripturis, saltem fidem habeant Vati suæ Sibyllæ, quæ ad verbum ita inquit, &c. ut refert Paulus Segnerius Nell'incredulo senza scusa part. 2. cap. 17. num. 14. & Salmeron tom. 2. tract. 19.* Multos alios Auctores, qui de Sibyllinis oraculis ex professo tractarunt, allegat Tholosanus in *Syntagmat. Iuris Univ. part. 2. lib. 18. cap. 6. à num. 6. & seqq.* & Menochius in *Stoveis part. 2. Centur. 4. cap. 39. & cap. 40.* Et novissimè Emin. Cardin. de Lauræa *d. tom. 4. in 2. lib. sentent. disp. 19. art. 9. §. 3. à num. 248. usque ad num. 259.*

Porro juxta commune placitum Scriptorum decem fuerunt Sibyllæ; videlicet: *Delpnica, Erithræa, Cimmeria, seu Cumæa; Samia, Cumana, Hellepontica, Lybica, Persica; Phrygia, & Tiburtina.* Tarcagnota in *Historia Univ. tom. 1. lib. 8. pag. 249.* Sunt tamen aliqui addentes alias duas, nempe *Europæam, & Ægyptiam.* Tria autem sunt observanda circa has Sibyllas, & earum oracula. Unum, quod ad instar Sanctorum Prophetarum multa erant obscura in eorum dictis, & difficillima intellectu; ideòque libros Sibyllinos emptos magno pretio per Tarquinium Superbum (de qua emptione meminit Tholosanus *d. lib. 18. cap. 6. num. 9.*) non solùm Romæ diligenter custodiebantur; sed attentè à decem clarissimis viris inspicere, & eorum sensum penetrare solitum erat; præsertim in publicis Civitatis necessitatibus, ut notat Salianus *ad Annum Mundi 3539. num. 5. & ad Annum 3789. num. 1.* Alterum est, quod ipsæ Sibyllæ Spiritu prophético multa enunciantes, quæ ab hominibus non intelligebantur, dicebantur furere, & delirare; sicut de Isaia, per tres dies nudo infedente. *Isa. cap. 20.* Et Ezechiele panem cum stercore manducante. *Ezech. 4.* autumabant Judæi; quod observavit Lactantius *d. lib. 14. cap. 15.* his verbis: *Non dubito quin Sibyllina carmina prio-*

ribus

ribus temporibus pro deliramentis habita sint, cum ea nemo tunc intelligeret. Tertium est observandum, quod Prophetæ scripserunt soluta oratione suas prophetias; Sibyllæ autem in Versibus hexametris; ut eo magis splendesceret Divina Sapiencia, qua imbutæ ipsæ tenellæ Virgines mysteria sublimia canere, & carminibus promere sciverint; De his Patres Dominicani in sequentia tertiæ Missæ Natalis Domini, sic recitabant:

Verbum Ens Altissimi, corporari passum est, carne sumpta.

Isaias cecinit, Synagoga meminit, nunquam tamen desinit esse cæca.

Si non suis Vatribus, credat vel gentilibus: Sibyllinis versibus hæc prædicta.

Quorum Versuum collectam fecit Panvinus in tractatu de Oraculis Sibyllinis impresso Parisiis anno 1607. cum annotationibus Joannis Obsopei; & eorum plurima græco idiomate ponit Barradas in *Evang. tom. 1. lib. 3. cap. 15.* Latina autem versione Proprius nomen Historicum *Verb. Sibylla.* Et Eminent. Card. de Lauræa d. tom. 3. disp. 19. à num. 249. & sequentibus. Quæ quidem carmina ad Lectorem commodum, & solatium hic transcribam in relatione summaria cujusque Sibyllæ; & in his, quæ continent Propheticas narrationes de Redemptore Nostro JESU CHRISTO.

27 Delphica itaque Sibylla censetur prima, & cæteris antiquior, quippè vaticinata est ante Trojanum bellum annis 127. & vivebat ante natum Christum annis 1221. ut calculat Ricciolus in *Chronol. Reform. tom. 3. Catalog. 24.* Significat autem hæc Vox Sibyllas *Consilium Dei*, ex græco Idiotismo Æolico *Σίως Deus*, & *Βυάη* consilium, ut notat Menochius d. *centur. 4. cap. 39.* Filia fuit hæc Delphica Sibylla Tiresiæ vatis Thebani; & nominata fuit *Antemis*. Eam prophetizasse ferunt totam vitam, miracula, passionem, & Resurrectionem Christi. De eo hæc carmina ipsa scripsit.

Non tardè veniet; tacita sed mente tenendum

Hoc opus; hoc memori semper qui corde reponet.

Hujus pertentant cor gaudia magna Prophetæ

Eximij, qui Virgineo conceptus ab alvo

Prodidit sine contactu maris; omnia vincit.

Hoc naturæ opera; at fecit qui cuncta gubernat.

Deinde de ejusdem Christi Passione subdit:

Impinget illi colaphos, & sputa scelestis

Israel labiis; nec non & fellis amari.

Apponet escam; potumque immittit aceti.

Erithræa est secunda Sibylla *Heriphile* nominata, quæ prædixit Græcis Ilium petentibus excidium Trojæ; sed quia prædixit Romanorum regnum ex Trojanis futurum, Eusebius eam posuit tempore Romuli; sed absque valido fundamento, & sine auctoritate, cum ipsa multò ante floruerit tum tempore Trojani excidii, tum paulò post, ut habet Solinus *cap. 7.* Hæc pariter Christi nativitatem, passionem, mortem, resurrectionem, & judicium finale enunciavit; & ejus sunt carmina sequentia.

Cerno Dei natum, qui dimisit ab alto

Ultima felices referent cum tempore soles;

Hebræa quem Virgo feret de stirpe decora,

In terris multum teneris passurus ab annis.

Magnus erit tamen hic divino carmine Vates,

Virgine Matre satus prudenti pectore verax.

Et aliis carminibus omissis; subdit:

Judicii in signum, tellus sudore madefoet;

Et Rex æternus summus descendet Olympo;

*Scilicet ut carnem, mundumque
vindictet omnem:*

*Vndè Deum fidi, diffidentefque
videbunt,*

*Summum cum Sanctis in sæcli fi-
ne sedentem.*

Et hæc est Sibylla, de qua intelligit
Ecclesia, dum in sequentia Missæ De-
functorum canit:

Dies iræ, dies illa,

Solvat seclum in favilla,

Teste David cum Sibylla.

29 Cimmeria, sive Cumæa est tertia
Sibylla; dicta etiam Italica, quia in
Italia vaticinata est; oriunda ex Cim-
merio Campaniæ oppido vicino Cum-
mis. Floruit paulò post excidium Tro-
jæ, videlicet circa 1170. annos ante
Christum; & Æneæ tempore; siqui-
dem fuit illa *Deiphobe*, quam Æneas
consultavit apud Virgilium *lib. 6. Æneid.*
De ea S. Justinus Martyr in *admonito-
rio ad gentes* sic scribit: *Gentiles Viri
assentimini vetustæ huic, & antiquissimæ
Sibyllæ; quæ supernè afflata oraculis, vos
erudiet, quod qui dicuntur Dii, non sunt.*
De Salvatoris autem nostri Jesu Christi
adventu, & de his omnibus, quæ is fa-
cturus erat, manifestè pronunciat, quorum
notitia vobis necessaria est. Ipsa verò
Cumæa Sibylla hæc inter cætera car-
mina de Christo edidit:

*In teneris annis, facie præsignis
honore,*

*Militiæ æternæ Regem Sacra Vir-
go cibabit*

*Lacte suo; per quem gaudebunt
pectore summo*

*Omnia; & Eoo lucebit Sydus ab
orbe*

*Mirificum, sua dona Magi cum
laude ferentes,*

*Obijcient Pucro Myrrham, Au-
rum, Thura Sabæa.*

30 Samia Sibylla quarta est, & nomi-
nata fuit *Piubo*; ortum enim habuit in
Insula Samos Maris Egæi, & de ea
meminit Ælianus *lib. 12. Var. Histor.*
Plura prædixit de Redemptore, &
præsertim ejus ingressum cum Pal-
mis olivarum in Jerusalem his versibus.

*Salve casta Syon, permultaque
pasa Puella,*

*Ipse Tibi inscenso Rex en tuus in-
trat Asello.*

*Erga omnes mitis juga tibi quo
juga demat*

*Intoleranda tibi, quæ fers cervice
subacta.*

Cumana Quinta Sibylla fuit, vo-
cata *Amalthea*, ac etiam *Demophile*;
nata est Cumæ, quæ est urbs Asiæ mi-
noris in Æolide, & in ora sinus Smyr-
næi, quæ nunc dicitur *Foja nuova*. Hæc
libros oraculorum detulit ad Tarqui-
nium superbum, petens pro illorum
pretio tercentos Philippæos, ut scribit
Solinus *cap. 7. & Tholosanus d. lib. 18.
cap. 7. num. 9.* Sed Rex ille bis in ignem
projecit tertiam partem illorum libro-
rum; pro reliqua autem tertia parte,
admiratus Sibyllæ constantiam in pe-
tendis tercentis aureis; illos exbursare
fecit, ipsaque Sibyllina oracula man-
davit fideliter custodiri. Hanc Sibyl-
lam Cumanam prophetizasse Incarna-
tionem Verbi Divini testantur hæc
ejus Carmina:

*Tunc ad mortales veniet à mor-
talibus ipsis.*

*In terris similis natus Patris Om-
nipotentis,*

Corpore vestitus, &c.

Et de eadem agit etiam Beda in *lib.
1. Commentar. in Luc.*

Hellepontica fuit Sexta Sybilla, 32
nata in vico Marmisso agri Trojani.
Ejus nomen ignoratur; vixisse tamen
fertur temporibus Solonis Philosophi,
ac Magni Regis Cyri. Hæc de nati-
vitate, & doctrina Salvatoris ita ce-
cinit:

*Cum meditor quondam vidi deco-
rare Puellam,*

*Eximio castam quæ se servaret
honore.*

*Munere digna suo, & divino nu-
mine visa,*

*Quæ sobolèm multo pareret splen-
dore micantem.*

*Progenies Summi, speciosa, &
vera Tonantis,*

paci-

*Pacifica mundum qui sub ditione
gubernet.*

Et post alia plura:

*Ille Dei legem complebit, non
violabit,*

*Per similem formam referens, &
cuncta docebit.*

- 33 Lybica Sibylla fuit Septima, cujus nomen nescitur, de qua Euripides in Lamie prologo. Vixit ante Olympiadem 80. idest ante Christum annis circiter 480. Ab ipsa prænunciata sunt miracula Christi versibus istis:

Ille quidem morbis pressos sanabit, & omnes

Lasos, quotquot ei fidem, cæcique videbunt.

Incedent claudi. Surdis audire licebit.

Insolitas mutis dabitur formare loquelas.

Expellet furias. Oppressi morte resurgent.

- 34 Persica fuit octava; quæ etiam Babylonica, & Chaldaica Sibylla nuncupata fuit, & ejus Pater Berofus. Floruit sub Alexandro Magno circa Olympiadem 120. ut ex Nicanore de gestis Alexandri Magni colligitur. Et quia in libris 24. multa de Christo cecinit, sicut & Cumæa, ideò S Justinus in Parenetico ad gentes putat venisse in Italiam, eandemque cum Cumæa fuisse. Hæc prædixit prædicationem, & baptismum Præcurforis Christi, de quo ait.

*Tunc quoque vox quædam veniet
per deserta locorum;*

*Nuncia mortales misericors, quæ
clamet ad omnes,*

*Vt rectos faciant calles, animosque
repurgent*

*A vitiis, & aquis perlustrent
corpora mundis.*

- 35 Phrygia Nona Sibylla fuit, quæ prophetizavit Ancyre, quæ Civitas est in Asia minore. De ejus nomine, ac tempore memoria non exstat. Mortem Salvatoris vaticinata est his carminibus.

*Scindetur Templi velum, me-
diumque dici*

*Nox tenebrosa tribus premet ad
mirabilis horis.*

*Et tridui somno peraget mortalia
fata.*

Tiburtina Decima Sibylla est, nata 36 Tibure, distante ab Urbe Roma miliaribus sexdecim. Tempus ipsius ignotum remanet; at ejus nomen fuit Albunea; & hæc in Spiritu vidit, & prænunciavit Christi Resurrectionem, & Ascensionem in cælum his metris.

*Sed postquam triduo lucem re-
peterit, atque*

*Menstravit somnum mortalibus;
atque docendo*

*Cuncta illustravit, cælestia tecta
subibit,*

Nubibus inveltus, &c.

Hæ sunt decem Sibyllæ, de quibus tam antiqui, quàm moderni, tam Sacri, quàm prophani Auctores memorantur, quos congerit Tholosanus in d. Syntagm. Jur. Univ. lib. 18. cap. 6. 37 num. 9. & 10. ubi hæc habet: Conser-
*rabantur autem Roma summa cum
veneratione libri Sibyllini, qui magnis
in negotiis consulebantur; veluti
quando contra Pylscos bello moto, Ro-
mæ laboratum est victus inopia, &
magnus metus fuit, ne in totum desi-
ceret, terra fructus negante. Sub Clau-
diano quoque, quo tempore Marcomani
cuncta vastabant, Sub Gallieno pro
pestilentia sedanda. Et sapissimè aliis
quoque temporibus.*

Sed & illud notabile est, quod ad-
vertit Saliæus ad Ann. Mundi 4041. 38
& ante Nativitatem Christi 12. videlicet, Cæsarem Augustum libros Sibyllinos magna diligentia recognitos, sub publica custodia servandos reposuisse; subdens idem Auctor; Id factum ab Augusto non sine Divina providentia, jam olim notatum est ab antiquis Patribus, ut Christiani ex libris Sibyllinis, ab ipso Augusto Casare repurgatis, & recognitis, fidem Christianam apud Ethnicos majori cum fide stabilire possent. Cumque Sancti Episcopi, & alii Prædicatores Evangelici uterentur iisdem Sibyllarum libris ad gen-

gentiles suadendos de veritate fidei Christianæ, prohibita fuit à Tyrannis eorumdem librorum lectio sub pœna mortis; de qua re conqueritur S. Iustinus Martyr in secunda Apologia pro Christianis ad Antoninum Imperatorem dicens: *Opera malorum gentiorum mors constituta, & definita est in eos, qui Hystaspis, vel Sibyllæ, vel Prophetarum, vatumque libros legunt, ut metu homines, qui legunt, abducant ab eo, ne bonarum rerum cogitationem accipiant, sibi autem servos eos detineant, quod quidem tandem perficere minime potuerunt. Non solum enim sine metu eos legimus, sed vobis quoque, ut videtis, considerandos offerimus.* Quod narrando profertur Menochius in *Stoicis centuria prima cap. 49.* & Segnerius nell *Incredulo senza scusa d. part. 2. cap. 17. num. 14.*

39 Tandem sunt qui addunt antedictis decem Sibyllis Undecimam, quam *Europeam* appellant, sic de Messia locutum. *Veniet ille, & transibit montes, & colles, & latices Sylvarum Olympi. Regnabit in paupertate, & dominabitur in silentio, & egredietur de utero Virginis.* Ac etiam Duodecimam; quem nominant Aegyptiam, de cuius vaticinio hæc verba sunt. *Invisibile Verbum palpabitur, & germineabit ut radix. & siccabitur ut folium, & non apparebit venustas ejus, & circumdabitur alvus materna, & flebit Deus latitia sempiterna, & ab hominibus conculcabitur, & nascetur ex matre ut Deus, & conversabitur ut peccator.* Ita Proprium Historicum d. *Verb. Sibylla.* Et hæc satis sint de Vaticiniis, Revelationibus, atque Prophetiis, quas Deus voluit tot ante sæcula prænuquias de venturo Messia, & Redemptore nostro JESU CHRISTO, etiam per mulieres; ut sicut nullum sexum, nullumque ordinem personarum constaret caruisse hac gratia gratis data, ita omnes gentes scirent, eas consequi posse gratiam justificantem per fidem in Christum,

& exercitium bonorum operum; ut differit Barradas in *Evangel. d. tom. 1. lib. 3. cap. 15.* ubi SS. Patrum sententias de hoc argumento transcribit.

D E C I S I O XXVII.

A R G U M E N T U M.

De Sacrificiis Hebræorum. De Victimis quadrupedibus, Volucris, & rebus inanimatis, quæ ab eis litabantur. De Holocausto, Hostiis pacificis, & pro peccato, immolationibus, libaminibus, & juge Sacrificio. De Festis Hebraicis; & de Sacrificiis præscriptis in quocunque die festo. De Sacrificiis secundum varietatem Personarum, quarum intuitu offerebantur; & præcipuè pro consecratione Sacerdotum, & Nazaræorum; expiatione leproforum, & laborantium legalibus immundities. De Mulieribus menstruatis, & diversitate menstruorum. De Sacrificio Zelotypiæ, Vaccæ Rufæ, & Vitulæ pro homicidio occulto. De Ritibus, cæremoniis, atque causis totius Liturgiæ legis Mosaycæ. Atque de Sacrificiis pro Defunctis.

S U M M A R I U M.

- 1 *Sacrificia Hebræorum analogiam habebant cum convivii hominum. Et cur?*
- 2 *Eucharistia in ultima cœna Christi fuit Epulum, & Sacrificium?*
- 3 *Gentiles sacrificabant inter convivia.*
- 4 *Altare Sacrificiorum cur vocetur Mensa Domini?*

- 7 Fermentum, ac Mel semper vetitum in Sacrificiis Aaronicis.
 6 Victimæ immolandæ carere debebant omni defectu.
 7 Mel nocivum stomacho.
 8 Mel à Gentilibus offerrebat Baccho.
 9 Sacrificiorum Legis Mosaycæ genera quinque.
 10 Victimæ apud Hebræos aliæ animatæ, & aliæ inanimes.
 11 Victimarum animam habentium pro Sacrificiis Hebræorum species quinque.
 12 Victimæ, quas Hebræi sacrificabant, figurabant virtutes Christi.
 13 Pisces cur Deus noluerit sibi sacrificari?
 14 Monachus extra cellam est piscis extra aquam.
 15 Passeris occisio in expiatione Leprosi non erat Sacrificium.
 16 Victimæ inanimes quænam essent in Sacrificiis Hebræorum?
 17 Finis quadruplex in Hebraicis Sacrificiis. Et quisnam?
 18 Differentia inter peccatum, & delictum.
 19 Holocaustum quid esset?
 20 Holocausti Victimæ debebat esse masculini sexus.
 21 Tabernaculi, atque Templi tres erant partes.
 22 Laici apud Hebræos utrum accessum haberent ad Altare Holocaustatum?
 23 Pacifica Hostia quæ, & quotuplex?
 24 Pacifica Hostia dividebatur in tres partes. Et quomodo?
 25 Adipem animalium an Hebræi possent comedere? & n. 27.
 26 Sanguinem animalium comedere cur prohibitum primitivis Christianis per Apostolos?
 27 Turtures, & Columbæ non litabantur pro hostia pacifica. Et cur?
 29 Hostia pro peccato, seu delicto quænam esset?
 30 Hostiæ pro peccato quæ cederent in esum Sacerdotum; & quæ non?
 31 Boves veteres quatuor, vel quinque annorum ab Hebræis non immolabantur.
 32 Ritus jugulandi, & mactandi Victimam apud Hebræos.
 33 Victimæ non indivisa, sed secta in frustra comburebatur in Sacrificio Holocausti.
 34 Odor an ingratus esset ex combustione Victimarum?
 35 Aves ab Hebræis quomodo immolarentur?
 36 Minchâ adbibebatur semper in Sacrificio Holocausti; & quid esset?
 37 Simila, vel panis aliquando solus offerebatur in Sacrificio.
 38 Ritus undecim, seu ceremoniæ in Litanda Hostia pacifica.
 39 Cauda victimæ quare comburenda in Sacrificio?
 40 Ritus, ac Ceremoniæ sex in Sacrificio pro peccato.
 41 Ritus, & Ceremoniæ in adolendo Thymiamate apud Hebræos.
 42 Thymiamata adolebatur bis quotidie.
 43 Juge Sacrificium quodnam esset? & num. 47.
 44 Juge Sacrificium figurabat Sacrificium Missæ.
 45 Festa Hebræorum alia ordinata erant à Deo, alia à Rabbinis.
 86 Festa de Præcepto divino erant octo apud Hebræos. A Rabbinis alia sex instituta. Et quæ?
 48 Sabbati Sacrificium quodnam esset?
 49 Sabbato Hebræi non accendebant ignem, ut se calefacerent, nec candles domi, ut arderent.
 40 Neomenia quid esset? Et quale Sacrificium in hoc festo?
 51 Menses ab Hebræis regulantur juxta cursum Lunæ.
 52 Paschæ Azymorum festum erat die 15. Mensis Martii apud Hebræos; & Vespere antecedenti edebant Agnum Paschalem, cum Azymis.
 53 Pascha Azymorum quodnam esset Sacrificium?

- 54 Manipulus spicarum quando, & quomodo offercebatur à Judæis? Et quale in eo Sacrificium?
- 55 Pentecostes festum quando erat? Et quale in eo Sacrificium?
- 56 Panes fermentati quomodo offercebantur in die Pentecostes?
- 57 Tubarum festum, quando, & quæ de causa à Judæis celebratum, & quales Victimæ in eo litatæ?
- 58 Expiationis festum, dictum Kipurim quando fiebat? Et quale Sacrificium in eo? Cæremoniæ Pontificiæ huius dici.
- 59 Hirci emissarij funiculus cocci-neus an converteretur in album?
- 60 Scenopregiæ festum, idest Tabernaculorum cur institutum? Quæ die celebratum? Quibus Victimis sacrificatum?
- 61 Cætus, seu Collectæ festum Judæorum celebratio, & Sacrificia.
- 62 Siloè aquam hauriebant Judæi in festo Cætus, seu Collectæ. & quid esset Siloè?
- 63 Festa Hebræorum instituta à Rabinis quænam essent? & quæ Sacrificia fierent in eis?
- 64 Sacerdotum Sacrificia dum ipsi consecrarentur.
- 65 Nazæeorum tria Sacrificia, & quæ?
- 66 Tonsura Ecclesiastica undè originem sumpserit?
- 67 Leprosorum Sacrificia in eorum expiatione, & cæremoniæ in litando pro eis.
- 68 Immunditia immunditia legali quænam essent? Et quæ Sacrificia pro eorum expiatione?
- 69 Immunditia Hebræorum duplex, Vna peccaminosa; alia sine peccato.
- 70 Seminifluus erat immundus. Duplex fluxus seminis.
- 71 Gonorrhæa duplex; & ea laborans an possit petere debitum?
- 72 Menstruata Mulier erat immunda. Quid sint Menstrua?
- 73 Mulieres Hebrææ fiebant immundæ quadrupliciter, & quomodo?
- 74 Coitu exercito ab Hebræis tenebantur totum corpus lavare; & cur?
- 75 Hæmorrhoiisa mulier quale Sacrificium offerre debebat?
- 76 S. Martha soror Lazari an fuerit hæmorrhoiisa sanata à Redemptore? vel alia mulier?
- 77 Puerperæ immunditia, expiatio, ac Sacrificium.
- 78 Deipara nullam immunditiam legalem contraxit.
- 79 Puerperæ Christianæ quanto tempore abstinent ab ingressu Ecclesiæ?
- 80 Regulares an in suis Ecclesiis possint recipere puerperas ad Purificationem?
- 81 Menstruorum puerperii, & mensis differentia.
- 82 Menstruata mulieres an licitè sumant Sacram Eucharistiam?
- 83 Zelotypiæ Sacrificium. Ritus, & Maledictiones in eo explendo.
- 84 Candentis ferri contrectatio ob purgationem à suspitionem delicti olim adhibita: nunc prohibita.
- 85 Vaccæ Rusæ mactatio; & Aqua lustralis è cineribus ejus.
- 86 Aqua benedicta Christianorum delect venialia peccata.
- 87 Vitulæ mactatio in casu occulti homicidij.
- 88 Sanguinis fluxus è vulneribus occisi, præsentem homicidam; an sit miraculosus? Et ex hoc an Iudices possint procedere ad Torturam, & ad pœnam contra homicidam occultum?
- 89 Sacrificia pro defunctis solita fieri apud Iudæos.

Post traditam notitiam Pontificum, Sacerdotum, Levitarum, ac aliorum ministrorum Templi; ceterorumque Religiosorum Virorum, ac Mulierum, quomodolibet Divino cultui inservientium in Lege Moysayæ, convenit, ut Judaica Sacrificia, quæ erant in usu, tempore ejusdem Moysayæ Legis, explicemus; ut deinceps
ad

ad Sacrosancti Missæ Sacrificii, quod in eis figuratum, & adumbratum fuerat, explicationem progrediamur; & celebriores Quæstiones, spectantes ad Sacrificium Missæ; quas discutiendas proposuimus Clero Patavino anno 1692.; discussas, & decisas offeramus.

1 Pro dicendorum autem notitia, hic sunt duo præmittenda. *Unum* est, quod Sacrificia habebant quamdam Analogiam cum conviviiis, nam in eis quasi convivium apparabatur Deo, cuius vice ignis quasi à Deo immissus, (prout etiam pluries de cælo immissum fuisse Sacra Scriptura super Sacrificiis testatur) ipsum Sacrificium quasi convivium devorabat. Hinc veteres inter Epulas sacrificabant, ut patet de Judæis *Exod. 12.* ubi in ultima sua cæna, quam peregerunt in Ægypto, immolarunt, & comederunt Agnum Paschalem; & cum ultimò cænasset Redemptor cum Apostolis, pridie scilicet, quàm pateretur, instituit Sacrosanctam Eucharistiam, quæ fuit Epulum Sacrum, pariter, & Sacrificium, ut differit Cornelius à Lapide *Comment. in Genes. cap. 43. vers. 16.* ubi ex Macrobio, Homero, & Virgilio addit, 2 Gentiles quoque hanc habuisse consuetudinem sacrificandi inter convivia. Hac de causa Altare Sacrificiorum non semel in textu sacro appellatur Mensa Domini; ut *Malach. cap. 1. ver.* 4 7. Et ad sacrificia non adhibebantur, nisi quæ in mensas hominum inferri solerent, nempe panis, similia, vinum, sal, oleum, & carnes, cum rebus odoriferis, veluti thure, & thymiamate. Et è contra à victimis immolandis separabantur, quæ ab hominibus in mensis minimè ponuntur; & ab illis non manducantur, videlicet, pellicis, plumæ, ilia, vesica fellis, & urinæ, nec non vesicula gutturis, quam Latin ingluviem vocant; ut doctè observat Tirius *Commentar. in Levitic. cap. 1.*

5 Alterum præmittendum est, quod in Hebraicis Sacrificiis semper vetitum

fuit fermentum, ac mel, juxta illud *Levitic. cap. 2. vers. 11. Omnis oblatio, quæ offertur Domino, absque fermento fiet: nec quidquam fermenti, aut mellis adolebitur in Sacrificio.* Et ratio erat circa fermentum; quia cum ex corruptione fiat, est Symbolum peccati; Deus autem non nisi sincera, integra, atque incorrupta sibi offerri volebat; & idè Sacerdotes Aaronici solebant uti magna cautela in scrutandis victimarum corporibus, antequam immolarentur, num in ipsis aliquid vel leve vitium deprehenderetur, teste Cornelio à Lapide in *Levitic. cap. 1. vers. 2. in fin.* & Torniello ad *Annum Mundi 2545. num. 20.* ad innuendum, quod corda nostra, quæ Deo offeruntur, ut ei sint accepta, debent esse sine macula peccati, juxta illud Apostoli *1. Cor. 5. 7. Expurgate vetus fermentum, ut sitis nova conspectio, sicut estis azymis.* Azymus enim panis est purior, & significat animæ puritatem, præterquam quod erat rememorativum Hebræis liberationis suæ ab Ægypto, quando ob festinationem usi sunt azymis. *Exod. 12. 34* Mel quoque erat proscriptum in Sacrificiis; nam mel coctum contrahit acorem; & panem, cui miscetur, fermentat: est nocivum stomacho, quia flatulentum existit, & auget bilem; præcipue autem est symbolum voluptatum, & deliciarum, quas Deus abhorret; cui grata est pœnitentia; *Sacrificium enim Deo spiritus contribulatus. Psal. 50 19.* & qui volunt mysteriorum Dei esse participes, debent se retrahere à blandimentis deliciarum; & à dulcedine voluptatum; ut advertit Cornelius à Lapide in *Levitic. d. cap. 2. vers. 11.* ubi aliam reddit rationem, quæ vetitum erat Judæis offerre mel in Sacrificio; videlicet, quia etiam gentiles illud offerebant Baccho; de quo canit Ovidius *lib. 3. Fastor.*

Liba Deo fiunt, succis quia dulcibus ille

Gaudet; & à Baccho mella reperta ferunt.

His ita præmissis pro clariori Sacrificiorum Legis Mosaycæ intelligentia ; hæc ut apertè à Lectōribus habeatur ; cum plurima, eaque varia fuerint Aaronica Sacrificia ; defumenda venit ab infra scriptis quinque divisionibus Sacrificiorum ; quæ sunt , *Prima* ob diversitatem Victimarum , quæ immolabantur . *Secunda* ob differentiam finis , ob quem fiebat Sacrificium . *Tertia* , ob varietatem modi in sacrificando : *Quarta* , ob varietatem dierum , in quibus litabatur . Et *Quinta* ob conditionem personarum , quarum intuitu Sacrificium offerendum erat .

Prima differentia Sacrificiorum sumitur à diversitate Victimarum , quæ immolabantur . Sciendum est enim , ut diximus supra *Decif. VIII. num. 7.* & *10.* quod in Aaronicis Sacrificiis Victimæ aliæ erant *animatæ* ; aliæ *inanimæ* . De animalibus habentibus animam , & viventibus quinque species tantùm sibi elegit Deus pro Sacrificiis ; nempe duas de volatilibus ; *Turtures* , & *Columbas* ; & tres de quadrupedibus , *Boves* , *Oves* , & *Capras* ; & harum specierum appellatione comprehenduntur tam masculi , quàm feminae ex eis provenientes , quales sunt *Taurus* , *Vacca* , *Vitulus* , *Vitula* , *Agni* , *Arietes* , *Hædi* , & *Hirci* . Torნიellus ad *d. Annum Mundi 2545. num. 20.* Tirinus , & Cornelius à Lapide in suis *Commentariis in Exod. cap. 1.* ubi reddunt rationem , cur Deus ita sanxit ; tùm quia prædicta animalia magis sunt in communi hominum usu , mansuetata , & mundiora ; tùm etiam quia ipsa magis aptè significabant Christum , qui est unica Victimæ Legis novæ ; ad quam significandam præcipuè erant instituta ; ut ait Apostolus ad *Hebr. eos cap. 10. vers. 1.* Bos enim significabat Christi fortitudinem , & labores ; Ovis innocentiam ; Hædus formam peccatoris , Turtur arcum cum Deo conjunctionem : & Columba mansuetudinem . Cur autem noluerit Deus sibi pisces sacrificari ? plures rationes reddunt Scripturistæ in *d. cap. 1. Leviti-*

ci. Sed illam evidentiorè ceteris , quod pisces parùm vivunt extra aquam ; 13
idedòque immolari non potuissent ; quia omnis Victimæ viva , & illæsa erat litanda ; & ad piscium exemplum extra aquam positorum dicebat S. Antonius Abbas ; *Quod piscis est extra aquam , hoc Monachus est extra Cel-*

lam .
Sed dicet aliquis : nonne etiam Passeres , qui sunt alia species inter volatiles à Turture , & Columba ; offerrebantur Deo in Sacrificium in expiatione Leprosi , ut legitur in *Levitic. cap. 14. vers. 4.* ubi sic : *Præcipiet (Sacerdos) ei , qui purificatur ; ut offerat duos Passeres vivos pro se , quibus vesci licitum est , & lignum cedrinum , vermiculumque & hyssopum ; & unum ex Passeribus immolari jubebit in vase fictili super aquas viventes ?* Respondetur , quod illud non erat Sacrificium propriè Deo oblatum , cum fieret extra castra , longè ab Altari : sed tantùm hæc occisio Passeris fiebat ad excipiendum ejus sanguinem , ut eo tingeretur Leprosus expiandus ; & prædicta occisio non fiebat à Sacerdote , sed Sacerdotis jussu , ut considerat Cornelius à Lapide ad *d. cap. 14. Levit. vers. 5.* & dicemus infra *num. 67.*

Inanimæ Victimæ , seu Hostiæ erant vel solidæ , vel liquidæ . Inter primas solidas numerabantur *Simila* , seu *flos farinæ* ; *Panis* , *Sal* ; *Tbus* ; *Manipulus spiccarum viventium* ; & *Triticum* . Dupliciter offerebatur *Simila* , *cruda* , vel *cocta* . Panes coquebantur tripliciter , in *Clibano* , in *Sartagine* , & in *Craticula* . semper tamen cum admixtione olei , thuris , & salis ; ut legitur in *Levitic. cap. 2. vers. 1.* & *seqq. ac vers. 13.* Liquida offerenda erant *Sanguis* , *Vinum* , & *Oleum* ; & hæc effusione litabantur ; quemadmodum solida vel fractione , vel ustione , vel contritione , ut dicemus infra in tertia differentia ; & notant Cornelius à Lapide in *Synopsi in capitulo primo Levitic. & Tirinus in Commentar. ejusdem libri capitulo secundo* .

17 Secunda differentia Sacrificiorum. Legis Mofaycæ fumitur à fine , ob quem fiebat; qui erat quadruplex . *Primus* ad honorandum Deum; & ad denotandum ejus supremum Dominium in res omnes ; & hujuscemodi Sacrificium dicebatur *Holocaustum* ; que Vox græca est , & significat *totum consumptum* ; siquidem tota Victimam cremabatur , ut infra explicabimus . Et ob eandem significationem Hebraicè vocabatur כָּלִיל *Calil* ; *totum consummatum* ; ac etiam עֹלָה *Ngholà* , idest *Ascensio* , eodquod in ipso tota Hostia per ignem , & fumum ascenderet ad Deum . *Secundus* finis in Sacrificio erat ad impetrandas gratias , seu beneficia à Deo ; & dicebatur Hebraicè זֶבַח שְׁלָמִים *Zebach Scelamim* , idest *Hostia salutaris pacifica* ; vel quia omnis gratia pacificat desideria cordis nostri ; vel quia inter omnes gratias magis præcipua est Pax , quam obtinemus in hac vita , viventes absque dissidiis ; sive etiam quia apud Hebræos nomine pacis intelligebatur salus , incolumitas , & prosperitas . *Tertius* finis erat gratiarum actio pro beneficiis acceptis ; & hoc Sacrificium Hebraicè nuncupabatur תּוֹרֵה *Todà* , nempè *Hostia laudis* , *Eucharistica* , & *Sacrificium laudationis* ; veniebatque sub nomine Hostiæ pacificæ . *Quartus* finis in Sacrificando erat ad obtinendam remissionem alicujus peccati , vel delicti ; & hoc Sacrificium vocabatur חַטָּאת *Chatath* , nam sola *Chet* significat *peccatum* : sive dicebatur אֲשָׁמָה *Asciàm* , tale enim nomen idem est ac *delictum* . Quæ autem esset

18

differentia inter peccatum , & delictum ? disputant Sacri Interpretes , ut videre est apud Tornieillum *d. Anno Mundi 2545. num.22.* & Tirinum in *Comment. in Levitic. cap.4. in fine* , ubi concludit , per peccatum designari , quod minus malum est ex aliqua circumstantia , vel ex genere suo ; veluti ex ignorantia , ex inadvertentia , vel sola omissione , aliquid factum sit in offensam proximi . Delictum verò esse id , quod ex se , vel circumstantiis gravius

est malum ; verbi gratia , quod contra Deum , vel res divinas , etsi ex ignorantia commissum est ; sive quod contra proximum ex mera malitia , ut perjurium , rapina , fraudatio depositi ; & similia .

Holocaustum igitur erat Sacrificium Deo oblatum ad solam laudem Dei , & honorem supremæ Majestatis ejus ; atque amorem summæ bonitatis ejusdem ; etsi ab ea nullum interesse , aut præmium expectaremus ; & hac de causa in Holocausto tota Victimam , excepta pelle , cremabatur , ad innuendum supremum Dei dominium in res omnes , & ad protestandam subjectionem hominum ipsi Deo , quasi se transferant totos cum fumo illius hostiæ in cælum , atque in ipsum Deum . Victimam autem Holocausti debebat esse mascula , & immaculata ; scilicet , vel vitulus , si offerens dives erat ; aut agnus , vel hædus à minùs divitibus ; prout à pauperibus pullus turturis , aut columbæ . Cornelius à Lapide *d. Commentar. in Levitic. cap.1. Vers. 3.* ubi ponit mysticas significationes earumdem Victimarum , quæ cremabantur in Holocaustam ; dicens , Vitulum significasse Christum Dominum ; Agnum , aut hædum , Sanctos Martyres ; turturem , vel pullum columbæ Sanctos contemplativos , qui corpus , & animum insumunt per continuam mortificationem in obsequium Dei ; & hi omnes sunt masculi per fortitudinem , & immaculati per sanctitatem .

Immolatio autem harum victimarum fiebat in Altari holocaustatum ; quod erat in atrio ante ostium Tabernaculi , seu Templi ; quandoquidem , ut explicatum est à nobis supra *Decis. 12. num. 14.* & *num. 32.* tres erant partes Tabernaculi , atque Templi ; prima intima , scilicet Sanctum Sanctorum ; in quam solus Pontifex introibat . Secunda ei conjuncta , videlicet Sanctum , in quam ingrediebantur soli Sacerdotes ; & hæ duæ partes propriè constituebant totam fabricam

tùm

tum Tabernaculi, tum Templi. Tertia extima, nempe Atrium quoddam, undique cingens Tabernaculum, vel Templum; quod quidem Atrium erat bipartitum; ita ut pars vicina ostio Tabernaculi, & Templi esset Atrium Sacerdotum; & in hac parte Atrii erat Altare pro immolandis, & concremandis victimis; in quam partem, secundum aliquos Doctores modernos, ingredi Laici non poterant; posterior autem pars atrii, quæ septo erat ab anteriore divisa, erat atrium Laicorum; & hi offerentes Victimam in Holocaustum, eam adducebant ad ostium Tabernaculi, vel Templi; idest ad introitum atrii Sacerdotum; ubi illi eam excipiebant; ducebantque ad Altare holocaustorum: & ibi eam immolabant. At etiam Laicos offerentes victimas habuisse accessum usque ad Altare dicam *infra num. 32.*

23 Hostia Pacifica erat alterum Sacrificium, quod offerebatur tum ad impetrandam à Deo aliquam gratiam, vel beneficium, & dicebatur Hostia salutaris; tum post beneficium acceptum in actionem gratiarum, & vocabatur Hostia laudis, & Eucharistica. Tirinus in *Levitic. cap. 7. Vers. 13.* Hinc sequitur, quod utraque Hostia pacifica non offerebatur ex præcepto, sed spontè, vel ex voto, undè ad libitum offerentis esse poterat masculus, vel femina; nisi quis vovisset pecus melius è grege suo; tunc enim masculum offerre debebat. Hujus Hostiæ 24 pacificæ fiebant tres partes; quarum prima, idest Sanguis, & adeps Deo adolebatur; nam ut legitur in *Levitic. cap. 3. Vers. 16. & 17.* reservaverat sibi Dominus sanguinem, & adipem animalium; & prohibuerat Hebræis esum eorum his verbis: *Omnis adeps Domini erit jure perpetuo in generationibus, & cunctis habitaculis vestris. Nec sanguinem, nec adipem omnino comederis.*

25 Hic autem oritur dubium. An Hebræi debuissent abstinere ab esu cujuscunque adipis de omni animali; quemadmodum abstinere ab esu San-

guinis? Respondetur; ab esu sanguinis cujuscunque animalis utique abstinere Hebræi ob hanc prohibitionem, & aliam iisdem, inunctam in *Deuteron. cap. 12. Vers. 16.* ut eos averteret à crudelitate in proximum, & ab homicidiis; qua de causa SS. Apostoli mandarunt etiam primitivis Christianis. *Astor. cap. 15. Vers. 29.* neederent sanguinem, ut sic facilius Judæi cum Gentibus consuescerent; in unamque Ecclesiam coalescerent; quia Gentes Judæi averfabantur quasi barbaras, eò quod sanguinem comederent. Quo verò ad esum Adipis, distinguere oportet adipem confertum, & condensatum in intestinis ab adipe carni immixto, & adhærente. Primum comedere non poterant de Hostia immolata, & quæ poterat immolari, nempe de Bove, Vacca, Vitulo, Ove, 27 Agno, Ariete; Capra, Hædo, & Hirco; etsi hæc animalia domi mactata essent ad comedendum. Reliquum verò adipem carni adhærentem, & immixtum manducare poterant. In cæteris autem animalibus mundis, cæsis in esum, veluti Cervis, Bubalis, Tragelaphis, Pygargis, Orygibus, Camelopardis, (quæ erant animalia sylvestria, similia Cervis, ac Capris, sed munda, non tamen apta ad Sacrificia) poterant Hebræi totum adipem comedere, ut ait S. Augustinus in *Levit. quæst. 2.* quamvis, ut exactius legem fervarent, de quocunque animali adipem intestinorum proiciebant; eoque utebantur vel ad candelas sebaceas formandas; vel ad alios profanos, honestos tamen usus, ut autumat Tirinus in *Levitic. d. cap. 3. Vers. 16.* Et Cornelius à *Lapide ibid Vers. 17.* ubi advertunt, quod Turtures, aut Columbæ deservire non poterant pro Hostia pacifica; quia cum ex eis tres partes essent faciendæ, una cremanda Deo, altera credenda Sacerdotibus, & tertia manducanda ab offerentibus; aves prædictæ, tanquam minores, in tres portiones commodè dividi non poterant; idcirco Hostiæ pacificæ

cificæ esse debebant ex quadrupedibus; reservatis avibus pro Holocausto, in quo totæ Deo cremabantur.

- 29 Hostia pro peccato, seu pro delicto erat aliud specialius Sacrificium; in quo ex Hostia oblata nihil ad offerentes redibat, sed, adipe cum renibus, & sanguine litatis Deo, vel exuffis, cætera omnia cedebant Sacerdoti (erant enim Deo sacra) efferi non poterant è loco sacro, nec ab aliis, quàm à Sacerdotibus in atrio sancto manducari; qua de causa ipsi dicebantur comedere peccata populi *Osee cap. 4. Vers.*
- 30 4. Hæc autem comestio Sacerdotum procedebat de Victimis litatis pro peccatis laicorum particularium; nam illæ, quæ offerebantur pro peccato Pontificis, vel totius populi, totæ debebant extra castra comburi; præter sanguinem, & adipem, qui prius in atrio sancto libabantur, & adolebantur Deo; ad maiorem detestationem peccati. Rursus Hostia pro peccato esse poterat Capella, vel Agnella; at pro delicto requirebatur etiam in privatis Hostia major, nempe Aries, Vitulus, vel Bos. Cornel. à Lapide, & Tirinus *loc. supra cit.*

- Tertia differentia Sacrificiorum Legis Mosaycæ sumebatur à varietate modi, seu ritus in Sacrificando. Varius autem erat ritus, & modus, siquidem: In Holocausto Victima femina (ut diximus supra *num. 20.*) non admittebatur, sed masculini sexus; quæ esset juvenis, & absque ulla macula, ideò Boves veteres quatuor, vel quinque annorum non immolabantur; sed vituli, juxta illud *Psal. 50. 21. Tunc imponent super Altare tuum vitulos.* Item Agni, Arietes, & Hædi; quorum probatio fiebat per diligentem inspectionem à Sacerdotibus extra Atrium in una exedra ad hoc parata. Habita probatione Victimæ, hæc introducebatur in atrium Sacerdotum penes Altare, eamque sequebantur, qui illam offerebant, ut ex Auctoritate Lyrani, Abulensis, & Oleastri vult Barradas *in Itiner. filior.*

Israhel lib. 6. cap. 2. num. 4. Ex quo patet, quod laici ingrediebantur atrium Sacerdotum; & accedebant usque ad Altare holocaustatum; & hoc etiam ratio comprobatur; nam ipse offerens victimam imponebat manus suas super caput ejus; indicans & Hostiam, & seipsum se offerre Deo in Holocaustum. Deindè Sacerdos jugulabat ipsam Victimam expansam; videlicet divaricatis cruribus, expanso, & erecto corpore; collo autem demisso, ad faciliorem, & commodiorem sanguinis effusionem. Sanguis collectus in crateris à Sacerdotibus Deo offerebatur, deindè fundebatur per circuitum Altaris; & per subterraneos canales, aqua per eosdem decurrente, traieciatur in caveas, seu puteos ad hoc destinatos. Successivè Sacerdotes pellem Victimæ detrahebant; Victimam in frustra secabant, ejusdemque intestina, & pedes aqua lavabant; struem lignorum in Altari componebant; & super ligna animalis membra collocabant; subjectoque igne omnia incendebant; non enim animal indivisum; sed in frustra sectum, comburebatur. Sacerdos adstabat, pellemque sibi retinebat: & interim Levitæ, & cantores hymnis, ac canticis Deum laudabant.

Quod si quis petat, an ingratus evaderet odor ille carniùm? Respondetur negativè, tum ob continuum usum; tum quia Altare sub Dio erat; & ab aere, ac vento fumus, & odor, precipue fabricato Templo in summitate Montis, hinc indè distrahebatur. Sed quid, dum pluebat, omittebantur Sacrificia? Nequaquam: creditur enim, opertum fuisse Altare tabulato aliquo eminenti, quo imbres propellerentur, possentque Sacerdotes munere suo fungi. Barradas *d. lib. 6. cap. 2. num. 8.* Hæc de Victimis quadrupedibus in holocaustum immolatis.

Aves verò si litandæ forent, pulli scilicet Turturum, aut Columbarum, pro pauperum personarum devotione, hi per Sacerdotem recepti, & capite

avis in collum retorto, jugulabatur, anguis effundebatur à summitate; & crepidine Altaris per ejus parietem, & detracta vesicula gutturis, & plumis, iisque in locum, in quo cineres effundebantur, ad partem orientalem propè Altare projectis; alas volucris Sacerdos confingebat; neque eam difsecabat in frustra, sicut quadrupedia, sed integram igne combarebat; hique erant præcipui Holocausti ritus: quos fusiùs examinant, & declarant Tirinus, atque Cornelius à Lapide *Commentar. in Levit. cap. 1. & Barradas d. lib. 6. cap. 2.*

36 Cæterum ad plenam cognitionem Sacrificii Holocausti non est ignorandum; quod quotiescunque illud offerebatur sive de quadrupedibus, sive de volucris, adhibendum etiam erat Sacrificium farreum, quod *Minchà* dicebatur; sub hocritu, videlicet; impositis carnibus victimæ cremandæ super Altare; Sacerdos pugillum simile oleo, & sale conditæ, atque commixtæ, eidem Victimæ imponebat, simulque eandem Victimam vinum effundebat; thus eidem addendo; mox subiiciebat ignem, & cum hisce suis libaminibus Victimam Deo concremabat, & adolebat; & ita ob-
37 servabatur in omni carneo Sacrificio. Quando autem simila, vel panis de per se offerebatur, quod erat Sacrificium quasi Holocaustum; tunc pars simile, vel panis, Oleo, & Sale, Thure, ac Vino adhibitis, comburebatur; reliquum verò à solis Sacerdotibus, in eodem atrio Sancto, tanquam quid Sacrosanctum comedendum erat; ut observant Tirinus, & Cornelius à Lapide *in Levitic. d. cap. 2.*

38 In Sacrificio Hostiæ Pacificæ tam pro beneficiis obtinendis, quam pro gratiarum actione pro obtentis, ritus sequentes observabantur ad differentiam holocausti. I. Victimæ esse poterant vel masculæ, vel femellæ. II. Hæ dividebantur in tres partes, una quarum Deo, altera Sacerdoti, tertia offerentibus in epulum cedebat. III.

Ideo volucres offerri non poterant; quia ob parvitatem dividere eas in tres partes facile non erat. IV. Ad partem Orientalem Atrii offerebantur. V. Adeps, & pectusculum Victimæ debebat imponi manibus illius, qui venerat oblaturus Hostiam pacificam; quam sic Deo offerebat, videlicet imponebatur manibus ejus mediante aliquo vasculo argenteo. Dein Sacerdos supponens manus suas manibus offerentis sic onustis illas elevabat sursum, mox deorsum: rursusque ducebat eas ab Oriente ad Occidentem; & à Meridie ad Septentrionem; exprimens figuram tringæ Crucis, ut bene observat Tirinus *in d. capitulo 7. Levitic. Vers. 30. VI. Postea ex ipsius manibus Sacerdos carnem desumebat: quod cum penes Altare fieri conveniret, ideo plures DD. arbitrati sunt, ut supra innuimus, etiam Laicos potuisse atrium Sacerdotum ingredi, & accedere ad Altare: quamvis ex modernis plures id negent. VII. Si Victimam erat ovis, agnus, aut aries, etiam cauda erat Domino adolenda; secus si bos, aut capra; ea mystica ratione; quod cauda significat finem vitæ, & perseverantiam in bonis operibus; & de hac magis solliciti esse debent homines delicati; quam fortes in laboribus, ut SS. Patrum dictis firmat Cornel. à Lapide *in Levitic. cap. 3. Vers. 9. & 10. VIII. Portio carnis, quæ dabatur ex Hostia pacifica, ut comederetur à Laico offerente, erat elixanda in ipso atrio Tabernaculi, seu Templi; in quo erant culinæ ad carnes prædictas coquendas; & hinc erat, quod sub Summo Sacerdote Heli, Veniebat puer Sacerdotis, dum coquerentur carnes, & habebat fuscinulam tridentem in manu sua; & mittebat eam in lebetem; vel in caldarium, aut in ollam, sive in cacabum; & omne quod levabat fuscinula tollebat Sacerdos sibi. Reg. 2. 13. At cum essent coctæ, & elixæ prædictæ carnes, poterant deferri domum tam à Sacerdotibus, quam à Laicis offerentibus. Tirinus *in Levitic. cap. 7. Vers. 13. quod tamen negat Cornelius***

nelius à Lapide in *Levitic. eod. cap. 7. Vers. 30.* affirmans, quod erant comedendæ in ipso atrio Sancto. X. Eadem carnes Victimæ pacificæ, si oblatio fuerat pro gratiarum actione, eadem die oblationis comedendæ erant: si verò ad gratiam impetrandam, si quid remanebat, comedi poterat sequenti die; quod si in tertium diem superesset aliquid, igne erat comburendum. XI. Tandem hi offerentes, ut carnes prædictas manducare possent, mundi esse debebant à copula carnali, & à quacunque alia legali immunditia sub pena mortis. *Barra- das d. lib. 6. cap. 6. num. 3.*

Ritus verò Sacrificii pro peccatis 40 erant. I. Si litabatur pro peccatis privatorum hominum, vel Principum Laicorum; nulla pars Victimæ dabatur comedenda offerenti: siquidem adipe cum renibus, & sanguine litatis Deo, ac exultis; cetera omnia cedebant Sacerdotibus, à quibus poterant communicari aliis Levitis masculis, non autem feminis; ut ait Cornel. à Lapide in *Levit. cap. 7. Vers. 7.* II. At ipsi Sacerdotes debebant eadem die totam Victimam absumere. III. in hoc Sacrificio non adhibebatur oleum, neque thus; sunt enim symbolum deliciarum, quæ abesse debent, ubi sit penitentia pro peccatis. IV. Quod si Sacrificium erat pro peccato, ad ejus expiationem fatiserat quæcunque Victimæ etiam feminea: at si fuerat pro delicto, requirebatur nobilior Hostia, nempe Aries masculus. V. In peccatis autem Pontificis, seu totius populi; oblato, & excusso Sanguine, ac adipe Victimæ in atrio Sancto ad altare; carnes ejus totæ debebant comburi extra castra ad majorem peccati horrorem, & detestationem; & sic nihil ex eis comedebant Sacerdotes. VI. Sanguine Victimæ in hoc Sacrificio pro peccato Pontificis, seu totius populi, non solum tingebantur cornua Altaris Holocausti; sed etiam Altaris incensi. Tirinus, & Cornelius à Lapide in *Levitic. d. cap. 7.*

Ritus quoque adolendi Thymiamatis est observandus. Altare Thymiamatis, ut dictum est in *Decif. XII. num. 16.* erat in Sancto, in medio candelabri, & mensæ, obversum Propitiatorio, sive Oraculo; quod erat in Sancto Sanctorum; & super hoc Altare quotidie, mane, & Vespere per Sacerdotem adolebatur Thymiamata; cujus odor, & suffitus pretiosus penetrabat in Sancta Sanctorum per aperturam, quæ erat supernè dividens ipsum Sancta Sanctorum à Sancto. Ritus autem adolendi Thymiamatis erat iste. 1. Sacerdos capiebat unum ex Thuribulis pendentibus in cornibus Altaris holocaustorum; & in eo prunas ignis ex eodem Altari sumptas imponebat. 2. Intrabat Sanctum, ibique accipiebat thymiamata ex Thuribulis, quæ erant supra mensam panum propositionis: illudque imponebat suo Thuribulo, & igni. 3. Hoc suum Thuribulum cum igne, & thymiamata ponebat super Altare thymiamatis; atque ibidem adolebatur, & comburebatur thymiamata. 4. Eo consumpto egrediebatur Sacerdos cum Thuribulo suo, cujus cineres in loco mundo effundebat; & deinde ad cornua Altaris holocausti Thuribulum ipsum applicabat. Ad hujus incensi, ac thymiamatis oblationem ingressus erat Sanctus Zacharias Pater Sancti Joannis Baptistæ Sanctum, sive partem Sanctam Templi, quando apparuit ei Angelus, nuncios Precursoris nativitatem; undè Pater ipse mutus exivit. De Ritu supradicto agit Cornelius à Lapide in *Exod. cap. 30. Vers. 8* & Tirinus *eod. loco*, ubi notat, quod Thymiamata adolebatur quotidie bis, 42 scilicet oriente, & occidente sole, ante matutinum, & post Vespertinum jure Sacrificium.

Erat autem jure Sacrificium illud, quod quotidie offerebatur. & numquam intermittebatur; fiebatque oblatione duorum Agnorum; quorum unus mane sub ortum Solis, alter vespere sub occasum; & uterque in holocaustum

stum per dies singulos litabatur ; ad-
 dita decima pars *epbi*, seu *gomer* simi-
 læ oleo conspersæ , & quarta parte
bin seu tres sextarii vini ad libandum ;
 & hic Sacrificium significabat nostrum
 legis Evangelicæ Eucharisticum ; in
 44 quo CHRISTUS Agnus immacula-
 tus quotidie immolatur in Missa sub
 speciebus panis , & vini ; & continet
 in se cetera alia Sacrificia ; *Holocau-
 stum*, quia offertur in honorem totius
 Sanctissimæ Trinitatis ; *Hosiam saluta-
 rem* ad impetrationem bonorum om-
 nium tam spiritualium , quam tem-
 poralium : *Hosiam Eucharisticam*, &
pacificam pro gratiarum actione ob in-
 definita Dei beneficia ; Atque *Ho-
 stiam pro peccato* ; cum hujus Sacrifi-
 cii oblatio impetret auxilia ad culpas
 evadendas ; & ad penas condonandas
 tam pro vivis , quam pro Defunctis ,
 ut ostendimus supra *Decif. XIV.* Et de
 mystica significatione omnium supra-
 dictorum Sacrificiorum videndus S.
 Thomas 1. 2. q. 102. art. 3. Emin. Card.
 Bellarminus *lib. 5. de Eucharistia* : &
prim. de Sacrif. Missæ. Cap. 4. & seqq.
 Cornelius à Lapide , & Tirinus *Com-
 ment. in Levitic. cap. 1. 2. 3. & seqq.*
 Barradas *in itineraio filior. Israel lib. 6.*
à cap. 1. usque ad cap. 10. Novissimè Il-
 lustrissimus , ac Reverendissimus Marcus
 Baptaglinus Episcopus Nucerię in
 sua eruditissima *Instructioe ad Paro-
 chos Domin. infra Octavam Corporis*
Christi cap. 2. impressa Venetiis Anno
 1696.

Quarta differentia Sacrificiorum
 Mosaycæ Legis depromitur à variatio-
 ne dierum ; in quibus apud Hebręos
 Victimæ litabantur. Quapropter sciend-
 um est , injunctum fuisse præceptum
 Hebræis litandi quotidie agnos duos in
 holocaustum ; ac ulterius alia majora
 Sacrificia immolandi festivis diebus .

45 Festa autem apud Hebręos alia erant
 ordinata à Deo ; & alia instituta à suis
 majoribus. Ex Divino præcepto festa
 octo annuatim habebant Hebræi ; vi-

46 delicet 1. Omnem diem Sabbatum .
 2. Omnem diem primam cujuslibet

Mensis , & dicebatur Neomenia . 3.
 Pascha azymorum . 4. Pentecosten
 5. Festum Tubarum . 6. Festum ex-
 piationis . 7. Scenopegiam , idest fe-
 stum Tabernaculorum . Et 8. Festum
 cœtus , sive collectæ . Præter hæc fe-
 sta ex præcepto Divino alia seixerant
 instituta à Rabbis ; nempe , 1. Festum
 ob Victoriâ Judith contra Holofer-
 nem . 2. Festum Phurim , seu fortium,
 ob liberationem Mardochei , & populi
 obtentam ab Esther . 3. Festum Ence-
 niorum , tum dedicationis , tum pur-
 gationis Templi . 4. Festum ignis sac-
 cri à celo recepti . 5. Festum ob cæ-
 dem Nicanoris . Et 6. Festum ob re-
 cuperatam Jerusalem à Simone Ma-
 chabæo . Lectorem studiosum ne tæ-
 deat celeris descriptionis harum festi-
 vitatum , & Sacrificiorum , quæ fie-
 bant in eis ; ut satis claram noticiam
 reportet Judaicæ Liturgiæ .

Igitur præter juge Sacrificium , sci-
 licet quotidianum , duorum Agno- 47
 rum , cum simila , & libamine , præ-
 scriptum in *Exod. cap. 29. Vers. 38.* de
 quo diximus supra *num. 43.* ac thymia-
 matis combusti ; sequentia Sacrificia
 fiebant in suis festivitibus .

Primò itaque omni Sabbato litaban- 48
 tur alii duo Agni anniculi in holocau-
 stum Domino , præter illos jugis Sacri-
 ficii , cum simila , oleo , & vino , ut
 legitur *Numer. cap. 28. Vers. 9.* Et ibi
 Cornelius à Lapide ; ubi advertit ,
 quod mane Sabbati trium agnorum ;
 immolatio fiebat ; & quotiescunq; in
 una die reincidebant plura ex infra-
 scriptis festis , multiplicabantur Sacri-
 ficia Victimarum , quæ sunt eis assi-
 gnata . Omitto brevitatis causa ,
 quod Hebræi die Sabbati abstinebant
 ab omni opere ; & non coquebant ci-
 bos , neque pro cibariis ignem accen-
 debant : at pro se calefaciendis in hye-
 me , & pro lumine accendendo suc- 49
 cendebant ignem . Tirinus *Comment. in*
Exod. cap. 35. Vers. 3. ubi plura circa
 aliorum superstitiosam observatio-
 nem Sabbati .

Secundò : Calendis cujuscunq; 50
 mensis ,

mensis, idest in prima die, quæ dicebatur Neomenia, sive Novilunium; offerebantur in holocaustum Vituli duo, Aries unus, Agni septem cum suis libamentis; item Hircus unus pro peccato; *ut in d. cap. 28. Numer. Vers. 11. & seqq.* Hæc prima dies Mensis non erat propriè festum ex præcepto; quia non abstinebant Hebræi ab opere fervili; sed ex devotione, obinjuncta antedicta Sacrificia, ut ait Cornel. à Lapide *d. cap. 8.* Quamvis contrarium ibidem advertat Tirinus; & ideò dicebat Psalmista: *Buccinate in Neomenia tuba, in insigni d. e. solemnitatis vestræ. Psal. 80. 4.* Incidebat autem semper Neomenia, seu prima dies Mensis in novilunio; quia Hebræi suos menses computant secundum cursum Lunæ, non autem Solis; & quia Luna decurrit totum Cælum diebus 29. cum dimidio, hinc est, quod apud Hebræos primus mensis habet dies 29. Secundus habet dies 30. & sic alternatim per totum annum; utus Mensis 29. diebus, alter 30. completur. Indidum erat Judæis hoc festum ad hoc, ut sicut in Sabbato venerabatur beneficium Creationis, ita in Novilunio recordarentur illud Conservationis, quod per cursum Lunæ, quæ corporibus sublunaribus valdè dominatur, intelligitur. Inter nos Christianos sicut dies Dominica correspondet Sabbato Judæorum; sic prima Dominica Mensis habet relationem ad Neomeniam, in ipsa enim pii fideles Sacramenta suscipere; & beneficia divina recollere solent.

Tertiò. Festivitas Paschæ succedebat in primo mense Anni, vocato *Nisan*; à nobis autem *Martio*; in quo Hebræi die decimaquarta, præter Sacrificium quotidianum, immolabant ad Vesperam, comedebantque Agnum Paschalem cum Azymis, & lactucis agrestibus, de quibus *Exod. cap. 12.* & tunc incipiebat Pascha Azymorum, duraturum per septem sequentes dies in memoriam exitus ab Ægypto, & liberationis à servitute Pharaonis. Id-

circò die decimaquinta, quæ erat prima Azymorum, præter eorum esum, & cessationem ab operibus fervilibus, offerebant easdem Victimam, nempe duos Vitulos, Unum Arietem, Agnos septem cum libaminibus; atque Hircum; *ut præcipitur eod. cap. 28. Numer. Vers. 19. & seqq.* & ita faciebant quotidie usque ad septimum diem Paschalem, & ultimum; qui erat dies hujus mensis vigesimus primus. Porro secunda die Azymorum, quæ erat hujus Mensis decimasexta, præter Sacrificia omnia antedicta, offerebant manipulum spicarum, seu primitiarum messis hordeacæ; tres enim primitias frugum sibi Deus reservaverat: hanc spicarum in secundo die Paschatis, quæ erat prima: secundam panum ex messe triticea in Pentecoste: & tertiam omnium frugum in festo Tabernaculorum: ut notat Cornel. à Lapide in *Leuitic. cap. 2. Vers. 14.* & Tirinus in *Leuitic. cap. 22. Vers. 2.* ubi ita scribit: *Porro manipulus ille non offerebatur ad Altare una cum spicis, & paleis: sed, ut ait Josephus, siccabatur primum: dein pilo tundebatur: mox fursurum excretionem repurgatus, sola similia, seu flore relicto, mensura assaronis, seu gomor unius, ut est in Hebræo, Deo offerebatur.* Erat enim hæc Manipuli spicarum oblatio verum Sacrificium, quod *Minchà* Hebræi nuncupabant.

Quartò: A die oblatis hujus Manipuli cum septem hebdomadæ fluxissent, adveniebat festivitas Pentecostes, ob memoriam Legis datæ à Deo Israëlitis in monte Sinai, cum essent in deserto, die sexta Mensis tertii, *Siuam* dicti. Victimæ, & Hostiæ, quæ in hac festivitate offerebantur, describuntur *Leuitic. cap. 23. Vers. 17.* his verbis: *Offeretis Sacrificium novum Domino ex omnibus habitaculis uestris, panes primitiarum duos de duobus Decimis similæ fermentatæ: quos coquetis in primitias Domini. Offeretisque cum panibus septem Agnos immaculatos anniculos: & vitulum de armento unum: & arietes duos: & erunt in holocaustum cum libamentis suis*

in odorem suavissimum Domino . Facietis & hircum pro peccato : duosque Agnos anniculos bestias pacificorum . Verùm in libro Numeror. cap. 28. Vers. 27. denunciantur Victimæ pro hoc eodem die festivo Pentecostes his etiam verbis : Offererisque holocaustum in odorem suavissimum Domino : Vitulos de armento duos : arietem unum : & agnos anniculos immaculatos septem : atque in Sacrificiis eorum similia oleo consperla &c. Hircum quoque unum , qui maciatur pro expiatione . Quorum verborum occasione Sacri Interpretes disputant , utrùm Victimæ ultimæ sint eadem cum primis , vel aliæ à primis ? Siquidem inter primas sunt duo Arietes : & Vitulus unus : at inter secundas sunt duo Vituli , & unus Aries ? Et quamvis plures DD. opinati sint , fuisse unicam ordinationem ; in qua vel duos Vitulis cum uno Ariete ; vel duos Arietes cum Vitulo uno satis esset offerre : nihilominus Cornelius à Lapide d. lib. Levitic. cap. 23. Vers. 18. fretus auctoritate Josephi Historici tenet , utramque ordinationem , & utraq; Victimam in hoc festivo die Pentecostes fuisse in præcepto , itaut hac die essent offerendi Vituli tres ; Arietes tres , Agni quatuordecim , & Hirci duo cum suis libaminibus ; videlicet similia , oleo , vino , & thure ; præter oblationem panum duorum similia fermentatæ , collectorum ex quacunque domo , & & familia Israelitarum .

36 Sed oritur dubium . Supra dictum est num. 5. prohibitum fuisse fermentum in Sacrificiis . Quomodo ergo hæc offerebantur duo Panes ex similia fermentati ? Respondetur , hos panes fuisse oblatos non in Sacrificium ; sed tanquam primitias messis triticæ in esum , & usum Sacerdotum ; & ideò cum iisdem panibus non dabantur libamenta . Ita Cornel. à Lapide d. lib. Levit. cap. 23. Vers. 16. & 17. ubi observat hanc fuisse differentiam inter Manipulum spicarum ; & hos panes duos ; quod scilicet ille unicus erat , oblatus à Communitate , nomine totius popu-

li : isti autem mitrebantur ab omni privata familia ; & ideò erant innumeri . Nos Christiani sicut celebramus Pascha ob memoriam Resurrectionis Christi , qua liberati sumus à servitute diaboli ; ita colimus Pentecosten ob legem amoris scriptam in cordibus fidelium à Spiritu Sancto ; qui hac die missus est super Apostolos . S. Thom. 1. 2. d. q. 102. art. 4.

Quintò : Post prædictam festivitatem Pentecostes Hebræi nullam aliam habebant mensibus quarto , quinto , & sexto præter Neomenias , & Sabbata ; porro in mense septimo , quem *Tisri* 57 appellabant ; plures habebant dies festos . Nam prima die , ultra Neomeniam , emergebat Festum Tubarum , seu clangonis ; in quo Tubis corneis clangebant , ab operibusque servilibus vacabant , in memoriam liberationis Isaac de manu Patris sui Abrahami , illum hac die immolare volentis . Sacrificia hujus diei , præter illud quotidianum , & illud Neomenium ; erant unius Vituli , & unius Arietis ; Agnorum septem , cum solitis libaminibus Similæ , Olei , Vini , Salis , & Thuris : ac unius Hirci pro peccato : ut notatur in libr. Numeror. cap. 29. à vers. 1. usque ad 7. ubi Cornel. à Lapide : & in Levitic. 13. vers. 24 ubi traditur , hanc festivitatem fuisse Symbolum Prædicationis Apostolorum , à quibus tanquam Tubis clangentibus fides Christiana divulgata est per totum orbem terrarum .

38 Sextò In eodem mense septimo , die decima habebatur sexta Festivitas , dicta *חַטּוֹת קִיּוּם* *Kipurim* : idest Expiationis ; sive Propitiacionis , in qua fiebat expiatio peccatorum totius populi , toto anno commissorum , per jejunium , & Sacrificia ; in memoriam expiationis peccati , quod commiserant Hebræi in deserto in adoratione Vituli aurei . Cæremoniæ Sacræ in hac solemnitate erant decem sequentes . I. Hac die decima veniebat de mane Summus Pontifex ad Templum adducens suum Vitulum pro peccato , & Arietem

Arietem in holocaustum . II. Lotis manibus , ac pedibus induebat Vestes minorum Sacerdotum , ac præsentabat Vitulum , & Arietem Domino ad ostium Tabernaculi , seu Templi . III. Aliqui è Senioribus populi , nomine , torius populi , offerebant duos Hircos pro peccato ; & unum Arietem in holocaustum . IV. Pontifex mittebat sortem super hircos , uter offerretur ? & uter esset emissarius ? V. Sorte facta Pontifex iugulabat vitulum pro peccato oblatum ; & hircum populi ; in quem ceciderat sors , ut esset Victimam pro peccato . VI. Accipiebat sanguinem hujus viruli , & hirci commixtum , & ingrediens cum Thuribulo thurificando Sanctum Sanctorum , aspergebat sanguinem septies contra Propitiatorium ; orabatque pro peccatis tam suis , quam populi : interim carnes , & pelles , ac finus tam Vituli , quam hirci ab alio quopiam elata extra castra , ibidem comburebantur . VII. Pontifex regrediebatur ex Sancto Sanctorum in Sanctum , illudque expiabat , tingendo eodem sanguine cornua Altaris Thymiatis , & orando pro se , & pro populo . VIII. Ex Sancto rediens ad aram , sive ad ostium Tabernaculi , vel Templi , Caprum emissarium offerebat Domino ; confitendo ; & capiti Capri impræcando omnia peccata Israelitarum : mox Caprum per certum hominem in desertum emittebat . IX. Deponebat Vestes , lavabat corpus , induebat Vestes Pontificales , & immolabat Arietem suum , & Arietem populi in holocaustum Domino . X. Offerebantur aliæ Victimæ , in holocausta , de quibus Num. 29. 8. videlicet alius Vitulus . & Aries ; septem Agni ; cum libaminibus consuetis , & alius Hircus pro peccato ; & de præmissis fusè agit 59 Cornelius à Lapide in *Levitic. cap. 16. ubi Vers. 10.* narrat fabellam relatam ab Oleastro , & decantatam à Rabbinis ; quod ad cornua prædicti Hirci emissarii alligabatur funiculus rubeus , qui vertebatur in album , si Deus pecca-

ta populi condonasset , juxta illud *Isa. 1. 18. Si fuerint peccata vestra , ut coccinum ; quasi vix deaibuntur .* Plura de hoc eodem festo Expiationis notat Tirinus in *cod. Levitic. cap. 16.* ubi allegoricè notat , illos duos Hircos figurasse Christum , & Barabbam ; vel secundum Apostolum ad *Hebræos cap. 9. vers. 12. & cap. ult. ver. 13. & 14.* Eundem Christum ut Hostiam cruentam , & incruentam peccatis nostris onustam à Patre .

Septimò . In hoc eodem mense *Tisri* , seu Septembri , die decimaquinta habebant Hebræi septimam festivitatem 60 nominatam *Scenopegiam* vulgò *Tabernaculorum* , à verbo græco *σκηνια* , idest *Comestio* , & *κρῖν* , nempè *communis* , quia Judæi comedebant in loco publico , seu communi , ut vult Abulensis ; vel porius à *συναγ* , idest *scilio* , & *κοινωνια* , idest *Tabernaculum* , in hoc enim festo Hebræi figebant Tabernacula extra domos , sub dio , vel in hortis ; vel in domorum atriis , vel in tectis domorum ; & sub ipsis manducabant per dies septem continuos , in memoriam quadraginta annorum , quibus per desertum in ejusmodi Tabernaculis egerunt ; ut explicant Tirinus in *Levitic. d. cap. 23.* & Cornelius à Lapide *ibidem vers. 34.* ubi subdit , quod in hoc festo omnes Masculi debebant Templum adire ; & sua dona offerre ; & quia hæc festivitas durabat septem dies , Hebræi die septimo circuibant Altare septies portantes ramos , in memoriam Urbis Jericho expugnatæ à Josue , septeno ejus circuitu . Sacrificia autem quæ fiebant in hac eadem solemnitate , & Victimæ , quæ mactabantur , describuntur in libro *Numer. cap. 29 vers. 12. & seqq.* & erant prima die Vituli tredecim ; Arietes duo , Agni quatuordecim cum suis libamentis simlæ , olei , vini , thuris , & salis ; atque hircus pro peccato ; & prædicta omnia animalia comburebantur in holocaustum ; & idem observabatur sex diebus sequentibus , excepto quod de die indiem diminue-

minuebatur numerus Vitulorum; ita ut septimo die offerrentur tantummodo Vituli septem, Arietes duo, Agni quatuordecim, ac libamina; & hircus. Innuebat hoc festum memoriam, quam Sancti habent in hac vita peregrinationis suæ per desertum hujus mundi; festinantes ingredi beatam patriam Paradisi, ut monet Apostolus *ad Hebr. cap. 11. vers. 9. & 10.* Vel etiam significabat Nativitatem Christi, qui in stabulo natus est, ut hic nobiscum quasi in Tabernaculo versaretur; ut fusiùs differit Cornelius à Lapide *d. cap. 23. Levitic. in fine.*

61 Octavo tandem habebatur octava, & ultima solemnitas à Deo ordinata, vigesima secunda die hujus pariter Mensis septimi, quæ vocabatur *Cætus*, & *Collectæ*; non tantùm quia colligebantur in ea pecuniæ pro eleemosyna Tabernaculi, & Templi; sed etiam quia colligebatur infinitus quasi numerus hominum; qui simul Deo gratias agerent orationibus, & Sacrificiis pro beneficiis universalibus, & particularibus; & ideò hic dies vocabatur magnus festivitatis, ut scribit S. Joannes in suo Evangelio *cap. 7. vers. 37.* his verbis: *In novissimo autem die magno festivitatis stabat Jesus, & clamabat, dicens: si quis sitit, veniat ad me, & bibat. Qui credit in me, sicut dicit scriptura, flumina de ventre ejus fluent aquæ vivæ.* Sic autem exclamabat Christus Dominus, quia in hoc festo Judæi hauriebant aquam ex fonte Siloë, quam Sacerdotibus afferebant; ut cum vino libamini super Altare effunderetur; decantantes interim illud Isaïæ *cap. 12. vers. 3. Haurietis aquas in gaudio de fontibus Salvatoris*, ut interpretatur Tirinus in *Joan. d. cap. 7. vers. 37.* qui *ibid. cap. 9. vers. 7.* declarat; quod *Siloë* erat fons è radice montis Sion, in certis horis, diebusque magno impetu ebulliens; & inde cum magno strepitu per saxa in natatoriam, idest lavacrum, seu piscinam, vel stagnum declinans; undè ulterius in vicinos

hortos variis tubis, & canalibus derivabat.

Porro Sacrificia præscripta pro hoc festo Cætus, seu collectæ, consistebant in oblatione unius Vituli, unius Arietis, & septem Agnorum cum suis libaminibus; nec non Hirci unius pro peccato: ut legitur *eodem cap. 29. num. vers. 36.* de quibus doctè scribit Julius Maurocenus in suo libro *contra Judeos part. 2. cap. 45.* Et hæc de diebus festis à Deo ordinatis.

Præter ipsos autem erant alii dies solemnes, recensiti supra *num. 46.* à Rabbiniis, & Sacerdotibus instituti, 63 qui celebrabantur infra scriptis diebus; videlicet, die 23. mensis septimi Encænica Dedicacionis Templi Salomonis, de quibus nulla ordinatio in Scriptura sacra. Die 25. Mensis noni, dicti *Casleu* tria festa agebantur; nempe dies Victoriæ Judith, dies dati Ignis; & dies Encænicorum purgacionis Templi sub Juda Machabæo. Et tandem in mense duodecimo, *Adar* nuncupato, die 13. celebrabatur festum ob cædem Nicanoris; die 14. festum Mardochei, quod dicebatur Sortium minus. Die verò 15. Festum sortium majus, hebraicè autem *Pthurim*, de quo Tirinus *Commentar. in Esther cap. 3. vers. 7. & cap. 9. vers. 27.* nec non ibidem, Cornel. à Lapide, atque Torniellus *ad annum Mundi 2545.* in Calendario Hebræorum ad prædictos dies; ubi notat; quod à nullo Auctore memorantur victimæ, quæ litabantur in hisce festivitibus; etsi extra dubium sit, quod eas Hebræi solemnizaverint jejunio, precibus, & stas Sacrificiis. Et hæc omnia dicta sint de quarta differentia, seu divisione Sacrificiorum, sumpta à varietate dierum; in quibus immolabantur.

Quinta tandem differentia Hostiarum sumitur à conditione personarum; quarum intuitu Sacrificium offerendum erat; quæ quidem personæ erant in octuplici differentia.

Primò erant Sacerdotes in eorum con-

64 consecratione; tunc enim tria Sacrificia offerebantur eodem die; scilicet Vitulus unus mactabatur tanquam hostia pro peccato. Aries unus in holocaustum Domino. Alter Aries pro Hostia pacifica cum libaminibus consuetis ex simila, oleo, vino; thure, & sale; ut describitur in libro *Exodi cap. 29. à vers. 90. & seqq.* ubi Cornelius à Lapide cæremonias declarat; & allegorias adducit.

65 Secundò erant Nazaræi, qui cum ad tempus segregarent se ad servendum Domino, abstinentes à vino, & aliis, ut diximus *Decif. XXIV. num. 50. 51.* completo tempore Nazareustria sacrificia pro eis offerebantur, scilicet Agnus in holocaustum, Aries in hostiam pacificam, & Ovis pro peccato, cum libaminibus, & panibus azymis; præscriptis in *libr. Numeror. cap. 6. ver. 11. & seqq.* & ibi Cornelius à Lapide; observans, quod dum litabantur prædictæ Victimæ radebatur caput Nazaræi, & ejus capilli comburebantur super Altare; & hinc habuisse originem Tonfuram Ecclesiasticam clericorum ait Isidorus *de Divin. Offic.* quamvis eam ordinasse SS. Apostolos in memoriam spinæ coronæ **J E S U CHRISTI** doceat Beda *lib. 5. de Gest. Anglor. cap. 22.* cujus memoriæ ferè nullam extare memoriam videmus nostris temporibus; neque in Episcopis, ad quos spectat eam illibatam in suo Clero custodire; neque in Ecclesiasticis inferioribus, quibus sub pena excommunicationis prohibitum est comam portare. *cap. Si quis ex clericis 4. cum seqq. De Vita, & Honestate Clericor.* De qua obligatione nos plenè differuimus in decisionibus Cleri hujus Patavini anno 1683. in Mense Januario. Prædicta Sacrificia fiebant completo Nazareatu; quod si ante complementum pollutus fuisset, obviando alicui cadaveri, vel ingrediendo, ubi aliquis mortuus fuisset; ad se expiandum, duo Sacrificia erant pro eo facienda; nempe unius Turturis, seu unius pulli columbæ in hostiam pro

peccato; & alterius Turturis, seu pulli columbini in holocaustum; Item unius agni pro peccato; rafa interim cæsarie, & de novo incipiebat tempus Nazareatus.

67 Tertiò erant Leprosi, qui cum farnati essent à Lepra, ut tales declararentur à Sacerdotibus, & possent restitui tum Templo, tum convictui aliorum hominum, hi ritus, atque sacrificia fiebant pro eorum Leprosorum expiatione, præscripta in libro *Levitic. cap. 14.* Ritus erat iste. 1. Sacerdos aspergebat expiandum sanguine unius Passeris per alium Passerem alligatum baculo cedrino, cum cocco, & hyssopo; mox Passerem vivum avolare sinebat. 2. Expiandus lavabat vestes suas, radebat pilos corporis sui, ac lavabat seipsum. 3. Die octavo offerebat Agnum unum pro delicto, & alterum Agnum pro peccato; & ovem anniculam in holocaustum cum tribus decimis similæ, & sextario olei. Quod fierat pauper, offerebat agnum quidem pro delicto; & duos turtures, vel duos pullos columbæ; unum pro peccato; & alterum in holocaustum cum dicta simila, & oleo. 4. Sacerdos sanguine Agni tingebat aurem dexteram mundandi, & pollices dexteræ manus, & pedis. 5. Ex oleo aspergebat septies coram Tabernaculo; reliquum olei fundebat super extremum auriculæ dexteræ, & super pollices manus, ac pedis dexteri, & super caput expiandi. Sensum allegoricum, & Tropologicum si quis desiderat horum Rituum, & sacrificiorum, legat Cornelium à Lapide *in d. cap. 14. Levitic.*

68 Quartò erant illi, qui dicebantur immundi, immunditia legali; pro quorum expiatione sacrificia erant facienda; mactabantur enim duo turtures, vel duo pulli columbarum; Unus tanquam hostia pro peccato; & alter in holocaustum, ut præscribitur in libro *Levitic. cap. 15.* Quare hinc est notandum, duplicem fuisse immunditiam Hebræorum; Una erat peccatum, quia

69 quia præcepto Dei vetita; & talis erat, comedere carnes immundas, sanguinem, adipem, morticinum, vel laniatum à bestiis; nec non tangere morticina immundorum; & reptilia. *Cornel. à Lapid. d. cap. 15. Levitic. Vers. 22.* Altera immunditia non erat vetita; sed solum indicata; & hæc non erat peccatum; sed inducebat tantum quamdam irregularitatem legalem; qua quis prohibebatur ingredi Sanctuarium ante expiationem; & talis erat, tangere leprosum, mortuum, semifluum; nec non pati lepram, fluxum feminis; & menstrua in feminis.

70 Itaque Vir patiens fluxum feminis erat immundus; & si sanitatem consecutus fuisset, ad legalem sui expiationem debebat lavare se, & vestes; & die octavo offerre duos turtures, vel duos pullos columbe; unus quorum immolabatur hostia pro peccato; alter in holocaustum; ut in *cit. cap. 15. Levitic. Vers. 15. & 16.* & ibi Cornelius à Lapide, qui *Vers. 2.* bene advertit, quod fluxus feminis est duplex, vel continuus, vel accidentarius; primus vocatur morbus Gonorrhææ, & oritur vel ex debilitate nature, & potentie retentive, ut docet Galenus de locis affectis lib. 6. vel ex morbo Gallico, ut astruit Zacchias in *Q. Q. Medicoleg. tom. 1. lib. 7. tit. 3. q. 5. num. 4.* Alter fluxus accidentarius obvenit vel ob imaginationem turpem, vel ob feminis abundantiam, vel ob cibos calidè qualitatibus, præcipuè cum aromatibus comestos, à quibus, ut plurimum causantur pollutiones; quæ quando sint peccatum mortale optimè explicat Lessius de Just & Inj. lib. 4. *cap. 4.* Ceterum Gonorrhæa est duplex; una simplex, alia virulenta, & contagiosa; & conjux, qui hac laborat, non potest petere, neque reddere debitum absque gravi culpa, ad tradita per eundem Zacchiam in *d. Q. Q. Medicoleg. lib. 7. tit. 3. q. 5. num. 5.* ubi, Sanchez de Matrimon. disp. 24. nu. 19. contrarium docentem, ait, intelligendum

esse de Gonorrhæa simplici.

72 Quinto inter immundos reputabatur etiam Mulier menstruata, quæ ad se expiandam egebat Sacrificio. Menstrua autem mulierum sunt profusivum, & purgatio frigidi; & indigesti humoris, quem natura quasi noxium expellit; & dicta sunt menstrua, quod quolibet mense soleant videre mulieribus, quæ ejus ætatis sunt; ut possint concipere. Non est autem ignorandum, quod mulieres Hebrææ febant immundæ quadrupliciter. 1. Ob copulam carnalem cum viro. 2. Ob menstrua ordinaria singulis mensibus. 3. Ob fluxum sanguinis ob hæmorrhoides, & 4. Ob purgamenta Puerperii. In primo, & secundo casu expurgabantur ab illa immunditia, lavando corpus suum, quod etiam tenebatur facere Vir, qui cum muliere cojerat; ut legitur in *d. cap. 15. Levitic. Vers. 17.* ibi: *Vir, de quo egredietur semen coitus, lavabit aqua omne corpus suum, & immundus erit usque ad vesperum:* Et *vers. 19.* ibi: *Mulier, cum qua coierit, lavabitur aqua; & immunda erit usque ad vesperum.* ubi Tirinus observat, ordinatas fuisse has corporis fluviali aqua purificationes, ut tædium, seu difficultas lavandi corpora, cohiberet frequentiam actus matrimonialis, & ad decentem continentiam petulantiores reduceret. In tertio casu si mulier facta esset hæmorrhœica, patiens continuum fluxum sanguinis; qualis illa, de qua S. Marcus in *Evang. cap. 5. vers. 26.* quodocunque sterisset sanguis; & fluere cessasset, post dies octo debebat offerre, pro sui expiatione Sacerdoti duos turtures, aut duos pullos columbarum, qui unum litabat pro peccato, alterum in holocaustum, ut in *d. cap. 15. Levit. vers. 31.* & hoc erat sacrificium pro muliere hæmorrhœica.

76 Quod si quis quærat, an illa sancta ab hoc fluxu sanguinis per contactum simbriæ Vestimenti Redemptoris, ut in *d. cap. 5. Marc. vers. 26.* fuerit S. Martha soror Lazari? Respondet Tiri-

Tirinus in *Comment. ibidem*; negativè; sed fuisse Mulierem ex Cæsarea Philippi oriundam; quæ in eadem Urbe statuam postea Christo erexit huius beneficii indicem; sub qua nascentes herbæ, simul ac statug fimbriam attigissent, morbis quibuslibet medebantur. Qua statua deiecta Julianus Apostata suam substituit, quæ mox fulmine icta est, teste Sozomeno, & Theophylacto.

77 In casu verò purgamentorum puerperii, si mulier peperisset masculum, erat immunda septem diebus; si femellam quatuordecim; & in partu masculino die 40; in feminino verò die 80. tenebatur accedere ad Templum ad se purificandam prævio Sacrificio; ad quem effectum offerebat Agnum in holocaustum; & columbæ pullum, vel turturem pro peccato: quod si pauper fuisset, offerebat turturem unum, vel pullum columbæ in holocaustum; & alterum pro peccato; ut statuitur in *Levitic. cap. 12.*

78 Tria autem scitu dignissima hic veniunt notanda. Unum, quod DEIPARA, quia sine suscepto semine peperit, non comprehendebatur dicta lege purificationis; numquam enim fuit immunda; & in partu suo sacratissimo nulla passa est menstrua, vel purgamenta; nullas habuit secundinas, nullasvè fordes, quæ partum vulgarem consequi solent; ut ex pluribus SS. Patribus probat Canisius relatus à Tirino *d. cap. 12. Levit. 2.* Alterum est, quod licet inter Christianos dicta Lex non vigeat, quia cum aliis cæremonialibus antiqui testamenti est abolita, & possint Christianæ mulieres sine peccato statim à partu gratias acturæ ingredi Templum, ut *cap. Unic. de Purificat. post partum*: tamen ob venerationem Sacrorum, & ad imitationem purissimæ Virginis solent 40. diebus ab ingressu Ecclesiæ abstinere, ut scribit ibidem Tirinus. Dum verò accedunt ad Ecclesiam ad Purificationem obtinendam, eam non à Regularibus esse præstandam; sed à

proprio Parocho pluribus iuribus, & rationibus tuetur Pignatellus *tom. 5. consult. 76.* ubi sic decisum esse testatur à Sacra Congregatione Concilii in *Antuerpiensi die 18. Novembris 1662.* 80 cessante legitima præscriptione contraria. Tertium est, magnam esse differentiam inter purgamenta puerperii, & illa mensis ordinaria; in his enim sanguis purus, nisi mala valetudo mulieris obset, expurgatur. At in puerperio cum sanguine ipso antè, 81 vel etiam deinceps aqua effluit; & copiosa est ipsius Sanguinis flussio cum multis impuritatibus; & durat in partu masculi 30. dies; in feminino ultra 40. ut ex Hippocrate *lib. 1. de Natur. puer. num. 11.* & Aristot. *7. de Histor. Animal. cap. 3.* demonstrat Zacchias in *d. Q. Medicoleg. lib. 1. tit. 3. quæst. 4. numer. 56.* & *lib. 10. conf. 69. numer. 2.*

82 Sed utrùm possint licitè Sacram Eucharistia suscipere? Differit idem Pignatellus *tom. 9. consult. 94. num. 55. & 56.* ubi antiquitus iisdem menstruatismulieribus non licuisse probat ex Epistola B. Dionysii Alexandrini ad Basilidem, & ex novella Leonis sapientis Imperatoris. Nihilominus asserit esse Judaicam superstitionem, quia sola copula *num. 57.* carnalis peccaminosa impedit S. Eucharistiæ sumptionem.

83 Sextò inter Hebræos erat Sacrificium Zelotypiæ, de quo in *libro Numeror. cap. 5.* Marito enim suspicante de pudicitia Uxor, deficientibus testibus, ducebatur Uxor ad Sacerdotem in atrio Sancto, ubi instituebatur Sacrificium farinæ hordeacæ sine oleo, & sine thure; & descriptis maledictionibus per Sacerdotem in membrana; eaque injecta in aquam;angebatur mulier ipsam aquam bibere; ex cuius potu, si innocens esset, nullum detrimentum; si verò rea, statim intumescebat ejus venter, & femur putrescebat; ut ibi textus Sacer insinuat; testanturque Interpretes Cornelius à Lapide, Tirinus, Bonfrerius, Ff &

& alii Doctores *in d. capit. 5.* Deum se obligasse ad hanc miraculosam punitionem; ne mariti Zelotypi occiderent uxores. In Ecclesia Catholica olim introducta erat purgatio ab hac suspitione Zelotypiæ per contrectationem ferri candentis; quam facere non recusavit S. Chune Gundis calumniata apud S. Henricum Imperatorem maritum suum; etsi Virgo, & omnium virtutum gloria eluceret. Porro hanc probationem tanquam juri canonico contrariam Summi Pontifices proscripserunt; ut *tot. tit. Decretal. De Purgatione Canonica.* Factum S. Chune Gundis narrat Emin. Card. Baronius *in Annalib. Eccles. ad Annum 1024. numer. 9.*

Septimo inter Sacrificia reponendum venit illud Vaccæ Rufæ, quæ immolabatur à Sacerdote extra castra tempore Tabernaculi, & extra Urbem Jerusalem tempore ædificati Templi; ad hoc ut ejusdem Vaccæ cineres impositi in aquam, eam lustralem facerent; & virtutem darent expiandi Hebræos ab aliquibus immunditiis legalibus, ut præscribitur *in libr. Numeror. cap. 19.* ubi Abulensis, Lyranus, Cornelius à Lapide, Tirinus, Bonfrerius, & alii Scripturistæ; qui plura dubia examinant; deducentes ex hac cæremoniali expiatione, processisse in Ecclesia Catholica usum Aquæ lustralis, seu benedictæ; habentis vim remittendi peccata Venialia; ut nos differuimus in Decisionibus *Anni 1687. ad Casum primum Mensis Decembris.*

Ultimò notanda venit immolatio, seu mactatio Vitulæ in eventum aliqujus homicidii occulti ad expiationem habitantium, in quorum districtu sanguis humanus fuisset effusus; ut ordinatum erat *in libro Deuteronom. cap. 21.* ubi Cornelius à Lapide, Tirinus, & alii Expositores; qui cæremonias præscriptas examinant in mactatione illius Vitulæ; & illationem faciunt ad eam quæstionem; An sit miraculosus fluxus sanguinis è vulneribus hominis occisi, si homicida in

ejus præsentia compareat? Et an Juxta ex hoc indicio possit procedere contra reum ad torturam, & ad condemnationem? Has quæstiones ego examinaui in meis Discursibus *de Prima Mundi ætate*, impressis per D. Andream Polettum *Bibhopolam Venetiis anno 1697.* ut videre poterit curiosus Lector, *in Disc. XII. ad interneconem Abelis*, multa enim ibidem exempla congesti, & opinionem Farinacii celeberrimi Criminalistæ *in quæst. 52. nu. 154.* nec non Antonini Thesauri *in Decis. 163.* atque Carencæ *part. 2. tit. 12. §. 22.* pro Judicium instructione adduxi. Quæ dicta sint pro explanatione omnium Sacrificiorum Legis Mosaycæ, ex quorum multitudine, atque Rituum, & cæremoniarum varietate, & difficultate, manifestè apparet, quàm suave sit jugum Evangelicæ Legis, in qua Sacerdotes non tenentur, nisi ad hecra Canonicas, & ad Sacrosanctum Missæ Sacrificium devotè celebrandum, ad cujus explanationem in sequentibus calamus se convertet.

Corrollarii loco non est silentio obvolvendum, quod Hebræi Sacrificia pro defunctis consuebant litare, juxta illud clarissimum Scripturæ Sacræ testimonium *2 Machab. 12. 43.* *Vir fortissimus Judas collatione facta duodecim millia drachmas argenti misit Jerusalem offerri pro peccatis mortuorum sacrificium.* De quo differit Emin. Cardin. Bellarminus *libro 1. de Purgator. cap. 2.* & Tirinus *in d. cap. 12. libr. 2. Machab.* ubi ad refellendos hereticos id negantes, allegat plures Auctores tum antiquos, tum modernos, qui ex Ritualibus Judaicis, & aliis argumentis insolubilibus hanc veritatem confirmant.

DECISIO XXVIII.

ARGUMENTUM.

Quodnam sit verum, & proprium Sacrificium in Lege, gratiæ? Eucharistia non solum est Sacramentum, sed etiam Sacrificium. Christus obtulit Corpus, & Sanguinem suum, in cœna sub speciebus panis, & vini. Vtrum etiam seipsum communicaverit? Vocis Missæ multiplex significatio. Oblatio Corporis, & Sanguinis Christi sub speciebus panis, & vini in Missa est Sacrificium verum, & proprium in Lege gratiæ. Hæc veritas per annos 1500. à nemine fuit impugnata, nisi à Luthero, Calvino, & aliis hæreticis. Rationes, & fundamenta veritatis Sacrificii Missæ. Apostoli, & ejus Successores semper Missam celebrarunt. Hæreticorum objectiones, & solutiones earum. Sacrificium Crucis est sufficientissimum pro salute omnium; si tamen applicetur per media à Christo instituta; inter quæ unum est Sacrificium Missæ.

S U M M A R I U M.

- 1 Christus Dominus vita sua durante duo obtulit Sacrificia, Incruentum unum in cœna: Cruentum, alterum in Cruce.
- 2 Eucharistia non solum fuit à Christo instituta ut Sacramentum, sed etiam ut Sacrificium.
- 3 Christum litasse Corpus, & Sanguinem suum sub speciebus panis,

& vini est de fide.

- 4 Apostoli præceptum habuerunt de Sacrificio Eucharistico faciundo.
- 5 Christus post consecrationem, & oblationem Eucharistiæ in cœna utrum seipsum communicaverit cum ipsa?
- 6 Missa quare sic nominetur Sacrificium Eucharisticum? Significationes hujus nominis Missa.
- 7 Sacrificium verum, & proprium in Lege gratiæ est oblatio Corporis, & Sanguinis Christi sub speciebus consecratis panis, & vini.
- 8 Lutherus, Calvinus, & alii hæretici impugnarunt Eucharistici Sacrificii veritatem, quam totus Orbis Christianus per annos 1500. semper professus est.
- 9 Christus in cœna quibus verbis præcepit Sacrificium Eucharisticum?
- 10 Sacerdotium Christi secundum ordinem Melchisedech propagatur in Sacerdotibus ejus ministris, offerentibus Eucharistiam.
- 11 Respublica qualibet habet triam Legem, Sacrificium, & Sacerdotes.
- 12 Oblatio Eucharistica obtinet omnia requisita veri Sacrificii.
- 13 S. Petrus Apostolus primus omnium Missam celebravit.
- 14 S. Andreas Apostolus, S. Jacobus, & alii Missam celebrabant.
- 15 Ministrare Domino idem est, ac sacrificare.
- 16 Planeta, qua Missam celebrabat S. Petrus Apostolus, servatur Parisiis.
- 17 Penula S. Pauli Apostoli quid esset?
- 18 Missi ab Apostolorum tempore semper est celebrata; tanquam verum Sacrificium.
- 19 SS. Patres ab initio Ecclesia, & successivè semper professi sunt, Missam esse verum, & proprium Sacrificium, in quo offertur Deo

Corpus, & Sanguis JESU CHRISTI Filij ejus.

- 20 Canon Missæ expressè continet esse verum Sacrificium.
- 21 Canon Missæ à quibus sit compositus?
- 22 Figuræ, quibus in veteri testamento denotabatur Sacrificium Missæ.
- 24 Sacrificium Agni Paschalis cur non offerebatur à Sacerdotibus; sed à capitibus domorum?
- 25 Hereticorum objectiones contra Sacrificium Missæ.
- 26 Sacerdotes in Lege gratiæ non sunt successores, sed Ministri Christi.
- 27 Adorare aliquando in Scriptura idem est ac sacrificare.
- 28 Missa quomodo sit Sacrificium in spiritu, & veritate?
- 29 Sacrificium Missæ an derogat Sacrificio Crucis?
- 30 Sacrificium Crucis habet vim infinitam ad salvandum.
- 31 Missa est repetitio Sacrificij oblatis in Cruce.
- 32 Merita Passionis Christi sunt nobis applicanda per media ab ipso instituta.
- 33 Peccati humani generis gradus duo, & qui?
- 34 Passio Christi sufficiens est pro salvandis omnibus hominibus, sed opus est, ut ipsa nobis applicetur per fidem, Sacramenta, & Sacrificium Missæ.
- 35 Sacrificium Crucis dat nobis dominium meritorum Christi, sacrificium Missæ dat possessionem, & usum.
- 36 Titulus non sufficit ad usum rei, sed requiritur etiam possessio.
- 37 Missa est clavis errorum meritorum Christi.
- 38 Oblatio alia quomodo non requiritur pro peccato?
- 39 Verba Christi in Cruce Consummatum est, ad quid referantur?
- 40 Cultus supremus præstatur Deo per Sacrificium Missæ.

Hucusque actum est de Sacrificiis tum in lege nature, tum in Lege Moysayca fieri consuetis, & eorum occasione de Tabernaculo, ac Templo, nec non de Personis, ac Ritibus quomodolibet ad eadem Sacrificia spectantibus, atque de Victimis, quas Aaronici Sacerdotes litabant; nunc oportet, ut descendamus ad Sacrosanctum Sacrificium, quo in Lege gratiæ, & in Ecclesia Catholica, ad Divinum cultum exercendum, utuntur Christiani, & quod fuerat figuratum in antiquis illis Sacrificiis; ideoque in præsentì Decisione breviter venit demonstrandum, Quodnam extet hæc nostris temporibus verum, & proprium Sacrificium?

Pro intelligentia dicendorum duo sunt præmittenda, & prænotanda. Unum est, quod tetigimus supra Decif. 4. num. 25. Redemptorem nostrum Christum JESUM, tanquam Summum Sacerdotem, ac Pontificem duo, sua vita durante, celebrasse Sacrificia, incruentum primum; alterum cruentum. Hoc fuit illud, quod feria sexta Parasceves obtulit de se ipso in Golgotha, idest Calvariæ loco, super ara Crucis pro expiatione iniquitatum hominum; de quo cruento Sacrificio locuti sumus Decif. 11. num. 8. & Decif. 13. num. 38. in hoc eodem tractatu, & de eodem Apostolus scribens ad Ephesios cap. 15. vers. 2. ait: *Christus dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis Oblationem, & Hostiam in odorem suavitatis, & de hoc Sacrificio nulla est controversia apud fideles, ut demonstrat Emin. Card. de Lauræa de Incarnatione disp. 22. art. 5. à num. 81. & seqq. ubi Sanctorum Patrum cumulat testimonia.*

Aliud Sacrificium, quod Christus fecit, & à Sacerdotibus in Ecclesia faciendum instituit, fuit incruentum per consecrationem Panis, & Vini, & oblationem sui Corporis, & Sanguinis, sub speciebus Panis, & Vini post consecrationem contentorum. Siquidem ipse Redemptor in ultima cæna cum

Di.

Discipulis suis, vespere diei decime quartæ primi Mensis, ut probavimus in Decisionibus De Eucharistia Decisio XI. numero 15. non solum instituit divinum hoc Sacramentum; sed simul illud obtulit in Sacrificium eterno Patri, adimplens id, quod de se tanto tempore antè prædictum fuerat ab eodem æterno Patre per os David: *Juravit Dominus, & non penitebit eum, tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech Psal. 109. vers. 4.* Cum enim fuisset Melchisedech Rex Salem Sacerdos Altissimi solitus offerre Sacrificium Panis, & Vini; ut latè differuimus supra Decis. XVIII. Et præfigurasset Christum venturum pluribus signis, ibidem sub num. 12. per nos collectis; ut figuræ responderet Veritas; in hac ultima cœna ipse Dei Filius non solum consecravit, sed etiam litavit Corpus, & Sanguinem suum sub speciebus Panis, & Vini; ut pluribus Sanctorum Patrum testimoniis comprobat Eminentiss. Cardinalis de Laureà d. tract. de Incarnatione disp. 22. art. 5. à num. 89. & seqq. & de fide firmat Concilium Tridentinum sess. 22. cap. 1. his Verbis: *Is igitur Deus, & Dominus noster, etsi semel seipsum in ara Crucis, morte intercedente, Deo Patri oblaturus erat, ut æternam illi Redemptionem operaretur, quia tamen per mortem Sacerdotium ejus extinguendum non erat: in cœna novissima &c. Sacerdotem secundum ordinem Melchisedech se in æternum constitutum declarans, Corpus, & Sanguinem suum, sub speciebus panis, & vini Deo Patri obtulit.* Igitur Christus Dominus in eadem cœna non solum Eucharistiam instituit; sed ipsam etiam litavit æterno Patri; deinde Apostolis eandem consecrandi potestatem tribuit; ac Sacrificandi jussionem fecit; atque eorum successoribus Sacerdotibus dicens: *Hoc facite in meam commemorationem, ut prosequitur Concil. Trid. d. sess. 22. cap. 1. & docent Suarez tom. 3. in 3 p. D. Thomæ disp. 73 sess. 2. Collegium Salmanticens. tom. X. De Incarnatione tract. 2. disp. 31. dub. 2. sub nu.*

31. Et tom. XI. De Sacramentis in genere tract. 5. cap. 1. num. 8. Et Gonet tom. 5. De Sacrificio Missæ disp. XI. à numero 14. & seqq.

Utrum autem Salvator post consecrationem Eucharistiæ; & ejusdem oblationem, ac Sacrificium, seipsum communicaverit; sumendo species sacramentales Panis, & Vini; prout illas etiam Apostolis sumendas tradidit? Communis est opinio affirmativa, quam tenent S. Thomas in 3. p. q. 81. art. 1. S. Bonaventura in 4. Sent. art. 1. q. 4. in corp. Alensis 4 p. q. 11. Memb. 2. & 3. Et alii plures relati à Scortia libr. 1. de Sacrificio Missæ cap. 5. & habetur in cap. Nec Moyses 87. de Consecr. dist. 2. Ubi ex S. Hieronymo dicitur, quod *ipse Dominus JESUS fuit convivæ, & convivium.* Atque Glossa subdit hæc carmina:

Rex sedet in cœna, turba cinctus duodena;

Se tenet in manibus: Se cibatur ipse cibus.

Et de hoc Quæsito plenè, ac eruditè agit Eminentiss. Card. de Lauræa de Incarnat. d. disp. 22. num. 100. atque per nos dictum fuit in Decisionibus De Eucharistia Decis. 33. num. 4. ubi alios DD. allegavimus.

Secundum præmissum, & prænotandum est; quod Eucharisticum Sacrificium, de quo in præsentibus, & in sequentibus Decisionibus acturi sumus, communi vocabulo vocatur *Missæ*; quare duo sunt observanda; *Unum* quod hac vocabulum *Missæ* apud SS. Patres plura solet significare, videlicet dimissionem religiosorum à Choro, vel populi ab Ecclesia; sive Lectiones, & preces, quæ præcipuè Sacrificium præcedunt, vel concomitantur; aut in psallendo à Monachis, & aliis Clericis interponuntur; nam & totum Divinum Officium in Agathensi Concilio cap. 30. *Missæ* nominatur. Aliquando etiam *Missæ* nomine festivitates Sanctorum denotabantur; ut pluribus citatis scriptoribus dispatet Emin. Card. Bona *Verum Liturgic. lib. 1. cap. 1.*

2. ubi firmat; hoc nomen *Missæ* ex principali significatione Sacrificium indigitare. Porrò, cujus rei causa Sacrificium incurritur, & Eucharisticum sortitum sit hanc *Missæ* nomenclaturam, non est facile determinare: nam I. alii volunt, eam venire à verbo Hebraico. *Missab*, quod oblationem significat, ut habetur in *Deuteron. cap. 16. Vers. 10.* & ita docet Joannes Reuchlinus *lib. 2. Hebraicar. Erudit.* Claudius de Saintes in *Præfat. ad Liturg. Patrum*. Emin. Card. Baronius *Ann. 34. num. 59.* Et alii, quos citat, sed non sequitur Emin. Card. Bona *d. lib. 1. c. 1. num. 1.* II. Alii putant vocem *Missæ* venire à Verbo græco *Myeo*, ex quo *Myesis*, quod est doceo, instituo, & spiritualiter initio; & inde *Missam*, in qua fideles docentur altissima Mysteria, & rem divinam. III. Alii, inter quos Gabriel Albaspinus *libro 2. De Sacram. Euchar. cap. 3.* autumant, *Missam* dici à nomine *Mess*; quod apud gentes septentrionales significat festum, sive congregationem; ad Sacrificium autem populi congregantur, & sic vocatur *Missæ*. IV. Alii ita nuncupari volunt à missione Panis, & Vini, quam antiquitus faciebant fideles ad Altare, pro consecratione; de qua oblatione, & missione differuimus supra in hoc tractatu *Decif. III. num. 14.* V. Alii putant, *Missam* dici, quasi transmissam, ea ratione quia in Sacrificio per manus Sacerdotum preces adstantium ad cælum transmittuntur. VI. Alii asserunt, ita denominari à missione populi, quæ fit completo Sacrificio; quando dicitur, *Ite Missæ est*. Vel quæ fiebat ante Offertorium de Cathecumenis, quibus non permittebatur, ulterius morari in Ecclesia. Et hanc quintam, & sextam Etymologiam hujus vocabuli veriolem esse testantur moderni Scriptores. Magr. in *Hierolexic. in Verb. Missæ*. Vossius in *Etymologic. Linguae Latinae eod. verb. Missæ*. Gonet *d. tom. 5. De Sacrificio Missæ Disp. XI. Artic. 1. §. 1.* Sperellus in *Paranesi Teleturgica cap. 2.* Emin. Card. Bona *d.*

lib. 1. cap. 1. Et dictum fuit in Decisionibus De Eucharistia. *Decif. 2. sub nu. 2.* ubi divini hujus Sacrificii alia nomina cumulavimus.

His prænotatis dicendum, & affirmandum venit, in Lege Evangelica, in qua vivimus; & hoc tempore gratiæ, verum, proprium, & unicum Sacrificium esse oblationem Corporis, & Sanguinis Christi sub speciebus consecratis Panis, & Vini, quam faciunt Sacerdotes in persona ejusdem Christi, juxta ipsius institutionem in novissima cœna; quod quidem Sacrificium communi vocabulo vocatur *Missæ*. Hanc veritatem, quam totus orbis Christianus annis mille, & quingentis circiter, semper professus est, atque servavit, exceptis paucis novatoribus, de quibus supra in *Decif. VII. num. 20.* & *Decif. VIII. num. 15.* ausi sunt impugnare Lutherus, Calvinus, Melancthon, & alii Hæretici, qui in præterito sæculo fuerunt; contra quorum insaniam Catholici Doctores insurrexerunt: quam subinde Sacrosanctum Concilium Tridentinum damnavit; dum in antedicta *sess. 22. cap. 1.* 2. indubitatum esse articulum fidei firmavit, quod in *Missæ* offertur Deo verum Sacrificium Corporis, & Sanguinis JESU CHRISTI Filii ejus sub speciebus panis & vini Sacramentalibus; & in primo Cånone ejusdem sessionis ita statuit: *Si quis dixerit, in Missæ non offerri Deo verum, & proprium Sacrificium; aut quod offertur, non sit aliud, quam nobis Christum ad manducandum dari: anathema sit.*

Porrò, quamvis præsentis Decisiones, ad Clerum pium, & eruditum directæ, non admittant rationes, & fundamenta omnia, quibus Patres, & Concilia utuntur ad convincendos hæreticos; nonnulla tamen non me piget hic transcribere ad ornatum materiæ, & consolationem spiritualem fidelium. Probatur itaque veritas Eucharistici Sacrificii, quò utitur Ecclesia Catholica ex sequentibus.

Primò ex Verbis ipsius Redemptoris,

ris, quibus cum ipse primùm obtulisset in cœna hoc Divinum Sacrificium sui Corporis, & Sanguinis sub speciebus Panis, & Vini, ut probavimus in primo præmissio, præcepit Apostolis, ut idem facerent in sui commemorationem; ut scribit S. Lucas *cap. 22. Vers. 19.* ibi: *Hoc facite in meam commemorationem.* Advertendum est enim; quod *ly facite* in hoc loco eundem sensum habet, ac *Sacrificate*; idque concludenter habetur, tum in *Levitic. cap. 15. Vers. 15.* ubi jubetur, deferri duos turtures, aut duos pullos columbæ ad Sacerdotem: *qui faciet unum pro peccato, & alterum in holocaustum.* Facere verò expressè ibi denotat immolare, ac Sacrificare; ut observat Cornelius à Lapide *in eodem loco*, & alii Scripturistæ. Tum *ex cap. 2. Vers. 27. Lucæ*, ubi dicitur: *Et cum inducerent puerum JESUM parentes ejus, ut facerent consuetudinem Legis pro eo.* Videlicet, ut offerrent in Sacrificium par turturum, aut duos pullos columbarum; ad quem effectum, completis diebus purgationis Deiparæ, ipsum JESUM portaverant ad Templum. Præcepit itaque Christus Dominus Apostolis, & Sacerdotibus eorum successoribus, ut idem facerent, quod ipse tunc fecerat; videlicet consecrarent, & in Sacrificium offerrent Corpus suum, ac Sanguinem sub speciebus Panis, & Vini; ut latè scribunt Suarez *d. tom. 2. in 2. p. D. Thomæ disp. 74. sect. 2. §. Secundum argumentum.* Et Matrius *in 4. sent. disp. 4. numero 69.*

Secundò probatur ex convenientia Sacerdotii ipsius Christi secundum ordinem Melchisedech consistentis, in oblatione panis, & vini, ut supra dictum est; quod quidem Sacerdotium propagatur in omnibus Sacerdotibus novæ Legis, qui Ministri sunt ipsius Christi in offerendo Sacrificio. Sicut igitur Christus Dominus prima vice Sacrificium obtulit in cœna sui Corporis, & Sanguinis sub speciebus Panis, & Vini ad complementum figuræ in

Sacrificiis Melchisedech existentis; sic opuserat, ut idem Sacrificium antea figuratum continuaret usque ad finem mundi per manus Sacerdotum representantium personam Christi; & in ejus persona consecrantium panem, & vinum; ut doctè differit Suarez *d. sect. 2. argum. primo*, & novissimè Ivenin *in Commentar. Histor. & Dogmat. de Sacramentis Dissert. V. qu. 1. capitulo 2. §. 1.*

Tertiò probatur ex ratione novæ Legis; in omni namque Lege, & Republica benè instituta hæc tria semper fuerunt conjuncta: Lex, Sacrificium, & Sacerdotium; & tam in Lege naturæ, quam in Lege Mosayca fuerunt Sacrificia, quibus homines Deum colerent. Idcirco opus erat, ut etiam in Lege gratiæ, quæ ceteris est præstantior, determinatum esset Sacrificium, quo Deus speciali cultu coleretur; hoc autem est Eucharistiæ mysterium; in quo concurrunt omnes partes essentielles Sacrificii; nam Panis, & Vinum conversa in Corpus, & Sanguinem Christi offeruntur Deo in signum ipsius supremi dominii, & nostræ subjectionis. Fit hæc oblatio per legitimum Ministrum, nempe Sacerdotem ad hoc specialiter deputatum auctoritate Christi, qui est caput, Legislator, & Ecclesiæ fundator. Consumitur autem res oblata, tum quia Christus desinit esse visibilis, & sensibilis, quatenus est sub speciebus Panis, & Vini: tum etiam quia ipsæ species desinunt esse per manducationem, & potationem; ut considerat Suarez *in 2. p. d. disp. 74. sect. 1. col. 6. Vers. Ultimo loco.* Matrius *in cit. disp. 5. sub numero. 70.* Brognolus *in Speculo Cleric. tract. X. cap. 2. resol. 6. & 7.* Et Emin. Card. de Lugo *de Sacram. Euchar. d. disp. 19. num. 21.*

Quartò confirmatur exemplo Apostolorum, qui ab ipso Christo edocti, Missam jugiter celebrarunt; & hoc Eucharisticum Sacrificium obtulerunt. Nam in die Pentecostes recepto ab Apostolis Spiritu Sancto in Cœnaculo, ibi-

- ibidem primus omnium Apostolus Petrus Missam celebravit, ut ex Ecclesiasticis scriptoribus ostendit Emin. Card. Bona *Rev. Liturgic. d. lib. 1. cap. 5. num. 1.* S. Andreas Apostolus *Ægeæ*
- 14 Proconfuli suadenti sibi, ut Diis immolaret, respondit: *Ego Omnipotenti Deo immolo quotidie, non taurorum carnes, nec hircorum sanguinem; sed immaculatum Agnum in Altari.* De Sancto Jacobo Apostolo testantur omnes Auctores antiqui, quod Liturgiam composuerit; & Ecclesiis orientalibus tradiderit servandam, Ritus scilicet sacros pro Sacrificio Missæ, & habetur in *cap. Jacobus. De conf. dist. 1.* & idem fecisse Sanctos Evangelistas Matth. & Marcum in *Ætyopia*, & Alexandriæ memorat idem Emin. Card. Bona *d. lib. 1. cap. 8. num. 2. & 3.* De Apostolis, ac Discipulis Domini habetur in *Actis Apost. cap. 13. vers. 2.* quod *Ministrantibus illis Domino; & jejunantibus dixit Spiritus Sanctus etc.* Verbum autem *Ministrantibus Domino* idem est, ac *Sacrificium offerentibus*, ut observat Suarez *d. disp. 74. sect. 1. col. 5.* Et confirmatur ex illis verbis Apostoli Pauli *ad Hebr. cap. 10. vers. 11.* *Et omnis quidem Sacerdos præstō est quotidie ministrans, & easdem sæpè offerens Hostias.*
- 16 Planetæ Sancti Petri, qua utebatur celebrando Missam, ab Antiochia Parisiis delatæ; & in Templo S. Genovefæ collocatæ meminit in vita S. Hugonis Cluniacensis alter Hugo ejusdem Monasterii Monachus apud Surium die 29. Aprilis. Sacram itidem Vestem, quam Sanctus Joannes Evangelista Missam facturus induebat, S. Gregorio Magno transmissam refert Joannes Diaconus in ejus vita *lib. 3. cap. 59.* De Penula, quam nominat D. Paulus in *Epist. 2. ad Thimot. cap. 4. vers. 13.* dicens: *Penulam, quam reliqui Troade apud Capum, veniens asser tecum.* Etsi diversæ sint Scriptorum sententiæ; nihilominus verior est opinio, quod fuerit Casula, quam nos dicimus Planetam, indumentum scilicet Sacerdotis, qui Deo Sacra facit, & litat; ut

advertit Emin. Card. Baronius *Anno Christi 38. num. 67.* noster Octavius Ferrarius *De Re Vestitaria lib. 1. cap. 37. in fine;* & in *Analectis cap. 7* Menochius in *Storæis Centur. 2. cap. 60.* & Magr. in *Hierolexic. verb. Penula;* ubi addit, Tertullianum *lib. de Orat. cap. 12.* existimantem Planetam fuisse; qua Missa celebratur; cum quo Græcus textus concordat, qui *ϕελονιον* habet; & Græci Planetam prædictam Sacerdotalem sic appellare solent. Ex his igitur omnibus validum deducitur argumentum, quod Sancti Apostoli à Christo Domino edocti noverint Sacrosanctum hoc Eucharisticum Sacrificium fuisse ab eo institutum; illudque in Dei laudem, & fidelium opem exercuisse.

Quinto roboratur ex perpetua traditione Ecclesiæ universalis, quæ ab Apostolorum tempore semper Missam hoc ritu celebravit; protestando, quod in ipsa offeratur Sacrificium Deo, ut constat ex omnibus Liturgiis Græcis, Hebraicis, Syris, Chaldæis, & Latinis; in quibus de Oblatione, & Sacrificii immolatione fit mentio; cum quibus concordant Concilia Oecumenica, statim post initium Ecclesiæ, & successivis temporibus celebrata; in quibus frequenter fit mentio de Sacrificio Missæ; & præcipuè in Concilio Niceno primo *cap. 14. tom. 1. Concilior. pag. mibi 487.* ubi prohibentur Diaconi porrigere Sacramenta Presbyteris, quia, ait, *Neque regula, neque consuetudo tradidit, ut hi, qui offerendi Sacrificii non habent potestatem, his, qui offerunt, Corpus Christi porrigant.* Et idem sermo de Sacrificio Missæ est in Concilio Toletan. *1. can. 5.* Antisiodoren. *cap. 8.* Senonen. *cap. 11.* Bracaren. *cap. 22.* Lateranen. *cap. 1.* & sexcentis aliis allegatis per Emin. Card. de Laurea in *Epitome Canonum verb. Missa;* quare vel dicendum est, Ecclesiam totam in hoc puncto turpissime errasse ab initio, vel concedendum; verum, & proprium Sacrificium Deo offerri, dum Missa celebratur, ut bene

confi-

considerat Emin. Card. de Lugo *d. disp. 19. num. 22. Ivenin. d. Dissert. 5. cap. 2. artic. 2.* & Mastrius in *4. sent. d. quæst. 4. num. 69.*

19 Sexto: His accedunt testimonia omnium Sanctorum Patrum, & Doctorum, qui primo, secundo, tertio, quarto, & sequentibus sæculis ab initio Ecclesiæ expressè scripserunt, Missam esse verum, & proprium Sacrificium, in quo offertur Deo Corpus, & Sanguis JESU CHRISTI filii ejus per manus Sacerdotum solemnè ritu, in templis, & Altaribus ad hoc deputatis, sub speciebus Sacramentalibus Panis, & Vini; inter quos S. Clemens Papa *lib. 5. Constit. cap. 18.* S. Dionysius Areopagita *cap. 3. De Eccles. Hierarch.* S. Irenæus, qui floruit secundo post Christum sæculo *lib. 4. cap. 32.* Sanctus Justinus Mart. qui vixit eodem sæculo secundo in *Dialog. cum Triphono*; subindè S. Ambrosius, S. Augustinus, S. Hieronymus, S. Cyprianus, S. Jo: Chrysostomus, & alii innumeri, quos cumulat Suarez *d. disp. 74. sect. 2. col. 7.* Ivenin *d. Dissert. 5. cap. 2. art. 2. num. 2. & 3.* & Arsdekin in *Theolog. Tripartita tract. 2. cap. 5. num. 4.* ubi sic concludit: *Vel errarunt omni loco cum Sanctis Patribus Christiani primitivæ Ecclesiæ; vel aberrant hujus temporis sectarii, Sacrosancto Missæ Sacrificio contrarii.*

20 Septimò tandem concurrit ad confirmandam veritatem, de qua loquimur, in Missa scilicet offerri Deo verum & proprium Sacrificium, ejusdem Missæ Canon, in quo expressè Deum Ecclesia rogat, ut accepta habeat *Hæc Sancta Sacrificia illibata*, quæ offeruntur in *Sacrificium laudis* pro spe salutis, & incolumitatis omnium circumstantium: & post consecrationem, ait, *Offerimus præclaræ Majestati tuæ de tuis donis, ac datis, Hostiam puram, Hostiam Sanctam, Hostiam immaculatam*; quam orat, acceptam habere, *sicut accepta habere dignatus est munerâ pueri justi Abel, & Sacrificium Patriarchæ Abrabæ & quod obtulit Summus Sacerdos Mel-*

chisedech, Sanctum Sacrificium, immaculatam Hostiam. Constat itaque manifestissimè actionem Missæ esse immolationem, ac Sacrificium, ut loquitur Canon ipse. Porrò idem Canon 21 habuisse originem à Sanctis Apostolis, ex quorum traditione, juxta ipsius Domini verba, Ecclesia Catholica illum accepit, testatur Vigilius Papa in *Epist. ad Eucherium, Ut differit Emin. Card. Bona Rer. Liturgic. lib. 2. cap. 11. num. 2.* Suarez *d. disp. 74. Sect. 2. Vers. Tertium argumentum*; Magrius in *Hierolex. V. Canon Missæ.* Et Mastrius *d. disp. 4. num. 69.* & tradit Concilium Trid. *d. sess. 22. cap. 4.* affirmans ipsum Canonem Missæ constare *ex ipsis Domini verbis, tum ex Apostolorum traditionibus, ac Sanctorum quoque Pontificum institutionibus.*

Ultimò, veritas Eucharistici Sacrificii fulcitur figuris, quæ de eo erant 22 in veteri testamento; & nunc sunt ad impletæ. Siquidem, I. ut supra dictum est, vocatus fuerat Messias venturus, *Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech. Psal. 109. Vers. 4.* debebat itaque in Ecclesia sua relinquere Sacrificium sub speciebus Panis, & Vini, in quibus Melchisedech litabat: & hoc duraturum erat usque ad finem mundi; prout durat, & durabit Missa, quæ per manus Sacerdotum, qui sunt ministri, & Vicarii ipsius Christi, quotidie offertur. II. Quia hoc Sacrificium institutum fuit 23 vespere illo, quo comedebatur Agnus Paschalis; & post ejus esum juxta præceptum *Exodi cap. 12. num. 9.* quia ille Agnus fuit figura Sacrificii nostri. Agnus enim Paschalis immolabatur in memoria liberationis populi Israelitici ab Ægypto; & Missa celebratur in memoria nostræ liberationis de potestate diaboli, per mortem Redemptoris in Cruce. Agnus ille erat Sacrificium, & cibus peregrinorum. Missa utrumque continet. Agnus non poterat comedi, nisi à circumcis, mundis, & in Jerusalem. De Eucharistico autem Sacrificio non comedunt,

dunt, nisi baptizati, mundi, & in-
 24 Ecclesia. Et Agnus ille non immo-
 labatur à Sacerdotibus Leviticis, quia
 illud Sacrificium fuerat institutum
 ante designationem Leviticorum Sa-
 cerdotum; & eorum vice munus il-
 lud Sacerdotale exercebatur à capitibus
 familiarum; ut observat Lessius
in 3. p. D. Thom. q. 83. art. 1. dub. 5. nu.
 14. Missa autem celebratur à Sacer-
 dotibus novi testamenti, qui sunt ca-
 pita familiæ Christi ex omni tribu as-
 sumpta. III. Quia Sanguis testamen-
 ti figurabat Sacrificium nostrum; nam-
 eo aspersi sunt Hebræi, ut purifica-
 rentur, post Sacrificium jussu Moysis
 immolatum, de quo *Exodi cap. 24. Vers.*
 8. & *ad Hebræos cap. 9. Vers. 7.* Et nos
 Christi Domini in Cruce immolati
 Sanguine pretiosissimo, qui in Missa
 offertur, emundamur, juxta illud :
Qui lavit nos à peccatis nostris in Sa-
guine suo. Apoc. 1. 5. Et si Moyses
 dixerat ad populum : *Hic est Sanguis te-*
stamenti, quod mandavit ad vos Domi-
nus : Sic Redemptor ait : *Hic est San-*
guis meus novi testamenti, qui pro multis
effundetur. Marc. 14. Vers. 24. IV. Quia
 sicut in Lege veteri erat jûge Sacrifi-
 cium, Agni scilicet, qui quotidie im-
 molabatur mane, & vespere; ut in-
 nuimus præcedenti *Decif. XXVII. num.*
 43. ita quotidie in Missa Sacrificatur
 mysticus Agnus Christus. Daniele
 autem dicente, quod tempore Anti-
 christi auferetur *Fuge Sacrificium, Dan.*
 11. 11. De Sacrificio Missæ intelligunt
 SS. Patres Hieronymus, Irenæus, &
 alii, quos ibidem allegat Tirinus, &
 alii Scripturistæ. V. quia præclara illa
 Prophetia Malachiæ *cap. 1. Vers. 11. Ab*
ortu Solis usque ad occasum, magnum est
nomen meum in gentibus : & in omni lo-
co Sacrificatur, & offertur nomini meo
Oblatio munda. Est irrefragabile testi-
 monium Eucharistici Sacrificii nostri :
 ut ex pluribus auctoritatibus, & ratio-
 nibus ostendit Lessius *in d. 3. p. D. Tho-*
mæ q. 83. art. 1. dub. 5. num. 17. ubi IV.
 addit, illam prædictionem, de qua in
Proverb. cap. 7. Vers. 1. Sapientia ædifi-

cavit sibi domum, immolavit Victimæ
suas, miscuit vinum, & posuit mensam,
 innuere Missæ Sacrificium, ut inter-
 pretantur S. Cyprianus *Epist. 63.* & S.
 Augustinus *lib. 17. de Civitate Dei cap.*
 20.

Quamvis autem hæ Decisiones non
 dirigantur, ut diximus, ad Misolitur-
 gos; nonnullæ novatorum objectiones
 sunt referendæ, & resolvendæ.

Prima est : In lege gratiæ Christus
 est unicus Sacerdos, teste Apostolo *ad* 25
Hebræos cap. 7. Vers. 23. ubi ait; quod
 in Lege veteri, plures facti sunt Sacer-
 dotes, idcirco quod morte probiberentur
 permanere; sed CHRISTUS, eò quod ma-
 neat in æternum, sempiternum habet Sa-
 cerdotium; unde & salutare in perpe-
 tuum potest accedentes per semetipsum ad
 Deum, semper vivens ad interpellandum
 pro nobis. Ergo superflui sunt alii Sa-
 cerdotes, & per consequens Missæ
 Sacrificium.

Respondent Catholici; quod Sacer- 26
 dotes in Lege gratiæ non sunt succes-
 sores Christi, sed ejus ministri, Vi-
 carii, & coadiutores in Sacrificii obla-
 tione. Sicut enim ipse Christus est
 solus Magister, ut ipse dicit in *Matth.*
cap. 23. Vers. 3. & quia ipse nunc huma-
 no more non docet, habet alios mi-
 nistros, & coadiutores in docendo po-
 pulo; ut ait Apostolus in *Epist. 1. ad*
Thim. cap. 2. & in 2. ad Thimor. cap. 1. ac
in 1. ad Cor. cap. 3. & in 2. ad Cor. cap.
 5. ita quia Christus nunc per se visi-
 biliter, & humano more non Sacrifi-
 cat in terris; non repugnat unitati,
 & eternitati Sacerdotii ejus, ut habeat
 in terris Sacerdotes ministros, & vi-
 carios, per quos id faciat. Verba au-
 tem Apostoli ad Hebræos intelligenda
 sunt de Sacerdotibus ejusdem dignita-
 tis, & potestatis, quales erant Ponti-
 ces Aaronici, uno quorum moriente,
 alter succedebat in eadem dignitate;
 quod non est in Sacerdotibus Evan-
 gelicæ Legis; hi enim non sunt prin-
 cipales, prout est Christus; sed sunt
 ejus ministri, & vicarii; & ejus no-
 mine, immò in ejus persona conse-
 crant.

crant, & offerunt Eucharistiam. Ita Emin. Card. Bellarminus de Missa lib. 1. cap. 25. Suarez in d. 3. part. D. Thom. tom. 3. disp. 74. sect. 1. in fin. Lessius eod. 3. p. qu. 83. art. 1. dub. 5. num. 21. Gonet tom. 5. de Sacrificio Missæ disp. XI. sub nu. 22. & Paqualigis De Sacrificio novæ Legis quæst. XX. per totam.

Secunda objectio est ex Verbis CHRISTI ad Samaritanam; cui interroganti, an esset Sacrificandum tantummodo in Jerusalem, ut asseriebant Judæi; vel etiam in monte Garizim, ut putabant Samaritani, de quibus supra Decis. XI. num. 13. & nu. 40. ipse Salvator respondit: *Mulier crede mihi, quia venit hora, quando neque in monte hoc, neque in Ierosolymis adorabitis Patrem; quia veri adoratores adorabunt Patrem in spiritu, & veritate. Spiritus est Deus; & eos, qui adorant eum, in spiritu, & veritate oportet adorare.* Joan. cap. 4. Vers. 23. Adorare autem idem est, ac Sacrificare, & inter Judæos, & Samaritanos questio erat de Sacrificio; & de eo intelligebant per verbum Adorationis juxta illud Genes. 22. Vers. 5. *Postquam adoraverimus, revertemur ad vos.* Et illud Actor. cap. 3. Vers. 28. *Venerat adorare in Jerusalem.* Idcirco heterodoxi deducunt, non est amplius Sacrificandum Deo visibiliter, sed tantum in spiritu & in intimo cordis per fidem, & affectum.

Respondetur, falsam esse hanc deductionem; Christus enim ad Samaritanam loquebatur de cessatione Sacrificiorum carnalium, quæ de vitulis, pecudibus, & aliis bestiis offerrebant Judæi; non autem de Sacrificio Eucharistico; quod omnino spirituale est, cum in eo contineatur ipse Christus modo invisibili, & Sacramentali; quamvis species Sacramentales, atque aliæ cæremoniæ sint visibiles, & nos Christiani, qui hoc Sacrificio Deum colimus, illum in Spiritu, & veritate adoramus. Ita Gonet d. disp. 11. num. 22. & num. 23. Et Suarez d. disp. 74. sect. 1. col. 5. ubi doctè demonstrat ex

testimonio Christi Sacrificium Eucharisticum in Ecclesia tua fuisse futurum; quia non solum fit in Spiritu, & non carnali modo, ut supra dictum est; sed etiam fit in Veritate, quia jam Caro, & Sanguis Christi non in umbra figura, sed verè, ac realiter in Missa offertur; propterea consona sunt alia Christi verba in Joan. cap. 6. Vers. 62. ubi, cum locutus esset de manducatione sui Corporis, & Sanguinis sub speciebus Panis, & Vini, subdit: *Verba, quæ ego locutus sum vobis, Spiritus, & vita sunt*, ea referendo ad veritatem promissi Mysterii Eucharistici.

Tertia hereticorum objectio, quæ major ceteris videtur, est ista. Vel Sacrificium Missæ in Ecclesia Christi est necessarium, vel non? Si non est necessarium, Ergo superflue, & sine causa fuit institutum. Si verò dicitur necessarium; summa injuria fit Sacrificio Crucis Christi; nam sequitur, illud fuisse imperfectum, & insufficienti, quod est contra veritatem, & contra verba Apostoli ad Hebræos cap. 10. Vers. 10 sic scribentis. *In qua voluntate (Patris æterni) Sanctificati sumus per oblationem Corporis JESU CHRISTI semel. Et omnis quidem Sacerdos præstod est quotidie ministrans, & easdem sæpè offerens Hostias, quæ numquam possunt auferre peccata. Hic autem unam pro peccatis offerens Hostiam, in sempiternum sedet in dextera Dei, de cetero expectans, donec ponantur inimici ejus scabellum pedum ejus. Una enim oblatione consummavit in sempiternum Sanctificatos.* Et paulò post Vers. 28. *Ubi autem horum remissio, jam non est oblatio pro peccato.* Igitur non est opus alio Sacrificio, attenta sufficientia illius cruenti oblatis in Cruce, per quod Christus complevit omnia, quæ ad nostram salutem necessaria erant; idcirco dixit: *Consummatum est; & inclinato capite emisit spiritum.* Joan. 19.

Ad hanc objectionem tria dantur responsa. Primum est, quod fatentur quidem omnes Catholici, Sacrificium Crucis habere vim infinitam, & sem-

piternam ad sanctificandum, & salvandum; subindèque concedunt, non esse opus, ut alius Christus moriatur pro nobis; aut ut idem Christus sæpiùs moriatur. Sed negant, fieri injuriam Sacrificio Crucis Christi per Sacrificia, quæ in celebratione Missæ quotidie à nostris Sacerdotibus offeruntur, ea ratione quia nihil aliud sunt, nisi commemoratio continua, ejusdem

31 Sacrificii cruenti oblati in Cruce; immò veneratio, & repetitio ejusdem; etsi diverso modo; non cruentè, sed incruentè sub speciebus consecratis Panis, & Vini. Cui Regi revertenti de bello cum victoria fieret injuria ab ejus subditis, si in scena representarent eandem victoriam, sic eo præcipiente; immò in eadem representatione ipsemet Rege sub peregrinis vestibus interveniente? Ita Alphonfus Mendezius in *Luce fidei lib. 11. cap. 1. num. 7.* quod latius docent Emin. Card. Bellarminus d. lib. 1. de *Missæ cap. 25. in resp. ad secundum Calvinii argumentum.* Suarez d. tom. 3. disp. 74. sect. 1. col. 7. Et Gaspar Jvenin in d. *Commentar. Historic. & Dogmatic. de Sacramentis Dissert. 5. q. 1. cap. 3.*

Secundum responsum est, non esse injuriosum incruentum Sacrificium Missæ Sacrificio cruento Crucis, habenti vim infinitam, & semper manentem ad Sanctificandum, & salvandum; quia vis, & meritum ejusdem

32 Sacrificii cruenti Crucis tale est quo ad sufficientiam; secus autem quo ad applicationem: idcirco ut nobis applicentur merita Christi, & virtus passionis, ac mortis eius in Cruce; egeamus aliis mediis ab ipso institutis, inter quæ Sacrificium Missæ præcipuum locum obtinet. Ita Suarez d. disp. 74. sect. 1. *Vers. Quod verò ad tertium caput.* Emin. Card. de Lugo *De Sacram. Euchar. disp. 19. num. 27.* Gonet d. tom. 5. disp. 11. de *Sacrificio Missæ nu. 23. Vers. Ad tertiam probationem.* Lessius in 3. p. *D Thom. q. 83. art. 1. dub. 5. num. 22.* Jvenin d. cap. 3. *ad primam objectionem.* Et Pasqualigus de *Sacrifi-*

cio novæ Legis quest. 19. numero 4.

Pro intelligentia hujus secundi responsi, quod satis obscurum censetur; observanda est doctrina Gregorii de Valentia tom 4. disp. 1. q. 22. punct. 1. *De Christo Redemptore, & disp. 6. q. 11. de Ritu, & oblatione Eucharisticæ, punct. 1. §. 22.* ubi advertit, quod offensæ, atque indignatio Dei, quam humanum genus justissimè incurrit ob peccatum, duobus quasi gradibus continebatur. Unus erat privato benevolentis, & 33 gratiæ suæ, cum decreto æternæ nostræ damnationis; alter erat, quod numquam reconciliaretur nobis per quæcumque opera nostra, quæ ad compensandam injuriam illi illatam faceremus. Venit igitur Christus in hunc mundum, ut per suam passionem, & mortem suo æterno Patri genus humanum reconciliaret; quæ quidem reconciliatio duobus pariter gradibus constituta fuit; uno, ut Deus, quantum in ipso est, velit hominibus reconciliari, ipsisque suppeditare præsidia, quibus indigent, ut in ipsius gratiam redeant, & penam pro peccatis debitam evadant; altero, ut tandem homines in gratiam recipiant, reatuque pœnæ solvat. Utrumque remissionis gradum Christus Redemptor noster, merito mortis suæ, & per Sacrificium cruentum Crucis humano generi obtinuit; de quo locutus est Apostolus ad *Colossenses cap. 2. vers. 14.* dicens: *Delens, quod adversus nos erat, chirographum decreti, afficiens illud Crucis.* Sed magnum est discrimen inter utrumque gradum remissionis, & reconciliationis. Primum enim, ut Pater æternus, quantum in eo est, velit reconciliari omnibus hominibus, & illis opem ferre, ut in ejus gratiam redire, & à reatu pœnæ liberari possent, Christus affectus est ita, & taliter, ut non sit opus alio medio; sed sufficiat ejus passio, & mors in Cruce. Alterum verò gradum, actualis scilicet receptionis in gratiam, & evasionis à pœna, ita Christus per suum cruentum Sacrificium in Cruce obtinuit,

nuit, ut non nisi certis mediis ab ipso institutis, & præordinatis homines consequerentur; hæc autem media omnibus fidelibus omnino necessaria sunt Fides, Pœnitentia, Sacramenta, atque Sacrificium Missæ; ut latius demonstrat Valentia ubi supra; cujus doctrinæ concors est Eminentiss. Card. de Lauræa in tomo de Incarnatione Verbi disp. XX. num. 186. ita scribens: *Redemptio importat hæc præalibus, ut facta per Christum satisfactione pro omnibus, & stabilitis Sacramentis, hæc applicentur hominibus; ut actu liberentur à servitute diaboli. Christus enim per sua merita, ac mortem, tunc redemit in actu primo, & habitualiter, cum hoc scilicet, ut liberaremur, si applicentur Sacramenta.* Itaque non est injuriosum Sacrificium incruentum Missæ cruento Sacrificio Crucis; quia in isto sufficienter Christus placavit Patrem; & eum despectere fecit à severitate Decreti de non suscipiendis in gratiam hominibus; sed ut realiter, & in effectu homines gratiam Dei consequantur, opus est adhibere media; ab eodem Redemptore ordinata; quorum unum est incruentum Missæ Sacrificium.

Hinc non minus piè. quam eruditè P. Paulus Segnerius Societatis JESU in suo libello, quem inscripsit *Arborem Vitæ, seu de valore, & fructu Sacrificii Missæ Consider. VII* §. 2. scriptum reliquit, quod Passio Christi fuit causa universalis omnium nostrum bonorum: Sacrificium autem Missæ est applicatio eorundem bonorum. Sacrificium cruentum Crucis facit nos capaces Redemptionis; Sacrificium verò incruentum Missæ dat nobis possessionem Redemptionis ejusdem. Illud tribuit nobis dominium meritorum Christi; istud concedit eorundem meritorum usum; eruditè inquam, quandoquidem in jure ad usum rei acquisitæ non est satishabere titulum, & dominium; nisi etiam dominus adeptus sit possessionem ejusdem rei. *l. Si ager. Si. ff. de Rei Vindicat.* ubi J. C. ait: *Si ager ex emptionis causa ad aliquem per-*

tineat, non rectè hac actione agi poterit, antequam traditus sit ager. Et idem definitum est in *l. Si ex stipulatione. s. ff. de Acquirenda Possessione*; ubi habetur, quod, *Si ex stipulatione tibi Sticum debeam, & non tradidero eum: tu autem nactus fuerit possessionem, prædo es. Equè si vendidero rem tibi, nec tradidero, & sine voluntate mea nactus sis possessionem, non pro emptore possides; sed prædo es.* Christus Dominus acquisivit nobis gratiam Dei, & spem futuræ beatitudinis, non corruptibilibus auro, vel argento, ut ait Princeps Apostolorum *1. Epist. 1. 18. Sed pretioso Sanguine quasi Agni immaculati Christi, & incontaminati*: porro ad habendum actualem usum ejusdem gratiæ, quam consequitur æterna beatitudo; nobis est necessarium Sacrificium incruentum Missæ, quo mediante ponimur in possessione illius eximiæ acquisitionis; dum per ipsum applicantur nobis merita Redemptoris, & fructus Passionis ejus: quo in sensu idem Segnerius in libro *Il Cristiano Istruito nella sua Legge part. 1. Discor. XII. num. 37* 9. subdit; quod Passio Christi congregavit thesaurum; Sacrificium Missæ illud effundit. Passio Christi est ærarium, Sacrificium Missæ est clavis; nam, per traditionem hujus clavis, homines acquirunt possessionem, & usum ejusdem ærarii meritorum Redemptoris; siquidem apud Juristas in *l. Quæ ratione. 9. §. Item si quis. ff. de Acquirendo rerum dominio*, decisum legitur, quod *Si quis merces in borreo repositas vendiderit; simul atque claves borrei emptori tradiderit, transfert proprietatem mercium ad emptorem.* Stat igitur, quod Sacrificium cruentum Crucis Christi Redemptoris fuit infiniti valoris, & plenæ sufficientiæ: at non est inutile, neque injuriosum Sacrificium incruentum Missæ, quia per ipsum applicatur hominibus prædictus valor, & sufficientia; tanquam unum mediorum ab eodem Redemptore institutorum pro suis meritis applicandis; quod expressè docet Concil. Trid. *sess. 22. cap. 2. &*

2. & benè declarat Valentia *d. disp. 6. q. 11. punct. 3.* explicando Canonem Missæ ad illa verba: *Qui tibi offerunt hoc Sacrificium laudis pro Redemptione animarum suarum*, ubi subjungit: *Hoc intelligi debet quo ad efficaciam, & applicationem Christi passionis, qua demum cum effectu redimimur; non autem quoad solutionem sufficientis etiam pretii pro salute nostra, quo modo per Sacrificium Crucis jam ante Christus omnes redemit.* Et idem dicit Lessius *d. q. 83. art. 1. dub. 5. num. 22.* concludens, quod *Virtus Sacrificii Crucis est veluti causa universalis, quæ nobis ex divina institutione applicari debet per Sacramenta, per Sacrificium Eucharistiæ, & per bona opera.*

38 Ad verba autem epistolæ Divi Pauli ad Hebræos *cap. 10. vers. 10.* respondetur, per oblationem Crucis factam esse remissionem omnium peccatorum totius mundi; nempe in præparatione divinæ voluntatis; quia sufficiens pretium oblatum est, ob quod Deus paratus est, omnia mundi peccata condonare; si illud hominibus debite applicetur: & ita non requiritur alia oblatio pro peccato, qua nimirum, novum pretium acquiratur. Requiritur tamen alia oblatio, qua pretium applicetur, sicut supra demonstratum est; ut doctè respondit Emin. Cardin. Bellarminus *d. lib. 1. de Missa cap. 25. vers. Illa quoque Verba.* ubi inter cætera, ita concludit: *Duo requiruntur ad remissionem peccatorum. Unum, ut inveniatür pretium liberationis, seu satisfactio justa, & debita divinæ justitiæ. Alterum, ut pretium in particulari applicetur hominibus. Quod attinet ad primum, Sacrificium Crucis remisit omnia peccata, præterita, præsentia, & futura, siquidem pretium acquisivit sufficientissimum pro peccatis totius mundi: & idè illo Sacrificio peccato, & peccatis remissis, non restat ulla similis oblatio pro peccato, idest pro acquirendo pretio ad remissionem peccatorum. Et hoc solum est, quod Apostolus eo loco scribit. Quantum ad secundum, nondum facta est remissio*

peccatorum omnium, nam adhuc sunt, & erunt usque ad mundi consummationem, quibus applicandum sit pretium liberationis, & remittenda peccata, & idè remanet Hostia pro peccato, nimirum Sacrificium Missæ.

Denique illud Consummatum est, quod clementissimus Salvator pronuntiavit moriens in Cruce, significabat, consummatas fuisse penas, & afflictiones, 39 quas in carne passurus erat juxta oracula Prophetarum, ut exponunt SS. Patres, quos allegat Emin. Card. Bellarminus eodem loco, & fusiùs Suarez *d. q. 74. sect. 1. col. 8. Vers. Atque ex eadem distinctione.* & Gonet *d. tom. 5. disp. 11. §. 3. num. 23. in fine.*

Tertium tandem responsum ad supradictam tertiam objectionem Novatorum est; quod, ultra prædictam necessitatem Sacrificii Eucharistici, ipsum dici non potest superfluum, quia est necessarium ad exhibendum debitum cultum Deo; qui quidem cultus supremus præstatur in Sacrificio, ut demonstrevimus supra in hoc tractatu *Decif. VI. & VII.* & magnum fuisset inconveniens, si Catholica Ecclesia, in præfenti Lege gratiæ diffusa per totum orbem terrarum, caruisset vero, & proprio Sacrificio; quo fideles Deum venerari per supremum Religionis actum impediri remaneret; ut considerat Suarez *d. disp. 74. sect. 1. col. 7. Vers. Secundò, quia in Sacrificio visibili.* Et Pasqualigus *de Sacrific. novæ legis tract. 1. quæst. 19. num. 2.* Et de hoc argumento piè, ac copiosè multa congerit ipse Paulus Segnerius in *Christiano Instituto d. part. 1. Discurs. XII. à nu. 3. & seqq.* quem attentè legisse Parochos, ac alios studiosos juvabit. 40

D E C I S I O XXIX.

A R G U M E N T U M.

Veritas Sacrificii Missæ comprobatur ex facto Apostolorum, nec non Pontificum, & Sacerdorum primi, secundi, tertii, & sequentium sæculorum, qui omnes semper Missam celebrarunt; & in ea Corpus, & Sanguinem IESU CHRISTI sub speciebus Panis, & Vini obtulerunt. Apostoli quando cœperint celebrare? Et quis eorum primus Missam dixerit? Abhibebant in Missa lumina, & Vestes Sacras. S. Paulus Apostolus; & S. Barnabas ubi, & quando consecrati sint Sacerdotes, & Episcopi? Liturgia quid sit? Et de Liturgiis Apostolorum, ac in specie de Liturgia S. Petri Apostoli, S. Matthæi, S. Marci, S. Iacobi, S. Barnabæ, S. Clementis, ac S. Dionysii Arcopagitæ. De Planeta pro Missa donata à Deipara S. Hildelfonso Toletano Archiepiscopo, quæ servatur Oviæti.

S U M M A R I U M.

- 1 Apostoli quo tempore cœperint sacrificare, & celebrare Missam?
- 2 Apostolorum quis primus Missam celebraverit?
- 3 S. Iacobus Apostolus cur appellatus frater Domini?
- 4 S. Petrus Apostolus celebravit primam Missam.
- 5 S. Petrus Apostolus Antiochiæ solemnem Missam peregit.
- 6 Antiochena Ecclesia fundata à S.

- Petro Anno Christi 39.
- 7 Apostoli cum Lumine, & Vestibus Sacris Missam celebrabant.
- 8 Frangere panem in Scriptura significat celebrationem Missæ. & num. 15.
- 9 Ministrare Domino in Scriptura est, ac Sacrificium offerre.
- 10 S. Barnabas ubi, & quando ordinatus Sacerdos, & Episcopus?
- 11 Mediolanensis Ecclesia fundata fuit à S. Barnaba Apostolo.
- 12 S. Paulus Apostolus quando, & à quo initiatus sit sacris ordinibus, & consecratus Episcopus?
- 13 Episcoporum consecratio die Dominico fit ex traditione Apostolica.
- 14 Troas erat Urbs Asiae minoris in Phrygia.
- 16 Panis pro Missa in primitiva Ecclesia quomodo formabatur?
- 17 Calicem Domini bibere erat communicare in Missa.
- 18 Altare in Scriptura significat Sacrificium.
- 19 Metonymia est figura ponens continentem pro contento.
- 20 Apostoli Ecclesiis Liturgias traderunt.
- 21 Liturgia quid significet?
- 22 Liturgia S. Petri Apostoli.
- 23 Liturgiæ S. Matthæi, ac S. Marci Evangelistarum.
- 24 Liturgia S. Iacobi Apostoli.
- 25 Liturgia S. Barnabæ, & S. Clementis Papæ.
- 26 Liturgia S. Dionysii Arcopagitæ.
- 27 Missæ Sacrificium peractum fuisse primo, secundo, tertio, & sequentibus sæculis plura testimonia Pontificum, & Doctorum.
- 28 Vestes Sacræ semper adhibita in Sacrificio Missæ.
- 29 S. Hildelfonsus donatus Planeta à Deipara.
- 30 Ovetum Urbs Hispaniæ Tarracoenensis.

Quoniam in antecedenti Decisione num. 13. & sequentibus diximus, inter alias probationes, quod Missa sit verum, & proprium Sacrificium in Lege gratiæ, illam esse præcipuam, quæ resultat ab exemplo Sanctorum Apostolorum, qui à Christo Domino ordinati Sacerdotes, Missam celebrare ceperunt, litantes Corpus, & Sanguinem Redemptoris sub speciebus sacris Panis, & Vini: & hoc idem ab eis edocti fecerunt eorum successores Episcopi, & Presbyteri; non me piget in præsentī referre testimonia tum Sacrarum Scripturarum, tum Sanctorum Patrum super celebratione Missæ eorundem Apostolorum, ac Successorum: ut eò magis eluceat veritas hujus Sacrosancti Sacrificii.

Duo tamen sunt præmittenda. Unum circa tempus, quo Apostoli Sacerdotio initiati ceperunt uti potestate sibi tradita consecrandi, & Sacrificium Eucharisticum offerendi, Alii enim putant, Apostolos abstinuisse à celebratione toto triduo Passionis Dominicæ, ob mœstitiam, qua detinebantur de nece Redemptoris; sed depulsa mœstitia per gaudium Resurrectionis ejus, statim cepisse Sacrum peragere, & Missam celebrare in gratiarum actionem pro gloriosa Resurrectione Magistri à mortuis; in memoriam acerbissimæ Passionis illius; pro sua, aliorumque fidelium consolatione; & ut fervido eorum zelo, atque amorī ardentissimo erga ipsum Redemptorem satisfacerent; simulque Divinæ Majestati hunc supremum cultum redderent, ultra alias congruentias, quas affert Raynaudus *lib. de prima Missa sect. 1. cap. 2.* relatus ab Emin. Card. Bona *Rev. Liturgic. lib. 1. cap. 5. num. 1.* Alii tamen magis probabiliter opinantur, Sanctos Apostolos non esse aggressos ministerium tam sublime, nisi in Sacro die Pentecostes, in quo divinæ gratiæ plenitudinem per adventum Spiritus Sancti receperunt; & ratio hujus opinionis est, quia lex anti-

qua perduravit usque ad Pentecosten, cum Lex nova nondum esset promulgata; & idè non decebat, novum offerri Sacrificium, Sacerdotio nondum translato. Ita docuit Hesychius Episcopus Hierosolymitanus, qui vivebat tempore S. Gregorii Papæ, in *cap. 9. Levitici*; ubi scribit, Christi Sacrificium innotescere cepisse, *ex quo Spiritus Sanctus adveniens Parthos, & Medos, & Elamitas, & omnium gentium primitias ad Apostolum cœnaculi superiora collegit.* Quod confirmat Paschasius Ratbertus Abbas Corbejenfis, qui floruit tempore Paschalis Papæ primi in *lib. de Corpore, & Sanguine Domini cap. 21.* & approbat d. Emin. Card. Bona *d. lib. 1. cap. 1. num. 1.*

Alterum præmittendum est; quis ex Apostolis primus fuerit in litando Eucharistico Sacrificio, & in Missa celebranda? Et quidem Genebrardus in *lib. de Apostol. Liturgia* existimat, primum Christianæ Ecclesiæ Sacrificium peractum fuisse Hierosolymis in ipsomet Cœnaculo, in quo Apostoli Spiritum Sanctum acceperant, à Sancto Jacobo fratre Domini; sic appellato, quia erat filius Mariæ Uxoris Cleophæ; qui Cleophas erat frater S. Joseph Sponsi Immaculatæ Deiparæ; apud Hebræos autem uxores fratrum dicebantur sorores, & earum filii vocabantur fratres, Card. Bellarminus *de Scriptorib. Ecclesiasticis Anno 34. de S. Jacobo Apostolo*, & huic opinioni favere potest, quod S. Jacobus frater Domini fuit ab Apostolis designatus primus Hierosolymorum Episcopus; ut notat Cornelius à Lapide in *Chronotaxi Actuum Apostolorum anno 34. & Actor. cap. 6. ver. 1.* Hac tamen opinione rejecta communior est Doctorum sententia, quod prima Missa celebrata sit à S. Petro Principe Apostolorum, ipsa die Pentecostes, post receptum Spiritum Sanctum in cœnaculo: ubi cum convenisset multitudo Hebræorum ex omni natione, audito sonitu tanquam advenientis Spiritus vehementis, S. Petrus prædicavit ad illos,

illos, ut habetur in *Act. Apost. cap. 2.* & convertit tria millia circiter hominum; quare prædicatione completa, Sacrum fecisse, & primam Missam celebrasse ostendit Democharestom. 2. de *Missâ cap. 5.* quem laudat Emin. Card. Bona *d. lib. 1. cap. 5. num. 1.* & ibi Asterius Amasenus, qui in *Homil. in Principes Apostol.* ait. *Sicut Petrus primus omnium Gentibus, ac Israelitis tanquam Episcopus, & Pastor omnium prædicavit, ita credendum, eum primum Sacrificium obrulisse.*

Neque obstat id, quod scriptum reliquerunt Albinus Alcuinus, qui fuit discipulus Venerabilis Bedæ anno 780. *De Divinis Offic. cap. de celebrat. Missæ;* & Hugo à Sancto Victore, contemptoraneus S. Bernardi anno 1130. *De Sacramentis Christianæ Fidei lib. 1. part. 8. cap. 14.* videlicet, quod Sanctus Petrus Apostolus primus omnium Antiochiæ dicitur celebrasse: quandoquidem id accipiendum est de ea Missa; quæ apparatus pompa; & soleanni ritu celebrata fuit ibidem ab eodem Apostolorum Principe, post illius Ecclesiæ foundationem; & in eâ Cathedræ suæ constitutionem; ut advertit Casalius *de Veterib. Sac. Christian. Ritib. part. 2. cap. 9. vers. 1.* & Sanctum Petrum. Cam enim fundatio Antiochenæ Ecclesiæ; & positio in eâ Cathedræ S. Petri facta sit anno Christi XXXIX. ut demonstrant Emin. Card. Baronius in *Analibus ad dictum annum nu. 9.* & seqq. & in notis ad Martyrologium Romanum die 22. Februarii, ubi ita dicit: *Sedere cepit Petrus Antiochiæ ultimo Tiberii Imperatoris anno, & à Christo nato trigesimo nono, prout exactè Eusebius scribit in Chronico.* Non est credendum, quod idem Princeps Apostolorum tarda erit per quatuor, aut quinque annos Sacrum peragere; & suam primam Missam celebrare. Igitur ipse primus omnium in die Pentecostes litavit, ut volunt Patres allegati ab Emin. Card. Bona *d. lib. 1. cap. 5. num. 1. & 2.* ubi subdit, quod quamvis sit incertum, qualis fuerit

primi hujus Sacrificii apparatus; affirmare oportet, omnia decentissimè fuisse composita, & ornata, lumina succensa; & vestes sacras præparatas, 7 à profanis distinctas, qua in re Apostolorum pietas, & reverentia erga tantum Mysterium manca non fuerit, attento præcipuè exemplo, quod præ oculis habebant, Legalium Sacerdotum, imò & gentilium, quibus in Sacrificiis vestis erat peculiaris, & usus luminum.

His constitutis, & prænotatis referamus testimonia ex Sacra Scriptura decerpta, & ex Historiis priorum temporum post Sanctos Apostolos, quæ confirmant incessantem celebrationem Sacrificii Missæ.

Primum est in Actibus Apostolorum *cap. 2. vers. 42.* ubi S. Lucas narrat, quod fideles in illo Ecclesiæ initio, recepto ab Apostolis baptismo, *Erant perseverantes in doctrina Apostolorum, & communicatione fractionis Panis.* Per hæc verba *Fractionis Panis* omnes expositores attestantur, intelligendum esse de Pane Eucharistico, juxta verba Divi Pauli Apostoli in *Epist. 1. ad Corinth. cap. 10. vers. 16. Panis, quem frangimus, nonne participatio Corporis Domini est?* Quo loci ita subdit Tirinus: *Panis, quem in Altari frangimus, idest offerimus Deo, & oblatum distribuimus populo, nonne participatio Corporis Domini est? Idest, nonne sumentes participes facit veri Corporis Christi. Hinc clarissimum testimonium habes, Apostolos consecrasset, & consecratum Corpus Christi fidelibus communicasse; idest Missam fecisse.* Missam enim Sancti Apostoli quotidie celebrabant; & omnes fideles adstantes communicabant.

Secundum testimonium defumitur ex iisdem Actibus Apostolorum *cap. 13. vers. 2.* In illis Verbis: *Ministrantibus illis Domino, & jejnantibus, dixit Spiritus Sanctus; segregate mibi Saulum, & Barnabam in opus, ad quod assumpsi eos.* Ministerium enim illud Domino exhibitum, nihil aliud erat, nisi Sacrificium Missæ; idcirco textus Græ-

cus ibi habet *λειτουργούντων* , idest *Sacrificantiibus illis* , ut advertit Tirinus in *Commentar. ad d. loc.* subdens, quod licet *λειτουργειν* significet in genere *ministrare* ; tamen antonomastice usurpari solet *pro Sacrificare* . Idem testatur eodem loco Cornelius à Lapide; addens, quod ita vertit etiam Erasmus, qui apud Novatores est magna æstimationis. Tigurina autem versio habet *cum operarentur Domino* : Sacris enim, vel Deo operari est *Sacrificare* ; quia Sacrificium est opus soli Deo debitum, & proprium. Hinc observat Emin. Card. Bellarminus *lib. 2. de Missa cap. 13.* quod in Scriptura Sacra qui sacrificat dicitur minister, seu ministrare; & quotiescunque locutio est de sacrificio, & Victimarum oblatione, hæc exponitur per verbum Ministerii; ut legitur in epistola Divi Pauli ad Hebræos *cap. 8. in princ. Ta'em habemus Pontificem, qui concedit in dextera sedis magnitudinis in cælis: Sanctorum MINISTER, & Tabernaculi veri, quod fixit Dominus, & non homo. Omnis enim Pontifex ad offerendum munera, & hostias constituitur. Et in cap. 9. vers. 21. pariter dicitur: Etiam Tabernaculum, & omnia vasa MINISTERII sanguine similiter aspersit. Et in cap. 10. vers. 11. Omnis quidem Sacerdos præstid est, quotidie ministrans, & easdem sæpè offerens hostias. Idcirco, quando Spiritus Sanctus iussit Segregari Saulum, & Barnabam in opus, ad quod assumpserat eos; ipsi ministrabant Domino; idest Missæ Sacrificium celebrabant; & sub speciebus Sacris panis, & vini, Corpus, & Sanguinem Domini in Ecclesia Antiochiæ; ubi tunc morabantur, offerrebant.*

10 Sed dicit aliquis. Si Saulus, & Barnabas Sacrificium Missæ Antiochiæ celebrabant, ubi, quando, & à quo fuerunt ordinati Sacerdotes? Respondetur, S. Barnabam fuisse unum è septuaginta duobus discipulis Domini, & per consequens ab initio prædicationis Evangelii fuisse ordinatum Sacerdotem ab Apostolis, tanquam

Sacris Litteris instructum à Gamalielle unà cum Sancto Stephano, & Saulo, ut deducit Emin. Card. Baronius *Anno Christi 34. num. 22.* & subindè ab istdam Apostolis missum fuisse ad prædicandum Evangelium, & ad docendas turbas; prout de eo testatur S. Lucas *Act. 13. vers. 22.* & subindè ab istdem Apostolis missum fuisse ad prædicandum Evangelium, & ad docendas turbas; prout de eo testatur S. Lucas *Act. cap. 11. vers. 23.* his verbis: *Miserunt (Apostoli) Barnabam usque ad Antiochiam: qui cum pervenisset, & vidisset gratiam Dei; gravatus est; & hortabatur omnes in proposito cordis permanere; quia erat vir bonus, & plenus Spiritu Sancto, & fide.* Postea professus est Tarsum, & reperto Saulo, eum perduxit Antiochiam: *Et annuum totum, ait textus Sacer vers. 26. conversati sunt ibi in Ecclesia, & docuerunt turbam multam.* Porro docere turbam proprium est Presbyterorum, ut rectè advertit Turrianus *lib. 1. de Hierarch. ordin. cap. 20.* Et Cornelius à Lapide in *Act. Apost. cap. 13. vers. 3.* addens; S. Barnabam fuisse postea ordinatum Episcopum unà cum Apostolo Paulo, quando iussu Spiritus sancti dimissi sunt Antiochia, prout narratur in eodem *cap. 13.* quapropter multis peragratis Provinciis pro dilatatione Evangelii, pervenit S. Barnabas in Liguriam, & fundavit Ecclesiam Mediolanensem, juxta Emin. Card. Baronii *Annales, qui ad Annum L.I. num. 54.* ita loquitur: *Verùm Barnabam in Italiam venisse, & in Liguria prædicasse Evangelium, nobilissimamque Mediolanensem Ecclesiam erexisse; longè, latèque Christi fidem feliciter propagasse, firmæ traditiones, ejusdemque Ecclesie monumenta, complurium Scriptorum testimoniis confirmata, fidem certam, atque indubitatam faciunt.* Plurimos autem Auctores de Sacerdotio, & Episcopi ordine S. Barnabæ referuntur ab Henriquez in *summa lib. 10. de Ordinis Sacramento cap. 3.*

Saulum verò ordinatum fuisse Sacerdo.

erdotem suadet eadem ratio muneris, quod exercebat docendi turbas unâ cum S. Barnaba. Quod si quærimus quando, & à quo initiatus fuerit hoc

12 Sacro Presbyteratus ordine? Respondet Bartholomæus Gavantus in *Appendice ad tom. 2. Theaur. Sacr. Rit. de Vita, & rebus gestis S. Pauli Apostoli, anno ætatis ejus XXXVII.* consecratum fuisse Sacerdotem, & Episcopum à S. Petro in Jerusalem post tres annos à conversione ejusdem Apostoli Pauli; cum esset annorum 37. & anno Christi 38. Siquidem transactis tribus annis post ejus conversionem, cum tentarent Judæi, qui erant Damasci, illum occidere, ut legitur *Act. cap. 9. num. 25. Accipientes eum discipuli ejus nocte, per murum dimiserunt eum submittentis in sporta; & ipse venit Jerusalem; at quia omnes timebant illum, Barnabas duxit eum ad Apostolos; & narravit illis, quomodo in via vidisset Dominum, & quia locutus est eis; & quomodo in Damasco fiducialiter egerit in nomine JESU. Et erat cum illis intrans, & exiens in Jerusalem, & fiducialiter agens in nomine Domini.* Igitur hoc tempore à S. Petro initiatum fuisse Sacerdotio, & Episcopali ordine Divum Paulum autumat Gavantus; idque deducit etiam ex ejusdem Apostoli Epistola ad Galatas *cap. 1. vers. 17. & seqq.* ubi narrata sua conversione subdit: *Continuò non acquievi carni, & sanguini, neque veni Jerosolyam ad antecessores meos Apostolos, sed abii in Arabiam, & iterum reversus sum Damascum. Deinde post annos tres veni Jerosolyam videre Petrum; & mansi apud eum diebus quindecim.*

Porrò Cornelius à Lapide, d. *Commentar. in Act. Apost. cap. 13. vers. 3.* putat, verius esse, quod plurimi alii Auctores affirmant, videlicet, Barnabam, & Saulum discessuros Antiochia jussu Spiritus Sancti fuisse consecratos Episcopos, antea verò extitisse Sacerdotes tantùm; hoc autem probat pluribus rationibus; & ea præcipuè, quod in hac manuum impositione interces-

fit tùm Liturgia, tùm jejunium, ut observat S. Chrysostr. *eod. loco; & S. Leo Papa Epistol. 71. aliàs 79. ad Dioscorum Alexandr. Episc. relata in cap. Quod die Dominico. dist. 75.* ubi præcipitur ordinationes, idest consecrationes Episcoporum ex Apostolica traditione die Dominico esse faciendas; & adducitur exemplum Pauli, & Barnabæ tali die consecrati; undè Glossa ibi deducit, illum Canonem non posse intelligi nisi de consecratione Episcoporum; quæ solis Dominicis diebus fieri debet, aut Natalitiis Apostolorum. *cap. fin. ubi Glossa in verb. Dominica dist. 61. cap. Ordinationes. & d. cap. Quod die. dist. 75. & prosequitur Pax Jordanus tom. 1. lib. 5. tit. 1. num. 33. & 34.* Et hæc obiter de ordinib. SS. Pauli, & Barnabæ.

Tertium testimonium veritatis Sacrificii Eucharistici, quod ab Apostolis ipsis offerrebatur; præstant nobis ipsi 14 Actus Apostolorum *cap. 20. vers. 7.* ubi, cum Divus Paulus, ac ejus discipuli navigassent à Philippis, & in diebus quinque venissent Troadem, (quæ erat Urbs Asiæ minoris, in Phrygia, ab Alexandro Magno extructa, ut pluribus narrat Quintus Curtius, in ora littorali Maris Ægæi, paucis tantùm milliaribus in austrum à Trojæ ruderibus distans; quæ nunc & ipsa in ruinis jacet, ut notat Ferrarius in *Lexic. Geographic. Verb. Troas*) dicit textus Sacer de eodem Apostolo, & discipulis, *Una autem Sabbati, cum convenissemus ad frangendum panem, Paulus disputabat &c.* Quæ verba sic exponuntur à SS. Patribus Chrysostr. 15 Beda, & Augustino relatis per Cornelium à Lapide *d. Vers. 7.* videlicet, *Prima die hebdomadæ, quæ à præcipua die vocatur Sabbatum; vel prima die post Sabbatum, puta Dominica, undè in ea Paulus celebravit Eucharistiam, ad quam fideles de more convenierant.* Ergo Divus Paulus Missam celebrabat; & Sacram Eucharistiam conficiebat; fidelibusque administra- bat; & idem notat Tirinus, aliis au- Hh 2 toribus

storibus citatis, dicens *ad frangendum panem; non profanum, sed Eucharisticum*. Vocatur autem Eucharisticum Sacrificium fractio Panis, quia Panis ipse absque fermento formabatur in modum placentę, tenuis, & latę formę, cum signis hinc inde supra impressis; itaut absque cultro frangi, & dividi poterat; ad tradita per Menochium in *Historia Sacra ad Actus Apostolorum lib. 1. cap. 11. num. 1.*

Quartum testimonium sumitur ex Epistola prima ad Corinthios *cap. 10. vers. 21.* in illis verbis Apostoli Pauli: *Non potestis calicem Domini bibere, & calicem demoniorum: non potestis mensę Domini participes esse, & mensę demoniorum.* Quid appellatione Calicis Domini, & Mensę Domini intelligit Apostolus? Respondent S. Cyprianus *serm. de Lapsis*; & S. Augustinus *lib. 1. contra adversar. legis cap. 19. tom. 6.* quod intelligebat de Sacrificio Missę, in quo adstantes sumebant Corpus, & Sanguinem Domini de Mensa; & eos arguebat, ne deinde de Idolothytis manducarent. Et Cornelius à Lapide *ad d. vers. 21.* subdit, Concilium Tridentinum *sess. 22. cap. 1.* ex hoc loco docere, Eucharistiam esse Sacrificium; de ea enim Apostolorum agere, non de Sacrificio Crucis patet, quia Crucis victima transit, & jam diu desit: hic autem agit Apostolus de Sacrificio, cujus Corinthii in dieserant participes. Hoc idem fulcitur per

Quintum testimonium ex illis verbis Apostoli *ad Hebręos cap. 13. vers. 10.* *Habemus Altare, de quo edere non habent potestatem; qui Tabernaculo deserviunt: Quę verba ibidem sic Tirus commentatur Altare *θυσιαστήριον*, idest Sacrificatorium; non solius Crucis, ut volunt Heretici, sed & Eucharistię, & Missę; hoc enim adhuc habemus, & ex hoc edimus. De Crucis autem Sacrificio, jam à mille, & ferè sexcentis annis peracto, quomodo edemus? Ita S. Chrysostomus, Theodorus, Theophylactus Anselmus, Sedulius, Primasius, Haymo, & passim Doctores. Cornelius autem à*

Lapide pariter & ipse sic explicat: *Habemus Altare, scilicet in quo offerimus Sacrificium Corporis, & Sanguinis Christi.* Et paucis interjectis addit. *Nota metonymiam, qua continens ponitur pro contento, scilicet Altare pro cibo, & Sacrificio Altari contento, & oblato. Hinc patet Eucharistiam, & Missam esse Sacrificium: habet enim Eucharistia suum Altare; ubi autem est Altare, ibi necesse est, ut sit Sacerdos pariter & Sacrificium; hæc enim tria sunt correlativa. Est igitur manifestum; quod Sancti Apostoli profitebantur Sacrosanctam Eucharistiam esse Sacrificium; quod ipsi frequentabant, offerentes Deo Corpus, & Sanguinem JESU CHRISTI sub speciebus Panis, & Vini consecratis juxta ipsius Redemptoris mandatum.*

Sextum testimonium veritatis Eucharistici Sacrificii desumitur ex Liturgiis, quas ipsi SS. Apostoli suis Ecclesiis tradiderunt; & traditas Ecclesię custodierunt; & illas præcipuè; quę dicuntur Liturgię S. Petri; S. Matthæi; S. Marci; S. Jacobi, S. Barnabę; S. Clementis; & S. Dionysii Areopagitę; de quibus breviter hic aliqua attingemus; remittentes Lectorem ad Auctores tũ antiquos, tũ modernos, qui de Liturgiis ex professo tractant; de quibus in Bibliotheca Patrum novissima, pluribus in locis, ut in ejus Indice generali *Verb. Liturgia.* Eminen. Card. Bellarminus *lib. 1. de Missa cap. 18.* Emin. Card. Baronius *in Annal. ad Annum 63. nu. 17.* Et Emin. Card. Bona *Rer. Liturgic. lib. 1. cap. 8.* Illud advertentes, quod Liturgia, est vox gręca *λειτουργία*, quę significat proprię, & strictę publicum munus; & aliquando usurpatur pro divinis Officiis, hymnis, & precibus, ut observat Magr. *in Hierolexic. verb. Liturgia;* aded ut quando Patres Gręci usi sunt hac voce, ad significandum Sacrificium Missę, soliti fuerint addere *mysticam Liturgiam;* vel *sacram Liturgiam;* prout exemplis demonstrat prædictus Magrius. Ceterum apud Lati-

nos Patres per *Liturgiam* Missæ Sacrificium absolutè intelligitur; ut quilibet videre potest apud S. Ambrosium *Epist.* 33. ad *Marcellam*. S. Augustinum *Serm.* 251. de *Temp.* S. Alexandrum *Epist.* 1. cap. 4. S. Damasum in *Pontificali*. S. Leonem Papam I. *Epist.* 81. cap. 2. Ennodium de *Synod.* atque Concil. Milevitanum cap. 12. Agathense c. 21. & Romanum sub *Symmacho* in fine.

Prima itaque Liturgia vocatur S. Petri Apostolorum Principis, quam circa finem superioris sæculi Græcè, & Latinè edidit ex Codice manuscripto Cardinalis Sireleti, & notis illustravit doctissimus Vir Guilielmus Lindanus Episcopus Gandavensis; quæ nuper impressa est in novissima Bibliotheca Patrum tom. 2. pag. 14. Huic Liturgiæ ipsemet Lindanus addidit pro ea Apologeticon multa eruditione refectum; & quamvis eam non indubitatè fidei esse scribat Philippus Labbé tom. 2. *Dissertat. in Vellarminum*; atque prædictæ Liturgiæ multa fuisse à posterioribus inserta, & ad texta; idemque censet Emin. Card. Bona d. lib. 1. cap. 8. nihilominus, ut iste purpuratus Auctor fatetur, negari non potest, quod S. Petrus aut voce, aut scripto primùm Ecclesiæ Antiochenæ; deindè Ecclesiæ Romanæ Liturgiam aliquam tradiderit, & præscripserit ritus servandos in Sacrificio Missæ, ac preces recitandas; esto, quod major pars earum, quæ in prædicta Liturgia leguntur, vel immutatæ, vel additæ à successoribus fuerint; & per consequens, quod ipse Princeps Apostolorum solitus fuerit Sacrum agere; & Eucharisticum Sacrificium offerre. Hinc est, quod Joannes Mabillon in *Liturgia Gallicana* lib. 1. cap. 2. num. 2. ex Scriptoribus Hispanicis antiquis hanc conclusionem deducit: *Ordo Missæ, vel Orationum, quibus oblata Deo Sacrificia consecrantur, primò à Sancto Petro est institutus.*

S. Matthæi Liturgia Æthiopiis relicta; (quia ipse in Æthiopia fidem prædicavit, ut testatur Martyrolo-

gium Romanum) & altera S. Marci, Alexandrinæ Ecclesiæ (cujus fuit primus Antistes) tradita, eandem veritatem confirmant; etsi plures scriptores velint; non omnia, quæ in ipsis Liturgiis leguntur, fuisse ab iisdem Sanctis Evangelistis composita. Fatentur tamen omnes, ab iisdem Sanctis Liturgias ipsas prodiisse; & formam substantialem celebrationis Missæ eas continere circa materiam Corporis, & Sanguinis Christi; circa verba consecrationis, oblationis, & plurimum aliarum orationum, & precum; ut legitur in eadem Liturgia Sancti Marci; impressa nunc in novissima Bibliotheca Patrum tom. 2. pag. 9.

At Divi Jacobi fratris Domini, Jerusalemorum Episcopi celeberrima omnium est Liturgia; & celebrandæ Missæ ordinatio; de qua satis sit transcribere sensum duorum Cardinalium Baronii, & Bonæ; & eorum verba referre. Itaque Emin. Card. Baronius in *Annalibus ad Christi annum* 63. num. 17. hæc habet: *Exstat ab eodem Jacobo suæ Ecclesiæ tradita Sacrificii forma, nempe Missa; idque non ex apocriphis testatum reperimus, sed majorum auctoritate: certè si quis cum iis conferat, quæ Cyrillus ejusdem Ecclesiæ Jerusalemorum Episcopus in suis Mystagogicis orationibus habet, planè cognoscet, ea ab ipsa Jacobi Missa esse accepta; ut illud; quod Sacerdos alta voce diceret, Sursum corda: & quæ de immensa gloria Dei præfari soleat ante Sacra mysteria; vel quod idem diceret: Orate pro Vivis, & Defunctis: deque eo, quod inclamaret Diaconus ante sumptionem divinatorum Mysteriorum: Osculamini invicem in Osculo Sancto: atque ea acceptuvis intonaret: Sancta Sanctis. Et de populo respondente: Unus est Sanctus &c. Ac rursum quod cantores inter sumptionem Sacræ Eucharistiæ illud Psalmi 33. concinerent: Gustate, & videte, quoniam suavis est Dominus. Et alia hujusmodi; quæ omnia idem Cyrillus non aliundè, quàm ex Jacobi Liturgia cognoscitur accepisse.*

Emin.

Emin. autem Cardinalis Bona refert plures Auctores de eadem Liturgia Divi Jacobi pro ejus veritate scribentes; & in d. lib.1. Rer. Liturgic. cap.8. num.3. ita prosequitur. *Scriptis de illa eruditissimam Epistolam ad Bertoldum Nibufum Leo Allatus in ejus Symmichis editam pag.176. qua eam ab Hæreticorum oppositionibus vindicat; & prolatis Antiquorum testimoniis genuinum Jacobi factum esse demonstrat. Magni autem ponderis, ad ejus veritatem stabiliendam, in primis est perpetua Ecclesiæ Græcæ traditio, quæ illam semper ut legitimam agnovit. Consentiant Græcis Syri, qui teste Abrahamo Ecchelenfi in notis ad Hebediesu de Scripturis Chaldaicis pag. 135. asserunt, Sanctum Jacobum primum omnium Liturgiam scripsisse; & ad ejus normam cæteras institutas fuisse; idque confirmat Abraham, Joannis Maronis, qui intra sextum, & septimum vivebat seculum; aliorumque antiquorum testimonio; qui in ejus Liturgiæ commentariis affirmant, hanc traditionem ad ipsos per manus deductam à tempore Apostolorum. Accedunt traditioni ejusdem exemplaria in vetustissimis Codicibus exarata; & ex ea veterum Patrum excerptæ apud Allatum auctoritates ad Catholicæ fidei dogmata comprobanda. Synodus Trullana can.32. ejus testimonio utitur, ut refellat eorum errorem, qui solam aquam in Sacrificio offerebant. Manuel Malaxus in Homocanone cap.220. eam in usu fuisse ait, usque ad tempora Basilii Magni, ejusque meminit Proclus in Tractatu. De Traditione Divinæ Liturgiæ; & Cyrillus Jerosolymitanus multa ex ea transtulit in quintam Cathedresim Mytagogicam. Hucusque Card. Bona; qui subinde resolvit objectiones, quas sectarii conantur facere contra eandem Divi Jacobi Liturgiam; ex qua animis catholicorum evidenter patet, ipsum Sanctum Apostolum, sicuti & alios, solemni ritu incrementum, & tremendum Sacrificium Missæ celebrasse, atque aliis celebrandum tradidisse.*

25 S. Barnabæ pariter Apostoli Liturgia hic etiam venit recolenda; de qua

memoriam facit Alexander Monachus in ejus vita apud Metaphrastem. Sed quia non reperitur impressa una cum aliis, creditur periisse, ut ait Emin. Card. Bona d. lib.1. cap.8. nu.4.

S. Clementis verò, qui fuit discipulus Principis Apostolorum, celebris est Liturgia; de qua ita sentit Emin. Card. Bellarminus de Scripturis Ecclesiasticis. Anno 92. de S. Clemente Romano; videlicet: *De Liturgia S. Clementis idem ferè dicendum occurrit, quod de Liturgia S. Jacobi, eam verè Clementis esse; sed à posterioribus auctam. Credibile autem est, Clementem non ex proprio judicio, sed ex ritu, quem observari viderat à S. Petro, Liturgiam composuisse. Idem affirmat Emin. Card. Baronius Anno 102. num.23. Et Cardin. Bona d. lib.1. cap.8. num.4. apud quos Auctores antiqui de eadem Liturgia Clementis differentes allegantur.*

S. Dionysii Areopagitæ denique Liturgiam supradictis esse annectendam plerique existimant, quam ipse magifico stylo describit cap. 3. Ecclesiast. Hierarchiæ. Cum enim Sanctus iste fuerit Divi Pauli Apostoli discipulus, & Athenarum Episcopus, rationi consentaneum videret, quod ab eodem Apostolo Missæ Sacrificii ritum, & cæremonias acceperit, à quo fide fuerat imbutus; illaque adhiberit in Sacrificando; & suis successoribus reliquerit adhibendas. Non melatet, diversos scriptores in dubium vertere, an omnia opera S. Dionysii ab ejus calamo prodierint, ut notat Emin. Card. Bona d. lib.1. cap.8. num.5. Sed erudita est Apologia P. Halloix Societatis Jesu; qua vindicat ab objectis opera ejusdem S. Dionysii Areopagitæ; quæ legitur impressa in principio ipsorum operum in Bibliotheca Patrum novissima tom.2. pag 115. Fortissimum itaque est fundamentum incruenti Sacrificii Missæ prædicta Liturgia S. Dionysii; qua certificamur, ipsum Sanctum summa pietate, & devotione Sacrosanctum Corpus, & Sanguinem Christi Litare consuevisse.

Septimum, & ultimum testimonium depromamus ex decretis, & gestibus Sanctorum Pontificum, ac Sanctorum Patrum, & Ecclesiæ Doctorum, qui secundo, tertio, & quarto sæculo de incruento Sacræ Eucharistiæ Sacrificio absque ulla hæsitacione vel sanxerunt, vel locuti sunt. De Sancto Anacleto Papa, electo anno Christi 103. habetur in Breviario Romano die 13. Julii, quod decrevit, *Ut in Missa, peracta consecratione; omnes communicarent.* De S. Thelesphoro, qui fuit creatus Papa anno Christi 142. notum est omnibus, quod ipse ordinaverit tres Missas celebrari in festo Natalis Domini; & quod in Sacrificio Missæ diceretur *Gloria in excelsis Deo*, ut scribit Emin. Card. Baronius ad Annum 154. nu.2. De S. Pio Papa primo, qui creatus fuit Anno Christi 158. narrat Breviarium Romanum die 11. Julii, quod Pœnam statuit in Sacerdotem, cujus negligentia de Sanguine Domini aliquid stillaverit, scilicet in Sacrificio Missæ. Idem Sanctus scribens ad Justum Episcopum Viennensem, Sacrificium Missam vocat dicens: *Soror nostra Euprepia, sicut benderecordavis, titulum domus sue pauperibus assignavit; ubi nunc cum pauperibus nostris commorantes Missas agimus.* Ita Emin. Card. Baronius Anno 34. num.60. S. Anicetus electus Romanus Pontifex Anno Christi 167. invitavit S. Polycarpum Smyrnæ Episcopum, qui Romam venerat, ut Sacrificium Sacræ Eucharistiæ offerret, teste Eusebio in Hist. lib.5. cap.24. relato per Card. Baronium Anno 46. nu.13. S. Cornelius Papa Anno Christi 254. Scripsit ad Lupicinum Viennensem Episcopum his verbis: *Publicè neque cryptis notioribus Missas agere Christianis licet:* ut notat idem Card. Baronius d. Anno 34. nu.60. Et Tertullianus, qui florebat Anno Christi 230. in libro de velandis Virginibus cap.11. in fine affirmat, quod suo tempore in celebratione Matrimoniorum celebrabatur etiam Sacrificium Missæ, ut refert Card. Baronius Anno 57. nu.

49. His addendi sunt S. Hippolitus Martyr, S. Ambrosius, S. Gregorius Nissenus, S. Augustinus, S. Joannes Chrysostomus, & alii præclari Ecclesiæ Doctores, qui suis scriptis eam illustrarunt in tertio, & quarto, ac quinto sæculo; & expressè testificarunt, Missam esse verum, & proprium Sacrificium, in quo offertur Deo Caro, & Sanguis JESU CHRISTI sub speciebus consecratis Panis, & Vini; quorum Doctorum verba recitat Emin. Card. Bellarminus d. lib.1. de Missa cap.15. adeout, absque magna impudentia, Christianus homo de hac veritate non possit dubitare.

Tandem pro hac eadem infallibili, & de fide veritate faciunt etiam dicta Sanctorum Patrum, & decreta Summorum Pontificum primi, secundi, & tertii sæculi circa Vestes Sacras, quibus utebantur Apostoli, & Antistites, ac Sacerdotes eorum successores in Sacrificio Missæ, ad exemplum Sacerdotum tum Legis Mosaycæ, tum Legis naturæ, quibus Vestes distincte à profanis erant præscriptæ in Sacrificiis, ut pluribus cumulatis Auctoribus demonstrat Emin. Card. Bona d. lib.1. *Res. Liturgic. cap.24. num.1. & Magr. in Hierolexic. Verb. Casula.* Quibus addere liceat donum illud cæleste, quod Deipara dedit Sancto Hildelfonso Archiepiscopo Toletano Anno 662. ob defensionem ejus Virginitatem contra hæreticorum calumnias; Planeta scilicet, seu Casula Sacra, qua uteretur in solemnibus Missæ Sacrificio; de quo munere testantur Mariana de Rebus Hispanis lib.6. cap.10. Emin. Card. Baronius in Annalibus ad Annum Christi 657. nu.46. & in notis Martyrologii Romani die 23. Januar. Bagatta de Admirandis lib.1. cap.1. Append.1. nu.7. & Ribadeneira in Vita ejusdem Sancti Hildelfonsi d. die 23. Januarii. Quæ quidem cælestis Casula nunc servatur Oveti, vulgò Oviedo, quæ est Urbs Hispaniæ Tarraconensis, in finibus Asturum, ab Alphonso V. Rege condita; & metropolis effecta, quo

tempore Arabes Hispaniam occuparant. Bagatta d. *Append. i. num. 8.*

10 *Substantia non variatur, licet varientur accidentia.*

DECISIO XXX.

ARGUMENTUM.

De Victima, & Hostia, quæ immolatur in Missa. Christus propriè, & principaliter offertur in Sacrificio Missæ. Vtrum etiam Suppositum Divinum cum Humanitate ejusdem Christi? Panis, & Vini substantia an habeat rationem Victimæ in Missa? Et num etiam Species Sacramentales? Referuntur Theologorum dicta; & solvuntur objecta.

68

SUMMARIUM.

- 1 *Victima, seu Hostia oblata in Missa ad tria referri potest; quæ sint? & quomodo?*
- 2 *Christus propriè, & principaliter offertur tanquam Victima in Sacrificio Missæ.*
- 3 *Divinum Suppositum in Christo an offeratur in Missa?*
- 4 *Christus in sumptione Sacrificii destruitur quo ad esse Sacramentale.*
- 5 *Panis, & Vini substantia an sit materia Sacrificii Missæ?*
- 6 *Species Sacramentales sunt pars Victimæ, & Hostiæ, quæ immolatur in Missa; & quomodo?*
- 7 *Christus in Missa est tota, & integra Victima.*
- 8 *Victima in Missa oblata non est Christus nudè sumptus, sed ut unum compositum Sacramentale cum ipsis Speciebus.*
- 9 *Sacrificium Missæ idem est cum illo, quod fuit immolatum in Cruce, quo ad substantiale individuum.*

O Stendimus supra in Decisione VIII. hujus tractatus ad Sacrificii essentiam esse necessariam Victimam, seu Hostiam, quæ mactetur; pluraque disseruimus circa nomina Victimarum, & earum diversitatem tam in Lege naturæ, & Moylis, quàm apud Gentiles; & innuimus in Lege gratiæ, Victimam incruenti Sacrificii Missæ esse Corpus, & Sanguinem Domini nostri JESU CHRISTI sub speciebus Panis, & Vini. In presenti, post firmatam veritatem, quæ de fide est, Sacrificii ejusdem Sacrosancti, quod offertur Deo in Missa, specialius agendum est de ipsa Hostia, & Victima, quæ in ipso Sacrificio immolatur.

Circa quam observare oportet (ut etiam notavimus in *Decif. X. à num. 8. & seqq.*) quod in Sacro Mysterio Missæ tria reperiuntur omninò distinguenda; quæ Symbolum habent Victimæ, atque Hostiæ; ob eorum destructionem, quæ fit in Missa; nam aliàs diximus, de essentia Hostiæ, seu Victimæ esse, ut destruat in signum supremi dominii Majestatis Divinæ; & nostræ, rerumque nostrarum subjectionis ad illud; ut latius in *Decif. III.* per totam. Hæc autem tria sunt, primo Panis, & Vinum; quorum substantia per consecrationem destruitur; secundo ipse Christus, qui per Verba consecrationis fit Sacramentaliter præsens sub speciebus consecratis; & tertio ipsæ Species Sacramentales, quæ permanent cum substantia Christi; & prius erant cum substantia panis, & vini.

Disputant igitur Theologi ex his tribus rebus, quænam sit, quæ propriè offertur, & Sacrificatur in Missa; ut verè, & propriè dici possit Sacrificium? Et equidem absque ulla hæsitacione dicendum est, quod ipse Christus est res, quæ propriè, ac principaliter offertur, & immolatur in Sacrificio

cio

cio Missæ. Hoc autem probatur auctoritate, & ratione. Auctoritas desumitur, è Concilio Tridentino *Sess. 22. cap. 1.* ubi de Christo loquens, inquit, quod *In Eucharistia novum instituit Pascha, seipsum ab Ecclesia per Sacerdotes sub signis visibilibus immolandum.* Et idem Concilium *d. sess. 22. cap. 2.* pariter dicit: *In divino hoc Sacrificio, quod in Missa peragitur, idem ille Christus continetur, & incruentè immolatur, qui in ara Crucis semel seipsum cruentè obtulit:* Hoc eodem modo loquendi utuntur Sancti Patres, quos refert Suarez in *3. part. D. Thomæ tom. 3. disp. 75. sect. 1.* dum dicunt, ipsum Christum, Corpus, & Sanguinem Christi sacrificari, offerri, & immolari in Missa. Quod si quis petat, an simul cum Humanitate in hoc Sacrificio offeratur etiam Suppositum Divinum? Respondet Mastrius in *4. sent. disp. 4. q. 4. num. 72.* dicendum esse affirmativè; sed eo modo, quo fuit oblatum in Cruce; nempe per solam idiomatum communicationem; non per formalem actionis Sacrificativæ subjectionem; implicat enim Suppositum Divinum esse capax mutationis, quæ ad Sacrificium requiritur, & significationis cultus Divini; nam hæc supponit inferioritatem ad Deum; quod Divino Supposito convenire nequit.

Ratione etiam probatur, quod ipse Christus est Victimæ, & Hostiæ, quæ in Missa offertur, & immolatur; siquidem cum Victimæ in Sacrificio sit destruenda, ut supra tetigimus, Christus in sumptione Sacramenti immutatur modo sufficienti ad Sacrificium; quia licet non destruat quoad esse simpliciter, sicut in antiquis Sacrificiis Victimæ macabatur, & cremabatur; tamen destruitur quoad esse Sacramentale; & licet non desinat quoad substantiam, bene tamen quoad præsentiam Sacramentalem; & hoc omnino sufficit, ut propriè dici possit in Eucharistia Sacrificari; quia sic Deus instituit hoc Sacrificium; nempe hoc modo extraordinario, & singulari,

aliis Victimis, & Sacrificiis non communi.

Quo verò ad substantiam Panis, & Vini, concedunt Theologi, quod aliquo modo sit materia Sacrificii Missæ; quamvis non sit res, quæ propriè, & principaliter immolatur, & sacrificatur. Hoc autem probant auctoritate pariter, & ratione. Auctoritas consistit in illis orationibus ad offeritorium Missæ, quas recitat Ecclesia, nempe *Suscipe Sancte Pater, Omnipotens, æterne Deus hanc immaculatam Hostiam &c.* Nec non *Offerimus Tibi Domine Calicem salutaris &c.* Et nihilominus illud, quod tunc Sacerdos tenet in manibus est substantia Panis, & Vini; undè, licet illa oblatio non sit formaliter immolatio, saltem indicat, illud, quod tunc offertur, esse materiam Sacrificii, quatenus constat ex Pane, & Vino, tanquam materia transeunte; & ex termino, à quo; non tamen est res, quæ propriè, ut principaliter ex intento offertur; seu Victimæ, quæ immolatur, & sacrificatur. Ratio illa est, quoniam substantia Panis, & Vini in Sacrificio Missæ destruitur in protestationem divinæ potentæ; ergo habet naturam, & qualitatem Victimæ; quia tamen ejus destructio non est primariò, ac per se intenta; sed secundariò ad verificanda verba consecrationis, & ad introductionem Corporis, & Sanguinis Christi sub speciebus, quæ in hoc Sacramento sunt per se, & primariò intenta; ideò substantia Panis, & Vini nequit esse Victimæ propria hujus Sacrificii; sed solum spectat ad illud, ut terminus, à quo; & ut materia transiens, quæ ad præsentiam rei principaliter intentæ corrumpi debet. Ita Suarez *d. disp. 75. sect. 2. Vers. Dico ultimè.* Et Mastrius *d. disp. 4. qu. 4. sub num. 71.*

Tandem quo ad species Sacramentales; etiam de ipsis plures insignes Theologi concedunt, affirmari posse, eas habere qualitatem Victimæ in Sacrificio Missæ non principalis, &

primariò intentæ; sed ut quid minùs principale, atque secundarium. Id probant auctoritate, & ratione. Deducunt auctoritatem ex cap. Hoc est. De Consecrat. d. 12. ubi dicitur, Hoc Sacrificium duobus constare, visibili elementorum specie; & invisibili Domini Nostri JESU CHRISTI carne, & Sanguine. Ergo Species Sacramentales habent aliquid spectans ad Victimæ qualitatem. Ratio verò est duplex; Una, quia Victimam in Sacrificio debet esse sensibilis; idcirco ut Victimam in Sacrificio Missæ sit sensibilis, & humano usui accommodata, ipsæ Species dicuntur pertinere ad rationem hujus Victimæ; nam ipsæ faciunt, quod vera, & propria Victimam, Corpus scilicet, & Sanguis Christi reddatur sensibilis, juxta finem, & intentionem ejusdem Christi; qui, ut ait Concilium Tridentinum d. sess. 22. cap. 1. Ut dilectæ Sponsæ suæ Ecclesiæ visibile, sicut hominum natura exigit, relinqueret Sacrificium, Corpus, & Sanguinem suum sub speciebus Panis, & vini Deo Patri obtulit, ac sub eorumdem rerum Symbolis, Apostolis, eorumque in Sacerdotio successoribus, ut offerrent, præcepit. Altera ratio est, quia Species ipsæ valde immutantur; nam in consecratione à subjecto abstrahuntur; & in sumptione consumuntur; quod est propriam Victimæ, & Hostiæ in Sacrificio immolatæ. Suarez d. disp. 75. sect. 1. Res. Dico quartò. Et Mastrius in cit. disp. 4. q. 4. num. 73.

7 Sed tria obitare videntur. Primum est, Si species Panis, & Vini rationem Victimæ haberent, & Hostiam oblatam integrarent; Christus non esset tota Victimam, & tota Hostiam, sed pars Victimæ, & Hostiæ. Hoc autem est contra dicta Patrum, qui affirmant, Christum esse integram Hostiam in Sacrificio Missæ. Secundum est, Victimam in hoc Sacrificio est dignitatis infinitæ; sed tales non sunt ipsæ Species Sacramentales. Ergo non convenit, ut in hoc Sacrificio offerantur tanquam pars Victimæ infinitè di-

gnæ. Tertium est; si Species Panis, & Vini pertinerent essentialiter ad Corpus, & Sanguinem Christi, qui est Victimam oblata; sequeretur, quod non esset idem Sacrificium, quod offertur in Missa, & illud quod oblatum fuit in Cruce; quod est contra Trident. d. sess. 22. cap. 2. affirmans unam, eandemque esse Hostiam; sola offerendi ratione diversam. Ita Vasquez disp. 223. nu. 43. Coninch. q. 83. art. 1. dub. 4. & Gavatus de Sacrificio Missæ disp. 1. qu. 6.

8 His tamen non obstantibus alii gravissimi Theologi sustinent, Species Sacramentales Panis, & Vini intrinsicè pertinere ad Victimam in Sacrificio Missæ oblatam, in quantum ipsa Victimam oblata non est Christus nudè sumptus, sed ut unum compositum Sacramentale, constitutum simul cum ipsis speciebus. Ad argumenta verò contraria respondent; & primò ad primum; quod Species Sacramentales non considerantur tanquam substantia Victimæ oblata, quæ est Christus; sed tanquam accidentia; sub quibus continetur Christus; & à quibus ipse Christus redditur Victimam, & Hostiam sensibilis in Missæ Sacrificio. Igitur ipsa Victimam, & Hostiam est solus Christus; & ipse solus complet totam Hostiam, & totam Victimam Sacrificii; in quo principaliter attenditur substantia rei oblata; secundariò autem accidentia; quæ non duplicant ipsam substantiam. Ad secundum respondent, & concedunt, Species non esse dignas, ut offerantur in hoc Sacrificio tanquam pars equè principalis; secùs ut minùs principalis, & quasi extrinsecum Victimæ indumentum. Ad Tertium negatur sequela, quia ut sit idem Sacrificium hic, quod fuit oblatum in Cruce, sufficit, ut sit idem substantiale individuum, estò sit accidentaliter diversum, quia individuatione non defumitur ab accidentibus, sed à substantia; ergo variatis accidentibus, modò non varietur substantia; semper manet idem individuum, & sic

hic eadem est Hostia, atque Victima, quoad ejus substantiam, quæ fuit immolata in Cruce, & quæ offertur in Missa; etsi discrimen existat circa accidentia, quæ sunt Species Sacramentales; ut doctè differit Suarez d. disp. 75. sect. 1. Vers. Dico quartò. Et Mastrius d. disp. 4. q. 4. num. 74. nec non in sua Theologia Morali disp. 19. num. 41.

D E C I S I O XXXI.

A R G U M E N T U M.

Essentiâ Sacrificii Missæ in qua actione consistat? An in oblatione ante, vel post Consecrationem? vel in ipsa Consecratione, aut fractione, sive sumptione Hostiæ? Tres Sententiæ Theologorum referuntur, quorum aliqui essentiam Sacrificii ponunt in Consecratione; alii in Sumptione, alii in utraque simul: Fundamenta, & rationes harum opinionum, & præcipuè pro tertia, quæ eligitur. Quid sit Missa sicca? Anlicita? An audienda de præcepto? Sacerdotes consecrantes in Missa alta voce, an moraliter peccent?

S U M M A R I U M.

- 1 Missæ actiones quinque, de quibus disputatur, an sint de essentiâ Sacrificii?
- 2 Oblatio Panis, & Vini in offeritorio Missæ an sit de essentiâ Sacrificii?
- 3 Essentiâ Sacrificii Missæ an stet in consecratione? & num. 13.
- 4 Oblatio post consecrationem an sit de essentiâ?
- 5 Fractione Hostiæ in Missa an sit de essentiâ Sacrificii?
- 6 Sumptio Sacramenti in Missa an

- fit de essentiâ Sacrificii? & num. 18.
- 7 Oblatio in Offeritorio antiquitus non fiebat.
- 8 Consecratio an sit destructiva Victimæ in Missa?
- 9 Oblatio simplex non est Sacrificium.
- 10 Hostia si cadat in Calicem, quid agendum?
- 11 Communio fidelium fit etiam extra Sacrificium.
- 12 Sententiæ tres Theologorum circa essentiâ Sacrificii.
- 13 Consecratio in Missa est actio essentialis Sacrificii.
- 14 Consecrationis verba ponunt Corpus, & Sanguinem Christi separatim.
- 15 Victima destructio physica an sit necessaria in Sacrificio?
- 16 Missa est Sacrificium commemorativum Sacrificii Crucis.
- 17 Productio rei non existentis an satis sit ad essentiâ Sacrificii?
- 18 Sacrificium cruentum in Cruce, completum fuit in morte Christi.
- 19 Communio in Missa representat mortem Christi.
- 20 Communio in Missa est destructio Victimæ immolatæ.
- 21 Parasceves die an Missa sit Sacrificium?
- 22 Participare de Altari an sit participare de Sacrificio?
- 23 Sacrificium an sit, si Sacerdos in Missa non se communicet?
- 24 Sacerdote moriente ad Altare, post consecrationem, quid agendum?
- 25 Sacrificii Missæ essentiâ consistit in consecratione, & sumptione simul.
- 26 Oblatio Victimæ immolandæ, & ejusdem destructio sunt de essentiâ Sacrificii.
- 27 Consecrare, & offerre Hostiam est unum, & idem.
- 28 Elevatio Hostiæ, & Calicis in Missa fit in omnibus Liturgiis.

- 29 *Forma ordinationis Sacerdotum quæ?*
 30 *Offerre Hostiam est eam ponere immolandam in Altari ;*
 31 *Oblationes verbales Hostiæ, quæ sunt in Missa, sunt ceremoniales.*
 32 *Abraham sacrificabat filium nullis præmissis oblationis verbis.*
 33 *Sacrificiî essentia prævalet præcepto de jejuniis servando in Communionem.*
 34 *Consecratio, & sumptio in Missa non sunt duo, sed unum Sacrificium.*
 35 *Consecratio in Missa est pars essentialis magis principalis.*
 36 *Missa sicca quid sit? Et an de præcepto audienda? Et an licita?*
 37 *S. Ludovicus Rex Galliarum captivus apud Saracenos, audiebat quotidie Missam siccam.*
 38 *Melitenfes in trirēibus audiunt Missam siccam.*
 39 *Pueri an peccent recitando Missas siccas.*
 40 *Bubulcus ausus celebrare Missam igne cælitus consumptus.*
 41 *Celebrans quando graviter peccet, proferendo alta voce verba consecrationis?*

Quia plures actiones exercentur in Missa, quibus hoc Sacrificium perficitur, disputant Theologi quænam ipsarum verè, & propriè spectet ad essentiam Sacrificiî? & in qua essentialiter consistat Sacrificiî? In qua quidem disputatione Scholastici satis obscurè, & valde prolixè se gerunt; nos autem obscuritatem, & prolixitatem evitantes; ea, quæ scitu necessaria sunt pro nostris Cleri sufficienti instructione referemus; difficilliora qui videre voluerint, adibunt Suarez in 3. p. D. Thomæ disp. 75. sect. 2. 3. 4. & 5. Emin. Card. de Lugo de Sacramento Eucharist. disp. 19. sect. 2. & seqq. Emin. Card. Bellarminum lib. 1. de Missa cap. 27. Lessium in 3. p. Ejusd. D. Thomæ quæst. 83. art. 1. dub. 6. Gonet

tom. 5. De Sacrificio Missæ disp. 10. art. 2. Abellyum tom. 2. part. 2. tract. 1. cap. 4. §. 2. Volpium in Resol. Moral. Verbo Missa resol. 126. Pasqualigum de Sacrificio novæ Legis Quæst. 30. & seqq. & Mastrium, qui alios Scotistas allegat, tum in 4. sent. d. disp. 4. de Sacramento ordinis q. 4. art. 2. & seqq. tum in Theologia Morali disp. 19. num. 33. & 35.

Conveniunt omnes supradicti Doctores, esse quinque actiones in Missa, de quibus disputari potest, an aliqua earum consistat essentia Sacrificiî? sunt autem istæ. 1. Oblatio Panis, & Vini in offertorio. 2. Consecratio Corporis, & Sanguinis Domini. 3. Oblatio, quæ fit post consecrationem in illa Oratione Undè & memores Domine &c. in illis Verbis: Offerimus præclare Majestati tuæ de tuis donis, ac datis Hostiam puram &c. 4. Fractio Hostiæ, & mixtio particulæ ejus in Sanguine. 5. Sumptio Sacramenti à Sacerdote offerente. Hæ omnes partes habent argumenta favorabilia, & argumenta contraria. Vide licet:

Pro prima actione. Sacrificium est oblatio facta Deo de re, quæ confumitur, vel immutatur. Sed Sacerdos in offertorio offert Deo Panem, & Vinum, cujus substantia consumitur, & immutatur. Ergo in ea oblatione stat essentia Sacrificiî.

Pro secunda actione. Sacrificium, Missæ est repræsentativum Sacrificiî Crucis, in quo Sanguis Christi fuit à Corpore sejunctus. Sed in consecratione ex vi verborum Sanguis sejungitur, & separatur à Corpore. Ergo in consecratione stat essentia Sacrificiî.

Pro tertia actione. Illud est Sacrificium, in quo offertur Victimæ, quæ in eodem immolatur. Sed illis verbis Offerimus Majestati tuæ de tuis donis, ac datis Hostiam puram, Hostiam sanctam, &c. verè fit oblatio propriæ Victimæ, Corporis scilicet, & Sanguinis Christi tunc in Altaris existentis. Ergo illa actio est essentialis Sacrificiî.

Pro Quarta actione. Id est de essentia Sacrificii incruenti, & Eucharistici, quod servatum fuit à Christo Domino in ejus institutione. Sed Christus Dominus consecratum panem fregit, deditque discipulis suis, quibus dixit, *Hoc facite &c.* Ergo in fractione Hostiæ consecratæ stat essentia Sacrificii.

Pro Quinta actione. Illud est de essentia Sacrificii, quod in eo omitti non potest. Sed si Sacerdos celebrans Missam moriatur ante communionem, debet alius Sacerdos etsi non jejunos sumere Sacramentum. *cap. Nihil. cap. Illud. 7. q. 1. & idem præcipitur in Rubrica Missalis.* Ergo sumptio Sacramenti, & communicatio celebrantis est de essentia Sacrificii Missæ.

Argumenta contra omnes actiones prædictas sunt sequentia.

Contra Primam actionem. Id non est de essentia Sacrificii Missæ, quod multo tempore fuit omissum ab Ecclesia. Sed illa oblatio panis, & vini in Offertorio aliquando fuit omissa, quia non reperitur in Liturgiis antiquis. Ergo ipsa non est de essentia Sacrificii Missæ.

Contra Secundam actionem. Actio Sacrificii, ut sit de ejus essentia, debet esse destructiva Victimæ, quæ immolatur. Sed consecratio non est destructiva Christi in Missa immolati; immo dat ei novum esse Sacramentale. Ergo non est de essentia Sacrificii.

Contra Tertiam actionem. Simplex oblatio absque immutatione rei oblatæ non est sacrificium, ut probavimus supra *Decis. IV.* sed in Oblatione. Unde & memores Domine &c. post consecrationem res oblata non immutatur. Ergo non est de essentia Sacrificii.

Contra Quartam actionem. Id, quod prætermitti potest in Missa, non est essentiale Sacrificii Missæ. Sed fractio Hostiæ prætermittitur, si propter frigus, vel negligentiam dilabatur in calicem, ut ait Rubrica Missalis *de defectib. in celebr. Missæ cap. ult. num. 10.*

Ergo fractio Hostiæ non est de essentia Sacrificii.

Contra Quintam actionem. Non spectat ad essentiam Sacrificii, quod fieri potest extra ipsum Sacrificium. Sed communicatio, seu sumptio specierum consecratarum fit ab omnibus fidelibus etiam extra Sacrificium. Ergo Communicatio, seu sumptio Sacramenti in Missa non est de essentia Sacrificii Missæ.

His tamen minimè obstantibus, ut Studiosus veram doctrinam præsentis Decisionis habeat, advertere debet, in hac quæstione, tres esse celebriores Theologorum sententias, quarum singulæ sunt probabiles; sed tertia, quam hic amplectemur, est probabilissima. Prima sententia est, quod essentia Sacrificii Missæ consistat in sola consecratione, ita ut communicatio, seu sumptio Sacramenti non sit pars essentialis, sed integralis, quæ extrinsecè tantùm ad illud pertineat. Et hæc est Alani, Suarezii, Vasquezii, Coninchii, Meratii, & aliorum, quos citat Mastrius in Theologia Morali *d. disp. 19. De Sacramento Ordinis num. 32.* Secunda sententia tenet, quod sola sumptio Sacramenti in Missa fit propriè, & formaliter Sacrificium, idcirco consecrationem se habere antecedenter, veluti actionem præviam, & præparatoriam ipsius Sacrificii; & ita docent Angles, Ledesma, & alii apud Vasquez *disp. 222. cap. 3.* Tertia sententia affirmat, nec solam consecrationem, nec solam Sacramenti sumptionem integrare essentiam Sacrificii Eucharistici; sed utramque simul; & sic sustinent Emin. Cardinales Bellarminus, & de Lugo, Scortia, Aversa, Abellius, Poncius, Gavatus, & alii, quos citat, & sequitur Mastrius *in 4. sent. d. disp. 4. q. 4. art. 3. & 4.* & in Theologia Morali *d. disp. 19. num. 33.*

Videamus breviter fundamenta præcipua omnium harum opinionum: & in primis illa, quæ constituunt essentiam Sacrificii Missæ in sola consecratione.

Primum fundamentum . Ibi est essentia Sacrificii, ubi fit immutatio, & destructio rei oblatæ . Sed in consecratione immutatur , & destruitur substantia panis , & vini in Missa oblati . Ergo in consecratione stat essentia Sacrificii . Hoc fundamentum communiter rejicitur , quia sequeretur , Victimam oblatam esse panem , & vinum ; non autem Corpus , & Sanguinem Domini ; ac ulterius Sacrificium Missæ non esset idem cum Sacrificio Crucis , in quo ipse Christus fuit immolatus .

14 Secundum fundamentum . Essentia Sacrificii consistit in occisione Hostiæ , & maceratione Victimæ , quæ immolatur . Sed hæc occisio , & maceratio habetur mystice in consecratione , in quantum per eam, vi verborum, Corpus à Sanguine separatur . Licet enim utrumque sub utraque specie per concomitantiam reperiatur ; hoc tamen per accidens est ; verba enim Consecrationis , quantum est de se , separant Corpus à Sanguine , & compositum illud dissolvunt , atque ita Sacramentaliter illud macerant ; & ipsum ponunt in Altari ut Victimam occisam , & maceratam . Ita Lessius lib. 12. de Perfectionibus Divinis numer. 95.

15 Tertium fundamentum . Ad essentiam Sacrificii non semper requiritur destructio physica , & substantialis Hostiæ oblatæ ; sed sufficit , quod ipsa Hostia immutetur à suo priori statu in aliquem alium statum declivorem , & diversum à primo . Hinc Sacrificia Mosayca non solum fiebant per animalium occisionem , sed etiam per coctionem panis , effusionem vini ; & si quæ sunt similia . Sic ergo Christus in Missæ Sacrificio quamvis non destruitur substantialiter ; tamen destruitur modo humano ; quia accipit statum declivorem à suo statu naturali , & glorioso , & transfertur in statum longè diversum ab illo ; dum per consecrationem transfertur in usum cibi , & potus . Igitur in consecratione con-

sistit essentia Sacrificii , & per ipsam ponitur in alio statu diverso , & decliviori à suo esse naturali . Ita Emin. Card. de Lugo de Eucharist. disp. 19. sect. 5. num. 65. Sed hoc non placet , immò rejicitur ab Averfa de Sacrificio Missæ q. 11. sect. 1. ea ratione , quia per hanc immutationem in statum diversum , & declivorem ; Victima, quæ est Christus , nihil perdit de suo primo statu naturali . Panis autem coctus , & Vinum effusum in Sacrificiis Mosaycis amittebat priorem statum naturalem .

16 Quartum fundamentum . Quamvis in Sacrificio absoluto actualis destructio Victimæ sit de essentia Sacrificii ; attamen in Sacrificio commemorativo sufficit representatio destructionis Victimæ , factæ in absoluto . Sed Sacrificium Missæ est commemorativum illius absoluti , quod factum fuit in Cruce . Ergo in Missa satis est representare destructionem Victimæ ; prout facit consecratio ambarum specierum , quæ representat mortem Christi . Ita Vasquez disp. 22. cap. 7. & 8. Et Meratius disp. 36. sect. 4. & alii . Porro neque hoc fundamentum placet , quia per solam representationem Sacrificii cruenti facti in Cruce , si nulla realis immutatio Hostiæ interveniret in Sacrificio incruento Missæ , hoc non esset verum , & proprium Sacrificium ; sed analogè tantum , & non univocè ; quemadmodum imago hominis analogè tantum , & equivocè dicitur homo .

17 Quintum fundamentum . Essentia Sacrificii non solum consistere potest in immutatione , & destructione rei existentis ; sed etiam in productione rei non existentis , si sic legitime Sacrificium , & ad hoc sit institutum . Sed Sacrificium Missæ tali modo institutum fuit , scilicet , ut per consecrationem Christus haberet novum modum essendi sacramentaliter sub speciebus consecratis . Ergo in consecratione consistit essentia Sacrificii Missæ ; per quam colitur , & honoratur Deus , ejuſ-

ejusque supremum Dominium attestatur per novam productionem Rei, non minùs, quàm per rei destructionem. Ita Suarez *disp. 75. lect. 1. Coninch q. 11. art. 1. dub. 5.* & alii recentiores. Cæterùm neque hoc fundamentum admittitur à Card. de Lugo *d. disp. 19. sect. 4. num. 52.* quia sequeretur, quod generare filios, vel fabricare Templum in honorem Dei esset Sacrificare.

Pro secunda opinione, quæ constituit Sacrificium Missæ incommunione, & sumptione Sacramenti, quam facit Sacerdos celebrans, sequentia fundamenta habentur.

Primum fundamentum. In illa actione reposita est essentia Sacrificii Missæ, in qua repræsentatur mors ipsius Christi; sicut enim in morte Christi completum fuit Sacrificium cruentum in Cruce; ita per actionem repræsentativam mortis ejus in Missa completur Sacrificium incruentum Missæ. Sed hæc repræsentatio mortis Christi fit in communionem, & sumptionem Sacramenti, ut patet ex verbis Apostoli *1. Cor. 11. 26. Quotiescumque manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis.* Ergo in sumptione Corporis, & Sanguinis Domini stat essentia Sacrificii Missæ. Sed hoc fundamentum patitur difficultatem, quia aliàs sequeretur, quod omnes communionem, quas faciunt fideles accedentes ad Eucharisticam, essent Sacrificia.

Secundum fundamentum. Ibi est essentia Sacrificii, ubi Victimæ immolata fit immutatio, & destructio. Sed in Missa hæc immutatio, & destructio immolata Hostiæ fit in ejus sumptionem; ergo sumptioni inest essentia Sacrificii. Hoc non caret difficultate; quia non sola immutatio, & destructio Victimæ facit Sacrificium, necessaria est enim præcedens ejusdem Victimæ oblatio juxta doctrinam S. Thomæ *in 3. p. q. 86. art. 1. de qua infra num. 26.*

Tertium fundamentum. In die Pa-

rasceves non consecratur Hostia, sed tantùm à Sacerdote fumitur. Et nihilominus in Missa recitat Sacerdos illa Verba: *Et sic fiat Sacrificium nostrum in conspectu tuo hodie, ut placeat tibi Domine Deus.* Ergo sola sumptio constituit Sacrificium; quod in Ecclesia Græca servatur etiam per plures dies Quadragesimæ. Porro hoc non subsistit; quia in die Parasceves non est propriè Sacrificium, quoniam Hostia non consecratur in Missa; per verba autem illa Sacerdotis non significatur actio sacrificandi; sed quod Corpus Christi pridie fuit in Sacrificium oblatum.

Quartum fundamentum. Illa est actio sacrificativa, per quam participamus de Sacrificio. Sed per sumptionem Specierum consecratarum fideles sunt participes Sacrificii oblatis in Altare juxta alia verba ejusdem Apostoli, *1. Cor. 10. 18. Nonne qui edunt Hostias, participes sunt Altaris, idest Sacrificii oblatis in eodem Altari.* Ergo sumptio prædicta est actio sacrificativa. At negatur minor; quia participare de altari, non est participare de Sacrificio; laici enim sumunt de Altari Sacramentum Eucharistiæ; non Sacrificium.

Quintum fundamentum ex Concilio Toletano cap. 11. Quod habetur in *Can. Relatum. De Consecrat. dist. 2.* ubi dicitur: *Quale Sacrificium erit, cui nec ipse Sacrificans particeps esse dignoscitur?* Si ergo absque sumptione non est Sacrificium, ipsa sumptio est de essentia Sacrificii.

Ultimum fundamentum; quod positum fuit in prima argumentatione. Illud est de essentia Sacrificii, quod omitti non potest. Sed si celebrans moriatur ad altare antequam sumat Sacrificium; debet sumi ab alio Sacerdote etiam non jejuno. *cap. Nihil. cap. Illud. 7. q. 1. & mandatur in Rubrica Missalis de defecib. in celebrat. Missar. cap. 10. num. 3.* Ergo sumptio est de essentia Sacrificii.

Tertia tandem sententia, quæ probabi-

25 babilissima est, & quam nos amplectimur, docet, rationem Sacrificii Missæ essentialiter consistere in utraque actione simul; consecratione scilicet, & sumptione specierum Sacramentalium; itaut neutra sine alia sufficiat; neque sola consecratio, neque sola Sacramenti sumptio integrare valeat essentiam Sacrificii Eucharistici; sed utraque sit necessaria ad ipsam essentiam integrandam; & in hoc sensu accipienda sunt fundamenta posita supra tam pro consecratione, quam pro sumptione; prout illa accipiunt Auctores hujus tertiæ opinionis, inter quos Emin. Card. Bellarminus, & de Lugo, Scortia, Aversa, Amicus, Hiqueus, Poncius, Gavatus, & alii relati per Masstrium, qui pariter ita sentit *d. disp. 4. q. 4. nu. 77. in 4. sent.* & in Theol. Morali *d. disp. 19. num. 34.*

Rationes autem demonstrantes, Consecrationem & Sumptionem spectare ad essentiam Sacrificii in Missa, præter supradicta fundamenta, sunt sequentes. Prima; quia de essentia 26 Sacrificii est oblatio Victimæ immolandæ, & ejusdem Victimæ oblatae destructio; prout de oblatione ostendimus supra *Decis. IV.* & de Victimæ destructione *Decis. X.* Modò consecratio, quam Sacerdos gerens personam Christi facit in Altari, habet rationem oblationis externæ, & sensibilis requisitæ ad Sacrificii proprietatem. Id probatur ex Concilio Tridentino *sess. 22. cap. 1. & can. 2.* ubi docet, Christum dedisse Apostolis, eorumque successoribus potestatem offerendi Sacrificium Missæ illis verbis: *Hoc facite in meam commemorationem.* Ergo ex Patribus Concilii, & ex ipso Concilio consecrare, & offerre est unum, & idem. Verba Concilii in *d. cap. 1.* sunt

27 hæc: *Eisdem (Apostolis) eorumque in Sacerdotio successoribus, ut offerrent, præcepit, per hæc Verba; Hoc facite &c. Et idem Concilium in Can. 2. sic loquitur: Si quis dixerit illis verbis, Hoc facite &c. non ordinasse, ut ipsi, aliqui Sacerdotes offerrent Corpus, & Sangui-*

nem suum; Anathema sit. Igitur dum Sacerdos celebrans consecrat Hostiam, & Calicem; simul, & eodem tempore facit Æterno Patri oblationem Corporis, & Sanguinis JESU CHRISTI Filii ejus; quæ quidem oblatio expressè designatur in elevatione Hostiæ, & Calicis, quam in omnibus Liturgiis, 28 etiam Ecclesiarum Orientalium, fieri demonstrat Emin. Card. Bona *Rerum Liturgic. lib. 2. cap. 13. nu. 2.* & habet relationem tum ad oblationem in Sacrificio cruento Crucis, quam de se fecit Summus Sacerdos Christus, quando in ea elevatus, *Tradidit semetipsum pro nobis Oblationem, & Hostiam Deo in odorem suavitatis. Ephef. 5. 2.* tum ad oblationes victimarum, quas faciebant Sacerdotes Aaronici elevantes eas coram Domino, ut legitur *in Exod. cap. 19. vers. 24. & 26. in Levitic. cap. 23. vers. 11. & 20. & in Numer. cap. 5. vers. 25. cap. 6. vers. 10. & cap. 8. vers. 21.* quæ quidem figurabant Sacrosanctum Missæ Sacrificium.

29 Secunda ratio deducitur ex forma ordinationis Sacerdotum, in qua ordinando dicitur: *Accipe potestatem offerendi Sacrificium Deo &c.* In illa autem forma Sacerdos accipit potestatem consecrandi. Ergo consecrare, & offerre; consecratio, & oblatio sunt unum, & idem in Sacrificio Missæ; & per consequens Sacerdos consecrando offert, & dum facit consecrationem, facit etiam oblationem.

30 Tertia ratio addi potest, quia tunc Victimam dicitur Deo offerri, dum supra Altare collocatur in potestatem Divinæ excellentiæ, & nostræ subjectionis; & ut ex hebraico colligitur, offerre significat Hostiam ad immolationem adducere; & rem immolandam ponere in conspectu Domini; ut de Sacrificiis Abelis, & Caini legitur in *Genesi cap. 4. vers. 3. & 4.* & de Sacrificio Gedeonis in *libr. Judic. cap. 6. vers. 19.* Igitur cum ex vi verborum consecrationis Corpus, & Sanguis Christi ponantur super Altare sub speciebus;

ciebus; rectè inferitur, consecrationem habere vim oblationis; & per consequens ipsam consecrationem attingere essentiam Sacrificii, positam in rei immolandæ oblatione.

31 Neque obstat, si quis dicat, fieri à Sacerdote oblationes verbales tum in offertorio, tum post elevationem calicis. Quia responderetur, oblationes illas verbales spectare ad cæremonias, non autem ad essentiam Sacrificii; quæ attingitur ab ipsa oblatione reali per adductionem Victimæ in Altare, mediante consecratione, non enim requiritur, ut in Sacrificio fiat oblatio Victimæ expressis verbis; sed sufficit, si fiat tantum re; cum non in verbis, sed in rebus Sacrificii essentia consistat; & Sacrificium non in verbis, sed in actione compleatur. Exemplum sit de Abrahamo sacrificaturo filium suum; à quo nulla verba scimus fuisse prolata; 32 sed allegatum fuisse Isaac; & ad ejus immolationem in Dei honorem processisse, extensa manu, & arrepto gladio; itaut illius Sacrificii oblatio consisteret non in verbis, sed in actione. Igitur firmum remanet, Consecrationem esse partem essentialem Sacrificii Missæ tum ex fundamentis relatis in prima sententia; tum præcipue quia continet in se oblationem, quam Sacerdos, consecrans Species, facit in persona Christi, de iisdem Speciebus consecratis, in quibus continetur Victimæ, quæ immolatur, nempe ipse Christus.

33 Altera pars essentialis ejusdem Sacrificii Missæ est consummatio Specierum, & sumptio Sacramenti ex fundamentis congestis pro secunda sententia; inter quæ illa duo præcipua, quod de essentia Sacrificii est macatio, & immutatio Hostiæ, & hæc fit in Missa per sumptionem Sacramenti; & quod Ecclesia præcipit, casu quo moriatur celebrans post consecrationem, & ante Communionem; quod alius Sacerdos, etiam non jejunus debeat supplere, sumere, & communicare; quia magis importat essentia-

Sacrificii, quàm observatio præcepti de jejunio in Communione.

Neque officit, si quis inculcet, & dicat, si consecratio, & sumptio Sacramenti sunt de essentia Sacrificii; ergo in Missa non unum, sed duo fiunt Sacrificia; primum in consecratione; alterum in sumptione. Respondetur, negando assumptum; & dicendo; Sacrificium Missæ institutum esse à Deo in sui honorem, & cultum in his duabus partibus essentialibus, consecratione, & sumptione; quæ propterea 34 non constituunt duo Sacrificia, sed unum; quemadmodum in Lege veteri Holocaustum consistebat in macatione Victimæ, & in ejus combustione; ac proinde macatio, & combustio non erant duo, sed unum sacrificium; ut doctè diserit Mastrius in 4. Sent. d. disp. 4. q. 4. num. 93. ubi contra Cardinalem de Lugo sustinet, sumptionem Specierum consecratarum in Missa esse partem essentialem Sacrificii, quia per ipsam immutatur, & destruitur Victimæ immolata, quod est de essentia Sacrificii.

Ex hucusque dictis duo corollaria sunt notanda. Unum est, quod licet utraque actio, nempe consecratio, & sumptio essentialiter constituent Sacrificium Eucharisticum; nihilominus consecratio se habet magis principaliter, tum quia provenit immediate à 35 potestate Sacerdotali, quæ principaliter confertur ad sacrificandum, ut constat ex forma Sacerdotii tradita à Concilio Florentino his verbis: *Accipe potestatem offerendi Sacrificium in Ecclesia &c.* Sacrificium autem cadit super consecrationem Corporis, & Sanguinis Christi: & hæc est prima, & principalis actio sacerdotis; tum etiam quia actio conficiendi Sacramentum est magis digna, quàm actio sumendi; hæc enim etiam à Laicis fit, & fieri potest; non etiam illa, nisi à solis Sacerdotibus, qui ulterius non consecrant in persona propria; sed in persona Christi; cujus Passio præcipue representatur in consecratione.

Aliud corollarium est, quod ubi deficit consecratio, ibi non est Missa; & quamvis à Sacerdote recitetur Missa sicca, in die festo, non est obligatio illam audiendi. Dicitur Missa sicca, quando deficiente opportunitate verè sacrificandi, ob devotionem vel exercitum, vel navigantium, vel alicujus infirmi, Sacerdos indutus sacris vestibus recitat totam Missam, omiſſis verbis consecrationis, ut refert Durandus de Divin. Offic. lib. 4. cap. 1. nu. 23. Henriquez in Summa lib. 9. cap. 27. numer. 2. Sed utrùm sit licitum celebrare Missam siccam? disputant Moralistæ, quos allegat Diana Coordinatus tom. 2. tract. 1. resolut. 144. Lezana in Summa tom. 4. Verbi Missa num. 56. Cottonius in suis Controvers. lib. 2. Controvers. 5. cap. 3. num. 61. Bilsus in Hierurgia tom. 2. Verbi Missa Sicca. & Gobat in Theo. og. Experiment. tract. 3. nu. 20. ubi alii negant; & alii affirmant; nam ex una parte videtur quædam irratio rei Sacræ recitare Missam institutam ad consecrandum, & non consecrare; at ex alia satisfaciendum censetur pietati fidelium illam cupientium audire; cum vero Sacrificio interesse non possint. Hinc Sanctum Ludovicum Galliarum Regem, jam in captivitate penes Saracenos detentum, solitum fuisse, hanc Missam Siccam audire, quotidie refert Gulielmus Carnotensis in ejus vita his verbis: *Totum officium Missæ absque Sacramenti consecratione assidue cum uno Presbytero prædicatore, me adjuncto, sibi tunc temporis clerico suo, jugiter exolvebat devoto corde.* Idem affirmat Gaufridus in vita ejusdem Sancti; quam Missam sine canone appellat. Idcirco Doctores dicunt, non esse prohiberitum Missam Siccam celebrare, in defectu veri Sacrificii, ubi concurrat vehemens devotio adstantium; vel ubi talis vigeat consuetudo; quam adhuc extare, præsertim in trementibus Melitensibus, testatur Magrius in Hierolexic. Verbi Missa Sicca col. 2. contra Quartum in Rubric. Missalis part. 1. titul. 14.

dub. 4. §. Dico 3.

Sed nec illud omittendum, quod notat Gobat d. tractat. 3. numer. 71. videlicet, non peccare pueros, qui domi Altariola excitant; atque in iis sacra sicca faciunt ex mera pietate, sine prolatione verborum consecrationis; & usu vasorum, seu Vestium Sacrarum, ut de S. Francisco Borgia puerulo refert Sacchinus in Hist. Societ. part. 3. libro 8. numero 40. Ego tamen graviter increpavi; dum Vicarii Generalis munere fungerer hic Patavii, quemdam juvenem plebeum, satis ingeniosum, sed inimicum laboris, qui ad carpendas eleemosynas, non solum auditas à Prædicatoribus conciones, more prædicatorio in viis recitabat; sed etiam domi, structo Altari, quasdam vestes laceras induebat, & Missam Siccam celebrabat; non ex devotione, sed ex quadam otiositate, & vanitate; concurrentibus mulierculis ad idem opus. Ideo ei minatus fui carcerem, & verbera; & jure quidem; nam quemdam Cyrilum Pastorem similia agentem, & ausu temerario super panem sacrosancta verba proferentem ignis è celo missus è vestigio, unà cum sociis adstantibus, consumpsit, ut ex Clichtoveo, & ex Dauraultio capit. 5. titul. 1. refert ipsemet Gobat in citat. tractat. 3. numer. 66. & 67. subdens ibidem numero 68. peccare mortaliter Sacerdotem celebrantem, si tam alta voce verba consecrationis proferat; ut distantes ab Altari passus illa intelligant, ex Gavanto part. 1. titul. 16. numero primo, ubi DD.

D E C I S I O XXXII.

A R G U M E N T U M.

Vtrum in Sacrificio Missæ, de
ejus essentia sit consecrare,
utramque speciem, Panem scilicet,
ac Vinum? Argumenta septem pro
negativa, & totidem pro affirmativa.
Hujus ratio præcipua quæ sit è Missa
numquam celebrata cum una
sola specie. Fabulosum, quod
Innocentius VIII. concesserit
Norvegiis, celebrare sine
Vino. Quis fuerit Cleophas
vadens in Emmaus, & an ibi
Christus, consecraverit Eucharistiam?
Celebrare cum una
sola specie nunquam licitum,
neque ex dispensatione Papæ.
Rubrica Missalis declarata
circa plures defectus specierum.

S U M M A R I U M.

- 1 Sacrificium Missæ an de essentia
exigat consecrationem utriusque
speciei?
- 2 Definitio ubi adaptatur, ibi est
essentia rei definitæ.
- 3 Definitio Sacrificii verificatur in
consecratione unius speciei tantum
in Missa.
- 4 Consecratio unius speciei stare
potest sine altera.
- 5 Representatio mortis Christi ha-
betur in una sola specie consecra-
ta.
- 6 Efficacia representativa Sacrificii
cruentii Crucis videtur esse in con-
secratione tam unius speciei,
quàm ambarum.
- 7 Mors Christi representatur in
Hostia, qua communicantur Lai-
ci.

- 8 Corpus Christi in ultima cæna
consecratum non erat ex sanguine.
- 9 Christus in Emmaus solam panis
speciem consecravit.
- 10 Sacrificium Missæ ad hoc est in-
stitutum à Christo, ut expressè
representet ejus mortem in Cruce.
& num. 19.
- 11 Representatio mortis Christi in
Cruce expressa haberi non potest
in Missa, nisi in consecratione
ambarum specierum.
- 12 Celebrare cum una sola specie
esset contra institutum Missæ.
- 13 Melchisedech obtulit panem, &
vinum.
- 14 Remissio peccatorum non fit sine
sanguinis effusione.
- 15 Missa numquam facta fuit cum
una sola specie Sacramentali.
- 16 Innocentius VIII. dispensasse cum
Norvegiis, ut Missarent sine Vi-
no, est falsum.
- 17 Missa est unum Sacrificium, non
duo.
- 18 Rubrica Missalis cur velit iterum
consecrari speciem jam sumptam,
etsi validè consecratam?
- 19 Missa debet expressè representa-
re Sacrificium Crucis.
- 20 An nulla sit consecratio unius
speciei, quando non intenditur
consecrare alteram? & num. 21.
- 21 Sacramentum cur subsistat in
una sola specie; non autem subsi-
stat Sacrificium?
- 22 Ratio Missæ pendet à voluntate
Christi instituentis.
- 23 Christus totus est sacramentaliter
tam in una, quàm in alia specie
consecrata.
- 24 Hostia, qua communicantur Lai-
ci, est pars victimæ immolatæ?
- 25 Missa est ad formam Sacrificii
Eucharistici oblata à Christo in
cæna, etsi ibi representata sit mors
ejus futura, in Missa represen-
tetur mors præterita.
- 26 Cleophas unus è duobus discipulis
euntibus in Emmaus, quisnam
fuerit?

- 28 Eucharistiam consecratam esse à Christo in Emmaus. Contrarium num 29.
- 30 Sacrilegium grave esset, velle celebrare consecrando unam tantum speciem.
31. Celebrare Missam cum una specie tantum nunquam est licitum.
- 32 Pontifex an possit dispensare, ut Missa dicatur cum una specie sola?
- 33 Inadvertentia inculpabilis excusat consecrantem unam solam speciem.
- 34 Consecratio noviter facienda in Missa, si prima fuerit invalida.
- 35 Sumpta Hostia consecrata, cur alia sit consecranda, una cum alio vino, si reperitur defectus in vino?
- 36 Scandalum, ut evitetur, sufficit consecrare solam speciem pro illa, quæ reperta est incepta post summptionem alterius.
- 37 Sacerdos si moriatur ad Altare post consecrationem, quid agendum?
- 38 Sacrificium imperfectum huius diei an supplendum sequenti die?
- 39 Hostia sumpta si decumbat celebrans, an alius debeat sumere sanguinem, & perficere Missam? opiniones quatuor.
- 40 Celebrans si decumbat, & vires sumat sumpto vino Cretico, an Missam perficiet, si adsit alius Sacerdos jejunos?

In signis est & alia quæstio agitata à Theologis, Utrum essentia Sacrificii Missæ necessarîo exigit consecrationem utriusque speciei; panis scilicet, & vini; vel sufficiat consecratio unius speciei tantum? In qua Scholastici, & Moralistæ dividuntur in duas classes; alii enim opinantur prædictam essentiam posse salvari in consecratione unius tantum speciei; & ita sentiunt Casalius lib. 2. de Sacrific. Missæ cap. 25. Bonacina disp. 4. de Sacrament. q. ult. punct. 2. num. 7. Et

plures alii quos citat Pasqualigus de Sacrificio novæ legis quæst 44. num. 3. & Mastrius in 4. sent. disp. 4. q. 4. nu. 94. E contra alii defendunt, Consecrationem utriusque speciei esse de essentia Sacrificii Missæ; inter quos Suarez in 3. p. tom. 2. disp. 75. sect. 6. Vers. Dico secundò. Emin. Card. Bellarminus lib. 4. de Eucharistia cap. 22. Propositi. 2. Et Emin. Card. de Lugo de Eucharistia disp 19. num. 105. præter alios, quoscitant, & sequuntur idem, Pasqualigus d. q. 44. num. 5. & Mastrius d. disp 4. q 4. num. 94. Argumenta pro utraque parte, & ommissis superfluitatibus, sunt sequentia.

Pro prima opinione, quod satis sit consecratio unius speciei ad essentiam Sacrificii j Missæ, ita arguunt.

Primò, ubi adaptatur definitio Sacrificii, ibi habetur ejus essentia. Sed in consecratione unius speciei tantum, sive sit panis, sive sit vini; adaptatur definitio Sacrificii. Ergo in una sola specie consecrata existit essentia Sacrificii Missæ. Minor propositio probatur. Definitio Sacrificii, ut ostendimus supra Decis. IV. num. 1. est ista. *Sacrificium est oblatio externa, soli Deo facta, qua in testificationem ejus supremi Domini, à legitimo Ministro res aliqua sensibilis, & permanens ritu mystico consecratur, & transmutatur, in loco, & super Altari solemniter ad hoc deputato, pro remissione peccatorum, nec non præsentis, æternæque felicitate populi obtinenda.* At omnes partes hujus definitionis verificantur tam in consecratione Hostiæ, quàm in consecratione Calicis; sive in consecratione solius Panis, vel solius Vini. Ergo essentia Sacrificii Missæ salvatur etiam in una sola specie consecrata.

Secundò consecratio Corporis non dependet à consecratione Sanguinis; nec è contra. Igitur potest una absque alia validè fieri; & sicut ratio Sacramenti in una specie consecrata subsistit; ita & ratio Sacrificii in unius speciei consecratione potest stare.

Tertio. Ratio Sacrificii incruenti Missæ consistit essentialiter in consecratione, qua mysticè, & Sacramentaliter representatur Sacrificium cruentum mortis Christi, quæ essentialiter sita est in separatione animæ à corpore. Sed in sola consecratione unius speciei sufficienter fit talis representatio, quia vi verborum consecrationis super panem ponitur solum Corpus sine anima, & sine Sanguine; & vi verborum super vino ponitur solus Sanguis sine Corpore, & sine anima; etsi in utraque consecratione per concomitantiam ponatur Corpus, Sanguis, & Anima Christi. Ergo in una sola specie consecrata habetur vera ratio, & essentia Sacrificii Missæ.

Quartò. Eadem efficacia representativa Sacrificii cruenti Crucis est in unius speciei consecratione, ac in consecratione ambarum; siquidem, licet ex vi verborum vel solum Corpus, vel solus Sanguis ponatur in specie; attamen in utraque per concomitantiam, ut diximus, est totus Christus. Igitur sicut consecratio utriusque speciei representat Sacrificium Crucis; ita consecratio unius solius speciei; quia idem totus Christus essentialiter est tam in una sola specie, quam in ambabus.

Quintò confirmatur: nam Eucharistia, ut Sacramentum, in una sola specie representat mortem Christi, juxta verba Ecclesiæ, quæ dicuntur ad communionem Laicorum: *O Sacrum convivium, in quo Christus sumitur, recolitur memoria Passionis ejus.* Ergo sicut in Sacramento una species representat mortem Christi, sic una sola species in Sacrificio.

Sextò. Sacrificium Missæ debet esse ad formam Sacrificii Eucharistici incruenti facti à Christo in Cæna. Sed in illo Corpus Christi non erat exanguis; neque ejus sanguis effusus de corpore. Ergo non est de essentia Sacrificii Missæ representare Corpus Christi exanguis, vel Sanguinem separatum à Corpore per duplicem consecrationem.

Septimò: Christus dum consecravit in Emmaus, ubi fuerat invitatus post Resurrectionem à duobus Discipulis, speciem panis tantum consecravit, ut legitur in *Luc. cap. 24. Vers. 20.* Ergo in una sola specie datur essentia Sacrificii Missæ.

His tamen non obstantibus contraria sententia communiter defenditur à recentioribus ob sequentia fundamenta.

Primò: Sacrificium Missæ ad hoc specificè est à Christo Domino institutum; ut in ipso expressè representetur Sacrificium cruentum Crucis, in quo ipse Christus per realem occisionem, & separationem Corporis, & Sanguinis immolatus fuit. Sed hæc mystica immolatio, & separatio Corporis, & Sanguinis, vi verborum consecrationis, non habetur nisi in consecratione utriusque speciei; quia per consecrationem Panis, ex vi verborum, ponitur Corpus ejus mysticè à Sanguine separatum; & per consecrationem Vini ponitur Sanguis eodem modo separatus à corpore. Ergo essentia Sacrificii Missæ consistit non in consecratione unius solius speciei; sed in utriusque.

Secundò: Si Missæ Sacrificium fieri posset cum consecratione Panis tantum; vel solius Vini; id esset contra ejus institutionem; in qua Christus illud instituit consecrando utramque speciem; & præcipiendo Discipulis, ut sub utraque specie consecrarent, ut habetur in *Conc. Trident. sess. 22. cap. 1.* Sed hoc esse non debet. Ergo.

Tertio: Præterea in Sacrificio Missæ debet esse reipsa, quod fuit in typo in Sacrificio Melchisedech; cum Christus sit Sacerdos secundum ordinem Melchisedech. *Psal. 109. Vers. 5.* Sed Melchisedech non obtulit Panem tantum, nec tantum Vinum; sed Panem, & Vinum simul. *Genes. 14. Vers. 18.* Ergo essentia Sacrificii Eucharistici haberi non potest nisi in oblatione, & consecratione utriusque speciei.

Quartò: Sacrificium Missæ ordinatum

tum est in remissione peccatorum ; ideòque appellatur Propiatorium, ut diximus supra *Decis. XIV. nu. 7.* Sed sine Sanguinis effusione non fit remissio. *Hebr. 9. Vers. 22.* Ergo in Sacrificio Missæ non solius Panis consecratio ; sed etiam vini intervenire debet , ut expressa habeatur effusionis Sanguinis representatio.

Quintò: Accedit universalis Ecclesiæ consuetudo, quæ numquam passa est in ullo casu Sacrificium Missæ offerri sine utraque specie ; ut probat Emin. Card. Bellarminus *d. lib. 4. de Eucharist. cap. 22. Vers. Idem colligitur.* Emin. Card. de Lugo *de Sacramento Eucharistiæ disp. 19. nu. 119.* & Mastrius *d. quæst. 4. disp. 4. nu. 100.* ubi refellunt assertam dispensationem Innocentii VIII. cum Norvegis, ut ob defectum vini in una tantum specie Panis consecrarent, de qua Volaterranus *lib. 7. Geographiæ cap. 4.* Onuphrius Panvini *in Chron. Anno 1490.* Et Claudius Sainctes *repetit. 10. de Euchar. cap. 3.* ubi non Innocentium VIII. Sed Innocentium IV. nominat ; & de utroque commentitia, & fabulosa est asserta dispensatio ; quæ neque facta fuit, neque fieri potuisset contra id, ad quod significandum est institutum à Christo.

Sextò: Adiungitur aliud inconveniens, quod sequeretur, si essentia Sacrificii subsisteret in consecratione unius speciei tantum ; videlicet quod non esset unum ; sed duo Sacrificia, quæ in eadem actione fierent, unum sub specie Panis, & aliud sub specie Vini. Hoc autem dari, aut dici non debet ; quia Christus instituit unicum tantum Sacrificium, sub utraque specie immolandum, ut ait Concil. Tridentinum *d. sess. 22. cap. 1.* Et Missa est unum Sacrificium ; non autem duo.

Septimò. Facit Rubrica, de qua infra *nu. 35.* mandans, si post sumptionem unius speciei consecratæ reperiat altera inepta ; denuò consecrari utramque speciem. Cur ita ? Si una

fuit validè consecrata, quare reiteratur consecratio ? Utiq; ut ex consortio utriusque speciei resultet expressa representatio mortis Christi, in qua consistit essentia Sacrificii Eucharistici.

Hac retenta opinione ; quæ, ut dixi, communior, & probabilior est ; & quam amplectitur etiam Diana *part. 10. tract. 16. Miscell. 6. resol. 63.* Quæ in coordinato posita est *tom. 2. tract. 1. resol. 229.* Et pariter in coordinato *tom. 3. tract. 1. resol. 47.* desumpta ex Diana antiquo in *part. 8. tract. 1. resol. 23.* breviter est respondendum argumentis contrariis. Nam

Ad Primum ita respondet Mastrius *d. disp. 4. q. 4. nu. 103.* videlicet : *Si Sacrificium sumatur solum pro reali oblatione, & immutatione rei in honorem Dei, sic in singulis speciebus Eucharistiæ, & in qualibet per se ratio Sacrificii invenitur. At ulterius si consideretur, quod est speciale in Sacrificio Eucharistiæ ex vi suæ institutionis, quod nimirum sit expressa, & completa representatio Sacrificii cruenti in Cruce peracti ; sive mystica quedam mactatio, & corporis à Sanguine separatio ; planè in hoc sensu negatur assumptum ; non enim ita clard, & completè passio Christi representatur in consecratione unius dumtaxat speciei ; sicut in utraque.* Et in hac ratione pedem figunt omnes Theologi hanc opinionem sequuti ; advertentes, non satis esse considerare essentiam Sacrificii in genere ; sed essentiam Sacrificii Eucharistici ita instituti, ut representet expressè separationem Sanguinis à corpore Christi, & consequenter etiam ejus animæ, realiter factam in Cruce ; & hanc expressam representationem non habemus in consecratione unius speciei tantum ; sed in consortio utriusque.

Ad secundum argumentum contrarium respondetur ; nonnullos DD. 20 probabilem opinionem dixisse illam, quæ tenet, Sacerdotem, qui non intendit Sacrificare, nec consecrare utraque species ; invalidè consecrare unam spe-

speciem tantum, ea ratione quia Christus ita instituit Sacramentum Eucharistiæ, ut simul illud instituerit in ratione Sacrificii; nec voluerit fieri Sacramentum sine Sacrificio, nec Sacrificium sine Sacramento; prout ipse eodem tempore, & eadem actione in novissima cæna consecravit, & sacrificavit; & sic fieri per Apostolos, & Sacerdotes præcepit; quibus non dedit duas potestates separatas ad consecrandum tantum; & ad sacrificandum tantum; sed unicam: ad simul consecrandum, & sacrificandum, ut differit Suarez in 3. p. D. Thom. tom. 3. disp. 43. §. Dico primò. Emin. Card. de Lugo De Eucharistia disp. 19. num. 103. Et Diana part. 10. tract. 16. resol. 62. Quæ in Coordinato est d. tom. 2. tract. 21. I. resol. 228. Sed postposita hac opinio-
 21 I. speculativa; quia in praxi servatur contrarium; nam consecrata Hostia, ostenditur adoranda à populo antequam sit consecratus Calix; responderetur ad argumentum; subsistere Sacramentum in consecratione unius speciei tantum; sed non subsistere Sacrificium; quia Eucharistia ut Sacramentum instituta est à Christo per modum cibi; & una sola species consecrata constituit Corpus Christi, aptum ut manducetur per modum cibi spiritualis: at Eucharistia ut Sacrificium instituta est per modum Victimæ immolatæ; & talis modus non habetur, nisi per consecrationem ambarum specierum; itaut vi verborum ponatur Corpus separatum à Sanguine, & Sanguis separatus à Corpore; & hoc modo fiat expressa repræsentatio Sacrificii cruenti completi à Christo in Cruce per effusionem Sanguinis, & illius separationem à Corpore: Est igitur discrimen in ratione Sacramenti, & in ratione Sacrificii; & ideo argumentum non concludit.

Ad Tertium responderetur. Quod licet aliquo modo per consecrationem unius speciei tantum repræsentetur mors Christi, quia vi verborum ponitur Corpus, non posito ibi Sanguine;

vel ponitur Sanguis, non posito ibi Corpore; nihilominus multò clarius; & expressius declaratur, & exprimitur realis separatio; quæ facta est in Cruce, Corporis Christi à Sanguine ipsius; & ejusdem Sanguinis à Corpore. Cum igitur tota ratio Sacrificii Missæ pendeat ex voluntate Christi instituentis, qui voluit, quod illa realis separatio Sanguinis à Corpore clarius, & expressius repræsentaretur per consecrationem utriusque speciei; hac de causa essentia Sacrificii stare non potest in una sola specie consecrata.

Ad Quartum responderetur; negando paritatem efficaciam repræsentativæ Sacrificii cruenti in una specie sola, sicut in ambabus; quia licet tam in una specie consecrata, quam in alia existat Sacramentaliter totus Christus habens non corpus exsangue, sed corpus vivum cum suo Sanguine; nihilominus, ut dictum est, consecratio ambarum specierum magis clarè, & expressè repræsentat mortem Christi, quam pertulit in Cruce; quia per utramque consecrationem ponitur separatum Corpus à Sanguine; & Sanguis à corpore vi verborum, & per illam separationem resultat prædicta clara, atque expressa manifestatio.

Ad Quintum respondet Pasqualigus de Sacrificio novæ legis d. q. 44. num. 13. Quod Eucharistia non repræsentat mortem Christi, nisi quatenus est victima, quæ superfluit Sacrificio, atque adeò dependenter ab ipso Sacrificio, seu actione sacrificandi: undè licet in una specie sit totum Sacramentum, non tamen est tota repræsentatio: sed tantum inadequatè; quia se habet ut pars victimæ occisæ; & repræsentat mortem Domini cum ordine ad aliam partem; & quatenus supponit victimam occisam mysticè in consecratione utriusque Speciei.

Ad sextum responderetur; quod Sacrificium incruentum, & Eucharisticum oblatum à Christo in cæna fuit expressè significativum ejus mortis futuræ; & ideo consecravit, & immolavit

lavavit sub utraque specie; ut igitur Sacrificium Missæ sit ad formam illius Sacrificii oblatis à Christo in cœna, debet fieri cum consecratione utriusque speciei. Nec implicat, quod in illo Sacrificio repræsentatio esset de morte futura; in Sacrificio autem Missæ sit repræsentatio de morte præterita; quia hæc est differentia tantum accidentalium, quæ non variat essentialiter Sacrificium Missæ; quod quidem est idem specie cum Sacrificio cœnæ; nam in utroque Sacrificio est eadem res oblata; & idem offerendi modus per mysticam, & Sacramentalem immolationem. Satis ergo nobis est, quod Sacrificium Missæ ex sui institutione significet, ac repræsentet passionem, & mortem Christi sive præteritam, sive futuram; ut doctè explicat Marstrius in 4. d. disp. 4. q. 5. nu. 109.

Ad septimum respondetur, quod equidem gravissimi Ecclesiæ Patres, quos refert Bonacina de Sacram. Euchar. disp. 4. q. 2. punct. 3. num. 5. opinati sunt, Christum Dominum consecrassè Eucharistiam, dum in castro recumberet cum duobus illis Discipulis, unus quorum vocabatur Cleophas, & creditur fuisse frater S. Joseph sponsi Deiparæ Virginis, & pater Apostolorum Jacobi minoris, & Judæ Thadæi, ut notat Menochius in Histor. Sacra lib. 8. cap. 4. num. 1. Quod autem ibi consecrata fuerit Eucharistia, habentur tres rationes; Una, quod Evangelista

Lucas utitur illis verbis: *cognoverunt eum in fractione panis. Luc. 24. Vers. 35.* per quæ verba denotatur Eucharisticum Sacramentum Act. 2. 4. & 1. ad Cor. 10. 16. Altera, quia Christus non benedixit Panem antequam sederet ad mensam; sed cum sedissent: *Et factum est, dum recumberet cum eis, accepit panem, & benedixit, ac fregit, & porrigebat illis. Luc. 24. Vers. 30.* Ideo illa non fuit benedictio Mensæ, sed consecratio Eucharistiæ. Tertia, quia ait textus *ibid. Et aperti sunt oculi eorum, & cognoverunt eum:* quod est proprium Venerabilis Sacramenti illuminare,

corda fidelium ad cognoscendum, & amandum Deum, ut considerant Cornelius à Lapide, Barradas, & Tiri-nus super d. cap. 24. Luc. Vers. 30. Et Menochius d. lib. 8. cap. 4. num. 2. Nihilominus alii Ecclesiæ Doctores autumant, benedictionem illam, ac fractionem Panis non fuisse consecrationem Sacramentalem Eucharistiæ; ad quam sumendam prædixit Discipuli non videbantur præparati; sed fuisse simplicem Mensæ benedictionem, ut cibum corporalem sumerent, ut ex Cornelio Jansenio, & Gulielmo Estio notat Menochius d. num. 2. Quare Pasqualigus d. q. 44. num. 15. ita respondet. *Non est certum, quod tunc Christus consecraverit; & si consecravit, non est certum, an consecraverit in una tantum specie. Quidquid tamen sit, dato quod consecraverit, id fuit ex suprema auctoritate, quam habebat, ut institutor Sacrificii: & non est ulus Sacrificio instituto pro Ecclesia in ultima cœna, sed alio speciali Sacrificio, tunc sibi bene viso.* Eandem responsum dat Bonacina in cit. disp. 4. qu. 2. punct. 3. num. 7.

Stante igitur hac communi, & magis probabiliori opinione quod ambe speciei Panis, & Vini, necessariæ sint ad essentiam Sacrificii Missæ; adeo ut una sine altera absque gravi Sacrilegio consecrari non possit, ut habetur in cap. Comperimus. De Consecr. d. 2. relatum etiam à Reginaldo in Praxi fori Penitent. lib. 29. num. 13. ex eodem notanda sunt sequentia documenta ad majorem Sacerdotum instructionem.

Documentum primum. Illicitum esse de se, formaliter, seu directè intendere Sacrificii mutilationem, id est consecrare sub una tantum specie, quia præceptum divinum est negativum, videlicet, ut numquam fiat Sacrificium cum una sola specie, ut ait Suarez in 3. p. tom. 3. disp. 43. sect. 4. & Reginald. d. lib. 29. num. 15. & qui sic consecraret grave Sacrilegium committeret.

Documentum Secundum. Nulla de causa, non tam privata; sed neque

que publica, licitum est Sacerdoti directè unam solam speciem consecrare; puta si vinum haberi non posset, celebrare cum sola Hostia pro communicando infirmo; vel ut populus Missam audiat. Reginaldus *d. lib. 29. n. 15.* Bonacina *d. disp. 4. qu. 2. punct. 3. nu. 9.*

Documentum Tertium; etsi aliqui Doctores antiqui scripserint, Summum Pontificem posse dispensare, ut fiat Sacrificium cum consecratione unius speciei tantùm, quos citat Bonacina *d. punct. 3. nu. 13.* & Pasqualigus *d. quest. 46. nu. 1. & 2.* Contrarium tamen est tenendum juxta probabiliorum opinionem Theologorum, & Canonistarum, quos cumulat idem Pasqualigus *ibid. nu. 3.* ob plurimas rationes per eundem relatas, quarum præcipua est, quod consecratio utriusque speciei est de præcepto Divino; & de intrinsicæ ratione Sacrificii Eucharistici. Emin. Card. de Lugo *de Sacram. Eucharist. d. disp. 19. sect. 8.* per totam idem affirmans.

Documentum Quartum. A peccato transgressionis prædicti præcepti Divini excusat inadvertentia inculpabilis, qualis censetur illa, si quis bona fide putans, se ponere vinum in Calice, poneret aquam; & sic consecraret solum Panem; & postquam deprehendit, esse in Calice aquam, non posset absolutè reperiri Vinum consecrandum; vel non sine magno scandalo, aut periculo. Reginaldus *d. lib. 29. nu. 14.*

Documentum Quintum. Si celebrans, ante consecrationem, cognoscat defectum essentialem in substantia Panis, vel Vini, proiciat; & Panem, seu Vinum absque defectu substituat, & consecret. Si verò id cognoscat post consecrationem, debet iterum consecrare, vel Hostiam solam, si illa sola habeat defectum, vel Vinum solum, si in ipso tantùm defectus sit; vel utrumque, si utraque sit materia inepta. Rubrica Missalis *de defect. in celebr. Miss. occurrent. cap. 3. nu. 4. & cap. 4. nu. 3.*

Documentum Sextum. Si sacerdos deprehendat defectum in speciebus post consecrationem, ante sumptionem, iterum consecret vel unam, vel ambas species, removendo ab Altari illam, vel illas, in quibus erat defectus. *d. Rubrica Missalis cap. 3. num. 5. & cap. 4. num. 4.* At si defectus deprehendatur post sumptionem specierum consecratarum; tunc debet iterum consecrare novam Hostiam, & novum vinum, & utrumque iterum sumere; & hoc quamvis defectus fuisset non solum in utraque specie consecrata; sed etiam si in una tantùm, sive in specie Panis, sive in specie vini. *d. Rubrica Missalis cap. 3. numero 6. & cap. 4. numero 5.* S. Thomas *3. p. qu. 83. art. 6. ad Quartum.* Ratio est, nam licet una ex speciebus fuerit validè consecrata, quia altera defecit, non potuit expressè repræsentare Sacrificium, cruentum Crucis, ad quam expressam repræsentationem, ut dictum est supra *num. 11. & 12.* requiritur utraque species validè consecrata in eadem actione, & Sacrificio Missæ. Excipit Rubrica Missalis *d. cap. 4. num. 5.* nisi timor sit scandali; tunc enim ad scandalum evitandum satis est consecrare noviter aliam speciem ab illa, quæ re-
perta fuerit inepta, & eam consecratam statim sumere *Bissus in Hierurgia tom. 2. Verbum Vinum. § 7.*

Documentum Septimum, & ultimum. Si Sacerdos celebrans ita graviter infirmetur post consecrationem, unius, & ambarum specierum, ut prosequi Sacrificium non valeat; Missa expleri debet per alium Sacerdotem ab eo loco, ubi ille desiit; & in casu necessitatis etiam per non jejunum. Rubrica Missalis *d. tit. cap. 10. num. 3.* Diana *part. 10. tract. 11. ref. 4.* Quæ in Coordinato obtinuit sedem in *tom. 2. tr. 1. resol. 239.* ubi movet dubium; quid agendum, si alius Sacerdos haberi non possit, nisi die sequenti; an sit complendum Sacrificium relictum imperfectum antecedenti die ob mortem celebrantis? Et respondet, affirmare

Henriquez lib.9. cap.40. num.1. & Tamburinum in Opuscul. de Sacrific. Missæ lib.2. cap.8. §.1. num.6. & ibi Sà non expunctus Verb. Missa nu.38. Sed negare Averfam de Sacram. Eucharistia quæst. 11. sect.2. cui ipse Diana adhæret, eâ ratione quia, per dilationem unius diei non esset una moralis actio per continuationem moralem; undè in tali casu, satis esset, ut in alia Missa sumerentur Species consecratæ, quæ in Altari remanserunt ob decubitum celebrantis antedicti. Quod si idem celebrans decumberet post Communionem Hostiæ, an alius Sacerdos debeat supplere fumendo Sanguinem? & Missam perficendo usque in finem? Diana

39 *part.10. tract.12. resol.15.* Coordinatus autem d. tom.2. tract.1. resol.240. ponit quatuor opiniones. *Primam*, quod non sit opus alia perfectione Sacrificii. *Secundam*, quod sit perficiendum Sacrificium ab alio Sacerdote, qui Speciem Sanguinis fumat, & Missam compleat. *Tertiam*, quod alius Sacerdos in tali casu debet Panem novum, & novum Vinum consecrare, & sumere unâ cum Sanguine, qui non fuit sumptus à celebrante defuncto. *Quartam*, quod alius Sacerdos debet tantum consecrare novam Hostiam, & illam fumere cum speciebus Vinijam consecrati à primo Sacerdote; & omnis opinio habet suos Doctores; ipse tamen Diana amplectitur opinionem secundam; quæ quidem fundatur in Rubrica Missalis d. cap.10. num.3. ibi: *Missâ per alium Sacerdotem exp'eat'ur ab eo loco, ubi ille desit, & in casu necessitat' etiam per non jejunum.*

40 Tandem Lector notet curiosum Casum. Celebrans cadit in deliquium, post consecrationem. Juvatur ab assistentibus exhibitione vini cretici, quo sumpto reassumit vires: adstat alius Sacerdos jejunus; quis horum debet perficere Missam? Respondet Gobat in Theol. experim. tract.3. num.8c6. quod ipse celebrans, etsi non amplius jejunus, debet suum Sacrum continuare, postposito alio Sacerdote jejunato, quia

præceptum divinum de Sacrificio perficendo ab eo, qui cepit, prævalet præcepto jejunii naturalis, quod omnino videtur desinere in tali casu.

DECISIO XXXIII.

ARGUMENTUM.

Celebris Theologorum Controversia, *An fructus, seu valor Sacrificii Missæ sit infinitus, vel finitus?* breviter, sed clarè examinatur, & resolvitur. Fructus Missæ triplex, generalissimus pro tota Ecclesia Catholica; Medius pro dantibus stipem; & Specialissimus pro celebrante. Utrum una Missa tantum profit applicata uni, quantum si pluribus applicetur? Omnes cooperantes Sacrificio Missæ, magnam fructus partem reportare auctoritatibus, & exemplis comprobatur. Stipendia plura pro una Missa an licitè recipiantur?

SUMMARYUM.

- 1 Missæ valor, seu fructus an sit finitus, vel infinitus?
- 2 Missæ fructus triplex Meritorius, Impetratorius, & Satisfactorius.
- 3 Fructus satisfactorius in Missa habetur semper infallibiliter.
- 4 Offerentes Missam sunt sex.
- 5 Christus est primus, & principalis offerens in Missa.
- 6 Sacerdos celebrans est secundus offerens in Missa.
- 7 Ecclesia Universalis dicitur offerre Sacrificium Missæ.
- 8 Missæ Sacrificio actualiter cooperantes dicuntur offerentes.
- 9 Interessentes Sacrificio Missæ inter offerentes numerantur, & reportant fructum specialissimum.

Et

Et numero 53.

- 10 Missam audire impensè cupientes, dicuntur spiritualiter offerre.
- 11 Fructus Missæ alius ex opere operato; alius ex opere operantis. Et uterque in quibus consistat?
- 12 Celebrantium absque devotione parvus, aut nullus est fructus ex opere operantis.
- 13 Missæ fructus ex opere operantis est finitus, & limitatus.
- 14 Missæ valor ex opere operato an sit finitus, vel infinitus magna est altercatio inter Theologos.
- 15 Argumenta pro infinitate valoris Missæ ex opere operato.
- 16 Missa est idem Sacrificium cum Sacrificio cœnæ, & Crucis.
- 17 Christus est dignitatis infinitæ.
- 18 Baptismus ex opere operato remittit totam pœnam.
- 19 Merita Christi sunt infinita.
- 20 Commemoratio multorum fit in Missa.
- 21 Missæ fructus crescit, crescente devotione offerentium.
- 22 Missæ valor non decrescit ob multitudinem adstantium.
- 23 Lux candelæ, & Vox hominis sine diminutione communicatur multis.
- 24 Missa una an tantum valeat pro uno, quantum pro pluribus!
- 25 Argumenta, quod valor Missæ sit limitatus, & finitus.
- 26 Ecclesia multiplicat Missas pro eadem necessitate.
- 27 Iniquum est applicare uni tantum, quod prodesse potest multis.
- 28 Morituri ordinant pro se plures Missas.
- 29 Stipendia plura pro una Missa prohibitum est accipere.
- 30 Actio Sacerdotis celebrantis est valoris finiti.
- 31 Legata perpetua Missarum non debent esse superflua.
- 32 Oratorum diversitas in Missa non inutilis.
- 33 Charitatis Lege omnibus prodesse debemus.
- 34 Applicatio Sacrificii Crucis in Missa fit limitato modo.
- 35 Missæ Sacrificium in se, & in actu primo est valoris infiniti: in applicatione, & in actu secundo est finiti valoris.
- 36 Christus cur voluerit, sua merita infinita applicari nobis in Missa modo finito, & limitato?
- 37 Sacrificium Missæ incurantum, reiterabile: cruentum Crucis non.
- 38 Christus nunc non meretur, neque satisfacit.
- 39 Baptizans plures eodem tempore facit plura Sacramenta.
- 40 Fructus Missæ ex opere operato est totus illius, qui facit celebrare Missam.
- 41 Fructus Missæ triplex, generalissimus, medius, & specialissimus.
- 42 Numerus major, vel minor assistentium Missæ non præjudicat.
- 43 Candela æquè illuminat stantes in eadem sphaera.
- 44 Cap. Non mediocriter 24. de Consecr. dist. 5. multipliciter declaratur.
- 45 Sacrificia Missæ in toto orbe celebrata profunt omnibus fidelibus, exceptis excommunicatis, & exsistentibus in peccato mortali.
- 46 Ego volo celebrare Missam &c. est oratio habens Indulgentiam quadraginta annorum toties, quoties recitatur ante Missam.
- 47 Sacrificio Missæ inservientes, & cooperantes participant de fructu medio eiusdem Sacrificii.
- 48 S. Thomas Aquinas inserviebat Missæ. Idem facit Dux Venetiarum.
- 49 S. Venceslaus Dux Bohemæ sequebatur triticum, & vinum exprimebat pro Missa.
- 50 S. Teresa erat sollicita in rebus spectantibus ad Sacrificium Missæ.
- 51 Anima donatoris domus pro fabricanda Ecclesia liberetur à Purgato.

- gatorio, in primæ Missæ celebratione.
- 52 S. Severus de Montefalco inventum thesaurum expendit in constructione Ecclesiarum.
- 53 Fructus Missæ pro celebrante est æqualis, ac maior fructu illius, qui dat stipendium pro celebratione.
- 54 Sacerdotes numquam celebrantes peccant mortaliter.
- 55 Episcopi debent vel quotidie audire Missam, vel eam celebrare.
- 56 Stipendium pro Missa quare sit licitum?
- 57 Missa una satisfieri non potest pluribus stipendijs.
- 58 Decretum Urbani VIII. de unico stipendio pro qualibet Missa.
- 59 Propositiones damnatæ ab Alexandro. VII. circa stipendia Missarum.
- 60 Stipendia plura pro una Missa an aliquando licite accipiuntur.

SEquitur, ut explicemus, An fructus, seu valor Sacrificii Missæ sit finitus, vel infinitus? nam ex hac quæstione pender resolutio diversorum dubiorum; & præcipue, An una Missa tantum proficit celebrata pro uno solo, quantum si celebretur pro pluribus? Et an liceat Sacerdoti recipere plura stipendia à diversis petentibus Missam, & celebratione unius Missæ possit omnibus satisfacere? In qua quæstione, (quam Mastrius in 4. sent. q. 6. num. 115. & ibi Conincb. q. 83. art. 1. dub. 10. vocant obscurissimam, & implicatissimam, eò quia Auctores in ea, etsi prolixè, confusè nimis loquuntur) nos pro tenuitate nostri ingenii brevitatè, & claritatè studentes, quid tenendum sit, & dicendum, juxta praxim Ecclesiæ Catholicæ hic demonstrabimus. Sunt autem præmittenda tria.

Primus est, quod fructus, seu valor Sacrificii Missæ est triplex Meritorius, Impetratorius, & Satisfactorius. Emin. Card. de Lugo de Sacram. Euchar. disp. 19. num. 122. Tamburin. de

Sacrific. Missæ libr. 2. cap. 2. §. 1. num. 2. Meritum resultat ex Sacrificio Missæ, quia cum sit opus sanctum, & Deo gratissimum, aptum est ex condigno causare meritum in illis, qui in statu gratiæ illud operantur, prout fit in ceteris pijs operibus, ut notat idem Card. de Lugo d. nu. 122. Impetratio est concessio bonorum tum Spirituum, tum temporalium, quæ datur à Deo virtute hujus Sacrificii, ut ostendimus supra Decis. XIV. à num. 23. & seqq. & habetur in Concilio Tridentino sess. 22. cap. 2. & can. 3. quæ etiam bona à Missæ Sacrificio provenientia tam justis, quàm peccatoribus referuntur à Collegio Salmanticensi. tom. XI. De Sacramentis in genere tract. 5. cap. 4. num. 15. Satisfactio est remissio peccatorum, quas solvere iusti debent vel in hac vita, vel in Purgatorio ob peccata jam confessa, & deleta; quæ quidem vis satisfactiva est propriissima hujus incruenti Sacrificii; nam sicut in Sacrificio cruento Crucis facta fuit pro omnibus ad sufficientiam, sic in isto per applicationem fit ad efficaciam. D. Colleg. Salmanticensi. d. cap. 4. num. 11. & Mastrius d. disp. 6. nu. 113. dicens, quod hic fructus satisfactivus ex communi Theologorum sententia habetur semper infallibiliter.

Secundum Præmissum. Offerentes Sacrificium Missæ Senarii sunt, videlicet sex in ordine. Primus est Christus Dominus, tanquam principalis Sacrificans, tum quia in Cruce omnia, & singula Sacrificia futura Patri æterno pro nobis obtulit; tum quia Sacerdos celebrans ejus nomine celebrat, & in ejus persona consecrat; & ipse Christus per suam Humanitatem, tanquam instrumentum Divinitati conjunctum, concurret ad transubstantiationem, in qua consistit formalis ratio hujus Sacrificii; tum etiam quia idem Redemptor non solum ratum habet Sacrificium suo nomine à Sacerdotibus Deo Patri oblatum; sed etiam quia credibile est, eum tanquam Summum Sacerdotem in cælis, singula Sacri-

crificia, quæ sunt in terris Patri suo, offerre actu elicitò ob majorem in Patrem reverentiam, & in nos homines amorem, & charitatem. Suarez in 3. p. D. Thom. disp. 77. sect. 1. Colleg. Salmant. d. tract. 5. cap. 2. num. 3. & sequentibus. Et Emin. Card. de Lugod. disp. 19. sect. 7. Secundus offerens est homo Christianus Sacerdotali characterè insignitus, qui ab ipso Christo habet potestatem consecrandi, & sacrificandi, ut ostendimus Decis. VII. num. 19. & docet S. Thomas 3. p. q. 82. art. 7. & 8. atque definitum est à Concilio Tridentino sess. 22. cap. 1. & 2. & can. 2. Tertius offerens est Universæ Ecclesiæ, à qua Sacerdotes creantur, & aluntur tanquam Legati ad Deum pro ipsa; sicut enim Respublica dicitur petere à suo Rege id, quod petit per Legatum suum; sic tota Ecclesiæ in Sacrificiis Sacerdotum petit à Deo omnia, quæ sunt ibi necessaria; ut docet Apostolus ad Hebr. cap. 5. Vers. 1. & disserit Gobat d. tract. 3. num. 106. Quartus offerens est ille, qui cooperatur Sacrificio, adjuvans Sacerdotem, vel ei stipendium exhibendo, vel actualiter inserviando, vel ipsa sacramenta subministrando. Gobat *ibid.* num. 107. Quintum locum offerentium occupant illi, qui piè, ac devotè intersunt corporaliter Sacrificio Missæ, illam audientes; quod testantur illa Verba Canonis: *Et omnium circumstantium, quorum tibi fides cognita est, & nota devotio, pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt hoc Sacrificium laudis.* Collegium Salmanticens. d. tract. 5. cap. 2. num. 7. Tamburin. d. lib. 2. cap. 2. §. 1. num. 1. Quartus in Appendic. de Sacrificio q. 2. punct. 17. & Mastrius in 4. Sent. disp. 4. nu. 112. & ideo reportant à Missa suum fructum specialissimum, ut infra num. 53. Sextum tandem locum illi tenent, qui cum nequeant ob impedimenta corporaliter interesse Sacrificio, spiritualiter interveniunt, vota Sacerdotis suis affectibus prosequentes. S. Thomas d. 3. p. q. 81. art. 6. & 7. Suarez d. disp. 77.

sect. 2. & 3. & Gobat d. tract. 3. nu. 109. & 110.

Tertium Præmissum. Fructus, seu valor Sacrificii incruenti duplex est. Unus ex opere operato; alter ex opere operantis. Hi termini quomodo sint intelligendi, explicuimus in Decisionibus de Eucharistia Decis. LVIII. num. 4. ubi ex Theologis Scholasticis ibi allegatis diximus, fructum, & effectum ex opere operato esse illum, qui immediate provenit ab opere instituto à Deo ad ipsum fructum, & effectum producendum; præciudendo à merito Ministri, & suscipientis. At ex opere operantis fructum illum esse, qui conceditur intuitu bonitatis, devotionis, & meriti Ministri, & suscipientis. Igitur in Sacrificio Missæ, si virtute ipsius Sacrificii, nulla concurrente devotione celebrantis, remittantur ei, pro quo offertur, triginta anni pœnarum Purgatorii, talis remissio dicitur ex opere operato. Porrò si ob summam devotionem, & pietatem, aliasque virtutes Sacerdotis Hostiam incruentam litantis, remittantur anni quadraginta pœnarum; illa decem, supra triginta, censentur fructus ex opere operantis. Gobat d. tract. 3. à num. 146. & seqq. ubi duo notatu digna ponit, quæ alibi non inveni. Unum, quod valor ex opere operato ita dicitur in sensu passivo, & in tempore præterito, quia Christus in sua Passione, dumque in hoc mundo esset, instituit opera, à quibus immediatè in nos provenirent sua merita, & satisfactiones; videlicet Sacramenta, & Missæ Sacrificium; quæ idcirco sunt opera jam à Christo operata. Alia ex opere operantis ita vocantur: quia respiciunt de præsentì qualitatem ministrorum; qui hic, & nunc eadem Sacra operantur. Alterum notabile est, quod in Sacrificio Missæ, fructus, seu valor ex opere operato consistit in consecratione, & sumptione Specierum consecratarum. Valor, seu fructus ex opere operantis est ille, qui emanat ex devotione celebrantis in accessu ad Altar.

Aitare, in recitatione Introitus, Hymni Angelici, Orationum, Epistolæ, Evangelii, Symboli, & universis omnibus verbis, genuflexionibus, & actionibus ipsis Sacrificantis. Ita d. Gobat tract. 3. num. 152. ex quo licet desumere, quàm exiguus sit fructus Missæ ex opere operantis illorum Mystarum, qui præcipiti gestu, & celeri voce Missam recitant absque ulla profus devotione; & subindè plus valere Sacrum boni, ac devoti Sacerdotis, quam indevoti; prout respondit Alex. Papa in cap. Ipsi. 1. q. 1. & docent S. Thomas 3. part. qu. 83. art. 3. Sotus in 4. sent. dist. 13. quæst. 1. art. 6. Pellizarius in Manuali Regular. tract. 5. cap. 9. num. 65. & alii, quos allegat, & sequitur idem Gobat eod. tract. 3. num. 111. & seqq. & Pax Jordanus tom. 1. lib. 4. tit. 1. num. 35.

His sic prænotatis, ac præmissis, deveniendo ad resolutionem quæstionis, Utrum fructus, seu valor Sacrificii Missæ sit finitus, vel infinitus oportet statim distinguere valorem, & fructum ex opere operantis ab illo ex opere operato: quandoquidem omnes Theologi conveniunt, & concedunt fructum Missæ ex opere operantis (illum videlicet, qui provenit à dignitate, & bonitate Sacerdotis celebrantis, nec non Universæ Ecclesiæ, ministrantium, adstantium, & aliorum offerentium) esse finitum, ac limitatum; ea ratione quia finita, & limitata est sanctitas omnium mortalium, etiam Ecclesiæ universæ in hac vita. Mastrius in d. quæst. 6. de Sacramento Ordinis num. 122. Collegium Salmanticen. d. tom. XI. tract. 5. cap. 3. num. 1. Et Eminent. Card. Bellarminus lib. 2. de Missa cap. 4. Cæterum ex opere operato, quatenus valor Sacrificii provenit à Christo principaliter offerente, sunt discordes Scholastici inter se; alii enim affirmant, valorem Missæ esse extensivè infinitum; itaut una Missa possit applicari pluribus absque eo, quod ejus fructus minuatur ad singulos, atque tantumdem unicuique

prosit, ac si nulli alteri applicata fuisset. Ita tenent Cajetanus, Silvester, Canus, Corduba, Vasquez, Nungus, Poncius, & alii, quos citat Mastrius d. q. 6. num. 114. E contra alii asserunt, Sacrificium Missæ etiam ex opere operato habere virtutem ita limitatam, & finitam, etiam extensivè, ut si una Missa dicatur pro pluribus, minùs prosit singulis, quàm si dicta esset pro uno tantum; quia fructus, quem habuisset iste unus, dividitur inter plures, & ita singuli minorem partem habent. Ita D. Bonaventura, Scotus, Riccardus, Durandus, Navarrus, Bonacina, Toletus, & alii apud eundem Mastrium eod. num. 114.

Primæ sententiæ argumenta principaliora sunt sequentia.

Primò: Sacrificium Missæ quo ad Victimam, quæ in eo immolatur, est idem cum Sacrificio Cœnæ, & cum Sacrificio Crucis. Sed illa fuerunt infiniti valoris. Ergo etiam istud.

Secundò. In Missa principalis offerens est ipse Christus, ut dictum est in secundo præmissis. Sed Christus est infinitæ dignitatis. Ergo etiam Missa debet esse infiniti valoris.

Tertiò. Fructus Missæ non debet esse inferior, quàm fructus baptismi. Sed qui baptizat plures eodem tempore, singulis dat plenam gratiam, & remissionem omnium pœnarum ex operè operato. Ergo idem dicendum in celebratione Missæ.

Quartò: Valor, & fructus Missæ nobis applicatur ex meritis Christi. Sed Christi merita sunt infinita: Ergo & fructus Missæ debet esse infinitus.

Quintò. Si fructus Missæ esset finitus, & limitatus, non posset Sacerdos facere commemorationem in Missa, nisi de illo, qui illum ordinavit. Sed sic est, quod in Memento facit commemorationem de pluribus. Ergo valor non est finitus, neque limitatus.

Sextò. Si esset finitus, vel limitatus.

21 tus non posset crescere ob majorem devotionem offerentis, vel ejus, pro quo offertur. Sed horum devotione crescente, crescit fructus Missæ, ut diximus in tertio præmissio. Ergo non est finitus.

22 Septimò. Si fructus non esset infiniti valoris, sequeretur, quod quò plures eandem Missam audiunt, eò minorem fructum reciperent; talis enim fructus divideretur inter singulos; & proindè consultiùs esset interesse Sacro, cui pauciores assisterent. Sed hoc est falsum, quia multiplicatis assistentibus Missæ non minus prodest singulis, quàm si singuli soli adessent. Ergo fructus Missæ est infiniti valoris.

23 Octavò. Bonum spirituale non potest esse minus in sui communicatione, quàm sit bonum corporale. Sed in corporalibus lux è candela, & vox ex homine sine diminutione, & æqualiter communicatur tam paucis, quàm multis. Marchinus *de ordine tractat.* 3. part. 2. cap. 7. Tamburin. *de Sacrific. Missa lib. 3. cap. 1. §. 2. num. 10.* Ergo multò magis fructus Missæ.

24 Nonò: facit textus *in cap. Non mediocriter 24. De Consecrat. dist. 5.* ubi S. Hieronymus ait: *Cum igitur pro cunctis animabus psalmus, vel Missa dicitur, nihil minus, quàm si pro uno quolibet ipsorum diceretur, accipitur.* Ergo fructus Missæ est valoris infiniti.

25 Pro contraria sententia, quod fructus Sacrificii incruenti Missæ sit valoris limitati, & finiti hæc sunt potiora argumenta.

26 Primò: Quia si valor esset infinitus, Ecclesia pro aliqua necessitate plures Missas non multiplicaret; unius enim Missæ valor satis esset. Sed sic est, quod plures, atque plures Missas multiplicat. Ergo non est infiniti valoris.

27 Secundò: Si valor esset infinitus, iniquum esset, applicare uni tantum, cum posset pluribus æquè proficere. Ergo.

Tertiò: Morituri frustra ordinarent

plures Missas pro se dici; cum satis esset, unam celebrare.

Quartò, Sacerdotes possent pro una Missa plura stipendia recipere; & semel celebrando, pluribus satisfacere, quod est prohibitum per Decreta Urbani VIII. de quibus infra *num. 58.*

30 Quintò: Quia valor Sacrificii non tam sumitur ex re oblata, quàm ex oblatione ipsa. Sed oblatio, ut potè Sacerdotis, & Ministri non potest esse infiniti valoris. Ergo neque Sacrificium.

31 Sextò; Quia si valor Missæ esset infiniti valoris, essent superflua legata annua Mifsarum, & Capellanæ perpetuæ; nam unicum Sacrum evacuaret totum Purgatorium. Ergo.

32 Septimò: Item frustra essent ordinatæ ab Ecclesia speciales orationes tum pro vivis, tum pro defunctis, & ad nihilum deseruiret diversitas earum, cum in Missa non plus valerent illis, pro quibus recitantur, quàm generaliter cuicunque in Ecclesia.

33 Octavò: Si valor esset infinitus, facerent contra charitatem illi Sacerdotes, qui ex devotione celebrarent pro una anima in particulari, quæ esset in Purgatorio; cum ex lege charitatis deberent, eam celebrare pro omnibus animabus ibi existentibus, illas æqualiter liberando.

34 Nonò: Tota efficacia Sacrificii Missæ consistit in applicatione valoris Sacrificii Crucis, ut ait Concil. Trident. *sess. 22. cap. 1. & 2.* Sed hæc applicatio fit finito modo, & per partem; non autem absolutè, & indefinitè. Pasqualigus *de Sacrific. Missæ quæst. 119. num. 2. & 4.* ubi plurimos DD. cumulat, & Mastrius *in 4. d. disp. 4. quæst. 6. numero 117.* Ergo non est infiniti, sed limitati, & finiti valoris.

35 In hac controversia distinguere oportet: aut disputamus, an Sacrificium Missæ in se, & in actu primo habeat valorem infinitum? Et respondendum est affirmative ob rationes, & argumenta pro prima opinione relata: aut quæ-

quærimus, an dictus valor sit infinitus in applicatione, & in actu secundo? Et adherendum est opinioni negativæ; ratio autem est, quia talis fuit dispositio Divinæ sapientiæ, & mera voluntas Christi Domini, cujus intentio in tanti Sacrificii institutione cum fuerit, ut illud frequentaretur, & sæpius offerretur; idcirco ob hoc motivum, & ob hanc causam voluit, ut sua merita, & satisfactiones infinitæ huic Sacrificio incruento annexæ non applicarentur hominibus, nisi modo finito, & limitato, & cum virtute finita, ut ex mente Divi Bonaventuræ, & ex doctrina Scoti deducit Mastrius *d. q. 6. num. 115. & num. 117.* Atque in Theologia Morali *disp. 19. à num. 55. & seqq. & Pasqualigus d. quæst. 119. num. 4. & 5.* ubi reddit rationem, & convenientiam, ob quam Christus Dominus noluerit, quod suæ Sanctissimæ Passionis, & Sacrificii Crucis merita essent applicabilia omnia simul, & infinito modo; sed tantum per partes; & modo limitato, ac finito. Id ipsum docet S. Thomas in *4. d. st. 45. q. 2. art. 4. quæstiunc. 2. Et 3. p. q. 79. art. 5.* Emin. Card. Toletus *lib. 2. cap. 6. & 8.* Card. Bellarminus *d. lib. 2. de Missa cap. 4. Propos. 4.* Reginaldus *lib. 29. num. 152.* Gavantus *part. 2. tit. 8. num. 3. sub litt. P. & alii*, quos citat Layman *lib. 5. tract. 5. cap. 1. num. 9.* ubi ita scribit: *Licet Sacrificium Missæ ex natura sua, sive secundum primam, & remotam potentiam spectatum, habeat infinitam dignitatem, & valorem impetrandi, & fructum satisfactionis applicandi, tum ratione rei oblatæ, tum ratione primarii offerentis, qui est Christus Dominus, propter hypostaticam unionem infinite dignus; at tamen spectatum hoc Sacrificium secundum proximam potentiam, quam habet ex Christi institutione, & voluntate, non habet efficaciam producendi effectum infinitum, sed semper finitum, ac limitatum tam intensive, quam extensive.*

Hac distinctione stante, virtualiter tolluntur argumenta contraria; verum

quia particularis responsio, (ut aiunt Legulei nostri) juris magis arridet, §. *Alio autem modo. Inst. Quibus mod. test. infirm.* sic responderi potest argumentis primæ opinionis.

Ad Primum, concedendo Sacrificium Missæ esse idem cum Sacrificio Cœnæ, & cum Sacrificio Crucis, & habere in se eandem infinitam dignitatem, & valorem; sed non esse applicabilem nobis, nisi limitato modo; sic Christo volente ob hanc unicam differentiam inter Sacrificium incruentum, & illud cruentum; quod scilicet cruentum non sit reiterabile; incruentum verò potest, & debet jugiter reiterari.

Ad secundum respondetur, concedendo pariter eundem esse offerentem utriusque Sacrificii Christum Dominum; sed cum hoc discrimine, quod in Sacrificio Missæ offert per manus Sacerdotum suorum ministrorum, at nunc actu non meretur, neque satisfacit, sicut fecit in cruce; siquidem merita, & satisfactiones suas præteritas infiniti valoris annexa esse voluit huic Sacrificio, sed dari nobis per modum finitum, & limitatum; ad hoc ut in populo fidei sæpius fieret hæc oblatio, & frequentaretur hoc Sacrificium. Mastrius *d. disp. 4. quæst. 6. numero 113. numero 117. & numero 123.*

Ad Tertium respondetur plures baptizati eodem tempore, idem recipere plenariam remissionem & culpæ, & pœnarum, quia quot sunt baptizati, tot sunt baptizata: at in casu nostro Sacrificium Missæ remanet semper unum, etsi pro pluribus applicetur; & idem indidem non impertitur valor infinitus.

Ad Quartum respondetur, utique merita Christi esse infinita, & infiniti valoris; sed ipse voluit, nobis applicari non infinito modo, sed limitato.

Ad Quintum respondetur; quod Sacerdos obligatus ob stipendium, offerre Sacrificium pro uno, potest orare

orare etiam pro aliis ; quia his applicat fructum ex opere operantis , non autem illum ex opere operato ; qui semper totus esse debet illius , à quo datum est stipendium pro Missa. Mastrius *d. quæst. 6. num. 124. Vers. Ad ultimum respondetur.*

Ad Sextum respondetur ex communi Theologorum sententia , triplicem esse fructum Missæ , generalissimum , medium , & specialissimum. Primus ex institutione Christi in omni Missa datur toti Ecclesiæ , id est omnibus fidelibus ; secundus conceditur illis , qui aliquo modo concurrunt ad celebrationem illius particularis Sacrificii ; tertius est proprius ipsius Sacerdotis celebrantis. Nicolius *in fosculis Verb. Missæ. num. 2.* Tamburin. *de Sacrific. Missæ lib. 3. cap. 1. §. 1. num. 2.* & Gobat *d. tract. 3. à num. 129.* nec non illorum , qui Missam audiunt , & suo modo concelebrant cum Sacerdote , & habent ex eadem Missa suum fructum specialissimum . Quartus *in Appendice d. q. 2. punct. 17. vers. Dico tertio.* Modò prædicti fructus crescunt , vel decrescunt quo ad eorum intensiorem juxta majorem , vel minorem devotionem fidelium , quibus conferuntur ; sed non dantur nisi limitato , & finito modo , ut dictum est , quamvis exhauriantur ex fonte perenni , nempe ex meritis , & satisfactionibus Christi infinitis. Mastrius *d. q. 6. num. 125.* Et ex hoc patet responsio

Ad Septimum , quod nil deroget fidelibus quo ad fructum , si plures assistant ad eandem Missam , vel pauciores , quia cum meritorum , & satisfactionum Christi valor sit infinitus ; & perennis , de eo quilibet participat juxta suam dispositionem sine præjudicio aliorum , qui eodem tempore interfunt eidem Missæ. Mastrius *ibidem num. 127.*

Ad octavum. Mastrius *d. disp. 4. De Sacramento Ordinis q. 6. num. 126.* respondet dupliciter . Primò , quod lux æqualiter illuminat plures , & vox replet aures multorum , si sint in ea-

dem sphaera , & capacitate ; & ex hoc deducitur , quod quamvis multi in magno numero sit præsentibus eidem Sacrificio Missæ , si habeant eandem devotionem , & capacitatem , recipiunt æqualem fructum generalissimum , communem omnibus , ut dictum est supra . Secundò , potuisse quidem Deum facere , quod etiam fructus medius , qui soli ei datur , pro quo Missa offertur , posset cum eadem Messa prodesse pluribus , sicut prodest illi soli ; sed noluisse ; & ita , & taliter ordinasse applicationem suorum meritorum in Missa , ut adinstar eleemosynæ , si pluribus dispensaretur , minor pars singulis contingeret . Idcirco opinio Marchini reprobatur à Tamburino *d. §. 3. num. 11.*

Ad Nonum multæ sunt responsiones , quæ dantur *ad d. cap. Non mediocriter 24. de Consecrat. dist. 5.* Prima , quòd ea verba sunt intelligenda de fructu specialissimo , spectante ad ipsum celebrantem ; qui tantum habet pro se , si offerat Sacrificium pro uno solo , quàm si pro pluribus . Ita Glossa *ibid. in Verb. Dum igitur.* Secunda , loqui textum illum de fructu ex opere operantis , qui fructus est , in una Missa celebrata cum devotione , & hilaritate mentis , æquivalens fructui centum Missarum celebratarum cum anxietate , & sine devotione . Ita eadem Glossa *ibi.* & Mastrius *in 4. sent. d. disp. 4 q. 6. num. 123.* Tertia , quod etiam ex opere operato idem est fructus Missæ celebratæ pro una persona tantum ; ac celebratæ pro pluribus personis : sed non sequitur , tantam portionem dari singulis , si pro pluribus celebretur , quantum unus solus habet , si pro eo solo celebratio fiat . Ita Covaruvias *in cap. Alma Mater. part. 1. §. 5. num. 9 in fine.* Quarta est Pasqualigi *de Sacrific. Missæ quæst. 123. num. 10.* ubi ait , illa verba non esse Divi Hieronymi , sed addita à Gratiano , & desumpta à verbis Lupi de Oliveto in Regula Monachorum , collecta ex scriptis D. Hieronymi *cap.*

de Contemplat. Orat. & Lect. & dicta verba sunt intelligenda de valore proveniente ex devotione, vel indevotione celebrantis, & sic ex opere operantis, idque manifestum est, quia loquitur ibi textus tam de Missa, quam de recitatione Psalmorum; certum est autem, quod Psalmi non dant fructum ex opere operato, sed provenit fructus ex devotione recitantis, qui fructus unius Psalmi recitanti cum hilaritate mentis potest cœquare fructum centum Psalmorum recitatorum cum pigritia; & idem censendum est de Missa circa fructum ex opere operantis.

Ex hucusque deductis colligendæ veniunt sequentes conclusiones, valde utiles tùm ipsis Sacerdotibus, tùm Parochis pro excitando populo ad devotionem erga Sacrosanctum Missæ Sacrificium.

43 Conclusio prima. Fructus generalissimus in unaquaque Missa destinatus est à Christo toti Ecclesiæ tàm militanti, quam purganti, ut dictum est supra num. 41. Hinc fit, quod singula Sacrificia, quæ in toto mundo celebrantur, profunt omnibus Christianis (excipe excommunicatos, & existentes in peccato mortali) vivis, atque defunctis, tùm ad remissionem pœnarum pro peccatis jam condonatis debitarum; tùm ad impetrationem bonorum, spiritualium, & temporalium, ut docet Suarez in 3. part. D. Thom. tom. 3. disp. 79. sect. 8. Vasquez, & Tannerus apud Gobatum d. tract. 3. num. 129. Hujus conclusionis clarum testimonium est oratio illa, quam omnes Sacerdotes recitant celebraturi, 46 *Ego volo celebrare Missam, & conficere corpus &c.* quæ decorata est Indulgentiâ annorum quadraginta, toties quoties à Litaturis recitatur, per Gregorium XIII. ut ostendi in meis Decisionibus de Eucharistia Decis. 42. num. 2. & 3. in ea enim profitetur Sacerdos, se oblaturum Sacrificium, ad utilitatem suam, totiusque Curiæ militantis, & pro omnibus, qui se commenda-

verunt orationibus suis in genere, & in specie, & pro felici statu Sanctæ Romanæ Ecclesiæ; videlicet pro toto populo Catholico Christiano; & idem denotant formulæ pro utroque Memento.

Conclusio secunda: De fructu Missæ non solum generalissimo, sed etiam medio (saltem nisi iste totus ob stipendium debeatur uni soli) participant omnes illi, qui aliquo modo coadiuvant celebrationem Sacrificii. Hos inter sunt æditui, ministri in Missa, & qui dederunt necessaria ad eam celebrandam, puta calicem, paramenta, Hostias, Vinum, seu candelas. Gobat d. tract. 3. num. 107. Hinc plures gratias receptas à custodibus Ecclesiarum, & ab his, qui Altaria ornata tenent, referunt Historiæ; prout de illis, qui devotè ministrant, & respondent Sacerdoti celebranti, quorum exempla plura narrat Sperellus in *Parvensi Teleturg. cap. 22. per totum.* ubi num. 4. specialiter notat, quod S. Thomas Aquinas quotidie Sacro inserviebat, & pluries in anno idem in Basilica Divi Marci facit Serenissimus, ac Piiissimus Dux Venetiarum. De S. Vuenceslao Duce Bohemiæ legimus in Breviario Romano die 28. Septembris lect. 5. quod ipse Summa religione Sacerdotes veneratus, suis manibus triticum ferebat, & vinum exprimebat, quibus in Missæ Sacrificio uterentur. In vita S. Teresiæ scripta ab Illustrissimo, & Reverendissimo Didaco de Yepes Episcopo Tarraconensi, quifuit Philippi secundi Regis Hispaniarum, nec non ejusdem Sanctæ Teresiæ Confessarius, de eadem Sancta lib. 3. cap. 20. refert, fuisse sollicitudinis eximie circa res omnes spectantes ad divinum Eucharistiæ Sacrificium his verbis: 50 *Havera grandissima premura, che tutto quello, che apparteneva al culto; & alla veneratione di questo Santissimo Sacramento, fosse molto perfetto, (notent Parochi) e molto netto; non solo gl' Altari, Palliotti, Ornamenti, Corporali, e Calici; mà le altre cose minori ancora; e che più*

più da lungi sono ordinate al suo culto ,
e riverenza. Et paulò post narrat, cum
sibi celebraturo Sancta Teresia misisset
manutergium summè odoriferum,
ipse eam reprehendit ; at illa respon-
dit , ubi agitur de cultu incruenti Sa-
crificii, vellem , ut tota Ecclesia an-
gelica aqua lustraretur ; quare ibi præ-
dictus Auctor concludit : *Da questo so-
no venuti i suoi Frati, e le Monache ad
essere tanto diligenti nel Culto Divino ,
che non si trova simile pulitezza d' Altari
in parte del mondo, che io conosca.* Re-
petendum hic etiam est exemplum il-
lud , à nobis relatum supra *Decif. XIV.*
num. 21. de nobili adolescente Valli-
soletano , qui donaverat domum S.
Teresiæ ad fabricandam Ecclesiam ;
mortuus enim non multò post, meruit
liberari à penis Purgatorii virtute pri-
mi Sacrificii , & primæ Missæ cele-
bratæ in prædicta domo in Ecclesiam
conversa ; ut scribit ipsamet Sancta
Teresia *tomo secundo suorum operum cap.*
15. Et quod magnoperè proficiat ad
auxilia gratiæ , & alia divina benefi-
cia obtinenda , ædificare Ecclesias, in
quibus Sacrosanctum Missæ Sacrifi-
cium Deo possit offerri, differit etiam
Hieronymus à Basilica Petri in *Ephemer-
vid. Sacris tom. 2. calendis Februar. in*
Vita S. Severi de Montefalco, qui cum
reperisset thesaurum , data Imperatori
medietate , aliud dimidium in constru-
ctione Ecclesiarum consumpsit ; & in
Sanctorum numerum meruit colloca-
ri. Ex quibus, & consimilibus exem-
plis poterunt Parochi pietatem fide-
lium excitare, præcipuè divitum, &
nobilium hominum ; ut se liberales
reddant erga Ecclesias, & in necessa-
riis pro incruento Missæ Sacrificio, ex
cujus jugi celebratione, etiam post eo-
rum obitum, magnam fructus portio-
nem reportabunt. Gobat *d. tract. 3. nu.*
107. & 108.

Tertia Conclusio : Ipsi Mystæ , &
Sacerdotes devotè celebrantes habent
in omni sacrificio, quod litant, suum
specialissimum fructum ; qui quidem
non solùm est æqualis fructui medio

competenti stipem danti pro Missa ; sed
etiam major , tùm ex ministerio pro-
ximiori, tùm ex majori devotione, &
fide, quæ inter celebrandum multipli-
cet excitantur ; ut scribit Gavantus in
Rubric. Missal. d. part. 2. tit. 8. num. 3. litt.
P. & admittit Gobat d. tract. 3. n. 139.
Ex quo comprehendere licet, quanta
laude digni sint tùm Sacerdotes , qui
quotidiè devotè celebrant, tùm fide-
les , qui frequenter Missam piè au-
diunt ; omnes enim reportant à Missa
fructum specialissimum, etiam ex ope-
re operato , ut probat Suarez in *3. p.*
disp. 79. sect. 8. vers. Quartò de cæteris.
At è contra quàm reprehensibiles sint
illi , qui charactere Sacerdotali insi-
gniti abstinent à Sacrificio ; hi enim
(ut agebat Ven. Beda , relatus à Ga-
briele Biel in *Canone Missæ lect. 87.*)
quantum in eis est, privant S. S. Trini-
tatem laude, & gloria, Angelos lætitia,
peccatores venia, justos subsidio, & gra-
tia ; in purgatorio existentes auxilio, Ec-
clesiam speciali Christi beneficio ; & seip-
sos medicina ; ac remedio. Præterquam
quod, probabilior est opinio Doctorum
scribentium , Sacerdotem aliquoties
in anno ad Altare non litantem pec-
care mortaliter, per textum in *cap. Do-
lentes 9. De Celebratione Missar.* ubi Bar-
bosa DD. allegat *num. 12.* & Fagnanus
in *eod. cap. Dolentes. à num 13.* & seqq.
subdens, quod multò magis Episcopi
debent saltem semel in hebdomada
celebrare : quinimò non decet, eos
transire absque causa rationabili ullam
diem, quam Missam vel dicant, vel
audiant , ut est expresum in *cap. fin.*
de Privileg. m6. Et de obligatione Sa-
cerdotum, Prælatorum, & Antistitum
frequenter Missam celebrandi, videnda
est elegans, sed fortissima concio Jo-
annis Pauli Olivæ Generalis Societ. JESU
ex his, quæ habuit in Palatio Aposto-
licò, & est in *secunda parte Concio XIII.*
aliàs LI. digna quidam, ut à Mystis om-
nibus legatur.

Quarta tandem conclusio : Licitum
est Sacerdotibus accipere stipendium pro
celebratione Missarum, nec argui

possunt de Simonia, quando celebrant principaliter ob Divinum cultum, & salutem animarum, & secundariò propter stipendium, ad eorum sustentationem, ex doctrina S. Thomæ in *Quodlibet* 8. art. 11. relata per Cardenam in *Crisi Theologica Posthuma Dissert.* 27. num. 102. Quod etiam ostendit Mastrius in *Theolog. Moral. d. disp.* 19. num. 75. Sed est omninò illicitum accipere plura stipendia pro pluribus Missis; & iisdem satisfacere unius tantum Missæ celebratione; tum quia id prohibitum est in Decretis Urbani VIII. de celebratione Missarum anno 1625. (quæ leguntur penes Pacem Jordanum *tom.* 1. *lib.* 4. *tit.* 1. *num.* 515. Tamburinum de *Sacrific. Nissæ lib.* 3. *cap.* 1. §. 1. *num.* 7. & Gobatum *d. tract.* 3. *num.* 518.) tum etiam quia id damnatum est ab Alexandro VII. in propositionibus scandalosis, anathematizatis anno 1665. quas per extensum ponit idem Cardenas in *Crisi Theologica part.* 1. *tract.* 1. *disp.* 19. *num.* 322. nec non novissima Summa Diana *in fine voluminis*; & Bufembaum impressus Venetiis anno 1686. pariter *in fine libri*.

Verba Decreti Urbani sunt ista : Deindè ubi pro pluribus Missis, etiam ejusdem qualitatis celebrandis, plura stipendia quantumcumque incongrua, & exigua, sive ab una, sive à pluribus personis collata fuerint, aut conferentur in futurum Sacerdotibus, Ecclesiis &c. Sacra Congregatio sub obstaculo divini iudicii mandat, ac præcipit, ut absolusè tot Missæ celebrentur, quot ad rationem attributæ eleemosynæ præscriptæ fuerint (utique à dante eleemosynam, ut eadem Sacra Congregatio declaravit super dubio secundo) itaut alioquin ii, ad quos pertinent, suæ obligationi non satisfaciant; quinimò graviter peccent; & ad restitutionem teneantur.

Propositiones verò damnatæ ab Alexandro VII. sunt sequentes. Octava. Duplicem stipendium potest Sacerdos pro eadem Missa licitè accipere; applicando petenti partem etiam specialissimam fructus ipsimet celebranti correspondentem;

idque post Decretum Urbani VIII. Decima. Non est contra iustitiam pro pluribus Sacrificiis stipendium accipere, & Sacrificium unum offerre: neque etiam est contra fidelitatem, etiamsi promittam, promissione etiam juramento firmata, dari stipendium, quod pro nullo alio offeram.

Quod si quærat Lector, an detur casus, in quo pro una Missa recipi possint plura stipendia? Affirmat Tamburinus de *Sacrificio Missæ d. lib.* 3. *cap.* 1. §. 3. *num.* 66. si stipendia iusto minora forent, & Sacerdos ille è necessitate, adactus sic illa reciperet. Idem concedit Cardenas in *Crisi part.* 1. *tract.* 2. *disp.* 20. *num.* 120. Si Mystra sit in gravi necessitate, & qui dat stipendium pro Missis sit dives; nam, ait, recipit Sacerdos stipendia non pro Missis, sed pro debito, quod ille dives habet de jure naturæ, eleemosynam sibi tradendi. Prædictis tamen suæ Societatis Patribus non consentit Gobat *d. tract.* 3. *nu.* 568. quia numquam licita est fraus, à qua excusari non potest talis Sacerdos, qui suæ indigentiaë consulere debet modis licitis, vel apertè manifestando suam necessitatem; præterquam quod, cum nullus ordinetur in Sacris absque sufficienti titulo, vel Patrimonio, ut hic Patavii rigorosè servatur, non est probabilis dicta gravis necessitas, nisi in Religiosis malæ vitæ, & ad vitia propensis. Et etiam in casu inculpabilis supervenientis paupertatis, Missa non est instituta instar mechanicæ artis ad sustentandam vitam corporalem Sacerdotum, ut ait Diana *part.* 11. *tract.* 8. *ref.* 67. §. 7. qui aliquo licito labore debent sibi victum procurare. *cap. Clericus. dist.* 91. *cap. Num. quàm consecrat. dist.* 5. Quare Litantes ad Aras Sacras sciant, se unico stipendio pro unoquoque Sacrificio contentos esse debere, aliàs peccare mortaliter, & restitutioni esse obnoxios.

DECISIO XXXIV.

ARGUMENTUM.

Vtrum fructus Missæ Lautreticus, Satisfactorius, Propitiatorius, & Impetratorius sint separabiles, & independentes à se, itaut in una Missa possint diversis personis, & ad diversos fines applicari? Prædicti fructus an semper dentur infallibiliter ex opere operato? Sacerdotes non celebrantes an graviter peccent? Exempla apparitionum Animarum duarum Purgatorii de anno 1640. & 1658. Æs alienum solvendum in hac vita. Penalties juvant mortuos.

SUMMARIUM.

- 1 Fructus Missæ diversi an diversis applicari possint?
- 2 Missa continet in se omnia Sacrificia Mosayca.
- 3 Capellanus an pro quatuor petentibus Missam ad diversos effectus possit eam celebrare?
- 4 Fructus Missæ sunt separabiles, & divisibiles.
- 5 Missa absque stipendio est applicabilis pluribus ad diversos fines.
- 6 Stipendiis pluribus unica Missa non satisfacit.
- 7 Stipendia plura pro eadem Missa recipi possunt, si dantes illa expressè consentiant.
- 8 Satisfactorius fructus Missæ infallibiliter datur ex opere operato tam vivis in gratia existentibus, quàm animabus Purgatorii.
- 9 Impetratorius fructus Missæ an detur infallibiliter ex opere operato?
- 10 Sacerdotes negligentes celebrare, vel differentes nimis peccant mortaliter.

- 11 Lume à Vivi dall'esempio de Morti: *Liber utilissimus.*
- 12 Anima adolescentis defuncti anno 1658. apparuit amico suo, & petitit suffragium sex Missarum.
- 13 Anima cuiusdam Parochi anno 1640. & 1641. ter apparuit, & postularit à Parochiano suo plura suffragia.
- 14 Fejunia, & disciplinæ juvant animas Purgatorii.
- 15 JESVS MARIA, & Laudatum sit Sanctissimum Sacramentum, ajunt animæ Purgatorii, & num. 17.
- 16 Manus ignita signum impressum in humero hominis ab anima Purgatorii.
- 18 Crucis signum impressum ab Anima Purgatorii in brachio Viri.
- 19 Sacerdos raro celebrans graviter peccat.
- 20 Peccatum non remittitur, nisi restituatur ablatum.
- 21 Solutio debitorum est de Jure naturali Divino.
- 22 Debitor non est absolvendus, qui non vult restituere in vita.
- 23 Jurgia cum proximis lumuntur in Purgatorio.
- 24 Parochi tenentur dare exempla mansuetudinis.
- 25 Audire Missam prodest animabus Purgatorii.
- 26 Penalties hujus vitæ juvant animas Purgatorii.

Firma remanente doctrina, quod plura stipendia recipi non possint pro uno Sacro faciendo; neque unius Missæ celebratione posse pluribus stipendiis satisfieri; disputant Theologi, cum fructus Sacrificii sint diversi, an eos dividere possit Sacerdos in Missa, illosque applicare diversis personis, vel ex sua devotione, & liberalitate; vel etiam accipiendo stipem?

Pro intelligentia repetendum est memoriter, quod explicuimus supra Decif. XIV. Missæ scilicet Sacrificium continere in se omnia genera Sacrificio-

rum Mosaycæ Legis, quæ fiebant in
 2 Dei honorem, & gratiarum actionem; ad Deum propitiandum, ad beneficia impetranda; & ad satisfactionem pro peccatis; quapropter fructus Sacrificii Missæ, vel est *Lautreticus*, & *Eucharisticus*; quatenus offertur ad Dei gloriam, ac in gratiarum actionem pro receptis beneficiis; vel est *Propitiatorius*, dum quis petit remissionem culparum, & emendationem vitæ; vel *Impetratorius*, quando postulatur aliquod beneficium vel spirituale, vel temporale; vel tandem est *Satisfactorius*, dum applicatur pro satisfactione pœnarum, quas quis debet pro peccatis remissis.

Dubitatur itaque an Sacerdos possit
 3 hos fructus dividere, & diversis applicare? Sit exemplum. Capellanus Monialium litaturus ingreditur Ecclesiam; Sacristiæ Præfecta cupiens pro lutam supellectilem Sacram feliciter ab ardenti Sole ficcare, petit Missam pro aeris serenitate: Matrona habens filium concubinarum, ejus conversionem cupiens, petit Missam pro remissione peccatorum. Vidua pro anima mariti defuncti, ut à Purgatorio exeat, Sacrum postulat; & educanda in eodem Monasterio intelligens, se à parentibus desponsatam nobili adolescenti, pro gratiarum actione Missam flagitat. Ecce quatuor diversi fines sacrificandi, ob quatuor diversos effectus, Impetrationis serenitatis aeris; conversionis peccatoris, satisfactionis pro pœnis Purgatorii; & actionis gratiarum. Quæritur, an Capellanus prædictus unico Missæ Sacrificio omnibus satisfacere possit; litando juxta mentem, & intentionem harum quatuor personarum?

Concedunt omnes Doctores per
 4 luntatem Sacrificantis posse hos fructus Missæ separari; & divisim applicari, juxta ejus arbitrium; sunt enim independentes ab invicem; & nullibi prohibentur legitur, eos esse simul applicandos; ideoque licitum fore Sacerdoti, pro sua voluntate de illis dispo-

nere; ut doctè offendit Gobat *d. tract. 3. Theol. Experim. à num. 141. & seqq.* Tamburin. *de Sacrific. Missæ d. lib. 3. cap. 1. §. 3. num. 43.* & Marchinus *de Ordine tract. 3. part. 2. cap. 17.* Verùm, quo ad praxim talis divisionis, & divisæ applicationis, eam non approbant, nisi in duobus casibus. Primus est, quando Sacerdos ex sola liberalitate celebrat, & piis petitionibus supradictis vult satisfacere absque stipendio. In hoc enim casu potest divisim applicare fructus Missæ; ea ratione quia liberalis promissio ita est interpretanda, ut minùs sit onerosa promittenti. *l. Quidquid adstringendæ. ff. de Verb. obl. Menochius de Præsumptionib. lib. 6. præsumpt. 9. Lezana in Summa tom. 4. Verb. Missa num. 22. Tamburin. d. lib. 3. cap. 1. §. 3. nu. 47. & Gobat d. tract. 3. num. 158.* At si stipendia pro prædictis fructibus exbursentur, iisdem fieri satis non potest unicâ Missâ; tum ob prohibitionem resultantem ex Decretis Urbani VIII. tum quia qui Missam petunt, intendunt consequi fructus omnes ex eadem Missa provenientes. *Tamburin. d. §. 3. nu. 46. Gobat d. tract. 3. num. 153. Quartus in Rubric. Missalis post 3. part. in Appendice de Sacrificio q. 4. punct. 3. difficult. 2. & alii allegati per Dianam part. 6. tract. 6. Resol. 9. posita in Coordinato tom. 2. tract. 1. resol. 37. §. 3. Nec non Giballinus de Simonia qu. 18. Consect. 7. num. 17.* Alter casus est, si postulantes Missam, & pro ea stipem dantes, expressè declarent, non prætere mere nisi unum ex prædictis fructibus Sacrificii; tunc enim, quia volenti, & consentienti non fit injuria, poterit Mystra, tuta conscientia, acceptare plura stipendia, & divisim fructus requisitos applicare. *Quartus d. difficult. 2. Vers. Colligitur secundo. Tamburin. d. lib. 3. cap. 1. §. 3. nu. 44. Bordonus Var. Resol. part. 1. resol. 25. nu. 18. & Mastrius in Theol. Moral. d. disp. 19. nu. 79.* Ex his deducenda veniunt nonnulla notabilia.

Primum Notabile. Ex prædictis fructibus ille, qui est satisfactorius, & ope-

operatur remissionem peccatorum, conceditur, & habetur semper ex opere operato infallibiliter, idest ex ipsa Sacrificii institutione, & ejusdem Christi promissione independentem ad meritum, & probitatem operantis, dummodò non inveniatur obicem, idest culpam non remissam, ut ex Doctrina Scoti probat Mastrius in 4. sent. disp. 4. quest. 6. num. 113. & in Theologia Morali d. disp. 19. nu. 47. idcirco, quia in animabus Purgatorii esse non potest obex culpæ mortalis, eadem consequuntur infallibiliter fructum satisfactorium cujuscumque Missæ pro eis oblatæ; quemadmodum & iusti in hac vita in gratia Dei viventis. Nicolius in *fosculis d. Verb. Missarum*. 2.

Secundum notabile. De fructu impetratorio Sacrificii Missæ, per quem nobis impetrantur à Deo auxilia gratiæ ad pœnitendum, & ad alia bona opera exercenda; obtinenturque alia beneficia etiam temporalia; an detur semper infallibiliter? sunt discordes Theologi; alii enim negant, alii affirmant, quos longa manu cumulat Pasqualigus de *Effectibus Sacrificii Missæ quest.* 57. ubi affirmantibus ad hæret, & allegat hujus opinionis fortissima argumenta; concludens; quod, licet non statim effectus impetratorius suum sortiatur effectum, quia non habet tempus determinatum, sed pendet ex voluntate Dei; nihilominus ex occulto suo judicio possunt differri hæc auxilia usque ad tempus mortis; quod advertit etiam Sperellus in *Parænesi Teleturg. cap.* 7. nu. 2. & 3. nec non *cap.* 9. nu. 7. ubi refert exemplum Equitis à se cogniti, qui cum pessimis moribus esset, suffragio Missarum emendationem fuit assecutus; & ego quoque testari cum veritate possum, non semel perverforum hominum, in discrimine vitæ constitutorum, confessiones generales audivisse, eosque tanta, & tali contritione suscepisse Sacramenta, atque mortem appetivisse; ut ex devotione erga Sacrosanctum Missæ Sacrificium, quam, etsi in peccatis demer-

si habuerunt, hujusmodi auxilia gratiæ celestis eis fuisse concessa, non sit dubitandum.

Tertium Notabile. Sacerdotes negligentes in celebrandis Missis, ad quas tenentur, peccant mortaliter, propter notabile damnum spirituale, seu temporale, quod afferunt, sic differendo, illis, pro quibus tenentur eas Missas dicere. Silvester *Verba Missæ* 1. quest. 10. in fine. Petrus Navarra *lib.* 2. cap. 2. Bonacina, Fraxinellus, & alii apud Lezanam *d. tom.* 4. *Verb. Missæ* nu. 38. ubi subdit, quod aliquando, ultra peccatum, tenentur ad restitutionem stipendii; & ponit Decreta Sacræ Congregationi præcipientis, ne accipiant onera Missarum, quibus infra modicum tempus satisfieri non possit, saltem absque consensu stipem dantis; quale autem reputandum sit modicum tempus? idem Lezana refert Auctores autumantes alios consistere in quinquaginta, vel sexaginta diebus; alios in octo, vel decem diebus tantum, & non ultra; ipse verò ait, *ibid.* num. 39. prudentis arbitrio id relinquendum fore, pensatis circumstantiis loci, temporis, Missarum dicendarum, & Sacerdotum, qui illas dicere debent; nam esse potest, quod nulla mora detur absque peccato, si Missa dicenda sit pro præsentis infirmitate, tribulatione, expeditione litis, vel negotii instantis.

Et quoniam scopus harum Decisionum est, ut studiosi Parochi discant ex eis, non solum sibi, sed suis ovis in spiritualibus proficere; me delectat hic transcribere nonnulla exempla, desumpta ex aureo libello, cujus titulus *Lume à Viri dall'Esempio de morti*, typis evulgato Venetiis anno 1680. apud Stephanum Curti; in quo leguntur plurimæ apparitiones Animarum Purgatorii, quas habuit Ven. Mater Francisca à SS. Sacramento Carmelita Discalceata; & quas Annotationibus illustravit Illustrissimus, & Reverendissimus Joannes Palafox Mendoza Episcopus Oxomensis, piissimus,

simus, & doctissimus Antistes, qui etiam commentaria fecit ad Epistolas Sanctæ Teresæ.

¹² Igitur in prædicto libello nu. 25. narrat ex juridica formatione processus, sibi constitisse, quod anno 1688. die 5. Mensis Februarii, anima cujusdam adolescentis apparuit amico suo de eadem Diocesi Oxomensis, & illi ait: *Vi ricordate della parola, che ci dastimo l'uno all'altro, che à chi morisse prima, si dovessero far celebrare dall'altro sei Messe? Rispose con qualche turbatione, essere vero quanto diceva, e che della promessa si era dimenticato; però l'assicurava di fargliele celebrare con ogni brevità, ed altre di più, se ne haveva bisogno. Allo che rispose, che non ne haveva bisogno di più; però se ne voleva far dire dell'altre, fossero per l'anime del Purgatorio; però, che non l'obligava à quelle, mentre se ne andava à godere Idio. Quarum Missarum celebratio statim fuit completa pro liberatione illius animæ, quæ de hac vita ante novem annos exierat istu sclopi in ipsum adolescentem relaxato à militibus, quo die idem adolescens communicatus fuerat.*

Majoris ponderis est aliud exemplum, positum in eodem libello sub nu. 146. extractum ex legali processu, formato de mandato Illustrissimi, ac Reverendissimi D. Gonzalez Velaschi Episcopi Calagurritani, in quo probatum, & relevatum fuit, Animam quondam Antonii Martinezii Curati Parochialis Ecclesiæ S. Mariæ de Stella, defuncti die 6. Aprilis 1639. ter apparuisse cuidam honesto viro Parochiano suo, videlicet die 29. Novembris 1640. die 12. Decembris ejusdem anni; & die 12. Januarii 1641. Prima vice, cum ei manifestasset, se esse animam prædicti sui Parochi defuncti, eidem ita injunxit: *Anderai al Curato di S. Maria della Stella, e li dirai, che si dicano per l'anima mia diecinove Messe lette nell'Altare della Santissima Vergine della Stella; e cinque Salve cantate; e che si paghino de miei beni per la*

fabrica di detta Chiesa otto Ducati; quali havevo offerto darli in vita, e nel tempo della morte me ne scordai; e similmente, che si paghino ad Agnese Mingnez mia serva quattro Ducati, che li restai dovendo del suo Salario: & à Giovanni Saenz da Muniglia quattro carlini, che si scordò in mia casa nel darli certo denaro; & à Diego Idiachez Collettore dell'Anime otto carlini, che li doveva per limosina. E dimanderai perdono in mio nome à Pietro Martinez de Romero Scrivano del numero di detta Villa per un aggravio, che li feci in farli levare l'ufficio di Scrivano per alcune lettere poco vere, che io scrissi al Signor Duca di Medina Celi. E lo stesso farai à Gio: Saenz de Muniglia per una falsità, che supposi mi haveffe aperto alcune lettere, e fù bugia, e per questo trattai molto male con parole, e gli dissi molte ingiurie. Anco dimanderai perdono in mio nome ad Anna Ximenez, Vedova di Sebastiao Menga, perche feci una lite molto acerba con essa lei un giorno appresso il macello, e gli dissi molte parole ingiuriose, poiche mi domandava alcuni deua, che io non gli doveva.

Sequitur deinde prædicta Anima rogare eundem virum Parochianum suum, ut jejunet septem festis feriis in Pane, & Aqua; faciatque ter disciplinam, cum confessione, & comunione. subdens: *perche ti fò sapere, che le due discipline mi furono poste in penitenza: e l'altra offerii io di mia volontà, e con nissuna compii. Queste tre discipline applicherai per le mie obligationi, necessità, e travagli, facendole con ogni affetto, e devotione. Anche nel decorso di quelle sette Settimane sentirai per me settanta due messe lette, perche queste lasciai di dirle in giorni, che potei celebrarle, e non lo feci per mia fossezza, e negligenza. Et anche cinque volte visiterai cinque Altari, applicando l'Indulgenze per l'anima mia; e procurerai quanto puoi di fare queste opere in servizio di Dio, & in stato di gratia, accioche siano più meritorie inanzi la sua Divina presenza.*

His auditis dixit Parochianus ad animam illam, timeo, ne Curatus S. Mariæ de Stella non credat mihi : tunc Anima ipsa respondit, in signum veritatis, narrabis ei talia, & talia verba, quæ ego, antequam morerer, locutus sum cum eo. Abiit itaque Parochianus, significavit visionem Curato, sed oblitus fuit plura, & cœpit jejunare, & alia facere sibi injuncta.

Secunda autem vice die 12. Decembris 1640. iterum apparuit anima illa eidem Viro Parochiano suo, qui statim dixit, *Jesus, & Maria : Laudatum sit Sanctissimum Sacramentum*. Et anima respondit, *Ita sit in æternum*. Ne timeas, ego sum Antonius Martinez de Sancho olim Parochus tuus, qui locutus fui tecum; & indoluit, quod non retulerit Curato omnia ei imposita; nam dixerat, esse celebrandas decem Missas tantùm; & solvendos Agneti famulæ quatuor Carlinos; & veniam petendam à Vidua Anna Ximenez, quod non fecerat. Parochianus ait, ob timorem; & terrorem, hæc sum oblitus; sed adimplebo statim; iterum tamen dixit, gens est incredula; & putant omnes, me somnare; tunc Anima addidit, dabo tibi signum manifestum; & imposuit manum super humerum ejus dexterum; & statim ob dolorem Vir ille in terram cecidit, & Anima evanuit; cumque surgere non posset, post duas horas à viatoribus, qui supervenerunt, ductus fuit domum, & ascito Curato, ei significavit hanc secundam visionem, & visitato humero per Chirurum, repertum est signum quasi unius manus, ac quinque digitorum; cumque dolor esset intolerabilis, voluit Parochianus ille, ut eum ducerent in Ecclesiam, & ad Altare Deiparæ de Stella; illum ungerent illius Lampadis oleo, prout factum est; ibique orans, magno sudore correptus; cessavit dolor.

Continuavit subindè devotiones, & penitentias ab Anima requisitas; Curatus quoque celebravit omnes 19. Missas, & solutiones fecit pecuniarum;

& mense transacto, scilicet die 12. Januarii 1641. in meridie, cum Parochianus ille custodiret in campo oves suas, vidit splendorem magnum in aere, & audivit vocem dicentem sibi: Francisce, Francisce, tibi gratias ago pro penitentiis completis; ego sum Antonius Martinez de Sancto, & ad gloriam vado Paradisi. Tunc Franciscus ait: *Dic Jesus Maria, & fac mecum tibi signum Crucis*. Respondit Anima illa; si tu semel, ego millies dico Jesus Maria cum cœlitibus omnibus; & signum Crucis facio tibi in brachio dextero; & splendor ille, qui erat in aere, elevatus est ad cœlum; cumque Franciscus sentiret ardorem in brachio, manica detracta, vidit in carne sua sculptam pulcherrimam Crucem; quam Judices in formatione processus pariter impressam in ejus brachio viderunt.

Hæc in summa est relatio trium illarum visionum, quæ fusiùs scriptæ sunt in Processu; super quibus antedictus Episcopus Oxomensis in prædicto libello à num. 149. facit plures observationes; nos autem, brevitate causa, quatuor tantùm notabimus. *Unum*, quod Parochus ille torquebatur igne Purgatorii ob Missas decem, & novem ex pigritia non celebratas; ex quo comprobatur opinio per nos relata in antecedenti *Decif. XXXIII. num. 54.* quod Sacerdos rarò celebrans, graviter peccat; hic enim, etsi frequenter celebraret, nam Parochuserat, quia aliquando desidiosus abstinuit à celebratione, luit penam in alia vita; peccavit enim contra charitatem, privando animas Purgatorii refrigerio proveniente ex Sacrificio; ideò id notent omnes insigniti caractere Sacerdotali, & rarò celebrantes; consulantque sibi super hoc peccato omissionis; & nolint, pretiosum talentum tenere otiosum, & involutum in sudario abscondere subtus terram; prout ille servus nequam, de quo *Matth. 25. Vers. 18.* ubi Tirinus ait: *Tales sunt qui vel pusillanimitate, vel laboris formidine, vel*

otii appetentia subterfugiunt cbaritatis officia.

Alterum notandum est restitutio pecuniarum , quam Parochus ille facere debebat , & rogavit , ut fieret tùm famulæ suæ Agneti , tùm aliis personis ; ex quo verissimam esse conspicimus sententiam illam S. Augustini :

20 *Non remittitur peccatum , nisi restituatur ablatum . cap. Primo 14. q. 6. quia non fuit remissa pena ignis huic defuncto , antequam restitutio adimpleretur ; quod utinam considerarent omnes illi Parochi , & possessores beneficiorum , qui negligentes sunt in solvendis oneribus publicis , quæ incumbunt suis Ecclesiis ; & illa relinquunt solvenda à successoribus ; peccant enim mortaliter contra justitiam ; & nisi verè peniteant , salvari non possunt ; quia obligatio solvendi quod quisque debet , non solùm est de Jure Canonico ,*

21 *sed de Jure naturali , & Divino , ut plene probat Emin. Card. de Lauræa in 3. sent. tom. 2. De Justitia commutativa disp. 23. art. 1. Et quatenus etiam obtineant remissionem culpæ per pœnitentiam ante mortem ; non effugient penam in Purgatorio , donec refarciantur successores in beneficiis pro damno , quod patiuntur in publicarum gravedinum solutione . Et quis refarciet ? Idem advertendum à confessoribus circa debitores livellorum , & legatorum ; meminisse enim semper debent ; non posse absolvi illum , qui potest in vita restituere , & vult committere restitutionem heredibus , ut docet Cotonius in suis Controversiis lib. 2. Contr. 9. num. 160. à qua doctrina non est ausus discedere neque ipse Diana par. 5. tract. 3. resol. 104. Quæ residet in opere Coordinato tom. 1. tract. 4. resol. 51.*

22 *Tertium , quod notare juvat , est petitio veniæ , quam Anima Parochi rogavit fieri ab illis , cum quibus jurgia habuit ; verificatur enim quod Dominus dixit in Evangelio Matth. 5. Vers. 22. Omnis , qui irascitur fratri suo , reus erit judicio .*

23 *Subdens ibidem pœ-*

nas , quas patietur ille , qui sola verba contumeliosa protulerit in proximum , ut fecit Parochus iste contra Petrum , & Annam de sua Parochia , quamvis crederet , se justam causam jurgandi contra eos habere , tenebatur enim , tanquam Pastor animarum , iisdem dare exemplum mansuetudinis , & patientiæ : juxta dictum Apostoli ad Tit. 2. Vers. 7. In omnibus te ipsum præbe exemplum bonorum operum . Actio autem iracunda in Parocho , quamvis cum justa causa , est reprehensibilis ; nam de hoc Deus reprehendit Sacerdotes per Ezechielem cap. 34. Vers. 4. his verbis . Cum austeritate imperabatis eis , & cum potentia . Quare cauti sint Pastores animarum in servanda mansuetudine ; & sepe legant libellum Pauli Segnerii , cujus titulus est Il Parrocho Istruito præcipuè in cap. XI. cap. XVI. & cap. XIX. ubi de bono exemplo per Parochos ovibus suis præstando .

25 *Quantum tandem notandum est , quod Anima prædicti Parochi , ut à gehenna Purgatorii liberaretur , petiit ab eodem Parochiano suo , tùm ut Missas septuaginta duas audiret , & quinque Altaria visiteret ; tùm ut ter disciplinam faceret : sibi que has satisfactiones , & indulgentias applicaret ; undè manifestum fit , Missæ Sacrificium , si devotè audiatur pro animabus Purgatorii , plurimùm eis prodesse ; & easdem valdè juvari operibus pœnalibus , quas homines Christiani suscipiunt faciendas in hac vita pro mortuis ; vel sibi illatas undequaque patienter sustinent , quod docet Concil. Trident. sess. 14. cap. 8. & eruditè demonstrat Emin. Card. de Lauræa in 4. sent. tom. 2. disp. 13. De satisfactione Pœnitentia art. 6. per totum .*

26 *Quare solliciti esse debemus circa tolerantiam afflictionum , & malorum ; quibus ex Dei providentia exercemur in hac vita ; mirificè enim profunt ad satisfaciendum pro pœnis , quas debemus , pro patris culpis ; vel quas luere debent animæ aliorum in igne Purgatorii .*

DE-

DECISIO XXXV.

ARGUMENTUM.

Disputatur, An fructus specialissimus Missæ, propius Sacerdotis celebrantis, possit per eum, accepto stipendio, alteri applicari? Referuntur argumenta pro utraque opinione: & eligitur Affirmativa, quo ad validitatem applicationis: Negativa, quo ad receptionem stipendii, quæ est illicita, & prohibita tum ab Urbano VIII. anno 1626. tum ab Alexandro VII. anno 1659. Avaritiam ab omnibus Ecclesiasticis evitandam esse, auctoritatibus, & exemplis modernis Sacerdotum lucentium penas in Purgatorio confirmatur.

S U M M A R I U M.

1. Fructus Missæ ex opere operantis satisfactorius, & impetratorius potest à celebrante aliis applicari.
2. Fructus Missæ triplex generalissimus, medius, & specialissimus.
3. Fructus Missæ specialissimus an validè à Sacerdote cedatur alteri?
4. Quilibet in re sua est moderator, & arbiter, & nu. 27.
5. Satisfactio resultans ex propriis bonis operibus potest à quocunque alteri applicari.
6. S. Franciscus Xaverius fecit disciplinam pro satisfactione militis sui penitentis.
7. Celebrans potest nolle pro se fructum Missæ specialissimum.
8. Missam audientes possunt applicare fructum alijs.
9. Favori pro se introducto quilibet

renunciare potest.

10. Beneficium non confertur in invitum.
11. Publicæ voluntati, & utilitati privata cedere debet.
12. Nemo potest eodem tempore velle, & nolle.
13. Mandatarius non debet excedere fines mandati.
14. Proprium semper sequitur suum subjectum.
15. Sacrificans non potest alterare naturam Sacrificii.
16. Remissio penarum in Sacramento baptismi, & penitentiae an possit applicari alteri, quam baptizato, & penitenti? & nu. 28.
17. Quæ personalia sunt, non separantur à persona.
18. Disputabile, & incertum est, an Sacerdos possit alteri cedere fructum suum specialem in Missa.
19. Fructus impetratorius, & satisfactorius proprius celebrantis potest alteri cedi & nu. 22.
20. Fructus Meritorius in Missa quomodo detur?
21. Nullus de condigno meretur pro alio.
22. Ecclesia non prohibet Sacerdoti applicare alteri suum fructum specialem in Missa.
23. Vineæ Dominus quomodo velit, & nolit fructus vineæ?
24. Fideles se adinvicem orationibus juvare debent.
25. Proprium, & suum æquipollent.
26. Confessarius an possit penitentis penitentiam applicare animabus Purgatorii?
27. Baptizatus in eo actu debet pro se recipere fructum baptismi.
28. Volente persona, personalia iura cedi possunt alteri.
29. Stipendium an licitè accipiatur pro fructu speciali Sacerdotis? & nu. 34.
30. Decretum S. Congregationis Concilii anno 1626. circa stipendia Missarum, & anno 1627.
31. Decretum ejusdem S. Cong. Conc. N. 2. de

de anno 1659. prohibens accipere stipendium pro fructu Missæ speciali ipsius celebrantis.

35 Fructus specialis Missæ non datur celebranti, nisi sit in gratia.

36 Nemo absque revelatione scire potest, an sit in gratia.

37 Simonia est recipere stipendium ob fructum specialem Missæ.

38 Simonia est vendere laborem annexum operi Sacro.

39 Stipendium celebranti datur ob sui sustentationem.

40 Parochi quod die tenentur celebrare ex officio, non possunt accipere stipem pro applicatione Sacrificii.

41 Avaritia prorsus fugienda.

42 Exempla Sacerdotum penas luentium in Purgatorio ob avaritiam. & num. 43.

operato est triplex; generalissimus, qui toti Ecclesiæ Catholicæ communicatur; medius, quem recipit ille, ad cuius instantiam celebratur Missa; & specialissimus, quod donatur ipse Sacerdos celebrans. Tamburin. d. lib. 3. cap. 1. §. 1. num. 3. & nos d. Decis. 33. num. 41. Dubitatur itaque, an Sacerdos celebrans possit hunc fructum, specialissimum, & sibi proprium applicare alteri, ipsum petenti, & pro eo stipem offerenti? Et de duobus dubitari potest, scilicet an validè? & an licitè hæc applicatio fieri possit?

Quo ad primam partem dubii; Utrum Sacerdos celebrans possit validè applicare alteri suum fructum specialissimum, sunt duæ contrariæ Theologorum opiniones. Alii negant; alii affirmant. Affirmantium hæc sunt potiora argumenta.

Primò. Quilibet in re sua est moderator, & arbiter. l. In remandata. C. Mand. Sed hic fructus specialissimus est ipsius Sacerdotis celebrantis. Ergo ad ejus arbitrium potest de illo disponere, & alteri applicare.

Secundò. Fructus specialissimus est ejusdem rationis cum fructu medio. Sed fructus medius est applicabilis alteri. Ergo & iste specialissimus.

Tertiò. Quilibet potest applicare alteri, satisfactionem resultantem ex propriis bonis operibus, sive vivo, sive defuncto. Mastrius in 4. sent. disp. 5. q. 23. num. 620. Hinc S. Franciscum Xaverium onus faciendi disciplinam suscepisse pro militis confessi satisfactione, qui eam detrectabat suscipere, narrat ex Turfelinio, & Bartolo Gobat in Theol. Exper. tract. 7. num. 763. Vers. Octava. Ergo etiam Sacerdos celebrans potest alteri cedere fructum satisfactorium, sibi ipsi provenientem ex Sacrificio.

Quartò. Potest Sacerdos non sibi reservare talem fructum, sed relinquere illi, pro quo Missam offert. Ergo poterit etiam validè illum alteri offerre.

Quintò. Cæteri offerentes, nempe fide-

Cum olim interrogatus fuero super casu sequenti, placuit de eo differere, & ejus resolutionem hoc in loco ponere. Casus est iste. Pia persona offert stipem Sacerdoti celebrativo, ut sibi applicet, atque cedat ejusdem Sacerdotis proprium, & personale fructum. Quæritur an Sacerdos annuens, & stipem accipiens validè, ac licitè cedat, & applicet?

Pro recta hujus casus dilucidatione recolligenda sunt, quæ diximus supra, videlicet. Primò, quod fructus Missæ alius est ex opere operato, & alius ex opere operantis; ut in Decis. 33. nu. 11. difficultas autem præsentis casus non versatur circa fructum ex opere operantis; hunc etenim, saltem ut satisfactorium, ac etiam ut impetratorium posse aliis per celebrantem cedi, & applicari concedunt omnes Doctores. Mastrius in 4. sent. disp. 4. q. 6. nu. 124. Vers. ad confirmationem. Gobat in Theol. experim. tract. 2. num. 144. & Tamburin. de Sacrific. Missæ lib. 3. cap. 1. §. 3. num. 69. Idcirco quæstio nostra versatur circa fructum ex opere operato. Secundò est pariter memoria repetendum, quod fructus Missæ ex opere

fideles adstantes Sacrificio , possunt fructum ad se spectantem ex eodem Sacrificio , alteri applicare ; juxta illud , quod dicitur in Canone Missæ in illis verbis : *Qui tibi offerunt pro se, suisque omnibus.*

9 Sextò : Unicuique licet renunciare favori pro se introducto . *cap. Ad Apostol. cam . De Reg. Juris . l. penult. C. de Pactis . Menochius cons. 57. num. 15.* Sed fructus specialis introductus est pro favore celebrantis . Ergo potest illum renunciare .

10 Septimò : Beneficium non confertur in invitum . *l. Invito . ff. de Reg. Jur. l. Nec emere . C. de Jure deliberandi.* Sed hoc eveniret , si celebrans fructum Missæ specialissimum alteri cedere non posset . Ergo . Et hanc affirmativam opinionem tenent Gavantus in *Rubric. Missal. part. 2. tit. 8. nu. 3. vers. Alterum est.* Navarrus in *Manuali cap. 25. num. 92. & num. 111.* Azorius *part. 1. lib. 10. cap. 20. in fine.* Henriquez *lib. 9. cap. 18. num. 3. & cap. 21. num. 7.* Bordonus *Var. resolut. part. 5. resol. 25. quæst. 8.* & alii plurimi , quos cumulat Pasqualigus de *Sacrificio novæ legis quæst. 99. num. 1.*

Negantium verò hæc sunt fundamenta , argumenta , & rationes .

11 Primò . Publica voluntas debet prevalere voluntati privatæ . Sicut utilitati publicæ privata cedere debet . *l. 1. §. 1. C. de Cad. toll. Mantua Sing. 573.* Sed publica voluntas Ecclesiæ est , ut Sacerdos Sacrificium offerat pro toto populo , pro dante stipem , & pro se ipso . Ergo per suam privatam voluntatem non potest non offerre pro se ipso .

12 Secundò . Nemo potest eodem tempore velle , & nolle , Tamburinus de *Sacrific. Missæ lib. 2. cap 2. §. 11. num. 3.* Sed celebrans , dum offert Hostiam , ait , illam offerre *pro innumerabilibus peccatis , offensionibus , & negligentis suis.* Ergo non potest nolle eam pro se offerre ; & velle fructum suum alteri applicare .

Tertiò , Mandatarius non potest ex

cedere fines mandati . *cap. Cum olim. de officio Judic. Deleg. l. Diligenter . ff. Mandati. Quod si excedat, nihil agit, & irritum remanet , quod facit . l. 3. ff. Mandati. Felin. in cap. Cum dilectam. num. 41. de Rescript.* Sed Sacerdos de mandato Ecclesiæ debet offerre , pro ipsa , pro dante stipendium , & pro se ipso . Ergo aliter agere non potest ; & si aliter faciat ; invalidè facit .

Quartò : Proprium debet semper sequi subjectum , cujus est proprium . *Aristot. lib. 5. Topic. cap. 3. num. 11. & ibi P. Sylvester Maurus in Commentar. ubi subddit, quod id , quod aliquando convenit , aliquando non convenit, non est proprium , sed est accidens commune ; & cum proprii natura sit inesse rei , si aliquando inest , aliquando non inest ; non potest esse proprium.* Porò fructus specialissimus Missæ est proprius Sacerdotis celebrantis ; ergo debet semper sequi ipsum celebrantem ; & ei inesse ; & per consequens non est alteri applicabilis ; aliàs dici non potest , quod prædictus fructus specialissimus sit proprius ipsius Sacerdotis celebrantis .

Quintò . Quod provenit ex natura Sacrificii , non est applicabile , nisi secundum naturam ejusdem Sacrificii , nam in potestate Sacrificantis non est alterare naturam ejusdem Sacrificii : Sed secundum naturam Sacrificii ille tertius fructus debet esse Sacrificantis . Ergo non est alteri applicabilis .

Sextò . Remissio penarum , quæ provenit ex Sacramento baptismi , & ex Sacramento penitentiae applicari non potest alteri , quàm baptizato , & penitenti ; ea ratione quia provenit ex opere operato ; & determinatè ad illum , qui baptizatur , vel confitetur . Ergo idem est dicendum de fructu Sacrificii , proveniente ex opere operato , & determinatè in ipsum celebrantem .

Septimò . Quæ personalia sunt , separari non possunt à persona . Sed fructus specialissimus Missæ est personalis , ac pro persona Sacrificantis . Ergo ab

ab eo separari non potest. Et hanc opinionem sequuntur Suarez in 3. p. D. Thom. disp. 79. sect. 9. vers. Nihilominus cenfeo. Fraxinellus de obligat. Sacerdot. sect. 3. prænot. 3. §. 2. num. 4. Miranda tom. 1. Manual. Regul. q. 41. art. 17. Layman lib. 5. tract. 5. cap. 2. num. 18. & alii, quos citat, & sequitur Pasqualigus d. q. 99. num. 3.

Remanet igitur indecisa hæc quæstio ob varietatem Doctorum, & multiplicitatem rationum; & Quartus in Appendice de Sacrificio quæst. 2. punct. 17. vers. Colligitur, ait, adhuc stare sub opinione, utrùm validè possit fructus specialissimus alteri applicari à Litante, nec nê? Et Diana part. 11. tract. 7. resol. 27. Quæ jacet in Coordinato tom. 2. tract. 1. resol. 41. sub num. 3. ait: Incerum, & controversum est apud Doctores, num valor iste personalis possit alteri applicari. Nihilominus ego libentius adhæreo Doctoribus affirmantibus, posse hunc fructum specialissimum à Mystra alteri applicari; si de impetratorio, aut de satisfactorio sermo sit: cum enim in quolibet bono opere in gratia facto tria reperiantur, videlicet Meritum, Impetratio, & Satisfactio, ut bene ostendit Diana part. 9. tract. 7. resol. 57. num. 2. Quæ collocata est in Coordinato tom. 1. tract. 6. resol. 17. Sic in Sacrificio Missæ tres præcipui fructus prædicti insunt, ut latè probavimus supra Decis. 14. à num. 12. & seqq. advertentes ibi, quod fructus meritorius consistens in augmento gratiæ, sanctitatis, & justitiæ, ex quo correspondet major portio gloriæ in Cælis, non datur immediatè per Sacrificium, sed ut docent Theologi ibi allegati, mediatè tantùm; idest magis auxiliis efficacibus ad bona opera exercenda. Igitur fructus meritorius proveniens celebranti ejus esse debet; cum purus homo saltem de condigno non possit alteri mereri, vel merita sua applicare, ut disserunt Scholastici in tractatu de merito, & præcipuè Abelly in Medulla Theol. tom. 1. part. 1. tract. 6. cap. 5. sect. 7. At fructus impetrato-

rius, & eò magis satisfactorius ex eodem Sacrificio emanans, potest quidem ab ipso celebrante alteri cedi; & applicari; tùm quia hac de re nulla extat prohibitio; ut omnes Theologi testantur; tùm quia quilibet potest sua bona opera applicare alteri vel ad impetrandum, vel ad satisfaciendum; quamvis sint personalia; immò hoc ut plurimum faciunt audientes Missam, qui illam offerunt pro necessitatibus vel spiritualibus, vel temporalibus propinquorum, benefactorum, & amicorum; unde celebrans non debet esse deterioris conditionis, quàm adstantes, dum Missam celebrat; eò magis si dictam cessionem faciat ex charitate, ut considerat Petrus Navarra libr. 2. cap. 2. num. 256. & Bordonus Var. resol. d. part. 1. resol. 25. quæst. 8. ubi expressè loquuntur, non solùm de fructu ex opere operantis; sed etiam ex opere operato, de quo est quæstio nostra.

Hac itaque opinione amplexa, superest, ut respondeamus argumentis contrariis, quæ faciliè diluuntur; parùm enim, aut nihil obstant.

Non primum. De publica Voluntate Ecclesiæ; quia ipsa Ecclesiæ aliter fieri non prohibuit; sed sic dispositum fuit in commodum celebrantis, cujus charitatem non intendit restringere, quin eam communicet aliis fidelibus indigentibus.

Non secundum. Quia litans non potest dici velle, & nolle, alteri applicando fructum suum specialissimum; illum enim vult, sed sic ut alii possit eum communicare, & donare; sicut Dominus vineæ vult fructus nascentes in illa; non solùm pro sua egestate subvenienda, sed etiam pro indigentibus aliorum suffragandis. Vel dici potest; quod vult pro se fructum quoad meritum, & ad majorem sanctitatem sui ipsius; non vult quoad alia auxilia impetranda, vel ad satisfactiones, complendas; quia has cedit, & applicat amicis; contentus retributione charitatis, quæ ad ipsum regreditur;

tur , forsan cum majori emolumento

Non Tertium. Quia Missa tunc excederet fines mandati sibi ab Ecclesia injuncti ; si sibi ab eadem fuisset prohibitum , ne fructum suum aliis applicaret ; hoc autem nullibi legitur .

25 Immo Sancti Apostoli , & Doctores Ecclesiæ docuerunt , orationibus , & bonis operibus proximos esse juvandos. Ita S. Jacobus cap. 1. *Orate pro invicem , ut salvemini* . Et Apostolus Paulus . *ad Rom. 5. Obsecro ergo vos fratres per Dominum Jesum Christum , & charitatem Spiritus Sancti , ut adjuvetis me in orationibus vestris pro me ad Deum* .

Non Quartum : Quia respondetur , *ly Proprium* , non esse sumendum in sensu Philosophico , quatenus significat qualitatem inseparabilem à subjecto ; sed in sensu legali , & juridico ; quatenus innuit dominium , & proprietatem. De Jure enim proprium , & suum æquipollent. Albericus in *Diction. Verb.*

26 *Proprium* . & illa res dicitur alicujus propria , qui ejusdem rei est dominus absolutus . §. *Proprius. Instit. de heredib. instit. Clem. 1. §. suis sedibus* . De foro competenti. Bartolus in *l. Is , qui duos , ff. de Mancip.* Hinc sequitur , quod sicut de Jure quilibet de re propria , quia sua est , potest pro libito disponere . *l.*

27 *Dudum . C. de contrahenda Empt. Barbosa In Axiom. juris frequent. Axiom. 72. num. 1.* pari modo celebrans proprium Missæ fructum , qui suus est , potest cuicumque voluerit applicare .

Non Quintum ; Quia quod provenit ex natura Sacrificii non est alteri applicabile , nisi secundum naturam Sacrificii ; procedit , ubi non consentiat ille , cui prodest Sacrificium ; at ipso volente , & consentiente , nihil repugnat , si quod per Sacrificium ei tribuitur , alteri cedatur . Exemplum esse potest de penitente , cui Confessarius injungit , ut penitentiam , ac satisfactionem pro suis peccatis impositam , applicet pro animabus Purgatorii , licet enim id fieri non posse à Confessario , multi DD. contendunt , inter quos

Sancius in *Select. disp. 16.* & Vega in *Summa tom. 2. cap. 64. casu 4.* nihilominus contrarium communiter docent Theologi , quos refert , & sequitur Diana *part. 9. tract. 7. resol. 57.* nec non *part. 11. tract. 8. resol. 26.* Quæ collocatæ sunt in coordinato *tom. 1. tract. 6. resol. 17.* & *resol. 18.* ubi etsi aliqui loquantur de fructu penitentiae proveniente ex opere operantis , ibi tamen P. Amicus in *Cursu Theologic. tom. 3. disp. 16. sect. 5. dub. 3. num. 63.* expressè concedit , fructum penitentiae proveniente etiam ex opere operato , & ex virtute Sacramenti pro satisfactione penarum , posse applicari animabus defunctorum ; sic ipso penitente contentante . Ergo eò magis hoc fieri potest in Sacrificante , qui est immediatus dispositor fructus ad se pertinentis . Et sic non obstat

29 Sextum argumentum ; circa quod dicta de Satisfactione penitentiali demonstrant , secundam magis communem opinionem , non esse verum , quod accedente assensu Penitentis , ipsa satisfactio etiam ex opere operato non sit applicabilis animabus Purgatorii , nam fieri potest , & quotidie practicitur . Quo verò ad Sacramentum baptismi aliud venit dicendum ; quia in illo baptizatus se habet per modum patientis ; & cum tunc primùm ingreditur in Ecclesiam , eodem instanti , quo ingreditur delentur in eo culpæ , & penæ ; itaut non sit in ejus potestate , vel ab ejus arbitrio pendeat , aliter disponere de illo privilegio singulari , quo ditantur baptizati in receptione baptismi . Exemplum Vestis candidæ , qua induitur ; eam enim cedere in eo actu non potest alicui pauperi , quia destinata est ab Ecclesia pro ipso baptizato .

Septimum tandem non obstat ; quia quæ personalia sunt , separari non possunt à persona ; ipsamet persona reluctante , & contradicente ; secus autem eadem cedente , & voluntariè ob aliquem virtuosum actum contentante ; siquidem in hoc casu validè possunt cedi ,

cedi, & aliis applicari etiam jura, & favores personales; & sic etiam fructus Missæ specialissimus Sacerdotis; ut in terminis nostræ quæstionis tenet *Lezana in Summ. tom. 4. Verb. Missa. num. 17.* ubi sic scribit: *Credi debet, sic institutum à Christo hoc Sacrificium, ut quemadmodum quis sua bona opera satisfactoria, quantumvis personalia aliis applicare potest: sic & hujusmodi fructum, quantumvis etiam personale, cum utrumque opus charitatis sit, quam Deus semper commendat, maxime in Eucharistia, quæ tota charitas est.* Et hoc se solitum fuisse facere, ait *Navarrus d. cap. 25. num. 92. & num. 11. §. Secundò sequitur.* Et placet etiam *Naldo in Verb. Missa nu. 12.* Nugno, & aliis, quos cumulat *Diana part. 1. tract. 14. resol. 14.* Et *part. 5. tract. 14. ref. 45.* Et *part. 6. tract. 6. resol. 8.* Quæ reperiuntur in opere *Coordinato tom. 2. tract. 1. resol. 38. 39. & 40.* Tenetque *Bordonus d. part. 1. cit. Resol. 25. sub numero 15.* Et hæc de prima parte hujus quæstionis.

31 Circa secundam partem; esto, quod celebrans possit validè alteri cedere, & applicare suum fructum personalem Missæ; Utrum licitè possit etiam stipendium recipere pro ejusdem fructus applicatione? est dubium non spernendum, & pro securitate conscientiæ celebrantium Missam declarandum. Circa quod distinguere oportet duos casus. Unusest, quando Sacerdos, à quo petitur ejus fructus specialis, recepit ab alio stipendium pro fructu medio Missæ. Alter casus est, quando nullum stipendium ab alio accepit; sed vult stipem recipere à petente fructum specialem proveniente[m] ipsi Sacerdoti ex illa Missa.

32 In primo casu dicendum est; non esse licitum recipere secundum stipendium; eo quia id expressè damnatum, & prohibitum est in Decretis Urbani VIII. anno 1626. in quibus S. Congregatio ad 4. ita respondit: *Ad quartum: Sacerdotes, quibus diebus tenentur Missas celebrare ratione beneficii, seu*

Capellaniæ, legati, seu salarii, si elemosynas pro aliis etiam Missis celebrandis susceperint, non posse eadem Missa utrique obligationi satisfacere. Et quoniam hoc decretum non obtinere dicebant multi Theologi post ipsum scribentes, quando Sacerdos, vel Capellanus habebat stipendium pro celebranda Missa sine obligatione applicandi Sacrificium; tunc enim, aiebant, pro applicatione Sacrificii, licitum esse novam stipem accipere, Ita DD. quos citat *Diana part. 11. tract. 8. resol. 63* residens in *Coordinati operis tom. 2. tract. 1. resol. 46.* Iterum à S. Congregatione reprobata fuit horum Theologorum opinio; ut sibi respondisse eandem Sacram Congregationem testatur *Pax Jordanus Episcopus Traguriensis anno 1627. tom. 1. lib. 4. tit. 1. num. 516. pag. 340.* Et adhuc contradicentibus pluribus Moralistis de genere illorum, qui scribunt ad excusandas excusationes in peccatis; die 25. Januarii 1559. emanavit aliud expressissimum Decretum ejusdem Sacre Congregationis confirmatum ab *Alexandro Papa VII. per quod ponitur falx ad radicem, & in quocunque casu prohibetur secundum stipendium; & est tenoris sequentis.*

Declaratio Sacre Congregationis Concilii SS. D. N. Alexandri Papæ VII. jussu edita, super secundo Decreto ejusdem Congregationis de celebratione Missarum.

CUm Auctores nonnulli scriptis suis, asseruerint, Sacerdoti pro alio Missam, recepta elemosyna celebranti, licitum esse, aliam elemosynam quoque accipere ab altero, cui partem illam fructus, seu valoris ejusdem Sacrificii, ipsimet celebranti debitam (specialem nuncupatam) applicet: ac proinde hunc casum sub Decreto Sacre Congregationis Concilii, prohibente duplex pro unica Missa stipendium, seu elemosynam recipi, non esse comprehensum. Propterea Sacra Congregatio Eminentissimorum, & Reverendissimorum

mortum DD. S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, quæ, auctoritate sibi per Apostolicam Sedem specialiter attributa, sedulo curat, ne à Sacerdotibus circa celebrationem Sacrosancti Missæ Sacrificii, undè in nos uberrima divinæ liberalitatis munera derivantur, avaritiæ labes ulla, aut suspicio contrahatur; an redictam assertionem maturè examinavit; eademque prorsus reprobata, sub die 25. Januarii 1659. censuit:

Nulli Sacerdoti licitum esse, præfata ratione, sivè prætextu, aliam elemosynam accipere, præter illam, quam accipit ab eo, pro quo Missam offerre tenetur. Ac proinde casum hunc esse comprehensum in Decretis aliàs per eandem Sacram Congregationem Concilii editis, quibus prohibetur, ne duplex stipendium pro unica Missa recipiatur.

Quam Sacræ Congregationis sententiam ad Sanctissimum D. N. Alexandrum Papam VII. relatum, Sanctitas sua, sub die 25. ejusdem Mensis approbavit, & Decretum publicari, atque ad Episcopos, & Generales Regularium Ordinum transmitti jussit, ut ipsi doctrinam hujusmodi per suos Pœnitentiarios, & Confessarios, ac Lectores, respectivè, insinuari, deceri, atque in Tractatibus moralibus per eosdem imprimendis, evulgari, pastoralis vigilantia, curent.

(F. Card. Paulucius Præfæctus.

C. De Vecchiis Episc. Clusinus,
S. Cong. Concil. Secretarius.

34 Attenta itaque hac punctuali, & generali Declaratione Sacræ Congregationis Concilii, confirmata à Summo Pontifice, quam etiam per extensum ponit Fagoanus in cap. Fraternitatem. num 96. de Sepultur. & Gonet in Clypeo Theolog. Thom. tom. 5. Disp. XI. De Sacrificio Missæ art. 6. post num. 117. non est amplius disputandum, an Sacerdos habens aliundè elemosynam pro Missa, possit licitè accipere aliud stipendium pro applicatione sui proprii fructus specialis; constat enim, id facere non posse; quod si faciat, illicitè

facit; & cum culpâ gravi ob legis Pontificiæ transgressionem. Ceccoperius de Canonicis lib. 3. num. 176. ubi DD. allegat.

In secundo autem casu, quando nullum stipendium ab alio recepit, an illud recipere possit pro applicatione prædicti proprii, & specialis fructus? Respondendum cenſeo pariter 35 negativè duplici ratione. Una est, quod Sacerdos celebrans non potest acquirere sibi dictum fructum specialem, ut postea illum sic acquisitum applicet danti stipem, nisi sit in gratia. Bordon. d. part. 1. Resol. 25. nu. 15. vers. Dices cum eodem. Collegium Salmanticense. d. tom. XI. De Sacramentis in genere tract. 5. capti. 5. num. 10. & Gonet d. disp. 11. art. 6. num. 117. At scire certò nullus potest, absque speciali revelatione Dei, an sit in gratia, juxta illud Eccl. 9. Nemo scit, utrum amore, an odio dignus sit? & definitum est in 36 Concilio Trid. sess. 6. cap. 9. differitque Eminentiss. Card. de Lauræa in 3. sent. tom. 4. de Virtute Charitatis disp. 6. art. 7. Ergo non potest Sacerdos celebrans accipere stipendium, & promittere fructum specialissimum sibi sacrificanti obventurum; cum certus non sit, prædictum fructum se consequi posse. Hæc est enim præcipua differentia inter fructum medium, & hunc fructum specialissimum, quod ille certò obvenit ei, pro quo Missa offertur, etiamsi Sacerdos celebrans sit malus, & non sit in gratia. cap. Intra. 1. q. 1. cap. Utrum sub figura. de Consecrat. dist. 2. S. Thomas 3. p. q. 82. art. 6. Et Layman lib. 5. tract. 5. cap. 1. num. 12. At fructus specialissimus non datur Sacerdoti non existentem in gratia. cap. In gravibus. 3. q. 7. Layman d. num. 12. Vers. Dico tertio. Bordonus, Collegium Salmanticense. & Gonet supra relati; & idè ob incertitudinem, illicitum cenſeo accipere stipendium pro applicatione fructus specialis; itaut ex sola charitate, & liberalitate possit, & debeat applicari alteri per celebrantem.

37 Secunda ratio est, quia hoc stipendium reciperetur à Sacerdote immediate pro re spirituali, & sacra, qualis est ipse fructus specialis, & sic committeret Simoniam. *cap. Quidquid. 1. qu. 1. Et cap. Qui studet. ubi Gloss. ead. causa, & quæst. Matrius in Theol. Moral. disp. 14. nu. 79. Diana part. 11. tract. 8. resol. 68. num. 8. Quæ in Coordinato est d. tom. 2. tract. 1. resol. 46. & ibi sub d. nu. 8. Dicastillus de Sacramentis tom. 1. tract. 5. disp. 4. dub. 16. num. 320. novissimè Pignatellus tom. 1. consult. 139. num. 10. in fine. & Cardenas in Crisi Theolog. Dissert. 27. num. 102.*

38 Nec relevat dicere, quod recipit stipendium non pro valore ipsius fructus specialis, sed pro labore in litando; nam qui vendit laborem, sine quo opus sacrum, & spirituale non fit, censetur vendere ipsum opus sacrum, & Simoniam committit. *cap. Si quis objecerit. ubi Barbosa in collect. DD. 1. q. 3. Sotus De Justit. lib. 9. qu. 6. art. 1. Navarrus in Man. cap. 34. num. 101. & 102. Reginaldus lib. 23. num. 119.*

39 Multò minus juvat replicare, quod stipendium prædictum accipitur pro sustentatione Sacerdotis, ad quam jus habet quicumque promotus ad Sacerdotium deseruit populo in Altari, ut plenè probat Pasqualigus de Sacrific. novæ legis tom. 2. quæst. 903. num. 1. innumeros DD. numerans, inter quos Emin. Card. de Lugo De Sacram. Eucharistiæ disp. 21. sect. 1. Nam respondetur, tunc Sacrificantem mereri stipem pro sui sustentatione, quando sacrificat ad finem, & effectum conciliandi stipem danti fructum, & valorem medium ordinatum à Christo, & designatum ab Ecclesia pro illo, cujus nomine, & requisitione offertur Sacrificium; secus autem si dicto fructu medio tertiæ personæ applicito, vel sibi retento, velit Sacerdos id, quod sibi donatur à Dei liberalitate, alii ob pecuniam dare; tunc enim non videtur excusandus ab avaritia; quam semper detestata est Ecclesia in Sacrificio Missæ; neque à Simonia; & ideò illicitè

ageret Mysta, si ob applicationem su fructus specialis stipem acciperet.

Confirmatur hæc resolutio etiam ex doctrina Pacis Jordani Epi scopi Tra-gurien. d. tom. 1. lib. 4. tit. 1. num. 520. advertentis, declaratum esse ab eadem Sacra Congregatione Concilii die pri-ma Septembris 1629. ad consultationem Parochi Terræ Vrceani; Fanen. Diæcesis, quod Parochi in illis diebus, in quibus tenentur ex officio celebrare, etsi absque obligatione Sacrificii; non posse recipere stipendium pro ejusdem Sacrificii applicatione; quod etiam docet Barbosa de offe. & pot. Epif. allegat. 24. num. 11. Diana part. 4. tract. 4. resolut. 232. Quæ in Coordinato est tom. 2. tract. 1. ref. 57. & Fagnanus ind. cap. Fraternitatem num. 92. & seqq. De Sepul-tur. Intendit enim Ecclesia proflustol-lere quamcunque suspensionem avari-tiæ.

41 Et jure quidem; extat enim illud Salvatoris præceptum Luc. 12. 15. Vi-dete, & cavete ab omni Avaritia. Ip-sa namque, ut ait Apostolus 1. Tim. 6. 10. Radix est omnium malorum. Et pro-pter avaritiam plurimi Sacerdotes pe-nas atroces luunt in Purgatorio, ut hi-storiæ testantur; inter quas liceat mi-hi hic referre illam, quæ legitur inter revelationes antedictæ Vener. Matris Franciscæ à Sanctissimo Sacramento Carmelitæ Discalceatæ ad num. 20. ubi ita refert: *Vn Sacerdote naturale (id. est nativo) di N. qual' era stato Prio-re in certa Collegiale, comparve alli 23. di Novembre nel medesimo anno 1617. dicendo, loraccomandassi à Dio; che si ritrovava, nel Purgatorio per leggerczze della sua gioventù, e per essere stato interessato.*

42 Quo loci hoc additamentum facit prælaudatus Episcopus Oxomensis: *Due colpe di mala conseguenza sono quelle di questo Sacerdote, che per un stato si perfetto. fosse leggiero, & avaro. Queste distrussero i figli di Heli, e li tolsero la vita, facendoli cascare ridotti in pezzi per mano de Filistei à piè dell' Arca del Testamento. Veramente da*

da questi due vizii s' hanno d' astenere sopra tutti gl' Ecclesiastici : dalle leggerezze , quando sono giovani , e dalla sordidezza , quando sono vecchi ; poiche tutti si pagano terribilmente nel Purgatorio : se non si confessano , e non si cancellano .

Alia apparitio refertur in eodem libello ad num. 38. Animæ unius Sacerdotis asserentis , quod per annos decem , & novem stabat in Purgatorio , gravissimas inter pœnas ; & petit suffragia . Item alia ad num. 44. reddens rationem suarum penarum dicens : Sono N. Parocho di N. che stò nel Purgatorio , perche fui avaro. Caveant igitur Ecclesiastici omnes ab avaritia , quæ est idolorum servitus , cap. Cum omnis . 1. q. 1. ubi Glossa rationem reddit , cur sic nominetur , subdens : Idèd dicitur avaritia specialiter servitus Idolorum , quia tanquam Deo exbet avarus nummo reverentiam . Plura de hoc vitio avaritiæ à nobis dicta sunt in Decisionibus anni 1687. De Sacramentis in genere , ad Casum Prudentialem Mensis Maii , ubi explicuimus , Quid sit Avaritia ? Quotuplex ? Quæ eius filia ? Quæ mala proveniant ex Avaritia ? Et quibus remediis curanda ? De qua materia legendæ sunt Rubei Annotat. ad Rotam part. 9. Decis. 9. Et dicta per P. Segneri in Parocho Instructo capit. 16.

DECISIO XXXVI.

ARGUMENTUM.

Agitur de applicatione Sacrificii necessariò faciendæ à celebrante . Circa illam resolvuntur undecim dubia ; & docetur , an sufficiat intentio habitualis ? In qua parte Missæ sit faciendæ applicatio ? Antiquorum Diptycha quid essent ? Anticipata Missa an dicenda pro eo ,

qui primùm daturus est stipem ? An superior possit applicare Missam Sacerdotis sui subditi ? An applicanda Missa pro Sanctis ? pro infidelibus ? pro catechumenis ? pro excommunicatis ? pro peccatoribus ? Et utrùm viventes possint sibi celebrare facere Missas de Requiem ? De hoc exempla B. Alberti Magni , & aliorum ; præcipuè Caroli Quinti Imperatoris .

S U M M A R I U M .

- 1 Applicatio Sacrificii est à celebrante faciendæ .
- 2 Applicationis Sacrificii faciendæ rationes plures .
- 3 Applicatio Sacrificii an possit remitti in Deum ?
- 4 Intentio quæ requiratur pro applicatione Sacrificii ? An actualis , virtualis , vel habitualis ?
- 5 Habitualis intentio sufficit pro applicando Sacrificio .
- 6 Retractatæ intentionis pro applicando Sacrificio quatuor casus .
- 7 Sacerdotes debent reflectere , cui Missam applicant .
- 8 Applicatio Sacrificii in qua parte Missæ sit faciendæ ? An omninò ante consecrationem , vel in consecratione ?
- 9 Applicatio Sacrificii pro Defunctis fieri potest etiam post consecrationem .
- 10 Memento in canone ad quid introductum ?
- 11 Diptycha , quid essent ?
- 12 Nomina , pro quibus Missa offerebatur , olim alta voce legebantur ad Memento .
- 13 Applicatio Sacrificii olim fiebat statim , post lecta nomina in diptychis notata .
- 14 Sacramenta quando producant suum effectum .

- 15 Sacrificium Missæ quando sit completum?
- 16 Sacrificium Missæ existit usque ad consumptionem specierum.
- 17 Sacerdotes in præparatione ad Missam benè faciunt applicando tunc illam, cui debent.
- 18 Offeritorium in Missa locus est applicandi fructum ejus.
- 19 Memento utrumque in Missa locus est applicationis ejus.
- 20 Sacrificium Missæ nulli applicatum cui proficit?
- 21 Applicatio anticipata Missæ pro eo, qui daturus est stipem, an licita?
- 22 Capellanus tenetur adamussim servare mentem testatoris.
- 23 Superior an possit applicare Missam Sacerdotis subditi contra ejusdem subditi voluntatem?
- 24 Cælibus, ac Sanctis an Missa applicari possit?
- 25 Infidelibus an Missa applicanda?
- 26 Pontifices Hebræi litabant etiam pro gentilibus.
- 27 Catechumeni an sint capaces fructus Missæ.
- 28 Cathecumenorum olim duo genera, Audientium, & Competentium.
- 29 Cathecumenatus quantum durabat?
- 30 Cathecumenis mortuis olim an Missa offerretur?
- 31 Infantes nati in Quadragesima baptizabantur in Sabbato Sancto.
- 32 Cathedralis Patavina Ordo antiquus circa baptismum Infantium natorum in Quadragesima.
- 33 Cathecumeni an possint contrahere Matrimonium cum Christianis?
- 34 Excommunicatis an Missa applicari possit?
- 35 Peccatores publici petentes pro se Missam, an exaudiendi?
- 36 Defunctorum Missas an viventes possint facere celebrare pro seipsis?

- 37 B. Albertus Magnus sibi viventi Missas de Requiem celebrare fecit. Item alii.
- 38 Petrus Vellejus Mercator tempore S. Francisci Xaverii, certioratus de die mortis suæ, funus sibi celebrare fecit.
- 39 Carolus V. Imperator ante mortem exequias suas, eo præsentem, fieri voluit.

Non leves sunt controversiæ inter Scholasticos agitatæ circa applicationem Sacrificii, quam tenetur facere Sacerdos, dum celebrat; Quæ scilicet intentione? Quo tempore, & in qua parte Missæ? Pro quibus personis? Atque vel secundum suam, vel Superioris voluntatem? Idcirco, ut Mytæ sciant in his difficultatibus, quid sibi sit agendum, pro tanti muneris Sacerdotalis recto exercitio, potiora dubia applicationem Sacrificii concernentia, breviter, sed faciliter in præsentem sunt explicanda.

Primum dubium, *Utrum Sacerdos, dum celebrat, teneatur in specie applicare alicui Sacrificium; vel possit materialiter Missam recitare, consecrare, & alia agere prout in Canone absque ulla applicatione Sacrificii?* Respondetur, quod tenetur ad faciendam applicationem ex vi sui ministerii Sacerdotalis, juxta illud ad Hebr. 5. 3. *Debet Sacerdos quemadmodum pro populo, ita pro seipso offerre pro peccatis.* Idem in ejus ordinatione dicitur: *Accipe potestatem offerendi Sacrificium pro vivis, & defunctis.* Hinc non sufficere in celebrante applicationem vagam, incertam, & indeterminatam; sed eam esse debere certam, individualement docent Merattus tom. 3. disp. 38. de Eucharistia sect. 3. Verf. Tertia questio. Verricelli in Q. Moral. legal. tract. 1. q. 21. & Tamburini de Sacrific. Missæ lib. 2. cap. 2. §. 9. num. 17. quos refert Diana parr. 11. tract. 6. resol. 39. reposita in Coordinato tom. 2. tract. 1. resol. 147. Rationes plures allegantur ab iisdem Theologis pro necessitate individualis applicationis. 1. Quia

Quia ita statutum est à Christo Domino; à quo commissæ est applicatio celebranti, & eo non applicanti, deficit conditio exigita à Christo pro fructu Sacrificii. 2. Quia si Sacerdos ex tribus hostiis præsentibus non determinet, quam velit consecrare, nullam consecrat. Ita si non determinet, cui Sacrificium sit applicandum; nulli prodesse poterit. Quartus in *Appendice de Sacrificio q. 2. punct. 13. Pasqualigus de Sacrific. Missæ qu. 169. nu. 1. & Tamburin. d. §. 9. nu. 17.* Curet itaque Sacerdos, dum celebrat, attendere ad finem, ob quem celebrat, & reflectat ad personas sive viventes, sive defunctas, pro quibus Sacrificium illud est exigitur; & iisdem applicet valorem ejusdem Sacrificii, ut suo Officio rectè satisfaciatur.

3 Quod si quis interroget, an satis sit remittere applicationem Sacrificii in Divinam Voluntatem; itaut Deus applicet fructum, cui sibi magis placeat; aut cui scit, Sacrificium illud ex justitia deberi? Est quæsitum habens pro utraque parte auctores, alii enim negant, alii asserunt, ita posse fieri; ut docent Scorus *Quod lib. 20. Navarrus in Man. cap. 20. Suarez tom. 3. disp. 43. sect. 6. Verf. & hinc sequitur. Bonacina disp. 4. de Sacramentis q. 2. punct. 5. in fine, & alii, quos cumulat Pasqualigus d. quæst. 169. num. 2.* At melius, & securius est, ut Sacerdos, dum ad celebrandum properat, determinet personas, pro quibus litare intendit, & iisdem applicet Sacrificium, ut admovent Fraxinell. *de Oblig. Sacerd. sect. 7. §. 7. nu. 7. & Tamburin. d. lib. 2. de Sacrif. Missæ cap. 2. §. 9. in fine.*

4 Secundum Dubium. Quæ intentio requiratur in celebrante pro applicatione Sacrificii, an actualis? an virtualis? an habitualis? Repetere prius mente oportet, quod docent Theologi, in quibus consistant prædictæ species intentionum; videlicet actualem consistere in actu presente voluntatis, immediatè per se ipsum influente in operationem externam. Virtualem verò

intentionem consistere in actu voluntatis præterito non retractato, sed explicitè elicto de faciendo opere illo, in quod nunc virtualiter influit. Habitualement verò provenire à voluntate præterita, non quidem retractata, sed à multiplicibus aliis operationibus interrupta, itaut etiam dici possit quædam promptitudo ad agendum per actus præcedentes acquisita, ut scribit Matrius in 4. sent. disp. 1. qu. 7. art. 2. Emin. Card. de Lauræa tom. 1. de Sacramentis ingenere disp. 3. & nos explicuimus in Decisionibus *De Eucharistia Decis. 41.* His prænotatis pro resolutione dubii duæ sunt opiniones. Una tenens, intentionem habitualement non sufficere, sed requiri vel actualem, vel virtualement in applicatione Sacrificii. Ita Vasquez in 3. p. tom. 3. disp. 138. cap. 6. nu. 76. Summa Corona p. 4. cap. 5. nu. 9. Beja par. 1. cas. 23. Fraxinell. sect. 4. concl. 4. §. 7. nu. 1. & alii, quos citat Diana part. 2. tract. 14. resol. 47. & part. 5. tract. 14. resol. 65. quæ in opere Coordinato extant tom. 2. tract. 1. resol. 51. & resol. 52. Quibus accedit Abelly in *Medula Theolog. part. 2. tract. 1. cap. 4. §. 5.* Ratio, horum est, quia eadem intentio est necessaria pro applicatione Sacrificii, quæ requiritur pro consecratione Eucharistiæ, & consecratione Sacrificii. Sed ad consecrandum, & ad Sacrificandum non sufficit intentio habitualis; & opus est vel actuali, vel virtuali intentione ex concordia Doctorum calculo. Ergo idem dicendum circa applicationem.

Alia opinio, quæ est communior, & probabilior, tenet, sufficere intentionem habitualement pro applicatione Sacrificii; ea ratione quia hæc applicatio non est tanquam voluntas, & intentio faciendi talem actum, quæ proinde debet influere in actum, ut illum constituat in tali statu morali; sed est tanquam donatio, & translatio fructus percipiendi ex tali actu; quæ quidem valida est, etsi elicta multo tempore ante, & interrupta per plures alias operationes, dummodo

dò retractata non fuerit . Dari potest exemplum de quocumque actu annexam habente aliquam obligationem; contrahens enim censetur semper obligationi satisfacere, etsi de ea non cogitet, quotiescunque operatur actum, cui ipsa est annexa. Ideo Sacerdos, qui promisit singulis diebus anni celebrare pro Petro; talis promissio obligationem relinquit, cui satisfacit celebrando, etsi de ea non cogitet; habitualiter enim censetur se velle adimplere quod promisit, quotiescunque facit actum, cui est annexa ipsa obligatio. Ita Mastrius in 4. sent. dist. p. 4. q. 7. nu. 137. & in sua Theol. Morali disp. 19. nu. 69. & seqq. Bordonus Var. resol. part. 1. resol. 25. nu. 12. Quartus in appendice de Sacrific. quest. 2. punct. 10. Diana Coordinatus d. tom. 2. tract. 1. resol. 51. & 52. & Tamburin. d. Opusc. de Sacrificio Missæ lib. 2. cap. 2. §. 11. ubi in eventum retractionis dictæ intentionis habitualis circa applicationem Sacrificii notat quatuor casus satis curiosos, & non ignorandos. Primus est: Si heri promissisti, quod hodie celebrabis pro Petro; hodie verò retractes dictam promissionem, & celebres pro Antonio, utique Sacrificium proderit Antonio. Secundus casus; Si hodie applices Missam pro Antonio immemor promissionis, & applicationis, quam antecederet fecisti pro Petro; nulli horum proderit Sacrificium; quia hæc duæ voluntates sunt invicem contrariæ, per quarum unam vis idem, quod per aliam non vis. Tertius casus, si heri determinasti celebrare hodie pro Petro ita, & taliter, ut talis applicatio sit præferenda omni alteri applicationi, ex defectu memoriæ per te faciendæ; si hodie celebres pro Antonio, Missa proderit Petro, non autem Antonio, pro quo celebraisti immemor prioris applicationis. Quartus casus est, si heri decrevisti absolute, & simpliciter applicare hodie Missam pro Petro; hodie autem non recordatus hesternæ applicationis applices pro Antonio; Missam prodesse Antonio opinatur Emin.

Card. de Lugo de Sacramentis disp. 8. sect. 8. nu. 121. exemplo testamentorum, in quibus derogatur primo per secundum. Porro ipse Tamburin. d. §. 11. nu. 8. arbitratur, Missam prodesse Petro, cui fuit prius applicata, neque deinde retractata, tum quia qui prior est tempore, prior est jure; tum etiam quia quilibet censetur velle adimplere, quod promisit; idcirco tu, qui promissisti Missam futuri diei Petro, censendus es hujus voluntatis, adimplendi promissum cum ipso Petro. Neque obstat exemplum ultimi testamenti, siquidem voluntas omnium testatorum est, ut ultimum eorum testamentum servetur; & ided pro ultimi validitate concurrat universalis voluntas testatoris; quæ talis non fuit in te, dum promissisti, & applicasti Missam Petro, deinde immemor fecisti applicationem pro Antonio. Quidquid sit, Lectores Mystas juvabit, non obli-viosos esse suarum obligationum, dum vadunt ad aras, sed actu reflexo illas mente revolvere, ut quibus debent, actualiter, aut saltem virtualiter applicent Sacrificium, quamvis sufficiens sit habitualis applicatio, ne in eis remaneat debitum resarciendi illum, cui Sacrificium non profuisset. Quartus in Rubr. Missal. part. 2. tit. 8. sect. 2. dub. 7. & Pasqualig. de Sacrificio Missæ q. 171. & quest. 172.

Tertium dubium est, in qua parte Missæ celebrans debeat facere applicationem Sacrificii? Respondet Layman lib. 5. tract. 5. cap. 2. nu. 12. his verbis: Colligitur tertio, quod Sacerdos fructum Sacrificii, qui est ex opere operato, debeat alicui applicare ante, vel in ipsa consecratione: nam alioquin frustra eum postea applicare conabitur. Reddit rationem hujus suæ responsionis, dicens: Quæmadmodum enim Sacramenta, puta baptismus, confirmatio, ita & Sacrificium effectum suum ex opere operato, dependent a Ministri intentione producunt, dum consiciuntur, & actu existunt. Quare non est in potestate Ministri effectum suspendere velle, & postea alicui applicare.

care. Laymani sententiam sequitur Quartus in *Append. de Sacrificio Missæ quest. 2. punct. 11.* asserens, applicationem Sacrificii faciendam esse necessariò vel ante Missam, vel in ipsa Missa omninò ante consecrationem; & subdit hanc aliam rationem: *Quia Sacrificium est institutum, ut operetur, dum fit, & suo modo existit; non verò quando præterit secundum suas partes essentielles. Sed non existit, nisi quando fit consecratio, in qua essentialiter consistit; ergo tunc solum operatur. Consequenter debet fieri applicatio ante consecrationem; neque enim potest effectus Sacrificii esse suspensus.* Idem docet Suarez *disp. 75. sect. 5. Vers. Dices* Emin. Card. de *Lugo de Sacram. disp. 19. num. 72.* Tamburin. *de Sacrif. Miss. d. lib. 2. cap. 2. §. 10. nu. 6.* & Diana *part. 10. tract. 12. resol. 27.* reposita in opere Coordinato *d. tom. 2. tract. 1. resol. 53.*

Ceterum ego quidem consentio, dum Sacrificium offertur pro viventibus, nisi applicatio fuerit facta ante Missam, vel in offertorio Hostiæ, aut Calicis; eam faciendam esse in Memento ante Consecrationem. Sed vice versa, si Sacrificium Missæ offeratur pro Defunctis, consentire non possum; quod applicatio Sacrificii sit omninò facienda ante consecrationem; repugnat enim usui communi ferè omnium Sacerdotum, qui asciscuntur, ut celebrent pro aliquo Defuncto; hi enim, vel pauci ante Missam faciunt applicationem ejus; vel nulli, eam applicant pro ipso Defuncto ante consecrationem; sed singuli de applicatione cogitant, quando post consecrationem deveniunt ad Memento pro Defunctis; & non antea.

Neque redarguendus est talis usus; siquidem utrumque Memento institutum est ab Ecclesia, ut ad illud perveniens Sacerdos celebrans; mentem colligat, reflectat ad illos, pro quibus Missam offert in primo loco, & ex debito justitiæ, deindè ad alios ex motivo charitatis, & in illo instanti faciat applicationem Sacrificii, pro vivis sci-

licet in primo Memento; & pro Defunctis in secundo; ait enim Rubrica ibidem: *Jungit manus, orat aliquantulum, pro quibus orare intendit: hoc est, intendit applicare Sacrificium.*

Confirmatur sensus, & intellectus iste ex antiquissima consuetudine Ecclesiæ, legendi alta voce in utroque Memento *Diptycha*; idest nomina eorum, pro quibus præcipuè Sacrificium offerebatur. Quid essent *Diptycha*, declaratur ab Emin. Card. Bona *Rerum Liturgicar. lib. 2. cap. 12. num. 1.* ubi ait, *Diptychorum* nomen à *Ptychis*, idest plicis derivari; *Diptycha* enim erant tabulæ, quæ duas habebant plicas, & in formam libri clauderantur, quod etiam docet Magrius in *Hierolexic. eod. Verb. Diptychum*, Cavalerius in *Statera Sacra tit. 19. num. 45.* nec non *rit. 24. num. 194.* Et Cabafutius in *notitia Concilior. cap. 73.* & in his tabulis scribebantur nomina eorum, quorum mentio erat facienda in Missæ Sacrificio; & recitabantur, populo audiente, in Memento; idcirco in aliquibus vetustissimis Missalibus manuscriptis, ad Memento hæcerat inscriptio: *Oratio super Diptycha*, ut refert ibidem Emin. Card. Bona, subdens, usum *Diptychorum*, eorumque Lektionem intra Missarum solemniam vel ab Apostolis, vel ex illorum institutione, seu traditione ab immediatis successoribus cepisse. Igitur legebantur nomina tum offerentium, tum benefactorum, si viverent, in primo Memento; si defuncti essent in Memento Secundo; & tunc pro iidem applicatio Sacrificii fiebat, ut non obscurè deducitur ex auctoritatibus Conciliorum, & Sanctorum Patrum allegatis per eundem Emin. Card. Bona *d. lib. 2. cap. 3. num. 7.* ubi addit hæc verba: *Græci nomina recitant, cum scindunt panes, & pro singulis tam vivis, quam defunctis particulam seponunt, & offerunt; sicque eos Sacrificii participes faciunt.* En itaque, quod ubi nomina lecta erant, applicatio fiebat Sacrificii; idè sequitur idem Emin. Bona ibidem: *Latini in canone distinctis locis*

vivorum, & mortuorum memoriam agunt, quod olim fieri solebat recensitis nominibus; ut habetur etiam ex verbis S. Innocentii Papæ primi in Epistola ad Decentium, relatis in cap. ult. de Consecr. dist. 1. Et ex his omnibus concludendum venit, quod sicut applicatio Sacrificii, quando pro vivis sacrificatur, propriè est facienda in primo Memento ante consecrationem; sic ritè, & rectè eadem applicatio fieri potest, & debet in secundo Memento post consecrationem, quando pro Defunctis offertur Sacrificium; & hoc in puncto docet Ceccoperius de Canonicis lib. 3. num. 183. & ibi Grassius lib. 3. conf. 15. num. 14. de Cel: Missar. tom. 1.

14 Neque obstant rationes Laymani, Quarti, & aliorum, qui docent contrarium, scilicet quia sicut Sacramenta producant suum effectum, dum actualiter fiunt, & existunt; non postquam extiterunt, & desinunt esse; ita Sacrificium Missæ producat effectum suum, dum existit; & ejus existentia habetur tantummodò in consecratione. Negatur enim, quod peracta consecratione statim sit completum 15 Sacrificium; siquidem si hoc verum esset, fideles possent discere die festivo, absque violatione præcepti, statim post consecrationem; & decedente Sacerdote post consecrationem, non esset opus, ut ab alio etiam non jejunato perficeretur Sacrificium; quod tamen faciendum, & complendum esse jubent Rubricæ Missalis.

16 Rememorare hic oportet diversitatem opinionum inter Scholasticos circa essentiam Sacrificii, de quibus differimus supra Decis XXXI. ubi num. 6. demonstravimus, verius esse, ad essentiam Sacrificii spectare non solum oblationem, & consecrationem; sed etiam consumptionem specierum in Communionem. Durat itaque Sacrificium, & existit usque ad prædictam communionem Sacerdotis celebrantis; & sic cadit motivum, quo ducti sunt Layman, Quartus, & alii in asserendo, applicationem Sacrificii non posse

fieri à celebrante post consecrationem; autumantes, completa consecratione, esse completum Sacrificium; quod cum in opinione tot Doctorum à nobis allegatorum d. Decis. XXXI. num. 25. non sit verum, sed existat, & duret usquequò communio celebrantis sit completa; sequitur, applicationem Sacrificii fieri posse, præcipuè prodefunctis, etiam post consecrationem; ut concedit Tamburin. d. lib. 2. cap. 2. §. 10. num. 7. ita dicens: *Quia sententia docens, Sacrificii essentiam consistere in consecratione simul, & in consumptione, est satis probabilis; probabile etiam erit, posse applicari fructum Missæ toto tempore, ante prædictam consumptionem, quia jam in hac sententia offertur actio facienda, non jam facta.* Fulcitur hæc opinio auctoritate textus in cap. Relatum. 11. de Consecr. dist. 2. Alberti Magni, Ledesmæ, Victorix, & aliorum, apud Dianam part. 12. tract. 2. resol. 18. §. Aliqui verò putant. Quæ reperitur collocata in Coordinato tom. 9. tract. 7. resol. 111. Quibus ego addo Decretum S. Congr. Concilii relatum à Fagnano in cap. Cum creatura num. 19. de Celebrat. Missar. quo censuit, posse satisfieri per intentionem applicationis Missarum, per presces in secundo Memento.

Tria autem monita, Sacerdotes celebrantes, ut notarent, vellem. Unum, quod in sua præparatione ad Missam, antequam induant vestes Sacras, applicent ejus fructum illi, vel illis, pro quibus tùm ex justitia, tùm ex charitate sunt celebraturi; sic enim fiet, ut applicatio certa futura sit, etiam si amplius eam in Missa non faciant, vel ex intentione virtuali, vel ex habituali. Alterum monitum sit, ut in collectis, vel in offertorio; dum Hostiam in Patena, & Vinum cum Aqua in Calice offerunt, reflectant eos, sive vivos, sive mortuos, pro quibus Sacrificare intendunt; & tacita mente iisdem applicent fructum Sacrificii. Tertium sit in utroque Memento, pro vivis in primo; & pro defunctis in secundo, eliciant actum applici-

plicationis Sacrificii; ut absque scrupulo gravissimum hoc munus Sacerdotale adimpleant. Ceccoperius *d. lib. 3. nu. 184.* & ibi Sayrus *in flor. rit. de Celebr. Missar. lib. 3. Decis. 6.* Quod si quis petat, cui profit Sacrificium, si celebrans ita distracta mente litet, ut nulli nec ante Missam, neque in Missa applicet? Respondetur, secundum aliquos DD. fructum illius Sacrificii remanere in thesauro Ecclesiæ; at secundum alios applicatum esse ipsi Sacerdoti, & aliis fidelibus, juxta verba Sacerdotis in oblatione Hostiæ: *Ut mihi, & illis proficiat ad salutem;* ut notat Tamburinus, alios allegans *d. lib. 2. cap. 2. §. 12.* & Quartus *in Appendice Sacrific. q. 2. punct. 12.*

21 Quartum dubium est, *An Sacrificium possit anticipatè applicari pro eo, qui primò daturus est stipendium?* Affirmant Bonacina *disp. 4. de Sacram. q. ult. punct. 7. §. 5. num. 3.* Reginaldus *lib. 23. num. 237.* & alii, quos allegat Pasqualigus *de Sacrificio Missæ q. 168. nu. 1.* Tamburinus *eod. tract. lib. 2. cap. 2. §. 8. nu. 2.* & Diana *part. 2. tract. 14. resol. 15.* Coordinata *in to. 2. tract. 1. resol. 49.* à quibus non dissentit Mastrius *in Theol. Morali disp. 19. num. 73.* ea ratione quia, licet persona, cui Sacerdos applicat Sacrificium, sit incerta, est tamen certa coram Deo; & non est prohibitum debitoribus solvere anticipatè, quod debent; & Capellanus, qui tenetur semel in hebdomada celebrare pro testatore, potest anticipando celebrare quotidie pro eodem. Negant tamen triginta Doctores, quos cumulat, & sequitur idem Pasqualigus *d. q. 163. num. 2.* inter quos Barbosa *alleg. 24. num. 12.* Gavantus *in Manuale Episcop. or. Verb. Missa num. 33.* Suarez *de Euchar. disp. 79. sect. 9. §. Tertio inquiri potest.* Et *sect. 10. §. Quarto requiritur.* Card. de Lugo *de Euchar. disp. 19. num. 209.* & Tamburinus *d. §. 8. nu. 4.* ubi reddit plures rationes; sed præcipuè, quod potest esse, quod qui daturus est stipem eras, hodie non indigeat fructu satisfactionis, qui propterea non potest stare in suspensio usque ad aliam diem, in qua possit indigentiam habere ejusdem fructus; & sic quando dabit stipem, & requiret Missam, frustrabitur fructu; & idè non

juvat, quod debitor possit solvere anticipatè, quia procedit, ubi constat de debito, quod in presenti casu est incertum; & exemplum capellani est casus diversus, quia ibi est certa expectatio Sacrificii exigita à testatore; quamvis neque in illo casu sit omninò licita anticipatio, nam Capellanus tenetur servare voluntatem testatoris, maximè si 22 distributio Sacrificiorum per singulas hebdomadas ob aliquam circumstantiam ita sit annexa unicuique hebdomadæ, ut absque iniustitia anticipari non possit. Tamburinus *d. §. 8. num. 9.* & Emin. Card. de Lugo *de Euchar. disp. 21. num. 44.* Tandem opinio contraria damnata fuit à S. Congregatione Concilii jussu Clementis Papæ VIII. die 15. Novembris 1605. quo die fuit publicatum decretum antea firmatum, ut notat idem Pasqualigus *d. q. 163. nu. 3.* & Marchinus *de Ordine tract. 3. p. 2. cap. 31. n. 9.* qui per extensum ponunt Decretum ipsum, qua propter ab hac anticipata applicatione Sacrificii pro persona incerta; quæ primò dabit stipem, est profusus abstinendum.

23 Quintum dubium est: *Si Superior præcipiat Sacerdoti sibi subdito, ut Missam offerat pro Petro; ipse verò offerat pro Antonio; cui proderit illa Missa, Petro, vel Antonio?* Quod profit Petro docent duodecim Doctores, quos refert Pasqualigus *de Sacrificio q. 183. num. 2.* quia cum Religiosus non habeat propriam voluntatem; sed teneatur facere voluntatem superioris; hæc debet prævalere in applicatione Missæ. Quod profit Antonio sustinent triginta alii Doctores, quos cumulat idem Pasqualigus *eod. q. 183. num. 4.* inter quos Tamburinus *d. lib. 2. cap. 2. §. 9. nu. 14.* quibus addendus est Mastrius *in 4. sent. disp. 4. num. 140. 141. & seqq.* & in sua Theologia Morali *disp. 19. num. 71.* ubi inter ceteras illam reddit rationem, quod Sacerdos celebrans non solum est Minister Sacrificii, sed etiam ejusdem dispensator vi suæ ordinationis; & idè sicut non dependet à voluntate Superioris in conficiendo Sacrificio, & in consecrando; ita est in sua potestate dispensare fructum Sacrificii, illum applicando secundum propriam

priam suam voluntatem? Hæc secunda opinio est communior, & probabilior, & quamvis Tamburinus *d. §. 9. nu. 13.* videatur excipere Missas toti Monasterio incumbentes ex iustitia, ad quas celebrandas Superior potest subditos Sacerdotes obligare; adhuc tamen dicendum est, quod si subditi spernant præceptum Superioris, & applicent Missam non pro oneribus Monasterii, sed pro quocunque alio, peccabunt quidem & contra iustitiam, & contra obedientiam; sed Missa proderit illi, cui per prædictos fuerit applicata; ut docet idem Tamburinus *d. lib. 2. cap. 2. §. 9. num. 14.* & ibi Marchinus, & Gavantus. & alii, quos sequitur Diana *part. 2. tract. 14. resol. 72.* & *part. 11. tract. 6. resol. 39.* Quæ reperiuntur in opere coordinato *tom. 2. tract. 1. resol. 54.* & *resol. 147. Vers. Nota Secundò. propè finem.*

24 Sextum dubium est; *An liceat applicare Missam pro Cælibus?* Respondet Gobat *tract. 3. nu. 176.* Quod pro is, quos publico Ecclesiæ oraculo constat esse jam translatos in Cælum, non licet offerre Sacrificium, in quantum id est satisfactorium; nec enim egent illi ullis amplius satisfactionibus. At verò licet utique, in quantum est Eucharisticum, & impetratorium; etenim Sacrificando agimus Deo gratias pro gratiis in suos nimis honoratos amicos collatis; & rogamus eundem, ut eorum cultum longè, latèque propagare dignetur; præsertim Sanctissimæ suæ Genitricis. Idem docet Tamburinus *d. lib. 2. cap. 2. §. 5.* ubi refert lepidum dictum Patris Joannis Lorini.

25 Septimum dubium, *An Missa offerri possit pro Infideli; & ab eodem stipendium recipere?* Resp. Affirmativè, quia licet ei non prosit ad meritum, neque ad satisfactionem, ei prodesse potest ad impetrationem tum bonorum temporalium, tum etiam spiritualium; scilicet inspirationum, & auxiliorum pro cognoscenda veritate fidei, & ea amplectenda. Suarez *disp. 78. de Sacramen. sect. 2. §. Dico tertio.* Tamburinus *d. lib. 2. cap. 2. §. 2.* & Quartus in *Rubric. Missal. part. 2. tit. 8. sect. 2. dub. 1.* ubi ait, ita fuisse in usu etiam apud Hebræos, nam

Onias Summus Pontifex Sacrificium obtulit pro Heliodoro. *2. Machab. cap. 3.* Immo pro Spartiatis idem frequenter fieri testatur est Jonathas *1. Machab. 12. Vers. 11.* In illis verbis: *Memores sumus vestri in Sacrificiis, quæ offerimus.* Quod etiam pro Rege Dario, cujus iussu reedificatum fuit Templum, factum esse colligitur ex *lib. 1. Esdræ cap. 6. Vers. 10.* ibi: *Et offerant oblationes Deo celi; orientque pro vita Regis, & filiorum ejus.* Hinc est, quod Divus Paulus in *Epist. 1. ad Thimot. cap. 2. Vers. 1.* præcipit, *feri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro Regibus, & omnibus, qui in sublimitate sunt.* Tunc autem Reges, & Principes erant infideles; & per obsecrationes, & orationes, quas nominat Apostolus, omnes Interpretes intelligunt Sacrificium Missæ, & in specie S Augustinus *Epist. 59. ad Paulinum c. 5.* Sic Eunuchus Candacis Reginæ Æthiopum ierat Jerusalem adorare, id est Sacrificia offerre, ut probat Cornelius à Lapide *Commentar. in Act. Apostol. cap. 8. Vers. 27.* ubi observat, eundem Eunuchum fuisse gentilem juxta opinionem Bedæ, Hugonis, Cajetani, Lorini, & Sanchezii. Tandem in primitiva Ecclesia Sacrificium Missæ etiam pro Paganis solitum fuisse offerri, testantur Sancti Patres, quos refert Suarez *d. sect. 2. §. Tertio dico;* quorum auctoritate freti, posse nunc etiam Litari Sacram Synaxim pro ipsistenent duo supra viginti Doctores, quos citat Diana *part. 10. tract. 12. resol. 21. num. 4.* Quæ jacet in *Coordinato d. tom 2. tract. 1. resol. 42.* His addendi Sancti Patres, idem testantes, quos adducit Cornelius à Lapide in *1. Epist. ad Thimot. d. cap. 2. Vers. 2.* subdens: *Sic Christianos olim in Sanctis Mysteriis, (id est in Sacrificio Missæ) pro Rege, sive Imperatore, etiam infideli, qualis tunc erat Nero, Decius, Diocletianus, orare solitos esse, testes sunt Justinus Apolog. 2. Origenes lib. 8. contra Cellsum. Arnobius lib. 3. contra Gentes, & Eusebius lib. 4. Histor. cap. 26.*

Octavum dubium: *An Litare liceat Sacram Eucharisticam Hostiam pro Catholicis?* Non est levis de hoc controversia,

versia, cum plures ab utraque parte stent Doctores, quos congerunt Tamburinus de *Sacrific. Missæ d. lib. 2. cap. 2. §. 3.* & latius Pasqualigus *eod. tract. quest. 151.* Affirmativa tamen sententia est probabilior non solum pro fructu impetrationis, sed etiam satisfactionis, si ob fidem, & contritionem jam elicitam in eorum corde vivant, vel mortui sint in gratia, & sic facti sint de membris Ecclesiæ per baptismum flaminis, ut differunt Tamburin. & Pasqualig. ubi supra; & confirmatur ex *cap. Apostolicam. De Presbyter. non baptiz.* extatque exemplum S. Ambrosii, qui, in Oratione de obitu *Valentiniani Imperatoris* Catechumeni, ait: *Date manibus Sancta Mysteria, date Sacramenta cælestia, Animam piam nostris oblationibus proficimur.*

Et ne Lectorem ignorare contingat, quid esset in usu apud antiquos Patres, & Antistites circa Catechumenos; quorum Missa frequenter in Conciliis nominatur, sciendum est, Catechumenorum (quæ vox græca *Auditores* significat. *Isidor. lib. 7. Orig. cap. 14.*) duo fuisse genera, *Audientium* scilicet, & *Comperentium*. Primi erant Christianæ fidei tyrones; qui à deputatis Catechistis, & Magistris de articulis fidei instruebantur; secundi illi erant, qui jam instructi instanter baptismum petebant; & hi quidem tempore divini Sacrificii permittentur stare in Ecclesia usque ad consecrationem; primi verò compellebantur exire statim peracto Evangelio. & completa concione, ut legitur in *Synodo Neocesar. can. 5.* & notat *Alcuinus de Divin. Offic. S. Ambrosii Epist. 23. S. Augustinus Sermon. 237. & Ivo Carnotensis Epist. 76.* in qua dividit Missam in duas partes, appellans primam partem *Missam Catechumenorum*; secundam *Missam Sacramentorum*; quia in illa assistebant etiam Catechumeni; in hac sola fideles; videlicet à consecratione citra. *Pignatellus tom. 9. consil. 97. num. 4.* Exhibent autem tyrones Catechumeni de Ecclesia ante recitationem Symboli Apostolorum, quia hoc non expectant ab eis, nisi profecissent in doctrina fidei, & morum honestate;

ultimaque expositio erat de Venerabili Eucharistiæ Sacramento; quam non proponebant Sancti Antistites, nisi firmis in fide, & benè consistentibus in desiderio baptismi, ut ex *SS. Basilio, Gregorio Nazianzeno, Ambrosio, Augustino, & aliis* demonstrat *Emin. Card. Bona. Rer. Liturgic. lib. 1. cap. 16. num. 3.*

In primordiis Ecclesiæ, & cum necessitas exigebat, nullum tempus Catechesi præfinitum erat, sed quoscunque constabat, de sua salute sollicitos esse, & in fide sufficienter instructos, Apostoli, eorumque discipuli baptizabant. Postea verò visum est Patribus præfigere tempus firmum manendi in Catechumenatu; videlicet trimestre gentilibus, octo menses Judæis. *Can. Judæi. De consecrat. dist. 4.* Catechumenis lapsistres annos; & post aliquot seculum redactum est tempus hoc ad quadraginta dies. ut ex Conciliorum Decretis deducunt idem *Emin. Card. Bona d. lib. 1. cap. 16. nu. 5.* & *Magr. in Hierolexic. Verb. Catechumenus. Col. 3.* subdens, quod hæc protractio temporis suscipiendi baptismum declinavit in abusum, ita ut Catechumeni illum differrent usque ad extremum vitæ, vel ac gravem aliquam infirmitatem; forsitan, ut tunc Sacro abluti Lavacro expeditius Cælum intrarent; idem legimus eundem *S. Ambrosium* proclamatum *Mediolani Episcopum*, dum esset *Æmiliæ, ac Liguriæ Præfectus*, & nondum baptizatus, ut in *Brev. Romano Lect. 5. die 7. Decembr.* Ad quem abusum tollendum statuerunt Sancti Patres, ne Missæ Sacrificium offerretur pro Catechumenis illis, qui ex desidia, non habito baptis-
mate aquæ, sed solo flaminis, decessissent; sed pro eis elemosynæ tantum erogarentur, ut ex *Concil. Bracharense primo, & S. Chrystomo Hom. 4. in Epist. ad Philippenes*; & ex *S. Ambrosii, Basili, & Nazianzeni scriptis* demonstrat *Emin. Card. Baronius Anno 377. num. 15.* & notat *Magr. ubi supra.*

Postquam autem cessavit frequens Catechumenorum conversio, & jam dilatata Ecclesia per cursum undecim seculorum in omnes Europeas nationes, cum nullus esset, qui baptismum

31 peteret ex Ethnicismo, vel Judaismo conversus, tempore Quadragesimæ infantes recenter nati non baptizabantur, nisi in Sabbato Sancto; & in diebus Dominicis Quadragesimæ conveniebant parentes cum infantibus ad Ecclesiam, in qua cantato Evangelio, Diaconus elata voce dicebat, *Catechumeni recedant*: & egrediebantur parentes cum infantibus, eisque relictis sub custodia, donec Missarum solemniam perficerentur, regressi in Ecclesiam tam ipsi parentes, quam susceptores cum oblationibus, eas pro illis offerebant. Ita ex Amalario *lib. 3. cap. 36.* & ex Joanne Beleth, qui vivebat anno 1190. *lib. de Divin. Offic. cap. 34.* observat Emin. Card. Bona *d. cap. 16. num. 6. in fine.*

32 In antiquissimo libro Ecclesiæ hujus Cathedralis Patavinæ; cujus titulus: *Hic est ordo totius Officii Ecclesiæ Paduanae per totum circulum anni*, conscripto ante quingentos annos, *pag. 78. terg.* sic habetur. *Sciendum est, quod in tertia hebdomada Quadragesimæ, in feria secunda, post tertiam portantur infantes nondum baptizati ad Ecclesiam majorem, & ante januam versus mane sedet unus Scholaris, qui scribit omnia nomina infantium in quadam tabula lignea, & pro quolibet Infante datur cidem Scholaris pro scriptura unus denarius. Diebus verò sequentibus iterum portantur Infantes Catechumeni ad Ecclesiam majorem, in qua recipiunt signacula, & eorum Matres dant oblationes pro eis.* Postea autem *pag. 95. & 96.* agens de functionibus Sabbati Sancti, quas tunc faciebat Episcopus, & de baptmate Catechumenorum, seu infantium, ita dicit: *Dum cantantur Prophetiæ, Sacrista mittit quosdam Sacerdotes de Villis, & etiam de Capellis Civitatis ad unguendum infantes oleo benedicto in pectore, & in scapulis, facientes eos renunciare diabolo, & pompis eius. Deinde procedit Chorus cum Episcopo ad benedictionem Fontis. Completa benedictione Fontis per Episcopum, sunt etiam ibi parati quatuor Sacerdotes de Villis, & de Capellis Civitatis ad baptizandum, & sunt induti camisis tantum. Finita benedictione Fontis,*

Episcopus baptizat duos, vel tres pueros ad voluntatem suam. Alii verò Sacerdotes, qui ad hoc parati sunt, baptizant alios pueros; & ibi propè sunt alii duo Sacerdotes cum chrismate, qui unguunt baptizatos in vertice. Hæc dicta sint circa mores majorum nostrorum in hac materia Catechumenorum, de qua agimus.

Hiscæ temporibus, ad baptizandos Catechumenos, satis est instructio per viginti dies, si capaces sint discere præcipua fidei mysteria, Symbolum, orationem Dominicalem, Præcepta Decalogi, & Ecclesiæ. *cap. Ante baptismum. cap. Ante viginti: ubi Glossa, & Turrecremata de Consecr. dist. 4. & quamvis congruum sit eos baptizare vel in Sabbato Sancto Paschatis, vel Pentecostes. cap. De Catechumenis. cap. Venerabilis; & cap. Baptizandos de consecr. dist. 4.* in casibus tamen necessitatis possunt quocumque tempore baptizari. *cap. Si quis necessitate. d. dist. 4. Ricciulus de Jure personarum extra Ecclesiæ gremium existen. lib. 3. cap. 3. qui in seqq. capp. tractat plures, easque curiosas quæstiones de Catechumenis; inter quas illam, quod non possunt contrahere matrimonium cum fidelibus ex cap. Cave. 28. q. 1. & ex Sanchezio, & Comitulo, quos citat d. lib. 3. cap. 4. num. 27.*

34 Nonum dubium, *An licitum sit Missam celebrare, & fructum ejus applicare Excommunicatis?* Distinguendum est. Si excommunicati sunt tolerati? licita est celebratio, & fructus Missæ pro eis applicatio. Tamburinus, qui alios ita sentientes allegat *d. lib. 2. cap. 2. §. 4. à nu. §. & seqq.* Si non sunt tolerati, ut si sint denunciati, vel publici clericorum percussores, Sacerdos celebrare pro eis non potest tanquam persona publica, & uti Minister Christi, & Ecclesiæ. At tanquam persona privata, potest secretò, & in sua mente pro eis orare in *Memento*, ad impetrandam iisdem emendationem, ut concedunt d. Tamburin. *eadem §. 4. num. 3. & 4. Eminenti. Card. de Lugo de Euchar. disp. 19. num. 185; Diana p. 5. tract. 9. resol. 77. Quæ residet in opere Coordinato tom. 5. tract. 1. resol. 140. & latissimè Pasqualigus de Sacrificia Missæ quæst.*

quæst. 143, & quæst. 144.

Decimum dubium, *An pro peccatoribus, & viventibus in peccato mortali Missa offerri possit?* Respondent omnes DD. affirmativè quo ad fructum impetratorium; ut docent Pasqualigus q. 142. & Tamburin. d. cap. 2. §. 6. alios allegantes. An verò fructus satisfactorius iisdem reservari possit, cum ad gratiam redierint? alii negant, alii affirmant, ut ridere est apud Emin. Card. de Lugo d. disp. 19. num. 195. & Aversam de Sacrific. q. 11. sect. 10. §. Quod si post remissionem.

Undecimum tandem, & ultimum dubium, quod non absque calore tractant Doctores, est: *An licitum sit, Missas Defunctorum, seu de Requiem celebrare pro vivis, & adhuc degentibus, in hac vita?* Communior, & magis accepta opinio est negativa. Ratio inter ceteras est, quia sic non servatur Ritus Missalis, dum Missa, quæ à Rubricis assignatur Defunctis, recitatur pro vivis. Uterius minùs proderit prædicta Missa, quæ à Rubricis assignatur defunctis, si recitetur pro vivis. Uterius minùs proderit prædicta Missa, quam si alia pro vivis, puta pro remissione peccatorum, vel ex officio: currenti celebratur pro viventibus; nam esto, quod æqualis in utraque sit fructus ex opere operato; quo ad orationes, & preces valde tenuior erit; illas enim Deus discernendas remisit Ecclesiæ; & ei gratæ esse non possunt, si sint contra præscriptum Ecclesiæ. Ita Tamburin. d. lib. 2. cap. 2. §. 7. & alii omnes, qui hanc defendunt sententiam, Layman lib. 5. tract. 5. cap. 1. num. 15. Castropalaus tom. 4. tractat. 22. punct. 6. num. 19. Diana, qui alios allegat, part. 5. tract. 13. resol. 2. Quæ in Coordinato est tom. 2. tract. 1. resol. 79. Iterum idem Diana part. 9. tract. 2. resol. 18. quæ transitum fecit ad Coordinati operis tom. 4. tract. 1. resol. 25. num. 2.

Contrarium tamen docent non spernendi Auctores, Navarus in consil. de Celebrat. Missar. conf. 6. Zerola part. 2. Verb. Missa num. 10. Barbosa in collect. DD. ad Concil. Trid. sess. 22. cap. 2. num. 11. Pinellus lib. 2. de Missa cap. 7. & ex Moralitibus Lezana tom. 4. Verb. Missa.

num. 54. Peyrinus tom. 3. in addit. cap. 1. num. 21. & Gobatus in Theolog. Exper. tract. 3. à num. 629. ubi si sic vivens possulet, ei morem gerendum esse affirmat; ita tamen ut in Missa non dicatur illa oratio, quæ ait, defunctam hodie de hoc sæculo migrasse; ut evitetur mendacium; nam licet hæc celebratio de Requiem pro vivente non sit præcisè juxta institutum Ecclesiæ, habet tamen suaptè natura, atque ex promissione divina energiam respectu omnium capacium; & qui ita præveniunt diem mortis suæ, sunt illius magis memores, & sese magis præparant ad supremam luctam; ideòque scriptum reliquit S. Gregorius lib. 4. Dialog. cap. 58. Tutior est via, ut bonum, quod quisque post mortem suam sperat agi per alios, agat ipse, dum vivit per se. Beatius quippe est liberum exire, quàm post vincula libertatem quærere.

Confirmant hanc affirmativam opinionem exemplis B. Alberti Magni, quem plures Missas de Requiem, ac officia mortualia sibi adhuc viventi celebrare fecisse scribit Ferdinandus de Castro in Histor. Gener. S. Dominici part. 2. lib. 3. cap. 46. Idem operatum esse Henricum II. Comitem de Rateneck Episcopum Ratisponensem XXXIII. Anno Christi 196. testatur Vviguleus Hundus in Histor. ut referunt Lezana, Layman, & Diana supracitati. Quibus addere licet alia duo sequentia.

Horatius Tursellinus in Vita S. Francisci Xaverii lib. 5. cap. 3. differens de Petro Vellejo Mercatore perquam opulento, qui cum occupatus ludo latrunculorum, S. Francisco petenti pro inope puella stipem, dedisset clavem ad arcam, facta potestate indè accipiendi, quantum vellet, hic autem non nisi trecentos aureos deprompsisset; Petrus verò hoc intellecto, seriò subdidisset: *Errasti Pater, namque arcæ clavem tradens, dimidiam auri partem tradebam* (in erant ibi aureorum nummorum triginta millia) admirans tantam liberalitatem S. Franciscus, ipsi mox vaticinatus fuit, eum Deo prænunciante cogniturum ultimum vitæ finem: quem ubi post aliquot annos divinitus cognovit adesse.

adefse, compositis rebus domesticis, ad huc vivens, vigenſque ædem Sacram adit, impulſit Parochum, ut conſeſſim faciat pro ſe Sacrum funebre, cui cum interfuiffet, convenit amicos, aperit vaticinium Xaverii, extremum Vale eis dixit, rogans ut Petri Vellej mox obituri funus eodem die proſequantur, atſque ita proſuſe eventit. Affecta jam ætare hominem mors repentina abſtulit; eodemque die funere elatum amici ad Templum proſeſcuti ſunt. Ita Gobatus *d. tract. 3. num. 633.*

Alterum illuſtrius quidem exemplum narrat de Carolo V. Imperatore Famianus Strada *lib. 1. Hiſtoriæ belli Flandr.* his verbis. Exequiarum occasione, quas Matri anniverſarias (ipſe Imperator) perſolverat, nova inceſſit animi cupido, ſi liceret & ſuas celebrandi. Reque communicata cum Joanne Regula è Hieronymiana familia, qui ejus conſcientiam moderabatur, quamvis inſolitum quidem illud, pium tamen, ac ſalutare dixiſſet, apparari funus ſibi quamprimùm juſſit. Ergo excitatur in Templo tumuli moles, ſunaliſbus illuminatur, atrati circumſtant ſamuli, mortuale Sacrum mœſto Monachorum cantu peragitur. Ipſe funeri ſuperſtes ſuo, ſpectabat exequiale carmen, placidam ſibi requiem beatas inter ſedes implorantium, eademque ipſe ſibi ſuffragia pſallentibus immiſiſt expofcebat. Donec Sacrificanti propior factus, eam tradens, quam geſtabat, accenſam facem, ſublatis in cælum oculis: Ego te, inquit, vitæ, ac mortis Arbitr, oro, quæſoque, ut quemadmodum oblatum hunc à me cereum Sacerdos capit, ſic commendatam in manus tuas hanc animam Tu, quandocunque liberit Tibi, in ſinum, complexoque tuos benignè ſuſcipias. Tunc ut erat pulla, fluxaque opertus veſte, humi procubus, renovatiſque omnium, qui aderant, lacrymis, quaſi depoſitus, ſuprema lamentatione comploratus eſt: atque hoc videlicet rudimento Carolus vicinæ jam morti præludebat. Huſcuſque Famianus Strada; cujus eadem verba tranſcribit Menochius *in Storeis cent. 1. cap.*

32. & ejuſdem Funeris pompæ Carolo vivente meminit noviffimè Antonius Foreſti *in Mappamundo. Hiſtor. tom. 2. lib. 24. in Vita Caroli Quinti Imperatoris anno 1557.*

DECISIO XXXVII.

ARGUMENTUM.

Inquiritur, An ſit major fructus Miſſæ ſolemniſ, quàm Miſſæ privatæ? Docetur Miſſam ſolemniſ eſſe, quæ celebratur cum Miniſtris, Muſica, & cantu. Exponitur, Quid, & Quotuplex ſit Muſica? Quis ejus Auſtor? Quo tempore introducta ſit in Eccleſia tam Vocalis, quàm Inſtrumentalis? Organorum uluſ quando cœperit? Quomodo Organa tonanda? Vbi ſint Organa ſamoſa? Muſica laudata. Item cenſurata. Quæ approbata? Gregoriani cantus commendatio. Tonorum Regulæ. An Monialibus Muſica expediat? Tandem, Majorem eſſe fructum Miſſæ ſolemniſ, quàm privatæ tum ex opere operantis, tum ex opere operato rationibus demonſtratur.

S U M M A R I U M.

1. Miſſæ ſolemniſ plures ſpecies.
2. Miſſæ ſolemniſ multiplex nominatio.
3. Miſſa cantata, ſed ſine miniſtris, an ſit ſolemniſ?
4. Miſſa ſolemniſ, & cantata eſt antiquior privatæ Miſſis.
5. Miſſa privatæ an ſemper fuerint in uſu?
6. Cantus in Miſſis in primitiva Eccleſia qualis fuerit?
7. Miſſarum privatarum numerus quando ſit dilatatus?
8. Miſſæ privatæ die feſto non dicebantur.

- bantur ante Missam solemnem .
- 9 Musica undè dicta ? Et quid sit ?
Et quotuplex ?
- 10 Musica vocalis tres species . Et quæ ?
- 11 Musica Instrumentalis triplex . Et quæ ?
- 12 Hymnus S. Joannis Baptiste Ut Quasant &c. à quo compositus ?
- 13 Adamus an Musica doctus fuerit ?
- 14 Moyfes, & Maria soror ejus sciebant Musicam artem .
- 15 Hebræi Musicam amabant .
- 16 Angeli auctores Musica
- 17 Angeli respondent S. Gregorio Magno celebranti .
- 18 Angeli cantarunt primùm Regina Cæli letare alleluia .
- 19 Angelorum cantus exempla plura .
- 20 Musica quando in Ecclesia sit introducta ?
- 21 Musica vocalis tempore Apostolorum fiebat à Clero, & populo simul .
- 22 Cantus in Ecclesia anno 364. soli Clero demandatus .
- 23 Cantus fuit reformatus à S. Gregorio Magno .
- 24 Imperiale præceptum, ut Ecclesiastici cantent in choro .
- 25 Cantores Ecclesiastici à tenera ætate instruebantur .
- 26 Pontifices Romani, qui priùs fuerant Cantores in Ecclesia .
- 27 Galli, & Angli discunt cantum ab Ecclesia Romana .
- 28 Instrumentalis Musica quando sit introducta in Ecclesia ?
- 29 Hymni compositi à S. Ambrosio .
- 30 Musica instrumentalis numquam fit in capella Papæ .
- 31 Organa quo tempore sint inventa ?
- 32 S. Cæcilia martyrio coronata anno 232 .
- 33 Versus, qui sonantur ab Organo, sunt per aliquem recitandi in Choro clara voce .
- 34 Versus, qui non ab Organo, sed à Choro prorsus sunt canendi ?
- 35 Strophæ hymnorum, in quibus est genuflectendum, non ab Organo, sed à Choro semper sunt cantandæ .
- 36 Organista an possit esse Canonicus ?
- 37 Organista non sit prolixus, dum pulsat organum .
- 38 Credo cantetur totum sine Organo .
- 39 Offertorium in Missa olim longum erat .
- 40 Organa duo famosa Orvieti, & Eugubij : Et illud S. Justine de Padua, ac Tridentinum .
- 41 Musica an approbanda in divinis Officijs ? ratione pro approbatione .
- 42 Musica est remedium contra Pestem .
- 43 Tarantolæ morsus, sanatur musico concentu .
- 44 Multis oneratis quare appendantur tintinabula ad collum ?
- 45 Buccina armonica, vulgò il Cornetto non est prohibenda in Capella Musicali .
- 46 Musicus clericus etsi indoctus potest ordinari .
- 47 Joannes Savisberienfis, Carnotensis Episcopus anno 1177. laudat Musicam .
- 48 Musicam instrumentalem, & cantum figuratum esse explodendum ab Ecclesia rationes plures .
- 49 Eunuchi, & castrati Musici sunt irregulares .
- 50 S. Aelredi Abbatis censura in Musicam .
- 51 Extravag. Joannis Papæ XXII. & Alexandri VII. contra Musicam .
- 52 Musica devota laudabilis . Profana explodenda .
- 53 Cantus Gregoriani commendatio .
- 54 Canonici Patavini tenentur scire cantum Gregorianum .
- 55 Versus ad cognoscendos tonos cantus Gregoriani .
- 56 Versus ad sciendum intonare Psalmos .
- 57 Mionales an expediat, ut sciant cantare, & sonare ?
- 58 Alexandri VII. Bulla circa Musicam Monialium .
- 59 Missæ solemnæ fructus, & valor major est, quam Missæ privatæ .

- 60 *Fructus ex opere operantis in Missa solemni cur major, quam in privata?*
- 61 *Fructus majoris ex opere operato in Missa solemni rationes.*
- 62 *Ordines maiores, & minores instituti à Christo, ut Missa solemni cantaretur.*
- 63 *Simonis Ozis filii legatio missa ad Romanos.*
- 64 *Mina una quanta pecunia sit?*
- 65 *Mina mille sunt in pondere uncie quingentæ.*
- 66 *Clypeus mysticus est Christus.*
- 67 *Principes dant Oratoribus suis ingentes pecunias.*
- 68 *Missa solemni pluribus privatis satisfieri conceditur.*
- 69 *Conc. Trid. sess. 25 de Ref. cap. 4. dispositio circa onera Missarum reducenda.*
- 70 *Anniversaria 50. annua Congregationis Parochorum Paduæ.*
- 71 *Episcopus potest moderari onera Missarum nondum acceptata.*
- 72 *Præpositura SS. Trinitatis Paduæ est secunda dignitas in Collegio Parochorum.*

Non inutilis, neque injucunda est investigatio, *Utrum Missæ solemnis sit major fructus, quam Missæ privatae?* pro cuius dilucidatione, & quæ sit resolutione; hæc quæ sequuntur, sunt declaranda, videlicet:

- 1 *Quæ sit Missa solemnis?*
- 2 *Quid, & Quotuplex sit Musica?*
- 3 *A quo Musica habuerit originem?*
- 4 *Quando Musica introducta sit in Ecclesia?*
- 5 *Organorum usus quando incæperit?*
- 6 *Musica in Divinis Officiis an approbanda, vel proscriptenda?*

Quo ad Primum. Missæ solemnis plures sunt species. Una est maximè solemnis, quæ cum omnibus Ministris Sacris in Cæremoniali Episcoporum præscriptis, diebus festivis, cum Musicali cantu celebratur. Bauldry in *Manual. Sacr. Cærem. part. 3. cap. 15.* Ga-

vantus in *Rubric. Missal. part. 2. tit. 2. De ingressu Sacerd. ad Alt. num. 5.* Castaldus in *Praxi Cæremon. lib. 2. sect. 9. cap. 1.* & Bissus in *Hierurgia. tom. 2. litt. M. Verb. Missa solemnis num. 237.* & fere diversis nominibus nuncupari, nempè Missa principalis, & Conventualis in *Rubric. Missal. Missa publica in Ord. Rom. tit. de Dedic. Eccl. Missa Canonica à S. Gregor. in lib. Capitular. cap. 45.* & Missa Generalis à *Microlog. cap. 45.* ut notat Gavantus *d. num. 5.* subdens, quod illa propriè est Missa Solemnis, quæ cantatur in festis solemnioribus in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis sine ulla omissione eorum, quæ ad indicandam solemnitatem spectant. Missa verò solemnis, sed minori modo, est illa, quæ quidem cantatur cum Ministris, sed vel sine credentia, vel sine incensatione Altaris; aut etiam sine Ministris, cum duobus Ceroferariis, uno Thuriferario, & uno Acolytho, à quibus Sacerdoti celebranti inservitur; vel cum duobus tantum Acolythis; sive cum unius Clerici tantum adfidentia, ut fieri solet vel in Ecclesiis Regularibus, vel Parochialibus, in quibus parvus est numerus Ministrorum; & hujus formæ Missa solemnis dicitur potius tolerata, quam concessa; quia per Rubricas Missalis duæ tantum species Missarum assignantur; una Solemnis, in qua nihil desit circa Ministros paratos, & adfidentes celebranti, credentiam, incensationem, & chorum cantantem; & altera privata; in qua Sacerdos Missam solus legit; sibi uno ministro inserviente, ut bene observat Gavantus *d. part. 2. tit. 2. num. 5. Vers. Ea vero est solemnis.* Bauldry *d. part. 3. cap. 9. alias 12. pag. 195.* & Bissus. *d. Litt. M. nu. 237. §. 1.*

Porrò illud est observatione dignum, quod ex Emin. Card. Baronio *Anno 218. num. 38.* deducunt supracitati Auctores Gavantus, & Bissus; quibus concordat Illustrissimus, & Reverendissimus Episcopus Sarnellius in sua *Antiqua Basilcographia cap. 35. num. 7.* nempè, Missas solemnes cum Ministris paratis, & cantu esse antiquiores Missis privatis; itaut ab initio Ecclesiæ, viventibus adhuc ipsis Apostolis Sacrosanctum Missæ

Missæ Sacrificium celebratum fuerit solemni ritu, hoc esse clero canente, populo adstante, offerente, ac communicante, ut ait Illustriss. & Reverendiss. Sperellus in *Parnefi Teleturgica cap. 18. num. 1.* nec non Emin. Card. Bona *Rer. Liturgic. lib. 1. cap. 13. num. 2.* Et quamvis *cap. 14. sequenti* demonstret, privatas Missas semper quoque in usu fuisse; quia Apostoli circa domos panem frangebant, Eucharisticum videlicet, ut illorum Acta testantur; & viri Apostolici, qui eos proximè sequuti sunt, sæpè privatim celebrabant in domibus, in carceribus, in cryptis, in cœmeteriis, & in tuguriis, ut etiam comprobatur idem Emin. Card. Bona *d. lib. 1. cap. 19.* ex his non sequitur, quod eorundem Apostolorum, & successorum Missæ non fuerint solemni celebratæ, cum ministrorum assistentia, & populi, & cantu; quia cantus ipsorum nec musicalis, de quo infra cum instrumentis, neque strepitosus est intelligendus; sed qualis decebat pietatem primorum Christianorum, loci, ac temporis opportunitatem; ut hiscè temporibus faciunt Patres Cappucini, Eremitæ Camaldulenses, & Clerici Regulares Theatini; & talem fuisse cantum Ecclesiæ Alexandrinæ sub S. Athanasio habetur ex S. Augustino *Confess. lib. 10. cap. 33.* & ex eodem Illustrissimo Sarnellio in suis Epistolis Ecclesiasticis *Epist. 9. pag. 54.* Apostolos autem in ultima cœna post Sacram Communionem receptam cantu egisse gratias Deo, innuit Evangelista Matthæus *cap. 26. vers. 30.* dicens, quod *Hymno dicto exierunt in montem Oliveti;* quo loci sic commentatur Tiri-nus: *Hymno dicto; id est gratias Deo actis, fortè cum cantu, ut textus Græcus insinuat: & notat Paulus Burgenfis, post usum Agni Paschalis soltos Judæos canere, vel legere Psalmum laudate Dominum omnes gentes cum quinque sequentibus.* Igitur sicut non erat novum Apostolis, & primis Christianis laudare Deum cum cantu juxta illud Apostoli Pauli ad Ephesios *cap. 5. vers. 19.* *Loquentes vobis metipsis in psalmis, & hymnis, & canticis spiritualibus; cantantes, & psallentes in cordibus vestris Domino.* Sic extra dubium est, quod

Missas Solemnes cum cantu devoto celebrarent, de quo S. Augustinus *Epist. 119. cap. 8.* libi: *De hymnis, & psalmis canendis, ipsius Domini, & Apostolorum habemus documenta, exempla, & præcepta;* ut latius differit Casalius *De Veteribus Sacris Christian. Ritibus. cap. 44. per totum.*

Hinc pariter est, quod multiplicia exempla, & auctoritates, quas doctè collegit Emin. Card. Bona *d. lib. 1. cap. 14.* ad probandam usum Missarum privatarum, sunt Sanctorum Patrum, qui vel in quarto sæculo, vel in posterioribus vixerunt; iis namque temporibus, dilatata Ecclesia per totum orbem terrarum, & ob multitudinem fidelium multiplicatus etiam cum fuisset numerus Sacerdotum, qui populo Christiano Sacramenta ministrarent; crevit usus Missarum privatarum: sed cum tali restrictione, ut tunc nulli Sacerdoti licitum fuerit die festo privatas Missas ante Tertiam celebrare, ne scilicet populus à publico, & solemni Sacro distraheretur; & ut omnes Sacerdotes, & universus populus ad publica Missarum Solemnia, & prædicationem Verbi Dei convenirent, ut ex S. Burchardo Episcopo Vormaciensi, (qui decimo sæculo vixit, & scripsit viginti libros Decretorum ex Conciliis, & Pontificibus, ac Sanctis Patribus) *lib. 1. cap. 59.* advertunt Bauldry *d. part. 3. cap. 11. nu. 2.* Castaldus *d. lib. 2. sect. 9. cap. 1. num. 1.* & Bissus in *Hierurgia d. Verb. Missa Solemnis. §. 3.* Missa itaque Solemnis vere, & propriè illa dicitur, quæ cum cantu, & solemni cœremoniariarum apparatu, Ministris, & Clero assistentibus, suorumque ordinum munia exercentibus celebrari consuevit. Emin. Bona *d. lib. 1. cap. 13. nu. 1.*

Quo ad secundum. Musica (quæ vel sic dicitur à *Musis*, ejusdem nutricibus, & cultoribus; vel à voce Hebræa *Musar*, quæ significat eruditionem; ut scribit Vossius in *Etymologic. Linguae Latinae verb. Musica.*) est perita modulationis in sono, cantuque consistens. Sive, ut alii volunt, est *ars concinnitatis, vocibus, moribusque collocata.* Aut etiam *habitus inspectivus, activus, & affectivus*

absoluti meli. Musica verò duplex est. Una Vocalis, alia Instrumentalis. Illa dicitur vocalis, quæ consistit in decantandis carminibus dulci, suavique voce ad imitationem avium, & præcipuè Luscinia, à quarum observatione homines artem musicam didicisse voluit Lucretius. inquitens:

At liquidas avium voces, imitariæ ore,

Ante fuit multò, quàm levia carmina cantu

Concelebrare homines possent, auresque jurvare.

Dividitur autem vocalis Musica in tres species subalternas, in *Melopoëjam*, quæ continet versus Lyricos; in *Rhythmicam*, quæ consistit in carminibus desinentibus cum earumdem similitudine Syllabarum; ut *Dies iræ, dies illa, solvet seculum in favilla*. Et tertiò in *Poeticam*; per quam decantantur omnia alia genera carminum, de quibus usus erat apud antiquos Poetas. Passeronus in *Proemio Sphære Artific.* Laurentius in *Amalthea Onomastica in verb. Rhythmica expositio.* & *Arelius Sacri. Impres. lib. 6. Impres. 158.* ubi num. 1. inter musicas. Aves Principem esse Philomelam deditur illis verbis Ovidii:

Tu Philomela potes vocum, discrimina mille,

Mille vales, varios ritè referre modos.

Nam quamvis aliæ volucres. modulamina tentent,

Nulla potest modulos. equivalere tuos.

Instrumentalis Musica iterum triplex est *Enchordica*, *Pneumatica*, & *Crustica*. Instrumenta musicalia *Enchordica* sunt illa, quæ nervis, seu chordis intenduntur, & talia sunt *Lira*, *cithara*, *testudo*, *psalterium*, *sambuca*, *pandura*, *barbiton*, *navilium*, & *pectis*. Instrumenta *Pneumatica* sunt, quæ flatu complentur, veluti *Tuba*, *tibia*, *fistula*, *classicum*, *buccina*, *cornu*, *lirus*, & *Organum*. *Crustica* sunt, quæ pulsatione reboant, quale est *tympalum*, *sistrum*, *cymbalum*, *clavecymbalum*, & *crustma*; de quibus *Franciscus Serra in Ap-*

paratu Synonymor. Verb. Musica Instrumenta. ubi supra nominata omnia describit, & declarat; & *P. Daniel Bartoli in Opus. de Sonitu, & tremorib. Armonicis*, in quo tract. 4. cap. 1. & 2. disputat, an delectabilior sit sonitus Unifonus, vel varius ex gravi, & acuto, ad quem lectorem otiosum, & curiosum remitto.

Quo ad Tertium; si petimus, à quo Musica habuerit originem? Poetæ inventionem illius tribuunt Apollini, ac Mercurio, ut notat *d. Serra eod. verb. Musica.* *Petrus Gregor. Tholosanus in Syntaxi. Art. mirabil. lib. 12. cap. 5.* & *Alemanus Benelli in Dialogo*, cujus titulus. *Il Desiderio. overo de concetti di varii Instrumenti Musicali*, In quo pag. 34. ponit hoc hexasticum, habens sex notas musicales. *Ut, Re, Mi, Fa, Sol, La*: Videlicet:

Candidulo vultu, roseo & suffusa pudore

Dic quare in terris Musica carpit iter?

UT REpleat MISericors. FAcili SOLamine, LAudes.

LAte, ac SOLa FAvens, MIRA REferre polis.

UT possit benefacta Virum, & pia munera vatum,

De Cælo veniens. Musica in Orbe viget.

Sunt, qui putant, easdem sex notas musicales à *Guidone Abbate Benedictino* excellenti Musico insertas fuisse in *Hymno Vesperarum S. Joannis Baptistæ*,

Ut queant laxis Resonare fibris.

Mira gestorum Famulitutorum,

Solve polluti Labii reatum,

Sancte Joannes.

Sed id verum non esse, demonstrat *Gavantus in Rubric. Breviar. sect. 5. cap. 6.* add. *Hymnum Ut Queant*. ea ratione, quia fuit compositus à *Paulo Diacono*, qui floruit anno 770. *Guido* autem Abbas obiit anno 1020. Idèd verius creditur, quod prædictus *Guido* selegerit à dicto *Hymno* easdem sex notas musicales *Ut, Re, Mi, Fa, Sol, La*. tanquam sibi beneplacitas, cum potuerit pro suo arbitrio tanquam *Magister Artis Musicalis* alias deputare.

Porro

Porrò fabulis relictis, Annalistæ eam referunt Jubalo filio Lamechi, de quo dicitur in *Genes. cap. 4. Vers. 21.* quod prædictus Jubal fuit pater canentium cithara, & organo. Et quamvis Cajetanus opinatus sit, à Jubalo inventam fuisse solam Musicam instrumentalem; non autem vocalem; contrarium tenet Oleaster, quem citat Salius *ad Ann. Mundi 689 num. 15.* ubi quærit, an possimus dicere, quod Adamus Musicam ignoraverit, qui omnes scientias infusas à Deo habuit; ut nos ostendimus supra *Decis. XV. num. 4.* & respondet: *Musicam quidem artem, atque instrumenta non ignovisse Adamo, sed ut in statu penitentiae non usurpata.* Hiuc non mediocri studio cultam fuisse semper Musicam tam vocalem, quam instrumentalem ab Hebræis constat ex cantico post transitum maris Rubri decantato à Moyse, & à Maria sorore ejus, virisque, ac mulieribus aliis cum tympanis, ut legitur in *Exod. cap. 15.* Ex deputatione cantorum facta à David pro Templo, ut ibi ob divinum cultum canerent in citharis, psalteriis, & cymbalis, ut habetur *lib. 1. Paralipom. cap. 25.* Ex usu continuo musicalis concentus, quem Hebræi adhibebant tùm in nuptiis, tùm in conviviis, ut latè demonstrat Serlogus *tom. 1. in Cantic. Vestig. 1. sect. num. 25.* & S. Lucas in *Evang. cap. 15. num. 25.* ubi præparato convivio per Patrem filio suo Prodigio, senior frater revertens de agro domum, *audivit Symphoniam, & chorum, scilicet musicorum canentium.*

Cæterum Scripturistæ primarios Musicæ auctores faciunt Sanctos Angelos, Spiritusque beatos, quos Isajas vidit, & *audivit canentes alter ad alterum in celo coram Domino, Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus exercitum plena est omnis terra gloria ejus. Isa. cap. 6. ver. 3.* Ipsosque in nativitate Salvatoris pariter Pastores audiverunt cantare, quando *Facta est cum Angelorum multitudo militiæ cœlestis laudantium Deum, & dicentium: Gloria in altissimis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Luc. 2. 13.* De jisdem pariter testatur Sanct. Joannes in *Apoc. cap. 14. vers. 2.* dicens: *Et vocem,*

quam audivi, sicut citharæ odorum citharizantium in citharis suis. Et cantantem, quasi canticum novum. Plurima quoque testimonia de armonicis Angelorum concentibus cumulat Jo. Bonifacius Bagatta de *Admirand. Orbis Christiani rom. 1. lib. 1. cap. 2.* inter quæ *num. 15.* quod S. Gregorius Magnus Missam solemnem celebrans in Ecclesia S. Mariæ Majoris, proferens illa verba: *Pax Domini sit semper vobiscum,* audivit Angelos suavissimo cantu respondentem sibi, *Et cum spiritu tuo.* In cujus miraculi memoriam usque adhuc dum Pontifices in eadem Ecclesia solemniter celebrant, ad eadem verba *Pax Domini,* chorus non respondet, *Et cum spiritu tuo,* tale munus Angelicis choris relinquendo; *Et num. 16.* subdit: Eumdem S. Gregorium in processione cum imagine Deiparæ ad Ecclesiam S. Petri prope molem Adrianam audivisse voces Angelorum, Virginem his verbis obsequentes: *Regina Cœli letare alleluia &c.* Et in memoriam tanti mysterii, usque adhuc quoties Canonici S. Mariæ Majoris processionaliter eandem molem transeunt, eandem Antiphonam piè, religiosèque recitant. Successivè dictus *18* Auctor Bagatta *d. cap. 2. §. 2. num. 11.* scribit: Divum Nicolaum Tolentinatem sex ante obitum mensibus, singulis noctibus Angelorum concentum audivisse.

Item *num. 14. ex Marulo lib. 6. cap. 16.* quod S. Martini Episc. Turonensis vultus, cum obiisset, splendidus apparuit; Angelici præterea cantus circa ipsum auditi sunt. *Num. 20. ex Chronicis Minor. par. 1. lib. 9. cap. 23.* In obitu Comitissæ Delphinæ, Sancti Eleazari Uxoris, cum quo Virginitatem in Matrimonio conservavit, auditi sunt Angelorum concantus, ejus beatam Animam ad cælum evocantium. *Ex Chronicis S. Augustini num. 25.* Quo tempore ad Cælum evolavit anima Sanctæ Monicæ, Sancti Augustini Matris. Angelorum cantus, illam beatam Animam ad patriam concomitantium; mirabiliter auditi sunt. His addendus Emin. Card. Baronius *anno 886. num. 26.* scribens, quod suavissimi Angelorum cantus in

crypta viæ Salarix Romæ super corpora SS. Martyrum auditi sunt, quibus celestes Spiritus suorum concivium gloriosum de tyrannis triumphum exaltabant. At de Angelica harmonia, & Cælitum cantibus plenæ sunt Sacræ Historiæ; adeo ut jure optimo, ad eisdem referenda veniat Musicæ inventio; Ecclesia proficiente, quod *Ille sedes Cælitum semper resultat laudibus; Deumque Trinum, & Unicum jugi canore prædicat.* ut in Hymno *Dedicat. Eccl. ad Laudes.* At de his videndus Cassianus in *Catalogoglor. Mund. part. 10. Consider. LI.*

Quo ad Quartum; in quo quaeritur, Quando Musica introducta sit in Ecclesia? distinguere oportet Musicam vocalem ab instrumentali, & ab Organo. ²⁰ Musica vocalis, quæ non cantus figuratus; sed, ut dicitur cantus firmus, recepta est in Ecclesia statim à principio; siquidem tempore Apostolorum, & aliquot subsequentibus sæculis universus fidelium cætus simul cum clero psallere solebat; & Sacerdoti solemniter celebranti cum cantu assistebat, & respondebat, ut ex Liturgia S. Jacobi, & ex libro octavo Constitutionum Apostolicarum manifestum est, & plenè probant Casalius de *Sacris Vet. Christ. Ritibus cap. 44.* laudatus Episcopus Sarnellius d. *Epist. 9* Tamburin. de *Jure Abbatissar. disp. 15. q. 3.* Et Emin. Card. Bona de *Divina Psalmodia cap. 17. §. 2. num. 3.* & *Rev. Liturgic. d. lib. 1. cap. 25. num. 19.* ubi plurimi Sancti Patres, nec non verba illa Plinii in epist. ad Trajanum: *Christianos solitos fuisse stato die ante lucem convenire, & carmen Christo quasi Deo dicere secum invicem. Quia tamen vix fieri poterat, quin ob imperitiam populi canentis unâ cum Clero Ecclesiasticæ harmoniæ concentusturbaretur, Patres Concilii Laodicensi (quod celebratum fuit anno 364.) cap. 15.* statuerunt: *Non oportere præter Canonicos cantores, qui suggestum ascendunt, & ex diphtera, seu membrana cantant (ideest ex libro) alium quemlibet in Ecclesia psallere;* & quamvis hic canon non fuerit statim ubique receptus, ut ex SS. Patribus comprobât Emin. Card. Bona, ubi supra, cepit tamen cantus

Ecclesiasticus exerceri à solis clericis; ²³ *cap. Non liceat, dist. 92.* potissimum post factam ejusdem cantus reformationem, seu correctionem à S. Gregorio Papa, à quo cantus firmus nomen Gregoriani cantus deduxit; quo tempore ab eodem Sancto Pontifice instituta fuit Schola Cantorum, cui prædia donavit, & habitationes univit, ut testatur Joannes Diaconus in Vita ejusdem S. Greg. *lib. 6. cap. 7.*

De hac reductione Psalmodiæ, & Cantus in Ecclesia ad personas Ecclesiasticas loquitur etiam Imperator Justinianus (qui vivebat anno Domini 530.) ²⁴ *in l. Omnem. 49. Cod. de Episcop. & Cleric.* in qua §. 10. ita loquitur: *Præterea Sancimus, ut omnes Clerici per singulas Ecclesias constituti, per seipsos psallant nocturna, & matutina, & vespertina, ne ex sola Ecclesiasticarum rerum consumptione clerici appareant, nomen quidem habentes clericorum, rem autem non implentes clericis circa Liturgiam Domini Dei. subdens: Si enim multi Laicorum, ut suæ animæ consulant, ad Sanctissimas Ecclesias confluentes studiosi circa Psalmodiam ostenduntur; quomodo indecens non fuerit, clericos ad id ordinatos non implere summum?*

Igitur post tempora supradicti Concilii Laodicensi, & Justiniani Imperatoris ²⁵ cantus in Ecclesiis transitum fecit de personis laicis ad solos clericos; quos Antistites ubique erudiri curabant in Psalmodia à tenera ætate, ut de Victore Episcopo Africano, de S. Augustino, & aliis demonstrat d. *cap. 25. num. 20.* Emin. Card. Bona, singillatimque de Romanis Pontificibus, quorum plurimi in officio Cantoratus juvenilem ætatem transegerunt; inter quos Sergius Primus; Sergius Secundus, Gregorius Secundus, Stephanus Tertius, & Paulus Primus; & hoc idem desumitur ex annalibus Emin. Card. Baronii ad *Annum 51. & 60.* & ibi Spondanus, ut notat Casalius d. *cap. 44. pag. 197.* Tanta autem erat gravitas, & dulcedo simul mixta Cantus Ecclesiæ Romanæ, ut ab ea illum sibi asciscerint tum Ecclesia Anglicana, teste Ven. Beda *lib. 4. cap. 18.* tum Ecclesia Gallicana, Valfrido Stra- ²⁷

bone referente; atque Emin. Card. Baronio Anno 754. num. 7. ubi Carolus Magnus petiit, & obtinuit ab Adriano Papa quatuor Cântores Romanos; quorum opera cantum, & psalmodiam in Ecclesiis Gallicanis fecit reformari; quæ omnia non intacta reliquit antedictus Illustriss. Sarnellius Episcopus Vigilantium in laudato libello *Epistolar. Eccles. in Epist. 9. pag. 59.*

Instrumentalis autem Musica, & cantus figuratus introduci cepit in Ecclesiis sæculo quinto; ut populus fidelis abstraheretur à modulationibus, & concentibus, quos hæretici factitabant, ut gentes ad eorumdem templa frequentanda incitarent. Nam de hujus Musicæ usu constat ex carminibus Venantii Fortunati Episcopi Pictaviensis, qui floruit anno 570. positus infra *Decif. 49. nu. 61.* Siquidem Sancti Antistites expedire censuerunt, cantica canticis, citharasque citharis opponere, & aurium hominum pruritui, lyræ, plectri, sambucæ, aliorumque Musicalium instrumentorum harmonico sonitu indulgere; simulque permixtis vocibus gravi, media, acuta, subacuta, & tremula melodiam in divinis officiis exhibere, ut differunt Nicephorus in *Histor. lib. 9. cap. 16.* Theodoretus *lib. 1. & Cassiodorus lib. 5. cap. 32.* Quos novissime refert doctissimus, & eruditissimus Jacobus Pignatellus *Consultation. Canon. car. tom. 3. consult. 41. num. 1.* addens, quod prædicta de causa, & ad lenocinia aurium propulsanda, ab hæreticis adinventata, instrumentalem Musicam permiserunt S. Flavianus Antiochiæ, S. Chrysofomus Constantinopolis, S. Augustinus Hippone, & S. Ambrosius Mediolani, à quo Rhythmi versus, scilicet Hymni Sacri, dulcius canendi fuerunt compositi; eandemque methodum canendi figuratè cum instrumentis credendum est irrepsisse in Ecclesias Urbis Romæ, etsi ingressum ei datum non fuerit in capellam Papæ, Suarez de *Relig. lib. 4. cap. 8. num. 7.* nam S. Leo Papa eam redarguit *Ser. 4. de Fejun. mens. sep.* his verbis: *Insidiososono, & mollibus idibus, pulsantur auditus, ut animi soliditas illecebrosa modulatione solvatur; & lethali-*

lium consuetudine suavitatum, incauta, & parùm sobria corda capiuntur.

Quoad Quintum: Organum quo tempore sit in Ecclesia introductum non est facile diffinire; alii enim volunt Regi Pipino in Gallias primùm fuisse dono missum à Copronimo Græco Imperatore anno 766. ut notat Sigebertus; & Annales Metenses anno 757. Alii opinantur, tempore Vitaliani Papæ, anno scilicet 660. Organa fuisse in lucem edita, ut differit Emin. Card. Bona de *Divina Psalmodia cap. 17. §. 2. num. 4.* Pignatellus *tom. 3. consult. 41. num. 8.* Theatrum Vitæ humanæ *cap. 22.* & notat Illustrissimus Sarnellius *d. Epist. 9. pag. 58* Sed fatendum est, multò ante Organa orta esse; nam sæculo antecedenti, in quo vivebat Venantius Fortunatus, anno scilicet 570. in descriptione Cleri S. Germani Episcopi, sic de Organo cecinit.

Hinc puer exiguis attemperat Organana cannis.

Inde senex largam ructat ab ore tubam.

Cymbalicæ voces calamis miscentur acutis.

Disparibusque tropis fistula dulcè sonat.

Tympana rauca senum puerilis fistula mu'cet.

Atque hominum reparant verba canora lyram.

Immò antiquissima nuncupanda sunt Organa; ea ratione quia erant in usu tum tempore S. Augustini, qui florebat Anno 420. & in Psalmo 98. de eis meminit, inquit: *Rogamus pro illis, ut qui delectabiliter audiunt Organum, delectabilis audiant vocem Dei;* tum tempore Aurelii Prudentii videntis Anno 390. & in Apotheosi adversus Judæos Organum his versibus describentis.

Quidquid in ære cavo reboans tuba curva remugit,

Quidquid in arcano vomit ingens Spiritus haustu,

Quidquid casta chelidis, quidquid testudo resulat,

Organa disparibus calamis, quod consona miscent

Stemula pastorum, quod reddunt vobis antra,
Christum concelebrat, Christum sonet, omnia Christum
Muta etiam fidibus Sanctis animata, loquantur.

Immò tempore Sanctæ Cæcilie Virginis, & Martyristestatur Ecclesia in ejus Officio, quod in Divina Liturgia, & Sacris Orationibus Organorum sonus adhibebatur, juxta primam antiphonam laudum, *Cantantibus Organis Cæcilia Domino decantabant dicens; fiat cor meum immaculatum, ut non confundar.* Et nihilominus martyrium hujus Sanctæ Virginis fuit anno 232. imperante Alexandro Severo, ut notat Emin. Card. Baronius ad *d. Annum*, & Ribadencira in ejus vita die 23. *Novembris.*

Organa autem dicuntur cantare non verè, & propriè; sed impropiè, & fiktè. Ceccoperius *de Canonicis lib. 2. num. 113. & num. 115.* idèd quando Chorus canit alternatim cum Organo hymnos, cantica, Magnificat, vel in Missa Gloria in Excelsis, aut Credo, debet aliquem deputare, qui ibidem distinctè, & clarè pronunciet, quæ ab Organo cantari figurantur; vel ea quivis de Choro submissa voce dicat, ut præcepto de Divino Officio integrè recitando satisfaciat; quod advertit Bonacina *de Hor. Canon. disp. 1. q. 1. panct. 2. num. 4.* & nos notavimus in *Errorem. Eccles. cap. 18. num. 14.* Sed & illud est advertendum juxta Cæremoniale *Episcop. lib. 1. cap. 28.* ut in Matutinis, & Vesperis solemnibus primus versus Canticorum, nec non primus, & ultimus hymnorum; pariterque versus, in quibus genuflectendum est, & Gloria Patri ad omnes Psalmos, semper decantentur à Choro, non ab Organo. Ceccoperius *d. lib. 2. num. 113.* ubi subdit, quod strophia hymnorum, in qua genuflectendum est (exempli gratia in hymno inventionis, seu exaltationis Sanctæ Crucis: *O Crux ave spes unica*) à Choro est cantanda, non ab Organo; quod si strophia immedia tè antecedens ab eodem Choro fuerit decantata; debet Chorus continuatè cantare etiam Strophiam sequentem, in qua debet genuflectere, sine interpo-

sitione sonitus Organi inter easdem strophias, juxta præscriptum ejusdem Cæremonialis *Episc. d. lib. 1. cap. 28.* & decretum *Sacræ Rit. Congr. die 2. Septembr. 1646.* nisi consuetudo esset Ecclesiæ interponendi Organi sonum inter antedictas strophias, quando illa, in qua genuflectitur, non omittatur sub silentio, sed à Choro reassumatur, & cantetur. Barbofa *Decif. Apostol. collect. 78. num. 5.* Ceccoperius *d. lib. 2. num. 115.*

Porro Canonicum non posse esse Organistam probat Moronus *resp. 67. num. 57.* sed si aliquando deficiat Organista, Canonicus sciens tangere Organum potest illud sonare, & lucrari distributivè; ut autem satisfaciat præcepto recitandi Officium, debet ipsum dicere vel de per se totum, vel alternatim cum Choro submissa voce. Ceccoperius *ubi ante num. 112.* At in pulsatione Organi non debet esse nimis prolixus. Molan. *de Canon. lib. 2. cap. 40.* siquidem sonus Organicus parùm plus perseverare dedet cantu Gregoriano, qui silente Organo fieret in Choro. Navarrus *de Oracione cap. 6. num. 51.* & in Missis ante, vel post elevationem Sacramenti, Organo præinente, ubi detur signum campanulæ; statim complere debet Organista suum sonitum, ex libro *Cæremon. Episc. ubi supra*, & Abbas Justinianus in suis *Constitutionibus Ecclesiasticis lib. 2. tit. 4. cap. 40. ubi num. 3.* admonet, Organum non esse pulsandum, dum cantatur Credo, quia illud debet totum decantari à Choro, ut laudabiliter observat Congregatio Parochorum Paduæ in Missis Solemnibus festivitatum suarum Ecclesiarum, ubi Organa existunt. Terminato Apostolorum Symbolo, succedit Organum loco Offertorii, quod nõ cantatur; sed sonus longus, & diffusus permittitur quousque celebrans velit incipere Præfationem; antiquitùs enim Offertorium longum erat, & in eo integri psalmi cantabantur, donec populus faceret suas oblationes ad Altare, ut benè scribit Emin. Card. Bona *d. lib. 2. Rev. Liturg. cap. 8. nu. 3.*

Organa non pulsantur in Missa de Requiem ex *Cæremoniali Romano d. cap. 28.*

28. nisi Defunctus sit Prælati, vel Vir sublimis, & tunc voce flebili est Organum tangendum, ut advertit Adrianus Abbas Bancherius in *Opuscul. de Organo*, ubi pag. 2. refert, duoeffe Organum famosa, unum Orvieti, & aliud Eugubii, sic narrans de illis: *Entro di essi vengono imitati flauti coperti, flauti scoperti, à uso alla svizzera, Pifferi, Regali Tromboni, Trombe Squarciate, Cornetti, Tamburi, Uffignoli; e che più? Sin le voci humane nel Tremolo.* Subdit deindè, aliud Organum aureis cannis formatum fuisse à Silvestro Papa secundo in sua juvenili ætate; & aliud factum Muriani cannis vitreis.

Porro non est silentio obvolvendum præclarissimum Organum Basilicę Sanctę Justinię de Padua Congregationis Casinensis; quod tria Organa in se continere dicitur; habet enim tres differentes ordines Regularum pleuritidum, vulgò *Tasti*, ascendentium ad numerum centum quadraginta novem, quorum duo ordines sonantur manibus, tertius pede. Ejus Epistomia, seu Regesta sunt quadraginta. Cantes verò, *le Canne*, mille, septingentæ quadraginta novem. In hoc Organo præter multitudinem musicalium concertuum, & diversimodæ Symphonie audiuntur Buccinæ, Cornua, Fistulæ, Tibiæ, Tympana, Litui; ac etiam voces humane, nec non multarum avium. duplicis Philomelæ, Cuculorum, bufonum, & Echo. Inspicitur ulterius in ipso Sol deambulans, à quo sonantur quatuor harmonica Tintinnabula, præter alia mira, & excellentiora inventa. Ferunt multi, Organum Tridenti, quod fama singulare declamat, hoc Organo Patavino valdè inferius esse.

Porro, quia Tridentini huic assertioni non consentiunt; sed eorum Organum aliis omnibus excellentius esse proclamant; placuit mihi hic inferere relationem, non quidem vulgarem. et si vulgari lingua exaratam, de ipso Organo Tridentino, ut de ipso, ac de aliis Lector sapiens judicium faciat.

Descrizione del famoso Organo di S. Maria Maggiore di Trento.

LA Chiesa di S. Maria Maggiore della Città di Trento è celebre per lo Sacro Concilio, che in essa fù tenuto, e per un Organo maraviglioso, che in essa si trova di Canne due mille, cento, ottanta. Queste canne sono spartite in due sumieri, che formano in una machina sola, due Organi distinti, un' dell'altro maggiore. l'Organo maggiore è posto in alto di bella, e vaga prospettiva, con contrabassi di prodigiosa armonia, e con molta diversità di stravaganti, e delicati Registri. Da dodici di questi si forma il Ripieno da sonarsi con le mani; al quale unito il Ripieno da sonarsi con i piedi; affatto da quello delle mani distinto, e consistente in sette altri distinti Registri, vien' formata un Armonia sommamente sonora, e indicibilmente soave. Oltre li sudetti, vi sono li seguenti altri Registri, cioè: Uno di voce humana, ò sia piffaro; tre di flauti diversi, due de Cornetti, uno di Trombe, e Piffari; e di più vi sono ne' Pedali le Trombe Squarciate, che i Tedeschi chiamano *Postlaut* tutri d'isquisita, e soavissima Armonia. L'Organo minore, che serve di Echo al maggiore, è posto nell'antependio del Poggiolo, con tastatura da quella del maggiore distinta; mà alla medema vicina in modo, che in un'istesso tempo si ponno assieme, & vicende volmète tasteggiare amendue. Quest'Organetto hà cinque Registri, cioè un Flauto Stoppo, che serve anco di principale: tre Registri di ripieno, & un Flautino così delicato, e spiritoso, che in niun altro Organo potressi trovare il simile. Vi è poi un'altro Sumierino appartato, e da gl'altri due diverso; nel quale vi è un Registro di Fagottini, che servono mirabilmente per accompagnare la Parte. Inoltre vi è il Tamburo à meraviglia rimbombante, e sonoro. Il Registro del Rosignuolo, & un altro Registro, che esprime tutte le voci degl'altri Uccelli, come Gallina, Cucco &c. ed i più una finta, mà dolcissima Arpa: l'in-

l'incassamento dell'Organo è d'Intaglio finissimo, non di gran mole, mà di gran virtù. Le Portiere dell'Organo Maggiore dentro, e fuori sono dipinte dal celeberrimo Romanino, mà con maniera così finita, e bella, che hà fatto credere molti, fossero ò di Tiziano, ò del Lambertone. E certamente sono di tanta consideratione, che un Duca di Baviera le chiese in grazia al Reverendissimo Capitolo di Trento, cui è soggetta la Chiesa di S. Maria Maggiore; offerendo per esse trenta mille fiorini, coll'oblazione di più di farne fare copia da qual celebre Pittore vivente essi volessero. E con tutto ciò non ne poté ottenere l'intento. Il Poggiolo dell'Organo è tutto di marmo, intagliato, e scolpito misteriosamente, parte dal Vicentini, parte da vn'altro più insigne virtuoso, che tiensi habbia fattili due Fanciulletti, i quali sotto il detto Poggiolo stanno in atto di riposarsi sopra un Blafone, e che da periti vengono equiparati à qual si sia più celebre scultura, anco di Roma. In somma l'Organo, l'Armonia, la Pittura, e la Scoltura sono tutte un miracolo dell'arte, & opera, che pare più tosto fatta da Angelo, che da huomo. Quindi è nato il Proverbio, che all'Auttore dell'Organo di S. Maria Maggiore di Trento fossero stati cavati gl'occhi, acciò non ne facesse d'altri: perche à giudicio di chiunque lo sente (e porta il sito della Città il passaggio di quaiunque Nazione) ne in Europa, ne in Asia, ne in tutto il mondo trovasi una sì rara, e meravigliosa manifattura. Hucusque relatio, à qua licet defumere Organum Tridentinum nulli inferius esse, pauca habere Organæ æqualia, ac omnibus præesse posse, & hæc dicta sint de Organis.

Quoad Sextum. Non facile est resolvere, *An Musica in Divinis Officiis sit approbanda, vel proscribenda?* Pro Approbatione faciunt. Primò, quia eam exercent Cœlites, ut testatur Ecclesia in Hymno ad Laud. *Dedic. Eccl.* dicens: *Sed illa Sedes Cœlitum, semper resultat Laudibus, Deumque Trinum, & Unicum jugi canore prædicat.* Undè tempore Theodosii Imperatoris anno 446. auditi

fuerunt Angeli cantare illud divinum Trifagion, *Sanctus Deus, Sanctus fortis, Sanctus immortalis miserere nobis.* De quo Nicephorus *lib.14. cap.46.* & Casalius *d. cap.44. pag.198.* Secundò, quia Apostolus eam commendavit Colossentibus *cap.3. Vers.* scribens: *Docentes, & commententes vosmetipsos psalmis, hymnis, & canticis spiritualibus.* Tertio, quia etiam Cœlos esse armonicos volunt plurimi ex philosophis, quos refert Menochius in *Stoeris Centur.12. cap.13.* & eis favent verba *Job. cap.38. Vers.* *Concentum Cœli dormive quis faciet?* Et *Psalmi 18. Vers.* *1. Cœli enarrant gloriam Dei.* undè Licentius Poeta cecinit.

Aptavit numeros cœlo, jussitque sonoros

Exercere modos, parilesque agitare choræas.

Quartò, quia secundum Aristotelem musica deservit ad benè vivendum, ideò eam esse docendos juvenes præter grammaticam, picturam, atque sculpturam suadet *lib.8. Politicor. cap.3. & cap.5.* ubi demonstrat, Musicam conducere ad quamdam quietem, & refici rationem corporis; ad benè vivendum tempore otii, & ad disponendum animum lætantem, ut virtutem prosequatur; quod latius docet Maurus in *Comment. ibid.* Quintò, quia Musica tentationes fugat, ideò Saul melius se habebat ab spiritu maligno, quo arripiebatur, dum David citharam pulsaret. *1. Reg.16.* Sextò devotionem excitat, teste Divo Augustino, qui de *se lib.9. Confess. cap.6.* ait ad D. Ambrosium: *Quantum flevi in hymnis, & canticis tuis, suavis sonantis Ecclesiæ tuæ vocibus commotus acriter? Voces illæ infuebant auribus meis, & eliquabatur veritas tua in cor meum, & ex ea estuabat affectus pietatis, & corruerunt lacrymæ, & benè mihi erat cum eis.* Septimò, quia tempore pestis Musicam esse unum ex opportunis remediis jugiter adhibendis insinuant Medici apud Zacchiam in *QQ. Medicoleg. lib.3. tit.3. q.4. num.20.* Immodò Musicis armoniis sanari morfos à Phalangio, vulgò la Tarantola scribunt Amatus Lusitanus *lib.2. in Dioscor. cap.50.* Alexander ab Alex. *genial. diar. lib.2. cap.17.* & Menochius in

44 *Storis Centur. 2. cap. 80.* Octavò, quia Musica est levamen in laboribus; nam Rustici etiam nunc, & artifices canendo relevant tædium; in artes vagire ad nutricum cantus desinunt, & obdormiunt; ac ipsæ bestiæ, quales sunt muli, tintinabulorum sonitu collis suspensorum, farcinas leviùs ferunt, & equi in præliis tubis concitantur, ut doctè differit idem Tholosanus *d. libr. 12. Syntax. art. mirab. cap. 18.* alia mirabilia ex Musica in bestiis ostendens ex Plinio *lib. 9. cap. 8.* & ex Æliano *lib. 1. de Nat. Anim. cap. 39. & lib. 17. cap. 18.* Nonò; hinc Episcopus non posse prohibere usum buccinæ armonicæ, vulgò *il Cornetto*, in Capella musicæ Ecclesiæ suæ Cathedralis respondit S. Congregatio *Episc. & Regul. die 21. Novembris 1593.* ut refert doctissimus Pignatellus *tom. 9. cons. 115. num. 88.* Et Nicolius in *fosc. Verb. Musica num. 1.* Decimò, ulterius posse Episcopum promovere ad Sacros Ordines Clericum Musicum, etsi parùm intelligentem linguam latinam; quia Musica valdè confert ad cultum

46 Divinum, & ejus intuitu benignè est agendum cum his Clericis Cantoribus vocalistis, vel instrumentistis; si tamen bonos mores foveant, scribunt Gobat *tract. 8. num. 390. & seqq.* & Diana *part. 2. tract. 16. resol. 29.* Quæ sedet in Coordinato *tom. 2. tract. 5. resol. 75.* Immodò si beneficium, requirens scientiam cantus in proviso, daretur doctissimo Clerico, sed qui ignoraret cantum, proviso esset invalida, etsi facta à Papa. Tondut *Resol. benef. part. 3. cap. 188. nu. 15.* Ultimò, quia Musica habet plurimos Sanctos Patres sui ipsius commendatores, quos cumulat idem Pignatellus *tom. 3. cons. 41. à num. 3. & seqq.* quorum unus Joannes Sarisberienfis Episcopus Carnotensis, qui vixit Anno 1177. tempore Alexandri Tertii, relatus ab Emin. Card. Bellarmino inter Scriptores Ecclesiasticos sæculo duodecimo; is enim in *libro primo Pol. crat.* Musicam instrumentalem in Ecclesia laudat his verbis: *Ad mores itaque instruendos, & animos exultatione virtutis traiciendos incultum Domini, non modò concentum hominum, sed etiam Instrumentorum*

modos censuerunt Sancti Patres Domino applicandos, cum templi reverentiam dilatarent. Et si militantis Ecclesiæ tibi parva videtur auctoritas, vel Triumphatrix illa præconia Musice non tacebit, ejus seniores vidit, & tibi monstravit tonitruum filius, & voces eorum sicut citharedorum citharæantium in citharis suis. Quod si illos nondum audisti, Regem audias exultantem, qui te Regni, & exultationis suæ vult esse participem. Ait enim: Sumite psalmum. & date tympanum, psalterium jucundum cum cithara. Ad quid inquis? Ut laudetis Dominum in tympano, & choro, in chordis, & Organo.

Verùm adversus Musicam, & pro ejus proscriptio, loquendo de Instrumentali, & de cantu figurato, extat magnus numerus Sanctorum Patrum. Primò illam explodit S. Hieronymus relatus in *cap. Cantantes. dist. 92.* his verbis: *Cantantes, & psallentes in cordibus vestris Domino. Audiant hæc adolescentuli: audiant ii, quibus psallendi in Ecclesia officium est. Deo non voce, sed corde cantandum; nec in tragædorum modum guttur, & fauces dulci medicamine leniendæ sunt, ut in Ecclesiæ theatrales moduli audiatur, & cantica.* Secundò: S. Athanasius symphonias, & theatrales cantus ab Ecclesia sua Alexandrina eliminavit; & S. Justinus Martyr *Epist. 10.* sublato usu Instrumentorum simplicem cantum retentum, ait in Ecclesiis suo tempore, ut notat Pignatellus *d. tom. 3. cons. 41. nu. 1. & 2.* Tertio, quia devotionem potius destruit, & ad peccata impellit, dicente S. Augustino *Confess. lib. 10. cap. 33.* *Cum mihi accidit, ut me amplius cantus, quam res, quæ cantatur, moveat, penatiter me peccare confiteor, & tunc mallem, non audire canentem.* Quarto immò Deum irritat, juxta dictum S. Gregorii Magni in *cap. In Sancta Romana Ecclesia:* *ibi: Cantor minister Deum moribus stimulet, cum populum vocibus delectat. dist. 92. ubi Glossa in d. Verb. stimulet, declarat dicens: idest exasperet contra se.* Quintò, quia Eunuchi sic facti ad servandam vocem musicalem sunt irregulares secundum

49 veriore[m] Canonistarum, & Theologorum opinionem. Thesaur. de *Penis part. 2. Verb. Membrorum mutilatio cap. 1. Vers. Amplia secundò. Suarez de Censuris disp. 44. sect. 2. num. 8. Diana plures DD. cumulans par. 10. tract. 13. resol. 11. & conferunt ad hoc l. 1. C. de Eunuchis. §. l. 3. & 6. ff. Ad l. Cornel. de Sicariis. Sextò, Non spernenda sententia Francisci Petrarchæ, qui in *Dial. 23. cum Gaud. posito in Polyanthea Verb. Musica*, incipit: *Cantu delector, ac fidibus. Resp. Ab quanto melius lacrymis, atque suspiriis? Præstat enim fendo ad gaudium, quam gaudendo ad gemitum pervenire. Septimò, est pariter legenda gravis, elegans tamen censura, quam fecit in* Musicam Instrumentalem Sanctus Stelredus Abbas Rievaliensis, S. Bernardi discipulus in *libr. 2. specul. charit. cap. 23. his verbis: Undè, cessantibus jam typis, & figuris, undè in Ecclesia tot Organa, tot cymbala? Ad quid, rogo, terribilis ille folium, status, tonitruum potius fragorem, quam vocis exprimens suavitatem? Ad quid illa vocis contractio, & infractio? Hic succinit, ille disceinit, alter super cimit, alter medias quasdam notas dividit, & incidit. Nunc vox stringitur, nunc frangitur, nunc impingitur, nunc diffusiori sonitu dilatatur. Aliquando, quod pudet dicere, in equinos hinnitus cogitur, aliquando virili vigore deposito in femineæ vocis gracilitates acuitur; nonnunquam artificiosa quadam circumvolutione torquetur, & retorquetur. Videas aliquando hominem aperto ore, quasi intercluso halitu, expirare, non cantare: ac ridiculosa quadam vocis interceptione quasi imitari silentium; nunc agones morientium, vel exasim patientium imitari. Interim histrionicis quibusdam gestibus totum corpus agitur, torquentur labia, rotantur oculi, ludunt humeri; & ad singulas quoque notas digitorum flexus responderet. Et hæc ridiculosa dissolutio vocatur Religio? Et ubi hæc frequentius agitur, ibi Deo honorabiliùs serviri clamatur?* Octavò addenda hucusque dictis contra Instrumentalem Musicam Extravag. Joannis Papæ XXII. de anno 1316. Incipien. *Doctrina Sanctorum Patrum. De Vita, & Honestate Clericor.* in qua enarratis musicalibus abusibus illius temporis,*

relegat, abiicit, & ab Ecclesia Dei eosdem profligat; volens, ut in Missis, ac Divinis officiis aliquæ tantum consonantiæ, quæ melodiam sapiunt, puta octavæ, quintæ, quartæ, & hujusmodi supra cantum Ecclesiasticum simplicem proferantur. Nonò, tandem successit Bulla Alexandri Papæ VII. Anno 1657. diei 23. Aprilis. Incipit: *Piè sollicitudinis studio*; in qua damnat Musicas instrumentales in Ecclesiis, tam in Missis, quam in Vesperis tanquam indecentes; & præcipit, ac mandat Superioribus Ecclesiarum, ne quidquam cantari permittant, præter ea verba, quæ à Breviario, vel Missali Romano præscribuntur; aut à Sanctis Patribus defuncta sint, & quæ à Sacr. Rit. Congregatione sint prius approbata, *exclusis modulis iis, qui choreas, & profanam potius, quam Ecclesiasticam melodiam imitantur.*

Lis hæc agitata contra Musicam instrumentalem, & cantum figuratum non est dirimenda; sed componenda fœdere distinctionis; videlicet, adhibendam, & retinendam esse in Ecclesia illam musicam, quæ Psalmos, & Versus Missalis, ac Scripturæ Sacræ piè decantat, & devotis Symphoniis miscetur. Pignatellus tom. 8. consult. 42. nu. 19. Nicolius *Verb. Cantus* nu. 1. Suarez de *Relig. lib. 4. de Horis Can. cap. 7. & Miranda tom. 1. Man. Præf. q. 37. art. 6.* Illam verò, quæ vel cantilenas indecoras, vel concertus profanos, aut motecta levia, & minus decentia canit, proscribendam, & eliminandam omninò fore, juxta sententias SS. Patrum, quoscit Illustriss. Sarnellius d. *Epist. 9. pag. 75. & Decretum Concilii Tridentini sess. 24. de ref. cap. 12.* nec non juxta E decretum Visitationis Apostolicæ Urbis Romæ die 30. Julii 1665. relatum ab eodem Illustriss. Sarnellio d. *Epist. 9. pag. 60. & ab Illustriss. Crispino Episcopo ejus Prædecessore in aureo libro inscripto Trattato della Vista Pastorale part. 3. §. II.* in quo ea præscribuntur, quæ servari debent à cantoribus, & musicis in Divinis officiis. Hanc distinctionem laudant Navar. de *Orat. cap. 17. num. 35. & 36.* Atque Loterius de *Re benef. lib. 1. q. 4. nu. 26.*

33 Ex quibus omnibus deducitur, Cantum Gregorianum ob ejus gravitatem, & pietatem esse omnibus Ecclesiasticis commendandum; & ab eis discendum, præcipuè à Canonicis. Moneta *de Distribut. part. 2. q. 2.* Ceccoperius *d. lib. 2. nu. 121.* ubi id tantò magis ait obligare Canonicos, & Dignitates, si sic statutum sit vel in Synodalibus Constitutionibus. Barbof. *alleg. 34.* vel in Litteris Apostolicis particularibus Ecclesiæ, qualis est hic Patavii Bulla Gregorii XIII. *de anno 1577.* quæ continet concordata inter Episcopum Ormanettum, & Capitulum Paduanum, ab eodem Summo Pontifice confirmata. Et quoniam principalis res est in Cantu Gregoriano cognoscere tonos Psalmorum ex notis post antiphonas in libro choralis positis, ad eos discernendos, qui octo sunt, dantur sequentes Versus.

Re, La vult primus. Re, Fa retinetque secundas.

Deservit Mi, Fa terno: quarto dato Mi, La.

Fa, Fa fert quintus. Fa, La præbet tibi Sextus.

Ut, Sol septimus. Ut, Fa captatque supremus.

Ad intonandos autem Psalmos juxta propriam naturam toni in eodem Antiphonario indicati, notanda sunt carmina sequentia.

36 *Primus cum Sexto, Fa, Sol, La semper habeto.*

Tertius, & Octavus Ut, Re, Fa, atque Secundus.

La, Sol, La Quartus. Ut, Mi, Sol, sit tibi Quintus.

Septimus Fa, Mi, Fa, Sol, sic omnes esse recordes.

Videntur Græca, seu Arabica iis, qui in praxi intonandi non se exercuerunt. Facile tamen discuntur à studentibus, ut mihi accidit in juvenili ætate. Certè indecorum est, tonos, & regulas intonandi Psalmos ignorari ab Ecclesiasticis, præcipuè beneficiatis, & choro addictis, quos Gregorianum cantum scire Concilium Tridentinum *sess. 23. cap. 18.* obligat etiam à primis annis.

57 Sed Utrùm expediat, quod Monia-

les sciant cantare, & sonare? Si loquamur de Cantu Gregoriano, & Organo? Respondetur Affirmativè. De cantu figurato, & Musica instrumentali negativè, juxta Decreta plurima S. Congregationis apud Nicolium *in sfofcul. Verb. Cantus nu. 3. & Verb. Musica num. 5. qui num. 8. subdit, ad concedendam Musicam Monialibus in earum Ecclesiis exterioribus servandam esse consuetudinem. Alexander Papa VII. in sua Constitutione XL. diei 24. Septembris 1657. Incipien. Pro commisso Nobis. §. 2.* loquens de Monialibus ita disposuit: *Volentes, ut festivitates hujusmodi (scilicet Monialium) absque Musica exteriori omninò celebrentur, addibito tantum in choro interiori cantu Gregoriano nuncupato, sed etiam figurato, quoad antiphonas Vesperarum pro currenti festo, aut cantium Magnificat, pleno tamen choro.* Ergo supponitur fuisse cantus etiam figuratus in Monialibus Urbis Romæ; sicut olim erat, & nunc est in aliquibus Monasteriis Monialium Paduæ; circa quas videndi Quaranta in *Summa Bullar. Verb. Monasteria Monialium. Donatus Rer. Regular. tom. 4. tract. 3. Quæst. 5. num. 24. & Tamburinius de Jure Abbatissarum disp. 15. Quæst. 3. num. 5. & 6.*

Sed antequam hoc caput de Musica vocali, Instrumentalique concludam, & de personis, quæ in ea excelluerunt, non mihi verat in crimen amenissimus Lector, si jucundissimum Musices casum referam, quem recreationis causa Serenissimus Magnus Dux Hetruriæ exhibuit crudissimo, ac famoso Viro P. Athanasio Kirchero Soc. Jesu, quemque ille P. Galpari Schotto ejusdem Societatis narravit litteris ad eum datis die 9. *Novembris anni 1659. his Verbis: Sua Altezza Serenissima mi fece esibire una Musica, à cui non hò in vita mia sentito simile. I Musici erano un Papagallo, con un Cane, & il suo Maestro; il quale fatto che hebbe suonare una Spinetta, che da se stessa cammeva, subito il Papagallo, accostare al Clavicimbaio le orecchie, come se volesse pigliare il tuono della voce. cominciò à papagalare; & il Cane, che sempre mirava con gl'occhi fissi il Papagallo, ad abajare; mà con una armonia cosfridicola*

insieme, & istravagante, che restai poco meno, che fuora di me medesimo. Ita P. Gaspar Schottus in sua *Physica Curiosa tom. 2. libr. 8. cap. 19. §. 4. Vers. aliud non miuus.* Ubi idem etiam repetit Latino sermone.

Hisita constitutis, & explicatis ad ornatum Missarum solemnium, quæ cum Musica Vocali, Instrumentali, Organis, & aliis modis enchordicis, pneumaticis, & crusticis celebrantur, reassumentes primam, principalemque quæstionem in hac Decisione propositam, *An scilicet Missa solemnis sit majoris fructus, quam Missa privata?* pro ejus resolutione, respondendum est affirmative non solum quoad fructum ex opere operantis, sed etiam quoad fructum ex opere operato meritorium, impetratorium, & satisfactorium, ut doctè probat Pasqualigus de *Sacrificio Missæ quest. 131.* quem unicum reperi inter tot, & tantos Auctores, quos ego habeo, & revolvi, Scholasticos, & Moralistas, à quo hæc quæstio examinatur; idèdque & ipse Pasqualigus nullum Doctorem allegat præter Henriquez in *Summ. libr. 9. cap. 17. ubi parùm, aut nihil de hoc quæsit.*

Porrò quod major sit fructus Missæ solemnis, quàm privatæ ex opere operantis manifesta est ratio; siquidem ubi major est devotio in offerentibus, & ubi exercentur ampliores actus Religionis, ibi major est fructus Sacrificii respectu offerentium, & in ipso cooperantium, ut tradunt omnes DD. inter quos Comitulus in *Respons. Moral. quest. 42. num. 8.* prout docuimus supra *Decis. XXXIII. num. 15. & seqq.* Sed in Missa solemnii major excitatur devotio, præcipuè ubi cantus est religiosus; & plures sunt actus Religionis in multitudine ministrorum, in incensatione Altaris, & oblatae materiæ. Ergo major est fructus in Missa solemnii, quàm in privata ex opere operantis.

Idem verò affirmandum est, ait Pasqualigus *d. quest. 131. num. 10.* ex opere operato. Rationes, quas allegat, sunt diversæ; sed præcipuè, quia Christus, qui instituit hoc Sacrificium, voluit, ipsum offerri ab Ecclesia, non solum

simplici ritu, ut in Missa privata; sed etiam solemnii, ut in Missis Pontificalibus, & cum multitudine Ministrorum cantatis. Hoc probatur, quia Christus instituit omnes septem ordines, tam quatuor minores, quàm tres majores, ut omnes concurrerent ad formandam Hierarchiam Ecclesiasticam, & ad inferendum in solemnii oblatione Sacrificii ipsi ipsius incruenti. Emin. Card. de Lauræa de *Sacramento Ordinis disp. 5. §. 6.* per plures articulos; & Mastrius in *4. sent. disp. 4. qu. 2. art. 1.* Igitur congruum fuit, ut Christus Dominus voluerit, majorem fructum provenire ex oblatione Sacrificii ritu solemnii, & cum interventu omnium Ministrorum, à se institutorum facta, quàm ex privata oblatione ex ipso opere operato. Equidem benigniorem se reddit Princeps erga amicos, vel subditos suos, à quibus, magis honoratur; & iisdem majora beneficentia suæ charismata largitur, & de hoc exemplum habemus Simonis Oniæ filii magni Sacerdotis, & Principis Judæorum; qui misit legatos cum muneribus Romam, statuere amicitiam cum Romanis; ipsi enim, ait textus *lib. 1. Machabeor. 14. Vers. 40. Susceperunt Legatos Simonis gloriose;* & ob majestatem, & pompam illius legationis se gratos demonstrarunt, ita rescribentes Regibus adjacentibus: *Legati Judæorum venerunt ad nos amici nostri renovantes pristinam amicitiam, & societatem, missi à Simone Principe Sacerdotum, & populo Judæorum. Atulerunt autem & clypeum aureum mmarum mille:* (una mna hebræa constabat quinquaginta siclis: unus siclus erat media uncia argenti, & valebat quatuor florenos. *Tinin. in Luc. cap. 19. Vers. 13.* Ergo dictis clypeis aureis pondus erat unciarum auri quingentarum.) *Placuit itaque nobis scribere Regibus, et Regionibus, ut non inferant illis mala &c.* ut *latius d. lib. 1. Machab. cap. 15. Vers. 18. & seqq.* In Ecclesia Catholica dum Sacrosanctum Sacrificium Missæ offertur, clypeus aureus tanquam donum mittitur æterno Patri ad ejus clementiam, & gratiam erga nos conciliandam; est enim Christus Dominus, qui tanquam Vi-

ſtima offertur, ille clypeus, de quo mysticè cecinit David: 2. Reg. 22. vers. 36. *Dedisti mihi clypeum salutis.* & de quo Nahum Propheta cap. 2. vers. 3. ait: *Clypeus fortium ejus ignotus;* idest charitate, & amore nostrum. Igitur quò ampliori apparatu, & nobiliori comitatu procedit, qui hoc aureum donum præsentat Sanctissimæ Trinitati, ut fit in Missa Solemni, eò uberiores gratias, & beneficentias ex opere operato à Divina clementia reportat.

67. Uterius consuetum est inter Reges, & Principes suis Oratoribus ad alias Coronas destinatis ex ærario publico eò ingentiolem pecuniarum summam assignare, quò solemniori pompa, & majori caterva sodalium, ac famulorum sociati Legatione functuri procedunt. Modò idem statuendum est, & asseverandum fieri à Rege Regum Christo Domino; à cujus incomparabili liberalitate, dum Sacerdos Orator, & Minister ejus, pro eo Legatione fungitur, atque orat ad æternum Patrem; ex ærario meritorum ejusdem; videlicet ex opere operato ingentiora merita assignantur, dum majori comitum agmine, & splendidiori apparatu, prout fit in Missa Solemni, Legationem, & munus injunctum exequitur. Quod autem celebrans fit Orator, & legatus Christi ad Patrem ostendit Mastrius in *Theol. Moral. disp. 19. num. 43.*

68. Hinc est, quod Summi Pontifices non recusant, justis de causis animum suum moventibus, licentiam concedere, ut pluribus Missis privatis incumbentibus alicui Monasterio, vel Religioni, satisfieri possit per aliquas Solemnes Missas, in minori numero decantatas; ea quidem ratione; quia Missarum solemniter decantatarum major fit valor, & fructus etiam ex opere operato, quàm Missarum privatarum. Et talis fuit mens Sacri Tridentini Concilii, dum in *sess. 25. de Ref. cap. 4.* concessit Episcopis, ut possent moderari onera Missarum ante ipsum Concilium relicta, cujus Decreti Conciliaris vigore Congregatio Parochorum Paduæ anno 1599. in Synodo Diæcesana obtinuit restrictionem ingentis numeri An-

niversariorum, & Missarum in præteritis sæculis relictarum ad quinquaginta Anniversaria annua, quæ consistunt in recitatione unius Nocturni cū Laudibus Defunctorum, & Missa Solemni de Requiem; prædictam autem concessionem Concilii Tridentini habere locum in solis oneribus Missarum ante idem Concilium relictarum, & in sola prima Synodo post ipsum Concilium Tridentinum celebrata, ex declaratione Sacræ Congregationis ejusdem Concilii in una Florentina die 15. Decembris 1629. advertit Nicolius in *Lucubra. Canon. lib. 3. tit. 41. num. 10.* Diana verò notat *par. 6. tract. 6. resol. 10.* Quæ jacet in *Coordinato tom. 2. tract. 1. Resol. 7.* Quod onera Missarum relicta post Concilium, & nondum acceptata ob tenuitatem elemosynæ possunt ab Ordinario propria auctoritate restringi, & moderati; quia prohibitio facta in Decretis Urbani VIII. anno 1625. procedit in oneribus jam acceptatis. Cæterum eadem Congregatio Parochorum Paduæ, (in qua mea Præpositura tituli Sanctissimæ Trinitatis inter fixas dignitates ejusdem Congregationis, & Collegii secundum locum obtinet) hoc anno 1698. habuit recursum ad Sacram Congregationem Concilii Romæ, pro moderatione Anniversariorum cum onere Missarum ob tenuitatem elemosynæ relictorum à DD. Laura, & Francisco de Zorzatis, etsi nondum acceptatorum; ipsaque Sacra Congregatio Emin. S. R. E. Cardinalium post plures informationes remisit totum negotium Eminentissimo Cardinali Episcopo Patavino; à quo prædictam moderationem ipsi Parochi obtinuerunt ad normam aliorum Anniversariorum.

72. Concludendum est igitur, majorem esse valorem, & fructum Missæ Solemnis, quàm privatæ ob Hierarchicam majestatem Ecclesiæ, quæ solempne Sacrificium comitatur, tum ex genere operantis, ob majorem devotionem Ministrorum, atque adstantium; tum ex opere operato ob majus obsequium resultans in honorem Sacrosanctæ, & individuae Trinitatis; atque Christi Domini Redemptoris nostri, ampliolem

plioem stipem ex ærario infinitorum ejus meritorum, propria liberalitate, & benignitate contribuentis. Hoc tacite innuit Peyrinus *Privileg. Regul. tom. 2. Additament. ad Constit. Pyrrhi cap. 1. sub num. 29. pag. 310. Vers. Tertio cantare.* Ubi percurrendo remedia, si Religio tantissit oneribus Missarum onerata, ut iidem omnibus satisfacere non possit, ait: *Tertio Cantare, præsentate toto conventu, unam Missam pro novem, vel decem, vel pluribus, juxta majorem, vel minorem numerum Missarum: Quod intelligendum est, accedente licentia Summi Pontificis; ut dictum est supra.* At expressè idiplum insinuat Fagnanus in *cap. Cum creatura num. 9. De celebrat. Missarum*; ubi cum probasset, Anniversaria profunctis requirere Missam cantatam, subdit: *Obligationi celebrandi Anniversarium Defunctorum non potest satisfieri dicendo Missam privatam, ut habet hæc secunda Lectura, quoniam plus suffragii capit anima Defuncti ex Missa Solemni in choro cum interventu plurium Sacerdotum, quam ex Missa privata, ut innuit hæc littera.*

DECISIO XXXVIII.

ARGUMENTUM.

Disceptatur de obligatione cantandi quotidie unam, vel plures Missas in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis. Vfus Missarum Solemnum fuit semper in Ecclesia. Canonicorum origo, & institutum. Quibus horis sint cantandæ Missæ in Choro, & quale ob mysterium? Christus qua hora fuerit Crucifixus? An sit culpa gravis non cantare Missas diebus à Rubrica Missalis præscriptis? An hæc afficiat Regulares? Celebrans an teneatur legere in Missa solemni, ea quæ cantantur à Choro, vel à Ministris?

S U M M A R I U M.

- 1 Missæ Solemnes ab initio Ecclesiæ sunt institutæ.
- 2 Missa publica dicebatur Missa cantata.
- 3 Octavo sæculo cœpit cantari Missa quotidie.
- 4 Clerici omnes antiquitus addisti erant Choro.
- 5 Canonicorum origo.
- 6 Ganicatus Patavini quare alii sint pingues, alii non?
- 7 Canonicorum proprium institutum est cantare in Choro.
- 8 Rubricæ Missalis de Missis cantandis sunt præceptivæ.
- 9 Hora cantandarum Missarum in Cathedralibus, & Collegiatis quæ sit?
- 10 Mysterium horarum, in quibus Missæ Solemnes celebrantur.
- 11 Christus qua hora sit Crucifixus?
- 12 Cibus in die jejunii olim sumebatur Vespere.
- 13 Missæ duæ, ac etiam tres eodem die quando sint cantandæ in Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesiis?
- 14 Calendarium annuum Patavinum à quo formetur?
- 15 Magister Ceremoniarum Cathedralis Patavine laudatus.
- 16 Culpagavis est non cantare ambas Missas in Collegiatis, diebus à Rubrica præscriptis.
- 17 Missa Votiva cantata non supplet cantandæ de præcepto.
- 18 Missa de Feria canenda post Tertiam in Quadragesima, & post Nonam illa de Sancto, si sit festum de præcepto.
- 19 Regulares an sub peccato teneantur quotidie cantare Missam iuxta Rubricam Missalis? & num. 21. 22. & 23.
- 20 Signa Collegialitatis.
- 24 Celebrans solemniter an teneatur legere Epistolam, Evangelium, Gloria, Credo, & Prophetias in Sabbato Sancto?

Quæ

OUæ hucusque dicta sunt de solemnitate Liturgiæ, & de Missa cantata circa ejus intrinsicum valorem, & fructum, calamum excitant, ut explicet nonnulla scitu dignissima, quæ ejusdem Missæ solemnem externum usum, & frequentationem concernunt. Itaque breviter examinabimus:

- 1 *Quo tempore introducta sit in Ecclesia Solemnis Liturgia, & Missa cum cantu?*
- 2 *An Missa solemnis, & cum cantu sit de Præcepto?*
- 3 *Quibus horis sint celebrandæ Missæ solennes, & cum cantu?*
- 4 *An Regulares teneantur sub pœna peccati mortalis cantare quotidie prædictas Missas in eorum Ecclesiis?*

Quoad Primum. Certum est, solennes Liturgias, & Missas cum cantu ab initio Ecclesiæ institutas fuisse; siquidem, ut demonstratum est supra in Decif. 37. num. 21. in primitiva Ecclesia, etiam tempore Apostolorum, & successivè post ipsos, omnes fideles simul congregabantur, ut laudes Deo psallerent, & post divinam Psalmodiam, Missam solemnem Antistites, aliivè Sacerdotes celebrabant; cantantibus Clericis simul, & laicis Introitum, Hymnum Angelicum, Graduale, Symbolum, fidei, & alias statutas preces, ut præter DD. d. num. 21. allegatas, probant Moneta de Distrib. quot. part. 1. q. 5. num. 3. (ubi allegat verba Anacleti Papæ, qui sedit anno Domini 84. relata in capit. Episcopus. de Consecr. dist. 1.) Eminent. Card. Bellarminus lib. 2. de Missa cap. 15. col. 2. Emin. Card. Baronius Anno 418. nu. 36. & Emin. Card. Bona Ker. Liturgic. lib. 1. cap. 18. num. 2. ubi ponit Decretum Concilii Toletani primi sub Anastasio Papa cap. 5. Anno 400. in quo post redactum cantum Ecclesiasticum ad solos clericos, ita fuit statutum: Presbyter, vel Diaconus, vel Subdiaconus, vel quilibet Ecclesiæ deputatus clericus, si intra Civitatem, vel in loco, in quo Ecclesia est, aut castello, aut vico, aut villa, ad Ecclesiam ad Sacrificium quotidianum non accesserit, clericus non habeatur. Quo attento Decreto, subjungit idem Emin.

Card. Bona d. num. 3. Hic canon ad Missam Solemnem pertinet, quandoquidem jubet omnes Ecclesiasticos ordines ad eam convenire. Ex hoc autem inferitur, eam quotidie in Ecclesia Toletana initio quinti sæculi ad hanc fuisse, quod teste Augustino supra citato alicubi ipso vivente servabatur. Locus autem D. Augustini est in Epist. 118. Et legitur in cap. Et hoc 52. de Consecr. dist. 1.

Hinc est, quod apud Sanctos Patres, & Pontifices antiquos frequens est mentio de Missa solemnè, & publica, quæ scilicet cantu, & assistentia Ministrorum, ac multiplicis cleri celebrabatur; & præcipuè apud S. Gregorium Magnum relatum ab eodem Emin. Card. Bona d. lib. 1. cap. 13. num. 3. qui in diversis suis Epistolis prohibet Prælati, ne in Ecclesiis Monachorum, quos decet solitudo, Missam Solemnem decantent, & idem vetuit Concilium Lateranense sub Callixto II. cap. 17. & Innocentius III. lib. 2. Regesti 14. epist. 18. quamvis ipsi Monachi non essent prohibiti, exclusis sæcularibus, Missas cantare, ut etiam nunc & semper fecerunt, & faciunt arctissimæ solitudinis cultores Carthusiani, prout eorum antiquissima Ritualia ostendunt.

Illud autem non est inficiendum, quod usque ad octavum sæculum non ubique quotidie Missa Solemnis cum cantu agebatur; nam plerique solis Dominicis, atque festis diebus solemnè celebrabant; ut subjungit idem Emin. Card. Bona d. lib. 1. cap. 18. num. 4. in fin. Ex antiquis Sacramentorum libris, & ex Ritualibus Monachorum manifestum est, octavo sæculo hunc Ritum in omni ferè regione receptum, ut non solum diebus Dominicis, & festivis, ac in diebus stationum, sive in pervigilio majorum festivitatum Solemnis Missa celebraretur; sicut Apostolica traditio, primique, & secundi sæculi usus ferebat: sed singulis etiam diebus, sola feria sexta ante Pascha excepta; quæ mos hodiè in omnibus Ecclesiis Collegiatis, & Conventualibus exactissimè observatur. His pro confirmatione addendus est textus in cap. Quidam Laicorum. 2. De Celebrat. Missar. sumptum ex Concilio Triburiensi, quod fuit celebratum anno

Domini 895. in quo decernitur, quod si laici voluerint, ut sibi Missæ contentur, de eodem die Missas audiant; videlicet, ut non deferatur Missa cantata officii diei pro cantandis Missis votivis. *Et cap. Dolentes. 9. eod. tit. ex Concilio Lateranensi habito anno Domini 1215.* in quo clerici, & Sacerdotes reprehenduntur, qui *Missarum Solemnia vix celebrant quarter in anno.* Ex quibus concludenter desumitur, Missas Solemnes, & cantatas jugiter fuisse in Ecclesia.

Quo ad Secundum. Missæ Solemnes sunt de præcepto quotidie cantandæ in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis, *ex cap. Cum creatura. 11. de Celebrat. Missar. ex Clem. 1. §. Ne igitur. eodem titul. Et ex Rubrica Missalis capit. 3. & 15.* Pro quorum jurium intelligentia, scire oportet; quod antiquitus, & in primis sæculis Ecclesiæ Sacerdotes, & Clerici erant omnes destinati ad Horas canonicas psallendas, & Missarum solemnia celebranda. *cap. Omnibus. De Consecr. dist. 5. Ancharan. in cap. Quoniam. num. 2. De vit. & honest. Clericor. & horum magna pars in claustris penes Ecclesiam constructis morabantur, & simul convivebant ex redditibus Ecclesiasticis ad hunc effectum assignatis. cap. Quia tua fraternitas. & cap. Necessaria. 12. quæst. 1.* qui quidem clerici, quia regularem quamdam vitam ducebant, vocabantur Canonici; etsi eorum alii votum paupertatis emitterent, & dicerentur Canonici Regulares; alii verò votis non adstringerentur, & quamvis de communibus Ecclesiæ bonis viverent, sua propria etiam bona possiderent; & hi Canonici simplices nuncupabantur, ut differit *Cecceperius de Canonicis lib. 1. à num. 3. & seqq. & Moneta de Distribut. Quotidian. part. 1. quæst. 5.* ubi *nu. 17.* observat, hujuscemodi vitam Canonicorum simul cohabitantium, & conviventium durasse usque ad undecimum sæculum; quo tempore de eadem fecit constitutionem Gregorius Papa Septimus, quæ legitur *in cap. Quoniam, 9. De Vita, & Honest. Cler.* Etsi non multum duraverit post idem sæculum undecimum inter Canonicos seculares; hi enim à primæ-

va disciplina recedentes, non solum segregatim vivere ceperunt, sed etiam bona Mensæ Capitularis, quæ semper in communi colligebantur, inter se dividerunt, proprias Præbendas Canonicales sibi constituentes, ab unoquoque pro sui arbitrio administrandas; prout fecerunt Canonici Patavini, quorum amplissimus redditus Capitulares in communi cumulo retenti usque ad duodecimum sæculum; tunc in partes fuerunt divisi; & datis sortibus unusquisque sibi appropriavit unam partem, quæ Præbenda vocata in administratione fuit suscepta, reservato dominio, & Jure proprietatis eidem Capitulo; ut legitur in actis Capitularibus Patavinis ejusdem temporis. At ea divisione facta, forsitan ut diligentius ipsi redditus Capitulares custodirentur, contrarius effectus, ut plurimum, evenit; nam vel ob negligentiam, vel ob inhabilitatem, vel ob absentiam plurium Canonicorum, Præbendarum campi aut deperditi, aut in afflictum longum, ut dicunt, translati sunt; & hinc est, quod Canonicatus Patavinæ Ecclesiæ alii pingues, & alii pauperes existunt.

Igitur prædicti omnes Canonici, & Clerici in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis instituti Missas Solemnes quotidie decantabant, unà cum aliis horis Canonicis, absque alio positivo Præcepto; quia tale erat eorum institutum, & propriissima obligatio. At in duodecimo sæculo, refrigerente mundo Christiano, atque in Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesiis, prævalente cura Præbendarum, & frequentia Chori pereunte; ad Divinum cultum sustinendum emanavit Præceptum Honorii Papæ Tertii, de quo *in d. cap. Cum Creatura. 11. de Celebrat. Miss.* ubi mandavit omnibus Canonicis, quatenus nullum in eos torporem negligentiae obrepere permitterent, quo minus, & pro anniversariis Defunctorum, & pro festo, vel feria, secundum temporem congruentiam, Missarum Solemnia conventualiter celebrarent. Idem præceptum innovatum fuit à Clemente Quinto in Concilio Viennensi, ut legitur *in d. Clem. 1. De Celebrat. Missar. an-*

8 no 13 II. Et tandem pro indubitato ponunt Rubricæ Missalis in *cit. cap. 3. & cap. 15.* quas quidem Rubricas esse præceptivas, dubitandum non est; attendita Bulla B. Pii V. posita in principio Missalis, in qua præcipit, ut tam Missæ solemnes, quam privatæ decantentur, & dicantur juxta præscriptum ipsarum Rubricarum in omnibus Ecclesiis totius orbis Christiani: in quibus juxta Romanæ Ecclesiæ ritum consuetum est celebrare; & pro eisdem Bullæ executione plura Decreta Sac. Rit. Congregationis leguntur, ut videre est apud Nicolium in *Flosculis Verb. Missa num. 6.*

9 Quoad Tertium. Si quærimus, qua hora sit cantanda Missa in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis? ita respondet Rubrica Missalis *tit. 15.* videlicet: *In festis duplicibus, & semiduplicibus, in Dominicis, & infra octavas, dicta in choro hora Tertia. In festis simplicibus, & feriis per annum dicta sexta. In Adventu, Quadragesima, Quatuor temporibus, etiam infra octavam Pentecostes, & Vigiliis, quæ jejuntur, quamvis sint dies Solemnes, Missa de Tempore debet cantari post Nonam. Missa autem defunctorum dici debet post Primam diei: ubi verò dicuntur eorum Vigiliæ manè post Matutinum diei, dictis hujusmodi Vigiliis cum laudibus, immediate dici potest Missa pro defunctis.* Excipit diem commemorationis omnium fidelium, nec non depositionis defuncti, atque diem Tertium, Septimum, Trigesimum, & Anniversarium, in quibus ob concursum populi dici potest Missa Solemnis de Requiem post Nonam. Idem statuit, si cantetur Missa pro re gravi.

10 Hujusmodi autem temporis, & horarum distinctio pro cantanda Missa non caret mysterio: nam post primam, vel etiam ante, cantatur Missa pro defunctis, quia ut ait Gavantus in *Rubric. Missal part. 1. tit. 15. num. 2.* propterandum est in suffragiis defunctorum. Dominicis, ac festis diebus celebratur Missa Solemnis post Tertiam; tum quia eadem hora Spiritus Sanctus descendit super Apostolos, & est signum lætitiæ; tum etiam quia olim post Evangelium Missæ Solemnis concio habebatur ad

populum; & conveniens erat, ne tam tardè celebraretur, ad hoc ut plebs commodè ad suas domos rediret; atque ipsi Canonici, Clerici, & Cantores, ad Vespertinum officium opportunè possent reverti. Gavantus *d. tit. 5. num. 2.* Francolinus *de Horis Canonicis cap. 38.* & Ceccoperius *de Canonicis lib. 3. num. 51.* In Proestis (cujusmodi sunt festa simplicia, & feriæ per annum) Missa cantatur post horam sextam; quia tunc Christus fuit crucifixus, ut notat S. Joannes in *Evangel. cap. 19. vers. 14.* Neque obstat id, quod scribit S. Marcus in suo *Evangel. cap. 15. vers. 25.* scilicet: *Erat autem hora tertia, & crucifixerunt eum:* quia intelligendus est vel de crucifixione facta hora tertia linguis Judæorum, quando clamaverunt coram Pilato, *Crucifige, Crucifige eum;* vel de fine horæ tertiæ juxta verba S. Marci, & de initio horæ sextæ juxta dictum S. Joannis; nam apud Judæos Prima, Tertia, Sexta, & Nona hora diei continebant sub se aliàs tres horas; vel unaquaque ipsarum durabat tribus horis; adeò ut unum, & idem esset tempus in fine horæ Tertiæ, & in principio horæ Sextæ, ut latiùs differunt de hoc Menochius in *Histor. Sacra lib. 7. cap. 18. num. 1.* Barradas, & Cornelius à Lapide in *dd. locis Evangelistarum;* nec non Tirinus in *Chronico Sacro cap. 49. propè finem.* In Adventu autem, Quadragesima, Quatuor temporibus, & Vigiliis, quæ jejuntur, Missa Solemnis celebranda est post nonam; quia olim in dictis diebus Sacrum protrahebatur usque ad nonam horam diei, id est Vesperas, quo terminato, & non priùs, teste Miranda in *Man. Prælat. q. 41. art. 22.* fiebat corporum refectio, quæ illis diebus unica tantùm erat. Emin. Card. Toletus in *sum. lib. 6. cap. 2.* & ibi Victorius in *addit.* neque tunc collatio ferotina sumebatur, nisi necessitatis causa. S. Thomas 2. 2. q. 147. *art. 7. ad 2.* Tabiena *Verb. Jejunium.* etsi hodie ex consuetudine sit permessa. Ceccoper. *d. lib. 3. nu. 51.* Et de hac hora Nona pro celebranda Missa Solemni, quæ dicebatur Vespertina, in diebus jejuniorum, plura ad eruditionem Clerici scri-

psimus in tractatu de Eucharistia Decif. XIII. num. 2. ad quam Lectorem remittimus; & ad ea, quæ refert Emin. Card. Bona *Rer. Liturgic. lib. 1. cap. 21. num. 5. & 6.*

- 13 Porro non unam solam Missam tenentur cantare Canonici, & alii Præbendati quotidie in Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesiis; sed etiam duæ, immo & tres eadem die; videlicet duæ, quotiescunque occurrit officium Sancti novem lectionum in diebus feriatis Quagagesimæ, Quatuor Temporum, Rogationum, & Vigiliarum cum ieiunio, Una de festo post Tertiam, altera de feria post Nonam; tres autem, si prædictum officium Sancti novem Lectionum venerit in Vigilia Ascensionis Domini; tunc enim cantatur una Missa de Sancto post Tertiam, altera de Vigilia Ascensionis post Sextam; & tertia Missa de Rogationibus post Nonam; prout præscribitur in Calendario Ecclesiæ Patavinæ, ad cujus annuam compositionem destinatus est Magister
- 14 Cereemoniarum, à Capitulo Ecclesiæ Cathedralis eligendus, iuxta sententiam sequutam inter Episcopum Georgium Cornelium, & ipsum Capitulum anno 1647. in Nunciatura Apostolica Venetiarum, coram Illustrissimo, & Reverendissimo Domino Scipione Elzio tunc Nuncio Apostolico, qui paulò post numeratus fuit in albo Eminentissimorum S. R. E. Cardinalium; ipse autem Magister Cereemoniarum calle-
re solet omni peritia Rubricarum, &
- 15 Decretorum Sacre Rituum Congregationis. Prædictam autem reiterationem Missarum solemnius eodem die esse de præcepto, neque omitti posse absque culpa peccati mortalis, docent Peyrinus in *addit. Privileg. Regul. cap. 1. num. 17.* Lezana in *Sum. tom. 4. Verb. Missa num. 49.* Et Ceccoperius *d. lib. 3. num. 54.* ubi ait, Sac. Rit. Congregationem sub die 5. Martii 1633. sic fieri debere respondisse, non obstante quacunque consuetudine in contrarium; vel quovis urgenti negotio, prout ex alia ejusdem Sac. Cong. declaratione diei 16. Januarii 1627. aded ut ad evadendam culpam; si una ex prædictis duabus

Missis legatur, & altera captetur, minimè sufficiat; quod utinam attendere-
rent omnes in Collegiatis obtinentes beneficia, quorum solertia videtur deficiens in huiusmodi obligationis ad-
implemento.

Illud etiam est observandum, quod illis diebus, quibus præcipiuntur duæ Missæ cantatæ; Canonici non satisfaciant muneri suo, si cantent unam Missam votivam, & alteram de officio
17 currenti; quia cantandæ sunt, præter votivam, illæ, quæ à Rubrica Missalis præscribuntur; ut decrevit Sacra Rit. Congr. apud Barbosam in *Sum. Apostol. Decif. collect. 222. num. 8.* & de *Canonicis cap. 34. num. 1.* Atque à fortiori, quando una tantum Missa præscribitur, non potest absque gravi peccato omitti Missa de die pro votiva, non obstante quacunque consuetudine, quia esset abusus. Ceccoperius *d. lib. 3. num. 55.* & ibi Vericell. *QQ. Moral. tract. 8. quæst. 30. num. 1.*

Tandem unum est, quod Cereemoniarum Magistri advertere debent, 18
nempe si festum alicujus Sancti de præcepto occurrat in feria quagagesimæ, eo die canendam esse Missam de feria post Tertiam, Missam verò de Sancto post Nonam; ut coniungatur cum qualitate paramentorum in eius Vesperis, quæ statim decantantur cum interventu populi; prout servatur Romæ, & alibi, quamvis de hoc nulla reperiatur Rubrica, ut observat idem Ceccoperius *d. lib. 3. num. 55. in fine*, quem legisse studiosum Sacrorum Rituum valde iuabit.

Quoad Ultimum. *An Regulares teneantur sub poena peccati mortalis cantare quotidie prædictas Missas in eorum Ecclesiis?* Est celebris controversia ab eisdem Regularibus agitata; in qua affirmativam opinionem amplexi sunt Zypæus in *Consultat. Canon. lib. 3. de Celebrat. Missar. consult. 2. per totam*; & Peregrinus in *Commentar. ad Constitut. Clericor. Regular. part. 1. cap. 1. Litt. E*, quos allegat Diana *part. 3. tract. 2. resol. 8.* & *part. 6. tract. 8. resol. 11.* quæ nunc resident in opere Coordinato *tom. 2. tract. 1. resol. 85. & ref. 66.* & alii apud Pasqualigum

ligum de Sacrific. Missæ q. 888. & q. 889. Ratio eorum est, quia Regularium Ecclesiæ censentur Collegiatæ. Pax Jordanus tom. 1. lib. 5. tit. 8. num. 17. quod est manifestum; nam in eis habentur omnia signa Collegii, quæ sunt, caput Collegii, nempe Abbas, Prior, vel Guardianus, propria statuta, seu Constitutiones; Arca, & Massa communis, atque Syndicus, seu Procurator, quem eligunt ipsi Regulares ad exigendos redditus communes Monasterii, Sigillum, & locus Capitularis, in quo congregantur ad tractatus communes habendos; ex quibus concludenter deducitur qualitas Collegialitatis ad tradita per Mascard. de Probat. conclus. 584. Rota apud Burattum decis. 455. numer. 2. Ceccoperius de Canonis lib. 1. num. 61. ubi alii. Idedque cum præceptum Honorii Tertii in cap. Cum Creatura. De Celebrat. Missar. directum sit universis Ecclesiarum Prælati, nulla est ratio, quæ excipiat ab eo Prælatos Regulares; attenda potissimum Clem. 1. eod. tit. quæ in §. Ne igitur, expressè, & distinctè nominat Ecclesias Cathedralis, Regulares, & Collegiatas; & decreta Sacræ Congregationis de prædictis Missis cantandis sunt generalia ad omnes Orbis Ecclesias, ut advertit Lezana d. tom. 4. Verb. Missa num. 49. etsi dicat, Ecclesias Regulares improprie tantum esse Collegiatas; nam ex supradictis signis verè collegiatæ sunt.

Neque juvare videtur ipsos Regulares, ne sint obligati Missas canere juxta Rubricas Missalis, quia non gaudent quotidianis distributionibus, ut faciunt Canonici, & alii beneficiati in Cathedralibus, & secularibus Collegiatis: Siquidem habent possessiones, & bona stabilia, iisdem relicta à fidelibus, ut cultum Divinum exercent, & pro tota Ecclesia, ac pro benefactoribus orant, quod præcipue fieri debet in solemnibus quotidianis Missæ Sacrificio; nihil autem differunt in substantia, fructus quotidianarum distributionum, à redditibus Regularium bonorum; ex utriusque enim deducitur Jus percipiendi victum, & vestitum; quod pariter consequuntur etiam Religiosi non possi-

dentes bona stabilia; qui vivunt ex quotidianis eleemosynis fidelium, ad eundem effectum collatis. Idcirco Regulares ipsi censentur comprehens in Rubrica Missalis, ac Juribus præcipientibus Missarum Solemnium celebrationem; ad tradita per Fagnanum in cit. cap. Cum Creatura. De Celebrat. Missar. & ante ipsum à Soto in 4. dist. 13. qu. 2. art. 1. atque Suarezio in 3. p. D. Thomæ tom. 3. disp. 80. sect. 2. conclus. 2.

Negativam tamen sententiam Regulares Moraliste, causam propriam agentes ferè omnes defendunt, inter quos Quartus in Rubric. missal. part. 1. tit. 3. sect. 1. dub. 4. Pellizarius in Manual. Prælat. tom. 1. tract. 5. cap. 9. numer. 30. Peyrinus tom. 3. cap. 1. num. 19. Bordonus Var. resol. part. 1. resol. 25. num. 25. & omnium antesignanus Diana Coordinatus in cit. tom. 2. tract. 1. resolut. 83. cum aliis quatuor seqq. in quibus nititur probare, ipsos Religiosos non teneri ad Chorum, & ad Solemnia Missarum, nisi vel ex Regulæ præscripto, vel ex vi consuetudinis; & utroque respectu non intrare penam peccati mortalis, in casu omissionis, quia ad illam non censentur Regulares se obligare voluisse; quapropter usus ferè communis omnium Regularium est canere unam Missam quotidie de officio currenti, etiam in Vigiliis cum jeunio, & Quadragesima; alteram verò à Rubrica præceptam planè legere; vel de eadem in Missa cantata commemorationem facere iuxta normam Secerdotum privatas Missas celebrantium.

Hac in re Judicis personam sumere non intendo; & satis esse puto utriusque partis fundamenta delibasse; pro conclusione autem præsentis Decisionis, non omitam aliud curiosum quæsitum, quod faciunt Moraliste; An Sacerdos Solemni ritu Litans teneatur submissa voce legere i pistoiam, & Evangelium; prout etiam Gloria in excelsis, & Credo? vel satis sit, si audiat Ministrorum, vel Chorum illa canentes? Et quod non teneatur ea legere, sed sufficiat ea audire, dum cantantur ab aliis, docent Pellizarius d. tract. 5. cap. 9. num. 25. & 36. ubi extendit suam doctrinam etiam

ad Prophetias Sabbati Sancti : & Tamburginus de Sacrificio Missæ lib. 2. cap. 5. §. 2. num. 6. ubi alios cumulat ita sentientes. Porrò talis assertio movet stomachum, quia Rubrica Missalis De Ritu servando in celebrat. Missæ cap. 6. expressè dicit, Epistolam, atque Evangelium submissa voce esse legendum à celebrante. Item feria sexta in Parasceve Rubrica habet, quod Sacerdos legat submissa voce tum Prophetiam, tum Passionem Domini, dum ab aliis cantatur; & Sabbato Sancto post Cerei Paschalis benedictionem sic Rubrica ordinat: *Postea leguntur Prophetiæ sine titulo; & Celebrans legit eas submissa voce ad Altare in cornu Epistolæ.* Si igitur absque culpa lectio omnium prædictorum in Missa solemni omitti potest; frustratoriæ sunt Rubricæ, inutiles Sacri Ritus, nullius ponderis B. Pii Quinti Bulla, quæ strictè, & in virtute sanctæ obedientiæ mandat, & præcipit, ipsas Rubricas ab omnibus fervari. Utique à nonnullis Moralistis nimium laxantur habentæ, præcipuè circa Missalis Rubricas, de quarum vi, & observantia plura dixi anno 1683. in Decisione Casus Prudentialis Mensis Julii, ad quam studiosum remitto; illum monendo, nefas esse operari contra præscriptum Rubricarum, quæ Leges sunt, & Decreta Pontificia, ut doctè advertunt Fagnanus in cap. Cum creatura num. 29. de Celebrat. Missar. & Castaldus lib. 2. sect. 6. cap. 1. num. 5.

DECISIO XXXIX.

ARGUMENTUM.

Differitur de tempore, quo licitum est privatas Missas celebrare. Docetur, olim fuisse in usu Missas Nocturnas, & Vespertinas; & Quid sit Missa Præsanctificatorum? Missæ nunc debent esse diurnæ, idest ab Aurora ad Meridiem. Quid, & Quotuplex sit Dies? & quid sit Nox? Varia Horarum com-

putatio ad constituendum diem. Dies Indulgentiæ consequendæ quando incipiat, & desinat? Agitur de diebus Naturalibus, Ecclesiasticis, Artificialibus, Intercalaribus, Canicularibus, & Criticis. Quid sit Aurora, & quanto tempore nascatur ante Solem? Casus plurimi, in quibus licet Litare ante Auroram, & post Meridiem. De Privilegiis Regularium circa horam celebrandi. Habitantes sub Polo, habentes diem longissimum per lex Menses, deinde consimilem noctem, quomodo cognoscant Auroram, & Meridiem pro Sacrificio?

S U M M A R I U M.

- 1 Nocturnæ Missæ, quæ nam olim essent in Ecclesia?
- 2 Christiani antiqui cur vocati latrobrofi, & lucifugæ?
- 3 Nocturnæ Missa in nocte Natalis Domini, Epiphaniæ, Cænæ Domini, Vigiliæ Paschæ, & Pentecostes.
- 4 Nocturnæ Missæ quo sæculo cessarint?
- 5 Privilegia Apostolica concessa aliquibus Principibus audiendi Missam de nocte.
- 6 Missa nocturna, quæ adhuc est in usu in Polonia, & Germania.
- 7 Confraternitas Cæcorum in Cathedrali Paduæ celebrare facit Missam in festo Conceptionis Deiparæ propè Auroram cum cantu.
- 8 Vespertinæ Missæ quænam erant?
- 9 Jejunantes olim solum in occasu Solis cibum sumebant.
- 10 Vespertinarum Missarum ratio, & motiva.
- 11 Martyrum festivitates olim in Quadragesima omisg. Et cur?
- 12 Præsanctificatorum Missa apud Græcos quid sit?

- 13 *S. Theodorus Siceota celebrat Missam Vespertinam die jejunii.*
- 14 *Vespertina Missæ durarunt usque ad duodecimum sæculum.*
- 15 *Vespertina Missæ nunc prohibita, Et cur?*
- 16 *Privilegia omnia celebrandi Missas Vespertinas sunt revocata.*
- 17 *Diurnæ Missæ quo jure præceptæ?*
- 18 *Missæ cur celebretur de die, & non de nocte?*
- 19 *Dies quid sit? Et quid sit Nox? Fabulosa ex gentilibus circa Noctem: & ejus divisio in plures partes.*
- 20 *Dies triplex Naturalis, Ecclesiasticus, & Artificialis.*
- 21 *Horarum varia computatio ad constituendum diem.*
- 22 *Puer nascens ante mediam noctem quo die dicatur natus?*
- 23 *Astronomi incipiunt diem in Meridie. Et cur?*
- 24 *Dies Ecclesiasticus quis sit? & quando incipiat?*
- 25 *Indulgentiæ dies quando incipiat?*
- 26 *Dies artificialis quisnam sit? Et quot horas habeat? Et partes?*
- 27 *Dies artificialis duplex.*
- 28 *Diei appellatione an de naturali, vel de artificiali sit intelligendum?*
- 29 *Dies Intercalares, Caniculares, & Critici qui nam sint?*
- 30 *Missæ privata ab Aurora usque ad meridiem celebranda.*
- 31 *Aurora quid sit? Et quanto tempore oriatur ante Solem?*
- 32 *Zodiaci signa alia obliqua, alia recta; & eorum differentia?*
- 33 *Noctæ Natalis Domini an totæ tres Missæ dici possint ante Auroram?*
- 34 *Vaticum ut detur infirmo, an liceat celebrare ante Auroram?*
- 35 *Itineris causa an licitum sit celebrare ante Auroram?*
- 36 *Episcopus iter agens an ante Auroram Missam faciat?*
- 37 *Aurora an Physicè, seu Mathematicè attendenda?*
- 38 *Privilegia antiquata Regularium celebrandi ante Auroram.*
- 39 *Privilegia Regularium contraria Decretis Concilii Trid. revocata.*
- 40 *Monachi S. Justinæ de Padua privilegati quoad tempus Litandi.*
- 41 *Regulares ob communicationem Privilegiorum celebrare possunt ante Auroram, & post meridiem saltem hora una.*
- 42 *Cardinales, & eorum familiares gaudent privilegio celebrandi ante Auroram, & post meridiem per duas horas.*
- 43 *Auctoris factum in itinere Romam versus Cal. Januar. 1670.*
- 44 *Habitantes propè Polum, quare regulati debeant in celebratione Missæ pro cognoscenda Aurora, & Meridie?*
- 45 *Aurora non visiva, sed politica intra circulos Polares;*
- 46 *Meridies in regionibus sub Polo quomodo deccrnat?*
- 47 *Parvitas temporis an excuset à peccato celebrantem horis indebitis?*
- 48 *Meridie transacto intra unam horam celebrare adhuc licet.*
- 49 *Meridiem post licet celebrare in septem casibus.*
- 50 *Meridies qua hora contingat in toto anno?*

Explicuimus tempus, & horas, in quibus Missæ solennes secundum diversitatem temporum, & officiorum sunt celebrandæ; superest, ut agamus de tempore, atque horis, in quibus Missæ privatæ haberi possunt. Sciendum est igitur, quod usque ab initio Ecclesiæ fuerunt Missæ Nocturnæ, Vespertinæ, atque Diurnæ.

Nocturnæ Missæ illæ erant, quæ ut plurimum, dum vexaretur Ecclesia à Tyrannorum persecutionibus, tempore noctis celebrabantur; fideles enim nocturno tempore, & secreto conveniebant ad Sacram Synaxim in loco; ubi præmoniti Antifites, & Sacerdotes reperiebant, à quibus Verbum Dei audiebant, & divinis laudibus recitatis, Sacrosancto Missæ Sacrificio adstant, & in eo omne Communionem recipiebant. De hac re præcipuum est exemplum illud Divi Pauli, de quo in Actibus Apost. cap. 20. ubi cum esset

Troa

Troade die Dominico; cum convenissemus, ait S. Lucas, ad frangendum panem, Paulus disputabat cum eis profecturus in crastinum, protraxitque sermonem usque in mediam noctem; enarratoque lapsu, & interitu Eutychiei adolescentis, quem Apostolus subinde à morte suscitavit; fregit panem; idest Missam celebravit, & fideles communicavit, ut declarant ibidem sacri Interpretes; quos citant Cornelius à Lapide, & Tirinus; & testatur S. Augustinus *Epist. 86. ad Casulanum*, his verbis: *Eadem nocte fracturus panem, sicut frangitur in Sacramento Corporis Christi, produxit Sermonem usque ad medium noctis, ut post Sacramenta celebrata rursus usque ad diluculum alloquens congregatos.* Sed post Apostolorum tempora, tribus ferme seculis, necesse habebant Christiani nocte se congregare ad Sacra peragenda, ideoque à gentilibus vocabantur *latebrosi, & lucifugæ*; quia, ut scribit Plinius *lib. 10. Epist. 97.* ad Trajanum, *Soliti essent statim die ante lucem convenire, carnemque Christo quasi Deo dicere secum invicem.* Sic enim adstringebantur Litare Corpus, & Sanguinem Christi nocturno tempore, ut pluribus auctoritatibus probant Eminentissimi Cardinales Baronius *Anno 257. nu. 11.* Brancatius *Dissert. prima de Privileg. Capell. Cardinal. & Bona Rer. Liturgic. lib. 1. cap. 21. nu. 4.* ubi ponit hæc Prudentii carmina in Hymno de S. Laurentio:

*Hunc esse vestris Orgiis
Moremque, & artem proditum est;
Libent ut auro Antifites
Argenteis Scyphis ferunt
Fumare Sacrum Sanguinem,
Auroque nocturnis Sacris
Adstare fixos Cereos.*

Reddita postmodum Ecclesiæ pace, quamvis exorto Sole Sacra Mysteria peragerentur, remanserunt intra annum aliquæ Missæ nocturnæ, videlicet in Nativitate Domini, *cap. Noctæ Sanctæ. De consecrat. dist. 1.* & apud aliquos etiam in nocte Epiphaniæ; subinde in feria quinta Cæne Domini, in nocte Sabbati Sancti ante Dominicam Resurrectionis, & in Vigilia Pentecostes; quibus festivitatibus Missa celebraba-

batur circa medietatem noctis; qua de causa adhuc Missale Romanum ponit in Præfatione, & infra actionem Missæ eorundem dierum verba illa *Hanc Sacratissimam noctem*, ut fuscè demonstrat ipse Emin. Card. Bona *d. lib. 1. cap. 21. nu. 4.* addens, idipsum observatum fuisse quater in anno, in Sabbatis nimirum quatuor temporum, in quibus ordinationes clericorum tam serò incipiebantur, ut de nocte Missa pro iisdem ordinationibus completeretur. Ceterum Missæ nocturnæ antedictæ, excepta illa Noctis Nativitatis Domini, post duodecimum sæculum recesserunt ab aula, teste Hugone Victorino, qui obiit anno 1140. sic enim ipse scribit *lib. 3. de Specialib. Missæ observat. cap. 21. Jam ferè transacto die Sabbati Officium hoc celebrarunt: sed modernorum debilitas ad epulas festinans tempus prævenit destinatum.* Quamvis Guil. Durandus, qui vivebat anno 1280. testetur *lib. 6. Ration. cap. 76.* veterem Ritum prædictarum Missarum nocturnarum in quibusdam Ecclesiis usque ad sua tempora permanfisse. Confirmatur cessatio, seu abrogatio usus Missæ nocturnæ post seculum duodecimum ex privilegiis particularibus concessis per Sædem Apostolicam, nonnullis piis Principibus, ut iusta de causa noctu sibi celebrare facere possent, etsi rarò, nempe anno 1264. per Urbanum IV. Marchioni Misnensi; per Bonifacium VIII. Catherinæ Imperatrici Constantinopolitanæ anno 1301. Per Clementem V. anno 1312. Philippo Principi Tarentino; & per Joannem XXII. Philippo Regi Franciæ anno 1316. ut memorat Odoricus Rinaldus in *Annalib. ad DD. annos*; & notat Emin. Card. Brancatius *d. Opusc. de Privileg. Capell. Cardin. pag. 7.* Adhuc tamen in quibusdam Provinciis, præsertim in Polonia, ac Germania, esse in usu Missam unam nocturnam, quæ tribus, vel quatuor horis ante lucem cum ingenti solemnitate cantatur in Adventu Domini ad honorem Beatæ Mariæ Virginis; & nuncupatur *Missæ Rorate* ab initio Introitus ejusdem Missæ; tradit Emin. Card. Bona *d. lib. 1. cap. 21. nu. 4.* cui quodammodo videtur correspondere Missa

imma.

Immaculatæ Conceptionis ejusdem Deiparæ, quam cantare facit quotannis Confraternitas eorum in hac Cathedrali Ecclesia Patavina propè Auroram die 8. Decembris. Et hæc de Missis nocturnis.

Vespertinæ Missæ illæ erant, quæ in Quadragesima, & diebus jejuniorum celebrabantur in fine diei, atque in occasu Solis; quo tantum tempore primitivi Christiani jejunium solvebant, & non antè, ad prandiumque eis accedere licebat; ut legitur in *cap. Solent. 50. De Consecrat. dist. 1.* cujus hæc sunt verba ex Concilio Cabilonensi desumpta: *Solent plures, qui se jejunare putant, in Quadragesima, mox ut signum audierint ad horam Nonam comedere. Qui nullatenus jejunare credendi sunt, si ante manducaverint, quam Vespertinum celebretur Officium. Concurrentium est enim ad Missas, & auditis Missarum solemnibus, & vespertinis Officiis, & largitis elemosynis, ad cibum accedendum est.* De his Missis Vespertinis mentionem feci in Decisionibus de Venerabili Eucharistiæ Sacramento *Decis. 13. num. 2.* ubi illas usitatas fuisse in primitiva Ecclesia observavi ex Emin. Card. Bona *d. lib. 1. cap. 21. nu. 3.* ob exemplum Synagogæ, quæ Matutinum, & Vespertinum Sacrificium offerebat; quamvis enim Moysæ Sacrificia cessassent; fideles, qui erant ex circumcissione, non statim veterum Rituum poterant oblivisci. Porrò alia ratio, & quidem præcipua fuit celebrandi Missas Vespertinas; Sole occumbente, in diebus jejuniorum, quam docet Joannes Zonaras in *can. 52. Concil. Trullani*; nimirum ne mæstitia jejunii confunderetur cum Sacrificii lætitia; siquidem Sacrosanctum Missæ Sacrificium, & Communio in eo fidelibus elargita signum erat gaudii, & exultationis, tanquam pignus futuræ gloriæ, & fiducia Resurrectionis. At jejunium, ob penitentiam culparum institutum, dolor cordis, & animi tristitia comitabatur; & ideò incongruum erat, Sacrificia diurna, & matutina offerre, ne Sacrificii alacritas adimeret merorem jejunii; & ne jejunii luctus turbaret Sacrificii jucunditatem; & sic Missa ad il-

lud tempus differri solebat, quo jejunium solvi poterat, ut Sacræ Mensæ participare effecti, & modesta refectio-
ne refocillati animo, & corpore lætarentur. Eamdem ob causam festivitates Martyrum in Quadragesima peragi Synodus Laodicensis *Can. 51.* prohibuit; quia veteris Ecclesiæ ritu festum agere, & non jejunare connexa invicem erant; & è contra, ut fervaretur rigorosum jejunium, festivitates Sanctorum in Quadragesima occurrentes transferebant; quod usque in hodiernum diem observat Ecclesia Ambrosiana. Immo Græci in quadragesima utuntur Missa Præsanctificatorum; in qua non consecrant; sed sumunt Hostias antecedenti die Dominico consecratas, juxta *Can. 49. Laodicensis Synodi*, ita jubentis: *Non oportet in Quadragesima panem offerre, nisi Sabbato, & Dominicis tantum;* cui concordat Concilii Trullani *Can. 52.* dicens: *In omnibus Sanctæ Quadragesimæ ieiunii diebus, præterquam Sabbato, & Dominica, & Sancto Annuntiationis die, fiat Sacrum Præsanctificatorum ministerium.* Die namque Dominico in Quadragesima, præter oblationem illius diei, consecrant Græci alios quinque panes pro totidem sequentibus feriis usque ad Sabbatum; tùm singulis diebus sub vespem conveniunt in Ecclesia, & recitatis precibus, gradualibus, & lectionibus, Sacramentum antea consecratum proponunt, & sumunt, juxta morem, quem nos Latini servamus feria sexta in Parasceve; & quia panem antea consecratum, & Sandificationem accipiunt, vocant Officium, & Missam illam Præsanctificatorum, idest ante consecratorum; & de ea agit Eucharologium cum notis Goar *pag. 187. & seqq.* Emin. Card. Bona *Res. Liturg. lib. 1. cap. 15. nu. 5.* & Magrus in *Hierolexic. V. Missa. Et Verb. Missa sicca*; ubi tamen absque legitimo fundamento asserit, eamdem Missam Præsanctificatorum institutam à S. Gregorio Magno, & observatam etiam in Ecclesia Latina usque ad annum 700. siquidem instituta fuit multo ante, & observata solum ab Ecclesia Orientali, ut demonstrat Goar in *Notis ad d. Offic. Præsanctificator.*

tor. pag. 205. num. 1. & pag. 210. nu. 44.

Non inelegans testimonium Missæ Vespertinæ, & in occasu Solis peractæ, occasione jejunii, est illud, quod refertur à Benedicto Gononio in Vita SS. Theodori Siceotæ, & Antiochi insignis Eremitæ, relata inter vitas Insignium Eremitarum Orientis; & conscripta à Georgio Presbytero, ejusdem S. Theodori discipulo; cum enim ipse S. Theodorus recepisset hospitio in Monasterio suo prædictum S. Antiochum Virum Eremitam, (Constantinopoli revertentem, ubi ad Imperatorem Mauritium legatus accesserat, ut illi Synophrim oppidum à barbaris direptum commendaret; quod notat etiã Em. Card. Baron. Ann. 597. nu. 29.) ita subdit Auctor de iisdem Sanctis: *Cum autem Vespera ad venisset, facto Divino Sacrificio, accubuerunt, ut parvo, & solito cibo vescerentur.* En hos Sanctos viros jejunium protraxisse usque ad Vesperam; nec illud solvisse, nisi facto Sacrificio Vespertino.

Duravit huiuscemodi Missarum Vespertinarum usus in diebus jejuniis usque ad duodecimum sæculum, ut notat idem Emin. Card. Bona d. lib. 1. cap. 21. nu. 7. quotempore, pristina severitate paulatim relaxata, successit mollior disciplina, quæ ne penitus antiquitatis vestigium destrueret, restrinxit Missam Vespertinam ad horam nonam; non quidem solarem, seu naturalem, quæ parùm distat ab occasu Solis, sed Ecclesiasticam, recitatam scilicet in Choro illam Horarum Canonicarum, quæ Nona vocatur, post quam in Quadragesima, & Vigiliscum jejunio cantatur Missa de feria, ut dictum est in antecedenti Decif. XXXVIII. nu. 1. 2. & ita factum est, ne prorsus intereat veneranda vetustas; ut antiquitatis saltem in publica officiorum recitatione retineatur memoria, dum non nisi post Nonam, etsi ante meridiem, cantatur Missa de jejunio, de cujus differentia cum illo primitivorum fidelium satius est tacere, quàm loqui; videtur enim solum nomen retinere jejunii.

Hæ Missæ Vespertinæ quæ olim erant in usu, nunc sunt omnino proscriptæ per Bullam B. Pii Quinti, Incipien. San-

ctissimus. (in Bullario la 4.) per quam anno 1566. inhærendo Decreto S. Concilii Tridentini sess. 22. de Observan. & evitan. in Celebrat. Missæ, in quo inter cetera prohibet, *Ne Sacerdotes aliis, quàm debitis horis celebrent; præcipit quibuscunque tam secularibus, quàm Regularibus sub pœna perpetuæ suspensionis à Divinis, Ne deinceps Missas vespertino tempore, quarumcunque licentiarum, & facultatum, aut alio quovis prætextu celebrare, vel celebrari facere præsumant.* Rationem huiuscemodi proscriptionis Vespertinarum Missarum reddit Novarius in Summa Bullar. part. 1. Commentar. 79. nu. 3. quia cum hisce temporibus homines nesciant à cibo vacare usque ad Vesperam; si tunc licitum esset sacrificare, neque Sacerdotes decenter celebrarent, neque adstantes devote audirent. Hinc rectè deducit Emin. Card. Brancatius d. Opuscul. de Privileg. Capell. Cardin. pag. 15. quod omnia Privilegia, ante Concilium Tridentinum quibusvis personis concessa, celebrandi Missas Vespertino tempore, sunt prorsus revocata; attenta præcipuè alia Bulla Gregorii Papæ XIII. Incipien. In tanta: (& est in ordine Bullarii la 9.) anni 1573. per quam abrogavit omnia privilegia Regularium Decretis Concilii Tridentini adversantia, eaque reduxit ad tenorem ejusdem Tridentini Concilii, prout infra latius ostendemus num. 39.

Diurnæ itaque Missæ illæ sunt, quæ hisce nostris temporibus, non amplius noctu, neque vespertino tempore, sed in die celebrantur iuxta Rubricam Missalis, De hora celebrandi Missam tit. 15. num. 1. ubi ita disponit. *Missæ privata saltem post Matutinum, & Laudes quacumque hora, ab Aurora usque ad meridiem, dici, potest.* Et in alia Rubricâ De defectibus in celebratione Missarum occurrentibus. tit. 10. ita ait: *Possunt etiam defectus occurrere in ministerio ipso, si aliquid ex requisitis ad illud desit: ut (paucis omissis) Si non sit tempus debitum celebrandi, quod est ab Aurora usque ad meridiem.* Idcirco Regula datur ab omnibus Doctoribus, quod Missæ debent esse diurnæ, idest celebratæ de die, non autem

18 autem Vespere, vel nocte; ea ratione, quia Christus, qui in Sacrificio offeritur, est candor lucis æternæ; & Sacrificium Missæ est Sacrificium proprium Legisgratiæ, in qua fides, & alia Dei dona supernaturalia clariùs fulgent. Layman. *lib. 5. tract. 5. cap. 4. nu. 1.* & ulterius, ipse Christus præiens est in hoc Sacramento, qui dicit *Jo. 9. Vers. 4 Me oportet operari opera ejus, qui misit me, donec dies est: venit nox, quando nemo potest operari; quandiu in mundo sum, lux sum mundi.* Itaque non in nocte, sed in die est sacrificandum.

Pro intelligentia dicendorum; sciendum est, quod dies nihil aliud est, nisi præsentia Solis super terram, nox autem est Solis privatio. *cap. Si perfodiens. De Homicid. l. Hæc verba 124. ff. de Verb. Signific. Antonell. de Tempor. legal. lib. 1. cap. 3. nu. 20.* Seu potius Nox nihil est aliud, quàm Terræ umbra; & illam gentiles tanquam Deam venerabantur; eique gallum nocturno tempore Sacrificabant, ut cecinit Ovidius in *Fastis*.

Noctæ Dei noctis cristatus cæditur ales,
Quod tepidum vigili provocat ore diem.

Fingebantque habere currum, & equos; teste Tribullo, qui *lib. 2. eleg. 1.* ait:

Ludite: iam Nox jungit equos currumque sequuntur
Matris lascivo Sidera fulva choro.

Ejus autem aurigam fuisse soporem declamabant, juxta illud *Stat. 2. Theb.*

Sopor obivius illi,
Noctis agebat equos, trepidusque assurgit honori
Numinis.

Et in sex partes iidem Poetæ noctem dividebant; quarum primam dicebant, *Præmam facem*, quia tunc in domo accendebantur lumina; secundam nuncupabant *noctem concubiam*, nam in ea concubitum, seu dormitum homines procedebant; tertiam *intempestam noctem*, dum omnes requiescerent; tunc enim quidquid agebatur, reputabatur intempestivum. Quartam agebant *mediam noctem*; de qua Ovidius 4. *Fast.*

Noctis erat medium; placidique silentia Somni.

Quintam *Gallicinum*, in qua galli incipiunt cantare. Sextam *Auroyam*, *diluculum*, & *Conticinium*; ob dulcedinem somni, quam experiuntur mortales in illa. Porrò Hebræi, ac Romani dividebant noctem in quatuor partes, quas Vigiliis vocabant, & unaquæque earum continebat tres horas, in quibus vigiles milites in statione mutabantur; & de his vigiliis frequens est mentio in Evangelio; unde S. Matthæus *cap. 14. Vers. 25.* ait; quod Discipulis remigantibus nocte in mare Galileæ, ob contrarietatem venti, Christus *quarta vigilia noctis venit ad eos, ambulans super mare.* Quem locum ita commentatur ibidem Barradas: *Nox in quatuor partes militari usu distributa est. Hæ partes Vigiliæ quatuor appellantur: eò quod quatuor vigiles mutabantur, aliique alii succedebant. Tres verò horas Vigilia quæque continebat.*

Dies autem tripliciter sumitur, quatenus alius dicitur dies *Naturalis*, alius *Ecclesiasticus*, & alius *Artificialis*, seu *Civilis*. Antonellus *d. lib. 1. cap. 3. nu. 27.* Naturalis dies est, qui complectitur viginti quatuor horas. Horas autem fabulantur poetæ esse filias Themidis, & Jovis; Themidem autem genitam fuisse à Cælo, & Terra; ipsasque horas Sol assuectas, & Cælum circumvoluere effingunt. Varia autem est computatio horarum, ad constituendum integrum diem naturalem secundum varietatem Nationum. Romani numerant initium diei à media nocte ante, & terminare illum faciunt in media nocte sequenti. *l. More Romano 8. ff. de Feriis:* & hoc modo Ecclesia computat diem quo ad vigiliis de Præcepto; quo ad festivitates, ne fiant opera servilia; quo ad celebranda Matrimonia, & Reservationes beneficiorum. Gonzalez *ad Reg. 8. Cane. gloss. 11. num. 9. & 10.* Pax Jordanus *lib. 10. tit. 12. nu. 42. & sequent.* Antonellus *d. lib. 1. cap. 3. nu. 28. & 38.* talisque dies ita computatus nominabatur *Nyctimeron* ab antiquis, hoc est *Noctidialis*, ut scribit Zacchias in *Q. Q. Medicolegal. part. 1. lib. 1. tit. 1. q. 2. nu. 6.*

22 *Et seqq.* ubi addit, quod si puer nascatur ante mediam noctem, ejus natalis numerandus est à die præcedenti; sin autem post, à die subsequenti; quod est notatu dignum; deservire enim valdè potest pro susceptione ordinum, vel pro Professione Regulari emittenda. Alii computant diem naturalem ab occasu Solis, postquam nostra horologia sonarint horas vigintiquatuor, & incipiunt sonare primam horam noctis; & hoc pacto Athenienses numerabant diem. Glossa in d. l. *More Romano* 8. de *Feriis* & ita computatur dies naturalis ab Hebræis, qui incipiunt sua Sabbata statim post occasum Solis diei antecedentis. Tirinus in *Chronico Sacro* cap. 1. *Babylones* computabant diem ab ortu Solis usque ad alium ortum sequentis diei; idemque faciunt Persæ, & Norimbergenfes, ut subdit Antonell. d. cap. 3. nu. 30. & in hoc sensu videtur sumi dies ab Ecclesia in Hymno Dominicali, *Lucis Creator optime*; dum canit in illo:

*Qui mane iunctum Vesperis
Diem vocari præcipis.*

Alii tandem computant diem naturalem à meridie in meridiem; & ita faciunt Galli, Hispani, & major pars Germanorum; qui omnes terminare faciunt diem naturalem, quando Sol pervenit ad lineam meridianam, quæ versatur super nostrum Zenith, & tunc numerant horas vigintiquatuor; quando autem Sol discedit ab eadem linea meridiana, occasum versus, numerant primam horam; & sic successivè; undè fit, quod semper in eadem hora habent meridiem, & medium noctis; prout computant, & numerant Astronomi, ad tradita per Aul. Gellium de *Noctib. Attic.* lib. 3. cap. 2. Bedam *libr. de ratione temp.* cap. 2. *Et de natura rer.* cap. 5. & alios apud Tiraquell. de *Retract. lignag.* §. 1. gloss. 11. Emin. Card. Bonam de *Divina Psalmidia* cap. 3. §. 1. nu. 3. & novissimè Ludovicum Passeronium in *Opusc. de Sphæra artific.* *Et natur.* lib. 1. cap. 10. ubi ita scribit ad finem capituli: *Appresso delli Astronomi serve il Meridiano per terminare i giorni naturali. Si noti dunque, che li giorni naturali sono appresso tutte le*

Nationi di 24. hore; mà non tutti le coninciano ad un tempo medesimo, poiche li Astronomi cominciano dall'un Meriggio all'altro, perche questo è un punto invariabile, rispetto al Sole, e à tutte l'altre Stelle. Li Ecclesiastici seguiti da Giuridici cominciano li giorni dall'una mezzanotte all'altra; così le Feste, e le Vigilie hanno principio alla mezza notte antecedente, e finiscono alla mezza notte susseguente. Chi computa li giorni, v'assintili alla mezza notte parimente. Li Francesi, li Spagnuoli, e tutti li Oltramontani prendendo dall'uno, e dall'altro non contano mai più di dodici, cominciando à mezzogiorno, & à mezzanotte. L'Italiani cominciano à contare dall'un Occidente all'altro; e li Babilonici dall'un Oriente all'altro; trovando ogn'un d'esse commodità à' suoi usi. Et hæc de die Naturali.

Dies Ecclesiasticus est tempus ab Ecclesia certis actibus præfinitum: & hic dies incipit à Vespera antecedenti, & terminat ad Vesperam subsequentem. cap. 1. *De consecr. dist.* 3. *Scaccia de Judiciis* lib. 2. cap. 3. num. 307. Antonell. d. lib. 1. cap. 3. num. 37. Et ita numeratur dies Ecclesiasticus, tum in incipiendis Sanctorum Officiis, quæ in primis Vesperis vigiliæ, seu diei antecedentis sumunt initium, & terminant in Vesperis diei festi, ut servatur in omnibus Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis; tum in consequendis Indulgentiis. *Clem. 1. in fa. De Reliq. Et Ven. Sanct.* Glossa in cap. ult. §. in *fervitatibus. Verb. Assumptionis.* De *sent. Excom.* in 6. Porro circa affectuionem Indulgentiarum attendendus est tenor Brevis Pontificii; qui aliquando est diversus, ut bene considerat Gobat in *Quinario tract.* 4. *De Indulgent. part.* 2. cap. 26. à num. 659. *Et seqq.* Siquidem vel in Brevis dicitur, *Qui talem Ecclesiam visitaverit in tali festo à primis Vesperis usque ad occasum Solis ejusdem festi.* Et in hoc casu incipit Indulgentia, quando in die vigiliæ festi Ecclesiastici sonant primas Vesperas; una, vel duabus horis post meridiem extra Quadragesimam; & in Quadragesima ante meridiem, dum cantantur Vesperæ in Choro; & durat toto die festi usque

que ad occasum Solis, idest quando Sol jam planè sub horizonte est abditus. Gobat *d. cap. 36. nu. 653. & num. 655. & 656.* Aliquando in Brevi Apostolico dicitur, Indulgentiam esse consequendam à primis Vesperis festi usque ad secundas Vesperas ejusdem festi. Et in hoc casu, cessat Indulgentiæ consequendæ tempus statim secundis Vesperis recitatis. Benzoni *lib. 5. de Jubileo cap. 15. dub. 7.* Navarrus *eod. tract. notabil. 31. nu. 26.* & Reginaldus *lib. 7. nu. 154.* Et aliquando ponitur in Bulla Indulgentiæ, eam concedi visitantibus Ecclesiam ipso die festivitatis; & in hoc casu, quamvis Gobat *d. cap. 36. num. 654.* putet, eam incipere à primis Vesperis, contrarium tamen est tenendum; & omnino dicendum, Indulgentiæ tempus incipere à medietate noctis ante festivitatem; quo tempore incipit festivitas, & obligatio abstinenti ab operibus servilibus, (ut dictum est supra *nu. 21.*) & durare usque ad medietatem noctis subsequenti, ut firmat Quintanadvennas in *Appendice ad sua Singularia tract. 1. dub. 3.* cui etiam se remittit Gobat *eod. cap. 36. num. 657.* Et hæc de die Ecclesiastico.

26 Dies artificialis, qui etiam Usualis, & Civilis dicitur, est ille, qui incipit ab ortu Solis, & durat usque ad ejus occasum, ut loquitur S. Hieronymus *lib. 5. Orig. cap. 30.* seu ut Plinius ait *lib. 2. cap. 77.* *A luce ad tenebras*, quod etiam dictum est à Moyse in *Genes. 1. Divisit Deus lucem à tenebris, appellavitque lucem Diem, & tenebras Noctem.* Hic dies in equinoctiis habet duodecim horas, de quibus ait Christus *Joan. 11. Vers. 6.* *Nonne duodecim sunt horæ diei?* ubi Maldonatus explicat, dicens, *De die loquitur, quem usualem vocant.* Aliis autem temporibus dies vel est longior, ut in æstate; vel brevior, ut in hyeme; & dividi solet in sex partes; quarum prima est *Aurora*, sic dicta quasi *Avium hora*, dum crepuscula videntur, & aves linguas in melos solvunt; secunda appellatur *Mane*, cum jam Sol surgit super Horizontem; tertia pars vocatur *Antemeridianum*; quarta *Meridies*, quinta *Pomeridianum*, sexta, & ultima *Vesper.* Ita Serra *De Synonym. Verb. Dies.* Duplex autem est

dies Artificialis, Usualis, & Civilis apud Juristas, nempe *Uniformis* incipiens 27 semper ab Aurora, & durans usque ad crepusculum noctis; & *Difformis*, seu *Emergens*, qui potest incipere in quacunque hora diei, & terminare in eadem hora diei sequentis. Scaccia *de Judic. d. lib. 2. cap. 3. num. 313. & seqq.* Tiraquell. *d. §. 1. Gloss. 11. nu. 6.* ubi dicit, quod si quis hac hora, quæcumque ea sit, promittat aliquid facere intra unum diem, is quidem dies definit die sequenti, eadem illa hora. Antonellus *d. lib. 1. de Temp. legal. cap. 3. nu. 33. & 34.* ubi subdit, quod in favorabilibus appellatione diei intelligitur de die naturali; at in odiosis, ac pœnalibus intelligitur de artificiali, usuali, ac civili; idcirco si lex mandet gravius puniri delinquentem in die festo, non comprehenditur in lege, si delinquat nocte antecedenti, vel subsequenti diem festum. Scaccia *d. lib. 2. cap. 3. num. 357.* quia factum de nocte, propriè non dicitur factum de die. Gratian. *Discept. for. cap. 972. num. 10. & seqq.* Quod si delictum commissum sit in Aurora, relinquatur arbitrio Judicis terminare, an die, vel nocte dicatur deliquisse secundum majorem, vel minorem Auroræ claritatem. Vivius *opin. 950. num. 17.* Scaccia *de Jud. lib. 2. cap. 3. nu. 349.*

Pro complemento autem denominationum dierum, scire oportet, alios quoque dies vocari *Dissextiles*, *Interca-* 29 *lores*, seu *Institios*, qui singulis quatuor annis inseruntur in Mense Febuario, in quo bis legitur *Sexto Calendas Martii*, & duo dies computantur pro uno; idèque nihil refert, si quis nascatur in primo, vel secundo die bissextili, & intercalari, cum illud bividuum habeatur pro uno tantum die. Bartolus in *l. 3. §. sed Urum. ff. de Minor.* & Antonellus *d. cap. 3. nu. 13.* Item alios dies nuncupari *Caniculares*, & sunt illi Solstitii æstivi, quando Sol ingressus est signum Leonis, cui coniungitur canis major, Stella scilicet qualitatis siccæ, & aridæ, à qua nomen sumunt; & de qua cecinit Tibull. *lib. 2. Eleg. 1.* *Rura ferunt messes, calidi cum Sideris æstu*

Depenit flavas annua terra comas.

Et Horatius *lib. 1. Ode 17.*

Incipit & sicco fervere terra cane.

Hiscæ diebus canicularibus moventur Venti Australes. Arist. *Problem. 64. nu. 12.* & Medici abinent à venæ sectione. Alios autem dies iidem Medici vocant *Criticos*, seu *Decretorios*, quia in infirmitatibus indicant bonum, vel malum exitum; & hi præcipui sunt dies *quartus*, *septimus*, *undecimus*, *decimus quartus*, *decimus septimus*, & *vigesimus*, ut legitur apud Tholosan. in *Syntaxi Artis Mirabil lib. 28. cap. 31.* ubi reddit rationem, quare dies prædicti sint critici, scilicet quia spatio septuaginta duarum horarum, hoc est trium dierum, unum signum Zodiaci peragit Luna, à qua humores nostrorum corporum vehementer moventur; & de triduo in triduum, prout de signo in signum Luna scandit, habentur indicia exitus morborum.

Redeuntes autem ad Decisionem nostram, à qua aliquantulum digressi sumus, Sacrosanctum Missæ Sacrificium in die, non in nocte est litandum; Missæque privatæ, juxta Rubricam Missalis, ab Aurora usque ad meridiem sunt celebrandæ. Auroram filiam Titani, & Terræ dixerunt Poetæ, eamque per c. lum vehi curru, quem trahit Pegasus alatus sequus, ipsa manu tenente Lampadem, undè à Græcis *Lampadophoros* est appellata. Sed relictis fabulis, Aurora propriè est matutinus splendor, quem antè Solis advenientis jubar elevari cernimus, & quo illustratur aer in Oriente, indicans vicinum Solem, & de ea cantat *Tibullus lib. 1. Eleg. 3.*

Nobis Aurora mentem

Luciferum roseis candida portet equis.

Ab initio autem Auroræ usque ad ortum solis in mensibus Novembris, Decembris, & Januarii currit spatium unius horæ cum dimidia. In mensibus Februarii, Martii, Septembris, & Octobris, ab eodem principio Auroræ usque ad elevationem Solis super Horizontem, fluit una hora cum tribus horæ quartis circiter. In mensibus Aprilis, & Augusti fluunt horæ duæ. In mensibus autem Maii, Junii, & Julii ab

ortu Auroræ usque ad ortum Solis interponitur spatium duarum horarum cum dimidia. Ratio, cur in mensibus æstivis longior sit Aurora, & tardior Solis ortus; in mensibus autem hyemalibus ab ortu Auroræ Sol citius oriatur, non est incognita callentibus Sphæram; hæc enim quo ad nos cum sit obliqua; Zodiaci signa, quæ Sol scandit in hyeme obliqua pariter sunt, & dum appropiant Horizonti citius ascendunt manè, & sero descendunt; alia verò signa, in quibus Sol reperitur in æstate, sunt signa recta; quæ majus tempus requirunt in ascensu, & descensu circa Horizontem. Igitur Aurora in hyeme est brevior, quia citius ascendunt horizontem signa obliqua Zodiaci, in quibus tunc Sol immoratur; in æstate autem Aurora est longior, quia signa recta Zodiaci, in quibus tunc Sol residet, requirunt longius tempus ad ascendendum horizontem; idcirco in hyeme, ut dictum est, Aurora durat unam horam, & dimidiam; in æstate autem horas duas cum dimidia; & ob eandem rationem in æstate de sero, cum Sol occidit, crepuscula longiora sunt, & magis durant, quàm in hyeme, ut experientia docet.

His pro Auroræ explicatione dictis, deveniamus ad dubia, quæ à Moralisticis excitantur, pro celebratione Missarum privatarum de mane circa Auroram, & deinde circa Meridiem.

Primum dubium est. *An in nocte Nativitatis Domini, post celebratam primam Missam, licitum sit celebrare alias duas, & in eis præbere Sacram Communionem fidelibus illam depositantibus?* Et negativè ego respondi in tractatu de Eucharistia *Decif. 13. num. 15.* quamvis quadraginta Doctores, & ultra contrarium doceant; extat enim declaratio Sacræ Rituum Congregationis *diei 20. Aprilis, & 7. Decembris 1641.* quæ respondit, prædictas duas Missas ante Auroram non esse celebrandas, neque Communionem fidelibus de nocte exhibendam; prout ex Decretis ejusdem S. Congregationis, transcriptis *in d. Decif. 13. num. 20.* desumptis ex *Lantusca in Theatro Regular. Verb. Missa.* & ex *Pignatello: com.*

7. consult. 25. ubi studiosus Lector ea legere poterit.

Secundum dubium est, *An licitum sit celebrare ante Auroram ad davidum Viaticum infirmo, alioquin fortasse absque viatico morituro?* Et communiter DD. respondent affirmativè, quia præsumitur, quod lex Ecclesiastica, quæ prohibet celebrare Missam ante Auroram, non comprehendat hunc casum, in quo agitur de gravi detrimento fidelium. Emin. Card. de Lugo de *Eucharist. disput. 20. numer. 26.* Quartus in *Rubric. Missal. part. 1. tit. 15. dub. 4.* Collegium Salmanticen. De *Sacramentis in genere tract. 5. cap. 4. num. 27.* ubi alios DD. allegat. Immodò Gobat in *Theol. Experim. tract. 3. nu. 200.* quia Sacrum Viaticum à Concilio Niceno vocatur necessarium. *cap. De his. 26. q. 6.* addit, quod mallet sacrificare statim post mediam noctem, quàm permittere obitum infirmi absque sacro Viatico; & hoc affirmant alii plures apud Dianam *Coordinatum tom. 2. tract. 1. resol. 103. §. 3. desumptam. ex part. 10. tract. 12. & Misc. 2. resolut. 26.*

Tertium dubium est; *An ratione itineris possit quilibet Sacerdos celebrare ante Auroram?* Afirmat Henriquez *lib. 9. cap. 24. num. 5.* Negat Layman *lib. 5. tract. 5. cap. 4. num. 3.* ea ratione quia privata devotio seu commoditas non debet infringere Legem Ecclesiæ; quod si causa publica intercederet, puta ne multitudo populi iter acturi perderet Missam, possit licitè ante Auroram fieri Sacrum. Sotus in *4. dist. 13. qu. 2. art. 2.* Quartus *d. part. 1. tit. 15. dub. 4. Vers. Secundus casus.* Et ex hoc deducitur, non esse reprehensibiles Parochos Rurales, qui hyemali tempore, ob devotionem suorum populorum aliquam Novennam celebrantium, litant ante Auroram, ut ipsi populi, audito Sacro, ad suos rurales labores, per aliquod temporis spatium ante Auroram se convertant. Quartus *d. dub. 4. Vers. Tertius casus.* Tamburinus de *Sacrificio Missæ lib. 1. cap. 6. §. 4. num. 4.* ubi cumulat DD. afferentes, talem praxim vigere Belgii, Galliæ, & Germaniæ; ubi tribus, vel quatuor horis ante Solis

ortum Missa celebratur, ut operarii eam audiant antequam eant ad opera; Sol enim ibi serò nimis oritur.

Quartum dubium est, *An Episcopus iter agens possit ante Auroram celebrare; vel concedere, ut coram se celebretur?* Respondent affirmativè Doctores, inter quos Emin. Card. de Lugo *d. disp. 20. n. 17.* per Glossam in *cap. fin. Verb. Indulgenus. De Privileg. in 6. & Tamburinus d. §. 4. num. 6.* Qui eamdem facultatem dispensativam erga suos subditos extendit ad Prælatos Regulares, honesta interveniente causa.

Quintum dubium. *An Aurora attendenda sit physicè, seu mathematicè ad licitam celebrationem; ut aut Missa non sit incipienda, nisi cum cœperint crepuscula ejus videri?* Respondetur ex mente omnium Theologorum nostri temporis, sumendum esse Auroræ tempus moraliter; adedut Missam incipere liceat aliquantulum ante ortum Auroræ, dummodo Sacrificium finem sequatur nascente Aurora. Tamburinus *d. lib. 1. cap. 6. §. 4. num. 2.* Emin. Card. de Lugo *De Euchar. d. disp. 20. num. 32. & 33.* Bonacina de *Eucharistia disp. 4. quest. ult. punct. 9. num. 4.* Collegium Salmantic. *tom. 11. De Sacramentis in genere d. tract. 5. cap. 4. num. 33.* ubi plures cumulat. Et novissimè Emin. Cardinalis Brancattius in *Dissertatioe de Privileg. Cappell. Cardin. pag. 10. Vers. afferendum igitur.* Quæ Dissertatio impressa est etiam in Diana *Coordinato tom. 9. tract. 7. res. 49. & in veteri part. 6. tract. 8. resolut. 40.*

Sextum dubium. *An subsistant Privilegia pluribus Religionibus per Pontifices Romanos antiquitus concessa celebrandi Missam vel statim post mediam noctem, vel per aliquas horas ante Auroram?* Pro intelligentia sciendum, quod Martinus V. anno 1324. concessit Fratribus S. Hieronymi Hispaniæ, ut possint dici Missæ quotidie in eorum Monasterio saltem per unam horam ante Albam, seu Auroram. Eugenius IV. anno 126. indulgit Monachis S. Justiniæ de Padua, ut itinere, vel alia honesta de causa celebrare possint ante diem, & usque ad nonam inclusivè. Sixtus IV. facultatem

tem dedit Minoritis celebrandi, causa necessitatis ante, & post horam statutam ab Ecclesia. *Innocentius VIII. anno 1486.* concessit Eremitis S. Augustini, ut expleto matutinali officio etiam ante lucis Auroram Litare valeant. *Alexander VI. anno 1499.* idem elargitus est Benedictinis Vallisoleti. *Julius II. anno 1507.* hoc idem impertivit Olivetanis; nec non *Anno 1512.* Canonicis Regularibus S. Augustini Congregationis S. Salvatoris. *Leo X. anno 1513.* eandem licentiam dedit Monachis Camaldulensibus celebrandi ante diem, & usque ad horam nonam. Minoritis autem illic post Matutinum, vel etiam ante, & post Meridiem; quæ omnia tùm Privilegia, tùm vivæ vocis oracula refert P. Augustinus à Virgine Maria Carmelita Strictioris observantiæ in *Compendio novissimo Privilegorum omnium Religiosorum Verb. Missa à num. 2. & plurib. seqq.* Hæc autem omnia Privilegia subsistere, & eorum vigore posse Regulares omnes vel jure proprio, vel ob communicationem cum aliis celebrare ante Auroram, & post meridiem ad eorum libitum tenet Diana Coordinatus d. tom. 2. tract. 1. resol. 102. num. 3. desumpta ex part. 10. tract. 12. & Misc. 2. resol. 15. in qua alii ita sentientes allegantur.

39 Porro supradicta omnia Privilegia non subsistere est omninò asseverandum cum Doctoribus infra allegandis ex rationibus infrascriptis. Primò, quia Concil. Tridentinum sess. 22. in Decreto de observandis, & evitandis in Celebrat. Missæ præcipit, ne Sacerdotes aliis, quàm horis debitis celebrent; non obstantibus privilegiis, exemptionibus, appellationibus, ac consuetudinibus quibuscumque. Et hoc præceptum efficere etiam Regulares docet Barbosa in *Collect. DD. ibid. nu. 32.* Hieronymus Garzias in *Summa Morali tract. 3. diffc. 4. dub. 1. punct. 2. num. 14.* qui plures allegat; Afcianus Tamburinus de *Jure Abbat. tom. 2. disp. 5. quæst. 7. num. 5.* & Percus de *Offic. Sacerdot. lib. 1. cap. 5. dub. 18. num. 149.* & per hoc Decretum Concilii esse revocata quæcunque Privilegia Regularibus jam concessa circa celebrationem Missæ, latè

probat Pignatellus tom. 6. consult. 12. per totam. Secundò, quia B. Pius V. per Bullam IV. Incipien. *Sanctissimus. Anno 1566.* abrogavit Missas Vespertinas, & eò magis nocturnas. Et Gregorius XIII. Anno 1573. per Bullam IX. Incipien. *In tanta.* revocavit omnia Privilegia Regularibus concessa in his, quæ sunt contraria Decretis Concilii Tridentini, ut diximus supra numer. 16. quod fatetur etiam Pellizzarius in *Man. Regul. tom. 2. tract. 8. cap. 1. num. 81.* Tertiò, quia Sacra Rituum Congregatio declaravit, *Ante diem, & horis indebitis celebrare non licere, etiam vigore Privilegorum ante Concilium Tridentinum concessorum,* de qua testantur Lezana in *Summa tom. 1. cap. 21. num. 2.* Et Barbosa *Decis. Apostolicæ collect. 476 num. 5.* Et quartò quia sic sentiendum, & tenendum esse, scribit Emin. Card. Brancatius in *d. Opusc. de Privileg. Capell. Cardin. pag. 15. & seqq. Vers. Sed magna quidem mea admiratione.* Ubi fundamentis contrariis doctissimè respondet.

Verùm quia Gregorius XIII. post Concilium Tridentinum, concessit Congregationi S. Justinæ de Padua, ut 40 ejus Monachi, dum in itinere fuerint constituti, possint Missam celebrare ante Auroram, & post mediam noctem, ut legitur apud Afcianum Tamburin. d. tom. 2. disp. 5. quæst. 7. num. 5. Et idem elargitus est ipse Gregorius XIII. anno 1578. Presbyteris Societatis Jesu, de licentia tamen sui Præpositi Generalis, teste eodem P. Augustino à Virgine Maria d. *Verb. Missa num. 25.* Quia omnes Ordines Regulares communicant inter se, quæcunque Privilegia sibi specialiter concessa, ut latissimè probat prædictus P. Augustinus à Virgine Maria *Verb. Communicatio Privilegorum Mendicantium simul, & non Mendicantium;* idè concludendum venit, posse omnes Regulares uti privilegiis Gregorianæ antedictæ, & aliis, si quæ sunt, à Sede Apostolica elargita post Tridentinum Concilium, quorum vigore saltem integra 41 hora ante Auroram; & alia integra hora post meridiem poterunt absque scrupulo celebrare; ut advertit d. Afcianus Tamburinus d. *disp. 9. 7. nu. 6. & Emin. Bran-*

Brancatius d. *Opusc. de Capell. Cardin. Privileg. pag. 19.* ubi observat, Privilegia Apostolica, post Concilium Tridentinum, ejusdem decretis derogare, et si Papa de Concilio mentionem non faciat, juxta doctrinam Barbosa in *Collect. DD. ad ipsum Concil. sect. 1. numero secundo in Decreto de inchoando Concilio.*

Septimum dubium est. *An Eminentiſſimi S. R. E. Cardinales gaudeant eodem*
 42 *Privilegio celebrandi, vel celebrare faciendi ante Auroram, ac ipsum se extendat etiam ad eorum Capellanos, & familiares?*
 Et respondendum est affirmative, tùm circa Eminencias suas, tùm circa eorum familiares, & Capellanos; quia sicut participant de Privilegio quo ad locum, ut ubique cum Altare portatili possint Sacrum facere, vel audire, ut probavimus in tractatu de Eucharistia *Decis. 8. num. 16.* ita fruuntur eodem quo ad tempus, itaut saltem per duas horas ante Auroram, & duas post meridiem, honesta causa interveniente, tàm ipsi Eminentiſſimi ratione sublimis Dignitatis, quàm eorum familiares litare valeant, ad tradita per Filliucium *tom. 2. tract. 5. cap. 4. numer. 113. Alzedum de Præstantia Episc. part. 1. cap. 13. num. 12.* & per Emin. Brancatium d. *Opusc. de Privil. Capell. Cardin. par. 19. & 20.* quod legitur impressum etiam in Diana *Coordinato tom. 9. tract. 8. resol. 40.* ut dictum est supra *numer. 37.*

Hinc anno 1670. Calendis Januarii, ego discessurus Utriculo, ubi pernoctaveram, Romam versus, cum Familia venerandæ memoriæ Eminentiſſimi Domini mei Cardinalis Gregorii Barbadii Episcopi Patavini, (qui propeverat ad Conclave, vacante Apostolica Sede per obitum Sanctissimi Clementis Noni,) volebam Sacrum facere per horam circiter ante Auroram; sed cum distaret Ecclesia ab hospicio, & via ob glaciem esset difficilis, me Veterinarii rogarunt, ut statim iter cum aliis arriperem, litaturus in Civitate Castellana, donec equi emeriti mutarentur. Annui: sed cum ibi Ecclesia esset pericul à via, iidem vectores petierunt, ut

progredieremur iter usque ad Burghetum, ubi non longè à caupona erat Oratorium publicum, in quo commodè celebraretur Missa. Ivimus: at reperimus Ecclesiam sine hostiis, adeo necesse fuerit, accelerare iter, & pervenire Aricianum, duabus circiter horis post meridiem. Usurus privilegio, Familiaribus Cardinalium competente, petiit à Parocho facultatem celebrandi, ne tota familia Cardinalitia eodie sacro sine Missa auditione maneret. Agrestis, & rusticus homo ille me repulit, dicens, se velle Vesperas cantare: sed superveniens ejus Capellanus, qui asseruit, se aliàs à me Patavii examinatum, & ad Confessiones audendas comiter admissum, summa humanitate statim, & vestes sacras, & alia necessaria mihi exhibuit ad celebrandum; quod lætus feci, nimis enim cruciabar, præima die anni festiva Sacrosanctæ Missæ Sacrificio carere. Itaque capellano prædicto gratias egi, admiratus ejus memoriam erga me, atque gratitudinem; & suscepto itinere cum eadem familia Cardinalitia ad Castrum novum in occasu Solis pervenimus, & sequenti die Romam ingressi, post quadrimestre audivimus creatum Pontificem Cardinalem Alterium, qui Clementis Decimi nomen assumpsit.

Octavum dubium requirit, *Quæ regula sit servanda pro tempore celebrandæ*
 44 *Missæ in partibus Septentrionalibus, subjectis altitudini Poli ultra gradus 63.* qualia sunt multa loca Islandiæ, & Nova Zembla; in quibus in æstate dies longus est per sex menses; & in hyeme nox per alios sex menses; ut observat Ricciolus in sua *Geographia lib. 7. cap. 9. §. 5. & seqq.* Pro intelligentia referenda sunt verba doctissimi Ludovici Passeronii in suo *Opusc. de Sphæra lib. 1. cap. 15.* ubi agens de Zonis frigidis, ita scribit. *La Zona fredda Settentrionale, che è da noi la maggior parte conosciuta, trovasti habilitata sino à gradi 82. in certe Isole lontane dal Polo otto gradi solamente. Et paulò infra: Sotto li circoli Polari, che è dove cominciano le Zone fredde, li lunghi giorni dell'estate sono di 24. hore; il Sole à pena arriva sotto l'Orizzonte, che di nuovo tor-*
 na

na alzarfi. L' Inverno al contrario à pena arriva à farseli vedere, che subito scende; senza sortire interamente; entrando poi avanti verso i Poli, si trovano li giorni lunghi di settimane, e poi di mesi, fino à sei; di modo che, vi è chi non conta che un giorno, & una notte all' anno. Cum igitur dies sit adeò prolixus, ut duret per sex menses in æstate; forsan semel tantum in semestre, Catholici ibi degentes litabunt? Et cum nox assequatur eandem prolixitatem in hyeme, abstinebunt à celebratione Missæ per integros sex Menses? Itaque ad hoc dubium, quomodo respondendum?

45 Duplex est responso, quia duplex datur Regula pro tempore Sacrificii peragendi in regionibus illis borealibus. Una est, quam firmanunt Doctores Romæ in Congregatione particulari, teste Gavanto in Rubric. Missal. part 1. tit. 15. num. 1. & Magr. in Hierolexico Verbo Missa; quod scilicet, ubi non habetur aurora visiva, & quæ conspici oculis possit, attendatur Aurora moralis, illud nempe tempus, quo illi habitantes surgunt ad labores. Ecce Verba Gavanti. *Ubi non est Aurora physicè, attendatur ea moraliter, & politicè; quando scilicet ibi terminari solet hominum quies, & inchoa: i labor, juxta probatam regionum consuetudinem. Qua de se opportunam movente questionem Theodosio Kubeo, in mathematicis peritissimo, jussu S. D. N. Urbani VIII. in pleniore Congregatione coram Emin. Card. Oregio, ea bene discussa, ivimus omnes in banc eandem sententiam 18. Septembris 1634.*

46 Altera Regula, & responso est, quæ desumitur ex Voto eruditissimi Viri P. Honorati Fabri Societatis Jesu super hoc dubio dato, quod in ejus obsequium transcribere voluit antedictus Eminens. Card. Brancatus in d. sua Diss. de Privileg. Capell. Cardin. pag. 22. & seqq. quod scilicet, opera magneticæ acus reperiendus est meridijs, atque medietas noctis; quæ quidem medietas tùm diei, tùm noctis cognoscitur etiam ex umbra; quâdo Sol attingit lineam meridianam, vel in Zenith habitantium in illis regionibus, vel in opposito eidem in hyeme subtus terram. Idcirco à puncto meri-

diani desumenda est Regula, ut antequam Sol ad ipsum perveniat, licitum sit Missam celebrare; secus autem cum illud transiverit; prout etiam cum oppositam lineam meridianam intraverit, quæ indicat medietatem noctis, ea transacta, tempus certum determinari poterit prolicita celebratione, ut latius demonstrat idem P. Fabri in conclusionibus septem in eodem suo Voto firmatis; quibus ego addo sequentia verba Passeronii d. lib. 1. cap. 15. eumdem sensum breviter firmantia. *In questo giorno coss' lungo l'ombra Meridiana, che ogni ventiquattro hore torna nel suo luogo, serve loro per determinare il tempo, distinguendolo in tal modo, che ponno regolarsi con la Chiesa, per sapere quando arrivano le feste, e coss' ancora le Vigilie, accid non sia chi li creda essenti dal digiuno.*

Nonum dubium est: An in celebrantibus Missam ante Auroram dari possit parvitas materiæ respectu temporis, quæ excuset celebrantem à peccato mortali? Et videbatur dicendum, non dari parvitatem temporis excusantem à mortali, ad exemplum eorum, qui comedunt carnes parùm ante dimidiam noctem, quæ succedit Vigilæ de præcepto; vel eorum, qui parùm post mediam noctem recitant officium diei antecedentis. Nihilominus communis Doctorum opinio est, dari parvitatem materiæ ratione temporis excusantem illum, qui celebrat, ut compleat Missam ante Auroram à peccato mortali; adeò ut si quis conficeret Sacrum per semiquadrantem horæ ante Auroram, nihil peccaret; ea ratione quia in hac materia tempus Auroræ non sumitur physicè, & mathematicè (quemadmodum accipitur medietas noctis respectu usus carniùm, vel recitationis officii) sed moraliter, & ad esse moraliter eiusdem Auroræ; idè quæ qui parum per ante Auroram finiret Sacrificium, diceretur moraliter sacrificasse in Aurora; qui autem ante Auroram notabiliter, puta per dimidium horæ (causa legitimum cessante) licasset, in hoc casu reus esset mortalis peccati, ut tradit Emin. Card. de Lugo De Eucharistia disp. 20. num. 36. Et Quartus in Rubr. Missal. d. part. 1. tit. 15. num. 8. dub.

5. *dub. 2. Vers. Secunda difficultas.*

Meridies tandem est alius terminus, ultra quem non licet Sacrum facere.

Verùm ex communi praxi omnium

- 48 Civitatum, etiam meridies sumitur morali modo, itaut non peccet, qui Missam incipit intra horam post meridiem, ut testantur Doctores plurimi, quos cumulat Diana Coordinatus *d. to. 2. tract. 1. resol. 104. resol. 105. resol. 106. resol. 107. & resol. 108.* ubi abundantissimè de hoc puncto. Immediatam ultra
- 49 unam horam post meridiem, posse absque peccato initiari Sacrificium permittunt Theologi in sequentibus casibus. Primò in privilegiatis, in Episcopis, in Cardinalibus, & eorum familiaribus Capellanis, aliqua honesta causa interveniente, præcipue itineris.
2. In collatione ordinum. 3. In funere Regum, vel Principum. 4. Ratione festivitatis, & concursus populi, ne qui tardiùs accedunt ad Ecclesiam, discedant non audita Missa. 5. Si Missa solemniter cantetur, & in ea concio sit habenda, ut sæpè venit Patavii in festo Divi Antonii Confessoris, & Patroni; & quando Antistes prædicat in Cathedrali in solemnioribus festis, aut etiã in Quadragesima, dum concio incipitur penes meridiem, & durat ultra horam, post quam reservantur duæ, vel tres Missæ privatæ pro commoditate populi. 6. Ubi consuetudo viget protrahendi initium Missæ etiam post unam, vel duas horas post meridiem ex urgente causa, de qua ita scribit Gobat in *Theol. experiment. tract. 3. num. 202.* *Friburgi Helvetiorum est more receptum, ut quot annis Dominica præcedente festum S. Joannis Baptistæ, publicè in Templo Collegiato, quod illic magnificum visitur, pro Dominis Secretis, ut vocant, aliisque inferioris ordinis, toto antemeridiano tempore in Curia occupatis, Sacrum fiat duabus, tribusvè horis post meridiem.* 7. Ubi necesse foret consecrare, pro dando Viatico alicui in extremis existenti; ut plenè Diana Coordinatus in *resol. supra cit.* & præter DD. in eis allegatos tradunt Layman *d. lib. 5. tract. 5. cap. 4. num. 4.* Tamburinus de Sacrificio Missæ *d. lib. 1. cap. 6. §. 4. à num. 19. & seqq. & Quar-*

rusd. par. 1. tit. 15. num. 5. dub. 4. ubi concludit, quod *minor causa requiritur ad celebrandum post meridiem, quod olim erat licitum, quàm ante Auroram, quod nunquam fuit licitum sine dispensatione.*

Quod si quis perat, qua hora sit meridies? Huic respondebimus, quod observet tabulam positam in fine Calendarii Patavini; in qua conspiciet, mensibus Januarii, & Decembris meridiem esse hora decimanona cum dimidia. Mensibus Februarii, & Novembris hora decimanona circiter. Mensibus Martii, Septembris, & Octobris hora decima octava circiter. Mensibus Aprilis, & Augusti, hora decima septima circiter. Mensibus Maii, Junii, & Julii hora decima sexta, cum aliquibus minutis; advertendo, quod incipimus numerare horas ab occasu solis diei antecedentis, ut solitus fuisse facere Athenienses diximus *supra num. 22.*

DECISIO XL.

ARGUMENTUM.

Quia Sacrificium Missæ in Ecclesia est offerendum, agitur de Ecclesiarum ædificatione; & de quatuor generibus causarum in ea per Episcopos attendendis. Ecclesia debet respicere ad Orientem, & habere locum separatum mulierum à viris. Ecclesia non est ædificanda sine Dote; (idem de Altaribus) aliàs Episcopi, & eorum hæredes tenentur supplere in propriis bonis. Licentia Ordinarii est omninò necessaria pro fabricandis Ecclesiis. Quibus de causis possit erigi nova Parochialis? Regulares sine licentia Papæ novas Ecclesias, & Conventus facere non possunt. Finis ædificandi Ecclesias Divinus cultus; non lucrum temporale.

S U M M A R I U M.

- 1 Locus Sacer necessarius pro Sacrificio Missæ offerendo.
 - 2 Papa solus dat licentiam celebrandi Missam extra locum Sacrum.
 - 3 Ecclesia benedicta, vel consecrata requiritur pro celebratione Missæ.
 - 4 Adificatio Ecclesiæ requirit quatuor genera causarum.
 - 5 Ecclesia adificanda respiciat ortum solis æquinoctialem. Et cur?
 - 6 Ecclesia S. Sophiæ de Padua consecrata à S. Prosdocimo.
 - 7 S. Antonii Confessoris Ecclesia, quo anno Paduæ adificata?
 - 8 Monialium S. Petri de Padua Ecclesia, & Monasterium erectum Anno 1026.
 - 9 Ecclesia S. Nicolai de Padua donata Monialibus S. Petri à Milone Episcopo Anno 1090.
 - 10 Fontes aquarum antiquitus fiebant ante januas Ecclesiarum. Et cur?
 - 11 Eucharistia antiquitus non in ore, sed in manibus fidelium ponebatur.
 - 12 Aquæ benedictæ usus ab Apostolis introductus.
 - 13 Sal positum in aqua benedicta quid significet?
 - 14 Mulieres in Templis stabant in loco separato à Viris.
 - 15 Pueri in lege Mosayca stabant in Templo tam in loco Virorum, quam in loco Mulierum.
 - 16 Decreta SS. Patrum, ut mulieres in Ecclesiis sicut separata à Viris.
 - 17 Mulierum separatio à Viris in Ecclesiis Civitatum rara: Villarum jugis.
 - 18 Paulus Vallaressius Episcopus Concordien. laudatus, ejusque Synodus.
 - 19 Gregorius S.R.E. Card. Barbadicus Episc. Patav. commendatus.
 - 20 Dos est assignanda ab adificante Ecclesiam pro ejus manutentione.
 - 21 Oleum effusum à Jacob super La-
- pide quid significet?
 - 22 Donatio Urbis Romæ, & Provinciarum facta à Constantino Magno Apostolica Sedi.
 - 23 Constantinus Magnus Imperator potuit donare Urbem Romam Vicario Christi.
 - 24 Dotis quantitas pro Ecclesia adificanda pendet ab arbitrio Episcopi.
 - 25 Cathedralium, Collegiatarum, Regularium, ac Parochialium Ecclesiarum Dos quanta requiratur?
 - 26 Ecclesia S. Cajetani Terræ nigræ Diæcesis Paduan. quo anno, & qua occasione fuerit adificata, & quibus bonis dotata?
 - 27 Dos pro Oratoriis publicis quomodo arbitranda?
 - 28 Altaris in erectione an Dos assignanda?
 - 29 Episcopi omittentes assignationem Dotis pro Ecclesiis, & Altaribus adificandis peccant, & tenentur supplere de suis bonis.
 - 30 Moniales redactæ in clausuram absque sufficienti dote Monasterii habent actionem contra Episcopum pro alimentis.
 - 31 Heredes Prælati tenentur de ejus lata, levi, & levissima culpa.
 - 32 Licentia Episcopi est necessaria pro adificandis Ecclesiis.
 - 33 Oratoria publica, ut erigantur, quid Episcopus attendere debeat?
 - 34 Conditiones præscribendæ ab Episcopo pro celebratione in Oratoriis publicis.
 - 35 Parochialia Jura quæ sint?
 - 36 Parochialis Ecclesiæ novæ quibus de causis erectio concedatur?
 - 37 Numerositas populi non admittit erectionem novæ Parochiæ; sed deputationem aliorum Coadiutorum.
 - 38 Viarum difficultas, & distantia est causa erigendæ novæ Parochiæ.
 - 39 Ecclesiæ Campilongi de Olerio; & S. Cassiani della Roccha cur, & quando facta sint Parochiales?
 - 40 Oratorio publico existente in loco distant

- distanti à Parochia, si Parochus velit ibi tenere Capellanum, non est nova Parochialis erigenda.
- 41 Appellatio an detur à dismembratione Ecclesiæ?
- 42 Ecclesiarum Regularium in ædificatione an sufficiat licentia Episcopi?
- 43 Regulares nunc fundare non possunt novos Conventus sine licentia Sedis Apostolicæ.
- 44 Monasteria nova Monasteria nunc Episcopi non erigunt sine licentia Papæ.
- 45 Cultus divinus debet esse causa finalis ædificandi Ecclesias.
- 48 Ecclesias ædificare opus est Deo gratissimum, ac Deiparæ, & Sanctis.
- 47 Ecclesia S. Mariæ Majoris Romæ; & Ecclesia S. Mariæ Vicenti fuerunt fabricatæ sic ipsa Deipara requirente.
- 48 Montis Ortoni Ecclesia, ac Cœnobium quando, & quomodo fabricatum?
- 49 Ludovicus Buzzacarensis Nobil. Patavinus fabricare fecit Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Monte Ortone.
- 50 S. Danielis Martyris Ecclesia Parochialis Paduæ quando, & qua occasione fabricata?
- 51 Donatio Ecclesiæ cum omnibus suis bonis facta Monasterio, facit eam de Mensa: & providetur sine concursu.
- 52 Lauretana Domus Sancta discessit è colle fratrum, ejus Eleemosynas inbiantium. Idem fecit aliud Sacellum Deiparæ in Tuscia, in loco vulgò il Caggio.
- 53 Primus lapis benedicendus, & ponendus ab Episcopo in ædificatione Ecclesiæ.

Apostolica traditione semper, & inviolabiliter observata, non alibi, quàm in locis Sacris, Ecclesia Catholica per orbem universum consuevit Sacrificare; ad quem effectum Sancti Apostoli Tempa consecrare, & Ecclesias constituere, in quibus Eucharisticum Sacramentum esset litandum usque ab initio Christianæ Religionis consueverunt, ut latè ostendimus supra Decis. XII. à num. 47. & seqq. ubi num. 61. firmavimus, ex jure Canonico antiquo, medio, novo, & novissimo prohibitum esse omnibus Sacerdotibus tam Sæcularibus, quàm Regularibus celebrare Missam extra loca Sacra; illa scilicet, quæ per Episcopos ritè, & rectè non sint Deo dedicata; adeò ut soli Summo Pontifici competat jus concedendi facultatem, aliqua rationabili causa existente, sacrificandi extra Ecclesias; sive in navibus, sive sub dio, sive in Oratoris privatis, de quibus pariter egimus in Decisionibus de Venerabili Eucharistiæ Sacramento Decis. 8. Et de hac loci Sacri necessaria constitutione plures extant Canones in Decreto Gratiani, videlicet cap. Sicut non alii. 11. cap. Missarum solemnias 12. cap. Hic ergo. 14. & cap. Nullus Presbyter. 15. De Consecrat. dist. 1. ubi Glossa, & Doctores, qui adducunt concordantes.

Igitur ad effectum licitè offerendi incruentum Missæ Sacrificium; opus est, habere Ecclesiam legitimè ædificatam, ritè, ac rectè benedictam, seu consecratam; & idcirco in præsentì agendum est de legitima ædificatione Ecclesiarum; in sequentibus autem Verba faciemus de earum benedictione, seu consecratione.

Quod attinet ad Ecclesiarum legitimam ædificationem quatuor generum causarum sunt consideranda, quæ in ea debent concurrere; nempe causa Materialis, Efficiens, Formalis, & Finalis.

Materialis causa, ubi agitur de ædificanda Ecclesia, concernit structuram, & ædificium materiale ejusdem, quod quidem tale esse debet, ut quantum fieri potest, imitètur structuræ, & ædificia Ecclesiarum primorum Christianorum;

Post explicationem temporis, in quo licitum est Sacrosanctum Missæ Sacrificium tam solemne, quàm non solemne offerre; convenit, ut agamus de loco, ad ejusdem Sacrificii licitam immolationem necessario; videlicet de ædificatione Ecclesiarum; siquidem ex

norum; etsi enim incertum sit, qualia
 ea fuerint ante Constantinum; eò quia
 iussu impii Diocletiani omnes Ecclesię
 fuerunt equatæ solo, ut observat Emin.
 Card. Bona *Res. Liturgic. libr. 1. cap. 20.*
num. 4. nihilominus ex iis, quę fuerunt
 erectæ ab eodem Constantino Impera-
 tore, & aliis piis Viris, atque Pontifi-
 cibus statim post ipsum, constat, anti-
 5 quas Ecclesię imitatas esse Templum
 Hierosolymitanum in multis, sed præ-
 cipue ut respicerent ad ortum Solis æ-
 quinocetialem, quamvis quod Tem-
 plum Hierosolymitanum haberet por-
 tam principalem versus Orientem no-
 tet Menochius in *Storis part. 5. Centur.*
10. cap. 83. Nihilominus Christiano-
 rum Ecclesię prospiciebant Orientem,
 quemadmodum ex Tertulliano, Eu-
 febio, Isidoro, & aliis demonstrat idem
 Emin. Card. Bona *d. num. 4.* & in opus-
 culo *De Divina Psalmodia cap. 6. §. 2.* &
 legitur in libro Apostolicarum Consti-
 tutionum *lib. 2. cap. 61.* ubi dicitur:
Ecclesia sit longa instar navis ad Orientem
conversa; ea præcipua ratione, ut si-
 gnificaretur æquanimitas Ecclesię in-
 ter prospera, & adversa; ut ex Duran-
 do *de Divinis offic. lib. 1. cap. 1. numer. 8.*
 notat Pax Jordanus *tom. 1. lib. 5. tit. 8.*
num. 14. & in hoc situ, Orientem Sole-
 lem in æquinocetio respiciente, fabrica-
 tæ sunt hic Patavii plurimæ antiquissi-
 mæ Ecclesię, inter quas, Ecclesia Præ-
 6 positalis Sanctę Sophiæ à Sancto
 Prosdocimo, discipulo Divi Petri Apo-
 stolorum Principis, primoque Patavino
 Antistite, consecrata Anno Christi
 XLVI. ut testantur Portenarius in
Histor. Patavina lib. 9. cap. 2. Et Eques
 Sertorius Ursatus in *eadem Histor. Urbis*
Paduę part. 1. lib. 1. ad dd. Annos Christi
 7 *XLVI. pag. 51.* Ecclesia insignis Divi
 Antonii Confessoris, quæ cœpit ædifi-
 cari Anno Christi MCX. sub nomine
 Sanctę Marię Majoris, ut ostendit
 idem Eques Ursatus in *d. Histor. ad dd.*
 8 *Annos pag. 283.* Ecclesia RR. ac No-
 bilium Monialium S. Petri, constructa
 cum earum Monasterio Anno Christi
 MXXXVI. ab Ursone Episcopo Patavi-
 no, prout ad dd. annos scribit ipsemet
 Eques Ursatus *pag. 225. & 226.* ubi

ponit Instrumentum erectionis, & do-
 nationis ejusdem Ecclesię, ac Mona-
 sterii; nec non Ecclesia S. Nicolai de
 mensa earumdem RR. & Nobilium
 Monialium S. Petri, iisdem dono data
 cum pluribus redditibus à Milone Episcopo
 Patavino Anno Domini MXC. de qua ad dd.
 Annos idem Historicus *9*
Ursatus pag. 258. Quæ quidem Eccle-
 się fabricatæ sunt versus Orientem jux-
 ta normam primitivorum temporum;
 quamvis non ita exactè id observaretur;
 & ad majorem populi, vel situs oppor-
 tunitatem etiam ad alias Cœlagas
 construerentur conversę Ecclesię, ut
 scribit Vualfridus Strabo *cap. 4.* & S.
 Paulinus Nolanus *epist. 12.* cujusmodi
 sunt in hac urbe Antenorea Ecclesia S.
 Justinę Congregationis Casinensis, quæ
 respicit meridiem; & Ecclesia Cathe-
 dralis, Ponentem versus. In atrio au-
 tem antes portas Ecclesię soliti fuere,
 antiqui, fontes aquarum ponere, ne
 fideles illotis manibus Templum ingre-
 derentur, tum propter dictum Aposto-
 10 *li. 1. Thim. 2. 8. Volo vivos orare in omni*
loco, levantes puras manus; tum ob re-
 verentiam Sacrosanctę Eucharistię,
 quam Viri in manibus recipiebant, &
 ori admovebant, ut pluribus auctori-
 tibus probat Illustris Episcopus Sarnel-
 11 *lius in Basilicographia cap. 12. numero 3.*
 Emin. Card. Bona *Res. Liturgic. libro 2.*
cap. 17. num. 3. & nos diximus in *Deci-*
sione XLIV. De Eucharistia num. 3. &
num. 13. Prædictorum autem fontium,
 & aquarum naturalium usui successit
 in januis Ecclesiarum fons Aquę bene-
 dictę, qua se aspergunt, & signant fi-
 deles in ingressu, & egressu ad delenda
 peccata venialia, juxta institutionem
 S. Matthæi Apostoli, de qua in *Constit.*
 12 *Apostol. lib. 8. cap. 20.* & traditionem
 Apostolicam, quam confirmavit De-
 creto suo Alexander Papa primus, *Epist.*
1. cap. 5. relata in cap. Aquam. 20. De
Consecr. dist. 3. ubi reddit rationem vir-
 tutis, quam habet Aqua benedicta di-
 vinis precibus & mixtione Salis; & de
 ea agunt Emin. Card. Baronius *Anno*
132. num. 3. & 4. ubi plures SS. Patrum
 auctoritates adducit. Eminent. Card.
 de Lauræa in *4. sent. tom. 2. de Sacram.*

Pœnit. disp. 15. art. 12. num. 331. Calalium de Veterib. Sacris Christian. Ritib. cap. 36.

- 13 & nos diximus in Decisionibus Anni 1687. de Sacramentis in genere & de Sacramentalibus in Quæsit. Mensis Decembr. Porro per Salem significari amaritudinem culpæ, per aquam verò earum confessionem, ait Glossa in cit. cap. Aquam. Seu melius per utrumquæ denotari hypostaticam unionem æternæ Sapientiæ, quam Sal representat, cum natura humana, cujus symbolum est Aqua, advertit prælaudatus Illustriss. Episcopus Sarnellius in d. Opusc. Basilicograph. cap. 12. num. 4.

- 14 At inter ceteras observationes, quas primitivi Christiani in ædificatione Ecclesiarum adhibebant, & illa principaliter erat, quod locus mulierum esset separatus ab illo, in quo Viri, Templum ingredientes, morabantur; & hoc ad exemplum ipsius Templi Jerosolymitani; in quo teste Josepho Hebræo de bello Judaico lib. 5. cap. 2. & contra Apionem lib. 2. femine in eodem Templo stabant à viris segregatæ; quod etiam refert Barradas in Evangel. tom. 2. libr. 3. cap. 39. col. 5. his verbis: *In eo locus erat feminis mundis ad Orientalem partem destinatus, muroque ab atrio virorum separatus.*

- 15 Quod etiam confirmat Menochius in Histor. Sacra lib. 1. cap. 15. num. 15. ubi alia testimonia adducit; ostendens, licitum fuisse pueris adhuc in pupillari ætate existentibus ingredi utrumquæ locum sive Virorum, sive Mulierum; & hac de causa Deiparam perdidisse JESUM annorum duodecim, cum ascendisset ad Templum unà cum S. Joseph, apud quem illum remansisse putavit; prout è contra S. Joseph opinabatur, Incarnatum Verbum Deiparæ Genitrici suæ in eodem Templo adhæsisse; & idem refert Durandus de Divin. Offic. d. libr. 1. cap. 1. num. 46.

- 16 Quod autem in Templis Christianorum esset hæc divisio locorum; ut mulieres starent à viris segregatæ, plurima decreta SS. Patrum congerit Illustriss. Episcopus Sarnellius in d. Basilicograph. cap. 15. videlicet S. Clementis Papæ in Apostol. Constitutionib. lib. 2. cap. 61. S. Ambrosii in lib. ad Virginem Lap-

sam cap. 6. S. Joannis Chrisostomi Hom. 74. in cap. 13. Matth. S. Augustini lib. 3. de Civit. Dei cap. 28. & libr. 22. cap. 8. & aliorum multorum; quorum etiam aliqui, choros superiores constituerant pro mulieribus, quæ Divina audirent è fenestris velo oclusis, prout hæc temporibus audiunt Moniales; & idè S. Gregorius Nazianzenus in Somnis de Templo Anastasiæ Lyrico versu sic scripsit:

*Denique Virginei cætus, Matrônæ,
& honestæ,
E tectis aures ad mea verba dabant.*

Demonstrans, quid esset in usu, dum ipse Constantinopolitanam Ecclesiam regeret; in ea enim mulieres non immixtæ Viris, sed in choris super Ecclesiæ navibus constitutis, & Verbum Dei, & Sacrum Missæ Sacrificium audiebant, quod etiam refert Menochius in Storeis par. 2. Centur. 3. cap. 42.

17 Recessit ab aula hæc religiosa observatio nostris temporibus; pauca enim in Civitatibus sunt Tempa, in quibus separatus sit locus mulierum à loco Virorum; etsi in aliquibus consignatæ sint tabulæ per medium Ecclesiæ, ut segregatæ stent mulieres à viris, saltem tempore concionis. In Villis, ubi Episcopi satagunt, ne actibus immodestis loca sacra offendantur; & Parochi zelo fervent, ut plebes debita reverentia stent in Ecclesia, ibidem separantur viri à mulieribus pertelas stragulas positas; vel per ligneos cancellos, prout statutum est in Synodo Diocesana Concordiensi, anno proximè præterito 1697. 18 ab Illustrissimo & Reverendissimo Domino Paulo Vallaresso Episcopo Vigilantissimo cap. 8. De Sacrosanctis Ecclesiis, & earum cultu nu. 12. his verbis: *Fiat separatio sexus, ductis in medio Ecclesiæ aliquibus Cancellis Ligneis, vel lapideis congruo opere elaboratis, pro modo facultatis Ecclesiæ; pars autem Altarimajori proximior detur viris; portæ verò majori vicinior mulieribus concedatur.*

Hoc idem inconcussè servatur in omnibus Ecclesiis ruralibus hujus Diocesis Patavinæ, quas ferè omnes bis, terquæ ego visitavi cum Eminentissimi-

19 mo, & Reverendissimo Sanctæ memoriam Domino, ac Hero meo Religiosissimo Gregorio Cardinali Patavino; cujus cordi semper fuit Ecclesiarum reverentia; de qua casus prudentiales proponere à me fecit Parochis omnibus, ut eorum sollicitudo magis, ac magis excitaretur, *annis 1681. & 1685. in quibus requisitæ, & collectæ fuerunt industriæ; ne populi irreverentes sint in Ecclesia; & ne super eos veniat, quod comminatus est olim Deus per Ezechielem cap. 5. Vers. 11. Pro eo quod. Sanctum meum violasti in omnibus offensionibus tuis; & in cunctis abominationibus tuis; ego quoque confringam; & non parceret oculus meus, & non miserebor.* At de observanda reverentia in Templis Sacris legatur Sperellus in *Parænesi Teleturgica cap. 14. & ejusdem Serm. Pastoral. 18. & 37. part. 3.* in quibus eruditè disserit, jura plurima promit, & exempla utilia adducit.

20 Efficiens causa, quæ concurrere debet in Ecclesiarum adificatione, est Dos, quam, Episcopo stipulante, assignare debet ille, qui Ecclesiam vult construere. *Cap. Nemo Ecclesiam 9. de Consecrat. dist. 9. Rota coram Emin. Card. Mantica Decis. 131. & Barbosa alleg. 20. nu. 2.* Sicut enim Matrimonium carnale concludi non potest, nisi de Dote conventum sit inter partes, & de ea per scripturam stipulatio fiat; ita servandum est, quando adificatur Ecclesia, quæ tanquam Sponsa est Christo dedicanda. *Archidiaconus in d. cap. Nemo num. 4. Et quemadmodum Pater naturalis tenetur dotare filiam l. fin. ff. de Dot. promiss.* sic etiam qui construit Ecclesiam; nam ejus pater reputatur, tenetur illi dotem assignare. *Abbas in cap. Cum sicut. num. 2. de Consecrat. Eccles. Jordanus d. tom. 1. libr. 5. tit. 8. num. 15.* Et hinc est, quod Patriarcha Jacob iter agens, cum in via erexisset Lapidem, in titulum, *Genes. 28. 18.* qui erat symbolum Ecclesiæ, seu Templi Sacri, undè ait, *Quam terribilis est locus iste? Non est hic aliud nisi domus Dei.* statim fudit oleum desuper, ad innuendam Dotis assignationem, quam facere debet, qui Ecclesiam vult construere, juxta cele-

berrimum exemplum Magni Constantini Imperatoris, à quo cum fuissent erectæ in Alma Urbe Basilicæ Lateranensis, SS. Apostolorum Petri, & Pauli, ac aliæ multæ; ditatæ pariter fuerunt non solum pretiosis vasibus, & suppellectilibus, sed etiam amplissimis possessionibus; præter donationem ejusdem Urbis Romæ, Provinciarum, & Civitatum plurimarum, quas semper possedit, & possidet Sedes Apostolica, ac Romanus Pontifex; de qua donatione legitur in tom. 1. Concilior. tit. de Munificentia Constantini Magni Imperatoris pag. mihi 473. & habetur in Decreto Gratiani cap. Constantinus. 14. dist. 96. ubi Barbosa in *Collectanea DD.* magnum cumulat numerum eorundem; à quibus veritas dictæ donationis defensatur; inter quos Card. Turrecremata de *Pot. Eccles. libr. 2. cap. 42. Bursatus conf. 124. lib. 1. Navarrus in cap. Novit. de Judic. num. 77. Cevall. Comm. contra commun. 10. 1. 9. 345. Covarruvias libr. 4. Var. Resolut. cap. 16. num. 8. & Marta de Jurisdic. part. 1. cap. 30.* quibus novissimè addendus est Menochius in *Storis part. 4. Cent. 8. cap. 89. & Theodosius Rubeus in addit. ad Rotam Romanam part. 3. recent. Decis. 2. Ubi in secunda parte Annotationis à num. 25. & seqq. confutat contrarium sentientes, & respondet objectis per eos excogitatis, ac præcipuè, quod Constantinus Imperator non potuerit præjudicare Imperio, illius Provincias, Civitates, ac Urbem Romam alienando; cum enim eidem Constantino Imperium ipsum fuerit à Deo clementer concessum per insignes Victorias, prævio Signo Crucis, contra Maxentium tyrannum reportatas, dignum, & justum fuit, ut ipse Constantinus Vicario JESU CHRISTI Filii Dei cederet aliquam Imperii partem, in qua decenter Sedem Apostolicam teneret; idcirco prædicta Constantini donatio verius, & proprius fuit restitutio ipsi Deo facta; ut scribunt Canonistæ, & Theologi, longa serie citati per eundem Theodosium Rubeum in *Annot. ad d. Decis. 2. num. 26.* ad quem Lectorem remitto.*

Quanta autem debeat esse Dos assignanda

24 gnanda in ædificatione Ecclesiæ; pendet ab arbitrio Episcopi, habita consideratione ad qualitatem Ecclesiæ, & ad numerum ministrorum, à quibus illi est deseruiendum. Glossa in d. cap. Cum sicut, ubi etiam Abbas num. 5. De consecrat. Eccles. Jordanus d. lib. 5. tit. 8. num. 16. ad eud pro Ecclesia Cathedrali constituendi sint Ducati mille saltem annui pro Episcopo; & duo mille pro Canonis, & aliis Ministris; pro Collegiata verò inferiori ad minus Ducati octingenti; & pro Regulari, tot redditus, qui sufficiant pro alimento saltem duodecim Religiosorum, ut advertit Jordanus d. cap. 8. num. 17. & 18. quamvis in præmissarum Ecclesiarum ædificatione non sit multum insudandum Episcopis in dotibus constituendis; ad ipsos enim non spectat concedere licentiam easdem Ecclesias ædificandi, ut infra probabimus, sed ad Sedem Apostolicam. Mandosius de Signatur. gratiæ Verb. Erectio. Azor. part. 2. lib. 6. cap. 30. q. 4. Vivianus de Jurepat. lib. 1. cap. 1. num. 212. & Loterius libr. 1. q. 14. num. 49. Idcirco si Ecclesia ædificanda debeat esse Parochialis, curare debet Episcopus, ut ei assignetur dos centum ducatorum pro alimentis Rectoris ad præscriptum S. Concilii Trid. sess. 24. de Ref. cap. 13. Vers. Ad hæc. Aut saltem quinquaginta seculorum monetæ Romanæ, quæ relevant Ducatos Venetos Septuagintaquinque circiter, & hoc vigore Bullæ B. Pii Quinti, quæ incipit: Ad Exequendum &c. in qua hanc quantitatem taxavit pro Vicariis perpetuis curam animarum exercentibus. Jordanus d. tit. 8. num. 21. Et ad hanc normam, anno

26 1673. ego proposui Eminentissimo Domino meo Cardinali Barbadico Episcopo Patavino erectionem Ecclesiæ Parochialis S. Cajetani in Villa Terræ Nigræ, distantis per milliare circiter ab hac urbe Antenorea, extra Portam Pontiscurvi; cum enim antiquitè homines illius villæ essent sub Parochiali S. Laurentii de Padua; at fabricatis mœniis novis hujus Urbis post annum 1509. à Veneta Republica; quorum portæ in Vespere clauduntur, & non aperiuntur, nisi die sequenti, orto So-

le; cum de nocte non possent accedere ad Parochos S. Laurentii, ab iisdem octo Ducati annui solvebantur antedictis hominibus Terræ Nigræ, ut à vicinis Parochis ruralibus sibi necessaria in spiritalibus reciperent. Porro ob tenuitatem stipendii; etsi adaucti per eisdem homines etiam ad alia quinquaginta staria frumenti; nullus reperiebatur, qui eorum curam spirituales diligenter ageret, præcipuè ob difficultatem, & deficientiam viarum; quare in Visitatione, anno prædicto, adiuvente eximia pietate eiusdem Eminentissimi Antistitis fabricare feci nobilem Ecclesiam, ac domum pro Parocho; cui, ultra prædicta 50. staria frumenti, à Comuni solvenda, univit Eminentia sua simplex beneficium S. Mariæ Callis Pluvigæ, habens in redditibus annuis alios Ducatos quinquaginta circiter; cū quibus satis provifum fuit pro alimentando Parocho, habente etiam incerta; & elemosynas manuales quotidie pro Missa.

Pro ædificandis autem Ecclesiis non Parochialibus, & Oratoriis publicis 27 (quarum plurima sunt in hac Diœcesi Patavina) Dostaxanda est ab Episcopo, ut sit congrua pro manutentione ædificii; & Sacrarum suppellectilium; nec non pro cereis, atque Missis festivis in die dedicationis, seu solemnitatis annuæ ejusdem Ecclesiæ, vel Oratorii; & pro ministris in ea servituris, ut tradunt DD. in cap. 1. de Censib. & Jordanus in cit. libr. 5. tit. 8. nu. 23. & 24. advertens, hanc eandem obligationem assignandi Dotem vigere, ubi etiam ageretur de restauranda Ecclesia jam diruta; vel de erigendo Altare; licet enim qui dotavit Ecclesiam non videatur cogendus, 28 ut etiam assignet dotem pro Altaribus, ut consulvit Joannes de Anania conf. 23. Incipien. P. Videtur. Felinus in cap. Ex parte il 2. n. 4. de Rescript. & Ad den. ad Abbatem in cit. cap. Cum sicut. De Consec. Eccles. Nihilominus contrarium de Jure est verius. Gavantus in Manual. Verb. Altare nu. 2. & 3. Fulchus de Visit. libr. 1. cap. 21. nu. 10. & multò magis, si alius à Patròno Ecclesiæ velit Altare erigere; ne cursu temporis, Altaria ip-

sa reddantur fordidâ, & indecentia ex defectu ornamentorum, & luminum, prout, non absque magna Religionis offensa, conspicimus in variis Ecclesiis. Quapropter S. Carolus in Concil. *Provinc. 7. tit. de Missis §. Quoniam obtinentes*. sancivit: Ne Altaria construantur, nisi cum censibus, qui satis sint ad Sacerdotes, & clericos, eorum ministerio idoneos sustentandos; & jam constructa, nisi dotentur, destruantur; ut refert etiam Haymon Corius in *Epitome Concilior. Eccles. Mediolan. Verb. Altare. nu. 27. §. 26*. Et in hoc Episcopi debent vigilare, siquidem ultra culpam, à qua non videntur excusandi, si sine dote permittant Ecclesias, Oratoria, seu Altaria fabricari; tenentur ipsi in propriis bonis providere necessaria ad cultum divinum in eis exercendum; ut notat Glossa in *d. cap. Nemo Ecclesiam 9. De Consecr. dist. 1.* Item Glossa unica in *cit. cap. Cum sicut*. ubi etiam Abbas *nu. 3. De Consecr. Eccles.* Et Sperellus *Decis. 63. nu. 13.* exemplo clericorum, quos Episcopus ordinavit sine patrimonio. *cap. 2. §. cap. Episcopus. De Præbend.* Cum enim hæc provisio dotis assignandæ spectet ad Officium Pastorale; si Episcopus sit negligens in suo Officio, datur actio contra ipsum, bonaque sua, ut scribit S. Gregorius Magnus *Epistolar. libr. 12. cap. 10.* Incipien. *Famiar us Subdiaconus*, ac etiam contra heredes ipsius in subsidium, si alibi non reperiantur redditus. Jordanus *d. libr. 5. tit. 8. num. 25.* cujus doctrina fretus ego aliàs dixi, agendum esse pro sustentatione Monialium in clausura redactarum absque sufficienti dote Monasterii, contra hereditatem Episcopi, nec non contra bona Vicarii ipsius, qui fuerant negligentes in sufficientis dotis assignatione; præcipue quia Sacra Congregatio *Episc. & Regular.* dando facultatem Episcopo erigendi earundem Monialium Monasterium, & clausuram, præscriperat ipsi, ut se certum redderet, de quantitate reddituum annuorum, quos Fundatrix exhibuerat; & taxaverat numerum Monialium profitendarum; in utroque autem Episcopus, & Vicarius defecerant, contenti scilicet

minori dote pro Monasterio, & ausi majorem numerum Monialium ad Professionem admittere, quæ paulò post nimia egestate opprimebantur; quare idem Episcopus, eoque defuncto, ipsius heredes; nec non ejus Vicarius in conscientia tenebantur, & in foro exteriori adigi poterant, ad alendas ipsas Moniales. *cap. Si Episcopus §. fin. & ibi glossa & DD. de Præben. in 6. Quaranta Verb. Ordo. Barbosa Alleg. 20. num. 3.* ubi concordantes cumulat; & latè Sanchez in *Opusc. Moral. lib. 7. cap. 1. dub. 34.* Sed hæc obiter sint dicta; quæ forsitan me severum consultorem facient; sed severitatis notam incurrit, qui pro veritate respondet; verum est autem, heredem Prælati teneri pro ejus lata, levi, & levissima culpa, ut docent DD. apud Genuesem in *Practicabil. Eccles. quæst. 285.*

Formalis causa, quæ concurrere debet in edificandis Ecclesiis, est licentia, atque consensus Episcopi; nullus enim potest locum Sacrum erigere, in quo Missæ Sacrificium offeratur, nisi obtineat facultatem ab Episcopo Ordinario loci *d. cap. Nemo, & cap. Placuit. De Consecr. dist. 1. cap. Ad hæc. De Religiosis domib. cap. Cum olim. Vers. Insuper. De Privileg. Rochus de Jurepatron. Verb. Construxit, nu. 8. Lambertinus eod. tract. art. 3. 2. quæst. princ. part. 1. à nu. 2. cum seqq. Tholosanus Syntagm. Jur. libr. 2. cap. 1. à num. 10.* aliique Canonistæ, quos cumulat Barbosa *de Offic. & pot. Episc. alleg. 26. num. 1.* Porrò circa licentiam, prædictam ab Ordinario concedendam, utritè, & rectè elargiatur distinguere oportet tria genera Ecclesiarum; aliæ enim sunt Ecclesiæ simplices, quæ Oratoria publica vocantur; aliæ sunt Ecclesiæ Parochiales, & aliæ Ecclesiæ Regulares; quapropter quotiescunque prædictarum aliquam quis vult erigere, atque ædificare; scire debet Episcopus, quomodo se gerere debeat in elargienda licentia.

Quo ad simplices Ecclesias, seu publica Oratoria pro sola Missarum celebratione erigenda; debet primò Episcopus attendere an causa sit honesta, de qua infra in causa finali; non enim ad unius-

uniuscujusque placitum est statim relaxanda licentia fabricandi Oratoria publica; quæ ut plurimum in uno capite augment Divinum cultum; in alio illum destrunt, quia avertunt populum à Parochialibus Ecclesiis, præcipuè in Villis; & rudes homines Evangelii explanationem non audiunt, vigilias de præcepto ignorant, devotionem erga suam Matricem perdunt, eamdemque solitis elemosynas privant. Secundo debent Episcopi observare situm, in quo Ecclesia, seu Oratorium publicum est fabricandum; ut sit in loco decenti, procul à squalore, & immunditiis; domibusvè, aut apothecis, in quibus strepitus, aliæque operationes Divino cultui repugnant exercentur. Jordan *d. libr. 5. tit. 8. num. 14.* Tertio, cautus sit Episcopus in præscribendis conditionibus servandis ab illis, qui celebraturi sunt Missam in eodem publico Oratorio, & simplici Ecclesia, ut notavimus in *Traçtat. de Eucharist. Decif. 3. num. 11.* & præcipuè quod festivis diebus nullus celebret ante Missam Parochialem, prout statutum est in Synodo Barberina anno 1685. *part. 1. cap. 10. num. 12.* & advertit Bissus in *Hierurgia Sacra tom. 2. Verb. Oratoria num. 1. 9. §. 2.* & quod Missæ celebratio inibi fiat absque præjudicio Jurium Parochialium; quæ quidem Jura sunt exactio decimarum, oblationum, publicationes Matrimoniorum, benedictiones, funera, & alia similia, quæ ad solos Parochos spectant, ut scribit Guttierrez *Q. Q. Canon. lib. 1. cap. 3. num. 2.* Ceccoperius *de Canonicis lib. 3. nu. 70.* Et Diana coordinatus *tom. 4. traçt. 2. resol. 29.* desumpta *ex part. 9. traçt. 1. resol. 15.* ubi alios Commentatores ponit.

Quo ad Ecclesiæ Parochialis ædificationem, & erectionem, Episcopus non potest dare licentiam; nisi ob magnam necessitatem populorum, quæ quidem necessitas non consideratur ad hunc effectum, nisi ob locorum distantiam, & difficultatem viarum, juxta *text. in cap. Ad audientiam*, ubi Glossa in *Verb. Magna difficultate*, *De Ecclesiis ædifican.* innovatum à Concilio Tridentino *de Reform. sess. 21. cap. 4.* ubi sta-

tuit, quod *si populus ita numerosus sit, ut unus Rector non possit sufficere Sacramentis administrandis, & cultui Divino peragendo, Episcopi cogant Rectores, vel alios, ad quos pertinet, sibi tot Sacerdotes ad hoc munus adungere, quot sufficiant ad Sacramenta exhibenda, & cultum divinum celebrandum.* In iis verò (Ecclesiis) in quibus ob locorum distantiam, sive difficultatem Parochiani sine magno incommodo ad percipienda Sacramenta, & divina Officia audienda accedere non possunt, novas Parochias, etiam in vitiis Rectoribus, juxta formam constitutionis Alexandri III. quæ incipit: *Ad Audientiam constituere possint.* Idcirco duos casus debet Episcopus distinguere. Unum, si petatur erectio novæ Ecclesiæ Parochialis ob numerositatem populi? & in hoc casu licentia est deneganda; quia providendum est ipsi populo excreto, per deputationem unius, vel plurium Sacerdotum, qui coadiuvent Parochum principalem in exercitio curæ animarum. *Rota Decif. 484. part. 1. recent.* & ita ab Episcopis Patavinis olim prædicatum fuit cum Archipresbytero Conсылуаrum; & cum Vicario perpetuo S. Fidenii de Meliadino; in quibus Ecclesiis retenta, ac servata unitate populorum, dati fuerunt Sacerdotes coadiutores in cura animarum; quod novissimè commendat Emin. Card. de Luca in *traçt. de Parochis disc. 34 & 35.* & in *Annotationib. de Concil. Trid. disc. 16.* Alterum casum, si agatur de nova Parochiali erigenda ob nimiam distantiam, & difficultatem viarum, ob quas vel ob excrecentiam fluminum, vel hyberno tempore ob nives, vel glacies, vel lutum, difficillimum sit iter ad matricem pro Sacramentis recipiendis, doctrinaque christiana ediscenda? & tunc deveniendum est ad erectionem novæ Ecclesiæ Parochialis, compilato prius processu; & receptis probationibus super dicta distantia, atque viarum difficultate, ut tradit Antonellus *de Regimine Militan. Eccl. lib. 1. cap. 2. §. 2.* *Rota Decif. 288. part. 2. recent.* Barbosa in *Collec. DD. ad Concil. Trid. sess. 21. de ref. cap. 4. num. 7. & 8.* & juxta hanc Conciliarem dispositionem

39 prelaudatus Eminentissimus, & Reverendissimus Dom. meus Cardinalis Barbadicus, me consulente, erexit novam Parochialem in communi Campilongi, dismembrando populum illius loci ab Ecclesia Parochiali Olerii, ad quam accedere non poterat in hyeme, nisi cum magna difficultate ob nives, & glacies: & eadem de causa pariter Parochialem constituit Ecclesiã S. *Cassiani della Rocca*, cujus habitatores erant sub Parochia S. *Mariae de Arse*; constiterat enim ex processibus per me formatis, tum in examine testium, tum in oculari inspectione viarum, locum habere debere Concilium Tridentinum antedictum; quod tamen non intrat, quando in partibus distantibus à Matrice, seu principali Ecclesia, adesset aliquod publicum Oratorium, in quo Parochus se paratum offerret manutenerem unum

40 Sacerdotem, & Capellanum, qui Sacramenta administraret populis ibi degentibus; ut factum est sub Parochia Archyepysbyteralis Ecclesiæ Bregantiarum hujus Pataviæ Diæcesis; tunc enim Episcopus abstinendo à dismembratione approbat deputationem capellani, qui resideat apud dictum Oratorium, & ibi Sacrum faciat, & curam animarum exerceat. Riccius in *praxi part. 1. resol. 486. Menochius consil. 477. num. 9. Barbosa ad d. Concil. Trid. sess. 21. cap. 1. num. 10. & Emin. Card. de Luca ibid. dd. discurs. 16. & de Parochis discurs. 34. & 35. ubi arbitrium Episcopi habere magnam vim in his casibus affirmat; prout etiam in detrahendis fructibus à Parochia veteri, iisque applicandis novæ Parochiæ; punctum tamen laboriosum, & quod requirit magnam dexteritatem in Episcopo; ne lites seminet in Clero, & in populo; datur enim de jure appellatio in hac materia; ad effectum tamen devolutivum, non suspensivum, si dismembratio facta sit in Visitatione; ex Conc. Trid. *sess. 13. de ref. cap. 1. & sess. 24. cap. 10.* ut advertit Antonell. *d. lib. 1. cap. 2. nu. 12.**

41 Quo verò ad Regulares Ecclesias, unâ cum Monasteriis, seu Conventibus erigendas, & fabricandas, se involvunt Doctores, & obscure loquuntur;

in docendo, an sufficiat licentia Episcopi, vel etiam desideretur facultas obtenta à Sede Apostolica; ut videri potest apud *Barbosam d. allegat. 26. num. 4.* Ceterum pro clara intelligentia hujus casus quatuor tempora sunt distinguenda iuxta doctrinam Fagnani in *cap. Non amplius num. 56. de Institutionib. tom. 4. pag. mibi 219.* Primum tempus est Juris antiqui in *cap. Quidam. cap. De Monachis, & cap. Cellulas 18. q. 2.* in quibus statuitur, solam licentiam Episcoporum sufficere ad erectionem fabricationem, & foundationem Ecclesiarum, ac Conventuum pro Monachis, & Regularibus. Secundum tempus est Constitutionis Bonifacii VIII. in *cap. Unico de Excessibus Prælator. in 6. innovatæ* postea cum adjectione penarum, in *Clement. Cupientes, in princ. De Penis*, in quibus prohibitum fuit Fratribus Mendicantibus nova loca, aut Monasteria alicubi ad habitandum suscipere, seu olim suscepta mutare, vel in alios transferre absque speciali Sedis Apostolicæ licentia. Undè hoc tempore inspecto adempta erat Episcopis facultas, quam habebant ex dispositione Sacrorum Canonum antiquorum, quo ad Ecclesias, & domus Mendicantium dumtaxat; salva tamen ea remanebat quoad Eremitas, & Monachos non mendicantes. Tertium tempus est Concilii Tridentini, quod in *sess. 25. de Regular. cap. 3. in fine*, decrevit, ne Ecclesiæ, & loca, quorumcunque Regularium erigantur sine licentia Episcopi Diæcesani; cujus decreti tenore restituta censetur antiqua facultas, Episcopis competens, dandi licentiam, de qua agimus, prædicandis Ecclesiis, & Conventibus quorumcunque Regularium; ut bene probat Fagnanus in *d. cap. Non amplius num. 60. & seqq. ubi nu. 65.* hoc confirmat ex constitutione Clementis VIII. *Incipien. Quoniam ad institutum* (quæ est la. 99.) edita die 23. Julii. 1603. in qua mandat Episcopis, ut in impertienda dicta licentia debeant prius vocare, & audire alios Regulares habentes Ecclesias, & Conventus in eadem Civitate, seu loco; & scrutari, an sine aliorum detrimento commodè possint sustentari. *Quam*
Con.

Constitutionem innovavit Urbanus VIII. per Bullam 25. Incipien. *Romanus Pontifex editam 21. Septembris 1624.* ex quibus clarè patet, hoc tertio tempore attento, non fuisse necessariam licentiam Sedis Apostolicæ pro Ecclesiis, & domibus Regularibus erigendis, sed fatisse concessionem Episcopi, ut in contradictorio judicio decisum fuit à Rota *Decis. 745. part. 2. recent.* Quartum denique tempus est Bullæ Innocentii X. quæ incipit *Instaurandæ*, publicatæ die 22. Octobris. 1652. In qua ex causis in processu expressis, facta extinctione, & suppressione Conventuum Virorum Regularium tam mendicantium, quàm non mendicantium; in quibus ob parvum numerum Religiosorum Regularis disciplina servari non poterat; prohibetur, ne deinceps quovis in loco fundentur Monasteria, vel domus Virorum Regularium cujuscvis ordinis, nullo excepto, absque Sedis Apostolicæ speciali licentiâ; idcirco nunc nullam facultatem habent Episcopi pro ædificandis Ecclesiis, & Conventibus ad usum Virorum Regularium, ut fusiùs demonstrat idem Fagnanus in *cit. cap. Non amplius sub num. 71. de Institut.*

44 Quod si quis petat, an prædicta Innocentii Constitutio auferat Episcopis etiam potestatem dandi licentiam pro ædificanda Ecclesia, ac Monasterio pro Monialibus? Respondet Fagnanus *d. num. 71. negativè*, quia ipsa loquitur tantùm de Religiosis viris; & idè circa Moniales servandam esse de Jure antedictam temporum distinctionem, nam quod non mutatur, stare non prohibetur. *l. Sancimus. C. de Testam.* Nihilominus ipsemet Auctor in *cap. Grave. De Offic. Ordinar. num. 53. Vers. Consuevit*, circa tale dubium respondet, quod practica est, ut erectiones Monasteriorum pro Monialibus fiant à Sede Apostolica, tum propter gratias; indulgentias, privilegia, & exemptiones, quæ ab illa impetrantur; tum propter facultatem educendi Abbatissam ex aliis Monasteriis pro novi Monasterii institutione; quæ à B Pio Quinto adempta est Episcopis; & idè recursus est habendus ad Sacram Congregationem Episcoporum,

& Regularium, quæ receptis informationibus, committit Episcopo, ut deveniat tanquam Sedis Apostolicæ Delegatus ad fundationem petitam, & introducat clausuram ad præscriptum ejusdem Sacræ Congregationis circa quantitatem introituum, & numerum Monialium; & ita practicum fuit hic Patavii, anno 1686. in danda clausura Monialibus S. Terefiæ in Ecclesia, & Conventu S. Pauli, in Strata majori, penes pontem Molendinorum; agunt etiam de Requisitis pro erectione Monasteriorum Monialium Lezana in *Summa tom. 1. cap. 25. num. 43. Gavantus in Manuali Pisc. Verb. Monialium Monasteria; & Barbosa d. alleg. 26. num. 7. Vers. Circa erectionem*, quos adire poterit pro sui ipsius informatione quisquis tam egregium opus facere desideret.

Finalis tandem causa, quæ ab Episcopo est attendenda in elargienda licentiâ fabricandi novas Ecclesias, illa est, quæ concernit Divinum cultum; & honorem Sanctorum; aded ut quis intenderet fabricare Ecclesiam ob temporalem quæstum, ad elemosynas, seu oblationes colligendas, neganda esset omninò petita facultas juxta *tex. in cap. Si quis Basilicam. 10. de Consecr. diff. 1. & cap. Eleutherius. ubi Gloss. 18. qu. 2.* Porrò eximium pietatis opus, Deo, Deiparæ, ac Sanctis gratissimum esse fabricationem Ecclesiarum, & Templorum erectionem constat ex innumeris exemplis relatis per Bagattam in *Admirand. Orbis Christiani tom. 1. libr. 6. cap. 4. §. 4. & tom. 2. libr. 5. cap. 3. §. 1.* ubi duo illa præcipua; videlicet, Unum, quod legimus in Breviario die 5. Augusti, de Joanne Patritio Romano. & Uxore ejus, prole destituta, & rogantibus Deiparam, ut cui relinquerent hereditatem, indicaret; nam *Nonis Augusti, quo tempore in Urbe maximi calores esse solent, noctu Nix partem collis Exquilini contexit. Qua nocte Dei Mater separatim Joannem, & conjugem in somnis admonuit, ut quem locum nix conspersum viderent, in eo Ecclesiam ædificarent, quæ Mariæ Virginis nomine dedicaretur; se enim ita vel e ab ipsis heredem institui. Quod Joannes ad Liberium Pontificem detulit; qui idem per*

somnium sibi contigisse affirmavit. Alterum est, cuique nostrum notissimum, quod narrat Franc. Barbaranus in Hist. Ecclesiæ Vicentinæ lib. 1. cap. 89. de Templo eidem Deiparæ ædificato, & dicato in monte Berico propè Vicentiam juxta commissionem cuidam Vetulæ à Genitrice Dei Maria datam; post cuius Basilicæ erectionem Cives illi à pestilentia fuerunt liberati, anno 1426. à Christo nato.

48 His addatur ædificatio alterius magnifici Templi, ac Monasterii Fratrum Eremitarum Ordinis S. Augustini de Monte Ortone, in hac Patavina Diœcesi paulò post facta, anno scilicet 1428. cuidam enim Petro Falconi infirmo, qui ad fontem aquæ Medicinalis ibi scaturienti MARIÆ DEI GENITRIS apparuit; iussitque ut in fontem descenderet, & ex eo tabellam, in qua Ejus, ac JESU CHRISTI filii sui imago depicta erat, in imo aque jacentem extraheret, populo ostenderet, & annuntiaret, se Protetricem futuram illius loci, in quo honorari volebat; & in testimonium veritatis sanitatem reportaret. Ita factum à Petro statim sanitatem assecuto; ad cuius præconia gentes ad ipsam sacram Imaginem accurrentes, petitas gratias reportabant; ideòque Nobilis, ac pius Vir Ludovicus Buzzaccarenus, annuente Petro Donato Episcopo Patavino,

49 fabricare cepit Ecclesiam prædictam, quæ hodie insignis est Basilica, ipsi Deiparæ dicata, miraculorum frequentia, atque continuatione insignis; de qua plenius scribunt Scardeonius *Hist. Patav. lib. 3. Class. 15. fol. 373* & Portenarius de *Felicitate Paduæ lib. 2. cap. 11. pag. 76. & 77.*

50 Nec tacenda erectio Parochialis Ecclesiæ S. Danielis Martyris in hac Urbe Antenorea propè pratum Vallis, facta anno 1076. ex voto Episcopi Patavini Ulderici, actoties Civitatis indie translationis Corporis ejusdem Sancti Martyris ab Ecclesia S. Justinæ ad Cathedralē, ob insolitum prodigium, quod evenit, & describitur in lectione sexta ipsiusmet Divi, his verbis: *Sed cum portitores beatam Sarcinam extollen-*

tes extra Vallum deferre anniterentur, subitanei ponderis incremento, illam ita gravem sensere, ut neque progredi possent; neque ullo modo regredi. Ad hæc repens sereni perturbatio aeris, fulgura Cælo tonante sparsa, præter temporis hyemalis morem; grandinis vehemens imber; largisque pluviarum incursus, ingentem toti Civitati metum incussere. Hinc trepidare omnes, grandia sibi mala ominari, contumeliosè reprehendere eos, qui Cænobium suo Martyre esse spoliandum consuluerunt. Pius tamen Antistes in preces conversus jejunium ut indixit, vovitque DANIELI TEMPLUM e loci, à quo dimoveri non patiebatur, statim clarior discussis tenebris, sedatisque procellis, illuxit dies; & adeo leve beatissimum pondus evasit, ut portatu agilimum gestatoribus fuerit redditum. Fuit igitur in adimplimento voti constructa ibidem Ecclesia, quæ nunc Parochialis est, S. Danielis, & ab eodem Antistite donata Monachis Cassinensibus S. Justinæ cum omnibus bonis, quibus tunc fuerat dotata, atque ditata; hujusque donationis vigore effecta de eorum mensa juxta Rotam part. 7. recent. Decis. 50. num. 11. & part. 9. Decis. 88. num. 7. nunc Parochus instituitur in ea ad solam nominationem Monachorum absque concursu; & ex his satis apparet gratissimam esse Deo, Deiparæ, ac Sanctis erectionem Ecclesiarum ob finem Divini cultus.

E contra verò (ut dictum est) displicent Cælo hi, qui ob terrena lucra Ecclesiæ ædificare, aut habere præsumunt. Notissima est translatio facta per Angelos Sanctæ Domus Lauretanæ de colle propè Recinetum, in quo è vicina Sylva deductum Sacrum illud pignus collocaverant, ob duorum fratrum, in quorum dominio prædictus collis erat, avaritiam; cujus causa indigni reputati ipsum amiserunt, dum tertio eam Lauretana Domus ab illo colle deportata à Sanctis Angelis, alio in loco, ubi nunc requiescit, posita fuit, ut referunt Joannes Villanus in sua *Hist. lib. 7. & Tursellinus in eadem Historia S. Domus Lauret. lib. 1. cap. 8.* Consimilem eventum narrat Bagatta de *Admirandis Orbis Christi. tom. 1. lib. 5. cap. 5. §. 8. nu. 2.* Sacel-

Sacellum, scilicet, Deiparæ dicatum, constructum in Territorio Asciani propè Senam, in loco, *vulgò il Caggio*, in agro eujusdam devoti Viri, post cujus mortem duo filii heredes, cum nimis altercarentur inter se pro dominio illius agri, & Sacelli, inhiantes elemosynis, quas ibi fideles faciebant, antedictum Sacellum à fundamentis evulsit, per aerem, Angelorum ministerio, ad collem, *vulgò di Versigbe*, propè pagum Montis Sancti Savini in Tuscia mirabiliter translatum fuit; ubi usque adhuc in Ecclesia circa ipsum edificata conspicitur, intercessioneque ejusdem Virginis continua ibidem habentur miracula. Quapropter in ædificandis Ecclesiis finalis causa debet esse Divinus cultus, & animarum salus; non autem avaritia, vel temporale lucrum.

Corollarii loco sciendum, quod licet in ædificatione simplicium Ecclesiarum in Villis, ut plurimum, omittatur benedictio primi Lapidis; hæc tamen est per Episcopum solemni ritu facienda juxta præscriptum Pontificalis Romani *part. 2. Rubr. de Bened. & imposit. primi Lapid.* de cujus functionis praxi videatur Castaldus *lib. 2. sect. 13. cap. 1.* & Barbosa *de Jure Ecclesiastico Univerf. lib. 2. cap. 2. num. 17.*

D E C I S I O X L I.

A R G U M E N T U M.

Consecrationis Ecclesiarum materia, ad quatuor capita redacta, plenissimè explicatur. Et quia Consecratio Ecclesiæ dicitur Encania, Dedicatio, Inauguratio, & Sacramentum, plures de his vocibus dantur eruditiones, & præcipuè de Encaniis Iudæorum, ac de auguriis Romanorum. Essentialia Consecrationis Ecclesiæ declarantur: Persona consecrans, ejus jejunium, Vigiliæ ante SS. Reliquias; ablatio

offium hæreticorum, & infidelium; atque hos inter an sit fœtus mortuus in ventre Matris? Vtrumvè Materni uteri Sectio sit licita pro salute fœtus? Ablutionis parietum, Alphabeti Græci, & incineribus impressi, Litaniarum, Altaris consecrationis, Crucium unionis, mysticæ caulæ, & rationes redduntur; eruditionesque dantur circa litanias Iudæorum, & Paganorum, Alphabeti, & eorum litteras numerales, cum pluribus curiosis quæstis. Tandem exempla Ecclesiarum à coelitis miraculosè consecratarum indignantur.

S U M M A R I U M.

- 1 Celebrare Missam non licet extra locum ritè Deo dicatum.
- 2 Licentia Episcopi pro fabricanda Ecclesia non sufficit, ut in ea Missa celebretur.
- 3 Sacerdos est puniendus, si celebret in Ecclesia non benedicta.
- 4 Consecrationis Ecclesiæ quatuor nomina.
- 5 Encania quid sit?
- 6 Dedicatio undè dicatur? Et quid sit dedicare? Et delicare?
- 7 Delubra cur nominarentur. Tempora?
- 8 Dedicare, & Consecrare sunt Synonyma.
- 9 Inauguratio, & Exauguratio quid sint?
- 10 Titus Livius, & Florus de inauguratione Templorum.
- 11 Augurandi ars antiquissima; & quis auctores ejus?
- 12 Jo. Baptista Cessis Jurisconsultus laudatus.
- 13 Augures Romani quot fuerint? Et quando desierint? num. 16.
- 14 Auguria è quibus rebus desumerentur?

- 15 *Auguria etiam nunc licita quæ sint?*
- 16 *Vrim, & Tummim in Rationali Aaronico, quid essent? Et de eorum virtute.*
- 17 *Auguria, & divinationes quo jure prohibita.*
- 18 *Sacramentum vocatur Consecratio Ecclesiæ. Et quare?*
- 19 *Consecrationis Ecclesiæ definitio, & ejus explicatio.*
- 20 *Consecratio Ecclesiæ quo die faciendâ?*
- 21 *Jejunium præmittendum diei consecrationis Ecclesiæ.*
- 22 *S. Caroli Borromæi jejunia, & Vigilia pro consecratione Ecclesiarum.*
- 23 *Vrsinus Card. Archiep. Benevent. laudatus.*
- 24 *Consecratio Ecclesiæ à quo faciendâ?*
- 25 *Episcopus si decederet in consecratione Ecclesiæ, quid agendum?*
- 26 *Essentia Consecrationis Ecclesiæ in quibus consistat?*
- 27 *Regulares, invito Diocesano, non possunt uti alieno Episcopo pro consecratione Ecclesiarum.*
- 28 *Privilegia antiqua Regularium contraria Concilio Tridentino nihil valent.*
- 29 *Suspensa est Ecclesia consecrata sine licentia Ordinarii.*
- 30 *Dos Ecclesiæ stipulanda ante ejus consecrationem.*
- 31 *Restaurata Ecclesia quando sit de novo consecranda?*
- 31 *Cadavera Infidelium, Hæreticorum, schismaticorum, & excommunicatorum exhumanda, & projicienda de Ecclesia ante ejus consecrationem. Et an etiam Jurariorum?*
- 33 *Infans mortuus absque baptismo ubi sepeliendus?*
- 34 *Mater si non possit parere infantem, an teneatur pati incisionem ventris?*
- 35 *Fœtus ut extrahatur per sectionem Ventris Materni tria observanda.*
- 37 *Cæsares cur vocentur Imperatores?*
- 37 *Consecratio Ecclesiæ an sit reiterabilis?*
- 38 *Dubium an Ecclesia fuerit consecrata, quomodo resolvendum?*
- 39 *Ritus præscripti in Pontificali Romano servandi in consecratione Ecclesiæ.*
- 40 *Reliquiæ Sanctorum necessariæ in Ecclesia consecranda.*
- 41 *Missæ celebranda est in consecratione Ecclesiæ.*
- 42 *Missæ Episcopi dicitur Solemnis, si in ea utatur Mitra, & baculo.*
- 43 *Patavinus Episcopus quomodo celebret Missam in festo Corporis Christi?*
- 44 *Simoniam est recipere pretium pro consecratione Ecclesiæ. Et ejus pena.*
- 45 *Procuratio an exigenda ab Episcopo pro consecranda Ecclesia? Et an pro Ecclesia polluta reconcilianda?*
- 46 *Altare majus, vel aliud consecrandum, dum consecratur Ecclesia.*
- 47 *Dedicatio Ecclesiarum instituta ab Apostolis; aucta à S. Silvestro Papa.*
- 48 *Domus Dei cur vocetur Ecclesia consecrata?*
- 49 *Deus non in manifestis Templis habitat. Act. 17. 24. quomodo intelligendum?*
- 50 *Octava Dedicacionis Ecclesiæ annuatim celebranda est in præcepto.*
- 51 *Encania Hebræorum, de quibus Jo. 10. 22. de qua Dedicacione essent?*
- 52 *Indulgentiæ, quæ conceduntur ab Episcopo in consecratione Ecclesiæ.*
- 53 *Translatio Anniversaria diei dedicationis Ecclesiæ in aliam diem quando, & quomodo faciendâ?*
- 54 *Ceremoniæ quæ, & quot servandæ in consecratione Ecclesiæ?*
- 55 *Mysticæ significaciones Ceremoniarum in consecratione Ecclesiæ.*
- 56 *Jejunium quare præmittatur in consecratione Ecclesiæ?*
- 57 *Jejunium in primitiva Ecclesia quo-*

quomodo fiebat?

58 *Locustæ*, quibus vesceretur S. Joannes Baptistæ quid essent?

59 *Reliquiæ Sanctorum*, quare adorantur tota nocte ante consecrationem Ecclesiæ?

60 *Circuitus triplex extra Ecclesiam*, dum consecratur ab Episcopo, quid significet?

61 *Litaniarum origo*? *incessio nudis pedibus*.

62 *Litaniæ an Hebræi habuerint*? *Et an Ethnici Romani*? & numero seq.

63 *Hosanna quid significet*?

64 *Litaniis addere aliquid est prohibitum*.

65 *Processio in diebus Rogationum ad quot Ecclesias Paduæ olim iret*?

66 *Alphabeta Græcum, & Latinum incinere, dum consecratur Ecclesiæ, quid significant*?

67 *Alpha, & Omega cur vocetur Christus*? *Non autem Aleph, & Thau*?

68 *Alphabetum Hebraicum cur non fiat in consecratione Ecclesiæ*?

69 *Alphabetum Hebraicum, & Græcum deseruit pro numeris*.

70 *Alphabeti Latini quæ litteræ sint numerales*?

71 *Cruces duodecim in parietibus Ecclesiæ consecratæ quid inuuant*?

72 *Cruces prædictæ cur inungantur, & illuminentur*.

73 *Ecclesiæ à cælitibus consecratæ, & inauguratæ*.

74 *Avenionensis Cathedralis Ecclesiæ consecrata à Christo Domino*.

Post ædificationem Ecclesiæ, ad hoc ut in ea Sacrosanctum Missæ Sacrificium possit offerri, opus est, eamdem consecrari, vel benedici; non enim licet extra locum sacrum, vel benedictum, atque Deo ritè, & rectè dedicatum Sacrificare. *cap. 1. & 2. cap. Sicut. 11. cap. Missarum. 12. cap. Hic ergo. 14. cum cap. seq. De consecrat. dist. 1. Concilium Tridentinum sess. 22. in Decreto de Observ. & evitan. in celebrat. Missæ. Nisi ex urgenti, atque honesta causa habeatur dispensatio ab Apostolica Se-*

de, ut docuimus supra *Decis. XII. à num. 54. & seqq.* Et in Decisionibus *De Ven. Eucharistiæ Sacramento Decis. 8.* ubi materiam Oratoriorum privatorum ad effectum celebrandi in ipsis examinavimus; adeo ut non sufficiat, Ecclesiam fuisse fabricatam de licentia Episcopi, ad hoc ut completa fabricatione statim in illa liceat litare; ut opinatum fuisse Abbatem Panormitanum in *cap. ultimo num. 3. de Consecr. Eccl.* scribit *Pax Jordanus tom. 1. lib. 5. tit. 9. num. 82.* quia ut ibi observat ipse Jordanus, talis opinio subsistere non potest, repugnantibus supracitatis Canonibus Sacris, atque Rituali Romano, sub Rubrica, *Ritus benedicendi novam Ecclesiam, seu Oratorium publicum, ut ibi Sanctissimum Missæ Sacrificium celebrari possit*; & si quis ausus esset celebrare in Ecclesia nondum benedicta, aut consecrata, quamvis constructa de licentia Episcopi, esset graviter puniendus, ut notat ibidem prædictus Auctor; præterquamquod manifestè colligi potest ex Verbis Abbatis Panormitani in *cit. cap. fin. num. 3.* eum non intellexisse de Ecclesia nondum benedicta, & multò minùs, hunc fuisse intellectum ejusdem textus, utrobique enim supponitur, quod licet Ecclesia non sit consecrata; fuerit tamen prius ad divinas Laudes deputata; quæ quidem deputatio fieri non potuit, nisi vel per consecrationem, vel per benedictionem. *cap. Ecclesias 26. q. 7. Quartus in opusc. De benedictionibus tit. 2. sess. 10.*

In præsentem igitur agendum est de Consecratione Ecclesiæ; in sequenti autem de Benedictione; & pro majori intelligentia ipsius Consecrationis, quatuor sunt exponenda, & examinanda.

1. *Quot nominibus nuncupetur Consecratio Ecclesiæ?*

2. *Quid sit Ecclesiæ Consecratio?*

3. *Quot, & quibus cæremoniis fiat?*

4. *Quibus de causis, & Mysteriis?*

Quo ad Primum. Consecratio Ecclesiæ quatuor nominibus solet nuncupari; dicitur enim *Encœnia, Dedicatio, Inauguratio, & Sacramentum*. Appellatur *Encœnia*, à verbo *καίω*, quod græcè

cæ novum significat; quia per consecrationem nova Domus Deo dedicatur, & novus locus ad ejus cultum exercendum constituitur; hinc consecratio Templi Jerosolymitani, & ejus anniversaria Solemnitas, quam celebrabant Hebræi, vocata fuit ab Evangelista Encœnia, dum dixit: *Facta sunt autem Encœnia in Hierosolymis; & hyems erat, & ambulabat IESUS in Templo, in porticu Salomonis.* Joan. 10. 22. Super quibus verbis S. Augustinus *tract. 48. in Joan. circa init.* & legitur in *Homil. fer. 4. infra hebdom. Pass.* ita scripsit: *Encœnia festivitas erat Dedicatio Templi, Græcè enim Cœnon dicitur novum. Quandoquæque novum aliquid fuerit dedicatum, encœnia vocantur. Jam & usus habet hoc verbum. Si quis nova tunica induatur, encœniare dicitur.* Et quotiescunque in Scriptura Sacra, referuntur dedicationes Altaris, aut Templi, aut murorum Jerusalem, textus Græcus utitur encœniorum vocabulis, ut pluribus exemplis demonstrat Barradas, *Commentar. in Evangel. tom. 3. lib. 4. cap. 16. Verb. Facta autem sunt Encœnia.* Et idem docet Laurentius in *Amalthæa Onomastica. Verb. Encœnia.*

Dedicatio ulterius appellatur consecratio Ecclesiæ à Verbo *Dico, dicas*, quod significat offerre, attribuere, & consecrare; ut notat Vossius in *Etymolog. Lingue Latine Verb. Dico.* observans, quod antiqui non *dedico* dicebant, sed *delico*, à quo verbo proveniebat participium *delicatus* idest dedicatus; dicente Festo: *Delicata dicebant Diis consecrata, quæ nunc dedicata.* Idcirco hodie *delicatus* dicitur, qui vitam mollem ducit, & desumitur à *deliciis*, quasi à *laciendo* dictæ; teste eodem Vossio *Verb. Delicatus*; subdens, quod ab ipsomet verbo *Delicatus*, quatenus significabat *dedicatum*, & rem Deo consecratam, Veteres deduxere *Delubrum*; idest Templum ad Divinum cultum deputatum, quamvis Isidorus *lib. 15. cap. 4.* velit, *Delubra* esse dicta à fontibus positis ante Tempia, antequam enim in ipsa populi ingredientur, in ipsis fontibus diluebantur, ut faciunt Turcæ priusquam intrent Meschitas suas; & sic *Delubrum*

verè, & propriè dicebatur à *diluendo*; quapropter etiam hoc nomen adaptari potest nostris Ecclesiis, in quarum januis habentur vasa cum aqua benedicta, cujus ablutione fideles à peccatis venialibus diluuntur, ut innuimus supra *Decif. 40. num. 12.* & facit *texr. in cap. Aquam. 20. De Consecr. dist. 3.* Quidquid sit de etymologia, seu derivatione *Dedicatio*nis, certum est in Jure Canonico, ejus appellatione intelligi consecrationem; & idem est dicere Ecclesiam dedicatam, ac Ecclesiam Deo consecratam. *cap. 1.* & ibi Glossa in *Verb. Dedicanda. De Religiosis Domibus.* & est simile de Monachis, atque Monialibus, quæ consecrantur Deo per religiosam professionem; dicuntur enim Deo dicati, seu dicatæ. *cap. Virginibus, & cap. Si quis Sacro. 17. q. 1.* & in specie quod deducere Ecclesiam sit ipsam Deo consecrare, habetur in *cap. Statuimus. 1. q. 1. cap. Placuit. 1. qu. 2. cap. Quæ semel 19. q. 3. & cap. Solemnitates. De consecr. dist. 1.*

Inauguratio etiam significat consecrationem; ob auctoritatem antiquorum, qui hac voce utebantur ad denotandum rem aliquam esse Deo dicatam, & sacratam, prout è contra, si quid Deo dicatum profanari contingerbat, dicebant *exaugurari*, unde Titus Livius scribens de Tarquinio Superbo Romanorum Rege *lib. 1. Decad. 1.* ait: quod Tarquinius animum converterat; *Ut Jovis Templum in monte Tarpeio monumentum regni sui, nominisque relinqueret. Et ut libera à ceteris Religionibus area esset tota Jovis, Templique ejus, quod in adificaretur, exaugurare sana, sacellaque statuit; quæ aliquot ibi à Tatio Rege primum in ipso discrimine adversus Romulum pugne vota consecrata, inaugurataque postea fuerant.* Et Florus *Res. Romanarum lib. 1. cap. 7.* de eodem Tarquinio ita scribit: *Tamen de manubiis captarum Urbium Templum erexit, quod quum inauguraretur, cedentibus ceteris Deis (mira res dictu) restitueret Juventas, & Terminus.* Eadem Phrasis erat apud veteres, cum personarum consecrationem enunciant, idcirco idem Livius *lib. 10. Decad. 5.* narrat, quod *contentio inter C. Servilium*

vilium Pontificem Maximum fuit, & L. Corneliu[m] Do[mi]bellam duumvirum navalem, quem ut inauguraret Pontifex, Magistratu[m] se se abdicare jubebat. & paulo post: Religio inde fuit Pontificibus inaugurandi Dolabellæ, P. Cœlum Siculum inaugurarunt, qui secundo loco inauguratus erat. Adhibebant autem hanc vocem inaugurandi prisci homines, de personis, vel rebus consecrandis loquentes, quia ad actum consecrandis non progrediebantur, nisi prius Augures consulissent, quibus annuentibus res, vel personas Diis consecrabant; nam, ut ait Calpinus in Verb. Inauguro. Apud veteres nefas erat, quempiam in dignitate aliquam, aut Sacerdotium assumi, aut etiam ædem alicui Deorum consecrari, nisi auguratò, hoc est addicentibus avibus.

Augurandi ars antiquissima fuit, à Chaldæis ad Græcos, à Græcis ad Hætrufcos, & ab Hætrufcis ad Romanos devenit. Hinc Romulus Summus Augur fuit; idèdque instituit Magistratus cum Auguris creati; & posteri deindè nisi auguratò res gerebant, ut doctè scribit Jo. Baptista Cestis, Juris Civilis in hoc publico Lyceò Patavino in prima Cathedra Professor, studentium forte præsidium, & studii eximium decus, in Opusc. De Urbe Roma lib. 2. cap. 2 §. 15. De Augure. Franciscus Serra in Synonymor. Apparatu Verb. Augur. & novissimè Antonius Forestus in Mappamundo Hist. tom. 2. lib. 15. cap. 9. §. 4. ubi ostendunt, tres ab initio fuisse Augures Romanos, deindè novem, postea quindecim, summæ quidem auctoritatis, & venerationis: de quorum habitu hæc ait Papinius 2. Theb.

Huc gemini Vates sanctam canentis olivæ

Fronde comam, & niveis ornati tempora vittis

Evadunt pariter &c.

Captabant autem auguria, vel à cæde victimarum, vel à volatu avium, vel ex extis spirantibus, seu à tripode, numeris, fumo, & hujusmodi, undè Statius 3. Theb. dum Tirefiam Vatem Thebanum, (quem à Jove diuvinandi peritaditatum Poetæ finxerunt) inducit vaticinantem, sic inquit:

Ille Deos non larga cæde juvenum,

Non alacri penna, aut verum spirantibus extis,

Non Tripode implicito, numerisque sequentibus astra,

Turea nec supra volante Altaria fumo, &c.

Sed ab avium volatu, & garritu præcipua erant auguria, sic dicta, quasi *aviguria*, quamvis etiam à pullis, & à quadrupedibus ea deducebantur, approbata etiam ab Aristotele lib. 9. de Hist. animal. cap. 21. Et si à Cicerone præscripta lib. 2. de Divinit. ut bene observat Foresti d. lib. 15. cap. 9. §. 4. Et Martinus Delrius Disquisit. Magicar. lib. 4. cap. 2. q. 7. sect. 2. advertens, licita esse tantummodò auguria ex cantu, volatu, garritu, vel motu animalium circa futuram pluviam, serenitatem, vel tempestates, eò quia naturali instinctu illas præsentiant, quod doctè probat Baldellus in Theolog. Moral. tom. 1. lib. 4. disp. 11. ex doctrina S. Thom. 2. 2. q. 95. artic. 7. Lessii lib. 2. cap. 43. num. 45. & seq. Azorii part. 1. lib. 9. cap. 15. in fine; & Sanchezii in Decal. lib. 2. cap. 38. num. 38. quod etiam à nobis dictum fuit in Opusc. de prima Mundi ætate discurs. 6. pag. 52.

Augures prædicti durarunt Romæ usque ad annum Christi CCCXC. ut observat prælaudatus Jo. Baptista Cestis d. cap. 2. §. 15. ad eò profundas in opinione hominum radices tenebant, quæ ad huc pullulant apud aliquos, ut ostendi in Erotemat. Eccles. cap. 23. & cap. 24. Sed id mirum esse non debet; nam etiam apud Hæbræos ab initio Sacerdotii Aaronici hoc jus augurandi in rebus dubiis reservatum videbatur Summo Pontifici; dum Deus jusserat Moyfi inter alia Vestimenta, & Ornamenta Aaronis, quod poneret in Rationali iudicii Doctrinam, & Veritatem. Hæbraicè *Urim*, & *Tummim*. Exod. 28. 30. ex quorum vel insolito splendore, vel alia notabili mutatione Deus oracula reddebat consulentibus. Quapropter David dubitans de modo aggrediendi Philisthæos, consulvit Dominum, median- te scilicet Summo Sacerdote, qui intellexit

tellexit utique in *Urim*, & *Tummim* quomodo David se gerere deberet, ut vinceret; prout legitur. 2. *Reg.* 5. 23. *nec non* 1. *Paralip.* 14. 10. Quid autem essent *Urim*, & *Tummim*, an Lapides pretiosi positi in Rationali Aaronico? an aliquid aliud? disputant Scripturistæ, quos cumulat Tirinus ad *Exod.* d. cap. 28. *vers.* 30. quos Lector curiosus poterit indagare; illud unum hic adnotando; prædictum Oraculum, seu Responsa per *Urim*, & *Tummim* cessasse in captivitate Babylonica, nec amplius revixisse, ut ex Serario demonstrat ibidem Tirinus, respondisse Jaddum Summum Pontificem Hebræorum Alexandro Magno sciscitanti eventum de Bello Persico. Et de his plura Menochius in *Stoeris* p. 2. *Cent.* 3. *cap.* 9.

Porro omnes divinationes humanas, & auguria prohibet tùm Jus Divinum. 17 *Levitic.* 18. *Non augurabimini.* *Deuter.* 18. *Non inveniatur in te, qui observet auguria.* & *Jerem.* 27. *Nolite audire divinos, & somnatores, & augures.* Ea ratione quia, *Divinatio erroris, & auguria mendacia, Vanitas est.* *Ecclesiast.* 34. 5. tùm jus antiquum Canonicum *cap. Illud.* & *cap. Sed & illud* 26. *qu.* 2. *cap. Si quis ariolus.* *cap. Si quis Episcopus.* *cap. Aliquantis.* *cap. Si quis clericus.* & *cap. Augurii.* 26. *q.* 5. tùm etiam Jus Pontificum novissimum per Constitutionem XVII. Sixti Papæ V. Incipien. *Cæli, & Terræ Creator Deus.* die 5. *Januarii* 1586. & per aliam *Constit.* Quæ incipit: *Inferutabilis &c.* CXIII. Urbani Papæ VIII. diei 31. *Martii* 1631. Quas commentatur *Novarius in Summa Bull. part.* 1. *Commentar.* 14. adedut in præsentibus ablati auguriorum antiquis erroribus, remanserit tantummodò nomen *inaugurationis*, quo appellatur consecratio rerum, & personarum; earumque dedicatio ad Divinum cultum; prout de *Templis*, & *Ecclesiis* scribit *Bagatta de Admiran. Orbis Christ.* tom. 2. *lib.* 5. *§.* 2. *tit.* *Ecclesiæ Cœlitus inauguratæ.*

18 Sacramenti tandem nomine condecoratur dedicatio, & consecratio Ecclesiæ, lato tamen sensu sumpto, quatenus est signum mysticum tùm cœlestis Templi, tùm animæ spiritualis, quæ

Dei habitatio est, continens significationem, ut infra in quarto puncto demonstrabimus; quapropter consecratio Ecclesiæ sæpè in jure vocatur Sacramentum. *cap. ult.* 1. *q.* 3. *Glossa in capit. De fabrica. Verb. innovata. De Consecr. dist.* 2. Undè fit, ut si Episcopus recipiat pecuniam ob Ecclesiæ consecrationem, dicatur committere Simoniam. Jo. Andr. Innocentius, Abbas, & alii Canonistæ in *cap. Cum sit. De Simonia*; ut dicemus infra in definitione.

Quo ad secundum. Consecratio Ecclesiæ est *actio sacra, per quam Pontifex Templum legitime erectum, vel pro majori 19 parte restauratum, expurgatum ab omni immunditia, non amplius consecratum, vel de cujus consecratione nullum est indicium, solemniter forma, ac ritu; cum Reliquiis Sanctorum, & celebratione Missæ, gratis, unà cum Altari, Deo dedicat; & ut sit Domus Dei, & locus sacer, in quo preces & sacrificia Deo offerantur: & annuatim Festum dedicationis celebretur.* Hæc verba definitionis continent in se essentialiter quidquid spectat ad Ecclesiæ consecrationem, ut facile deprehendet studiosus Lector ex eorumdem verborum ponderatione. Itaque primùm dicitur, quod consecratio est *actio Sacra*; quæ verba stant loco generis, plures sunt enim actiones Sacræ, quæ sunt ab Episcopis, & præcipuè in administratione Sacramentorum, consecratione Oleorum, Sacerdotum, Virginum; Altarium portatilium, & aliarum hujusmodi. 20 Hinc est, quod ob reverentiam hujus actionis Sacræ, & si omni die fieri possit; decet tamen, ut fiat die Dominico, vel alio festivo. *DD. in cap. Tua. De Consecrat. Eccl. vel Alt.* *Barbosa de Jure Eccles. Univers.* *lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 39. *Jordanus tit.* 5. *tit.* 9. *num.* 11. Ulterius junium est servandum die, quæ præcedit huic actioni Sacræ, tùm à populo, 21 qui petit sibi Ecclesiam consecrari, tùm ab ipso Episcopo, qui facturus est eandem consecrationem; præter orationem, & vigiliis nocturnas, ut disponit Pontificale Romanum *sub Rubric. de Consecr. & Dedicat. Eccles.* Idcirco legitur in vita S. Caroli Borromei *lib.* 8. *cap.* 10; quod ipse Sanctus Archiepiscopus

22 *Consecrò più di trecento Chiese, & Altari;*
 23 *e fù notato come in dieciotto giorni ne consecrò quatordecim; spendendo otto hore continue in cadauna di quelle funzioni; oltre le vigilie della notte precedente; & il digiuno di pane, & acqua del giorno avanti. Quod etiam refert Crispinus de Visit. Pastoralis part. 2. §. 1. 5. num. 4. Et prælaudatus Episcopus Sarnellius in sua Basilicographia cap. 48. num. 17. ubi de Eminentissimo Cardinali Ursino, nunc Archiepiscopo Beneventano, (cujus nomen Purpuræ splendore, ac radiis virtutum ubique refulget) hæc subdit: Ed il mio Eminentissimo Signore, il Cardinale Orsini, hoggi Arcivescovo Beneventano, che tutto di preme le adorate vestigie del mentovato Santo, in dodeci anni della sua Pontificale ordinatione, hà solennemente dedicato trentasei Chiese, e quarantasette Altari fissi, oltre à quelli delle accenate Chiese consecrate, con altrettanto dispendio di tempo, & applicatione, e con lo stesso Rito, come hò havuto io la sorte di vedere; e mettere in nota.*

24 *Dicitur in definitione Per quam (scilicet actionem Sacram) Pontifex; videlicet Episcopus Diæcesanus; quamvis enim antiquitùs esset necessaria licentia Sedis Apoitolicæ pro consecrandis Ecclesiis. cap. De locorum. cap. Præcepta Synodalia. cap. Basilicas. & cap. Certum est. de Consecr. 1. hodie tamen dictis canonibus derogatum est; & solius Episcopi Diæcesani auctoritas sufficit, ad hoc ut vel ipse, vel alius Antistes de ejus licentia hanc dedicationem faciat. cap. 2. de Consecrat. Eccles. Jordanus d. lib. 5. tit. 9. num. 6. Barbosa de offic. & potest. Episc. allegat. 27. num. 1. & de Jure Ecclesiast. Univers. d. lib. 2. cap. 2. num. 30. & 31. ita ut simplici Sacerdoti hæc functio demandari non possit. cap. Aqua de consecrat. Eccl. Ugolin. de officio Episc. cap. 18. num. 1. Nisi ei demandetur à Papa. Jordanus d. tit. 9. num. 5. qui advertit num. 7. & 8. quod plures Episcopi possunt simul convenire in unius Ecclesiæ dedicatione, sicut factum fuit tempore Constantini Magni pro majori pompa, & solemnitate; sed unustantum Episcopus debet esse Consecrator; ille scilicet, qui linit oleo Sacro duode-*

cim Cruces insculptas in parietibus, debitam formam proferendo: undè fit, quod si Episcopus in consecratione deficeret ob improvisam infirmitatem ante unctionem ipsarum Crucium, repetenda esset tota functio Sacra ab alio Episcopo; at decedente Episcopo post linitas Cruces; satis foret continuare functionem, & supplere ea, quæ defunt per alterum Antistitem, ut respondit Sacra Rituum Congregatio in Una Ulixbonen. die 12. Aprilis 1614. ubi accidit hic casus, quem refert Barbosa d. lib. 2. cap. 2. num. 52. ea ratione, quia 25
 26 *Consecrationis Ecclesiæ essentia consistit in ungendis Sacro Chrismate ipsis duodecim Crucibus; & in proferendis illis verbis: Sanctificetur, & consecretur hoc Templum, In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen. Quod si Ecclesia consecranda esset Regularium; à quibus rogatus Episcopus Diæcesanus recuset, vel tardet per quadrimestre illam consecrare; credit Miranda in Manuale Prælator. Regular. tom. 2. q. 39. art. 1. concl. 3. quod quilibet alius Episcopus possit illam consecrare virtute antiquorum Privilegiorum iisdem Regularibus concessorum, quæ ibidem à Miranda referuntur, & novissimè à P. Augustino à Virgine Maria Carmelita strictioris observantiæ in Compend. Privileg. Regular. Verb. Consecratio. Sed ego credo, quod nullus alius Episcopus possit dictam consecrationem facere absque* 27
 28 *Diæcesani licentia, etiam eo negligente, vel recusante; attento Decreto Concilii Tridentini sess. 6. de ref. cap. 5. in quo decernitur, quod Nulli Episcopo liceat cujusvis Privilegii prætextu, Pontificalia in alterius Diœcesi exercere, nisi de Ordinarii loci expressa licentia. Certum est autem, quod per hoc Decretum derogatum est quibuscumque Privilegiis contrariis, ut probant Fagnanus in cap. Nonnulli. num. 42. & seqq. De Re'cript. Et in cap. Cum Capella. num. 9. De Privileg. nec non Pignatellus tom. 6. consul. 12. à num. 9. & seqq. tantò magis quia per Bullam IX. Gregorii Papæ XIII. omnia Privilegia Regularium redacta sunt ad normam Decretorum S. Concilii Tridentini, ut innuimus supra De-*

cif. XXXIX. nu. 39. Quapropter si Episcopus Diæcesanus negligeret, aut detrectaret consecrare Ecclesiam Regularium, ab eisdem recurrendum esset ad Apostolicam Sedem, à qua obtinerent remedium opportunum. *cap. Omnis oppressus. 2. q. 6. cap. Ut debitus. De Appellat. Scaccia eod. tract. quæst. 1. num. 1.*

29 Si tamen de facto alienus Episcopus Ecclesiam consecraret sine Diæcesani licentia, consecrationem esse validam; consecratorem verò incurrere suspensionem à Pontificalibus advertit Jordanus *d. lib. 5. tit. 9. num. 10.* Sed Ecclesiam ipsam remanere suspensam quamdiù ipsi Ordinario videbitur, puto asserendum; ad exemplum Clerici, qui absque ejus licentia recipit ordines ab alio Episcopo. Concil. Trident. *sess. 23. de Ref. cap. 8.*

30 Sequitur in definitione: *Templum legitime erectum*, videlicet de licentia ejusdem Episcopi, cum benedictione, & impositione primarii lapidis, & præcipuè cum constitutione Dotis, ut scripsimus supra *Decis. XL. à num. 20. & seqq. juxta tex. in cap. Placuit 1. q. 2. cap. Pięmentes 16. q. ult. cap. Nemo. De Consecr. dist. 1. & cap. Cum sicut ubi Glossa. & DD. de Consecr. Eccl. vel Altaris.* Et casu quo facta fuisset ædificatio absque requisitis prædictis, ut sæpè contingit, in facto vel ex nimio fervore Laicorum, vel ex negligentia, & incuria eorum, ad quos spectat, non est Ecclesia consecranda, neque benedicenda, nisi dos assignetur pro ejus manutentione. Barbofa *de Episc. allegat. 26. num. 3.* & Jordanus *d. libro 5. cap. 9. num. 14.*

31 Additur in definitione: *Vel pro majori parte restauratum*; Siquidem si tectum Ecclesiæ solummodo extollatur, vel minor pars Ecclesiæ circa parietes mutetur, non perditur antecedens Consecratio: at si major pars restaurari contingat; aut parietes de crustentur, tunc est Ecclesiâ iterum consecranda. *capit. Ecclesiis. ubi Glossa. de Consecrat. dist. 1. cap. de Fabrica ead. dist. & cap. Ligneis. ubi DD. d. tit. de Consecrat. Eccl. vel Altar. Barbofa de Jure Ecclesiast. Univ. d. lib. 2. cap. 2. à num. 46. & seqq. Jordanus eod. tit. 9. à num. 67. usque ad num. 74. ubi*

pluribus quæsitis, & casibus materiam restaurationis murorum Ecclesiæ profequitur ad effectum novæ consecrationis faciendæ.

Subjungitur in definitione: *Expurgatum ab omni immunditia*, ipsum scilicet Templum consecrandum; quæ quidem Verba denotant, quod si fortè in ipso Templo, vel ejus Cæmeterio sepulta essent corpora infidelium; hæreticorum, schismaticorum, vel excommunicatorum; sunt priùsexhumanda, & proicienda; quàm deveniatür ad Ecclesiæ consecrationem. *cap. Ecclesiam. cum seqq. & ibi Gloss. de Consecrat. dist. 1. cap. Consulisti. de Consecr. Eccl. vel Alt. Azorius part. 2. lib. 9. cap. 4. q. 5.* Dummodo tamen discerni possint ab ossibus fidelibus; tunc enim sunt potiùs relinquenda, ne ossa fidelium proiciantur. *cap. Sacris. ubi Gloss. & DD. de Sepultur. Jordanus d. lib. 5. tit. 9. à numer. 16. & seqq. ubi num. 20.* norat, quod licet aliqui id extendant etiam ad corpora Usurarium, aliorumvè in peccato notorio mortuorum, quibus de Jure negatur Ecclesiastica Sepultura; prohibitio est de solis infidelibus, hæreticis, & excommunicatis, quia per horum cadavera tantùm polluitur Ecclesia; Immo si excommunicatus ante mortem penituerit, non est exhumandus, sed post mortem absolvendus; & ibi relinquenda ejus ossa *arg. cap. Cui 15. De Sent. excomm. in 6.* Quod si mater moriatur, habeatque in utero filium, qui pariter occumbat in ventre absque baptismo, nihil prohibet sic existentem in ventre materno sepeliri in loco Sacro. Sylvester. *Verb. Consecratio. 2. quæst. 2. Vers. Quartus casus. Jordanus d. libr. 5. tit. 9. num. 23.* ea ratione quia fetus in utero existens est portio ventris. *l. 1. §. 1. ubi Glossa. in Verb. Portio. ff. de Ventre inspicien. Zacchias in QQ. Medicoleg. tom. 2. lib. 9. tit. 2. quæst. Unica de Fœtu exsestu, seu de Partu Cæsareo num. 7.* At si extractus fuerit infans è materno ventre mortuus, & non potuerit baptizari, tunc non est sepeliendus in loco Sacro, quod si fuerit illic sepultus, est exhumandus, alibique ponendus, ut notat Hostiensis *in Summa de Consecr. Eccl. num.*

num.8. Et Jordanus d. tit.9. num.24.

34 Utrum autem Mater, quæ tempore partus illum eniti non potest, teneatur pati incisionem ventris, ut inde extrahatur infans vivus, & baptizari possit? est celebris controversia tum apud Canonistas, & Theologos; tum apud Medicos, ut innuit idem Jordanus d. tit.9.num.23. *vers. Obiter tamen nota.* Et quia hic non est locus eam pertractandi, videant curiosi Lectores Holtien. in summa ubi supra. P. Theophilum Raynaudum in *Opusc. De ortu infantium contra naturam.* P. Cassianum à S. Elia in *Decisionib. Theologicolegal. Decif. XXXV. De Pregnante secunda, ubi allegat. S. Thom. in 4 sent. dist.6. q.1. art.1. ad 4. S. Antoninum 3. p. tit.14. cap.13. §.1. Sylvestrum Verb. Baptismus. 6. num.2 & alios plures Theologos, & Canonistas. Ex Medicis verò adeant Franciscum Rauffetum in libello de Partu Cesareo. Andræam Laurentium in *Histor. Anatom. libr.8 q.32. Mauritium Cordæum in libr.1. Hippocrat. de Morbis Mulier. Comment.1. prope med. Joan. Baptist. Cortesium Miscellan. Decade 10. q.10. Mercurium lib.2. della Commare cap.28. & alios plures, quos cumulat Zacchias d. libr.9. tit.2. q. unica de Fætu exsecto per totam, in qua disputat de hac controversia, & inter cætera tria notata digna dicit: Unum, quod fœtus septimestris, & octimestris exsectus è ventre Matris non potest vivere; & nisi sollicitè baptizetur, vix potest esse capax baptismi. Alterum, quod fœtus nonimmetris, ut plurimum vivit, licet extractus per sectionem ventris materni, dummodo tamen sollicitè fiat sectio, nam ultra horam à morte matris non potest igitur vivere inclusus in ventre ejus, quia deficit respiratio, seu transpiratio, quæ fit per motum arteriarum maternarum. Tertium, quod sectio ventris materni, & ex eoeductio fœtus vivi non solum fieri potest matre præmorta; sed etiam ea vivente, aliàs parere non valente; idque pluries factum fuisse, salva vita tum ipsius fœtus, tum ejusdem Matris, ut testantur Auctores in praxi vidisse, quos citat ibidem Zacchias num.27. & 28. ubi fir-**

mat, sectionem ventris, matre vivente, esse licitam; etsi advertat, opus esse celeberrimo, & versato chirurgo; complexione robusta matris, quæ neque sit minor annorum viginti, neque major quadraginta. An verò mater teneatur in conscientia ipsam incisionem pati pro salvanda vita spiritali, ac etiam temporali suæ prolis, cum spe, vel sine spe suæ propriæ salutis? altercantur Theologi relati *ibid. à num.30. & seqq. & à P. Cassiano à S. Elia d. Decif. 35. ad quos studiosi recurrant; est enim articulus difficilis; in quo, si fieri potest, sectio ventris differenda est post mortem matris, quæ si sollicitè fiat, fœtus vivus extrahetur, prout factum fuit de Julio Cæsare Imperatore, à quo omnes* 36 *vocantur Cæsares. Glossa Verb. Cæsar. in Proemio Instit. Et de Sancto Raymundo Nonnato, ut legitur in lectionibus Breviarii die 31. Augusti.*

Ponitur in definitione: *Nondum consecratum*: quia cum consecratio Ecclesiæ non sit reiterabilis ad similitudinem consecrationis Sacerdotum, Episcoporum, ac Virginum, & in hoc comparatur baptismò, si Ecclesia fuerit semel consecrata, non debet amplius consecrari. *cap. Ecclesiis De Consecr dist.1. cap. Reposusli. ubi Gloss. & cap. Ligneis. De Consecrat. Eccl. vel. Altar. Jordanus d. tit.9. num.62. nisi consecrator non fuisset Episcopus; vel non Catholicus; à quo forma consecrationis non fuisset adhibita; ut pluribus demonstrat Jordanus* 37 *ibid. num.65. & 66.*

Vel de cuius (Templi) consecratione nullum est testimonium, ait definitio; quia in casu dubio, an fuerit, vel ne Templum consecratum? indaganda sunt testimonia vel ex Crucibus in pariete insculptis, vel ex libris, & scripturis Ecclesiæ, vel ex personis habentibus memoriam consecrationis aliàs factæ; & quamvis unus testis tantum reperiretur, qui affirmaret, fuisse Ecclesiam consecratam, illi standum esset, & abstinendum à nova consecratione. Glossa in cap. solemnitates. verb. Nec certè. De consecr. dist.1. Mascard. de Probat. conclus. 415. & conclus. 533. Barboza alleg. 27. à num.5. & seqq. Jordanus d. lib.5. 38 *tit.*

tit. 9. à num. 44. usque ad num. 61. qui excipit Ecclesiam Cathedralē antiquam, nam præsumitur ab initio fuisse consecratam. Cessantibus autem legitimis probationibus, vel indiciis Ecclesia est consecranda, saltem sub conditione si non est consecrata &c. Barbosa de Jure Eccl. univ. d. libr. 2. cap. 2. num. 42. & Jordanus ubi supra num. 64.

39 Solemni forma, ac ritu insertum est in definitione; quia Antistex ritus, ac formam præscriptos in Pontificali debet adamussim servare; sunt enim mysteriis referti, ut probat Card. Turrecremata in cap. Omnes Basilicæ. num. 4. de consec. dist. 1. & Durandus d. lib. 1. cap. 6. Alii autem ritus concernunt personam ipsius Episcopi consecrantis, qui dum induit Paramenta debet recitare Psalmos Penitentiales; alii Ecclesiam ipsam; alii functionem, & ejus plurimas cæremonias; de quibus infra in capite tertio hujus Decisionis; inter quas circuire eandem Ecclesiam, saltem in aliqua parte, si per omnes non possit, ut respondisse S. Congregationem refert Barbosa in Decis. Apostol. verb. consecratio Ecclesiæ. Et Jordanus d. tit. 9. num. 26. 31. & 80.

40 Continuat dicere definitio: Cum Reliquiis Sanctorum, quia hæ sunt necessariæ in hac sacra functione; cum enim simul consecrandum sit cum Ecclesia etiam unum saltem Altare, in eo sunt reponendæ Sanctorum reliquiæ juxta Rubricam Pontificalis; quam diligenter observare debet Episcopus, ut notat Jordanus d. tit. 9. num. 30. Hinc D. Evodius Romam vadens, ut peteret à Papa licentiam consecrandi Ecclesiam Virginis Aniciensis, obviam habuit duos Venerabiles Viros, qui sibi duo scriniola SS Reliquiarum dederunt, asfirmantes, Ecclesiam prædictam fuisse ab Angelis consecratam; & pro testimonio veritatis prodigiosa plura signa innuerunt, ut refert Bagatta in Admirand. orb. Christ. tom. 2. libr. 5. cap. 3. §. 2. num. 1. inter quæ campanas illius Templi de per se sonantes; januas, quæ benè erant clausæ, de per se apertas, lumina accensa per totam Ecclesiam, & Altare sacro Oleo delibutum.

Et cum celebratione Missæ ait definitio; quia in Ecclesiæ consecratione Missa quoque est celebranda. cap. Omnes Basilicæ, & ibi Glossa. Et cap. De fabrica. De consecrat. dist. 1. Sylvest. verb. Consecratio 2. num. 1. Jordanus d. lib. 5. tit. 9. num. 27. Hinc Germani consecrationem Templi nominant Kirchmess, à Kirch, hoc est Templum (quod à κυριακή, hoc est Dominica, quasi Domini Domus) & Mess, idest Missa, quæ in Templi consecratione adhiberi solet, ut notat Vossius in Etymologic. Linguae Latine verb. Encænia. Quamvis autem Hostien. & Goffred. in Summa De consecr. Eccl. & alii DD. antiqui, quos citat Barbosa allegat. 26. num. 10. docuerint, Missam esse celebrandam ab ipso Episcopo consecratore; hodie tamen Rubrica Pontificalis concedit, quod si nimio labore sit fatigatus, possit eam per alium celebrare facere; ut advertit etiam Jordanus eod. num. 27. subdens, quod Missa dicitur solemniter celebrata, etsi sine cantu, & plana; dummodo Episcopus sumat Pontificalia indumenta; mitram scilicet, & baculum; ut annuatim fieri solet hic Patavii in solemnitate Corporis Christi, dum Episcopus Patavinus celebrat; & consecrat Sanctissimam Hostiam deferendam in Processione illius diei; cui Missæ inserviunt duo Canonici, astantibus Excellentissimis Rectoribus Urbis, cum togis Ducalibus rubeis, representantibus Serenissimum Venetum Dominium; nec non Magnificis Deputatis hujus Civitatis, quidant aquam ad lavandas manus, & manutergium ad illas tergendas eidem Episcopo celebranti.

Adjungitur in definitione hoc Verbum Gratis; siquidem si Episcopus exigeret pecuniam, vel aliquid aliud temporale, pro consecratione Ecclesiæ faciendâ, committeret Simoniam. cap. ult. 1. q. 3. cap. Cum sit, & ibi Innocen. Abb. & Joan. Andr. de Simonia. Et consecratio esset irrita; non quo ad validitatem, sed quo ad executionem; itaut eandem Ecclesia non esset celebrandum, nisi prævia reconciliatione per alium Episcopum faciendâ. Jordanus d. tit. 9. num. 34. & seqq. Declarans, quod in Ecclesiis

clesis positis extra civitatem, pro iis consecrandis licitè ab Episcopo exigitur procuratio, prout facit in Visitatione. *cap. Cum sit Romana.* (ubi Glossa, & Canonistæ scribunt) *De Simonia*; & hi duo casustantum expressi sunt in jure, in quibus Episcopus habere potest procurationem, expensas scilicet itineris, & cibaria. Jordanus *ibidem num. 39.* adedut in aliis functionibus Episcopus debeat abstinere à procuratione, quia habet redditus Episcopales, quibus utitur, ut officium suum exerceat; & hinc est, quod neque pro reconcilianda Ecclesia polluta potest constringere Parochum, vel populum infontem ad præstandam procurationem, quamvis aliqui DD. pro illa concedant, actionem competere Episcopo contra delinquentes, qui polluerunt Ecclesiam; ut disferit idem Jordanus *d. lib. 5. tit. 9. num. 40.* & 41. cum duobus seqq.

45 Sequitur in definitione *Vnà cum Altari Deo dedicat*; quia juxta Rubricam Pontificalis unà cum Templo consecrandum est etiam Altare majus; quod si antea fuisset consecratum; in hoc casu poterit consecrari unum, vel plura ex aliis Altaribus; ut ex Durando *d. lib. 1. cap. 6. num. 32.* & Glossa *in cap. Si motum. verb. Altare de consecr. dist. 1.* & ex Barbosa *allegat. 27. num. 27.* docet Jordanus *d. lib. 5. tit. 9. num. 75.* & 76. subdens, id non esse de præcepto, sed de consilio.

47 Deo autem dedicat Episcopus hoc ritum, & ceremoniis Templum, & Ecclesiam, *Vt sit domus Dei, & locus sacer, in quo preces, & sacrificia Deo offerantur.* Siquidem hæc dedicatio, & consecratio instituta fuit ab Apostolis, etsi ad solemnem ritum elevata fuerit per S. Silvestrum Papam, reddita pace Ecclesiæ, ut legitur in Breviario Romano in festo Dedicacionis Basilicæ Salvatoris die 9. Novembris in illis verbis: *Ritus, quos in consecrandis Ecclesiis, & Altaribus Romana servat Ecclesia, B. Silvester Papa primus instituit; nam etsi jam ab Apostolorum tempore loca fuerunt Deo dedicata, non tamen illa aded solemnè ritu consecrabantur* quod testatur etiam S. Clemens Papa *Epist. 2. ad Jacob. frat.*

Domini. & habetur *in cap. Ecclesias 16. q. 7.* Hinc S. Urbanus II. domum S. Cecilie in Ecclesiam consecravit, & S. Marcellus domum Lucine, ut disferit Durandus *d. lib. 1. cap. 24.* & Quartus *in tract. de Benedictionibus tit. 2. sect. 10. Prælud. primo.*

Vocatur autem Ecclesia consecrata *Domus Dei*, quia est antiquissimum hoc nomen, & usitatum in Scriptura Sacra; Jacob namque ita ait. *Genes. 28. 17. Non est hic aliud, nisi domus Dei.* Et ipse Deus dixit Salomoni, dum ei consecraret Templum in Jerusalem. *Elegi locum istum mihi in domum Sacrificii. 2. Paral. 7. 12.* Et ipse Saviour eiciens profanatores de templo aiebat: *Scriptum est. Domus mea Domus Orationis vocabitur. Matth. 21. 13.* in qua scilicet preces, & sacrificia Deo offerantur, ut dicitur in definitione; Deus enim adstet in loco sacro, ut audiat, & exaudiat preces orantium, & eorum sacrificia suscipiat, ut prædixerat per Isajam prophetam in illis verbis: *Letificabo eos in domo Orationis mee; holocausta earum, & victimæ eorum placebunt mihi super Altari meo; quia domus mea domus Orationis vocabitur cum èis gentibus. Isa. 56. 7.* quod latius declarant S. Thomas *3. p. q. 83. art. 3.* & Suarez *in eadem tom. 3. disp. 15. sect. 4. §. Addo ergo tertid. & disp. 81. sect. 1. & 2.*

Sed obiicit aliquis verba Apostoli Pauli, quibus ad Athenienses dixit, 49 quod *Deus non in manufactis templis habitat. Act. 17. 24.* Quo loci sic commentatur Tirinus: *Quasi in Patriis sibi necessariis, quorum ambitu concludatur, ut solent Reges. Deus enim nulli loco alligatur, multò minus terminatur; sed per universum orbem, & super omnes cælos per immensa etiam vacui spatia se extendit.* Ergo non benè pronunciamus, asserendo, Ecclesiam consecratam esse domum Dei, in qua ipse habitat. Respondetur; ita locutum fuisse Apostolum ad Gentiles, quia ipsi existimabant, Deum corporaliter habitare in Templis manufactis, & in eis circumscriptivè claudi, atque immorari; quod falsum est; Deum enim immensum nullo loco circumscripti constet. Verùm Deus specialiter inhabitare dicitur in Ecclesia tanquam in.

in sua domo, quia in ea cultus Divinus sibi præstatur, & sua beneficia orantibus in ipsa liberalius impertitur, ut docet S. Ambrosius in *Orat. Dedic. Eccl. SS. Vitalis, & Agricole*. Uvalfridus Strabo De *Ritib. Eccles. cap. 9.* & Durandus *libr. 7. cap. 48. in ration. divin. Offic. & faciunt texx. in cap. 2. cap. His ergo. cap. Nullus. De Consecr. dist. 1. ut notat Jordanus d. lib. 5. tit. 9. num. 3.*

Tandem dicitur in definitione: Et ⁵⁰ *annuatim Festum dedicationis celebretur*; ita enim Jus canonicum facere præcipit. *cap. Solemnitates 1. & 2. ubi Gloss. de Consecr. dist. 1.* prout faciebant Hebræi, qui annuatim colabant memoriam Dedicationis Templi Jerosolymitani; ut habetur *Jo. 10. 22. Facta sunt Encenia in Jerosolymis, & hyems erat. Quæ Encenia erant anniversaria solemnitas dedicationis Templi, ut explicuimus supra num. 5.* Porro, quia Templum Hebræorum ter dedicatum fuerat. Primum à Salomone *3. Reg. 8.* Secundò post reditum à captivitate Babylonica. *1. Esdr. 6. & 8* & Tertio à Juda Machabeo, ut legitur *1. Machab. 4. & 2. Machab. 10.* disputant Interpretes sacri; in cuius dedicationis memoriam essent *Encenia* supradicta? Et communior est opinio, quod essent de ultima dedicatione, tùm quia de primis Iuabus non legitur, factum fuisse præceptum; sed de hac tertia tantùm, *ut in d. libr. 1. Machab. cap. 4. & lib. 2. Machab. cap. 10.* tùm etiam quia *Encenia* supradicta dum celebrarentur, *hyems erat*; dedicatio autem facta à Salomone primum fuit Mense *Septimo*, hebraicè dicto *Thisri*, nempè *Septembri*; in quo frigus præcipuè in regione illa calida Judææ esse non poterat; neque in secunda dedicatione facta à Zorobabele, Mense *Adar die 23.* qui est finis nostri februarii, ubi illic frigus cessare solet; idèd *Encenia* erant de tertia dedicatione peracta à Machabæis, qui eam fecerunt die 25 Mensis *Casleu*, qui correspondet partim nostro Novembri, & Decembri, ut pluribus SS. Patribus allegatis firmat *Barradas in Evang. tom. 3. libr. 4. cap. 16.* tunc enim etiam in *Judea* frigus erat.

⁵² Illud autem non omittendum, quod

Episcopus in die consecrationis Ecclesiæ concedit illam visitantibus integrum annum Indulgentiæ; pro die verò anniversaria in perpetuum dies quadraginta. *cap. Cum ex eo S. Ad hæc. De Pœnit. & Remiss. cap. ult. eod. tit. in 6.* Et iusta de causa in ipso actu consecrationis potest Episcopus ipsam anniversariam diem dedicationis in aliam commodiorem diem transferre, exempli gratia, si consecratio facta fuisset in die Pentecostes, vel ejusdem celebritatis feria secunda, aut tertia, sive in festis Natalis Domini, S. Stephani, S. Joannis, aut SS. Innocentium, vel in festo Epiphaniæ, ne quotannis implicentur simul octavæ harum festivitatum cum illa dedicationis Ecclesiæ, huic altera dies, extra prædictas octavas, erit assignanda, ut respondisse *Sacram Rit. Congregationem die 19. Februarii 1585.* testantur *Piascius in praxi part. 1. cap. 5. num. 8. §. diem: & Gavantus tom. 2. in Rubric. Breviar. sect. 8. cap. 5. num. 4.* subdens, quod extra actum consecrationis dies amplius mutari non potest inconsulta Apostolica Sede; ex responso *ejusdem S. Congr. anno 1604.* quod refert etiam *Jordanus d. libr. 5. tit. 9. num. 78.* & novissimè *Bissus in Hierurgia verb. Dedicatio Ecclesiæ num. 51.* ubi plura dubia resolvit concernentia Officium Dedicationis Ecclesiæ, præcipuè si concurrat cum alio festo solemniori primæ classis, quæ ibi studiosus videre poterit.

Quo ad Tertium: Si quærimus quot, & quibus cæremoniis fiat Ecclesiæ consecratio? Respondetur, plures esse Sacras cæremonias, in Pontificali Romano præscriptas, & ab Episcopis observandas in Ecclesiarum consecratione, quas quilibet ibi legere potest *tom. 2. sub Rubrica De Eccles. dedic. seu consecr. pag. 497.* & quas adamussim explicat *Cassaldus in Praxi Cæremoniarum libr. 2. sect. 13. cap. 4. & seqq.* docens, qua methodo, & facilitate sint practicandæ, ne cæremoniarum Magistri in functione tam solemnium muneris suo deficiant; sunt autem decem principales, quæ sequuntur. *Prima*, est illa, quæ adimplenda venit pridie illius diei, quo Ecclesia est consecranda, nempè jejunium servandum

ab Episcopo, à Clero ejusdem Ecclesiæ consecrandæ, & ab iis, qui ipsam consecrationem petunt; nec non delatio, cum processione Cleri, & Magistratus, Sacrarum Reliquiarum in Altari, pariter die sequenti, unâ cum Ecclesiâ consecrando, recondendarum; & earum depositio in loco apto præparato ante, vel propè ipsam Ecclesiam, coram quibus Sanctorum Reliquiis Clerus Ecclesiæ vigilas agere debet tota nocte, illam in orationibus confumendo; cantando Nocturnum, & laudes Matutinas in honorem eorumdem Sanctorum, quorum sunt ipsæ Reliquiæ. *Secunda* principalis ceremonia est benedictio aquæ, quam facit Episcopus in principio consecrationis Ecclesiæ, Pontificalibus indutus, & triplex aspersio parietum ejusdem Ecclesiæ in parte exteriori, eandem Ecclesiam ad hunc effectum ter circumendo, præcedentibus Acolythis cum intorticiis accensis. *Tertia* est triplex percussio ad januam Ecclesiæ, quam cum inferiori parte baculi Pastoralis facit Episcopus, dicendo, *Attollite portas* &c. quas tertio vice Diaconus intus existens statim aperit. *Quarta* est recitatio Litaniarum, quæ fit postquam Episcopus ingressus est Ecclesiam, ipso procumbente cum Mitra supra faldistorio. *Quinta* est Alphabetum Græcum, & Latinum, quod ab Antistite consecratore formatur extremitate baculi Pastoralis, distinctis litteris super cineres sparsos in pavimento Ecclesiæ, duabus lineis in modum Crucis, latitudinis unius palmi; & longitudinis pertingentibus una ab angulo Ecclesiæ à sinistra manu per portam principalem intrantis, ad angulum transversum illius, idest ad caput Ecclesiæ à latere Epistolæ; quod est ad dexteram manum intrantis; & altera linea ab angulo Ecclesiæ à dextera manu intrantis ad caput Ecclesiæ à latere Evangelii, prout in libro Pontificali Romano pag. 314. super quarum litterarum Græcarum, & Latinarum facili efformatione legenda est norma, quam tradit Castaldus d. libr. 2. sect. 13. cap. 4. num. 7. ne in ipsa actione sacra confusio oriatur. *Sexta* est nova benedictio

aquæ cum mixtione Salis, Cinerum, & Vini. *Septima* est consecratio unius, vel plurium Altarium in eadem Ecclesia; quam facit Pontifex formando Crucem cum pollice manus dexteræ, intincto in ipsa aqua benedicta, in medio mensæ Altaris, & in quatuor ejus cornibus; & aspergendo illud cum aspersorio de herba hyssopo, circumendo septies; nec non signando ipsum Altare pollice, Sancto Chrismate intincto, in loco, ubi sunt reponendæ Sacræ Reliquiæ, & in quatuor angulis, reponendo, & cemento ipsas Sacras Reliquias repositas in sepulchro Altaris, & tabula clausas firmando; aliasque Cruces, thurificationes, atque unctiones addendo, cum præscriptis precibus, psalmis, & orationibus, prout in eodem Pontificali; cruciculasque ex incensi granis, & candelulis quinque, in quinque locis jam ejusdem Altaris perunctis, postas accendendo, & comburendo. *Octava* est alia trina aspersio Ecclesiæ interioris in parietibus, scilicet primò ad parietum pedes cum aqua ex Cinere, Sale, & Vino benedicta; Secundò ad altitudinem staturæ hominis, tertio ad huc altius; & in hac aspersione ter circuit ipsam Ecclesiam. *Nona* est unctio duodecim crucium depictarum, seu sculptarum in parietibus Ecclesiæ, cum Chrismate Sacro. *Decima* est accensio candelarum coram ipsis Crucibus, & earum thurificatio, ut latius in eodem libro Pontificali; & apud Durandum de Divin. Offic. libr. 1. cap. 6. atque Castaldum d. libr. 2. sect. 13. cap. 8. & Quartum in Opusc. de Benedictionib. tit. 2. sect. 10.

Quo ad Quartum. Si petamus quibus de causis, ac Mysteriis tot ceremoniæ Sacræ, atque preces, orationes, ablutiones, & unctiones adhibeantur in Dedicatione, ac Consecratione Ecclesiæ; hæc, quæ sequuntur mysteria, ex SS. Patribus collecta notanda, & referenda duxi. *Prima* est, ut ex his ceremoniis, quibus consecratur Ecclesia materialis, discamus Sanctitatem Ecclesiæ Mysticæ, quæ est omnium congregatio fidelium, quam Christus sibi desponsavit, suo pretioso Sanguine pu-

rificavit, & virtutibus decoravit, ut ait S. Thomas 3. p. q. 83. art. 3. *Secunda* est, quia cum anima cujuslibet justi sit Templum Dei vivi, & habitatio Spiritus Sancti ex *Apost. 1. Cor. 3. 6.* deducere possimus ex ritibus consecrationis materialis Templi, quid in anima justii operetur Deus multiformi sua gratia, & qualiter nos debeamus animam nostram disponere, & aptare, ut sit digna Dei habitatio, ut differit Divus Bernardus *Serm. 1. de Dedicat. Eccles. Tertia* causa mystica est, quia ubi pax, & concordia firmanda est inter inimicos, deputandus est locus, in quo conditiones pacis concreverunt. Igitur pro ineunda pace inter Deum, & peccatores, domus congrua erat eligenda, homo enim non poterat ascendere ad domum celestem, quia est nimis alta; neque decebat Deum descendere ad domum hominis, quia est nimis immunda; idè conveniens fuit consecrare Ecclesiam materiale, quæ si non esset corporea, non esset apta pro hominibus; & si consecrata, aut benedicta non foret, non esset apta pro Deo; & quia peccatores sunt in quacunque parte mundi: idcirco ubique oportuit, Ecclesias erigere, juxta illud *Malach. cap. 1. vers. 11. In omni loco sacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda.* Igitur Ecclesia consecratur, ut sit domus disposita ad reconciliandos Deo peccatores, & hoc est, quod dixerat olim Dominus Salomoni: *Elegi enim, & sanctificavi locum istum, ut sit nomen meum ibi in sepepernum; & permanent oculi mei, & cor meum ibi cunctis diebus. 2. Paralip. 7. Vers. 16.* *Quarta* causa mystica est jejunium, quod præcedit diem consecrationis, ut dictum est supra num. 21. quia ad placandum Deum, & ad ejus gratiam obtinendam, & amplificandam primum requisitum est jejunium; ut exemplificat de penitentibus in veteri testamento S. Basilii Magnus in Homilia, quæ legitur in Breviario Dom. 4. *Quadragesimale à SS. Apostolis institu-*

tum, olim fideles ter in hebdomada jejunabant feria quarta, sexta, & Sabato, ut demonstrat Eminen. Card. Baronius *Anno 388. num. 81.* & in die jejunii semel tantùm manducabant in occasu Solis. *cap. Solent plures. De Consecr. dist. 1. Magrius in Hierolexic. verb. Jejunium,* ubi affirmat, apud Christianos Orientales vigere hanc laudabilem consuetudinem unicæ comestionis Vespertinæ in diebus jejuniorum. De Sancto Nicolao Myrensi Episcopo legitur, quod adhuc infans quarta, & sexta feria semel dumtaxat. lac in Vespere sugebat, quem jejunii usum adultus semper coluit; & idem de S. Rocco confessore, atque de S. Stephano Carthusiano Episcopo Diensi refert Bagatta in *admiran. Orbis Christi. tom. 2. libr. 5. cap. 4. §. 8. num. 3. & 4.* Immodè Sancto Joanne Baptista præcurator Domini testatur Evangelista *Matthæus cap. 3. vers. 4. quod Esca ejus erat locustæ, & mel Sylvestre;* quæ quidem secundum S. Athanasium in *Scholiis novi testamenti* erant herba amaræ sic dictæ; quod confirmat B. Isidorus *Pelusiota libr. 1. Epist. 132.* dicens: *Non sunt locustæ animalia, ut nonnulli putant imperiti, similia Scarabæis, sed ἀκρῆμορες (acremones) idest germina herbarum.* Et si plures alii Sancti Patres opinentur, locustas fuisse bestiolas similes cicadis, quarum copia est in desertis Palestinæ; quibus ad solem assis vescebatur Sanctus Præcurator cum mele sylvestri, quod est gustui amarissimum; ut demonstrat Menochius in *Histor. Sacra tom. 1. libr. 2. cap. 1. num. 6. & 7.*

Quinta ex Mysticis causis cæremoniarium dedicationis Ecclesiæ prodiit ex solempni delatione, thurificatione, & adoratione SS. Reliquiarum in Altari reponendarum; ut scilicet studeant fideles recondere in cordibus suis exempla virtutum, quas Sancti in hac vita exercuerunt, dicente Apostolo: *Imitatores mei estote, sicut & ego Christi. 2. Cor. 11. 1.* & meminerint eadem Reliquias esse glorificandas in cælis, quibus in presenti Deum, in remunerationem earum demum virtutum, quas Sancti viventes coluerunt, honorem elargitur, & gratiam miraculorum; ideoque beneficia plurima

rima reportant fideles ex veneratione SS. Reliquiarum, & Corporum Sanctorum, ut latè probat Ricciullus *Lucubration. Ecclesiasticar. libr. 1. cap. 28.* ubi jucunda refert exempla.

50 *Sexta* causa Mystica est triplex circuitus, quem facit Episcopus aspergendo aqua benedicta Ecclesiam exterius, qui quidem triplex circuitus significat, Templum dedicari in honorem Sanctissimæ Trinitatis; vel tria tempora, in quibus Deus non cessavit circuire, ut homines purificaret, scilicet in lege naturæ, Mosayca, & Evangelica; mittendo servos suos, Doctores, ac Prophetas. Si vè triplicem Christi circuitum pro consecratione militantis Ecclesiæ; videlicet de celo in Mundum. De Mundo ad limbum. De limbo ad cælum.

Septima est, quod Episcopus baculo Pastoraliter percutit januam Ecclesiæ ad denotandum triplex Christi Dominium merito Passionis suæ acquisitum in cælo, in mundo, & in inferno; undè ait Apostolus ad *Philip. cap. 2. vers. 10.* *In nomine Jesu omne genu flectatur, cælestium, terrestrium, & infernorum.*

61 *Octava* est in recitatione Litaniarum; in qua invocantur Cælitæ, ut pro nobis apud Deum intercedant, cum enim orationes nostræ ad Deum sint valdè imperfectæ; ipsi suppleant pro nobis, ut *quod fragilitas nostra non obtinet, eorum nobis intercessione donetur;* & ut desideratam nobis Divinæ propitiationis abundantiam, multiplicatis intercessoribus Deus nobis largiatur. Sunt autem Litanix antiquissimæ in Ecclesia, & ab Apostolis originem ducunt; ut probat Baronius in *notis ad Martyrol. Roman. die 25. Aprilis.* Suarez de *Relig. tom. 2. libr. 2. de Orat. cap. 9 in fin.* Justinianus in *Templo Lauvetano lect. 1. & Quartus De Litanis Sanctor. sect. 1. punct. 4.* ubi advertit, eas fuisse ad auctas à S. Gregorio Magno, ideò plures asserunt, eum fuisse auctorem Litaniarum, quamvis multò ante essent in usu, & quia grassante peste ipse Sanctus Pontifex instituit Processiones cum Litanis per urbem Romam, ubi super molem Adriani visus est Angelus mittere gla-

dium in vaginam; ut narrat idem Emin. Card. Baronius *Anno 590. num. 13.* Et Emin. Card. de *Lauræa in Epitome Canonum. Verb. Litanis;* ubi notat, quod deinde ordinatum est, ubique eas recitari publicè tam in tribus diebus ante Ascensionem Domini; quàm in festo S. Marci, & quod olim fideles, additas Litanias precedebant nudis pedibus; prout fecisse S. Carolum Borromeum in Processione Mediolani tempore pestis legimus in ejus vita *libr. 4. cap. 4. Idè in Breviar. Roman. Lect. 5. die 4. Novembr.*

Cæterum etiam hebræos habuisse certas annuas Processiones cum Litanis observat Emin. Card. Bellarminus in *Comment. super Psal. 118.* quando scilicet ter in anno ibant Jerusalem ad visitandum Templum; procedebant enim processionaliter viri cum viris; & mulieres cum mulieribus, (ut innuimus supra *Decif. 40. n. 14.*) & in via alii intonabant versiculos psalms, puta Sacerdotes, vel Levitæ; & totus populus respondebat, prout hisce temporibus faciunt communitates, quæ veniunt cum Parocho in Processione ad Ecclesiam Divi Antonii in hac civitate Patavina. Inter alios autem Psalmos quibus pro Litanis utebantur Hebræi, videtur fuisse *Psalmus 135.* Incipien. *Confitemini Domino, quoniam bonus,* cujus versus sunt septem supra viginti, & finis uniuscujusque versiculi est. *Quoniam in æternum misericordia ejus.* adeò ut sicut nos in Litanis respondemus, & semper replicamus: *Ora pro nobis;* sic ipsi repetebant, *Quoniam in æternum misericordia ejus;* & idem respondebat populus Levitis, dum cantarent in dedicatione Templi Salamonicæ 2. *Paralip. cap. 7. vers. 3. & 7.* ut scribit Menochius in *Storis part 2. Centur. 3. cap. 76.* subdens in præsentem remansisse apud Judæos Litanias, idest supplicationes, quas cantant in festo Scenopægiæ, seu Tabernaculorum, turba respondente ad omnes *Hosanna, Hosanna;* idest *Salvo fac nos,* ut explicat Magrius in *Hierolexic. d. verb. Hosanna;* quod dixerunt turbæ, quæ obvia verunt Redemptori cum palmarum ramis, intranti Jerusa-

lem, dum ei clamarent *Hosanna*, ut legitur in *Evangel. S. Joan. cap. 12. Vers. 12.* Plura de Litanis collegit Quartus in *Appendic. ad Opusc. de Processionib. sect. 1. & Bissus in Hierurgia Verb. Litanie;* quos Lector percurrat & præcipuè eruditissimum Pignatellum *tom. 5. Consult. 54. ubi à num. 9. & seqq. probat,* etiam Ethnicos Romanos habuisse in usu Litanias. Sed illud unum hic est adnotandum, quod est prohibitum addere
 64 Litanis alia nomina Sanctorum; vel alias preces, absque licentia Sedis Apostolicæ, ut statuit Clemens VIII. in *Bulla 122. Incipit Sanctissimus, & declaravit S. Rituum Congregatio 22. Martii 1631. referentibus Gavanto tom. 2. sect. 9. cap. 4. num. 10. Barbosa in Decif. Apostol. verb. Litanie Collectan. 454. & Bissus eod. verb. §. 6.*

65 Sed & occasione Litaniarum posteriorum memoriæ tradendum, quod sæculis antea tunc hic Patavii Clerus noster in tribus diebus Rogationum ducebat Processionem, Litanias cantando, non ad unam solam Ecclesiam Regularem ex vicinioribus, ut fit in presenti, sed ad plures, & eas quidem valdè distanter; siquidem in antenominato antiquissimo libro Illustrissimi, & Reverendissimi Capituli Ecclesiæ hujus Cathedralis, cujus titulus est: *Ordo totius Officii Ecclesiæ Paduanae per totum circulum anni &c.* Sub Rubrica de Litanis pro Rogationibus, ita legitur *pag. 109. tergo; & pag. 110.*

Prima die Rogationum Processio vadit ad istas Ecclesias, videlicet S. Prosdocimi, S. Benedicti, S. Petri, S. Nicolai, S. Agnetis, S. Pauli, S. Jacobi, S. Mariæ de Cruciferis, S. Joannis de Viridario, Sanctæ Trinitatis; (quæ tunc erat Ecclesia Præposituræ, quam ego etsi indignus possideo, sita extra portam Caudelungæ; ubi erecta est illa alta columna *S. Bernardi;* (& hæc erat Ecclesia RR. PP. Carthusianorum, ubi, nunc videtur parva columna extra eandem portam Civitatis) *S. Firmi; S. Matthæi; S. Andreae, & S. Martini;* deinde redeunt ad Ecclesiam Majorem; & ibi cantatur alta voce *Antiphona Regina Cæli &c. & deinde cantatur Missa. In omni Ecclesia*

Episcopus recipitur honorificè ad portam cum incensæ, & pulsatione Campanarum; & Episcopus dat Aquam Sanctam Viris, & Mulieribus.

Feria 3. Rogationum vadit Processio ad Ecclesias S. Clementis; S. Lucie; S. Thomæ de Arena; S. Mariæ de Porcilia; S. Marci parvi; S. Bartholomæi, S. Blasii; S. Mariæ domus Dei; S. Sophie; S. Euphemie; Sancti Spiritus; S. Mariæ de Conio; Omnium Sanctorum; S. Maximi; S. Matthei; S. Catharine; S. Margaritæ; S. Laurentii; S. Stephani; S. Georgii; S. Mariæ de Vantio; S. Lucæ; & S. Cæciliæ; deinde revertuntur ad Ecclesiam Majorem; & cantatur Missa.

Feria 4. Rogationum Processio vadit ad has Ecclesias: S. Urbani; S. Cantiani; S. Iulianæ; S. Ægidii; S. Danielis; B. Mariæ Matris Domini, & B. Antonii; (hoc duplici nomine tunc vocabatur Templum, nunc communiter dictum *il SANTO*) *S. Mariæ de Bethlem. S. Justine; & S. Prosdocimi* (quia in Templo Divæ Justine jacet corpus ejusdem Sancti) *S. Mariæ de Misericordia; S. Crucis; S. Agathæ; S. Michaelis; S. Thomæ Martyris; S. Augustini; S. Joannis de Hospitali* (nunc à navibus) *deinde revertuntur ad Ecclesiam Majorem; ubi cantatur Missa.* Notet Lector magnitudinem laboris, & fervoris nostrorum Majorum in his publicis Litanis, & Rogationibus. Nunc nos pauci, & tepidi ad unam Ecclesiam tantum Litanias cantando, accedimus; eamque Cathedrali viciniorem.

Nona ex Mysticis causis, in consecranda Ecclesia, est Alphabetum Græcum, & Latinum, quod baculo Pastoralis scribitur ab Episcopo in cineribus per modum Crucis sparsis in pavimento
 66
 54. *vers. Quinta est.* Significat autem prædictum duplex Alphabetum conjunctionem utriusque populi, Judaici scilicet, & Gentilis in fide vera per Crucem Christi, tali modo factam, quod ille, qui erat dexter, (scilicet populus Judaicus) factus sit sinister; quique erat in capite, factus sit in cauda; & è converso populus gentilis; qui erat sinister, atque in cauda, factus sit dexter,

ter, & in capite; juxta id quod prædictum fuit in *Deuteron. cap. 28. Vers. 43. Advena, qui tecum versatur in terra, ascendet super te; eritque sublimior. Tu autem descendens, & eris inferior. Ipse erit in caput, & tu eris in caudam.* Vel illa Scriptura, duplici Alphabeto formata, significat Dei præcepta in duabus tabulis scripta; & idèd fit in cineribus sparsis in modum Crucis; nam ad Divina præcepta servanda, oportet equaliter recordari tum mortem venturam, tum passionem Domini; testante S. Gregorio Magno; quod *Si passio Christi ad memoriam reduciatur, nihil est, quod non æquo animo toletetur. Et valdè se sollicitat in bono opere, qui semper recogitat de extremo fine.* Sive impressio duplicis Alphabeta significat duas Ecclesias, Latinam, & Græcam, simul unitas, & concordans in fide; ita tamen, ut locus superior, qui est in parte dextera intrantis Ecclesiam consecrandam, detur Ecclesie Latine; prout in cineribus extensis à parte dextera imprimitur Alphabetum Latinum; quod ascendit usque ad Cornu Evangelii Altaris majoris, quia spectat ad Romanam Ecclesiam, & Apostolicam Sedem decidere, declarare, & terminare quasunque difficultates, & dubia in materia fidei. *cap. Quoties fidei. 24. quæst. 1. cap. Nec licuit. cap. Nec multis. diff. 12. nec non in materia morum, & Ecclesiasticæ discipline. cap. Si quis dogmata. 25. qu. 2. Concil. Trident. sess. 25. de Reform. in Decret. De delectu ciborum &c. Ut probat Pignatellus tom. 1. consult. 151. numero 27. & tom. 3. consult. 77. num. 13.*

Tandem prædicta Alphabeta innuunt ipsum Templum, quod consecratur, dedicari Christo Domino, qui mysticè demonstratur in Alphabeto, cujus caput, & finem se nominavit, dum dixit, *Ego sum Alpha, & Omega, Principium, & finis: Ego JESUS, ego radix David. Apoc. cap. 22. vers. 2.* quorum verborum sensus est, quod Christus Dominus res inter se valdè distantes, quales sunt Litteræ *Alpha*, & *Omega*, unitas facit; & idèd Ecclesiam terrenam unit cælesti; quemadmodum militan-
67 tem cum triumphante; ut explicat S.

Hieronymus *lib. 1. advers. Jovinian.* Sive etiam, quod sicut *Alpha* denotat personam habentem principatum, & supremam potestatem, à qua reliqui recipiunt facultatem & energiam operandi, ita ipse Christus in tali consecratione est prima, & efficiens causa; prout in quocunque genere sanctificationis; ut differit Menochius *in Storeis part. 2. Centur. 3. cap. 55.* ubi in fine ex Ambrosio Morales *lib. 11. Hist. cap. 41.* notat, quod tempore Arrianorum fideles super suis sepulcris sculpebant *Alpha*, & *Omega*; ut ostenderent, se credere, & profiteri, Christum esse verum Deum cum Patre, & Spiritu Sancto; & subinde *Principium*, & *Finis*, per quem omnia facta sunt.

Sed dicit aliquis, quare Christus in Apocalypsi non se appellavit *Aleph*, & *Thau*; nempè prima, & ultima littera Alphabeta Hebraici? Et quare Ecclesia in hac sacra functione utitur Alphabeto Græco, non autem Hebraico? Respondetur ad primum dubium; non appellari Christum *Aleph*, & *Thau*; sed *Alpha*. & *Omega* in Apocalypsi, quia eam S. Joannes Evangelista scripsit græco sermone, ut notat Menochius *d. Centur. 3. cap. 55. in princ.* Ad secundum autem responderi potest, quod Ecclesia
68 Romana in dedicatione Templorum noluerit uti Alphabeto Hebraico, attempta repudiatione Synagogæ, & abolitione rituum legalium, & cæremonialium ejusdem, qui in ipso Alphabeto Hebraico præcipuè continebantur, seu demonstrabantur. Præterquamquod tanta est adhuc perfidia Hebræorum in Catholicam Religionem, & populos Christianos; ipsique Judæi sunt aded odiosi, & infames. *cap. Cum sit. De Judæis.* Et inimici Crucis Christi. *cap. Licet universis extr. de Testib.* ut non decuerit; eorum Alphabetum designari in ipsa Cruce; & uniri cum Alphabeto Latinæ Ecclesiæ, quam summo odio prosequuntur, ut exemplis, & historiis pluribus eruditè comprobatur idem Pignatellus *tom. 4. consult. 14. à num. 3. & seqq.*

Alphabetorum mysteria concludamus, advertentes, quod Litteræ ut-
69 rinq̄ue

riusque Alphabeti Hebraici, & Græci sunt etiam numerales, & seruiunt pro numeris; idcirco *Aleph* valet 1. *Beth* 2. *Gimel* 3. *Daleth* 4. *He* 5. *Vau* 6. *Zain* 7. *Cheth* 8. *Teth* 9. *Jod* 10. Quæ verò verò sequuntur Litteræ multiplicant numeros de decem in decem, itaut *Caph* valeat 10. *Lamed* 30. & sic de ceteris. Idem venit dicendum de Litteris Alphabeti Græci. At apud nos Latinos,

I	indicat	1	idest
V		5	
X		10	
L		50	
C		100	
IC		500	
CL		1000	
ICC		5000	
CCIC		10000	
ICCC		50000	
CCCC		100000	
ICCCC		500000	
CCCCCC		1000000	

Est tamen verum, quod I. & X. sicut antepositæ L. C. & M. augent numerum; ita si sint postpositæ, eundem diminuunt. E. g. IV. dicit 4. IX. dicit 9. XL. dicit 40. XC. dicit nonaginta.

Decima causa Mystica in cæremoniis hujus Sacræ functionis, sunt Cruces duodecim. quæ pinguntur, vel in marmoreo Lapide insculpuntur per parietes; denotant enim dominium acquisitum illius Templi Christo Domino; consuetum est enim apud Principes figere insignia sua in Civitatibus, quas sibi subditas faciunt; Crux autem est insigne, & Vexillum Christi, & de ea cantat Ecclesia *Vexilla Regis prodeunt*. Fiuntque Cruces duodecim; quia totidem fuerunt Apostoli, qui ipsum Vexillum Crucis pertulerunt per univrsum orbem, & illum Christo subjugarunt.

Undecima, & ultima causa mystica est lumen, quod accenditur ante ipsas Cruces, & earum unctio cum Sacro Chrismate, & oleo cathecumenorum; ad denotandas obligationes Ecclesiasticorum, qui inserviunt Ecclesiæ, & in ea, atque de ea vivunt. Debent enim habere lumen Sapientiæ. *Vos estis Lux Mundi. Matth. 5.* Odorem bonæ famæ. *Christi bonus odor sumus Deo in omni loco. 1. Cor. 1.* Et oleum devotionis internæ,

etfi Valerius Probus, quem allegat Calvus in *Proprinomio Evangelico resol. 56.* asserat omnes Litteras esse numerales, septem tantum faciunt numerum, nempe, C. 100. D. 500. I. 1. L. 50. M. 1000. V. 5. X. 10. Est tamen verum, quod simul unitæ; & diversimodè positæ multiplicant numeros usque ad millionem unum; ut ex sequenti formula.

Unus.
Quinque.
Decem.
Quinquaginta.
Centum.
Quingenta.
Mille.
Quinque millia.
Decem millia.
Quinquaginta millia.
Centum millia.
Quingenta millia.
Deciescentena millia.

& externæ, dum horas Canonicas recitant; dum sacrificant; Sacramentavè administrant; aliasque functiones faciunt; juxta illud *Psal. 22. vers. 5. Impinguasti in oleo caput meum. & illud Psal. 44. vers. 8. Dillexisti justitiam, & odisti iniquitatem; propterea unxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ præ consortibus tuis.*

Corollarium addamus huic ponderosæ Derisioni, & sit; ad eò esse Deo charas dedicationes, & consecrationes Ecclesiarum, ut hæ sæpè factæ fuerint miraculosè à cælitibus; quarum exempla XVII. doctissimus Bagatta refert, in *Admirand. orbis Christiani tom. 2. lib. 5. cap. 3. §. 2.* inter quæ est Consecratio Templi S. Petri Londini in Anglia, facta ab Apostolorum Principe, Anno Christi DCX. quam narrat etiam Emin. Card. Baronius *ad dictum annum 610. num. 10. & ibid.* Odoricus Rinaldi in *ep. tome vulgari*, quos legisse Lectorem juvabit, & delectabit. His addatur consecratio Cathedralis Ecclesiæ Avenionis facta à Christo Domino, quam S. Martha erexerat in honorem Deiparæ adhuc viventis,

ris, ut probat P. Fantonus Carmelita in *Historia Croit. Avenion. lib. 3. cap. 1. num. 10.*

D E C I S I O XLII

A R G U M E N T U M.

Quia non omnes Ecclesiæ possunt de facili consecrari, sed solent tantum benedici; ideo hic agitur de earum benedictione. Hujus vocis *Benedictionis* variorum significationes, & divisiones. Definitio *Benedictionis* Ecclesiasticæ, & explicatio Rituum ejus quorum præcipuum signum *Crucis*, de quo plures Theologicæ, & Historicæ eruditiones. De exorcismis in res inanimes, & animalia nociva. De Enfalms. De fructu *Benedictionum* SS. Virorum. De benedictionibus Rosæ aureæ, & Agnorum Dei cereorum, quas facit Papa. De aliis spectantibus ad Cardinales, ad Episcopos, ad Parochos, ad Abbates, & ad Prælatos Regulares. De Parentum in filios benedictione, & maledictione. Tandem de necessariis ad benedicendas Ecclesias, Oratoria, & Cæmeteria; de quibus omnibus quæstiones plures Canonice, & Legales, utiles, & curiosæ.

S U M M A R I U M.

- 1 Ecclesia cur non omnes consecrentur?
- 2 *Benedictio*, hæc vox habet quinque significationes.
- 3 *Benedictio* non est danda populo in Hymn. Pange lingua &c. ad illa verba Sit & benedictio.
- 4 *Axa filia Caleb* quo nomine petierit

dotem à Patre?

- 5 *Agri* dabantur in dotem filiabus Hebræis nubentibus in sua Tribu.
- 6 *Abigail* quam benedictionem exhibuerit *Davidi*?
- 7 *Antiphrasis* quid sit?
- 8 *Maledictio*, & *blasphemia* exprimebatur nomine benedictionis.
- 9 *Benedicere* idem est ac consecrare, & sanctificare.
- 10 *Oleum* pro consecrando *Tabernaculo* *Mosayco* quot, & quibus aromatibus erat compositum?
- 11 *Myrrha electa* quæ nam sit?
- 12 *Cinnamomum* Hebræorum quid esset?
- 13 *Denarii* valor apud Hebræos quantum erat?
- 14 *Calamus aromaticus* quid esset?
- 15 *Casia*, seu *Cassia odorifera* quæ?
- 16 *Aqua lustralis* apud Hebræos ex quibus composita?
- 17 *Cineres Vaccæ Rusæ* exustæ distribuebantur singulis civitatibus Hebræorum.
- 18 *Benedictionis Ecclesiasticæ* definitio.
- 19 *Actionis* nomen plura complectitur.
- 20 *Christus* fons, & auctor omnium benedictionum.
- 21 *Christus* concessit Ecclesiæ facultatem instituendi Sacramentalia.
- 22 *Ritus* in benedictionibus Ecclesiasticis tres. Et qui?
- 23 *Crucis* signum adhibendum in omni benedictione.
- 24 *Christus* quas res benedixerit signo *Crucis*?
- 25 *Cruz* à cruciatibus dicta; in primitiva Ecclesia maximè honorata.
- 26 *Tiberius Imperator II.* *Crucis* venerator reperit duos thesauros.
- 27 *Crucis* signum in terra non est sculptendum.
- 28 *Benedictiones* invalidæ, si sine *Crucis* signo fiant.
- 29 *Ethyopum*, & *Moscorum* magna devotio erga sanctam *Crucem*.
- 30 *Signo Crucis* aliter se signant Latini, aliter Græci.
- 31 *Mysteria* contenta in signo *Crucis* plura.

- plura, & quæ?
- 32 Aqua benedicta, seu lustralis origo, & mysteria.
- 33 Aqua benedicta quomodo delectat Venialia?
- 34 Aqua benedicta resuscitat mulierem mortuam.
- 35 Aspersio cum aqua benedicta si omittatur, irrita est benedictio.
- 36 Exorcismus quid sit?
- 37 Adiuratio quid, & quotuplex sit?
- 38 Locusta, & animalia nociva quomodo exorcizantur?
- 39 Excommunicatio qualis in locustas?
- 40 Locusta anno 1650. in agris Romanis.
- 41 Mures anno 1690. in iisdem agris.
- 42 Laici non possunt exorcizare euer. gumenos.
- 43 Exorcizare nemo potest sine licentia Episcopi.
- 44 Barberina Synodus Abbatis Farfen. sis laudata.
- 45 Episcopi debent examinare exorcismos compositos à personis particularibus.
- 46 Ensalmi, & aliæ preces contra pestem, aut morbos superstitiosi.
- 47 Benedictiones aliæ Ecclesiasticæ, aliæ Laicæ. Et quis Minister ipsarum?
- 48 Abbatissæ an possint benedicere Moniales?
- 49 Benedictio an requirat presentiam rei, vel personæ benedicendæ?
- 50 Presentia rei benedicendæ quomodo intelligatur?
- 51 Benedictionum Ecclesiasticarum causa finalis duplex; & quæ?
- 52 Laica benedictio datur etiam ab sentibus.
- 53 Benedictionis fructus quis?
- 54 Piscis benedictus à S. Bernardo causat conversionem Canonici de illo edentis.
- 55 Cervista benedicta à S. Bernardo bibita à Juvenibus, eos ad religionem convertit.
- 56 Ven. Vincentii Caraffæ colobii virtus.
- 57 S. Francisci Xaverii benedictio fauet alearum lusori.
- 58 Benedictionum divisiones plures.
- 59 Benedictiones aliæ Constitutivæ, aliæ Invocativæ.
- 60 Benedictiones aliæ sunt propria Summi Pontificis, aliæ Cardinalium, aliæ Episcoporum, aliæ Sacerdotum, aliæ Abbatum, & aliæ Prælatorum Regularium.
- 61 Rosæ aureæ, & Agnorum Dei cereorum sunt Papales benedictiones.
- 62 Rosæ aureæ benedictiones mysterium, & origo.
- 63 Rosa aurea benedicta Venetiis anno 1177. ab Alex. Tertio.
- 64 Rosa aurea Duci Venetiarum donata anno 1690. ab Alex. Octavo.
- 65 Agnorum Dei cereorum benedictionis origo antiquissima.
- 66 Agnorum Dei à Papa benedictionum virtutes plurimæ.
- 67 Agni Dei tangi non possunt à laicis; non pingendi, non vendendi; sed summa reverentia tenendi.
- 68 Episcopi an possint benedicere Rosas aureas, & Agnos Dei cereos?
- 69 Cardinales quas benedictiones facere possint?
- 70 Cardinales Sacerdotes, vel tantum Diaconi quas benedictiones faciant?
- 71 Episcopaliū benedictionum quatuor genera.
- 72 Benedictio Solcmnis per verba Sit nomen Domini benedictum &c. an dari possit à simplici Sacerdote?
- 73 Benedicere populum per vias spectat ad solum Episcopum.
- 74 Sacerdotales benedictiones sunt in triplici differentia. Et quæ?
- 75 Parochorum propria benedictiones quæ sint?
- 76 Mulierum post partum benedictiones à quo dandæ? Num à Regularibus?
- 77 Roma Sacrorum Rituum Magistræ.
- 78 Abbates quas benedictiones facere possint? Num etiam pro rebus Ecclesiarum non suarum?
- 78 Regulares Prælati benedicunt sacram suppellectilem pro suis Ecclesiis, non pro alienis.

- 80 *Laicarum benedictionum origo, & Virtus.*
 81 *Maledictio parentum nociva filiis. Exempla.*
 82 *Benedictio Ecclesie, Oratorii, & Cemeterii quomodo fiat?*
 83 *Oratoria privata an benedicenda?*

Ecclēsiastica consuetudo fecit, ut Sacrosanctum Missæ Sacrificium non solum in Templis solemniter Deo consecratis celebraretur: sed etiam in Ecclesiis, & publicis Oratoriis simpliciter benedictis; ea ratione, quia, ut ait Riccius *in addit. ad Lancellot. lib. 2. tit. 18. §. 1.* ex Paludano, & Soto ibi citatis, Ecclesie consecratæ propter plures casus occurrentes sæpè polluantur, & difficilè possunt per Episcopos reconciliari; idèò, ne divinorum celebratio retardetur, introductum est, ut simpliciter benedicantur, & sic in casu pollutionis, à simplici Sacerdote de licentia Episcopi reconcilientur. Igitur cum supra egerimus de Consecratione Ecclesie; nunc de ejus benedictione est differendum; & pro majori intelligentia dicendorum, examinabimus.

1. *Quot significationes habeat hæc vox Benedictio?*
2. *Quid sit Benedictio?*
3. *Quot sint species Benedictionis?*
4. *Quæ requiratur ad Benedictionem Ecclesie? & Cemeterii?*

Quo ad Primum. Hæc Vox Benedictio vel sumitur tanquam duo verba, atque duæ dictiones; & significat loqui scienter, peritè, ornatè, & appositè, juxta illud Ciceronis *De claris oratoribus*, *Philosophia mater est omnium bene dictorū, benèque factorum.* Vel sumitur tanquam una dictio, & unica Vox: & habet quinque præcipuas significationes. Primum enim significat aliquem laudare, vel commendare; idèò cum profitemur, Deum benedicere, intendimus ejus laudes, & prærogativas recitare: *Benedicam Dominum in omni tempore: semper laus ejus in ore meo.* dicebat Regius Psaltes. *Psal. 23. vers. 1.* Et pueri in fornace ignis ardentis: *Benedicite omnia opera Domini Domino; laudate, & superexal-*

tate eum in sæcula. Dan. 3. 57. Similiter Ecclesia in Hymno *Pange lingua gloriosæ*, quando canit in ultimo Strophe: *Genitori, Genitoque, laus, & jubilatio; Salus honor, Virtus quoque sit & Benedictio.* &c. intendit Sanctissimam Trinitatem laudare. Unde Magrius in *Hierolexic. Verb. Benedictio. col. 3.* acriter reprehendit clericos illos, qui in Processione cum SS. Eucharistia ad illa verba benedicunt populum; non intelligentes, quod ipsa referuntur ad laudandam SS. Trinitatem, non ad populi benedictionem; & sic ridiculè pro SS. Trinitate populus benedicitur sub illis verbis. Secundò benedicere significat, bona, & prospera alicui precari, & fausta ominari. Hinc senescente Isaaco, vocatoque Esau filio suo majori, ei ita locutum testatur Scriptura Sacra: *Sume armatua, pharetram, & arcum, & egredere foras; cumque venatu aliquid apprehenderit, fuc mihi inde pulmentum, sicut velle me nosti, & offer, ut comedam, & benedicat tibi anima mea, antequam moriar.* Genes. 27. 3 Tertiò benedictionem dare, significat dotem constituere; vel munera elargiri. De dote habemus exemplum Axæ filix Caleb, nuptæ Orthoniello, quæ ita dixit Patri suo: *Da mihi benedictionem. Terram australem, & arenam dedisti mihi; junge, & irriguam; quod Caleb fecit.* ut legitur *Jos. cap. 15. vers. 19.* ubi Tirinus notat, quod siliabus Hebræorum, nubentibus Viris de Tribu sua dabantur agri in dotem: secus si extra Tribum nubebant; ut *Num. cap. ult.* De largitione munerum est exemplum Jacobi revertentis de domo Labani, & in itinere obviam habentis Esau fratrem suum, cui munera exhibuit, & ait: *Suscipe benedictionem, quam attulit tibi.* Genes. 33. 11. Et de Abigaille, quæ irascenti David ob denegata alimenta exercitui suo, obtulit conestibilia, vinum, & alia, & dixit: *Suscipe benedictionem hanc, quam attulit ancilla tua tibi Domino meo.* 1. Reg. 25. 27. Hinc quia benedictiones Dei in nos sunt munera gratiæ suæ vel spiritualia, vel temporalia; Deus dicitur nos benedicere, cum nobis bona concedit, idèòque ait Abrahamo: *Egredere de terra tua*

1 c. *Faciamque te in gentem magnam, & benedicam tibi.* Genes. 22. 2. idest ditabo te multis divitiis. Et de homine iusto, Divina præcepta servanti, ait Psalmista: *Hic accipiet benedictionem à Domino, & misericordiam à Deo salvari suo.* Psal. 23. 5. Et Psal. 24. 4. *Domine prævenisti eum in benedictionibus dulcedinis;* idest in gratiis spiritualibus, & temporalibus, ut Tirinus *ibid.* commentatur. Quare,

7 benedicere per antiphrasim (Antiphrasis est figura, quæ continet locutionem contrariam, faciens, ut sermo per contraria intelligatur. Laurentius in *Amalthea Onomastica Verb. Antiphrasis*) aliquando significat maledicere, & blasphemare. Ita Tirinus in *Idiotism. Hebræor. num. 21.* Exemplum unum est illud patientissimi Jobi, cui graviter

8 afflicto, dixit *Uxor sua; adhuc permanes in simplicitate tua? Benedic Deo, & movere.* Job 2. 9. Verbum enim illud *Benedic* vult dicere *Maledic*; ut observant ibi omnes Interpretes. Aliud est exemplum Nabothi, quem ob denegatam vineæ relaxationem Jezabel calumniata de blasphemia in Deum, & Regem, iussit lapidari his verbis: *Quia Naboth benedixit Deum, & Regem; educate eum, & lapidate; sicque moriatur;* prout ita mortuus fuit, ut legitur 3. Reg. 21. 10. ibi enim *Benedicere* ponitur antiphrastice pro *Maledicere*. Quinto

9 tandem benedicere significat consecrare, & sanctificare, seu conferre aliquod esse Sacrum personæ, aut rei, quæ benedicuntur; ut fiant convenientes, & aptæ vel Sacramentis administrandis, vel Sacrificiis offerendis, aliisve actibus ad cultum Divinum, salutemque animarum spectantibus associandis, juxta illud Divi Pauli in *Epist. 1. ad Thimot. cap. 4. vers. 5.* *Omnia creatura sanctificatur Verbo Dei, & Oratione;* quem locum ita explicat ex doctrina S. Chrysostomi, Augustini, & aliorum Tirinus his verbis: *Per verbum Dei, & orationem, idest per benedictionem.*

Ad hunc effectum benedicendi, idest Sanctificandi Tabernaculum, Altare,

10 & alia Moyfi ordinata pro cultu Religionis, mandavit eidem Dominus compositionem olei Sacri, de quo in *Exod.*

30. 23. in quo quatuor genera aromatum miscbantur, videlicet *Myrrha electa, Cinnamomum, Calamus, & Cassia*. de quorum aromatum veris speciebus non levis est disputatio apud Interpretes, ut differit Menochius in *Storais part. 6. Centur. 12. cap. 94.* ubi demonstrat *Myrrham electam* illam fuisse, quam sponte planta distillat absque corticis incisione, quæ à Græcis vocatur *Stacte*, idest *Stillaritia*, & de ea agit Plinius *lib. 12. cap. 16.* Quod autem ad *Cinnamomum* non est illud, quo nos utimur, vulgò dictum *Cannella*, sed erat quid pretiosius, & rarum, ut scribit Galenus *lib. 7. de Antidot.* Dioscorides *lib. 1. capit. 13.* Theophrastus *lib. 9. Histor. Plantar. cap. 5.* & Plinius *lib. 12. cap. 19.* ubi asserit, quod libra cinnamomi valebat mille

11 denarios; denarius autem erat valoris unius Julii Romani, seu unius libræ Venetæ; adeo ut, pretium unius libræ Cinnamomi erant mille libræ denariorum Venetorum, quæ faciunt summam Scutorum Romanorum centum,

12 *Calamus* secundum viorem opinionem erat arundo odorifera, quam Mathæolus in *Comment. ad Dioscorid. libr. 1. cap. 17.* vocat *Squinantum*; & reperitur penes montem Libanum, de eaque scribunt Theophrastus *d. lib. 9. cap. 7.* & Plinius *d. lib. 12. cap. 22.* *Cassia* autem, seu *Cassia* non est illa medicinalis, qua

13 quotidie utimur, sed quædam exigua odorifera planta, de qua præcitati Auctores Plinius *lib. 12. cap. 29.* Isidorus *lib. 17. cap. 8.* Theophrastus *lib. 9. cap. 5.* Dioscorides *lib. 1. cap. 12.* & alii apud Menochium *d. Centur. 12. cap. 94.* ubi opinatur, eam esse nostrum cinnamomum, videlicet *Cannella*. Igitur prædicta aromata iussit Deus cum oleo purissimo immisceri; ad benedicendum, & sanctificandum Tabernaculum, Arcam Testamenti, Mensam, in qua

14 ponebantur panes propositionis, Candelabrum septem Lucernarum, & alia vasa, & utensilia cultui suo dedicata.

Eadem de causa docuit Dominus Moysen, & Aaronem ritum aquæ lustralis, faciendæ cum cineribus vitulæ, seu Vaccæ rufæ immolatæ, ac combustæ

15 extra

extra castra; ad mundandos, & sanctificandos illos, qui quibusdam immun-
 ditis legalibus erant inquinati; ut legi-
 gitur in lib. Num. cap. 19. & de qua me-
 minit Apostolus ad Hebr. cap. 8. vers. 13.
 his verbis: *Si enim Sanguis hircorum, &
 taurorum, & cinis vitule aspersus in-
 quinos sanctificat ad emundationem carnis;*
quantò magis &c. Observat autem Tiri-
 nus *Comment. in lib. Num. d. cap. 19. vers.*
 12. Quod Vaccæ hujus, seu Vitulæ ru-
 fæ extra Castra; seu Urbem eustæ ci-
 neres distribuebantur quotannis per sin-
 gulas Palestinæ urbes; & in loco, ad id
 designato servabantur, cumque con-
 tingeret, aliquem ex contactu cadave-
 ris, vel morticinii, vel alterius rei im-
 mundæ contaminari, paucillo hujus
 cineris in aquam vivam immisso, statis
 diebus aspergebatur, & sic mundaba-
 tur. Mysticum autem sensum illius Vi-
 tulæ, & aquæ lustralis exponit S. Tho-
 mas 1. 2. q. 102. art. 5. ad 5. quem stu-
 diosus legere non detrectet. Itaque
 benedictio verè, & propriè significat
 sanctificare res, vel personas, super
 quibus profertur, seu immittit bene-
 dictio, & in eis quamdam qualitatem
 spiritualem inferere; & in hoc sensu in-
 telligimus benedictionem, de qua hic
 agimus. circa novas Ecclesias, & Ora-
 toria.

Quo ad Secundum. Benedictio, pro
 ut in hac quinta significatione sumitur,
 sic definitur: *Est actio Religiosa, per quam
 ritibus, & precibus ab Ecclesia ordinatis,
 seu permissis, à Ministro ad id deputato, res
 seu personæ præsentis sanctificantur, ut di-
 vino cultui inserviant; vel à quocunque fi-
 deli rebus, aut personis etiam absentibus
 celestis opis invocatur, ut saluti tam cor-
 pori, quam animæ proficiant.* Percurren-
 da sunt breviter omnia hæc verba defi-
 nitionis, à quorum explicatione tota
 natura, & essentia Benedictionum elu-
 cebit.

Dicitur, quod Benedictio sit *Actio*
 locogeneris; comprehendit enim tam
 operationes spirituales, quam corporales,
 juxta vulgatam illam orationem.
*Actiones nostras quæsumus Domine &c. &
 amplectitur tam actiones hominum,
 quam brutorum, & tam communes*

hominibus tantum, quatenus sunt
 creaturæ rationales, & ab intelle-
 ctu, actiones prodeunt, quam
 etiam hominibus, & brutis, de quibus
 actionibus eruditè differit M. Aure-
 lius Galvanus Ferrariensis, olim Præ-
 ceptor meus, & in prima Sede Juris Ci-
 vilis Professor in hac Universitate Pa-
 tavina, in suo tractatu de *Usufructu cap.*
5. à num. 3. & seqq.

Dicitur *Actio Religiosa*; primò, quia
 omnis benedictio procedit à Christo Do-
 mino, qui est fons, auctor, & subje-
 ctum omnis benedictionis, juxta Divi
 Petri Apostolorum Principis verba ad
 fideles primitivæ Ecclesiæ, *Act. 3. 26.*
Vobis primum Deus suscitans Filium suum,
misit etiam benedicentem vobis: à quo in-
 numeras benedictiones provenire in
 totam Ecclesiam Sponsam ejusdem
 Christi demonstrat Carolus Bouquin,
 in *Solis Aquinatis Splendorib.* seu in expli-
 catione *Sequentiæ Laudæ Sion Salvatorem*
lib. 4. text. 21. num. 232. & seq. Secun-
 dò, quia benedictio quatenus sanctifi-
 cat res, vel personas, ut sint aptæ Di-
 no cultui, (prout eam sumimus in præ-
 senti) spectat ad virtutem Religionis,
 ut plenè probat Emin. Card. de Laurea
 in 3. *Sent. tom. 2. De Virtutibus in genere*
disp. 25. art. 2. num. 17. & num. 25. ubi
 in specie agit de Ecclesiarum, & Alta-
 rium ædificatione, & benedictione pro-
 cultu Divino exercendo.

Dicitur in definitione; *Per quam Ri-
 tibus, & precibus ab Ecclesia ordinatis;*
 quia cum Christus Dominus concesserit
 Ecclesiæ Sponsæ suæ ob nimium amo-
 rem, quo eam prosequitur, ut ad quam-
 dam similitudinem Sacramentorum ab
 eodem Christo institutorum, possit &
 ipsa instituere Sacramentalia, quibus
 fideles spiritualibus, & temporalibus
 beneficiis juventur; ut ex doctrina Ca-
 ramuelis in *Theolog. Fundament. n. 2047.*
ostendimus in nostris Decisionibus anni
*1687. de Sacramentis in genere, & de Sa-
 cramentalib. ad secund. Quæst. Mensis De-
 cembr.* propterea ipsamet Ecclesia ad
 imitationem Divini Sponsi destinavit
 rem benedicendam diversarum specie-
 rum tanquam materiam, nempe a-
 quam, cineres, candelas, palmas, &
 27

comestibilia, aliaque hujusmodi; ac similiter Ritus, & preces tanquam formam; ut doctè differit Quartus de Benedictionibus in genere tit. 1. sect. 3. dub. primo.

Porro Ritus præcipui ab Ecclesia in benedictionibus ordinati sunt tres: Signum Sanctæ Crucis; Asperio aquæ benedictæ, & Exorcismi.

Quoad Signum Sanctæ Crucis, hoc in quacunque benedictione adhibetur, quia ut ait S. Leo Papa, *serm. 8. de Passione, Crux est omnium fons benedictionum; omnium causa gratiarum.* Et omnia Sacramenta Crucis signo perficiuntur. *cap. Numquid. 10. de Consecr. dist. 5.* Atque hic Ritus, & Mos benedicendi per signum Crucis ab ipso Christo introductus creditur; præsertim quando ascensus in cælum, elevatis manibus benedixit suis discipulis; quem postea imitati sunt Apostoli, docentes hunc ritum in benedictionibus servari, idèdque ex Apostolica traditione in universa Ecclesia est receptus, ut testatur S. Basiliius in lib. de Spiritu Sancto cap. 37. Immo signo Crucis fuisse à Christo benedictum panem, & vinum ante consecrationem in ultima cæna scribit Salmeron tom. 9. tract. 12. quem refert Barradas in Evangel. tom. 4 lib. 2. cap. 2. col. 6. his verbis: *Ex usu Ecclesiæ habetur Crucis signatio super Hostiam, quam ex traditione Apostolica provenisse credimus: quam viderunt Apostoli primum à Christo observatam, & in lege veteri indicatam; nam Sacrificium dictum Tenupha, ad quatuor orbis partes motum, signum Crucis edebat; hoc ergo Signo Crucis, quo cætera omnia Sacramenta perficiuntur, benedixit Sacrificium suum Dominus.* De prædicto autem quadruplici motu, per quem in Sacrificio Tenuphæ legis antiquæ formabatur Signum Crucis, scripsimus supra Decis. XXXII num. 38. Ritu V. & de eodem Sacro Signo Crucis à Christo in Apostolos, & ab Apostolis in Ecclesiam in vecto conorsest SS. Patrum doctrina, quos allegant Suarez in 2. p. tom. 2. disput. 51. sect. 2. Lorinus, & Cornelius à Lapide in Act. Apost. cap. 1. vers. 9. S. Hieronymus, Cartusianus, & alii apud Menochium in Historia Sacra Act. Apostoio-

rum lib. 1. cap. 1. num. 6. Eminent. Card. Baronius Ann. 34. num. 22. Et novissimè Quartus d. tract. de Benedictionib. tit. 1. sect. 3. dub. 1. atque Magrius in Hierolex. Verb. Benediclio.

Hinc est, quod Crux (quæ à cruciatibus dicitur. *cap. Nulli 3. q. 1.*) inestimabile nostræ Redemptionis instrumentum apud omnes nationes fuit semper in Summa veneratione; & quamvis in primitiva Ecclesia non ubique exponeretur Christi Crucifixi imago pendens in Cruce; ne gentiles à conversione retraherentur, apud quos tunc reorum crucifixio ignominiosa erat; nihilominus ipsum Crucis signum pingebatur, & ex auro, & argento confectum, gemmis ornatum adorabatur; ut probat Emin. Card. Baronius ad Annum 395. num. 9. & ad pedem Crucis mansuetus Agnus, Christi typus figurabatur, de quo cecinit S. Paulinus:

*Sub Cruce Sanguinea niveo stat
Christus in Agno.*

Tantaque erat veneratio erga hoc Sacrosanctum Signum, ut illud sculpi in terra non solum Sacri Canones, sed etiam leges Imperatorum non permitterent; in cujus observantiæ præmium Tiberius Secundus Imperator duos thesauros meruit reperire, dum jussisset tres Cruces sculptas in terra auferri, ne transeuntium pedibus calcarentur; teste Emin. Card. Baronio ad Annum 582. num. 7. quam piam prohibitionem non sculpendi in solo venerabile Crucis Signum à S. Ludovico Galliarum Rege, & à Pio Papa Quarto renovatam, notat idem Magrius in Verb. Crux; atque à S. Carolo Borromæo in Concil. Provinc. 3. & Provinc. 4. subdit Corius in eorum Epitome Verb. Cruces num. 2. & 3. Ipsaque Summa Crucis veneratio, quam profecti semper sunt fideles, comprobatur ex his, quæ Tertullianus cap. 3. De Corona Militis scripta reliquit, videlicet, quod ipsi *ad omnem aditum; atque exitum; ad vestitum, ad calceatum, ad mensas, ad lavacra, ad lumina, ad cubilia, ad sedilia frontenterent Crucis signaculo.* Quod confirmat S. Augustinus tractat. 118. in Joan. his verbis: *Quid est signum Christi, nisi Crux Christi? Quod signum nisi adhibeatur,*

beaturn, sive frontibus credentium; sive ipsi Aquæ, ex qua regenerantur, sive Oleo, quo Chrismate ununtur sive Sacrificio, quo aluntur: nihil horum ritè perficitur. Quæ quidè verba ultima clarè demonstrant invalidas, & nullas esse benedictiones illas quæ fierent omissio Crucis signo, quod tanquam pars formæ essentialis in quacunque benedictione debet intervenire; & est ejusdem necessitatis cum precibus ab Ecclesia præscriptis; quarum mutilatio, seu mutatio irritat benedictionem, ut docet Quartur in eod. tract. de Benedictionib. tit. 1. sect. 3. dub. 1. & seqq. Et Castaldus in Praxi Cærem. lib. 2. sect. 11. cap. 1. num. 4. undè eò magis benedictionem irritat omissio hujus Sacri Ritus, consistentis in formando signo Crucis super Re benedicenda; quod quidem in quibuscumque benedictionibus Pontificalis, Missalis, ac Ritualis Romani indicitur, præscribitur, & ordinatur.

29 Tandem in veneratione signi Sanctæ Crucis inter alias nationes orbis Christiani, singulares sunt Æthiopes; nam eam laici in collo appensam semper ferunt; Monachi verò, & alii Ecclesiastici illam in manu semper portant, prout etiam eorum Imperator; ut differit Magrius in Hierolexic. d. verb. Crux; subdens maximam etiam esse erga sanctam Crucem Moscorum reverentiam; qui eam jugiter è collo habent pendentem; neque sinunt illam ad solum sculpi, aut depingi. Non est tamen ignoranda differentia in munitione signi sanctæ Crucis, quam facit utraque Ecclesia, Latina, & Græca; nos enim Latini, dum nosmetipsos signo Crucis signamus, signum manu dextera aperta à fronte ad pectus, deindè ab humero sinistro ad dexterum ducimus, denotante transitum à miseriis ad felicitatem. Græci autem tribus digitis unitis, pollice, indice, & medio (id symbolum Sanctissimæ Trinitatis) reliquis duobus digitis contractis se signant, à fronte quidem ad pectus; sed deindè à dextero humero ad sinistrum, dicendo *In nomine Patris, & Filii, & Sancti Spiritus*; videlicet Sancti in humero dextero, & Spiritus in sinistro; ad significandum, prædicationem Salvatoris transitum fe-

cisse ab hebræis ad gentiles, ut profertur Magrius d. verb. Crux in fine.

31 Sacrosancta Mytheria tùm Sanctissimæ Trinitatis, & ejus individua Unitatis, tùm Dominicæ Incarnationis re- præsentari in his verbis, quæ proferimus, dum nosmet signo Crucis munimur, *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*. edocentur etiam pueri nostri à libello Doctrinæ Christianæ; ceterùm non pigeat studiosum Lectorem audire Alphonsum Mendesium Lusitanum Soc. Jesu, Patriarcham Æthiopiæ, eadem sacrosancta mytheria in signo Crucis declarantem in sua Theologia Catechetica libr. 1. cap. 7. num. 5. his elegantissimis verbis: *Cum dicentes, In nomine Patris, frontem tangimus, Patrem Filii, & Spiritus Sancti principium esse innuimus. Cum pectus ad summum ventrem leviter premimus, addentes, & Filii, æternam Verbi à Patre ex utero ante luciferum generationem connotamus. Cum dextram utrique humero applicamus; eosque velut in amicitiam contrahimus, dicentes: & Spiritus Sancti; tertiæ Personæ, quæ essentialiter amor est, à Patre, & Filio processionem indicamus; eamque cum duæ aliæ Personæ simplex nomen habeant, composito vocabulo Spiritum Sanctum appellamus, quod in seipso ambarum concursus, inspirationemque collegierit. Hæc de Ritu Signi sanctæ Crucis in benedictionibus adhibendo. De ejus autem fructu, virtute, & potentia inferius loquemur.*

32 Quo ad aspersionem rei, quæ benedicitur, cum Aqua lustrali, juxta Ritum Ecclesiæ antea benedicta; sciendum est, hunc Ritum esse antiquissimum; siquidem à D. Matthæo Apostolo institutum fuisse legitur in Constit. Apostol. libr. 8. cap. 29. Et illud confirmavit Alexander Papa Primus Anno Christi 132. ut notat ibidem Emin. Card. Baronius nu. 3. & legitur in cap. Aquam Sale. De Consecr. dist. 3. ubi ait: *Aquam Sale conspersam populis benedicimus, ut eam cuncti aspersi sanctificentur, & purificentur. Quod refertur etiam à Basso in Hierurgia verb. Aqua. num. 431. §. 3. Aqua enim benedicta cum mixtione Salis significat hypostaticam Christi unionem; quia Sal infusum est mysterium increa-*

tæ Sapientiæ; Aqua verò humanæ naturæ symbolum, quæ ut habetur 2. Reg. 14. 14. *Ut aqua dilabitur*. Idcirco utimur Aqua benedicta, dum signamus nosmetipsos, & alias res benedicimus, quia ejus plures sunt virtutes, & valet ad fugandos demones, & ad morbos pellendos; ut pluribus exemplis demonstrat Emin. Card. Baronius Anno 44. num. 60. & 38. Anno 57. num. 110. Anno 63. num. 164. Anno 132. num. 13. & 14. Anno 389. num. 108. Anno 537. num. 11. & seqq. Anno 855. num. 24. & seqq. Quos omnes annos ita collectos refert Magr. in Hierolexic. verb. *Aqua benedicta. col. 2.* ubi movet quæstionem, An Aqua benedicta deleat peccata Venialia *ex opere operantis*, vel etiam *ex opere operato*? 33
 Quam nos examinavimus, rationes, & Doctores pro utraque parte allegando in *Decisionib. Anni 1687. De Sacramentis in genere. & Sacramentalibus Mense Decembri casu primo*, ubi studiosus recurat. Plura autem sanitatum exempla, virtute Aquæ benedictæ obtenta refert Henricus *in Summa lib. 3. cap. 13. & ibi Glossa in fine. & Magrius ubi supra*, nec non locustarum segetes devastantium expulsionem; quibus similia plurima narrat Daniel Bartolus *in Asiæ Historia lib. 4. pag. 874. 875. lib. 6. pag. 379. & 410. lib. 7. pag. 470.* Immo S. Riocum discipulum S. Vinualoci Abbatis in Britania minori, aspersione Aquæ, per eundem S. Abbatem benedictæ, suscitasse à mortuis suam genitricem, summa adstantium cum admiratione scribit Hieronymus à Basilia Petri *in suis Ephemerid. sacris die 12. Februarii. pag. 264.* In vita quoque Sanctæ Teresie, ab eadem Sancta conscripta, cap. 31. ostenditur virtus Aquæ benedictæ in expellendis demonibus, qui ipsam Sanctam aliquando insultabant. Quapropter jure optimo aspersione ejusdem Aquæ benedictæ jubet Ecclesia, ut res, quæ benedicendæ sunt, benedicantur; quæ aspersio, si omitteretur, inanem esse benedictionem asseverandum venit ex doctrina Suarezii *in 3. p. d. Thom. tom. 3. disp. 1. sect. 4. Quarti d. tit. 1. de Benedictionib. sect. 3. dub. 1. & Martii Columnæ in Hydragiologia sect. 2. cap. 7. num. 8.*

per eundem Quartum allegati.

Quo ad Exorcismos; eis etiam utitur Ecclesia in benedictionibus, præcipue dum benedicit Salem; ac etiam Aquam tam per annum, quàm in Vigilia Epiphaniæ, & Sabbato Sancto in fonte baptismali. Exorcismus autem idem 36
 est, ac Adjuratio, ut docet S. Thomas 2. 2. q. 90. art. 1. quem omnes Scholastici, & Summistæ sequuntur. Adjuratio 37
 verò *inductio est alicujus personæ ad faciendum, vel omitteendum aliquid per invocationem Dei, vel alicujus rei Sacræ*. Duplex pariter est Adjuratio, una deprecativa; altera imperativa. Prima fit cum submissione, & precibus ad Deum, & Sanctos, orando, & rogando illos, ut aliquod bonum nobis concedant; vel aliquod malum avertant. Secunda fit imperando demoniis, vel creaturis irrationabilibus, ut deserant affligere populum fidelem, vel ei nocere; & idè secundum Isidorum *De Eccles. Offic. cap. 20. Exorcismus est sermo increpationis contra immundum spiritum*.

Sed dicit aliquis, quomodo possunt exorcisari animalia irrationabilia; quæ non habent intellectum, ad hoc ut fugiant ab agris, ubi dilaniant segetes, prout faciunt locustæ, vermes, mures, & alia hujusmodi, quæ etiam dicuntur aliquando excommunicari? Respondetur, ex doctrina ejusdem Angelici Doctoris. 2. 2. q. 90. art. 3. *in corp.* quod Exorcismi in prædictas bestias non diriguntur directè ad ipsas, quasi ipsæ debeant connivere adjurationi, & fugere, avertendo malum; sed referuntur ad earum motorem; quo dicitur malum, & perniciem agunt in aliquo agro; idcirco duplici modo exorcizantur; uno quidem modo per deprecationem ad Deum directè; ut dignetur avertere bestias illas, & damnum, quod ex eis timetur; Altero modo per compulsionem, & imperium contra Diabolum, à quo animalia, sive etiam nubes, & tempestates moventur; ut deserat eadem animalia, seu nubes movere, immo eas, & illa fugare debeat, ne damnum populis inferant. Ita Valentia 2. 2. disp. 6 q. 8 punct. 2. *ad fin.* Sanchez *in Summa Decal. lb. 2. cap. 42. num.*

37. Volpi *Resolut.* 86. num. 9. & Quartus d. tit. 1. de *Benedict.* sect. 3. dub. 1.

Hinc ex his patet, eadem animalia improprie excommunicari (non sunt enim capacia censuræ Ecclesiasticæ; ut bene docet Suarez in 3. p. tom. 5. disp. 5. sect. 1. in princ.) Sed adjurari, ut virtute orationum, exorcismorum; & benedictionum Agrorum; quæ à Religiosis personis sit, tempore alicujus universalis devastationis, bestię illę tanquam execratæ, & maledictæ in fugam se vertant, & cessent à damnis inferendis; prout factum fuisse in agro Romano Anno 1650. testatur Carolus Septimo in *Opere de Mysteriis Sacrosancti Missæ Sacrificii* cap. 9. his italicis verbis pag. 58. *Essendo io Prelato Referendario in Roma l'anno 1650. venni in quel contorno tante Cavalette, & altre sorti d'animali, che divorando tutta la campagna, obbligorno il Sommo Pontefice Innocentio X. vestito in Pontificale sopra la Loggia del Palazzo Quirinale, à benedire l'aria, e maledire dette bestie. Seguiva l'asperione dell'Acqua Santa per tutte le quattro parti (cosa mirabile da me vista) tutti gl'animali della sopraderza Campagna di Roma per molte miglia si vennero ad attuffare, & annegare nel Tevere; à segno che per molte bore non si vedeva quasi l'Acqua del fiume; il che rese confusione anche alla dura ostinatione dell' heretici.* Con similem locustarum excidium evenisse tempore Stephani Papæ Sexti notat Magris in *Hierolexic. verb. Aquabenedicta.* Et de muribus eandem Romanam Campaneam devastantibus, quos Alexander Papa Octavus exorcismis fugavit anno 1690. famam retulisse recorder. Vanam autem, immò superstitionem eam praxim esse, qua in consimilibus casibus bestię prædictæ citantur in judicium, assignato iisdem procuratore, & avvocato; eisdemque nonnullis judiciariis terminis servatis, sententiando, & banniendo, testantur DD. quoscumulant, & sequuntur Sanchez d. lib. 2. cap. 42. num. 39. & Volpi cit. *Resolut.* 86. num. 11. Neque illud eit omittendum circa exorcismos in Dæmones, à quibus vexantur Energumeni, quod licet in primitiva Ecclesia licitum esset etiam

laicis adjurare Dæmones, & exorcizare Energumenos; ut differit Illustrissimus Sarnellius Episcopus Vigilari in *Speculo Cleri secularis* tom. 1. lib. 4. tit. de *Exorcistis*; nihilominus munus hujusmodi per Cōcilia, & Decreta Pontificum ibidem allegata restrictum fuit ad solos clericos ordine Exorcistatus insignitos. Hodie verò ob abundantiam Sacerdotum, his tantummodò permittitur exercitium talis ministerii; ita tamen ut prius obtineant expressam licentiam, & facultatem ab Episcopo; vetant enim Concilia Provincialia, Constitutiones Synodales ferè omnium Diœcesum, atque Decreta Sacræ Congregationis, ne quis clericus, vel Sacerdos Sæcularis, aut Regularis audeat exercere Officium Exorcistę sine permisso Ordinarii; ut legitur apud Nicolium in *Floſculis verb. Exorcismus* num. 1. Gavantum in *Manuali verb. Exorcista* num. 1. Constitutiones Justinianeas lib. 3. tit. 1. cap. 139. §. 130. num. 3. Et Synodum Diœcesanam Abbatıæ Farfen. sub Emin. & Reverendiss. D. Carolo Cardinali Barberino Abbate, & Ordinario Anno 1686. in qua Part. 1. cap. 13. *De Sacramento Ordinis* sub num. 4. vers. *Exorcistatus*; ita decernitur: *Exorcistatus tamen Officium à nemine etiam Regulari, in ulla, etiam propria Ecclesia, absque nostra speciali licentia sub gravissimis penis exercentur.* Hanc Synodum me allegare delectat, quia nullam, aliam vidi Sacris Canonibus ea firmitus innixam, & Decretis Sacræ Congregationis abundantius illa referatam.

Sequitur in definitione Benedictionis; *Precibus ab Ecclesia ordinatis, seu permittis*; quia multæ preces sunt ab ipsa Ecclesia ordinate, extensæ, & statutæ; quales sunt in Missali Romano pro benedictione Candëlarum, Cinerum, Palmarum, & aliæ in ejus sine pro benedicenda Aqua, Suppellectilibus sacris, comestibilibus variarum specierum, domorum, & navium, quę etiam leguntur in Rituali Romano. Verùm alię preces reperiuntur, non quidem ab eadem Ecclesia immediatè ordinate, Sed tantum permittæ; quę ad inventę sunt à piis personis, & impressæ in libellis privatis, præcipue pro

pro adjuratione nubium, & grandinum; nec non pro exorcistandis energumenis; & hujus generis sunt illę impressę per R. P. Franciscum Mariam Guaccium *Ordinis S. Ambrosii ad Næmum Mediolani in suo Compendio Maleficarum*; in quo post librum Tertium additi sunt exorcismi, videlicet preces, orationes, & adjurationes pro exorcistandis energumenis, accurandis febricitantibus; & hædicuntur permisse ab Ecclesia; nam Episcopi tenentur de eis se informare; & eisdem exorcismos approbare; ut statutum esse in Conciliis Mediolanensibus referunt Emin. Card. de Lauræa in *Epitome Canonum verb. Exorcista*. Et Corius in *Concil. Mediolanen. Epitome eod verb. num. 18*.

45 Cautè igitur est procedendum in his precibus per privatas personas compositis; in multis enim etsi verbis piis, & devotis, latere solent superstitiones, vanæ observantię, atque etiam pacta tacita cum Demone, ut plenè differit Delrius *Magicar. Disquisit. lib. 3. part. poster. quest. 4. sect. 7. & 8.* ubi confutat scripta Malleoli Canonici Tigrurini, qui tutabatur plures formulas exorcismorum, & precum; etsi evidenter Superstitione scatentium; ideoque ibidem Delrius retorquet, & resolvit decem, & septem argumenta, quibus præfatus damnatus Auctor exorcismos suos licitos esse conabatur demonstrare; & iisdem non dissimiles sunt Ensalmi recitandi contra pestem; (qualis est ille incipiens *Cruzæ Christi salva me. &c.*) vel ad alios morbos sanandos, quibus nefas est uti, juxta doctrinam Mouræ in *Opuscul. de Incantat. sect. 2. cap. 16.* Et Marchini in *tract. de Peste Problem. 33.* quoscitat, & sequitur Diana *Coordinatus tom. 8. tract. 2. resol. 6. & resol. 7.* Quæ sunt excerptæ ex antiquo *part. 4. tract. 3. resol. 42. & resol. 62.*

46 Verba in definitione sequentia sunt; *A ministro ad id deputato.* Benedictiones enim non nisi à proprio Ministro sunt faciendæ. Ut autem cognoscat studiosus Lector, quis earum sit legitimus Minister? sciat principalem divisionem 47 benedictionum, in Ecclesiasticas, & laicas. Ecclesiasticarum benedictionum

Ministri sunt vel Papa, vel Episcopus, vel Sacerdos, ut infra mox demonstrabimus; & in his attendenda est Ecclesię ordinatio, & constitutio; sicut enim ad ipsam spectat ordinare Ecclesiasticas benedictiones, pari modo ejusdem auctoritatis est determinare Ministrum, à quo perficiantur; adeo ut si alius ab illo præsumat illam benedictionem facere, peccet mortaliter, incurrat irregularitatem, & benedictio sit invalida. Suarez *in 3. p. tom. 3. disp. 15. sect. 3.* & Quartus de *Benedictionibus d. tit. 1. sect. 4. dubit. 2.* Laicas verò benedictiones dispensare possunt omnes fideles, qui præminent aliis vel gradu, ut Pater, Mater, & alii majores; vel sanctitate, quales sunt servi Dei, etsi laici, & in statu laicali viventis: hi enim omnes esse possunt ministri benedictionum; ut demonstrant acta Sanctorum, in quibus frequentia habentur exempla benedictionum ab ipsis dispensatarum, prout de S. Hilarione, de S. Simone Stilita; de S. Birgitta de S. Hildegarde, & aliis laicis viris, & scæminis, quos recenset Gretserus de *Benedictionib. lib. 1. cap. 8.* & Quartus *d. tit. 1. sect. 4. dub. 8.* ubi addit etiam Abbatissas esse legitimas ministras benedictionum in suas Moniales; nec non *Dubit. 9. & 10.* in quibus advertit, in Ministro benedicente requiri attentionem, intentionem, conscientię puritatem, integram precum recitationem, & rituum ab Ecclesia ordinarum observationem, ad ritè, & rectè ministerium illud explendum.

48 *Res, & personæ præsentis* ait definitio; quia etsi laica benedictio impertiri possit etiam absentibus, quibus à Deo bona augurantur; Ecclesiastica tamen benedictio regulariter dari non potest, nisi rebus, vel personis præsentibus; ut patet ex sensu orationum, & precum in Missali, vel Rituali Romano præscriptarum, quæ supponunt res, aut personas benedicendas esse præsentis; super quibus etiam cadunt ritus ordinati in ipso actu benedictionis, nempe vel unctio, aut in calicibus, vel asperasio Aquæ benedictæ, vel insufflationes in allis rebus, vel personis, quæ si absentes forent,

rent, invalidè benedicerentur; ut benedictio ratiocinatur ipse Quartus *cit. tit. 1. De benedict. onib. sect. 2. dub. 4.* ubi tamen advertit, præsentiam hanc esse intelligendam moraliter, & morali modo, quæ in rebus inanimis verificatur, si adsint intra viginti passus, itaut asperita Aqua benedicta super eis cadere possit; personæ verò benedicendæ si sint in loco, in quo Pontifex, vel Sacerdos stat, dum benedicit; vel penes dictum locum moraliter, ut qui non possunt ingredi Ecclesiam, stant in cæmeterio, vel in fenestris è regione positis, in quibus stantes dicerentur satisfacere præcepto de audienda Missa juxta opinionem Veteris Diane *part. 10. tract. 14. resol. 49.* translata in Coordinatum, & reposita *tom. 2. tract. 3. resol. 18.* Excipienda est tamen benedictio cum Indulgentia, quæ in articulo mortis, ut plurimum, mittitur à Summo Pontifice per nuncium, vel per epistolam; illa enim ex speciali privilegio, vel ob expressam Pontificis voluntatem confertur etiam in absentem.

Sanctificentur, ut divino cultui inserviant dictum est in definitione; quia benedictiones institutæ sunt ab Ecclesia ob duplicem finem. Unus est Divinus Cultus, ad quem spectat major decentia, & ornatus in administrandis Sacramentis, & Sacrificio offerendo. Alter est utilitas fidelium. Igitur Sanctificantur, ut inserviant Divino Cultui, Tempia, Calices, Cruces, Suppellectilia, & alia Ecclesiastica ornamenta; pro quibus omnibus institutæ sunt ab Ecclesia suæ propriæ benedictiones. Bonacina *de Sacrament. disp. 1. q. 7. punct. Unico;* Quartus *d. tit. 1. sect. 5. dub. 1.*

Tandem subditur in definitione: *Vel à quocunque fidei rebus, aut personis etiam absentibus cælestis opis invocatur, ut salutem tam corpori, quam animæ proficiant:* in quibus verbis tria scitu digna continentur. Primum est benedictio laica, quæ etiam à personis nullo clericali characterè insignitis, si in eis vel titulus Sanctitatis, vel gradus majoritatis effulgeat, potest largiri, ut dictum est supra. Secundum est, quod hæc laica benedictio etiam absentibus dari potest, tum

per litteras, tum per nuncios; tum ore, tum corde. Tertium est, quod utraque benedictio est proficua tam animabus, quam corporibus fidelium; siquidem quo ad animam, delentur venialia; remittuntur pænæ, dantur gratiæ excitantes, seu prævenientes; & compescitur demonum audacia, & vis intentando; ut fusiùs docent S. Thomas *3. p. q. 87. art. 3.* Suarez *in eandem 3. p. tom. 3. disp. 25. sect. 4.* Delrius *Disquis. Magicar. libr. 6. tit. 3.* Marsilius Columna *in Hydragiolia sect. 3. cap. 2.* & Quartus *d. tit. 1. sect. 5. dubit. 2. seqq.* ubi disputat de prædictis omnibus effectibus, concludens, eos ex opere operantis ex communi opinione obtineri; & non semper omnes, & infallibiliter; sed per modum impetrationis, ex meritis ipsius Ecclesiæ.

Quo verò ad corpora proficiunt benedictiones, & res benedictæ, quia obtinent sanitatem, ut precatur Ecclesia in benedicendis rebus comestibilibus; ac etiam bona temporalia, quando salutis æternæ non sunt nocitura, & ipsi fideles utuntur rebus benedictis debitæ cum veneratione, fide, ac spe in Deum; ut notat Suarez *d. tom. 3. disp. 16. sect. 4.* Et Quartus *d. sect. 5. dub. 7.* Quæ quidem effectus sequentibus exemplis ex vitis Sanctorum de promptis confirmantur.

Apud Coloniam Agrippinam, quæ est insignis Metropolis Germaniæ, fuit Magister quidam Alexander nomine, Canonicus, Doctorque famosissimus in eadem Urbe; quo tempore Sanctus Bernardus Abbas Clarevallis, jussu Eugenii Papæ Tertii, signis, & virtutibus innumeris coruscans ibidem Princeps, & populum hortabatur ad bellum sacrum pro recuperatione Terræ Sanctæ. Cumque multi nobiles, & sapientes viri, hortationibus ejusdem Sancti Abbatis, Religionem Monasticam essent amplexi; ad illam excitatus fuit etiam prædictus Canonicus Alexander; sed ipse Juvenis, & secularis scientiæ typo turgens; divitiarum quoque, & transitorii honoris insulis adornatus, conversionem suam abhorrebat, & visionem in somnis habitam

de habitu Monastico, & Abbatiali baculo, sibi à S. Bernardo in manibusposito, indignatus considerabat. Sequenti die beatissimus Abbas eximium Piscem sibi oblatum, *Parcã* appellatum, oculis in cælum elevatis benedixit; & eidem Canonico Alexandro misit in donum, quo accepto cum vesceretur, Alexander ipse tanta interiori devotione motus fuit, & desiderio Religionis, ut statim ad Sanctum Abbatem accedens, voluerit Monasticum habitum suscipere, & vitam claustralem profiteri; in qua egregiè, & sanctè vivens meruit Abbas fieri, & post mortem titulo Beati potiri. Ecce vis, & energia benedictionis servorum Dei. Ita in *Speculo exempl. dist. 3. exempl. 14.*

55 Confimilis est conversio plurimum nobilium Juvenum, qui mundanis delectationibus dediti accefferunt joci causa ad Sanctum Abbatem Bernardum. Is enim, eis benignè exceptis, ad bibendum iussit cervisiam, quam prius benedixerat, propinari. Biberunt, & statim ceperunt sese mutuis inflammare sermonibus, quia cor eorum ardens factum erat in Deum; quo inspirante; & benedictione servi Dei operante, conversi à vis malis spirituali militiæ illicò dexteram dederunt, ut legitur in *cod. Speculo dist. 8. exempl. 26.*

56 In vita Ven. Vincentii Caraffæ Societatis Jesu per Danieleum Bartoli scripta (*lib. 1. cap. 3. s. ultimo.*) legitur, à Ducissa ejus Matre dono datum fuisse ejusdem filii colobium sericum cuidam domus suæ famulo, qui tres gnatos habebat. Unus post alium ex gnatis ipsis cœpit induere colobium illud; & tanto desiderio Religionis accensus quilibet fuit, ut Patre etiam reluctante, domum, ac mundum deferentes singuli Religiosi facti sint.

57 Jucundum omnino est exemplum benedictionis S. Francisci Xaverii, quod narrat idem Bartolus in *Assæ Histor. part. 1. lib. 2.* dum enim Sanctus ille navigaret ad Indias, & unus ex vecloribus aleis ludens, totam pecuniam amisisset, ita ut in desperationem traheretur, S. Xaverius miserens ejus, benedixit illi aleas, hortatus, ut iterum luderet; quod cum

fecisset, omnem amissam pecuniam recuperavit; hanc prosperitatem ex benedictione servi Dei consecutus. Habentur etiam prædicta exempla apud Hieronymum à Basilica Petri in *ejus Sacris Metamorphos. Centur. 1. convers. 96. 97. 98. 99. & 100.* & alia plura in Sacris Ephemeridibus, ubi vitæ Sanctorum ab eodem Auctore descriptæ sunt facili, sed devoto stylo.

Quoad Tertium: Si quærimus, quot sint Benedictionum species? Repetenda est antedicta divisio, quod aliæ sunt benedictiones Ecclesiasticæ; & aliæ Laicales. Hæ sunt, quæ dantur etiam à personis laicis; illæ, quæ ab Ecclesia sunt ordinatæ, & institutæ; & à solis Ministris Ecclesiasticis conferuntur. Quartus de *Benedictionib. d. tit. 1. sect. 1. dub. 2.* Passerinus de *Pollut. Ecclesie disp. 9. cap. 38. num. 2.* ubi laicales benedictiones appellat privatas; Ecclesiasticas verò nominat publicas, & eas respondendas ait inter Sacramentalia.

Rursus benedictiones dividuntur in constitutivas, & invocativas, juxta celebrem distinctionem Cardinalis Cajetani, quem omnes DD. sequuntur in *D. Thom. 2. 2. q. 88. art. 11.* Constitutivæ benedictiones faciunt rem sacram; & ita eam mancipant Divino cultui, ut amplius absque peccato applicari non possit ad profanos usus; & tales sunt benedictiones Ecclesiarum, sacrarum Suppellestium, Calicum, Corporalium, & similium. Invocativæ sunt; quæ tam per Ministros Ecclesiæ, quàm per laicas personas fiunt super rebus, vel personis, illis implorando Divinam opem; quamvis remaneant in suo statu laicali, & deservire possint profanis usibus; & tales sunt benedictiones domorum, navium, rerum comestibilium; ac filiorum. Quartus d. *dubit. 2. Vers. Quarto.* Navarrus in *Commentar. de Spoliis Clericor. §. 18. num. 9.* Layman *lib. 5. tract. 9. cap. 13.* & Passerinus d. *disp. 9. cap. 38. num. 3.*

Ulterius Benedictionum Constitutarum aliæ sunt propriæ Summi Pontificis, aliæ Cardinalium, aliæ Episcoporum, aliæ Sacerdotum, aliæ Abbatum, & Prælatorum Regularium; de quibus breviter

breviter quæ essentialia sunt, explicabimus.

Ad Summum Pontificem omnes benedictionis spectant, in eo enim plenitudo Sanctitatis, & spiritualis Jurisdictionis residet; specialiter tamen duæ benedictiones dicuntur esse propriæ ipsius Papæ; nempe *Benedictio Rosæ aureæ*; nec non *Agnorum Dei ex cera alba*. Aurea Rosa benedicitur annuatim à Papa Dominica Quarta Quadragesimæ, quæ appellatur *Dominica Letare*, & in qua DD. Cardinales induuntur vestibus rufæ; quæ quidem Rosæ aureæ benedictio fit in signum Letitiæ, & ad erigendam spem fidelium ad gaudia cælestis Jerusalem, de qua eo die commemoratio habetur in Missa; ad hoc ut fatigati quadragesimali jejunio non deficiant; sed expectatione eternæ vitæ vires sumant; ut disserit *Quartus de Benedict. tit. 2. sect. 2. Præclud. 1. ds. 2.* ubi ex pluribus demonstrat, Rosam esse Symbolum Paradisi, & allegat Ven. Bedam *serm. 18. de Sandis*, afferentem, quod in Cælo Empireo neque Rosæ neque Lilia desunt; de qua quæstione videantur argumenta hinc inde per me deducta in *Opuscul. de Prima Mundi ætate serm. 2.* Hæc solemnitas benedicendi Rosam auream à Papa, antiquissima est; erat enim in usu antè tempora Leonis Papæ Noni, qui regnavit Anno ML. de quo Cencius ejus Camerarius scripsit, quod pensionem annuam imposuerat super redditus Monasterii S. Crucis Lotaringiæ pro expensa hujus Rosæ, ut notat Magrius in *Hierolexic. verb. Dominica Letare*. Et de eadem solemnitate extat Sermo Innocentii Papæ Tertii, & Pii Papæ secundi in eadem *Dominica Letare* juxta antiquum morem Romanorum Pontificum loquendi intra Missarum Solemnia ad Populum, qui Pontifices, completa Missa, & benedictione ejusdem Rosæ aureæ; quæ fieri solebat in Ecclesia Sanctæ Crucis in Jerusalem, tanquam cælestis Jerusalem figura; eandem auream Rosam alicui Regi, seu Magnati mittebant. Hinc Alexander Papa Tertius Anno MCLXXVII. celebravit hanc ceremoniam Venetiis in Ecclesia Sancti Marci, & ipsam Rosam

auream dono dedit Serenissimo Benedicto Zani Venetæ Republicæ tunc Ducem; teste Petro Blesensi in *serm. 15. Emin. Card. Baronio ad d. Annum num. 18.* & Flavio Blondo *Decad. 2. lib. 6.* cujus exemplum imitatus Alexander Papa VIII. anno 1690. eadem Rosa aurea à se benedicta Serenissimum Venetiarum Ducem Franciscum Maurocenum donatum esse voluit.

Agnorum Dei ex cera alba purissima confectorum est altera benedictio propria solius Summi Pontificis, quam facit anno primo sui Pontificatus in diebus octavæ Paschæ Resurrectionis Domini, & deinde anno quoque septimo, dum vivit; & hic Ritus est antiquissimus; aded ut multi velint suam originem esse coævam Cerei Paschalis benedictioni; cum enim gentiles haberent in usu appendendi collo infantium bullas cereas cum superstitiosis signis, ad evitandas fascinoles, teste Varrone *lib. 6. de Lingua Latina*; & Casalio *de Veterib. Sacr. Christi. ritiq. cap. 48.* à Christi fidelibus in primitiva Ecclesia mutata fuit superstitio in Religionem, & ex Cera Paschalis Cerei benedicti cœperunt bullas, seu formulas orbiculares cum imagine Agni, significantis Christum conficere; ad reparandos Dæmonum insultus tum in infantibus, tum in propriis domibus; & ad aucta Ecclesiæ majestate, & religionis pompa; per ministros Papæ ipsæ formulæ cereæ formatæ, & Agnorum Dei nomine insignitæ ab eodem Papa tantummodò, ut consecrarentur; & benedicerentur, consuetudo firmavit; de qua Alcuinus *de Divinis offic. tit. de Sabbato Sancto*. Amalarius Fortunatus *De Ecclesiastic. offic. lib. 1. cap. 17.* Onuphrius Panvinius in *Libello de Agnis Dei*; quem commentatus est; & eruditione plurima exornavit Joseph Maria Suarezius Episcopus Vasonensis anno 1656. qui Corollario primo Auctores plurimos refert, de antiquitate Agnorum Dei, & eorumdem solemnibus Pontificiæ benedictionis; circa quam videndus etiam Castaldus in *Praxi Cereimon. lib. 3. sect. 9. cap. 3.* ubi methodum, & formam, quibus ipsi Agni Cerei benedicuntur exarat; nec non Magrius

in Verb. Agnus Dei; ubi col. 3. notat, S. Gregorium Magnum binos Dei Agnos à se benedictos, auro alligatos misisse Theodolindę Uxori Regis Agiulphi, qui adhuc in Civitate Moguntię conservantur. Et Quartus de *Benedictionibus tit. 2. sect. 8. per totam*; ubi plenè differit de hac benedictione.

66 Virtutes horum Agnorum Dei per Papam consecratorum plures sunt; & valent præcipuè contra fulgura, & grandines: contra incendia ad extinguendum ignem; in naufragiis, in periculis parturientium mulierum; & ad repellendos alios Dęmonis, vel Dęmoniacorum astus, & insultus; juxta sequentes versus, quos Urbanus Papa V. fertur misisse ad Imperatorem Gręcum unà cum tribus Agnis Dei prædictis, ut notant Quartus d. *sect. 8. Prælud. 3. Magr. eod. verb. Agnus Dei col. 4. & Stephanus Quaranta in Summa Bullarii eod. verb.*

Balsamus, & munda cera, cum Chrismatis unda

Conficiunt Agnum: quod munus docti magnum.

Fonte velunt natum, per Mystica Sanctificatum.

Fulgura ne urant Tignum, arcet, & omne malignum;

Peccatum frangit; ut Christi Sanguis, & angit.

Pregnans servatur; simul & partus liberatur.

Munera fert dignis: virtutem destruit ignis.

Portatus mundè de flustibus eripit undæ.

Morte repentina servat, Sathaneque ruina.

Si quis honoret eum, retinet super hoste tripodem.

Parque minor tantum, tota valet integra quantum.

Agnus Dei miserere mei;

Qui crimina tollis, miserere nobis.

67 De his Agnis Dei hæc veniunt notanda ex Moralistis pro casibus conscientię. Primò, quod tangi non possunt, nisi ab illis, qui constituti sunt in ordine Sacro, quia Sacro Chrismate sunt delibuti, juxta *text. in cap. Sacratas. dist. 23.* Et idèd neque clerici, neque Mo-

niales, neque laici possunt eos sine culpa atrectare. Axorius *tom. 1. lib. 9. cap. 9. quæst. 3.* Bonacina in *primum Decalogi Præceptum disp. 3. quæst. 1. punct. 4. num. 13.* Secundò prohibitum esse eisdem Agnos Dei Cereos à Papa benedictos minio pingere, vel alio colore notare sub pœna excommunicationis ex *Constit. 2. Gregorii XIII. incipien. Omni certè stadio.* Bonacina d. *punct. 4. num. 12.* Lezana in *sum. tom. 3. verb. Agnus Dei n. 4. & 5.* ubi advertunt, prædictam censuram nulli esse reservatam; & non esse peccatum, eosdem Agnos ab aliis forsan miniatos, vel depictos retinere. Tertio, ipsos Agnos Cereos benedictos vendi non posse sub pœna Simonię; *DD. ubi supra*; & Giballinus de *Simonia quæst. 12. Consectar. 4.* qui etsi licitam, faciant venditionem ratione materię, vel expensarum itineris; tamen ex decreto Cardinalis Vicarii Papę sub nullo prætextu vendi posse testantur Ricciullus *Lucubrat. Ecclesiast. lib. 1. cap. 9. num. 8.* Magrius d. *verbo Agnus Dei in fine.* Quarto non esse sacrilegium fornicari ab habente Agnum Dei benedictum; etsi committatur in eum aliqua irreverentia; prout etiam si donaretur Amasię, ex doctrina Dianę *par. 1. tract. 7. resol. 18. & part. 3. tract. 4. resol. 67.* Quę in coordinato sunt impressę *tom. 1. tract. 7. resol. 30. resol. 81. & resol. 165. §. 9.* & ex *Quarti d. tit. 2. de benedict. sect. 8. dub. 7.* Quintò ipsi Agni Cerei non sunt gestandi in anulo, neque proiciendi in agros, neque arboribus affigendi, ramisue suspendendi: sed tantummodò in casu incendii possunt in ignem proici; atque tempore tempestatum eorum cera adoleri ad suffumigationem in agris, areis, & vineis ad depellendas diabolicas tempestates; ut ex *Decretis S. Caroli colligit Corius in Epitome Concil. Mediol. verb. Agnus Dei. & Quartus d. sect. 8. dub. 6.*

Quod si quis curiosus peteret, an Episcopi in suis Diœcesibus possint benedicere Rosas aureas, nec non Agnos Cereos, illosque consecrare, prout facit Romę Summus Pontifex? Respondendum esset negativè; licèt enim non defuerint Canonistę, & Moralistę, qui scri-

scripserint, Episcopum posse facere in sua Diœcesi quidquid potest facere Papa in tota universali Ecclesia, nisi expressè prohibeatur; quos cumulat Diana *p. 3. tr. 6. resol. 82. §. 3. & part. 7. tr. 10. resol. 36.* quæ leguntur in *Coordinato tom. 3. tr. 2. resol. 22. & resolut. 27.* & Barbosa *de Offic. & Pot. Episc. allegat. 33. num. 17.* ex quorum doctrina videretur dicendum, has benedictiones Rosæ aureæ, & Agnorum Cereorum nullibi esse prohibitas, & per consequens licitè fieri posse ab Episcopo; nihilominus contrarium est omnino tenendum; quia asserta doctrina est falsa; ut probat Fagnanus *in cap. Perniciosam à num. 29. & seqq. De Offic. ordin.* à quo non dissentiunt Barbosa, & Diana locis citatis, ubi alios allegant, talem facultatem in Episcopo non recognoscentes; ea ratione, quia Episcopi vocati sunt ab Ecclesia Romana in partem sollicitudinis, non in plenitudinem potestatis. *cap. Qui se scit. & cap. Decreto. 2. q. 6.* Et satis est, ex solo usu, vel consuetudine cognoscere esse aliquid reservatum soli Papæ, etiam ex tacita ejus voluntate, ne inferiores audeant, in eose ingerere; inferioribus enim non licet sibi arrogare ea, quæ Papa vult, & intendit, ex solo voluntatis suæ placito sibi retinere: aliàs non esset inferior, sed par, & equalis, ut differit Diana *coordinatus d. resol. 27. num. 4.* Idcirco cum antedictæ benedictiones Rosæ aureæ, & Agnorum Dei cereorum referantur positæ in solo cæremoniali Papæ, satis constat, ejus voluntatem esse, ut à nullo præter eum exercentur; prout numquam ab aliquo Episcopo in tot sæculis factæ fuerunt; & ita concludendum, ab aliis Episcopis eas fieri non posse, tanquam proprias solius Papæ; & ipsi reservatas, ut docet in puncto *Quartus d. tract. de Benedictionibus. tit. 2. sect. 2. dub. 1.*

69 Ad Eminentissimos S. R. E. Cardinales, si querimus, quæ benedictiones spectent, & quas ipsi dare, vel facere possint? Distinguere oportet, an Cardinales sint Episcopi? Vel tantum Sacerdotes? vel solummodò Diaconi? In primo membro Cardinales Episcopi, absque dubio possunt facere omnes be-

nedictiones, quæ propriæ sunt Episcoporum; constitutivas, & invocativas, etiam cum unctione Sacra; quæ pendet ab ordine Episcopali; in cujus collatione, manus Episcopi inunguntur (ut ait Innocen. III. *in cap. Unico. De Sacra Unct.*) ut ostendatur, accipere potestatem benedicendi, & consecrandi. Ideoque omnes benedictiones, quæ cum Sacra unctione fiunt, spectant ad Episcopum; & per consequens ad Eminentissimos Cardinales ordine Episcopali insignitos in eorum Titulis, & Ecclesiis. In secundo membro, si Cardinales sint tantum Sacerdotes, poterunt ex privilegio Apostolico annexo excellentissimæ suæ dignitati eas benedictiones facere etiam cum unctione Sacra, quæ ex privilegio Apostolico concessæ sunt Abbatibus Sacerdotibus, habentibus jus exercendi Pontificalia, & deferendi Mitram, & baculum, de quibus Barbosa *de Offic. Episc. allegat. 3. num. 6.* & Gratian. *Discept. forens. cap. 845.* Ipsi enim Cardinales vallati sunt tribus illis requisitis; ideoque non debent esse deterioris conditionis, quàm Abbates, & sic poterunt in suis Ecclesiis Titularibus, & commendatis campanas benedice; calices, & patenas consecrare; præter alias benedictiones Sacrarum suppellectilium; & collationem primæ Tonfuræ, & ordinum minorum; quos suis familiaribus, ex inveterata consuetudine conferunt. Barbosa *d. allegat. 3. num. 15.* ubi DD. cumulat. *Et de Jure Ecclesiast. Unvers. lib. 1. cap. 4. num. 40.* Principaliter autem Cardinales in Sacerdotio constituti possunt Solem⁷⁰ nem benedictionem more Episcoporum populo impartiri, cum verbis illis *Sit nomen Domini benedictum, &c.* ut docent Hostien. & Joan. Andr. *in cap. 1. de Supplen. neglig. Prælat.* Fagnanus *in cap. Ne pro dilatione. num. 42.* ubi allegat Extravagantem Clementis VII. quæ incipit: *Santissimus in Christo Pater. &c. De Pœnitent. & Remission.* In tertio autem membro, si Cardinales sint tantummodò Diaconi; res videtur pati aliquam difficultatem, quia ad officium Diaconi non spectant benedictiones, attenda eorum origine, sed Sacerdoti sa-

crificanti assistere, Evangelium legere, Eucharistiam populo ministrare, & alia hujusmodi facere; non autem benedicere; ut expressè legitur in *Constitutione Apostol. lib. 8. cap. 28.* & notat Glossa in *cap. Ecce. Verb. Benedicere. dist. 95.* ubi in specie de benedictione Solemni, quam dat Episcopus; non autem eo inferiores. Glossa in *cap. Abbates. Verb. Si Abbas. De Privileg. in 6.* Porro dicendum est, quod Cardinales Diaconi omnes benedictiones dare, & facere possunt, quas faciunt Abbates privilegiati, iis exceptis, in quibus necessaria est Unctio Sacra; idcirco sacra suppellectilia benedicere; & solemnem benedictionem dare populo possunt, per verba *Sit nomen Domini benedictum.* Ea ratione, quia hanc benedictionem potest impartiri, qui habet jura Episcopalia, vel quasi, ex *d. cap. Abbates, ubi DD. de Privileg. in 6.* prout & habent Diaconi Cardinales; & ita docent S. Antoninus in *Summa 3. p. tit. 14. cap. 16. §. 9.* & pluribus citatis novissimè Jacobus Pignatellus *tom. 10. consult. 117. numer. 53.* & *seqq.* ubi resolvit argumenta contraria; & *num. 59.* & *60.* considerat, quod Jus benedicens spectat etiam ad officium Diaconi; qui benedicit Cereum Paschale; & ad Evangelium, & in horis Canonicis dicit *Dominus Vobiscum*, quæ verba habent rationem salutationis, & benedictionis populi. Quas tamen Pignatelli, & DD. quos allegat, opinione, non est attendendus Gavannus in *Manuali Verb. Cardinalis numer. 19.* ubi scripserat, quod si Cardinalis est tantum Diaconus non potest benedicere populum, neque rem aliquam, nec simpliciter, nec solemniter; nisi specialem habeat à Papa facultatem; quia contrarium est omninò verum.

Ad Episcopos autem pertinent omnes benedictiones. Circa quos sciendum; illas esse in quadruplici differentia. Primæ sunt benedictiones rerum, quæ debent esse materia Sacramentorum, ut benedictio Chriftatis, & Olei infirmorum; & hæc fieri non possunt, nisi ab Episcopis. Quartus *d. tit. 1. de Vendi. & Empt. lib. 4. dub. 5. in princ.* Barbosa *alleg. 30. num. 6.* & *Jordanus tom. 1. lib. 3.*

rit. 2. num. 10. quidquid dicat in contrarium Cajetanus *ibi allegatus.* Secundæ sunt illæ, in quibus intervenit Sacra Unctio, videlicet benedictiones Altarium, Campanarum, & Calicum; & hæc, licet sint propriæ Episcoporum, possunt ex Apostolico Privilegio fieri etiam ab inferioribus, quales sunt Abbates. Tamburin. *de Jure Abbatum tom. 1. disp. 23. per totam.* Tertiæ sunt, in quibus Unctio Sacra non adhibetur, sed verbales vocantur: & ex his illæ, quæ concernunt res necessarias Sacrificio Missæ, ut benedictiones Corporalium, & Sacerdotalium indumentorum, pertinent ad Episcopum; etsi ad ejus instantiam Sacra Rituum Congregatio eas deleget Sacerdotibus in aliqua Ecclesiastica dignitate constitutis, ut servatur in hac Diocesi Patavina, non tamen indefinitè, sed ad triennium, vel quinquennium. Quarto loco est benedictio Solemni; in Missa per verba supra repetita, *Sit nomen Domini benedictum* &c. & hæc est quidem sic propria Episcopi, ut si simplex Sacerdos ea uteretur, incurreret in Irregularitatem. Glossa in *cap. Ministrare. 26. qu. 6.* Majolus *de Irregularit. lib. 4. cap. 13. num. 4.* Nihilominus ex Privilegio Papæ est delegabilis etiam inferioribus Episcopo, ut diximus supra de Cardinali Diacono; immò ex consuetudine est præscriptibilis per simplices Sacerdotes. Pignatellus *d. to. 10. consult. 117. num. 62.* ubi notat in Ecclesia Parisiensi Parochos uti ea Solemni benedictione; prout fit in Ecclesia Græca, in qua nullum est discrimen inter Solemnam benedictionem Episcoporum, & simplicium Sacerdotum ex traditis per Isaacum Lambertum in *Pont. Eccl. Græcæ part. 11. Liturg. Ord. de Ritu Benedictionis.*

Demùm Alia est benedictio propria Episcopi; illa scilicet, quam manu aperta dat populis genuflectentibus, dum ipse Episcopus ambulat, vel equitat per suam Civitatem, vel Diocesim, ut in *Ceremoniali Episc. lib. 2. cap. 5. in princ.* de qua scribunt Barbosa *alleg. 27. à num. 63.* & *seqq.* & *Jordanus d. tomo 1. lib. 5. tit. 15. à num. 39.* & *seqq.* ubi notat, hanc benedictionem esse ita propriam Episcopi.

Episcopi, ut si quis absque ejus licentia eam daret, esset puniendus; ac tantæ virtutis pariter esse; ut per eam deleantur peccata venialia, ex doctrina S. Thomæ 3. p. qu. 87. art. 3. Card. Toleti lib. 3. cap. 3. num. 9. de qua scripsimus in *Decisionib. Anni 1687. in Quæst. Mensis Decembris.*

Ad Sacerdotes spectant aliæ benedictiones, in quibus Sacra unctio non adhibetur, de quibus in Missali Romano, & Rituali; sed cum triplici distinctione. Aliæ enim fieri non possunt, nisi ab habentibus delegatam facultatem à Sede Apostolica, & ejus nomine, à Sacra Rituum Congregatione, quæ illam concedit ad tempus limitatum Sacerdotibus in aliqua dignitate Ecclesiastica constitutis, quales sunt Præpositi, Archipresbyteri, Vicarii foranei, & hic Patavii Primicerius, & Massarius Congregationis Parochorum; & hæc facultas datur pro benedicendis Sacerdotalibus indumentis, Mappis Altarium, Corporalibus, Tabernaculis, Pixide pro asservanda SS. Euccharistia, Cruce, atque Imaginibus Christi, Deiparæ, & Sanctorum. Gavantus in *Rubric. Missal. part. 4. tit. 19. num. 23.* Vel cum facultate delegata simplici Sacerdoti per ipsum Episcopum; & sunt benedictiones primarii Lapidis pro ædificanda Ecclesia; pro benedicenda ipsa, pariter Ecclesia jam ædificata; nec non Cæmeterio; ac etiam pro reconciliandis Ecclesia (quæ prius non fuisset consecrata) & cæmeterio in pollutionis; casibus, de quibus Rituale Romanum *sub tit. de Benediction.*

Secundi generis benedictiones ad Sacerdotes spectantes sunt illæ, quæ sunt propriæ Parochorum, & fieri non possunt, nisi ab exercentibus Curam animarum. Hujusmodi esse censentur benedictiones Sponsorum, Fontis baptismalis in Sabbato Sancto, atque domorum in eadem die. Reliquæ omnes, candelarum, cinerum, palmarum, ovorum, aliorumque comestibilium etiam à Sacerdotibus non Parochis fieri possunt, ad quem effectum earum formulæ, & preces positæ sunt in Missali Romano; & hinc processit illa Regula;

quam approbant Gavantus in *Rubric. Missal. d. part. 4. tit. 19. num. 1. & num. 20.* & Pignatellus *tom. 6. consult. 76. num. 11.* quod Benedictiones notatæ in Missali sunt communes cuicumque Sacerdoti, etiam Regularibus in suis Ecclesiis; illæ verò, quæ ponuntur in Rituali Romano censentur reservatæ Curatis animarum.

Hinc non levis est disputatio inter Doctores; an benedictio Mulierum post partum fieri possit à solo Parocho, vel etiam à Regularibus? Et ad horum favorem respondiisse Sacram Congregationem die 2. Julii 1620. assertit Novarius in *Summa Bullarum part. 2. Commentar. 51. num. 17.* ea ratione, quia, etsi collocata existat talis benedictio in Rituali Romano, statim post Ritum celebrandi Matrimonium; nihilominus Rituale in rubrica hujus benedictionis non nominat Parochum, prout paulò ante fecit in Rubrica benedictionis nuptiarum; sed nominat simpliciter Sacerdotem; dicens, *Si qua puerpera. &c. petierit à Sacerdote benedictionem.* Cœterum contra Regulares scripsit Genueus in *Praxi Curie Archiepiscop. Neapol. cap. 72. num. 13.* cum enim puerpera pro receptione illius benedictionis solita sit offerre candelam, ad imitationem Deiparæ, quæ obtulit par turturum, aut duos pullos columbarum, & omnis oblatio Parochianorum de Jure spectet ad Parochum; ad ipsum pariter debet pertinere benedictio puerperæ privativè quo ad alios quoscumque, etiam Regulares; ut etiam docet Pignatellus *tom. 5. consult. 77. per totam*, addens sequentes rationes; quia hæc benedictio est accessoria benedictionis sponsorum; fit cum cotta, & stola, quæ est signum jurisdictionis, quam Regulares exercere non possunt, cum eam non habeant, in exteris mulieres; à quarum immò consortio, & colloquio eos alienos esse convenit, ut pluribus Sanctorum exemplis ibidem Pignatellus demonstrat. Ulteriùs, quia sic servatur Romæ, quæ est Sacrorum Rituum Magistra. Rota *coram Merlino Decis. 657. num. 21. & Decis. 745. num. 12.* Quibus, aliisque pluribus congruentis per eundem Pignatellum

tellum allegatis, tandem concludit, Sacram Concilii Congregationem re-
semel, ac iterum maturè discussa in
Una Antuerpiensi die 18. Novemb. 1662.
censuisse, ac declarasse, *Non licere Regu-
laribus in propriis Ecclesiis mulieres post
partum ad Purificationem admittere.* Ne-
que obstat contraria declaratio ejusdem
Sacræ Congregationis de anno 1620. 2.
Julii, apud Novarium; quia processit
ad favorem Regularium Civitatis Bon-
oniæ; qui habebant pro se consuetudi-
nem, & legitiman præscriptionem be-
nedicendi mulieres post partum, qua
cessante, talis benedictio à proprio Pa-
rocho est facienda; ut diximus etiam
supra Decif. 27. num. 85.

78 Ad Abbates autem, consecrationis
munere insignitos, vel Privilegio Apo-
stolico vallatos, spectant omnes benedi-
ctiones, tam cum Sacra unctione, quam
sine ipsa; & idèd possunt calices, pate-
nas, & campanas benedicere, nec non
Sacerdotalia Indumenta; sed pro usu,
& servitio Ecclesiarum sibi subditarum;
non autem ad petitionem alienorum,
ut supra plenè probavimus circa conse-
crationem Altarium Decif. XIII. à num.
21. & seqq. ubi plures rationes adduxi-
mus, Decreta Sacræ Congregationis,
& Doctores ita tenentes, quibus adden-
di sunt Lezana in Sum. tom. 3. Verb. *Bene-
dictio* num. 7. Gavantus in Rubr. *Missalis*
part. 4. tit. 19. num. 22. Et in Manuale
Episcoporum Verb. *Abbas* num. 29. &
30. Nicolius in Flosculis eod. Verb. *Ab-
bas*. num. 5. & Lantufca in *Theatro Regul.*
Verb. *Benedictio*. nu. 2. ubi addit, cautè
esse legendos Auctores, qui extendunt
hanc facultatem ad paramenta, & res
aliarum Ecclesiarum; quales sunt Af-
canius Tamburinus de *Jure Abbat. disp.*
23. quæst. 13. tom. 1. & Quartus de *Bene-
dictionib. d. tit. 1. sect. 4. dubit. 6.* qui ma-
nifestè falluntur.

79 Ad Prælatos tandem Religionum
mendicantium spectant ex Apostolicis
Privilegiis benedictiones omnes, in
quibus Sacrum Chrisma non adhibetur;
& idcirco possunt benedicere Corpora-
lia, Vestes, Sacerdotales, & Ecclesia-
stica paramenta, ut docent communi-
ter omnes Moralistæ; Quartus d. *sect. 4.*

dub. 7. Diana *Coordinatus tom. 7. tract.*
1. *resol. 24.* quæ desumpta est ex veteri,
in quo jacebar, *part. 3. tract. 2. resol. 40.*
& Lezana d. tom. 3. Verb. *Benedictio* nu. 8.
ubi ita scribit: *Hæc porò facultas Præ-
latorum Regularium benedicendi ornamenta
Ecclesiastica, seu alia, in quibus Chrisma
non intervenit, intelligi debet ad proprios
usus, & pro ipsorum Ecclesiis, non pro
aliis.* Et refert declarationem Sacræ
Congregationis diei 13. *Monthis Martii*
1632. de qua etiam Barbosa in *Decif.*
Apostol. Verb. Abbas num. 1. & Novarius
in *Lucerna Regular. V. Benedicere* num. 3.
Quæ omnia hucusque dicta deserviunt
pro intelligentia benedictionum Eccle-
siasticarum, sive sint constitutivæ, sive
invocativæ tantum, quæ fiunt à supra-
dictis Ecclesiasticis personis.

Laicales autem benedictiones, quæ
solummodo invocativæ sunt, fiunt, ut
plurimum, à Parentibus super filios suos,
sive naturales, sive spirituales; 80
& harum origo licèt in Scriptura Sacra
videatur incipere à Noe post diluvium,
quando data maledictione Cham filio
irreverenti, benedixit Semo, & Japhe-
to, nihilominus credendum est, ipsum
primum Parentem Adam solitum fuisse
benedicere filios, & nepotes suos, ut
differit Quartus de *Benedictionibus* tit. 3.
sect. 17. Prælu. 1. quem postea sequenti
Patriarchæ consueverunt benedicere
suos filios, cum essent morituri, ut legi-
tur de Isaac *Genes. 17.* & de Jacob *Genes.*
48. & 49. & sic de cæteris, forma au-
tem benedicendi filios non est certis ver-
bis præscripta; sed pendet à pietate Pa-
rentum; qui in lege Evangelica, un-
cum verbis invocantibus bona spiri-
tualia, & temporalia filiis suis, debent
adhibere signum Crucis, & illam for-
mare manu super illos, ut advertit
Quartus d. *Prælu. 1.* quia Crucis signum
est instrumentum cujuscumque boni,
teste Tertulliano de *Baptismo* cap. 8.
Fructuosam autem esse filii Parentum
benedictionem affirmat *Ecclesiast. cap. 3.*
vers. 11. dicens: *Benedictio Patris firmat
domos:* id est stabilit familias, ut Tiri-
nus commentatur; & è contra *Maledi-
ctio Matris eradicat fundamenta,* cujus 81
horrendum exemplum narrat S. Augu-
stinus

stinus lib. 22. de Civit. Dei cap. 8. quod refert Menochius in sua Oeconomica Christiana lib. 7. cap. 14. num. 5. ubi addit alios duos casus, unum Matris maledicentis filium ingratum; & obsecrantis, ut occisus sibi domum posset deferri; alterum Patris à filio percussi, & dicentis; utinam manus illa tibi abscindatur, & tu in furca suspendaris; utrumque autem successit intra tres dies; siquidem duo filij prædicti bibendo, & ludendo simul in caupona, ad rixam provocati maledictus à Patre occidit maledictum à Matre, quæ ita vulneribus confossum gens ad ipsam portavit; homicidæ autem capto à satellitibus manus fuit obtruncata, & deinde ob homicidium ipsemet in furca suspensus. Hinc S. Caterina Senensis adhuc puerula Matri suæ quodam die maledicenti, sapienter dixit: Mater mea noli maledicere; quod si ego tibi inobediens sum, verberare me ipsam non desinas. Ita Frigerius in Vita eiusdem Sanctæ. lib. 1. cap. 4. num. 3.

Quo ad Ultimum. Si quærimus, quæ necessaria sint ad benedictionem novæ Ecclesiæ, vel Cæmeterii? Respondetur; delegandam esse licentiam ab Episcopo simplici Sacerdoti eam benedicturo: deinde servandas esse formulas, & preces præscriptas in Rituali Romano, quæ consistunt, in ablutione parietum exterius, & interiùs cum aqua benedicta, & aspergillo ex hyssopo; recitatione Litaniarum, & Psalmorum, ac Orationum prout in eodem Rituali; de quibus Cæremoniis agit Castaldus in Praxi lib. 2. sect. 11. cap. 6. ubi num. 4. advertit unum, quod non vidi observari; videlicet, etiam Oratoria privata esse benedicenda iuxta eandem formam præscriptam in Rituali Romano, etsi cum minori solemnitate exequendam; quod notent Episcopi; qui viso Indulto Apostolico, concedente alicui nobili personæ usum oratorii privati pro Sacrificio Missæ; & visitato ipso Oratorio quo ad decentiam loci, & ornamenta, statim relaxant mandatum de celebranda Missa, nihil dicentes de necessaria præcedenti benedictione.

D E C I S I O XLIII.

A R G U M E N T U M.

Agitur de Ornamentis Ecclesiarum, & Altarium, quæ sunt Ecclesiastica, Regalia, Moralia, & Legalia. Prima nempe Ecclesiastica sunt Mappæ, Pallia, Crux, Candelabra, Lucernæ, & alia prout in Rubrica Missalis, circa quæ variæ difficultates solvuntur, & eruditiones dantur, præcipuè circa Lucernas perpetuas, & inextinguibiles antiquorum. Regalia ornamenta sunt donationes Principum. De his historiarum plures, illaque donationis Constantini Imperatoris. Moralia sunt devotio, & reverentia plebis in Ecclesia. De his multa scitu digna; & de Diaconisfarum officio. Legalia tandem ornamenta Immunitas loci Sacri. Agitur de iure Asyli pro confugientibus ad Ecclesiam, juxta Bullam Gregorii XIV.

S U M M A R I U M.

- 1 Ornamenta Ecclesiæ, & Altaris necessaria ad Sacrificium.
- 2 Hæretici Illuminati impugnabant ornamenta Ecclesiæ, & Altarium.
- 3 Ornamenta Ecclesiastica pro Ecclesiis, & Altaribus quæ?
- 4 Tobalee tres lineæ super Altare, & an ex Canape? & benedictæ?
- 5 Pallium ad Altare coloris officio diei convenientis; & sine lignæ coronide.
- 6 Crux in medio Altaris poni debet pro Missa. An cum imagine Crucifixi, vel sine? Et an si in Icone sit dicta Imago? Vel sit Altare majus, & in eo recondita Eucharistia?

- 7 Candelabra cum candelis cereis accensis.
- 8 Candelæ accensæ in Missa quid significant? Earum numerus? Materiam?
- 9 Candelabrorum mysticus sensus.
- 10 Tabella orationum secretarum ad pedem Crucis.
- 11 Cussinus in Altari, & ejus significatio.
- 12 Lectorile pro Missali, loco cussini. Ejus nomina, & Mysterium.
- 13 Ampullarum cum vino, & aqua pro Sacrificio locus.
- 14 Intorticia pro elevatione Eucharistiæ.
- 15 Campanula, seu Tintinnabulum.
- 16 Tabula lignea an pulsanda fer. 6. Parascève in elevatione Eucharistiæ?
- 17 Ornamenta Ecclesiastica non simpliciter, sed secundum quid necessaria pro Sacrificio.
- 18 Ciboria ad Altaria quid sint?
- 19 Altaria marmorea moderna descripta.
- 20 Picturis ornandæ Ecclesiæ, & Altaria. Testimonia antiquorum.
- 21 Iconoclastæ contra sacras Imagines.
- 22 Pictorum eximiorum Catalogus apud Masinum.
- 23 Vela, & Tapetes pro ornatu Ecclesiarum.
- 24 Velatum Altare tempore Missæ. Cur, & quomodo?
- 25 Velum Altaris retraheretur ab Offeritorio usque ad Communionem.
- 26 Dictio verbi antecedentis, non replicata, sed omissa in sequenti.
- 27 Lucernis, ac Lampadibus ornandæ sunt Ecclesiæ.
- 28 Lampadarum formæ diversæ; & variâ nomina.
- 29 Cicindelia, unde dicta?
- 30 Legata pia pro oleo Lampadarum, Ecclesiæ.
- 31 Lucernæ antiquorum æternæ, & inextinguibiles.
- 32 Lucernæ æternæ quomodo fierent ab antiquis?
- 33 Floribus ornanda Altaria:
- 34 Frondes festivæ ad Ostia Ecclesiarum cur? & quando cœperint?
- 35 Ornamenta Regalia quæ nam sint in Ecclesiis?
- 36 Roma cum aliis Civitatibus donata Summo Pontifici per Constantinum.
- 37 Mathildis Comitissæ donatio Ecclesiæ Romanæ.
- 38 S. Inæ Regis Britannici liberalitas erga Ecclesiam Romanam.
- 39 Ementrudis piæ Matronæ testamentum, & legata pia.
- 40 Pontificum Romanorum donationes Ecclesiis Romæ.
- 41 Rugæ in Ecclesiis quid essent antiquitus?
- 42 Patavini Cleri divitiæ, & opulentia.
- 43 Legatum pium est quod relinquitur Ecclesiæ.
- 44 Donatio facta Ecclesiæ non requirit solemnitatem.
- 45 Dagobertus Rex Francorum liberalitatem erga Ecclesias.
- 46 Ornamenta Moralia in Ecclesiis devotio populorum. Devotionis regulæ.
- 47 Mulieres in Ecclesiis segregatæ à Viris; earumque introitus per diversam januam.
- 48 Diaconisæ olim quænam essent? Et qualia earum officia?
- 49 Diaconissarum officium Mediolani adhuc durat.
- 50 Egeni prohibiti quærere cleemosynam per Ecclesias.
- 51 Vencorum pietas, & devotio inaudienda Missa.
- 52 Ludi theatrales, Comediæve prohibitæ in Ecclesiis.
- 53 Altari vicinus populus stare non debet in Missa.
- 54 Mulier à Demone ditata, ut irreverentias causaret in Ecclesiis.
- 55 Diabolus scribit peccata irreverentiæ commissa in Ecclesiis.
- 56 Ornamenta Regalia Ecclesiarum, quæ?
- 57 Immunitas loci Sacri quo ad res, & personas ad ipsum confugientes.
- 58 Asylum apud Hebræos Templum, & sex civitates refugii.

59 *Asyla apud Gentiles.*

60 *Immunitas loci Sacri quò Jure introducta?*

61 *Delicta, quæ non gaudent Immunitate loci Sacri.*

62 *Immunitatis violatæ loci Sacri puniitio cælestis.*

Quia fatis non est, ad Sacrosanctum Missæ Sacrificium dignè celebrandum, consecratio, seu benedictio Ecclesiæ, vel Altaris; nam præter illam requiruntur etiam convenientia ejusdem Ecclesiæ, Altarisque ornamenta; quæ impij hæretici, Illuminati nuncupati; in principio hujus sæculi execrabantur; asserentes, inter ceteros errores, quos profitebantur, *Virtuti, salutique adversari elegantem ornatum in Ecclesiis, ac propterea ab eo esse abstinentium*; ut notat Gualter. *cap. 28. sæculo 17. & Salelles de S. Inquisit. lib. 3. Regula 325. num. 488.* idcirco in præsentia agendum est de ipsis ornamentis tum Ecclesiæ, tum Altaris, quæ quidem ad quatuor capita rediguntur, alia enim sunt ornamenta *Ecclesiastica*; alia *Regalia*, alia *Moralia*, & alia *Legalia*; de quibus breviter quæ potiora sunt, referemus.

Ornamenta Ecclesiastica sunt, quæ à Rubricis Missalis præparari jubentur in Ecclesia, & in Altari pro Divini Sacrificii celebratione; videlicet *Mappe*, sive *Tobaleæ*; *Pallia*, *Crux*, *Candelabra*, *Candelæ cereæ accensæ*, *Tabella Secretarum*, *Cuffinus pro Missali*; locus pro collocandis ampullis vitreis cum vino, & aqua, *pelucula*, & *manutergio*; *Intorticium accendendum* ad elevationem Sacramenti; & *Campanula* eodem tempore pulsanda, prout in Rubrica Missalis *tit. XX.* de quibus scribens S. Optatus Milevitanus, qui vivebat anno Christi 365. ita ait *lib. 6. Quis fidelium nescit in peragendis Mysteriis ipsa ligna* (Altaria scilicet, quæ in Africa lignea erant) *Linteamine cooperiri?* Victor quoque Episcopus Africanus Anno 530. *lib. 1. de Persecutione Africana* narrat; Proculum quemdam ab impio Genferico in Provinciam Zeugitanam adversus Catholicos missum, ma-

nu rapaci cuncta devastasse, & de *Pallis Altaris camisas sibi, & feralia fecisse.* Subdit autem Ivo Carnotensis Episcopus, qui scribebat anno 1088. *part. 2. Decret. cap. 132. Observandum est, ut Mensa Christi, idest Altare, ubi Corpus Dominicum consecratur, ubi Sanguis ejus hauritur, ubi Sanctorum Reliquiæ reconduntur, ubi preces, & vota populi in conspectu Dei à Sacerdote offeruntur, cum omni veneratione honoretur; & mundissimis linteis, & palliis diligentissimè cooperiatur; nihilque super eponatur, nisi capsæ cum Sanctorum Reliquiis, & quatuor Evangelia.*

In primis igitur Altare debet cooperiri tribus mappis, seu tobaleis, ex lino confectis. *cap. Si per negligentiam. 27. De consecrat. dist. 1.* quamvis etiam ex canape fieri possint ex Gavant. *tom. 1. part. 5. de Mensur. Sacr. Suppellectil. §. Mappæ ex Linò. Quartus in Rubr. Missal. part. 1. tit. 20. dub. 8. Verf. Dico Secundò.* ubi alios DD. citat. Tamburin. *de Sacrific. Missæ lib. 1. cap. 5 §. 3. num. 3.* Qui id affirmat etiam de Corporali *Bissus in Hierurgia Sacra Verb. Altaris paramenta num. 283.* Quarum quidem tobalearum prima, & superior debet esse oblonga, itaut à lateribus pertingat usque ad terram; aliaæ duæ possunt esse breviores, aut una duplicata, tantæ magnitudinis, ut totum Lapidem Sacrum cooperiant; & debent esse omnes benedictæ ab Episcopo, vel ab alio potestatem habent; excepto casu necessitatis, in quo non esset peccatum uti mappis non benedictis. *Bissus d. num. 283. & in Verb. Linteum num. 107.* addens, quod in hoc casu, non esset amplius eis utendum ad profanos, vel domesticos usus. Secundò Altare ornandum est pallio coloris convenientis officio illius diei. *Missal. in Rubric. gener. tit. 20. num 1.* & potest fieri de quacunque materia lineæ, laneæ, sericæ; etiam ex auro, & argento solido; & in ejus medio Crux depingi, vel sculpi potest; seu imago alicujus Sancti, ejus præcipuè, cui dedicatum est Altare; & quamvis possit benedici unà cum tobaleis, ejus tamen specialis benedictio

non est necessaria, & idè specifica pro pallis non habetur. Bissus *d. Verb. Altaris Paramenta num. 283.* Immò sine pallio potest esse Altare, si constructum sit Lapidibus marmoreis, ornatis varietate, & pretiositate materiæ; ut hisce temporibus frequentatur in Ecclesiis qualificatis; adèd ut sit pallium ponendum, ubi Altare compositum foret ex materia rudi; & redderet indecentiam. Quartus *d. part. 1. tit. 20. dub. 9.* Pallia autem carere debent lignea coronide; quæ quidem olim erat in usu, ut vidi in adolescentia mea; sed ex reiteratis Episcoporum præceptis, in visitatione factis, desuevit, & ejus loco apponuntur fasciæ acu mirè elaboratæ, vel serico, & auro contextæ. Bissus *ubi supra num. 282. §. 2.* & hoc ne Sacerdos celebrans, dum junctis manibus jubetur in medio Altari illud digitis tangere, impediatur à coronide lignea Pallii, quæ satis ampla fieri solebat. *Cæremon. Episc. lib. 1. cap. 12.* Tertio requiritur CruX in medio Altaris, ad celebrandum, tanquam signum Regis in Regia, cujus exempla sequamur. Bissus *d. Verb. Altaris paramenta nu. 284.* vel quia ex judicio meo, Christus Dominus usus est Cruce tanquam Altare pro Sacrosancto cruento Sacrificio à se offerendo in Calvario, ut dictum est supra *Decis. 13. numero 41.* Sed utrùm in Cruce debeat esse imago Crucifixi? Afferendum est ex communi usu Ecclesiæ; negandum verò ex præcisa necessitate; quia Rubrica Missalis *d. titul. 20.* loquitur de Cruce, non autem de ipsius Crucifixi imagine; & quotiescunque mandat, Sacerdotem se inclinare Cruci, non exprimit imaginem Crucifixi; adèd ut sit satis, in medio Altaris ponere Crucem, etsi non haberet eamdem Crucifixi imaginem. Quartus *d. part. 1. tit. 20. dub. 10.* Bissus *ubi ante num. 284. §. 3.* addens, asserere Gavantum, ponendam esse Crucem in medio Altaris, etsi in Icone ejusdem sit insculpta, vel depicta imago Crucifixi; negare verò Tamburinum *de Sacrific. Missæ lib. 1. cap. 5. §. 6. num. 2.* Sed Tamburini opinio non est amplectenda, quia est contra verba

Rubricæ; neque illa, quæ asserit, Crucem non esse necessariam in Altari, si in eo sit Tabernaculum cum Sanctissimo Sacramento, ne ponatur figura; ubi adest figuratus; nam etiam in illo Altari CruX est ponenda ad Sacrificium celebrandum, ut manifestè deducitur ex Rubrica Missalis, *De Ritu servan. tit. 4. num. 4. & 6.* ubi mandat si Missa solemniter celebretur in antedicto Altari, prius esse genuflectendum Sacramento ibi incluso manente; deinde ter esse Crucem incensandam; & idem in Vesperis faciendum fore. Ergo ex præcepto Rubricarum CruX est apponenda etiam in Altari majori, in quo est Tabernaculum cum Sanctissima Eucharistia. Bissus *Verb. CruX Altaris num. 386.* ubi id limitat, si Sanctissimum Sacramentum sit solemniter expositum in eodem Altari, ex Gavanto *part. 2. tit. 14. num. 6.* & ex Bauldry in *Manual. Sacr. Cærem. part. 2. cap. 9. artic. 3. num. 3. & part. 3. tit. 15. num. 4. & cap. 17. num. 6.* advertentes tamen dictis locis, non esse absque magna necessitate celebrandam Missam in illo Altari, in quo est expositum Sanctissimum Sacramentum. Quarto ab utroque latere Crucis debent esse Candelabra cum candelis cereis accensis; saltem duabus; quia numquam licet celebrare absque lumine; *cap. fin. de Celebrat. Missar.* quia lumen significat vel expectationem æternæ lætitiæ nobis promissæ in hoc Sacrificio. Gemma *Anim. lib. 1. cap. 118.* vel quia Sponsus, qui Christus est, expectari debet cum lumine. S. Hieronym. *Epist. 20.* Vel quia innuit claritatem Christi in Sacrificio; vel purgationem rubiginis nostrarum culparum, ut ex SS. Patribus differit Gavantus *part. 1. tit. 20. Rubr. Missal. Litt. Y.* In necessitate posse celebrari cum unico lumine concedit Azorius *lib. 10. cap. 28. q. 5.* & Quartus *d. part. 1. tit. 20. dub. 11.* Cum pluribus autem luminibus, cessante superstitione, vel ambitione, nil prohibet litare, puta ob diem festum, vel Altaris Solemnitatem, aut assistentiam personæ in dignitate constitutæ. Bissus *d. Verb. Altaris Paramenta num. 284. §. 7.* Cereæ tamen debent esse Candelæ; non ex sevo, vel

- vel simplici oleo, neque in casu necessitatis, juxta opinionem Suarezii in 3. p. D. Thom. tom. 3. disp. 81. sect. 3. vers. Tertio. esset enim magna indecentia; etsi id concedant DD. quos allegat Diana Coordinatus tom. 2. tract. 1. resol. 56. desumpta ex veteri part. 2. tract. 14. resol. 67. Denotant autem duo candelabra duos populos Judaicum, & Gentilem; inter quos stat Crux, signum lapidis angularis Christi, qui facit utraque unum; & ideo Crux debet esse altior candelabris; ea ratione quia, Christus Dominus factus obediens usque ad mortem, mortem autem Crucis; propter hoc Deus exaltavit illum; Ac Philip. 2. 9. idest super omnes populos. Gavantus d. part. 1. tit. 20. litt. V. ubi docet, Crucem in Altaris medio esse debere ita prealtam, ut pes Crucis equet altitudinem candelaborum; & Crux ipsa tota candelabris superemineat; quod nimium videtur; neque est in praxi receptum; nimis enim esset extollenda Crux, quando candelabra sunt magna; ideo satis puto, si medietas superior Crucis superet medietatem superiorem candelaborum. Quinto ad pedem Crucis collocanda est Tabella orationum, secretarum; Hymni Angelici, & Symboli Apostolorum, & juxta communem usum in cornu Evangelii tenenda est alia Tabella cum *In principio &c.* & in cornu Epistolæ alia cum *Lavabo &c.* ad commodiorem usum
- Mystrarum. Sexto opus est pulvinari, seu Cussino, super quo requiescat Missale, per quod significari, ait Innocentius III. lib. 2. cap. 41. ministranda esse temporalia prædicanti Verbum Dei, ut abique incommodo victum habeat. Vel ex Hugone lib. 2. cap. 20. cor suscipientis Verbum Dei, debere esse tenerum, non lapideum, ut cor Judæorum. De eo ita scribit Bissus Verb. Cussinus num. 612. *Fieri potest ex quacunque materia, sed decentius est, quod sit similis planetæ, cum quatuor floccis in quatuor angulis.* Hisce temporibus invaluit usus Lectoris lignei, auro, vel argento contexti, loco cussini, super quo reponitur Missale, ut commodius Sacerdos legere Missam possit, ob ejus Lectoris altitudinem; quod etiam vocatur *Analogium, Pluteus, Lectorium, Distorium, & Lectricium*, de quibus vocibus agunt Ferrarius de Orig. Lingue Italice verb. *Lectorino*. Et Magrius in Hierolexic. verb. *Ambo*. Silentibus circa illum Gavanto, Bauldry, Bisso, & aliis ceremonistis. Commoditas legendi illud gratum reddit, præcipue Sacerdotibus linceos oculos non habentibus; & retinet in se mysterium pulvinaris, seu cussini, supeditat enim requiem libro; & innuit, Evangelizanti Verbum Dei, & Altari inservienti, quæ necessaria sunt ad victum, esse subministranda, ne in temporalibus laboret. Septimo locus debet esse paratus propè Altare ad collocandas in eo Ampullas vitreas cum vino, & aqua pro Sacrificio, pelliculam, & manutergium: videlicet vel parva mensa, vel fenestella in muro Ecclesie; non autem Altaris. Bissus d. verb. *Altaris paramenta num. 285.* Octavo requiritur Intortitium, vel cereus accendendus in elevatione Sacramenti; etsi in diebus festivis duo magis conveniant; quod si unicum intortitium adhibeatur, debet esse in cornu Epistolæ, non solum quia est vicinius ministro, illud accensuro; sed etiam ne minister ipse ipsum accendens in cornu Evangelii causet distractionem Sacerdoti, faciem in eam partem habenti conversam, & canonem legenti. Bissus ubi prox. d. num. 285. §. 1. Tandem campanula habenda est, vel in mensa apud ampullas vitreas, vel in muro appensam cum cordula ita longa, ut minister genuflexus in cornu Epistolæ possit illam pulsare ad *Sanctus Sanctus &c.* ut excitet devotionem circumstantium: & ad elevationem Sacramenti, ob ejus reverentiam; introductumque ejus usum ait Bissus verb. *Campanula num. 44.* §. 1. vel ab Honorio Papa III. vel à Vidone Cardinali; subdens §. 2. aliquando laudabilius esse, eam non pulsare in Missis privatis, quando Missa alia solemniter celebratur, vel dicitur Officium Divinum in Ecclesia; vel populus adorat SS. Eucharistiam ibidem expositam; est enim tunc in actuali devotione, & adoratione, à qua sono campanule distrahe-

straheretur. Quod autem scribit Bauldry *part. 4. cap. 10. art. 4. num. 18.* non esse pulsandam tabulam ligneam, dum elevatur Sacramentum feria sexta in Parasceve, eoquia populus illud adorant attentè, tanquam mox de sepulchro eductum, mihi non arridet; facillè enim mentes hominum evagant; & ad sonum tabulæ lignæ, colliguntur, atque elevationem Sanctissimæ Hostiæ majori cum obsequio mirantur, & venerantur. Sonus autem campanulæ, dum Sacerdos sumpturus est Sanguinem Domini, non laudatur à Gavanto *part. 2. tit. 10. num. 6.* neque à Biffo *d. num. 44. §. 3.* dicentes gratis fieri: sed ubi talis est usus, ut Venetiis, non est impugnandus, excitat enim in illo actu iterum populi devotionem, & attentionem.

17 Hæc sunt ornamenta Altaris Ecclesiastica, quæ sunt simpliciter necessaria ad Sacrificium Missæ ritè perficiendum, tanquam à Rubricis Missalis, & ab universali usu Ecclesiæ commendata. Alia tamen sunt ornamenta Altaris necessaria secundum quid, juxta majorem, vel minorem ministrorum Ecclesiæ devotionem, aut dierum solemnitatem; videlicet ciboria cum columnis, picturæ, vela, tapetia, lucernæ & flores. De Ciboriis, & columnis ita scribit Anastasius in Gregorio Primo. *Hic fecit beato Petro Apostolo ciborium cum columnis suis quatuor ex argento puro.* Et in Leone Tertio: *Fecit in Basilica beati Petri Apostoli, super Altare majus, ciborium cum columnis suis quatuor ex argento purissimo deaurato, cum diversis Historiis miræ magnitudinis.* Erant autem ciboria turritæ ædiculæ, quatuor minimum columnis innixæ, quæ tegebant Altare more Græcorum, ut ex Paulo Silentario apud eruditissimum Cangium demonstrat Joan. Mabillon *de Liturgia Gallicana lib. 1. cap. 8. num. 8.* Hac tempestate ornantur Altaria erectione columnarum ex politissimo marmore; quarum spiræ, & stylobata faciebus Angelicis, seu inscriptionibus eruditis condecorantur. Epistylia verd scapis superimposita, astragalus, seu fasciis ornata, aut Angelos sustinent,

aut triglyphos floribus, & frondibus, tanquam coronis tumentes.

Picturis quoque, sacris scilicet imaginibus, Ecclesiæ, & Altaria ornanda sunt juxta Apostolicam traditionem, quam latè comprobat Emin. Card. Baronius ad Annum Christi LVII. ubi *num. 34. & seqq.* cum probasset in primis Vexillum Crucis potiore locum inter picturas, in Ecclesiis fieri solitas, obtinuisse, subdit: *At non his tantum picturis Ecclesiarum absides; sed & ipsos Ecclesiarum parietes dextra, & sinistra dispositos, diversis historiis veteris, vel novi testamenti ad pietatem aspicientes instituentibus, fuisse egregiè exornatos, idem Auctor, (S. Paulinus Episcopus Nolanus, qui eodem sæculo vixit, quo Constantinus Magnus Imperator) in nono, & decimo Natali Sancti Felicis, quem præclaro poemate illustravit, copiosè describit.* Subindè de iisdem picturis ad ornatum Ecclesiarum, in iisdem fieri solitis, testes allegat S. Augustinum *de consensu Evangel. lib. 1. cap. 10. & contra Faustum lib. 22. cap. 73.* S. Basilium *Orat. in S. Barlaham.* & S. Gregorium Nyssenum *Orat. in Theodoret.* Ac paulò post, confutato *canone 36. Concilii Eliberini,* tanquam commentitio in illis verbis: *Placuit picturas in Ecclesia esse non debere.* Quæ addita ab hereticis fuisse demonstrat; subdit Prudentii Poetæ Christiani, in quarto sæculo sequentia carmina promentis circa Divi Cassiani martyrium, videlicet:

*Erexi ad Cælum faciem, stetit obvia
contra*

Fucus colorum picta Imago Martyris;

*Plagas mille gerens, totos lacerata
per artus,*

*Ruptam minutis præferens punctis
cutem.*

*Innumeri circum pueri (miserabile
visu)*

*Confossa parvis membra figebant
stylis.*

Et de S. Hippolito ita pariter canentis:
Exemplar sceleris paries habet illius;
in quo

Multicolor fucus digerit omne nefas.

Picta

*Picta super tumultum species liquidis
viget umbris,
Effigians tracti membra cruenta
Vivi.*

Quod prosequitur Spondanus eodem anno Christi LVII. num. 34. & ad Annum LXIX. num. 6. eandem veritatem aliis testimoniis comprobans; quam corroborat etiam S. Gregorius Turonicus Antistes, qui in humanis erat sæculo sexto; scribens enim in *libr. 1. De Gloria Martyrum cap. 65.* de Templo S. Antoliani Martyris apud Aruernos, quod duæ mulieres perillustres construxerant, *Ereclis*, inquit, *parietibus super Altare ædis illius, turrem à columnis, pharis, heraclisique, transvolutis arcubus erexerunt, miram cameræ fucorum diversitatibus imaginatam adhibentes picturam.* Idemque Auctor in *Histor. libr. 7. cap. 36.* introducit milites Gundobaldo Chlotharii filio insultantes his verbis: *Tun es Pictor ille, qui tempore Chlotharii Regis per Oratoria parietes, atque cameras paraxabas? idest pingebas.* Et antea in *cap. 22.* agit de puellis, & pueris Eberulfi, qui suspiciebant picturas parietum; rimabanturque ornamenta Sepulcri beati Martini.

Præclari pariter sunt versus Ennodii (in initio ejusdem VI. sæculi viventis) quibus describit picturas SS. Martyrum, quorum Reliquiæ erant in Baptististerio agello videlicet:

*Rapta Sepulchris animavit corpora
Pictor.*

Funera viva videns mors eat in tumulos.

*Illorum tamen iste locus complectitur
artus,*

Quos paries facie, mens tenet alma fide.

21 Eundem ornatum Ecclesiarum è celeberrimis picturis testatur Venerabilis Beda, qui vivebat octavo sæculo in *lib. 1. de Histor. Monasterii sui num. 6.* Et quamvis eodem sæculo Iconomachi, & Iconoclastæ hæretici omnem impetum fecerint, suffragantibus Leone Itaurio, Copronymo ejus filio Imperatoribus Orientalibus, aliisque eorum successoribus, ut Sacras Imagines ab Ecclesiis tollerent, dura veritque persecutio con-

tra ipsarum veneratores annos CXX. ut latè Emin. Card. Baronius, & Spondanus ab Anno Christi 726. usque ad annum 842. constans fuit Catholica Ecclesia in earum Sacrarum Imaginum tutamine, & adoratione; adeò ut multò magis sequentibus sæculis usque ad nostra tempora sollicita fuerit Christianorum pietas in Ecclesiis ornandis, præcipue Sacras Imagines, & Sanctorum historias pingendo per manus eximiorum Pictorum; quorum catalogum posuit Antonius Maginus in *sua Bononia 22 Perlustrata in fine*, ubi quadringentos circiter Pictores, atque Sculptores recenset, qui his quatuor ultimis sæculis floruerunt; & eorum celebres picturas potissimum in ornamentum Ecclesiarum factas narrat; quas legisse curiosum, piumpque Lectorem non pigebit; nisi potius eundem legere delectet Plinium, de excellentia picturæ differentem *lib. 35. cap. 8. 9. 10. & 11.* Nec non Chassanæum in *Catalog. glor. Mund. part. 11. consider. 44.* ubi in laudem picturæ hæc habet: *Certe magni ingenii est, & divinam propè cognitionem attingit, varias animalium, rerumque species sic mente concipere, ut pennicillo, & variis coloribus adeò exprimantur, quasi in illis nihil præter Spiritus desit.*

Velis quoque, & tapetibus etiam antiquiornabent Ecclesias; de quibus ita scribit Emin. Card. Bona *Rer. Liturg. lib. 1. cap. 25.* propè finem. *Notandum est autem Veli nomine sæpè Aulea, seu Peristromata intelligi, quibus Ecclesiæ parietes ornantur. Itemque Siparium, sive cortina, quæ ante portas Sanctuarii à Græcis appendi solet. Et ad hoc Velum referendas puto orationes Veli, seu velaminis, quæ in Liturgia Jacobi Apostoli; & in Basili Magni Anaphora leguntur; non autem ad Velum Calicis, ut quidam existimavit. Erat olim apud Latinos aliud Velum, sive Cortina, quæ inter Chorum, & Presbyterium, ubi Chorus in medio Ecclesiæ ante Altare, & Presbyterium situs est, quadragesimali tempore expãdi solebat, de qua agunt Usus antiqui Cistercienses cap. 15. Et vetus ceremoniale Benedictinum cap. 31. Ejus usum adhuc vigere in quibusdã Ecclesiis Gallicanis à viris doctis, & fide dignis intellexi.*

24 Ex his discere licet, per multa sæcula non solum in Ecclesia Græca, sed etiam in Latina fuisse usitata Vela, quæ Sanctuarium, idest Altare majus intra Chorum, in quo divinum Missæ Sacrificium peragebatur, cooperirent. De his loquebatur S. Dionysius Areopagita in *Epist. ad Demophilum* in illis verbis: *Procedentesque benevolè ad ea loca, quæ sunt extra Vela divina.* Et S. Gregorius Nazianzenus *orat. 20.* loquens de Valente Imperatore, *Cum quidem ille, ait, nescio quomodo, rursus nobiscum in Ecclesiam se contulisset, & intra Velum exiitisset.* Sed de eodem Velo, quod erat in usu etiam in Ecclesia Latina differit S. Gregorius Papa *Epist. 30. ad Constantiam lib. 3.* & in libro *Sacrament.* in illis verbis: *Deinde pergunt ad Altare, & extenso Velo inter eos, & populum &c.* Atque de illo loquitur Anastasius in Leone III. dicens: *Fecit & in circuitu Altaris alia vela alba, holoserica rosata, quæ pendent in arcu de Ciborio, numero quatuor.* Ciborium enim, ut supra dictum est, super quatuor arcubus erectum sustentabatur à quatuor columnis; in medio quarum erat Altare, quod Sanctuarium vocabatur, & tempore Sacrificii tegebatur velis appensis ad easdem columnas. Hinc S. Gregorius Turonensis *lib. 4. Hist. cap. 31.* notat, quod *avis quædam in Sacrarium sub Velo ingressa, cicindelem extinguere voluisset, nisi ab ostiariis prohibita fuisset.*

Sed dicit aliquis, si Sacerdote litante, Sanctuarium, hoc est Altare, in quo Missa celebrabatur, tectum erat Velis, quomodo populus adstabat Missæ, neque Sacerdotem, neque Sacramentum videns?

25 Respondet eruditissimus Sarnellius Episcopus Vigiliarum in *sua Basilicographia cap. 32. num. 2.* quod stabat cooperitum prædictis velis Altare usque ad offeritorium, quia usque ad illud permittebantur stare in Ecclesia Cathecumeni, Pœnitentes, & Gentiles, ut audirent preces, divinas laudes, ac præcipuè explicationem Evangelii, sive concionem; qua completa, ab ostiariis dimittebantur ex Ecclesia; & factò offeritorio, tollebantur Vela, de quibus

supra, ut fidelis populus posset videre, & adorare Sacramentum in Missa oblatum; juxta verba D. Chrysofomi *Serm. 3. in Epist. ad Ephes. Cum audieris Oremus, communiter & Vela trahi videris.* Et illa in *Hom. 61. ad Popul. Cum vela videris retrahi, tunc supernum Cœlum aperiri cogita, & Angelos descendere.* Retrahebantur enim Vela parùm ante consecrationem.

Neque obstat textus in *cap. 1. De Vta, & honest. cler.* ubi in fine dicitur: *Ad orandum verò, & communicandum laicis, & feminis (sicut mos est) pateant Sancta Sanctorum.* Quibus verbis innui videtur, vela esse retrahenda toto Missæ curriculo, ut fidelis populus possit orare. Nam respondet supradictus Vigiliarum Episcopus, legendum esse cum Ivone Carnotensi, & cum Burcardo *Ad Adorandum verò, & communicandum* 26 ea ratione quia antiqui non replicabant in verbo sequenti distinctionem, quæ erat in verbo antecedenti; & idè dicebant *Arcam eratam*, idest *Arcam cameratam.* Item *Quomodo volent*, videlicet *Quoquomodo volent.* Pariter *Dactiliotheca meam* pro *Dactiliothecam meam.* Quod legitur etiam apud Virgilium *Æneid. II. Mœni Abellæ.* pro *Mœnia Abellæ.* Ad Adorandum itaque, & ad Communicandum patebant Sancta Sanctorum, quia aperiiebantur Vela in Missa tempore consecrationis, ut Sacram Hostiam fideles possent adorare; & subindè eam recipientes communicare. Porrò Vela significabant etiam, ut notavit supra Emin. Card. Bona, aula, peristromata, seu tapetia, quibus ornabantur parietes Ecclesiæ, ac pavimenta, præcipuè gradus Altarium, de quibus infra, dum de Regalibus ornamentis; donationibus scilicet Regum, Principum, ac Pontificum factis, quibus omni tempore ditatæ sunt Ecclesiæ loquemur.

Lucernis quoque, & Lampadibus accensis orandæ sunt Ecclesiæ, juxta 27 primitivorum Christianorum usum, qui Apostolorum exemplo docti plurimas Lucernas in Ecclesiis accendebant in signum spiritualis lætiæ, ut latè probant Emin. Card. Baronius *ad Annum Chri-*

Christi LVIII. num 26. & seqq. nec non ibidem Spondanus, qui SS. Patrum testimonia cumulant) & referuntur sequentia carmina Divi Paulini in Natali 3. & 6. S. Felicis Martyris.

*Clara coronantur densis Altaria
lychnis,*

*Limina ceratis adolentur odora pa-
pyris;*

*Nocte, dieque micant. Sic nox,
splendorque dici*

*Fulget; & ipsa dies celesti illu-
ris honore,*

*Plus micat innumeris lucem gemi-
nata lucernis.*

*Ast alii pictis accendant Lumina
ceris.*

*Multiforesque cavis lychnos la-
quearibus aptent,*

*Ut vibrent tremulas funalia pen-
dula flammæ.*

Quis non miretur S. Paulini mirabile ingenium; & elegantiam metri in describendis Lampadibus, quas multifores lychnos, & pendula funalia appellat, è quibus vibrabant tremulæ flammæ, idest accensæ ardebant. Variæ erant formæ antiquarum lucernarum in Ecclesiis, quas impressas ponit Magrius in Hierolexic. verb. Butto. prout etiam varia earum nomina; nempe Butto vox Græca Βύττος, quæ significat Scyphum, seu vas concavum; & ea usus est Anastasius in Leone III. dicens: In venerabili Monasterio S. Sabæ fecit buttonem argenteum. Et in Leone IV. Obtulit in Basilica S. Petri buttonem de argento purissimo. Item Enofotia, idest Lampas unius luminis ex Græca dictione ενος φοτός. Item Ennea fotius, idest novem luminum ab εννίω, ut scripsit supracitatus Anastasius Bibliothecarius in vita Benedicti III. Obtulit canistra enofotia ex argento purissimo. Item Exafotia videlicet sex luminum; nam εξ significat sex; & φωτός lumina, seu splendores. Tandem vocantur etiam Cicindelia vel à Cicindela, quæ est musca nocturna lucens, vulgò Lucciola, seu Batticesola. vel à Candeo, quia candet, & lucet, ut doctè Ferrarius noster De Origine linguæ Italicæ verb. Cefendelo. Quare S. Augustinus serm. 215. de Temp.

ait ad populum. Qui possunt, aut cereolos, aut oleum, quod in Cicendelibus mitatur, exhibeant.

Plura de Lucernis, & Lampadibus Christianorum congerit etiam prælaudatus Sarnellius Episcopus Vigiliarum in Basilicograph. cap. 45. ubi n. 5. subdit, quod vocabantur etiam Canthara ab earum magnitudine; nec non Delphini, à forma piscis illius; dicente eodem Anastasio: Fecit coronam cum Delphinis quatuor oleo ardentibus. Tantaque erat sollicitudo Christianorum, ut lucernis ardentibus ornarentur Ecclesie; quod legata pia facere consuevissent, pro habendo oleo ad accensionem lucernarum; & hinc est, quod de se scripsit S. Gregorius Papa lib. 12. Epist. 9. Indict. 7. Anno scilicet DCIV. donasse Basilicæ S. Pauli amplam possessionem ad aquas Salvias, cum aliis campis pro usu Lucernarum, & Lampadum; pariterque Basilicæ S. Petri ad eundem effectum trigintaquinque possessiones dedisset cum olivetis.

Verùm circa lucernas antiquorum mirabilis est quod tot, & tanti Auctores referunt, earum plurimas inextinguibiles fuisse, ideòque perpetuas appellatas non solum in fanis, sed etiam, ac potissimum in sepulchris. S. Augustinus lib. 21. de Civit. Dei cap. 6. ita scribit: Si talia credenda sunt, credite & vos quod in eisdem litteras est relatatum; fuisse, vel esse quoddam Veneris fanum, atque ibi candelabrum, & in eo lucernam sub diò ardentem, ut eam nullatempestas, nullus imber extingueret. Narrat quoque Cedrenus, quem refert Aresius lib. 5. Impr. 133. num. 33. Edessæ positam fuisse Lampadem ardentem coram imagine Redemptoris nostri, quæ annos quingentos absque Olei additione colluxit. In sepulchris autem tum Gentilium, tum Christianorum reperas fuisse lucernas ardentes testantur Joan. Baptista Porta lib. 12. Magiæ naturalis cap. ult. Bocaccius de Deor. genealog. lib. 12. cap. 67. & alii, quos refert Licetus, (in hac Patavina Academia Publicus Philosophiæ Professor) in libro De reconditis antiquorum lucernis; quibus addendus Scardeonius Canonicus

Patavinus in sua *Historia Urbis Antenor. libr. 1. Class. 3. cap. ult.* ubi narrat, propè terram Attheſtis territorii Patavini, in subterraneo sarcophago adinventam Lucernam ardentem, quæ ibi recondita fuerat annos supra mille & quingentos. Conſimilem teſtatur Pancirolus in *lib. de Rebus memorabil. deperditis*, repertam fuiſſe Romæ tempore Pauli Papæ III. in Sepulchro Tulliolæ filiæ Ciceronis.

32 Sudant Philoſophi perquirentes cauſam harum perpetuarum Lampadum? Collegium Compluten. *diſp. 3. quaſt. 5. num. 50.* ita ait: *Deſcribere autem modum, quo ipſæ Lucernæ excitantur, noſtra non intereſt: ſed remittimus Letorem ad Prædictum Portam libr. 12. Magiæ natur. cap. ult.* ubi illum tandem reducit ad principium Philoſophicum receptiſſimum; quia videlicet natura reſugit vacuum; unde flammâ vitro clauſa, & omnibus oclibus ſpiramentis, ſi momento ardet, perdurabit in æternum; nè ſcilicet ſemel extincta vas vacuum relinquat. At quis ſciverit flammam vitro includere accenſam; & eam ſic reſerare, ut nullibi aer ſpirare poſſit?

Mafius in *Schola Chriſtiani cap. 12.* in fine hec habet: *la Pietra Amianto, d' Asbeſte ſi liſcia, ſi pettina, ſi ſila, e ſi teſe in tele, delle quali gl' antichi facevano i veſtimenti ſunebri; di cui gl' Indiani veſtivano i corpi de i loro Rè morti, che abbrucciandoli dentro di dette tele incombuſtibili, le ceneri vi ſi conſervavano; perche queſte tele non ſi abbruciano; ma ſi fanno p' ù nette, e riſplendenti nel fuoco: e fattoe un Lucignolo (notet Lector) ad una lucerna, mai non ſi conſuma; naſce nell' Arcadia, e chiamafi ancora Piuma di Salamandra.*

Donatus Calvi in *Ephemerid. Bergomen. tom. 2. Append. Menſis Maii num. 19.* narrat in Veneto Dominio inventam fuiſſe fodinam bituminis, reſiſtentis ignis voracitati, cujus materiæ ellychnia conſecta ſemper ardent, & non conſumuntur.

Maftrius in *tom. 3. Philoſophiæ in libro de Cælo, & Meteoris diſp. 4. num. 64.*

ita differit: *Sed longè difficilius eſt aſſignare cauſam diuturnitatis quarumdam lucernarum ardentium, quæ in vetuſtiſſimis quibusdam ſepulchris ſubtus terram ſepius inventæ ſunt. Sanè mirandum eſt quo modo, quavè ratione, potuerit per tot annorum centurias flamma in illis ſemel accenſa conſervari? Et infra: Variè, ac minùs idonee reſponſiones ad hoc excogitatæ ſunt, quas omnes reſert, & copioſè reſellit Licetus libr. 2. Communior, & veriſimilior reſponſio, quam recipit Aversa quaſt. 42. ſect. 2. & ipſe Licetus eſt, paratum fuiſſe in illis lucernis tale oleum, & talem lychnum, ut tamdiu ardere poſſet: Ratio eſt, quia quædam terreſtria corpora invenjuntur, quæ ſemel inflammata diutiſſimè flammam retinent ob materiæ pinguedinem, ac viſcoſitatem; ut jam de bitumine diximus. Sed & adhuc extant alii Lapides tenacioris nature, ut de Amianto præſertim reſerunt & Arbeſto; qui flammam ſemel conceptam, adeò conſtanter retinent, ut nec aqua extingui valeant; & Petrus Meſſias in *Sylv. part. 5. cap. 26. tradit, juxta Urubam in novo Orbe eſſe lignum quoddam, quod ſemel igne accenſum ad longiſſima tempora accenſum viget. Poterit ergo arte Chymica tale oleum ex his lapidibus, & mixtis diſtillari, ut igne invictum ſemper ardeat. Simile quoddam oleum commemorat Elianus de Hiſt. Anim. lib. 5. cap. 3. Et Vives ad lib. 21. D. Auguſt. De Civit. Dei cap. 6. teſtatur, ſe viſiſſe Pariſiis lychnos quosdam, qui incenſumquam abſumebantur. Ex tali ergo oleo lucernæ illæ antiquorum parari potuerunt; & ita ſignificant Solin. loc. cit. & Albertus Magnus libr. 2. Mineral. tract. 2. cap. 1. Hucusque Maſtrius Theologus magnus, nec minor Philoſophus.**

Areſius *lib. 5. Impreſ. 33. à num. 31. & ſeqq.* examinans hanc difficultatem, reſert opinionem Liceti, qui opinatus eſt, perpetuitatem lucernarum ardentium conſtituiſſe in materia, in qua ignis accendatur, adeò unctuoſa, & viſcida, ut ab ea ignis, qui jugiter aſpirat ad ſuam evolare ſphæram; ſe liberare non poſſit, & cogatur in ea ardens rema-

remanere: siquidem, (ait Licetus) ignis non eget pabulo, sed tanquam avis in compedibus, studet abire; & tunc extinguitur lucerna, quando ignis destructa unctuositate, & tenacitate materiæ, cui erat alligatus, quasi confractis uinculis aufugit, & avolat.

Porro Aresius ubi ante num. 38. & Mastrius num. 65. irridet, & confutant opinionem Liceti; falsum est enim quod ignis non eget pabulo; docet enim experientia, ipsum extingui deficientibus lignis, alia vè materia combustibili. Neque verum est, quod viscositas, & pinguedo materiæ teneat ignem alligatum, ne sursum evolet; semper enim in altum evolat flamma suo motu naturali; & flatu, vento, aut alia concussione extinguitur, etsi inhæreat prædictæ viscositati. Quare Mastrius d. disp. 4. num. 65. in fine. adhæret opinioni ejusdem Aresii, concludens quæstionem his verbis: *Vel dicendum historias illas de lucernis Antiquorum esse fabulosas, ut demonstrant Aresius Impr. 7. lib. 2. Flavius Quærens in libr. Italico delle lucerne de Sepolcri antichi, & alii. Vel si verè Lucernæ illæ ardentes inventæ sunt, & non extinctæ, dicendum cum Jacobo Guthero lib. 2. De Jure Manium, non semper illas arsisse; sed tunc primùm, cum effusa terra aperta est locus, accensum fuisse ignem in lucerna externi aeris afflatu, aut alio modo. Vel tandem si verum est, ab initio accensas fuisse, & deinceps arsisse semper, hoc referendum esse ad operam Dæmonis in Antiquorum sepulchris, & Templis, ut innuit D. Augustinus cit. lib. 21. De Civit. cap. 6. Vel ad divinum miraculum; ut piè credi potest de lucerna quadam ante Imaginem Christi, quam commemorat Majolus Colloq. 23. post quingentos annos inventam fuisse accensam intra quendam parietem. Hæc satis de Lucernis antiquorum. Qui plura desiderat, legat auctores, quos allegat Menochius in Storeis Cent. 9. cap. 41. Et Centur. 11. cap. 29.*

33 Flores etiam considerantur inter ornamenta Ecclesiastica, & ponendi sunt ad ornatum Ecclesiæ, seu Altarium, ut ait Gavantus in Rubric. Missal. part. 1. tit. 20. in fin. his verbis: *Floribus item, & exquisitis quibusdam ramulis aptè, & con-*

cinne dispositis, seu veris, seu fictis, pro temporum varietate; sive in vasculis elegantibus, sive alia ratione ornari poterunt Altaria; exemplo Nepotiani, quem hac de re per honorificè S. Hieronymus commendat. Ratio est, quia apud antiquos florum, & frondium appositio, & effusio erat signum obsequii, devotionis, ac reverentiæ. Hinc scriptum est de Machabæis lib. 1. cap. 4. Quod ornaverunt faciem Templi coronis aureis, & scutulis, quæ interpretantur à Lyranobidem Flores, & frondes arborum; & idem significavit Regius Psaltes in Psal. 17. vers. 27. dum dixit: Constituite diem solemnem in candelis usque ad cornu Altaris. Quæ verba videntur à S. Hieronymo: Frequente solemnitate in frondosis. & à Lorino: Ligatæ Festum frondibus. In cujus Judaici obsequii confirmationem legitimus apud Emin. Card. Baronium ad Annum Christi 42. num. 18. quod discendente Marco Agrippa Jerosolymis; plebs, à qua magnopere amabatur, super ipsum frondes, & flores proiecerat. Igitur primitivi Christiani sic à SS. Patribus edocti Ecclesias, & Altaria ornare solliciti erant floribus, & frondibus, ut demonstrat Sarnellius Episcopus in sua Basilicograph. cap. 11. allegans testimonia S. Hieronymi, & S. Augustini; idemque facit Emin. Card. Bona Rex. Liturgic. lib. 1. cap. 25. ubi addit S. Gregorium Turonensem lib. de Glor. Confessor. cap. 50. sic de S. Severo scribentem: Solitus erat flores liliorum, tempore quo nascuntur, colligere; ac per parietes hujus ædis appendere. Ulterius habentur carmina S. Paulini Episcopi in Natali 3. S. Felicis siccanentis, & Fideles invitantis.

Ferte Deo pueri laudem; pia solvite vota;

Spargite flore solum; prætexite limina fertis.

Purpureum ver spiret biems, sit Floreus annus,

Ante diem; sancto cedat natura diei.

Quibus concordat Poema Venantii Fortunati lib. 8. carm. 9. ad Radegundem: quod carmen de floribus super Altare inscribitur; in quo præmissa Veris redeuntis elogio subdit:

Ddd 2 Inde

Indè Viri postes, & pulpita floribus ornant,

Hinc mulier roseo complet odore sinum.

At vos non vobis, sed Christo fertis odores:

Has quoque primitias ad pia Templâ datis.

Texistis variis Altaria festa coronis,

Pingitur ut filis Floribus Ara novis.

34 Et ex his invaluit usus apud Christianos ornandi fores Ecclesiarum, diebus festivis, positione frondium ex hederâ, & lauris, aliisque virentibus arboribus decerptarum; immixtis soleis aureis, coloribusque compositis, quamvis enim in principio Ecclesiæ fideles hisce frondibus januas ejus non ornarent, immò abhorrerent ab hujusmodi ornatu, quo utebantur Gentiles in eorum superstitionis, nec non inhonestis ritibus, de quibus Juvenalis *Satyr.* 12.

Et matutinis operantur festa lucernis.

Et Tertullianus *lib. 2. ad Uxor. cap. 6. Procedit de janua laureata, & lucernata, ut de novo consistorio publicarum libidinum.* Et alibi, videlicet in *lib. de Idol. cap. 15. Et de Coron. Milit. cap. 13. in fine* subdit. *Christianus nec donum suam laureis infamabit.* Nihilominus tractu temporis cum ornatus prædicti sanctificati essent in solum usum Divini cultus, & honorem Dei, ceperunt frequentari à fidelibus, ut eruditè demonstrat Sarnellius *tom. 1. Epistolar. Ecclesiastic. Epist. 20.* ubi plura adducit exempla rerum, & consuetudinum, quas adhibebant Gentiles, fueruntque à SS. Patribus, & Sacris Conciliis permissæ fidelibus ad honorem Dei, & ejus cultum prætexendum; quod latius ostendit etiam Emin. Card. Baronius ad Annum Christi 200. *num. 5.* & extat Elogium S. Hieronymi laudantis Nepotianum in *Epist. ad Heliod. de obitu Nepotiani* his verbis: *Basilicas Ecclesiæ, & Martyrum conciliabula diversis floribus, & arborum comis, viziunque pampinis obumbrabat.* Et hæc de ornamentis Ecclesiasticis.

35 Regalia verò Ornamenta, quibus de-

corandæ Ecclesiæ, Altariaque veniunt; sunt illa, quæ à Regibus, Principibus, Marchionibus, aliisvè in dignitate, sive mundana, sive Ecclesiastica, Cor Regium, munificum, & generosum, habentibus donantur; & de his piissimis, ac splendidissimis donationibus plenæ sunt historiæ, quarum aliquas, breviter tamen, hic duximus referendas. Prima est illa Constantini Imperatoris, qui Romanæ Ecclesiæ, præter infinita propè munera collata in basilicas ab eo ædificatas, donavit Urbem, Romam, Palatium Lateranense, 36 aliaque Provincias, & Civitates; de quibus in *cap. Constantinus. dist. 96.* Et quamvis contra illam insurgant tùm heterodoxi, tùm aliqui ex Catholicis relati per Barbosam in *d. cap. Constantinus num. 4.* ea ratione, quia Imperator videtur non potuisse tam amplas facere donationes in damnum Imperii, attento juramento, quod in sua coronatione facit de juribus Imperii illæsis servandis; benè respondet ibi Barbosa, Constantinum totius Senatus, & populi accedente consensu potuisse donationes illas facere, cum ipsi Deo in Ecclesia sua factæ fuerint: *Dei autem est terra, & plenitudo ejus, & centuplum reddit illis, à quibus sibi aliquid datur; præterquamquod Provinciæ, Civitates, & bona Romanæ Ecclesiæ donata per Constantinum, ab Imperatoribus antecessoribus tyrannicè fuerant occupata; & de jure erant Ecclesiæ restituenta; attentis etiam beneficiis à Deo receptis per ipsum Constantinum in Victoria contra Maxentium, & in sanatione à Lepa; ut ex Canonistis differunt Abbas *conf. 82. part. 1. Hostiens. in Summa tit. de Immunit. Eccl. num. 12.* Ex Theologis Emin. Card. Bellarminus *tom. 1. Controv. 4. De Eccles. Militan. lib. 4. cap. 18. Melchior Canus lib. 11. cap. 5. Molina de Justit. & jure tract. 2. disp. 25. ex Juristis verò Marta de Jurisdic. part. 1. cap. 30. Burfatus lib. 1. conf. 124. Menochius *conf. 149. num. 39. Cevallus commun. contra com. 9. 345. novissimè Nicolius tom. 1. Lucubrat. Civil. in Rubric. Instit. num. 17. pag. 6.* Et Paulus Rubeus in additione, ad Rotam *part. 3. rec. Decis. 2. à num.***

num. 25. usque ad num. 56. ubi plenissime de hac donatione. Ac ulterius ex Historicis, & Annalisticis Emin. Card. Baronius ad *Annun Christi* 324. ubi de ejus munificencia erga omnes Ecclesias; & Spondanus *ibid.* ubi de Edicto Constantini circa eandem donationem Urbis Romæ, Provinciarum, & aliarum Civitatum, ad quos curiosum Lectorem remittimus. Secunda Regia quidem donatio est illa Mathildis Comitissæ, quæ anno 1077. ut scribit Leo Ostiensis Episcopus *lib. 3. cap. 48.* Liguriam, & Tusciam provincias Gregorio Papæ VII. & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ devotissime obtulit. Rota *dec. 69. n. 71. par. 7. rec.* Historici, & Annalisticæ ejusdem temporis; inter quos Emin. Card. Baronius, Spondanus, & Ricciolus in *Chronico Magno*, & *Selecto d. Ann. MLXXVII.* Tertia est S. Inæ Regis Britannici, de quo ita scribit Spondanus *Anno 740. num. 3.* Hoc pariter anno Occidentalium Saxonum in Britannia Rex Ina Sanctorum Regum decessorum suorum insignis devotionis æmulus, antequam Regno suo se abdicaret (cujus & Uxor Edilburga, non minoris fortitudinis femina Monasticam vitam amplexa est) perpetuo pietatis monumento fidem suam erga Romanam Ecclesiam voluit reliquisse testatam, dum Regni sui domos singulas, singulos denarios argenteos annuatim S. Petro pendere statuit: sic devincire populum suum studens, ut annui census pensatione Dominum suum agnosceret S. Petrum, cujus & fidem firmam, illibatamque jugiter conservaret, & auxilium in necessitatibus invocaret. Faxit Deus, ut hujus, ac aliorum SS. Regum Britannorum in illis nobilissimis populis extincta pietas excitetur, itaut majorum suorum Religionem ne detrectent imitari. Legatur Vita ejusdem S. Inæ filii Henredi Regis Angliæ, quam Italico Idiomate ex Bollandi traduxit Hieronym. à Basilica Petri *in suis Ephemerid. Sacris die 6. Februarii*; & mirabiles virtutes suspiciet tanti Principis, ejus præcipuè liberalitatem in muneribus Ecclesiis additis, præter supradictum annum censum Basilicæ Divi Petri, quem Angli, eorum Lingua *Romescot* vocabant. Quarta est illa, quæ

legitur facta in fine sæculi VI. in testamento Illustris Matronæ Ermentrudis; quod transcribit Joan. Mabillon in *Liturgia Gallicana in Appendice Probat.* num. 5. pag. 463. in quo plura legata sunt Ecclesiis Gallicanis ad pium cultum; & præsertim sequentia, quæ non me piget referre de verbo ad verbum; ut sciat Lector defectus Linguæ Latine illius sæculi; ait enim: *Baselicis constituitis Parisius, id est Baselicæ S. Petri urcio argenteo, valente soledus duodece; & fibla aurea gemmata ad mento dari constituo. Baselicæ Dompæ Mariæ gavata argentea valente sol. duodece; & Cruce aurea valente sol. septe dari jubeo. Baselicæ Domni Stefani anolo aureo nigellato valente sol. quatuor dari volo. Baselicæ Domni Gervasi anolo aureo nomen meum in se habentem scriptum, dari præcipio. Baselicæ Sancti Sinfuriani, in qua bon. record. filius meus Deorovaldus requiescit, freno valente sol. duodece; & caballo strato, & carruca, in qua sedere consuevi cum boves; & lectaria cum omnistratura sua, pro devotione mea, & requiem Deorovaldi dari præcipio.* Et factis aliis consimilibus piis legatis aliis Ecclesiis, subdit: *Item pro remedium animæ meæ, velex demandatione b. r. filii mei Deorovaldi Villam, cui vocabulum est Latiniaco, sita in Territorio Meldinse, cum campis, colonecis ad eadem pertinententes, cum pratis, piscuis, silicis, vel in omni jure, & terminis suis, quia in portione supra memorati filii mei Deorovaldi obvenit, cum omni integritate Baselicæ S. Sinfuriani, ubi sepultura habere dinoscitur, pro requiem ejus dari præcipio.* Ita latinizabant Notarii illius sexti sæculi, nisi asseramus, errores prodidisse ex ignorantia amanuensium in faciendo transumpta illius testamenti. Quinto loco reflectendum amplissimis donationibus per Romanos Pontifices factis Basilicis, & Ecclesiis Almæ Urbis, quas recenset Anastasius Bibliothecarius in vitis eorundem Pontificum; & quarum aliquas transcribit Emin. Cardin. Bona *Res Liturgic. d. lib. 7. cap. 25. num. 13.* & Ciampinus *in tract. de Azymo cap. 14.* Et sunt sequentes. In Vita Stephani IV. §. erat. *Fecit tres Regulares argenteos super Rugas, per quas ingrediuntur*

tur ad Altare. In Vita Hadriani I. §. Cimiterium: *Fecit Laudunas duas ex argento peafantes libras octo, quas posuit super Rugas de Presbytero, ubi arcus de argento existit.* Et in §. *At vero. Fecit etiamter Beatitudo ejus Imagines sex ex laminis argenteis, investitas, ex quibus tres posuit super Rugas, quæ sunt in introitu Ecclesiæ Presbyterii.* Et prosequitur Ciampinus alias consimiles donationes ex eodem Anastasio traducere in Vita Leonis III. Paschalis I. Gregorii IV. Sergii II. Leonis IV. Nicolai I. & aliorum; & quoniam in singularum extat verbum illud *Ruga*; inquit ipse, quid essent *Rugæ* in Ecclesiis, laminibus argenteis à Pontificibus ornate? Et ait, *Bulengerum de Donariis Pontific. lib. 2. cap. 43.* opinatum eas fuisse strias, seu canaliculos, vel sulcos in columnis Altarium. *Torrighium in suis Cryptis Varicanis part. 2. pag. 442. & 471.* dixisse, *Rugas* fuisse januas vel Ecclesiæ, vel Presbyterii. *Magrum in Hierolexic.* notasse, eas plura significasse, nempe, tùm sulcos, & canaliculos columnarum, tùm sphunculos, in quibus ponebantur aliquæ Virgæ pro ornamentis Altarium, laudanæ appellatæ; tùm etiam argenteas laminas ad undarum figuras ornatas, quibus facies Altaris decorabatur. *Ostavium Ferrarium de Origine Lingue Italice Verb. Ruga,* plures pariter sensus indicasse hujus vocis, sed præcipuè; eam significare *Viam, Corrivium, Carrobbium, seu Compositum, vel transitum,* & idem opinatum esse. *Du Cangé in suo Magno Glossario eodem Verb. Ruga;* qui subindè credit, *Rugam* fuisse viam illam, seu limen, per quod Pontifex ingrediebatur cancellos, ascendens ad Altare, quod placet Ciampino, qui ex *Ordine Romano* Hittorpii opera impresso, refert ordinem Processionis finita Missa faciendæ, ubi hæc verba: *Post Episcopos Presbyteri, deindè Monachi, deindè Schola, deindè Milites Draconarii, idest qui signa portant, post ejus Bajuli, post eos Ceroftarii, post quos Acolytibi, qui RUGAM conservant;* videlicet retinent populum in limine viæ, ne impediatur Processionem deambulantiẽ Sacratio ad januam Ecclesiæ per *Rugam,*

idest per viam apertam, & transitum liberum, quem Acolytici custodiebant. Quare Ciampinus, pluribus dictis de hac voce *Ruga,* concludit, verius esse, quod significet viam, & aditum ad Sacratio, & Altare, & allegat *Bocaccium in Novell. 15. & 26.* ubi ait: *Sù per una via chiamata la Ruga Catalana.* & *Joan. Villanum in Chron. lib. 3. cap. 2. Cometiene boggi la grande Ruga, che vada S. Giovanni sino al Vescovado.* Quibus nos addere possumus consuetudinem Venetorum, qui Venetiis apud pontem Rivialti viam aurificum appellant *La Ruga degl' Orefici.* Hæc de voce *Ruga.*

Revertentes ad Regalia Ornamenta, quibus Ecclesiæ decorantur, idest ad pias donationes fidelium, has in toto orbe Christiano amplissimas semper fuisse nemo ignorat; ubique enim ditissimi sunt Episcopatus, Capitula, Monasteria, Abbatia, beneficia, & alii tituli Ecclesiarum; nobisque satis est considerare opulentiam Cleri Patavini, provenientem ex Regia liberalitate fidelium; ipse enim simul, (Sæcularis scilicet & Regularis) habet in annuis redditibus quadringenta quadraginta millia Ducatorum; & ex his solus Episcopatus triginta millia circiter; Cœnobium Monachorum S. Iustinæ ordinis Casinensis quinquaginta millia; Ecclesia Cathedralis quadraginta septem millia. Moniales quinquaginta septem millia. Reliquos retinent alii Claustrales, Parochi, & simplices beneficiati. Quod si bona mobilia, Candelabra, Lampades, Vasa aurea, & argentea; pallia, tabellas, & alia ex auro, acholoserico voluerimus considerare, & appendere in statera; quasi arena maris reperientur absque numero; nulla enim est Ecclesia, nullum Oratorium, Capellavè, quibus non sint plura ex præfatis pretiosis ornamentis; ultra insignium Basilicarum thesauros, in toto orbe celebres, veluti Sanctæ Domus Lauretanæ; Ducalis Templi Sancti Marci Venetiarum; Arcæ Divi Antonii Patavini, & similibus.

Motivum verò fidelium in ditandis, & ornandis Ecclesiis fuit, & est meritum

tum, atque remuneratio. Illud consistit respectu religionis, ac pietatis, quam exercent; datum enim, vel reli-
 43 **ctum** Ecclesiæ dicitur opus, & legatum
 pium. *cap. Requisisti. Vers. Secus autem. Et cap. fin. de Testam. l. Illud. C. de Sacrosanct. Ecclesiis, Roman. cons. 235. colum. 2. Moneta. De Commut. Ult. Volunt. cap. 4. num. 29* Et qui donat Ecclesiæ, absque dubio donat ipsi Deo; siquidem Res Ecclesiæ dicuntur res ipsius Dei. *Conc. Trid. sess. 25. de ref. cap. 1. ibi: Ne res Ecclesiasticas, quæ Dei sunt &c. Lessius de Just. & Jur. lib. 2. cap. 4. num. 47.* Et non minus meritum est legare Ecclesiæ, quàm pauperibus, nomine enim pauperum comprehenduntur etiam Ecclesiæ. *Bordon. de Legatis cap. 4. num. 20.* Ideòque in donatione, quæ fit Ecclesiæ, nulla solemnitas requiritur, sed sufficit sola voluntas donantis. *Sperell. Dec. 100. num. 14. Pignatellus tom. 9. consult. 147. numero 11.* Remuneratio verò resultat in remissione peccatorum, & condonatione pœnarum Purgatorii, à quibus citò liberantur, qui fuerunt munifici, & liberales erga Ecclesias, prout constat exemplo Dagoberti Francorum Regis, narrato per *Emin. Card. Baronium ad Annum Christi 647. num. 4. desumpto ex Amoino de Gestis Francor. cap. 34.* quod refert etiam *Spondanus ad eundem Ann. 647. num. 2. his verbis.*

Hoc item Anno, quo absoluitur Dagoberti Francorum Regis XVI. idem Rex XIX. Januarii defunctus est; cujus erga Ecclesias munificentia ex ipsius testamento superius est demonstrata. Ejus corpus (inquit Amoinus) conditum aromatibus sepultum est in Ecclesia S. Dionysii, quam ipse universis, quæ in Galliis tunc temporis erant; excellentiorem condiderat; aureisque, atque holoseriicis pretiosissimis ornamentis decoraverat, & amplissimis redivitibus dotaverat. Et infra: Quod autem ad salutem animæ ejusdem pertinet, scribit idem Auctor; ea ipsa hora, qua is expiravit, visionem divinitus ostensâ esse Joanni cuidam viro Sanctissimo, in parva aliqua Insula propè Siciliam eremiticam vitam excolenti, qua apparuerat ei haud procul in pelago Dæmones vincitum Dagobertum per spatia maris agentes, insiditisque verberibus ad Vul-

cania loca trahentes; qui distensus cruciatibus, quorundam Sanctorum audiebatur postulare suffragia: cum repente aperto Cælo, interfulmina in fluctus cum fragore vuentia, visi sunt descendisse Sancti illi, quos Dagobertus in auxilium evocaverat; nempe Dionysius, atque Mauritius Martyres, & Martinus Confessor (quorum Ecclesias plus ceteris idem Rex ditaverat) qui arreptam à dæmonibus ipsam animam secum ad æthera levavunt, Leo hymnos concinnantes. Alios Auctores gravissimos allegat ibidem Spondanus pro veritate hujus visionis; eamque in marmore antiquitùs sculptam in Ecclesia S. Dionysii ad monumentum ejusdem Regis Dagoberti usque in præsentem diem videri affirmat. En igitur juvamen, & levamen in Purgatorii pœnis, quod provenit donantibus Ecclesias bonis pro earum ornatu, & Divini cultus splendore.

Moralia Ornamenta Ecclesiarum devotionem fidelium respiciunt, qui illas ingressi magna reverentia, & timore orant, & Sacrificio adstant, juxta illud *Psalm. 5. vers. 8. Introibo in domum tuam, adorabo ad templum sanctum tuum in timore tuo.* Sollicitudo autem primitivorum Christianorum in custodienda reverentia, atque devotione populi in Ecclesiis consistebat in sequentibus regulis. Primò. Mulieres stabant separatæ à viris, ut testimonio SS. Patrum demonstrat *Emin. Card. Baronius ad An-*
 46
 47
 48
 num *Christi 57. num. 123. & 124. nec non Spondanus eod. anno num. 37.* ubi subdit: *Eundem distinctionis usum fuisse in Ecclesia Romana, ut declarat Vita Pontificum Symmachi, Gregorii III., atque Sergii, nec non antiquiora Ecclesiæ Vaticanæ monumenta; quibus etiam constat, dexteram Basilicæ partem destinatam fuisse mulieribus, viris autem sinistram.* Secundò alia erat janua, per quam ingrediebantur viri, & alia per quam mulieres in Ecclesiam; & sicut januæ virorum præsidebant Ostiarii, cujus officium erat introducere dignos, expellere indignos; & curare, ut introducti devotè starent; ita januæ mulierum adstant Diaconis, quæ erant mulieres annorum saltem quadraginta, promotæ ad hoc officium

cium per impositionem manuum Episcoporum; quibus diversa munia committebantur circa custodiam, & directionem mulierum tùm Cathecumenarum, tùm baptizatarum, extra, & intra Ecclesiam; sed præcipuè ut ipsæ cum silentio starent, ut latè demonstrat Illustris. Episcopus Sarnellius in sua *Basilicographia* cap. 17. Eminen. Card. Bona. *Rer. Liturgic. lib. 1. cap. 25. num. 15. infine*, & Magrius in *Hierolexic. Verb. Diaconissa*, ubi notat, hoc munere Diaconissatus insignitas fuisse S. Martinam Virginem, & Martyrem; S. Reginam, & Theosebiam uxorem S. Gregorii Nisæni, postquam ipse in Sacris fuit ordinatus; & in Ecclesia Metropolitana Mediolanensi adhuc durare hoc Diaconissarum officium, notat etiam Tamburinus de *Jure Abbatissarum disp. 7. q. 8.* deputantur enim Matronæ aliquæ, quas *Vetulones* vocant, quæ in Missa cantata juxta Ambrosianum ritum, ad Offertorium ferunt panem, & vinum pro Sacrificio; alibi etiam similes vidisse ait Magr. ubi *supra*. Tertio nefaserat pauperibus ingredi Ecclesiam, ad stipem captandam; sed cogebantur manere ad ostia, & in porticu, ut plurimum SS. Patrum testimonio ostendit idem Emin. Cardin. Baronius *d. Anno 57. num. 126.* & Illustrissimus Sarnellius in *eod. tract. Basilicograph. cap. 8. num. 3.* ubi observandam proponit Bullam B. Pii V. *Incipien. Cum primum* &c. editam *Cal. Aprilis 1566.* (& est in ordine Bullarii *La V.*) in qua indicit penas pecuniarias contra irreverenter stantes in Ecclesiis; nec non contra pauperes per eas deambulantes, tempore Sacrificii, vel Prædicationis ad eleemosynam petendam; & contra Capitula, Rectoresque Ecclesiarum negligentes in eis expellendis, & coercendis, ut ad valvas Ecclesiarum immorentur. Quarto Exercentes Magistratus, & Præfecturas, quando ingrediebantur Ecclesiam, inter privatos se collocabant, & genuflectebant, ob Sacri loci reverentiam, quam usque in presentem diem servant exemplari pietate Nobiles Veneti; hi enim etsi Procuratoria, vel Consulari veste induti, Sacrosanctum Missæ Sacrificium ita devo-

re audiunt, ut genuflectere apud pauperes personas, non detrectent; hævé si apud ipsos se collocent, nihil curant, imitantes eximiam devotionem Constantini Magni, Theodosii, & aliorum Impetatorum, de quibus *in l. 3. §. 4. C. De his, qui ad Eccl. Confug.* Emin. Card. Baronius *Anno 431. num. 4.* & Spirellus in *Parænesi Theleturg. cap. 21. num. 3.* ubi ex Eusebio in Vita Constantini *lib. 4. cap. 33.* notat, eundem Imperatorem solitum fuisse stare, & non sedere ad concionem, ob reverentiam loci Sacri. Quinto ejusdem reverentiæ gratia prohibitum est in jure ludos theatrales, idest comédias, scenicasve repræsentationes facere in Ecclesiis. *cap. Cum decorem. §. cap. Clerici officia. De vita, §. honest. Cleric.* quibus vel cooperantes, vel interessentes mortaliter peccare, nisi res devotæ omninò agantur, docet Baldellus in *Theol. mor. tom. 1. lib. 3. disp. 33. num. 7. §. 8.* circa quas non sunt laxandæ habenæ; quantumvis enim actio, seu representatio sit devota, vix fiet, ne aliquis contemptus ab auditoribus committatur in locum Sacrum clamoribus, tergiversationibus, confabulationibusvè; nec multi sunt anni, quod Brixæ erecto theatro pro spiritali comédia in Ecclesia recitanda; ignis casualiter accensus & theatrum, & Ecclesiam consumpsit, non sine manifesto signo Divini Numinis irati. Tandè inter moralia ornamenta Ecclesiæ reputabatur distantia illa populi ab Altari; quæ legitur præscripta in *cap. Sacerdotum. De consecrat. dist. 2.* his verbis: *Nulli Laicorum liceat in eo loco, ubi Sacerdotes, & reliqui clerici consistunt, (quod Presbyterium nuncupatur) quando Missa celebratur, consistere; ut liberè, ac honorificè possint sacra officia exercere.* [Et in *cap. 1. De Vita, §. honest. Cleric.* ubi hæc sunt verba: *Ut laici secus Altare, quando Sacra Mysteria celebrantur, stare, vel sedere inter clericos non præsumant. Utinam hiscè temporibus hæc Ornamenta haberentur; neque eorum defectu deturparentur Ecclesiæ. Sed non est dolendum de populis, quorum major pars ob ignorantiam peccat; sed invehendum est contra incitiam, negligentiam,*

tiam, & animi vilitatem Parochorum, aliorumque ministrorum Ecclesiæ, qui nesciunt, vel non audent reprehendere, monere; & instruere laicos circa antedictos actus reverentiæ per eos in Ecclesia præstandos. Paucis ab hinc diebus, me celebrante, accessit nobilis fœmina, meam Missam auditura, & se posuit penes Altare in cornu Epistolæ, aded ut facies ejus tangebatur Missale, dum ego confessionem ad gradus recitarem. Ascendi ad Altare; & dixi: discede, est locus ille Angelorum, non mulierum. Discessit illa statim; licet enim nobilis, ignorantia laborabat. Cur ita? Quia Ecclesiarum Rectores sunt canes muti, non valentes latrare. *Isaias cap. 56. vers. 10.*

Non fuerunt tales Ecclesiastici illi, quorum sapientiam narrant populi, & laudeseorum enunciat Ecclesia, & nomina eorum vivent in sæculum sæculi; inter quos Emin. Card. Cæsar Baronius, de illo enim in *Memoriis Historic. Congr. Oratorii lib. 3. cap. 15. ad fin.* Joannes Marcianus ita scribit: *Fù inoltre zelantissimo del rispetto dovuto à Sacri Tempii, ne temè di porsti ad evidenti pericoli, purchè allontanasse da quelli ogni scandalosa azione.* Et subindè narrat ab eo acriter reprehensum fuisse virum nobilem, qui in Ecclesia insidiabatur honestati certæ mulieris; & illum expulit e domo Dei; à quo se protegendum ait, dum audivit eundem suæ vitæ necem minantem; prout evenit; nam paulò post dictus Vir nobilis præcipitatus ab equo in terram, crus sibi fregit, & à dolore, atque punitione illa illuminatus Cæsarem Baronium accersere fecit, veniam ei petiit, confessionem generalem secum habuit; & ab ejus directione de cetero in moralibus voluit pendere.

Subindè de Petro Consolino, spirituali filio S. Philippi Nerii, & Sacerdote Congregationis Oratorii Romæ subdit idem Auctor *lib. 6. cap. 7. pag. 568. Con non minore intrepidezza zelava, che si rendesse à Christo, & alla Chiesa il rispetto, & honore, che se gli deve; onde con libertà Christiana, e con autorità di ministro di Dio corregeva coloro, che non esibivano la dovuta riverenza alla sua Casa.* Et

refert contentionem, quam habuit cum Juvene nobili, qui inhonesti amoris causa morabatur in Ecclesia, de qua Consolinus illum ejecit, minas ejus spernendo. *Et eodem lib. 6. cap. 12. pag. 617.* De Juliano Maccalupho, viro laico ejusdem Congregationis, notat: quod *Hebbe questo buon fratello, che zelantissimo era del rispetto dovuto alla Casa di Dio, una particolare vigilanza, acciò in essa ogn' uno stasse con la riverenza dovuta. Armato di santo zelo senza mirare di che sorte fossero le persone; ò di minore, ò di maggiore conditione, facea loro la correzione, se non osservavano le Leggi del rispetto, che si conviene alla casa di Dio.* Eadem scribit de P. Antonio de Grassis *tom. 2. lib. 5. cap. 16. pag. 371.* Fundabatur horum Ecclesiasticorum Zelus in cognitione magnæ offensæ Dei, quam faciunt homines, qui immodestè, & indevotè stant in Ecclesiis; de quibus Annales Sacri testantur severas punitiones; neque diabolus sollicitiorem esse, quàm in procurandis actibus injuriosis Templo Dei; idcirco legitur in *Prato Spirituali* 54 *lib. 1. exempl. 33.* Dæmonem ditasse quamdam mulierem, ad hoc, ut in Ecclesiis colloquia faceret, ne adstantes servarent silentium, & reverentiam debitam Loco Sacro; quod cum dicta mulier peregisset; ictu fulminis, sic Deo vindicante, obiit percussa in Ecclesia. *Et exempl. 34.* S. Martinus Episcopum vidisse Diabolum apud Altare scribentem peccata illorum, qui absque devotione in Ecclesia stabant; quod etiam narrat Sperellus in *Parænesi Theologicæ cap. 15. num. 11. & cap. 21. §. 1. num. 9.* & ex his Rectores Ecclesiarum argumentum fumant prædicandi plebibus suis modestiam, devotionem, silentium, ac reverentiam in Ecclesiis.

Ornamenta tandem Legalia Ecclesiarum est Immunitas locis Sacris ab omni jure concessa Divino, Naturali, Canonico, & Civili; ad hoc ut bona, & personæ jus Asyli in Ecclesiis haberent ob reverentiam Divini Numinis, cui locus ille est consecratus. Hinc est, quod Heliodoro tentanti auferre pecuniam, quæ custodiebatur in Templo Hierosolymitano, ut habetur *2. Mach.*

3. dixit Onias Summus Sacerdos, *De-*
 57 *cipieos, qui credissent Loco, & Templo,*
quod per Universum mundum honoratur,
pro sui veneratione, & sanctitate, omni-
no impossibile esse. Sic apud Gentiles
Phœnicem, ac Ulysses res pretiosas
Troja abreptas depoluisse custodiæ cau-
sa in Templo Junonis cecinit Virgilius
lib. 2. Æneid. his versibus:

Et jam porticibus vacuis Junonis
Asyla
Custodes Læssi Phœnix, & dirus
Ulysses,
Prædam adservabant; huc undique
Troja gaza
Incenfis erepta sacris, mensæque
Deorum,
Crateresque auro solidi, captivæque
vestis
Congeritur. &c.

Apud Hebræos Templum suprad-
 ctum erat Asylum rebus, & personis, ut
 ex Philone notat Tirinus in *Comment.*
lib. Num. cap. 35. Vers. Nota quintò. ul-
 18 *teriusque Dei iussu erant deputatæ sex*
Civitates, refugii Urbes appellatæ, de
jure Levitarum, quarum tres cis Jor-
danem, tres ultra illum erant, ad quas
Rei confugientes salvi essent, homicidis
voluntariis exceptis, ut Hebræi ab ef-
fusione humani sanguinis abhorrent,
 ut legitur *d. cap. 35. lib. Num. & Deute-*
ron. cap. 4. & cap. 19. Idemque serva-
 tum legimus à Gentilibus, ait enim
 59 *Stattius lib. 12. Thebaid.*

Sic sacrasse loco commune animanti-
bus agris
Perfugium.

Et Florus *lib. 2. cap. 12.* loquens de Xer-
 se, ita scribit: *Absens victus fugit in ma-*
ria, insulamque Samothracem, fretus cele-
bri religione, quasi Tempora, & ara possent
defendere, quem nec suorum mentes, nec
arma potuissent. Romanos quoque in
 Templis Deorum jus Asyli constitui-
 se notant Tacitus *Annal. lib. 3.* Appia-
 nus *lib. 1. de Bello Civ. & Suetonius in*
Tiber. Cæsar. Immo à natura data fuisse
 loca, quæ tanquam Asyla ipsis brutis
 ferrentibus & ea persequentes Leones,
 & Ursi ingredi non possent, referunt Gi-
 raldus *de Diis gentium Syntagm. 15.* Æ-
 lianus *de Anima. lib. 11. cap. 6.* quos

refert Menochius in *Stoeris part. 6. Centur.*
12. cap. 75.

Porrò apud Christianos statim inve-
 sta inter ipsos religione Catholica; hoc
 legale ornamentum, jus scilicet Asyli
 concessum fuit Ecclesiis, tum à Summis
 Pontificibus, & Sacris Conciliis, tum
 ab iisdem Imperatoribus, ut habetur in
cap. Reum. & cap. Definivit. 17. g. 4. &
 60 *cap. Inter alia. De Immunit. Eccles. l. 2. C.*
de his, qui ad Eccles. confug. ut fuscè pro-
bat Marius Italia de Immunit. Ecclesiar.
lib. 1. cap. 5. §. Unic. Et ego docui in De-
cisionib. Anni 1682. & in lib. Erotentatum
Ecclesiastic. cap. 32. ubi plenè exponun-
 tur omnes casus circa delinquentes, qui
 confugiunt ad Ecclesias, à quibus ob
 earum venerationem extrahi non pos-
 sunt sub pena excommunicationis Pa-
 palis latæ sententiæ, exceptis crimini-
 bus, & casibus, in quibus Gregorius
 Papa XIV. in sua Constitutione Inci-
 pien. *Cum aliàs nonnulli &c. diei 23. Maii*
An. 1591. (quæ in Bullario est *La VII.*)
 noluit, posse Reos gaudere immunitate
 loci Sacri; qui quidem casus excepti
 sunt septem; videlicet. 1. In publicis
 latronibus, & grassatoribus viarum. 2.
 In depopulatoribus Agrorum. 3. In
 committentibus homicida, vel mutila-
 tiones in Ecclesiis, seu Cæmeteriis spon-
 tè, non casualiter. 4. In homicidis pro-
 ditoris. 5. In Reis assassini. 6. In cri-
 mine Hæresi. 7. In crimine læsæ Maje-
 statis tentato contra Principis personam;
 de quorum casuum explicatione agunt
 idem Marius Italia, Farinacius, Del-
 Bene, Ambrosinus, Gambacurta, &
 Cuselius, qui tractatus integros de Im-
 munitate Ecclesiæ scripserunt, præter
 alios Summistas, & Moralistas, quos
 novissimè congerit Pignatellus *tom. 9.*
consult. 2. ubi plures curiosas quæstiones
 decedit de hac Immunitate.

Ad ornatum hujus quarti Legalis or-
 namenti, scilicet Asyli in locis Sacris,
 liceat hic referre exemplum, quod pon-
 nit Ant. Masinus in *Schola Christian.* his
 verbis: *Il Rè di Castiglia D. Sanzio andan-*
 62 *do à caccia, e seguitando un Cinghiale, lo*
giunse, e quello si salvò nella muraglia del-
la Chiesa; mà il Rè alzò il braccio per tirar-
li un colpo di Lancia; se Dio lo castigò subito
per

per il suo ardire, che non rispettava la Chiesa, poiche gli restò secco, & insensibile il braccio; e li cascò la lancia della mano. Smontato il Rè da cavallo fece oratione à Dio; chiedendogli perdono del fallo; il che fattorisanò; e lasciò libero il Cinghiale; e poi subito fece una legge, che niuno de' suoi Ministri ardisse di far prigioniero alcuno nelle Chiese de' Christiani; ordinando, che si riverissero, & fossero immuni da ogni violenza. Qui plura desiderat de antiquorum eruditionibus circa Templorum Asyla, adeat Tholosan. Syntagm. Juris part. 3. lib. 33. cap. 21. De casibus verò decidendis circa delinquentes, qui ad Ecclesias confugiunt, præter Summistas in Verb. Immunitas. legatur Pignatell. tom. 1. consult. 48. & 49. Nec non consult. 93. consult. 96. & 99. novissimè Anton. Conciolus in suis Resolutionib. Criminali. Verb. Immunitas Ecclesiastica Resol. 1. ubi probat, hoc ornamentum Immunitatis deberi Ecclesiis etiam nondum consecratis, vel benedictis, aut perfectè non constructis, si de licentia Episcopi constructi cœperunt; item Ecclesiis pollutis, seu interdictis; ac etiam dirutis; si adsit Spes reedificationis; & Ecclesiarum appellatione in hac materia veniunt ostia, & muri ejus exteriores, Sacrastia, Campanile, Domus Parochi, seu Canonica, Cæmeterium, Hospitale, Oratorium, & Palatia Episcoporum.

DECISIO XLIV.

ARGUMENTUM.

Declaratur, ad quos spectet provisio ornamentorum Ecclesiæ, vel Altaris? An ad Rectorem, vel Capellanum? Sive ad Patronum? aut ad populum? Regula octo, juxta quas decidendæ difficultates circa reparacionem Ecclesiarum, & Altarium, Cæmeterii, Campanarum, Domus Parochialis, nec non quorumcunque Ornamentorum Ecclesiasticorum?

SUMMARIUM.

- 1 Ornamenta Ecclesiæ à quo de jure sint providenda?
- 2 Fabrica reditus annorum præteritorum expendendi pro ornamentis.
- 3 Fabricæ reditus venturi satisfaciunt expensas jam factas in Ecclesiis.
- 4 Constitutio Synodalis, sive, circa expensas Ornamentorum Ecclesiæ, est servanda.
- 5 Consuetudo est attendenda in provisione Ornamentorum Ecclesiæ.
- 6 Consuetudinis tria requisita necessaria. Et quæ?
- 7 Beneficiatus habens pingue beneficium tenetur ad ornamenta.
- 8 Expensæ pro Ornamentis Ecclesiæ quando præferendæ alimentis beneficiati? Vel è contra.
- 9 Populus quando cogendus ad expensas pro Ornamentis Ecclesiæ?
- 10 Patronus Ecclesiæ an debeat providere de novis Ornamentis?
- 11 Patronus si non provideat Altare de necessariis privatur Jure patronatus.
- 12 Episcopus quando suis expensis teneatur providere Ecclesias de Ornamentis?
- 13 Capellanus an cessare possit à celebratione, ut emat ornamenta Altaris?
- 14 Ornamentorum Ecclesiæ nomine veniunt reparatio ejus, domus Capellani, reconciliatio, oleum pro Lampade, & aliæ expensæ necessariæ.
- 15 Cæmeterii expensæ spectant semper ad Parochianos.
- 16 Consuetudo in Diœcesi Patavina pro expensis Ecclesiarum varia.
- 17 Parochus de jure est obligatus ad expensas Altaris majoris, & unius Campanæ.

EX firmatis in præcedenti decisione, litare non licet in Ecclesia, vel Altari, quæ non habeant sufficientia ornamenta; vel à fundatoribus, vel aliis piis personis donata. Verùm quia cursu temporis suppellectilia Ecclesiastica usu consumuntur, & ad novas donationes

faciendas charitas refrigescit; ideò sæpè dubitare, & litigare contingit, ad quem de Jure spectet providere de necessariis ornamentis Ecclesiæ, vel Altaris pro Sacrificio? An ad Rectorem Ecclesiæ; sive Capellanium? An ad Patronum? An ad Populum? An ad alios? Quapropter hanc quæstionem hic examinare decrevi, & materiam expensarum pro ornamentis Ecclesiæ, ac Altaris dilucidare, quæ etiã deservire poterit pro reparatione Ecclesiæ, Cœmeterii, Campanilis, & Domus Parochialis, frequentia enim sunt jurgia inter populos, & Parochos, præcipuè rurales, pro his rebus Ecclesiasticis restaurandis, renovandis, & amplificandis.

Pro intelligentia dicendorum præmittendæ, & notandæ sunt octo Regulæ in jure certissimæ.

Prima est, quod ubi agitur de expensis faciendis in ornamentis prædictis, inspicere oportet, an Ecclesia, vel Altare habeat redditus annuos pro fabrica; seu dote ab initio assignatos; ut docuimus supra *Decis. XL. à num. 27. & seqq.* quibus stantibus nullus est molestandus sed de ipsa dotè, seu fabrica faciendæ sunt expensæ necessariæ, juxta Glossam in *cap. 1. & ibi DD. De Eccles. ædificand.* Capellam Tholosan. *Decis. 500. aliàs 499. & ibi Aufrer. in addition.* Paulum de Cittadinis *de Jure patron. p. 6. art. 5. q. 5. num. 3.* Lambertinum *eod. tract. lib. 3. q. 7. per totam.* ac Sperellum, alios cum pulantem *Decis. 67. num. 1.* Et casu quo pecuniæ ex ipsa fabrica, seu dote annis præteritis exactæ non sufficiant ad ornamenta prædicta renovanda; si Rector Ecclesiæ, vel Capellanus Altaris voluerit expendere de suo, & supplere numerum deficientem, poterit se reimbursare de redditibus ejusdem dotis, seu fabricæ annis futuris exigendis, juxta responsum Rebuffi *resp. 123. per tot.* ac doctrinam Navarri *de Spoliis Cleric. §. 10. in fine;* nec non Cenedi in *Collect. Decretal. collect. 1. 53. sub num. 3.* quam approbat idem Sperellus *Decis. L XV III. num. 23.*

Secunda Regula est: quod cessante dote, vel redditibus fabricæ inspicatur,

an extet Constitutio Synodalis, seu statutum, aut lex particularis illius Ecclesiæ, vel Diæcesis circa provisionem ornamentorum Ecclesiæ, aut Altaris? ea enim esset servanda; & juxta illius dispositionem providendum: ut scribit Abbas in *cap. 1. num. 3. De Eccles. ædificand. & Berous conf. 13. num. 3. & 4. vol. 1.*

Tertia Regula. Deficiente lege scripta recurrendum est ad consuetudinem; quæ omnino est servanda; ut nempe ii, qui ad expensas prædictas ornamentorum concurrere solent, compellendi sint, nemine excepto. Capell. Tholosan. *& ibi Aufrerius d. Decis. 500. Belletus de Cleric. debitore cap. 13. num. 3. & 4. Genuens. in praxi Curie Neapolit. cap. 109. in fin. Rota p. 1. recent. Decis. 627. num. 1. & Sperell. d. Decis. 67. num. 3.* Consuetudo autem est probanda cum illis tribus necessariis requisitis, quæ 6 sunt, actuum frequentia, temporis diuturnitas, & voluntarius populi consensus. Azo. in *Summ. Cod. Que sit longa consuetudo.* Abb. & alii in *cap. fin. de Consuetud. Rota p. 1. rec. Decis. 255. num. 4. & p. 2. Decis. 407. num. 2.*

Quarta Regula. Quod si de consuetudine aliqua non constet; observandum est, an Ecclesia, seu Altare habeat pingues redditus pro alimentis Rectoris, seu Capellani; tunc enim reservatis necessariis ad eorundem congruam sustentationem, quod superest debet expendi in provisione ornamentorum, quibus indiget Ecclesia, vel Altare. *cap. fin. 12. q. 1. cap. 1. & capit. 4. & cap. De his. De Eccles. ædific. Surdus conf. 62. per totum vol. 1. Sperellus plurimos allegans d. decis. 67. num. 4. & 5. ubi num. 6. advertit, detrahendos esse fructus pro sustentatione Rectoris Ecclesiæ, vel Capellani, dummodò actualiter resideant, & inserviant Ecclesiæ, vel Altari; quia si eorum tituli essent simplicia beneficia absque alio onere, vel cum modica obligatione; alimenta non sunt ipsis beneficiatis reservanda; sed provisione ornamentorum est præferenda; uno excepto casu; si ad illum titulum essent ad Sacros Ordines promoti; tunc enim, ne cum dedecore clericalis status cogantur*

tur mendicare, fructus pro congrua sustentatione debent habere. *Surdus d. Confuetud. num. 11. & seqq. Ripa resp. 1. de Consuetud. num. 6.*

Quinta Regula. Si autem fructus beneficii non sint pingues; sed ita tennes, ut sufficere non possint ad sustentationem Rectoris Ecclesiæ, seu Capellani Altaris, & ad provisionem pro ornamentis; in hoc casu si Ecclesia est Parochialis, & liberæ collationis, compellendus est populus ad expendendum pro rata in ornamentis; quod si sit Juspatronatus, debet Patronus ad expensas hujusmodi concurrere, juxta decretum Concilii Tridentini *sess. 21. de Ref. cap. 7.* etiam si aliàs dedisset dotem, sed fuisset deperdita, ut ex doctrina Lambertini *d. Jurepatron. lib. 3. q. 7. art. 5.* docent *Genueus in Manuali Pastor. cap. 36. num. 1. in fine. Loterius lib. 1. q. 31. num. 19. & Sperellus d. Decis. 67. num. 10. 11. & 12.* nec non *Decis. 68. num. 11. & 12.* & ibi *Leo in Thesaur. fori Eccles. par. 2. cap. 16. num. 18.* ac etiam *Barbosa alleg. 64. num. 16.*

Sexta Regula. Quod si Patronus coerceri non possit ad has expensas faciendas, & potius permittat, se privari Jurepatronatus; ut sæpè accidit in Capellanis, & Altaribus cum obligatione Missarum, quarum adimplementum parùm curant heredes, etsi cum injuria, & detrimento animarum suorum majorum, & testatorum; in hoc casu, si sit aliqua pia persona, quæ velit iterum dotare illud Altare, seu Ecclesiam; & acquirere Jus patronatus illius; est ei Juspatronatus concedendum, & ex nova dote, sive ex pecunia hujus novi Patroni sunt ornamenta, aliaque necessaria emenda, ut latius disserit *Loterius d. lib. 1. q. 31. à num. 20. & seqq. & ibi Lambertin. de Jurepatron. lib. 1. q. 6. art. 4. num. 5. & 6.*

Septima Regula. Quod si nullus reperiat, qui velit dotare, & juspatronatus acquirere; & constet de negligentia Episcopi in erectione jam facta Capellanæ, Altaris, seu Ecclesiæ absque sufficienti Dote pro manutentione ejus, & ornamentorum; tunc adstringendus est ipse Episcopus, ad faciendas neces-

sarias expensas, ut docuimus supra *Decis. 40. num. 29.* & tenet *Glossa in cap. Nemo. De Consecr. dist. 1.* nec non *Sperellus d. Decis. 68. num. 13.*

Octava, & Ultima Regula. Quod si Episcopus detrectet, hanc satisfactionem facere; & potius velit in alia vita culpabilis negligentia suæ penas luere; (ut facile est in praxi apud Prælatos, qui temporalia magis curant, quam æterna;) in hoc casu poterit Capellanus, seu Rector Ecclesiæ abstinere à celebratione Missarum; & interim aliundè celebrando pro sui ipsius sustentatione, proventus Altaris, seu Capellanæ, vel Ecclesiæ applicare ad provisionem ornamentorum, & aliarum expensarum, quæ sunt necessariæ pro Sacrificio, vel delicta Ordinarii, vel ex consilio prudentis viri; ut in histerminis scribit *Fraxinellus de Oblig. Sacerd. sect. 4. conclus. 5. §. 5.* quem laudat *Tamburinus de Sacrificio Missæ lib. 3. cap. 1. §. 3. num. 100. & 101.* qui loquuntur de ornamentis omninò necessariis; secùs de aliis ad pompam, nisi bona fide fuissent provisa pro aliqua vice tantùm. Et idem docet *Bordonus in tract. de Legatis. cap. 10. à num. 88. & seqq.* supposito, quod redditus annui pro celebratione Missæ sufficiant tantùm pro solito stipendio celebrantis; & quod iste annis præteritis non habuerit ampliores redditus; tunc enim esset obligatus ornamenta emere absque intermissione celebrationis Missarum; ut ex *Sperell. d. Decis. 67.*

Porrò supradictæ Regulæ servandæ sunt non solùm in provisione ornamentorum, quibus Ecclesia, vel Altare indigeat, sed etiam in sequentibus necessitatibus ejusdem Ecclesiæ, vel Altaris; videlicet si egeat restauratione, imminente ruinæ periculo ob vetustatem; si agatur de reficienda dōmo Rectoris, seu Capellani; si de emendo oleo pro lampade, ut colluceat in Ecclesia, præcipuè si ibi servetur Sanctissima Eucharistia; aut reconcilianda sit Ecclesia ob pollutionem effuso in eam humano sanguine, vel semine injuriosè; & faciendæ sint expensæ in conducendo Episcopo; prout de prædictis simul omnibus casibus disserit, &

DD. allegat Sperellus d. Decis. 68. ubi
 15 num. 8. advertit, expensas pro restaurando, ampliando, reconciliandovè Cemetèriò semper spectare ad Parochianos. Quamvis in quocunque genere expensarum circa Ecclesias Parochiales attendenda sit consuetudo, quæ varia esse solet in Diœcesibus; prout in hac Diœcesi Patavina in aliquo loco medietas expensarum fit per Parochum, alia medietas per populum, in aliis verò locis Parochus concurrens in expensis pro tertia parte, populus verò in aliis duabus tertiis; alicubi etiam tertia pars expenditur à Confraternitatibus spiritualibus in illa Ecclesia institutis. Ceterum de Jure Rector Ecclesiæ videtur obligatus ad quascunque expensas pro Capella majori, & Altare Sanctissimi Sacramenti, nec non pro manutentione unius campanæ; nam hæc sunt necessaria simpliciter pro suo Officio Parochiali exercendo: populus verò debet facere expensas pro restauranda navi Ecclesiæ, ceteris Altaribus, & pluribus Campanis; quia hæc omnia deserviunt ad meram ipsius populi utilitatem, ut benè advertit Tondut Resolut. benefic. part. 1. cap. 38. & cap. 39. ubi de materia plenè agit. Barboza de Parocho cap. 13. Et de Episcopo allegat. 64. à num. 4. & seqq. Antonellus de Regimine militantis Eccl. lib. 1. cap. 2. §. 4. num. 21. & seqq. Quibus ego addo Bartholomæum Silvaticum conf. 45. per totum; M. Anton. Thomatum in Decisionib. Rotæ Maceraten. Decis. 5. & Bellettum Disquisit. Clerical. part. 1. De Clerico Debitore §. 14. & §. 15. & Ventrigliam tom. 2. Annot. 18. §. Unico. ibique Adden. Carolum Anton. de Luca in Observat. apud quos reperiet Lector, quomodo decidende sint difficultates in praxi occurrentes circa expensas pro ornamentis Ecclesiarum; earumque restaurati-
 17 ne.

D E C I S I O XLV. A R G U M E N T U M.

Quia ad convocandum populum ad Sacrificium opus est Campanili, & Campanis, de his agitur historicè, mysticè, legaliter, & supernaturaliter. De Turri Babel, & David; de Pyramidibus, & Campanilibus famosiss. Dissertitur de origine Campanarum tum apud Gentiles, tum apud Christianos. Turcæ Campanas abhorrent. Exponuntur mysticæ significationes Campanarum. Tractatur de Horologiis solaribus, aqueis, & cum rotis. De eorum initio, usu, & commodo. De trina pulsatione ad salutationem Angelicam, & de ejus Indulgentia plenaria. Campanarum pulsandarum finis, tempus, numerus, & ministri. Quis teneatur ad expensas, & salarium pro Campanis? Utilitates ex sonitu Campanarum. Aliquæ miraculosæ Campanæ. Duæ maximæ molis; Erfordiensis & Pekinensis.

S U M M A R I U M.

- 1 Campanile, & Campanæ necessaria ad Sacrificium Missæ.
- 2 Campanilis, & Campanarum varia nomina.
- 3 Diacodion medicamentum undè dictum?
- 4 Turris Babel omnium prima. Ejus Auctor, Materia, Forma, & Altitudo.
- 5 Montium majorum altitudo quantà?
- 6 Pyramides undè dictæ?
- 7 Pyramidum genera duo.
- 8 Pyramidis plateæ Vaticanæ laudes.

- 9 Pyramidum latitudo, & altitudo.
- 10 Turris David in monte Sion altitudo.
- 11 Pinnaculum Templi Salomonis quid esset?
- 12 Campanilis Hedunen. laudes.
- 13 Campanilis S. Marci Venetiarum origo, altitudo, & laudes.
- 14 Campanilium S. Justinae Paduæ, & Palatii Communis origo, & altitudo.
- 15 Campana quando adinventæ?
- 16 Campanarum parvarum usus in lege Moysis.
- 17 Campana an essent apud Gentiles?
- 18 Campana apud Christianos quando cæperint adhiberi?
- 19 Scuporum Archiepiscopus quomodo convocet fideles ad divina officia?
- 20 Sabini Pape tempore an inventa Campana?
- 21 S. Paulinus Nolæ Episcopus primus auctor Campanarum.
- 22 Campana dicta ab ære campano.
- 23 Campanile S. Petri Romæ quando primum fabricatum?
- 24 Fur æris Campani occisus à malleo Campanæ.
- 25 Græci anno 865. cæperunt uti Campanis; Usus Participatus Dux Venetiarum donat Campanas Imperatori Græco. ibid.
- 26 Turcæ non adhibent, neque permittunt Campanas.
- 27 Baptismus Campanarum qualis sit, & quis ejus Auctor?
- 28 Campanarum mystica significatio.
- 29 Campana cur non pulsatur in triduo Passionis Christi?
- 30 Gallus cur ponatur in culmine Campanilium?
- 31 Campanarum usus ob sex causas. Et quæ?
- 32 Campanilis Sipuntini carmina.
- 33 Campana non vocatur populus ad arma, nisi contra infideles.
- 34 Horologia Solaria quando, & à quo inventa?
- 35 Horologium Ezechie monstrabat semihoras.
- 36 Horæ undè dictæ?
- 37 Horologii usus quando receptus à Romanis?
- 38 Clepsydræ apud Romanos Horologia aquea.
- 39 Horologia ex Rotis quàm commoda?
- 40 Campanis indicantur dies festi, lætitia publica, & mors privatorum, ac Principum.
- 41 Campana trina pulsatio ad Angelicam Salutationem Deipare. Ejus Auctor quis? An recitantes eam luventur Indulgentiam plenariam?
- 42 S. Carolus Borromeus, ad sonitum Angelicæ Salutationis, eam semper genibus flexis recitabat. Idem faciebat Ven. Card. Barbadius.
- 43 Salutatio ad Deiparam cum Indulgentia.
- 44 Vicinus quando cogi possit ad vendendam domum pro fabrica Campanilis; & quando non?
- 45 Campana benedicendæ antequam ponantur in Campanili.
- 46 Campanarum pulsandarum tempora.
- 47 Abbates non possunt benedicere Campanas non suas.
- 48 Campanarum numerus pro Regularibus, An augendus?
- 49 Campanarum indiscretus sonitus prohibendus.
- 50 Stimulus Carnis, de quo 2. Cor. 12. quid esset?
- 51 Campanas pulsare ad quos de jure spectet?
- 52 Ostiarii Cottam induant pulsaturi Campanas.
- 53 Ordinum materiam an Ecclesia possit mutare?
- 54 Campanarum pulsatio quibus temporibus sit prohibita?
- 55 Sabbato Sancto Campana non pulsantur ante illas Cathedralis, vel Ecclesiæ Matricis. Nisi contraria sit immemorabilis consuetudo.
- 56 Cereemoniale Episcoporum habet vim legis: sed non tollit consuetudinem immemorabilem contrariam.
- 57 Humiliatorum Fratrum lis super præ-

precedentia sonandi Campanas.

58 *Campanis pro reficiendis ad quem pertinent expensæ? Et Salarium pro eis pulsandis?*

59 *Campanilia, neque Campanæ fieri possunt in Oratoriis privatis; nec de licentia Episcopi.*

60 *Campanæ benedictæ terrent Dæmones. Exempla.*

61 *Tempestates fugantur sono Campanarum. Exempla.*

62 *Campanarum de per se sonantium obvias causas, Exempla.*

63 *Durlindana Ensis Orlandi ubi servetur?*

64 *Campanæ duæ in usitate magnitudinis, Erfordiensis una, Pekinensis altera. Ponderus, & mensuræ utriusque.*

in Ecclesia S. Mariæ ad Martyres, dicentem: *Factæ fuerunt Nola, & Nolarium*; de qua Torrigius de *Cryptis Vatican.* pag. 561. Campanæ verò adhuc pluribus nominibus gaudent; vocantur enim *Crotalum*, & *Crepitaculum* à verbo *κρόταλον*, & à verbo *κροτώ* quæ *strepitare*, & *pulsare* significant. Dicuntur etiam *Clocchæ*, à gallica voce, de qua Bonifacius in *Epist.* 9. *En si vobis laboriosum non sit, ut Clocam unam transmittatis.* Item *Cymbala* à sonitu, sive à forma rotunda, & concava; pariterque appellantur *Codion* à verbo Græco *κώδιον*, quod innuit *Papaverem*, eò quia Campana fit ad similitudinem calicis, cujus formam habet papaver dilatans suam extremitatem, ex Ruellio *lib. 2. cap. 100.* undè Medici vocant *Diacodium* medicamentum ex papavere. Plinius *lib. 20. cap. 18.* Ulteriùs Campana appellatur *Nola* à communi opinione, de qua infra, quod in civitate Nolæ à Divo Paulino ejus Episcopo inventa fuerit; quæ civitas cum sit in Provincia Campaniæ, distans XIV. milliaria ab Urbe Neapoli, dedit etiam huic instrumento nomen Campanæ. Walsfridus Strabo de *Reb. Eccl.* *cap. 5.* Sarnellius in *Basiliograph.* *cap. ult.* & Magrius d. *Verb. Campana col. 1.* Hæc de nomine.

Quod attinet ad originem dicendum est primò de Campanilibus, seu Turribus Sacris; deindè de Campanis. Quoad Turres prior omnium antiquitate, & fama notissima fuit Turris Babel; de qua in *Genesi cap. 11. Vers. 4.* *Venite faciamus nobis civitatem, & Turrim, cujus culmen pervingat ad cælum; & celebremus nomen nostrum antequam dividamur in universas terras.* Quæ quidem Turris, cum adhuc nullum aliud Templum esset, quàm ipsum cælum, videbatur fore ejus Campanile. Efficiens causa hujus Turris fuit Nembrod pronepos Noè, natus enim erat de Chus primogenito Chami, filii Noè; ut notant Tornellus ad *Annum Mundi 1931. num. 4.* & Tirinus in *Chronico Sacro cap. 12.* ubi addit, eumdem Nembrod vocatum fuisse etiam Bellum, atque Jovem, & ab eo inchoasse Monarchiam Assyriorum anno 276. post dilu-
vium

Quoniam inter ornamenta Ecclesiastica tum ad ornatum Ecclesiarum, tum ad convocandum populum fidelem ad Divina Officia, adhibentur Campanæ, & pro iis reponendis, & pulsandis necessarium est Campanile; idè oportet agere de utrisque, Campanili scilicet, & Campanis; de quibus quia sparsim multa reperiuntur apud Scriptores non solum modernos, sed etiam antiquos; ut ordinatos, & breviter, quantum fieri potest, omnia collecta benevolis Lectoribus exhibeantur, ad quatuor capita redigam hanc decisionem de Campanis, & Campanili, siquidem de ipsis, agam

1. Historice.

2. Mytice.

3. Legaliter.

4. Supernaturaliter.

Quo ad Historiam videndum est de nominibus Campanilis, & Campanarum; nec non de earum origine, & quando ceperint adhiberi, & pulsari. Plura sunt nomina Campanilis, & Campanarum. Nam Campanile vocatur *Turris Sacra*, *Turris Campanaria*; ac etiam *Nolarium*, ut notat Magrius in *Hierolexic. Verb. Nolarium*; ubi dat auctoritatem Romani Canonici Vaticanæ Basilicæ, qui scripsit de ejus prærogativis tempore Calixti III. & adfert inscriptionem factam anno 1270. Romæ

vium; & 43. ante ortum Abrahæ. Materialis causa fuit terra satis argillofa, ac tenax, lateribusque conficiendis apta, quam invenerunt descendentes Chami profecti in illam planitiem Babylonis, cum multo bitumine, vim cémenti habente. Formalis causa prædictæ Turris habetur ex Herodoto *lib. 1. Hiflor.* quod fuerit quadratæ figuræ, crastitudinis, seu grossitie unius stadii per omne quadrum; altitudinis verò (ex S. Hieronymo *cap. 14. in Isa.* quatuor milliarium; siquidem finalis causa, præter ambitionem, & vanagloriam illam ædificantium, fuit, ut se tue- rentur à periculo novi diluvii; etenim cum aquis diluvii *operti fuerint omnes montes excelsi sub universo cælo. Genes. 7. 19.* & altiores montes sint perpendiculariter alti quatuor milliaria, ut ait Plinius *lib. 5. cap. 22.* cogitavit Nem- brod, & qui cum eo confiluerunt ædifi- care Turrim, eam extollere usque ad quinque milliaria; ne posset ab aquis cooperiri; in eaque ædificanda consum- pserunt annos tres, & quadraginta, ut ex Cedreno scribit Tirinus *d. Chronic. Sacro cap. 12.* Hęc igitur fuit prima Tur- ris, cujus perfectionem impedivit di- versitas linguarum, quam Deus im- misit in operarios, itaut unusquisque non intelligeret vocem alterius, ut ha- betur in *Genes. cit. cap. 11. Vers. 8.*

Post Turrim Babel secundum Histo- ricos observatione dignæ sunt Pyrami- des Ægypti, sic dictæ à verbo *πῶρ* quod ignem significat, ea ratione quia *ad ignis speciem extenuantur in conum*, ut scribit Ammianus Marcellinus *Hifl. lib. 22.* etsi alii opinati sint, ita fuisse deno- minatas à *πῶρ τῆ πυρῆ* quod frumentum innuit; quia conditæ fuerint à Josepho Hebræo Vice Rege Ægypti, ut in illis reconditum servaret frumentum annis septem penuriosis; ut disserit Meno- chius in *Stoeris centur. 4. cap. 4.* Quidquid sit, Pyramides erant in duplici diffe- rentia, aliæ factæ ex unico marmore; quarum una est illa, quam Sixtus Pa- pa V. erigere fecit in Platea Vaticana Romæ, longitudinis pedum centum, & septem, latitudinis in inferiori parte duodecim pedum; sex verò in superio-

ri; dedicataque fuerat Soli ab Ægy- ptiis, translataque Romam Augusto, & Tiberio Imperatoribus; deinde pur- gata solemnî benedictione fuit imposita in ejus summitate Crux, ipsi, & Chri- sto consecrata; undè cecinit quidam Poeta:

Ægyptus Soli, binis me Roma dica- vit

Augustis :: Sacras tu pie Sixte Cruci.

Quod fufius prosequitur Michael Mer- catus in *lib. de Obelisc. cap. 39.* & Meno- chius *centur. 5. cap. 71.* Aliæ autem Py- ramides fabricatæ erant ex Lapidibus marmoreis, latitudinis ad pedem ter- centum cubitorum; & ejusdem altitu- dinis, ad cujus summitatem patebat ascensus, per gradus, quibus ipsa Py- ramis erat efformata, se restringens de gradu in gradum, quorum ultimus erat latitudinis quadratæ decem cubitorum; ut scribit idem Menochius *centur. 7. cap. 98.* & illas scriptores antiqui vocabant Turres, & montes quadratos, ut notat Serra de *Synonimis in verb. Obeliscus.* ubi hæc addit. *Quanti autem sumptus, & impensæ ferent in Pyramidibus fabri- candis docet Plinius lib. 36. cap. 12. qui scribit unam Pyramidem à 260. millibus operariorum viginti annis fuisse constru- ctam.* Et eis utebantur Reges Ægypti tum ad reponendum triticum, tum pro sepulchris, in quibus sua corpora con- diebantur, ut testatur Pierius Valeria- nus *Hieroglyphic. lib. 39.* ad quem curio- sum Lectorem remittimus; & ad Plin- nium *cit. lib. 36. cap. 12.* At P. Athanas. Kirchericus in *sua China illustrata part. 3. cap. 1. pag. 136.* ponit effigiem Pyramidis Sinensis, altitudinis nongentorum cubitorum.

Hinc etiam Hebræi fabricabant Tur- res ad grana custodienda; de quibus ait Psalmista: *Fiat pax in virtute tua, & abundantia in Turribus tuis. Psal. 21. 7.* Sed ad instar Campanilis fuit illa, quam erexit Rex David in monte Sion, penes quam postea Salomon ejus filius con- struxit Templum; & de qua scriptis in *lib. Cantic. cap. 4. Vers. 4. Sicut Turris Da- vid Colum tuum, quæ ædificata est cum propugnaculis, mille cypei pendunt ex ea,*

omnis armatura fortium. Cujus altitudo tanta erat, ut nubes videretur tangere; ideòque à Michea *cap. 4. Vers. 8.* vocatur *Turris gregis nebulosa*; ad quem locum sic ait Tirinus in *Commentar.* Erat hæc *arx munitissima, inaccessa, & inexpugnabilis in monte Sion juxta atrium exterius Templi.* Sed dicit aliquis, si hæc Turris David erat tanquam Campanile Templi Judæorum; quid erat Pinnaculum Templi, de quo ait S. Matthæus *cap. 4. Vers. 5.* Tunc assumpsit eum diabolus in sanctam civitatem, & statuit eum super pinnaculum Templi, & dixit ei; Si Filius Dei es, mitte te deorsum? Respondetur, quod multi multa dicunt. Tirinus *ibid.* ait, Pinnaculum fuisse Turrim vestibulo Templi, idest supra porticum anteriorem, inædificatam. Menochius *Centur. 2. in Storeis cap. 43.* refert, plures dixisse, quod tectum Templi erigebatur, & finiebat instar Pyramidum in acutum, ubi erat pinna, adinstar alæ volucrum, volubilis quam Itali vocant *bandierola*, circumvolvenda juxta ventorum mutationem; & ab ipsa pinna summitas Templi vocabatur *Pinnaculum*; eratque tantæ latitudinis, ut in eo stare homo commode posset. At Barradas *in d. cap. 4. Matth. Vers. 5. tom. 2. lib. 2.* putat, tectum Templi Salomonis fuisse planum, & ad deambulandum aptissimum, prout & scripsimus supra *Decif. XII. n. 32.* verùm quia circumcirca per quatuor latus habebat podiolos, & turriculas ad ornamentum, adinstar alarum volatilium; ab his ipsum tectum dicebatur *Pinnaculum*; à quo Diabolus tentando Salvatorem proponebat, ut se proiceret. Hæc de Turribus Judæorum.

Quod si de Nolariis, seu Campanilibus, Turribusvè Sacris loquamur Christianorum; brevitati studentes satis erit referre verba Chassanæi in *Catalog. glor. Mundi part. 12. confid. 64. De Pinnaculis Templorum*; & sunt ista: *Ex relatione non accepi (Campanile) excellentius fore in Europa Campanili Ecclesiæ Sancti Lazari Heduni. Quippè est valdè sumptuosum, & ultra alia extollendum ex ejus fundamentis, præcipuè verò altitudine. Fundatur enim super qua-*

tuor columnis, seu pilis, aut pilearibus lapideis in medio Chori dictæ Ecclesiæ existentibus, quæ grossitudinis sunt tantum in omni quadratura octo pedum; altitudinis verò sex & triginta, vel ultra cubitorum fornice distincta. In summitate verò dictarum quatuor pilarum, & super illis constabilita est Turris quadrata, altitudinis viginti cubitorum, habens deambulatoria ampla, miro artificio constructa: deinde in acutiem, & fastigium ducitur, habens formam Pyramidis quadratam octo quadraturis admirabilis structuræ, ultra omnem excelsitatem, quæ manu fieri posset, & quæque quadratura compacta est Lapidibus quadratis; artificiosum sumptuosum in modum cristarum factis per quas posset ascendi ad summitatem usque, & dicta Pyramis est ferè altitudinis tercentum cubitorum. In eo sunt viginti Campanæ, & ultra; quarum duæ sunt magnæ molis; una ponderis est XVII. millium; altera verò XVI. Sonus autem dum pulsantur, est consonantiæ, & concordie tantæ, ut Musicam ipsam retollere videatur. Hucusque Chassanæus, qui subjungit extare aliud egregium Campanile in eadem civitate, sed ligneum, miræ altitudinis; utrumque tamen reputandum est inferius sublimi Campanili Sancti Marci Venetiarum, erectum Anno MCXLVIII. sub Dominico Mauroceno Duce, de quo ita eruditissimus Joannes Palatius in ejus fastis. Turrim tam altè erexit, ut Gigantum dicerem, ni ut eam prodigioso miraculo dirutam; hanc ex æquo tam supra, quam infra terram stare scirem. Alta superat cacumina montium; & tanquam Sydes salustiferum longè, latèque venientibus occurrit ab ortu, & occasu. Novus Nemrod fulmina pietate fulminaturus cogitavit, gladio in terram projecto Deum propius venerari. In hac sola Ægyptus, Babylon confusa recessit. Alludit Orator iste magnis fundamentis hujus Sacræ Turris, quæ posita in aquis dicitur habere fundamenta ita profunda, ut æquent altitudinem ejus super terram. Est autem alta pedes tercentum, & sexdecim usque ad Angelum in vertice Pyramidis constitutum; à quo ait, Deum propius venerari

rari gladio in terram projecto, quia gladium non habet, ut Cherubim olim in ostio Paradisi constitutus; sed volubilis ad omnem ventum manu expansa indicat, undè spirat. Eiusdem Angeli diadema, quo ejus caput tegitur, tantæ est latitudinis; ut in illud ego viderim, hominem ascendere; stare; sedere; & vexillarium agere.

14 Hunc, etsi valde inferiores, addendæ sunt Turres duæ, principales tamen in hac urbe Patavina; scilicet Campanile venerandi Monasterii S. Justinæ Congregationis Casinensis; & aliud Communis Paduæ, seu Palatii Pretorii. De hoc scribit Portenarius *lib. 3. Hist. Patav. cap. 7. pag. 103. Appresso questa Cancellaria (della Città) è la Torre del Comune, la quale fu cominciata l'anno 1214. e finita l'anno 1296. & alli nostri tempi è stata alzata; & adornata sopra le Campanie con vereni intorno; e con la Cupola.* De illo hæc habet Gavatus *Histor. Cenobii D. Justinæ Patav. lib. 6. sub anno 1597. Quia Turris antiqua sub eminente novo Templo ferè latebat, nec sonus ex ea ad Urbem pertingebat; Joannes (Abbas Patavinus) eandem extulit, ac marmore exornavit, ut duplo elatior sit, & alia prorsus videatur.* Et hæc sufficiant de Turribus sacris; de aliis autem profanis, tum stabilibus, tum ambulatoriis, ex ligno confectis, quibus utebantur antiqui in bello ad quatendos muros bastitis, scorpionibus, arietibus, & catapultis, legatur Vitruvius *lib. 10. cap. 1.* & Salianus *ad Annum Mundi 1909. à num. 21. & seqq.*

15 De Campanis autem inextricabilis est controversia apud Scriptores Ecclesiasticos de loco, & tempore, quibus adinventæ sunt, ut norant Barbosa *in Votis Decisivis lib. 3. Not. 102. num. 4. Casalius de Veter. Sacris Christ. Ritib. cap. 43. Magrius in Verb. Campana. Etm. Card. Bona Rev. Liturgic. lib. 1. cap. 22. & Illustriss. Sarnellius in Bassilicograph. cap. ult.* Pro resolutione distinguere oportet tempora vel ante, vel post adventum Redemptoris. Ante Dominicam Incarnationem erat usus tintinnabulorum, quæ erant parvæ Campanæ, tum

apud Gentiles, tum apud Hebræos. His præcepit Deus per Moysen, ut in infirma Pontificiæ Vestis parte apponerent mala punicæ, & tintinnabula, ut habetur *Exod. 28. 33. ibi: Mixtis in medio tintinnabilis, itaut tintinnabulum sit aureum, & malum punicum.* Sic ut igitur arte fusoria faciebant Hebræi tintinnabula, potuerunt facere Campanas; quamvis de illis nulla habeatur mentio in scriptura sacra; convocabant enim populum sonitu tubarum juxta aliud Domini præceptum datum Moyse *Numer. 10. 1. Fac tibi duas tubas argenteas ductiles, quibus convocare possis multitudinem; quando movenda sunt castra.*

Apud Gentiles autem fuisse usum tintinnabulorum, & sic parvarum Campanarum, affixarum in Campanilibus, defumitur ex Plinio *lib. 36. cap. 13. ubi ait: Pyramidos ita fastigiatae, ut in summo orbis Aeneis, & petalis unæ omnibus sit positus, ex quo pendeant excepta catenis tintinnabula; quæ longè sonitum referrent.* Plautus in Trinummo *Act. 4. Scena 2. agit de Tintinnabulo his verbis:*

Nunquam eadepol temere tinnit Tintinnabulum,

Nisi quis illud iractat, aut movet, mutum est, tacet.

Plutarchus pariter *lib. 4. Symposiaco* *ques. 5. Helluones, & obsonatores eos dici notat, quæ in foro piscatorio versantur, & tintinnabulû celeriter exaudiunt; ad cujus sonitum pisces vendebantur.* Strabò Geographus *lib. 14. narrat historiam cujusdam Cytharædi, quem omnes auditores dereliquerunt, auditò tintinnabulo pro venditione piscium.* Porphyrius *lib. 4. de abstinent. animal.* Scribit, Samnegos, genus quoddam Philosophorum in India, solitos congregari ad preces, & ad cibum ad tintinnabulû sonum. Apollodorus *lib. de Div. refert, Sacerdotes Proserpine usos tintinnabalis; idemque testatur de Sacerdotibus Dæ Syriæ Lucianus in Dialogo de eadem; subdens, consuetum fuisse in ditiorum ædibus, familiam, & mercenarios ad opera excitare tintinnabulis, quorum ingens sonus effect, ut ab omnibus posset audiri.* Ab Augusto

posita tintinnabula in fastigio ædis Jovis Capitolini memorat. Svetonius; & Juvenalis *Satyr.* 6. invehit contra mulierem verbosam, & comparans illam tintinnabulis, sic dicens:

*Verborum tanta cadit vis,
Tot pariter pelves, & tintinnabula
dicas*

*Pulsari: jam nemo tubas, atque æra
fatiget.*

Notum est etiam Martialis distichon, quo indicat, Romanos adhibuisse Campanas in Thermis, seu balneis, dum *lib. 14. Epigram.* scripsit:

*Redde pilam, sonat æsthermarum:
ludere pergis.*

Virgine vis sola lotus abire domum?

Intelligebat autem Martialis ly *Virgine* aquam virginem, qua se lavabant, cujus fontes adhuc Romæ copiosè emanant. Tandem Zonaras describens triumphum M. Furii Camilli Dictatoris notat, quod è curru triumphantis pendebat tintinnabulum; ut forsân populus de illius adventu admoneretur. Alia Gentilium testimonia cumulat Emin. Card. Baronius ad Annum Christi *LVIII. num. 104.* & *ibid.* Spondanus *num. 41.* quibus evidenter constat, usum Campanarum fuisse apud Gentiles, quamvis hoc nomine eas non appellarent, solo Tintinnabuli vocabulo contenti.

18 Porro apud Christianos quando habuerint initium Campanæ difficilîus est demonstrare. A principio Ecclesiæ usque ad conversionem, & baptismum Constantini Magni Imperatoris, ratio dicitur, nullas fuisse Campanas apud fideles; quos, ad evitandas incessantes paganorum persecutiones, latitare oportebat; & è contra se prodissent, si tintinnabulis, aut Campanis ad divina Officia, ad Sacrosanctum Missæ Sacrificium; & ad divinam Synaxim seipsos convocassent. Credendum est, institutum fuisse aliquod signum ad hanc invocationem; sed quale fuerit, est incertum. Strabo *cap. 5. de Reb. Ecclæs.* conjecturat, solam devotionem excitasse fideles ad loca, in quibus divina peragebantur. Alii opinantur in fine unius Missæ, & conventus, à Sacer-

19 dotibus indicatum locum pro futura celebratione. Ita praticare Archiepiscopus Scuporum sub Turcarum tyrannide, hisce nostris temporibus, mihi testatus est idem Antistes, paucis ab hinc annis hospitatus in hoc Palatio Episcopali Patavino. Alii per designatos Cursores monitum fuisse populum fidelem autantem, de loco, & tempore Sacrificii, ut ex Epistola Divi Ignatii ad Polycarpum in illis verbis: *Crebrius celebrentur conventus, nominatim omnes inquire, servos, & ancillas ne fastidias; ut observat Emin. Card. Bona d. lib. 1. cap. 22. num. 1.* ubi in fine subdit, *aliquam sanè tesseram, sive signum fuisse, quo Christiani, & se mutuo agnoscerent, & loca scirent, ac tempora synaxeos peragerent; sed quale hoc signum fuerit, ignoramus; & dat exemplum S. Valeriani, qui latitantem reperit S. Urbanum Pontificem signo, quod acceperat à S. Cecilia Sponsa sua.*

Porro, reddita pace Ecclesiæ, baptizato Imperatore Constantino, & permessa Ecclesiarum ædificatione, & publico Christianæ Religionis exercitio, credendum est; inventa fuisse signa ad convocandum populum tempore Divinorum Officiorum, & Sacrificii Missæ; sed adhuc sub lite, quando adhibita sint campanæ. Vulgaris opinio est, eas fuisse inventas in principio sexti sæculi à Sabiniano Papa, de quo sic scribit Onuphrius Panvinius in *Epitome Summor. Pontific.* *Hic Papa Campanarum usum invenit, jussitque, ut ad horas Canonicas, & Missarum Sacrificia pulsarentur in Ecclesia.* Idem affirmat Polydorus Virgilius *lib. de Inventorib. rer.* Confirmaturque ex notatis ab Auctore Ordinis Romani (qui vivebat in principio sexti sæculi, ut asserit Casalius *d. cap. 43. Vers. Æris campani.*) in titulo de Sabbato Sancto, ubi ait: *Jussi incipiunt in Ecclesia Litaniam, Tertiam, & Campanæ tanguntur, & ingrediuntur ad Missam.* Verùm errare Onuphrium, & Polydorum supercitatos asserunt Magrius in *Hierolexic. d. verb. Campana col. 1.* & Angelus Roccha in *Commentar. de Campanis cap. 1.* allegantes verba S. Hieronymi (qui per bina sæcula ante Sabinia-

binianum Pontificem floruerat) mentionem facientia satis expressam de campanis, dicendo in *cap. 33. de Regula Monach.* *Ad Marutinas excubias media nox Vos præparet. Nullum ex vobis dormientem reperiat Campanilis sonitus.* Quapropter ab omnibus in hancitum est sententiam; Campanas primùm ad inventas à S. Paulino Nolæ Episcopo, contemporaneo S. Hieronymi; & quia Urbs Nolæ est in Campania, ipsa ærea tintinnabula vocata esse Campanas, nec non Nolas à civitate Nolæ. Ita Strabo *Rev. Eccles. cap. 5.* cuius hæc sunt verba: *De Vasis fusilibus, vel etiam productilibus, quæ simpliciter signa vocantur, quia eorum sonoritate quibusdam pulsibus excitata, significantur horæ, quibus in domo Dei statuta celebrantur officia, de his, inquam, hic dicendum videtur, quod eorum usus non aded apud antiquos habitus prodiit. Eorum usum primò apud Italos affirmant inventum. Undè à Campania, quæ est Italiae Provincia, eadem vasa majora quidem CAMPANÆ dicuntur. Minora verò, quæ à sono tintinnabula vocantur, nolas appellant à Nola ejusdem civitate Campaniæ, ubi eadem vasa primò sunt commentata.* His tamen non acquiescit Emin. Card. Bona *d. lib. 1. cap. 22. sub num. 5.* & potius credit, Vasa hæc sonora sortita esse nomen Campanarum exere Campano, quod omnium præstantissimum esse asserit Plinius *lib. 34. cap. 4.* atque earum usum in Ecclesia esse intoductum, à temporibus Constantini Magni, statim ac reddita fuit pax Christianis; & adducit verba S. Gregorii *lib. 2. Dial. cap. 1.* qui loquens de S. Benedicto circa annum 495. in specu Sublacensi penitentem, & solitariam vitam faciente, cui Romanus Monachus certis diebus panem portabat, ait: *Resti autem parvum tintinnabulum inseruit, ut ad ejus Sonum Vir Dei, cognosceret, quando sibi Romanus panem præberet.* Et idem S. Abbas in *Regula cap. 43.* jubet: *ut Ad horam Divini Officii, mox ut auditum fuerit Signum, relicis omnibus summa cum festinatione curratur.* Quamvis enim *ly Signum,* quo ad instrumentum, sit vox æquivoca; cum alii uterentur tuba, alii malleo, alij voce ad dandum

signum pro Divinis officiis decantandis, ut latè, & doctè probat ipse Emin. Bona *eodem cap. 22. num. 2.* nihilominus antiqui Patres, signi nomine, metonymicè Campanam intelligebant, ut pluribus auctoritatibus demonstrat ipse Emin. Bona *ibid. num. 2.* inter quas illa S. Eulogii Martyris in Apogetico dicentis; *Per idem tempus grauter in nos præsidialis grassabatur insania, itaut excelsa pinnaculorum prosternere, quæ signorum gestamina erant ad Conuentum Canonicum quotidie Cbrysticoli innuendum.*

Ex his omnibus colligat Lector, usum Campanarum (saltem inferiorum) fuisse in Ecclesia intoductum statim post baptismum Constantini, etsi hoc nomen Campanæ reperiatur incognitum usque ad principium sexti sæculi, in quo fabricatum fuit Campanile in Basilica S. Petri Romæ, teste Torrigio De Cryptis Vaticanis, asfirmante, quod anno 1610. demolito veteri Campanile ejusdem Basilicæ, in ejus fundamentis repertum est numisma Heraclii Imperatoris, qui cœpit imperare Anno DCX; & per quinque annos antea mortuus erat Sabinianus Papa, à quo, fertur, præceptum fuisse usum Campanarum in Ecclesiis, pro recitatione horarum Canonicarum, & celebratione Sacrificii; à quo tempore citra nomen Campanarum usurpatum frequenter legitur apud Ecclesiasticos Scriptores; quos congerit Emin. Card. Bona *d. lib. 1. cap. 22. num. 5. & 6.* referens historias, & narrationes de Campanis; inter quas illa est notata digna, quam scripsit Monachus Sangallensis in *lib. de Ecclesiastica cura Caroli Magni cap. 31.* de quodam opifice Campnarum, qui cum conflasset Campanam ad petitionem Caroli Magni, reddentem gratissimum sonum, obtulit se constaturum perfectiorem, si Imperator pro stanno centum libras argenti illi daret. Sed argento accepto vir nequam illud abscondit, & pro eo stannum conflavit; factaque Campana, & posita in Campanili, quamvis à ferro pulsatorio percussa, nullum reddebat sonum; idcirco indignatus auctor operis apprehenso fune pertraxit ærumentum; & ecce ferrum elapsum

in verticem ipsius decidit, & occidit eum.

Quæ autem dicta sunt de usu Campanarum post Constantini Magni conversionem, admittenda veniunt in Ecclesia Latina; secus in Orientali, tardius enim Græci adhibuerunt Campanas, anno scilicet 867. quo earum usu, & dono Græci edocti fuerunt ab Urso Participatio Duce Venetiarum, per quem aliquæ Campanæ transmissæ fuerunt Constantinopolim Basilio Imperatori, ut legitur apud Blondum *lib. 2. Decad. 2. Emin. Card. Baronium d. Ann. 866. num. 101.* & notat Magrius *d. Verb. Campana col. 3.* atque Sarnellius in *Basilicographia d. cap. ult. num. 9.* advertentes, quod in Orientali Ecclesia ad convocandos fideles adhibebantur lignea instrumenta; quæ *Symandra*, & *Agiosymandra*, voce graja nuncupantur: atque hoc idem servant in præsentem diem Christiani viventes sub tyrannide Turcarum; qui odio habentes Campanas, eas non permittunt tanquam signa Sacra Christianorum, à quibus abhorrent; & quia timent, iisdem Campanis excitari populum ad rebellionem, ac etiam quia superstitiosè credunt, Campanarum sonitu inquietari animas Defunctorum, ut refertur Magrius in *Hierolexic. Verb. Campana. & in Verb. Nolarium. Casalius d. cap. 43. Vers. Turcæ dissidentes. & differit Glossa in Clem. 1. De Judæis, & Saracenis in Verb. Zabazala*, ita dicens de Turcis *Qualibet Mesquita habet unum Sacerdotem de primis, & unum Ministrum, qui vocatur Muerdem, quod sonat præco, qui supplet defectum Campanarum; ascendit Turrim Mesquitæ quadratam, in qualibet parte sui fenestram magnam habentem, & ad illarum quamlibet clamat alta voce, obturatis auribus cum digitis, ut vox fortius resonet, in sua lingua verba hæc sonantia: Nil aliud posse, nisi Deus. & Mahumetus eius nuncius Venite ad orationem, &c. Legalip, Hallâ, Hallâ.* Verba Arabica indicantia, *Non est alius Victor, nisi Deus solus; ut explicat Magrius in d. Verb. Nolarium: addeus, hanc Musicam fieri à Turcis quinquies in die; videlicet in Aurora, quam*

vocant *Zalaraxoppi*. Hora Tertia, in Vesperis, in Completorio, & in Crepusculo noctis; & qualibet istarum Horarum Turcæ faciunt certas genuflexiones; sicut de sero nos facimus ad laudem Deiparæ, ut scribit etiam Feburè in *Theatro Turchiæ cap. 25. artic. 7. & Masinus cap. 42. pag. 390.*

Tandem pro complemento Historiæ Campanarum non est omittendum; iisdem statutam esse Ecclesiasticam benedictionem, quam vulgus appellat *Barpifismus*, & de qua ego in *Decisionibus meis Anni 1688. Mense Februario.* Hujus benedictionis Auctorem Joannem Papam XIII. scribit *Emin. Card. Baronius anno 968. num. 93.* quo tempore prædictus Papa Campanam Lateranensem miræ magnitudinis, antequam ea super Campanile elevaretur, sacris ritibus Deo consecravit, atque Joannis nomine insignivit. Nihilominus Campanarum benedictionem multo antiquiorem esse testatur *Menardus in notis ad lib. Sacramentor. pag. 207.* & docet *Alcuinus, Caroli Magni Preceptor*, qui in octavo sæculo floruerat, & in suis operibus de eadem benedictione, Campanarum mentionem fecit; quod bene observant *Magr. in eit. Verb. Campana col. 3. in fine.* Et *Emin. Card. Bona d. lib. 1. cap. 22. sub num. 7.* & hæc satis dicta sint de primo capite, & de historia Campanilium, & Campanarum.

Quo ad secundum caput, in quod est Mysterio, & mysticè agendum est de Campanili, & de Campanis; omnes Doctores in hoc conveniunt, ab eis denotari Prædicatores. Ita *Albinus de Divin. offic. cap. 100.* cujus verba refert *Casalius de Veter. Sacris Christ. Ritib. d. cap. 43. pag. 194.* ita scribens: *Prædictor perfectus hujuscè signi quadam similitudine formatur; siquidem duritiam metalli fortitudine mentis; plerumque ferreum, quo sonus eliditur, constantia sermonis imitatur. ac etiam ut Campana pendet de Turri; ita & Concionator sursum cor suspendit, cuius conversatio in cælis est. Campana ligno alligata, & fune agitata nunquam desistit personare, ita & Concionator ligno Crucis inhærendo, & charitate colligatus, non*

desistat die, ac nocte, os suum dilatare, instans opportunè, importunè arguendo, increpando, obsecrando.

Hebræis in testamento veteri datæ fuerunt tubæ ad convocandum populum, in novo autem constituti sunt Prædicatores significati per Campanas, quæ altiùs resonant, quàm Tubæ veteris testamenti; siquidem eo tempore notus erat Deus tantùm in Judæa; nunc autem in omni terra, ut disserit Barbof. d. lib. 3. *Voto* 102. num. 12. ex Stephano Durant. lib. 1. cap. 21. num. 5. Hinc in triduo Passionis Christi non pulsantur Campanæ, non solùm in signum mæstitiæ, sed etiam ad mysticam significationem; scilicet quia Apostoli destinati Prædicatores in universum mundum, illis diebus ob timorem obmutuerunt, ut ait Rupertus Abbas lib. 5. *De Divin. offic. cap. 14.* & percutitur lignum, seu Tabula, quæ denotat Christum è ligno pendentem; & ad Patrem clamantem: *Dimitte illis, quia nesciunt, quid faciunt:* ut latius idem Casalius d. cap. 43. pagin. 192. Qui subinde pag. 194. *Vers. Denique hoc addam* subdit, quod in tota Germania superiore, & inferiore, nec non in Gallia, & Anglia ipse vidit in omnibus Campanarum Turribus appositum esse Gallum ex metallo in summitate, ad excitandam, & significandam vigilantiam Prælatorum, quibus principaliter convenit prædicare verbum Dei, quod refert etiam Sarnellius in *Basilicograph. d. cap. ult. num. 15.* est enim Gallus vigilantia typus, ut cecinit Alciatus in *Emblem. his* versibus,

*Instantis quod signa canens det Gallus
Eoi,*

*Et vocet famulas ad nova pensa
manus.*

Turribus in Sacris effingitur.

Quamvis idem Sarnellius *ibid. num. 15.* intendat, ex ipsa effigie Galli in vertice Campanilis ad pedem Crucis, mysticè demonstrari, penitentiam Divi Petri, factam ad vocem Galli, ut & nos mirantes Crucem, & Gallum discamus peccata nostra flere; & penitendo veniam impetrare.

Magis autem explicat mysticam significationem Campanarum Glossa in

cap. 1. *Extravag. de Offic. Custodis per hæccarmina:*

*Laudo Deum verum, plebem voco,
congrego Clerum?*

Defunctos ploro, nimum fugo, festaque honoro. 31

Campanarum namque sonus adhibetur ad honorandum Deum in elevatione, & delatione Venerabilis Eucharistig Sacramenti; ad convocandum populum, ipsumque Clerum ad officia Divina; ad funera fidelium, ut pro eis orationes fiant, innuenda; ad fugandas tempestates, & ad dies festivos indicendos; ut latius idem Casalius d. cap. 43. Magrius in *Hierolexic. d. Verb. Campana col. 5.* & Sarnellius in *Basilicograph. d. cap. ult. num. 23* & 24. ubi, eruditionem cum Ecclesiastica instructione uniens, inserit sequentes versus elegantes, inscriptos in Campanili nuper à fundamentis erecto in Cathedrali Sincipina à munificentia Eminentissimi, ac Reverendissimi Cardinalis Ursini, tunc ejusdem Ecclesiæ Archiepiscopi, videlicet.

*Convoco, Sacro, noto, depello;
concino, ploro,
Arma, dies, horas, nubila, leta,
rogos.*

Sunt namque sex munera Campanarum mysticè in hoc distico significata; hoc est convocare populum ad arma, casu quo regionem illam Turcæ, vel Pyratæ aggrediantur, ut fecerunt anno 1620. quo incenderunt, & consumarunt ex tribus duas partes illius civitatis; idcirco ad expellendos infideles illos licitum est pulsare Campanas ad arma; secus autem in civilibus quæstionibus, ut pluries declaravit Sacra Congregatio Cardinalium apud Nicolium in *Floscul. verb. Campana*, & apud eundem Sarnellium num. 26. Sacrant dies, scilicet distinguunt festos à ferialibus. Notant horas, tùm per horologia solarria, quæ depicta videntur in Turribus Sacris; quorum primum Auctorem fuisse L. Papium Censorem, qui illud apposuit Romæ ad ædem Quirini, asserit Chassanæus in *Catalog. Glor. Mundi part. 12. considerat. 43.* tùm per horologia rotis ferreis composita, & pulsantia de

de hora in horam super campana ; de quibus idem Chassanæus hæc habet: *Nihil jucundius, aut admiratione dignius reperiri potest (Horologio) quo nobis, est occultato sole, per tintinnabulum, seu Campanam, sua, ut videtur, sponte sonans, horæ nobis nunciantur.*

34 Cæterum circa horologia solaria quo ad eorum in ventorem discordat Plinius in *Natur. Hist. lib. 2. capit. 76.* asserens, quod *Umbrarum rationem, quam vocant Gnomonicen, invenit Anaximenes Milesius, Anaximandri discipulus, primusque horologium, quod appellant Sciotericum, Lacedemone ostendit.* Sed uterque fallitur, Plinius scilicet, & Chassanæus, nam in Scriptura Sacra habemus *lib. 4. Reg. cap. 20. vers. 11.*, quod, ad certificandum Ezechiam Regem ægrotantem de sanitate, & de prorogatione vitæ, Dominus *reduxit umbram per lineas, quibus iam descenderat in horologio Achaz retrorsum decem gradibus.* Ergo Achaz Rex Judææ Solarium Horologium habebat; vixit autem Rex iste per annos ducentos circiter ante Anaximenem, ut probat Menochius in *Stoicis Centur. 10. cap. 31.* Hic autem notet Lector, quod juxta magis communem Doctorum sententiam Lineæ horologii Regis Ezechix monstrabant semihoras, non integras horas; quia erant lineæ viginti, nullus autem dies tam longus in Judæa esse poterat, qui haberet ab ortu Solis usque ad occasum horas viginti; sed horas decem, ut differit Tirinus *d. lib. 4. Reg. cap. 20.* Horæ autem sic dicuntur ab *Horo*, idest Apolline, & Sole, qui *Horus* Linguâ Ægyptiaca appellatur. ut ex Macrobio notat Polidorus Virgil. *de Inventorib. Rer. lib. 2. cap. 5.* addens, ab Hermete Trismegisto divisum fuisse diem in duodecim horas apud Græcos At apud Romanos ex eod. Plinio *lib. 8. cap. 60.* tardius introductus fuit usus horologii, & usque ad primum Punicum bellum apud illos vir unus deputatus erat, qui meridiem alta voce denunciaret, cum videret ex umbra Solem attigisse lineam meridianam. Verùm quia, si dies serenus non erat, scire non poterat, neque cognoscere meridiem, subdit Plinius *ibid. Tunc Sci-*

35

36

pio Nasica, Collega Lenatis, primus aqua divisit horas æquè noctium, ac dierum, idque horologium sub tecto dicavit, anno Urbis quingentesimo, nonagesimo quinto. Igitur Romani per annos sexcentos circiter absque horologiis vixerunt; deinde horologia aquea composuerunt, clepsydram appellata, quibus etiam in judiciis utebantur, ne oratores verba facerent præter horam, ut nos facimus horologiis pulverariis. Hinc Plinius junior in *Epist. ad Pompeum Falcon.* ait de seipso: *Abstini causis agendis, quod deforme arbitrabar, ei qui iubere posset tacere quemcunque, silentium clepsydra indicit.* Et iterum *lib. 2. in epist. ad Arrianum.* *Quia paucioribus clepsydri præcipitamus causas.* Confert ad hæc gratiosum Martialis Epigramma *lib. 6. Epig. 39.* de quodam Advocato Cæciliano, qui cum non haberet argumenta ad loquendum coram Judicibus usque ad finem clepsydre, petebat aquam ad bibendum; ut vocem refocillaret, prout tunc erat in usu; ad hoc ut interim aqua clepsydre fluens horam finiret, & judices eum dimitterent. Sic enim ait Martialis.

Septem clepsydram magna tibi voce petenti,

Arbiter invitus Cæciliane dedit.

At tu multa diu dicis, vitreisque tepentem

Ampullis potas semisupinus aquam.

Ut tandem saties vocemque, sitimque roganus,

Jani de Clepsydra Cæciliane bibas.

His clepsydri; & aqueis horologiis suffecta sunt Horologia ex rotis, quorum usum habuerunt etiam Romani; nam de horologio æreo portatili loquitur Ulpianus ex sententia Papiniani in *l. Questum 12. §. Papinianus. ff. de Fund. Instruct.* Obiit autem Papinianus Anno Christi 214. Spondanus *ad eundem Anno n. 1.* sunt autem commodiora cum rotis, in quibus die, ac nocte habemus certam notitiam horarum tum ex pulsatione malleoli super Campana; tum ex indice in signis, numerisque appositis, horas demonstrante, non solum in privatis domibus; sed etiam super campanilibus, & Turribus; à quibus quamvis

vis dies nebulosi sint, monemur de folis cursu, & de quantitate horarum; quas Itali dividunt in vigintiquatuor, initiumque earum sumunt ab occasu solis; Germani verò, Hispani, & Galli in duodecim secant; quod faciunt etiam Sinenfes. Martinius *lib. 1. pag. 7.* reassumentes principium illarum à meridie, & à media nocte. Uter autem usus melior sit, & securior ex hac horarum sectione? docti homines olim disputabant; inter quos cum adesset Emin. Cardinalis Bellarminus, interpellatus de sua opinione, lepidè respondit, videtur asserendum, minùs securum esse horologium Italicum; dum in alio concordant nationes illæ, quæ in quocunque negotio sunt inter se discordes. Et hæc obiter de commodo horarum, quod nobis resultat ex Campanis juxta illa distici Sarnelliani verba: *Nota horas.* Qui plura de horologiis desiderant, legant Angelum Roccha *de Campanis cap. 3. & cap. 12.* Hieron. Magium *de Tinnabilis cap. 6.* atque Panvinum *Rememor. tom. 2. tit. 10.*

40 Reliqua verba ejusdem distici, *de bello nubila*, indicant virtutem, & energiam Campanarum contra tempestates, & fulmina, de quibus infra in quarto capite. *Concino læta*, significant communem lætitiæ populorum, quæ demonstratur in rebus prosperis, in victoriis, in electione Summi Pontificis; Antistitum turbium, in nativitate Principum; & consimilibus lætis eventibus, in quibus solitum est, plausus facere sonitu, & tinnitu Campanarum. *Ploro rogos*, ultimo loco dicit, ad denotandum fidei-um populorum laudabilem usum pulsandi Campanas, dum aliquis moritur, sive de Principibus, & Ecclesiasticis; sive etiam de Laicis; atque pauperibus, tum ad renovandam, in omnibus personis, memoriam mortis; tum ad excitandam uniuscujusque pietatem, & devotionem ad orandum pro defunctis; quod etiam hodie servari in Anglia, & Hollandia testantur Casalius *d. cap. 43. pag. 191.* Præterquam quod plorare rogos dici potest Campana, quâdo accenso igne in aliqua domo, iugiter pulsatur, ad convocandam gen-

tem, quæ ignem extinguat, ut ait Jo. Andr. *in cap. 1. n. 13. de Offic. Custod.*

Tandem ad mysticam significationem Campanarum spectat etiam sonitus in crepusculo diei, in meridie, & in sero ad Angelicam Salutationem recitandam, in honorem Augustissimæ Virginis MARIÆ Matris Dei, de quo triplici sonitu agit Petrus Antonius Spinellus in *Throno Deiparæ cap. 20. num. 37.* & Gobat in *Quinario tract. 4. num. 598.* ubi notat, pulsus matutini Auctorem fuisse Joannem XXII. sive etiam Urbanum II. Meridiani Calixtum III. & Gregorium IX. Vespertini autem Adrianum VI. qui recitantibus orationem *Angelus Domini &c.* cum triplici Ave Maria, dum pulsatur signum Campanæ, concessit Indulgentiam plenariam; ut scribunt ex Theologis Roderiquez *Q. Q. Regul. tom. 1. q. 89. artic. 12.* Diana *part. 4. tract. 4. resol. 24.* Quæ in Coordinato opere ejus est *tom. 4. tract. 5. resol. 19.* ubi docet, prædictam Indulgentiam acquiri etiam ab illam ignorantibus, si existentes in gratia Salutationem Anglicam prædictam ter devotè recitent. *Lezana Verb. Indulgentia. num. 30. tom. 4.* & Escobar in *Summa tr. 7. Exam. 5. num. 54.* Quos allegat, & eorum assertionem credibilem asserit Gobat *d. tract. 4. à num. 500.* usque ad *nam. 582.* Quibus ego addo ex Canonistis Fagnanum in *cap. Custos Ecclesiæ. num. 4. De officio Custodis.* Certum est, quod S. Carolus Borromeus, ut scribit Jo. Petrus Jusanus in *ejus vita lib. 8. cap. 2. pag. 358.* *Quando festiva dare il segno dell' Ave Maria, s'inginocchiava subito à dirla nel luogo dove s'ritrovava, benche fosse stato in mezzo del fango, come io stesso ho offervato; e quando era à cavallo, smontava per dirla inginocchio.* Quod etiam practicum fuisse ab Eminentissimo, & Religiosissimo Domino meo Cardinali Gregorio Barbadico Episcopo Patavino, testis oculatus sum ego per annos triginta, & ultra. Ac jure quidem; nam, ut scribit S. Antoninus *3. part. tit. 15. cap. 25. §. 2.* *Statuit Ecclesia singulis diebus pulsari ter Campanas Ecclesiarum de sero, & iterum de mane, & in meridie, ad quid nisi ut honoretur Beatissima Virgo, & lau-*

detur ex Salutatione Angelica. Immo Gobat d. tract. 4. Quinarii num. 593. allegat Theologos asserentes, ad instantiam Elisabeth Reginæ Hispaniarum concessam esse Indulgentiam plenariam toties, quoties quis recitat sequentem oratiunculam:

43 *Ave Virgo gloriosa, Stella Sole clarior,
Mater Dei gratiosa, favo mellis dulcior:
Rubicunda plusquam Rosa; Lilio candidior;
Omnis virtus te decorat: omnis Sanctus Te honorat
In Cælo sublimior. Amen.*

Quo ad Tertium. Legaliter differendo de Campanis, & Campanilibus notandæ sunt sequentes conclusiones.

44 Prima conclusio. Campanarum, & Campanilium ædificatio adeo spectat ad divinum cultum, & ad publicam utilitatem, ut si opus sit aliqua vicina domo ad Campanile ædificandum, possit cogi dominus illius ad illam vendendam; causa enim Religionis spectat ad publicam utilitatem. Gaspar. Thesaur. Quæst. Forens. lib. 1. q. 64. nu. 6. Vincent. de Franchis decis. 223. n. 5. & 6. Maceraten. lib. 1. resol. 112. cas. 29. Genuensis in Prædicabil. Eccl. quæst. 241. Joan. Mar. Novarius Q. Q. Forensium part. 2. quæst. 1. num. 6. & 11. Maranta Controv. Jur. part. 2. Resp. 22. num. 17. & Barbosa alios auctores, & rationes cumulans d. lib. 3. Voto CII. dub. 1. à num. 40. & seqq. ubi tamen num. 46. conclusionem limitat, si vicinus esset passurus magnum incommodum; puta quia ad fabricandum Campanile, opus esset scindere unam partem alicujus Palatii, vel domus amplæ, & formosæ; prout etiam si fenestræ illius Campanilis prospicerent interiora vicinæ domus, agi enim posset ad eas claudendas; vel si nimius sonus campanarum ex illis fenestris egrediens molestiam nimiam degentibus in vicina domo causaret; siquidem etiam in hoc casu essent claudendæ; ut ex Melchior. Phéb. Lusitano Decis. 73. par. 1. demonstrat idem Barbosa d. Vot. 102. numero

53. Secunda Conclusio. Campanæ au-

tem non sunt collocandæ in Campanili, nisi prius ab Episcopo sint benedictæ, 45 ut declarasse S. Rituum Congregationem die 5. Julii 1614. referunt Gavantus in Manuali Verb. Campanæ in addit. num. 1. & Barbof. Decis. Apostol. collectan. 82. n. 2. & d. lib. 3. Voto 102. num. 36. & 37. ubi sic statuisse advertit S. Carolum Borromeum in Conc. Prov. 4. tit. de Campanis; quod scribit etiam Haymon Corius in Epitome Concilior. ejusdem Sancti eod. verb. Campanæ; subdens in eisdem Conciliis Mediolanensibus decretum esse, quod Campanæ pulsentur pro Divinis Officiis, ad elevationem Corporis Christi in Missa; in Processionum initio, donec totus Clerus egressus fuerit, & cum redire ceperit, nec non cum pertransierit antè aliam Ecclesiam. Prædie Vesperi pro concione sequentis diei, & postredie mane. Ad Salutationem Angelicam in alba, in meridie, & in Vespere; ac prima hora noctis pro defunctis. Pro doctrina Christiana diebus festivis; & dum desertur Eucharestia ad ægrotos. Pro Antiphona, seu Litanis B. M. Virginis recitandis in Sabato sub Vesperum ante crepusculum. Imminentibus procellis. In festo Sancti, cujus Reliquia habetur. In visitatione Episcopi; & in morte tam Prælatorum, quàm privatarum personarum juxta usum laudabilem Parochiæ, qui quidem sonitus Campanarum æquè servantur etiam in hac Civitate, & Diæcesi Patavina; etsi de eis non habeantur præcisa Decreta. Campanas autem benedicere 47 non possunt Abbates nisi pro usu suarum Ecclesiarum; ut in puncto docet Maceraten. Var. resol. 112. cas. 3. Barbosa d. Voto 102. num. 22. & Pignatellus to. 3. consult. 68. num. 8. quod ego quoque demonstravi supra Decis. XIII. à num. 21. & seqq. & Decis. XLII. num. 78. ubi Doctores hanc quæstionem tractantes, & ita tenentes adduxi; spectat enim hoc munus benedicendi Campanas ad Episcopum, à quo sunt servandi Ritus Sacri in Pontificali præscripti, quos examinat Castaldus in Praxi Cærimon. lib. 2. sect. 12. cap. 5.

Tertia Conclusio: Etsi olim magna fuerit altercatio inter Religiosos mendicantes

dicantes ex una; & Ecclesias sæculares
 48 ex altera, circa numerum Campanarum, quas habere, & adhibere possent ipsi Regulares in suis Campanilibus; de qua scripserunt Oldradus *consil.* 228. & Albericus in *suo Dictionario Verb. Campana*: & quamvis ad pacificandos eosdem Ecclesiasticos de hac re dissidentes Joannes Papa XXII. fanciverit, Regulares Mendicantes una tantum Campana contentos esse debere, ut legitur in *Extravag. Unica. De Officio Custod.* Nihilominus consuetudo universalis derogavit eidem Extravaganti, quia ferè omnes Religiosi Mendicantes, quamvis strictioris vitæ (exceptis PP. Capuccinis) plures habent Campanas, ut ubique videmus; quam consuetudinem non esse improbandam, dicunt Angelus Rocchia *de Campanis tract.* 26. Durantes, & alii allegati à Barbofa *d. Voto 102. num. 62. & num. 74. ac 75.* ubi advertit, quod si de præfenti Regulares vellent augere numerum Campanarum in suis Campanilibus, possent à vicinis, & ab aliis molestiam timentibus prohiberi; non obstante prædicta consuetudine, quæ licet valeat in Campanis pluribus juxta solitum; non est extendenda ad majorem numerum; quia consuetudo tantum habet in potentia, ut est axioma apud Juristas, quantum habet in actu *l. 1. §. Julianus. ff. De itinere, actuque priv. Memochius de retinenda poss. remed. 5. num. 57.* Et quod Sacra Congregatio de Episc. & Regular. sæpè prohibuerit Regularibus imponere in Turri Campanaria novam, & majorem Campanam, & jam impositam amoveri; ne turbaret Moniales vicinas, testatur Pignatellus *tom. 5. consule. 54. num. 7.* videlicet in *una Augustinianor. 21. Januarii 1642.* & aliis vicibus; ea ratione quia immodicus Campanarum sonitus prohiberi potest, Alciatus *lib. 8. Parerg. capit. 11. Gratian. Discept. forens. cap. 186. num. 16. & 18.* Barbofa *d. lib. 3. Voto 102. num. 85.* quemadmodum expelli potest faber, & malleator, qui obitrepens impedit, ne studeat Doctor, vel Scholaris vicinus, Memochius *de Arbitrar. casu 237.* Barbofa *d. Voto 102. num. 82. 83. 84.* ubi no-

tat, de hac fabri ærarii importunitate intellexisse Apostolum, in illis verbis *1. Cor. 12. 7. Datus est mihi stimulus carnis mee, Angelus Satanae, ut me colaphizet.* Quæ verba explicat S. Io. Chrysofost. Homil. 26. in d. cap. 12. scribens. 50
Per Angelum Satanae Alexandrum ærarium, Hymenem, Philetum, ac denique omnes, qui fidei doctrinae adversabantur, &c. innuebat. Quamvis communiter Scripturistæ declarent vel de infirmitatibus corporis, vel de tentationibus impudicis, quas Satana ei suggerebat, ut videre est in *d. 2. Cor. 12. 7.* apud Tironum; Cornelium à Lapide, & alios.

Quarta Conclusio. Pulsare Campanas, inspecto jure antiquo, spectabat ad Sacerdotes, quia sicut in veteri Testamento Deus præceperat, ut Sacerdotes filii Aaron tubis clangent ad convocandam multitudinem; ita hic ritus ad Sacerdotes novi testamenti transiit, & apud illos diu in Ecclesia permansit, deinde fuit ostiariis injunctus; ut scribit Emin. Card. Bona *Res. Liturgic. d. lib. 1. cap. 22. num. 7.* adducens exemplum S. Benedicti, qui in *Regula cap. 47.* hoc munus nuntiandi horam laudandi Deum Abbatibus imponit; & de eo ait Amalarius *lib. 3. cap. 1.* quod Sacerdotes hoc officium non debent fugere; & in Capitulari Caroli Magni *lib. 6. cap. 168.* statuitur, ut Sacerdotes signantur horis Canonicis. Idcirco Ordo Romanus, & antiqua Ritualia, itemque *Concilium 4. Carthaginense* materiam Ostiariatus in sola clavium traditione constituunt, nulla habita mentione pulsationis Campanæ; quæ nunc adhibetur, dum ostiarii ordinantur; quia officium pulsandi Campanas justis motivis est translatum in ostiarios, quos decet cotta indutos illud exercere, tanquam rem Sacram, & pertinentem ad munus sui ordinis; prout decretum fuit in *Concilio Colonien. part. 2. cap. 21.* & in *Concil. Mediolanen. S. Caroli*, teste Sarnellio in *Basilicograph. d. cap. 50. num. 27.* & Magrio in *Hieroglexic. d. Verb. Campana col. 4. in fin.* Sicut enim Ostiarius aperiendo januas Ecclesiæ introducit fideles in illam, idem facit convocando ad divina officia populum pulsatione

Campanarum . Quod si quis petat , quomodo Ecclesia , quæ usque ad Concilium IV. Carthaginense, & aliquibus sæculis subsequētib; pro materia ostiariatus adhibebat solam traditionem clavium , potuerit hanc mutationem postea facere , addendo traditionem tintinnabuli , vel funis Campanarum . Respondetur , Christum Dominum in hoc Ordinis Sacramento non ad omnes Ordines designasse specificam materiã sed eam tantum in genere , quæ haberet potestatis illius ordinis significatiōnem ; undè non est incongruum , quod Ecclesia possit vel aliam materiam priori addere , ut in ostiariatu ; vel etiam primam mutare , & aliam magis expressivam substituere , ut differit Emin. Card. de Lauræa de Sacramento Ordinis ; nempe in 4. sent. tom. 4. disp. 5. art. 2. num. 48. & 49.

Quo verò ad modum , & tempus pulsandi Campanas , usus uniuscujusque Ecclesiæ est servandus ; non enim in jure habetur prohibitio , seu limitatio , nisi in duobus casibus ; primus est tempore Interdicti , in quo prohibitum est fonare Campanas . Covaruvias in cap. Alma Mater part. 2. §. 4. num. 5. Verf. 13. Sayrus de Centuris lib. 5. cap. 5. & Suarez eod. tractatu tom. 5. disp. 34. sect. 1. à num. 15. nisi ad salutationem Angelicam in mane , meridie , & sero , ut notat Angelus Roccha de Campanis cap. 25. pag. 151. & Barbosa d. lib. 3. Voto 102. num. 34. & 35. ex doctrina ejusdem Suarezii , qui d. sect. 1. tenet , pulsationem Campanarum vetitam esse in signis institutis ad convocandum populum ad divina officia ; non etiam in aliis , qualia sunt pulsatio horarum ; monitio ad laboreria , ad judicia , & his similia . Alter casus est in Sabbato Sancto ; in quo nulli licet pulsare Campanas ante illas Ecclesiæ Cathedralis in Civitate ; vel Matricis in pagis , & Villis , ex Concilio Lateranensi (sub Leone X. celebrato anno 1513.) sess. 11. in quo fuit statutum : Quod tam ipsi Fratres (Regulares) quàm ipsi Clerici Seculares , etiam super hoc Apostolicæ Sedis privilegio muniti , die Sabbati Sancti majoris hebdomadæ , antequam Campana Cathedralis , seu Matricis Eccle-

siæ pulsaverit , Campanas in Ecclesiis suis pulsare minimè possint . Contrafacientes pœnam centum ducatorum incurrant . Et juxta hoc decretum pluries respondit Sacra Rituum Congregatio , referente Barbosa in Decis. Apostol. collect. 82. num. 3. & de eo tractant Frances de Eccl. Cathedrali. cap. 24. num. 181. & Pignatellus tom. 9. consult. 108. num. 8. & concordat Rubrica Cæremonialis Episcopor. sub Clemente VIII. publicati , ubi lib. 2. cap. 27. dicitur de Sabbato Sancto : Cantatur Gloria in excelsis , pulsanturque Campanæ , & Organum : debentque moneri Ecclesiæ Civitatis , ne pulsent Campanas nisi audito Signo Campanarum Ecclesiæ Cathedralis . Quæ quidem Verba habent vim legis , ut ait Rota in Calaguritana Juris pulsandi Campanas 11. Martii 1619. coram Dunogetto , quam ponit Tamburinus de Jure Abbatum tom. 3. Decis. 37. in qua advertitur ; per illam non tolli consuetudinem immemorabilem contrariam ; qua stante possent aliæ Ecclesiæ inferiores pulsare suas Campanas in Sabbato Sancto ante illas Ecclesiæ Cathedralis , vel Matricis . Sed tota difficultas consistit in probanda consuetudine immemorabili , quæ debet fieri cum omnibus requisitis positis in Glossa in cap. 1. De Præscript. in 6. quibus concurrentibus , justificataque consuetudine immemorabili , liberum erit pulsare Campanas in Sabbato Sancto ; ut decidit Rota coram Merlino in eadem causa die 29. Aprilis 1624. quæ apud Tamburinum d. tom. 3. est Decis. 38.

His casibus exceptis quælibet Ecclesia potest prohibito Campanas pulsare ; neque ab alia potest impediri ; nam ridicula æstimata fuit lis illa olim mota in Curia Romana , quæ diu viguit inter Fratres Humiliatos , ac alios Monachos cum multis expensis ; scilicet quis primò deberet pulsare Campanas ad matutinum ? In qua finaliter terminatum fuit , quod qui primò surgeret , primò pulsaret ; ut referunt Albericus in Dictionar. Verb. Campana . Et Barbosa d. lib. 3. Vot. 102. num. 60.

Tandem ne aliquid , quod legaliter dici potest de Campanis , omitteremus : Quinta sit conclusio , expensas pro emendis ,

dis, & reficiendis Campanis, ubi non sint reditus annui pro fabrica, esse faciendas juxta solitum; & ad præscriptam consuetudinem; qua non extante dicendum est in puncto Juris, Parochum teneri ad emptionem, & refectio- nem unius tantum Campanæ. Surdus *conf. 62. num. 5. Genuensis in Practicabil. Eccles. quæst. 249. num. 6. & Tondut Resol. benefic. part. 3. cap. 133. num. 4. & 5. ea ratione, quia unica Campana sufficit Parochis, & Clericis, ut munus suum adimpleant in convocando populo ad divina; immò testatur Casalius de Peter. Sacr. Christ. Ritib. d. cap. 43. vers. Et Ven. Beda pag. 191. se vidisse, & observasse, quod in Regno Angliæ, & in Hollandia una tantum Campana habetur in qualibet Parochia, & non plures. Idcirco, quia pluralitas Campanarum principaliter concernit utilitatem Parochianorum; quarum sonitu fugantur tempestates, & terrentur demones, illas excitantes, refectio ipsarum Campanarum, unâ exceptâ, de Jure spectat ad populum; prout etiam solutio Salarii, quod datur viro deputato ad pulsandas Campanas; ut doctè advertit idem Tondut d. part. 3. cap. 133. num. 1.*

59 Ultima conclusio legalis est; quod in Oratoriis privatis, existentibus vel in domibus laicorum, vel in Graeciis, aut Conventibus Regularium, non possunt erigi Campanilia cum Campanis; quia hoc est per expressum in Jure canonico prohibitum per textum in cap. Parentibus 10. & ibi Barbosa & alii de Privileg. Lezana in Summa tom. 6. Ad Privileg. Carmelitarum. num. 185. Diana part. 6. tract. 1. resol. 1. Quæ in coordinato est tom. 9. tract. 1. resol. 6. Nicolius in Lucubrationib. Canon. lib. 5. tit. 33. sub num. 7. ampl. 3. Bissus in Hierurgia com. 1. verb. Campana §. 5. & Tondut Resol. benefic. part. 1. cap. 25. num. 14. Et hujus prohibitionis evidens est ratio; siquidem inventæ sunt Turres sacre, & in eis sunt positæ Campanæ ad effectum convocandi populum ad divina officia, & ad Sacrosanctum Missæ Sacrificium audiendum. Sed hæc convocatio ad oratoria privata non est licita; quia in illis neque divina Offi-

cia, neque Sacrosanctum Sacrificium Missæ celebratur, nisi aliquando ex Privilegio Apostolico pro personis nobilibus tantum, aut Religiosis commorantibus in iisdem domibus, seu graeciis, in quibus sunt ipsa Oratoria privata. Igitur Campanæ non sunt in eis ponendæ, seu erigendæ; quod aded prohibitum censi debet, ut neque Episcopus possit dare licentiam pro ipsis Campanis in Oratorio privato ad publicam pulsationem erigendis; cum Episcopus non valeat agere contra Sacros Canones, ut docent Barbosa de Episc. allegat. 33. num. 16. & seqq. Jordanus tom. 2. lib. 9. tit. 1. num. 68. Et Fagnanus in cap. Canonum statuta num. 121. De Constitut. nec non in cap. Dilectus. à num. 2. usque ad num. 22. De Temporib. Ordinatur.

Quo ad Quartum caput Decisionis hujus, in quo de Campanis supernaturaliter est agendum; lubet referre plura exempla virtutum supernaturalium, quæ prodire, & in diem prodeunt ex Campanarum benedictarum sonitu. Primò pulsatio Campanarum terret demones, & eos in fugam convertit. Lepida est historia, quam ex Petro Abbate Cluniacense refert Delrius *Disquisit. Magic. lib. 6. cap. 2. sect. 3. in fine.* nec non Guaccius in *Compendio Maleficar. lib. 3. tit. De Sonitu Campanar.* diabolum tentasse, novitium, ut discederet à Monasterio, & secum abiret; cumque multis blanditiis ad fugam hortaretur, Superior Monasterii Campanulam pulsavit; cujus sono perterritus diabolus occurrit, ut se absconderet, & in latrinas proximas se coniecit. Subdit autem Delrius ubi supra: *Quotidiè factentur maleficæ; si, quando à demone ad conventus feruntur, signum campanæ audiatur; confestim demones ipsarum bajulos spurcumonus in solum deicere, & fuga trepidos dilabi.* In hujus rei confirmationem narrat *lib. 2. quæst. 16. Vers. Probatur etiam pag. 130. ex Paulo Grillando lib. 2. de Sortileg. q. 7. Anno 1524. mulierem maleficam, nomine Lucretiam, dum ex congregatione ludorum à demone deportaretur domum, audito Campanæ pulsu, statim à prædicto vectore projectam, & relictam fuisse propè fluvium*

vium in agro spinis obfito; ubi factò mane reperta fuit nuda à juvene indè transeunte. Secundò pulsatio Campanarum impedit ingruentes tempestates, fugatque & aliò depellit. Testimonia plura habentur de hoc supernaturali virtute Campanarum relata à Scriptoribus Ecclesiasticis, & cumolata per Bagattam de *Admirandis Orbis Christian. tom. 1. lib. 3. cap. 2. Append. 1.* inter quæ notantur Campanæ B. Raymundi Abbatis Titerii; S. Dominici Abbatis juxta Soram; S. Genovefæ Parisiis; S. Petri Cælestini Aquilæ in Aprutio, B. Bennonis Miñensis Episcopi; S. Francisci de Paula in Cenobio Myfæ transfretum Siciliæ; S. Turibii Limentis Archiepiscopi; & inter ceteras mirabiles sunt Nolulæ duæ sanctæ domus Lauretanæ, quæ in ea erant appensæ, quando à Cælestibus Spiritibus illa Sacra Nazarethana ædicula fuit Lauretum portata, quoties enim oboritur tempestas; aut turbo cælum miscet horrifonis fragoribus, statim ac ab ædituis pulsarentur, illicò nimbos compescunt; & undique serenat aer. Tertiò Campanæ de per se sæpè sonaverunt, nullo hominum eastrahente, ut servi Dei honorarentur; quod constat exemplis relatis ab eodem Bagatta *d. tom. 1. lib. 5. cap. 4. §. 2.* inter quæ illud ex Ughellio in *Italia Sacra tom. 4.* quod ingrediente Romam, ad sacrorum liminum visitationem, S. Columbano Abbate, tempore S. Gregorii Magni, omnes Campanæ Ecclesiarum Romæ, nemine tangente sonaverunt. Idem prodigium ex Torello in *Hif. Augustin. anno 706.* dum Sancta Pæga Romam devotionis causa intraret. Quotiescumque B. Gundisalvus Abbas Monasterium suum intrabat, ultrò pulsabant Campanæ; prout etiam quando cunq; S. Bernardus Episcopus Viquensis revertebatur in suum Episcopium; & de his plura apud Bagattam *d. §. 2.* Quartò non solum Servis Dei viventibus honorem hunc Campanæ, de se sonantes impenderunt; sed frequenter iidem defunctis: hinc in translatione corporum S. Martini Turonensis Episcopi; S. Isidori Agricolæ, S. Romualdi Abbatis, & plurium aliorum

supernaturaliter visæ sunt Campanæ de per se sonare, ut *d. §. 2. à num. 3. 9. 10. & seqq.* ex Historiis Ecclesiasticis ipse Bagatta demonstrat. Quintò, sed non minoris prodigii sunt, quæ narrantur de Campana in conventu PP. Prædicatorum Salerni in Sicilia, quæ de se sonat, cum brevialiquis religiosus ibi est moriturus, ut narrat Masinus in *Schola Christ. cap. 43. pag. 356.* & confirmat Antistes Sarnellius in *Basilicograph. d. cap. 50. num. 29.* subdens, prædictam Campanam vocari Campanam S. Thomæ de Aquino. Similes sonitus supernaturales, denunciantes proximum obitum Monialium, vel Abbatissæ haberi in Monasterio Bodkenfi; & in alio Istriæ, restatur idem Masinus *ibidem*; atque Menochius in *Storeis part. 2. centur. 6. cap. 42.* His similia cumulat Bagatta *d. lib. 5. cap. 4. in Appendice. Et tom. 2. lib. 6. cap. 1. Append. 1. num. 15. & 16.* Sextò ad implorandam opem orationum pericolitantibus in mare, imminente naufragio, sonat de per se Campana Collegialis Ecclesiæ S. Amatoris Christi discipuli, in Arce dicta S. Amatoris in Gallia; referente eodem Sarnellio in *Basilicograph. d. cap. 50. num. 30.* & Magrio in *Hier. ex. verb. Campana. col. 5. in fine*; ubi subdit, quod in dicta Arce custoditur, & conservatur famosus ensis Orlandi, appellatus *Durlindana*. Scribit quoque Leonardus Vairus *lib. 2. de Fascino, cap. 14.* quem refert Menochius in *Stor. centur. 6. cap. 42.* quod in Hispania in *Celtiberiæ oppido vililla Campana est, quam vocant incolæ Campanam miraculorum, hæc per aliquot menses priusquam Respublica Christiana aliquid adversè patiatur, ex se ipsa, nemine pulsante, sonare solet.* quod ex aliis auctoribus indicat etiam Magrius *d. verb. Campana col. 5. & Barbota d. lib. 3. Voto 102. num. 27.* nec non Bagatta *d. tom 1 lib. 5. cap. 4. in Appendice num. 7.* ubi de eadem Campana subdit, quod de se sola insonuit anno 1527. cum acciderit direptio, seu depopulatio Romæ tempore Clementis VII. Sic antequam in eodem Regno Cæsaryugustano anno 1564. suboriretur vehementissima pestilentia. *Itidem ea insonante anno 1601. 13. Junii usque ad 30. diem ejusdem mensis,*

interpolatis temporibus, varii eventus in diversis mundi partibus evenere. Item sonum spontè edidit pridè, quàm capti essent Aragoniæ Reges; & iterum sonavit quo tempore composito Mediolani fœdere, Aragonius in libertatem est restitutus. Diciturque tandem insonuisse hæc campana proprio motu, dum Carolus V. Imperator, & Regina Anna uxor filii ejus Philippi mortem objerunt. Plura de his apud eundem Auctorem.

64 Corollarii loco non est omittenda notitia duarum Campanarum immensæ, ut ita dicam, molis, ac magnitudinis. Una est, quæ à P. Athanasio Kircherò in sua *Musurgia fol. 522.* vocatur *omnium Campanarum Regina*, scilicet *Campana Erfordiensis*, quam etiam dicit, *non solum Germaniæ, sed totius mundi maximam.* (Est autem *Erfordia*, vulgò *Ersurd* urbs ampla, & munita Germaniæ ad fluvium Seram, olim sui penè juris, sed ab Electore Moguntino vindicata, ipsi subest ab anno 1664.) In hac itaque urbe est prædicta maxima Campana ærea, cujus altitudo est octo cubitorum; Diameter septem; Peripheria cubitorum viginti sex. Crassities digitorum sex cum dimidio; pondus autem librarum vigintiquinque millium quadringentarum.

Altera est Campana plus quàm maxima *Pekinesis*. (*Peking*, seu *Pechinum*, aut *Pequinum*, est urbs amplissima, Imperii Sinarum caput, innumeris repleta incolis, quæ nunc subest dominio Tartarorum.) De hac Campana extat Epistola P. *Ferdinandi Verbiſt ex Pequino ad P. Gruberum data in Sigantù anno 1663.* & impressa in *China illustrata* (erudito scilicet libro ejusdem P. Athanasii Kircherii, typis publicato Amstelodami anno 1667. cum figuris plurimis hominum, litterarum, vestium, & aliarum, multiplicium rerum Sinesium) in quo *part. 5. in fine pagina 224.* ponuntur effigies utriusque Campanæ *Erfordiensis*, & *Pekinesis*. Hæc autem superat in magnitudine *Erfordensem*, quamvis ab illa superetur in pulchritudine. Itaque Campanæ *Pekinesis* pondus est librarum centum vigintimillium. Ejus altitudo est duodecim cubi-

torum. Diameter orificii, sive basis decem cubitorum. Crassities corporis campanæ novem digitorum. Peripheria exterior trigintanovem cubitorum. Cubitus autem Sinicus dividitur in decem digitos, quorum novem æquivalent pedi nostro geometrico; adeò ut prædicta Campana in altitudine sit ultra tresdecim pedes nostrates cum dimidio. Quàm utilis, & delectabilis est Lectio Historiarum! Et hæc sufficiant de Campanis, & Campanilibus pro ornatu Ecclesiarum, & pro convocandis fidelibus ad Sacrosanctum Missæ Sacrificium.

D E C I S I O XLVI.

A R G U M E N T U M.

Quia non licet Sacrificium Missæ peragere in Ecclesia profanata, violata, seu polluta; agitur de Ecclesiarum profanatione, violatione, & pollutione. Docetur, quid sit Pollutio Ecclesiæ? Quæ loca sint pollutionis capacia? Quæ actiones Ecclesiam polluant? Et latè differitur de homicidio factò in Ecclesia, de effusione sanguinis, & seminis humani, & de sepultura infidelium, atque excommunicatorum. Declarantur effectus pollutionis, & quæ functiones sint prohibitæ in Ecclesia polluta? Reconciliare Ecclesias pollutas quis possit? Quid quid disputant DD. de Ecclesiis pollutis, hic præcensetur; additis historiis, & eruditionibus multis.

S U M M A R I U M.

- 1 Missæ Sacrificium non offerendum in Ecclesia violata.
- 2 Ecclesia quot modis violetur?
- 3 Profanatio Ecclesiæ quæ, & quotuplex sit?
- 4 Excommunicatio Papæ reservata

- contra fractores Ecclesiarum.
- 5 Sententiæ in Ecclesia dari non possunt.
 - 6 Actiones quæ licitè fiant in Ecclesia, & quæ non?
 - 7 Congregationes, & Capitula artificum non sunt faciendæ in Ecclesia.
 - 8 Ludi theatrales, & saltationes in Ecclesia prohibiti.
 - 9 Profanare Ecclesias quando liceat?
 - 10 Præpositura SS. Trinitatis de Padua quando diruta Ecclesia.
 - 11 Villæ Turris, & Alticherii Rectores cur exigant annuam Pensionem Duc. 24. à Præpositura SS. Trinitatis?
 - 12 Moniales Eremitæ de Padua translata de Pontecurvo ad locum in Vantio.
 - 13 Ecclesiæ profanata ligna, & lapides cui applicandi?
 - 14 Execratio Ecclesiæ quid sit? & quomodo fiat?
 - 15 Benedictionis Ecclesiæ, & Consecrationis differentia.
 - 16 Pollutione quomodo profanetur Ecclesia?
 - 17 Pollutio Ecclesiæ quid sit?
 - 18 Macula moralis cur appelletur Pollutio Ecclesiæ?
 - 19 Oratoria privata num pollui possint? & num. 34.
 - 20 Publica injuriosa actio polluit Ecclesiam, non occulta.
 - 21 Publicum quid dicitur sex modis.
 - 22 Publicum fit tripliciter.
 - 23 Notorium quid sit? & Quotuplex?
 - 24 Notorium quot personarum notitiam requirat?
 - 25 Manifestum quid sit?
 - 26 Famosum quid sit?
 - 27 Occulta quando dicatur pollutio Ecclesiæ?
 - 28 Pollutio Ecclesiæ à quo Jure sit introducta?
 - 29 Tabernaculum, & Templum Hebræorum quoties pollutum?
 - 30 Effectus pollutionis loci Sacri qui sint?
 - 31 Differentia inter Censuras, & Pollutionem Ecclesiæ.
 - 32 Loca Sacra capacia pollutionis quæ, & quot sint?
 - 33 Cemeterium quando polluat ex pollutione Ecclesiæ?
 - 34 Oratoria etsi privata, in quibus litatur, sunt capacia pollutionis.
 - 35 Pollutio Ecclesiæ an sit, si fiat in capellis, aliisve locis contiguis, & unitis Ecclesiæ?
 - 36 Sacristia polluta, an polluat Ecclesia?
 - 37 Pollutionis lex an sit odiosa, vel favorabilis?
 - 38 Lex penalis quando latè interpretetur? Et dicatur favorabilis?
 - 39 Eucharistia olim servabatur in Sacristia.
 - 40 Pastophorium quid sit?
 - 41 Sacristia est locus Sacer, & pars integralis Ecclesiæ; capax pollutionis Ecclesiastica.
 - 42 Pollutio Ecclesiæ ex quibus actionibus fiat?
 - 43 Publicitas requiritur actionum pollutivarum loci Sacri.
 - 44 Homicidium quoquomodo commissum in Ecclesia eam polluit.
 - 45 Glossæ opinio præfertur opinioni aliorum Doctorum.
 - 46 Vultus illatum extra Ecclesiam, vel in ostio Ecclesiæ an polluat illam?
 - 47 Homicidium inculpabile non polluit Ecclesiam.
 - 48 Dubius pollutionis Ecclesiæ casus decidendus arbitrio Episcopi.
 - 49 Homicidium cum moderate inculpata tutelæ in Ecclesia an eam polluat?
 - 50 Homicidium in Ecclesia ex sententia Iudicis illam violat.
 - 51 Homicidium in Ecclesia ad defensionem honorum, vel honoris utrum illam polluat.
 - 52 Occisio Martyris in Ecclesia eam polluit.
 - 53 Sanguinis modica effusio in Ecclesia an causet pollutionem?
 - 54 Sanguis è naso percusso an polluat Ecclesiam?
 - 55 Semen humanum effusum in Ecclesia quando eam polluat?
 - 56 Copula carnalis prohibita in Templis etiam ab infidelibus.

- 57 *Coitum exercentium in Ecclesia punitorum à Deo exempla.*
- 58 *Sepultura infidelis, aut excommunicati in Ecclesia cam polluit;*
- 59 *Puer non baptizatus è parentibus Christianis sepultus in Ecclesia an illam polluat?*
- 60 *Excommunicatorum cadavera divinitus eiecta è sepulturis.*
- 61 *Ecclesia consecrata ab Episcopo hæretico an sit polluta?*
- 62 *Missæ non potest celebrari in Ecclesia polluta.*
- 63 *Horæ Canonice non recitantur in Ecclesia violata; neque Sacramenta administrantur, excepto baptismo, Penitentia, & Viatico.*
- 64 *Processiones, benedictiones, aliæque publicæ functiones an in Ecclesia polluta sint faciendæ?*
- 65 *Sepeliendi non sunt fideles in Ecclesia, pollutione ejus durante. Et num clerici, & religiosi?*
- 66 *Pollutionem Ecclesiæ non servantes quas penas incurrant?*
- 67 *Reconciliatio Ecclesiæ tollit pollutionem ejus. Et à quo faciendæ?*
- 68 *Regulares an reconciliare possint suas Ecclesias pollutas?*
- 69 *Reconciliatio Ecclesiæ pollutæ ar. omitti possit jussu Episcopi?*
- 70 *Reconciliata an sit Ecclesia polluta, si in ea quis celebraverit Missam?*
- 71 *Cemeterii reconciliatio semper committi potest simplici Sacerdote.*
- 72 *Procuratio an debeatur Episcopo reconcilianti Ecclesiam pollutam?*

Ecclesiæ violatione; & sex circa illam sunt examinanda.

1. Quibus modis violetur Ecclesia?
2. Quid sit Pollutio Ecclesiæ?
3. Quæ loca sacra sint capacia pollutionis?
4. Quibus actionibus polluat Ecclesia.
5. Qui sint effectus hujus pollutionis?
6. Quibus remediis pollutio Ecclesiæ tollatur?

Quo ad Primum. Pluribus modis Ecclesia potest violari, sed potissimum tribus, Profanatione, Execratione, & Pollutione. Profanatio est duplex, una à Jure prohibita; altera permissa. Prohibita Ecclesiæ profanatio est, quæ fit per quamcunque actionem loco Sacro injuriosam; & ipsius Dei, qui in eo loco, tanquam in propria domo, dicitur habitare, offensivam. Hujusmodi sunt furta cum fractura murorum, vel januæ, & incensia; contra quorum auctores lata est excommunicatio Summo Pontifici reservata. *cap. Tua nos ubi Glossa. Verb. Publicati. De Sentent. excommunic. nec non actus irreverentiales, quales sunt indecentes, vel mundanæ confabulationes, negotiationes, actus forenses; & consimiles; qui omnes prohibiti sunt fieri in Ecclesia. cap. 1. & cap. Cum Ecclesia. De Immunitate Eccl. Sperellus Decif. 51. per totam. adeo ut sententia Judicis laici prolata in Ecclesia sit ipso Jure nulla. cap. Decet. § fin. De Immunit. Eccl. Quod si esset criminalis, & in causa sanguinis, Judex incurreret in excommunicationem. d. cap. Cum Ecclesia. eod. tit. Barbosa de Jure Eccl. Univers. lib. 2. cap. 3. num. 10. ubi advertit, quod è contra actus voluntariæ jurisdictionis, & alii, qui sunt de re spirituali, vel Ecclesiastica, possunt haberi in Ecclesia, ut disputationes Theologicæ, & Litterariæ, Doctoratus, & similes. Sylvest. Verb. Immunitas. 1. num. 3. At qui concernunt res profanas, vel laicales, non sunt liciti, quales sunt consilia, seu capitula confratrum, vel artificum laicorum, qui in Ecclesiis se congregant, pro electione officialium, aut compu-*

Quoniam prohibitum est à Sacris Canonibus, si violetur Ecclesia, in ea Sacrosanctum Missæ Sacrificium celebrare. *cap. Ecclesiam. 1. & 2. de consecrat. dist. 1. cap. 15, qui. De sentent. excommunic. in 6.* Violatione enim sequuta, organa divinæ laudis suspenduntur, ut dicitur in *cap. fin. De consecrat. Eccl. vel Alt.* Et officia Divina ante reconciliationem non sunt in ipsa perfolvenda. *cap. Tuarum. De Privilegiis.* Neque corpora fidelium ibidem sepelienda. *Cap. Unic. De consecrat. Eccl. vel Altar.* Idcirco antequam ad ulteriora procedamus, agendum est de

7 eis faciendis. Abb. in d. cap. Cum Ecclesia num. 10. Sperell. d. Decis. 51. num. 20. & 21. Quod malè servatur hic Patavii, præcipuè in Ecclesia S. Rocchi, ad quam tanquam vicinam plateis solent se reducere confratriæ artificum pro terminatione suorum negotiorum, non sine gravi irreverentia loci sacri, ob strepitus, & contentiones, quas inter se habent, contra textum in cap. Decet. De Immunit. Eccl. in 6. ubi Glossa notat, actus prædictos in Ecclesia habentes mortaliter peccare; quod eò magis procedit, attentata Bulla B. Pii Quinti Incipien. Cum primum. & c. Calendis Aprilis 1566. circa reverentiam Ecclesiis præstandam; cujus tenorem exscribit Barbosa d. lib. 2. cap. 3. num. 36. Idcirco etiam ludi theatrales, monstra larvarum, ludicræ festivitates, chori sæcularium, musicæ cantiones profanæ, & saltationes omnino vitææ censentur in locis 8 sacris. cap. Cantantes, 92. dist. cap. Cum decorum. De Vit. & honest. cleric. S. Thomas 2. 2. q. 91. art. 2. Barbosa d. cap. 3. num. 16. referens ex approbatis auctoribus, quod olim accidit in Saxonia, nonnullis saltatoribus in Ecclesia S. Magni; qui in pœnam suæ irreverentiæ non potuerunt abstinere in Saltatione per integrum annum, & coacti fuerunt absque cibo, & somno jugiter per annum saltare. Hisigitur actibus in Ecclesia commissis, ipsa dicitur profanari, & violari; non ita tamen, ut iis remotis, & ablegatis, non liceat, celebrare Missam, vel officia Divina; ut bene notat Passerinus de Pollutione Ecclesiæ disp. 1. cap. 3.

9 Profanatio Ecclesiarum permissa est, quando dirutæ sunt; & ob nimiam egestatem nullus est, qui velit, aut possit, illas restaurare; in hoc enim casu concessum est Episcopis à Concilio Tridentino sess. 21. de ref. cap. 7. eas destruere, locum sacrum profanare, & ad usus profanos, non sordidos, erecta tamen ibi Cruce, convertere. Et quod statutum est ob egestatem, locum habet ad aliam publicam causam; qualis fuit anno 1509. in quo obsidente Maximiliano Primo Imperatore hanc Patavinam urbem octoginta millibus mi-

litum, Venetus Senatus protantæ Urbis defensione jussit omnia ædificia extra mœnia demoliri ad unius milliarii latitudinem, cumque extra portam, Caudæ longæ esset Ecclesia Purochialis meæ Præposituræ, tituli Sanctissimæ 10 Trinitatis, diruta remansit, & fundus ejus nunc aratorius est penes columnam cum Cruce ibi erectam; titulusque, & jura ejusdem Præposituræ translatus fuit in Ecclesiam S. Jacobi; assignata per Summum Pontificem 11 perpetua annua Pensione Ducatorum Venetorum viginti quatuor ex redditibus Præposituræ tum Archipresbytero Villæ Turris, tum Parocho Alticherii, pro regimine animarum degentium extra guastum Civitatis, & eorum Ecclesiis Parochialibus respectivè suppositarum, & annexarum; ut constat ex historia Portenarii De felicitate Paduæ lib. 9. 3. cap. 4. & lib. 9. cap. 22. pag. 438. & aliis publicis scripturis. Porro etiam publica causa cessante, & extra casum vetustatis permittum est Episcopis ob aliquod justum motivum locum Sacrum profanare, & Ecclesiam demoliri, ut differit Emin. Card. de Luca in Annotat. ad Concil. Trid. discurs. 17. num. 3. quod practacatum fuit hic Patavii paucis ab hinc annis in translatione Monialium Eremitarum ad novum Monasterium in Vantio de angusta, & infelici domo, quam habitabant in contracta Pontis Curvi; ubi Ecclesia, quam officabant, diruta, & destructa fuit; ipsaque domus cum loco, ubi erat Ecclesia, sæcularibus personis vendita. Sed utrum in casu demolitionis Ecclesiæ, cœmenta, & lapides ejus adhiberi possint pro profanis ædificiis? De Jure est negativè respondendum per tex. in cap. Ligna. De Consecr. dist. 1. & cap. Ad hæc. De Religios. domib. Navarrus De Spoliis Cleric. §. 18. in fin. quamvis & hoc malè in praxi servari affirmet. Facta autem hac profanatione Ecclesiæ per ejus destructionem, extra dubium remanet, quod in eodem loco Missæ Sacrificium celebrari non possit; neque locus ille gaudeat immunitate. Barbosa d. lib. 2. cap. 3. num. 62. Diana Coordinatus tom. 9 tract. 1. resol. 6. numero 8. quæ in veteri

steri est *part. 6. tract. 1. resol. 1.*

14 Execratione profanatur Ecclesia ; deinde ejus muri vel casu, vel violentia hominum destruantur ; aut vetustate decrustantur ; cum enim consecratio Ecclesiæ inhereat parietum crustæ interiori ; in qua fiunt unctiones, & Cruces, ut docuimus supra *Decif. XLI. num. 26.* si hæc crusta parietalis pereat, etiam consecratio tollitur, & Ecclesia ipsa execrata dicitur, & profanata. *Azor. tom. 2. lib. 9. cap. 7. q. 3. Passerin. de Pollut. Eccl. d. disp. 1. cap. 4. ubi num. 4. bene adverrit, quod licet execratio hujusmodi auferat consecrationem Ecclesiæ ; ita ut opus sit, iterum illam consecrare, nihilominus non est prohibitum in execrata Ecclesia celebrare, si Altaria intacta, & firma consistant ; siquidem Ecclesiæ execratio non profanat Altaria, ut etiam docuit Abbas in cap. Proposuisti num. ult. De Consecrat. Eccl. vel Altaris. Layman. lib. 5. tract. 5. cap. 5. num. 17. & Jordanus tom. 1. lib. 5. tit. 12. num. 1. & 2. Quod si Ecclesia à principio consecrata non fuerit, sed solummodò benedicta, per dejectionem parietum, aut eorum decrustationem, non tollitur benedictio ; & ratio est, quia benedictio inhæret solo. Suarez. in 3. p. tom. 3. disp. 81. sect. 4. casu 6. Passerinus alios allegans d. disp. 1. cap. 4. num. 2. & idè benedictio semper durat ; & quamvis Ecclesia per violentiam, aut injuriam hominum circa parietes, solumvè profanetur, aut deturpetur ; (ut factum fuit à Maxentio Imperatore, qui in Ecclesiam, quam S. Marcellus in beatæ Lucinæ ædibus dedicaverat, catabuli bestia transferri jussit, & ibi ab eodem S. Marcello custodiri, ut in *Brev. Rom. die 16. Januar.*) litare tamen, & Divina perfolvere non est prohibitum.*

16 Pollutione autem profanatur Ecclesia, quando in ea iniuciosè effunditur aut sanguis, aut semen humanum ; vel inferuntur cadavera infidelium, ut infra explicabimus ; quia cum hæc actiones materialiter superæ deturpent, & maculent locum, fumptæ quo cadunt ; ita moraliter consideratæ dicuntur habere

vim polluendi, maculandi, & deturpandi sanctitatem loci sacri ; quamvis enim Ecclesia, quæ benedicta, & sanctificata est, coinquinari verè, & propriè non possit. *cap. fin. 15. q. ult. cap. Quod quidam 1. q. 1. & cap. Vestra. De Cohabit. Cleric. & mul. nihilominus per quamdam metaphoram dicitur pollui, coinquinari, & deturpari ; propter abominationem, ac horrorem resultantem ex illa turpi, & injuriosa actione, commissa in loco Sacro ; quæ causat terrorem in humanis mentibus, ut disserit Glossa in cap. Unico verb. Pollui. De Consecr. Eccl. vel Altar. in 6. Barbosa de Episc. allegat. 28. num. 20. & Passerinus d. disp. 1. cap. 7. per totum.*

17 Quo ad Secundum. Pollutio Ecclesiæ est *Macula moralis, qualocus Sacer ex publicis actionibus ibi Ecclesiastico jure peculiariter vetitis, ita quodammodo afficitur, ut ibidem jure ipso Divinorum celebratio, & fidelium sepultura, ante reconciliationem, interdicanter ; nulla tamen eodem jure lata pœna in transgressores.* Petr. Franc. Passerinus de Pollut. Eccl. disp. 1. cap. 2. num. 4. Singula definitionis verba sunt breviter explicanda. Dicitur *Macula* tanquam genus ; nam maculæ appellatione comprehenditur omnis deturpatione, & coinquinatio, potissimum quæ fit in anima per peccatum, quod ab effectu *macula* à Theologis nuncupatur. Beccanus de Peccatis q. 1. cap. 7. n. 1. nam peccatum maculam facit in anima, deturpando ejus pulchritudinem, quæ consistit in justitia, & sanctitate. Verùm quia Ecclesiæ sanctitas, & pulchritudo intrinseca, & essentialis non est capax maculæ, à qua inquinetur physicè, & realiter ; idè additur in definitione *ly Moralis*, ad denotandum, quod per pollutionem maculatur, & coinquinatur Ecclesia, & locus Sacer moraliter tantum, vel per relationem ad maculam, & coinquinationem, quam contrahit ille, qui actionibus peccaminosis, & turpibus polluit Ecclesiam, vel per opinionem hominum, quibus videtur, maculam ejusdem peccatoris infixam remanere in loco Sacro ; vel melius, quia deturpatur pulchritudo loci Sacri posita in summo respe-

ctu, & reverentia ob exercitium Sacramentorum, Sacrificii, & divinam laudum, quod habetur in ipso; undè factum est, quod sicut macula peccati dicitur tolli ab anima per aquam vel baptismi, vel lacrymarum in penitentia, juxta illud; *Asperges me Domine hyssopo, & mundabor. Psal. 50. 9.* ita macula pollutionis Ecclesiæ auferatur per ablationem cum aqua benedicta, ut infra demonstrabimus. Dicitur in definitione *Qua locus Sacer*, ut sciamus; Oratoria privata, existentia in domibus laicorum, vel ædificata in viis publicis non esse pollutionis capacia, quia loca sacra non sunt. Gavantus in *Manual. Verb. Ecclesiæ reconciliatio. n. 16.* Passerin. *disp. 2. cap. 5. num. 3. 4. ac 5.* qui loquitur etiam de Oratoriis privatis, in quibus ex Indulto Apostolico Sacrosanctum Missæ Sacrificium celebratur; ait, enim, quia ipsa Oratoria ab Episcopo visitantur, sed non benedicuntur, idèd cessante benedictione, non censentur loca Sacra; & non sunt capacia pollutionis. Porro huic doctrinæ ego non acquiesco; licèt enim ab ab Episcopis talia Oratoria non benedicantur; sunt tamen benedicenda, ut notavimus supra *Decis. XLII. num. 83.* ex Castaldo *lib. 2. sect. 11. cap. 6. num. 4.* & esto quod dicta benedictio deficiat, sufficit, immò prævalet, Divini oblatio Sacrificii, quæ sanctificat locum ipsum; saltem donec, & usquequò ibi fervetur Altare, & duret Privilegium Pontificium in eo celebrandi Missam; quare mihi videtur magnum esse absurdum asserere, quod si quis paulò post auditam Missam in eodem loco se carnaliter polluat; vel alium iniuriosè percussat, & humanum Sanguinem effundat, non committat Sacrilegium; & licitum sit statim ibidem Hostiam litare, & Sacrificium offerre ab eoque loci reconciliatione; nulla enim differentia est quò ad horrorem in mentibus hominum, & quò ad irreverentiam loci ad Divina peragenda destinati, inter hunc locum, quem Oratorium privatum appellamus, & Ecclesiam publicam; & idèd quotiescunque publicaretur actio immunda, vel violentia com-

missa in Oratorio privato, in quo ex Apostolico Privilegio celebratur Missa, censeo, opus esse reconciliatione ob rationis paritatem; ubi enim est eadem ratio, ibi debet esse eadem Juris dispositio. *l. Illud. ff. Ad leg. Aquil. cap. 1. ubi Glossa in Verb. Italia. de Temporib. Ordin. in 6.* Sicut enim genus continet omnem speciem, ita generalis ratio continet omnem casum. Gravet. *conf. 183. num. 3.* Et ubicumque ratio habet locum, debet habere locum Lex. Thomasetus *regul. 299.* Siquidem lex non extensivè, sed comprehensivè existit, ubi est eadem ratio. *l. Illud. C. de Sacrosanct. Eccles. Gratian. discept. for. cap. 818. num. 66.*

Sequitur in definitione *ex publicis actionibus &c.* quia ut locus Sacer pollutus dicatur, oportet publicam esse injuriam ei factam per effusionem sanguinis, vel seminis humani; aut illationem cadaveris infidelium; si enim sit occulta; non censetur pollutus. DD. quos cumulat, & sequitur Passerinus *de Pollut. Eccles. disp. 4. cap. 1.* ubi notat, sex potissimum modis aliquid publicum dici, ac denominari. Primum à causa efficiente, eò quod aliquid à persona publica factum sit; & hoc modo Instrumentum dicitur publicum, quando factum est à Notario, qui est persona publica. *l. Comparationes. & ibi Gloss. 3. C. de Fide Instrum. cap. Scripta. eod. tit.* Secundò à causa finali, & tales sunt leges, quæ publicè appellantur, tanquam ad bonum publicum directæ. *l. 1. ff. de Judic. public. l. 2. ff. Ne quid in loco publ.* Tertio ab administratione rerum spectantium ad Principem; undè earum ministri dicuntur agere publica ratiocinia. *l. Officiales. C. de Episc. & Cleric.* Quarto à locis publicis, qualia sunt viæ, plateæ, & forum. *l. 1. ff. de Loc. & itiner. publ.* Quintò ab usu omnibus communi, ut in pascuis, ripis fluminum, piscationibus. *l. Inter publica. ff. de verb. signific. Et Sextò à notitia alicujus rei, diffusa ad multitudinem hominum; quæ propterea publica appellatur; & fit tripliciter, vel per Notorietatem Juris, aut facti; vel per manifestationem transigentem de una persona in aliam; vel per delationem famæ, seu à fama; ad eò*

adeò ut illud dicatur esse publicum , quod vel est Notorium , vel Manifestum , vel Famofum. *Glossa in capit. Manifesta 2. cap. 1. Abbas in cap. Vestra num. 11. & cap. Tua num. 2. De Cohabit. Cleric. & Mulier. & Passerin. d. disp. 4. cap. 1. num. 3.* Materia Notorii est satis difficilis , & involuta , quia , ut ait *Glossa in cap. Manifesta 2. qu. 1.* quotidie de

23 Notorio loquimur , & quid sit notorium ignoramus. Et in rei veritate legantur *Fagnanus ubi infra* , nec non *Pignatellus tom. 10. consult. 115.* conantes explicare materiam Notorii , qui post impletas multas paginas , confundunt , & non instruunt Lectorem. Notorium est jus , vel factum transiens in notitiam omnium , vel majoris partis eorum. Ita *Fagnanus in cap. Vestra num. 68. De Cohabit. Cleric. & Mul. qui num. 69.* subdit triplex esse Notorium , nempe Juris , Facti , & Præsumptionis. Notorium Juris est evidentia proveniens vel ex judiciali confessione , vel legali probatione , aut ex legitima sententia . Notorium facti est publica vox proveniens ex evidentia rei , quæ nulla tergiversatione potest celari. Triplex est autem Factum , nempe permanens , deficiens , & rediens. Notorium ex facto permanente , ut in concubina cum filiis publicè domi retenta . Ex facto deficiente , ut in homicidio , blasphemia , furto . Ex facto redeunte , ut in Usurario , qui hodie , deinde cras . & successivè mutuat pecuniam . Ita *Fagnanus citatis DD. antiquis à num. 79. usque ad num. 83.* Notorium Præsumptionis est veritate acceptum . Ut quod filius natus , & educatus in domo alicujus sit verus filius ejus . Vel tenentem mensam aperam cum pecunia ad mutuandum esse usurarium . *Fagnanus ibid. num. 84. & seqq.* subdens post *num. 78.* discordes esse Doctores circa numerum personarum , quæ notitiam rei habeant , ut sit notorium ; alii enim requirunt majorem partem viciniæ , alii quod saltem sint decem personæ , quæ factum viderint ; alii etiam tres , vel quatuor tantum ; sed verior opinio est , remitti ad arbitrium Judicis ipsum numerum personarum , majorem , vel minorem juxta circumstantias facti , loci , aut temporis. Ma-

nifestum dicitur , quod notum est minori parti viciniæ , dummodo hæc minor pars constet saltem ex decem personis. *Butrius in d. cap. Vestra num. 33. & Fagnanus num. 62.* ubi quod talis numerus relinquitur arbitrio Judicis. Famofum est , quod proclamatur à multitudine populi , & habetur pro veritate ob solam suspicionem . *cap. Sicut nonnulli. 46. dist. cap. Sanctum in fine. de Consecr. dist. 4. cap. Cum insinuante. De Purgat. Canon. DD.* quos cumulat *Fagnanus in d. cap. Vestra à num. 38. De Cohabit. Cleric. & Mulier.* Ex quibus omnibus colligere licet , pollutam censerì Ecclesiam , quando effusio sanguinis , vel seminis humani in ea vel est notoria , vel manifesta , vel famosa , cum supranotatis circumstantiis ; secus si sit occulta ; tunc autem occulta reputanda est , quando probari non possit ; ut , (dimissis tot , & tantis subdivisionibus) concludit *Fagnanus in cap. Dilectus num. 38. De Temporib. Ordinat. & Rota coram Ludoviso Decis. 395. num. 15.*

Alia definitionis verba sequentia hæc sunt : *Ecclesiastico jure peculiariter vetitis.* ex quibus deprehendimus pollutionem loci Sacri , & ejus reconciliationem indictam esse à jure Canonico ; licet enim velit *Passerinus* eam incæpisse in lege naturæ à *Caino* , qui polluit terram , & forsàn *Altare* , per effusionem Sanguinis fratris sui *Abelis* ; & in *Lege Mosayca* ; quando in *Levitico. cap. 15.* moniti sunt *Hebræi* , ut caverent ab immunditiis Legalibus , ne cum ipsis intrantes *Tabernaculum* illud polluerint , nihilominus gratis id asserit ; nam *Sacri Canones* decreverunt , servandam esse pollutionem ; & tollendam reconciliationem , ut habetur in *cap. Si motum. & in cap. Ecclesis. De Consecr. dist. 1. in cap. Proposuiti. cap. Consulvisti. cap. Aqua. cap. Si Ecclesia. De consecrat. Eccl. vel Alt. & in cap. Unico eod. tit. in 6.* Undè fit , quod licet *Joab* occisus fuerit apud *Altare Tabernaculi* , ad quod recurre rat. *3. Reg. 2. 29.* nulla mentio fit in *Sacro textu* de *Tabernaculi* reconciliatione ; & eò minùs quando in *Templo Salomonis* occisus fuit *Zaccharias* *Summus Sacerdos* , de quo *2. Paralipom. 24.*

22. neque post commissum fratricidium à Joanne, affectante Pontificiam dignitatem, effundendo Sanguinem fratris sui in eodem Templo, ut scribit Joseph *Judaicar. Antiq. lib. 11. capit. 7.* & Torniellus *ad Annum Mundi 3690. num. 3.* quamvis Machabæi ob nimiam profanationem Templi per indignas actiones in eo commissas à ministris Regis Antiochi, (de quibus *in lib. 2. Machab. cap. 6. num. 4.* & apud eundem Torniellum *Anno 3887. num. 5.* & *Anno 1890. num. 2.*) voluerint prius illud purificare, & reconciliare; & de hujusmodi purificatione futuris temporibus memoriam annuam recolere, ut scripsimus supra *Decis. XXVII. num. 46.* & *num. 63.*

30 Additum est in definitione: *Ut ibidem jure ipso Divinorum celebratio, & fidelium sepultura ante reconciliationem interdicanur.* Hi enim sunt effectus pollutionis loci Sacri, de quibus infra *in cap. 5.* quod scilicet statim ejus pollutione sequuta per unam ex actionibus injuriosis pariter *cap. 4.* infra explicandis, statim vetitum sit Sacerdotibus Divina officia celebrare, Sacrosanctum Missæ Sacrificium offerre; & alia Sacramenta distribuere, ut infra latius demonstrabitur.

31 Tandem dicitur: *Nulla tamen eodem jure lata poena in transgressores;* ad differentiam Ecclesiæ censuræ, per quam Ecclesia, aut locus Sacer Interdicto supponitur; tunc enim qui transgreditur Interdictum, ultra peccatum incurrit Irregularitatem. *cap. 15, qui de Sent. Excom. in 6.* at qui non observat pollutionem; & in Ecclesia polluta celebrat ante reconciliationem; peccat quidem mortaliter, (nisi legitima excusatio eum tueatur, ut mox dicam) sed nullam incurrit censuram, aut irregularitatem. Passerinus *d. tract. disp. 9. cap. 3. num. 3.* & *4.*

32 Quo ad Tertium; in quo quaeritur *Quæ loca Sacra sint capacia pollutionis?* Respondetur, loca Sacra, quæ sunt capacia pollutione, sique polluuntur, egent reconciliatione, duo esse, Ecclesiam, consecratam, saltem vè benedictam de mandato Episcopi; & Cæmeteria, pariter benedicta, & ad corpora fidelium

sepelienda destinata. *cap. Unic. de Consecrat. Eccl. in 6.* Pax Jordanus *tom. 1. lib. 5. tit. 11.* & Passerinus *de Pollut. Eccles. disp. 2. cap. 2. num. 4.* nec non *cap. 46. num. 5.* ubi benè advertit, quod si Cæmeterium sit immèdiatè contiguum Ecclesiæ, si Ecclesia polluatur, remanet pollutum etiam Cæmeterium; secus è contra; quia si pollutio accidat in Cæmeterio unito Ecclesiæ, nequaquam Ecclesia censetur polluta; & multò minùs si cæmeterium sit ab ipsa Ecclesia disunctum, & separatum. Nicolius *Lucubration. Canoniar. lib. 5. tit. 39. num. 255.* ea ratione, quia magis dignum trahit ad se minus dignum; sed non vice versa majus dignum trahi potest à minùs digniore. *cap. Quod in dubiis. De Consecrat. Eccles. cap. 1. eod. tit. in 6.* Quod si duo cæmeteria essent ad invicem conjuncta; sed realiter muro, aut sepe separata, polluto uno, non polluitur aliud; licet per unum ingressus pateat in alterum; quia unum ab altero non trahitur, neque dependet. Nicolius *ed. num. 255. Vers. Item si sunt duo.*

34 Ecclesiæ autem appellazione venit etiam Oratorium publicum, de licentia Ordinarii benedictum, & approbatum pro Missæ celebratione. Oratoria verò privata non comprehenduntur sub nomine Ecclesiæ, illa scilicet privata, quæ deputata sunt tantummodò ad orationes privatorum; secus autem de illis Oratoriis privatis, in quibus ex Apostolico Indulto Sacrosanctum Missæ Sacrificium peragitur; hæc enim capacia sunt pollutione; ut dictum est supra *num. 19.* & multò magis Oratoria illa, in quibus ex consuetudine immemorabili litatur, posita in Palatiis Principum, & Proconsulum, seu Rectorum Civitatum, & Arcium; prout in hoc Dominio Veneto Serenissimo; nec non in aliis Oratoriis concessis, ut carcerati, & præsentati in fortiis justitiæ Missam audiant, prout hic Patavii in utroque Foro, Prætorio, & Præfectio; in iis enim omnibus censeæ, si pollutio contingat per injuriosam humani sanguinis, vel feminis effusionem, opus esse reconciliatione, tanquam statuta, & à Sacris Canonibus requisita ob reverentiam

tiã Sacrificii, & ad favorem loci Sacri, tanquam in factiõnem injurię ipsi illatæ; undè discedendum esse omninò dico à doctrina Passerini, asserentis in prædictis omnibus Oratoriis non dari pollutionem, nec requiri reconciliationem, ut ipse scribit *d. tract. de Pollut. Eccl. disp. 2. à cap. 5. usque ad cap. 12.* non obstante Doctorum multitudine per eum allegatorum, qui videntur loquuti de Oratoriis privatis, in quibus Missa non celebratur.

35 Porro nomine Ecclesiæ, ubi agitur de pollutione, veniunt etiam capellæ, quæ sunt Ecclesiæ unitæ, in quas per Ecclesiam ingreditur, Baptisterium, Solarium supetius ejusdem Ecclesiæ, in quo sunt Altaria, & ubi solitum est, Missam celebrari, ut in Ecclesia S. Josephi, S. Rochi, & aliarum hinc Patavii; Confessiones, seu Sacella subtus Chorum; ut in hac Ecclesia Cathedrali Patavina, Campanilia habentia situm intra Ecclesiam; fenestræ Ecclesię, & scalæ interiores; Mesaula, Andronese, scilicet remotæ viæ, per quas de Sacrificia fit transitus ad Capellas, & Altaria, ut in pluribus Regularium Ecclesiis conspicimus; Confessionaria existentia in Ecclesiis, etsi muro insita; Podiola ad ornamentum Ecclesię à parte interiori posita, ut in Ecclesia S. Thomæ Martyris hujus Civitatis; Cellulæ ad audiendam Missam, si intra muros principales Ecclesiæ existant; Chorus, Organorum locus, Pulpita, seu Suggesta stabilia ad prædicandum in Ecclesiis posita, Rotæ in Ecclesiis Monialium; per quas dant, & recipiunt hælices, & paramenta; Armaria ad hæcondenda, sive mobilia, sive in parietis concavitate constructa, aperibilia in interioribus ambitum; ac tandem foveæ sepulchrales in ipsa Ecclesia; siquidem si contingat effusio injuriosa humani seminis, vel sanguis in aliquo ex prædictis locis, semper intelligitur Ecclesia polluta; & opus est reconciliatione; ut docent Jordanus *d. tom. 1. lib. 5. tit. 11.* Nicolius *d. tom. 2. lib. 5. tit. 39. à num. 249. & seqq.* & Passerinus *d. disp. 2. à cap. 24. usque ad cap. 45.* à quo excipitur Sacrificia, si in ea non sint se-

pulturæ; asserendo, quod si in ipsa committatur delictum pollutivum; Ecclesia non dicatur polluta ex auctoritate Doctorum, quos allegat *d. disp. 2. à cap. 28. num. 4.* quamvis asserat *num. 3.* antecedenti, non deesse Doctores docentes, delicto in Sacrificia commisso, pollui totam Ecclesiam.

Et equidem his in sensu veritatis cogor adhærere, atque ejusdem Passerini, & aliorum contrariam opinionem impugnare; cum ipsi innitantur falso fundamento, nempe legem pollutionis, & reconciliationis Ecclesiæ pollutæ esse legem pœnalem, odiosam, & onerosam; utpotè prohibitivam Divinorum Officiorum; derogativam libertatis Sacerdotum in ea celebrandi Missam; & quæ privat Christi fideles multis Spiritualibus commodis, ac etiam usu Ecclesiasticæ sepulturæ; ut differit idem Passerinus *disp. 1. cap. 19.* deducens ex hoc principio; supradictam legem non esse extendendam, sed strictè interpretandam juxta regulam juris in *cap. Odiã. De Regul. Jur. in 6.* dicentem, *Odiã esse restringenda, favores ampliandos*, quod profequitur Suarez *de Legibus libr. 5. cap. secundo.*

Cæterum à veritate multum aberrant, qui sic ratiocinantur; falsum est enim, quod sit lex odiosa illa, quæ promulgata est in obsequium, & reverentiam Divinorum Mysteriorum, qualis est ista circa pollutionem, & reconciliationem Ecclesiæ. Hæc si odiosa dicenda esset, tanquam restrictiva libertatis Mystrarum; vel spiritualium consolationum Christianorum; eò magis odiosæ appellandæ forent leges de jejuniõ naturali servando à celebraturis, & communicaturis, de vestibibus Sacris induendis, de lumine adhibendo, de non celebrando, seu communicando feria sexta in Parasceve, & his similes; quas tamen nullus fidelium nuncupabit odiosas, sed favorabiles; tanquam directas ad reverentiam, pietatem, religionem, & Divinum cultum in rebus Sacris. Eritne odiosum, onerosum, & pœnale præceptum Maternum, quod jubeat filio abstinere per aliquot dies ab usu pallii, seu vestimentis oleo, luto, alia-

aliavē spurcitiā ab insipiente, vel temerario seruo maculati, ut interim lavari, expurgari, & à forde mundari possit? Nonnē Mater ita præcipiens filio, facit ei præceptum favorabile, tendens in ejus decus, & honorem; si enim sordidam vestem indueret, irrideretur ab amicis? Ita quidem: & idem affirmandum est de præcepto Ecclesiastico non celebrandi in loco Sacro polluto, & non sepeliendi fideles in eo; donec à forde sanguinis, vel seminis humani, indecenter in eo effusi, laveretur, & per reconciliationem mundetur; tanquam emanato ad ejus cultum, & reverentiam custodiendam, & ignominiosam injuriam reparandam, ne verificetur de ipsa Ecclesia Catholica: *viderunt eam hostes* (infideles scilicet, & hæretici) *deriserunt Sabbatha ejus. Thren. 1. 7.* Est igitur lex hæc favorabilis, & non odiosa; utilis, necessaria, & expediens pro Divinorum Mysteriorum cultu tecto, factoque servando; & per consequens amplianda, & extendenda etiam ad Sacristiam; prout illam jus ipsum ampliavit, & extendit ad cœmeterium, contiguum Ecclesiæ, ut legitur in *d. cap. Unic. De Consecr. Eccl. vel Altaris in 6.*

38 Sed esto, quod sit lex pœnalis tanquam restrictiva libertatis Sacerdotum circa celebrationem, & Laicorum circa participationem rerum spiritualium; nonnē est regula certa, & principium Legale apud Canonistas, & Juristas; quod lex pœnalis est extendenda, & largo modo interpretanda, quando emanavit in honorem Dei, ad impedienda peccata; & animarum pericula avertenda? Ita in puncto docent Joannes Andræas in *cap. Ex tenore num. 6. Qui filii sint legitimi.* Abbas Panormitanus *ibid. num. 5.* dicens, hanc Jo. Andrææ doctrinam esse singularem, & nunquam tradendam oblivioni. Comitulus, utrosque commendans, in *Respons. Moralib. lib. 6. g. 11. num. 7.* ubi alios concordantes adducit; quibus ego addo Fagnanum in *cap. Ne inittaris. num. 223. De Constitut.* ubi tenet, quod lex quamvis pœnalis dicitur favorabilis, & extendenda, ubi agitur de securitate animæ. *Et in cap.*

Statutum. num. 51. de Regularib. scribentem; quod lex etiam exorbitans, & pœnalis extenditur ad casum similem, ad quem si non extenderetur, esset frustratoria. Et in cap. Quanto num. 24. de Privilegiis demonstrantem, quod lex pœnalis est latè interpretanda, quatenus patitur verborum proprietates.

Modò Antiqui Canones per verbum Ecclesiæ intelligunt locum Sacrum, & dicatum Deo, ubi loquuntur de reconciliatione faciendā ex causā pollutionis. 39 *cap. Ecclesus. 20. de Consecrat. dist. 1. ibi: ita nec locus Deo dicatus.* Hinc Sacristiam esse locum Sacrum asseverat Decianus *tom. 2. tract. criminal. lib. 6. cap. 24. num. 33.* nec absque fundamentali ratione, nam antiquitùs in Sacristia conservabatur Augustissimum Eucharistiæ Sacramentum, ut legitur in Apostolicis Constitutionibus S. Clementis, in quibus *lib. 8. cap. 21.* hæc sunt verba: *Postquam omnes sumpserunt, accipiant Diaconi reliquias, & portent in Pastophoria.* Erant autem Pastophoria Sacristiæ; quia *Pastophorium* est verbum græcum *πασοφωριον*, quod interpretatur à S. Hieronymo in *Ezechiel. cap. 42. thalamus, & intus cubiculum*, ut advertit Sarnellius in *Basilicograph. cap. 41. num. 2. & 3.* subdens, vocari etiam Secretarium, Cîmelia, Vestiarium, Penus veneranda, Scævophylacum; & de eodem verbo *Pastophoria* ita legimus in iisdem Constitutionibus Apostolicis, *cap. 57. lib. 2.* Sit ædes oblonga (idest Ecclesia) *ad Orientem versa, navi similis. Utrinque Pastophoria in Orientem;* quorum unum continebat Sacros libros, aliud Suppellectilia Sacra; idèdque dictum Secretarium. *cap. Non liceat il. 2. ubi Glossa in Verb. Secretario dist. 24.* & hoc erat Sacristia, quæ semper tanquam pars necessaria & integralis Ecclesiæ reputata fuit locus Sacer, & comprehensa sub nomine Ecclesiæ ad instar capellarum, & aliorum locorum, unum corpus constituentium cum ipsa Ecclesia; tùm materialiter ob intimam adhæsiōnem, & ingressum per Ecclesiam; tùm ministerialiter, ob conservationem Sacrarum Suppellectilium, & Vasorum; sine quibus sacrificare non licet; undè S. Paulinus

39

40

41

Unus in ostio Sacrificiæ hæc carmina ap-
posuit:

*Hic locus est veneranda Penus, qua
conditur, & qua*

*Promitur Alma Sacri Pompa Mi-
nisterii.*

Igitur cum sit manifestum, Sacrificiam
esse locum sacrum, & Deo dicatum; ipsamque, cum sit contigua Ecclesiæ, facere partem integram ejus, sicut brachium cum corpore humano, & proram, seu puppem cum navi, concludendum venit, esse capacem pollutionis Ecclesiasticæ; itaut si in ea fiat injuriosa, & publica effusio sanguinis, vel seminis humani, de qua infra, totam Ecclesiam censeri pollutam, & opus esse reconciliatione; prout tenent, & docent Zerola in *Praxi Pœnitent. cap. 12. q. 27.* & Selva apud Dianam, quos nominat idem Passerinus *d. disp. 2. cap. 28. num. 3.* Et hæc pro intelligentia locorum, in quibus cadere potest Pollutio.

Quo ad Quartum. Si querimus, quibus actionibus polluat Ecclesia? Respondendum est, verè, & propriè esse quatuor actiones illas, quibus polluitur Ecclesia, videlicet. I. Homicidium. *cap. Proposuisti. De consecratione Eccl. cap. Si motum. De consecrat. dist. 1.* II. Vulnus, cum humani sanguinis effusione *d. cap. Proposuisti. cap. Si Ecclesia. De consecrat. Eccl. cap. Ecclesiis. De consecrat. dist. 1. & cap. Unico. De consecrat. Eccl. in 6.* III. Seminis pariter humani effusio. *Eod. cap. Unica cap. Ecclesiis. De consecrat. dist. 1. d. Si Ecclesia cap. Significasti. De adulter. Et d. cap. Si motum.* Et IV. Sepultura excommunicati, vel non baptizati. *cap. Consulvisti. De Consecrat. Eccl. & cap. Ecclesiam 1. & 2. de Consecrat. dist. 1.* Non desunt tamen Auctores; qui prædictas quatuor actiones restringunt ad tria capita, ut facit Jordanus *tom. 1. lib. 5. tit. 12. num. 4.* & alii, qui illas extendunt ad majorem numerum, ut Lezana in *Summa tom. 3. Verb. Ecclesia num. 12.* Sed verè, & propriè sunt suprascriptæ quatuor, ut bene notat Passerinus *d. tract. De Pollut. Eccl. disp. 3. cap. 2. num. 4.* Verùm, quia valdè conferunt circumstan-

tiæ suprascriptarum actionum ad inducendam, vel excludendam pollutionem; quæ potiora, & magis scitu necessaria sunt, breviter hic adnotabimus, per sequentes conclusiones.

Conclusio prima. Prædictæ actiones, ut Ecclesiam pollutam reddant, debent esse publicæ; si enim secretæ, & occultæ sint, non causant pollutionem, ut dictum est supra *num. 24. & seqq.* & diffusè tractat Passerinus *tot. disp. 4. per capita sexdecim, in quibus firmat, publicitatem prædictam sufficere ad pollutionem inducendam, sive sit famosa, sive manifesta, sive notoria de Jure, aut de facto; dummodo sit cum animadvertentia populi, & cognitione eorumdem actionum; numerus autem populi, & personarum pendet ab arbitrio Judicis, ut concludit idem Passerinus d. disp. 4. cap. 5. num. 8. & DD. ibi allegati; prosequendo plura alia quæstiva circa publicitatem, ibi à curiosis Lectoribus videnda; sunt enim vel obsoleta, vel ferè inutilia; uno excepto, de quo in *d. disp. 4. cap. 16.* scilicet, si Superior Ecclesiasticus parvipendat pollutionem verè publicam; nihilominus Ecclesiam remanere pollutam, & opus esse reconciliatione; super cujus reconciliationis omissione nullus dispensare potest, nisi Papa.*

Conclusio secunda. Homicidium pollutivum Ecclesiæ debet esse proprium, & corporale, commissum in Ecclesia, quamvis non intervenerit effusio Sanguinis; ut si homo fuerit suffocatus, aut baculo, vel lapide in peccatore percussus; vel simili violentiæ è vis sublati. Passerinus *disp. 5. cap. 1. & cap. 7. num. 4.* Quod si mors non sequatur in Ecclesia, licet percussio facta sit in ea, non videtur polluta, deficiente effusione sanguinis, ut pluribus DD. citatis docet Passerinus *ibid. cap. 2. num. 4.* & Diana *Coordinatus tom. 9. tract. 1. resol. 136.* quæ in veteri est *part. 6. tract. 6. resol. 26.* ubi scribit; quod cum olim quidam ita acriter contusus fuisset in Ecclesia sacculis arenæ, ut post tres dies extra Ecclesiam mortuus sit; & alius sumpto vino in Ecclesia mixto veneno, rediens domum expiraverit, Ecclesias

non fuisse pollutas ex doctrina Abb. in d. cap. *Proposisti* num. 14. De *Consecrat. Eccl.* Suarezii in 3. p. tom. 3. disp. 81. sect. 4. cas. 1. & aliorum; quia necesse est, inquit, ut mors sequatur in Ecclesia; et si contrarium teneant Marchinus de *Ord. tract.* 3. cap. 10. num. 7. & Layman lib. 5. tract. 5. cap. 5. num. 8. Jordanus tom. 2. lib. 11. tit. 3. num. 330. Antonellus de *Regimine Eccl.* lib. 1. cap. 16. num. 6: cum quatuordecim aliis, quos cumulat, & sequitur ipse Passerinus d. disp. 5. cap. 4. num. 3. & 4. novissime Perficus de *officio Sacerd.* lib. 1. cap. 6. dubio primo. ubi loquitur de veneno: & Emanuel Gonzalez in *Commentar. cap.* 7. de *Consecrat. Eccl.* Quibus cogor adhærere ob auctoritatem Glossæ tenentis in his casibus, licet mors sequatur extra Ecclesiam, eam remanere pollutam, ut legitur in cap. *Unico. Verb. Sanguinis. De Consecrat. Eccl.* in 6. Siquidem in conflictu Doctorum regula est, quod prævaleat opinio Glossæ. Calcaeus *conf.* 6. num. 5. & 6. latè Fagnanus in cap. *Cum vos. in fin. De offic. ordin.* tom. 2. & ratio est manifesta, quia percussio, & confusio homini illata in Ecclesia est cum horrore omnium, & cum maxima injuria loci Sacri.

Conclusio Tertia. Infiicto vulnere extra Ecclesiam, si mors sequatur intra Ecclesiam, hæc non remanet polluta; quia non censetur injuria affectus locus Sacer. Ita eadem Glossa, in *cit. cap. unico*, & DD. plurimi congesti ab ipso Passerino d. disp. 5. cap. 5. num. 4. & seqq. ubi duo colligit notanda. Unum, quod si quis existens extra Ecclesiam, exoneret sclopum contra hominem existentem in Ecclesia, & illum occidat, Ecclesia est polluta. Alterum, quod si existens in Ecclesia pilas plumbeas ignitas immittat in hostem morantem extra Ecclesiam; hæc non remanet polluta; quia homicidium dicitur factum in loco, in quo erat homo occisus. Jordanus d. lib. 5. tit. 12. num. 15. & 16. quamvis vulneratus confugeret in Ecclesiam, ac in ea effunderet sanguinem, & moreretur. Barbosa *allegat.* 28. num. 26. & 27. Quod si vulnerario fieret in ostio Ecclesiæ, hæc non esset polluta, quia totum

concauum muri factum pro ostio, dicitur esse extra Ecclesiam, ut probat Passerinus d. disp. 2. cap. 21.

Conclusio Quarta. Homicidium absque culpa, sed ex accidenti commissum in Ecclesia, illam non polluit; debet enim esse factum cum culpa mortali; ut demonstrent DD. apud Passerinum d. disp. 5. cap. 8. num. 4. & 5. cap. 10. & cap. 11. *itidem* num. 4. Idem homicidium Ecclesiam polluit, factum cum culpa, etiamsi factum sit per errorem, ut si quis voluisset occidere Petrum, & occidisset Paulum; ut bene sustinet Bardi *Discept.* 6. De *Conscientia* cap. 8. §. 2. num. 3. confutatis contrarium sententibus, quos allegat, & malè sequitur Passerinus d. disp. 5. cap. 3. num. 4. Est enim homicidium injustum, culpabile, & Ecclesiæ injuriosum; immò si sit homicidium factum in Ecclesia ex joco, vel ludo eam polluit, si culpa non careat. Idem Passerinus d. disp. 5. cap. 14. num. 5. & multò magis si patratum sit animò deliberato. Culpa verò cessante, non intrat Ecclesiæ pollutio, ut si homicidium fiat à puero, ab amante, à furioso, seu ex inculpabili inadvertentia. Barbosa *alleg.* 28. num. 6. & Jordanus d. lib. 5. tit. 11. num. 14. Quod si in prædictis omnibus casibus versaremur in dubio, num culpa interceserit, nec ne? Alii DD. tenent, pronuncianandum esse pro pollutione, alii pro non pollutione, ut refert idem Passerinus d. disp. 5. cap. 9. Tutior opinio est, arbitrandum esse ab Episcopo inspectis facti circumstantiis; & præcipuè si ageretur de abortu procurato in Ecclesia; & dubitaretur, an fetus esset, vel non esset animatus? medicamenta, seu potiones habuissent energiam necandi infantem, nec ne? ut disputant Passerinus d. disp. 5. cap. 25. & DD. ibi per eum citati. De abortu videat Lector mea *Erotemata Eccl.* cap. 59.

Conclusio Quinta. Non polluit Ecclesiam homicidium patratum in ea cum moderamine inculpatae tutelæ, id est ad necessariam defensionem ipsius occidentis. Glossa d. c. *Unico. in princ.* De *Consecrat. Eccl.* in 6. Abbas in cap. *Proposisti. eod. tit.* num. 2. Passerinus, qui

qui innumeros DD. numerat *d. disp. 5. cap. 29.* In quibus autem consistat moderamine inculpatae tutelæ, id est licita aggressoris occisio? videnda mea Eremata prædicta *cap. 131. num. 38.* ubi docui tria requiri; J, Æqualitas armorum, quia non licet pugione ferire illum, qui percutit pugno. 2 Ut incontinenti fiat repercutio, nam si post moram dicitur vindicta. 3. Ut aliter aggressus non possit salvare vitam suam; aut, si nobilis laicus sit, etiam suum honorem. Bordon *Decif. 81.* Si tamen homicidium fieret in Ecclesia jussu Judicis, etsi cum sententia justa, nihilominus Ecclesia remaneret polluta. Gonzalez in *Comment. d. cap. 7. De Consecrat. Eccl. num. 6.* Quia sententiæ executio est Ecclesiæ injuriosa ob irreverentiam loci Sacri.

50 Porro homicidium commissum in Ecclesia cum moderamine inculpate tutelæ non solum ob defensionem propriæ vitæ, propriorum bonorum, & honoris; sed etiam ad tuendam vitam, bona, & honorem proximi non polluere Ecclesiam concludit idem Passerinus; plures cum ulans Doctores ita sentientes *d. disp. 5. cap. 31. cap. 32. cap. 33. & cap. 34.* etiam si fiat per duellum, seu disfidam; sed circa hoc cautè est procedendum in casu practico; & diligenter discutienda materia cum suis circumstantiis, tam circa qualitatem personæ occidentis; quam circa quantitatem bonorum defensorum. Certum est autem, quod ubi fit excessus moderaminis inculpatae tutelæ, Ecclesia remanet polluta. Sylvestri *Verb. Consecratio Ecclesiæ. 2. num. 5.* Barbosa *allegat. 28. num. 19.* & Jordanus *d. lib. 5. tit. 12. nu. 30.* Idem Passerinus *d. disp. 5. cap. 36. & seqq.* in quibus alios consimiles casus examinat, Ecclesiæ pollutivos; inter quos si ibi occidatur à marito mulier deprehensa in adulterio; vel bannitus, aut delinquens non gaudens immunitate loci Sacri? hi etenim sunt ab Ecclesia extrahendi; sed non in ea occidendi; item si quis seipsum occideret in Ecclesia, eam pollueret. Passerin. *cap. 45. ibid.*

52 Conclusio Sexta. Occisio Martyris, in Ecclesia, illam polluit; quia quo

mors est iniustior, eò magis est iniuriosa; ut de S. Thoma Cantuariensi, & de S. Stanislao. Jordanus *d. lib. 5. tit. 12. num. 3.* Passerinus *d. disp. 5. cap. 50.* ubi notant, in tali sacrilego casu, Sanguinem martyris esse devotè colligendum, ac servandum; locum verò in quo Sanguis cecidit, minimè lavandum esse, quamvis contrarium præcipiatur in homicidiis, vel vulneribus aliorum hominum. At si quis feriret Sacratissimam Hostiam, & ex ea Sanguis miraculosus flueret, non pollueret Ecclesiam. Passerin. *d. 6. cap. 12.*

Conclusio Septima. Quod si modica esset effusio sanguinis ob leve vulnus inflictum in Ecclesia, non induceret pollutionem. Layman. *lib. 5. tract. 5. cap. 5. num. 7.* Passerinus *disp. 6. cap. 2. n. 4.* In dubio autem an vulnus sit leve, vel mediocre, aut grave? standum est arbitrio Episcopi. Passerin. *ibid. cap. 8. num. 4.* ubi Doctores. Neque pollueretur, si vulnera etsi gravia infligerentur cadaveri existenti in Ecclesia, ut contra plures contrarium docentes firmat Passerinus *d. disp. 6. cap. 7. num. 4.* Barbosa *allegat. 28. num. 32.* & Jordanus *d. lib. 5. tit. 12. num. 53.* Utrum autem magna sanguinis effusio è naribus percussis in Ecclesia, eam polluat? non modica est Casistarum disputatio apud eundem Passerinus *d. disp. 6. cap. 9. num. 3. & seqq.* ubi utraque opinione relata adheret affirmativæ, si percussio esset violenta, & iniuriosa nimis, attenta præcipue qualitate personarum; secus si inter pueros, vel alio modo modicum iniurioso. Et affirmativam amplexus fuit Maceraten. *Var. Resol. lib. 1. Resol. 112. casu 6.* omninò videndus.

Conclusio Octava. Circa effusionem seminis humani; omnis humani seminis peccaminosa, & publica effusio polluit Ecclesiam. *d. cap. Si motum. cap. Ecclesiis. de Consecr. dist. 1. cap. fin. De Consecrat. Eccl. cap. unico eod. tit. in 6. cap. Significasti. 5. De Adulter.* Gonzalez in *Comment. cap. Cœmeteria. num. 7. De Consecr. Eccl. Passerinus De Pollut. Eccl. disp. 7. cap. 1.* Per humani seminis effusionem, excluditur semen brutorum; ac mulierum menstrua; sed includitur semen

femen tam virile, quam femineum, quocunque modo effusum, sive per carnalem copulam, sive per voluntariam pollutionem, aut peccando contra naturam, etsi non cadat in terram; dummodò sit voluntaria, & peccaminosa effusio cum publicitate. Passerinus, qui DD. cumulat d. disp. 7. à cap. 2. & seqq. præcipue cap. 11. & cap. 12. ubi ajunt sufficere quantulancumque feminis effusionem; non etiam solam aliquam humectationem, vel distillationem penis. Idem Passerinus *ibid.* cap. 13. num. 4. Bonacina de *Matrim.* q. 4. punct. ult. num. 19. qualis est illa Spadonum, & Eunuchorum utroque teste, carentium. Sanchez de *Matrimonio lib.* 7. disp. 92. num. 17. Passerinus. cap. 16. num. 4. Et quamvis de copula conjugali habitata in Ecclesia, an per eam polluat locus sacer disputent Doctores? Concludunt omnes, Ecclesiam pollui ob irreverentiam loci Sacri, nisi coniuges ibi copulentur ex nimia necessitate ad incontinentiæ periculum effugiendum. Gonzalez ad d. cap. *Cæmeteria* num. 7. De *Consecrat. Eccles.* Passerinus plurimos DD. numerans d. disp. 7. cap. 17. num. 4. & cap. 18. n. 4. Et jure quidem; nam luxuriosos actus maxime Deus odit; & patris in loco sacro gravissimè Majestatem Divinam offendunt. Hinc etiam gentiles carnalem copulam fieri in

56 Templis Deorum non permittebant, ut pluribus exemplis ostendit Tiraquellus in *leg. Connubial.* XV. à num. 107. & seqq. subdens num. 109. etiam Mahometem, alioqui infandissimum legislatorem, in suo Alchorano hanc legem tulisse: In Templis nullus sit cum feminis coitus. Et tarda non fuit Divina justitia vindicare tantam iniuriam luxuriæ tentatæ in loco sacro; ut ex Spondano ad *Annum* 874.

57 num. 2. sic scribente: Eodem anno cum Abdila Saracenorum Princeps ex Africa cum magno exercitu in Italiam veniens, Salernum obsidione cinxisset, Ecclesiamque SS. Martyrum Fortunati, Caii, & Anthes, sibi in habitaculum deligens super ipsum Altare stratum parasset: dum illic relictæ autem Virginem comprimere conaretur, trabs è tecto delapsa, licet procul ab Altaris perpendicularo distans, impurissimum

Arabem extinxit, illesa penitus Virgine. Juvenem libidinosa furentem insania, coitum in loco Sacro cum cadavera puellæ, quam ardentè adamaverat, ingens serpens momordit, & necavit, teste Abdia in *Histor. Apostol.* lib. 5. Sanctam Mariam Ægyptiacam, adhuc libidini vacantem, ne Templum ingrederetur, Divina Virtus impedivit, ut ex *Vitis PP.* refert Bagatta in *Admirand.* tom. 2. lib. 5. cap. 3. §. 3. num. 2. addens *ibidem* §. 4. num. 9. quod anno 1620. operarius quidam in Templo Divi Petri in Vaticano impuras cantiunculas recitans, ex altissima machina lapsus, miserabiliter elisus, & comminutus occubuit.

Conclusio Nona. Polluitur Ecclesia, si in ea sepeliatur infidelis, seu excommunicatus excommunicatione majori, & publicè denunciatus. cap. In *consilium.* De *consecrat. Eccles.* cap. *Ecclesiam.* De *Consecrat. dist.* 1. Gonzalez in d. cap. *Cæmeteria.* num. 8. eod. tit. Diana part. 11. tract. 8. resol. 22. Quæ in Coordinato residet tom. 9. tract. 1. resol. 131. Murga *Disquisition. moral.* tom. 1. tract. 2. *disquisit.* 4. Passerinus d. tract. de *Pollur. Eccl.* disp. 8. cap. 1. 2. & seqq. qui cap. 3. num. 4. putat, per solum depositum factum de cadavere hæretici, vel infidelis in Ecclesia eam non pollui; sed malè, quia talia deposita sunt veræ sepulture, etsi temporales; & per ea infertur injuria loco Sacro; & ideo violatur, & polluitur; & quod dicitur de cadavere, procedit etiam de cineribus, vel de ossibus; omnia enim tanquam execranda sunt indè auferenda; & Ecclesia reconcilianda. Oportet autem excommunicatum esse publicè denunciatum, vel publicum clericum percussorem ad polluendam Ecclesiam; secus si sit occultus, vel minori excommunicatione ligatus. Passerinus d. disp. 8. cap. 7. & 8. vel si fuisset quis tantummodo ab Ecclesia interdictus, hæc enim censura non causat pollutionem, quia Canonæ de ea non loquuntur. Passerinus cap. 10. num. 4. Jordanus d. lib. 5. tit. 12. num. 131. etsi illum sepelientes in loco Sacro peccent mortaliter ob prohibitionem, de qua in cap. 15. cui. De *sent. Excom.* in 6. Quod

Quod si Excommunicatus publicè denunciatus ante mortem signa contritionis dederit, est absolvendus statim, si reperiatur Sacerdos, vel saltem post mortem, & deindè in loco sacro sepeliendus; secus si non habita absolutio-
 ne; ea enim non data, pollutur Ecclesia. *cap. Anobis il 2. & ibi Glossa De Sent. Excom. cap. Sacris. De Sepult. Samuellius de Sepult. tract. 2. Controvers. 9. num. 21. & 22. Passerinus d. disp. 8. cap. 18. num. 4. qui cap. 21. opinatur, non pol-
 59 lui Ecclesiam, si in ea sepeliatur puer non baptizatus, filius parentis Christiani; & contrarium tenet Suarez tom. 3. in 3. p. D. Thom. disp. 81. sect. 4. Casu quin-
 to. nisi fetus ante sepulturam matris esset mortuus in ejus utero, quia tunc reputaretur pars matris; & non pol-
 lueret Ecclesiam; prout neque eam pol-
 lunt Cathecumeni, vel alii baptizati solo baptismo flaminis, vel sanguinis, si in Ecclesia sepeliantur. Passerinus d. disp. 8. cap. 23. & cap. 24. & cap. 25. Qui tandem notat cap. 26. censeri pollutam
 Ecclesiam, & egere reconciliatione, prævia avulsione, & ejectione ossium infidelium, hæreticorum, & excom-
 municatorum, quamvis essent sepulti in illo solo, vel situ, in quo fabricatur
 Ecclesia, ante fabricationem; & jure quidem, nam cum talia ossa, & ca-
 60 davera sint abominabilia, retineri in Ecclesia non possunt; ut pluribus mi-
 raculis comprobant Historiæ Ecclesia-
 sticæ; de quibus Bagatta d. tom. 2. lib. 7. cap. 1. §. 9. num. 8. ubi de quodam milite
 excommunicato in Diocesi Caturcensi, quinquies sepulto in loco sacro, & toties
 divina virtute ejecto in publicam viam; donec in profana terra fuit reconditus.
 & num. 10. De quodam Monacho Apo-
 stata, anathematis vinculo constricto, qui, cum incognitus navigans ad In-
 dias obiisset in navi, projectus in ma-
 re, ab aquis rejectus, & à nautis se-
 pulchrum in littore, postridie super ipsum
 sepulchrum inhumatus apparuit; cui
 impensa absolute à censuris, ossa
 tandem in tumulo quieverunt.*

Conclusio Decima. Altercantur Do-
 61 ctiores, an censenda sit polluta Eccle-
 sia, quam consecravit, seu benedixit

publicus excommunicatus, sive cleri-
 ci percussor? Negat Suarez d. tom. 3. disp. 81. sect. 4. casu quarto. Gibalinus
 de Censuris Disquisit. 5. quæst. 5. Proposit. 1. consecr. 4. Henaus tom. 2. De Sacrific. Mis-
 sæ. disp. 23. sect. 4. & Gonzalez in d. cap. Cæmeteria num. 8. ea ratione, quia talis
 pollutio non est expressa in jure; ergo non admittenda. Affirmant apud Bar-
 bosam de Jure Eccl. Univ. lib. 2. cap. 4. num. 25. Abbas, Jo. Andreas, & Ho-
 stiensis in cap. Consulvisti. De Consecrat. Eccles. & alii Casistæ relati d. num. 25. &
 per Jordanum illis adherentem d. lib. 5. tit. 12. num. 132. & opinantem opus esse
 reconciliatione; de quo casu, qui ra-
 rusest, judicabunt Episcopi; vel à S. Congregatione Concilii petent resolu-
 tionem, expositis circumstantiis, & præcipuè, an consecrator fuerit hære-
 ticus, servaveritvè formam, & ritus ab Ecclesia Catholica præscriptos, ut
 aliàs petum fuisse, testatur Nicolius Canon. Lucubrat. lib. 5. tit. 39. num. 254. vers. Quintus casus.

Quoad Quintum. Plures sunt effe-
 ctus Pollutionis Ecclesiæ. Primus est, 62
 quod durante pollutione, & nondum facta reconciliatione, non possit in ea celebrari sacrosanctum Missæ Sacrifi-
 cium sub pena peccati mortalis. *cap. Is, qui ubi Glossa. De Sent. excommunicat. in 6. immò si Ecclesia polluat, dum Sacerdos celebrat; si nondum ceperat Canonem, debet discedere ab Altari; si verò peracta consecratione, debet Missam profequi ob integritatem Sacrificii; sed ea completa, non est amplius celebrandum; nisi Ecclesia reconcilietur. Jordanus d. lib. 5. tit. 12. num. 153. Secundus est, quod in eadem Ecclesia polluta horæ Canonica non sunt recitande. cap. fin. de Consecrat. Eccl. cap. 63
 Tuarum. & ibi Abbas num. 4. De Privileg. Tertius est prohibitio administra-
 tionis Sacramentorum. d. cap. Tuarum. Passerinus de Pollut. Eccl. disp. 9. cap. 7. num. 4. Excepto tamen Sacramento baptisimi tam parvulis, quàm adul-
 tis infirmis, & sanis. cap. Quoniam. De sent. Excom. in 6. Passerini. ibid. cap. 12. & cap. 13. & excepto Sacramento Pénitentia. Idem Passerinus alios cu-
 mulans*

mulans *cap. 19. num. 4.* Quartus est, quod non liceat sanis administrare Eucharistiam in Ecclesia polluta; sed solummodo infirmis per Viaticum dari; quando-
 cunque enim concessa est Penitentia, concessum censetur etiam Sacrum Viaticum. *cap. Quod in te. De Penitent. & Remission. Clem. Cum secundum eod. tit. Passerinus d. disp. 9. cap. 20.* Sed utrum deficientibus particulis, liceat celebrare in Ecclesia polluta, & consecrare pro Viatico administrando? Affirmat Passerinus *cap. 24. num. 4.* qui citat Jordanum hoc idem asserentem *d. lib. 5. tit. 12. num. 147.* Sed ibi non ita largè loquitur, sed conditionatè, nisi alia esset Ecclesia, in qua posset celebrari; subditenim: *ubi alia reperiretur Ecclesia non violata, celebrandum esse in ea.* Quintus pollutionis Ecclesiæ effectus est, ut in ea non liceat administrare Sacramenta extremæ Unctionis, Ordinis, & Matrimonii; quia de facili extra illam dantur vel differri possunt; quidquid dicat Passerinus in contrarium *cap. 21. cap. 22. & cap. 23.* siquidem cum in jure concedatur administratio Baptismi, Penitentia, & Viatici; cætera censentur prohibita; juxta Regulam, quod de uno conceditur, de alio denegatur. Glossa in *cap. Nonnè. Verb. Tacendo. de Præsumpt.* Barbosa *Axioma 196. num. 20.* Sextus effectus est, non esse licitum, in Ecclesias pollutas ducere processiones publicas, exercere actus ordinum. Passerinus *d. disp. 9. cap. 32. & seqq.* Qui minus benè permittit *cap. 36. 37. & 38.* in Ecclesia polluta concionari, cantare publicè Te Deum, & Ecclesiasticas benedictiones facere; nam destruit horrore illum, ac mestitiam, quam sacri Canones intendunt incutere in cordibus hominum ob irreverentiam commissam, & tam gravem injuriam illatam loco Sacro per actiones pollutivas Ecclesiarum; quapropter prohibita spiritali læticia, quæ habetur in Ecclesiis per decantationem Divinorum Officiorum, & celebrationem Missæ, censendæ sunt prohibitæ quæcunque aliæ Ecclesiasticæ functiones, tendentes ad eandem spirituales lætitiâ; nam prohibito uno, sunt

etiam prohibita omnia, per quæ pervenitur ad illud unum. *cap. Cum quid prohibetur. 39. de Regul. Jur. in 6.* Mascardus *de Probat. concl. 102. aliàs* fieret per indirectum, quod directè fieri non potest, contra juris regulam *in l. Sejus, & Augerius;* ubi Bart. ff. *ad leg. falcid.* & docet Barbosa *Axiom. 193. num. 5.* Decet igitur in casu violatæ Ecclesiæ per pollutionem, eam clausam tenere, à sono Campanarum, & à quacunque celebritate vacare, præter supradictas omninò necessarias; ut in praxi servari vidi in hac Civitate, Patavinaque Diœcesi à Religiosis Rectoribus Ecclesiarum. Septimus effectus pollutionis est, ut ea durante fideles defuncti non sint sepeliendi in cœmeterio, vel Ecclesia polluta. *cap. Unico. De Consecrat. Eccl. vel Altar. in 6.* Passerinus *d. disp. 9. cap. 1. num. 2.* & Barbosa *alleg. 28. num. 54.* idem Passerinus *d. disp. 9. cap. 47.* ubi disputat, an saltem clerici, & aliæ personæ religiosæ possint sepeliri in Ecclesia polluta? & relatis quatuor diversis opinionibus Doctorum, tenet affirmativam opinionem, dummodo non sit alia Ecclesia; in qua tales personæ privilegiatæ possint sepeliri; & nititur *text. in cap. Quod in te. De Penitent. & Remiss.* in quo conceditur tempore interdictionis localis, clericos sepeliri in loco sacro; sine tamen campanarum pulsatione, recitatione vè divini officii; & sub silentio. Quod si de factò laicorum corpora sepelirentur in Ecclesia polluta; peccarent quidem illa ibi sepelientes; sed non essent exhumanda; nisi essent excommunicati. Thesaurus *de Pœnis Eccl. part. 2. verb. Sacrilegium V. vers. Illud adverte.* & Passerinus *d. disp. 9. cap. ult. num. 4.* Octavus, & ultimus effectus est, ut non servantes Præceptum; & exercentes, quæ prohibita sunt in Ecclesia; polluta; peccent mortaliter, & sint graviter puniendi ab Episcopo; quamvis nullam incurrant suspensionem, vel irregularitatem. Abbas *in cap. Si Ecclesia num. 4. de Consecr. Eccl. Comitulus Resp. Moral. libr. 6. quæst. 50. num. 4.* Bellochius *in praxi Moral. Theol. part. 2. q. 4. num. 21 r.* & Passerinus, plures cum *disp. 10. cap. 1. & seqq.* ubi

examinat, an dari possit levitas materiæ excusans à peccato mortali illos, qui pollutionem Ecclesiæ contemnunt? ad quem Lectores remitto.

67 Quo ad Ultimum. Si quærimus, quibus remedijs pollutio Ecclesiæ tollatur? Respondetur, unico remedio tolli, scilicet réconciliatione. *cap. Aqua. De consecrat. Eccl.* aliisque *texx.* de quibus supra *num. 28.* quæ quidem réconciliationi, si Ecclesia erat prius consecrata, à solo Episcopo est facienda. *cap. Proposuisse. eod. tit.* Nisi ipse Papa hanc facultatem simplici Sacerdoti committeret. *Rituale Rom. sub Rubric. de Réconciliation. Eccl. in fine pag. mibi 187.* vel à Sacra Congregatione Episcoporum alicui Sacerdoti in Dignitate constituto eam delegaret, usuro tamen aqua, vino, & cinere ab aliquo Episcopo benedicta. *Nicolius Lucubrat. Can. d. lib. 5. tit. 39. sub num. 257.* Quod si Ecclesia fuisse non consecrata, sed benedicta, ejus réconciliationi de mandato Episcopi à simplici Sacerdote, aqua simpliciter benedicta, fieri potest. *cap. Si Ecclesia. & ibi Glossa. De Consecrat. Eccles. Barbosa allegat. 28. num. 57. ubi DD. congerit; & Jordanus d. lib. 5. tit. 12. num. 160.*

68 Ceterùm hic tria dubia occurrunt. Primum est, an Superiores Regulares possint suas Ecclesias pollutas réconciliare, si fuerint consecratæ? Et responsio est affirmativa; si Episcopus distet per duas digtas, (idest per duorum dierum iter, quadraginta scilicet saltem milliaria) vel sit mortuus, aut infirmus, vel impeditus; & hoc vigore Privilegiorum Apostolicorum ipsis Regularibus concessorum, de quibus testantur *Marchinus de Sacram. Ordin. tract. 3. p. 3. cap. 11. num. 14.* *Diana Coordinatus tom. 9. tract. 1. resol. 143.* desumpta ex veteri *part. 6. tract. 6. ref. 22.* *Barbosa d. allegat. 28. num. 64.* *Jo. Ant. Novarius in Summa Bullar. part. 1. Commentar. 101.* *Nicolius d. lib. 5. tit. 39. num. 257.* & novissimè *Augustinus à Virgine Maria De Privilegijs Regularium. Verb. Benedicere. num. 13. & num. 16.* qui omnes addunt, sufficere in prædicto casu absentię Episcopi, aquam lustralem ab ipsis Super-

rioribus Regularibus benedictam adhiberi; sed ab ipsis hanc facultatem non posse alteri delegari, notat idem *Novarius ubi supra num. 8.*

69 Alterum dubium est, utrum Episcopus concedere possit, omissa réconciliatione, ut in Ecclesia polluta celebraretur? & affirmativè respondent *Moralistæ*, quos longa manu recenset *Passerinus de Pollut. Eccl. disp. 9. cap. 26. num. 1.* urgente aliqua necessitate; veluti, si nulla alia esset Ecclesia, in qua populus, vel Moniales diebus festivis posset Missam audire; sive esset consecrandum pro communione infirmi. Contrarium tamen mihi videtur dicendum, & omninò negandum id licere Episcopo; siquidem certum est, eum non posse operari contra dispositionem Sacrorum Canonum. *Fagnanus in cap. Dilectus à num. 1. & seqq. de Tempor. Ord. At in præsentis casu pollutionis Ecclesiæ sacri Canones præcipiunt, eam esse réconciliandam per lavacrum cum Aqua benedicta. cap. Proposuisse. cap. Cymeteria. & cap. fin. De Consecrat. Eccl. Item cap. Unico eod. tit. in 6.* Et præces sunt adhibendæ, quæ statutæ sunt tum in Pontificali, tum in Rituali Romano. Idcirco, si solo verbo, aut nutu Episcopo liceret mandare, ut in Ecclesia polluta celebraretur; in ejus facultate esset evertere, ac destruere Sacros Canones, & independentè operari à sanctionibus Pontificiis, & à decretis Conciliorum generalium; quod nullus Catholicorum asseverabit. Dicendum est itaque, quod Episcopus celebrationem in Ecclesia polluta præcipere non possit; quod si urgeat gravis aliqua necessitas, vel ipse fatagat per se, vel per alium Ecclesiæ réconciliari; vel potius concedat, ut celebretur in loco aliquo honesto, licet non sacro; quod ei permissum est à jure; ut melius reflectentes suggerunt *Barbosa d. allegat. 28. num. 62.* *Gavantus in Manuali verb. Ecclesiæ réconciliationi num. 9.* *Jordanus d. lib. 5. tit. 12. num. 152.* Et *Passerinus d. disp. 9. cap. 26. num. 4.*

70 Tertium dubium est, numquid Ecclesia polluta censeatur réconciliata; si quis Sacerdos de facto in ea Missam celebra-

lebraverit? Cui dubio respondet affirmativè Diana coordinatus *d. tom. 9. tract. 1. resol. 140.* quæ residet in veteri *part. 1. 1. tract. 2. resol. 59.* ubi hujuscè nimis laxæ opinionis asseclas citat. Sed contrarium docent Layman. *lib. 5. tract. 5. de Sacrific. Missæ cap. 5. num. 13.* Thefaurus de Penis *part. 2. d. verb. Sacrilegium 5. vers. Adverte etiam*; Emin. Card. de Lugo *De Sacram. Euchar. disp. 20. num. 91.* Etnovissimè Nicolius *d. Lucubrat. Can. lib. 5. tit. 39. num. 258.* subdens ex Sayro *lib. 5. cap. 16. num. 11.* opinionem Dianæ esse omninò falsam, & erroneam; ideòque sive bona, sive mala fide quis celebrasset in Ecclesia polluta, opuseffet subindè reconciliatio-
ne, juxta ritum præscriptum in Pontificali, & in Rituali Romano.

Corollarii loco duo sunt notanda.

- 71 Unum, quod Cœmeterii reconciliatio potest semper delegari simplici Sacerdoti; quia Cœmeteria numquam consecrantur, sed tantummodò benedicuntur. Nicolius *d. lib. 39. num. 258.* dummodò ipsum solum fuerit pollutum, non autem Ecclesia; tunc enim per reconciliationem Ecclesiæ censetur reconciliatum etiam Cœmeterium. *Alterum* est, quod Episcopus vadens extra Civitatem pro reconcilianda Ecclesia, potest recipere procurationem; prout eam recipit, dum vañit, ad eam consecrandam. *cap. Cum sit Romana 10. De Simonia*; nisi Ecclesia ipsa, & populus nimia paupertate laboraret; tunc enim propriis expensis ire debet ad eam reconciliandam, ut ex responsis Sac. Congregationis firmat idem Nicolius *d. lib. 39. num. 259.* Vel nisi auctor pollutionis esset dives, quia ipse esset condemnandus ad dictas expensas. *Maceraten. Var. resol. d. lib. 1. resol. 112. cas. 12.*

D E C I S I O XLVII.

A R G U M E N T U M.

Post ornatum Altarium, & Ecclesiarum agitur de Sacerdotum ornamentis, quæ triplicia sunt, Interiora, Exteriora, & Mystica. Ornatus interior Sacerdotis stat in conscientia pura; sobrietate, & castitate. Cur, & quando Vxores prohibitæ ministris Sacris? Milites in castris an expediat, ut habeant uxores secum? Rationes tam contra, quàm ad favorem coelibatus Sacerdotum. Quare Græci habeant uxores, & ex quo tempore? Exempla ministrorum Altaris inconcinentium punitorum. Cautelæ tres pro servanda castitate. Lapsus Virorum Sanctorum ob familiaritatem cum mulieribus. Eruditiones, & monitiones plurimæ pro hoc interiori ornatu Sacerdotum.

S U M M A R I U M.

- 1 Ornamenta Sacerdotum quænam sint?
- 2 Conscientia pura primus ornatus Sacerdotalis.
- 3 Sobrietas, & pudicitia sunt Sacerdotis ornamenta.
- 4 Matrimonia vetita Ministris sacris. Et quo Jure? n. 5.
- 6 Apostoli calibes fuere.
- 7 Milites Romani sine uxoribus usque ad tæpora Severi Imperatoris.
- 8 P. F. Marcus de Amiano Capucinus laudatus.
- 9 Uxores militum in obsidione Buda, & Tauruni commendabiles.
- 10 Sacerdotes Aaronici quo tempore sacrificabant, ab uxoribus abstinabant.
- 11 Sacerdotes Gentilium castitatem servabant.

12. *Sacerdotibus in lege naturæ, & Mosayca concessæ uxores.*
13. *Celibatus Sacerdotum quibus rationibus impugnetur?*
14. *Paphnutius in Nicæna Synodo an impugnaverit celibatum clericorum?*
15. *Greci etsi ordinati in sacris habent suas Uxores.*
16. *Subdiaconi olim tenebant Uxores.*
17. *Uxores semper prohibitæ Ministris Sacris in Ecclesia Latina.*
18. *Celibatus clericorum quibus rationibus defendatur, & laudetur?*
19. *Castitas servata à Ministris sacris per tria prima secula.*
20. *Concilium Quinifextum anno 692. concessit Uxores Ministris Sacris Ecclesiæ Orientalis.*
21. *Quinifextum Concilium cur sic dictum?*
22. *Subdiaconi, & Diaconi aliquando uxores ducebant prætextu non promissæ castitatis.*
23. *Votum solenne castitatis ubi, & quando adiunctum Ordinibus sacris?*
24. *Melchisedech fuit cælebs, & continens.*
25. *Exempla Sacerdotum incontinentium punitorum à Deo.*
26. *Cautelæ tres pro castitate servanda à Ministris Sacris. Et quæ?*
27. *Ferunium necessarium pro castitate, & maceratio carnis.*
28. *Otium nocivum est castitati.*
29. *Ludi, & Venationes clericis prohibita.*
30. *Mulierum conversatio fugienda.*
31. *Sancti, qui soli neque cum sororibus loqui volebant, aut habitabant.*
32. *Lapsus in Luxuriam Virorum Sanctorum.*
33. *Mulierum cohabitatio cum clericis prohibita.*
34. *Gemellorum fratrum in utero Matris si unus sit masculus, alius femina, medicorum observatio.*

Altarium; demonstravimusque horum, & illarum ornamenta alia esse Ecclesiastica, quæ proveniunt ex præcepto Rubricarum; alia Regalia ex liberalitate fidelium; alia Moralia ex eorumdem devotione, & obsequio: & alia Legalia ex reverentia erga loca sacra; verum quia etiam ministri Ecclesiæ, & Altaris, nempe Sacerdotes, egent ornamentis, ut ritè, ac rectè possint hostias offerre, ac sacrificare pro populo; idè in præsentibus breviter differendum est de Sacerdotum ornatu; qui quidem triplex est; videlicet.

1. *Ornatus interior.*
2. *Ornatus exterior.*
3. *Ornatus mixtus.*

Et de singulis, quæ potiora sunt ad Cleri instructionem, hæc quæ sequuntur, sunt agnoscenda.

Quo ad Primum. Ornatus interior ^z Sacerdotis consistit in conscientia pura, non habente remorsum culpæ mortalis; si enim Concilium Tridentinum *sess. 13. cap. 7.* de quocunq; communicato ait: *Nullus sibi conscius peccati mortalis, quantumvis sibi contritus videatur, absque præmissa sacramentali confessione ad Sacram Eucharistiam accedere audeat: multò magis ornatus esse debet gratia Dei Sacerdos, non tam communicaturus, sed Sacrificium facturus, attento ejusdem Sacri Concilii præcepto sess. 22. de observ. & evitand. in celebrat. Missæ.* Scilicet in hoc sacrosancto Sacrificio peragendo; *Omnem operam, ac diligentiam in eo ponendam esse, ut quanta maxima fieri potest interiori cordis munditia, & puritate; atque exteriori devotionis, ac pietatis specie peragatur.* Et de hoc necessario ornatu gratiæ duplex est ratio; una, quia etiam in Lege Mosayca, imposita erat pœna mortis contra Sacerdotes agentes Sacra, si mundi non essent; ut legitur in *Levit. 22. 3. ibi: Omnis homo, qui accesserit de stirpe vestra ad ea, quæ consecrata sunt, in quo est immunditia, peribit coram Domino.* Altera, quia Sacerdos ad Altare est mediator inter Deum, & populum; prout de se dixerat Moyses *Deut. 5. Ego sequer, & medius fui inter Dominum, & vos, in tempore illo;* ad placabilem nempe

Egimus in præcedentibus Decisionibus de ornatu Ecclesiarum, &

reddendum Deum erga populum: at si mediator sit odibilis Principi; illum non placat, sed ad iracundiam magis provocat: *cap. Ingravibus. 3. q. 7.* ubi hæc sunt verba: *Cum is, qui displicet, ad intercedendum mittitur, irati ad deteriora animus provocatur.*

- 3 Supposita autem in Sacerdote litaturæ existentia actualis gratiæ Dei; ornatus interior præcipuè consistere debet in sobrietate, & in pudicitia, juxta monitionem S. Syricii Papæ, *Epist. 1.* ita scribentis: *Nos Sacerdotes omnes, atque Levitæ insolubili lege confringimur, ut à die ordinationis nostræ Sobrietati, ac Pudicitie & corda nostra mancipemus, & corpora; dummodo per omnia Deo nostro in his, quæ quotidie offerimus Sacrificia, placeamus.* Itaque per sobrietatem manifestum est, denotari jejuniū, quod est omninè necessarium Sacerdoti Missam celebratur; si quis enim ausus esset non jejunus celebrare, deponendus foret ab officio. *Concil. Bracharen. 2. can. 10. cap. Acrapula. De Vita, & honest. Cleric. Sarnellius tom. 1. Epist. 19.* casus autem celebrandi sine jejunio docuimus in Decisionibus de *Ven. Eucharistia Sacramento Decis. 3. & Decis. 52.* Porro per pudicitiam significatur continentia & castitas, qua prorsus fulgere debet Sacerdos, cui post susceptos ordines Sacros non solum vetitum est fornicariam copulam habere; sed ulterius neque
- 4 Matrimonium inire; aut, si ante forsitan iniisset, eo uti. *cap. Diaconi. cap. Presbyter. dist. 28. cap. Qui clerici. cap. Si qui. De Cleric. Coniugat. cap. Unico. De Voto, & Voti redempt. in 6. Extravag. Antiquæ. eod. tit. & Concil. Trid. sess. 24. can. 9.* Et quamvis hæc prohibitio Levitis, & Sacerdotibus facta de non contrahendis nuptiis post susceptos ordines sacros; vel de eis non exercendis, si ante ordines uxores duxissent, non sit de Jure Divino, sed tantum de Jure Ecclesiastico; (ut bene probat Emin. Card. de Lauræa in 4. sent. tom 3. De Sacram. Ordinis disp. 9. §. 5. & §. 6. Barbosa de Jure Eccles. lib. 1. cap. 37. num. 27. & 28. ubi DD. cumulat. Novissimè Gonzalez in Commentar. ad d. cap. Si qui clericorum num. 3. De Cleric. Coniug. ad eod. Papa

possit dispensare cum habente ordines Sacros, ut matrimonium contrahat; (prout pluries dispensasse refert idem Emin. Card. de Lauræa, octo casus, seu dispensationes in hoc præsentis seculos concessas referens d. disp. 9. art. 9. §. 5. num. 204.) nihilominus hæc ipsa prohibitio fundata est in sequentibus validissimis causis, rationibus, & auctoritatibus. Primò in exemplo Apostolorum; quos omnes vel absque uxoribus fuisse, excepto Petro; vel, si quis priùs uxorem duxisset ante Apostolatam, deindè ab usu conjugii abstinuisse demonstrat Emin. Cardin. Baronius *Ann. 57. num. 59.* Barbosa de *Jure Eccl. lib. 1. cap. 38. num. 21.* Gonzalez *ad d. cap. 1. sub num. 3.* ubi DD. De Cleric. Coniug. unde in *lib. 6. constit. Apostol. cap. 17.* sic est statutum: *Episcopum, & Presbyterum, ac Diaconum ordinari præcipimus, qui sint monogami & c. Post ordinationem tamen, si uxores non habent, præcipimus, ut non liceat amplius ducere; & Sanctus Clemens Papa 1. in Epistola prima, in qua protestatur, quod omnia, quæ ibi refert, acceperit à Sancto Petro; inter alia hæc habet: Ad Domini autem ministeria tales eligantur, qui ante ordinationem suam coniuges suas noverint: quod si post ordinationem suam ministro Altaris contigerit proprium invadere cubile uxoris, sacrarii non intret limina; nec Sacrificii portitor fiat.* Secundo, çelibatus clericorum fundatur in doctrina Divi Pauli, qui scribens ad *Thimor. Epist. 2. cap. 2. Vers. 3.* ait. *Labor sicut bonus miles Christi fessu. Nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus, ut ei placeat, cui se probavit.* Ex quibus verbis desumunt interpretes, Sanctum Apostolum loquutum fuisse de matrimonio; à quo milites abstinebant, ut testantur Tacitus *Annal. lib. 14.* ubi plura Lipsius, & Dio *lib. 6.* nec non Tertullianus in *exhortatione ad castitatem*, demonstrans, omnes milites fuisse cælibes, quod etiam docuit Cornelius à Lapide in 2. *Thim. d. cap. 2. vers. 4.* & novissimè Gonzalez *ad d. cap. Si qui clericorum. 1. De clericis coniugatis num. 8.* ubi pluribus eruditionibus hanc assertionem illustrat; subdens, quod hanc laudabilem castrorum disciplinam

Severus Imperator lata lege ex asse sustulit ex Herodiano *lib. 6. Hist.* & idem Papinianus, (qui floruit temporibus Severi) asserit, posse milites matrimonia contrahere in *l. Filius 35. ff. de Ritu nuptiar.* Et esse rationem disputabile habens hinc inde rationes, utrum expediat, milites in castris habere uxores suas? ostendit mihi religiosissimus Pater Marcus de Aviano Capuccinus, qui Cæsareis exercitus tanquam Missionariis Apostolicis comitatus fuit decem ab hinc inns in obsidione Budæ, atque Tauruni; ajebat enim, quod reverentibus militibus à pugna uxores cibum præparatum ministrabant, undè vires colligebant; & sanitatem tuebantur magno cum Imperatoris, ac totius Reipublicæ Christianæ emolumento. Et ubi iidem milites de Turcis reportarent victoriam in campis, uxores christianorum militum sollicitæ erant in spoliis carpiendis ad maritorum utilitatem. Sed hæc obiter sint dicta. Tertiò continentia Cleri in lege gratiæ adheret præcepto, quod Deus fecerat in lege scripta, jussit enim *Exod. 19. 22.* quod *Sacerdotes, qui accederent ad Dominum Sanctificarentur*, id est abstinerent ab uxoribus; ut declarat expositores, & *Tirinus d. cap. 19. Vers. 10.* Quare Abimelech, ut daret David, & militibus ejus manducare Sanctificatum Panem, requisivit, si mundi essent à mulieribus? *1. Reg. 21.* hinc scripsit S. Hieronymus *lib. 1. contra Jovinian. longè post med. hæc verba. Nam & in veteri lege, qui pro populo Hostias offerebant, non solum in domibus suis non erant, sed purificabantur ad tempus ab uxoribus separati; & vinum, & siceram non bibebant, quæ solent libidinem provocare* Et de Matthia Summo Pontifice refert Josephus *lib. 17. Antiquit. Judaic. cap. 8.* quod ei non licuit Sacrificare, sed illi una die substitutus datus fuit ad Sacrificandum, quia nocte somniasset, se rem cum uxore sua habere; & de hac munditia, & continentia Aaronicorum Sacerdotum dictum est supra *Decif. 23. num. 34.* & antea quid agendum esset, si Summus Pontifex ante festum Hippurim passus esset pollutionem? *Decif. 22. num. 28.* Quartò fulci-

men præstat continentia nostrorum Sacerdotum exemplum Gentilium, apud quos lege XII. Tabularum ita cavebatur: *Divos castè adeunto; immò & coniugio usos arcebant à suis Sacrificiis*, teste Tibullo *lib. 2. Elegia prima:*

Vos quod abesse procul jubeo, discendat ab aris,

Quis tulit besterna gaudia nocte Venus.

Et de paganorum Sacerdotum requisita castitate differunt S. Clemens *lib. 1. Stromat. S. Hieronymus lib. 2. in Jovinian. S. Augustinus serm. 37. ad fratres in Eremo.* Et plura tradunt Alex. *lib. 4. genial. cap. 17.* Tiraquellus in *leg. 5. Connubial. ex num. 76.* Pamelius ad Tertullianum de *exhort. cast. & Gonzalez ad d. cap. 1. De clericis coniug. num. 8.* concludens; *Sic hæc observabantur in Sacerdotibus tam Judaicæ, quam Gentilitiæ religionis, quanto magis Sacerdotes legis gratiæ, qui quotidie vero, & omnipotenti Deo Sacrificium offerunt, debent continenter vivere, à coniugioque arceri?* Quod adeò verum est, ut pluribus Sanctis Patribus visum fuerit, ex sola nocturna illusionem absque culpa eveniente, non esse licitum die sequenti celebrare, ut ex S. Augustino *serm. 244. de Temp. & ex Cassiano collar. 22.* probat Emin. Card. Bona *Res. Liturgicar. lib. 2. cap. 1. sub num. 4.*

Verùm huic continentia, & castitatis legi, qua nos adstringimur, sequentia videntur ob stare. Primò, quod in lege naturæ Sacerdotes habebant uxores, ut vidimus *Decif. 7. & seqq. De Adamo, Noe, Abrahamo, ejusque posteris, qui Deo litabant, & eorum Sacrificia grata erant.* Secundò, quia coniugium etiam in lege Mosayca Levitis, Sacerdotibus, & Pontificibus concedebatur; immò ipse Deus præscripserat qualitates uxorum ducendarum ab eis, ut in *Levit. cap. 21.* non igitur interdicendum Sacerdotibus Evangelicis, ne ponderosior sit lex gratiæ, quàm lex Moysis. Tertiò, quia Matrimonium est Sacramentum, conferens gratiam. Concil. Trid. *sess. 24. con. 1.* Ergo nulli denegandum; non enim causat dedecus, sed honorem; & ab omnibus videtur suscipiendum, dicente Apostolo

ad *Hebr. cap. 13. Vers. 4. Honorabile conu-
bium in omnibus; & thorus immaculatus.*
 Quartò, quia ab eodem Apostolo cen-
 setur concessa uxor non tam clericis in
 sacris constitutis, atque Presbyteris;
 sed etiam Episcopis; aitenim in *Epist.
 1. ad Thimot. cap. 3. vers. 2. Oportet ergo
 Episcopum irreprehensibilem esse, unius
 uxoris virum, filios habentem subditos cum
 omni castitate.* Et in Epistola prima ad
 Corinthios *cap. 7. Vers. 2.* subdit: *Pro-
 pter fornicationem autem unusquisque pro-
 priam uxorem habeat.* Quintò, quia in
 Canone sexto Apostolorum ordinatum
 est, ut *Episcopus, aut Presbyter uxorem
 propriam nequaquam sub obtentu Religionis
 abiiciat.* Quod repetitum legitur in
 Decreto Gratiani. *cap. Si quis docuerit.
 dist. 28.* Sextò, quia in tribus primis sæ-
 culis ordinati in sacris utebantur coniu-
 gio; siquidem cum illud prohibere vel-
 let Nicæna Synodus prima, Paphnu-
 tius Confessor contradixit, suasitque
 Concilio, ne talem ferret legem, quæ
 occasio existeret fornicationum: ut le-
 tur in *cap. Nicæna. dist. 31.* & refert ex
 Theologis Emin. Card. de Lauræa *De
 Sacram. Ord. d. disp. 9. num. 210.* Gasp.
 Ivenin. in *Commentar. Histor. & Dogmat.
 de Sacramentis. Dissertat. X. de Matrimo-
 nio. quest. 7. cap. 8. art. 2.* Septimò, quia
 Græci Subdiaconi, Diaconi, Presbyte-
 ri, & Episcopi suas habent uxores, &
 cum eis copulantur. *cap. Diaconi. dist.
 23. cap. Al ter. dist. 31. & cap. Cum olim.
 De Clericis coniugat.* Idcirco in correctio-
 ne, & reformatione abusuum Ori-
 entalis Ecclesiæ facta ab Innocentio IV. in
 sua *constit. 14.* Incipit: *Sub catholice:* nul-
 la extat prohibitio circa usum mulie-
 rum Sacerdotum, neque in Concilio
 Florentino in *Decreto Unionis Græcor.
 Immod. Clemens VIII. in sua Constit. 34.*
 scribens, quæ licita sunt Græcis Sacer-
 dotibus, in § 4. tantùm præcipit, ut
 Sacerdos Græcus, antequam celebret,
 ab uxore abtineat per hebdomadam,
 vel saltem per triduum. Igitur sicut li-
 citus est usus uxorum in Ecclesia Græca
 clericis, sacros ordines habentibus, &
 exercentibus, non deberet esse prohi-
 bitus nisdem in Ecclesia Latina. Octa-
 vò, tantò minùs, quia primis sex sæ-

culis, & ultra etiam clerici Latini in
 sacris constituti uxoribus suis uteban-
 tur, videlicet usque ad tempora S.
 Gregorii Magni; qui moderatus fuit
 prohibitionem factam à Pelagio Papa 16
 ejus Prædecessore, ne Subdiaconi copu-
 lam haberent cum suis uxoribus; *cap.
 Ante triennium. dist. 31. & cap. Multo-
 rum. 27. q. 2.* Regebat autem Ecclesiam
 S. Gregorius Papa in fine quinti sæculi,
 & in principio sexti; ergo per annos sex-
 centos circiter etiam in Ecclesiæ Latina
 Subdiaconi ab uxoribus non abtinebāt.

His tamen minimè obstantibus fragi-
 lissima est Juris conclusio, & irrefragabi-
 lis, quod in Ecclesia Latina ministri 17
 sacri semper, & pro semper prohibiti
 fuerunt matrimonium contrahere, vel
 contracto ante ordines sacros uti; ad-
 strictique fuerunt à die suscepti sacri
 gradus à propriis uxoribus abstinere, &
 continentiam, atque castitatem serua-
 re. *cap. 2. cum pluribus seqq. dist. 31. cap. 1.
 cap. Si quis verò. cap. Si quis eorum. &
 cap. Erubescant. cum aliis seqq. dist. 32.* Et
 legitur *lib. 6. Constit. Apostol. cap. 17.* &
 in *Decretalibus tot. tit. De Vita, & Ho-
 nest. c. ericor. nec non tit. De Clericis con-
 iug. & tit. Qui clerici, vel vovent.* Et
 omni tempore id sancitum fuit in Con-
 ciliis, quæ longa manu referuntur ab
 Emin. Card. de Lauræa *de Sacramento
 Ord. d. disp. 9. art. 9.* per plures §§. & in
 Epitome Canonum. *Verb. Clericus ha-
 bens Uxorem. Et Verb. Clerici quoad habi-
 tationem cum mulierib. pag. 154.* Novissi-
 mè Gonzalez *ad d. cap. 1. num. 6. De Cle-
 ricis coniugat.* Qui ibidem num. 3. obser-
 vat, contrariam doctrinam processisse
 antiquità à Vigilantio, contra quem
 scripsit S. Hieronymus; & in præterito
 sæculo à Uvicelo, à Luthero, à Cal-
 vino, & aliis Novatoribus, castitatem
 in Clero proseribentibus, quos confu-
 tat Emin. Card. Bellarminus *tom. 1. con-
 trovers. lib. 1. De Clericis cap. 28.* itaut in
 Concilio Tridentino, damnata sit, ut
 hæretica prædicta doctrina, & lata ex-
 communicatio contra asserentes, posse
 Clericos in Sacris Ordinibus constitutos
 matrimonium contrahere, ut in *sess.
 24. can. 9.* Neque subsistunt objectiones
 suprascriptæ.

Non prima de Sacerdotibus in lege naturæ; ipsi enim ex vi primogenituræ fortiebantur illam dignitatem, & non erant obligati ad continentiam perpetuam eo tempore, quo opus erat, ut crescerent, multiplicarent, & replerent terram, juxta Divinam ordinationem, de qua *Genes. cap. 1. vers. 28.*

Non secunda de conjugio Sacerdotum legis Mosaycæ; magnum est enim discrimen inter illos, & Sacerdotes Legis gratiæ. Illi alligati ad Tribum Leviticam debebant in initis Matrimonii successores progignere; & idem eorum Sacerdotium transmittabatur in posterocarnali propagatione; nostrum vero consecratione divina. Illi offerebant belluinas carnes; nos Corpus, & Sanguinem unigeniti Filii Dei. Illi rariùs accedebant ad Sacrificandum, ut diximus supra *Decis. 23. num. 25. & seqq.* nempe tempore vicis suæ; nos vero quotidie; & lex illa erat rudior, lex vero gratiæ rota spiritualis, quam præcipue continentia, & castitas decet, ut demonstrat idem Gonzalez *d. cap. 1. num. 5. de Clericis conjugat;* & legitur in *cap. Primos. dist. 82.*

Non tertia; quia Sacerdotes, & ministri Latini non abstinent à Matrimonio, inquam ad Sacramento; sed quoniam continentia, & castitas in rebus Sacris, & in Sacrificio magis ardet, ut ait S. L. Papa in *cap. 1. dist. 32.* Quod autem dixi Apostolus, *Honorable connubium in omnibus*, non est trahendum ad omnes personas, etiam ad Sacerdotes, & Monachos, atque Moniales, ut fecere Lutherus, Beza, & alii Novatores; siquidem possunt secundum hanc interpretationem trahi etiam ad fratres, & sorores; nec non ad fratres, & filios; ad Patres, & filias; quæ inter eosdem honorabile esset connubium, quod horrendum est etiam ipsi hæreticis; sed Apostoli mens fuit, dicendo *Connubium honorabile in omnibus*, scilicet quod in omnibus ad illud spectantibus sit honorabile; in fide mutua servanda, in pace, & charitate custodienda; & in ipsius matrimonii usu, sanctè, & omnium modestia habendo; ut disserit Corneliùs à Lapide in *Comm. ad d. Epist. D.*

Pauli ad Hebræos cap. 13. vers. 4. ubi probat Apostolum loquutum non dogmaticè, sed moraliter, ut omnes fideles servarent thorum suum immaculatum in usu Matrimonii.

Non quarta, ob Verba illa Apostoli, *Episcopum oportere esse unius uxoris virum*, nam significabat per illa, non posse ordinari bigamos; sed eos, qui unicam uxorem habuissent, à cujus confortio, si viveret, abstinerent; idè S. Ambrosius *libr. 2. epist. ad Vercellen. Episcop.* subdit de prædictis verbis: *Neque iterum ut filios in Sacerdotio creave si publica invitetur auctoritate, habentem dixit filios, non facientem.* Reliqua verba *2. ad Cor. 7. 2. Propter fornicationem unusquisque propriam uxorem habeat*: dicta sunt ad Laicos, legitime conjugatos, & præcipue ad fideles noviter conversos, qui dubitabant, an cum suis uxoribus possent habitare, ut ex Theophylacto, & S. Hieronymo notat Casalius de *S. Ritibus cap. 54. in fine.*

Non quinta; siquidem ut legitur in *cap. Omnino. dist. 31.* non licebat Ministris Sacris uxorem, quam ante ordines habuerant, prætextu religionis abdicere, *scilicet à cura sua, ut ei victum, & vestitum largiantur; non ut cum illa ex more carnaliter jaceant*; quod notat etiam Emin. Card. de Lauræa *d. disp. 9. num. 268 & Casalius d. cap. 54. in fin.*

Non sexta; quia, quidquid sit de resistantia Paphnutii in Synodo Nicæna: (illam enim potius fabellam reputant Emin. Card. Baronius ad *Annus Christi 8. num. 20.* Sotus *lib. 7. de Just. & Jur. q. 6. art. 2.* Canus de *Locis Theolog. lib. 5. cap. ult. ad 6.* & alii apud Barbofam in *collect. DD. ad d. cap. Nicæna Synodus dist. 31.*) certum est, in primis tribus sæculis, à tempore sciencet Apostolorum usque ad eandem primam Nicænam Synodum, fuisse in præcepto castitatem Ministris Sacris. Ut eruditè demonstrat Pignatellus *tom. 8. consult. 81. nu. 17.* In canone enim Apostolorum *27. habetur: Inuptiis autem, qui ad Clerum coecli snt, præcipimus, ut si voluerint uxores accipiant, sed Lectores, cantoresque non habent. Faciunt verba epistolæ prius S. Clementis Papæ, & disci-*

discipuli S. Petri, relata supra num. 6. Et pluribus auctoritatibus probat Spondanus ad *Annun Christi* 58. à num. 7. & *segg.* Et faciunt Verba S. Calixti Pape, & Martyris anno 221. relata in *cap. Presbyter dist.* 28. In ipsa verò prima Nicena Synodo sic fuit statutum. in *can. 2. Interdicit per omnia magna Synodus, non Episcopo, non Presbytero, non Diacono, nec alicui omnino, qui in Clero est, licere subintroductam habere mulierem: nisi forte aut Matrem, aut Sororem, aut Amitam, vel eas tantum personas, quæ suspicionem effugiunt.* Ergo multò magis uxores, ut deducit Gaspar Ivenin d. *dissertat. X. de Matrim. quest. 7. cap. 8. art. 2.* ubi ostendit, nullum reperiri Canonem, qui neque in Ecclesia Orientali concedat, Sacris ordinibus insignitis copulam habere cum uxoribus. Sed neque tribus sequentibus sæculis hoc idem concessum fuisse, demonstrari potest, nisi in Concilio ²⁰ *Quinisexto*, celebrato Anno 692. in quo Patres Græci, relato usu contrario Ecclesiæ Romanæ, cœlibatum in Clero præscriperunt *can. 13. transcripto in cap. Quoniam d. dist. 31. & quamvis canon iste cum aliis hujus Concilii Quinisexti, (sic appellati, quia cum in ²¹ Concilio Generali Quinto facti non fuissent Canones, in sexto editi fuerunt, habita relatione ad Quintum, & ad sextum Concilium, ut doctè memorat Emin. Card. de Lauræa *cit. disp. 9. De Sacram. Ord. num. 193.*) non fuerit expressè confirmatus ab Ecclesia Romana; nihilominùs fuit toleratus; & indè factum est, ut Græci ad ordines Sacros promoti, si uxorati sint, utantur uxoribus, idque à Romanis Pontificibus per tolerantiam concedatur, ut dictum est supra num. 15. ex *Constitut. 14. Innocentii V. & Constit. 34. Clementis VIII. & ex his tollitur**

Septima obiectio; atque Octava; nam quoad Græcos, hi utuntur conjugio, contracto ante susceptos ordines Sacros, sed eis non licet post ordinatum uxores ducere, quod si de ²² eas ducant, matrimonium est nullum. Pignatell. d. *tom. 8. cor. dist. 81. m. 2. & segg.* sic Ecclesia tolerat ad servandam charitatem, & schismat. impedienda;

quo verò ad Latinos, etsi usque ad tempora S. Gregorii Magni in aliquibus locis Subdiaconi, & Diaconi retinuerint Uxores sub prætextu, quod in sua ordinatione non vovissent continentiam, ut advertit Emin. Card. de Lauræa d. *disp. 9. §. 4. num. 188. & segg.* ab illo tempore citra nullus admittitur ad ordines Sacros; qui solemnî voto non se adstringat ad castitatem; itaut uxorem ducere non valeat; aut si antea habuisset, ea ampliùs uti non possit. *cap. 1. cum plurib. segg. dist. 32. cap. Proposuisti distint. 82. capitulo primo, & toto tit. De Clericis conjugat. capitulo primo & secundo. Qui Clerici, vel voventes. cap. Unico. De Voto, & vot. redempt. in 6. Clement. Unica. De Consanguin. Extravag. Antiquæ. de Voto, & Concilium Trid. d. sess. 24. canon. 9. De Matrimon.* quod inter Scholasticos latissimè probat Emin. Card. de Lauræa d. *disp. 9. de Ordine, toto art. 9.* Inter Annalistas Emin. Card. Baronius ad *Annun Christi* 58. & *Ann. 591. Inter Dogmaticos Gaspar Iveninus d. dissert. 10. q. 7. cap. 3. art. 2. Inter Canonistas Gonzalez in Commentar. ad d. cap. 1. De Cleric. conjug. Inter Moralistas Thomas Tamburinus de *Typlici Jure lib. 7. de Ordine cap. 3. §. 3. in c. Forpignensis Jacobus Pignatellus d. 1. n. 8. consult. 83. ubi ex Patribus, & Historiis eruditiones plurimæ circa inviolabilis castitatis ornamentum Sacerdotibus necessarium. Et inter Athechistas Alphonsus Mendezius *Ethyopie Patriarcha, è doc. Jesu in suo Bran Haymanot, seu Luce fidei lib. 12. cap. 16. ubi num. 1. redarguit Æthiopicos, & Alexandrinos in Sac. Ordinibus constitutos, hærentes laici mulierculas, ceu peregrinos habitantes, & nu. 2. infert, Sacerdotum Evangelicum esse secundum ordinem Melchisedech, qui fuit sine genealogia, non solum passiva, de qua Scriptura non meminit, sed neque activa; nam celebs fuit, ut scribit Cedrenus in Comment. Histor. Et tandem segg. numer. usque in fine colligit dicta SS. Patrum, & Conciliorum primi, secundi, tertii, sequentium sæculorum, in quibus Castitas, & continentia in Ministris Sacris astrui-***

affruitur, & ipsi ab uxorum complexu interdiciuntur.

Cum igitur pudicitia, castitas, & continentia sit præcipuus, immò necessarius ornatus Sacerdotum; solliciti esse debent in hujus Angelicæ virtutis custodia; *ne fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum, & in retributiones, & in scandalum. Psal. 68. 23.* memoria recolentes, quod *Qui manducat, & bibit indignè Sacramentum Eucharisticum, judicium sibi manducat, & bibit. 1. Cor. 11. 27.* juxta comminationem Divinam, de qua *Levit. 6. 20. Anima polluta, quæ ederit de carnibus Hostiæ pacificorum, quæ oblata est Domino, peribit de populis suis.*

Et equidem tremendi sunt casus, qui in Ecclesiasticis Historiis, & in Sanctorum vitis leguntur, de punitione Sacerdotum incontinentium, & in ceno luxuriæ involutorum. Inhonestum Mystam à Divinis per suum Episcopum, suspensum, temerè ad Altare progressum, apoplectico accidenti percussum, subitaneam morte obstrictum ex approbata auctoribus refert Sperellus in *Parænesi Theleturgica cap. 27. num. 6.* Presbyterum Concubinarium Romæ, de Ecclesia S. Cecilie Translyberim, monitum à Stephano Papa X. sed monita spernentem, improvise morte obiisse in lecto ex Card. Baronio *Anno 1057. num. 16. & 17.* narrat Matthæol. in *Sylva Histor. tom. 2. lib. 8. cap. 2. tit. 29. exempl. 10. in fine.* Hoyæ, (quæ est urbs Germaniæ, in Vvestphalia, ad Visurgim fluvium, sub Ducatu Brunsvicensi) Sacerdos Sacrista Ecclesiæ Matris Dei carnalem copulam cepit habere cum quadam muliere. B. Ivetta tunc vivens inclusa ex divina revelatione sacrilegum facinus intellexit, feminam corripuit, & ad penitentiam induxit. Mox ipsum Sacristam monuit, reprehendit, rogavit, ut peniteret; ille flocci hæc monita fecit: paulò post maligna febris eum aggressa, absque Sacramentis impenitentem ad orcum transmisit, ut latius disserit Bolland in *Vita R. Ivette die 12. Januarii cap. 26.* Scribit Joan. Diaconus in *Vita S. Gregorii Papæ cap. 17. num. 97.* Superiorem Monasterii ejusdem Sancti-raptam Virginem Deo sacram,

nomine Euphrasiam, in privata domuncula detentam sibi concubinam fecisset non multò post vidisse in somnis Sanctum Pontificem ministris suis dicentem; *Extendite eum in terris, & quadragintis rubricis, (scilicet percussioibus rubra signa in carne relinquentibus) ventrem, totidemque dorsum fornicatoris, atque sacrilegi Presbyteri verberate.* Ita actum; & experrectus à somno, vi doloris, ac vehementi febre oppressus, absque penitentia occubuit. Plura hujus generis habentur exempla tum apud ipsum Spereillum *d. cap. 27.* apud Matthæol. *d. tit. 29.* & Nicol. Laghium de *Ven. Euchar. Sacram. tract. 4. diff. 1.* ubi de punitione Diaconorum incontinentium. *& diff. 6.* de Sacerdotibus carnalibus immunditiis maculatis, severe punitis.

Cæterum ad effugienda hæc pericula; & ad fartum, tectum servandum Castitatis ornatum tres sunt cautelæ adhibendæ à Sacerdotibus, Ministrisque Sacris. Una est, castigare corpus suum jejniis, penitentiis, & disciplinis. Castitas enim, secundum Divum Thomam Aquinatem, dicitur à castigando; idè testabatur Apostolus ita: *Castigo corpus meum, & in servitutem redigo; nè forte cum aliis prædicaverim, ego reprobus efficiar. 1. Cor. 9. 27.* Et S. Ambros. faciendum ajebat, quod docet *Psal. 68. 11. Operui in jejunio animam meam; & posui vestimentum meum cilicium.* Legitur in *Chronicis S. Francisci part. 1. lib. 7. cap. 7.* B. Egidium cuidem religiosode re venerèa tentato, & remedium poscenti dixisse: quid ageres; si canis mordere te vellet? Respondit, baculo eum percuterem. Secunda cautela attendenda est, fugere otium. Notum est proverbium: *Otia sitollas, periere cupidinis arcus.* Mystis igitur vel est orandum, vel studendum, vel laborandum, juxta præceptum S. Hieronymi ad *Rusticum de vivendi forma: Ama scripturas, am studia; & carnis vitia non amabis:* scriptum est enim: *Vigilia honestatis tabescit carnes.* Cavendum est tamen, ne ad fugiendum otium, assumantur exercitia à Sacris Canonibus vetita, quales sunt alearum ludi. *cap. Episcopus diff. 35 & stre-*

30
 strepitosa venationes. cap. *Quorumdam*
dist. 34. cap. Qui venatoribus. cap. Esau.
cap. Episcopum. De Clerico Venatore. Ter-
tia cautela est, abstinere à conversatio-
ne mulierum, quamvis honestarum,
quamvis spiritualium, quamvis san-
ctarum; scriptum est enim, In medio mu-
lierum noli commorari. Eccles. 42. vers. 2.
 Siquidem earum familiaritas semper
 est nociva viris, præcipuè religiosis;
 juxta illud d. cap. 42. *Ecc. vers. 14. Me-*
lior est iniquitas Viri, quam mulier benefa-
ciens. Quæ verba ita commentatur Tir-
rinus: Idest, tibi magis proderit, minus-
que nocebit injusta vexatio per virum illata,
quam blanditiæ mulieris tibi benefacientis.
Vir enim vexando te, tuam exercebit pa-
trientiam, & multarum virtutum materiam
obiiicet; sed periculum castitatis amittendæ,
vel famæ lædendæ non te exponet. Mulier
verò munusculis suis, & osculis tibi blan-
diendo, venenum libidinis, & ignem con-
cupiscentiæ te succendet, atque ita confun-
det in opprobrium, idest præcipitabit in
pudendam infamiam fornicationis, vel
adulterii. Quapropter Sacri Canones
monitos faciunt Clericos, ut Fœminam,
quam viderint bene conversantem, mente
diligant, non corporali frequentia. cap.
Hospitium. dist. 32. subdendo, quod
solum ad solam accedere nulla Religionis ra-
tio permittit. cap. In omnibus. dist. 81. Hinc
 31 S. Carolus Borromæus neque cum sore-
 re sua solus volebat alloqui; idemque
 faciebat S. Franciscus Salesius; & Ma-
 gister Joannes de Avila, ut legitur in
 ejus vita lib. 3. cap. 10. Ita S. Thomas
 de Aquino, ita S. Philippus Neri, &
 omnes Sancti, inter quos S. Augusti-
 nus, teste S. Gregorio Papa lib. 7. epist.
 39. relatus n. cap. *Legitur. dist. 81. inter-*
rogatus, quare nollet cum sorore sua
habitare, respondit, quia Quæ cum so-
rore mea sunt, sorores meæ non sunt. sub-
dens ibidem S. Gregorius: Docti ergo
virii cautela, magna nobis debet esse instru-
ctio.

Non me piget hic notare lapsus ali-
 quos Sanctorum Virorum, quorum
 32 consideratio timorem, & tremorem gin-
 gnit in cujuslibet sensati hominis corde.
 Primus sit illius, cujus meminit Mar-
 tyrologium Romanum die 28. Januarii,

his verbis: *In Palestina S. Jacobi Eremitæ,*
qui post lapsum diu in sepulchro penitentiæ
causa latuit, & clarus miraculis migra-
vit ad Dominum. Lapsus ejus fuit in pec-
catum stupri, postquam in deserto annis
sexaginta Deo servivisset in summa au-
steritate, atque miraculis; & dum es-
set juvenis, quadam nocte tentatus à
meretrice, quæ sub specie pietatis hos-
pitium petierat ab ipso; tentationem
superaverat, manum in igne tenendo,
& comburendo, ne ureretur à spiritu
fornicationis. At factus senex, puel-
lam vexatam à diabolo, & ejus oratio-
nibus liberatam, quæ apud ejus ere-
rum remanserat, carnaliter cognovit;
deinde quasi in desperationem adactus,
dum ad pejora rueret, confortatus à
quodam Monacho, ut penitentiam age-
ret, & in Dei misericordia consideret,
ingressus sepulchrum, in eo per decen-
nium degit, lacrymis, inedia, afflicta-
tionibus corporis veniam à Deo flagi-
tans; meruitque non solum peccatum
peccati sui obtinere remissionem; sed
iterum miraculis illustrari, ut fusiùs
narrat ex Metaphraste Lippomanus,
tom 7. Surius tom. 1. in ejus Vita; quam
Italicè exscripsit P. Segala in Catena au-
rea die sexto Mensis pag. 199.

Consimilis lapsus habetur in Historia
 Joannis Guarini Eremitæ de Monsferato,
 quam narrat P. Stephanus Bertal
 Soc. Jesu; & ex eodem P. Rosignolius
 in suis Opuscul. Italicò sermone conscrip-
 ptis, quorum titulus *Le Meraviglie di*
Dione' i suoi Santi, part. 1. Meravigl. 50.
 cum enim prædictus Guarrinus in Ere-
 mo orationi, ac penitenti vitæ vacaret;
 ad eam ducta fuit Richildis pulcherrima
 Juvenis enervamenta, ut liberaretur
 à diabolo; prout eam liberavit, sed
 ipsam apud eum relictam per aliquot
 dies, ne iterum eam Diabolus obside-
 ret, eodem tentante, Guarinus stupra-
 vit; deinde nimia confusione persufus;
 prolapsum in barathrum desperationis
 ad intercessionem Deiparæ se vertit,
 & ejus ope benigna, ac auxilio in-
 speluncam redactus penitere cepit,
 & tanquam bellua manibus, & pedibus
 innixus quadrupedum more incidere
 bene cogitans, quod cum in honore esse,
 non

non intellexit, comparatus esset jumentis insipientibus, & similis factus illis. Psal. 48. 21. Hanc per multos annos agens vitam, aded pilosus, hispidus, hirsutus, fetosus, & horridus evasit, ut à venatoribus tanquam ursus comprehensus, in domo Comitum Barcellonensis ligatus servaretur; patienter ferens ipse Guarinus inedia, vigilias, & injurias; donec, Deo miserante, infans quidem miraculosè loquens dixit: *Surge Guarine, tibi Deus peccatum pepercit. Quibus verbis cognita ejus persona, libertate donatus ad eremum iterum, consolatus refugit. En quantam pœnitentiam pro lapsu in luxuriam?*

Joseph Mansius in Opusculo *Il vero Ecclesiastico part. 1. lib. 2. cap. 7.* refert ex Volæer. in *Antr. lib. 21. ad min.* Robertum de Licio insignem Concionatorem; cujus monitis trecenti, & ultra viri ad Religionem Seraphicam Divi Francisci convolarunt; jam senescentem in lutum carnalitatis ruisse, magno cum stupore, & dolore fidelium; dolentes tam præclarum hominem factum esse unum de illis, contra quos exclamabat Apostolus: *Sic stulti estis, ut cum spiritu cœperitis, nunc carne consummemini? ad Galat. 3. vers. 3.*

Scribit idem Mansius, ubi supra, ex Cantipraten. *lib. 2. Apum cap. 30. nu. 46.* Parochum quemdam usque ad sexaginta annos piè, ac castè vixisse, sed ex conversatione devotæ mulieris, utrumque castitatis liliū conspurcasse; verum est enim Divinum Oraculum asseverans, quod *Mulieres apostatare faciunt. Eccl. 19. 2.* Idcirco, si Sacerdotes voverint ornatum hunc pudicitæ, & castitatis illibatam servare, opus est, ut hac tertia cautela jugiter utantur; abstinendo scilicet à mulierum familiaritate, & conversatione; & semper meminert, atque crediderint, sibi ipsis dictum esse, quod legitur in *cap. penult. De Cobabit. Cleric. & mulier.* hoc est: *Cum Clericis non permittas mulierculas habitare: & quod præcipitur in cap. Clericus 20. dist. 81.* his verbis: *Clericus solus ad fœmiuæ tabernaculum non accedat: nec solus Presbyter cum sola femina fabulas miscet.* Elegans est observatio, quam ex

Fernell. *lib. 7. cap. 12.* colligit Segnerius in *Christiano instruct. part. 3. serm. 28. num. 12.* scribens vulgari idiomate non vulgaremeruditionem, his verbis: *che osservano i Medici, che quando una Madre porta due gemelli ad un' hora dentro il suo ventre; se ambidue sono maschi, non v'è trà loro verun riparo di mezzo: mà se l' uno è maschio; e l'altra è femina, v'è una membrana, che quasi muro divisorio distingue l' uno dall'altra; e non permette loro toccarsi insieme; come se la natura volesse darci ad intendere; che la compagnia dell' huomo, e della donna, è cosa tanto pericolosa, che non è sicura ne pure trà fratelli, e sorelle; non solo quando son' grandi, mà in fin quando sono nell' utero della Madre, non anche nati. Utinam Ecclesiastici frequenter legerent, quæ de hoc ornatu tradunt ipse P. Joseph Mansius *d. part. 1. cap. 7. & seqq.* P. Segnerius in *Parocho instructo cap. 17. cap. 18. & cap. 19.* nec non Illustrissimus Episcopus Sarnellius *Epist. Eccles. tom. 1. epist. 18.**

D E C I S I O XLVIII.

A R G U M E N T U M.

De Tonfura Clericali, quæ est ornamentum exterius Sacerdotum, agitur in hac Decisione. Ostenditur in quibus consistat, quibusvè de causis sit introducta? Ejus antiquitas, & Privilegia. Sacerdotes intonsi mortaliter peccant. De usu tonfuræ apud Hebræos, Græcos, Romanos, & Ecclesiasticos Latinos, ac Græcos. Quid de Barba antiquarum nationum; & ministrorum utriusque Ecclesiæ Græcæ, & Latinæ? Plures eruditiones de Barba; & exempla non injucunda de mulieribus barbatis.

S U M M A R I U M.

- 1 *Tonsuræ Clericalis appellatione, duo veniunt, Clerica, & rescissio capillorum saltem usque ad aures.*
- 2 *Tonsuræ Clericalis causæ quinque.*
- 3 *Adoptio filiorum fiebat per rescissionem capillorum.*
- 4 *Tonsuræ Clericalis antiquitas.*
- 5 *Tonsuræ Ecclesiasticæ Privilegia.*
- 6 *Tonsuram Clerici non deferentes peccant mortaliter.*
- 7 *Christi omnis actio debet esse instructio nostra.*
- 8 *Christus capillos longos portavit. Et cur? num. 16.*
- 9 *S. Jacobus Apostolus habuit casariam.*
- 10 *Sacerdotes Hebræi non tondebant sibi capillos. Et cur? num. 17.*
- 11 *Coma signum auctoritatis, & excellentiæ.*
- 12 *Comam radere signum servitutis, & ignominie.*
- 13 *Criminosi raduntur capilli.*
- 14 *Comæ depositio signum mæroris.*
- 15 *Tonsura Ecclesiastica instituta est Apostolica traditione.*
- 16 *Christus Dominus usus est coma, ne à Judæis illa utentibus abhorretur.*
- 17 *Sisoen, idest capillitium calamistratum.*
- 18 *Tonsura capitis apud Clericos est signum honoris.*
- 19 *Duces Veneti cur olim absque coma?*
- 20 *Tonsura Laicorum in capite varias habet significationes.*
- 21 *Tonsura Clericalis ubi neglecta?*
- 22 *Consuetudo contraria Tonsuræ Clericali nihil valet.*
- 23 *Tolerantia superioris in rebus prohibitis nullum jus tribuit.*
- 24 *Sacerdos comatus punitus ab Episcopo Patavino anno 1656.*
- 25 *Edicta Rom. Pontific. contra comas Clericorum.*
- 26 *Hæretici odio habent tonsuram clericalem.*
- 27 *Græci Clerici intonsi nunc non etiam olim.*
- 28 *Barbæ usus varius apud homines.*
- 29 *Barbam Sacerdotes Hebraici ferebant.*
- 30 *Barbam habebant Philosophi.*
- 31 *Romani ab initio intonsi.*
- 32 *Abbas Papadopoli laudatus.*
- 33 *Duces Veneti alii barbati, alii non. Et cur?*
- 34 *Barba an delata, vel rescissa in Ecclesia Latina?*
- 35 *Barbam in se S. Carolus deposuit, & in aliis Clericis proscripsit.*
- 36 *Barba ut deferatur à Clericis Episcopis præcipere non potest.*
- 37 *Barbarum mulierum exempla.*
- 38 *S. Volgeforsis Virgo, & Martyr barbam emisit.*
- 39 *S. Paulæ barbæ prodigium.*

Post ornatum interiorem, de quo supra, sequitur exterior Sacerdotum ornatu; quem innuit rextus in cap: penultim: dist. 23. his verbis; *Nec oportet Clericos comam nutrire, & ministrare: sed attonso capite, patentibus auribus, & secundum Aaron talarem vestem induere, ut sint in habitu ornato.* Unde fit, consistere exteriorem ornatum Sacerdotum ministrorum in Clericali tonsura; in Veste Talari; & in rejectione vanitatum circa ordinariâ eorum indumentâ.

De Clericali Tonsura egi in Decisionibus hujus Cleri Patavini Anno 1683. ad casum prudentialem Mensis Januarii, ubi in primis probatum fuit; appellatione Clericalis tonsuræ duo venire; Clericam scilicet rotundam in summitate capitis, & rescissionem capillorum, saltem usque ad aures; ita ut hæc duo simul concurrere debeant ad implendum præceptum tonsuræ, & unum sine altero non sufficiat; ut malè credent Ecclesiastici illi, qui portant clericam, sed non rescindunt capillos longos; utramque enim exigitur à Sacris Canonibus, ut in cap. Clerici 15. ibi: *Coronam, & Tonsuram habeant congruentem. De Vita, & honestat. Cleric. & in cap. ult. De Cleric. coning. ibi: Tonsuram tantum, & coronam Clericalem assumpsit.* Ita-

Itaque ad Tonsuram ferendam, ultra clericam in vertice, oportet crines auferre, & comam non nutrire; ut infiniti propemodum Canones, & Concilia præcipiunt. *cap. Prohibete. cap. Clerici. cap. Non liceat. 23. dist. Glossa in cap. Unico. De Clericis coniugat. in 6. quæ sic ait: Proprie Tonsura est illa abscisso capillorum, quæ est in parte inferiori, ut aures pateant: sed Clerica est abscissio capillorum in parte superiori.* Gonzalez in *Commentar. ad cap. Si quis ex Clericis 4. num. 2.* ubi Decreta Conciliorum de coma abscindenda cumulat, *de Vita, & honestat. Clericor. Et facit Pontificale Romanum part. 1. tit. 3. De Clerico faciendo;* ubi Episcopus daturus primam Tonsuram Clericis excitat se, & adstantes ad Deum orandum his verbis: *Oremus Fratres Charissimi Dominum Nostrem JESUM CHRISTUM pro his familiaribus suis, qui ad deponendum comas capitum suorum pro amore ejus festinant. Et adspulantur auctoritates SS Patrum, & exempla congesta à Gastone Chamillard in lib. de Corona, Tonsura, & Habitu Clericor. cap. 5. Et ab Illustrissimo Episcopo Sarnello Epistolar. Ecclesiast. tom. 1. epist. 10. pag. 65. & seqq. Barbofa de Jure Eccl. lib. 1. cap. 40. num. 13. Et de Potest. Episc. alleg. 9. num. 10. Casalio de Sacris Ritibus cap. 49. & Gonzalez ubi supra & ibi DD.*

Porro Tonsura est à Clericis deferenda tanquam pretiosus ornatus; & ab eis non sunt crines longiores auribus ferendi; sed omnino tendendi ob quinque causas. Prima est ob moralitatem; nam Tonsura Ecclesiastica significat excellentiam vitæ Clericalis juxta illud Apostoli 1. Petr. 2. *Vos estis genus electum, Regale Sacerdotium.* Et sicut olim filiis, qui adoptabantur, capillos Pater rescindebat, juxta quod scribit Paulus Diaconus lib. 5. de Gest. Longobard. cap. 53. *Pipinum filium Caroli Regis Francorum fuisse adoptatum à Luitprando Longobardorum Rege prævia capillorum abscissione;* quod etiam testatur Aimoni-
 3 *us de Gest. Francor. lib. 4. cap. 57. & Serlogus in Cantic. tom. 3. cap. 5. Vestig. 52. pag. 286.* Ita tonsura Clericalis, & abscissio capillorum significat adoptio-

nem in Christi familiam, cum spe, & vocatione ad hereditatem ejus gloriæ; facit *text. in cap. 1. dist. 21.* Secunda est ob conformitatem tum Redemptori nostro, qui in capite suo portavit spineam coronam. *Beda lib. 5. Hist. cap. 22. Petr. Blesensis in cap. 1. Job. tum Apostolorum Principi, qui cum detonsus fuisset à paganis ad ignominiam, deinceps tonsuram servare voluit ad gloriam;* *Beda ubi supra;* & Germanus Patriarcha Constantinopolit. in *Theoria Rer Eccles. Tertia est ob Antiquitatem;* nam Tonsura cum capillorum rescissione habuit originem à Sanctis Apostolis. *Casal. d. cap. 49. Emin. Card. de Lauræa in epitome Canonum Verb. Tonsura. & singulis sæculis, jugiter præceptum de rescindendis capillis in utraque Ecclesia Latina, & Græca est renovatum. Illustris. Sarnellius d. epist. 10. pag. 64. ubi hoc memorabile dictum, quod nulla Provincia reperitur suscepisse Catholicam fidem, quæ etiam non sit amplexa Tonsuram Clericorum. Gonzalez ad d. cap. Si quis ex clericis. De Vita, & Honest. Clericor. num. 5. ubi exempla plura; & disticum Aratoris Subdiaconi Ecclesiæ Romanæ, ordinati anno 545. de se dicentis in epist. ad Partbenium:*

Namque ego Romanæ caulis permixtus amœnis

Ecclesiæ; tonso vertice factus ovis.

Quarta causa est ob utilitatem; nam ex hoc ornatu Sacerdotali, consistente in Clericali tonsura, Clericis ipsis proveniunt quatuor privilegia, scilicet Canonis, Fori, Immunitatis, & habilitatis ad beneficia; atque pensiones; *tororit. De Vit. & Honest. Cleric. tam in Decretalibus, quàm in lib. 6. ac Clement. Quæ omnia Privilegia amittunt Clerici, si comam deserant, & tonsuram spernant, ut ex Concil. Trid. sess. 23. de ref. cap. 5. & sess. 15. cap. 20. Hinc responsum fuit ab Alexandro III. in cap. Si verò 4. De Sent. Excomm. non incidisse in excommunicationem illum, qui percusserat Clericum nutrientem comam; quod docuerunt Covaruv. in cap. Alma mater. part. 1. §. 10. num. 15. & Azorius libr. 5. cap. 20. in fine; & habetur Constitutio*

XCII. Sixti Quinti auferentis privilegia prædicta Clericis relaxantibus crivues. Quinta verò causa est ob necessitatem; attento quod Clericalis Tonsura, & rescissio capillorum in Clericis est de præcepto, eamque non observantes non excusantur à culpa mortali; ut defumitur, tùm à prohibitione comæ, quam faciunt Sacri Canonibus sub pœna excommunicatiouis. *cap. Si quis. dist. 23. & cap. Si quis. De Vit. & honestat. Cleric.* Est enim regula certa in jure, quod excommunicatio non infligitur, ubi culpa non est mortalis. Emin. Card. Toletus in *Summa lib. 1. cap. 8.* tùm quia sic asseverant gravissimi Doctores. Abbas in *d. cap. Si quis. De Vita. & Honest. Cleric.* Diaz in *praxi criminali cap. 79. num. 1.* & ibi Lopez in *addit. Bonacina de Sacrament. Ord. Quæst. Unic. punct. ult. num. 3.* Navarrus in *Manual. cap. 25. num. 110.* Layman *libr. 5. tract. 9. cap. 12. numer. 3.* Et Bauny *disp. 12. De his, ad quæ beneficiarii obligantur*, ubi ita scribit: *Lethalis est ergo culpa comæ ad cervicis relaxatio, cum anathema nulli dicatur, nisi reo mortalis peccati.* Concordant alij plures relati à Gastone Chamillard *de Tonsura d. cap. 7.*

Cæterùm contra prædicta fieri posse videtur sequentes objectiones.

Primò. Quia quælibet Christi actio debet esse vitæ nostræ instructio. *Clement. 1. De Magistris.* Sed Christus Dominus comam portabat, & capillos longos deferrebat; sic enim ejus Divinus aspectus describitur à Lentulo Judaici populi Præsidi apud Malonum in *notis ad cap. 3. Archiep. Palæotti: Capillos habens colore nucis avellana præmatu- ræ, & flavos ferè usque ad aures; ab auribus verò concinnos, crispas, aliquantulum 8 cæruleos, & fulgentiores ob oculos ventilantes; disserimen habens in medium capitis juxta morem Nazaræorum; frontem planam, & serenissimam, cum facie sine ruga.* Concordat Nicephorus Calixtus *libr. 1. cap. 40.* ita dicens: *Capitis capillos tulit prolixiores; novacula enim in caput ejus non ascendit.* Ergo non debet esse prohibitum Ministris Sacris imitari Redemptorem, & ad ejus exemplum longos capillos portare.

Secundò. Quia etiam S. Jacobus Apostolus, Jerosolymorum Episcopus, Cæsariem habebat; sic enim legitimus de illo in Brevariario Romano *Calend. Maii lect. 5. Jacobus frater Domini, cognomento justus, ab ineunte ætate vinum, & ficeram non bibit, carne abstinit, numquam tonsus est, nec unguento, nec balneo usus.* Ergo neque Clerici sunt ton-

Tertiò. Quia prohibitum est à Deo in Scriptura Sacra Sacerdotibus capillos scindere, & capitis, comam tondere; ut in *Levitic. cap. 19. vers. 27. Non attondebitis in rotundum comam, nec radetis barbam.* & idem *cap. 21. vers. 5. & num. cap. 6. vers. 5.* Ergo.

Quartò, quia comam nutrire auctoritatis, & gloriæ est, ut ait S. Ambrosius *lib. 6. Hexamer.* ubi eam erudito stylo commendat; subdens: *Tolle arboris comam, arbor ingrata est: tolle hominis capillum, tota pulchritudo flacceseit.* Hinc etiam Ovidius cecinit:

Turpe pecus mutilum, turpis sine gramine campus:

Et sine fronde frutex; & sine crine caput.

valdè autem decere videtur: quod Sacerdotes habeant *coronam decoris in capitibus suis*; ut ait *Execb. 16. 12.*

Quintò, quia comam radere est signum captivitatis, servitutis, & ignominia; ut idem Ezechiel deplorat de servitute populi Judaici apud Nabuchodonosorem *cap. 29. vers. 18.* dicens: *Omne caput decalvatum, & omnis humerus depilatus est;* undè & Aristoteles dixit, comam esse libertatis argumentum.

Sextò, quia abscissio comæ, & capillorum est pœna statuta in criminosos, & damnatos ad metallum. *l. Vestem. ff. de Injuriis.* Et Tacitus de Moribus Germanorum ait, hanc esse pœnam Uxorum adulterium committentium, *ut scissis crinibus nudatam coram propinquis maritus expellat è domo uxorem ipsam.*

Septimò; quia comam dimittere fuit signum apud antiquos magni mœroris, & luctus, ut demonstrat Seneca *de Consolat. capit. 36.* Herodotus in *Euterpe.* ibi:

Aspi-

Aspice demissos lugentis more capillos.

Et de hoc effectu plurima sunt exempla in sacro textu, ait enim Jeremias cap.

7. *Tonde capillum tuum, & proice, & sume directum planctum,* Job, cum audisset funestos nuncios deperditorum gregum, & filiorum, *Scidit vestimenta sua, & conso capite corruens in terram adoravit.* Job. 1. 20. Et Micheas cap. 1. *Vers. 16. ait: Decalvare, & detondere super filios deliciarum tuarum; dilata calvitium tuum, sicut Aquila; quoniam captivi ducti sunt ex te.* Idem servabant gentiles; nam Svetonius in *Caligula de morte Germanici cap. 4.* scribit: *Regulos quosdam barbæ posuisse, & uxorum capita rasisse ad indicium maximi luctus.* Quare Clerici, & Ministri Sacri, qui debent servire Domino in lætitia, non videntur adstringendi ad depositionem Comæ; & ad capillos rescindendos: ut pluribus cum latis disputando disserit Gonzalez ad d. cap. *Si quis ex Clericis. 4. De Vita, & honest. Cleric. num. 3.*

His tamen minimè obstantibus verissima est doctrina de Clericali Tonsura, tanquam ornamento necessario Ministrorum Dei supra relata; quam totis viribus sustinere, venerari, & obsequio prosequi quilibet Catholicus Ecclesiasticus debet, tanquam institutam ex Apostolica traditione ab initio Ecclesiæ; à qua omnes Clerici exordiebantur vitam Clericalem; ut exemplis pluribus comprobatur d. Gonzalez *ubi proxime num. 5.* addens quod per antonomasiam Clerici vocabantur coronati; quod etiam prosequitur Emin. Card. Baronius *Anno 50. num. 27. & num. 141.* Emin. Card. Bellarminus *lib. 2. de Monachis cap. 40.* Sausay in *Panoplia Clericor. lib. 2. per totum,* & Chamillard *de Tonsura à cap. 1. cum plurib. seqq.*

Ad Primam verò, & Secundam ex 16 propositis objectionibus respondetur, Hebræos longam comam deferre usos fuisse, ut probatur Pineda *lib. 1. in Job. cap. 1. vers. 20. num. 11.* Serlogus in *Cantica tom. 3. cap. 5. Vestig. 32.* Unde Christus Dominus longis capillis utebatur, ut se conformaret aliis nationalibus suis, sic enim expediebat, ne Redemptorem

ipsi abhorrerent, ut infert Serlogus *ubi supra;* & ex eadem ratione S. Jacobum ejus discipulum idem fecisse est credendum.

Ad Tertiam plures sunt responsiones. Alii dicunt in Levitici, & Numerorum libro prohiberi tonsionem capillorum, quam ab Ægyptiis, in honorem Idolorum illam facientibus, Hebræi didicerant. Alii, quod prohibitio illa fuit præceptum cæremoniale, & cessasse in lege gratiæ ad instar circumcissionis, & aliorum. Alii, inter quos Hesychieus Episcopus Jerosolymitanus in *Comment. super Levit.* quod non prohibetur ibi comam rescindere, sed in rotundum non tondere, id est ornare, nam LXX. Interpretes verterunt. *Non facietis Sisoen ex coma vestra,* id est *ornatum cincinnum:* Suidas enim ait *Sisoen* significare capillum plicatum; quem Latini vocant capillitium calamistratum; sive calamistris in cincinnos reflexum; quos Apostolus inhibuit mulieribus Christianis 1. *Thim. 2. 9.* dicens: *Mulieres in habitu ornato; cum verecundia, & sobrietate ornantes se, non in tortis crinibus.* & Divus Petrus 1. *Epist. 2. 3.* *Quarum non sit extrinsecus capillatura.* Ideò etiam Hebræi vertunt, *non cincinnabitis extremitatem capitis vestri;* quia capilli cincinnati, & calamistrati significant animum mollem, & effeminatum. In cap. 21. *Levit.* prohibet Dominus Levitis *ne radant caput, aut barbam,* scilicet in mortem parentum, aut amicorum; ut faciebant Hebræi; conveniebat enim Sacerdotibus esse conformes Divinæ voluntati etiam in obitu charorum, ut fusiùs demonstrat Gonzalez ad d. cap. *Si quis ex Clericis. num. 7. de Vita, & honest. Cleric.* Tandem S. Hieronymus in *Ezechiel lib. 13. cap. 42.* advertit, prohibitos fuisse Levitas radere caput, & barbam, ne imitarentur Sacerdotes Isis, aut Serapidis, qui talem usum habebant.

Ad Quartam respondetur, esto quod apud Laicos coma fuerit signum honoris, nobilitatis, & auctoritatis; Clerici tamen debent esse contemptores humani fastus; & tanquam Deo dicati deponere comas, quod fuit semper signum

gnum apud omnes nationes militiæ sacræ, & obsequii Divini; ut latè probat Serlogus in *Cantic. d. tom. 3. Vestig. 32. Magrius in Hierolex. Verb. Tonfura*. Et hinc factum esse arbitror, quod Serenissimi Duces Venetiarum per omnia præterita sæcula absque coma incederent, ut constat ex Iconibus eorumdem in *Fast. Ducalib. ab Anastaso I. ad Silvestrum Valerium*, studio Joannis Palatii impressis; siquidem ipsi Duces, prout omnes Senatores, ac Nobiles religiosissimi sunt; & nativam pietatem, ac obsequium in Deum tum toga nigra, tum capillorum contemptu invaluere voluerunt.

Ad Quintam demùm, & Sextam objectionem respondetur, secundum varietatem temporum, & regionum, depositionem comæ, & rescissionem capillorum significasse captivitatem, ignominiam, & reitatem: at per hoc non sequitur; non potuisse adhiberi etiam in signum sanctitatis, honoris, & lætitiæ; extraditis per Alexandr. ab *Alex. lib. 1. Dier. genial. cap. 16. & lib. 3. cap. 27.* & per Lelium Bisciolam *lib. 7. Horar. Successivar. cap. 5.* Et vice versa aliquando permissio proluxæ comæ, & longioris capillaturæ facta fuit in pœnam impœnitentiæ, & ob punishmentem præcedentium tulpæ; ut legitur in *can. 21. Synod. 6. & explicat Gonzalez ad d. cap. si quis ex Clericis. in fin.*

Major omnium prædictarum objectio Clericorum tonsuram negligentium est contraria consuetudo. Hanc certè inficiari non possumus, cum ubique in præsentis sæculo invaluerit, non absque religionis detrimento; & hæreticorum gaudio: & præcipuè Romæ, quam Emin. Card. de Luca in *Annotat. ad Concil. Trid. disc. 24. num. 25. & 26.* conatur excusare, quod ob universalitatem criminorum non sit ibi scandalosa. Porrò dicere non possumus, eam peccaminosam non esse, attenta prohibitione ejus, quam indefinenter fecit, & facit Ecclesia in tot, & tantis Conciliis Generalibus, Provincialibus, & Diæcesanis, & eam damnaverit Concilium Tridentinum *sess. 22. de refor. cap. 1.* ita statuendo: *Statuit S. Synodus, ut que*

*aliàs à Summis Pontificibus, & à Sacris Conciliis de Clericorum vita, honestate, cultu &c. copiosè, ac salubriter sancita fuerunt; eadem in posterum isdem pœnis, vel majoribus, arbitrio Ordinarii imponendis, observentur. &c. Si qua verò ex his in desuetudinem abiisse compererint, & quamprimum in usum revocari, & ab omnibus accuratè custodiri studeant, non obstantibus consuetudinibus quibuscunque. Igitur non subsistit fundamentum consuetudinis, cui derogavit Concilium; tanto minùs, quia consuetudo Comæ, & capillaturæ in Clericis est contra Ecclesiasticam disciplinam, & honestatem Clericalem; comati enim, & capillati Clerici, deposita veste talari, absque rubore miscent se inter fœminas in choræis, in ludibus, in bacchanalibus, ut experientia docet; & idèd talis consuetudo, quam vis foret immemorabilis, nihil valet. Sperellus *Decif. 179. num. 61.* est enim abusus, & corruptela, quæ nullo tractu temporis, etsi longissimi, vires capit. Idem Sperellus *Decif. 182. num. 33. 57. & 60. Gonzalez ad Reg. 9. Cancellar. gloss. 33. num. 10. & 11.**

Nec dicant delatores capillaturæ, quod Episcopi vident, sciunt, & tollerant; quod etiam videtur facere Romæ Summus Pontifex. Nam respondetur primò, tolerantiam Superiorum in rebus prohibitis nullum jus tribuere utentibus illis. *cap. fin. ubi Glossa in verb. approbare. De Senten. Excomm. Ludovisius Decif. 162. num. 10. & ibi Ad. den. litt. C. Pignatellus tom. 10. consult. 95. num. 15.* Respondetur Secundò, non esse tolerantiam in Episcopis, qui per sua Ediçta, & Synodales Constitutiones detestantur comas, & crines auribus longiores in Clericis, quos etiam castigant; ut fecit hic Patavii anno 1656. vigilantissimus Episcopus Georgius Cornelius, qui Presbyterum fatiis divitem, sed vanum, comam degentem carcere mancipavit, multavit, & tondere fecit, ipsamque comam appendere jussit in Cancellaria ad aliorum terrorem. Romæ Summi Pontifices frequenter renovant prohibitiones capillaturæ in Clericis. Ita fecisse Urbanum VIII. anno 1624. testatur Chamillard.

27. *de Tonsura cap. 2. in fine.* Eamdã fecit Clemens Nonus anno 1667. & anno 1681. Innocentius XI. & de præfenti prohibuisse comas, & capillos longos in Clericis Romanis Sanctissimum Innocentium XII. feliciter regnantem fama ubique facit fidem; adẽ ut frivole sint excusationes eorum, qui volunt quidem vitam Clericalem pro habendis redditibus Ecclesiasticis; sed non eam assumunt, ut servant Deo abstracti à mundi vanitatibus; & depositis capillis; ignorantes, excellentiam Ministrorum Dei consilere in hoc ornatu detonsi capitis, quem tanti SS. Patres, & majores nostri æstimabant, ut si quid premurosẽ perituri essent ab aliquo Ecclesiastico, eum per *Coronam suam*, idest *Tonsuram Clericalem* rogarent: ut legitur in *Epist. 26.* S. Hieronymi ad Augustinum; ibi: *Dominum meum Alipium, & Dominum meum Evodium, ut nomine meo salutes, precor Coronam tuam:* Nec non in *Epist. 147.* Divi Augustini ad Episcopum Proculianum: ibi: *Per Coronam nostram vos adjurant vestri, & per Coronam vestram vos adjurant nostri.* Et ex hac inobstantia sequitur magna delectatio hæreticorum, qui odio habentes Ecclesiasticam disciplinam, valde desiderant contemptum Sacrorum Canonum; & specificẽ Tonsuræ Clericalis, prout suis temporibus retulit Innocentius III. *lib. 2. contra hæretic. sui temp. cap. 2.* ita scribens: *De hac forma Regali, de hoc signo Jesu Christi hæretici questionem faciunt; maxime illi, qui à Clero deciderunt, & ad heresim transferunt. Unde, inquit, corona hæc accepit inriam? Quid nobis, & coronæ huic? Utinam criniti Clerici, & eorum Confessarii serio considerarent, delationem comæ in Ministris sacris esse peccatum mortale, ut probat Navarrus in *Manuali cap. 25. num. 110.* & Illustrissim. Speredellus in *Paranesi Teleturg. cap. 39. num. 6.* hi enim non impenderent ipsis Sacramentalem absolutionem; & illi melius consulerent animabus suis; abjectionemque Tonsuræ per relaxationem capillorum est quædam species Apostasiæ à vita Clericali; ut deducitur ex verbis S. Augustini *De Contempt. Mundi tom.**

9. ita scribentis: *Quisquis Clericus ad sortem Domini vocatus, qui comam nutrit, & capillos radere, vel tondere erubescit, profecto se non de Dei; sed de mundi sorte esse testatur.* Et novissimẽ hunc abusum in Clericis deplorat, & eis timendum esse de æterna salute probat Magrius *d. verb. Tonsura*, omninõ legendus.

Nec dicant in Ecclesia Græca comam esse permixtam ministris Græcorum. Respondet enim Chamillard *de Tonsura cap. 10. Opposit. 4. pag. 584.* ad causam nostram non pertinere Græcorum exemplum; quippè in pluribus ritibus ipsi à nobis sunt segregati; ab initio tamen Ecclesiæ, & per plurimam sæcula etiam Græci comam deponebant, & tonsuram Clericalem profitebantur, teste S. Gregorio Nazianzeno *Orat. 28. advers. Maximum*, quem cum malis artibus Episcopi Provinciales ad Ecclesiam Constantinopolitanam promoverent, quia comam habebat, eundem tonderunt, quod refert etiam Magrius *d. verb. Tonsura.* In sexto sæculo Eutychi Antistiti Constantiniopolitani tonsionem ex Metaphraste narrat Surius *6. April. num. 17.* & Tarasii in eadem Sede successoris, intrepidè adversus Iconomachos confessoris, capillorum tonsuram scribit idem Surius *die 25. Februarii num. 12. 13. & 14.* ac aliorum consimilem comæ depositionem in sacrorum ordinum susceptione in Ecclesia Græca refert Chamillard *ubi supra pag. 589.* prosequendo relationem Historiarum, è quibus constat, etiam Sacerdotes Græcos à relaxatione capillorum abstinuisse usque ad sæculum nonum; quo inclinante, Græci, sub Photio Patriarcha Constantinopolitano intruso, orto magno schismate, se ab Ecclesia Romana subtraxerunt; ceperunt comas admittere; et si subtrus illas in rotundum crines radant; de qua methodo se tonsurandi subtrus, relaxandi autem desuper capillos usque ad humeros, ita concludit Chamillard *d. cap. 10. Opposit. 4. in fine, pag. 599.* *Ut dicam igitur quod sentio, Græcorum comam in latinis dumtaxat odium laxavit, & nutritivo; nec illa dimidiata capitis detonso, nisi Schismatici ingenii portio jure nuncupari potest.* Et ex his omnibus apparent, Orna-

Ornatum hunc eximiū Clericalis Tonfuræ, consistentis in rescissione capilloram, ne sint auribus longiores; & in Clerica rotunda in summitate capitis, esse à Sacerdotibus Latinis avidè custodiendum, & devotè portandum juxta Sacrorum Canonum præscriptum, quod efficaciter inculcant Sperellus in *Parænese d. cap. 39. à num. 4. & seqq.* Chamillard. *toto tract. de Tonfura*: in quo *cap. 1. 2. & 3.* colligit Concilia, Pontificum Constitutiones; & Synodos Nationales illam præcipientes; in sequentibus autem capitulis cumulat Synodalia Decreta Diçesana, SS. Patrum testimonia, Antiquitatis exempla, Doctorum sententias, Principum edicta; & plures hujus Ornamenti non negligendi rationes; & demum decem oppositiones à profanis, seu à Novatoribus factas resolvit. Inter canonistas autem de ipsius Tonfuræ necessitate, & præcepto agunt Carolus de Grassis *de Effectibus Cleric. Prelud. num. 280. & seqq.* & Bellettus *Disquisit. Clerical. part. 1. de Discip. in Cleric. §. 17.* quos Auctores si Ecclesiastici intonsi legerent, eos puderet, à proprio debito tam animosè distare.

28 Tandem quia in *cap. Clericus 5. De Vita, & honestate Clericor.* ita dispositum legitur. *Clericus nec comam nutriat, nec barbam*, sciendum est, quo ad culturam barbæ variis fuisse usus tam in antiquissimis temporibus, quàm in mediis, & successivis usque ad Evangelicam legem; ut doctè demonstrat Gonzalez in *Commentar. add. cap. Clericus*.

29 Hebræi longam barbam nutriebant, juxta illud *Psal. 132. Vers. 2. Sicut unguentum, quod descendit in barbam, barbam Aaron*. Apud Græcos tempore Alexandri Magni barbæ tondebantur, ut ex *Athænxo lib. 13. cap. 6.* etsi Philosophi barbam nutritent; de quibus ludens Poeta græcus cecinit.

30 *Si promissa facit sapientem barba, quid obstat, Barbatus possit quin caper esse Plato?*

Quæ carmina sic traduxit Marinus:
Se la barba, che hirsuta al petto pende,

*Filosofo altrui rende:
Chi dirà, che un Casrone.
Non possa esser Platone?*

Romani ab initio nec capillos, nec barbam rescindebant; sed deinceps cœperunt eam tondere anno CCCCLIV. ab Urbe condita, ut ex Varrone *de Re Rustica lib. 11.* & ex Plinio *lib. 7. cap. 39.* demonstrant Gonzalez *ad d. cap. Clericus. num. 2.* & eruditissimus, nostrique Gymnasii Publici Sacrorum Canonum Professor Abbas Nicolaus Papadopoli in *Prænotion. Mystagogic. Respons. 4. sect. 1. §. 3.* ubi doctè advertit, quod is mos, isque barbæ contemptus, neque Romæ perpetuus, neque planè communis; nam gravissimos quosque, & sapientiam professos pilis pepercisse notum est ex illis versibus Juvenalis *Satyr. 2.*

*Horrida membra quidem, & duræ
pro brachia Setæ*

Promittunt atrocem animum.

Et idem dicendum venit de Venetis Senatoribus, quorum plurimi ad Ducale fastigium evecti raso mento, & absque barba ante, & post millesimum sæculum conspiciuntur; non pauci verò barbati, ut ex eorum Iconibus apud Joan. Palatium in *fast. Ducal* ipsosque Duces cultores barbæ fuisse credo ex præcedenti eorum navigatione; & expeditione in Græciam; ubi sapientibus barba semper placuit; cum dicat de Socrate *Perf. Sat. 4.*

———— *Barbatum hoc crede magistrum
Dicere, &c.*

Quod verò attinet ad Ministros Sacros legis Evangelicæ; sicut Christus Dominus, & Sancti Apostoli barbam portabant, ut ex Nicephoro ostendit Gonzalez *ubi supr. num. 3.* ita Pontifices Romani eam retinuerunt usque ad Anicetum; id etiam attestantibus eorum imaginibus in Bullario Cherubini, & apud Ciaconium; ab Aniceto tamen, & deinceps cœperunt Pontifices, & Ecclesiæ Latinæ Episcopi, ac Clerici non solum tondere barbam, verùm & radere; & ita apud eisdem Cherubinum, & Ciaconium cernuntur Icones Pontificum absque barba; & hic mos radendi barbam in Clericis occidentalibus Ecclesiæ commendatus fuit, deinde præcepto firma-

firmatus Epistolis Pontificiis, & Conciliaribus Decretis; usu barbæ firmo remanente in Ecclesia Orientali; ut fusiùs differunt idem Gonzalez *loco supra cit. num. 3. & 4.* & Abbas Papadopoli *d. resp. 4. sect. 1. §. 3.* concludens, quod cum abrasio, aut nutritio barbæ sit adia-phorum quid; & indifferens, tam Græci, quam Latini peculiaribus rationibus moti potuerunt barbam dimittere, aut radere.

35 Igitur quo ad hunc barbæ ornatum in Ecclesia Latina, si usum consideramus, fuit varius in præterito, & in præsentis sæculo juxta varietatem regionum, ac morum hominum. Si sacros Canones attendamus, non est à Clericis Latinis ipsa barba nutrienda; quorum Sacrorum Canonum vi motus S. Carolus Archiepiscopus Mediolanensis hortatus fuit primùm universos de Clero suo ad deponendam barbam; deindè ipse mento raso in publicum venit; ac exemplo suo nonnullos, quos pulchra, & decora barba delectabat, ita suasit; ut, deposita mentis duritie, eam resciderint; quod latè narrat Giussianus in *ejus vita lib. 4. cap. 10.* & refert Illustriſſ. Sarnellius *d. tom. 1. Epist. 12. pag. 93. & 94.* addens, à Sacra Congregatione
36 *Episc. & Regular.* responsum fuisse; *che se il Prete vuole, si può radere tutta la barba; ne il Vescovo glielo può proibire.* 1580. *Matera 3. Maii.* apud Nicolium in M. SS. Ea ratione quia prohiberet observantiam supracitati *cap. Clericus. 5. De Vita, & Honest. Cleric.* desumptum ex *Concil. 4. Carthaginen. can. 44.* In præsentiarum aliqui Clerici, & Sacerdotes regulares barbam deferunt, quibus ipsa conciliat gravitatem. Monachi, ac Sacerdotes Societatis Jesu, & plures ex mendicantibus eam radunt, & sunt venerabiles; idcirco nullus reprehendendus, omnes commendandi; illi tantùm censurandi, qui promissæ barbæ adeò studiosi essent, ut pestine, & odoribus eam nimis colerent ad pompam, ac vanitatem; hoc enim esset barbam nutrire, quod vetant Sacri Canones, non illam mediocrem habere; vel absque cultura, prout faciunt PP. Capuccini, portare.

Corollarii loco non me piget hic referre, quæ leguntur de mulieribus barbatis apud Historicos. Schottus in *Physica Curiosa lib. 3. cap. 32. §. 2.* ita scribit: *Variis temporibus, ac locis visæ fuerunt mulieres barbatae: nam teste Uvolsio apud Aldrovandum cap. 1. de Monstris in Gynæceo Alberti Ducis Bavariæ mulier barba nigra, & promissa, insignis versabatur. Et in Museo Illustrissimi Senatus Bononiensis conspicitur Icon mulieris Germanæ, quæ olim Bononia transiens barbam duos palmos longam gestabat. Ipse ego in Sicilia mulierem vidi, quæ barbam, at longam, ac densam ostentabat, nisi identidem eam præscinderet.* (Ego quoque hic Patavii, cum adolelescens essem, vidi consimilem mulierem barbata.) *Visa Lutetiæ femina, mystace nigro* (vulgò con mostacchi negri) *& incano justæ magnitudinis, menteriam piloso mediocriter, teste Fontano in Thaumatos. Class. 10. cap. 7.* hucusque Schottus.

De Galla vidua, amore castitatis barbata, differit S. Gregorius Magnus *lib. 4. Dialog. cap. 13.* Et Antonius Mafinus Bononien. in *Schola Christiani cap. 47. §. 110. pag. 494.* notat ex Donato Calvo in *Epbemerid. fol. 508. part. 3.* Bergomi repertas fuisse anno 1596. duas mulieres barbata, habentes barbam longam, ad instar Patrum Capuccinorum. Sed hæc sunt opera solius naturæ. Exempla, quæ sequuntur, sunt supernaturalia.

In Martyrologio Romano die 20. Julii ita legitur. *In Lusitania S. Uvilgfortis* 38 *Virginis, & Martyris, quæ pro Christiana fide, ac pudicitia decertans, in Cruce meruit gloriosum obtinere triumphum* Hæc Regis Portugalliæ filia formosissima, clàm Christiana, nescio parente ethnico, ab eodem post primæ uxoris obitum, ad incestuosas nuptias secum incundas electa, & coacta fuit. Ad orationem pia Virgo confugit, & una nocte ita eam Deus deformavit, ut die altero non sæminæ, sed viri speciem præferret; barba enim hispida, & prolixa mentum illius, genasque undique contextit. Iratus Pater illam in Crucem clavis affixam crudelissimè interemit, ut ex Molano ad *Ufuardum*, ex Ab-
M m m bate

bate Anhusano in *Stemm. Christi* 20. *Julii*, & ex Bartholomæo Riccio in *Triumpho Christi Crucif.* narrat P. Schottus in *Physic. curiosa d. lib. 3. cap. 32. §. 2.*

S. Paula cognomento Barbata, Virgo Abulensis in Hispania, ob egregiam pulchritudinem ab insolenti juvene sæpius tentata; cum eam solam repertam in agro esset violaturus, fugit in proximam ædiculam Divo Laurentio dicatam, ubi orans statim ejus facies deturpata est, & agrestis barba ita in ea enata, ut Amasius introgressus ipsam non agnovit. Ita Ex Bollandio *tom. 3. in Actis SS. Februarii* refert Bagatta de *Admirand. orbis Christiani tom. 2. lib. 1. cap. 3. §. 2. num. 5. addens num. 6.* Ex Ughello in *Italia Sacra tom. 7. Amalphen. Archiepisc.* Ioannem ephenum, nepotem Ven. Petri Eremitæ annorum undecim, ab iniquo homine ad turpia expetitur, Deo auxiliante, in facie ejus statim tam longam barbam emisisse, ut apud procerem prædictum incognitus remaneret.

DECISIO XLIX.

ARGUMENTUM.

Agitur de alia parte Ecclesiasticæ Tonsturæ, consistentis in Habitu ad formam Sacrorum Canonum. Tres conditiones Vestis Clericalis, ut sit, Talaris, Nigri coloris, & Laneæ. Plura de Origine, & usu Vestis Talaris. De colore albo, ac violaceo ejusdem; atque de prohibitionem vestium Sericarum. Sex accessoria habitus Clericalis, Zona, Collaria, Manicæ, Calcei, Pileus, & Annulus; quæ omnia quomodo Clerici deferre possint? Annulorum plures usus, & mysteria, præcipuè in conjugii, & Sigillis. Papæ Sigilla tria; Annulus Piscatorius, Plumbeum, & subscriptio cum aliquo versu Sacræ Scripturæ.

Digitorum nomina, & cur in quarto digito Annulus ponatur? De Annulis sponfalitiis S. Annæ, ac Deiparæ. Quibus Ecclesiasticis licitus sit Annulus aureus, & quibus prohibitus? Quid sit Vestis dicta Birrus? Qui infantuli olim Lectores? Et cur Regularibus detur habitus solemniter ritu, non etiam Clericis sæcularibus? Et laici sepeliantur induti Habitu Regulari S. Francisci?

S U M M A R I U M.

- 1 Vestis talaris, ultra Tonsturam, est Clericis necessaria.
- 2 Marcus Cornelius Episcopus Patavinus in Concil. Aquilejensi Provinciali fuit anno 1596.
- 3 Vestis Clericalis tres conditiones requirit. Et quæ?
- 4 Talus quid sit?
- 5 Vestis talaris ex præcepto Apostolorum.
- 6 Antoninus Caracalla Imperator auctor vestis talaris apud Romanos.
- 7 Vestes talares Clausæ ante, & retrò.
- 8 Pallium, seu Mantellum Clericorum sit talare.
- 9 Vestes Clericorum non talares in Villis, & itinere; at numquam in Missa.
- 10 Vestis Clericalis sit nigri coloris.
- 11 Vestes Clericorum albæ in primitiva Ecclesia.
- 12 Novatiani heretici cur vestes albas portabant?
- 13 Violacei coloris olim vestes Clericales.
- 14 Color viridis, & rubens prohibitus Clericis in vestibus.
- 15 Vestis talaris, & nigra induenda à Clericis etiam domi.
- 16 Vestes è Serico prohibent Clericis Synodi Patavinæ.
- 17 Vestibus sericis induuntur Nobiles.

- 18 *Episcopi debent induere vestes laneas, non sericas.*
- 19 *Accessoria Vestis Clericalis sex. Et quæ?*
- 20 *Cincturam habeant Clerici supra vestem.*
- 21 *Collaria Clericorum alba simplicitat, non diffusa; nec manice.*
- 22 *Subucula reflexa ad manus sit parva.*
- 23 *Calcei Clericorum nigri, non ad formam mundanam.*
- 24 *Pileus Clericorum nec sericus, nec fastigiatus.*
- 25 *Annulus undè dictus?*
- 26 *Annulus erat fibula pallii, & pluvialis.*
- 27 *Annulus pro sigillo.*
- 28 *Papæ sigilla tria; Annulus piscatoris; Plumbeam, & signum cum versu aliquo scriptura Sacra.*
- 29 *Chorda serica quando in Bullis Papæ? & quando è canape?*
- 30 *Plumbeum sigillum Veneti Ducis.*
- 31 *Christi nomen in Annulis primitivorum Christianorum.*
- 32 *Annulus in digitis signum honoris.*
- 33 *Romanorum usus circa Annulos aureos, argenteos, ferreos.*
- 34 *Scholaribus, dum doctorantur, cur Annulus aureus detur?*
- 35 *Annulus cur in Sponsalibus, & in Matrimonio?*
- 36 *Annulus cur in quarto digito Sponse manus sinistra?*
- 37 *Digitorum manus hominum nomina.*
- 38 *Digitus grossiores ante cibum, quàm post.*
- 39 *Annulus S. Annæ Matris Deiparæ qualis, & ubi sit?*
- 40 *Annuli Sponsalitiij Deiparæ duo; & ubi sint?*
- 41 *Annulus Sponsalitiij soluto Matrimonio ansit Uxorij?*
- 42 *Annulus cur Episcopis datur in consecratione? Ejus mysteria.*
- 43 *Græci Antistites abstinentes ab usu Annuli aurei.*
- 44 *Annulum aureum Abbates ferunt ex Privilegio. Item Abbatissæ.*
- 45 *Annulum Moniales habent ut Sponsa Christi.*
- 46 *Annuli aurei prohibiti Clericis, exceptis Prælatiis, & Doctoribus.*
- 47 *Doctores, neque alij in dignitate Ecclesiastica constituti tenent Annulum in Missa.*
- 48 *Protonotarii non participantis anteneant Annulum in Missa?*
- 49 *Habitus domesticus Clericorum, & Sacerdotum qualis? Et quando peccent mortaliter ob vestes vanas?*
- 50 *Clericalis dignitas servanda.*
- 51 *Clericorum puritas interna.*
- 52 *S. Basilii, & S. Ephrem visio.*
- 53 *Clerici ne sint contemptibiles.*
- 54 *Lectores an habitum mundanum possint deferre?*
- 55 *Birrus quid sit? Et num. 62.*
- 56 *Modestia in vestitu Clericorum.*
- 57 *Vestales Virgines damnatæ ob vanitatem indumentorum.*
- 58 *Vestes Sacerdotum in Sacrificio debent esse splendide.*
- 59 *S. Sabbas honoratus ab Anastasio Imp. ob vestem humilem.*
- 60 *Musici laici in Ecclesiis S. Marci Venetiæ. & S. Antonij de Padua.*
- 61 *Lectores infantuli Martyrio coronati die 13. Julij, qui sint?*
- 62 *Sordes in vestibus Clericorum cavendæ.*
- 63 *Vestis Clericalis cur non detur sollempniter, sicut habitus Regularium, & Monialium?*
- 64 *Laici cur sæpè sepeliantur induti habitu Regulari S. Francisci?*

PRO adimplendo præcepto Clericalis Tonsuræ, satis non est Ecclesiasticis ministris capillos, & barbam rescindere, tondereque, ut probatum est supra; sed oportet, ut etiam vestem Clericalem, ad normam Sacrorum Canonum deferant; utrumque enim requiritur, ut quis dicatur Tonsuram servare; ut definitum fuit in Concilio Aquilejensi diæcesano anno 1595. de Vita, & honest. Cleric. in illis Verbis: *Habitus Clericalem declaramus eum esse, qui veste talari, & tonsura constat. Si ex duobus alterum desit, dicimus Clericalem*

habitu integrum non esse. Et in eodem Concilio Provinciali Aquilejensi celebrato Utini anno 1596. (in quo, inter alios Episcopos suffraganeos illius amplissimi Patriarchatus, inter venit, & subscriptus etiam Illustrissimus, & Reverendissimus Marcus Cornelius Episcopus Patavinus) sub eod. tit. de Vit. & Honest. Cleric. reiteratò dicitur; *Habitu verò Clericalem declaramus eum esse qui veste vel talari, vel breviori in itinere, ut paulò ante dispositum est, ac tonsura constat. Si ex duobus alterum desit, habitum Clericalem dimidiatum declaramus, ac dicimus, ut Constitutionibus de habitu Clericali deferendo disponentibus satisfactum non sit.* Quibus decretis conformis est declaratiò S. Congregat. Concil. Trid. ad sess. 23. cap. 6. quam refert Illustrissim. Episcopus Sarnellius d. tom. 1. Epistolar. Eccles. Epist. 16. pag. 120. hisce Verbis: *Non sufficit Corona, seu Tonsura sine habitu; sed computativè requiritur utrumque.*

Utigitur Sacerdos in exteriori, debito ornatu indutus compareat, opus est, eum vestiri Veste à Sacris canonibus præscripta; & quia Vestis Clericalis dupliciter considerari potest, vel in se, vel in accessoriis; primùm de conditionibus ipsius Vestis in se consideratè loquemur; dein de accessoriis eandem vestem concomitantibus.

Vestis Clericalis considerata propriè, principaliter, & in se; ut juri canonico sit conformis, debet tres condiciones habere, unam in forma, alteram in colore; tertiam in materia.

Forma Clericalis vestis est, ut sit oblonga, & demissa à collo usque ad talos (Talus autem est pars pedis; idest illud os, quod extuberat penes calcaneum. *Lauvent. in Amalthæa Onomastica Verb. Talus.*) & à contactu prædicti ossis Tali, quem vestis oblonga facit, dicitur Talaris; estque hæc forma antiquissima; ordinata à SS. Apostolis, ut notat Sarnellius d. Epist. 16. pag. 111. qua utebantur etiam hebræi ad exemplum suorum Patrum, & Patriarcharum; siquidem Jacob vestiverat filium suum dilectum Joseph veste Polymita. *Genes. 37. 3.* quæ quidem vestis erat ta-

laris, ut subdit ibidem Scriptura sacra *Verf. 23.* in illis verbis: *Confestimigitur, ut) Joseph) pervenit ad fratres suos, nudaverunt eum tunica talari, & polymita; miseruntque eum in cisternam veterem, quæ non habebat aquam.* Et idè usus vestis talaris magni æstimatus semper, fuit apud viros sapientes; conciliat enim ejus forma non mediocrem decorem, & gravitatem, & eadem utebantur Romani; præcipuè sub Antonino Caracalla Imperatore; qui hanc formam, & longitudinem vestium usque ad talos præscripsit Romanis; & ab ipso Imperatore vestes talares vocari cæperunt *Caracallæ*, ut tradit Ferrarius de *Re Vestiaria part. 2. cap. 28.* Et Magrius in *Hierolixic. verb. Caracalla.* ubi refert verba Eucherii de *Veste* sic dicentis: *Est veluti in Caracallæ modum, sed sine cucullo; quam in primitivo Ecclesiæ statu Clerici cæperunt in signum decoris uti.* Quare omnia Concilia, & omnes Canones Ecclesiæ, ac Sanctorum Patrum monita inculcant Clericis, & ministris Sacris, ut vestem talarem deferant; atque à brevibus tunicis abstineant; ut habetur in cap. *penult. 23. dist. cap. Clerici officia.* ubi Gonzalez num. 15. & 16. *De Vita, & honest. Cleric. Glossa in Clem. 2. Can. Videatur. eod. tit. Cæpola conf. 11. num. 31 Belletus Disquisit. Clerical. part. 1. §. 16. num. 12. Barbosa de Episc. alleg. 9. & de Jure Univers. lib. 1. cap. 40. num. 19. Emin. Card. de Lauræa in Epitome verb. Verb. Clericus quo ad habitum. pag. 151. & Sarnellius d. tom. 1. Epist. 16. pag. 126. & 127.* ubi Synodales constitutiones multorum Episcopatum refert, quæ ulterius advertunt, eandem vestes talares clausas esse oportere, non autem apertas antè, vel retrò; & (ut ajunt plures Canones) non expectoratas; ita ut neque caligæ, neque femoralia videri possint; & ejusdem longitudinis, atque talaris formæ debet esse pallium; (quod etiam in Conciliis vocatur cappa, tabardum, mantellum, toga, & ferrajolum,) quo utuntur Clerici supra vestem; ut differit idem Gonzalez in *Comment. ad. d. cap. Clerici officia num. 15. De vita, & honest. Cleric. & Sarnellius d. Epist. 16. pag. 121.*

ubi refert S. Epiphanium, qui *Hæres. 69.* describit phyponomiam hæresiarchæ Arrii, & de eo dicit; *dimidium pallium semper indutus, & stolam;* videlicet quod Arrii usus erat procedere vestitus veste, & pallio brevibus usque ad genua, non autem talaribus, ut sacri Canonēs etiam eo tempore decreverant; non solum in civitatibus, sed etiam per itinera; quamvis post decimum sæculum indulserint Ecclesiarum Prælati, ut in Villis, ob vias lutosas, Presbyteris satis esset deferre vestes, medietatem crurium attingentes; itinerantibus verò, si genua cooperirent; ut ibidem ex Concilio firmat idem Sarnellius; ita tamen ut pro celebratione Missæ, & in Divinis officiis Sacerdotes induti esse debeant semper Veste talari, & longa usque ad talos; quod est ex Lege Diocesana semper servatum in hac exemplarissima Diœcesi Patavina. Et hæc de prima conditione vestis Clericalis.

Altera ejus conditio respicit colorem; videlicet, quod sit nigra. Talis enim est universalis consuetudo Ecclesiæ conformis Canonibus sacris, per quos prohibiti sunt omnes colores in vestibus Ministrorum Dei. *cap. ult. in fin. 20. qu. 1. cap. 1. 21. q. 4. Clement ult. & ibi Glossa in Verb. partita. De Vita, & honestat. Cleric. d. cap. Clerici officia. & ibi Gonzalez num. 6. & 6. eod. tit. Sarnellius d. Epist. 16. pag. 112. & pag. 128. ubi adducit Simeonem Thessalonicensem ita de veste talari Clericorum sui temporis allocutum: Episcopus vestem nigram, quæ humilitatis, & religiosi timoris symbolum est, benedicit, & consecrandum jubet eam induere. Et Edictum Urbani Papæ Octavi, in quo sic legitur: Non vestiano (i Preti) da Prelati, ne portino veste d' altro colore, che nero.*

Porrò ignorandum non est in primitiva Ecclesia non fuisse in præcepto hunc nigrum colorem, & licuisse Clericis, uti quocumque colore voluissent in vestibus; liberum enim habebant vestitum, ut ait Decianus *lib. 4. cons. 50. num. 18. & Zerola part. 1. Verb. Clericos. §. 14.* sed præcipuè utebantur colore albo; vel quia eundem adhibebant Sacerdotes Aaronici, ut probavimus *supra Decif.*

23. num. 12. vel quia apud antiquos color albus in vestibus gratissimus erat, ut demonstrat Ferrarius *d. part. 1. de Re Vestiar. lib. 1. cap. 35. & lib. 3. cap. 10.* & ad vestem albam, qua suo tempore religiosi viri utebantur, videtur alluisse S. Hieronymus *lib. 1. contra Pelagianos* in illis verbis: *Quia serica veste non utimur, Monachi indicamur: si tunica non canduerit, statim illud è trivio, impostor, & grecus est.* Confirmatur usus coloris albi in vestibus apud primitivos Christianos etiam ex cohortationibus Clementis Alexandrini ad Ægyptios *Pedagog. lib. 2. & ex S. Athanasio in vita S. Antonii Abbatibus*, de quo narrat, ad eum desiderasse martyrium, ut vestibus albis procederet indutus; ad hoc ut à persecutoribus cognosceretur esse Christianus. Porro tam Ecclesiastici, quam alii fideles tempore S. Augustini coacti fuerunt dimittere vestes albas; ne viderentur sectatores Hæreticorum Novatianorum; qui illas adhibebant ad ostendendam, seu defendendam hæresim, quam prædicabant, esse scilicet mundos à quacunque labe peccati; prout referunt Eminent. Cardinal Baronius *anno 254. num. 100. & 127. & Sallies de S. Inquisit. lib. 3. cap. 7. regul. 231. numer. 142. ita scribens: Novatiani voluerunt nominari Cathari, id est mundi, seu puri, & suam munditiam, seu prætentam puritatem ea majorem affirmabant, quam habuerunt Apostoli: hinc illi candidis sese vestibus induebant, ut quales se prædicabant, tales exterius apparerent.* undè de illis acutè dixit S. Augustinus *libro de Agon. Christ. cap. 31. Nomen suum si vellet agnoscere, mundanos se potius, quam mundos vocarent.*

Igitur color albus in vestibus cessare cepit; & violaceus adhiberi, ut deducit Sarnellius *d. Epist. 16. pag. 113.* allegans illa verba S. Hieronymi *Epist. 3. ad Nepotianum: Vestes pullas æquè devita, ut candidas;* & prædicto colore violaceo Clerici seculares usi sunt usque ad quintum circiter sæculum, in quo Monachi ceperunt Sacros Ordines suscipere, & functiones Ecclesiasticas facere sacrificando, populum docendo, & Sacramenta administrando, & quoniam ipsi Mo-

Monachi nigras vestes consueverant induere, ut colligitur ex S. Hieronymo in *Epitaph. S. Marcellæ*; etiam Clerus sæcularis ex conversatione cum Clero Regulari; & Monachis prædictis amplexus est colorem nigrum in vestibus suis quotidianis; & retentus fuit color violaceus in vestibus à Prælatiis, & Episcopis, à Familiaribus Summi Pontificis ad distinctionem inferiorum Clericorum; & ab Alumnis Seminariorum Ecclesiasticorum, quibus permittitur vestis coloris violacei in memeriam antiquissimi usus, qui viguit in toto Clero sæculari circa eundem colorem.

14 Igitur hæc temporibus ornamentum Sacerdotum, & Clericorum proprium est Vestis talaris nigri coloris; & per consequens iisdem prohibitus esse censetur alius quicumque color in vestibus, & præcipue viridis, & rubeus juxta plura Conciliaria decreta, quæ hujusmodi colores in vestibus Clericorum damnant, & quæ referuntur ab Eminent. Card. de Lauræa in *Epitome Canonum. d. Verb. Clericus quo ad habitum. pag. 151.* ex quibus colligitur, abstinendum esse Clericis à prædictis coloribus in vestimentis; & ejus utendum fore vestibus nigris, modestis, non fulgidis, aut odoriferis; quod etiam præcipitur in *cap. Omnis jactantia. cap. Nullus eorum. cap. Episcopi. & cap. Sine ornatu. 21. q. 4.* Quæ autem hucusque dicta sunt de Vestis talari, & nigri coloris induenda à Clericis, & ministris Sacris, locum debent habere, non solum quando egrediuntur domo, & per vias incedunt; 15 sed etiam quando domi sunt, & inter domesticos parietes morantur, ut bene probat Conciliorum auctoritate idem. Sarnellius *d. Epist. 16. pag. 128. & 129.* ubi meritò reprehendit Ecclesiasticos illos, qui domum ingressi, statim talarum, nigramque vestem deponunt; & ornatas mores laico, colorataque induunt; vel tanquam mundani in femoralibus remanent, magno cum dedecore Clericalis dignitatis; & quod pejus est; eorum multi æstivo tempore, in habitu laicali stant, & sedent in ostio domus, vel deambulant in porticu, ac

via publica sine rubore; non absque scandalo gentis transeuntis; quæ ministros Christi intuetur tanquam illos de populo, sola camisia, & brachis, ad instar bajulorum vestitos.

Tertia conditio Clericalis habitus versatur circa materiam, de qua conficitur; videlicet, ut sit lanea, non serica; ut latè probat prælaudatus Episc. Sarnellius *d. Epist. 16. pag. 124.* ubi duodecim Concilia vestes è serico compactas prohibentia adducit, quibus ego addo Diæcesanam Synodum Patavinam, *Anni 1580.* sub Eminentissimo & Reverendissimo Federico Cardinali Cornelio Episcopo, *sub tit. de Vestitu Clericorum pag. 4.* ita loquentem: *Sit Clericorum vestis interna similiter, atque externa simplex, & talaris; non serica; non pretiosis pellibus associata &c.* Et aliam habitam *Anno 1624.* ab Illustrissimo, & Reverendissimo Marco Cornelio Antistite pariter Patavino; confirmatam ab ejus successoribus in Episcopatu, Illustrissimo, & Reverendissimo Georgio Cornelio *Anno 1647.* ac ab Eminentissimo, & Reverendissimo Gregorio Cardinali Barbado *Anno 1681.*, quæ *par. 2. tit. 1. De Vita, & honestate Clericorum. §. Vestes,* ita jubet: *Vestes, ut diximus, externæ sint talares, atrii coloris, simplices, non sericæ. &c.* Igitur debent Clerici adhibere Vestes talares, nigras, laneas; non autem holosericas, seu ex serico, juxta præfatas Constitutiones; & universalem sensum Ecclesiæ; de quo testantur Doctores à Barbosa in *Collect. ad d. cap. Parsimoniam num. 3. dist. 41.* Et de *Jure Eccles. Univ. lib. 1. cap. 40. num. 18.* ubi refert à B. Pio V. fuisse prohibitas Clericis vestes ex holoserico; & idem docent Pacian. in *tract. Cui incumbat onus probandi negativam. lib. 2. cap. 34. num. 38.* Menochius *tom. 10. consil. 912. num. 23.* Novarius in *Summa Bullar. p. 2. Comment. 72. num. 2.* & Carolus de Grassis de *Effectibus Clericat. num. 156. in Præjud.* Et quamvis de jure personæ nobiles possint pretiosioribus vestibus indui, prout scribit Tiraquellus de *Nobilit. cap. 20. num. 188.* Et hac ratione Clerici gaudentes hac prærogativa, vel quia nati ex nobili familia, vel quia Ecclesiasticam

18 cam dignitatem sunt consequuti, præsumant se vestibus sericis vestire; puto, eos hoc non posse licitè facere; siquidem inter nobiles Ecclesiasticos nobilior est ipse Episcopus, cui interdicitur à Cæremoniali Romano *lib. 1. cap. 1. ibi: Vestes autem (Episcopi) hujusmodi erunt, vel ex lana, vel ex Cameloto coloris violacei; nullo autem modo sericæ.* Quapropter laneas debent omnes Clerici sibi vestes conficere; saltem ex tenuissimis filis compositas, seu subtilissimas, quales sunt illæ, quæ ex stamine Mediolani, ac etiam Bergomi fiunt; & apud nos sunt in usu; quibus vestiuntur Clerici nobiles, modestiæ Clericalis amantissimi. Hæ sunt conditiones vestis Clericalis in se, ac propriè consideratæ.

Accessoria verò ejusdem Vestis debent & ipsa regulis Ecclesiasticis conformari; ut pro ornatu Clericorum deserviant, non autem pro ignominia. Sex sunt, quæ accedunt Vestis clericali, nempe 19 Zona, Collaris, Manicæ, Calcei, Pileus, & Annulus. Debent Clerici, se ad lumbos Zona præcingere; ut habetur in Evangelio *Luc. 12. 35. Sint lumbi vestri præcincti;* & non mediocri defestuse est illorum, qui absque zona, 20 cinturavè incedunt; extat enim Proverbium: *Discincta vestis, discinctus animus;* & secundum Juvenalem deridendi sunt, qui discincti sunt. *Satyr. 3.*

Non pudet ad morem discincti vivere Nactæ?

Idcirco frequentes sunt Synodales Constitutiones, quæ Clericis præcipiunt zonas, & cinturas supra vestem habere, ut ostendit Sarnellius *d. Epist. 16. pag. 130.* ubi memorat Decretum magni Tarasii Patriarchæ Constantinopolitani Anno 784; de quo Surius in ejus vita 25, *Februar.* jubentis Clero suo, ut quisque uteretur *cingulis contextis ex pilis caprarum.* Ceterum quo ad materiam cinturæ, servandum fore ab omnibus Decretum Synodi Mediolanensis anni 1514. prohibentis, *Ne cingula serico, retisve instar contexta, aut confecta è co-* 25 *vio.* ac proinde adhibenda essent ex stamine nigri coloris; juxta laudabilem consuetudinem Sacerdotum hujus Se-

minarii Patavini. *Collaria debent esse simplicia, alba, non lata, seu diffusa* 21 *more Laicali; de quibus ita præcipit Concilium nostrum Provinciale Aquilejense anni 1596. Collaria Camistarum, quocunque modo crispata, seu laticinata damnamus, reicimus, & personis Clericalibus minimè convenire pronunciamus. Manicæ ejusdem Vestis, itidem sint atricoloris, non ad ornatum incisæ, vel acuspictæ, ait Synodus ultima Patavina part. 2. cap. 1. Vers. Vestes.* Et cavendum est à nimia longitudine, vel latitudine manicarum ad laicorum imitationem. Subuculæ verò albæ, quæ reflexæ supra nigram vestem ponuntur, debent esse non lactucatæ, non pinna- 22 *tæ, nimixvè latitudinis; sed parùm inverlæ, ac simplices, ut legitur in Synodo Florentina anni 1619. Calcei sint nigri coloris non ad formam mundanam; sed juxta modestiam Clericalem; nam Summus Pontifex in cap. Clericis officia. De Vita, & honest. Cleric. decernit, quod Clerici, Sotularibus consuetiis, aut rostratis non utantur. Et Synodus Senonensis can. 24. vetat: Ne Clerici lunatis, seu cornutis, aut nimis fenestris calceis utantur. uno verbo, ut legitur in cap. Clericus. dist. 42. Clericus professionem suam & habitu, & incessu probet; & nec in vestimentis, nec in calceamentis decorem querat. Pileus sit ex lana simplici, non ex serico; non aculeatus, non turbinatus, non fastigiatus, non nimis latus, vel restrictus; ut loquuntur Concilia, quæ cumulat idem Sarnellius in d. Epist. 16. pag. 132. Et quoniam sæculares instabiles sunt circa pileorum formam; eamque de die in diem immutant; cordi Clericorum esse debet monitio S. Caroli in Concil. Mediolan. ann. 1565. Omnem habitus, & ornamenti novitatem Clerici fugiant.*

Quò verò ad Annulum, ultimum ex ornamentis exterioribus Clericorum, p̄tura veniunt notanda. Primò, quod Annulus dicitur a rotunditate, quasi diminutivum à Verbo *Annus*, composito ex *Am* id est *circum* & ex *Ng*; nempe *flu*; videtur enim annus circumfluere; & circulariter redire in seipsum; juxta illud Poetæ

*Atque in se sua per vestigia voluitur
Annus.*

undè Ægyptii ad illum significandum formabant Draconem, caudæ suæ extrematatem mordentem, & sic figuram rotundam formantem. Secundò: Annulus aliquando significat fibulam, quâ ponebant antiqui ad pallium conglutinandum ante pectus, prout nunc in usu est in Ecclesiasticis pluvialibus; & ita videtur intellexisse Apostolus Jacob in sua Epist. cap. 2. vers. 2. ubi dixit: *Si introierit in conventum vesterum Vir, aureum annulum habens in veste candida: id est ansulam, qua infibulabatur candida vestis, ut ex Josepho Hebræo lib. 13. Antiquit. cap. 9. autumat Emin. Card. Baronius ad Annum 34. num. 80. Et ex libro Exodi cap. 28. vers. 28. in illis verbis: Stringatur Rationale annulis suis, confirmat Magrius in Hierolexic. Verb. Annulus; ubi addit Virgilii versum Æ. neid. 1.*

*Aurea purpuream subnectit fibula
vestem.*

Tertiò. Apud antiquos Annulus idem erat ac Sigillum; vel quia sigilla vocabantur hoc nomine; vel quia in Annulis insculptum erat signum, quo eos deferentes Litteras sigillabant; & ideò Rex Assuerus ad instantiam Esther Reginæ sic pronunciaisse fertur: *Esther capit. 8. vers. 8. Scribite sicut vobis placet, Regis nomine, signantes Litteras Annulo meo.* & in libro Daniel. cap. 6. & cap. 14. habetur: *Rex claude ostium, & signa Annulo tuo.* Hinc Sigillum Romani Pontificis vocatur *Annulus Piscatoris*, ut advertit Magrius d. verb. *Annulus colum. 2.* quo loci eruditè docet, Papam adhibere tria sigilla, unum est *Annulus Piscatoris*, quo signantur Brevia in cera Rubra, ut videmus in Brevibus pro Indulgentiis, pro Oratoriis privatis, pro dispensatione ad ordines, & similibus; & sic vocatur à figura Divi Petri in actu piscationis. Aliud Papæ sigillum dicitur *Plumbum*, quo in Cancellaria Apostolica signantur Bullæ; in una parte, cuius plumbi extant capita amborum Apostolorum Petri, & Pauli, & in altera nomen regnantis Pontificis, ut quotidie videmus in Bullis Apostolicis

in materia beneficiorum; quæ quidem Bullæ beneficiorum si sunt in forma gratiosa; plumbum, seu sigillum supradictum est in eis appensum chordâ 29
sericâ rubei, croceique coloris; quando verò sunt in forma *Dignum*, appenditur sigillum plumbeum cum chordâ cannapis. Tondut de Benefic. part. 2. cap. 4. num. 1. & 2. Thomas de Rosa de Exequutorib. Litt. Apost. p. 1. cap. 2. num. 71. & per appositionem plumbi Litteræ censentur expeditæ. Rota coram Ludovis. Decis. 440. num. 5. & hoc sigillum plumbeum frangitur statim sequuta morte Pontificis; & illicò post novi Pontificis creationem formatur novum plumbum cum suo nomine. Pyrrhus Corrad. in Praxi Dispens. Apostol. lib. 2. cap. 4. nu. 1. Hic autem usus signandi Litteras Apostolicas cum plumbo est antiquissimus, siquidem viguisse etiam tempore S. Sylvestri Papæ, S. Leonis primi, & Sancti Gregorii Magni probat Magrius in Hierolexic. Verb. Bulla col. 2. in fin. Serenissimum quoque Dominium Venetum, Litteras suas plumbo obsignat ex Indulto Alexandri Papæ III. ut testantur Historiæ, & Palatii in Fastis Ducalib. ad Vitam Sebast. Ciani Ducis. Sed etiam alios Principes tum Ecclesiasticos, tum Laicos consuevisse signare Litteras plumbo demonstrat Sarnellius tom. 2. Epist. 33. per totam. Tertium sigillum Papale est illud, quod ponitur in Bullis Pontificis Concistorialibus, quæ manu ipsius Papæ, & à cunctis Cardinalibus, seu à majori eorum parte firmantur; & consistit in formatione, signi Crucis cum aliquo præclaro dicto, seu aliqua Sacræ Scripturæ sententia, ad libitum ipsius Pontificis subscribentis; ut subdit ibidem Magrius d. verb. Bulla col. 4. & 5: adducens ipsa dicta, & motus Scripturales diversorum Põtificum, à curiosis videndos. Primitivi Christiani sculpebant in Annulis, pro signandis Epistolis, nomen Christi abbreviatum; (quod etiam hinc temporibus apud aliquos servatur, cum his Litteris IHS.) vel solam Crucem, ut de Anno S. Macrinæ agit in ejus vita S. Gregorius Nyssenus, vel imaginem alicujus Sancti, ut S. Jo. Chryostom. ait

ait in *Oratione de Laud. S. Meletii.*

Quartò Annulus apud antiquos in digitis portabatur in signum honoris, & ingenuitatis. *l. Etiam. & per tot. ff. de fure aureor. annullor.* qua de causa, ut plenè honoraretur filius prodigus reversus ad patrem, is *Dixit ad servos suos: Citò profertè stolam primam, & induite illam; & date Annulum in manu ejus. Luc. 15. 22.* Et de Annulo aureo agit Tiraquell. *de Nobilit. cap. 37. sub num. 160.* atque inter antiquos *Plinius lib. 33. cap. 1.* quem refert Sarnellius *d. Epistol. 16. pag. 136. & 137.* advertens, quod apud Persas nulli licebat Annulum deferre, nisi à Rege sibi dono datum, ut scribit *Cælius Rodigin. lib. 18. cap. 18.* quod fuisse in usu etiam apud *Ægyptios* est credendum; nam *Genes. 41. vers. 42.* ob interpretatum Somnium Pharao tulit *Annulum de manusua, & dedit eum in manu Joseph.* Apud Romanos autem Annulus aureus portabatur à nobilibus, & & ingenuis; argenteus à libertinis; at ferreus à servis; insculpebant autem in iisdem annulis varia stemmata, ut refert *Menochius in Storeis cent. 2. cap. 25.* ubi ex *Gregor. Tholosan. lib. 2. de Republ. cap. 16.* quod in annulo Regis David insculpta erat effigies Leonis, quia ipse Rex descendebat è tribu Juda, de qua scriptum est *Vicit Leo de Tribu Juda. Apoc. 5. 5.* vel quia cum Pastor esset, Leonem occiderat. Item Annuli continebant amicorum imaginem, unde *Ovidius de Tristibus lib. 1. Elegia 6.* cecinit:

Hæc tibi dissimula, sentis tamen omnia dici,

Indigito qui me fersque, referisque tuo.

Effigiemque meam sulco complexus in auro,

Cara relegati, quæ potes, ora vides.

Concordat *S. Ambrosius lib. 1. de Offic. cap. 49.* scribens quod plures è Romanis habebant in annualis imagines *Bruti, & Cassii interfectorum à Cæsare;* qua de causa fuerunt supplicio damnati, Ex his sequitur, ideò dum Scholares doctorantur, inter insignia in eorum digito Annulum aureum imponi; quia sci-

licet Doctor dicitur nobilis. *Bart. in l. Judices. C. de Dignit. Et in dignitate constitutus. Abbas in cap. Quanto. num. 1. de Magistris. Menochius lib. 2. consil. 126. num. 7.* Et censetur contrahere Matrimonium cum scientia. *Jordanus lib. 4. tit. 1. num. 309.*

Quintò Antiqui dabant Annulos pro arrha in contractibus, & promissionibus suis; exemplumque extat in *Genesi cap. 38. num. 18.* ubi Judas ait *nurvisue Thamar: Quid tibi vis pro arrhabone darii? quæ respondit, Annulum tuum.* Et hinc factum est, quod in contrahendis sponsalibus, in quibus fit promissio de futuro Matrimonio Sponsus det Sponsæ annulum aureum. *Plinius d. lib. 33. cap. 1.* scilicet in signum fidei, & in arrham promissionis. *cap. Nostrates. 30. q. 5.* atque in suscipiendo Sacramento Matrimonii, annulum à Sacerdote benedictum Sponsus imponit in digito annulari sinistrae manus Sponsæ; ut præcipit *Rubrica Ritualis Romani de Ritu celebrandi Matrim. Sacrament.* nempe in digito quarto, ut erga Sponsum admoneatur Sponsa affectum cordis præstare; siquidem in eo annulari digito venula quædam extat, seu nervulus, cordi conterminans, ut ait *text. in cap. Fœminæ. 30. q. 5.* *Magrius in Hierolexicon. d. Verb. Annulus col. 1. in fin. & Serra in Synonim. Appar. d. Verb. Annulus. Vers. Fidei symbolum.* Nomina digitorum manus hominum sunt, primi *Pollex,* à pollendo, quia in eo consistit tota vis manus humanæ. Secundi *Index,* quia cum eo indicantur res, & demonstrantur. Tertii *Medius,* quia in medio aliorum consistit. Quarti *Annularis* à supradicta annuli impositione, & delatione; & *Quinti Auricularis,* quia cum ipso aurem prurientem homines, scalpere solent. *Joann. à S. Geminiano in Summa de Exempl. & rerum Similitud. lib. 6. cap. 48.* ubi notat, quod annulus in digito est fortitudo in opere, quæ necessaria est in perseverando; est enim annulus sicut corona digiti, quia sola perseverantia coronatur. Ulterius advertit, digitos esse grossiores ante cibum, quàm post; undè annulus, qui vix ante cibum de digito trahitur, facillè post cibum

bum egreditur: ex quo discimus, quod sicut digitus jejunos fortius tenet annulum, quàm refectus; ita homo abstinens, & sobrius fortior est ad perseverandum in bono, quàm gulosus, & delitiosus. Annulus Sponsalibus S. Annæ Matris Beatissimæ Virginis Mariæ Matris Dei fuit argenteus cum gemma è Chrystallo, & servatur à Monialibus S. Sylvestri Romæ, teste Masino in *Schola Christiani cap. 1. pag. 4.* A quo ulterius narratur *cap. 4. pag. 29.* ipsam Deiparam duplici Annulo fuisse desponsatam, uno à Sancto suo Sponso Joseph sibi exhibito, qui servatur in civitate Semurii, vulgò *Semur*, in Burgundia; altero à Sacerdotibus Templi, in quo fuerat educata; & custoditur Perusii in Ecclesia Cathedrali S. Laurentii; & de his plures auctores cumulat. Sed utrùm Annulus sponsalium, soluto Matrimonio, sit ipsius Sponsæ, vel heredu m mariti? Ad favorem Sponsæ respondent Addentes ad *Bart. in l. 1. §. Nec Castrense. sub num. 10. Litt. C. ff. de Collat. honor. per textum in l. Cum te. cum duab. seqq. C. De Donatione ante Nuptias.*

42 Sexto in Ecclesia Latina Annuli aurei usus concessus est Episcopis, in signum spiritualis conjugii cum Ecclesia, ad quam assumuntur; & ided in eorum consecratione, dum Episcopus consecrator dat eis annulum benedictum, dicit: *Accipe Annulum, fidei scilicet signaculum; quatenus Sponsam Dei, Sanctam videlicet Ecclesiam, intemerata fide ornatus, illibate custodias.* Et de Annulo Episcoporum agit S. Optatus Milevitanus, (qui floruit Anno Christi 365.) in libro 1. contra *Parmen.* Et S. Augustinus *Epist. 162.* & multa sunt Annuli Episcopalis mysteria præter Symbolum prædicti spiritualis Matrimonii, nam significat Dignitatem Episcopalem, ided Annulus debet esse aureus; gemmaque pretiosa ornatus; ferebatur olim in digito indice; quia Episcopus doctrinis cælestibus debet indicare populo viam salutis; & attento veterum usu signandi rescum Annulo; hic denotat in Episcopo, quod debet obsignare fideles imagine Christi, & ex ejus rotunditate in

rerum æternarum contemplatione insistere; ut ex doctrinis SS. Patrum colligit Magrius in *Hierolexic. d. Verb. Annulus. col. 1.* Bissus in Hierurgia *cod. verb. num. 372.* Gavantus ad *Rubic. Missal. part. 2. tit. 1. num. 6.* ubi advertit, Episcopum in Missa tenere Annulum in digito annulari, non autem in Indice; ne eo coronato tangat sacrum Corpus Christi, oum sit tangendum ab humilibus; Et Sarnellius *d. Epist. 16. pag. 137. tom. 1.* ubi notat, Episcopos Græcos olim abstinuisse ab usu Annuli; quandoquidem Latini de eodem usu irridentur à Petro Patriarcha Antiocheno in *Epist. ad Michaelem Patriarcham Constantinopol.* ita dicens: *Quid enim nostra interest, quod illorum Sacerdotes barbam radant? Quid etiam, quod Annulos gestent, in symbolum contracti cum Sancta Ecclesia Connubii?* Abbates etiam, & alii inferiores Prælati habentes usum Pontificalium, deferunt Annulum ex Privilegio Apostolico ad ornatum suæ Dignitatis. *cap. Indemnitatibus. De Elect. in 6 cap. Ut Apostolica de Privileg. cod. lib. ut fusè disputat Tamburin. de Juro. Abbat. tom. 1. disp. 20. Quæst. 1. à num. 5. & seqq.* Et per participationem ejusdem Privilegii Abbatissæ quoque habent jus deferendi Annulum aureum. DD. apud *Lezanam tom. 6. in Mare Magno Carmelit. num. 385. & 386.* ipsæ verd Moniales illum portant tanquam Sponsæ Christi; de quibus verificatur id, quod de se profitebatur S. Agnes: *Annulo suo subarravit me Dominus meus Jesus Christus.* Notat id de Virginibus Magrius *d. Verb. Annulus col. 1.*

His delibatis ad eruditionem circa usum Annulorum aureorum; perstringendo ea, quæ spectant ad ornatum, & modestiam Sacerdotum; sciendum est, clericis, Sacerdotibus, ac aliis Ministris Ecclesiasticis non esse licitum Annulos aureos in digitis deferre; nisi sint Episcopi, vel Prælati, vel in dignitate Ecclesiastica constituti, vel Doctores. *d. cap. Clerici officia. De Vita, & Honest. Cleric. Joan. Andræas in d. cap. Ut Apostolica. De Privileg. in 6. ubi dicit: Clericus annulatus vel Episcopus, vel fatuus. Naldus verb. Clericus num. 4. Pax Jordanus*

47 *nus tom. i. lib. 4. tit. i. num. 309. & Sarnellius d. Epistol. 16. pag. 138. & 139. hac utens distinctione; quod (exceptis Episcopis, & Prælati usu Pontificalium habentibus) constituti in Ecclesiastica dignitate, quales sunt Præpositi, Archidiaconi, Canonici Ecclesiarum Cathedralium, Prothonotarii Apostolici, & Doctores in Theologia, in utroque jure; seu in Philosophia; possunt deferre in digito Annulum aureum extra Missam: at in celebratione Missæ nullus eorum annulum tenere potest, ut pluries declarando prohibuit; & prohibendo declaravit Sacra Rituum Congregatio; cujus decreta referunt Gavantus d. *par. 2. tit. 1. num. 6.* & in Manuali Episcoporum. *verb. Annulus.* Bissus d. *Verb. num. 373.* Magrius eod. *Verb. col. 2.* Jordanus d. *lib. 4. tit. 1. num. 309.* Barbosa Decis. *Apostolic. verb. Annulus.* ubi firmat, quod Annuli usus in Missa prohibetur omnibus etiam Doctoribus, & Prothonotariis non participantibus, ex S. Cong. Rit. 17. *Febru. 1623.* Et etiam Canonici Ecclesiarum Cathedralium. ex eadem S. Cong. 10. *Novemb. 1628.* Cecoperius d. *Canonicis. lib. 3. num. 33.* Quibus Decretis attentis cavendum est ab eodem Barbosa Decis. *Apost. verb. Prothonotariatus Titularis num. 6.* ubi ex Decreto S. Congreg. ejusd. 21. *August. 1601.* asserit, dictos Prothonotarios posse habere annulum, dum celebrant, sed sine gemma; quia supradicta posteriora decreta id vetant; & ipsemet Barbosa de *Jure Eccles. Univ. lib. 1. cap. 23. num. 29.* dicit, ex eodem Decreto 21. *Augusti 1601.* eis non licere in Missa Annulum gestare.*

49 Estigitur conclusio, quod Sacerdotes, & Ministri Sanctuarum ad eorum exteriorem ornatum debent induere vestes tales, nigri coloris, laneas, non ferreas, eas zona præcingere; abstinendo à collaribus, manicis, calceis, pileis ad formam mundi elaboratis; annulos in digitis non deferre; & ab omni jactantia, & vanitate vestimentorum esse alienos; ut præcipiunt Sacri Canonis longa manu congesti à Menochio de *Arbit. Judic. casu 392.* à Belletto *Disquis. Clerical. p. 1. De Disciplin. Cleric. S.*

16. à Carolo de Grassis de *Effectibus Cleric. in Prælud. à num. 270. & seqq.* à Gonzalez in d. *cap. Clerici officia. 15. de Vita, & honest. Cleric.* & novissimè ab Illustrissimo Episcopo Sarnellio d. *tom. 1. Epist. 16. per totam.* Siquidem Clerici contrarium temerè facientes non sunt immunes à peccato mortali, ut ex Card. Turcrem. & aliis notat Carol. de Grassis de *Effectibus Clericat. numer. 150. in Prælud.*

Cæterum contra hucusque allegata nonnulli Clerici, quos vestes mundani ritus delectant, sequentes faciunt objectiones.

Primò: Clerici tenentur servare dignitatem sui ordinis. Sed ad dignitatem servandam valde confert vestitus nobilis, & vestis pretiosa; ut docet Tertullianus *lib. de Pallio;* & Quintilianus *lib. 8. in Proemio.* Ergo Vestes sericeæ, & cum elegantia forma non sunt Clericis prohibendæ.

Secundò: in Clericis non est attendenda Vestis, sed puritas cordis; ut ait S. Hieron. in *Epist. Ad Oceanum.* relatus in *Concil. Aquisgran. can. 98.* Igitur si bonus est Clericus, parum interest si induat splendidas Vestes.

Tertiò facit exemplum S. Basilii Magni, quem (ut scribit Amphilochius in *eius vita,*) S. Ephrem vidit sic splendide vestitum, ut in corde suo hæsitaverit de ejus sanctitate; sed Deus fecit faciem S. Basilii splendescere tanquam ignis; Ergo non implicat, Sanctum esse, & splendidas vestes deferre.

Quartò: Clerici non debent se contemptibiles reddere, dicente Apostolo ad *Titum cap. 2. vers. ult. Nemo te contemnat.* Sed si vestes laneas, humiles, ac laceratas induant, à laicis contemnentur, prout contemptus fuit S. Martinus à tribus Episcopis in ejus electione ad Episcopatum ob vilitatem vestimentorum, ut narrat Sulpitius Severus in *eius vita.* Ergo.

Quintò in *Concil. Bracharen. primo, in can. 29.* ita est statutum: *Placuit, ut Lectores in Ecclesia ordinati in habitu seculari non psallant.* Ergo extra Ecclesiam habitus secularis non est prohibitus Clericis, quales cen-

sentur fuisse prædicti Lectores.

55 Sexto tandem in cap. *Si quis Virorum. dist. 30.* definitur; quod si quis reprehendat, vel iudicet alios Clericos, qui *birris utuntur, & alia veste communi, quæ in usu est, anathema sit.* Sed *Birrus* seu *birrum* est vestis pretiosa, & rubri coloris, ut demonstrat Magrius in *Hierolexico Verb. Birrus*; ubi allegat S. Augustinum *serm. 50.* dicentem: *Aliquando tamen offeratur mihi birrum pretiosum.* Ergo Clericis licitum erit uti vestibus pretiosis, & coloratis.

Histamen minimè obstantibus, non est recedendum ab observantia Sacrorum Canonum, & Synodalium Constitutionum, prohibentium Clericis, & Sacerdotibus vestes sericas, pomposas, mundanas, & variegatas; ut probatum est supra; respondetur enim.

36 Ad primam objectionem; quod dignitas Sacerdotalis est servanda per modestiam in vestitu, non per vanitatem juxta tex. *n. cap. Clericus. dist. 32.* ubi dicitur, quod *Clericus professionem suam & habitum, & incessu probet; & nec in vestitu, nec in calceamentis decorem querat*; ut dictum est supra;

57 Ad secundam; puritatem quidem internam in Ministris Sacris requiri; sed ad illam tuendam, & demonstrandam opus esse abstinere à vanitate vestitum, quæ indicant malitiam cordis. Hinc Livius *lib. 4. cap. 44.* & *lib. 8.* refert, Posthumiam, & Minutiam, Virgines Vestales damnatas de incestu ob ameniorem cultum vestimentorum. Hinc S. Hieronymus. *Ad Eustoch. de custodia Virginit.* describens Clericos vanis vestibus indutos, subdit: *tales cum videris, Sponsos magis existimato, quam Clericos.*

38 Ad Tertiam; non officere exemplum S. Basilii Magni, cujus vestes splendæerant in Sacrificio Missæ, & in functione Pontificali; non autem in usu quotidiano, & domestico; de quo ipsemet Sanctus in *Regula cap. 22.* ait: *Studendum est nobis, ut omnium infimissimum, & quod in genere indumentorum infimum est, id summoperè nobis est amplectendum.*

Ad Quartam respondetur, tantùm abest, Clericos per vestes humiles, ac modestas à laicis contemni; quod immodè pereasdem valdè honorari. Sit exemplum S. Sabbæ Abbatis, qui cum 59 Legatus accessisset cum multis Patribus ad Imperatorem Anastasium, & à Cubiculariis ob paupertatem vestis rejectus fuisset ab ingressu Imperialis Aula; vocatus postea jussu Imperatoris, ut vidit illum humili veste, ac cilicio indutum, è throno descendit, & tanquam virum Sanctum honore summo recepit, fecitque sedere, ut ex Cyrillo Monacho in *Vita S. Sabbæ* notavit Emin. Card. Baronius ad *Annum Christi 512. num. 13.* Quod si S. Martinum contempserunt tres illi Episcopi; erant de illis, de quibus ait Scriptura: *Nos insensati vitam illorum aestimabamus insaniam, & finem illorum sine honore; ecce quomodo computati sunt inter filios Dei. Sapient. 5. 5.*

Ad Quintam respondetur; canonem Concilii Bracharenfis loqui de Lectoribus, qui non erant Clerici; sed Laici admissi ad cantandum in Ecclesia ob vocis amœnitatem; ut hic Patavii plures Musici Laici in Ecclesia Divi Antonii Confessoris, & Venetiis in Ducali Basilica Divi Marci; qui quidem dum cantant in Ecclesia, non apparent in habitu sæculari, sed induti sunt superpelliceo; quamvis extra Ecclesiam vestibus laicis induti procedant. Confirmatur hæc responsio ex annotationibus Emin. Card. Baronii ad *Martyrologium Romanum die 13. Julii*; ubi dicitur, *martyrio coronatos plurimos Lectores infantulos*; explicat enim Emin. Cardin. Baronius, quod illi Lectores infantuli non erant Clerici, neque ordine Lectora- 61 tus insigniti, sed *pueri ob vocis elegantiam ad canendas res Ecclesiasticas modulis musicis imbuti*; & allegat Venantium Fortunatum *libro secundo in Carmine de Cler. Paris.* ita scribentem.

Hinc puer exiguis attemperat organa cannis,

Inde senex largam ructat ab ore tubam.

Cymblicæ voces calamis miscentur acutis,

Dis-

Disparibusque tropis fistula dulcesonant.

Tympana rauca senum puerilis fistula mulcet,

Atque hominum reparant verba canora Lyram.

Ad ultimam respondetur; vestem, quam antiqui Birrum vocabant, modò pretiosam, modò vilem, & vulgarem fuisse; ut bene explicat Octavius Ferrarius *de Re Vestiar. part. 2. lib. 1. cap. 26.* ita dicens: *Birri igitur Lacernæ fuerunt rufi coloris; & quemadmodum Lacernæ materia, & colore aliæ aliis pretiosiores, ita & Birri. Quare falli eos necesse est, qui vestem semper pretiosam dixerunt; meritoque Zonaram, & Balsamonem reprehendit Salmasius, quod ad canones Bñps cupi- nàs wñtas exposuerunt, sericas vestes, nam licet fuerint Lacernæ, & Birri serici, non tamen omnes tales fuerunt. Et paulò post, relatis verbis d. cap. Si quis Virorum. dist. 30. subdit: Birrus enim, sive Lacerna communis vestis erat. Concordat Albericus in Dictionar. Utriusque Fur. verb. Birrus; dicens, est vestis Rusticorum. C. Nemini licere vel in frenis lib. 11. super verbo chlamidibus, quasi vestis grossa, & vilis. 30. dist. Si quis Virorum per Archidiacon. Idcirco nihil concludit objectio: & quò ad verba S. Augustini, dicendum est, eum locutum de veste Pontificali, quam decebat esse pretiosam; Birrus namque, ut probat Magrius d. verb. erat Mozzetta, quam portant Episcopi supra tunicam, seu supra Rocchettum.*

Corollarii loco non est ignorandum, quod sicut reprobatur in Clericis omnis iactantia, & ornatus vanus corporis, sufficit, odores, ac unguenta; ita non laudantur sordes, seu immunditiæ in vestimentis, ut scribit S. Hieronymus *Epist. 21. ad Eustoch. Et serm. de Ascens. § 1.* Et idèd legitur, D. Augustini vestes, calceos, atque omne lecti apparatus confectum fuisse ex honesta materia; & de Divo Bernardo, cui semper placuit paupertas; sordes illi numquam placuisse; quod prosequitur Abb. in d. cap. Clerici officia u. 17. *De Vita, & Honest. Cler. & Bellettus d. part. 1. §. 16. à num. 18. & seqq. Quare*

de S. Philippo Nerio scribit Petr. Jacob. Baccius in *eius Vita lib. 2. cap. 14. num. 8. Amara la politezza, e gli dispiaceva somnamente la sordidezza; & in particolare ne i vestimenti: onde spesso dicea quel detto di San. Bernardo: Paupertas mihi semper placuit, sordes verò nunquam.*

Postremò si quis petat, qua de causa Regulares novitii, atque Moniales cum solemnitate vestiatur à suis Superioribus habitu Regulari; at Clerici seculares de per se assumant, & induant Vestem Clericalem? Triplex datur responsio Una, quod olim, dum minor esset numerus Clericorum sæcularium, hi quoque recipiebant vestem talarem de manu Episcopi cum solemnè ritu; prout legimus in *Vita S. Germani apud Surium die 3. Julii; & S. Tarasii die 25. Februarii.* Altera responsio est, dari habitum Regularibus, & Monialibus solemnè, quia in eo debent Deo servire, atque divinas laudes celebrare; non etiã Clericis sæcularibus, quia hi non exercent sua ministeria in Ecclesia sola veste talari induti, sed super ea imposita cotta, quæ dicitur Superpelli- ceum; quod quidem solemnè ritu datur iisdem Clericis ab Episcopo, orante, ut in Pontificali: *Induat te Dominus novum hominem cum actibus suis. &c.* Tertia est, quod in Curii Episcopalibus benè directis nullus induit vestem Clericalem, nisi de licentia Episcopi, prævio examine de ejus studio, indole, moribus, & aptitudine ad Ecclesiasticam militiam, ut servatur in hac Diœcesi Patavina. Porrò licentia ipsa supplet antiquam solemnè tradendi Vestem Clericalem; quia licentia est gratia, per quam alicui licet, quod priùs non licebat. Cardin. in *Clement. fin. num. 9. de Elect. & Fagnanus in cap. Non amplius. num. 64. de Institutionib.* Qui plura desiderat, legat Franciscum Hallier *De Sacris Ordinationib.* Et Episcopum Sarnellium *Epistol. Ecclesiastic. tom. 2. Epist. 30.* ubi hoc quæsitum examinat.

Sed nec illud tacendum, quod docet idem Sarnellius de Habitu Religioso *tom. 1. Epist. 29.* olim scilicet fuisse in usu apud fideles laicos, ut instante eorum morte, peterent, & obtinerent vestiri

vestiri habitu Regulari in signum penitentia; undè factum est, ut nostris temporibus sæpè videamus laicos defunctos, habitu penitentiali S. Francisci indutos sepeliri.

DECISIO L.

ARGUMENTUM.

Mysticum ornatum, quo Sacerdos litaturus indutus esse debet, continet præsens Decisio: & est. recitare Matutinum cum Laudibus ante celebrationem; ac Sacras Vestes induere. Mortale esse non recitare Matutinum, ac Laudes ante Missam, (justa causa cessante) juribus, atque rationibus contra Neoterios probatur, ad mentem antiquorum Doctorum. Sacrarum Vestium numerus, nomina, mysteria, ususque necessarius in Sacrificio ostenditur. Pileolus, ac Perucha celebrantibus Missam proscripti. Color in vestibus Sacris variandus juxta Rubricas. Clerici sepe liendi cum vestibus sacris suorum ordinum. Calix ad manus Sacerdotis mortui non ponendus. Vestes lugubres, vulgò di Scorruzzo; à Clericis in morte parentum non induendæ.

S U M M A R I U M.

- 1 Matutini, ac laudum recitatio ante Missam an de præcepto?
- 2 Rubrica Missalis bis præcipit recitationem Matutini ante Missam.
- 3 Rubricæ Missalis habent vim legis.
- 4 Decretum S. Congr. Rituum de servandis Rubricis Missalis est Lex.
- 5 Ritus, & Rubricas Missalis asserens posse sperni est excommunicatus.

- 6 Contemptus Legis est peccatum mortale.
- 7 Contemptus Legis est eam frangere ex consuetudine.
- 8 Consuetudo antiquissima recitandi officium ante Missam.
- 9 Consuetudines Ecclesiæ antiquissima sunt obligatoria.
- 10 Synodales Constitutiones præcipientes recitare Matutinum ante Missam.
- 11 Synodales Constitutiones obligant Digacanos sub pena peccati.
- 12 Doctores XLV. affirmantes esse mortale celebrare Missam non recitato Matutinum cum Laudibus.
- 13 Doctoribus antiquis adhaerendum potius, quam modernis.
- 14 Rubricæ Missalis num directive tantum?
- 15 Rubricæ Missalis omnes Preceptivæ; & servandæ sub mortali.
- 16 Matutinum non recitare ante Missam; an sit res levis?
- 17 Matutini recitatio, ac Missæ celebratio an connexæ?
- 18 Missæ celebratio est renovatio Sacrificii cruenti facti à Christo in Cruce.
- 19 Consuetudo non recitandi Matutinum ante Missam an alicujus sit valoris.
- 20 Consuetudo damnata ut abusus semper est peccaminosa.
- 21 Celebrare non recitato Matutinum ob justam aliquam causam, non est mortale.
- 22 Amittus nomina, & Mysteria.
- 23 Albæ, vulgò Camiso, nomina, usus, mysteria.
- 24 Alba S. Bonifacii Episc. & Mart. in Cathedrali Viterbiensi.
- 25 Cinguli nomina, & significationes.
- 26 Subcingulum quid esset?
- 27 Manipuli nomina, ac mysteria; & ejus usus.
- 28 Manipulus non portatur in Processionibus.
- 29 Stola Mystica significationes; ac usus diversus apud plures, ut hic.
- 30 Planeta, seu Casula nomina, forma

- ma antiqua, moderna, significatio.
- 31 Historicus, Allegoricus, Tropologicus, ac Anagogicus sensus, qui sint?
 - 32 Missa an celebranda sine vestibus sacris?
 - 33 Missa vestibus non benedictis an dicenda?
 - 34 Orationes in induendis vestibus sacris non dicere, an peccatum?
 - 35 Celebrare nudis pedibus, an peccatum?
 - 36 Pilcolus an licitus in capite celebrantis?
 - 37 Pilcolus in choro an licitus Clericis, & Canonicis?
 - 38 Peruccham habens, an cum ea celebrare possit?
 - 39 Perucchæ prohibitæ Sacerdotibus Romæ.
 - 40 Colorum variatio in vestibus sacris an servanda de præcepto?
 - 41 Deben, Verbum est præceptivum.
 - 42 Colorum in vestibus sacris varias mysticosa.
 - 43 Planeta auro texta valet pro omnibus coloribus, nigro excepto.
 - 44 Vestibus sacris qui utitur ad profana, mortaliter peccat.
 - 45 Vestibus sacris vetustis, quid de eis agendum?
 - 46 Clerici, & Sacerdotes quibus vestibus sepeliendi?
 - 47 Rituale Romanum habet vim Legis.
 - 48 Cerei accensi semper adhibiti in funeribus fidelium.
 - 49 Calix, & patena non ponendi in manibus mortui Sacerdotis.
 - 50 Vestibus luctus, vulgò de Scorzuzo, non sunt induendi Clerici in morte propinquorum.

Post ornamenta interiora, & exteriora Sacerdotis, quibus induit esse debet, ut dignè accedat ad exitimum opus Sacrificandi in celebratione Missæ; explicanda remanent ornamenta mixta; ut proposuimus supra in Decif. 47. n. 1. quæ quidem duo sunt; Videlicet; alia, quæ ab ipso Sacerdo-

te sunt sibi exhibenda, nempe recitatio Horarum Canonicarum; saltem Matutinum, & Laudum, antequam celebret; & alia, quæ ab ipsa Ecclesia ipsi Sacrificanti exhibentur, & sunt Vestes Sacræ, & de his in præfenti Decisione est agendum.

Quo ad recitationem Matutini cum laudibus ante Missam; magna est questio inter Doctores; an ea sit de præcepto, ita & taliter, ut si à Sacerdote omittatur, & accedat ad celebrandam Missam, Matutino, & Laudibus illius diei non recitatis, peccet mortaliter? In qua quidem quæstione tres sunt opiniones; Una Doctorum antiquorum, affirmantium esse peccatum mortale. Altera modernorum, asserentium, nullum esse peccatum. Tertia aliorum, dicentium; esse tantummodò peccatum Veniale. Ita Quartus in Rubric. Missal. part. 2. tit. 1. sect. 1. dub. 1. Castropalaus tom. 3. tract. 7. disp. 2. punct. 4. num. 6. Tamburin. de Sacrificio Missæ lib. 1. cap. 7. §. 2. ubi asseclas dictarum opinionum allegat. Barbosa de Offic. & pot. Episc. allegat. 24. num. 15. Comitulus in Resp. Moral. lib. 1. quæst. 50. num. 2. & 3. Pax Jordanus tom. 1. lib. 4. tit. 1. n. 66. cum seqq. Francolinus De Horis Canonicis cap. 42. ubi plenè hanc quæstionem examinat. Cenedus Canonicar. Q. Q. quæst. 3. num. 7. & 30. & Ceccoperius de Canonicis libr. 3. num. 29. ubi alios DD. cumulat, & rationes earumdem trium opinionum examinat.

In hac quæstione primam opinionem, affirmantem esse culpam lethalem celebrare, non recitato Matutino, & Laudibus illius diei (legitima causa cessante) amplectendam, & defendendam dico ex sequentibus fundamentis.

Primò, quia habemus duas Rubricas Missalis hanc recitationem ante Missam præcipientes. Primam sub Titulo De Rituservan. in Celebrat. Missæ cap. 1. ibi: Sacerdos celebraturus Missam, prævia confessione Sacramentali, quando opus est, & saltem Matutino cum Laudibus absoluit &c. Alteram, sub titulo De Defectibus in Celebrat. Missar. occurren. cap. 10. num. 1. ubi relatis nonnullis defecti-

festibus, qui possunt occurrere in ministerio ipso, nominat etiam istum: *Si Celebrans saltem Matutinum cum Laudibus non dixerit*. Porrò Rubricas Missalis habere vim Legis, & esse servandas, ut diximus supra *Decis. 9. num. 43.* & tradunt Fagnanus in *cap. Cum creatura nu. 29. de celebrat. Missar.* Gavantus in *commentar. ad ipsas Rubric. Missal. part. 3. tit. 11. num. 14.* & Pignatellus *tom. 3. consult. 40. quis audebit negare?*

Secundò: Tantò magis attento Decreto S. Rituum Congregationis impresso in principio Missalis, ita præcipiente: *Demum renovando Decreta aliàs facta, mandat Sacra Congregatio, in omnibus, & per omnia servari Rubricas Missalis Romani; non obstante, quocumque prætextu, & contraria consuetudine, quam ab usum esse declarat.* Deindè subdit relationem factam SS. Urbano VIII. & ejus approbationem; idèdque nefas esset, asserere, supradictum Decretum S. Rituum Congregationis non habere vim Legis, & non obligare omnes ministros Sacros ad servandas Rubricas Missalis in omnibus, & per omnia; ac consequenter in recitando Matutino, ac Laudibus ante Missam; ex traditis per Cottonium *Controversiar. lib. 3. cap. 3. Controv. 8. num. 50.* & Bordonum *Var. Resolut. part. 2. Resolut. 73. num. 2.*

Tertiò; Quia asserere, quod non obstante utraque Rubrica Missalis, præcipiente antecedentem Matutini, ac Laudum recitationem Missæ celebrationi; hanc posse ad libitum omitti, & licitam esse consuetudinem, absque prædicta recitatione Matutini, & Laudum, celebrandi; & ita impunè negligi, sperni, & mutari posse hunc Rituum; subjacet excommunicationi lætæ in *Concil. Trid. sess. 7. can. 13.* his verbis: *Si quis dixerit receptos, & approbatos Ecclesiæ Catholicæ Ritus, in solemnibus Sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato à ministris pro libito omitti, aut in novos alios per quemcunq; Ecclesiarum Prælatum mutari posse, Anathema sit.* Porrò Rubricas Missalis esse Ritus receptos, & approbatos ab Ec-

clesia Catholica, nemo est qui dubitet; eosque concernere Sacramentum Eucharistiæ, quod conficitur, & consecratur in Sacrificio Missæ. Reginaldus in *Praxi tom. 2. lib. 26. num. 28.*

Quartò; quia non excusatur à peccato mortali ille, qui operatur contra Legem ex contemptu. S. Thomas 2. 2. q. 86. art. 9. ad 3. Covaruvias in *Regul. Peccatum part. 2. §. 7. num. 6.* Baldellus plurimos cumulans in *Theolog. Morali lib. 5. disp. 24. num. 1.* Tunc autem quis dicitur ex contemptu Legis operari, quando agit contra dispositionem Legis ex consuetudine; & per actum frequentiam destruit finem Legis. Salas de *Legib. disp. 10. sect. 10. num. 73.* Bonacina itidem de *Legib. quest. 1. punct. 7. §. 4. num. 16.* idem Baldellus d. *disp. 24. num. 3.* Sed finis Rubricarum Missalis, requirementium in celebrante Missam Matutini, ac Laudum antecedentem recitationem, est reverentia erga Sacrificium tanquam Divinum opus; quam quidem destruunt illi Sacerdotes, qui de cubili surgunt, & neglecta Horarum Canonicarum recitatione se portant ad Altare, & litant, quasi aliquid vile opus exercentes; & sic agunt, non semel, aut bis ob aliquam justam causam; sed quotidie ex prava consuetudine; absque ulla devotione. Ergo non sunt immunes à peccato mortali.

Quintò, nam antiquissima, & semper observata consuetudo in Ecclesia fuit, ut ante celebrationem Sacrosancti Missæ Sacrificii recitarentur preces divinæ, ad quas audiendas etiam populus conveniebat, ut advertit Emin. Card. Bona *Rerum Liturgic. lib. 2. cap. 1. num. 4.* ubi adducit Socratem *lib. 2. Histor. Eccles. cap. 8.* de fuga S. Athanasii sic scribentem: *Vespera quidem erat, populus autem per totam noctem vigilabat, quia Synaxis futura erat.* Et Georgium Pachymerem *lib. 1. Histor. Michael. Palæologi cap. 11.* ita dicentem. *A Vespera nocturnæ decantatæ sunt preces, postea quippè die sacrum facere Præsul decreverat.* Unde idem Emin. Bona subdit: *Nec aliena fuit ab hoc instituto Romana Ecclesia, nusquam enim legimus vel*

in ordine Romano, vel in libris Sacramentorum Missarum solemniter peracta fuisse, nisi prius in Ecclesia Vigiliæ nocturnæ cum Laudibus persolutæ essent. Quem Riturum etiam nunc servandum esse docent Regulæ Missali Romano præfixæ; quibus horam celebrandi determinant. Et quamvis hæc dicta videantur de celebratione Missæ solemniter; idem tamen servabatur, antequam celebrarentur Missæ privatæ; ut testatur Divus Antoninus 3. p. tit. 13. cap. 6. §. 4. qui floruit anno 1400. & allegat testes ejusdem consuetudinis Guilielmum, & Hostiensensem celebres Canonistas ejus magistros, cujus vigore consuetudinis, quæ erat generalis, & ab Ecclesia approbata, scripsit idem Sanctus, quod qui nondum dictis Matutinis celebrat, mortaliter peccat; per text. in cap. In his rebus dist. 11. Et merito quidem, nam consuetudines universales antiquissimas esse obligatorias, & eas processisse vel ex traditione, vel ex præceptis Sanctorum Patrum plenè probat doctissimus Vir Joannes Cardenas in *Crisi Theologica tract. 3. disput. 23. cap. 5. art. 5.*

10 Sextò, quia ferè in omnibus Episcopatus prohibent Synodalia Diæcesana Decreta mystis rem sacram facere, nisi saltem Matutinum cum Laudibus recitaverint. Ita statutum esse in Ecclesia Parisiensi testatur Gonzalez in cap. 1. num. 4. De Celebrat. Missar. Synodus Farsen. anno 1685. Eminentiissimi, ac Reverendissimi D. Caroli Cardinalis Barberini De Sacrificio Missæ cap. 10. num. 7. antequam Sacerdos celebret, eidem iniungit, juxta Rubricas Matutino, & Laudibus saltem recitatis. In Synodo Diæcesana Concordiensi Anno 1697. Illustrissimus, ac Reverendissimus Paulus Vallaresius Episcopus egregiæ pietatis, ac sollicitudinis, in tit. de Ceremoniis in Missa observandis pag. 175. ita mandat: Sacerdos jejunus rem facturus divinam, si criminis alicujus conscientiam postulet, peracerbo animi sensu, Sacerdoti prius crimina confiteatur; nec non recitet saltem Matutinum unà cum Laudibus. Synodus Spalatensis sub illustrissimo, ac Reverendissimo Step-

no Cosmo, eruditissimo, ac vigilantissimo Archiepiscopo, Anno 1688. tit. 10. De Sacrificio Missæ num. 6. sic suis Sacerdotibus præcipit: Antequam ad celebrandum se accingant, Matutino, & Laudibus saltem recitatis, sacras preces in genusexorio fundant. Sed aliis ommissis nostra Diæcesana Synodus Patavina, anno 1624. confirmata annis 1647. & 1681. part. 1. cap. 11. De Ceremoniis in Missa observandis; dat in præcepto eandem præcedentem Sacrificio Matutini, ac Laudum recitationem; dicens inter alia: Nec non recitet saltem Matutinum unà cum Laudibus. Idemque fuit iniunctum in antecedenti Synodo Patavina Anno 1580. sub tunc Illustrissimo, ac Reverendissimo Federico Cornelio Antistite, postea S. R. E. Cardinali, De Missæ celebratione pag. 20. ibi: Sacerdos jejunus, matutinis precibus saltem persolutis, semel tantum in die divinum Sacrificium offerat. Constitutiones autem Synodales Diæcesanas esse leges habentes vim obligandi omnes, & quoscunque de Diæcesi; & illos teneri ipsis Diæcesanis legibus sub mortalis culpæ reatu obedire, docent omnes Canonistæ in Rubric. de Constitutionib. & in cap. Cum omnes. cap. Cum accessissent eod. tit. Et omnes Theologi, quos citat, & sequitur Baldellus d. libr. 5. de Legibus. disp. 5. num. 13. & seqq.

Septimò tandem, peccatum grave esse ex malo habitu, & ex consuetudine, nulla legitima causa interveniente, Missam celebrare non persoluto debito Matutini, & Laudum confirmatur multitudine Doctorum, sanctitate, ac doctrina illustrium; quos hic alphabetico ordine referre non me piget; ut qui huic malo habitui sunt assueti, respiciant, & melius consulant conscientiæ suæ; sciantque, esse magnam irreverentiam accedere ad Altare, & tremendum Sacrificium offerre absque præparatione ista in Rubricis Missalis, & in Synodalibus Constitutionibus prescripta, & præcepta. Doctores ita affirmantes sunt sequentes.

S. Antoninus 3. part. tit. 13. cap. 6. §. 4.
Angelus Verb. Missa num. 42.
Armilla eod. verbo num. 31.

- Astensis** *lib. 4. tit. 14. num. 3.*
Albericus de Ferraria in *tract. de Horis Canonicis super cap. 1. De Celebr. Missar. num. 23.*
Alvarez in Speculo *cap. 33. Vers. Quid de Scholaribus.*
Antonius Bernard in *Summa cap. 27. num. 6.*
Azorius tom. 1. lib. 10. cap. 28. quæst. 17.
Beja de Casib. Conscien. part. 1. casu 54.
Bartholomeus ab Angelo *Dialog. 5. §. 10.*
Bellarminus lib. 1. De bonis operib. cap. 28.
Biel super Canone lect. 13.
Burchard in *Ordine Missæ in princ.*
Cavalerius in Statuta Sacra tit. 2. n. 30.
Cenedes Q. Q. Canonicar. quæst. 3. n. 30. 7. & 30. mordicè defendens hanc opinionem.
Durandus de Ritib. Eccles. lib. 3. cap. 24. num. 13.
Francolinus de Horis Canonicis cap. 16. num. 28. ubi fortiter tuetur hanc sententiam.
Gavantus in Rubric. Missal. part. 2. tit. 1. litter. B.
Grassius Decif. lib. 2. cap. 40. num. 51.
Henriquez in Summa lib. 9. cap. 24. num. 7.
Hollensis in Summa De Consecr. Eccl. dist. 2. §. & qualiter. num. 14.
Homobonus De Exam. Eccles. tract. 4. cap. 16. q. 148.
Jordanus Episcopus Tragurien. tom. 1. lib. 4. tit. 1. num. 66.
Joannes Baptista Antonucci in Catechese Deapolit. lib. 1. cap. 47.
Ledesma quæst. 16. art. 4. dub. 6.
Laurentius Perez Seco in *tractatu an liceat celebrare non recitato Matutino.*
Majolus de Irregular. lib. 3. cap. 24. num. 1.
Melchior de Huelem in Epitome Cereemoniar. & Myser. Missæ.
Michael Thimot. De Sacrificio Missæ tract. 1. q. 2.
Manipulus Curatorum in tract. de Euchar. cap. 6. in fin.
Michael Florentinus Servita in Dilucidario super Reg. S. August. cap. 22. q. 4.
Navarrus De Horis Canonicis cap. 3. num. 70. & cap. 21. num. 30. & in Manuali cap. 25. num. 83.
Petrus Bolloin Oeconom. Canon. Class. 1. cap. 5. §. 6.
Pitigianus disp. 13. q. 2. art. 10.
Pisanella. verb. Missa §. 4.
Paludanus in 4. Sent. dist. 13. q. 2. art. 2. concl. 2.
S. Raymundus in Summa lib. 3. tit. de Sacram. iteran. in Gloss. §. pro defunctis. pag. 326.
Rofella verb. Missa §. 4.
Setalade Mysteriis Missæ cap. 6. num. 37.
Silvester verb. Missa q. 6. §. 4.
Summa Confessor. lib. 3. tit. 24. quæst. 130.
Tabiena verb. Missa num. 7.
Viguerius Instit. Theolog. cap. 5. §. 9. vers. 4.
Zanardus in Director. Theol. part. 1. De Euchar. cap. 9. q. 7.
Zecchius de Sacram. in tract. de Missa cap. 16.
- Hi sunt quadraginta quinque Doctores, sentientes, gravem culpam esse celebrare passim, & ex consuetudine, non recitato Matutino, & Laudibus; & ex ipsis plurimi sunt antiqui, pii, ac Sancti, videlicet S. Antoninus, S. Raymundus; quapropter ipsis potius adhærendum est, quàm modernis secundum illud Job. cap. 12. vers. 135
 12. & 13. *In Antiquis est Sapientia, & in multo tempore prudentia.* Et Ecclesiast. cap. 39. vers. 1. & 4. *Sapientiam omnium antiquorum exquiret sapiens.* Et cap. 8. *Non te prætereant narratio seniorum, ipsi enim didicerunt à Patribus suis.* Temporis enim diurnitas eis auctoritatem attulit. Jo. Andræas in cap. Unico. nu. 40. & 41. *De Sacr. Unct. Silvester in verb. opinio num. 2. in fine.* Everard. in *Loco ab Auctoritate num. 16. vers. ad unum tantum adverte.* Fagnanus in cap. *Ne innitatis à num. 349. & seqq. De Constitutionibus.* Maxime quia plures ex modernis, qui excusant à mortali celebrantem, non recitato Matutinali officio, affirmant contrariam opinionem esse communem, & probabiliorem, immò Sententiam Soti-De Just. & Jura-
lib.

lib. 10. q. 5. art. 4. concl. 2. qui primus recessit à communi, non esse omninò tutam, & ulterius non esse ita absolutè intelligendam de omnibus celebrantibus non soluto penso Matutini ex consuetudine, & malo habitu, ut in præfenti supponimus; sed aliqua iusta causa subsistente. Riccius in *Praxi Rer. Quotid. Resoluc.* 362. *Incipien. Respondeo non esse.* Card. Toletus in *Summa lib. 2. cap. 1. num. 3.* Pax Jordanus *d. lib. 4. tit. 1. num. 67.* Quare non sunt audiendi moderni Moralistæ, qui laxant habenas, & foveant irreverentiam erga Sacrosanctum Sacrificium Eucharisticum; & est omninò amplectenda Doctrina antiquorum; quam fatentur plurimi etiam Neoterici tutiorem, & probabiliorem; & ex hoc inferunt, contrariam esse reiciendam. Jo. Andræas in *cap. Litteras col. 2. in verb. Melius.* & ibi Glossa in *eod. verb. De Restitut. Spoliator.* Fagnanus in *cit. cap. Ne innitatis. num. 273. De Constitutionib.*

Neque vim habent rationes, seu resolutiones eorumdem modernorum Doctorum contrarium asserentium.

Non Prima: Quod Rubricæ Missalis, quo ad anteferendam Missæ Sacrificio recitationem Matutini, cum Laudibus, sint directivæ tantùm, non autem præceptivæ; & ita non obligent transgressores ad culpam. Quartus *d. part. 2. tit. 1. sect. 1. dub. 1. vers. Probat.* Nam respondetur, secundum viorem opinionem, quam validissimis rationibus amplexus sum in Decisionibus *Anni 1683. Mense Julio ad Casum Prudentialem;* omnes Rubricæ Missalis sunt præceptivæ, & illas transgredi non licet absque culpa vel gravi, vel levi secundum materiæ qualitatem, & casuum circumstantias relativas ad reverentiam Sacrificii, & ad obedientiam, quam Sacrificantes exhibere debent iisdem Rubricis; quæ sunt leges Ecclesiæ, ac Summorum Pontificum, à quibus per Litteras Apostolicas in Missali impressas sunt confirmatæ. Idcirco ob Bullam B. Pii Quinti, in eodem Missali positam, omnes Rubricas servandas esse sub mortali, juxta probabiliorem Doctorum opinionem, affir-

mat Bonacina *tom. 1. De Sacramento Euchar. disp. 4. q. ult. punct. 7. §. 3. num. 3.* Et Cotonius *lib. 2. Controv. 5. cap. 4. num. 82.* ait: *Si semel admittamus Decreta Pontificum directiva, facillè hæc interpretatio se extendet ad omnia. Et saltem si directivum est, quod præcipit in virtute obedientiæ, quale erit Præceptivum?* Undè infert eandem Bullam Pianam facere omnes Rubricas Missalis præceptivas, quia mandat, ac districte omnibus, & singulis *In virtute Sanctæ Obedientiæ præcipit,* ut Missam celebrent juxta ritus præscriptos in iisdem Rubricis, quæ propterea præceptivæ omnes sunt tenendæ, ut fusiùs in *cit. Decis. Anni 1683. Mense Julio.*

Non secunda adversariorum ratio subsistit, quod non recitare Matutinum ante Missam sit res levis, & nullius relevantiæ. Nam respondetur cum *Quintanadvenas in Singularib. Theol. Moral. tract. 7. Singular. 38. num. 1.* quod vel minimum Jota, vel simplex apex ad *Augustissimum Missæ Sacrificium spectans magni haberi debet.* Et eadem si res nullius momenti est omissio Matutini, ac Laudum ante Missam; erit etiam nullius relevantiæ celebrare in loco non sacro, & non deputato ab Episcopo; vel sine Altari consecrato, aut tribus mappis non cooperto; vel sine lumine è cera, vel de nocte, aut post Meridiem; item sine vestibus Sacris, aut eis non benedictis, sine ministro, cum Calice greo, vel vitreo: capite cooperto; hæc enim omnia prohibita sunt in Rubricis Missalis; quæ si quis ausus esset contra tenorem earumdem Rubricarum adhibere; sine horrore dici non potest, quod mortali culpa non esset adstrictus; omnes enim Doctores testantur in supradictis casibus transgressores graviter delinquere; cumque uno, & eodem textu prohibeantur antedictæ transgressiones, & omissio recitationis Matutini cum Laudibus, ut legitur in Rubrica Missalis *de Defectibus &c. cap. 10. num. 1.* sequitur dicendum, etiam Matutini, & Laudum omissionem, nulla subsistente legitima causa, & ex solo malo habitu, & consuetudine, esse culpam gravem; juxta juris

Axioma ; *Una determinatio respiciens plura determinabilia , debet ea pariformiter determinare . l. Nam hoc jure . & l. Lucius . ff. De vulgari , & pupillar. subtit. Menoch. conf. 88. num. 19. Gratian. Discept. forens. cap. 70. num. 39. maxime ubi eadem est ratio , & non diversa , prout in casu nostro , nempe summa reverentia in hoc Divino opere ; quod adorant Dinationes , & tremunt Potestates .*

17 Nec Tertia ratio in contrarium adducta valet ; hoc est , nullam esse convenientiam , connexionem , aut correspectivitatem inter recitationem Matutini , ac celebrationem Missæ ; idèd. que hanc præmittere , & illam postponere nullum sit peccatum ; ut ait Sotus , relatus à Navarro de Orat. d. cap. 21. num. 30. & Suarez in 3. part. tom. 3. disp. 82. sect. 1. Est enim evidenter falsa ; siquidem cum ab Ecclesia statutum sit , ut Matutinum , cum Laudibus dicatur de nocte ; Missa autem in die , clarè demonstravit , esse aliquam connexionem inter hæc duo Religionis , & Divini cultus opera eximia ; ipsamque præcedentem recitationem officii nocturni valde conducere ad devotè Sacrificandum . Et equidem cum Missa sit regulanda à ritu officii ; ut si officium sit duplex , una tantum Oratio dicatur in Missa . Si semiduplex , secunda oratio dicatur juxta varietatem temporum , acetiam tertia . Si dictum sit *Te Deum* in officio , dicenda sit *Gloria in Excelsis* in Missa ; & alia similia ; quomodo his ritibus satisfaciet in Missa , qui Matutinum non recitavit ? Nonne errores plures committet ? Nonne irreverentias plurimas patrabit ? Sed ulterius clara , & non obscura sunt mysteria præcedentis recitationis Matutini , & Laudum ; Christus enim Dominus antequam Sacrosanctum Eucharistiæ Sacramentum institueret ; & primò Sacrificium hoc Venerabile propriis manibus offerret ; plures psalmos , & orationes recitavit cum Apostolis ; ut probavimus in Decisionibus De Venerabili Euchar. Sacram. Anni 1689. Decis. 17. num. 1. & ubi morem Hebræorum de recitandis Psalmis antequam A-

gnum Paschalem comederent , extendimus ; undè fit , ad imitationem Summi Sacerdotis , & Præceptoris nostri Christi , qui psalmos . & orationes premissit consecrationi Eucharistiæ , ut deduximus supra Decis. 9. num. 12. nos quoque absque recitatione saltem trium nocturnorum , ac laudum , ad sacrificandum accedere non debere ; sunt enim simul connexa , Deum laudare psalmis , hymnis , & canticis ; & illum honorare Hostia , & Sacrificio . Præterea , etsi Matutinum in Ecclesia cantetur de nocte ; quia nocturno tempore Angelicus cantus auditus est in Nativitate Domini ; undè initium recitandi officium Nocturnum cœpit in Bethalem , ubi natus est Dominus , Isidor. lib. 1. De Eccles. Offic. cap. 23. quem refert Magrius in Hierolexic. verb. *Matutinum* ; principaliter tamen ejusdem officii nocturni recitatio fit in memoriam orationis Christi , quam fecit in horto ; & in obsequium suæ Sanctissimæ Passionis inceptæ post orationem ibi factam ; juxta versum .

Matutina ligat Christum , qui crimina purgat .

Cumque celebratio Missæ sit renovatio Sacrificii , quod de se ipso Christus obtulit in Cruce pro redemptione mundi ; ad hoc divinum Sacrificium peragendum non debet Sacerdos accedere ; nisi oraverit ad præscriptum Ecclesiæ ; recitando tres Nocturnos , ac Laudes , ad imitationem orationis Christi in horto , ut fufius demonstrat Guilielmus Durandus in *Rationale Divinor. Officior. lib. 5. cap. 3. & 4. Et Jo. Belett. in explicat. Divinor. Offic. à cap. 20. & seqq.* ubi plurimos sensus mysticos declarat ; ac idem Magrius d. Verb. *Nocturnus* .

19 Nec Quarta ratio pro contraria opinione aliquid ponderis habet ; quæ fundatur in consuetudine ferè universali Sacerdotum plurium , qui absque scrupulo litant , non recitato Matutino . Respondetur enim ; primò negando hanc universalem consuetudinem ; major enim est numerus Mystrarum tùm sæcularium , tùm Regularium , qui tanti estimant divinam illam actionem ; ut ad illam non accedant , nisi debito Matu-

Matutini, ac laudum soluto. Sed esto, quod plurimi absque recitatione sacrificent, eorum consuetudo nullum jus, nullamve legitimam excusationem parere potest, quia cum sit contra expressas Rubricas Missalis, est damnata, & declarata tanquam corruptela, & abusus à Decreto Sacræ Congregationis in eodem Missali impresso; certum est autem in jure; quod quando consuetudo aliqua reprobata est tanquam abusus, & corruptela; non potest defendi, neque praticari absque culpa, etsi in ea plurimi continentur etiam per longissimum temporis spatium; ut docent Canonistæ, ac Theologi, quos allegant, & sequuntur Gonzalez *ad Reg. 9. Cancell. gloss. 33. num. 9. & 10.* & Sperellus *Decis. 37. num. 51. & Decis. 182. num. 33. nec non num. 57. & 60.* Est igitur concludendum; teneri Sacerdotem celebraturum ex vi Rubricarum Missalis, quæ habent vim legis, & præcepti, præmittere recitationem Matutini, & Laudum, antequam celebret; & deficientem in hac recitatione præambula Sacrificio ex malo habitu; ex sola negligentia, & per consuetudinem, graviter peccare ob inobedientiam erga præceptum Ecclesiæ; ob inobservantiam Rituum in Missa servandorum; & ob irreverentiam, qua Divinum illud opus aggreditur. Non inficior, quod si aliqua legitima causa intercedat celebrandi, non recitato Matutino; excusari à culpa ipsam celebrantem; exempli gratia; si persona nobilis, vel Superior potestulet Missam, vel populus expectet; aut pro aliquo infirmo communicando opus sit statim consecrare; ut considerant Valentia *tom. 3. disp. 6. q. 2. punct. 10.* Sanchez *in Consil. Moral. lib. 7. cap. 2. dub. 40.* Castropalaus *tom. 2. tract. 6. disp. 2. punct. 4.* & alii apud Quartum *d. part. 2. tit. 1. sect. 1. dub. 1. vers. Posita verò justa causa.* At nulla subsistente causa, mortiferum erit, absque recitatione Matutini celebrare; & Rubricas Missalis spernere; qui enim transgreditur legem passim, & ex consuetudine, dicitur illam transgredi per contemptum interpretatum; & mortaliter peccare Angelus *verb. Inobedientia.* eò magis si per

hanc consuetudinariam transgressionem lædatur finis legis, qui in nostro casu est devotio, & reverentia erga Sacrificium; quod indevote, & irreverenter tractat, qui de præcedenti recitatione Matutini, ac Laudum non curat. Hæc de prima parte ornatus mixti in celebraturo necessarii.

Altera pars ejusdem mixti ornatus, ab Ecclesia exhibiti, continet Vestes Sacras, quas induere debet Sacerdos in Sacristia; ut ad Litandum procedat; sunt autem sex juxta Rubricam Missalis, *Amictus, Alba, Cingulum, Manipulus, Stola, & Planeta*, de quibus aliqua in particulari; nonnulla etiam in universali sunt notanda.

Amictus, qui vocatur etiam *Ambolagium*, & *Anabulagium* à verbo græco *ἀναβύλλαι*, idest *induo*; nec non *humeralis*, antiquitus ponebatur supra caput, eodem modo, quo à Regularibus hodie observatur; ad significandum, quod Christus Dominus, qui est caput Ecclesiæ; cooperuit Divinitatem suam carne, dum venit in hunc mundum, juxta Rupert. *Abb. lib. 1. de Divin. Offic. cap. 10.* Sive velum, quo in passionis nocte Milites Redemptoris faciem velabant: nec non spineam coronam, ejus capiti impostam. Gabriel. *lect. 11. Canone. 5.* Moraliter verò significat galeam spirituales, idest spem, qua Sacerdos munitus esse debet, ut sit paratus portare jugum Christi; qua de causa amictum a capite reclinat ad collum, & ad humeros. Quartus *Ad Rubric. Missal. part. 2. tit. 1. sub num. 3.* Maronitæ, & Ambrosiani induunt amictum super Albam, teste Magrio *in Hierol. x. verb. Amictus*, ubi subdit, quod olim ita servabant etiam Græci; sed hodie amictu non utuntur.

Alba, vocatur etiam *Camisia, Tunica linea, Supparum, Linea Dalmatica*, quia ex lino albo confici debet; nec non *Podaris* à græco vocabulo *πεδῆρις*, quia ad pedes usque extenditur. Græci utuntur Alba ex serico vario colore, serè cœlesti; & præcipuè eorum Episcopi. In die Parasceve antiquitus Sacerdotes utebantur Alba nigri coloris, ut demonstrat idem Magrius *verb. Alba*, subdens,

dens, quod etiam adfuebantur frustra textilia in manicis, in pectore, humeris, & fimbriis Albæ; quem usum ad huc retinent Regularium Ecclesiæ, & capella Pontificia. In Cathedrali Viterbiensi servatur *Alba Sancti Bonifacii* Episcopi Ferentinatis (de quo Card. Baronius *Anno 537. num. 10.*) quæ habet hæc frustra attalica, etiam in *Amictu*, & in eo Gothicis Litteris, minutisque margaritis pulchrè *Tetragrammaton* efformatur, scilicet Nomen Dei ineffabile, quod Summus Sacerdos Judæorum gerabat in fronte. *Alba* longa est usque ad terram, quia significat perseverantiam; & lata ob Spiritum adoptionis filiorum Dei; ad differentiam Poderis Sacerdotii veteris, quæ erat stricta, propter spiritum servitutis in timore. Denotat etiam Vestem candidam, qua Christus fuit indutus, & illusus ab Herode; moraliter etiam significat munditiam cordis, & sanctitatem totius Sacerdotis, ut ex S. Thoma, & Innocentio III. docent Magrius *d. Verb. Alba*; Quartus *d. tit. 1. num. 3. & 6.* Et Gavantus in *Rubric. Miss. part. 2. tit. 1. in Exposit. Tropologica*, ubi *Albam* duodecim significare ostendit, quæ in effectu restringuntur ad supradicta.

Cingulum, quod vocatur etiam *Cinctorium*, *Zona*, *Baltheus*, & *Ligamen Sacrum*, plures habet significationes, nempe innuit charitatem Christi; funes, quibus fuit ligatus, ac flagellis flagellatus; ejusdem Christi Virginitatem, custodiam cordis, ac continentiam Sacerdotis; fortitudinem, & arcum contra hostes. Gavantus *d. tit. 1. in exposit. tum Allegorica, & Anagogica, tum Tropologica*. Quartus *ibid.* Et Magrius in *Verb. Cingulum*. subdens quod antiquitus erat in usu etiam *Subcingulum*, seu *Subcinctorium*, quod hodie solus Papa adhibet, cum solemniter celebrat; & pendet à parte sinistra ad formam parvi manipuli; quo utuntur etiam Græci, sed ad modum bursæ calicis, & significat studium dandi eleemosynam pauperibus; vocantque ipsum *Perizonia* ut idem Magrius in *eod. Verb.*

Manipulus plura habet nomina apud Scriptores antiquos. Gavantus *d. part.*

2. *tit. 1. Litt. H.* decem recenset, Magrius verò *Verb. Manipulus*, duodecim. 27
Alludit ad funem, qua Christus in passione ligatus fuit; & significat penitentiam, & flectum. Græci, & Maronitæ duos ferunt manipulos, unum scilicet pro unoquoque brachio. Diaconi, & Subdiaconi, qui vestiunt Episcopum Sacris paramentis, non debent habere manipulum in eorum brachiis, nisi postquam ille indutus fuerit, ut sint expeditiores. *Cæremonial. Episc. lib. 1. cap. 9.* 28
In processionibus non portatur manipulus à ministris paratis, quia usus ejus erat pro tergendis lacrymis; ac sudore in Sacrificio; extra quod hæc abstersio fieri potest sudariolo ordinario. Quartus *d. part. 2. tit. 1. nu. 3.* & Magrius *d. Verb. Manipulus*.

Stola, quam Sacerdos sibi ad collum ponit, & ante pectus plicat in formam Crucis, plures habet significationes; 29
præcipuè tamen sunt, in funis quæ ligatus fuit Christus; ac Crux, quam portavit; item jugum Legis Evangelicæ, cui Sacerdos ipse collum submittit, ut explicant Gavantus, & Quartus *d. part. 2. tit. 2.* & Magrius in *Hierolexicon verb. Stola*. Ceterum *Stolam* fuisse vestem talarem, eamque variæ formæ apud Hebræos, & Romanos ostendi in *Decisionibus de Venerab. Eucharistiæ Sacram. Decis. 30.* ubi plenè ex SS. Patribus, ac ex Historiis Stolarum materiam enucleavi; *Stolæ*que Ecclesiasticæ mysteriam, ac jurisdictionis signum exposui. Quibus addere licet, quod Episcopus, dum celebrat, pendentem è collo *Stolam* tenet, quia habet *Crucem* ad pectus cum Reliquiis Sanctorum. Concionatores utuntur *Stola*; non autem Romæ ob reverentiam Papæ, qui ea utitur continuo etiam in publicis viis. At Cardinales si prædicant in Ecclesiis suorum titularum, possunt uti *Stola* sub *Mozzetta* ad differentiam Pontificis, qui illam desert supra *Mozzettam*; & idem facere possunt ipsi Cardinales, & Episcopi extra Urbem in suis titulis, seu Diæcesibus, quando prædicant. Sacerdos communicaturus extra *Missam*, debet *Stolam* induere; sed omitte illam, non peccaret; ut bene præ-

bat Magrius *d. verb. Stola*: Non etiam Diaconus, hic enim absque culpa non potest cantare Evangelium sine Stola. Hæc est etiam adhibenda in omnibus benedictionibus ad præscriptū Ritualis Romani, & debet esse vel violacea, vel coloris currentis diei, ut notat Magrius *verb. Bened. d. col. 2.* Plura mysteria Stolæ Sacerdotalis notat Gavantus *d. part. 2. tit. 1. in Exposit. Tropologica. verfi. Stola decem significat.* Et Biffus *in Hierurgia Sacra verb. Stolan. 191.* ubi advertit, etiam SS. Apostolos fuisse ufos Stolis; quarum aliquæ repetæ sunt Augustæ.

30 *Planeta* pluribus nominibus apud veteres Patres vocitatur, nempe *Casula*, *Casubula*, *Penula*, *Superhumeralis*; & *Phelonium*, quæ voces omnes sunt synonymæ, teste Magrio *in verb. Casula*; ubi illud observatu dignum scribit, quod olim *Casula*, seu *Planeta* erat rotunda, & clausa ex omnibus partibus, prout nunc extant nostra Superpellicea, sive Cottæ sine manicis; & idè Sacerdotes celebrantes eam revolvebant super brachia, sicut de Cottis faciunt Canonici, & Parochi Patavini hinc temporibus. At Græci adhuc conservant antiquam formam *Casularum*, seu *Planetarum*; quarum impressam figuram ponit Magrius *in d. Verb. Casula*. & *in Verb. Scilare*; ubi est imago Julii Pape primæ, vestiti cum planeta plicata, ac revoluta super brachiis, & significabat charitatem; ac vestem Christi inconfutilem; nec non vestem purpuream, qua in passione fuit Christus indutus coram Pilato: Quartus, & Gavantus *d. part. 2. tit. 1. num. 5.* subdèns, quod Planeta S. Petri Apostoli meminis Hugo Cluniacensis *in Vita S. Hugonis Abbatis*, quæ asservatur Parisiis. Verùm quia revolutio Planete super brachiis erat satis incommoda ad celebrandum, recessa fuit lateraliter, & aperta, prout nunc est in usu ad formam scapularis Monachalis. Magrius *d. Verb. Casula*: Sarnellius *Litterar. Ecclesiasticar. tom. 2. Epist. 28.* Et Biffus *in verb. Planeta num. 146.* ubi §. 4. differit de variis mysteriis, ac significatu multiplici Planete in quadrupli sensu Historico, Allegorico, Tropologico, & Anagogico.

Sed dicet aliquis, qui, & quales sunt hi sensus? Respondetur; Quod sensus *Historicus*, est ille, quem ad litteram percipimus, itaque factum esse, prout Scriptura narrat; puta populum ex Ægypto discessisse; Tabernaculum in deserto fuisse fabricatum. *Allegoricus* sensus est, cum rebus, vel verbis mysticis signantur præsentia Christi, & Ecclesiæ Sacramenta; Verbis; ut *Egre dietur Virga de radice ejus*; idest nascetur Virgo Maria de Stirpe David, & Christus de Stirpe ejus. Rebus, ut populus de Ægypto per sanguinem Agni salvatus significat Ecclesiam liberatam passione Christi à dominio Diaboli. *Tropologicus* sensus idem est, ac *Moralis*, qui adhibetur ad correctionem morum; & sit vel apertis verbis, ut *nolite diligere mundum*; vel figuratis; ut *omni tempore sint vestime ta tua candida*. Sensus *Anagogicus* est locutio, quæ de præmiis futuris, & de vita æterna, mysticis, vel apertis verbis disputat. Apertis; ut *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt*. Mysticis, ut *Beati, qui lavant Stolas suas, ut sit illis potestas in ligno vitæ*. Ita declarat Glossa *Ord. in Exod. cap. 25. in Verbo. per singulos.* & restringuntur omnes prædicti sensus in his verbis.

Littera gesta docet; quod creditur, Allegoria.

Moralis, quod agis. Quò tenditur, Anagogia.

Explicat hos sensus etiam Divus Thomas *1. p. qu. 1. art. 10.* quem studiosum observasse juvabit.

Vestes itaque Sacræ supra recensitæ sunt ornamenta, quibus Sacerdos Missam celebraturus ornatus esse debet; circa quas Theologi tractant infra scripta quæ sita, à quocunque Ministro Sacro non ignoranda.

Primo. An liceat celebrare Missam sine Vestibus sacris? Et responsio est negativa; esset enim mortale peccatum ob magnam irreverentiam Sacrificii. Tamburin: *de Sacrific. Missæ lib. 1. cap. 3. §. 1.* ubi distinguit; & ait, sine aliqua ex minoribus in casu necessitatis, putà amictu, manipulo, posse celebrari; secus deficiente alba, vel planeta; etiam si quis minaretur mortem Sa-
cer-

cerdoti. Suarez tom. 3. disp. 72. de Sacrificio Missæ sect. 2. §. Secundò dicendum. etsi Navarrus in Manual. cap. 25. num. 84. contrarium sentiat, nisi mortem, quis minaretur in contemptum religionis.

33 Secundò. An Vestibus non benedictis celebrare liceat? Et negativè respondet Tamburin. cum aliis d. cap. 3. §. 2. subdens, si instaret magnum periculum, posse cum eis celebrari, quia minus esset scandalum, quàm sine vestibus Sacris Litare. Collegium Salmantien. tom. 1. de Sacramentis tract. 5. cap. 4. num. 92. & seqq. dicens altercari Moralistas, an vestes remaneant benedictæ, si semel ab aliquo bona fide in Missa adhibeantur; negativam tamen opinionem esse tutiorem; prout etiam, quod benedictionem perdunt, si formam propriam amittant.

34 Tertiò. An teneatur Sacerdos sub mortali recitare orationes ab Ecclesia præscriptas in sumendis vestibus Sacris? Afirmat Navarrus d. capit. 25. num. 73. & Azorius part. 1. lib. 1. cap. 26. q. 5. At sub veniali tantum firmat ex Palao, ex Bonacina, & aliis ipsum Collegium Salmantien. d. cap. 4. numero 95.

35 Quartò. An prohibitum sit nudis pedibus celebrare? Respondent DD. negativè, cessante scandalo, quamvis ob decentiam calcei etiam à Regularibus severioris vite adhibeantur. Tamburin. d. lib. 1. cap. 7. §. 3. ubi DD. citat, addens ex Cassiano, quod Monachi in Ægypto accedebant nudis pedibus ad Altare ex præcepto in quacunque functione.

36 Quintò. An pileolum in capite Sacerdos celebrans tenere possit? Responso est negativa; ob Decretum prohibitivum positum in principio Missalis iussu Urbani VIII. his verbis: *Nemo audeat uti pileolo in celebratione Missarum sine expressa licentia Sedis Apostolicæ, non obstante quacunque contraria consuetudine.* Urgenti tamen causa concurrente, non esse peccatum tenere pileolum in capite, secluso canone, astruit Tamburin. plurib. DD. citatis

d. lib. 1. de Sacrificio Missæ cap. 7. §. 4. asserens, in Polonia omnes Sacerdotes, hyeme, velato capite usque ad consecrationem, Altari adesse. At contrarium de Polonis asserit Gobat in *Experim. Theol. tract. 3. num. 384.* ubi se informasse, ait, à P. Lithuano haud sanè ignaro morum vicinæ Poloniæ; & ita credendum est de religiosissima illa Natione; extat enim textus in cap. Nullus Episcopus. De Consecrat. dist. 1. relatus etiam à Pignatello tom. 9. conf. 97. num. 50. in quo prohibetur cunctis operto capite celebrare, his verbis: *Nullus Episcopus, Presbyter, aut Diaconus, ad solemnia Missarum celebranda, præsumat velato capite Altari Dei assistere; & qui temerè præsumperit, communionem privetur.* Qui renovatus est ex suprascripto Decreto S. Congregationis posito in Missali, cujus transgressio erit culpa mortalis, ut plene probat Sarnellius *Litter. Eccles. tom. 1. Epist. 15.* ubi demonstrat, à solo Romano Pontifice posse licentiam concedi, ut quis ad tuendam sanitatem utatur pileolo in Missa usque ad præfationem, & post communionem; & ibi ponit Breve Clementis X. hujusmodi dispensationis concessæ Emin. Domino Cardinali Ursino; addens, quod neque in Choro; neque in Vesperis 37 ministri induti paramenti sacris debent uti pileolo, sed solo biretto in forma Crucis, deponendo, & assumendo juxta Rubricas Missalis, & Breviarii. At in aliis Divinis Officiis adhiberi posse Pileolum absque alia dispensatione respondit S. Congregatio apud Nicolium *Lucubr. Can. lib. 3. tit. 41. num. 18.* Hinc fit, non esse tutam opinionem ejusdem Gobati *tractat. 8. num. 680.* (quam recensui supra *Decif. 23 num. 38.*) asserentis, patientem capitis debilitatem posse celebrare tecto capite cum capillitio assumptio, vulgò *Perucca*; esset enim manifesta fraus, & violatio ejusdem *tex. in cap. Nullus Episcopus*: ac prædicti Decreti Sacræ Rituum Congregationis; & tantò minus dici debet licitus usus *Perucchæ* in Mysta celebrante; quò expressius prohibita sunt *Perucchæ* Sacerdotibus 38

in Edictis de mandato Summi Pontificis Romæ publicatis; prout legitur in illo sanctæ memoriæ Innocentii Papæ XI. diei 10. Octobris 1681. cujus hæc sunt verba: aliis omiſſis: *Che con questa prohibitione di Zazzere non s'intenda derogato alle prohibitioni, che vi sono, d'usare capelli, e zazzere finte, chiamate volgarmente Perucche; con le quali molto meno sia lecito accostarsi all'Altare; e celebrarsi il Santo Sacrificio della Messa, sotto pena à chi ardisse di contravenire, della Sospensione da incorrersi ipso facto; e di scudi venticinque da applicarsi à luogbi più come sopra.* Stat igitur Regula, quod discooperto capite est celebrandum sub pœna peccati mortalis. Colleg. Salmanticens. d. tract. 5. cap. 5. num. 102. Emin. Card. de Lugo de Euchar. disp. 20. num. 108. Jordan. tom. 1. lib. 4. tit. 1. num. 304. nisi accedat dispensatio Papæ; Gavant. part. 1. tit. 2. Litt. F. Biffus in Hierurgia tom. 1. verb. Birettum. nu. 109. prout accessisse pro Chinesibus dispensationem Pauli V. testatur Gobatus d. tract. 5. num. 385. earatione quia apud illam nationem, procedere coram aliquo, testo capite, est honoris signum, sicut apud nos, illud discooperire. Et hic obiter notandum, quod Romani Saturno sacra faciebant aperto capite; ut innuerent, cursu temporis vilitatem, quam Saturni filiam dicebant, manifestam fieri. Ita Tiraquell. De Præscriptionibus gloss. 4. §. 1. n. 44.

40 Sexto. An licitum sit, ad libitum variare colorem in vestibus sacris? Respondetur, quod licet impunè affirmant Suarez tom. 3. disp. 82. sect. 2. Vers. Secundò est observandum. Gobat d. tract. 3. num. 382. & Quartus d. p. 1. tit. 18. num. 6. dub. 1. eo asserto principio, quod Rubrica Missalis sit directiva, & non inducat obligationem. Contrarium esse dicendum, siquidem Rubrica ipsa Missalis tit. 18. num. 1. præceptiva est; ait enim: *Paramenta Altaris, celebrantis, & ministrorum, debent esse coloris convenientis officio, & Missæ diei, secundum usum Romanæ Ecclesiæ; quæ quinque coloribus uti consuevit, albo, rubeo, viridi, violaceo, & nigro.* Verbum autem *Debent*, est verbum præceptivum; &

regulariter importat necessitatem, ut benè notat Fagnanus in cap. Qualiter 41
37. De Clericis non resident. Glossa in Clem. Attendentes. Verb. debeant. de Statu Monachor. Sylvester in Verb. Præceptum quest. 2. Sanchez in Decalog. lib. 6. cap. 4. num. 36. & Barbosa plurimos cumulans in Diction. Usufrequent. dist. 77. num. 1. & 2. Quare Rubricam ipsam de coloribus servandam esse sub præcepto, & ejus transgressionem esse culpam gravem tenent Biffus tom. 2. verb. Paramenta Sacra. numero 28. paragraph. 9. Et jure quidem; tùm quia inobstantia colorum esse non potest, nisi cum irreverentia Divini cultus, & scandalo populorum, velut si quis celebraret in solemnifecto cum paramentis nigri coloris, vel in festivitibus Deiparæ, Martyrum, Virginum vè cum colore Violaceo, aut altero, non ab Ecclesia præscripto; tùm etiam quia, in lege Moſayca, non licebat Sacerdotibus vestes diversi coloris induere in Sacrificiis, ut ex Alcuino deducit Gavantus d. part. 1. tit. 18. num. 1. & colores ipsi sunt omnes 42
pleni mysteriis; siquidem color albus significat puritatem, & vitæ innocentiam; idè adhibetur in solemnitatibus Redemptoris, Deiparæ, Pontificum, Confessorum, ac Viduatum; juxta illud Tren. 4. *Candidi facti sunt Nazaræi ejus.* Color rubeus designat fortitudinem in effusione Sanguinis pro Christo; & eo utimur in festo Sanctæ Crucis, ac SS. Martyrum, de quibus scriptum est Apoc. 7. 14. *Laverunt Stolas suas & dealbaverunt eas in Sanguine Agni.* ac etiam in Missis de Spiritu Sancto, quia innuit fervorem, qui accedit ad energiam ignis, in cujus forma descendit Spiritus Sanctus super Apostolos. Excipitur festum SS. Innocentium ob ululatus Matrum; ad quarum mœstitiam demonstrandam intrat color violaceus, qui tanquam pallidus, & lividus, præfigurat mœstiriam, & hac de causa etiam eo utitur Ecclesia in Rogationibus, & aliis diebus jejuniorum. Viridis est Symbolum spei vitæ æternæ, ad exemplum viroris agrorum, &

spem copiosæ messis promittentium; idcirco adhibetur in Dominicis per annum, ad excitandos fideles ad bona opera exercenda; quibus medianibus datur ingressus ad gloriam. Nigro tandem colore utimur in Missis pro defunctis; est enim proprius mortis, quæ nos ad tenebras sepulchri detrudit; ut plenius differit Quartus in Rubr. Missal. d. part. 1. tit. 18. à num. 2. usque ad num. 6. & ante ipsum Gavantus ibid. Carolus Septala de Mysteriis Missæ cap. 52. à num. 32. & seqq. qui num. 36. advertit, Christum Dominum instituisse Sacram Eucharistiam veste cœnatoria indutum ex traditis per Card. Baronium ad Annum 34. num. 39. idest Syndone alba, ex Gavanto d. tit. 18. num. 1. etsi probabiliter esse opinionem, quod Christus Dominus suis solitis vestimentis indutus litaverit, addat Bissus d. Verb. Paramenta sacra §. 8. advertens successivè in §. 9. quod Planeta ex auro texta potest servire pro omnibus coloribus; nigro excepto; qualis creditur fuisse illa S. Macharii, qua donatus fuerat ab Imperatore Constantino teste Theodoro lib. 2. Hist. cap. 27. & talis erat Planeta quondam Emin. Domini mei Cardinalis Gregorii Barbadii, venerandæ memoriæ, contexta scilicet ex auro, flavi coloris, quam quotidie celebrans adhibebat, & in Visitatione Diœcesis secum portabat; quæ omnibus coloribus in Sacrificio par erat; quod tradit etiam Quartus d. part. 1. tit. 18. sub num. 6. Dub. 2. excipiens tamen colorem violaceum, ac nigrum; quibus, ait, aureus non concordat.

Septimò. An grave peccatum sit adhibere vestimenta Sacra Sacerdotis ad usum profanum? Et respondet affirmativè Suarez d. tom. 3. disp. 81. sect. 3. §. 4. Addendum. Et s. ultimo. V. Perrier. nec non Tamburin. de Sacrifice. Missæ d. lib. 1. cap. 2. §. 3. & in jure habemus text. in cap. Nuptiarum. de consecr. dist. 2. quod notent Confessarii, ut animadvertere possint in illos, qui personati non erubescunt incedere in bacchanalibus cum aliquo ex vestimentis Ministrorum Dei; prout memini, me vidisse quemdam Superpelliceo, idest

Cotta, indutum; est enim mortalis culpa ob contemptum rerum Sacrarum, & irreverentiam in vestes ad Divina officia, ob cultum Dei ordinata. Non est tamen negandum cum eodem Tamburino ibidem, quod rebus non immediate præscriptis ab Ecclesia, & non benedictis, aliquando uti in aliqua honesta occasione, etsi profana, non est peccatum: verbi gratia, in nuptiis, tapeto, pelvi argentea, manutergio, sedilibusvè Ecclesiæ. Et ulterius, quando vestimenta sacra è vetustate sunt atrita, possunt in aliam formam converteri, ad usufque profanos adhiberi; ex Castropalao tom. 2. tract. 8. disp. 4. punct. 6. num. 25. quod tamen, & quidem probabilius, negat Lezana in Summa tom. 3. verb. Paramenta Sacra num. 3. & verb. Vestes Sacre num. 7. debent enim applicari, quantum fieri potest, ad alia ornamenta minutiora Altaris; cumque inutilia evadunt, sunt comburenda, & cineres in loco sacro reponendi. cap. Altaris. De Consecr. dist. 1. cap. Ad hæc. De Relig. domib. cap. Que semel. de Regul. Jur. Sylvester. verb. Benedictio q. 7. Galganetus de Jure publ. lib. 3. tit. 67. num. 3. & Bellettus part. 1. §. 23. num. 15.

Ultimò quæritur, an Sacerdotes, 46 aliique Clerici defuncti sepeliendi sint de præcepto induti vestibus sacris? Et responsio est affirmativa; quia sic mandat Rituale Romanum in tit. de Exequiis, his verbis: Sacerdos, aut cujusvis ordinis Clericus defunctus, vestibus suis quotidianis communibus usque ad talarum vestem inclusivè; tum de super sacro vestitu Sacerdotali, vel Clericali, quem ordinis sui ratio deposcit, indui debet. Sacerdos quidem super talarum vestem, amictu, alba, cingulo, manipulo, stola, & casula, seu planeta violacea sit indutus. Diaconus verò induatur amictu, alba, cingulo, manipulo, stola super humerum sinistrum, que sub axilla dextra annexatur, & Dalmatica violacea. Subdiaconus autem amictu, alba, cingulo manipulo, & tunicella. Alii præterea inferiorum ordinum Clerici superpelliceo super vestem talarum ornari debent: singuli prædicti tonsura, ac birretis suis.

47 suis. Est autem certum apud Canonistas, & Doctores, quod Rituale Romanum est liber habens vim legis; & quod ejus Rubricæ obligant sub præcepto. Loterius *lib. 1. q. 16. num. 123.* Menochius *conf. 52. num. 145.* Gratianus *Discept. forens. cap. III. num. 7.* & Spirellus *Decif. 179. num. 22.* Quod quidem jure optimo constitutum est; nam si quilibet debet sepeliri cum insigniis suæ dignitatis; ut morem fuisse apud Romanos testantur Polibius *lib. 6.* & Titus Livius *lib. 34.* & si milites tradebantur sepulturæ cum suis armis, ut legitur in *cap. In nostra. 10. de Sepulturis;* convenit etiam, ut milites militiæ sacræ, quales sunt Sacerdotes, & Clerici sepeliantur cum insigniis suis, quæ sunt paramenta Sacra; *Glos. in cap. Nemo. verb. mortuum. De Consecr. dist. 1.* & ibi Canonistæ. Suarez *d. tom. 3. disp. 31. sect. 8. §. Quærit addendum.* Tamburini *d. lib. 1. cap. 2. §. 3. num. 2.* & Sarnellius *Litter. Eccles. d. tom. 1. Epist. 33.* ubi allegat textum in *cap. Ad hæc. 2. De Auctor. & Usu palli,* quo disponitur, Archiepiscopos cum suis palliis esse sepeliendos; & ulterius demonstrat, apud fideles in usu semper fuisse sepelire mortuos cum cereis accensis, ac hymnis, & canticis; ut narrat S. 48 Gregorius Nyssenus de sorore sua S. Macrina *Orat. in ejus funere.* Et S. Gregorius Nazianzenus de S. Cæsareo in *ejus fun.* his verbis. *Cum multiplici hymnorum cantu deducitur, celebrique pompa ad Martyrum sedem effertur, matre accensas faces gestante.* Nec non S. Hieronymus de obitu S. Paulæ *Epist. 27.* dicens: *Translata Episcoporum manibus, & cereicem feretro subiciens, cum*

alii Pontifices cereos, lampadesque, alii ebrosos psallentium ducerent, in medio Ecclesie speluncæ Salvatoris est posita.

Duo autem hic corollarii loco sunt notanda. Unum, quod à Rituali Romano inter vestes sacras, quibus induendus est Sacerdos defunctus, non connumerantur Calix, & Patena, unde deducitur, hæc vasa sacra minime ponenda esse in manibus Sacerdotum defunctorum; esseque abusum, omnino tollendum hic Patavii; ubi plurimi solent, ex Sacrorum Rituum vel incitiam, vel inobservantia, cadaveri Mystarum in catalesto commoranti calicem, & patenam in manibus apponere; quod damnat etiam Sarnellius *d. Epist. 33. in fine.*

Aliud notandum est, quod Sacerdotes, & Clerici in morte suorum parentum non debent induere vestes lugubres, more laicorum; ut pluribus Synodalibus Decretis comprobatur Sarnellius *d. tom. 1. Epist. 16. pag. 129.* ea ratione, quia ut scripsit S. Cyprianus in *opere de Mortalitate,* dedecet Ecclesiasticos, à quibus prædicatur articulus æternæ vitæ; ac præmia à Deo promissa benè facientibus; flere, & mœstitiam profiteri, dum eorum coniuncti ad possessionem æternorum bonorum sunt vocati; quam veritatem agnovērunt etiam in Lege veteri Machabæi, dicentes 2. *Machab. 12. 45.* *Quod hi, qui cum pietate dormitionem acceperant, optimam haberent repositam gratiam.* Quare de his ait etiam Apostolus ad *Thessalon. 4. 13.* *Nolumus vos ignorare de dormientibus, ut non contristemini, sicut & ceteri, qui spem non habent.*

F I N I S.

INDEX RERUM NOTABILIUM Quæ in his Decisionibus De Sacrosanctæ MISSÆ SACRIFICIO.

*Continentur Serie Alphabetica digestus Littera D. significat
Decisionem. N. numerum. P. paginam.*

A

- A**bbas Nicolaus Papadopoli laudatus. D.48. n.32. pag.456.
Abbatēs de Iure non consecrant Altaria; sed tantum ex Privilegio. D.13. n.18. pag.70.
Abbatēs an possint consecrare Altaria etiam pro Ecclesiis extraneis? Et an Calices, Campanas, & suppellectilia sacra non sua? D.13. n.21. p.71. ubi negativa sententia ob Decretum S. Rit. Cong. Anno 1644. num.22.
Abbatibus Cassinensibus concessa facultas consecrandi Altaria portatilia pro usu suarum Ecclesiarum à Pio Papa IV. anno 1565. Decif. 13. num.20. pag.70.
Abbatum potestas circa usum Pontificalium, consecrationes, & collationes ordinum restricta ab Alexandro Papa VII. anno 1659. D.13. num.23. pag.71. ubi ejus Decreta.
Abbatēs quas Benedictiones possint facere? D.42. n.78. pag.384.
Abbatēs non possunt benedicere Campanas non suas. D.45. n.47. pag.418.
Abbatissæ an possint benedicere Moniales? D.42. n.48. pag.376.
Abdias Propheta quisnam fuerit, & quo tempore? D.25. n.58. p.193.
Abelis Sacrificia comburebantur igne celesti. D.15. n.14. p.91.
Abel utrum fuerit Martyr? Quo loco, & quo tempore occisus? D.15. n.20. 21.22. pag.92.
Abigail quam benedictionem exhibue-
rit David? D.42. n.6. p.369.
Abraham quot Sacrificia Deo obtulerit? D.17. n.1. pag.97.
Abraham ubi, & quando natus, ibid. num.2.
Abraham vidit Noe viventem, cui ex Sem erat in decimo gradu. D.17. n.3. pag.97.
Abraham quo anno natus? & in qua ætate esset, dum mortuus est Noe? D.17. n.4. & 5. p.98. Quæ ejus patria? An projectus in ignem à Chaldeis? Quæ ejus Vxor. D.17. n.4. 5.6.7.8.9. pag.98.
Abraham quo anno exivit de Patria sua? D.17. num.11. pag.96. Ejus primum Sacrificium ubi factum? Quando descenderit in Ægyptum? ibid. n.15.16.
Abrahæ secundum Sacrificium? & tertium? D.17. n.25.28. pag.100. Ejus quartum Sacrificium. ibid. n.30. In qua ætate circumcisus? n.32.
Abrahæ an major virtus, vel Isaaci in eo Sacrificando? D.17. num.39. pag.104.
Abrahæ revelata Passio Christi futura. D.17. n.42. p.105.
Abrahæ annorum, & totius vitæ compendium. Ejus Sinus quis? D.17. n.43.44.45.
Abraham in litando filio an Oblationis verba proferret? D.31. n.32. p.257.
Absalom an fuerit Nazareus? D.24. n.55. p.170.
Accessoria Vestis Clericalis sex. Et quæ? D.49. n.19. pag.463.

Index Rerum Notabilium.

- Actio Sacerdotis celebrantis est valoris finiti. D. 33. n. 30. pag. 271.
- Actiois nomen plura complectitur. D. 42. n. 19. p. 371.
- Actiones quæ licite fiant in Ecclesia, & quæ non? D. 46. n. 6. p. 425.
- Actio publica injuriosa polluit Ecclesiam. D. 46. n. 20. p. 428.
- Adam an Deo Tempa dedicaverit? D. 12. n. 12. p. 50.
- Adam fuit primus, qui obtulit Deo Sacrificia. D. 15. n. 1. pag. 89. Superavit in scientia Salomonem. n. 2. Habuit fidem distinctam Vnitatis, ac Trinitatis Dei, ac Incarnationis Verbi futuræ. n. 3. possidebat omnes scientias, medicinam, & cabalam? n. 4. docuit filios, & posteros Sacrificia offerre, & Tempa ædificavit. n. 11. & 12. p. 91.
- Adamo, & Evæ Deus immediatè, & per se loquebatur. D. 25. num. 19. p. 181.
- Adamus an Musica Doctus fuerit? D. 37. n. 13. p. 307.
- Adipem animalium an Hebræi possent comedere? D. 27. num. 25. & 27. pag. 214.
- Adjuratio quid, & quotuplex sit? D. 42. n. 37. pag. 374.
- Adoptio filiorum per capillorum rescissionem. D. 48. n. 3. p. 451.
- Adoratio quid, & quotuplex sit? D. 6. n. 5. pag. 10. Interna, externa, & mixta. ibid. n. 6. alia Civilis, alia Sacra. Hæc Latriæ, Hyperdulix, Dulix. ibid. n. 8. & 9.
- Adorationis internæ signa quæ sint? D. 6. n. 10. p. 11. distinguitur ab actibus fidei, spei, & charitatis. ibid. n. 11.
- Adorationis Sacræ, & externæ qui sint actus? D. 6. n. 12. & 26. pag. 11. & 12.
- Adorare, idest Sacrificare. D. 28. n. 27. pag. 235.
- Ædificatio Ecclesiæ requirit quatuor genera caularum. D. 40. num. 4. pag. 339.
- Ægyptia Sibylla de Christo locuta. D. 26. n. 40. pag. 308.
- S. Aelredi Abbatis censura in Musicam. D. 37. n. 50. p. 314.
- Ætas, & anni Thare, Abrahami, Isaaci, Iacobi, Iosephi, aliorumque fratrum, & Moysis. D. 20. n. 8. p. 128.
- Ætas quæ in Sacerdotibus Aaronicis, ut litare, & prædicare possent? D. 23. n. 29. pag. 153.
- Ætas pro Summo Pontificatu Hebræorum, quæ? ibid. n. 31.
- Ætiopum, & Moscorum devotio erga S. Crucem. D. 42. n. 29. pag. 373.
- Aggæi Prophete Vita, & labores in reedificatione Templi. D. 25. n. 64. pag. 194.
- Agnorum Dei cereorum benedictio antiquissima. D. 42. n. 65. pag. 379.
- Eorum virtutes. 66. à laicis tangi non possunt, nec pingi, nec vendi. n. 67.
- An ab Episcopis possint benedici? ib. n. 68. pag. 380.
- Agnus Paschalis non edebatur, nisi prius recitatis psalmis, & orationibus D. 9. n. 12. p. 29.
- Agri dabantur in dotem filiabus hebræis nubentibus in Tribu sua. D. 42. n. 5. p. 369.
- Albæ, vulgò *Camisi*, nomina, usus, mysteria? Decif. 50. n. 23. p. 477. Alba S. Bonifacii Episc. & Mart. ibid. n. 24.
- B. Albertus Magnus sibi viventi Missas de Requiem celebrare fecit. D. 36. n. 37. pag. 301.
- Aleph continet in se nomen Dei, & quare? Decif. 15. num. 8. pag. 90. habet in se Mysterium Vnitatis, & Trinitatis divinæ. ibid. num. 9.
- Alexandri VII. Bulla circa Musicam Monialium. Decif. 37. num. 58. pag. 315.
- Alimenta Pontificum, & Sacerdotum Hebræorum à sex fontibus desumbantur, & quæ? Decif. 23. num. 44. pag. 455.
- Allegoricus sensus quis sit? Decif. 50. num. 31. pag. 479.
- Alpha, & Omega cur vocetur Christus? Et non Aleph, & Thau? Decif. 41. num. 67. pag. 365.
- Alphabeta Græcum, & Latinum in cinere, dum consecratur Ecclesia, quid significant? Decif. 41. num. 66. pag. 304.
- Alphabetum Hebraicum cur non fiat in consecratione Ecclesiæ? Decif. 41. n. 68. pag. 365.
- Alphabetum Hebraicum, & Græcum deserviunt pro numeris. ibid. num. 69. Alpha-

Index Rerum Notabilium.

- Alphabeti Latini quæ Litteræ sint numerica? *ibid.* num. 70.
- Altare Thimiamatis in qua parte Tabernaculi Mosayci esset situm? *Decif.* 12. num. 16. pag. 52.
- Altare Holocausti coopertum ere stabat extra Tabernaculum pro Victimis cremandis. *Decif.* 12. n. 18. pag. 52.
- Altare Sacrum est necessarium pro celebranda Missa. *Decif.* 13. num. 1. pag. 66. Duplex est, immobile, & Portatile. num. 1. *ibid.*
- Altaria olim lignea, & argentea, nunc tantum lapidea. *Decif.* 13. num. 4. pag. 67.
- Altare quasi Alta Ara, quæ ejus altitudo? *ibid.* num. 6. & 7.
- Altare in Areopago Athenarum cui Deo ignoto dicatum? *d. Decif.* 13. n. 3. pag. 68.
- Altaris mensa quantæ latitudinis, & longitudinis? *ibid.* num. 9.
- Altaria consecrare semper consuevit Ecclesia. *Decif.* 13. num. 10. pag. 68. sine eo mortale est celebrare. *ibid.* n. 11.
- Altare non consecratum, si in eo celebretur, an fiat consecratum? *ibid.* num. 13.
- Altaris fixi antiqui forma diversa. *ibid.* num. 14.
- Altare Portatile cur vocetur Viaticum? Ejus usus antiquissimus. Ejus forma quæ? *Decif.* 13. num. 15. pag. 69.
- Altaria à quibus consecrari possint? *ibid.* num. 17.
- Altaria quando perdant consecrationem? *Decif.* 13. num. 31. pag. 73. & 74. Quid si operculum SS. Reliquiarum amoveatur, & statim reponatur? *ibid.* num. 32. An execratum fiat, si Sacerdos excommunicatus celebret in eo? *ibid.* num. 33. An sine Altare liceat celebrare? num. 34.
- Altare Nocticum ex qua materia compactum? *Decif.* 16. num. 5. pag. 94.
- Altare Sacrificiorum cur vocetur Mensa Domini. *Decif.* 27. num. 4. pag. 211.
- Altare in Scriptura significat Sacrificium. *Decif.* 29. 18. pag. 244.
- Altaris in erectione an Dos assignanda? *Decif.* 4. num. 28. pag. 343.
- Altare majus, vel aliud minus consecrandum, dum consecratur Ecclesia. *Decif.* 41. num. 46. pag. 359.
- Altaria marmorea moderna descripta. *Decif.* 43. num. 19. pag. 390. Picturis ornanda. *ibid.* 20.
- Altari populus vicinus stare non debet. *Decif.* 43. num. 53. pag. 400.
- Ambrosiana Liturgia à quo instituta? *Decif.* 19. num. 32. pag. 32.
- Ambrosiana Missæ ordo. *ibid.* num. 33.
- Ambrosianus Ritus Mediolani servatus. *Decif.* 19. num. 38. pag. 34. sed plures Ecclesiæ utuntur Ritu Romano. *ibid.*
- Ambrosiani non celebrant Missam feriis sextis Quadragesimæ ex quavis causa. *Decif.* 19. num. 39. pag. 34.
- Amicus nomina, & mysteria. *Decif.* 50. num. 32. pag. 477.
- Amos pastor ovium, deinde Prophetæ, & Martyr. *Decif.* 25. num. 57. pag. 193.
- Amphibologia cum restrictione mentali damnata ab Innocentio XI. *Decif.* 17. num. 19. pag. 100.
- Ampullarum cum Vino, & Aqua pro Sacrificio quis locus? *Decif.* 43. num. 13. pag. 389.
- Anagogicus sensus quis sit? *Decif.* 50. num. 31. pag. 479.
- S. Andreas Apostolus Missam celebrabat. *Decif.* 28. num. 14. pag. 232.
- Angeli revelabant, ut plurimum, futura hominibus. *Decif.* 25. num. 22. pag. 181.
- Angeli auctores Musicæ. Respondent S. Gregorio Magno celebranti. Primi cantant *Regina celi letare alleluia*, eorum cantus exempla plura. *Decif.* 37. num. 16. 17. 18. 19. pag. 307.
- Angelicæ salutationis trina pulsatio, quo Auctore? An eam recitantes lucrentur Indulgentiam plenariam? *Decif.* 45. num. 41. pag. 417.
- Angli didicerunt cantum ab Ecclesia Romana. *Decif.* 37. num. 27. pag. 308.
- Anima donatoris domus pro fabricanda Ecclesia liberatur à Purgatorio in primæ Missæ celebratione. *Decif.* 33. num. 51. pag. 275.
- Anima adolescentis defuncti anno 1658. apparuit, & petiit suffragium

Index Rerum Notabilium.

- Misrarum sex . Item Anima cuiusdam Parochi anno 1640. & 1641. Decif. 34. num. 12. & 13. pag. 280.
- Animalia irrationabilia functa Prophetarum officio . Decif. 35. num. 36. & 37. pag. 186.
- Anna mater Samuelis fuit Prophetissa Decif. 26. num. 9. pag. 200.
- Anna filia Phanuel fuit Prophetissa. Vidua ab anno XX. usque ad 84. Habitans in cellulis apud Templum . ib. num. 14.
- Annas, & Caiphas quomodo essent simul Summi Pontifices? Decif. 22. n. 22. pag. 141.
- Annas Summus Pontifex anno post Resurrectionem Christi. ibid. num. 29. pag. 142.
- Anni, quibus duravit usus Tabernaculi Moyfis? Decif. 11. num. 24. pag. 53.
- Anniversaria annua Congregationis Parochorum Paduæ quot? Decif. 37. num. 70. pag. 317.
- Annulus unde dictus? An fibula Palfii? an Sigillum? Decif. 49. num. 25. 26. 27. pag. 463. 464. Signum honoris . ibid. num. 32. Vfus apud Romanos. num. 33. Cur detur Sponsæ In quarto digito? num. 35. & 36. pag. 465.
- Annulus S. Annæ ubi sit? Alii duo Deiparæ? Decif. 49. num. 39. & 40. pag. 466. An soluto Matrimonio sit Vxoris? num. 41. cur detur Episcopis? Abbatibus? Monialibus? ibid. pag. 466.
- Antoninus Caracalla Imperator auctor Vestis Talaris apud Romanos. Decif. 49. num. 6. pag. 460.
- Antimensis utuntur Græci pro Altare portatili. Et quid sint Antimensia? Decif. 13. num. 16. pag. 69. & 70.
- Antiochena Ecclesia quo anno fundata à S. Petro Apostolo? Decif. 29. num. 6. pag. 241.
- Antiphrasis quid sit? Decif. 42. num. 7. pag. 370.
- S. Antonii de Padua Ecclesia quo anno edificata? Decif. 40. num. 7. pag. 340.
- Antropospathos que figura sit? Decif. 16. n. 8. pag. 94.
- Apostata à fide est, qui sacrificat Idolis, vel demoni. Decif. 21. num. 24. pag. 134. A quibus puniatur? Et quibus poenis? ibid. num. 35.
- Apostoli ordinati Sacerdotes, & Episcopi in ultima cenà à Christo Domino . Decif. 7. num. 19. pag. 17.
- Apostoli in toto orbe, ubi predicabant, Ecclesias consecrabant . Decif. 12. n. 48. pag. 59.
- Apostoli præceptum habuerunt de Sacrificio Eucharistico faciendo. Decif. 28. num. 4. pag. 229.
- Apostoli quo tempore cœperint Sacrificare, & celebrare Missam. Decif. 29. num. 1. pag. 240. Quis eorum primus celebraverit? ibid. num. 2. celebrabant cum lumine, & vestibus Liturgias. d. Decif. 29. num. 20. pag. 244.
- Apostoli cœlibes fuerunt. Decif. 47. num. 6. pag. 442.
- Appellatio an detur à dismembratione Ecclesiæ? Decif. 40. num. 41. pag. 346.
- Applicatio Sacrificii Crucis in Missa fit limitato modo. Decif. 33. num. 34. pag. 271.
- Applicatio Sacrificii est à celebrante faciendâ; & hoc ob plures rationes? Decif. 36. num. 1. & 2. pag. 292. Et an ea possit remitti in Deum? ibid. num. 3. In qua parte Missæ fit faciendâ? num. 8. Et quando applicatio pro Defunctis? num. 9. olim quando fieret? num. 13. An anticipata pro eo, qui daturus est stipem, sit licita? ibid. num. 21. pag. 297.
- Aqua benedicta Christianorum delevénialia. Decif. 27. num. 86. pag. 226.
- Ejus usus ab Apostolis introductus. Decif. 40. num. 12. pag. 340.
- Aqua lustralis apud hebræos ex quibus composita? Decif. 42. num. 16. pag. 370.
- Aque lustralis virtutes, & miracula. ibid. num. 32. 33. 34. pag. 373. 374.
- Aqua benedicta deficienti irritæ sunt benedictiones Ecclesiasticæ. ibid. num. 35.
- Arca Domini in qua parte Tabernaculi staret? Decif. 12. num. 15. pag. 52. recuperata de manibus Philistinorum ubi custodiretur? ibid. num. 26. ubi abscondita, imminente desolatione Ierusalem? num. 27. & an à Tito Vespasiano fuerit delata Romam

Index Rerum Notabilium.

mam ? numero 28. pag. 54.
 Argumenta pro infinitate valoris Mis-
 sę ex opere operato. Decif. 33. num.
 15. pag. 270.
 Armeni, Nestoriani, & Jacobite litant
 proprio ritu, & sermone Chaldaico.
 Decif. 9. num. 18. pag. 30.
 Aspersio cum aqua benedicta si omit-
 tatur, irrita est benedictio. Decif.
 42. num. 35. pag. 374.
 Assidei quinam essent? Decif. 24. num.
 65. pag. 172.
 Astronomi incipiunt diem in meridie.
 Et cur? Decif. 39. num. 23. pag. 330.
 Astylus locus quinam sit? Quis apud he-
 breos, & apud Gentiles? Decif. 43.
 num. 56. 57. 58. 59. pag. 401. & 402.
 Atrium circa Tabernaculum Moysis
 quid esset? Et an illud Viri, & Femina
 ingredi possent? Decif. 12. num.
 21. & 22. pag. 52. & 53.
 Avaritia prorsus fugienda. Decif. 35.
 num. 41. pag. 290. Punitio Parochi
 avari. ibid. num. 42.
 Auctoris factum in itinere Romam,
 versus Cal. Ianuar. 1670. Decif. 39.
 num. 43. pag. 335.
 Audire Missam prodest animabus Pur-
 gatorii. Decif. 34. num. 25. pag. 282.
 Avenionensis Cathedralis Ecclesia con-
 secrata à Christo Domino. Decif. 41.
 num. 74. pag. 366.
 Aves ab Hebreis quomodo immolaren-
 tur? Decif. 27. num. 35. pag. 215.
 Augurandi ars antiquissima, & quis
 Auctor ejus? Decif. 41. num. 11.
 pag. 353.
 Augures Romani quot fuerint? & quan-
 do desierint? ibid. num. 13. & 16.
 Augusta à quibus rebus defumerentur?
 Et an nunc sint licita? num. 14. & 15.
 Quo jure prohibita? num. 17. pag.
 354.
 Aurora quid sit? & quanto tempore
 oriatur ante Solem? Decif. 39. num.
 31. pag. 332.
 Aurora an physicè, seu mathematicè at-
 tendenda ad Missę licitam celebra-
 tionem? ibid. num. 37. pag. 333.
 Aurora politica, non visiva intra circulos
 Polares. ibid. num. 45. pag. 336.
 Axa filia Caleb quo nomine petierit do-
 tem à Patre? Decif. 42. num. 4. pag. 369.

Azymorum Paschæ festum quo die ce-
 lebraretur ab Hebreis? Et quodnam
 Sacrificium eo die offerrent? Decif. 27.
 num. 52. & 53. pag. 219.

B

B Alnei dominus defunctus petiit à
 Presbytero se ibi lavante suffra-
 gium Missę. Decif. 14. num. 17. pag.
 83.
 Baptismus ex opere operato remittit to-
 tam penam. Decif. 33. num. 18. pag.
 270.
 Baptizans plures eodem tempore facit
 plura Sacramenta. ibid. num. 39. pag.
 272.
 Baptizatus in eo actu debet pro se reci-
 pere fructum baptismi. Decif. 35. n.
 29. pag. 287.
 Baptismus Campanarum qualis sit? &
 quis ejus Auctor? Decif. 45. num. 27.
 pag. 414.
 Baraca nauta naufragus quomodo sal-
 vatus? Decif. 14. num. 13. pag. 82.
 Barbe usus varius apud homines. Decif.
 48. num. 28. pag. 456.
 Barbam Sacerdotes Hebrei ferebant.
 Decif. 48. num. 29. pag. 456.
 Barbam habebant Philosophi. ibid. n.
 30.
 Barba an delata, vel rescissa in Ecclesia
 Latina? ibid. num. 34.
 Barba deposita à S. Carolo, & in aliis
 ab eo proscripita. d. Decif. 48. num.
 35. pag. 457.
 Barba ut deferatur à Clericis an Episco-
 pus possit prescribere? ibid. num. 26.
 Barbararum mulierum exempla. ibid.
 num. 37.
 Barbatę S. Vivilgefortis, ac S. Paulę pro-
 digium. ibid. num. 38. & 39.
 Barberina Synodus Abbatie Farfensis
 laudata. Decif. 42. num. 44. pag. 375.
 S. Barnabas ubi, & quando ordinatus
 Sacerdos, & Episcopus? Decif. 29. n.
 10. pag. 242. Ab eodem S. Barnaba
 fundata Ecclesia Mediolanensis. ibid.
 num. 11. Ejus Liturgia. num. 25. pag.
 246.
 Basilicę ubique Deo dicatę à tempore
 Constantini Magni Imper. Decif. 12.
 num. 50. pag. 59.

Index Rerum Notabilium.

- Belli tempore Suffragia ex Missæ Sacrificio.** Decif. 14. num. 24. pag. 85.
- Benedicere possunt etiam qui non sunt Sacerdotes.** Decif. 18. num. 11. pag. 110.
- Benedicere idem est ac consecrare, & Sanctificare.** Decif. 42. num. 9. pag. 370.
- Benedicere populum per vias spectat ad solum Episcopum.** Decif. 42. num. 73. pag. 382.
- Benedictio quid importet in Divina Scriptura?** Decif. 16. num. 11. pag. 94.
- Benedictio Noetica quot bona continuit?** Decif. 16. num. 12. pag. 95.
- Benedictio, hac vox habet quinque significationes.** Decif. 42. num. 2. pag. 369.
- Benedictio an danda populo in Hymno *Pange lingua* ad illa verba: *Sit & benedictio*?** Decif. 42. num. 3. pag. 359.
- Benedictio aliquando idem ac maledictio.** ibid. num. 8. pag. 370.
- Benedictionis Ecclesiasticæ definitio.** Decif. 42. num. 18. pag. 371.
- Benedictiones an sint validæ, si fiant sine signo Crucis?** ibid. num. 28. pag. 373.
- Benedictiones aliæ Ecclesiasticæ, alia Laicæ.** ibid. num. 47. quis earum Minister ibid. An requirant præsentiam rei, vel personæ benedicendæ? num. 49. pag. 376. & num. 52. pag. 377.
- Benedictionum Ecclesiasticarum causa finalis duplex; & quæ?** Decif. 42. n. 51. pag. 377. Earum fructus. ibid. num. 53.
- Benedictio S. Francisci Xaverii proficua alearum lusori.** Decif. 42. num. 57. pag. 378.
- Benedictionum aliæ divisiones.** ibid. num. 58. 59. & 60.
- Benedictiones spectantes ad solum Papam quæ?** ibid. num. 61. pag. 379.
- Benedictionis Rosæ atreæ mysterium, & origo.** Decif. 42. num. 62. pag. 379.
- Item Agnorum Deicercorum.** ibid. num. 65.
- Benedictio solemnns per verba *sit nomen Domini benedictum &c.* an dari possit à simplici Sacerdote?** Decif. 42. num. 72. pag. 382.
- Benedictionum Episcopialium quatuor genera.** ibid. num. 71.
- Benedictionum propriæ Parochorum; aliorumque Sacerdotum quæ?** ibid. num. 74. 75. pag. 383.
- Benedictiones mulieribus post partum à quo dandæ?** ibid. num. 76.
- Benedictiones Abbatum quæ?** ibid. n. 78. aliorum Prelatorum Regularium? num. 79. pag. 384.
- Benedictiones Ecclesiarum, Oratoriorum, Cæmeteriorum.** ibid. n. 82. pag. 385.
- Benedictionis Ecclesiæ, & Consecrationis ejus differentia.** Decif. 46. num. 15. pag. 427.
- S. Benedictus Abbas dono Prophetiæ ditatus.** Decif. 25. num. 15. pag. 180.
- Beneficiarius quando teneatur expendere in ornamentis Ecclesiæ?** Decif. 44. num. 7. pag. 404. num. 55. & 62. pag. 404.
- Beneficium non confertur in invitum.** Decif. 35. num. 10. pag. 285.
- Birrus quid sit?** Decif. 49. num. 55. & 62. pag. 465. & 469.
- Bona temporalia impetrantur Sacrificio Missæ.** Decif. 14. num. 27. pag. 86.
- Bonifacius Papa VIII. indulgit Episcopis celebrare Missam in omni loco decenti.** Decif. 12. num. 55. pag. 61.
- Bonitas Prophetæ an satis sit pro certitudine Prophetiæ?** Decif. 24. num. 41. pag. 189.
- Bosorra Arabissa Vxor Iobi.** Decif. 20. num. 19. pag. 121.
- Boves immolandi ab Hebreis cujus ætatis esse debebant?** Decif. 27. num. 31. pag. 215.
- Brachus expansis orare quid innuat?** Decif. 6. num. 19. pag. 12.
- Breve Pauli V. pro Oratoriis privatis Procuratorum S. Marci Venetiarum.** Decif. 12. num. 60. pag. 62.
- S. Brinulphus Episcopus quomodo obtinuerit conversionem Ladalai Regis Suecorum?** Decif. 14. num. 9. pag. 80.
- Bubulcus aufus celebrare Missam punitus.** Decif. 31. num. 40. pag. 258.
- Buccina armoniaca, vulgò *il Cornetto* an prohibenda in capella Musicali?** Decif. 37. num. 45. pag. 313.

Index Rerum Notabilium

C

- C**Aathitæ qui fuerint? Quæ ornamenta Tabernaculi portarent per desertum? Decif. 24. num. 13. pag. 160.
- C**abala quid sit? Decif. 15. num. 5. pag. 89. Cabalistica scientia quotuplex? ibid. num. 6. quæ bona, & quæ mala? num. 10.
- C**adavera Infidelium, hæreticorum, schismaticorum, & excommunicatorum exhumanda, & proicienda ex Ecclesia antequam consecretur. Decif. 41. num. 12. pag. 358. & an. Vfurariorum? ibid.
- C**adavera excommunicatorum divinitus ejecta è sepulturis. Decif. 46. num. 60. pag. 437.
- S.** Cæcilia martyrio coronata anno 232. Decif. 37. num. 32. pag. 310.
- C**alibatus Sacerdotum quibus rationibus impugnetur? Decif. 47. num. 13. pag. 443. Et quibus rationibus defendatur. ibid. num. 18.
- C**æmeterii expensa ad quem spectent? Decif. 44. num. 15. pag. 406.
- C**æmeterium quando polluitur ex pollutione Ecclesiæ. Decif. 46. num. 33. pag. 430.
- C**æmeterii reconciliatio semper Sacerdoti committi potest. ibid. num. 71. pag. 440.
- C**æremoniale Episcoporum habet vim legis. Decif. 45. num. 56. pag. 420. Et quas consuetudines tollat? ibid.
- C**æremoniæ, quibus consecrabantur minores Sacerdotes Hebræorum. Decif. 23. num. 7. pag. 148. Quot diebus reiterarentur? ibid. num. 10. pag. 149.
- C**æremoniæ quæ, & quot servandæ in consecratione Ecclesiæ? Decif. 41. n. 54. pag. 360. Earum mysticæ significationes. ibid. num. 55. pag. 361.
- C**æsares cur vocentur Imperatores? Decif. 41. num. 36. pag. 357.
- C**am, & Abel an pluries Sacrificaverint? Decif. 15. num. 13. pag. 91.
- C**aini sacrificia non grata Deo ob quatuor causas. Et quæ? Decif. 15. num. 16. pag. 91. & 92.
- C**ainus res sacrificatas in suum usum convertebat. ibid. num. 19.
- C**aiphæ, & Anna quomodo essent simul summi Pontifices? Decif. 22. num. 22. pag. 141.
- C**alamus aromaticus quid esset? Decif. 42. num. 14. pag. 370.
- C**alcei clericorum cujus coloris? Decif. 49. num. 23. pag. 463.
- C**alendarium annuum Patavinum à quo formetur? Decif. 38. num. 14. pag. 322.
- C**alices Domini bibere, quid significet? Decif. 29. num. 17. pag. 24.
- C**alix, & patena an ponendi in manibus Sacerdotis defuncti? Decif. 50. num. 49. pag. 483.
- C**ampanæ necessaria ad Sacrificium. Missæ. Decif. 45. num. 1. pag. 408.
- E**arum varia nomina. ibid. num. 2. Quando adinventæ? ibid. num. 15. pag. 411.
- C**ampanarum parvarum usus in lege Moysis. Decif. 45. num. 16. pag. 411.
- C**ampanæ an essent apud Gentiles? ibid. num. 17. Quando ceperint adhiberi apud Christianos? ibid. num. 18. pag. 412.
- C**ampana sic dicta ab ære Campano. Decif. 45. num. 20. pag. 413.
- C**ampanis quando Græci usi sint? ibid. num. 25. A Duce Veneto eas habuerunt. ibid.
- C**ampanæ non permittuntur à Turcis. Decif. 45. num. 26. pag. 414.
- C**ampanarum baptismus qualis? & quis ejus Auctor? ibid. num. 27. Earum mystica significatio. num. 28. Cur non pulsentur in triduo Passionis Christi? ibid. num. 29. pag. 415.
- C**ampanarum usus ob sex causas, & quæ? d. Decif. 45. num. 31. pag. 415. An cum eis vocandus populus ad arma? num. 33.
- C**ampanarum sonitus in quibus casibus adhibendus? ibid. num. 40. pag. 417. Ad Angelicam salutationem sonandæ; & quo Auctore? Et an cum indulgentia plenaria? ibid. num. 41.
- C**ampanæ an benedicendæ antequam ponantur in Campanili? ibid. num. 45. quo tempore pulsandæ? num. 46. An benedicendæ ab Abbatibus? num.

Index Rerum Notabilium .

47. Earum numerus apud Regulares? num. 48. pag. 419. indiscretus earum sonitus prohibendus. *ibid.* num. 49.
- Campanas pulsare ad quos de jure spectet? Decif. 45. num. 51. pag. 419. Sabbato Sancto quando, & quomodo pulsandæ? *ibid.* num. 54. 55.
- Campanis pro reficiendis ad quem spectent expensæ? d. Decif. 45. num. 58. pag. 420. Item Salarium pro eis fonandis? *ibid.*
- Campanæ an ponendæ super Oratoriis privatis? Decif. 10 num. 59. pag. 421.
- Campanæ benedictæ terrent Demones. Exempla. *ibid.* num. 60. fugant tempestates. num. 61.
- Campanarum de se fonantium exempla. *ibid.* num. 62. pag. 422.
- Campanæ duæ in usitatæ magnitudinis. *Erfordienfis* una, altera *Pekimensis*. Pondus, & mensura utriusque. *ibid.* num. 64. pag. 423.
- Campanula pulsanda in Missa ad elevationem Sacramenti. Decif. 43. num. 15. pag. 389.
- Campanile necessarium apud Ecclesias; & ejus nomina plura. Decif. 45. num. 1. & 2. pag. 408.
- Campanilia Hedunen. S. Marci Venetiarum. S. Iustinae, ac Palatii Communis Paduæ laudata. *ibid.* num. 12. 13. 14. pag. 410. & 411. S. Petri Romæ num. 23. In eorum culmine cur ponatur Gallus? num. 30. pag. 415.
- Campanilis Sipontini carmina. Decif. 45. num. 32. pag. 415.
- Campanili pro ædificando an vicinus cogi possit vendere suam domum? *ibid.* num. 44. An faciendum in Oratorio privato? *ibid.* num. 59. pag. 421.
- Candela aquæ illuminat stantes in eadem sphaera. Decif. 33. num. 43. pag. 273.
- Candelæ accensæ in Missa quid significant? Earum numerus, ac materia. Decif. 43. num. 8. pag. 388.
- Candelabra cum candelis accensis pro missa. Eorum mysticus sensus. Decif. 43. num. 7. & 9. pag. 388. 389.
- Candentis ferri contrectatio ad se expurgandum ab objecto crimine, an nunc sit licita? Decif. 27. n. 84. p. 226.
- Canis B. Margaritæ de Cortona. Decif. 25. num. 37. pag. 187.
- Canon Missæ probat, eam esse Sacrificium. Decif. 28. num. 20. pag. 233. A quo sit compositus? *ibid.* num. 21.
- Canonici Patavini tenentur scire cantum Gregorianum. Decif. 37. num. 54. pag. 315.
- Canonicorum origo. Decif. 38. num. 5. pag. 320.
- Canonicatus Patavini quare alii sint pingues, alii non? Decif. 38. num. 6. pag. 320.
- Canonicorum proprium institutum est cantare in choro. *ibid.* num. 7.
- Cantores Ecclesiastici à prima ætate instruebantur. Decif. 37. num. 25. pag. 308. eorum aliqui facti Summi Pontifices. *ibid.* num. 26.
- Cantus in Missis in primitiva Ecclesia qualis fuerit? Decif. 37. num. 6. pag. 305. Anno 364. Soli Clero demandatus. *ibid.* num. 22. pag. 308. Reformatus à S. Gregorio Magno. *ibid.* num. 23.
- Cantus Gregoriani commendatio. d. Decif. 37. num. 53. pag. 315.
- Capellanus an pro quatuor petentibus ejus Missam ad diversos effectus, possit eam celebrare? Decif. 34. num. 3. pag. 278. tenetur fervare mentem testatoris. Decif. 36. num. 22. pag. 297.
- Capellanus an possit cessare à celebratione, ut emat ornamenta Altaris? Decif. 44. num. 13. pag. 405.
- Capite cooperto an liceat celebrare Missam de licentia Episcopi? Decif. 23. num. 36. pag. 154.
- Cap. *Non mediocriter. de Consecr. dist.* 5. multipliciter declaratur? Decif. 33. num. 44. pag. 273.
- Capitula, seu Congregationes artificum non sunt facienda in Ecclesia. Decif. 46. num. 7. pag. 425.
- Cardinales quas benedictiones facere possint? Decif. 42. num. 69. pag. 381. Et quas, si sint tantum Sacerdotes, vel Diaconi? *ibid.* num. 70.
- Cardinalis Cornelii promotio ad Purpuram, & ad Episcopatum Patavinum. Decif. 24. num. 24. pag. 162.
- Cardinalium familiarum an possint celebrare ante Auroram, & post meridiem?

Index Rerum Notabilium.

- diem 7. Decif. 39. num. 42. pag. 335.
- Carnes** an homines comederent ante diluuium? Decif. 16. num. 13. pag. 95.
- S. Caroli Borromei** jejunia, & vigiliæ pro consecratione Ecclesiarum. Decif. 41. num. 22. pag. 355.
- S. Carolus Borromeus** ad sonitus Angelicæ Salutationis, eam genibus flexis recitabat. Decif. 45. num. 42. pag. 417. idem faciebat Ven. Card. Barbadius. *ibid.*
- Caroli Magni Imperatoris** donationes factæ Romanæ Ecclesiæ. Decif. 4. num. 9. pag. 5.
- Carolus V. Imperator** exequias vivus sibi fecit. Decif. 36. num. 39. pag. 302.
- Cassia**, seu Cassia odorifera quæ? Decif. 42. num. 15. pag. 370.
- Castitas** erat necessaria Hebræis Sacrificaturis, ac abstinentiâ à Vino. Decif. 23. num. 34. pag. 154.
- Castitas** servata ab omnibus ministris sacris per tria prima secula. Decif. 47. num. 19. pag. 445. Pro ea custodienda cautelæ tres. *ibid.* num. 26. pag. 447.
- Catalogus** omnium Pontificum Hebræorum. Decif. 22. num. 31. pag. 143.
- Catechumeni** an sint capaces fructus Missæ? Decif. 36. num. 27. pag. 298. Eorum duæ classes, & quæ? *ibid.* n. 28. pag. 299. An iis mortuis diceretur pro eis Missa de Requiem? *ibid.* num. 30. An ipsi possint contrahere Matrimonium cum Christiana? *ibid.* num. 33. pag. 300.
- Catechumenatus** quantum olim duraret? & quid hoc tempore? d. Decif. 36. num. 29. & seqq. pag. 299.
- Cathedralis Patavinæ** ordo antiquus circa baptismum infantium natorum in Quadragesima. Decif. 36. n. 32. pag. 300.
- Cathedralium**, aliarumque Ecclesiarum dos quanta esse debeat? Decif. 40. num. 25. pag. 343.
- Cauda Victimæ** quare comburenda in Sacrificio? Decif. 27. num. 39. pag. 216.
- Cautelæ tres** pro castitate servanda. Decif. 47. num. 26. pag. 447.
- Causarum genera** septem in Sacrificio. Et quæ? Decif. 14. num. 4. pag. 78.
- Causa finalis** in Sacrificio duplex; & quæ? *ibid.* num. 2.
- Celebrans** an possit discedere ab Altare pro oblationibus recipiendis? Decif. 4. num. 22. pag. 7. An peccet, dicendo alta voce verba consecrationis? Decif. 31. num. 41. pag. 258.
- Celebrans** si post consecrationem decumbat; & vino cretico sumpto convaleat, an perficiet Missam; si ibi sit alius Sacerdos jejunus? Decif. 32. n. 40. pag. 266.
- Celebrantis** absque devotione parvus, aut nullus est fructus ex opere operantis. Decif. 33. num. 12. pag. 270.
- Celebrans** potest nolle pro se fructum Missæ specialissimum. Decif. 35. num. 7. pag. 284.
- Celebrans** solemniter an teneatur legere Epistolam, ac Evangelium, item Prophetias in Sabbato Sancto? Decif. 38. num. 24. pag. 323.
- Celebrare** an liceat cum una sola specie? Decif. 32. num. 12. pag. 261. & num. 31. pag. 264; & 265. An extra locum Deo dicatum? Decif. 41. num. 1. pag. 351.
- Celebrare** an liceat non recitato Martino cum laudibus? Decif. 50. num. 21. pag. 477. An nudis pedibus? *ibid.* num. 35. pag. 480.
- Cerei** accensi in exequis fidelium. Decif. 50. num. 48. pag. 483.
- Cervisiæ benedictæ** à S. Bernardo effectus. Decif. 42. num. 55. pag. 378.
- Chachamin** sunt Rabbini Talmudici. Decif. 24. num. 37. pag. 165.
- Chaldæi** cur ignem adorarent? Decif. 17. num. 7. pag. 98.
- Charitatis lege** omnibus prodesse debemus. Decif. 33. num. 33. pag. 271.
- Chenebra** quisnam locus sit? Decif. 24. num. 52. pag. 170.
- Chinenses Sacerdotes** cur celebrent capite cooperto? ut nos non nudis pedibus? Decif. 13. num. 39. pag. 155.
- Chorda serica**, vel de canape quando in Bullis Papæ? Decif. 49. num. 29. pag. 464.
- Christiani** quàm pii in oblationibus? Decif. 4. num. 8. pag. 5. Cur vocati latro-

Index Rerum Notabilium.

- rebrosi, & lucifuga? Decif. 39. num. 2. pag. 326.
- Christophorus Columbus ubi, & quando mortuus, ac sepultus? Decif. 23. num. 15. pag. 150. Epitaphium ejus sepulchri. ibid. num. 16.
- Christi omnis actio debet esse nostra instructio? Decif. 48. num. 7. pag. 452. Ejus capilli an longi? ibid. num. 8. & 16. pag. 453.
- Christus bis sacrificavit; & ubi? Decif. 4. num. 25. pag. 8.
- Christus Summus Pontifex, & Sacerdos in æternum. Decif. 7. num. 18. pag. 17. an genitus etiam ex stirpe Aaron? ibid. num. 21. an unctus Sacerdos ritu Mosayco? ibid. num. 26. pag. 22. Ipse Hostia, Templum, & Altare? Decif. 13. num. 42. pag. 76.
- Christi virtutes figuratæ in Victimis antiquorum. Decif. 16. num. 10. pag. 24.
- Christus, ac S. Ioannes Baptista cūr ceperint prædicare solum in aetate annorum triginta? Decif. 23. num. 30. pag. 153.
- Christus an fuerit Nazareus? an sibi toronderit capillos? Decif. 24. num. 56. pag. 170. An ut homo semper ditatus dono Prophetiæ? Decif. 25. num. 68. pag. 195. litavit Corpus, & Sanguinem suum sub speciebus panis, & vini. Decif. 28. n. 3. pag. 229. Vtrum se communicaverit cum Eucharistia in cœna? ibid. num. 5. Quibus verbis præceperit Sacrificium Eucharisticum? ibid. num. 9. pag. 231. Est vera Victimam in Sacrificio Missæ. Decif. 30. num. 2. pag. 248. In sumptione destruitur quoad esse Sacramentale. ibid. num. 4.
- Christus in Emmaus an consecraverit Eucharistiam? Decif. 32. num. 9. pag. 261. est totus sub utraque specie. ibid. num. 24. pag. 263. Est primus, & principalis offerens in Missa. Decif. 33. n. 5. pag. 263. Est infinitæ dignitatis. ibid. num. 17. Ejus merita sunt infinita. num. 19. Cur veruerit, ea nobis applicari in Missa modo finito? num. 36. pag. 272.
- Christus qua hora sit Crucifixus? Decif. 38. num. 11. pag. 321. Ipse est fons, & auctor omnium benedictionum. Decif. 42. num. 20. concessit Ecclesiæ facultatem instituendi Sacramentalia num. 21. pag. 371. & 372. Quas res ipse benedixerit signo Crucis? ibid. num. 24.
- Christi nomen in Annulis Christianorum. Decif. 49. num. 31. pag. 464.
- Ciboria ad Altaria quid sint? Decif. 43. num. 18. pag. 390.
- Cibus in die jejuniis olim sumebatur tantum in Vespere. Decif. 38. num. 12. pag. 321.
- Cincidela undè dicta? Decif. 43. num. 29. pag. 393.
- Cimmeria Sibylla, sive Cuma, aut Italica quando fuerit? & quæ prophetizaverit? Decif. 26. num. 29. pag. 206.
- Cincturam an Clerici debeant adhibere? Decif. 49. num. 20. pag. 463.
- Cineres Vaccæ Rufæ apud Hebræos ad quid valerent? Decif. 42. num. 17. pag. 371.
- Cinguli nomina, & significationes. Decif. 50. num. 25. pag. 478.
- Cinnantomum Hebræorum quid esset? Decif. 42. num. 12. pag. 370.
- Circuitus Ecclesiæ facti ab Episcopo, dum eam consecrat, quid significant? Decif. 41. num. 60. pag. 363.
- Circumcisio Hebræorum: an fuerit verum Sacramentum? Decif. 17. num. 35. pag. 102.
- Claudia Procula Vxor Pilati an Prophetissa? Decif. 26. num. 17. pag. 202.
- Cleophas jens in Emmaus quisnam fuerit? Decif. 32. num. 27. pag. 264.
- Clepsydra apud Romanos Horologia aquea. Decif. 45. num. 38. pag. 416.
- Clericalis dignitas servanda. Decif. 49. num. 50. pag. 467.
- Clerici omnes olim Choro addicti? Decif. 38. num. 4. pag. 320.
- Clerici interna puritas, ac gravitas exterior. Decif. 49. num. 51. & 53. pag. 467. Quibus vestibus sepeliendi. Decif. 50. num. 46. pag. 482.
- Clerus in Lege Mosayca qualis esset? Decif. 22. num. 1. pag. 130.
- Cleri Patavini opulentia, & divitiæ. Decif. 43. num. 42. pag. 398.
- Clypeus mysticus est Christus. Decif. 37. num. 66. pag. 317.

Index Rerum Notabilium.

- Cæcitas oculorum penosissima infirmitas.** Decif. 19. num. 3. pag. 113.
- Cœlitis, ac Sanctis an Missa applicari possit?** Decif. 36. num. 24. pag. 298.
- Cœtus, seu Collectę festum Iudeorum, & Sacrificia?** Decif. 27. num. 61. pag. 222.
- Cogitationes hominibus an à Dæmonibus cognoscantur?** Decif. 24. num. 9. pag. 178.
- Coitu ab Hebræis habito tenebantur lavare totum corpus. Et cur?** Decif. 27. num. 74. pag. 224.
- Coitum exercitium in Ecclesia punitiones.** Decif. 46. num. 57. pag. 436.
- Collaria clericorum qualia esse debeant?** Decif. 49. num. 21. pag. 463.
- Collecta festum Iudeorum.** pag. 27. n. 61. pag. 222.
- Collegia Patavina Iuristarum, & Philosophorum non aggregant in se nisi Nobiles.** Decif. 24. num. 44. pag. 167.
- Collegialitatis signa quamam sint?** Decif. 38. num. 20. pag. 323.
- Color violaceus in Vestibus Episcoporum, & Alumnorum Seminariis?** Decif. 23. num. 17. pag. 150.
- Columbę cur non litarentur ab Hebræis pro Hostia pacifica?** Decif. 27. num. 27. pag. 214.
- Coma signum excellentiæ.** Decif. 48. n. 11. pag. 452. ejus rasio signum fervitutis. *ibid.* num. 12. ac meroris num. 14. in Clericis peccaminosa. *ibid.* num. 6.
- Commemoratio plurium fieri potest in Missa.** Decif. 33. num. 20. pag. 270.
- Communio fidelium fit etiam extra Sacrificium.** Decif. 30. num. 11. p. 253.
- Communio in Missa quid significet?** *ibid.* num. 19. Est destructio Victimę immolatae. num. 20. pag. 255.
- Concilium Quinisextum cur sic dictum?** Decif. 47. num. 21. pag. 441. concessit Vxores ministris Sacris Ecclesię Græcæ. *ibid.* num. 20.
- Concilium Tridentinum prohibuit omnibus celebrare Missam extra Ecclesiam.** Decif. 12. num. 56. pag. 61.
- Concupiscere mulierem inuptam, pejerare, vindictam sumere non esse peccatum** Scribæ docebant. Decif. 24. num. 35. pag. 165.
- Conditiones præscribendæ ab Episcopis pro celebratione in Oratoriis publicis Villarum.** Decif. 40. num. 34. pag. 345.
- Confessarius an possit applicare penitentiam penitentis pro animabus Purgatorii?** Decif. 35. num. 28. pag. 287.
- Confraternitas Cæcorum in Cathedra li Paduæ.** Decif. 39. num. 7. pag. 326.
- S. Congregatio de Propaganda fide cur? & à quo instituta?** Decif. 9. 23. pag. 31. illa S. Rituum à quo? *ibid.* num. 44. pag. 36.
- Conscientia pura primus ornatus Sacerdotalis.** Decif. 47. num. 2. pag. 441.
- Consecrare, & offerre Hostiam est unum, & idem.** Decif. 30. num. 27. pag. 256.
- Consecratio an sit destructiva Victimę in Missa?** Decif. 31. num. 8. pag. 253. An sit essentialis Sacrificii? num. 13. quomodo ponat ibi Corpus, & Sanguinem Christi. num. 14. pag. 254.
- Consecratio, & Sumptio hostiæ an sint duo Sacrificia?** *ibid.* num. 34. est pars magis essentialis Consecratio. n. 35. pag. 257.
- Consecratio unius speciei an possit stare sine altera?** Decif. 32. num. 4. pag. 260. & num. 20. & 21. pag. 263. Si prima fuerit invalida, iterum facienda. *ibid.* num. 34. pag. 265.
- Consecrationis Ecclesię quatuor nomina.** Decif. 41. num. 4. pag. 351. ejus definitio *ibid.* num. 19. Quo die facienda num. 20. pag. 354. An sit reiterabilis? num. 37. pag. 357. Ejus, ac benedictionis differentia. Decif. 46. num. 15. pag. 427.
- Constantinus Imp. an potuerit donare Papę Urbem Romæ?** Decif. 40. num. 23. pag. 342.
- Constitutio posterior tollit anteriorem.** Decif. 12. num. 62.
- Constitutiones Pontificię contra libros Talmudicos.** Decif. 24. num. 42. pag. 167.
- Constitutiones Synodales, si extant, circa expensas Ecclesiarum, & parame-**

Index Rerum Notabilium .

ramentorum , servandæ . Decif.44. num.4. pag.404.
 Constitutio Synodalis obligat Dæce-
 fanos sub mortali . Decif.50. num.
 11. pag.473.
 Consuetudo Rusticorum faciendi obla-
 tionem in Missa , & osculandi mani-
 pulum . Decif.4. num.20. pag.7.
 Consuetudinis quot requisita ? Decif.
 44. num.5. & 6. pag.404. attendenda
 in provisione paramentorum Eccle-
 siæ . ibid. Varia est in Diocesi Patavi-
 na . ibid. num.16. pag.406.
 Consuetudo contraria Tonfuræ clericalis nihil valet . Decif.48. num.22. pag.454.
 Consuetudo damnata ut abusus , etfi longeva , nullius est valoris . Decif.50. num.20. pag.477.
Consummatum est , dictum à Christo in Cruce ad quid referatur ? Decif.28. num.39. pag.238.
 Contemptus legis est peccatum mortale . Decif.50. num.6. pag.472. Oritur ex mala consuetudine . ibid. num.7.
 Copula carnalis prohibita in Templis etiam ab infidelibus . Decif.46. num.56. pag.436.
 Corpus Christi in Missa quomodo destruat ? Decif.10. num.8. pag.42. In ultima cœna non erat ex sanguine . Decif.32. num.8. pag.261.
Credo an cantandum cum Organo ? Decif.37. num.38. pag.310.
 Criminosi raduntur Capilli . Decif.48. num.13. pag.452.
 Crucis signum impressum ab anima Purgatorii . Decif.34. num.18. pag.281.
 Cruces impressæ in parietibus Ecclesiæ consecratæ quid significant ? Et quare ungantur , & illuminentur ? Decif.41. num.71. & 72. pag.366.
 Crucis signum adhibendum in omni benedictione . Decif.42. num.23. pag.372. non sculpendum in terra . ibid. num.27.
 Crux fuit Altare , in quo Christus seipsum obtulit . Decif.13. num.41. pag.76. dicta à cruciatibus . Decif.42. num.25. pag.372.
 Crux an semper ponenda in Altari pro Missa ? Decif.43. num.6. pag.388.

Culpa gravis an sit non cantare duas Missas in collegiatis , quando à Rubricis præcipiuntur ? Decif.58. num.16. pag.322.
 Cultus Divinus tripliciter fieri potest . Decif.5. num.1. pag.8. In quibus consistat ? Decif.7. num.4. pag.16. Quomodo differat ab honore ? ibid. num.5. Est supremus in Missa . Decif.23. num.40. pag.238. esse debet causa finalis in edificandis Ecclesiis . Decif.40. num.45. pag.347.
 Cumana Sibylla ubi fuerit ? Ejus Vaticinium . Decif.26. num.31. pag.206.
 Cusinus in Altari quid significet ? Decif.43. num.11. pag.389.

D

D Agobertus Rex Francorum quomodo liberatus à Purgatorio ? Decif.43. num.45. pag.399.
 Dalmatiæ Missa dicitur in eo Idioma-
 te . Decif.9. num.8. pag.29.
 Danielis Prophetæ Vita . Decif.25. num.53. pag.192. Ejus effigies cur insculpta in sepulchris antiquorum Christianorum ? ibid. num.54.
 S. Danielis Martyris Ecclesia Parochialis Paduæ quando , & qua occasione fabricata ? Decif.40. num.50. pag.348.
 Debbora an Prophetissa ? Decif.26. num.6. pag.199.
Debent Verbum est præceptivum . Decif.50. num.41. pag.481.
 Debitor non restituens in vita an absolvendus ? Decif.34. num.22. pag.282.
 Decime an solverentur à Gentilibus ? Decif.18. num.7. pag.109.
 Decreta S. Congregationis circa oblationes in Missa . Decif.4. num.21. pag.7.
 Decretum Urbani VIII. de unico stipendio pro unaquaque Missa . Decif.33. num.58. pag.276. Aliud S. Congregationis Concilii . Annis 1626. 1627. & 1659. Decif.35. num.32. & 33. p.288.
 Decreta SS. Patrum , ut in Ecclesiis mulieres stent separatæ à viris . Decif.40. num.16. pag.341.

Index Rerum Notabilium.

- Dedicare quid sit? Decif. 41. num. 6. & pag. 352.
- Dedicatio Ecclesiarum à quibus instituta. ibid. num. 47. pag. 359.
- Dæmones an possint revelare futura, & occulta? Decif. 25. num. 5. pag. 177.
- Quomodo illudant phantasiam hominis? ibid. num. 26. pag. 184.
- Dæmoniæ revelationibus an sit credendum? ibid. num. 10. pag. 178.
- Definitionis proprietas. Decif. 32. num. 2. & 3. pag. 260.
- Defunctorum Missæ an pro viventibus dicendæ? Decif. 36. num. 36. pag. 301.
- Dei solius est scire futura, & occulta. Decif. 25. num. 4. pag. 177.
- Dei scientia circa futura contingentia. ibid. num. 11. pag. 179.
- Deus est principium omnium rerum, & eas potest ad libitum destruere. Decif. 6. num. 3. pag. 10. An videri possit in sua essentia ab homine viatore? Decif. 25. num. 21. pag. 181. *Non in manufactis Templis habitat: quomodo intelligendum?* Decif. 41. num. 49. pag. 359.
- Deipara in hac vita an interdum videbit Divinam essentiam? Decif. 26. n. 11. pag. 200. Nullam immunditiam legalem contraxit. Decif. 27. num. 78. pag. 225.
- Delatio Tabernaculi, & Arce quomodo commissæ Levitis? Decif. 24. num. 12. pag. 160.
- Delicta, quæ non gaudent immunitate loci sacri. Decif. 43. num. 61. pag. 402.
- Delphica Sibylla quæ, & quando fuerit? Quid prædixerit de Christo? Decif. 26. n. 27. pag. 205.
- Delubra undè dicta? Decif. 12. num. 4. pag. 50. Cur Tempa sic nominata? Decif. 41. num. 7. pag. 352.
- Denarius quæsti valebat apud Hebræos? Decif. 42. num. 13. pag. 370.
- Detectio Capitis signum adorationis. Decif. 6. num. 14. pag. 12.
- Diabolus scribit peccata commissæ in Ecclesiis. Decif. 43. num. 55. pag. 501.
- Diacodion Medicorum undè dictum? Decif. 45. num. 3. pag. 408.
- Diaconissæ olim quænam essent? Quælia earum officia? An adhuc extant Mediolani? Decif. 43. num. 48. & 49. pag. 399. & 400.
- Diana an asuerit natiuitati Alexandri Magni? Decif. 43. numero 43. pag. 58.
- Dictio Verbi antecedentis non replicata in sequenti. Decif. 43. numer. 26. pag. 392.
- Dies quid, & quotuplex sit? Decif. 39. num. 19. & 20. pag. 229. Qui Ecclesiasticus? Qui artificialis? ibid. num. 24. & 26. Dies artificialis duplex. num. 27. Dies Intercalares, Caniculares, & Critici quinam sint? ibid. num. 29. pag. 331.
- Differentie duæ inter Liturgias Romanam, Gallicanam, & Mozarabicam. Decif. 9. num. 31. pag. 32.
- Differentia inter peccatum, & delictum. Decif. 27. numer. 18. pagin. 213.
- Differentia inter censuras, & pollutionem Ecclesiæ. Decif. 46. numer. 31. pag. 430.
- Dignorum manus hominis nomina. Decif. 49. num. 37. pag. 465. Antecibum sunt grossiores. Et cur? ibid. num. 38.
- Diptycha quid essent? Decif. 36. num. 11. pag. 295.
- Disciplinæ iuuant animas Purgatorii. Decif. 34. num. 14. pag. 280.
- Discipuli ubi sederent, magistro docente? Decif. 24. num. 34. pag. 105.
- Disputabile, an Sacerdos possit cedere alteri suum fructum specialissimum Missæ? Decif. 35. num. 18. pag. 286.
- Divinum Suppositum in Christo an offeratur in Missa? Decif. 30. num. 3. pag. 249.
- Diurnæ Missæ pro iure præceptæ? Decif. 39. num. 17. pag. 328.
- Docere populum an spectaret ad omnes Levitas? Decif. 23. num. 22. pag. 152.
- Doctrinam Christianam docentibus plures Indulgentiæ concessæ. Decif. 23. num. 23. pag. 152.
- Doctores an possint tenere Annulum in Missa? Decif. 49. num. 47. pag. 467.
- Antiquis adherendum magis, quam modernis. Decif. 50. num. 13. pag. 474.

Index Rerum Notabilium.

- Domus**, & Dominicum idem est ac Ecclesia. Decif. 12. num. 7. pag. 50.
- Domus Lauretana consecrata in Ecclesiam à SS. Apostolis.** ibid. num. 47. pag. 59.
- Domus Dei cur vocetur Ecclesia?** Decif. 41. num. 48. pag. 359.
- Donationes Constantini Magni.** Decif. 40. num. 22. pag. 342.
- Donatio Ecclesiæ facta Monasterio facit eam de Mensa, & confertur sine concursu.** Decif. 40. num. 51. pag. 348.
- Donatio facta Ecclesiæ an requirat solemnitatem?** Decif. 43. num. 44. pag. 399.
- Dos pro Ecclesia.** Decif. 40. num. 20. & 24. pag. 342. Pro Oratoriis publicis. num. 27. pag. 343. Stipulanda ante Ecclesiæ consecrationem. Decif. 41. num. 30. pag. 356.
- Dosithei qui essent? exemplum naute Dosithei.** Decif. 24. num. 66. & 67. pag. 173.
- Dubium, an Ecclesia sit consecrata? quomodo resolvendum?** Decif. 41. num. 38. pag. 357.
- Dubius si sit casus pollutionis Ecclesiæ, quid agendum?** Decif. 46. num. 48. pag. 434.
- Duces Veneti cur olim absque coma?** Decif. 48. num. 19. pag. 454. Et cur alii barbati, alii non? ibid. num. 33. pag. 456.
- Durlindana ensis Orlandi ubi servetur?** Decif. 45. n. 63. pag. 422.
- Dux Venetiarum donavit Campanas Imperatori Græco.** Decif. 45. num. 25. pag. 414.

E

- E**cclesiæ nominis significatio. D. 12. num. 8. pag. 50.
- Ecclesia cur oret, animas deferri in sinum Abrahamæ?** Decif. 17. num. 46. pag. 106. Vniversalis offert Sacrificium Missæ. Decif. 33. num. 7. pag. 269. multiplicat Missas pro eadem, necessitate. ibid. num. 26. pag. 271. Non prohibet Sacerdoti applicare fructum suum alteri. Decif. 35. num. 43. pag. 486. Est benedicenda, vel

- consecranda pro celebratione Missæ. Decif. 40. num. 3. pag. 339. debet respicere ortum Solis. ibid. num. 5. S. Sophia de Padua à quo consecrata? ibid. num. 6. aliæ plures ibid. pag. 340. S. Cajetani in Villa Terra nigra quando edificata? ibid. num. 26. pag. 343. Campilongi de Olerio, & della Roccha. num. 39. pag. 346. Regularium an edificandæ de licentia Episcopi. num. 42. Earum edificatio opus Deo gratissimum. num. 46. pag. 347. Plures edificatæ jussu Deiparæ. num. 47. & seqq. Montis Ortoni quando, & à quo edificata; & S. Danielis Paduæ. ibid. num. 49. & 50. pag. 348. Ejus consecratio à quo facienda? Decif. 41. num. 24. pag. 355. A celi- tibus consecratæ. ibid. num. 73. & 74. pag. 366. Cur non omnes consecrentur? Decif. 42. num. 1. pag. 369. Quot modis violentur, aut profanentur? Decif. 46. num. 2. & 3. pag. 425. Aut execrentur? ibid. num. 14. pag. 427. An consecrata ab Episcopo heretico sit polluta? ibid. num. 61. pag. 437.
- Edicta Romani Pontificis contra comas Clericorum.** Decif. 48. num. 25. pag. 455.
- Ægyptii an sacrificarent pecudes?** Decif. 8. num. 11. pag. 24.
- Effectus pollutionis loci Sacri.** Decif. 46. num. 30. pag. 430.
- Efficacia representativa Sacrificii cruci- ti Crucis an sit in consecratione unius speciei tantum?** Decif. 23. n. 6. pag. 261.
- Egeni prohibiti querere elemosynas per Ecclesiam.** Decif. 43. num. 50. p. 200.
- Ego volo celebrare Missam &c.** est oratio dicenda ante Missam cum Indulgentia 40. annorum. Decif. 33. num. 46. pag. 274.
- Elamitarum Regis pugna contra Regem Sodomorum,** Decif. 17. num. 26. pag. 101.
- Eleazari Machabæi fortitudo.** Decif. 11. num. 3. pag. 45.
- Elevatio Hostiæ, & Calicis est in omnibus Liturgiis.** Decif. 31. num. 28. pag. 256.

Index Rerum Notabilium.

- S: Elias, & Elifæus an tria vota Religiosa emiserint? Decif. 27. num. 60. pag. 171.
- S. Elifabeth Mater Præcurforis Prophetissa. Decif. 26. num. 13. pag. 201.
- Emanuel Paleologus Imperator donat Partem Vestis Christi Regi Castiliæ. Decif. 23. num. 14. pag. 150.
- Ementrudis testamentum. Decif. 43. num. 39. pag. 397.
- Enfalmi Superstitiosi. Decif. 42. num. 46. pag. 376.
- Encenia quid sit? Decif. 41. num. 5. & 51. pag. 352. & 360.
- Epaunum quid sit? Decif. 13. num. 5. pag. 67.
- Episcopi an possit concedere licentiam celebrandi extra locum Sacrum? Decif. 12. num. 66. pag. 63. In consecratione liniuntur Oleo Sacro in capite. Decif. 23. num. 8. pag. 149. fit die Dominico. Decif. 29. num. 13. pag. 243. Debet quotidie celebrare Missam, vel eam audire Decif. 33. num. 55. p. 275. Possunt moderari onera Missarum nondum acceptata. Decif. 37. num. 71. pag. 317. An ante Auroram possint litare? Decif. 39. num. 36. pag. 333. Dant licentiam ædificandi Ecclesiam, sed cum dote. Decif. 40. n. 29. & 32. pag. 344. Si decedant, dum consecrant Ecclesiam, quid agendum? Decif. 41. num. 25. pag. 355.
- Examinent exorcismus Decif. 42. n. 45. pag. 376.
- Episcopi an possit benedicere Rosas aureas, & Agnos cereos? Decif. 42. n. 68. pag. 380. Quando teneantur providere Ecclesiis de ornamentis? Decif. 44. num. 12. pag. 405. An possint induere vestes Sericas? Decif. 49. n. 18. pag. 403.
- Episcopalium benedictionum quatuor genera. Decif. 42. num. 71. pag. 382.
- Eptaphium Christophori Columbi. Decif. 23. num. 16. pag. 150.
- Eremitæ Moniales de Padua. Decif. 46. num. 12. pag. 426.
- Erfordienfis Campana. Decif. 45. num. 64. pag. 423.
- Erithræa Sybilla, & ejus Vaticinia de Christo. Decif. 26. num. 28. pag. 205.
- Esau an Simoniacus? an damnatus? Decif. 19. num. 8. 14. 18. pag. 114. & seq.
- Essenti quinam essent? Quot eorum classes? Decif. 24. num. 61. & seqq. pag. 172.
- Essentia Sacrificii Missæ in quibus consistat? Decif. 31. num. 3. & 13. pag. 252. & 254. Consecrationis Ecclesie? Decif. 41. num. 26. pag. 355.
- Ethnici, & gentiles an aliquando prophetaverint? Decif. 25. num. 35. pag. 186.
- Eva fuit Prophetissa: & quare? Decif. 26. num. 2. pag. 198.
- Eucharistiæ Sacrificium quando, & à quibus impugnatum? Decif. 8. num. 15. pag. 25. Epulum, & Sacrificium in ultima cœna. Decif. 27. num. 2. pag. 211. Sacramentum, & Sacrificium. Decif. 28. num. 2. pag. 229. An consecrata in Emaus? Decif. 32. num. 28. pag. 264. Antiquitus quomodo Christiani eam recipient? Decif. 40. num. 11. pag. 340. olim servabatur in Sacristia. Decif. 46. num. 39. pag. 432.
- Eunuchi an essent apud Hebræos? Decif. 24. num. 62. pag. 172. An sint irregulares? Decif. 37. num. 49. pag. 314.
- Europea Sybilla, & quid prædixerit? Decif. 26. num. 39. pag. 208.
- Excommunicatio an contra locustas? Decif. 42. num. 39. pag. 375. contra fractores Ecclesiarum reservata Papæ. Decif. 46. num. 4. pag. 425.
- Excommunicatus Sacerdos si celebret, an pollunt Altare? Decif. 13. num. 33. pag. 77.
- Excommunicatis an Missa applicari possit? Decif. 36. num. 34. p. 300.
- Execratio Ecclesie quid sit? & quomodo fiat? Decif. 46. num. 14. pag. 427.
- Exempla Missæ celebratæ sine Altare? Decif. 13. num. 36. pag. 75. Existenti in Purgatorio, liberatorum Sacrificio Missæ. Decif. 14. num. 21. pag. 84. Infidelium miraculosè converforum ad fidem. Decif. 21. num. 17. pag. 130. Sanctorum, qui in spiritu elevabantur à terra. Decif. 25. num. 28. pag. 184. Infantium prophetizan-

Index Rerum Notabilium.

tizantium . ibid. num. 32. Sacerdotum in Purgatorio ob avaritiam . Decif. 35. num. 42. pag. 290. Incontinentiam à Deo punitorum . Decif. 47. num. 25. pag. 447.
 Exorcismus quid fit ? Decif. 42. num. 36. pag. 374. Ad exorcifandum, cuius requiritur licentia ? ibid. num. 43. pag. 375.
 Expensæ pro ornamentis Ecclesiæ an præferendæ alimentis capellani ? Decif. 44. num. 8. pag. 404.
 Expiationis festum Hebræorum, tempus, Sacrificia, ac ceremoniæ . Decif. 27. num. 58. pag. 220.
 Extasis quid, & quotuplex sit ? Decif. 25. num. 25. pag. 183.
 Extravagantes Ioannis XXII. & Alexandri VII. contra musicam . Decif. 37. num. 51. pag. 314.
 Ezechielis Propheta vitæ compendium . Decif. 25. num. 52. pag. 192.

F

Fabricæ reditus annui quomodo expendendi ? Decif. 44. num. 2. 3. pag. 404.
 Facultas Ecclesiæ circa Sacros Ritus . Decif. 9. num. 41. pag. 35.
 Famofum quid sit ? Decif. 46. num. 26. pag. 429.
 Fana quare sic dicta ? Decif. 12. num. 5. pag. 50.
 Favori suo quilibet renunciare potest . Decif. 35. num. 9. pag. 285.
 Femoralia an Iudæi portarent ? Decif. 23. num. 20. pag. 151.
 Feriæ quid essent apud Romanos ? Decif. 8. num. 4. pag. 23.
 Fermentum ad adhibitum in Sacrificiis Aaronicis ? Decif. 27. num. 5. pag. 211.
 Festa Hebræorum alia ordinata à Deo, alia à Rabbinis. Quæ, & quot essent ? Decif. 27. à num. 45. & seqq. pag. 218. & seqq.
 Fideles orationibus se debent adjuvare . Decif. 35. num. 25. pag. 287.
 Fides vera semper prædicata infidelibus . Decif. 21. num. 19. pag. 130.
 Figura *Antropasthos* quæ sit ? Decif. 16. num. 8. pag. 94.

Figura antiqui testamenti de Sacrificio Missæ . Decif. 28. num. 22. pag. 233.
 Filii Dei, inter quos Satan, qui fuerint ? Decif. 19. num. 21. pag. 120.
 Finis quadruplex Sacrificiorum Moysaycorum . Decif. 27. num. 17. pag. 213.
 Flagella in Pharaonem missa quæ ? Decif. 17. num. 24. pag. 100.
 Floribus an ornanda sint Altaria ? Decif. 43. num. 33. pag. 395.
 Foculare undè sic dictum ? Decif. 8. n. 2. pag. 25.
 Fœdera quomodo fierent ab antiquis ? Decif. 24. num. 23. pag. 157.
 Fœmina quomodo expiata ab originali ante Christum ? Decif. 17. num. 36. pag. 104.
 Fœtus in extractione à ventre Matris quot observanda ? Decif. 41. num. 35. pag. 357.
 Fontes aquarum olim ante Ecclesias ? & cur ? Decif. 40. num. 10. pag. 340.
 Forma ordinationis Sacerdotum nostrorum, quæ ? Decif. 31. num. 29. pag. 256.
 Fractio Hostiæ in Missa an sit de essentia Sacrificii ? Decif. 31. num. 5. pag. 253.
 Franciscæ Farnesiæ favor factus à Deipara . Decif. 14. num. 30. pag. 87.
 S. Francisci Seraphici iter per terram Sanctam . Decif. 20. num. 14. pag. 121.
 S. Francisci Xaverii charitas erga penitentem . Decif. 35. num. 6. pag. 284.
 Eiusdem benedictio proficua Aleatri . Decif. 42. num. 57. pag. 378.
 Frangere panem quid sit in scriptura Sacra ? Decif. 29. num. 8. pag. 241.
 Fratrum Humiliatorum his protonandis Campanis ante alios . Decif. 45. num. 57. pag. 420.
 Frondes festivæ ad ostia Ecclesiarum . Decif. 43. num. 34. pag. 396.
 Fructus Missæ triplex, & qui ? Decif. 33. num. 2. pag. 268. Alius ex opere operato, & alius ex opere operantis . ibid. num. 11. An crescat, vel decreseat ex devotioe, seu multitudinæ adstantium ? ibid. num. 21. & 22.
 Alia ejus divisio . num. 41. de eodem pluram tota Decif. 33. usque ad pag. 276. & tota Decif. 34. pag. 277. Et to-

Index Rerum Notabilium .

ta Decif. 35. pag. 283. An fit major in
Miffa folemni, quàm in privata ?
Decif. 37. num. 60. 61. pag. 316.
Functiones Ecclefiafticæ an faciendæ in
Ecclefia polluta ? Decif. 46. num. 64.
pag. 438.
Fur æris campanis occifus à malleo
Campanæ . Decif. 45. num. 24. pag.
413.

G

GAlli , & Angli didicerunt can-
tum ab Ecclefia Romana . Decif.
37. num. 27. pag. 308.
Gallus cur ponatur in culmine Campa-
nilium ? Decif. 45. num. 30. pag.
415.
Gallicana Liturgia qualis effet ? Et
quando ei fuffecit Romana ? Decif.
9. num. 30. & 35. pag. 32. & pag. 33.
Gemellorum in utero Matris medica-
obfervatio . Decif. 47. num. 34. pag.
449.
Genitores offerentes Religioni filios
males funt fimiles Caino . Decif. 15.
num. 17. pag. 92.
Gentilium Sacrificia inter convivia .
Decif. 27. num. 3. pag. 211. Eorum-
Sacerdotes quomodo electi ? Decif.
7. num. 15. pag. 17. Humanas Victi-
mas maclabant . Decif. 8. num. 13.
pag. 25. Nudis pedibus Tempa in-
grediebantur . Decif. 12. num. 9. pag.
50.
Genuflexio cur fit actus adorationis ?
Decif. 6. num. 13. pag. 11.
Georgius Cornelius Epifcopus Paravi-
nus anno 1644. quomodo pacificave-
rit homines feptem Communium ?
Decif. 24. num. 24. pag. 162.
Gerfonitæ portabant operimenta Ta-
bernaculi per deferta . Decif. 24. num.
14. pag. 160.
Gloffa opinio prævalet opinioni alio-
rum Doctorum . Decif. 46. num. 45.
pag. 434.
Gonorrhæa quid , & quotuplex fit ?
& eam habens an poffit petere debi-
tum ? Decif. 27. num. 71. pag. 224.
Gradus duo peccati humani generis ,
& qui ? Decif. 28. num. 33. pag.
236.

Græci antiqui quibus Liturgiis uteban-
tur ? Decif. 9. num. 15. pag. 30. quan-
do cœperint uti Campanis ? Decif.
45. num. 25. pag. 414. An olim inton-
fi, ut nunc ? Decif. 48. num. 27. pag.
455. eorum Prælati abftinent ab ufu
annuli . Decif. 49. num. 43. pag. 466.
Etiam in Sacris habent Vxo- res . De-
cif. 47. num. 15. pag. 444.
Gregorius III. noluit Bohemos celebra-
re in illa Lingua . Decif. 9. num. 9.
pag. 29.
S. Gregorii Miffæ 30. quomodo cele-
brandæ ? Decif. 14. num. 19. pag. 84.
Gregorius S. R. E. Card. Barbadicus
commendatus . Decif. 40. num. 19.
pag. 342.
Guilielmus Dux Aquitanix quomodo
converfus ad bonam frugem à vita-
mala ? Decif. 14. num. 8. pag. 80.

H

HAbacuc Propheta quis fuerit? Eius
vita ? Decif. 25. num. 62. pag. 194.
Habitan-tes propè polum quomodo co-
gnofcant Auroram , ac Meridiem-
pro celebranda Miffa ? Decif. 39. n.
44. pag. 335.
Habitu-alis intentio an fufficiat pro ap-
plicatione Sacrificiis ? Decif. 36. num.
5. pag. 293.
Habitus Clericorum qualis efse debeat ?
Decif. 49. num. 47. pag. 467.
Hemorrhoi- fæ mulieris Hebrææ Sacri-
ficium ? Decif. 27. num. 75. pag. 224.
Hæreticorum objecta contra Sacri-
ficium Melchifedeci . Decif. 18. num.
10. pag. 109. contra Sacrificium Mif-
fæ . Decif. 28. num. 25. pag. 234. con-
tra ornamenta Ecclefia , & Alta-
rium . Decif. 43. num. 2. pag. 387. An
eorum conſecrationes funt validæ ?
Decif. 46. num. 61. pag. 437. Odio ha-
bent Tonſuram clericalem . Decif.
48. num. 26. pag. 455.
Haran quæ nam Civitas efset ? Decif.
17. num. 13. pag. 99.
Hebræi ter in anno aliquid offerre Deo
tenebantur . Decif. 4. num. 7. pag. 5.
Quare orent capite teſto ? Decif. 6.
num. 15. p. 12. introibant Templum
depoſitis calceis . Decif. 12. num. 10.
pag.

Index Rerum Notabilium .

- pag. 50. Utuntur alphabeto pro numeris Decif. 15. num. 7. pag. 90. Amabant musicam . Decif. 37. num. 15. p. 307. de jure omnes erant servitio Dei mancipati . Decif. 22. num. 2. pag. 136.
- Hellespontica Sybilla ubi nata? Quid de Salvatore prænuñciaverit? Decif. 26. num. 32. pag. 206.
- Hemerobaptista qui essent? Decif. 24. num. 68. pag. 173.
- Heredes Prælati de qua ejus culpa teneantur? Decif. 40. num. 31. pag. 344.
- Herodiani quinam essent? Decif. 24. num. 69. pag. 173.
- Hibernia quando receperit Liturgiam Romanam? Decif. 9. num. 37. pag. 34.
- S. Hildelfonsus donatus planeta à Deipara . Decif. 29. num. 29. pag. 247.
- Hircus Sacrificatus cur vivus mittebatur ad desertum? Decif. 10. num. 6. pag. 42.
- Historia cujusdam Theodosii Hebræi. Decif. 23. num. 6. pag. 147.
- Historicus S. Scripturæ sensus quis sit? Decif. 50. num. 31. pag. 479.
- Holda mulier Prophetissa. Decif. 26. n. 8. pag. 200.
- Holocaustum Sacrificium quod nam esset? Decif. 14. num. 5. pag. 78. Ejus victima masculini sexus. Decif. 27. num. 20. pag. 213.
- Homicidium commissum in Ecclesia. eam polluit. Decif. 46. num. 44. pag. 433. nisi sit inculpabile, vel cum moderamine inculpatae tutelæ. ibid. n. 47. & 49. Quid si ex sententia Judicis? aut defensionem bonorum, vel honoris? ibid. num. 50. & 51. pag. 435.
- Homo ad quæ teneatur erga Deum. Decif. 5. num. 2. & 3. pag. 9. Nefas est, si se submittat alteri, quàm Deo. Decif. 6. num. 4. pag. 10.
- Honorii II. privilegium pro Fratribus Prædicatoribus celebrandi extra Ecclesiam. Decif. 12. num. 61. pag. 62.
- Hora cantandi Missas in Collegiatis. Decif. 38. num. 9. pag. 321.
- Horarum computatio circa diem. Decif. 39. num. 21. pag. 329.
- Horæ undè dictæ? Decif. 45. num. 36. pag. 416.
- Horæ canonicæ an recitandæ in Ecclesia polluta? Decif. 46. num. 63. pag. 437.
- Horologia Solaria quando, & à quo inventa? Decif. 45. numer. 34. pag. 416. Illud Ezechix monstrabat semihoras. ibid. numer. 35. Quando recepta à Romanis? ibid. num. 37. Cum Rotis. num. 39.
- Hofanna quid significet? Decif. 41. num. 63. pag. 363.
- Hostia cur sic dicta? Decif. 8. num. 1. pag. 23. an daretur inanimis? ibid. num. 10. Pacifica quæ? Decif. 27. num. 23. & 24. pag. 214. Quæ pro peccato? ibid. num. 29. In Missa quæ sit? Decif. 30. num. 1. pag. 248. Si caderet in calicem, quid agendum? Dec. 31. n. 10. p. 253. An quæ datur laicis, sit pars Victimæ? Dec. 32. n. 25. p. 263. Si ea sumpta moriatur celebrans, an alius teneatur sumere sanguinem? ibid. num. 39. pag. 266.
- Humiliatorum Fratrum lis pro pulsandis campanis ante alios fratres. Decif. 45. num. 57. pag. 420.
- Hus Patria Iobi ubi sit? Decif. 19. num. 11. & 12. pag. 120.
- Hymni compositi à S. Ambrosio. Decif. 37. num. 29. pag. 309. non pulsantur ab organo eorum Strophix, in quibus est genuflectendum. ibid. num. 35. *Ut queant laxis &c.* à quo compositus? ibid. num. 12.

I

- I**acobi Patriarchæ sacrificia. Decif. 19. num. 10. pag. 114. ejus verba ad Patrem an mendacia? ibid. nu. 13.
- P. M. Iacobus Salomonius è familia Prædicatorum laudatus. Decif. 25. num. 8. pag. 178.
- S. Iacobus Apostolus cur dictus frater Domini? Decif. 29. num. 3. pagina 240. An haberet comam? Decif. 48. num. 9. pag. 452.
- Iconoclasta qui? Decif. 43. numer. 21. pag. 391.
- Idiomata, quibus Missæ celebrantur? Decif. 9. num. 6. 7. 8. pag. 29. Idō.

Index Rerum Notabili um.

- Idololatræ ex ignorantia invincibili veræ fidei an salventur? Decif. 21. num. 13. & 14. pag. 129.
- Idololatria quid, & quotuplex fit? & an detur sine peccato? d. Decif. 21. à num. 1. & seqq. pag. 125.
- Jejunia an jubeat animas Purgatorii? Decif. 34. num. 14. pag. 280. ut feruentur, qua hora concedendum? Decif. 39. nu. 9. pag. 327. præmittenda diei consecrationis Ecclesiæ. Decif. 41. num. 21. & 22. pag. 374. Et cur? ibid. nu. 56. necessaria pro castitate. Decif. 47. num. 27. pagina 447.
- Iepht an ferè sacrificata? Decif. 8. nu. 9. pag. 24.
- S. Ieremiæ Vita. Decif. 25. num. 50. pag. 191.
- IESVS MARIA ab Anima Purgatorii devotè prolatur. Decif. 34. num. 15. & 17. pag. 281.
- S. Ignatius an Deus Patres in hac vita sic locutus? Decif. 25. numero 20. pag. . . .
- Ignorantia an detur excusans infideles ab igne æterno? Decif. 21. num. 11. & 12. pag. 128. 129.
- Immolationes idolorum de quibus, & quot rebus? ibid. num. 27.
- Immunitas loci sacri. Decif. 42. num. 57. & seqq. pag. 402.
- Immunditia Hebræorum quæ, & qualis? Decif. 27. num. 68. & seq. pag. 223.
- Imperiale Præceptum Clericis, ut cantent in Choro. Decif. 37. num. 24. pag. 308.
- Imperatorius Missæ fructus. Decif. 34. num. 9. pag. 279.
- Inadvertentia inculpabilis an detur in celebrante? Decif. 32. num. 33. pag. 265.
- Inauguratio; & exauguratio quid sint? Decif. 41. num. 9. pag. 352.
- Incertum, an Sacerdos suum fructum alteri cedere possit. Decif. 35. num. 18. pag. 286.
- Incestuosi sunt infames, & irregulares. Decif. 22. num. 8. pag. 137.
- Indorum sacrificia cum victimis humanis. Decif. 21. numero 32. pag. 133.
- Indulgentiæ dies quando incipiat? Decif. 39. num. 25. pag. 330. Quæ detur ab Episcopo Ecclesiam consecrante? Decif. 41. num. 52. pag. 360. Quæ in recitanda Salutatione Angelica, dum ea pulsatur? Decif. 45. n. 41. pag. 417.
- S. Inæ Regis Britannici liberalitas. Decif. 43. num. 38. pag. 397.
- Infantes Prophetantes. Decif. 25. num. 32. pag. 185. nati in quadragesima, baptizabantur Sabbato Sancto. Decif. 36. num. 31. pag. 300. mortui sine baptismo, ubi sepeliendi? Decif. 41. num. 33. pag. 356.
- Infideles an salvari possint? Decif. 21. num. 15. pag. 129. An isdem Missa applicanda? Decif. 36. num. 25. pag. 298.
- Infidelitas quotuplex detur? Decif. 21. numero 10. & 16. pagina 128. & 129.
- Iniquum dare uni tantum, quod prodest pluribus. Decif. 33. num. 27. pag. 271.
- SS. Innocentes cur Victimæ vocati? Decif. 11. num. 4. pag. 45.
- Innocentium VIII. an dispensaverit, ut celebraretur Missa in Norvegia, sine vino? Decif. 32. num. 16. pag. 262.
- Instrumentalis Musica. Decif. 303. n. 28. & 30. pag. 309.
- Intentio pro applicatione Missæ? Decif. 36. num. 4. & seq. pag. 293.
- Interessentes Missæ sunt offerentes Missam. Decif. 35. num. 9. pagina 269.
- Intorticia pro elevatione Hostiæ. Decif. 43. num. 14. pag. 389.
- Ioannes Baptista Cæsis laudatus. Decif. 15. num. 17. pag. 17.
- S. Ioannes Baptista cur cæperit prædicare in ætate 30. annorum? Decif. 23. num. 30. pag. 153.
- Iob quis fuerit? Ejus Vita. Decif. 20. per totam pag. 117.
- Ioelis Vita. Decif. 25. num. 56. pagina 195.
- Ionæ Vita. Decif. 25. numero 59. pag. 193.
- S. Ioseph de stirpe David. Decif. 7. nu. 23. pag. 18.

Index Rerum Notabilium

Ioseph Patriarcha an fuerit Nazareus? Decif. 24. num. 54. pag. 170.
Irregularitates Levitarum quæ? Decif. 23. num. 32. pag. 154.
Isaac quotannis fuerit cæcus? Decif. 19. num. 2. pag. 113.
Isaia Vita. Decif. 25. num. 49. pagina 191.
Ismael filius Abrahæ. Decif. 17. num. 31. pag. 102.
Israelitæ sacrificantes filios suos. Decif. 21. num. 29. pag. 132.
Itineris causa an litandum ante Auro-ram? Decif. 39. num. 36. pag. 333.
Iudæis an licitum sacrificare homines? Decif. 8. num. 8. pag. 24.
Iudices an timere debeant, si citentur à reis coram Deo? Decif. 12. num. 69. pag. 65.
Iuge Sacrificium quodnam esset? Decif. 27. num. 43. pag. 217.
Iurapatronata Paganorum. Decif. 21. num. 24. pag. 131.
Iurgia punita in Purgatorio. Decif. 34. num. 23. pag. 282.
Iustus Monachus proprietarius. Decif. 14. num. 18. pag. 83.

K

Kippurim Hebræorum quid esset? Decif. 27. num. 58. pag. 220.

L

Labrum æneum Hebræorum. Decif. 12. num. 19. pag. 52.
Laica benedictio quæ? Decif. 42. num. 52. & 80. pag. 377. 384.
Laici apud Hebræos an accederent ad Altare Victimarum? Decif. 27. num. 22. pag. 214. An possint exorcizare? Decif. 42. num. 42. pag. 375. Cur sepeliantur induti habitu S. Francisci? Decif. 49. num. 65. pag. 469.
Lampadarum in Ecclesiis usus. Decif. 34. num. 27. pag. 392.
Lapides Ecclesiæ profanata. Decif. 46. num. 13. pag. 426.
Lapsus in Luxuriam. Decif. 47. num. 32. pag. 348.
Lauretana domus motio. Decif. 40. n. 52. pag. 348.

Lectores infantuli martyres. Decif. 49. num. 61. pag. 460.
Lectorum in Ecclesia habitus. ibidem num. 54.
Lectorilis pro Missale nomina. Decif. 43. num. 12. pag. 389.
Legata Missarum. Decif. 33. num. 31. pag. 271. Pia quæ sint? Decif. 43. num. 30. & 43. pag. 393. & pag. 399.
Lenticule quare dentur in die omnium mortuorum? Decif. 19. num. 7. pag. 114.
Leprosorum sacrificia quæ? Decif. 27. num. 67. pag. 223.
Levi tres filii, & qui? Decif. 24. num. 8. pag. 160.
Levitarum Hebræorum tres ordines, & qui? Decif. 7. numer. 14. pag. 17.
Quare clesiæ Deo pro sacrificiis, non autem Rubenitæ? Decif. 22. n. 5. pag. 136. Eorum numerus, & officia. Decif. 24. per totam. pag. 158. & seqq.
Lex panalis an latè interpretanda? Decif. 46. num. 38. pag. 432.
Libellatici Christiani quinam essent? Decif. 21. num. 37. pag. 134.
Libri an scripti ante diluvium? Decif. 12. num. 11. pag. 50.
Licentia pro ædificandis Ecclesiis. Decif. 40. num. 32. pag. 344.
Limbus ubi sit? Decif. 17. num. 44. pag. 106.
Lipsana quid sint? Decif. 13. num. 30. pag. 73.
Litaniarum origo, Hebræorum, Paganorum; & an eis licitum sit sanctos addere? Decif. 41. num. 61. & seqq. pag. 363. Vndè dictæ? Decif. 1. num. 4. pag. 1.
Litare undè dicatur. ibid. num. 3. pag. 1.
Litteræ S. Congr. ne celebretur extra locum sacrum. Decif. 12. num. 58. pag. 61.
Liturgia quid significet? Decif. 1. num. 5. pag. 1. Variarum nationum. Decif. 9. num. 20. pag. 30. quæ fuerint præcipuæ? ibid. num. 24. & seqq. Earum exempla. Decif. 29. num. 21. & seqq. pag. 244. & 245.
Loca sacra quæ sint? Decif. 46. num. 32. pag. 430.
Locustæ cibis S. Io. Baptistæ quæ? Decif.

Index Rerum Notabilium.

cif. 41. num. 58. pag. 362. an excom-
 municari possint? Decif. 42. nu. 38.
 pag. 274.
 Lucernæ antiquorum perpetuæ? Dec.
 43. num. 31. pag. 393.
 Ludi prohibiti in Ecclesiis? Decif. 43.
 num. 52. pag. 400. & pag. 424. num.
 8. prohibiti Clericis. Decif. 47. num.
 29. pag. 447.
 S. Ludovici Regis devotio. Decif. 31.
 num. 37. pag. 258.
Lume à Vivi dell' esempio de Morti.
 Liber utilimus. Decif. 34. num. 11.
 pag. 279.
 Lumina in Missa adhibita ab Aposto-
 lis. Decif. 9. num. 5. pag. 28.
 Luna dilecta à Mahomettanis. Decif.
 6. num. 21. pag. 12.
 Lutheri impietas. Decif. 28. numer. 8.
 pag. 230.
 Lux candellæ virtus naturalis. Decif. 33.
 num. 23. pag. 271.
 Lybica Sybilla quæ? Decif. 26. nu. 33.
 pag. 207.

M

Macula moralis cur sit pollutio
 Ecclesiæ. Decif. 46. numer. 18.
 pag. 427.
 Magister Cæremoniarum Paduæ lau-
 datur. Decif. 38. num. 15. pag. 322.
 S. Malachiæ foror à Purgatorio libera-
 ta. Decif. 14. num. 20. pag. 84.
 Malachiæ Prophetæ prædictiones. De-
 cif. 25. num. 66. pag. 195.
 Maledictio expressa nomine benedi-
 ctionis. Decif. 42. nu. 8. pag. 370. Pa-
 rentum nociva filiis. *ibid.* num. 81.
 pag. 384.
 Mandarinis Indiani sacrificia. Decif.
 21. num. 38. pag. 134.
 Mandatarius non excedat fines man-
 dati. Decif. 35. num. 13. pag. 285.
 Manifestum quid sit? Decif. 46. nu. 25.
 pag. 429.
 Manipulus spicarum Hebræorum. *l.*
 Decif. 27. num. 54. pag. 219.
 Manipulus pro Missa. Decif. 50. num.
 27. pag. 478.
 Manuum elevatio signum est adoratio-
 nis; item deoscultatio earum. Decif.
 6. num. 17. & seqq. pag. 12.

Marcus Cornelius Episcopus Patavi-
 nus. Decif. 49. num. 2. pag. 460.
 F. Marcus de Aviano Capuccinus. De-
 cif. 47. n. 8. pag. 443.
 Mardocheus cur non adorabat Amen?
 Decif. 6. num. 7. pag. 11.
M A R I A Deipara ex Regia Stirpe
 David. Decif. 7. nu. 22. pag. 18. Item
 ex stirpe Aaronica. *ibid.* numer. 24.
 Prophetissarum Regina. Decif. 26.
 num. 10. pag. 200. an in hac Vita vi-
 derit Divinam Essentiam? *ibid.* nu.
 11. an scripserit Epistolas? *ibid.* nu.
 12. pag. 200.
 Maria Magdalena prophetissa. Decif.
 26. num. 19. pag. 202.
 Maria soror Moyfis prophetissa. *ibid.*
 num. 5. pag. 199.
 Maronitæ populi catholici. Decif. 9.
 num. 19. pag. 30.
 S. Martha an fuerit hæmorrhøissa? *l.*
 Decif. 27. num. 76. pag. 224.
 Martyria SS. an sacrificia? Decif. 11.
 per totam. pag. 45.
 Martyrum festivitates omiſſæ in Qua-
 dragesima. Decif. 39. nu. 11. p. 327.
 Mater an incidenda in Ventre? Decif.
 41. num. 34. pag. 357.
 Mathildis donatio Ecclesiæ Romanæ.
 Decif. 43. num. 37. pag. 397.
 Matrimonia Hebræorum ubi registra-
 rentur? Decif. 7. num. 25. pag. 22.
 Vetita ministris sacris. Et quo jure?
 Decif. 47. num. 4. pag. 442.
 Matutinum an de præcepto recitan-
 dum ante Missam. Decif. 50. num. 1.
 pag. 471.
 Mediolanensis Ecclesia à quo fundata?
 Decif. 29. num. 11. pag. 242.
 Mel an in Sacrificiis? Decif. 27. num. 7.
 & 8. pag. 211.
 Melchisedech quisnam fuerit? An
 Sacerdos. An sacrificare consue-
 verit? Et alia plura de eo. Dec. 18.
 & Decif. 32. num. 13. & Decif. 47. n.
 24. pag. 446.
 Melitenſes an audiant Missam siccam?
 Decif. 31. num. 38. pag. 258.
 Memento in Missa quare secretum?
 Decif. 4. num. 19. pag. 7. ad quid in-
 troducitur? Decif. 36. num. 10. pag.
 295. & num. 19. pag. 296.
 Mendacium an fuerint verba Sacræ ad
 Pha-

Index Rerum Notabilium.

- Pharaonem? Decif. 17. num. 18. pag. 100.
- Mendicantium Ordinum Prælati quas benedictiones, & consecrationes possint facere? Decif. 13. num. 25. pag. 72.
- Menſa panum Propositionis. Decif. 12. num. 17. pag. 52.
- Menses ab Hebræis quomodo regulentur? Decif. 27. num. 51. pag. 219.
- Mensura quid, & quotuplicia? Dec. 27. n. 72. 81. 82. p. 224. & 225.
- Merarite qui essent, & eorum officium? Decif. 24. n. 15. p. 160.
- Meridies quando sit? post eum an liceat celebrare Missam? Dec. 39. à num. 46. & seqq. pag. 336.
- Merita Christi quomodo nobis applicentur? Dec. 28. n. 32. pag. 236.
- Metonymia quæ figura sit? Decif. 29. num. 19. pag. 244.
- Meum denotat dominium. Dec. 22. n. 3. pag. 136.
- Micheæ Prophetæ Vita, & mors. Decif. 25. num. 60. pag. 194.
- Minchâ quid esset? Decif. 27. num. 36. pag. 216.
- Ministrare Domino quid sit? Decif. 29. num. 9. pag. 241.
- Missæ Mozarabica qualis? Decif. 9. n. 29. pag. 32. An olim diceretur extra Ecclesiam? Dec. 12. n. 53. p. 60. Hodie quid? ibid. n. 65. 66. Continet in se omnia Sacrificia Mosayca. Decif. 34. n. 2. pag. 277. Ejus fructus quotuplex, & qualis? ibid. per totam Decif. Celebrata fuit ab Apostolis, ac deinde semper. Decif. 29. n. 27. p. 247. Idem est cum Sacrificio Crucis. Dec. 30. n. 9. p. 250. Quæ sint de ejus essentia? Dec. 31. per totam pag. 251. Requirit ambas species panis, & vini. Dec. 32. pag. 259. Ejus fructus Triplex. Dec. 33. pag. 267. & Decif. 34. pag. 277. De Missâ solemnî. Dec. 37. pag. 304. & Dec. 38. pag. 319.
- Missæ celebrandæ tempus. Dec. 39. p. 325. Locus. Dec. 41. pag. 349. Vestes Sacræ. Dec. 50. p. 471.
- Mna quanta pecunia esset? Decif. 37. num. 64. 65. pag. 316.
- Moloc Idolum quodnam esset? Dec. 21. num. 30. pag. 132.
- Monachus extra cellam piscis extrâ aquam. Dec. 27. n. 14. p. 212.
- Monastica Vita quando, & à quo habuerit originem? Dec. 24. n. 58. p. 171.
- Moniales an expediat, eas scire cantare, & sonare? Dec. 37. n. 57. p. 315. S. Petri de Padua initium, & privilegia. Dec. 40. n. 8. & 9. p. 340. Earum Monasteria an Episcopus possit erigere? ibid. num. 44. pag. 347.
- Montis Ortoni Ecclesia quando constructa? Dec. 40. n. 48. p. 348.
- Montium major altitudo quæ? Dec. 45. num. 5. pag. 409.
- Mors Christi repræsentata in communiõne Eucharistica. Dec. 32. n. 7. p. 261.
- Mosayca lege durante quot loca pro Sacrificiis. Dec. 12. num. 13. pag. 51.
- Moscovitæ celebrant ritu Græco. Decif. 9. num. 16. pag. 30.
- Moyſes an fuerit Summus Pontifex? Dec. 22. num. 12. pag. 137. Erat de progenie Caath filii Levi. Dec. 24. n. 10. pag. 160. Doctus erat in Musica. Dec. 37. num. 14. pag. 307.
- Mozarabica Liturgia quæ? quis ejus Auctor? Quibus precibus fieret? quando mutata in Romanam? Decif. 9. num. 26. 27. 29. 36. p. 31. & seqq.
- Mulieres cur caput velent? Dec. 6. num. 16. pag. 12. non ministrant celebranti, & stant separatâ à viris. Decif. 13. n. 37. 38. p. 75. Hebrææ quot modis essent immundæ? Dec. 27. n. 73. p. 224. à quo benedicendæ post partum? Dec. 42. n. 76. p. 383. Earum familiaritas fugienda. Dec. 47. num. 30. & 33. pag. 449.
- Mulis oneratis quare appendantur tintinnabula? Dec. 37. n. 44. p. 313.
- Mures in agris Romæ anno 1690. Decif. 42. num. 41. pag. 375.
- Musica quæ, & quotuplex? Ejus auctores? Quando introducta in Ecclesia? An laudanda, vel proscribenda. Decif. 37. à n. 9. & seqq. pag. 305.
- Musici castrati an sint irregulares? ibid. nu. 49. Laici an permittendi in Ecclesia? Decif. 49. n. 60. pag. 468.
- Myrrha electa quænam sit? Dec. 42. n. 11. pag. 370.
- Mysterium horarum, in quibus cantantur Missæ. Dec. 38. n. 10. p. 321.

Index Rerum Notabilium.

Mysteria in signo Crucis contenta. Decif. 42. n. 31. p. 373.
Mysteria in consecratione Ecclesiæ. Dec. 41. n. 55. p. 361.

N

N Adab, & Abiu cur occisi à Deo. Dec. 23. n. 2. p. 347.
Nahum Propheta: vita. Dec. 25. n. 61. pag. 194.
Nathinæi quinam fuerint? Dec. 24. nu. 22. pag. 162.
Nazaræi qui? & eorum Regulæ? Dec. 24. n. 50. 51. p. 169. Eorum sacrificia quæ? Decif. 27. n. 65. p. 223.
Nemo potest eodem tempore velle, & nolle. Decif. 35. num. 12. pag. 285. neque scire an sit in gratia absque revelatione. ibid. n. 36. p. 289.
Neomenia quale festum? & quale ejus Sacrificium? Decif. 27. num. 50. pag. 218. & 219.
Noctis Natalis Domini Missæ tres quæ hora dici possint? Decif. 39. nu. 33. pag. 332.
Nocturnæ missæ quæ? quando cessaverint? Dec. 39. n. 3. & seqq. p. 326.
Noe sacrificia? Mytheria. Benedictio. Dec. 16. per totam pag. 93. Ejus mors. Decif. 17. n. 5. pag. 98.
Nomina offerentium legebantur in Missa. Dec. 4. nu. 18. p. 7. eadem in Memento alta voce. Decif. 36. nu. 12. pag. 295.
Notorium quid sit? & quotuplex? Decif. 46. n. 23. 24. p. 429.
Novatiani quas vestes portarent? Dec. 49. num. 12. pag. 461.
Nullus de condigno meretur pro alio. Decif. 35. num. 21. pag. 286.
Numerositas populi an sit causa novæ Parochiæ? Dec. 40. n. 37. p. 345.
Numerus major, vel minor populi in Missa? Dec. 33. n. 42. p. 273.

O

O Blatio quot significet? & de ea plura. Dec. 4. pag. 4. an sit Sacrificium? Decif. 5. num. 5. pag. 9. & Decif. 28. num. 12. pag. 231. & Dec. 30. per totam. pag. 251.

Octava Dedicacionis Ecclesiæ. Dec. 47. num. 50. pag. 360.
Octavo saculo cepit cantari Missa quotidie. Dec. 38. n. 3. p. 319.
Occiso Martyris in Ecclesia eam polluit. Decif. 46. num. 52. pag. 435.
Occulta pollutio Ecclesiæ quæ dicitur? ibid. num. 27. pag. 429.
Odor ex combustione Victimarum. Decif. 27. n. 34. p. 215.
Odoratus quomodo sit Deus Sacrificium Noe. Decif. 16. n. 7. pag. 94.
Offerentes Missam sunt sex, & qui? Decif. 33. n. 4. pag. 268.
Offerre Hostiam quid sit? Dec. 31. n. 30. pag. 256.
Offertorium cantabatur in Missa, donec fideles faciebant suas oblationes. Dec. 4. n. 15. p. 6. Missa Defunctorum declaratum. Dec. 14. n. 22. p. 84.
Officia Summi Pontificis Hebræorum quæ? Dec. 22. n. 17. p. 140. aliorum Sacerdotum, quæ? Decif. 23. n. 21. p. 151.
Oleum Sanctum Aaronis. Decif. 22. n. 14. pag. 138. Oleum Iacobi Patriarchæ. Dec. 40. num. 21. p. 342. Oleum Moyis pro consecratione Tabernaculi. Dec. 42. n. 10. p. 370.
Oracula Gentilium. Dec. 25. n. 6. p. 177. Gerionis in Villa Apponi Paduanæ Diæcesis. ibid. num. 7. pag. 178.
Orandum ubique: non ubique sacrificandum. Decif. 12. num. 1. pag. 49.
Oratoria privata omnium Procuratorum S. Marci Venetarum. Decif. 12. num. 60. p. 62.
Oratoria publica. Decif. 40. n. 32. 33. p. 344. Privata an benedicenda? Dec. 42. nu. 83. p. 385. An capacia pollutionis? Dec. 46. n. 19. & 34. p. 428. & 430.
Orationes in induendis Vestibus sacris. Decif. 50. n. 34. p. 480.
Ordines cur alii majores, alii minores? Decif. 37. num. 62. pag. 416. eorum materiam an Ecclesia possit mutare? Dec. 45. num. 53. p. 420.
Organa quando inventa? Decif. 37. n. 31. pag. 309. Famosa ubi sint? ibid. num. 40.
Organista quis esse possit? d. Decif. 37. num. 36. pag. 310.
Ornamenta Ecclesiæ quæ? & qualia esse debeant? Decif. 43. per totam.

Index Rerum Notabilium.

- O**see Prop hetæ Vita. Decif. 25. num. 55. pag. 193.
Oftiarit cum cotta pulsent Campanas. Decif. 45. n. 52. p. 419.
Otium nocivum castitati. Dec. 47. nu. 28. pag. 447.
Overum urbs Hispaniæ Tarraconen. Decif. 29. n. 30. p. 247.
Ozias Rex quare à Deo punitus? Decif. 3. num. 4. pag. 3. Et lepra percussus? Decif. 7. num. 13. pag. 17.
- P
- P**acificæ Hostia quæ, & quotuplex. Dec. 27. num. 23. 24. pag. 214.
Pagani cur levarent manus ad solem? Decif. 6. num. 22. pag. 12.
Palestinæ Idola tria, & quæ? Dec. 12. n. 42. pag. 58.
Pallii ad Altare color, & forma. Decif. 42. num. 5. p. 387.
Pallium, seu Mantellum Clericorum quale? Dec. 49. n. 8. p. 460.
Panes Primitiarum. Dec. 10. n. 5. p. 42.
Panis, & Vini substantia an destruat in Missa? ibid. num. 11.
Panis quomodo offerretur in lege Moysayca? Decif. 18. n. 13. p. 112. Fermentati Hebræorum. Dec. 27. n. 56. p. 220. Qualis in primitiva Ecclesia? Decif. 29. nu. 16. p. 244. An ejus substantia sit materia Sacrificii? Dec. 30. num. 5. pag. 249.
Pantheonis Templi pulchritudo. Dec. 12. n. 44. pag. 98.
Papæ pedes cur deosculentur? Dec. 6. nu. 24. p. 12. Papa pro libito revocat Privilegia. Dec. 15. n. 24. p. 71. Potest dare licentiam celebrandi sine Altare. ibid. num. 35. & extra Locum Sacrum. Decif. 40. n. 2. p. 339. Adhibet tria sigilla, & quæ? Dec. 49. n. 28. p. 464.
Paphnurius an impugnaverit cœlibatû Clericorum? Decif. 47. n. 14. p. 444.
Parasceve in die an Missa sit sacrificium? Dec. 30. n. 21. p. 255.
Parochi esse debent mansueti. Dec. 34. n. 24. p. 282. Quo die non possint recipere stipem pro Missa? Decif. 35. n. 40. pag. 290.
Parochialia jura quæ sint? Dec. 40. n. 35. pag. 345.
- P**arochialis nova quando sit erigenda? ibid. dum. 36.
Parochorum benedictiones propriæ quæ sint? Dec. 42. num. 75. pag. 383.
Pæorum expensæ in Ecclesia, & campanis? Dec. 44. num. 17. p. 406.
Participare de Altari quid sit? Dec. 30. n. 22. p. 255.
Particulæ consecrandæ quotempore debeant esse in Altari. Decif. 4. nu. 26. pag. 8.
Parvitastemporis an excusat circa celebrationem Missæ post meridiem, vel ante Auroram. Dec. 39. num. 47. pag. 336.
Pascha Azymorum quo die celebraretur? Et quod sacrificium illius diei? Dec. 27. n. 52. & 53. pag. 219.
Passer sacrificatus pro leproso; & quomodo? Decif. 10. n. 7. pag. 42. & Dec. 27. num. 15. pag. 212.
Passio Christi quomodo sufficiens sit pro salute omnium? Dec. 28. nu. 34. pag. 239.
Pastophorium quid sit? Decif. 46. n. 40. pag. 432.
Patavini Cleri divitiæ. Decif. 43. num. 42. pag. 398.
Patenam cum calice non ponenda in manu Sacerdotis defuncti. Decif. 50. num. 49. pag. 483.
Patres semper Missam esse Sacrificium verum professi sunt. Decif. 28. num. 19. pag. 233.
Patronus Ecclesiæ ad quas expensæ teneatur? Decif. 44. n. 10. pag. 405.
Patruales, Consobrini, & Amitini qui sint? Dec. 17. n. 22. p. 100.
Paulæ Barbatæ prodigium. Dec. 48. num. 39. pag. 458.
S. Paulinus Notæ Episcopus auctor Campanarum. Dec. 45. n. 21. p. 413.
S. Paulus Apostolus ubi ordinatus, & factus Episcopus? Dec. 29. n. 12. p. 243.
Paulus Papa V. abstulit Episcopus facultatem concedendi Oratoria privata pro Missa. Decif. 12. num. 58. p. 61. Idem Papa concessit illa omnibus Procuratoribus S. Marci Venetiarum. ibid. n. 60. p. 62.
Pauperes ditati ob devotionem erga Missam. Decif. 14. n. 18. p. 86.
Peccatores publici an pro eis dicenda

Index Rerum Notabilium.

- Missa? Dec. 36. num. 33. pag. 301.
 Peccatum mortale est celebrare sine
 Altare. Dec. 13. n. 11. pag. 68.
 Pedibus nudis an liceat celebrare Mis-
 sam? Decif. 50. num. 35. p. 480.
 Pediculari morbo afflicti Rex Hispa-
 niarum. Decif. 19. n. 24. pag. 122.
 Pekinensis maxima Campana. Decif.
 45. n. 64. p. 423.
 Pentecostes festum, & ejus diei sacrifi-
 cium. Decif. 27. num. 55. pag. 219.
 Penula S. Pauli Apostoli quid esset?
 Dec. 28. num. 17. pag. 232.
 Persica Sibylla quæ? & quando fuerit?
 Decif. 26. n. 34. pag. 207.
 Personalia jura an alii cedi possint? De-
 cif. 35. n. 17. & 30. p. 285.
 Perucha an teneri possit à celebrante?
 Decif. 23. n. 38. p. 155. & Dec. 50. num.
 38. & 39. pag. 480.
 S. Petrus Apostolus celebravit Missam
 primus omnium. Dec. 28. n. 13. p. 231.
 Ejus Planeta ubi sit? ibid. nu. 16. So-
 lemniiter celebravit Antiochiæ. Dec.
 29. n. 5. p. 241. Liturgiam composuit.
 ibid. num. 22.
 Petrus Velleius sibi funeralia fecit. De-
 cif. 36. num. 38. pag. 301.
 Petrus Puteus quomodo conversus ad
 bonam vitam? Dec. 14. n. 14. p. 82.
 Pharaones, & Ptolomæi Reges Ægy-
 pti. Dec. 17. n. 23. pag. 100.
 Pharisæi quinam essent? Eorum vitia,
 & errores. Dec. 24. n. 43. p. 167.
 S. Philippo Nerio subtractum donum
 cognoscendi spiritum Vrsulæ Benin-
 casæ. Dec. 25. n. 39. p. 187.
 Philippi Diaconi quatuor filie Prophe-
 tise. Decif. 26. n. 21. p. 203.
 Phrygia Sibylla quæ? Decif. 26. num. 35.
 pag. 207.
 Phylacteria Phariseorum quid essent?
 Dec. 24. n. 47. p. 168.
 Pictorum Catalogus ubi? Dec. 43. num.
 22. pag. 391.
 Picturis ornanda Ecclesiæ. ibid. n. 20.
 pag. 390.
 Pietas, & gratitudo quid sint? Dec. 7. n.
 6. pag. 16.
 Pilatus ubi objerit? Decif. 26. n. 18. pag.
 202.
 Pileolus tenetur in Missa de licentia so-
 lius Papæ. Dec. 23. n. 37. pag. 154. Et
 Decif. 50. n. 26. pag. 480. Et an licitum
 in choro? ibid. n. 37.
 Pileus clericorum qualis? Dec. 49. n. 24.
 pag. 463.
 Pinnaculum Templi quid esset? Decif.
 45. n. 11. p. 410.
 Pisce cur proscripti in Sacrificiis? Dec.
 27. num. 13. pag. 212.
 Piscis benedictus à S. Bernardo. Decif.
 42. num. 54. p. 377.
 Planeta S. Petri ubi sit? Dec. 28. num. 16.
 pag. 232.
 Planetæ nomina, forma, mysteria.
 Dec. 50. num. 30. pag. 479.
 Plebis Sacri infans diserte locutus. Dec.
 25. n. 33. p. 186.
 Plumbeum sigillum Ducis Venetia-
 rum. Dec. 49. n. 30. p. 464.
 Pœnalitates hujus vitæ juvant animas
 Purgatorii. Dec. 34. n. 26. pag. 282.
 Pœnæ contra Apostatas. Decif. 21. n. 35.
 pag. 134.
 Penitens, qui Sacrificavit Idolis, an
 absolvendus? Dec. 21. n. 39. p. 134.
 Pollutionis Ecclesiæ materia plene ex-
 plicata Dec. 46. p. 425.
 Polytheismus processit è sex radicibus.
 Dec. 21. n. 7. pag. 127.
 Pontificalium usus quando concessus
 Abbatibus? Dec. 13. n. 19. p. 70.
 Pontifices Hebrei an essent perpetui?
 Decif. 22. num. 21. p. 141. iisdem da-
 batur coadiutor. ibid. n. 28. pag. 142.
 Procuratorum S. Marci Venetiarum,
 Privilegium perpetuum habendi
 Oratorum privatum. Decif. 12. n. 60.
 pag. 62.
 Profanatio Ecclesiæ, quæ, & quotuplex?
 Decif. 46. n. 3. pag. 425.
 Prophetarum qualitates, & alia Decif.
 25. per totam. pag. 176.
 Prophetissæ mulieres quæ, & quot fue-
 rint? Decif. 26. per totam pag. 197.
 Propositiones damnatæ circa stipendia
 Missarum ab Alexandro VII. Decif.
 33. n. 59. pag. 276.
 Proprium sequitur suum subjectum.
 Dec. 35. num. 14. p. 285.
 S. Prosdocius primus Paduæ Episco-
 pus. Decif. 12. n. 49. pag. 59.
 Protestatio ponenda in libris quoad mi-
 racula. Decif. 24. n. 44. pag. 189.
 Protonotarii Apostolici an teneant An-
 nulum

Index Rerum Notabilium.

nulum in Missa . Dec. 49. n. 48. p. 467.
 Publicum quot modis dicatur? Dec. 46.
 num. 21. pag. 428.
 Puer nascens de nocte, qua die dicatur
 natus? Dec. 39. n. 22. p. 330.
 Pueri hebraei quo loco starent in Tem-
 plo? Decif. 40. n. 15. pag. 341.
 Puerperæ immunditia, expiatio, & Sa-
 crificium? Dec. 27. n. 77. p. 225.
 Purgatorii Animæ semper Sacrificio
 Missæ adiutæ . Dec. 14. n. 16. p. 83.
 Pyramides undè dicta; & de eis plura
 in Dec. 45. à n. 6. & seq. pag. 409.

Q

Quæstare in Ecclesia semper pro-
 hibitum . Dec. 12. n. 52. p. 60.
 Quibus vestibus sint clerici sepeliendi ?
 Dec. 50. num. 6. p. 482.
 Quilibet in re sua est moderator, & ar-
 biter . Dec. 35. n. 4. & 27. p. 284.

R

Rabbinorum errores, & delira-
 menta . Dec. 24. n. 39. p. 166.
 Rahab num Prophetissa? Dec. 26. n. 7.
 pag. 199.
 Raptus quid sit, seu extasis? Dec. 25. n.
 27. pag. 184.
 Ratio Missæ pender à Voluntate Christi
 instituentis Dec. 32. n. 23. pag. 263.
 Rebecca revelata præcinentia Iaco-
 bi Decif. 19. n. 15. pag. 116. & Decif.
 26. num. 3. & 4. pag. 198.
 Rechabite qui essent? Eorum observa-
 tia? Decif. 24. n. 57. & 59. p. 171.
 Reconciliatio Ecclesiæ pollutæ . Decif.
 46. n. 67. & seq. pag. 439.
 Regulares quare celebrent Missam non
 cum Ritu Romano? Dec. 9. n. 46. p.
 36. Possunt celebrare in capellis intra
 eorum claustra Decif. 12. n. 63. p. 63.
 An recipiant puerperas ad Purifica-
 tionem? Dec. 27. n. 80. p. 225. An te-
 neantur quotidie cantare Missam in
 suis Ecclesiis? Dec. 38. n. 19. p. 322. An
 possint celebrare ante Auroram? &
 ante meridiem? Dec. 39. n. 41. p. 334.
 An possint fundare novos conventus?
 Dec. 40. n. 43. p. 347. Eorum privile-
 gia contraria Tridentino Concilio

revocata . Decif. 41. n. 28. p. 355. An
 benedicere possint Suppellectilem,
 Sacram? Decif. 42. n. 79. pag. 384. An
 reconciliare suas Ecclesias pollutas ?
 Dec. 46. n. 68. p. 439.
 Religio in Deum qualis Virtus sit? Dec.
 7. n. 3. p. 16. Est virtus præstantior cæ-
 teris . ibid. num. 7.
 Reliquiæ Sanctorum an sint de essentia
 consecrationis Altarium? Dec. 13. n.
 27. p. 72. Quare adorandæ tota nocte
 anteconsecrationem Ecclesiæ? Dec.
 41. n. 59. pag. 362.
 Remisso penarum in Sacramento ba-
 ptismi, & Penitentia an possit alteri
 applicari? Dec. 35. n. 16. pag. 285.
 Representatio mortis Christi an possit
 haberi in una sola specie consecrata?
 Dec. 32. n. 5. & 11. p. 261.
 Respublica tria habere debet, leges;
 Sacrificium, & Sacerdotes . Dec. 28.
 n. 11. pag. 231.
 Restaurata Ecclesia an iterum conse-
 cranda? Decif. 41. n. 31. p. 350.
 Retractata quando sit intentio applica-
 tionis Missæ? Decif. 36. n. 6. p. 294.
 Revelationum natura, modus, & cer-
 titudo Decif. 25. à n. 18. p. 180.
 Rituale Romanum habet vim legis .
 Dec. 9. n. 43. pag. 36. & Decif. 50. num.
 47. pag. 483.
 Ritus qui, & quotuplices sint? Dec. 9. à
 n. 2. & seqq. p. 28. In consecratione
 Levitarum qui? Dec. 24. n. 6. p. 159.
 In Sacrificiis hebraicis . Dec. 27. à n.
 32. & seqq. p. 215. Pro Ecclesiæ con-
 secratione . Decif. 41. per totam . pag.
 351. In benedictionibus Ecclesiasti-
 cis? Dec. 42. n. 22. p. 372. In celebra-
 tione Missæ . Dec. 9. n. 44. pag. 36. &
 Dec. 50. n. 5. p. 472.
 Roma Sacrorum Rituum magistra .
 Dec. 42. n. 77. p. 383. Per Constanti-
 num Imperatorem donata Papæ . De-
 cif. 43. n. 36. p. 396.
 Romanus Ritus quo tempore acceptus
 in Gallia, & in Hispania? Dec. 9. n.
 28. & 35. pag. 32. & 33.
 Romanorum ususcirca Annulos? Dec.
 49. n. 33. pag. 465.
 Rosæ aureæ Papalis benedictio, & my-
 sterium? Decif. 42. n. 61. p. 379.
 Rubem cur perdidit Sacerdotium ?
 Dec.

Index Rerum Notabilium.

Dec. 22. n. 7. p. 137.
Rubricæ Missalis habeat vim legis; & non solum sunt directivæ; sed omnes præceptivæ. Dec. 50. n. 3. 4. 5. 14. 15. & per totam à pag. 471. & seqq.
Ruga in Ecclesiis antiquis quid essent? Dec. 43. n. 41. p. 398.

S

S. Sabbas ob vestem humilem honoratus. Dec. 49. n. 59. pag. 468.
Sabbati Sacrificium? Dec. 27. n. 48. pag. 218. Quæ licita Hebræis eo die? ibid. n. 49.
Sabbato Sancto Campanæ non pulsantur ante illas Ecclesiæ Matricis. Dec. 45. n. 55. pag. 420.
Sabinianus Papa an auctor Campanarum? Decif. 45. n. 20. p. 412.
Sacerdotales benedictiones quæ? Dec. 42. n. 74. pag. 385.
Sacerdotes in legem nature, Moysis; & Evangelii. Dec. 7. pag. 15. Aaronici quales, & quanti essent? Decif. 23. per totam. pag. 146. legis gratiæ qui? Dec. 28. n. 26. p. 234. Negligentes in celebratione peccant. Decif. 34. num. 10. & 19. pag. 279. Eorum obligatio circa applicationem Sacrificii? Dec. 36. per totam. Circa tonsuram clericalem. Decif. 48. per totam. Circa veste talarem, & modestiam exteriorem. Dec. 49. Circa puritatem internam, & preparationem ante Missæ Sacrificium? Dec. 50.
Sacramentum in quo differat à Sacrificio? Decif. 32. n. 22. p. 263.
Sacrificare non licet, nisi solis Sacerdotibus. Dec. 7. n. 9. pag. 16.
Sacrificii plura nomina. Decif. 1. per totam. Aliud metaphoricum, aliud verum, & proprium. Dec. 2. Quæ sint essentialia Sacrificii? Dec. 3. Ejus definitio. Dec. 4. Soli Deo exhibetur. Et an Christo, ut homini? Dec. 6. In loco sacro. Decif. 12. Et in Altari. Dec. 13. Ejus fructus, & effectus. Decif. 14.
Sacrificia Legis naturæ quæ? Decif. 15. De Patriarchis Sacrificantibus à Decif. 16. usque ad Decif. 20. De Sacrificiis Paganorum. Dec. 21. De Sacri-

ficiis Hebræorum. Dec. 27. De Sacrificio in lege Gratiæ. Dec. 28. Ejus veritate. Dec. 29. Ejus essentia in quibus consistat, quæ sit ejus Victimæ, Dec. 30. & 31. De ejus multiplici fructu, & applicatione. Dec. 33. & seqq. De Sacrificio Solemni. Dec. 37. de Tempore, & loco Sacrificii offerendi. Dec. 39. & Dec. 40.
Sadduceorum secta, & eorum errores. Dec. 24. n. 48. pag. 169.
Sal cur ponatur in aqua benedicta? Decif. 40. n. 13. pag. 341.
Salem quæ Vrbs fuerit? Decif. 18. num. 5. pag. 108.
Salutationis Angelicæ Indulgentia. Decif. 45. n. 41. & 43. pag. 417.
Samaritanorum Templum ubi, quando, & quomodo ædificatum? Dec. 12. num. 40. pag. 57.
Samia Sibylla. Dec. 26. n. 30. pag. 206.
Sancti à mulieribus fugientes. Dec. 47. n. 31. pag. 448.
Sanguinis commestio cur, & quando vitata? Dec. 16. n. 14. p. 95. & Dec. 27. n. 26. pag. 214.
Sanguis hominis occisi an fluat coram homicida? ibid. n. 88. p. 226.
Sara Vxor Abrahami quando nata? & alia plura de ea. Dec. 17. p. 97.
Scenopegiæ festum Iudeorum. Dec. 27. n. 60. pag. 221.
Scotatio quid esset? Dec. 4. n. 9. p. 5.
Scribarum secta, & vita. Decif. 24. n. 26. & seq. p. 163.
Seminifluus erat immundus. Dec. 27. n. 70. pag. 224.
Senedrim Concilium Iudeorum. Dec. 22. n. 18. p. 140.
Sensus quadruplex Scripturæ Sacræ. Dec. 50. n. 31. pag. 479.
Sepeliendi sunt clerici cum vestibus sui ordinis. Dec. 50. n. 46. pag. 482.
Sibyllæ quæ, & quot fuerint? Dec. 26. num. 25. p. 204.
Siclus nummus cujus valoris esset? Dec. 19. n. 12. p. 115. & Dec. 23. n. 48. p. 156.
Siloe quid esset? Decif. 27. n. 62. p. 222.
Simile pro Sacrificio hebræorum? Dec. 27. n. 37. p. 216.
Sinensium Templum antiquissima. Dec. 12. num. 45. p. 58.
Sisoës quid sit? Dec. 48. n. 17. p. 453.
Sopho-

Index Rerum Notabilium.

Sophonix Prophetæ Vita. Dec. 25. n. 63. pag. 194.
 Species Sacramentales in Missa quomodo immutentur? Dec. 10. n. 12. p. 43.
 An sint pars Victimæ? Dec. 30. n. 6. p. 249.
 Spiritus Sancti assistentia Ecclesiæ Catholicæ. Dec. 9. n. 21. p. 31.
 Stipendia plura pro una Missa an licita? Dec. 33. n. 29. 56. 60. p. 271. Dec. 34. n. 6. & 7. p. 278. & Decif. 35. n. 31. pag. 288.
 Stolæ usus, & significatio. Decif. 50. n. 29. p. 478.
 Subdiaconi olim uxorati. Dec. 47. num. 16. pag. 444.
 Substantia panis, & vini an sit materia Sacrificii Missæ. Dec. 30. n. 5. p. 249.
 Summus Pontifex Hebræorum quæ facere possit, & quæ non? Dec. 22. n. 19. p. 140. & Dec. 23. n. 24. pag. 153.
 Superior an possit applicare Missam suis subditi? Dec. 36. n. 23. p. 297.
 Synagogæ quomodo ædificatæ? Dec. 24. n. 32. p. 164.

T

T Abernaculum Moysis quomodo ferebatur? Dec. 24. n. 12. pag. 160.
 Quot ejus partes? Dec. 27. n. 21. pag. 213. Ejus forma, & duratio? Dec. 12. n. 14. pag. 51.
 Talmud hebræorum liber pessimus? Decif. 24. n. 38. p. 165.
 Talus quid sit? Dec. 49. n. 4. pag. 460.
 Tarantolæ morsus, & medicamen. Decif. 37. n. 42. p. 312.
 Templariorum Religio quando extincta? Dec. 12. n. 68. p. 64.
 Templum Sacrum quid sit? Et de Templo Salomonis plura. Decif. 12. pag. 49. & seqq.
 S. Terentiæ devotio. Dec. 33. n. 50. p. 274.
 Thare pater Abrahamæ. Decif. 17. n. 14. p. 99.
 Thyriama quid esset? Dec. 27. n. 42. pag. 217.
 Tiburtina Sibylla. Dec. 26. n. 36. p. 207.
 Tobale tres super Altare ex qua mate-

ria? Dec. 42. n. 4. pag. 387.
 Tonfura clericalis origo? Dec. 27. num. 66. p. 223. de ejus forma, & obligatione in clericis. Dec. 48. per tot. p. 450.
 Tropologicus S. Scripturæ sensus. Dec. 50. num. 31. p. 479.
 Turcæ odio habent Campanas. Dec. 45. n. 26. pag. 414.
 Turris Babel, & David in Sion. Dec. 45. n. 4. & 10. p. 408.
 Turtures non litabantur pro hostia pacifica, & cur? Dec. 27. n. 37. pag. 214.

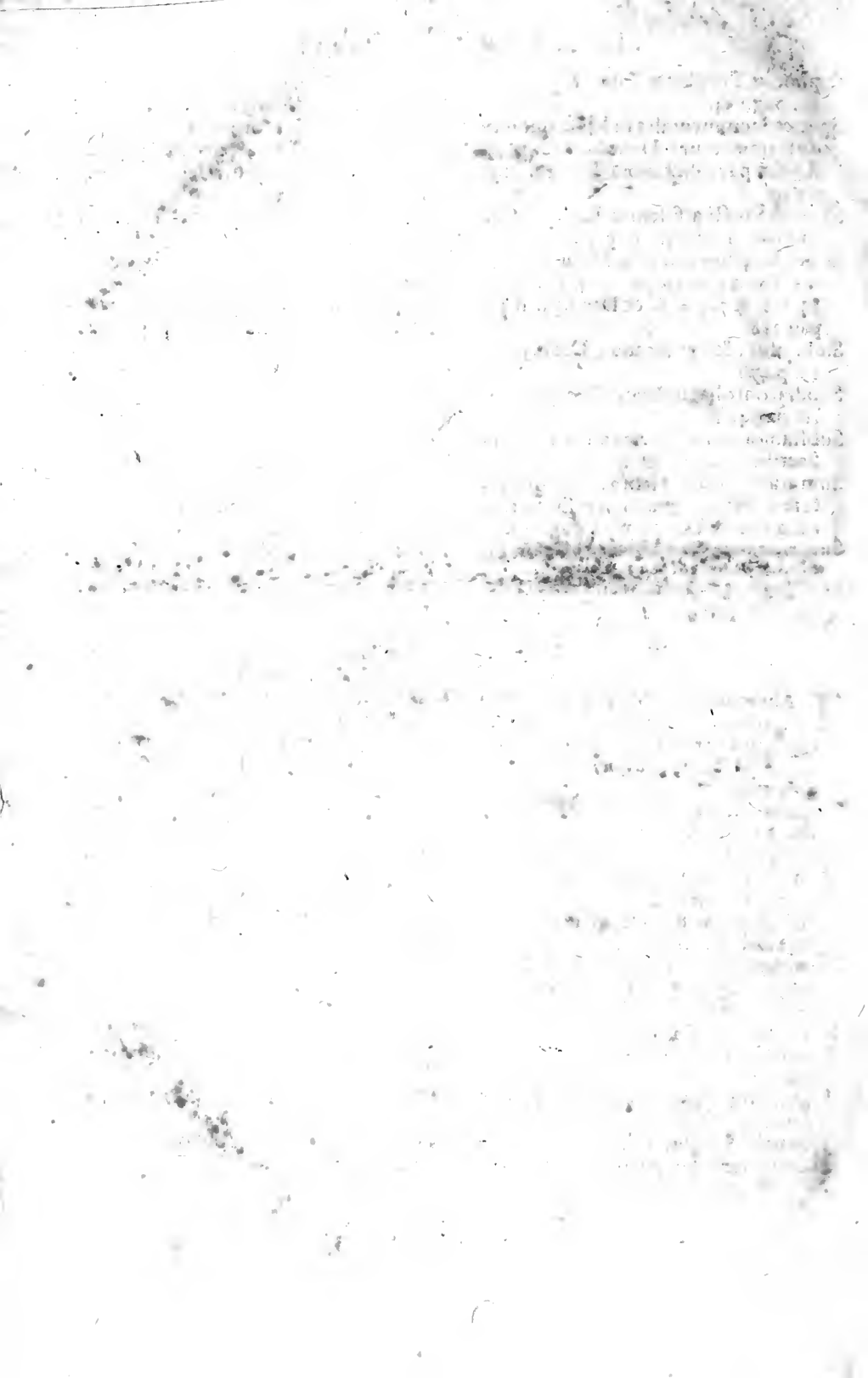
V

V Accæ rufæ Sacrificium. Dec. 27. n. 85. pag. 226.
 Venetorum devotio erga Missam. Dec. 43. n. 51. pag. 400.
 Vespertinæ Missæ quam essent? Dec. 39. nu. 8. 10. 14. & 15. pag. 327.
 Vestes Sacræ Sacerdotum, & Pontificum Hebræorum. Decif. 23. n. 11. & seqq. p. 149. Sacerdotum Christianorum. Decif. 49. per totam. pag. 459.
 Victimæ in lege naturæ, & Mosayca. Dec. 8. per tot. pag. 23. & Dec. 27. a. n. 10. & seqq. pag. 212.
 Victima in Sacrificio legis gratiæ? Dec. 30. per tot. pag. 248.
 Voce alta non proferenda verba consecrationis in Missa. Dec. 31. num. 41. pag. 258.
 Urbanus VIII. prohibuit Oratoria privata. Dec. 12. n. 59. pag. 62.
 Ursinus Cardinalis laudatus. Dec. 41. n. 23. pag. 355.
 Vxores semper prohibetæ ministris facris in Ecclesia latina. Dec. 47. n. 17. pag. 444.

Z

Z Acchariæ prophetæ vita. Dec. 25. n. 65. p. 194. Patris S. Ioannis Baptistæ Dec. 22. n. 26. p. 142.
 Zelotypiæ Sacrificium. Decif. 27. num. 83. pag. 225.
 Zodiaci signa recta, & obliqua. Dec. 39. n. 32. pag. 332.

F I N I S.

BX
2230
C5

Chiericato, Giovanni Maria
De sacrosancto missae
sacrificio decisiones

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

UTL AT DOWNSVIEW

39 12 16 24 13 014 1
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C